

# EXPLICAȚIUNEA

TEORETICA ȘI PRACTICĂ

A

# DREPTULUI CIVIL ROMÂN

DE

DIMITRIE ALEXANDRESCO

DECANUL FACULTĂȚEI JURIDICE DIN IAȘI

*«Le contrat de mariage est la  
charte du foyer domestique»*

*(Teoplong. Contrat de mariage,  
t. pag. 11)*

BCU Cluj / Central University Library

---

TOMUL VIII, PARTEA I-a

(Convențiile Matrimoniale)

---

— Art. 1223—1293, 1753—1761, 1877, 1878 —

(Ed. a doua, revăzută, corectată și mărită)

BUCUREȘTI

ATELIERELE GRAFICE SOCEC & Co., SOCIETATE ANONIMĂ

1916

Volumul vechiu (al VIII-lea) rămâne deocamdată bun pentru Contractul de vânzare

Volumul vechiu (al VIII-lea) rămâne deocamdată bun pentru Contractul de vânzare

D. ALEXANDRESCO

---

*Ionuț*  
6/5 916.

# DREPTUL CIVIL ROMÂN

IN COMPARAȚIUNE CU LEGILE VECHI

ȘI CU

BCU Cluj / Central University Library Cluj

PRINCIPALELE LEGISLAȚIUNI STRAINE

---

TOMUL VIII, PARTEA I-a

**Convențiile matrimoniale**

(Art. 1223—1293, 1753—1761,  
1877, 1878)

„Il contratto di matrimonio, benchè abbia per oggetto i beni, non si può assimilare alle altre convenzioni. Esso abbraccia interessi tanto elevati, che nessun altro rapporto della vita civile affeta sotto tanti rispetti e tanto profondamente l'individuo, la famiglia e la società. La legge che lo regola deve provvedere al presente e all'avenire, all'interesse pubblico e privato, alla prosperità dell'economia domestica, al patrimonio dei figli che nasceranno, ai terzi che contratteranno, e armonizzare tutto coi principii che regolano il matrimonio stesso, il quale modifica la capacità, stabilisce rapporti di subordinazione tra gli sposi, determina i loro diritti sui beni, e muta quindi le condizioni del credito e i rapporti dei terzi coi coniugi“.

BCU Cluj / Central University Library Cluj  
(Pasquale Fiore, **Diritto internazionale privato**,  
325, pag. 420, ed. a 2-a, Firenze, 1874).

„Le contrat de mariage, qui s'ajoute au mariage pour présider à l'économie domestique et faire fleurir l'association, a la gravité du mariage lui-même, et c'est à tous les deux indistinctement que s'appliquent ces paroles de Platon: „Pour qu'une république soit bien ordonnée, les principales lois doivent être celles qui règlent le mariage“.

(Troplong, **Le contrat de mariage**, préface, p. 2).

# EXPLICAȚIUNEA

TEORETICA ȘI PRACTICĂ

A

# DREPTULUI CIVIL ROMÂN

DE

**DIMITRIE ALEXANDRESCO**

DECANUL FACULTĂȚEI JURIDICE DIN IAȘI

*«Le contrat de mariage est la  
charte du foyer domestique»*

BCU Cluj / Central University (Traploug, Contrat de mariage,  
Total: 4, pag. 11)

---

**TOMUL VIII, PARTEA I-a**

(Convențiile Matrimoniale)

---

— Art. 1223—1293, 1753—1761, 1877, 1878 —

(Ed. a doua, revăzută, corectată și mărită)

BCU Cluj-Napoca



RBCFG201200642

**BUCUREȘTI**

ATELIERELE GRAFICE SOCEC & Co. SOCIETATE ANONIMĂ

1916

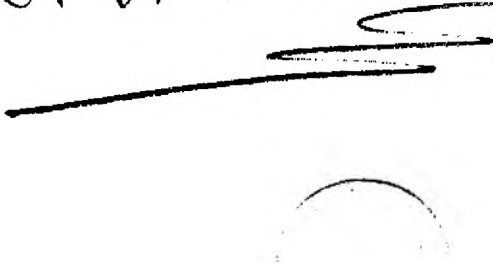
183938

No. 227

Toate exemplarele acestui volum vor fi numerotate și semnate de autor (**manu propria**).

Orice exemplar, pus în vânzare, care nu va întruni aceste condiții, va fi considerat ca contrafăcut și va fi urmărit ca atare.

D. Alexandru



## PREFAȚĂ

Sub titlul „*Adevărata răsplată a muncii profesorului dela Iași*“, *Curierul judiciar* din 1915, publicând în No. 27 și urm., mai multe scrisori primite dela diferiți magistrați și avocați, toate trimise cu ocazia terminării Comentariilor codului civil și apariției ultimului volum a acestor Comentarii, credem nimerit de a publică în fruntea acestui volum, cel puțin unele din ele, spre a le aduce la cunoștința tuturor. U Cluj / Central University Library Cluj

Aceste scrisori vor servi deci de precuvântare volumului de față.

Spațiul restrâns de care dispunem nepermițându-ne însă de a publică decât unele din aceste scrisori, cerem iertare tuturor acelora a căror frumoase și simțitoare cuvinte n'au putut fi reproduse aci.

Iată parte din aceste scrisori.

### **Adevărata răsplată a muncii Profesorului dela Iași**

Vou publică sub acest titlu, zice *Curierul judiciar* din 16 Aprilie 1915, No. 27, mai multe scrisori, pe care Directorul nostru, d-l profesor D. Alexandresco, le-a primit din toate unghiurile țării, cu ocazia terminării operei sale: *Dreptul civil român*. Este bine să se vadă că există o răsplată și în țara românească pentru acei care nu au drept ideal decât munca și știința.

Incepem această serie de scrisori, care nu va cuprinde decât pe cele mai importante, prin publicarea următoarelor mișcătoare rânduri, datorite penei maestre a d-lui *G. G. Burghilea*, fost deputat și senator în mai multe legislaturi, distins avocat, actualmente primar al orașului Dorohoi, etc.

Această frumoasă scrisoare dovedește, așa precum a zis Alex. Lahovari într'unul din discursurile sale, *că inima bate la extremitatea țării.*

Domnule profesor și iubite amice;

*Cu o mare mulțumire sufletească și cu adevărată mândrie de român, am avut fericirea să văd că ai dat la lumină tomul al XI-lea și cel din urmă al însemnatei d-tale opere: Explicarea teoretică și practică a Dreptului civil român.*

*Te felicit din adâncul inimei că, cu o răbdare și o perseverență ce nu prea suntem deprinși a vedea în țara noastră, ai dus până la capăt această monumentală și nemuritoare operă.*

*Universitatea din Iași scumpă, și totuși abandonată, Universitatea noastră trebuie să se mândrească cu voi.*

*Cu două opere, ambele monumentale, se fălește și se va fâli și în viitor această Universitate:*

*„Istoria Românilor” de Al. D. Xenopol și „Explicarea Dreptului civil român” de Dimitrie Alexandresco, opere care vor trăi cât timp va trăi și țara noastră.*

*Amândoi ați stat neclintii la postul vostru, muncind zi și noapte, ca adevărați luminători și propagatori ai binelui și ai adevărului.*

*Pe voi nu vă abătut nimic din calea voastră, nici ambițiunea de a parveni, nici dorința de a vă pune în evidență, cum au făcut mulți alții.*

*Ați rămas neclintii la postul vostru.*

*Onoare vouă!*

*Știu că recunoștința nu este din această lume, după cum așa de bine a spus-o Turgueneff. Rămâne însă omului mângâierea sufletească că și-a făcut datoria.*

*Puțini, foarte puțini la număr sunt acei cugetători, care au fost răsplătiți în viață. Singur Voltaire a avut*

fericirea să fie zeificat în timpul vieții. Incolo și peste tot locul numai îngratitudine!

Bizet, autorul sublimei „Carmen“, Maestrul Millet, autorul lui „Les Glaneuses“ și „L'Angéluș“ și chiar genialul Molière, și câți alți mari scriitori și artiști, n'au fost oare ignorați sau nesocotiți în timpul vieții lor?... Să nu fi deci descurajat, precum aceasta transpiră dintr'o notă dela finele ultimului volum.

Eră o vreme când un Ponson du Terrail și un Xavier de Montépin aveau mai multă trecere decât un Racine, un Corneille și alții.

Lumină însă, pentru onoarea omenirii, s'a făcut!

Dar, la noi, nu știi oare că genialul Eminescu și sublimul Creangă, fiind în viață, au trecut nebaguți în seamă?...

Abia acum începe a pătrunde în masele poporului și a se ști cine a fost și ce a făcut pentru țara lui ilustrul M. Kogălniceanu.

Prin remarcabila operă ce ai dat la lumină, ai adus un mare serviciu tuturor acelor care se ocupă cu vusta știință a dreptului.

Această operă trebuie să fie nelipsită din biblioteca oricui. Dator este și profesorul, și jurisconsultul, și avocatul, și magistratul (mai cu deosebire acest din urmă), s'o aibă și s'o consulte în toate zilele.

D-ta ai făcut operă mare de jurisconsult și, cu drept cuvânt, poți stă alături cu cei mai mari jurisconșulți mondiali, din care pe mulți i-ai întrecut chiar.

Prin opera d-tale ai dovedit că posezi vaste cunoștinți nu numai în toate ramurile dreptului (civil, comercial, penal, român, etc.), dar încă și în toate acele care au o legătură imediată cu această știință.

Ai dovedit că economia politică, istoria, sociologia, filozofia, etc., nu-ți sunt străine.

Mai mult încă, ne-ai dovedit că cunoști și literatura, posedând clasicii în perfecțiune.

Foarte de multeori explicând texte încâlcite, care reclamă dela cercetător o mare încordare de spirit, i-ai îndulcit sarcina cu fericite citații din clasici, producând astfel în spiritul lui recreațiunea, atât de necesară în munca intelectuală.



*In opera d-tale ai făcut drept comparat, îndemnându-ne a parcurge cu mare ușurință toate legislațiile Statelor civilizate, încât este destul ca cineva să-ți deschidă cartea, pentru ca să nu mai aibă nevoie să recurgă la toate codurile străine, spre a afla la moment ceea ce-i trebuie.*

*Apoi, ai făcut drept comparat cu dreptul nostru vechiu, desgropând și comentând vechile comori și izvoare de legislație, înainte D-tale aproape necunoscute.*

*Ne-ai luminat asupra inovațiilor introduse în legislația noastră de legiuitorul dela 1865, muncă grea, îndoit mai grea decât aceea a jurisconsultilor din alte țări, care utilizează un material imens adunat de alții, pe când D-ta n'ai avut de consultat, în ceea ce privește inovațiile proprii legislației noastre, decât niște însemnări de multeori necomplete, greșite și chiar schiloude, și atâta tot; și totuși grație marelor cunoștinți căpătute prin studii adâncite și printr'o practică îndelungată în știința dreptului, unită cu vasta d-tale erudițiune, ne-ai dat această neprețuită operă.*

*Multi, în lungul interval de timp cât d-ta ai muncit fără preget, adunând picătură cu picătură, încât pot zice că ai îndeplinit longissima prescriptio, s'au încercat să scrie și ei în această direcție, dar unii, dacă nu aproape toți, n'au fost în stare să parcurgă lungă cale ce ai parcurs, fie că unii din ei, cu toată buna voință ce au avut, n'au fost destul de pregătiți și nu aveau focul sacru, fie că alții n'au avut răbdarea și puterea de muncă ce trebuie să aibă adevăratul om de știință.*

*Unii aveau materialul pregătit numai pentru câteva fascicule, întocmit ca și la așa preținșii literați, care anunță cu mare pompă apariția unor reviste, din care unele ori nu apar de loc, ori se sting dela al doilea număr.*

*D-ta ai trecut prin toate greutatețile și cu o muncă încordată de peste treizeci de ani, fără ajutor și fără tovarăș, ne-ai hărăzit acest neprețuit tezaur.*

*Sunt unii care, precum mult regretatul profesor Al. C. Șendrea, au avut pregătirea necesară, înzestrați fiind cu toate darurile adevăraților jurisconsulti,—dovadă de aceasta este excelentul său curs de procedură civilă (numai două volume apărute),—dar pe care numai fatalitatea i-au răpit prea de timpuriu științei, așa că ei n'au*

putut vedea operele lor terminate. Totuși cece a scris un Șendrea și un Degré va rămânea.

Pentru avocați și pentru magistrați sunt neprețuite notele și observațiile ce zilnic le publici în diferitele reviste juridice. Și aici ai dat dovadă de o adevărată muncă de titan.

În scrierile D-tale, pe lângă că întrebunțezi, cu o mare măiestrie, termeni adevărați juridici, încât nu are cineva nevoie de multă bătae de cap spre a-i înțelege, dar apoi, ți-ai dat mare silință de a te folosi de o limbă clară, curată, adevărat românească și la îndemâna tuturor.

Studentului, în fine, lucrarea d-tale îi va fi de mare folos, căci nu din notele luate din repezeală la curs, ne-complete și de cele mai multe ori lipsite de sens, învață el dreptul, ci printr'un studiu amănunțit și îndelungat ce-l poate face mai târziu, utilizând opere de valoarea celor ce ai dat la lumină.

Îți urez viață lungă și multă sănătate, ca să poți lucra înuincie spre folosul tuturor.

Cu toată stima și dragostea, vechiul d-tale prieten,

Dorohoi, 28 Martie, 1915

(s) G. G. Burghetea

## Scrisoarea d-lui Ernest Triandafil

Ilustre Maestre și iubite Profesore:

După cum știți, în urma terminării cursului de licență la facultatea juridică din Iași, unde trei ani consecutivi am avut fericirea să ascult savantele D-v prelegeri, m'am dus, împreună cu alți colegi, să-mi completez studiile și să-mi iau doctoratul la Paris.

Acolo nu era aproape zi în care profesorii, ca Planiol și alții, să nu fi pronunțat de pe catedră, la cursurile lor, numele D-v cu evlavie și cu respect.

Cu Români, ni se umplea la toți inima de bucurie, atunci când vedeam că reputația de jurisconsult a profesorului nostru a trecut hotarul țării sale.

Acum însă când văd că ați pus cuvântul „sfârșit“

la o operă atât de gigantică și de folositoare, pe care noi, elevii D-v, știm că ați făurit-o singur, fără ajutorul nimăru (căci v'am văzut la lucru), bucuria noastră a tuturor, și a mea în special, este și mai mare.

Erau momente, o știm cu toții, când descurațat, des-nădăjduit și desgustat de mizeriile vieții omenești, ați voit să ardeți manuscrisele D-voastră și să încetați de a mai lucra zi și noapte, așa cum ați făcut o viață întreagă, fără a avea cea mai mică recreație și fără a cunoaște nicio desfătare.

Ați avut însă destulă bărbăție și putere de muncă ca să înfrunțați toate piedicile și să vă desvârșiți opera.

Labor improbus omnia vincit

Această operă, pe care o lăsați generațiilor viitoare, și care vă vor fi recunoscătoare, nu este numai un vast și savant comentariu al dreptului român și străin, în care magistratul, avocatul și oricine găsește la moment ceea ce-i trebuie, dar cuprinde mai presus de toate, și aceasta o va face nemuritoare, istoria instituțiilor noastre juridice.

Vor trece secole poate până să se nască altul care să întreprindă și să ducă la bun sfârșit o lucrare atât de vastă și de completă, și dacă o asemenea rară avis se va ivi în viitor (lucru foarte problematic), în materie de drept bazu va fi tot aceeași ați scris D-voastră.

Profesorul Larnaude, Decanul facultății de drept din Paris, vă spunem, cu drept cuvânt, la strălucita serbare științifică ce ați avut în luna lui Iulie a anului expirat 1914, în acest sanctuar și focar al științei ce se numește „Sorbona“, că Franța se simte mândră că v-a dat cultura și instrucțiunea, grație căroro ați înzestrat țara D-v cu o operă neperitoare (pe atunci neterminată), revendicând și pentru a doua D-v patrie, pe care în timpurile grele ce reamintesc situația de astăzi, ați apărât-o ca voluntar cu arma în mână, revendicând o parte cât de mică din gloria jurisconsultului și profesorului dela Iași<sup>(1)</sup>.

Enciclopedia juridică ce ați scris a dobândit autoritate chiar în timpul vieții D-voastre, ceea ce arareori se

(1) Vezi ziarul „Le Temps“, No. 10372, din 21 Iulie 1914, p. 3, coloana 6.

întâmplă. căci nu există aproape revistă de drept și hotărâre judecătorească în care numele D-v să nu fie zilnic trecut, așa că pot a zice că v'ați văzut monumentul cu ochii.

Și cu aceste cuvinte, dați-mi voce, D-le profesor, să încheiū aceste câteva rânduri, pornite din adâncul inimei și sufletului meu, dorindu-vă încă ani mulți, pentru cu să vă bucurați de rodul unei munci supraumane, pe care Țara o va recunoaște mai târziu.

(s) Ernest Triandafil

care se poate mândri că v'a fost elev

### Scrisoarea d-lui Ștefan Scriban

(Membru în Comitetul de redacție al Curierului judiciar)

Mult iubite Domnule profesor:

Ați câștigat cea mai mare bătălie ce o poate câștiga un general, ducând o luptă titanică, care vă așează definitiv în Panteonul gloriilor noastre naționale.

Prescripția, ultimul volum al giganticei D-tră lucrări, este gata. Vă închipuiți bucuria ce a trebuit să resimțiți fostul D-v. elev la această veste.

De aceea, plin de o adâncă admirație, în fața profesorului și a măreței sale opere, vin să vă aduc omagiile mele și să vă urez viață lungă pentru gloria Universității Moldovei.

Dorohoi, 27 Februarie 1915

(s) Ștefan Scriban

### Scrisoarea d-lui Florin Sion

Dr. în Drept, Avocat, Iași

Strălucite și iubite maestre,

În urma răsfoirii și citirii volumului al XI-lea, care în realitate, este al XIII-lea, fiindcă două volume sunt duble, și care completează monumentală noastră operă.

„Explicarea teoretică și practică a Dreptului civil român“, și sub vraja sentimentelor ce mi le-a răscolit în inimă atât cuvintele frumoase și sincere ale vechilor cronicari, cu care încheiați uriașul vostru Comentariu de drept civil, cât și nota 5 dela finele volumului; vă rog, ilustre Maestre, să pierdeți câteva momente din neprețuitul D-v timp pentru a celi și aceste câteva rânduri ale fostului D-v elev, care, mișcat, găsește astăzi prilejul de a-și înălța tot gândul și toată simțirea lui până la D-v, spre a vă aduce, cu această ocazie, tot prinosul sentimentelor sale de vie și întemeiată admirație, ce vă păstrează pentru munca uriașă ce ați pus-o întru săvârșirea unicei opere, ce va străluci peste veacuri și va face epocă în istoria literaturii juridice a neamului românesc.

În adevăr, numai gigantică D-v putere de muncă și superioritatea spiritului ce vi l-a hărăzit Atotputernicul, puteau să conceapă și să desăvârșească o asemenea lucrare.

Mă închin, deci, înaintea voastră și a muncii depuse, cu care sacrificând cei mai frumoși ani ai vieții, ați desprins din slova adesea întunecoasă și incalcită a paragrafelor ce închea, și gândul și voința legiuitorului, adevărată înțelegere a normelor juridice, rânduiind astfel în peste douăzeci de mii de pagine (am avut răbilarea de a le număra), direcția cea dreaptă de interpretare a legilor, care împletesc în firele lor cea mai complexă știință, știința dreptului, ce stăpânește toată viața și toate faptele ei de sbucium în goana eternă a astrului pământesc.

Generațiile viitoare, sunt sigur, se vor închina și ele și vor preslăvi memoria voastră, fiindcă ați scos la iveală de sub praful bibliotecilor și din pergamentele ce zăceau între scuarțele scorjite ale bătrânelor pravile, legile strămoșești și vechiul drept consuetudinar, acei obiceiuri al pământului, alcătuit de străbunii noștri; și vor păstra, ca un exemplu de muncă și de sârguință supranumană, opera voastră și felul cum ați tratat grelele chestiuni ale dreptului, dezbătându-le în lumina principiilor adevărate, în comparație cu legiuirile cele mai de seamă ale tuturor celorlalte neamuri.

În această a voastră operă, vor găsi viitorii îndreptători și dătători de legi izvorul neseecat de inspirație pentru

noăle legiuiri cu care vor avea a inzestră România mare și ferice a Românilor de pretutindeni, când veți avea admirația și preslăvirea cuvenită a întregului românism, cercuit în granițele strămoșești ale vechii Dacii.

România viitorului vă va da dreapta răsplată, pe care n'ați cunoscut-o încă în aceste triste vremuri de sbucium și de prefaceri.

Este, în adevăr, mișcătoare și duioasă nota 5 dela finele volumului, despre care am vorbit mai sus, care a cimentat, cred, pentru veșnicie, în cuprinsul unei opere de știință, păcatul timpurilor noastre, și a încătușat răul adânc simțit, care stăpânește întregul organism al vieții noastre sociale: politica.

Cred însă, cu toate acestea, că alta este explicația realității. Nu putea nimene să conceapă o răsplată dreaptă față cu marea voastră operă.

Munca depusă de D-v este spre înțelegerea de peste veacuri, și viitorului îi este dat a fi arbitriul răsplăței acestei munci.

Eu, unul, mă simt ferice că am avut parte de a cunoaște și, ca elev, de a ascultă glasul și îndrumarea ce mi-a dat marele jurisconsult al neamului nostru.

Și cu toată puterea simțirei mele juvenile, rog cerul a vă hărăzi încă mulți ani, pentru a ne mai da și alte opere neperitoare, cum și mai ales pentru a purta cu fericire cununa de lauri a unei glorii bine meritată.

Mă închin cu respect, admirație și adâncă venerațiune.

(s) Florin Sion

### Scrisoarea d-lui V. Tătaru

(Prezidentul Curții din Galați, Secția II-a)

Iubite și mult stimată amice,

.... Profit de această ocazie spre a te felicita din toată inima că sănătatea și perseverența te-au ajutat să încununi lucrarea d-tale, în care ai depus o muncă uriașă, lucrare

care este de cel mai mare folos magistraturei și baroului. Este cea mai mare lucrare românească, care și-a făcut numele cunoscut nu numai în țară, dar și în străinătate și te va ilustra și în viitor.

Galați, 23 Februarie 1915

(s) V. Tătaru

## Scrisoarea d-lui Alex. Negrescu

(Consilier la Curtea de apel din București)

Mult stimat Maestre;

*În puterea cunoștinței personale ce o am de pe vremea apariției primului volum (ed. 1-a al codului civil), văzând că am ajuns să am pe biroul meu și ultimul volum al neprețuitei D-v lucrări, mă simt împins de ceva intern ca să vă scriu aceste câteva rânduri, spre a vă felicita cu toată căldura sufletului, că ați ajuns cu bine să vă vedeți operă desăvârșită.*

*Comentariile D-v de drept civil ne-au călăuzit și vor călăuzi pe mulți alții, și cât timp va fi un cod civil în România, numele D-v va fi pronunțat pururea cu admirațiune, de către generațiile viitoare.*

*Cu această ocaziune vă rog să primiți omagiile mele, dorindu-vă sănătate multă și voe bună.*

28/2 1915

(s) Al. Negrescu

## Scrisoarea d-lui Dem. D. Stoenescu

(Avocat al Statului în Craiova)

Ilustre Maestre;

*Citind în ziare că ați fost medaliat cu „Răsplata Muncii”, vă felicitez pentru această întârziată distincțiune.*

*Tot odată, văzând că a apărut și ultimul volum al monumentalei D-v lucrări, vă felicitez din adâncul inimei*

*pentru terminarea Comentariilor de drept civil, și vă urez să trăiți încă ani mulți spre a putea să ne dați ediția a 2-a delu volumul V înainte, și apoi ediția 3-a a lucrării întregi, care trebuie să ocupe locul cel mai de frunte în bibliotecu tuturor oamenilor de știință.*

Craiova, 13 Martie 1915

(s) D. D. Stoenescu

### Scrisoarea d-lui C. Caletzeanu

(Fost procuror la Curtea de apel din Craiova)

Mult stimate d-le profesor:

*Permiteți-mi, vă rog, să vă arăt cât de mare mulțumire sufletească am resimțit, putând să așez în mica însă aleasa mea bibliotecă, ultimul volum al monumentalei D-v lucrări.*

*Dacă regret că, pe când eram magistrat, n'am putut să mă folosesc de acest prețios volum, cum m'am ajutat așa de mult cu celelalte, ca Român simt însă o mare mândrie că țara noastră a dat naștere unui om care să întreprindă și să ducă la bun sfârșit, în mod strălucit, o lucrare atât de folositoare magistraților, avocaților și justițiabililor țării întregi.*

*Dacă nu s'ar fi scris altceva în țara noastră decât „Dreptul civil român“, totuși această lucrare, unică în genul ei, ne-ar îndritui să ne așezăm alătura de cele mai civilizate popoare.*

*Gloria ishânzei acestei lucrări se resfrânge asupra țării întregi.*

*Vă rog ca, pe lângă recunoscătoarele mulțumiri, datorite foloaselor ce am avut în totdeauna din citirea și consultarea operei D-v, să primiți expresiunea stimei și admirațiunei mele.*

Craiova, 28/2 1915

(s) C. Caletzeanu



## Scrisoarea d-lui D. Constantinescu

(Judecător-ajutor ocol. Odobești)

Mult respectate d-le profesor;

*Imi amintesc când, în Octombrie 1910, venind la D-v și găsindu-vă, ca în totdeauna. cu condeiul în mână, mi-ați arătat că, după toate probabilitățile, din mai multe împrejurări, nu veți putea duce până la sfârșit opera începută; însă D-zeu, mare și bun, v'a ajutat s'o vedeți terminată.*

*Ca fost elev al D-v, îmi permit a vă aduce urări de sănătate și viață lungă, spre a putea gusta în liniște roadele unei munci supraumane ce a trebuit să depuneți pentru a duce la deplin sfârșit opera de Drept civil, care va rămâne nu numai opera D-v, dar opera neamului întreg.*

Odobești, 1 Martie 1915

(s) D. Constantinescu

## BCU Scrisoarea d-lui Remus C. Benișache

Mult stimate și ilustre Magistre:

*Acei care iubesc cu adevărat știința dreptului și sunt setoși de a adânci cât mai mult problemele acestei științe atât de vastă și de spinoasă, trebuie să-ți fie profund recunoscători D-tale, care ți-ai închinat viața întreagă unei munci statornice și rodnice și ți-ai consumat sănătatea, scriind și muncind fără întrerupere și fără răgaz pentru binele obștesc și pentru răspândirea luminei și a științei.*

*Despre o astfel de personalitate se poate zice, cu drept cuvânt: „Il n'y a pas d'âge, il n'y a que des forces“.*

*Opera D-tale monumentală este merită să rămde neperitoare, întocmai ca o stâncă de granit, pentru generațiile viitoare, care-ți vor fi recunoscătoare.*

*Dragostea de știință și puterea D-tale extraordinară de muncă sunt cu atât mai de laudă, cu cât, la noi, prea puțini sunt acei care scriu zi și noaptea, înfruntând toate obstacolele: Rari nantes in gurgite vasto.*

*Notele și observațiile savante, ce cu atâta hărnicie și profuziune ai răspândit în toate revistele de drept, române și străine, au dus faima neamului departe peste hotarul țării, aducând în acelaș timp un folos nemărginit tuturor acelora ce se interesează de aproape de știința dreptului, la noi, unde literatura juridică, față de aceea a altor țări, este încă săracă. De aceea vei fi, cu drept cuvânt, supra-numit în viitor: Pothier sau Laurent al României.*

*Eu unul, care am avut plăcutul prilej de a-ți ceta volumele înaintea tuturor, adecă cu ocazia și în timpul chiar al tipării lor, cel puțin cele zece volume apărute în urmă, dela 1906 încoace <sup>(1)</sup>, îmi dau perfect seama, mai bine decât oricine, fiindcă am văzut chiar primele concepte ale manuscrisului, de munca extraordinară și supraomenească ce ai desfășurat și depus pe altarul științei, un timp atât de îndelungat (peste treizeci de ani).*

*Și acum, după ce ai înscris cuvântul Fine pe ultimul volum, lucru ce nu este dat tuturor (căci mulți au început, dar s'au oprit în drum), vei putea spune, ca Mirabeau, după cum ai și spus-o în Curierul judiciar din 6 Maiu 1910, No. 33:*

*„Et maintenant enveloppez-moi de parfums et couronnez-moi de fleurs, pour entrer dans le sommeil éternel”.*

*Ziua de 24 Maiu 1914, când ai încheiat ultima pagină a ultimului volum, va trebui înscrisă cu litere de aur în calendarul juridic, ca o zi de sărbătoare pentru știința*

(1) Amicul nostru, d-l Remus C. Benișache, grefier la Inalta Curte de Casație, este acela, în adevăr, care ne-a dat prețiosul său concurs la corectarea volumelor ce am tipărit dela 1906 încoace, muncind ziua și noaptea alături cu noi. Suntem deci dator a-i arăta aci toată recunoștința noastră; căci nu există literă din aceste volume, care să nu fi trecut prin ochiul său scrutator. El muncește de un șir de ani ca grefier la Inalta Curte de casație, redactând de multeori deciziile cele mai delicate și mai grele. O asemenea muncă trebuie să fie răsplătită cu o oară mai înainte. Nu ne îndoim un singur moment că, în curând, el va fi înaintat și pus acolo unde merită și unde îl chiamă experiența pe care a dobândit-o, precum și cunoștințele lui juridice. D. A.

dreptului și, în genere, pentru toți acei pe care îi interesează mișcarea culturală a țării noastre.

Cea mai bună urare ce pot să-ți fac, cu ocazia începerii anului 1915, în care intrăm mâni, an de grijă și de nevoi, acum când ai terminat marea operă de drept civil, la care ai lucrat o viață întreagă, jertfindu-ți cei mai frumoși ani ai tinerețelor, este: Bunul D-zeu să-ți dea încă zile multe și senine, precum și o sănătate de fier (astăzi când fierul este atât de scump, se caută și se rechiziționează spre a se face din el obuze și alte instrumente de distrugere), spre a te bucura în tihnă de roadele muncii titanice ce ai desfășurat pentru știința dreptului, pe care ai ilustrat-o

Te rog să primești cu această ocazie, ilustre magistre, expresiunea sentimentelor mele de înaltă stimă, iubire și admirațiune.

București, 31 Decembrie 1914

Remus C. Benișache

BCU Cluj / Central University Library Cluj

### Alte scrisori primite cu ocazia banchetului proiectat pentru ziua de 30 Mai 1915

Pentru ziua de 30 Mai, anul 1915, se proiectase a se ține în București un mare banchet, spre a se serbători terminarea Comentariilor dreptului civil.

Acest banchet a fost însă amânat *sine die*, din cauza evenimentelor externe (războiul european), după cererea numeroșilor magistrați și avocați concentrați. doritori de a lua și ei parte la această serbare.

Cu această ocazie s'au primit mai multe scrisori, toate rămase inedite, din care dăm deocamdată publicității numai două, și anume: scrisoarea d-lui M. Possa și a d-lui G. G. Burghilea. Toate celelalte vor fi publicate cu ocazia dărei de seamă a acestui banchet, atunci când evenimentele externe vor permite ca el să poată avea loc.

## Scrisoarea d-lui M. Possa

(Doctor in drept)

Ilustre Maestre:

*In mijlocul materializmului ce copleșește vremurile noastre, banchetul, ce azi vi se oferă, este prevestitorul vremurilor nouă, când „birui-va gândul“, cum așa de bine zice cronicarul.*

*D-voastră intrupați firește simbolul acestor vremuri, căci ați adus muncii intelectuale jertfa cea mai mare, jertfa unei vieți întregi.*

*Din tinerețe încă, ați voit să faceți cunoscut dreptul nostru marilor autori străini, și ați izbutit. Un Planiol, un Baudry, un Barde, un Capitant și mulți alții, v'au legat numele de noțiunile dreptului românesc.*

*Apoi, ați voit să ne faceți cunoscut nouă înșine dreptul nostru vechiu și actual și ați început acea savantă „enciclopedie juridică“, în care ați pus peste 30 de ani din viața d-voastră, și pe care nu o veți lăsa niciodată să ajungă la ultimul volum.*

*In presa noastră juridică, așa de frumos dezvoltată, numele lui Alexandresco se întâlnește la fiecare pas, și totuși ea nu v-a putut cuprinde întreaga d-voastră activitate pe acest teren; căci nu odată notele și articolele d-voastră se găsesc răspândite prin Sirey, Dalloz, Pandectes françaises, Revue trimestrielle de droit civil și multe altele.*

*O muncă uriașă, închinată unei idei, ideei celei mai frumoase: ideea Dreptului! Cu și acel înțelept antic, ați văzut că, în viață, nu are jîntă decât Ideea.*

*Din peștera, de care vorbește filozoful, ați privit numai cum se agită afară lungul șir de umbre trecătoare ale pămînteștilor realități.*

*In aceste condiții, serbarea de azi, care este serbarea științei și a muncii rodnice, nu poate să încapă între pereții unei camere, oricât de vastă ar fi acea cameră. Ea se întinde până unde a pătruns opera d-voastră, și cuprinde pe toți acei ce s'au împărtășit din vastele d-voastră cunoștinți.*

*Printre acești oaspeți, foarte numeroși, este însă unul într'un colț al țării, care tocmai fiind că a cunoscut mai bine și mai de aproape munca d-voastră supraomenească, îi pare cu atât mai rău că n'a putut fi față la această serbare, spre a-și exprima toată admirația sa pentru prodigiousul adnotator, pentru unicul comentator al codului civil român.*

M. POSSA

### Scrisoarea d-lui G. G. Burghilea

Domnule profesor și scumpe amice;

*Toți acei care se ocupă cu știința dreptului, au datoria de a lua parte la sărbătoarea ce se dă astăzi în cinstea D-tale.*

*Dă-mi voe și mie din Nordul țării, să mă număr printre admiratorii ce te înconjoară.*

*Imprejurări independente de voința mea, din pricina situațiunei oficiale ce ocup, și care îmi pun îndatorirea de a stă neclintit la postul meu, mă împiedică de a fi față și a-și exprima prin viu graiu recunoștința și admirațiunea mea pentru tot ce ai lucrat. Cu inima sunt însă alături cu toți amicii cari te înconjoară.*

*D-ta, printr'o muncă neîntrepută de peste treizeci de ani, ceace la pușini se întâmplă în țară la noi, o mărturisesc fără sfială, că ești rară avis, precum zice Juvenal, ai dat țării o operă monumentală, care va trăi.*

*Opere, ca acele ce D-ta ai dat la lumină, rămân. Ele devin clasice și sunt destinate a lumina nesfârșitul șir de generațiuni care vor veni după noi.*

*Și cărmuitorii și cetățenii unui Stat au trebuință, la fiecare pas al vieței, de a se conduce de frumoasele principii ce D-ta lămurești și așterni cu marele talent și cu competența în deobște cunoscute.*

*Cărmuitorii neamurilor, mai cu deosebire ai noștrii, trebuie a se inspira și a învăța cum să împartă dreptatea.*

*D-ta le dai carte de învățătură.*

*Din cartea D-tale vor vedea că: Justitia est fundamentum regnorum.*

*Numai operele, fruct al cugetărei și al muncii geniilor omenirei, ne folosesc.*

*Mă întreb: ce a rămas din marele cuceriri ale unui Cezar, Alexandru Macedon și alții? Neant. Toate în cursul vremurilor s'au topit. O amintire istorică despre toate aceste frământări și atâta tot;*

*Pe când operele lui Aristoteles, Platon, Cicerone, Ulpian, Gaius și ale altora, pururea vor străluci.*

*Marca epopee a lui Napoleon I se termină prin abdicarea dela Fontainebleau și prin dezastrul dela Waterloo.*

*Cât a avut să sufere omenirea, și în parte Franța, în urma crâncenelor războaie napoleoniene, o știm cu toții. Ca consecință a acestor cumplite izbiri, cetățeanul francez. acel care cel dintâi în lume a propagat înfrățirea popoarelor prin libertate și egalitate, a văzut reinstalându-se în țara lui, monarhia de drept divin, mai micșorată și mai umilită decât fusese sub stângaciul și nenorocitul rege Ludovic al XVI-leu.*

*Toată munca uriașă a admirabilului popor francez a fost risipită în zadar. Generațiuni întregi s'au stins, așa că, în lupta în contra aliaților, la 1814, a trebuit, ca și astăzi. să intre în foc copii dela 17—18 ani.*

*Din toate acestea a rămas numai aceea ce s'a lucrat pe cale intelectuală.*

*Legile organice ale primului imperiu, alcătuite în timp de pace, servesc și astăzi ca model tuturor țărilor civilizate.*

*Marele monument juridic, codul Napoléon, al cărui centenar s'a serbat de curând, serbare la care au luat parte și jurisconsulți români, a înfruntat și va înfruntă și în viitor vremurile, căci la alcătuirea lui au contribuit cu munca și stăruințele lor cei mai străluciți jurisconsulți ai veacului trecut.*

*Pe când izbânzile răsboinice, din punctul de vedere al folosului adus omenirei, rămân numai ca o amintire istorică pentru generațiile viitoare, amintiri povestite uneori cu un deosebit talent, precum sunt acele ale lui Napoleon I, scrise de ilustrul Thiers, scrierile filozofice și descoperirile științifice, ca acele ale lui Taine, Carlyle, Michelet, Mommsen,*

*Watt, Stephenson, Newton, Marconi, Merlin, Demolombe, Savigny, Laurent, Baudry, Huc, Alexandresco, etc., vor trăi de apururea.*

*D-ta, eminent profesor al Universității din Iași, pe care ai ilustrat-o, faci parte din marea familie a scriitorilor mondiali. Cu drept cuvânt țara trebuie să se mândrească cu vrednicul și ilustrul ei fiu.*

*De aceea îți zic, cu Virgil:*

*Cara deum soboles, magnum Jovis incrementum.*

*Ce contrast!*

*Pe când împrejurul nostru popoarele se sfâșie într'un războiu cum n'a mai fost în lume, noi aceștia, cei mai mici, serbăm o operă, fruct al unei munci încordate făurită în timp de pace.*

*Ai terminat, scumpe amice, o operă neperitoare, îndreptînd munca ta uriașă nouă tuturor, spre a ne folosi de ea.*

*D-ta poți spune, împreună cu Horățiu:*

*Exegi monumentum aere perennius!*

*Cu o cordială strângere de mână.*

*Al D-tale devotat.*

Dorohoi, 28 Mai 1915

G. G. Burghete

# CARTEA III

## TITLUL IV

### DESPRE CONTRACTUL DE CĂSĂTORIE ÎN PRIVINȚA BUNURILOR<sup>(1)</sup> ȘI DESPRE DREPTURILE RESPECTIVE ALE SOȚILOR<sup>(2)</sup>.

#### Definiție și principii generale.

BCC Cluj - Central University Library Cluj

După ce legiuitorul s'a ocupat în titlul III al Cărții a III-a despre principiile generale care cărmuiesc materia obligațiilor, el se ocupă de contracte, dintre care unul din cele mai de căpitanie este, de bună seamă, contractul relativ la asociația conjugală a soților, cu privire la bunurile lor.

Tranziție.

(1) Cuvintele: „în privința bunurilor“, pe care le-am adăos la rubrica de față, nu figurează în textul ei, însă ele trebuiesc neapărat introduse, spre a se putea distinge contractul de căsătorie bănesc, despre care se ocupă titlul de față, de însăș căsătoria, adică de contractul *moral*, care are de obiect unirea soților, despre care legea se ocupă în cartea I, tit. V (art. 127 urm.). Cpr. Marcadé, V, p. 390, No. 1; Daniel de Folleville, *Tr. du contrat pécuniaire de mariage et des droits respectifs des époux quant aux biens*, I (singurul volum apărut), 4, p. 6, Paris 1882).

Indreptarea rubricii titlului de față.

(2) Vezi asupra acestei materii, pe lângă autorii care vor fi citați mai la vale, *Traité de droit civil comparé par Er. Roguin (Le régime matrimonial)* (1 vol. Paris, 1905); Behagel, *Der Ehevertrag* (1871); Fr. Karl Neubecker, *Der Ehe- und Erbvertrag im internationalen Verkehr* (Leipzig, 1914), etc.

Bibliografie.



Titlul de față se ocupă deci de *regimul matrimonial bănesc* al soților, *eheliches Güterrecht*, după denumirea germană.

„Interesele cărmuite de contractul matrimonial sunt din cele mai grave, zice un autor (1), căci este vorba de stabilirea familiei, de prosperitatea căsnicieii, de patrimoniul copiilor. Ordinea publică și cea privată își dau mâna în acest contract, care are de obiect interesele cele mai mari. Soții, care se unesc împreună, familiile lor care se aliază, copiii ce au a se naște, terții care vor contractă cu soții, prezentul și un viitor întreg, iată ce cuprinde în prevederea sa această lege a căminului domestic (*cette charte du foyer domestique*), tot ce este mai esențial și mai vital în Stat: creditul și proprietatea“.

„Contractul de căsătorie, zice un alt autor (2), cu toate că are bunurile de obiect, nu poate fi asimilat celorlalte contracte. El cuprinde interese atât de vitale, încât niciun alt raport al vieții civile nu afectează sub atâtea aspecte și atât de adânc pe individ, familia și societatea. Legea care-l cărmuește trebuie să prevadă prezentul și viitorul, interesul public și cel privat, prosperitatea economiei casnice, patrimoniul copiilor ce au a se naște, terții care vor contractă cu soții, etc.; ea trebuie să pună totul în armonie cu principiile ce cărmuiesc însăși căsătoria, care modifică capacitatea, stabilește raporturile de subordonare între soți, determină drepturile lor asupra bunurilor, schimbând astfel condițiile creditului și raporturile dintre terții și soți“.

Scopul căsătoriei.

În toate legislațiile căsătoria este, a fost și va fi baza familiei. Ea nu are de scop numai nașterea de copii, după cum în termeni brutali o spune codul Caragea (3), ci creșterea și educarea lor. în așa mod încât ei să poată deveni cetățeni buni și folositori societății (4).

(1) Troplong, *Contrat de mariage*, I, art. 1387 urm., No. 1, p. 10 și 11 (Paris, 1850). Mai vezi Thiry, *Cours de droit civil*, III, 210, p. 232.

(2) Pasquale Fiore, *Diritto internazionale privato*, 325, p. 420 (ed. a 2-a, Firenze, 1874).

C. Caragea.

(3) „Nunta este tocmala unirei bărbatului cu femeea spre facere de copii“, zice, în adevăr, codul Caragea.

Prav. lui Matei Basarab.

Pravila lui Matei Basarab (glava 203) are următoarea definiție. „Nunta iaste împreunarea bărbatului și a muerei, adecă amestecare, sau amestecare și moștenire întru toată viața lor, și omului celui drept apropiare de D-zeu“.

C. Calinach.

(4) „Legăturile familiei se alcătuesc prin căsătoreasca tocmală,

Uniunea soților le impune, atât în interesul lor cât și în

zice art. 63 din codul Calimach (44 C. austriac), prin care două persoane, partea bărbătească și partea femească, arată cu un chip legiuit a lor voință de a vieții într'o legiuită însoțire, cu dragoste, cu frica lui Dumnezeu și cu cinste, într'o tovarășie nedespărțită, de a naște prunci, a-i crește, a se ajuta între ei după putință la toate întâmplările“. Această definiție, pe care Zachariae von Lingenthal o găsește, cu drept cuvânt, mai nobilă și mai morală decât cea de mai sus a codului Caragea (vezi *Geschichte des Griechisch-römischen Rechts*, p. 57, nota 46, ed. a 3-a, Berlin, 1892)\*, reamintește definiția lui Modestin, care zice: căsătoria este unirea a două vieți, confuziunea a două patrimonii, punerea în comun a tuturor intereselor materiale și morale: „*Nuptiae sunt conjunctio maris et feminae, et consortium omnis vitae, divini et humani juris communicatio*“. (L. 1, Dig., *De ritu nuptiarum*, 23, 2).

Această noțiune a căsătoriei, datorită juriseconștilor Romei păgâne, cuprinde cele două mari principii ale căsătoriei creștine și moderne: veșnicia legăturii conjugale și monogamia. Vezi P. Gide, *Étude sur la condition privée de la femme*, p. 111 (ed. a 2-a, revăzută de Esmein).

Un medic legist dela începutul secolului al 19-lea, Fodéré, a pus în evidență scopul moral și social al căsătoriei, dând următoarea definiție: căsătoria este tovarășia bărbatului și a femeii, care se unesc pentru fericirea lor, spre a perpetua specia umană și a-și da un sprijin și un ajutor reciproc, ea să poată duce împreună greutatea vieții. Cu alte cuvinte, căsătoria trebuie considerată din trei puncte de vedere: 1<sup>o</sup> sub acel al trebuințelor fizice și personale; 2<sup>o</sup> sub acel al copiilor ce au a se naște; și, în fine, 3<sup>o</sup> sub raportul drepturilor și datoriilor dintre soți. Vezi Lacassagne, *Les actes de l'état civil*, p. 108.

Definiția căsătoriei.

Din cele mai sus expuse ar părea să rezulte că orice căsătorie este un contract civil și solemn, de o natură specială; și, în adevăr, astfel o consideră majoritatea autorilor. Vezi Pothier, *Contrat de mariage*, VI, 1 și 2 p. 1 (ed. Bugnet); Planiol, I, 692, 693 (ed. a 5-a); T. Hue, II, 3, 4; Demolombe, III, 1 urm.; Beudant, *Cours de droit civil*, I, 203, p. 292; Laurent, II, 260; Baudry et Fourcade, *Personnes*, III, 1422, etc. Tot astfel o consideră atât codul Calimach prin art. 63 (o

Căsătoria este un contract. Controversă.

\* Iată cum se exprimă acest autor: „*Einen besonders auffallenden Rückschritt in der Auffassung der Ehe thut das Walachische Gesetzbuch, welches die Ehe neben den Gesellschaftsvertrag stellt und III, 16, 1, so definiert: (urmează textul grecesc de mai sus al codului Caragea). Viel würdiger ist das Moldauische Gesetzbuch § 63: (urmează textul grecesc al acestui paragraf).*

acel al familiei, datorii comune și reciproci. Pentru a putea îndeplini aceste datorii ei trebuie să aibă un patrimoniu; de unde și necesitatea unui regim matrimonial, fie legal, fie convențional, care să reguleze, înainte de căsătorie, interesele lor bănești. Regimul asociațiunii conjugale este deci una din legile primordiale ale familiei. Aceasta a și făcut ca unul din cei mai mari filosofi ai antichității, Platon, să zică, cu drept cuvânt: „Pentru ca o republică să fie bine constituită, cele dintâi legi trebuie să fie acele care reglementează căsătoriile“ (1).

Ce se înțelege prin contract de căsătorie.

Prin expresia „contract de căsătorie“ Pothier înțelegea însuș actul care constituie căsătoria (2). Astăzi, contractul care are de scop uniunea soților, se numește *căsătorie* (art. 127 urm. (3)), iar convențiile făcute de viitorii soți în scopul

*toermală*), cât și codul austriac prin art. 44 (*Ehevertrag*). Art. 1056 din codul portughez definește, de asemenea, căsătoria: „*un contract veșnic (divorțul nefiind introdus în Portugalia decât foarte de curând), încheiat între două persoane de sex oșebit, spre a constitui o familie legitimă: „um contracto perpetuo feito între duas pessoas de sexo diferente, com o fim de constituirem legitimamente a familia“.*

C. portughez.  
Art. 1056.

Cum că orice căsătorie este un contract, însă de o natură specială și, ca atare, nesupus tuturor regulilor dela contracte în genere, aceasta nu se poate contesta în mod serios față de art. 129 C. civil, după care nu este căsătorie când nu este *consimțământ*. Cpr. Laurent, II, 260; Planiol, I, 693; T. Hue, II, 3, 4, etc. De aceea în mai multe texte din dreptul roman găsim expresiile: *contrahere nuptias* (Instit., Pr., *De nuptiis*, I, 10; L. L. 3, 10, 11, etc. *De ritu nuptiarum*, 23, 2, etc.). Cu toate acestea, unii autori nu consideră căsătoria ca un contract, ci ca o stare de fapt, *comme un état et non comme un contrat*. Vezi Massol, *Séparation de corps*, I, p. 2, text și note (ed. a 2-a, din 1875). Vezi și tom. I al Coment. noastre, p. 534, nota 2 (ed. a 2-a). Această părere se susține și de prof. Ch. Lefebvre la cursul său dela facultatea de drept din Paris, asupra istoriei dreptului privat francez (curs profesat în anii 1912—1913). Discuția de mai sus nu are însă niciun interes practic.

- (1) Platon, *De legibus*, lib. VI. Cpr. Ginoulhiac, *Histoire du régime dotal et de la communauté en France*, Introduction, p. VI urm. Vezi și P. Fiore, *Le droit international privé*, III, 995, p. 7 (ed. a 4-a, trad. Antoine).
- (2) Pothier, *Contrat de mariage*, VI, 2, p. 1 (ed. Bugnet).
- (3) Iată cum Planiol (I, 691) definește căsătoria: „un contract

acestei uniuni, relative la bunurile lor, primesc numele de *contract de căsătorie* sau *convenții matrimoniale*.

„Le terme de *contrat de mariage* se prend ici pour l'acte qui contient les conventions que font ensemble les personnes qui sont sur le point de se marier“, zice Pothier (1).

Contractul de căsătorie este deci contractul bănesc format cu ocaziunea căsătoriei, pentru a determina drepturile relative ale soților, cu privire la bunurile lor.

„Il contratto di matrimonio stabilisce e regola i rapporti dei coniugi in ordine al loro patrimonio, ossia i diritti patrimoniali di cui in tale loro qualità possono godere“, zice un autor italian (2); iar Zachariæ definește acest contract în modul următor:

„Der Heirathsvertrag oder die Eheberedung ist derjenige Vertrag, durch welchen die künftigen Eheleute die Rechte bestimmen die ihnen, als Eheleuten, gegenseitig zustehen sollen“ (3).

Cuvintele „contract de căsătorie“ restrânse numai la bunuri, se întrebuintează uneori în sensul de actul autentic (*instrumentum*), care constată convențiile matrimoniale ale soților (art. 1229) (4), iar alteori în sensul de însăș convenția matrimonială; când, de exemplu, unul din soți ar zice: contractul meu de căsătorie este dotal.

Contractul de căsătorie poate fi definit: un contract condițional (5), solemn și irevocabil, prin care viitorii soți

Diferitele  
sensuri ale  
cuvintelor  
contract de  
căsătorie.

Definiție.

prin care bărbatul și femeea stabilesc între ei o uniune, pe care legea o sancționează și pe care ei nu pot s'o rupă prin voința lor“.

(1) Pothier, *Introduction au traité de la communauté*, VII, 1, p. 49 (ed. Bugnet),

(2) Pacifici-Mazzoni, *Istituzioni di diritto civile italiano*, IV, 175, p. 693 (ed. a 4-a).

(3) „Contractul matrimonial este acel contract prin care viitorii soți determină drepturile ce trebuie să-i privească în mod reciproc, ca soți“. Zachariæ von Lingenthal, *Handbuch des französischen Civilrechts*, III, § 471 (501), p. 182 (ed. Crome din 1895).

(4) „La voce *contratto di matrimonio* si prende ancora per l'atto, l'*instrumentum* che contiene la convenzione matrimoniale“. Pacifici-Mazzoni, *op. și loco supra cit.*

(5) Contractul de căsătorie este condițional în acest sens că este

organizează capacitatea lor civilă și determină, în privința bunurilor, consecințele asociațiunii conjugale. În acest contract legea se ocupă mai cu seamă de patrimoniul femeii.

„Les femmes n'ont pas fait les lois (elles s'en plaignent quelquefois), zice un autor<sup>(1)</sup>, mais les lois ont été faites pour elles. Le contrat de mariage notamment est le code de leurs privilèges; le législateur s'y montre comme un tuteur vigilant qui leur prodigue les faveurs et les exceptions“.

Contract de  
căsătorie  
tacit.

Se poate ca viitorii soți să nu facă nicio convenție matrimonială și, în asemenea caz, legea este aceea care determină raporturile și drepturile dintre ei<sup>(2)</sup>. De aceea, după unii autori, ar exista două contracte de căsătorie: unul expres și altul tacit. Contractul tacit ar consista în ceea ce legea dispune la caz de tăcerea părților<sup>(3)</sup>.

Redactarea  
unui contract  
de căsătorie.

Obiceiul de a redacta un contract de căsătorie sau o convenție matrimonială nu este tocmai vechiu. El nu există la Romani, unde regimul matrimonial nu era convențional, ci legal. Ei se mărgineau, în adevăr, a constata aducerea dotei de către fiece și a regulă condițiile restituirei ei printr'un *instrumentum dotale*. Obiceiul de a redacta o convenție matrimonială, care să modifice cutumele locale, nu apare în Franța decât în secolul al XVII-lea<sup>(4)</sup>.

caduc de câteori căsătoria, în vederea căreia el a fost făcut, nu are loc. Contractul bănesc de căsătorie este deci un contract accesoriu al celui care unește pe soți. Cpr. Baudry, *Le Courtois et Surville, Contrat de mariage*, I, 8. Vezi *infra*, p. 116 și 121 urm. Cpr. L. 17 § 1 și L. 68, Dig., *De jure dotium*, 23, 3, etc.

- (1) Troplong, *Contrat de mariage*, I, art. 1837 urm., No. 3, p. 13.
- (2) Iată cum se exprimă, în această privință, Pacifici-Mazzoni: „*Il contratto di matrimonio è libero e non obbligatorio per i futuri coniugi: in questo senso che è in loro facoltà di regolare la loro società coniugale relativamente ai beni con una convenzione, ovvero di lasciarla sotto l'impero della legge, non facendo essi veruna convenzione* (art. 1378, al nostru 1223)“ (*op. cit.*, IV, p. 693, No. 175).
- (3) Vezi Bellot des Minières, *Le contrat de mariage considéré en lui même*, No. 1, p. 10; Thiry, III, 209, *in fine*, p. 232, etc.
- (4) Cpr. Planiol, III, 777 (ed. a 5-a).—Încât privește condiția soților sub legislația Romanilor, Galilor, Germanilor, etc., vezi

Astăzi, convențiile matrimoniale sunt foarte obișnuite, mai ales atunci când viitorii soți dispun de o avere oarecare. Dacă ei n'au făcut nicio convenție specială, asociațiunea lor, în privința bunurilor, este cărmuită de lege. Iată, în adevăr, cum se exprimă art. 1223 din codul civil. Art. 1223.

**Art. 1223.** — Legea guvernează asociațiunea conjugală, în privința averilor, conform regulilor preserise în capit. următor, dacă părțile n'au făcut convențiuni speciale. (Art. 5, 942, 968, 969, 1008, 1224—1226, 1233 nrm., 1495 nrm. C. civ. Art. 1387 C. fr.)<sup>(1)</sup>.

Acest text nu însemnează, după cum vom vedea mai la vale că se susține de unii, că regimul dotal ar fi la noi regimul legal sau de drept comun, căci el ne trimete la regulile statornicite de lege în capit. regimului dotal numai în cazul când s'a adoptat pur și simplu acest regim, fără a se face vreo convenție specială în această privință, iar nu și atunci când soții n'au făcut nicio convenție matrimonială.

Sensul  
art. 1223.

Principiul care cărmuiește, în această privință, întreaga materie, este libertatea convențiilor matrimoniale. Acest principiu este mai pretutindeni legea comună. „Soții, zice art. 1432 din codul german, pot să reguleze raporturile privitoare la regimul bunurilor lor prin contract (contract, de căsătorie)“<sup>(2)</sup>.

Libertatea  
convențiilor  
matrimoniale  
C. german.  
Art. 1432.

Rodière et Pont, *Tr. du contrat de mariage*, I, No. 4 urm., p. 3 urm. (ed. a 3-a). — În privința dreptului german actual, vezi Ernst Barre, *Bürgerliches Gesetzbuch und Code civil, vergleichende Darstellung des deutschen und französischen Gesetzbuchs* (Berlin, 1897), § 136 urm., p. 203 urm.; Saleilles, *La condition juridique de la femme dans le nouveau code civil allemand* și alți autori citați de Planiol, III, 775.

<sup>(1)</sup> Textul corespunzător francez adaugă: „pourvu qu'elles ne soient pas contraires aux bonnes mœurs“, ceea ce este adevărat și la noi, în baza art. 5 C. civil. Vezi *infra*, p. 14.

<sup>(2)</sup> „Die Ehegatten können ihre güterrechtlichen Verhältnisse durch Vertrag (Ehevertrag) regeln.“ C. german.

În privința țărilor (foarte puține la număr) în care legea impune un regim obligator, dela care părțile nu se pot sustrage prin contractul lor, vezi André Weiss, *Tr. théorique et pratique de droit international privé*, III, p. 523, 524. Dr. străin.

## Libertatea convențiilor matrimoniale.

**Art. 1224.** — Verice convențiunii matrimoniale sunt libere între soți <sup>(1)</sup>, întrucât ele nu vatămă drepturile bărbatului de cap al familiei, sau de cap al asociațiunii conjugale, și întrucât nu de-roagă dela dispozițiunile prohibitive ale acestui cod. (Art. 195 urm., 325 urm., 341, 345 urm., 349 urm., 422 urm. C. civil. Art. 1388 C. fr.).

**Art. 1225.** — Nu pot soții, în contractul lor de căsătorie, să modifice drepturile ce dă legea la titlul IX și X din Cartea I, acelaia dintre soți care supraviețuește celuilalt. (Art. 325 urm., 338 urm., 343 urm. C. civil. Art. 1388 C. fr.).

**Art. 1226.** — Nu vor putea, asemenea, să facă nicio convențiune sau renunțare, care ar avea de obiect să schimbe ordinea legală a succesiunilor între dânsii și descendenții lor <sup>(2)</sup>. (Art. 659 urm., 702, 808, 936 urm., 965 C. civ. Art. 1389 C. fr.).

Dr. vechiu  
francez.

(1) „*En traité de mariage et avant la foi baillée et bénédiction nuptiale, zicea art. 202 din cutuma dela Orléans, hommes et femmes peuvent faire et apposer telles conditions, douaires, donations et autres conventions que bon leur semblera*”.

Instituții con-  
tractuale.  
Existența lor  
în dreptul  
nostru.

(2) Textul corespunzător francez adaogă: „*sans préjudice des donations entre-vifs ou testamentaires, qui pourront avoir lieu selon les formes et dans les cas déterminés par le présent code*”. — Acest § eliminat și din art. 1380 al codului italian, se referă la instituțiile contractuale. Am susținut altădată că aceste instituții sunt necunoscente în legea noastră, ca și în cea italiană, însă mai în urmă am părăsit acest sistem. În adevăr, art. 933 din codul civil permițând donatorului de a da viitorilor soți, sau numai unuia din ei, *bunurile sale viitoare*, prin contractul de căsătorie, a înțeles prin aceste bunuri (*res futuræ*) pe cele ce el va lăsa la moartea lui, deși prin bunuri viitoare se mai înțeleg încă și cele ce el ar putea să dobândească și să le dea în timpul vieții sale. Vezi tom. IV, partea I-a, al Coment. noastre, p. 393 (ed. a 2-a). Jurisprudența decide în adevăr, în mod constant, că donațiunea bunurilor ce dăruitorul va lăsa la moartea sa este o donațiune de bunuri viitoare. Vezi deciziile citate în tom. I al Coment. noastre, pag. 28, *ad notam* (ed. a 2-a). Mai vezi tom. III, partea II, p. 42, 43 și p. 321; tom. IV, partea I-a, p. 683, nota 1; tom. X, p. 740, nota 4, etc. Vezi asupra instituției contractuale, care există și în codul german sub numele de pact succesoral (*Erbvertrag*), Fr. Karl Neubecker (profesor la Berlin), *Der Ehe- und Erbvertrag im internationalen Ver-*

Legea lăsând viitorilor soți cea mai mare latitudine în regularea convențiilor lor matrimoniale, pentru a înlesni pe cât se poate căsătoriile <sup>(1)</sup>, le permite, pe de o parte, de a

Soții pot alege  
regimul ce le  
convine.

*kehr* (Leipzig, 1914), lucrare foarte savantă, în care ne-am găsit citat și noi la p. 90, notele 1 și 3. Vezi și *infra*, p. 31, n. 2.

Prin urmare, fiind necontestat că, prin bunuri viitoare, art. 933 înțelege bunurile ce dăruitorul va avea la moartea sa, este evident că instituția contractuală își are ființă și în legea noastră, pentru că dăruitorul, care dispune prin contractul de căsătorie de averea sa viitoare, dispune de o avere de succeșiune și, deci, instituște moștenitor prin contract pe soțul donatar.

O deosebire însemnată există, cu toate acestea, între legea noastră și cea franceză; căci, pe când în codul francez, se poate institui moștenitori nu numai pe ambii soți sau pe unul din ei, ci se mai poate face și o substituție vulgară în folosul descendenților neconcepuți încă, ce se vor naște din căsătorie, substituție care, după art. 1082 din codul francez, se presupune la caz de tăcerea contractului (vezi tom. IV, partea I-a, al Coment. noastre, p. 674, 679, nota 1 și p. 683), legea noastră nu se ocupă de loc de copii și nu face excepție dela principiile dreptului comun decât în privința soților. — Dar, dacă copiii neconcepuți încă nu pot în mod direct fi instituți moștenitori prin contractul de căsătorie al părinților lor, ei pot însă, ca moștenitori, să se folosească de instituția făcută părinților lor, dacă dăruitorul, care ar fi supraviețuit soților, n'ar fi revocat-o. Aceasta rezultă din § ultim al art. 933, după care, în caz de supraviețuire a dăruitorului, instituția nu este caducă sau inexistentă, ca în codul francez, ci numai revocabilă. Vezi Tratatul nostru în limba franceză, p. 179, nota 1, *in fine*.

Deoseb. între  
dreptul nostru  
și cel francez.

- (1) Tot pentru a se înlesni căsătoriile, legea anterioară a timbrului scutea de taxa de înregistrare înzestrările, de orice natură și sub orice formă, făcute descendenților. Deși art. 49 din legea actuală a timbrului dispune că înzestrările și donațiunile cu titlu de dotă de orice bunuri, imobile sau mobile, *în linie descendentă*, sunt scutite de taxe, totuși el dispune că înzestratul va plăti taxa de înregistrare în momentul deschiderii succeșiunii înzestrătorului, fie că acceptă succeșiunea, fie că renunță la ea. Pentru celelalte înzestrări și donațiuni cu titlu de dotă, făcute chiar de viitorul soț, se plătește jumătate din taxa aferentă categoriilor prevăzute în art. 48 din legea timbrului. Cpr. Cas. rom., Secții-uite, *Cr. judiciar* din 1914, No. 51, p. 416. O altă decizie a Curței de casație decide că taxa pentru înzestrări în linie directă, care se plătește la moartea înzestrătorului, nefiind datorită pentru succeșiune, datorită în-

L. timbrului.  
Art. 49.



zestrătorului nu pot fi scăzute cu ocazia achitărei acestei taxe, căci ele privesc succesiunea lui. Bult. Cas. 1913, p. 231. Tot astfel, nu se scad din dotă cheltuielile de boală și cele de înmormântare ale înzestrătorului, nefiind vorba aci de o avere succesorală. Cas. Bult. 1913, p. 1015 și 1025.

Neaplic. art. 84 și 91 L. timbr. la înzestrări.

S'a mai decis că art. 84 și 91 din legea timbrului nu se pot aplica decât la contravenții în materie de succesiuni și legate, iar nu și la înzestrări, legea neprevăzând nicăiri care este punctul de plecare al prescripției taxelor, și copilul înzestrat neavând nicio obligație de a face declarația pe care trebuie s'o facă moștenitorii. Cas. rom. Bult. 1913, p. 1021.

Art. 49 § ultim L. timbrului.

Înzestrările făcute de instituttele de binefacere sunt, după ultimul § al art. 49, introdus prin legea din 26 Februar 1906, scutite până la valoarea de 1500 lei incluziv.

Scutirea de taxă a ipotecii care garantează dota.

S'a decis, cu drept cuvânt, că accesorul urmând condiția obligației principale, și ipoteca constituită pentru asigurarea dotei este scutită de orice taxă în timpul vieții înzestrătorului. Cas. rom. (17 Febr. 1903). Bult. 1903, p. 179 și *Dreptul* din 1903, No. 22. — *Contră*: C. București, *Dreptul* din 1902, No. 72.

L. timbrului. Art. 49 și 65.

S'a mai decis, în privința aplicării art. 49 din legea timbrului, că dota fiind, în sensul legii, o adevărată donațiune, care nu e supusă la niciun fel de plată pentru datoriile înzestrătorilor, la încetarea lor din viață, dar care, conform art. 65 din legea timbrului, se plătesc din averea succesorală rămasă pe urma defunctului în momentul morții sale, tribunalul a violat art. 49 din legea timbrului, când a aplicat în specie art. 65 din aceeași lege și a comis un exces de putere, când a scăzut din averea constituită ea dotă intimitei în recurs de defuncta sa mama, datoriile acesteia, micșorând astfel taxele de înregistrare convenite fiseului, iar argumentul tribunalului că reprezentantul fiseului a recunoscut în instanță că datoriile defunctei trebuiau scăzute, nu poate fi luat în considerație și nu leagă pe fise, întrucât acea declarație este contrară legii timbrului, de oarece acel ce a făcut-o nu avea nicio împuternicire de a o face. Cas. rom., S-a III, decizia No. 46, din 25 Ianuar 1913. *Jurisprudența română* din 1913, No. 15, p. 235, No. curent 304 și Bult. 1913, p. 230 urm. Cpr. și decizia No. 383 a aceleiași Secții, din 1 Octombrie 1912, publicată în *Jurisprudența română* din 1912, No. 40, la No. de ordine 709 și în Bult. 1912, p. 1765 urm.

Cazul când femeea s'a înzestrat ea însăși.

În fine, trebuie să menționăm, că din desbaterile legii timbrului dela 1900 rezultă, că înzestrarea femeii din propria sa avere nu intră în previziunile art. 49 din legea timbrului și, ca atare, nu este supusă la nicio taxă de înregistrare. Iată în adevăr ce a declarat d-l Ministru de finanțe, Tache Ionescu, în Senat: „Înzestrările femeii din propria ei avere nu intră în previziunile art. 49, fiindcă nu există, în specie, nicio mu-

alege între diferitele regime ce ea a organizat<sup>(1)</sup>, pe cel care le convine mai bine, iar pe de altă parte, de a combina aceste regime între ele<sup>(2)</sup>. Această combinație între diferitele regime matrimoniale rezultă, între altele, și din art. 1287, după care soții, care se supun regimului dotal, pot să stipuleze o societate de achizițiuni sau de câștig.

În baza principiului libertății convențiilor matrimoniale, soții ar putea să se refere la un regim străin neadmis de legea noastră, precum ar fi, de exemplu, acel al comunității legale<sup>(3)</sup>, declarând chiar în asemenea caz imobilele femeii

Adoptarea  
unui regim  
străin.

tațiune de proprietate, și chiar mutațiunea zestrei mobiliare nu este decât aparentă, pentru că s'a petrecut în timpul căsătoriei și soția își păstrează creanța ei de reluare, îndată ce încetează căsătoria<sup>4</sup>. Vezi C. Botez, *Legea asupra taxelor de timbru și înregistrare*, p. 211 (ed. a 3-a, din 1908). Vezi și I. N. Cezărescu, L. timbrului din 1900, observ. dela p. 55.

S'a decis că și trusoul constituit de un părinte fiicei sale, nu are a fi impus la taxa de înregistrare, el fiind scutit de această taxă prin art. 65 din legea timbrului. Trib. Neamț, *Cr. judiciar* din 1911, No. 34, p. 275. Textul la care se referă tribunalul prin sentința de mai sus, declară că nu se vor socoti în valoarea succesiunii sau legatului: mobilierul din casa de locuință, obiectele de artă, *hainele și rufăria*, însă este de observat că art. 49 din legea timbrului, unde este sediul materiei, vorbește, în materie de înzestrări, *de orice bunuri mobile sau imobile*, așa că soluția dată de tribunal, în privința trusoului, este cel puțin îndoielnică.

Supunerea  
trusoului la  
taxa de înre-  
gistrare.

(1) Prin *regim matrimonial* înțelegem dispozițiile soților care cărmuesc asociația lor conjugală, cu privire la bunurile lor, în timpul căsătoriei. Cpr. Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 2594. În acest sens art. 1232 din codul civil zice că regimul căsătoriei, fie legal, fie convențional, începe din ziua celebrării căsătoriei înaintea ofițerului stărei civile.

Sensul cuvun-  
telor regim  
matrimonial.

(2) Cpr. Planiol, III, 803.

(3) Cpr. Judecăt. ocol. Ploști (judecător Șt. Scriban), *Cr. judiciar* din 1903, No. 72, p. 621 (cu observ. noastră). — Această soluție este adevărată atât în privința convențiilor matrimoniale făcute în străinătate, cât și celor făcute în țară. Cpr. Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, I, 82, p. 64; Guillouard, *Idem*, I, 131; Laurent, XXI, 141; Colmet de Santerre, VI, 7 bis II; Aubry et Rau, V, § 504, p. 273, 274, text și nota 23 (ed. a 4-a) și VII, p. 535, 536, text și nota 23 (ed. a 5-a); Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 2701. Soluția de mai sus lasă însă, bine înțeles, a se presupune că regimul străin adoptat

inalienabile<sup>(1)</sup>. Acest principiu nu suferă, după noi, nicio îndoială, deși el a fost contestat de unii.

Constit. de dotă a unui venit plătit pe un termen nelimitat.

Tot în baza principiului libertății convențiilor matrimoniale s'a decis că constituirea ca dotă a unui venit ce trebuie plătit pe un termen nelimitat de ani, fie că s'ar numi o rentă perpetuă, pe care codul nostru n'o reglementează<sup>(2)</sup>, fie că s'ar numi altfel, nu constituie nimic ilicit<sup>(3)</sup>.

Modific. regimului separației de bunuri.

Tot astfel, s'a decis că deși, în principiu, soția separată de bunuri, are, pe lângă dreptul de a-și înstrăina averea, cu autorizația bărbatului, atât uzufructul cât și administrația acestei averi, totuși nimic nu se opune ca soții să modifice regimul separației de bunuri ales de ei, conferind bărbatului atât uzufructul cât și administrația averii femeii<sup>(4)</sup>.

Restrângerea folosinței bărbatului.

În fine, s'a decis că soții pot conveni că parte din veniturile dotale, care aparțin bărbatului, să se întrebuinteze într'un mod oarecare, cu consimțământul și în folosul femeii, întrucât o asemenea clauză, care restrânge dreptul de folo-

de soți nu este contrar ordinii publice, nici bunelor moravuri din România. Cpr. Guillaouard, *op. și loco supra cit.*; Planiol, III, 802, *in fine*, etc.

C. german. Art. 137.

În baza libertății convențiilor matrimoniale, se decide și în Germania, că soții pot adopta regimul dotal, deși codul german nu reglementează acest regim. Soții n'ar putea însă să declare dota inalienabilă, la aceasta opunându-se art. 137 din codul german. Vezi Roguin (care citează în acest sens pe Planck), *Tr. de droit comparé (Le régime matrimonial)*, No. 106, p. 114 și No. 702, p. 636; Saleilles, *De la déclaration de volonté*, p. 249. Vezi și *infra*, p. 160, 161.

(1) Aubry et Rau, VII, § 504, p. 527, text și nota 7 (ed. a 5-a); Zachariae, *Handbuch des fr. Civilrechts*, III, § 474, p. 200 (ed. Crome); Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, I, p. 70, No. 86. — *Contrà*: Troplong, *Idem*, I, 79; Marcadé, V, art. 1497, No. III, etc.

Existența rentelor perpetue.

(2) Atât Curtea din Craiova cât și Curtea de casație au decis, contrar părerei noastre, că rentele perpetue sunt admise și în dreptul nostru. Vezi *Dreptul* din 1911, No. 80 și *Cr. judiciar* din 1912, No. 8; Bult. 1913, p. 1962; *Dreptul* din 1914, No. 14 și *Cr. judiciar* din 1914, No. 7, p. 55 și No. 65, p. 528. Vezi asupra acestei controverse, tom. X al Coment. noastre, p. 95 urm. Mai vezi tom. III, partea II, pag. 611, nota 1, precum și tom. XI, p. 206, nota 2, etc.

(3) Cpr. Trib. Olt, *Cr. judiciar* din 1906, No. 27, p. 218.

(4) C. București, *Dreptul* din 1910, No. 61, p. 490.

sință al bărbatului, nu atinge întru nimic nici ordinea publică, nici drepturile bărbatului de cap al asociațiunei conjugale<sup>(1)</sup>.

Cât pentru raporturile personale dintre soți, ele nea-târând de voința părților, sunt regulate de lege. Este ade-vărat că, uneori, convențiile matrimoniale au o înrăurire asupra raporturilor personale dintre soți, pentrucă unele din aceste raporturi sunt modificate prin regimul adoptat de ei. Astfel, vom vedea că, sub regimul separației de bunuri, femeea are o neatârnavare pe care n'o are sub celelalte regime; însă aceste modificări sunt opera legii, iar nu a voinței părților, care consistă numai în alegerea unuia dintre regimele matrimoniale, a căror efecte sunt determinate de lege<sup>(2)</sup>.

Dar, dacă soții au cea mai deplină libertate în privința alegerei regimului lor matrimonial, ei n'ar putea însă să supună convenția lor matrimonială unui termen sau unei condiții suspensive ori rezolutorii. Art. 1232 din codul nostru este expres în această privință și ne-a scutit de discuțiile la care art. 1399 din codul francez a dat loc<sup>(3)</sup>.

Soții nu pot, de asemenea, cu toată libertatea de care se bucură, să contravie ordinea publică și bunelor moravuri (art. 5, 968, 1492)<sup>(4)</sup>; să vatăme drepturile conferite bărbatului în calitate de cap al familiei și al asociațiunei

Modificarea raporturilor personale dintre soți.

Nesupunerea conv. matrimoniale unui termen sau unei condiții. Art. 1232.

Necontravenirea ordinei publice și bunelor moravuri, etc.

(1) Cas. rom. Bult. 1912, p. 663 și *Cr. judiciar* din 1912, No. 51, p. 604. — Această decizie pune, cu drept cuvânt, în principiu că constatarea instanțelor de fond, care nu denaturează o clauză expresă a contractului, ei interpretă actul dotal spre a afla intenția părților, constituie o chestie de fapt și de apreciere a convențiilor, care scapă de sub controlul Curței de casație. Vezi *infra*, p. 54.

(2) Cpr. Thiry, III, 209, p. 231.

(3) Vezi *infra*, explic. art. 1232, p. 124 urm.

(4) Legiuitorul lăsând o deplină libertate părților în formarea convențiilor lor matrimoniale, întrucât aceste convenții nu ating ordinea publică sau bunele moravuri, înțelesul derogărilor, ce părțile au voit să aducă regimului dotal, trebuie căutat în intenția lor și în clauzele contractului matrimonial, care face legea părților. Astfel, săvârșese o omisiune esențială judecătoreii fondului, care nu se pronuță asupra unei propunerii făcută în instanță, cum că prin actul dotal nu s'a prevăzut decât înstrăinarea imobilului dotal, iar nu și ipotecarea lui. Cas. S-a I, Bult. 1903, p. 356.

conjugale (art. 1224, 1225); să deroage dela dispozițiile prohibitive ale codului (art. 1224) și, în fine, să schimbe ordinea legală a succesiunilor (art. 1226).

C. Calimach.  
Art. 1610.

Asemenea prohibiții existau și în codul Calimach. Astfel, art. 1610 din acest cod dispune că este oprit a se face alcătuirii căsătorești în acest chip ca femeea să nu fie supusă bărbatului; ca bărbatul să nu aibă veniturile sau rodurile zestrei; ca bărbatul să nu ceară dela femeie cheltuelile făcute de el pentru binalele de zestre; ca bărbatul să nu întoarcă zestrea femeii, sau să restituie numai o parte din ea, sau să rămâe la moștenitorii lui, sau s'o întoarcă mai târziu de cât în termenul hotărît de legi; ca bărbatul să aibă *voe a înstrăină lucrurile nemișcătoare ale zestrei* <sup>(1)</sup>; ca el să nu fie răspunzător pentru stricăciunea ce ar fi pricinuit zestrei ori din vicleșug sau din lenivirea sa; ca să moștenească el ale femeii sau femeea ale bărbatului; ca să nu dea chizășie pentru siguranța zestrei și, în deobște, ca să facă orice alcătuirii contrare respectului, cinstei și a moralei, sau contrare bunei orândueli și a cuviincioasei economii a casei, și împotriva adevăratului scop al căsătoriei.

#### 1° Clauzele contrare ordinii publice și bunelor moravuri (art. 5 C. civ.).

Art. 1387  
C. fr.

Art. 1387 din codul francez oprește, în termeni expresi, convențiile dintre soți contrare bunelor moravuri, pentru că o căsătorie trebuie să fie prin esență o instituție eminentamente morală.

Art. 5 C. civ.  
rom.

Deși această parte a textului francez a fost eliminată din art. 1223 al codului nostru, totuși soluția trebuie să fie aceeași și la noi, în baza art. 5 din codul civil <sup>(2)</sup>.

Art. 1252  
C. civil.

(1) Vom vedea însă mai la vale că, în dreptul actual, soții pot, din contra, să stipuleze prin contractul lor matrimonial alienabilitatea fondului dotal (art. 1252). Inalienabilitatea acestui fond nu mai este deci astăzi de ordine publică, după cum eră altă dată atât la Romani, cât și în dreptul nostru anterior. Vezi *infra*, explic. art. 1252.

(2) Vezi *supra*, p. 7, nota 1.

„Toate clauzele unui contract de căsătorie, care sunt contrare bunelor moravuri, sunt nule“, zice Domat<sup>(1)</sup>.

Nu este totdeauna ușor de a determina când o convenție este morală și când este imorală.

Vom da câteva exemple.

Astfel, ar fi contrară bunelor moravuri: convenția prin care soții s'ar obliga a trăi separați unul de altul<sup>(2)</sup>; aceea care ar scuti pe soți de obligația de credință, sprijin și ajutor ce ei își datorează în baza art. 194 din codul civil<sup>(3)</sup>; de a alimenta întreține și crește copiii (art. 185); convenția prin care s'ar impune unuia din soți obligația de a exercita o profesie sau industrie contrară moralei publice, precum ar fi, de exemplu, aceea de a ține o casă de toleranță, de a face contrabandă, etc.<sup>(4)</sup>; convenția prin care unul din soți s'ar obliga a nu urmări adulterul celuilalt soț; aceea prin care femeea ar fi împuternicită a-și crea venituri prin relațiuni imorale<sup>(5)</sup>; convenția prin care soții ar renunța la

Exemple de  
convenții con-  
trare bunelor  
moravuri.

(1) *Lois civiles dans leur ordre naturel*, II, p. 254, No. 29 (ed. Carré). „*Illud convenire non potest, ne de moribus agatur, vel plus, vel minus exigatur; ne publica coercitio privata pactione tollatur* (L. 5, Pr., Dig., *De pactis dotalibus*, 23, 4). — Și L. 5 § 1, Dig., loco cit., adaugă: „*Ac ne illa quidem, pacta servanda sunt, ne ob res donatas, vel amotas ageretur; quia altero pacto ad furandum mulieres irritantur: altero jus civile impugnatur*“.

(2) Troplong, *Contrat de mariage*, I, 49; Guillouard, *Idem*, I, 100; Rodière et Pont, *Idem*, I, 57, pag. 44; Baudry, Le Courtois et Surville, *Idem*, I, 17; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 60; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 2617; Vigié, III, 16, pag. 11; Michaux, *Tr. pratique du contrat de mariage*, 217, p. 38, etc. — Nu numai convenția de a trăi în mod separat este nulă, dar și convențiile accesorii, precum ar fi, de exemplu, aceea prin care bărbatul ar fi convenit să plătească femeii o pensie, cât timp ei vor trăi separați. C. Nîmes, D. P. 60. 2. 219; Sirey, 60. 2. 577.

(3) Pand. fr., v<sup>o</sup> cit., 2617, *in fine*: Daniel de Folleville, *Tr. du contrat pécuniaire de mariage et des droits respectifs des époux quant aux biens*, 13 bis, p. 27, etc.

(4) Répert. Sirey, v<sup>o</sup> cit., 59; Duranton, XIV, 23, etc.

(5) Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, I, 57; Baudry, Le Courtois et Surville, *Idem*, I, 17; Michaux, *Idem*, 219, p. 38; Marcadé, V, art. 1387 urm., No. II, etc. Cpr. L. 5, Pr., Dig., *De pactis dotalibus*, 23, 4, etc.

dreptul de a-și face unul altuia liberalități, în timpul căsătoriei<sup>(1)</sup>; acea prin care s'ar dispune inalienabilitatea bunurilor dotale în cazurile în care legea le declară alienabile<sup>(2)</sup>, etc.

Condiția de văduvie impusă unuia din soți. Controversă.

Ce trebuie să decidem în privința condiției de văduvie la care uneori sunt supuse donațiunile făcute prin contractul de căsătorie de către viitorii soți, în folosul aceluia din ei care va supraviețui? Deși chestiunea este foarte controversată, atât doctrina cât și jurisprudența tind a considera asemenea condiție ca validă, mai cu seamă atunci când este dictată de o cauză onestă și respectabilă, precum ar fi, de exemplu, interesul copiilor născuți din căsătorie, sau acel al soțului căruia condiția îi este impusă, spre a-l împiedica de a fi obiectul lăcomei acelor care se căsătoresc de speculă<sup>(3)</sup>.

Renunțarea la beneficiul liberalității.

Dar, dacă această chestiune este controversată, nu mai începe, după noi, nicio îndoială că soțul rămas în viață este liber de a se căsători, renunțând la beneficiul liberalității ce i-a fost făcută de celalalt soț, căci soții n'ar putea, după părerea noastră, să convie că acel din ei care va rămâne în viață nu se va mai putea recăsători nici odată. (Vezi Planiol, III, 797, *in fine*).

(1) Vigié, III, 16; Laurent, XXI, 135; Marcadé, *loco cit.*, No. IX; Odier, *Contrat de mariage*, II, 634; Rodière et Pont, *Idem*, I, 79; Guillouard, *Idem*, I, 101; D. de Folleville, *Idem*, 13 bis; Michaux, *Idem*, 335, p. 58; Aubry et Rau, VII, § 504, pag. 531 (ed. a 5-a); Zachariæ, *Handbuch des fr. Civilrechts*, III, § 474, p. 194 (ed. Crome); Duranton, XIV, 30; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 2618 urm.; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 74, etc. — *Contra*: Taulier, *Théorie raisonnée du code civil*, V, p. 20, 21.

(2) C. București, *Dreptul* din 1912, No. 44; Trib. Taraseon, *Cr. judiciar* din 1915, No. 23 (cu observ. noastră).

(3) Vezi, în acest sens, C. Galați, *Dreptul* din 1902, No. 69 și *Cr. judiciar* din 1903, No. 25 (cu observ. noastră); Cas. fr. *Pand. Périod.* 97. 1. 321; Sirey, 97. 1. 397; D. P. 98. 1. 537 și *Dreptul* din 1897, No. 5; C. Bourges. *Pand. Périod.* 90. 2. 131; Planiol, III, 797, 3040, 3041; Duranton, VIII, 128, p. 142 (ed. a 4-a); Marcadé, V, art. 1387 urm., No. II; Vigié, III, 16, p. 11; Demante et Colmet de Santerre, I, IV, 16 bis VI, *in fine*; Guillouard, *Contrat de mariage*, I, 105; Odier, *Idem*, II, 626; Rodière et Pont, *Idem*, I, 58; Troplong, *Idem*, I, 52; Daniel de Folleville, *Idem*, 13 bis, p. 27, etc.; Baudry et Surville, *Idem*, I, 31. Cpr. art. 887 C. Calimach (700 C. austriac) și Nov. 22 a lui Justinian, cap. 43 și 44. — *Contra*: *Est contra jus publicum et jus libertatis*. Trib. Brăila,

Tot în baza art. 5 din codul civil, sunt oprite convențiile contrare legilor care interesează ordinea publică, adică: în care legea are mai mult în vedere interesul obștesc decât acel al particularilor <sup>(1)</sup>.

Conv. contrare ordinii publice.

Astfel, sunt, de exemplu, legile privitoare la starea civilă a persoanelor, la capacitatea sau incapacitatea lor, la organizarea familiei, etc.

Starea civilă, capacitate, etc.

În baza acestor principii se decide că soții n'ar putea stipulă, prin contractul lor matrimonial, că femeia va fi incapabilă de a se obliga către terții, chiar cu autorizarea bărbatului sau a justiției, de oarece capacitatea persoanelor este o regulă de ordine publică, dela care părțile nu pot derogă nici chiar prin convențiile lor matrimoniale <sup>(2)</sup>.

Modificarea capacității femeii mări-tate.

*Cr. judiciar* din 1901, No. 73 (cu observ. noastră); Trib. Pé-rigueux, D. P. 67. 1. 332 (sentință infirmată de Curtea din Bordeaux); Laurent, XI, 501 și XXI, 116; T. Hue, VI, 60; Pezzani, *Empêchements au mariage*, 135 urm.; Taulier, *op. cit.*, IV, pag. 323. Cpr. Michaux, *op. cit.*, 223 urm. Vezi asupra acestei controverse, tom. IV, partea I-a, al Coment. noastre, p. 202, text și nota 1 (ed. a 2-a), precum și tom. V, p. 137, nota 2. Mai vezi Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 2621; Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1387, No. 39 urm., etc.

Art. 850 din codul italian, după ce declară că este ilicită condiția care împiedică atât prima căsătorie cât și cele ulterioare (*la condizione che impedisce tanto le prime nozze, quanto le ulteriori*), permite prin § ultim unuia din soți de a impune condiția de văduvie celuilalt soț prin testament. „*Ha pure effetto la condizione di vedovanza apposta in qualunque disposizione testamentaria di un coniuge a favore dell'altro*“. Vezi asupra acestei chestiuni în Italia, Ramponi, *Le condizioni di celibato e di vedovanza nei testamenti e nei contratti*.

C. italian. Art. 850.

(1) Vezi asupra chestiunii de a se ști ce se înțelege prin ordine publică, tom. I al Coment. noastre, p. 224 urm. (ed. a 2-a) și tom. IV, partea I, p. 187, n. 1 (ed. a 2-a). Mai vezi asupra definiției și principalelor legi de ordine publică, A. Colin și H. Capitant, *Cours élément. de droit civil*, I, p. 62, 63 (Paris, 1914).

Ce se înțelege prin ordine publică.

(2) Laurent, I, 52; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 69 și *Autoris. de femme mariée*, 23; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 2631; Mourlon, III, p. 8, nota 1; Guillouard, *Contrat de mariage*, I, 102 urm.; Troplong, *Idem*, I, 78; Baudry et Surville, *Idem*, I, 45; D. de Folleville, *Idem*, 12 urm.; Vavasseur, *De l'incapacité de s'obliger stipulée dans un contrat de mariage*, *Revue critique*, anul 1878, pag. 289 urm.; F. Herman, *Code civil*



Reînvierea Sen-  
nat-consult.  
Velleian.

Pentru aceleași motive, trebuie să decidem că femeea n'ar putea, făcând să reînvie Senatusconsultul Velleian<sup>(1)</sup>,

*annoté*, III, art. 1387, No. 10; Planiol, III, 798; Valette, *Mélanges de droit, de jurisprudence et de législation*, I, p. 513 urm. „Nimene, zice acest din urmă autor, nu poate, după a sa voință, să dispue de starea sa și să se facă, pentru viitor, capabil sau incapabil de a se obliga“. Tot în acelaș sens se pronunță și jurisprudența. Vezi deciziile citate în Sirey, v<sup>o</sup> și *loco supra cit.* — *Contrà*: C. Paris, D. P. 78. 2. 81; Sirey, 78. 2. 161. Cpr. Duranton, XIV, 17. Mai târziu însă, Curtea din Paris a revenit asupra primei sale jurisprudențe. Vezi Sirey, 84. 2. 193.

C. Calimach.

(<sup>1</sup>) Acest Senatusconsult celebru a fost abrogat în Franța de Henric al IV-lea, în anul 1604. El n'a fost reprodus de codul Calimach, fiindcă, în acest cod, afară de două excepții (art. 1021 și 1077), femeea măritată are aceeaș capacitate ca și bărbatul. Vezi tom. I al Coment. noastre, p. 738 (ed. a 2-a).

C. Andr. Do-  
nicii.

Celelalte legiuiri vechi ale țarilor noastre, reproducând dreptul roman, admit, din contra, că femeea măritată nu poate fi fidejursor. Astfel, codul lui Andr. Donicii (§ 5, capit. 20) dispune că „femeea chiezeșă nu se primește“. „*Mulieres pro aliis non intercedunt*“, zice Harmenopol (I, 13, *De mulieribus*, § 1). Prin *intercessio* se înțelege actul prin care cineva ia asupra-și obligația altuia (*alienam obligationem in se suscipere*). „*Velleiano Senatusconsulto plenissime comprehensum est, ne pro ullo fœminæ intercederent*“. (L. 1, Pr., Dig., *Ad Senatusconsultum Velleianum*). Vezi și L. 2 § 5, Dig., *loco cit.* — Un alt text din codul lui Andr. Donicii (§ 35, cap. 33) dispune că: „Femeea de va și iscăli în zapisul de datoria bărbatului ei și va pune averea și zestrurile sale amanet, sau singură va intră chiezeșă pentru bărbat, nu se ține în seamă, decât numai când se va dovedi că la ale sale trebuinți s'au cheltuit banii. Iar de va intră singură chiezeșă pentru datoria altuia, iar nu a bărbatului ei, nu se ajută din pravilă“.

C. Ipsilant.

Aceeaș soluție eră admisă și în codul Ipsilant: „Chiezeșia muerei și zălogirea lucrurilor de zestre, ce se va face pentru bărbatul săn, să nu să fie în seamă și să nu aibă tărie“, zice acest cod (capit. pentru chiezeșie).

Pravila lui  
Matei Ba-  
sarab.

Pravila lui Matei Basarab are, în această privință, următoarea dispoziție (glava 266). „Si care muiare va vreă să serie în carte unealtele pentru datoria bărbatului ei, sau și ea și între chiezeșă, aceasta nicio puteare și nicio adeverință n'are, nici se bagă în seamă, măcar de o va face odată, de două și de mai multe ori, și sau de se va face chiezeșă la datorie domnească sau la altcineva, tot nu se cunoaște acea prinsoare, pentrucă așa iaste ca și cum nu s'ar fi făcut nicio

să stipuleze că ar fi incapabilă de a garantă pe un terțiu sau pe bărbatul ei<sup>(1)</sup>.

Legiuitorul indică, *exempli gratia*, oarecare legi de ordine publică, dela care viitorii soți nu pot derogă prin convenția lor matrimonială. — Legi de ordine publică.

Astfel sunt legile privitoare la puterea maritală și la cea părintească.

### 2<sup>o</sup> Clauzele contrare puterii maritale.

Drepturile conferite bărbatului, în calitate de cap al familiei, în virtutea puterii maritale, sunt cele prevăzute de art. 194 urm. C. civil, sub rubrica: *despre drepturile și datoriile respective ale soților*. Art. 194 C. civ.

Astfel, soții n'ar putea, prin contractul lor matrimonial, să convie că nu-și vor datori unul altuia credință, sprijin și ajutor (art. 194); că femeea nu va datori ascultare bărbatului și bărbatul protecțiune femeii (art. 195); că femeea nu va locui împreună cu bărbatul său (art. 196)<sup>(2)</sup>, sau Clauze contrare puterii maritale. Art. 194 urm. C. civ.

dată carte și lucru ca acela". — Senatusconsultul Velleian, care opreă pe femei de a se obliga pentru alții, este astăzi admis și în unele legiuri străine. Vezi, de exemplu, art. 819 din codul portughez dela 1867, care are următoarea cuprindere: „Pot fi fidejutori toți acei care pot contracta, afară de femeile necomerciante (*excepto as mulheres, nao sendo comerciantes*)". Vezi asupra acestui Senatusconsult, Paul Gide, *Étude de la condition privée de la femme*, p. 153 urm. (ed. Esmein din 1885). Mai vezi tom. X al Coment. noastre, p. 120 și 126. Dr. străin. C. portughez. Art. 819.

Astăzi, femeea măritată are capacitatea, dacă este autorizată conform legii, de a garantă atât pe bărbatul ei, cât și chiar pe un terțiu. Dr. actual.

Incât privește chestiunile de drept internațional la care ar putea să dea loc Senatusconsultul Velleian, vezi tom. X al Coment. noastre, p. 126, nota 3. Dr. internațional.

(1) Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 70 urm. și autorii supra citați; Michaux, *op. cit.*, 369 urm., p. 61; Troplong, *Contrat de mariage*, I, 78; Valette, *op. cit.*, I, p. 513 urm., p. 517 urm., etc. — *Contrà*: C. Paris, D. P. 77. 2. 89; Sirey, 76. 2. 65 (cu nota lui Lyon-Caen în sens contrar).

(2) Se decide însă de unii că femeea ar putea stipulă, în contractul de căsătorie, că ea nu va locui într'o țară depărtată,

că bărbatul nu o va primi și nu-i va da cele trebuitoare existenței sale, după starea și puterea sa (art. 196); că femeea va putea stă în judecată, contractă sau face comerț <sup>(1)</sup>, fără nicio autorizare (art. 197 C. civ., 15 C.

din cauza climei sau altor împrejurări care i-ar pune viața în primejdie, și asemenea clauză se declară validă, în baza obligației bărbatului de a da soției sale sprijin, ajutor și protecțiune (art. 194, 195). Cpr. Troplong, *op. cit.*, I, 58; Rodière et Pont, *Idem*, I, 61.—Vezi însă Thiry, III, 232; Demolombe, IV, 93; Guillouard, *Contrat de mariage*, I, 107; D. de Folleville, *Idem*, 14, p. 28; Marcadé, V, art. 1387 urm., No. IV; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 2640; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 83, etc. După acești din urmă autori, tribunalele ar avea numai facultatea în cazuri grave, atunci, de exemplu, când sănătatea femeii ar fi în pericol, s'o seutească de obligația de a urmă pe bărbatul ei, însă nu în virtutea clauzei din contractul matrimonial, ci în virtutea protecției pe care bărbatul o datorește soției sale (art. 195). Cpr. Pand. fr., v<sup>o</sup> și *loco supra cit.*

Art. 1354 din codul german dispune că bărbatul hotărăște domiciliul comun al soților, însă se grăbește a adăoga că femeea nu este obligată a se supune deciziei bărbatului, dacă se dovedește că această decizie constituie un abuz al dreptului lui. „*Die Frau ist nicht verpflichtet, der Entscheidung des Mannes Folge zu leisten, wenn sich die Entscheidung als Missbrauch seines Rechtes darstellt*“. Art. 10 din acelaș cod dispune, de asemenea, că femeea măritată împărtășește domiciliul bărbatului (*die Ehefrau teilt den Wohnsitz des Ehemanns*), afară de cazul când el s'ar stabilit în străinătate, în care caz ea nu este obligată a-l urmă (*an den die Frau ihm nicht folgt und zu folgen nicht verpflichtet ist*). Pothier zice, de asemenea, că femeea nu este obligată a urmă pe bărbatul ei *hors du royaume*. (*Contrat de mariage*, VI, 282 și *Tr. de la puissance du mari*, VII, 1, p. 1). Cpr. art. 58 C. spaniol și 1186 C. portughez, reproduse în tom. I al Coment. noastre, nota 4 dela p. 729, 730 (ed. a 2-a).

O asemenea dispoziție figură în proiectul codului francez, însă ea a fost eliminată în Consilul de Stat. Vezi Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, I, 18.

(1) Autorizarea de a face comerț poate fi dată femeii prin contractul de căsătorie, însă ea este totdeauna revocabilă, cu observarea formelor prevăzute de art. 10 C. com. (art. 18 C. com.), deși contractul matrimonial este irevocabil. Cpr. Lyon-Caen et Renault, *Tr. de droit commercial*, I, 251; Boistel, *Cours de droit commercial*, 96; Guillouard, *Contrat de ma-*

C. german.  
Art. 10 și  
1354.

Proiectul  
C. fr.

Autorizarea  
dată femeii  
de a face  
comerț.

riage, I, 110; Michaux, *Idem*, 254, p. 44; Sirey, *Code de commerce annoté*, I, art. 4, No. 20 urm., p. 16 (ed. a 4-a); Demolombe, IV, 322; Massé-Verge, I, § 134, pag. 236, nota 30; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Autorisation de femme mariée*, 844 urm., etc. Vezi și tom. I al Coment. noastre, p. 758, *ad notam* (ed. a 2-a).

Soluția de mai sus este admisibilă chiar în privința autorizării date prin contractul de căsătorie. Sirey, *Code de commerce annoté*, I, art. 4, No. 21; Demolombe, IV, 324; Lyon-Caen et Renault, *Tr. de droit commercial*, I, 251; C. Bordeaux, Sirey, 74. 2. 193, etc.

Autorizarea de a face comerț poate fi retrasă de bărbat atunci când, din cauza minorității sau absenței sale, ea fusese dată de justiție. Sirey, *op. cit.*, art. 4, No. 23 și autoritățile citate acolo. — *Contră*: Demolombe, IV, 325 și Répert. Dalloz, v<sup>o</sup> *Commerçant*, 88, după care bărbatul ar putea numai să se adreseze justiției pentru a face să se pronunțe revocarea autorizării.

Retragerea autorizării dată de bărbat.

În fine, se decide, în genere, că bărbatul ar putea să oprească pe soția lui de a fi comerciantă, chiar dacă ea exercea această profesiune în momentul contractării căsătoriei. Sirey, *op. și loco supra cit.*, No. 22; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Commerçant*, No. 1043; Lyon-Caen et Renault, *Tr. de droit commercial*, I, 251, p. 231 (ed. a 2-a), etc.

Oprirea femeii de a face comerț.

Dacă bărbatul refuză de a da autorizarea, justiția n-o poate înlocui, tribunalele neputând interveni decât atunci când bărbatul este absent sau interzis (art. 15 § 4 C. com.). Vezi în acest sens, Tribun. Roman și Iași, *Dreptul* din 1895, No. 78 și din 1897, No. 50 (această din urmă sentință a fost publicată de noi în *J. Clunet*, anul 1899, p. 196 urm.); Trib. Niort, *Cr. judiciar* din 1914, No. 57, p. 468 (cu observ. noastră); M. A. Dumitrescu, *Codul de comerț comentat*, I, 571, p. 329, care se referă la părerea noastră; C. N. Toneanu, *Tr. de drept comercial*, I, p. 64; Gr. Maniu, *Idem*, I, p. 65; D. G. Maxim, *Dreptul* din 1898, No. 30, p. 267, etc. Tot în acest sens se pronunță și majoritatea autorilor francezi. Vezi Aubry et Rau, VII, § 472, p. 239 (ed. a 5-a), V, p. 145 (ed. a 4-a); Demolombe, IV, 248; Mourlon, I, 783; Marcadé, I, 739; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Autorisation de femme mariée*, 316 urm.; Planiol, I, 969; Thaller, *Tr. élément. de droit commercial*, 160, p. 106 (ed. a 4-a, 1910); Lyon-Caen et Renault, *Tr. de droit commercial*, I, 250, p. 229 (ed. a 2-a); Boistel, *Cours de droit commercial*, 95, p. 70, 71 (ed. a 4-a); Massé, *Le droit commercial dans ses rapports avec le droit des gens et le droit civil*, II, 1113 (ed. a 3-); Bravard-Veyrières et Demangeat, *Tr. de droit commercial*, I, p. 97 urm. (ed. a 2-), etc. Vezi *infra*, explic. art. 1265 și tom. I, al Coment. noastre pag. 758. — *Contră*: C. Paris și Grenoble, Sirey, 44. 2. 581; Sirey. 63. 2. 79; Sirey, 68. 2. 65, etc. Vezi asupra acestei controverse,

Înlocuirea autorizării bărbatului prin aceea a justiției. Controversă.

com.)<sup>(1)</sup>; că ea va putea să consimtă singură la căsătoria

Baudry et H. Fourcade, *Tr. des personnes*, III, 2259 urm., p. 784 urm. (ed. a 3-a); Sirey, *Code de commerce annoté*, I, art. 4, No. 7 urm., p. 15 urm. (ed. a 4-a, 1910); Ef. Antonescu, *Codul comercial adnotat*, I, art. 15, No. 31, p. 215, 216, etc.

Consimțimântul bărbatului poate fi nu numai expres, dar și tacit.

În orice caz, consimțimântul bărbatului poate fi nu numai expres, dar și tacit, judecătorii fondului apreciind în mod suveran dacă tăcerea bărbatului echivalează sau nu cu o autorizare. Vezi Baudry et Fourcade, *op. cit.*, III, 2259, p. 785 (ed. a 3-a); Lyon-Caen et Renault, *op. cit.*, I, 245, p. 226; Thaller, *op. cit.*, 159, p. 105 (ed. a 4-a); Boistel, *op. cit.*, 94; T. Hue, II, 264, p. 282; Sirey, *Code de commerce annoté*, I, art. 4, pag. 16, No. 14 și numeroasele autorități citate acolo. „*Enfants de famille et femmes mariées sont tenus pour autorisés de leurs pères et maris, en ce qui est du fait des marchandises, dont ils s'entremettent à part et a leur seu*”, zicea Loysel (*Institutes coutumières*, I, p. 85, No. de ordine 57, ed. Dupin et Laboulaye din 1846).

- (1) Cpr. Zachariae, *Handbuch des fr. Civilrechts*, III, § 474, p. 193 (ed. Crome); Guillouard, *op. cit.*, I, 111; Baudry et Surville, *Idem*, I, 18; Laurent, XXI, 118, etc. — Autorizarea ce bărbatul ar da femeii sale de a face, în timpul căsătoriei, toate actele ce ar crede de cuviință, ar fi nulă, căci ea ar echivala cu o dispensă de autorizare și ar constitui o abdicare a puterii maritale. Spre a-și produce efectele sale, autorizarea trebuie să fie specială și dată în vederea unui act anume determinat. O autorizare generală ar fi validă numai în privința bunurilor parafernale ale femeii (art. 206, 1536). Cpr. Laurent, I, 118; Michaux, *Contrat de mariage*, 244, p. 42; Troplong, *Idem*, I, 56, etc.

Nevaliditatea unei autorizări generale.

Bărbatul poate să autorize pe soția sa prin mijlocirea unui mandatar, însărcinat de a-i ține locul într'una sau mai multe afaceri anume determinate prin mandat. Cas. fr. *Pand. Périod.* 1907. 1. 244; Sirey, 1909. 1. 33 și *Dreptul* din 1909, No. 44, p. 352 (cu observ. noastră). El nu poate însă să delege unui terț în însuș dreptul autorizării, care este un atribut al puterii maritale. Vezi tom. I, al Coment. noastre, p. 768 (ed. a 2-a).

Autorizarea necesară femeii spre a putea contracta, stă în judecată, etc., fiind de ordine publică, trebuie să decidem că judecătorii români n'ar putea să investească cu formula executorie o hotărîre străină în care o femeie măritată română ar fi stat în judecată, fie ca reclamantă, fie ca pârîtă, fără a fi fost autorizată conform legii române, care o urmărește peste tot locul. Cpr. Trib. Paris, *Pand. Périod.* 1902. 5. p. 36 și *J. Clunet*, anul 1902, p. 116. Această sentință a fost pu-

Autorizarea bărbatului dată prin mandatar.

Ordine publică. Dr. internațional.

sau adopțiunea copiilor săi (art. 131 și 311 C. civ.); la emanciparea lor (art. 422), etc. Toate aceste clauze sunt oprite ca fiind contrare ordinii publice. Drepturile conferite de lege bărbatului fiind, în adevăr, inalienabile și imprescriptibile, nu pot fi atinse prin convenția părților.

### 3° Clauzele contrare puterii părintești <sup>(1)</sup>:

Drepturile tatălui fiind sacre, ca și acele ale bărbatului, trebuie să fie respectate, căci a schimba sau a micșora drepturile lui, ar însemna a distruge însăși temelia familiei. Prin urmare, nici tatăl, nici mama nu pot, prin contractul de căsătorie sau prin altă convenție, să renunțe la drepturile ce le conferă legea, în calitatea lor de părinți.

Respectarea  
drepturilor  
tatălui și ale  
mamei.

Astfel, tatăl sau mama, în lipsa lui nu pot să renunțe, prin contractul lor matrimonial, la administrația legală a bunurilor personale ale copiilor lor minori (art. 343) <sup>(2)</sup> și,

Renunțarea la  
administr.  
legală.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

blicată și adnotată de noi în *Dreptul* din 1903, No. 27. Vezi, asupra acestei chestiuni, tom. I al Coment. noastre, p. 141, 142, nota 6; p. 167, 168; p. 741 *ad notam*; p. 765, nota 4; p. 774, etc.

(1) Art. 1388 din codul fr. cuprinde o inexactitate când zice că „soții nu pot să deroage dela drepturile ce rezultă din puterea maritală asupra persoanei femeii și a copiilor“, căci, în specie, este vorba de puterea *părintească*, iar nu de cea maritală. Cpr. Planiol, III, 799. Textul nostru n'a mai reproduș această eroare de redacție.

Art. 1388 C.  
fr. Inexacti-  
tate de text.

(2) C. București, *Cr. judiciar* din 1898, No. 12; Laurent, IV, 297 urm.; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 116; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Administration légale*, 41 și v<sup>o</sup> *Mariage*, 2647; Mourlon, III, 16; Vigié, III, 16, p. 12; Guillouard, *Contrat de mariage*, I, 114; Michaux, *Idem*, 265, p. 45; Oudot et Demangeat, *Du droit de famille*, p. 188. Vezi și tom. II al Coment. noastre, p. 492, *ad notam* (ed. a 2-a).

Cât pentru chestiunea de a se ști dacă un terțiu, care ar face o liberalitate copilului, ar putea să lipsească pe părinte de administrația legală, ea este controversată. Vezi autoritățile citate *pro* și *contra* în tom. II al Coment. noastre, p. 491, text și nota 2 (ed. a 2-a). Vezi și Planiol, I, 1709, care admite validitatea unei asemenea clauze.

Restrângerea  
administr.  
legale. Contro-  
versă.

Unele leginiri străine admit în mod exprcs validitatea Dr. străin.

Uzfruct legal. (art. 338) (1).

Art. 329, 349  
C. civil.

Tatăl n'ar putea, de asemenea, să renunțe la dreptul de corecțiune ce-i dă legea asupra copiilor săi (art. 329 urm.), la dreptul de a alege un tutor testamentar copiilor săi minori (art. 349), nici să restrângă tutela legală ce legea conferă mamei supraviețuitoare (2).

Educația copilor.

El n'ar putea, fără a abdica dela drepturile ce-i conferă legea, să renunțe la dreptul de a diriguî educațiunea

clauzei care restrânge sau desființează în totul administrația legală a părintelui. Vezi, de exemplu, art. 362 C. civil olandez, art. 1638 C. german, art. 149 C. austriac (197 C. Calimach), etc. Cpr. Nov. 117 a lui Justinian.

Renunțarea la uzfructul legal. Controversă.

(1) Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, I, 74; Odier, *Idem*, II' 628; Troplong, *Idem*, I, 61; Bellot des Minières, *Idem*, I' p. 16; D. de Folleville, *Idem*, 21, 21 bis; Guillaouard, *Idem*, I, 114, p. 109; Michaux, *Idem*, 264; Demolombe, VI, 490; 491; T. Huc, III, 200; Marcadé, V, art. 1387 urm., No. VII; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 2649; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat d' mariage*, 118 și v<sup>o</sup> *Usufruit légal*, 195; Aubry et Rau, V' § 504, p. 265, text și nota 1 (ed. a 4-a), VII, p. 523 (ed. a 5-a) (In cele trei prime ediții acești autori susținuse părerea contrară); Zachariæ, *Handbuch des fr. Civilrechts*, III, § 474 (504), pag. 194 (ed. Crome); Ricci, *Corso teorico-pratico di diritto civile*, VII, 12, p. 21 (ed. din 1907).—*Contra*: Thiry, III, 235; Arntz, III, 505; Laurent, IV, 339 și XXI, 121; Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, I, 30, etc. Vezi și tom. II al Coment. noastre, pag. 532, 533 (ed. a 2-a). Vezi asupra acestei controverse, Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1388, No. 60 urm.

Aplie. art. 340  
C. civ. tatălui,  
care s'ar căsători de al  
doilea.

Cât pentru chestiunea de a se ști dacă uzfructul legal ar putea, de mai înainte și în mod condițional, fi desființat prin contractul de căsătorie, în privința tatălui supraviețuitor, care ar contracta o nouă căsătorie, și aceasta prin întinderea decăderii legale edictată de art. 340 C. civil contra mamei care se căsătorește de al doilea, vezi Baudry et Surville, *op. cit.*, I, 30, p. 51, 52; Dalloz, *op. cit.*, III, art. 1388, No. 63, etc.

(2) Cpr. Troplong, *op. cit.*, I, 60; Michaux, *Idem*, 267, etc.—Astfel, se decide, în genere, cu toată părerea contrară exprimată de Cambacérés, în Consiliul de Stat, că ar fi nulă clauza din contractul de căsătorie prin care s'ar dispune că, în caz de văduvie, femeea nu va avea tutela copiilor săi decât la vârsta de 25 de ani. Cpr. Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1388, No. 54; Guillaouard, *Contrat de mariage*, I, 121; Baudry et Surville, *Idem*, I, 24, etc.

morală, intelectuală și religioasă a copiilor săi. Deci, dacă în cazul unei căsătorii mixte, s'a stipulat prin contractul de căsătorie, după cum se obișnuște uneori, că băieții vor fi crescuți în religia tatălui, iar fetele în cea a mamei, această clauză nu este obligatorie pentru tată, care este singur stăpân în privința direcțiunii ce urmează a se da copiilor săi minori, rămânând ca, la majoritate, ei să-și aleagă credința religioasă ce le va conveni <sup>(1)</sup>.

Educația religioasă a copiilor

Chestiunea educației religioase a copiilor născuți din căsătorii mixte, adevăd din persoane profesând diferite culturi, asupra căreia legea noastră este cu desăvârșire mută, este rezolvită de mai multe legiuri străine.

Dr. străin.

Astfel, în Austria, după ultima stare a legislației <sup>(2)</sup>, copiii de sex bărbătesc urmează religia tatălui, iar fetele aceea a mamei, dacă soții n'au convenit altfel. La 14 ani, însă, copilul este liber de a-și alege credința ce-i convine.

Dr. austriac.

Aceeaș soluție eră admisă și prin codul general prusac <sup>(3)</sup>, cu această deosebire însă că soții nu puteau, în această legislație, să deroage prin convenția lor dela regula de mai sus.

C. general prusac.

Art. 134 din legea de introducere a codului german <sup>(4)</sup> (*Einführungsgesetz*) se referă, în privința educației religioase a copiilor (*über die religiöse Erziehung der Kinder*), la diferitele legislații locale <sup>(5)</sup>.

L. de introducere a C. german. Art. 134.

(1) Cpr. Troplong, *Contrat de mariage*, I, 61; Odier, *Idem*, II, 628; Guillaouard, *Idem*, I, 113; Baudry et Surville, *Idem*, I, 26; D. de Folleville, *Idem*, 17, 17 bis; T. Hue, III, 167 și IX, 3; Thiry, III, 233; Demolombe, VI, 295; Marcadé, V, art. 1387 urm., No. III; Laurent, XXI, 120; Aubry et Rau, VII, § 504, p. 523, 524 (ed. a 5-a); Zachariæ, *Handbuch des fr. Civilrechts*, III, § 474, p. 194 (ed. Crome); Colmet de Santerre, VI, 5 bis II; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 2646; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 115. — *Contrà*: Rodière et Pont, *op. cit.*, I, 63; Planiol, I, 1646 și III, 799. Vezi tom. I al Coment. noastre, p. 237 și 690, nota 2 și tom. II, p. 459 (ed. a 2-a). Mai vezi asupra acestei chestiuni observația ce am publicat asupra unei decizii a Curței de casație din Franța, în *Cr. judiciar* din 1903, No. 21, p. 176.

(2) *Gesetz von 25 Mai 1868*.

(3) *Allgemeines Landrecht für die Preussischen Staaten*, II, tit. 2, § 76 urm.

(4) Vezi asupra acestor legislații, Er. Lehr, *Droit civil germanique*, II, p. 346.



Legea ungară  
din 1894.

Dar din toate legiuirile, cea mai complectă în această privință este, de bună seamă, aceea a Ungariei. În adevăr, după legea XXII asupra religiunii copiilor din 9/18 Decembrie 1894<sup>(1)</sup>, soții pot, înainte de căsătorie, să determine prin convenția lor, odată pentru totdeauna, religia în care urmează a fi creșcuți copiii lor. În lipsa unei asemenea convenții, copiii urmează religia părinților după sexul lor, dacă religia părinților este din cele legalmente recunoscute<sup>(2)</sup>.

Educația re-  
ligioasă a co-  
piilor natu-  
rali.

Cât pentru copiii naturali, ei urmează religia mamei, dacă această religie este din cele recunoscute de Stat. Dacă mama își schimbă religia, primind pe una din cele recunoscute, copiii, care nu au încă șapte ani împliniți, urmează această nouă religie (art. 5 din citata lege).

C. cant. Zü-  
rich din 1887.

După codul cantonului Zürich dela 1887, astăzi abrogat prin noul cod civil, aplicabil în toată confederația cu începere dela 1 Ianuarie 1912, dacă tatăl și mama nu se înțelegeau asupra instrucțiunii religioase a copiilor născuți dintr'o căsătorie mixtă, voința tatălui avea precădere, soții nefiind legați prin convențiile ce ar fi făcut în această privință, înainte sau în timpul căsătoriei lor. Copilul ajuns la vârsta de rațiune putea să-și aleagă religia ce-i convenea (art. 657—659).

Dr. nostru.

Am văzut mai sus că această soluție este admisibilă și la noi, unde libertatea de conștiință este de ordine publică (art. 5 C. civ. și 21 Constit.). Tatăl, diriguitor firesc al educațiunii copiilor săi, este singur în drept a hotărî religia în care ei urmează a fi creșcuți, și orice mărginire adusă acestui drept este inadmisibilă.

C. Calimach.  
Art. 91 și 948.

În fine, vom observa că art. 91 din codul Calimach (64. C. austriac), oprea căsătoriile așa zise *mixte*, între creștini și necreștini, pravoslavnici și cei de altă dogmă<sup>(3)</sup>; iar

(1) *T. Cz. gyermekek vallásáról. Vezi această lege în Ann. de législ. étrangère, anul 1894, p. 394 urm.*

(2) Culturile recunoscute în Ungaria sunt: acel catolic, ortodox, protestant (confesiunea dela Augsburg și cultul reformat), greco-nuit și cultul izraelit.

(3) S'a decis însă (în afacerea Bedmar), că această împiedicare nu eră dirimantă, ei pur prohibitivă, așa că o asemenea căsătorie, odată contractată, nu mai putea fi anulată. Cas. rom. și C. Iași (în majoritate). Bult. 1896, pag. 966; *Cr. judiciar*

copiii născuți din aceste împreunări neiertate și nelegiuite erau depărtați dela succesiune, ca niște nevrednici de ea, având, pentru iubire de omenire, numai dreptul la alimente (art. 948 C. Calimach).

Mai este încă de observat că, după codul Calimach, C. Calimach. Art. 182. copiii trebuiau să fie crescuți în dogmele credinței creștine. Iată, în adevăr, cum se exprimă, în această privință, art. 182 din citatul cod al Moldovei (139 C. austriac): „Părinții de obște sunt îndatoriți a da fiilor lor cuviincioasă creștere, adică: îngrijindu-se pentru viața și sănătatea lor, să le dea trebuincioasa hrană, deprinzându-le puterile trupești și iscusințele sufletești spre bine, și întemeind fericirea lor cea viitoare prin învățături, *mai întâiu a dogmelor credinței și, apoi, a celorlalte folositoare științei*“.

Nu trebuie să ne mirăm dacă, în vechia noastră legislație, religia avea rangul întâiu, aceste idei fiind potrivite cu duhul vremii și cu vechile noastre așezăminte în care religia și biserica au avut în totdeauna precădere.

Trebuie însă să observăm că copiii puteau să aibă o altă credință decât aceea a părinților. Aceasta rezultă din art. 1623 C. Calimach, care pune îndatorire mamei de a înzestră pe fiica ei, atunci când tatăl eră sărac, *sau când fiica eră ortodoxă și mama de altă dogmă*<sup>(1)</sup>. (Vezi *înfră*, p. 221, 223). C. Calimach. Art. 1623.

Copilul care nu eră ortodox, sau care nu se împărtășia în biserica ortodoxă, putea însă fi desmoștenit de părinții săi, părinții putând și ei fi desmoșteniți, la rândul lor, de copii, pentru aceeaș cauză. Iată cum vechile noastre legiuiri înțelegeau libertatea de conștiință, una din cele mai mari euceriri ale timpurilor moderne. Dacă nu erai ortodox, erai lovit la pungă. Vorba Românului: vrei, nu vrei, beă Gri-gore aghiazmă!

din 1896, No. 28; *Dreptul* din 1896, No. 54 și din 1895, No. 60. — Vezi însă, în sens contrar, concluziile procur. Ciru Oeconom înaintea Curței de casație, publicate în *Cr. judiciar* din 1896, No. 8.

(1) Art. 978 C. Calimach. Vezi și § 10 capit. 36 din codul lui C. Andr. Do-  
Andr. Donici, unde se zice: „Părinții pot a depărta pre fi din  
moștenire pentru pricini cuviincioase, adică . . . când aceștia  
se vor arăta nebagători de seamă pravoslavniciei credinți și  
vor părăsi biserica și precistiania, sau când își vor schimba  
nici.

Lucrul pare curios astăzi, față de ideile moderne; el este însă foarte explicabil, dacă ne referim la vechile noaste datine și obiceiuri. Alte timpuri, alte legi și alte moravuri (!)!

**4<sup>o</sup> Clauzele contrare drepturilor bărbatului, în calitatea sa de cap al familiei sau de cap al asociațiunii conjugale.**

Art 1224.

Art. 1224 dispune că convențiile matrimoniale ale viitorilor soți nu pot să vatăme drepturile bărbatului de cap al familiei sau al asociațiunii conjugale<sup>(2)</sup>.

Drepturile  
bărbatului în  
calitate de cap  
al familiei și  
al asociației  
conjugale.

Drepturile ce aparțin bărbatului în calitatea sa de cap al familiei, sunt acele de care s'a vorbit mai sus, care rezultă din puterea maritală și cea părintească, iar drepturile ce-i aparțin în calitate de cap al asociațiunii conjugale, sunt cele relative la bunuri. În codul francez aceste cuvinte au o aplicare mult mai întinsă, întrucât ele se referă la regimul comunității legale. de ale cărui complicații legea noastră, din fericie, ne-a ferit.

Bunurile ce  
aparțin băr-  
batului ca  
proprietar.

Mai întâiu, încât privește bunurile ce aparțin bărbatului în calitate de proprietar, iar nu în calitate de cap al familiei, nu mai rămâne îndoială, deși ele nu intră în termenii art. 1224, că el n'ar putea să-și interzică administrația lor în totul sau în parte, nici să convie că ele nu vor putea fi înstrăinate decât cu învoirea femeii, pentrucă aceasta ar însemna a răsturna rolurile și a aduce o jignire demnității bărbatului<sup>(3)</sup>.

legea, sau când vor cădea în erezuri, etc.<sup>4</sup>. Cpr. Nov. 115, capit. 3 § 14 și Harmenopol, V, 10, *De exheredatis*. Această dispoziție există și în codul austriac (art. 768 § 1), însă ea a fost abrogată prin art. 7 al legei din 25 Maiu 1868.

(1) Vezi tom. III, partea II-a, al Coment. noastre. p. 78.

(2) Textul francez (art. 1388) are, în această privință, o expresie mult mai vagă și mai întunecoasă, care a dat loc la discuții: „*Les époux ne peuvent déroger . . . aux droits qui appartiennent au mari comme chef*“, zice acest text. Cpr. Planiol, III, 800.

Art. 1379 din codul italian zice că soții nu pot să deroage dela drepturile ce aparțin capului familiei: „*ai diritti che appartengono al capo della famiglia*“.

(3) Cpr. Thiry, III, 236; Laurent, XXI, 125; Marcadé, V, art. 1387 urm., No. VI; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 94 și 98; Guillaouard, *Contrat de mariage*, I, 116; Troplong, *Idem*,

C. fr.

Art. 1388.

C. italian.

Art. 1379.

Incât privește bunurile personale ale femeii, oricare ar fi regimul adoptat de soți, nu se poate conveni că ea va putea să le înstrăineze fără nicio autorizare (art. 199, 1285)<sup>(1)</sup>.

Cât pentru chestiunea de a se ști dacă, sub regimul dotal, femeia ar putea, prin contractul de căsătorie, să-și rezerve administrația tuturor bunurilor sale dotale, contrar art. 1242, care conferă această administrație bărbatului, ea este controversată. Această chestiune va fi examinată mai la vale, sub art. 1242.

În orice caz, femeia, care poate să-și rezerve prin contractul matrimonial, o parte din veniturile sale pentru întreținerea și trebuințele ei personale (art. 1242), n'ar putea, cel puțin după unii, să-și rezerve *toate* veniturile dotei sale, pentru că aceasta ar însemna a desființa uzufructul bărbatului <sup>(2)</sup>.

##### 5° Clauzele derogatorii dela dispozițiile prohibitive ale codului.

Art. 1224 dispune, în partea sa finală, că soții nu pot, prin convenția lor matrimonială, să deroage dela dispozițiile prohibitive ale codului civil.

Astfel, ei n'ar putea să contravie dispozițiilor art. 197, 199, 702, 965, 1226, 1232, 1236, 1258, 1285, etc. <sup>(3)</sup>.

Ce trebuie să înțelegem prin dispoziții prohibitive? Dispozițiile prescise de lege sub pedeapsă de nulitate sunt necontestat prohibitive, prin urmare, soții nu pot derogă dela ele.

Se poate însă întâmpla ca nulitatea să nu fie expresă

I, 62; Rodière et Pont, *Idem*, I, 65; D. de Folleville, *Idem*, 18 bis, etc.

(1) Marcadé, *loco supra cit.*; Acollas, *Manuel de droit civil*, III, pag. 21, etc.

(2) Trib. Suceava, *Dreptul* din 1890, No. 61; Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3130. Cpr. L. 1 § 4, Dig., *De pactis dotalibus*, 23, 4. — *Contrà*: Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, I, 64 urm. și III, 1737; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9236. Vezi *infra*, explic. art. 1242.

(3) Cpr. Thiry, III, 237; Michaux, *Contrat de mariage*, 351 urm., p. 61 urm.; Rodière et Pont, *Idem*, I, 76, etc.

și ea dispoziția să fie cu toate acestea prohibitivă. Aceasta se va întâmpla de câteori ordinea publică va fi la mijloc.

Art. 1686  
C. civil.

Astfel, art. 1686, care arată formele amanetului spre a conferi un privilegiu creditorului amanetar, este necontestat o dispoziție prohibitivă dela care nu se poate derogă, deși textul de mai sus nu prevede nicio sancțiune și deși el nu este conceput în termeni prohibitivi; pentrucă, în specie, formele elictate de lege au de scop înlăturarea fraudelor la care ar fi fost expuși cei de al treilea.

Art. 1570  
C. civil.

Din contra, unele dispoziții sunt concepute în termeni prohibitivi și totuși se poate derogă dela ele. Astfel este, de exemplu, art. 1570 din codul civil, după care comodatarul nu poate să reție lucrul sub cuvânt de compensație pentru creanța ce are asupra comodantului <sup>(1)</sup>.

Prin urmare, nu formula în care este redactată legea îi dă, sau nu, caracterul prohibitiv, ci intenția legiuitorului <sup>(2)</sup>.

#### 6° Clauzele contrare ordinii succesoriale.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Oprirea  
pactelor suc-  
cesoriale.

Pactele succesoriale sau convențiile asupra unei succesiuni nedeschise încă sunt, afară de oarecare excepții, oprite

Greșită redac-  
tare a  
art. 1570 C.  
civil.

(1) Particula *nu*, care în ediția lui Boerescu și în alte ediții ale codului, lipsește din art. 1570, se găsește în manuscrisul original al codului civil, și n'a fost eliminată decât grație unei erori a copistului sau a unei erori de tipar. Vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 735, nota 3, precum și tom. IX, p. 575, *ad notam* și p. 661, nota 4.

(2) Cpr. Thiry, III, 237; Laurent, XXI, 134; Guillonard, *op. cit.*, I, 132, p. 127; Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1388, No. 65. Vezi și Planiol, III, 802 *bis*. Astfel, există dispoziții dela care soții nu pot derogă, cu toate că sunt concepute într'o formă afirmativă. Dalloz, *op. și loco supra cit.*, No. 66.

Femeea nu  
poate renunță  
la ipoteca le-  
gală. •

Știm, în adevăr, că femeea dotală nu poate să libereze într'un mod absolut imobilele bărbatului ei de ipoteca legală ce-i conferă legea (art. 1281 și 1760). Vezi tom. X al Coment. noastre, p. 536, *ad notam*. Cpr. Dalloz, *op. și loco supra cit.*, No. 84. Vezi și *infrà*, p. 79.

Cedarea ran-  
gului în fo-  
losul unui  
terțiu.

Dar, dacă femeea nu poate să renunțe în folosul bărbatului ei nici la ipoteca legală, nici la rangul acestei ipoteci, vom vedea că ea poate să cedeze rangul ei în folosul unui terțiu, în cazurile prevăzute de art. 1253, în care legea permite înstrăinarea și, ca consecință, ipotecarea imobilului dotal. Cpr.

(art. 702 și 965 § 2) și erau oprite și în legile noastre anterioare <sup>(1)</sup>. „Contractul relativ la succesiunea unei persoane nesăvârșită din viață, este nul“, zice art. 312 din codul german <sup>(2)</sup>.

C. german.  
Art. 312.

Art. 1226 din codul civil mai repetă încă odată prohibiția statornicită de art. 702 și 965 § 2, care interesează în gradul cel mai înalt ordinea publică; pentrucă, în vechiul drept francez, fetele dădeau prin contractul lor de căsătorie mulțumire pe o dotă adeseori derizorie, *fût-ce moyennant un chappel de roses* <sup>(3)</sup>, renunțând astfel la drepturile lor eventuale de succesiune, în favoarea fratelui celui mai mare, care avea menirea de a păstră splendoarea sau *porecla neamului*, după cum se exprimă pravila lui Ipsilant, și bunurile în aceeaș familie.

Art. 1226 C.  
civil.

Sistemul succesoral fiind, în dreptul actual, întemeiat pe egalitate, această egalitate nu poate fi desființată sub niciun cuvânt.

Sistemul suc-  
cesoral actual.

Astfel, soții n'ar putea să dispue. prin contractul lor matrimonial, că numai copiii de sex bărbătesc vor moșteni

Exclud. fe-  
telor dela  
succesiune.

Cas. rom. și C. Craiova, Bult. 1910, p. 13; *Dreptul* din 1910, No. 16, p. 126 și din 1911, No. 62, p. 491 (cu observ. noastră). Vezi *infra*, la finele acestui titlu, explic. art. 1281 și 1760 C. civil, precum și tom. X al Coment. noastre, p. 535.

(1) Vezi tom. III, partea II-a, al Coment. noastre, p. 315 urm. Legea nu definește pactele succesoriale, zice Curtea din București, însă din art. 702, 965 § 2 și 1226 C. civil, care se ocupă de această materie, rezultă că legea a voit să prohibe, sub pedeapsă de nulitate, renunțările la succesiunile nedeschise încă, înstrăinarea drepturilor eventuale ale moștenitorului și, în genere, orice învoeli asupra unei asemenea succesiuni. Vezi *Dreptul* din 1900, No. 46, p. 374 urm.

(2) „*Ein Vertrag über den Nachlass eines noch lebenden Dritten ist nichtig*“. Acest cod permite însă instituțiile contractuale, sub numele de *Erbvertrag* (art. 2274 urm.). Vezi *supra*, p. 8, nota 2.—Codul austriac admite pactele succesoriale, însă numai între soți și în forma unui testament regulat (art. 602, 1249 C. austriac). Cpr. Cas. rom. Bult. S-a I-a, anul 1876, p. 188 (motive).

(3) Vezi tom. III, partea II-a, al Coment. noastre, p. 224, nota 2 și 316, text și nota 4 (ed. a 2-a). Cpr. Bufnoir, *Propriété et contrat*, p. 519. Vezi și observația ce am publicat asupra unei decizii a Curței din Colmar, în *Cr. judiciar* din 1900, No. 62, p. 497, nota 28.

C. german și  
C. austriac.

averea lor, cu excluderea fetelor, așa cum eră sub codul Caragea<sup>(1)</sup>, sau că succesiunea lor se va cuveni, în întregime ei, copilului lor cel întâiu născut, etc.<sup>(2)</sup>.

Exclud. unuia din părinți dela succes.

Nu se poate conveni, de asemenea, că, la caz de moartea unuia sau mai multor copii, numai unul din părinți îi va moșteni, cu excluderea celuilalt.

Neschimbarea ordinii succesoriale dintre soți.

Nici ordinea succesorală dintre soți nu poate fi schimbată. Astfel, nu s'ar putea conveni că, în caz de moartea unuia din ei, succesiunea lui se va cuveni cutărei sau cutărei rude (cpr. art. 1610, lit. j C. Calimach), aceasta fiind un pact succesoral oprit de lege.

Schimbarea altei ordine legale a succesiunilor.

Intr'un cuvânt, nici prin contractul de căsătorie, nici prin alte convenții nu se poate schimba ordinea legală a succesiunilor. Această dispoziție nu mai avea nevoie de a fi repetată la titlul contractului de căsătorie, pentru că ea este o consecință a principiilor care opresc pactele succesoriale. „*Questa disposizione, zice un autor, è una conseguenza del principio che vieta qualsiasi convenzione in ordine ad una successione non ancora aperta, e, come tale, non avrebbe avuto*

Dr. străin. L. sârbească. Dr. internațional.

(1) Vezi, asupra dreptului nostru anterior, tom. III, partea II-a, nota 2 dela p. 140 urm. (ed. a 2-a) și *infra*, p. 223. Această stare de lucruri există astăzi și în unele legiuiri străine, de exemplu, în legea sârbească. S'a decis, în această din urmă privință, că legea sârbească nu poate fi înlăturată de judecătoria români, sub cuvânt că aplicarea ei ar fi contrară ordinii publice din țara noastră, întrucât ar înființa privilegiul masculinității între moștenitorii colaterali. În adevăr, zice menționata decizie, preferința ce s'ar da fraților în contra surorilor, într'o succesiune *ab intestat*, de către o lege străină, precum este în specie cea sârbească, nu atinge, prin aplicarea ei în țara noastră, niciun principiu de ordine publică, dispozițiile codului nostru civil asupra egalității dintre moștenitori fiind relative la interese de ordine privată. Cas. rom. Bult. 1912, p. 215; *Dreptul* din 1912, No. 40 și *Cr. judiciar* din 1912, No. 42. Vezi și o altă decizie tot a Curței de casație, publicată în *Cr. judiciar* din 1914, No. 54, p. 444 (rezumate). Chestiunea este însă controversată. Vezi tom. III, partea II-a, al Coment. noastre, p. 707, *ad notam* și observația noastră publicată în *Dreptul loco supra cit.*, unde se găsește reprodușă și decizia Curței din Craiova, care a fost casată.

(2) Cpr. Planiol, III, 801; T. Huec, IX, 4; Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, I, 34, p. 56; Guillouard, *Idem*, I, 123; Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, III, art. 1389, No. 16, etc.

*il bisogno d'una menzione espressa da parte del legislatore per essere applicata*" (1).

Soții pot însă să-și facă liberalități atât prin contractul lor matrimonial, cât și în timpul căsătoriei (art. 936 urm.): însă, în acest din urmă caz, numai în limitele părții disponibile determinată de lege (art. 939, 940).

Ei pot, de asemenea, în urma celebrării căsătoriei, să avanteze pe unul sau mai mulți din copiii lor, în detrimentul celorlalți, însă, bine înțeles, tot în limitele părții disponibile (art. 841 urm.).

Legiuitorul francez, în dorința laudabilă de a păstra uniformitatea de legislație, oprește pe viitorii soți, prin art. 1390, de a se referi într'un mod general la cutumele, legile sau statutele legale abrogate prin codul civil (2).

Acest text, fiind relativ la vechiul drept francez, nu avea nicio rațiune de a figura în codul nostru, din care a și fost, cu drept cuvânt, eliminat.

### Efectul stipulațiilor oprite, cuprinse într'o convenție matrimonială.

Am examinat clauzele pe care legea le-a oprit de a figura în convențiile matrimoniale. Presupunând acum că una sau mai multe din aceste clauze au fost cuprinse într'un contract matrimonial, chestiunea este de a se ști: care va fi efectul unei asemenea clauze?

În dreptul nostru, unde art. 900 din codul francez lipsește, contractul matrimonial va fi nul în toate cazurile și în întregimea lui, în baza art. 1008 din codul civil (3).

(1) Ricci, *Corso teorico-pratico di diritto civile*, VII, 13, p. 21 (ediție revăzută de avocatul Ferdinando Caire. 1907).

(2) „Scopul legiuitorului, zie Surville et Arthuys (*Cours élément. de droit international privé*, 366, p. 449, ed. a 5-a), este de a împiedica pe părți de a opri, printr'o manifestare a voinței lor, principiul unității legislației franceze, referindu-se, în termeni generali, la cutare sau cutare cutumă veche“. Cpr. Planiol, III, 802.

(3) În Franța și în Belgia se decide însă că, dacă diferitele clauze



Adoptarea regimului legal.

În asemenea caz, soții vor fi deci căsătoriți fără contract, și nu vor fi supuși nici unui regim convențional, ci regimului legal, asupra căruia vom vedea mai la vale că s'au ivit oarecare discuții.

Consecințele  
eliminării  
art. 900 fr.  
din C. nostru

Nulitatea care rezultă din art. 1008 C. civil se aplică tuturor contractelor, deci și donațiilor; de unde rezultă că, în dreptul nostru, spre deosebire de ceace se întâmplă în Franța (art. 900 C. fr.), clauza ilicită sau contrară ordinii publice și bunelor moravuri desființează donațiunea ce atârână de ea<sup>(1)</sup>, soluție care, după părerea noastră, ar fi aplicabilă și testamentelor, cu toate că, în această din urmă privință, soluția contrară este generalmente admisă<sup>(2)</sup>.

### Diferitele regime matrimoniale ce soții pot să aleagă.

Libertatea  
conv. matri-  
moniale.

În marginile și cu restricțiile mai sus expuse, libertatea viitorilor soți, în alegerea regimului lor matrimonial, este absolută. Respectând prohibițiile statornicite de lege, ei pot să adopte regimul care le convine mai bine (art. 1224); să combine diferitele regime recunoscute de lege (art. 1287)<sup>(3)</sup>,

dintr'un contract nu formează un tot indivizibil, ci sunt independente una de alta, numai clauza ilicită este nulă. Vezi C. Gand, *Pasicrisie belge*, 1902, 2, 306; Laurent, XVI, 150 și *Supplément*, IV, 605, p. 447, 448, etc.

(1) Vezi tom. IV, partea I-a, al Coment. noastre, p. 176, text și nota 1 și la autoritățile citate acolo, *adde*, G. Pârvolescu, *Dreptul* din 1903, No. 20. Vezi și tom. VI al Coment. noastre, p. 40. Art. 1065 din codul italian este expres în această privință. Vezi tom. IV suscitât, p. 176, text și nota 2.

(2) Vezi tom. IV suscitât, p. 182, text și nota 2 și tom. I, p. 223 nota 2. Cpr. C. Galați, *Dreptul* din 1912, No. 55, care, conform unei jurisprudenți constante, a decis că art. 1008 nu poate fi întins la testamente.

Art. 1287 C.  
civil.

(3) Art. 1287 din codul civil permite soților, care s'ar supune regimului dotal, să stipuleze o societate de achiziții sau de câștig (vezi *suprà*, p. 11 și *infrà*, p. 38); însă aceasta nu este singura combinație ce ei pot să facă. Ei ar mai putea să combine regimul separației de bunuri cu inalienabilitatea dotală, aplicată în totul sau în parte la bunurile femeii, etc. Cpr. Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 1700; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 8550.

admițând chiar clauze din acele neprevăzute, dacă ele nu sunt oprite (art. 1224—1226) <sup>(1)</sup> și putând chiar să se refere la un regim admis de o lege străină, necunoscut de legea noastră, precum este acel al comunității legale <sup>(2)</sup>.

Art. 1433 din codul german dispune, din contra, că regimul bunurilor nu poate fi determinat prin referirea soților la o lege străină <sup>(3)</sup>. C. german.  
Art. 1433.

Părțile pot stipulă nu numai regimul dotal (art. 1227), dar și o comunitate de bunuri convențională <sup>(4)</sup>, precum și separația de bunuri, în care femeea își păstrează atât administrația cât și folosința averii sale, contribuind însă la sarcinile căsătoriei în măsura determinată prin convenția părților sau prin lege (art. 1284) <sup>(5)</sup>. Comunitatea  
și separația  
de bunuri, etc.

Dacă soții au adoptat pur și simplu regimul dotal, fără nicio altă convenție specială, cecace nu se poate face decât printr'o declarație expresă (art. 1227, 1234) <sup>(6)</sup>, fără însă ca să fie nevoie de vreun termen sacramental <sup>(7)</sup>, aso- Adoptarea re-  
gimului dotal.

(1) Cpr. Cas. fr. Sirey, 1895. 1. 34.

(2) Vezi *suprà*, pag. 11, text și nota 3. Cpr. Pacifici-Mazzoni, *Istituzioni di diritto civile italiano*, IV, 181, p. 707 (ed. a 4-a).

(3) „*Der Güterstand kann nicht durch Verweisung auf ein nicht mehr geltendes oder auf ein ausländisches Gesetz bestimmt werden*“ . C. german.

(4) Comunitatea este o specie de societate, contractată între bărbat și femeie la căsătoria lor, care poate însă fi deosebită de societățile ordinare. Cpr. Pothier, *Tr. de la communauté*, VII, 1 (ed. Bugnet).

(5) Aceasta rezultă nu numai din principiul libertății convențiilor matrimoniale, dar și din art. 914, după care femeea separată de bunuri poate fi executorie testamentară cu consimțământul bărbatului, sau cu autorizarea justiției, în caz de refuz din partea acestui din urmă. Art. 914 C.  
civil.

Alătura cu separația convențională mai există și separația judiciară, care intervine de câteori dezordinea și daraverile bărbatului pun în pericol dota femeii (art. 1256); însă acesta nu este un nou regim matrimonial, ci tot regimul dotal subzistă, cecace face că imobilele dotale ale femeii rămân tot inalienabile, după cum vom vedea mai la vale, și după cum dispune anume art. 1424 din codul italian: *la dote rimane inalienabile*. Separația de  
bunuri judi-  
ciară.

(6) Cpr. art. 1392 C. fr., eliminat de legiuitorul nostru.

(7) Vezi *infra*, p. 42. — Deși adoptarea regimului dotal trebuie să fie expresă, zice Curtea de casație din Franța, totuși nu este termen sacramentali. Termeni ne-  
sacramentali.

ciațiunea conjugală va fi cărmuită, în privința averei lor, de art. 1233 urm. din codul civil. Iată în adevăr, cum se exprimă art. 1227 din acest cod.

**Art. 1227.** — Când părțile declară în contractul lor de căsătorie că adoptă regimul dotal, asociațiunea conjugală, în privința averilor, se va reguła întru toate după cele prescise în capit. următor. (Art. 1233 urm. C. civ. Art. 1391 § 3 C. fr.)

Referirea părților la art. 1233 C. civil.

Soții pot deci să-și facă contractul lor matrimonial în două cuvinte, zicând, de exemplu: înțelegem a adopta regimul dotal<sup>(1)</sup>, sau ne referim la art. 1233 și urm. din codul civil.

Regimul dotal sau chiar un alt regim matrimonial poate să rezulte numai din arătarea caracterului său<sup>(2)</sup>.

Interpretarea clauzelor îndoelnice.

O clauză îndoelnică va fi interpretată în sensul dreptului comun, adecă, a liberei dispoziții a bunurilor, iar nu în sensul regimului dotal, care este un regim de excepție<sup>(3)</sup>.

necesar ca ea să fie făcută în termeni sacramentali, ea putând să rezulte din diferitele clauze ale contractului, care nu lasă nicio îndoială în privința voinței părților. Vezi D. P. 56. 1. 354; Sirey, 56. 1. 329. Vezi și *infra*, p. 169, *ad notam*. Intr'o altă decizie, tot Curtea de casație din Franța zice că intenția părților trebuie să fie destul de clar manifestată, pentru ca nicio îndoială să nu poată induce pe terții în eroare. Cas. fr. D. P. 58. 1. 233; Sirey, 58. 1. 417. Vezi și C. Lyon, *Pand. Périod.* 92. 2. 291. Cpr. Paud. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 8554 urm.; Michaux, *Contrat de mariage*, 1460, p. 252; Guillouard; *Idem*, IV, 1692; Troplong, *Idem*, I, 148; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1642; Jointou, *Étude sur le système du régime dotal sous le code civil*, 1. 2, p. 2, etc.

(1) Prin cuvintele „regim dotal“, întrebuițate de părți, ele s'au referit numai la dotalitate, iar nu și la parafernalityte, care nu are nevoie de o anume stipulație. Cas. rom. Bult. S-a I-a, 1876, p. 441.—Când în contractul matrimonial se zice că un imobil este constituit dotă, acest imobil este dotal, deși contractul ar cuprinde o altă clauză, prin care se acordă un termen pentru predarea acestui imobil. C. București, *Dreptul* din 1893, No. 32.

(2) Marcadé, V, art. 1390 urm., No. III.

(3) Vezi Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 181; Guillouard, *Idem*, I, 90 și IV, 1691, 1698, 1715; Troplong, *Idem*, II, 1076 urm.; Rodière et Pont, *Idem*, I, 696; Odier, *Idem*, III, 1076; Michaux, *Idem*, 1468, p. 253; Laurent, XXI, 128; Aubry et

„Convențiile de dotalitate, zice art. 1575 din Ante-proiectul de revizuire al lui Laurent, trebuie să fie interpretate într'un sens restrictiv. La caz de îndoială, judecătorul se va pronunța în contra dotalității“ (1).

Deși un asemenea text nu există nici în legislația noastră, nici în cea franceză, totuși principiul este neîndoelnic, din cauza caracterului excepțional al imobilelor femeii sub regimul dotal. Legea nu vede tocmai cu favoare inalienabilitatea fondului dotal; de unde și regula de interpretare mai sus expusă.

Interpretare restrictivă.

Astfel, mandatul general și irevocabil ce femeia ar da bărbatului său, prin contractul de căsătorie, de a geră și administra toate bunurile sale, nu va fi socotit în genere ca o clauză de dotalitate, pentrucă un asemenea mandat poate să existe și în stipulațiile de parafernalityte (art. 1286) (2).

Mandatul general de administr. dat de femeie bărbatului.

Clauza prin care soții ar declară imobilele femeii inalienabile va cuprinde, din contra, de cele mai multe ori, adoptarea regimului dotal, mai cu seamă dacă ea se referă la art. 1248 din codul civil (3).

Clauză de inalienabilitate.

Sub regimul dotal care, după cum vom vedea mai la

Impărțirea bunurilor femeii.

Rau, V, § 533 bis, p. 529 (ed. a 4-a); Tessier, *Tr. de la dot*, I, p. 36, text și nota 52, etc. Vezi *înfră*, p. 53 și 170.

Romanii ziceau, din contra: „*In ambiguis pro dotibus res pondere melius est*“. (L. 70, Dig., *De jure dotium*, 23, 3). Această soluție, inadmisibilă astăzi, eră admisă de unii și în vechiul drept francez. Vezi Roussilhe, *Tr. de la dot*, 69, p. 48 Dépinay, *Le régime dotal en France*, p. 9. Cpr. Domat, *Lois civiles*, etc., II, p. 233. Vezi și *înfră*, p. 170, nota 4.

Dr. roman și dr. vechiu fr.

- (1) „*Bona mulieris, in dubio magis præsumentur paraphernalia quam in dotem data*“, zicea un vechiu autor, Mantica.
- (2) Cpr. Répert. Sirey, *v<sup>o</sup> cit.*, 164; Pand. fr., *v<sup>o</sup> Mariage*, 8577; Troplong, *op. cit.*, I, 154; Odier, *Idem*, III, 1068; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1640; Guillouard, *Idem*, IV, 1696; Michaux, *Idem*, 1462; Benoit, *Tr. des biens paraphernaux*, 7, p. 8 urm.; Aubry et Rau, V, § 533, p. 522, text și nota 2 (ed. a 4-a); Cas. fr. D. P. 58. 1. 347; Sirey, 58. 1. 449. Cpr. Cas. rom. Bult. 1903, p. 41 urm. și *Dreptul* din 1903, No. 16, p. 138. Vezi *înfră*, p. 133, nota 4 și p. 169, *ad notam*.
- (3) Répert. Sirey, *v<sup>o</sup> Contrat de mariage*, 170; Pand. fr., *v<sup>o</sup> Mariage*, 8568; Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 1693; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1644; Cas. fr., Sirey, 36. 1. 913. (motive). — Vezi însă Jouitou, *Régime dotal*, I, 3, p. 4 urm.

vale, își are origina sa în dreptul roman și în dreptul nostru anterior, și pe care noi l-am moștenit dela Romani, bunurile femeii se împart în două categorii: 1<sup>o</sup> bunurile dotale, a căror administrație și folosință aparțin bărbatului (art. 1242 urm.) și care, în timpul căsătoriei, sunt, în principiu, inalienabile (art. 1248 urm.), dacă soții n'au derogat dela această regulă, ceea ce astăzi ei sunt liberi să facă (art. 1252); 2<sup>o</sup> bunurile extradotale sau parafernale<sup>(1)</sup>, a căror administrație și folosință aparțin femeii, dacă ea n'a conferit-o bărbatului (art. 1285)<sup>(2)</sup>.

Art. 1287  
urm.

Soții mai pot încă, adoptând regimul dotal, să stipuleze o societate de achiziții, a cărei efecte sunt cărmuite de art. 1287 urm.<sup>(3)</sup>.

C. spaniol.  
Art. 1315 § 2.

În Spania, acest din urmă regim este acel legal sau de drept comun. „În lipsa de contract în privința bunurilor, zice art. 1315 § 2 din codul spaniol dela 24 Iulie 1889, căsătoria va fi considerată ca fiind contractată sub regimul societății legale de achiziții“<sup>(4)</sup>.

— — — BCU Cluj / Central University Library Cluj

Sensul cuvântului parafernă.

(1) Cuvântul „parafernă“ înseamnă extra-dotal (art. 1283 C. civil), și vine dela cuvântul grecesc παράφερνα. „*Quos extra dotem mulier habet, quos Græci parapherna dicunt*“. (L. 8, Cod, *De pactis conventis tam super dote*, etc. Vezi și L. 9 § 3, *ab initio*, Dig., *De jure dotium*, 23, 3.

Cazul când în contractul matrimonial s'a zis că cutare bunuri vor fi dotale, iar cutare parafernale. Controversă.

(2) Se admite, de unii, că regimul adoptat de soți este acel dotal, dacă în contractul matrimonial s'a zis că cutare bunuri vor fi dotale, iar cutare bunuri parafernale, pentru că aceste calificative nu sunt, în genere opuse unul altuia decât sub regimul dotal, a cărui adoptare ele implică neapărat. Vezi în acest sens, Jouisou, *op. cit.*, I, 2, p. 2; Marcadé, V, art. 1392, No. III și IV; Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1643; Troplong, *Idem*, I, 156, 157; Cas. fr. Sirey, 48. 1. 25, etc. — *Contra*: Aubry et Rau, V, § 533, p. 523, text și nota 4; Duranton, XV, 330, 332; Odier, *Contrat de mariage*, III, 1064, p. 60; Benoît, *Tr. de la dot*, I, 5, p. 9 (ed. din 1829); Tessier, *Tr. de la dot*, I, No. 6, p. 7 (ed. din 1835). (Vezi însă același autor, No. 9, lit. D, p. 33, 34, care se contrazice cu cele spuse la No. 6, p. 7).

(3) Vezi *suprà*, p. 11 și pag. 34, nota 3. Vezi, asupra societății de achiziții adaosă regimului dotal, *infra*, explic. art. 1287 urm., precum și Daniel de Folleville, *Revue pratique de droit français*, tomul 39, anul 1875, p. 213 urm.

(4) „*A falta de contrato sobre los bienes, se entenderá el matri-*

Dacă soții s'au căsătorit fără niciun contract, legea este aceea care cărmuește asociația lor conjugală, în privința bunurilor (art. 1232). Se naște însă întrebarea: care este regimul legal în legislația noastră? Art. 1232 C. civil.

### Regimul legal în dreptul nostru.

În dreptul francez, regimul legal este acel al comunității (art. 1393 C. fr.). Legea noastră n'a admis acest sistem, și bine a făcut; căci, ca orice confuzie de bunuri, comunitatea aduce cu sine o lichidare complicată, care dă loc la procese nesfârșite. Principiile acestui regim matrimonial, împrumutat dela vechile cutume franceze<sup>(1)</sup>, sunt atât de arbitrare și uneori atât de nedrepte, încât părțile mai niciodată nu-l admit astfel cum îl organizează legea, ci-l modifică mai în totdeauna, ceea ce dovedește cu prisosință imperfecțiunea lui și neajunsurile la care dă loc<sup>(2)</sup>. Neadmiterea comunității legale de legiuitorul nostru.

— BCU Cluj / Central University Library Cluj

*monio contraído bajo el régimen de la sociedad legal de gananciales*“.

(1) „*Hommes et femmes conjoints ensemble par mariage, zice art 220 din cutuma Parisului, sont communs en biens meubles et conquêts-immeubles faits durant et constant ledit mariage*“.

Vezi Pothier, *Tr. de la communauté*, VII, 24, p. 65 (ed. Bugnet). Cpr. și art. 186 al cutumei din Orléans.—Altădată, comunitatea începea la culcatul soților, adică, după cum explică Pothier (*op. cit.*, VII, 22, p. 64), atunci când căsătoria se presupunea consumată prin împreunarea soților (*par le commerce charnel des conjoints*). Art. 220 din noua cutumă a Parisului a abrogat însă acest drept, zicând: „*Commence la communauté du jour des épousailles et bénédiction nuptiale*“.

Vezi Pothier, *op. și loco supra cit.* Loysel ziceă, de asemenea. „*Et sont les mariés communs en tous biens, meubles et conquêts-immeubles, du jour de leur bénédiction*“.

(*Institutes coutumières*, I, No. 111, p. 148, 149 ed. Dupin et Laboulaye din 1846). Vezi și *infra*, p. 122, *ad notam*.

(2) Cpr. Mourlon, III, 12, *in fine*; Thiry, III, 254, *in fine*. — Apărarea regimului comunității este aprobat de cei mai mulți autori. „Din toate regimele matrimoniale, zice Planiol (III, 907), acel al comunității este, de bună seamă, cel mai conform cu ideile ce popoarele moderne își fac despre familie și despre căsătorie. Separația de bunuri, afară de cazuri excep-

Origina comunității legale. Dreptul cutumier.  
Apărarea regimului comunității de unii jurisculti.

C. german.  
Art. 1437 urm.

Cu toate acestea, codul german admite o comunitate universală de bunuri (*allgemeine Gütergemeinschaft*) nu numai în privința mobilelor, ca în codul francez, dar chiar în privința imobilelor; această comunitate nu poate însă fi stabilită decât prin contractul de căsătorie (art. 1437 urm.)<sup>(1)</sup>.

C. italian.  
Art. 1433 urm.

Codul italian organizează, de asemenea, alături de regimul dotal, un regim de comunitate convențional (art. 1433 urm.), însă nu dispune nimic în privința soților căsătoriți fără convenție matrimonială. Fiind însă că art. 1425 din codul italian dispune, ca și art. 1283 din codul nostru, că toate bunurile femeii, care nu sunt dotale, sunt parafernale, de aici se deduce că de câteori soții n'au făcut un contract matrimonial, sau dacă contractul lor nu adoptă nici regimul dotal, nici regimul comunității, bunurile femeii sunt cărmuite de principiile parafernalității<sup>(2)</sup>.

Dr. nostru  
actual.

Codul nostru reglementează regimul dotal, care este tradițional în țara noastră, permițând în același timp soților, care s'au supus acestui regim, să stipuleze o socie-

— BCU Cluj / Central University Library Cluj

ționale, nu este naturală în căsătorie“. Apoi, același autor adaugă (III, 908), că regimul comunității se adaptează de minune nevoilor comerțului. „Regimul separației de bunuri nu este natural în căsătorie, zice un alt autor (Glasson, *Éléments de droit français*, I, p. 197, No. 63, ed. a 2-a); este o contradicție, în adevăr, ca doi indivizi, care împărtășesc același cămin domestic, să aibă, în privința bunurilor, interese cu totul deosebite“. Regimul comunității se practică de fapt și la noi la țară. Bărbatul și femeia muncesc împreună și rezultatul acestei munci le aparține amândoror în comun.

(1) Vezi Br. Barre, *Bürgerliches Gesetzbuch und Code civil. Vergleichende Darstellung des deutschen und französischen bürgerlichen Gesetzbuchs*, § 140, p. 210 urm. (Berlin, 1897). Încât privește alte legislații străine, vezi Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, I, 70 urm.

(2) Vezi T. Huc, *Le code civil italien et le code Napoléon*, I, p. 259, No. 1; Guillouard, *op. cit.*, I, 55; Cpr. C. Alger, D. P. 1901. 2. 78; Trib. Paris și C. Aix, *J. Clunet*, anul 1903, p. 366 și 381.

Se decide, în genere, că doi soți italieni, căsătoriți în Franța, nu sunt presupuși a fi adoptat regimul comunității legale, pentru că legea lor nu cunoaște acest regim. Vezi Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 1138. — *Contrà*: Cas. fr. D. P. 57. 1. 102; Sirey, 57. 1. 247; Trib. Toulon, *J. Clunet*, anul 1893, p. 1196, etc.

tate de achiziție sau de câștig (vezi *supra*, p. 11, 34, nota 3 și p. 38), ceea ce nu este decât o combinare a regimului dotal cu acel al comunității. În privința regimului legal el tace însă, ca și codul italian, deși din art. 1232 rezultă că există un regim legal. „Regimul căsătoriei, *fię legal*, *fię convențional*, zice acest text, începe din ziua celebrării căsătoriei“.

Care este deci regimul legal în legislația noastră? Este de observat că, în manuscrisul original al codului civil, investit cu iscălitură domnească a lui Cuza-Vodă, care se păstrează în arhiva Ministerului Justiției, și pe care l-am avut de mai multe ori în mână, pe când eram Secretar general la acel Minister, există un paragraf la art. 1239, care se vede șters, fără a se spune de cine și când s'a făcut acea ștersătură. Paragraful eliminat cuprindea următoarea dispoziție: „*Regulele cuprinse în acel capitol (care se ocupă de regimul dotal), vor forma dreptul comun al României*“.

Regimul legal  
în dreptul  
nostru. Con-  
troversă.

Deși acest text n'a fost reprodus în ediția oficială a codului, se susține, cu toate acestea, că regimul legal ar fi cel dotal, și partizanii acestui sistem se întemeiază mai cu seamă pe art. 1223 din codul civil<sup>(1)</sup>.

Am susținut în totdeauna<sup>(2)</sup>, și părerea noastră a fost consacrată de jurisprudență<sup>(3)</sup>, că, în lipsa unui contract matrimonial, soții sunt căsătoriți sub regimul parafernial,

(1) Vezi Alex. Degré, *Dreptul* din 1874, No. 1 și din 1899, No. 67; P. Negulescu, *Dreptul* din 1900, No. 48, p. 392; G. Meitani, *Dreptul* din 1902, No. 2, etc. — Colegul nostru dela Buceurești, d-l P. Negulescu, trage chiar argument, în favoarea dotalității ca regim legal, din eliminarea acestui text. Cum!... Legiuitorul suprimă acest paragraf și totuși menține ideea cuprinsă în el?... Nonă ni se pare, din contra, că prin ștergerea lui, s'a condamnat ideea ce el cuprindea.

(2) Vezi *Dreptul* din 1899, No. 66; *Cr. judiciar* din 1900, No. 50 și din 1902, No. 68. Vezi și tom. X al Coment. noastre, p. 646. În acelaș sens. C. N. Buzdugan. *Mariage des Roumains à l'étranger et des étrangers en Roumanie* (lucrare foarte conștiincioasă, precedată de prefata noastră), p. 173; C. Nacu, *Comparație între codul civil român și codul Napoléon*, p. 545; M. Flechtenmacher, *Dreptul* din 1902, No. 6, etc.

(3) Cpr. C. Buceurești și Trib. Mehedinți, *Cr. judiciar* din 1900, No. 50 și din 1902, No. 68 (ambele hotăriri cu observ. noastră). Cpr. și C. Galați, *Dreptul* din 1899, No. 66, p. 539, coloana 2 (motive), etc.



care, în realitate, nu este decât acel al separației de bunuri <sup>(1)</sup>. În adevăr, este de principiu că regimul dotal nu se presupune <sup>(2)</sup> și că el trebuie să rezulte dintr'o declarație expresă a părților (art. 1227, 1234) <sup>(3)</sup>. Or, în ipoteza în care nu s'a făcut nicio convenție matrimonială, nu există declarație de dotalitate. Ceeace întărește și mai mult convingerea noastră, este că această soluție este admisă și în Italia, unde regimul dotal există în aceleași condiții ca și la noi și unde legiuitorul face cu desăvârșire în privința regimului legal sau de drept comun. (Vezi *suprà*, p. 40, text și nota 2).

Iată, cum se exprimă, în această privință, Glason <sup>(4)</sup>:

„În realitate este greu, pentru a nu zice imposibil, de a închipui un regim dotal de drept; în caz de tăcerea legii, trebuie o convenție expresă pentru a atribui unor bunuri caracterul dotalității; și sub imperiul unei legi care nu imprimă nici unui bun caracterul de dotalitate, soții sunt căsătoriți sub regimul de separație de bunuri, dacă nu există nicio constituire de dotă. Codul italian ar fi putut deci să se scutească de a zice că regimul dotal nu există niciodată de drept“.

Cât pentru argumentul ce se trage de partizanii sistemului dotalității din art. 1223, care dispune că „legea guvernează asociațiunea conjugală, în privința averilor, conform regulilor cuprinse în capitolul următor (care, cu adevărat, se ocupă de regimul dotal), dacă părțile n'au făcut convenții speciale“, el este departe de a fi concludent; căci numai în lipsa unei convenții speciale se aplică regulile din capit. regimului dotal, iar nu și în lipsă absolută de convenții matrimoniale. Cu alte cuvinte, art. 1223 prevede cazul în care s'a adoptat pur și simplu regimul dotal, fără nicio clauză specială, nu însă și acela când nu s'a făcut nicio convenție matrimonială; altfel, am ajunge la concluzia, de bună seamă inadmisibilă și dăunătoare creditului public, că regimul dotal ar putea să rezulte din voința tacită a părților. Și dovadă că așa este și trebuie să fie, este că acei

(1) Vezi Laurent, XIII, 586; Thiry, III, 527; Aubry et Rau, V, § 541, p. 639 (ed. a 4-a); Marcadé, VI, art. 1540, 1541, No. 1; Planiol, III, 848, 1660, etc. Vezi *infra*, p. 169.

(2) Cpr. Cas. rom. Bult. S-a I-a, 1889, p. 39.

(3) Vezi *suprà*, p. 35, text și nota 7.

(4) *Eléments du droit français*, I, p. 189, nota 1 (ed. a 2-a).

care susțin că regimul dotal este regimul legal, admit totuși că averea soților rămâne deosebită <sup>(1)</sup>. Va să zică, bărbatul nu are folosința și administrația averii femeii; imobilele ei nu sunt inalienabile, etc. Or, ce fel de regim dotal ar fi acela, care nu conferă nicio garanție femeii? Un regim dotal desbrăcat de caracterul dotalității, nu este sub acest nume, zice cu drept cuvânt Marcadé, decât regimul de separație de bunuri <sup>(2)</sup>. Regimul de drept comun nu poate deci fi altul decât acel parafernă, care, după cum știm, se confundă cu acel al separației de bunuri; de oarece bunurile parafernale sunt, în principiu, supuse la aceleași reguli la care sunt supuse bunurile femeii sub regimul de separare. „*Le régime de paraphernalité ou de séparation est le droit commun en Roumanie*“, zic Baudry et Surville, care, cu această ocazie, se referă la părerea noastră <sup>(3)</sup>.

Dar, dacă chestiunea regimului legal al Românilor, pe care am examinat-o mai sus poate, fi discutată până la un punct oarecare, chestiunea de a se ști care este regimul legal al străinilor căsătoriți în România este și mai controversată în dreptul internațional privat.

Regimul legal  
al străinilor.  
Controversă.

### Regimul legal în privința străinilor căsătoriți în România. (Drept internațional. — Controversă).

Din toate chestiunile de drept internațional nici una nu este mai controversată decât aceea pe care ne propunem s'o discutăm aci, și această controversă celebrează datează de mai

(1) Vezi Alex. Degré, *Dreptul* din 1889, No. 67 și *Scrieri juridice*, I, p. 18

(2) Vezi Marcadé, VI, art. 1540, 1541, No. I. Cpr. Planiol, III, 848. Vezi și *infra*, explic art. 1233, 1234, p. 169.

(3) Vezi Baudry, Le Courtois et Surville, *Contrat de mariage*, I, p. 103 (ed. a 3-a). — Regimul de separare de bunuri este, de asemenea, dreptul comun în Bulgaria, unde legea nici nu pomenește de regimul dotal. Aceeași soluție este, de asemenea, admisă în Rusia, etc. Vezi Er. Lehr, *Droit civil russe*, I, 28; Acollas, *Manuel de droit civil*, III, p. 17, nota 1; Guillaouard, *op. cit.*, I, 50; Baudry et Surville, *Idem*, I, 73, p. 107 (ed. a 3-a), etc. — Dreptul grecesc, în vigoare în insula Corfu, admite, din contra, dotalitatea ca regim matrimonial legal.

Dr. străiu.

multe secole., *La famosissima quæstio* de altădată, zice d-l P. Missir <sup>(1)</sup>, a rămas, precum se știe, și acuma încă o sursă bogată de controverse; o materie căreia, din punctul de vedere internațional, nu i se poate da o soluțiune liberă de obiecțiuni teoretice și inconveniente practice“.

Căsătoria a  
doi străini în  
România.

Presupunând, în adevăr, că doi străini sau un străin și o Româneă s'au căsătorit în România, din două lucruri unul: 1<sup>o</sup> sau viitorii soți au regulat situația lor bănească, adoptând printr'o convenție expresă unul din regimurile matrimoniale admise de legislația unuia din ei și, în asemenea caz, nu este loc de a se cerceta ce lege se va aplica în specie, decât în privința lacunelor ce ar cuprinde contractul lor, ori pentru interpretarea clauzelor întunecoase; . 2<sup>o</sup> sau părțile n'au stipulat nicio convenție matrimonială și, în asemenea caz, chestiunea este de a se ști ce lege va determina regimul de drept comun sub care soții sunt căsătoriți.

Controversa  
la care această  
chestiune a  
dat loc în dr.  
vechiu.

Această chestiune, cunoscută sub numele de *famosissima quæstio*, diviză pe vechii autorii încă din secolul al XVI-lea, pe când dreptul internațional privat era, așa zicând, în fașă; căci pe când realiștii, reprezentați mai cu seamă prin D'Argentré, întemeindu-se pe adagiul feudal că orice cutumă era reală (*toutes coutumes sont réelles*), voiau ca regimul legal impus prin cutumă să fie aplicabil tuturor bunurilor situate în resortul acestei cutume, școala opusă (personalistă), cu Dumoulin în frunte <sup>(2)</sup>, susțineă, cu drept cuvânt, că regimul de drept comun sau legal nu este impus de lege, ci derivă din convenția tacită a părților, legea presupunând numai, în lipsă de convenție, regimul pe care soții l-ar fi adoptat, soluție care, *post multas controversias*, sfârșise prin a fi adoptată de majoritatea vechilor autori și de jurisprudența

Vezi Tribun. regional superior din Nüremberg, *J. Clunet*, anul 1913, p. 629.

(1) *Proiectele conferenței a patra de drept internațional privat dela Haga*, p. 131, 132 (București, 1905).

(2) Dumoulin (Molineus) este, în adevăr, primul juriconsult care a proclamat principiul că legile ce-și trag origina lor din singura voință a părților sunt, și în privința efectului lor internațional, subordonate aceleiași voinți. Vezi Pillet, *Principes de droit international privé*, 224, p. 431 urm. (Paris, 1903).

parlamentelor <sup>(1)</sup>. Controversa eră însă departe de a fi sfârșită, căci școala personalistă, considerând efectele regimului matrimonial de drept comun ca un element al statutului personal, pentru a justifica aplicarea lui extraterritorială (eroare care nu s'a îndreptat decât de Jean Voët), autorii erau în nedumerire asupra lezei personale ce trebuia să cârmuiască bunurile soților. Unii, în adevăr, între care *Chassenetz*, despre care Dumoulin a zis într'un stil cam sever: *iste nescit qui dicat* <sup>(2)</sup>, dăceau preferință cutumei locului unde căsătoria fusese celebrată, ceea ce eră absurd; căci nu este de admis că locul celebrării căsătoriei, care adeseori s'a ales numai din întâmplare, sau poate din cauza unei șederi trecătoare a viitorilor soți, să aibă o înrîurire atât de decizivă asupra raporturilor lor bănești <sup>(3)</sup>.

După alții, regimul matrimonial eră cârmuit de cutuma locului unde soții își aveau domiciliul în ziua morței unuia din ei, ceea ce iarăș eră inadmisibil, pentru că regimul matrimonial nu poate să rămâe în suspensie până la desfacerea căsătoriei prin moarte.

După o altă doctrină, admisă uneori și de vechia juris-

- (1) Vezi, asupra acestei controversse, nota lui A. Weis și P. L. Lucas, în *Pand. Périod.* 1890, 5, p. 1 urm.; nota lui Ch. de Boeck, în D. P. 88, 2, p. 266 col. 1; Despagnet, *Précis de droit international privé*, 331, p. 956 (ed. a 5-a, revăzută de Ch. de Boeck); Weiss, *Tr. théorique et pratique de droit international privé*, III, p. 547 urm.; Dépinay, *Le régime dotal en France*, p. 472 urm.; Barillet, *Du conflit de la loi française avec les lois étrangères résultant de l'absence de stipulations relatives au régime des biens entre époux* (Genève, 1861); Vareilles-Sommières, *La synthèse du droit international privé*, II, 998 urm., p. 230 urm.; Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, I, 74 urm., p. 107 urm. (ed. a 3-a); Vincent et Pénaud, *Dictionn. de droit international privé, v<sup>o</sup> Conventions matrimoniales*, No. 25 urm.; P. Fiore, *Droit international privé*, III, 998 urm., p. 10 urm. (ed. a 4-a, traduc. Antoine), etc.
- (2) Vezi nota suscitată a lui Weiss și Lucas din *Pand. Périod.* 1890, 5, p. 1 urm.
- (3) Cpr. Asser et Rivier, *Eléments de droit international privé*, No. 48, p. 106 a traducerei Schina. Această soluție a fost, cu toate acestea, consacrată în dreptul actual prin mai multe decizii. Vezi *Pand. fr.*, v<sup>o</sup> *Mariage*, 14218 și 14230. Cpr. și Înalta Curte din Anglittera, *J. Clunet*, anul 1875 p. 445.

prudență a parlamentului din Paris, regimul matrimonial al soților trebuie să fie cărmuit de legea domiciliului femeii, din cauză că foloasele matrimoniale privesc mai cu seamă interesele ei.

În fine, majoritatea autorilor se pronunță, împreună cu Dumoulin (Molineus), în favoarea legii domiciliului bărbatului, pentru că acest domiciliu este, prin efectul căsătoriei, acel al femeii și al copiilor. Și prin domiciliul bărbatului se înțelegea aici, în genere, locul unde el avea intenția de a se stabili în urma celebrării căsătoriei. „*Justicietur locus domicili, habitationis viri destinatae tempore matrimonii*“, zicea Dumoulin<sup>(1)</sup>.

Dr. actual.  
Controversă.

Dificultățile de altădată există și în dreptul actual, cu această deosebire însă că conflictul, în loc de a avea ființă între diferitele legi ale aceluiaș Stat, există astăzi între legile diferitelor State suverane și de sine stătătoare. Și mai înainte de toate, este de netăgăduit că străinii care s'ar căsători în România, ca și Românii care s'ar căsători în străinătate, sunt liberi de a adopta, prin convenția lor, orice regim matrimonial ar crede de cuviință, destul fiind ca contractul lor să nu cuprindă nicio clauză contrară ordinei publice sau bunelor moravuri (art. 5 C. civil).

„Considerând, zice Curtea din Galați, că, pentru naționali, este o regulă admisă și de legea noastră și de cea franceză, că soții sunt liberi a-și regula interesele lor matrimoniale oricum ar crede de cuviință, numai ca acele convenții să nu fie contrare legilor și bunelor moravuri“<sup>(2)</sup>.

De câteori însă soții n'au regulat interesele lor printr'o anume convenție, chestiunea este foarte controversată și astăzi. **Jurisconșulții** anglo-americani, realiști prin excelență, consi-

(1) Vezi nota suscitată a profesorilor Weiss și Lucas (ambii pe atunci profesori la facultatea din Dijon), *Pand. Périod.* 90. 5. p. 2 col. 2, *in medio*. Cpr. Despagnet, *op. cit.*, 326, p. 946 (ed. a 5-a).

(2) Considerentele acestei importante decizii sunt reproduse *in extenso* în observația noastră, care însoțește o decizie a Curții din Paris, publicată în *Dreptul* din 1899, No. 66, p. 536 urm. Vezi, pe lângă multe autorități citate în acea observație, și C. din Douai, *Pand. Périod.* 87. 2, p. 132.

deră statutul matrimonial al soților ca real, aplicând, cel puțin în privința imobilelor, legea situațiunei lor; pe când opinia dominantă în Germania, în Italia, în Elveția, etc., se pronunță în favoarea lezei personale a bărbatului care, după unii, ar fi legea sa națională, iar după alții, legea domiciliului său.

„Pe când în Germania, zice d-l P. Missir<sup>(1)</sup>, se consideră ca legea personală a soților legea domiciliului matrimonial, doctrina și jurisprudența italiană, urmând principiul înseris în codul italian, că statutul personal se determină după legea națională a persoanei, a dat preferință lezei naționale a bărbatului, soluție pe care codul german a prevăzut-o anume în dispozițiile exprese ale art. 15 din legea de introducere. Aceasta este soluția pentru care s'a pronunțat și conferența dela Haga“.

După jurisprudența franceză și cea belgiană însă, regimul matrimonial al soților se determină conform voinței lor și, în lipsa manifestării unei atare voinți, după legea personală a bărbatului, capul familiei și al asociațiunei conjugale<sup>(2)</sup>. Să luăm pe rând fiecare din aceste trei sisteme.

Teoria realității statutului, susținută altă dată de D'Argentré, și combătută cu mult succes de către Dumoulin (Molineus) într-o consultație celebră, dată încă din anul 1525, admisibilă până la un punct oarecare în America și în Anglita<sup>(3)</sup>, față cu instituțiile feudale și exclusiviste ale acestor

Jurisprudența  
fr. și belgiană.

Teoria reali-  
tății statutului.

(1) Proiectele conferenței a patra de drept internațional privat dela Haga, p. 136 (București, 1905).

(2) Cpr. C. Paris, *Pand. Périod.* 98. 2. 37 și *Dreptul* din 1899, No 66 (cu observ. noastră). Trib. din Mortagne și Curtea din Caen au decis că, de câteori doi soți, de naționalitate deosebită, s'au căsătorit fără contract, este loc, spre a se determina regimul lor matrimonial, de a se referi la legea domiciliului ee soții au înțeles să aleagă atunci când s'au căsătorit. *J. Clunet*, anul 1914, p. 217.

(3) Autorii care susțin acest sistem nelogic, sunt: Philimore, Story, Westlake, Dudley-Field, etc. Vezi și alți autori citați în *Pand. fr.*, v<sup>o</sup> *Mariage*, 14224 și în nota menționată a profesorului de Boeck, publicată în *D. P.* 98. 2 p. 266, col. 2. În favoarea sistemului realității statutului matrimonial, s'au pronunțat câteva decizii și în Franța. Vezi, de exemplu, C. Metz și Cas. fr. *D. P.* 52. 2. 189; *D. P.* 81. 2. 381; Sirey, 83. 1. 65; *D. P.* 84. 1. 277, etc.—O lege promulgată în Re-

State, care tind a înlătura orice lege străină de natură a atinge suveranitatea lor națională, este inadmisibilă în dreptul nostru, pentrucă ea distruge, fără nicio cauză binecuvântată, unitatea ce trebuie să domnească în raporturile bănești ale soților. În adevăr, pe când imobilele, care au o situație fixă, sunt, după acest sistem, cârmuite de legea neschimbătoare a situațiunei lor (*lex rei sitae*), mobilele care, după împrejurări, sunt supuse deplasării dintr'un loc într'altul, sunt, din contra, cârmuite de legea domiciliului matrimonial, adecă: după unii, de legea ce bărbatul avea în momentul celebrării căsătoriei, iar după alții, de legea locului unde soții au înțeles a-și fixa sediul principal al afacerilor lor.

Teoria perso-  
nalității sta-  
tului.

Teoria personalității statutului, susținută mai cu seamă în Italia și în Germania, după care regimul legal al soților s'ar determina de legea lor personală, sau mai bine zis de legea bărbatului (căci, din momentul căsătoriei, legea bărbatului devine și aceea a femeii), eră, de asemenea, inadmisibilă înaintea convenției dela Haga din 17 Iulie 1905 <sup>(1)</sup>. În adevăr, pe când școala italiană se referă la legea națională a bărbatului <sup>(2)</sup>, școala germană se referă la legea do-

publica argentină asupra căsătoriei civile, din 1888, dispune în termeni expresi că, în lipsa unei convenții matrimoniale a soților, mobilele lor sunt cârmuite de legea locului celebrării căsătoriei, iar imobilele de aceea a situațiunei lor. Vezi A. Weiss, *op. cit.*, III, p. 560, *ad notam*; Daireaux, *J. Civnet*, anul 1886, p. 294.

Conv. dela  
Haga din  
1905. Art. 2.

(1) Iată, în adevăr, cum se exprimă art. 2 din această convenție: „În lipsa unui contract de căsătorie, efectele căsătoriei, în privința bunurilor soților, atât imobiliare cât și mobile, sunt cârmuite de legea națională a bărbatului din momentul celebrării căsătoriei“. Pentru a înlătura nestabilitatea, care ar fi consecința unei schimbări de naționalitate a soților în timpul căsătoriei, acest text adaogă: „Schimbarea de naționalitate a soților sau a unuia din ei, nu va avea nicio înrîurire asupra regimului bunurilor“. Vezi asupra acestui text, susceptibil de două înțelesuri, Aubry et Rau, VII, § 504 *bis*, pag. 539, nota 3 *bis* (ed. a 5-a, 1913); Surville et Arthuys, *Cours élément. de droit international privé*, 372, pag. 466 (ed. a 5-a, 1910); Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, I, 76, p. 112 (ed. a 3-a), etc.

(2) „Oricare ar fi locul unde contractul de căsătorie ar fi sti-

miciliului său <sup>(1)</sup>, ceea ce se explică altădată prin lipsa de unitate a legislației din Germania.

Teoria domiciliului va rămâne însă, de bună seamă, în Germania, de domeniul istoriei, căci legea de introducere a noului cod german din 1896 (*Einführungsgesetz*) declară aplicabil regimului matrimonial statutul personal al bărbatului. Iată, în adevăr, cum se exprimă art. 15 din această lege:

L. de int  
ducere a c  
dului german  
Art. 15.

„Regimul matrimonial al bunurilor (*das eheliche Güterrecht*) este cărmuit de legea germană, de câteori bărbatul eră german în momentul contractării căsătoriei. Dacă bărbatul n'a dobândit na-

pulat, zice Pasquale Fiore (*Diritto internazionale privato*, 326, pag. 421, ed. a 2-a), el trebuie să fie cărmuit de legea națională a bărbatului, pentru că această lege trebuie să apere toate interesele familiei nouă ce se formează, *perchè questa deve tutelare tutti gl'interessi della nuova famiglia che si forma*<sup>4</sup>. Cpr. Esperson, *J. Clunet*, anul 1881, p. 214; Mancini, *J. Clunet*, anul 1874, pag. 294, 299. Mai vezi Asser et Rivier, *Elemente de drept internațional privat sau conflictul legilor*, No. 49, p. 110 a traducerei Schina. Cpr. și Trib. Nice, *J. Clunet*, anul 1893, p. 890, etc.

(<sup>1</sup>) Savigny, *System des heutigen römischen Rechts*, VIII, § 379, p. 325 urm. (ed. germ. din 1849). Iată cum se exprimă acest autor : „*Ueber den wahren Sitz des ehelichen Verhältnisses ist kein Zweifel; es ist anzunehmen an dem Wohnsitz des Ehemannes, der nach den Rechten aller Völker und aller Zeiten als das Haupt der Familie anerkannt werden muss*“, etc. „Adevărata situație a legăturii conjugale nu lasă loc la nicio îndoielă; ea este la domiciliul bărbatului, care, după dreptul tuturor popoarelor și a tuturor timpurilor, a fost recunoscut ca fiind capul familiei“. În acelaș sens, Fœlix et Demangeat, *Tr. de droit international privé*, I, 90, pag. 207 urm. Mai vezi deciziile citate în Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 14232 și în Vincent et Pénaud, *Dictionn. de droit international privé*, v<sup>o</sup> *Conv. matrimoniales*. No. 30. Cpr. Trib. imperiului german, Sirey, 1899. 4. 33 (cu nota lui Al. Wahl) și Trib. superior din München, *J. Clunet*, anul 1905, p. 399. Vezi și Trib. regional superior din Nürnberg, care a decis că, după dreptul comun, regimul matrimonial al soților căsătoriți fără contract, se determină după legea primului domiciliu matrimonial al soților, fără a se avea în vedere naționalitatea bărbatului sau domiciliul matrimonial dobândit mai în urmă de soți. *J. Clunet*, anul 1913, p. 629.



ționalitatea germană decât în urma celebrării căsătoriei, sau dacă soții străini domiciliază în Germania, se vor aplica regimului matrimonial legile Statului la care aparține bărbatul în momentul căsătoriei sale. Soții pot, cu toate acestea, face un contract matrimonial, chiar dacă aceste legi decid că asemenea contract nu este admis.

1. C.      Aceeaș soluție este admisă prin art. 6 din codul ita-  
 7 C.      lian (dispoziții preliminare), prin art. 1107 din codul civil  
 ghez,      portughez și prin art. 1325 din codul spaniol dela 1889.  
 .c.      Cu toate acestea, soluția de mai sus este inadmisibilă la  
 noi, pentrucă, în materie de convenții matrimoniale sau orice  
 alte contracte, nu poate să fie vorba de statutul personal  
 sau real, ci numai de intenția părților contractante, pe care  
 judecătorii fondului vor căută s'o descopere din împreju-  
 rările cauzei, și pe care ei o apreciază în mod suveran,  
 decizia lor scăpând de sub controlul Curței de casație.

Respectarea  
 autonomiei  
 voinței păr-  
 ților. Sistemul  
 convenției  
 tacite.

Legea națională a bărbatului, aceea a domiciliului ma-  
 trimonial și chiar a locului celebrării căsătoriei, vor servi  
 de elemente judecătorilor spre a descoperi intenția tacită a  
 părților, și numai în lipsa unei asemenea intenții, se va  
 aplica legea personală a bărbatului, pentrucă el este capul  
 familiei și al asociațiunii conjugale. Prin respectarea au-  
 tonomiei voinței părților se vor aplica principiile admise în  
 privința tuturor contractelor în genere, căci orice contract  
 este cărmuit de legea la care împrejurările denotă că păr-  
 țile au înțeles să se supue. De aceea, sistemul convențiunei  
 tacite este astăzi generalmente admis atât în doctrină cât  
 și în jurisprudență <sup>(1)</sup>.

(1) Vezi Aubry et Rau, V, § 504 bis, p. 275 (ed. a 4-a); De-  
 molombe, I, 87; Laurent, *Principes*, XXI, 201 și *Dr. civil  
 internațional*, V, 198 urm. și 240; T. Hue, IX, 63 și 509;  
 Arntz, III, 547 urm.; Baudry et Surville, *Contrat de mariage*,  
 I, 76, p. 109 urm. (ed. a 3-a); Rodière et Pont, *Idem*, I, 36;  
 Despagnet, *Précis de droit international privé*, 331, p. 956  
 (ed. a 5-a); Surville et Arthuys, *Cours élément. de droit in-  
 ternațional privé*, 372, p. 464, 465 (ed. a 5-a); Répert. Sirey,  
 v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 1136 urm.; Vincent et Pénaud, *Dic-  
 tionn. de droit international privé*, v<sup>o</sup> *Conv. matrimoniales*,  
 32 urm.; Déglin, *Étude sur le contrat de mariage*, p. 230  
 urm.; Riccard, *Régimes matrimoniaux au point de vue du  
 droit international privé*, p. 76 urm. Jurisprudența este în

O parte din doctrină se deosebește însă de jurisprudență într-o anumită măsură, în caz când nicio împrejurare nu dovedește care a fost intenția comună și tacită a părților, ele sunt presupuse a fi adoptat regimul legal al țării unde au înțeles a-și fixa domiciliul matrimonial<sup>(1)</sup>; iar după cea de a doua, părțile sunt presupuse a fi adoptat legea națională a bărbatului, dacă soții au două naționalități deosebite<sup>(2)</sup>.

Deoseb. între doctrină și jurisprudență.

acelaș sens. Vezi deciziile citate în Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*. 14243. Cpr. C. Douai, *J. Clunet*, 1899, pag. 825; C. Paris. *Pand. Périod.* 98. 5. 38; *J. Clunet*, 1898, p. 931 și *Dreptul* din 1899, No. 66 (cu observ. noastră). Vezi și *Pand. Périod.* 1890, 5, p. 1 (cu nota lui Weiss și P. L. Lucas, de care am vorbit mai sus); C. Amsterdam, *J. Clunet*, 1896, p. 220; C. București, *Cr. judiciar* din 1899, No. 15 și din 1900, No. 50 (cu observ. noastră); C. Galați, considerente reproduse în observația noastră, publicată în *Dreptul* din 1899, No. 66; C. din Montpellier (25 Aprilie 1904), *Cr. judiciar* din 1906, No. 32, p. 259 (cu observ. noastră). În caz când un Francez (și deci și un Român) s'ar fi căsătorit în străinătate cu o străină, fără ca soții să fi făcut vre-o convenție matrimonială, judecătorii vor determina regimul lor matrimonial, după intenția ce soții au putut avea în momentul celebrării căsătoriei. Pentru aceasta judecătorii nu vor avea în vedere numai elementul tras din domiciliul matrimonial, ci vor examina toate împrejurările care ar putea să denote voința părților, examinând atât faptele posterioare căsătoriei, cât și cele contemporane sau anterioare. — Vezi însă Pillet (*Pr. de droit international privé*, 245, p. 458), care combate sistemul de mai sus, aplicând voința părților numai la contractele ordinare, nu însă și la cele solemne, precum este contractul matrimonial (*op. și loco supra cit.*, p. 460 urm.).

(1) Vezi Demolombe, Aubry et Rau, *loco supra cit.*; Guillaouard, *Contrat de mariage*, I, 336, 337; Pallamary, *Des conflits de législation relatifs aux conventions matrimoniales* (teză pentru doctorat, Paris, 1884), p. 184 urm.; D. de Folleville, *De la naturalisation*, p. 605. Mai vezi deciziile și autorii citați în Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 14267 și în Vincent et Pénaud, *op. cit.*, v<sup>o</sup> *Conv. matrimoniales*, 46, etc.

(2) Vezi nota suscitată a lui A. Weiss și P. L. Lucas, în *Pand. Périod.* 1890. 5. p. 2, col. 2, precum și autoritățile citate de Vincent et Pénaud, *op. și v<sup>o</sup> cit.*, No. 42; Durand, *Essai de droit international privé*, pag. 338; Weiss, *op. cit.*, III, p. 553, 554; Despagnet, *op. cit.*, 325, pag. 944 (ed. a 5-a); Pillet, *op. cit.*, 246, p. 462. Cpr. C. Aix, Sirey, 83. 2. 110.

Adoptarea sistemului care dă precădere legii naționale a bărbatului.

Între aceste două soluții preferim pe aceea care dă precădere legii naționale a bărbatului; pentrucă, raționalmente vorbind, părțile sunt presupuse a fi adoptat legea pe care o cunosc mai bine; or, aceasta este, de bună seamă, legea lor națională, și existând conflict între legea femeii și cea a bărbatului, este natural ca aceasta din urmă să aibă precădere, din cauză că ea devine și legea femeii. Apoi, bărbatul este capul familiei și al asociațiunii conjugale. Așa dar, dacă presupunem că un Francez s'a căsătorit în România cu o Franceză, sau chiar cu o Româncă, regimul matrimonial al soților, în lipsa unui contract expres sau a unei convenții tacite, va fi acel al comunității legale, pentrucă deși acest regim este necunoscut în codul nostru, totuși el nu este contrar ordinii publice din țara noastră <sup>(1)</sup>.

Și, *vice-versa*, Românul care s'ar fi căsătorit în Franța, fără contract matrimonial și fără ca convenția sa tacită să fi avut în vedere vreun regim matrimonial oarecare, va fi căsătorit sub regimul separației de bunuri care, după cum știm, este în legea noastră regimul de drept comun <sup>(2)</sup>.

Vezi și Vareilles-Sommières, *Synthèse du droit international privé*, II, 1001 urm., p. 233 urm., etc.

(1) Vezi decizia Curței din Galați ale cărei considerente, foarte bine motivate, au fost reproduse în observația ce am publicat asupra unei decizii a Curței din Paris, în *Dreptul* din 1899, No. 66, pag. 539. Această decizie, fiind atacată cu recurs (af. Dacia-România cu soții Guirard), Înalta Curte a respins recursul, în unire cu concluziile noastre ca procuror general, în ziua de 4 Octombrie 1899, fără însă a judecă fondul. Vezi Bult. Cas. S-a I a, 1899, p. 1089. Deși nu putem ști care ar fi fost asupra acestei importante chestiuni decizia Curței noastre supreme, totuși credem că recursul societății Dacia-România ar fi fost respins, pentrucă motivul de casare prin care se susține că s'a violat art. 2 din codul civil, prin faptul că s'ar fi aplicat unui imobil situat în România o lege străină, în specie legea franceză, tindeă a ne reîntoarce la teoria realistă a lui D'Argentré, pe care, după cum știm, Dumoulin o combătuse cu succes câteva secole înainte.

(2) Vezi *suprà*, pag. 39 urm. — Acest regim matrimonial odată stabilit, rămâne acelaș și nu mai este modificat prin schimbarea naționalității sau domiciliului soților; căci dacă voința lor a fost de a se referi la dispozițiile legii lor naționale sau, după o altă teorie, la acele ale domiciliului lor matrimonial, nu se poate presupune că ei au înțeles a-și schimba regimul

## Interpretarea convențiilor matrimoniale.

A interpretă o convenție matrimonială înseamnă a cercetă și a decide care a fost voința părților. Legea ne-formulând în această privință reguli speciale, judecătorii se vor conforma principiilor generale statornicite în privința convențiilor în genere (art. 977 urm.) și mai ales art. 982 C. civ., după care toate clauzele unei convenții se interpretă unele prin altele, dându-se fiecărei din ele înțelesul ce rezultă din actul întreg <sup>(1)</sup>.

Aplie. regu-  
lelor de la  
contracte.  
Art. 977 urm.

Clauzele îndoelnice vor fi, de bună seamă, interpretate în sensul liberei dispozițiunii a bunurilor <sup>(2)</sup>.

Clauzele îndo-  
elnice.

Curtea de casație are, în această privință, căderea de a determina caracterul legal al convenției matrimoniale, de a califica clauzele ei și de a deduce consecințele care rezultă din regimul adoptat de soți <sup>(3)</sup>.

Rolul C. de  
casație.

Dar, dacă aparține Curței de casație de a determina caracterul legal al convențiilor matrimoniale, și de a califica clauzele lor, aceasta nu ridică judecătorilor de fond

Rolul judecă-  
torilor de  
fond.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

bunurilor, de câteori primesc o altă naționalitate sau își schimbă domiciliul. Cpr. Trib. Paris, D. P. 1902. 2. 193 (cu nota lui Ch. de Boeck); *Reichsgericht* din Leipzig (C. de Casație), *J. Clunet*, anul 1897, pag. 595; Camera Lorzilor din Engiltera, *J. Clunet*, anul 1902, p. 867; Trib. Marseille, *J. Clunet*, anul 1908, p. 831; Despagnet, *op. cit.*, 328, p. 941 (ed. a 5-a); Surville et Arthuys, *op. cit.*, 370, pag. 461 (ed. a 5-a); Asser et Rivier, *op. cit.*, 50, p. 113 a traduc. Schina; Savigny, *op. cit.*, VIII, § 379, p. 328, 329 (ed. germ., 1849); Pallamary, *op. cit.*, p. 223 urm.; Weiss, *op. cit.*, III, p. 558 urm.; Laurent, *Droit civil international*, V, 210; Aubry et Rau, V, § 504 bis, *in fine*, pag. 276 (ed. a 4-a); Pand. fr., v<sup>o</sup> *Marriage*, 14286 urm., etc.

(1) Cpr. Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 214; T. Hue, IX, 13; Baudry et Barde, *Oblig.*, I, p. 577, nota 4 (ed. a 3-a). Vezi și tom. V al Coment. noastre, p. 295.

(2) Vezi *supră*, p. 36, 37 și *infra*, p. 170 și 193.

(3) Cpr. Cas. fr. *Pand. Périod.* 91. 1. 173; D. P. 91. 1. 425; Sirey, 93. 1. 313; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Marriage*, 2752; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 220; T. Hue, IX, 422; F. Herman, *C. civil annoté*, III, art. 1391, No. 45, etc. Vezi asupra rolului Curței de casație în interpretarea convențiilor, studiul interesant al d-lui Sebastian Șerbeseu, publicat în *Dreptul* din 1914 No. 67 urm.

dreptul de a interpreta convențiile matrimoniale, spre a determina, la caz de îndoială, întinderea și limitele convenției părților. Intenția părților contractante se interpretează deci și de astădată în mod suveran, ca în toate materiile în genere, de judecătorii fondului, și decizia lor nu cade sub controlul Curței de casație, dacă ei n'au denaturat vreo clauză din contract <sup>(1)</sup>.

Interpretarea judecătorilor nu are loc decât atunci când clauzele contractului sunt obscure și îndoelnice.

S'a decis însă de curând (17 Octombrie 1914) că, dacă instanțele de fond sunt suverane de a interpreta clauzele unui contract, spre a afla care a fost intenția părților, acest drept nu-l au decât atunci când clauzele contractului ar fi obscure și îndoelnice, iar nu și atunci când ele sunt clare și categorice, nelăsând nicio îndoială asupra intenției părților contractante; iar spre a recurge la interpretarea unei convenții, nu este suficient ca instanța de fond să afirme că pentru dânsa clauza din contract ar fi lipsită de claritate, ci trebuie ca, în adevăr, acea clauză să fie astfel redactată încât să dea loc la mai multe înțelesuri și, în această privință, judecata ei cade sub controlul Curței de casație, când partea s'ar plânge de denaturarea contractului <sup>(2)</sup>.

### Efectul convențiilor matrimoniale.

Opozabilitatea conv. matrimoniale, terțiilor.

Oricare ar fi regimul matrimonial al soților, efectele convenției lor nu se mărginesc numai la relațiile dintre ei, ea fiind într-o măsură oarecare opozabilă și terțiilor, fiindcă contractul matrimonial modifică drepturile ce soții au asupra bunurilor lor <sup>(3)</sup>. De aceea, convențiile matrimoniale trebuie

(1) Cpr. Cas. rom. Bult. 1912, p. 663 și *Cr. judiciar* din 1912, No. 51, p. 604; Cas. fr. Sirey, 95. 1. 34; Sirey, 93. 1. 191 și 313; D. P. 93. 1. 63; *Pand. Périod.* 91. 1. 59, 159, 173 și 398; Sirey, 92. 1. 8; T. Hue, IX, 422; *Pand. fr.*, v<sup>o</sup> *Marriage*, 2753 urm.; *Répert. Sirey*, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 221 urm., etc. Vezi *supră*, p. 13, nota 1. Vezi, în privința interpretării convențiilor, în genere, Trib. Tecuci, *Dreptul* din 1915, No. 27, p. 211 urm.

(2) Cas. S-a I-a, decizia No. 498, din 17 Octombrie 1914. *Jurisprudența română* din 1915, No. 1, pag. 3 și *Dreptul* din 1915, No. 3, p. 19.

(3) Cpr. art. 1230 C. civ., art. 19, 20 C. com., etc. — Vezi și art. 1435 C. german.

să fie făcute prin act autentic, înainte de celebrarea căsătoriei (art. 1228 C. civ.) și sunt supuse transcrierii (art. 70 urm. Pr. civ.)<sup>(1)</sup>.

Sunt, de asemenea, opozabile terților clauzele de dotare, care lovesc de inalienabilitate imobilele femeii. Acesta nu este propriu zis o derogare dela art. 973 C. civil, care convențiile nu-și produc efectul lor decât între părțile contractante, ci mai mult dela principiul după care cîntatea persoanelor nu poate fi modificată prin contracte particulare<sup>(2)</sup>.

Dacă contractul matrimonial permite înstrăinarea bunului dotal (art. 1252), însă sub condiția de a se întîlni buniții banii la dobîndirea unui alt imobil (*clause d'emploi*), această clauză este, în principiu, opozabilă terților, și dobînditorii primului imobil al femeii, nu pot, în mod valid, să plătească prețul lui în mâinile bărbatului, decât întrebuintându-se banii conform contractului de căsătorie: eăci altfel, înstrăinarea ar putea fi anulată atît după cererea bărbatului, cît și după aceea a femeii<sup>(3)</sup>.

Terții care contractează cu soții, vor trebui deci neapărat să consulte contractul lor matrimonial, eăci altfel ei vor fi expuși la pagube. „*Qui enim mulieris dotisque debitor est. si tuto velit solvere, ut libretur, non solum curiosus esse debet, ut sciat an in dotem data sit pecunia, sed etiam qua lege et conditione data sit*“, zicea prezidentul Faber<sup>(4)</sup>.

Intr'un cuvînt, toate clauzele contractului care, în interesul femeii și pentru a garanta restituirea dotei sale, ar restrînge puterile bărbatului, sunt opozabile terților<sup>(5)</sup>.

Tot astfel, vom vedea, cu toată decizia contrară a Consiliului de Supravegh. în-  
trebuintărei.

(1) Vezi *infra*, explic. acestor texte, p. 93 urm.

(2) Vezi Répert. Sirey, v<sup>o</sup> cit., 229, 253. — Sunt însă autori care susțin că convențiile matrimoniale sunt opozabile terților printr'o excepție dela art. 973. Vezi Guillaouard, *Contrat de mariage*, I, No. 1 și 326. Vezi și tom. V al Coment. noastre, p. 195.

(3) Vezi *infra*, p. 212, precum și explic. art. 1252.

(4) Cpr. Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3120, p. 138; Benech, *De l'emploi et du remploi de la dot sous le régime dotal*, 56, p. 139 (ed. din 1847), dela care am împrumutat această citație.

(5) Cpr. Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 236.

durței noastre de casație<sup>(1)</sup>, că de câteori justiția va îm-  
 uternici vânzarea sau ipotecarea imobilului dotal în cazur-  
 e statornicite de lege (art. 1253), achizitorul acestui imobil  
 și împrumutătorul banilor este, în genere, obligat, sub a sa  
 răspundere, de a supraveghea întrebuințarea acestor bani la  
 scopul pentru care înstrăinarea a fost permisă de justiție<sup>(2)</sup>.

Întrebuințarea banilor nu va fi însă supravegheată de terții  
 creditori ai imobilului dotal, sau de creditorul ipotecar,  
 și când din cauza împrejurărilor de fapt, suprave-  
 ghearea este cu neputință, cum ar fi, de exemplu, cazul cău-  
 rii și sănătății sau întimpinării cheltuelilor zilnice, etc.<sup>(3)</sup>.  
 Această chestiune va fi examinată mai la vale sub art. 1253;  
 tocămdata o enunțăm numai.

### Condițiile necesare pentru existența și validitatea contractului matrimonial.

BCU Cluj - Central University Library Cluj

Condițiile de  
 validitate ale  
 contractului  
 matrimonial.

Am văzut că, afară de unele restricții, anume stator-  
 nicite de lege, soții pot regulă raporturile dintre ei, cu pri-  
 vire la bunurile lor, așa cum înțeleg și cum îi povățuiește  
 interesul. Pentru ca manifestarea voinței lor să-și producă  
 efectele sale se cer însă anumite condiții. Aceste condiții sunt,  
 ca în orice convenții, consimțământul și capacitatea părților.  
 Afară de aceste condiții generale, aplicabile tuturor con-  
 tractelor în genere, mai sunt și altele speciale contractului  
 matrimonial și fără care el nu poate avea ființă. Astfel,  
 acest contract nu poate fi făcut decât în forma solemnă,  
 prin act autentic, înainte de celebrarea căsătoriei, și nu  
 poate fi revocat în urma acestei celebrări. Apoi, el este  
 supus publicității în interesul terților.

(1) Vezi Bult. 1903, p. 27 și *Dreptul* din 1903, No. 19, p. 157.

(2) Vezi *înfră*, explic. art. 1253.

(3) Cas. rom. Bult. 1913, p. 1082, 1083 și *Dreptul* din 1913,  
 No. 76 (motive), penultimul considerent, p. 603. Vezi și C.  
 Craiova, *Dreptul* din 1911, No. 62, p. 491 (cu observ. noastră);  
 Cas. fr. Sirey, 1912, 1, 356 și *Cr. judiciar* din 1915 No. 22,  
 p. 179, 180 (tot cu observ. noastră), etc.

## I. — Consimțământul părților.

Consimțământul părților contractante este necesar la formarea oricărei convenții în genere. El este deci neapărat și în privința contractului matrimonial. Fără acest consimțământ contractul este *inexistent* (analogie din art. 128 C. civil) <sup>(1)</sup>.

Cât pentru cazul când consimțământul există, însă este viciat, vom vedea mai la vale că chestiunea este foarte controversată <sup>(2)</sup>.

## 1° Necesitatea consimțământului părților.

Prezența părților este neapărată pentru formarea contractului matrimonial, chiar în caz când ele sunt nevârstnice. Părinții viitorilor soți n'ar putea deci să reguleze prin convenție interesele lor bănești <sup>(3)</sup>. În asemenea caz, soții vor fi căsătoriți fără contract, sub regimul de drept comun <sup>(4)</sup>.

În baza acestor principii s'a decis, cu drept cuvânt, că un contract matrimonial încheiat în lipsa viitoarei soții și numai în prezența tatălui ei, care s'a obligat a aduce confirmarea acestei din urmă, este lovit de o nulitate radicală și de ordine publică, care face ca acest pretins contract să

(1) Vezi tom. V al Coment. noastre, p. 45 și *infra*, p. 63.

(2) Vezi *infra*, p. 63 urm.

(3) Soluția contrară eră admisă sub codul Calimach, în caz de minoritatea soților. Iată, în adevăr, cum se exprimă art. 1621 din acest cod: „Alcătuirile căsătorești se fac între bărbat și femeie, când vor fi amândoi în vârstă legitimă, iar de vor fi sprevrâstnici, se fac între părinți sau, în lipsa lor, între epitropii și curatorii lor: în această întâmplare, însă, trebuie să se facă cu știrea și întărirea comisiei epitropicești“.

(4) Vezi *infra*, p. 61, 83 și 124. Cpr. Laurent, XXI, 50; Planiol, III, 781; T. Huc, IX, 44; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Marriage*, 2805; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 248 urm.; Guillaouard, *Contrat de mariage*, I, 282; Rodière et Pont, *Idem*, 146; Pacifici-Mazzoni, *Istituzioni di diritto civile italiano*, IV, 177, pag. 695 (ed. a 4-a). Cpr. Trib. Carcassonne, *Pand. Périod.* 91. 2. 228. Art. 1434 din codul german cere anume prezența simultană a ambelor părți (*bei gleichzeitiger Anwesenheit beider Teile*). Vezi *infra*, p. 93, nota 3.



fie inexistent și, ca atare, să nu poată fi confirmat. *Quod nullum est confirmari nequit* <sup>(1)</sup>.

Art. 1890.

În consecință, singura prescripție opozabilă, în caz de inexistență legală a actului, este prescripția de 30 de ani <sup>(2)</sup>.

Necesitatea  
unei procuri  
speciale și  
autentice.

Părțile pot, ce e drept, fi reprezentate într-un contract matrimonial prin mandatar (art. 710 Pr. civ.) <sup>(3)</sup>, însă procura lor trebuie să fie specială (art. 710 Pr. civ.) și autentică: *specială*, pentrucă mandatul conceput în termeni generali cuprinde numai actele de administrație (art. 1536 C. civil), și contractul matrimonial nu poate fi considerat ca un act de administrație; *autentică*, pentrucă contractul matrimonial este un act solemn (art. 1228 C. civ., 710 Pr. civ.).

Autenticitatea  
procurii.

Din împrejurarea că convenția matrimonială este un contract solemn, rezultă neapărat că, de câteori soții vor fi reprezentați prin mandatar, procura va trebui să fie au-

(1) Cas. fr. și C. Nîmes, Sirey, 96. 1. 5 (cu nota lui Lyon-Caen); Sirey, 96. 2. 142; D. P. 97. 1. 25 (cu nota lui L. Serrut); *Pand. Périod.* 97. 1. 237 și 2. 247. Cpr. *Pand. fr.*, v<sup>o</sup> *Mariage*, 2828 urm., 2834; Guillouard, *Contrat de mariage*, I, 290, etc.

(2) Cu toate acestea, chestiunea este controversată, și unii admit confirmarea contractului făcut în lipsa unuia din soți, însă numai înaintea celebrării căsătoriei și în forma autentică. Vezi autoritățile citate *infra*, p. 60, nota 3.

Imposibilitatea de a se contracta o căsătorie prin procurațiune. Art. 61 C. civ.

(3) Cpr. Ricci, *Corso teorico-pratico di diritto civile*, VII, 4, p. 5, 6; Planiol, III, 780. — Căsătoria nu se poate însă contracta prin procurațiune înaintea ofiterului stărei civile; art. 61 din codul civil cere, în adevăr, prezența soților *in persoană*, cuvinte care s'au adăos în text prin legea din 1906, după propunerea noastră, ca raportor al acestei lege în Senat. Vezi tom. I al Coment. noastre, p. 607 (ed. a 2-a) și tom. IX, p. 567, n. 4. În Franța, chestiunea este controversată, însă părerea generală respinge căsătoria prin procurațiune. Vezi Baudry et Fourcade, *Personnes*, III, 1597; Baudry et Wahl, *Mandat*, 442; Planiol, III, 780. D-l G. Plastara, într-un articol foarte interesant, intitulat: *Revizuirea codului civil și înființarea unui consiliu legislativ*, publicat în *Cr. judiciar* din 1915, No. 13, ne arată, p. 101, nota 1, că, în Franța, căsătoria prin procurațiune este cu neputință, fără a menționa însă, în această privință, starea legislației noastre.

Dr. străin.

Încât privește legile străine, care permit și astăzi căsătoria prin procurațiune, vezi tom. I al Coment. noastre, p. 608 (ed. 2-a).

tentică, pentru că, după cum foarte bine zice Curtea de casație din Franța: „validitatea mandatului este neapărat subordonată îndeplinirii formei esențiale a actului ce el are de obiect“. (1).

„Considerând, zice foarte bine Curtea noastră de casație că, dacă contractul dotal este un act solemn și legea cere ca consimțământul părților, care iau parte la formarea lui, să fie dat în forma autentică, urmează că și procura dată pentru a fi reprezentat cineva la un asemenea act, trebuie să fie dată tot în forma autentică, căci voința mandantului de a face un asemenea act se manifestă în momentul când dă consimțământul la procură“ (2).

Aceeași soluție este admisibilă în privința ipotecei (3), Alte contracte  
do-națiunii și a tuturor contractelor solemne în genere. solemn.

(1) Cas. fr. D. P. 54. 1. 207; Sirey, 54. 1. 437; D. P. 55. 1. 28; Sirey, 55. 1. 25, etc. Vezi și C. Lyon (D. P. 92 1. 218), care zice foarte bine că mandatul formează un tot indivizibil cu actul pentru care a fost dat. Vezi *infra*, p. 99 și p. 141.

(2) Cas. rom. S-a I-a (11 Februar 1914). *Dreptul* din 1914, No. 24 și *Jurisprudența română* din 1914, No. 10, p. 146; Bult. 1900, p. 171 și *Dreptul* din 1900, No. 22, p. 177; C. Craiova, *Pagini juridice* din 1912, No. 92 (cu observ. noastră). Vezi și alte decizii mai vechi, citate în tom. I al Coment. noastre, p. 219, nota 1; în tom. IV, partea I-a, p. 211, nota 1, p. 227, nota 3 (ed. a 2-a); în tom. VI, p. 611, text și nota; în tom. VII, p. 128, text și nota 5; în tom. IX, p. 565, 566, text și nota 1; în tom. X, p. 590, text și nota 5; în tom. XI, p. 257, not 1, etc. Doctrina este în acelaș sens. Vezi Planiol, II, 2244, și III, 780; T. Huc, IX, 44 și XII, 9; Mourlon, III, 1486; Aubry et Rau, VII, § 502, *ab initio*, p. 477 (ed. a 5-a); Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, I, 145; Baudry et Surville, *Idem*, I, 81; Daniel de Folleville, *Idem*, 95, nota 1; Michaux, *Idem*, 129 urm., p. 24, 25; Guillaouard, *Idem*, I, 281 și *Mandat*, 40, 41; Baudry et Wahl, *Mandat*, 468; P. Pont, *Petits contrats*, I, 865; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 2808 urm., etc.—*Contra*: Bellot des Minières, *Le contrat de mariage considéré en lui même*, 364, p. 306 (asupra art. 1394).

(3) C. București, *Cr. judiciar* din 1902, No. 68; Mourlon, III, 1486 și *Transcription*, II, 1006; Thiry, IV, 504; Colmet de Santerre, IX, 94 bis; Aubry et Rau, III, § 226, p. 462, text și nota 49 (ed. a 5-a); Thézard, *Privil. et hypothèques*, 58; P. Pont, *Idem*, I, 470 și II, 657, 1074; Baudry et Loynes, *Idem*, II, 1413 (care, cu această ocazie, citează Tratatul nostru în limba franceză); Bendant, *Surcets personnelles et réelles*, 650; Nacu, III, 245, p. 720, etc. — Chestiunea este,

Acceptarea  
unei dona-  
țiuni.  
Art. 813, 814.

Și mandatul dat pentru acceptarea unei donațiuni va trebui să fie tot autentic, pentrucă donațiunea fiind un contract solemn (art. 813, 814), orice act necesar la formarea acestui contract, precum și la toate contractele sau actele solemne, în genere, trebuie să fie investit cu forma autenticității <sup>(1)</sup>.

Un *negotio-  
rum gestor* nu  
poate con-  
simți în nu-  
mele unuia  
din soți.

Din împrejurarea că viitorii soți trebuie să consimtă în persoană, sau prin mandatarî investiți cu o procură specială și autentică, rezultă că un *negotiorum gestor* n'ar putea consimți în numele unuia din soți. Contractul fiind, în asemenea caz, inexistent, trebuie să fie refăcut de cei în drept cu formele legiuite <sup>(2)</sup>, înaintea celebrării căsătoriei, el neputând fi confirmat de soțul reprezentat prin gerantul de afaceri, nici chiar înaintea celebrării căsătoriei, pentrucă neantul nu poate fi confirmat: *Quod nullum est confirmari nequit* <sup>(3)</sup>.

cu toate aceste, controversată. Vezi tom. X al Coment. noastre, pag. 590, text și nota 5, precum și autoritățile citate acolo. Mărturisim că nu înțelegem rostul acestei controverse.

(1) Vezi tom. IV, partea I-a, al Coment. noastre, p. 211 nota 1 și p. 227, nota 3. Vezi și tom. VI, p. 457, nota 2, precum și p. 612, nota 2. Mai vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 566.

Aplie.  
art. 1163 C.  
civil.

(2) Analogie din art. 1168, aplicabil tuturor actelor solemne în genere, deși în această din urmă privință chestiunea este iarăș controversată. Vezi *infra*, p. 83 și tom. VII al Coment. noastre, p. 90, text și nota 4.

(3) Vezi *infra*, p. 72, 83 și 101. Cpr. Laurent, XXI, 51; Planiol, III, 781; Guillaouard, *Contrat de mariage*, I, 289. Cpr. Trib. Covurlui și Dolj. *Dreptul* din 1898, No. 31 și din 1890, No. 81; Trib. Roman, *Dreptul* din 1903, No. 43, p. 353; Cas. rom. Bult. 1890, p. 50; Cas. fr. și C. Nîmes, D. P. 97. 1. 25 și 2. 128 (cu nota lui L. Sarrut). Vezi *suprà*, p. 58, nota 2.— Cu toate acestea, chestiunea este controversată și unii admit confirmarea contractului făcut în lipsa unuia din soți, însă numai înaintea celebrării căsătoriei și în forma autentică, conform art. 1229 și 1230. Vezi în acest din urmă sens, inadmisibil după părerea noastră. Aubry et Rau, V, § 502, p. 235 (ed. a 4-a) și VII, p. 479 (ed. a 5-a); Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 246; C. Grenoble și Trib. Carcassonne, Sirey, 51. 2. 613; *Pand. Périod.* 91. 2. 228. Vezi asupra neconfirmării actelor solemne în genere, tom. I al Coment. noastre, p. 633; tom. IV, partea I-a, pag. 164, 208, 416, 495, 496, 497, precum și tom. VII, pag. 48, 72, 76, 77, 90; tom. XI,

În orice caz, simplul fapt al celebrării căsătoriei nu atrage confirmarea contractului de căsătorie. <sup>Celebr. căsătoriei.</sup> (1).

Contractul matrimonial făcut în lipsa părților, fiind nul în sensul de *inexistent*, toți acei interesați pot să propună nulitatea lui și soții se consideră ca fiind căsătoriți sub regimul de drept comun <sup>Consecințele inexist. contractului.</sup> (2).

Nulitatea poate fi propusă nu numai de soțul care n'a fost față, dar și de cel care a fost prezent; de moștenitorii soților, precum și de terții care au contractat cu soții <sup>Cine poate propune nulitatea.</sup> (3).

Inexistența contractului matrimonial atrage nulitatea tuturor convențiilor cuprinse într'însul, atât a dotei ce fusese constituită, cât și a tuturor liberalităților făcute viitorilor soți, chiar și acelor de bunuri prezente, care pot fi făcute printr'un act autentic altul decât un contract matrimonial <sup>Nulitatea tuturor convențiilor cuprinse în contract.</sup> (4). Aceste liberalități sunt nule pentru lipsă de acceptare <sup>(5)</sup>.

Cu toată nulitatea contractului, donațiunea va fi validă în următoarele cazuri: 1<sup>o</sup> când ea a fost făcută aceluia din viitorii soți, care eră prezent la facerea contractului și a fost acceptată de el; 2<sup>o</sup> când soțul, care eră absent, a acceptat mai în urmă donațiunea printr'un act autentic separat; și în fine, 3<sup>o</sup> când donațiunea a fost executată și avea de obiect o sumă de bani, titluri la purtător <sup>Cazurile când donațiunea făcută printr'un contract nul este validă.</sup> (6), sau

p. 270, text și nota 2, etc. Cpr. Judecăt. ocol. Câmpu-Lung, *Cr. judiciar* din 1913, No. 63, p. 698; Trib. Bacău, *Dreptul* din 1912, No. 14 (cu observ. noastră), etc. Vezi și art. 1310 din C. civil italian, reprodus în tom. IV, partea I-a, p. 416, n. 2.

(1) Aubry et Rau, *loco supra cit.*, text și nota 8 (ed. a 5-a); Ricci, *Corso teorico-pratico di diritto civile*, VII, 10, p. 18 (ed. din 1907). Vezi *infra*, p. 62 și 83, text și nota 4.

(2) Vezi *supra*, p. 57 și *infra*, p. 83.

(3) Laurent, XXI, 53; Planiol, III, 781; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 2812 urm.; Aubry et Rau, VII, § 502, p. 477, 478 (ed. a 5-a); Guillouard, *Contrat de mariage*, I, 284, etc.

(4) Laurent, XXI, 50 urm.; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *cit.*, 253 urm.; Aubry et Rau, *loco supra cit.*; Guillouard, *Contrat de mariage*, I, 284 urm., etc.

(5) Aubry et Rau, *loco supra cit.*, pag. 478, text și nota 5 (ed. a 5-a); Laurent, XXI, 55; Guillouard, *op. cit.*, I, 287; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 2818 urm.; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 262. — Vezi însă Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, I, 148.

(6) S'a decis că și biletele de loterie sunt, prin natura lor, ade- <sup>Bilete de loterie.</sup>

alte mobile corporale. În asemenea caz, donațiunea va fi validă ca dar manual<sup>(1)</sup>.

Imposibilitatea de a se putea confirma contractul nul.

Nulitatea contractului nu poate fi acoperită, după cum am văzut mai sus, prin confirmarea soțului, a cărui consimțământ n'a fost dat de el însuș în persoană, sau printr'un mandatar al său investit cu o procură specială și autentică. Confirmarea nu poate să aibă loc mai înainte nici în urma celebrării căsătoriei, și nici chiar prin celebrarea ei<sup>(2)</sup>.

Neaplic. în specie a art. 1900 C. civil.

Nulitatea contractului nu se acopere, de asemenea, prin prescripția decenală statornicită de art. 1900, pentru că după cum știm, această prescripție este o confirmare tacită, aplicabilă numai nulităților relative, și știm că, în specie, contractul este *ineexistent*<sup>(3)</sup>.

Neaplic. art. 1900 nici în urma desfacerei căsătoriei.

Art. 1900 este inaplicabil nu numai în timpul căsătoriei, dar și în urma desfacerei ei; de unde rezultă că acțiunea în nulitate se va prescrie în toate cazurile prin 30 de ani (art. 1890); pentru că un act nul nu poate fi confirmat la o epocă când el n'ar fi putut să fie legalmente făcut; or, contractul matrimonial ne mai putând fi astăzi făcut, ca altădată, în urma desfacerei căsătoriei, nu poate atunci fi nici confirmat<sup>(4)</sup>.

vărate titluri la purtător, căci numele beneficiarului nu este înscris în ele, iar trecerea lor în registre de către vânzători pe numele cumpărătorului acestor bilete, este o simplă măsură de precauțiune luată în interesul detentorilor acelor bilete. Cas. rom. S-a III-a (28 Aprilie 1914). *Jurisprudența română* din 1914, No. 23, p. 364, No. de ordine 378 și *Cr. judiciar* din 1914, No. 50, p. 412 (rezumate). Vezi tom. XI al Coment. noastre, nota 4 dela pag. 381, 382.

- (1) Vezi, în privința validității darurilor manuale, tom. IV, partea I-a, al Coment. noastre, p. 257 urm.
- (2) Vezi *suprà*, p. 61 și *infra*, pag. 83. Mai vezi Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 2828 urm. 2834; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 271 urm., etc.
- (3) Cpr. Guillaouard, *op. cit.*, I, 290, *in fine*; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 2836; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 281; Cas. fr. D. P. 58. 1. 224; Sirey, 59. 1. 17. Vezi tom. IV, partea I-a, al Coment. noastre, pag. 206, nota 2 și p. 416. Vezi *infra*, p. 83 și 101. Mai vezi tom. I, p. 798 (ed. a 2-a); tom. III, partea II-a, p. 848 (ed. a 2-a); tom. VII, p. 70, etc.
- (4) Laurent, XI, 52; Guillaouard, *op. cit.*, I, 291; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 283; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 2837 urm.

2<sup>o</sup> Vicile de consimțimânt.

Știm că lipsa totală de consimțimânt a ambilor soți sau a unuia măcar din ei, împiedică contractul de a se formă și face ca el să fie *inexistent*. (Vezi *suprà*, p. 57) Contract inexistent.

Contractul devine el însă anulabil prin faptul că consimțimântul soților sau a unuia din ei a fost numai viciat? Chestiunea este controversată. După unii, contractul matrimonial ar fi anulabil conform principiilor generale<sup>(1)</sup>; după alții, dreptul comun ar fi însă inaplicabil în specie, din cauza regulilor particulare aplicabile acestei materii<sup>(2)</sup>. Contract anulabil. Controversă.

Nu putem răspunde la această chestiune decât luând fiecare viciu de consimțimânt în parte. Distincție.

Contractul matrimonial este anulabil pentru violență, oricine ar fi autorul ei (art. 955). Asupra acestui punct nu mai începe îndoială. Dacă violența a existat atât în privința căsătoriei cât și a contractului matrimonial, anularea căsătoriei va aduce și aceea a convenției matrimoniale. Dacă violența a existat numai în privința contractului matrimonial, acest contract va putea fi anulat din această cauză de către soțul violentat, și acțiunea în anulare are aceleași caractere pe care le are aceea care rezultă din dol sau incapacitatea părților<sup>(3)</sup>. Violență. Art. 955.

Contractul matrimonial este el anulabil pentru dol, atunci când unul din viitorii soți a fost înșelat prin manopere frauduloase asupra averii celuilalt soț? Se admite în genere că, în această materie specială, dolul nu este un viciu de consimțimânt: 1<sup>o</sup> pentrucă legătura principală, căsătoria, neputând fi atacată pentru dol<sup>(4)</sup>, contractul ac- Dol. Controversă.

— *Contrà*: Rodière et Pont, *op. cit.* I, 148; Aubry et Rau, VII, § 502, p. 479 (ed. a 5-a). Vezi și *suprà*, p. 58, nota 2 și p. 60, nota 3.

(1) Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, I, 38, p. 29, etc.

(2) Guillaonard, *Contrat de mariage*, I, 293, p. 264 urm., etc.

(3) Vezi Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 291.

(4) Vezi tom. I al *Coment. noastre*, p. 558 (ed. a 2-a). „On dit communément qu'en mariage il trompe qui peut; ce qui procède de ce que nos maîtres nous apprennent que *dolus dans causam contractui matrimonii, non reddit illum ipso jure nullum*”. (Loysel, *Institutes coutumières*, I. p. 145, No. 105, ed. Dupin et Laboulaye din 1846). Un proverb german zice,

cesoriu trebuie să urmeze aceeași soartă; și 2<sup>o</sup> pentrucă anularea ce rezultă din dol fiind pur relativă (art. 960), contractul matrimonial nu poate fi supus unei nulități relative, exercitată numai de soțul care a fost victima lui, principiul imutabilității convențiilor matrimoniale opunându-se la aceasta.

„Un contract matrimonial este valid sau nul *ab initio*, zice Valette, și nu poate, în privința existenței sale juridice în urma căsătoriei, să atârne de voința părților contractante, sau a uneia din ele. Dacă ar fi altfel nu s'ar putea ști niciodată, cel puțin în timpul căsătoriei, care ar fi regimul matrimonial al soților, fiindcă contractul ar putea fi mai în totdeauna anulat pentru dol sau alte vicii de conșimțământ” (1).

Aplic. art. 960  
și 1900 C. civ.  
Controversă.

După un alt sistem se admite însă nulitatea pentru cauză de dol, această acțiune fiind supusă regulilor generale de drept; ceace însemnează că nulitatea nu poate fi propusă decât de soțul înșelat (art. 960); că ea poate fi acoperită prin confirmarea expresă sau tacită, chiar în timpul căsătoriei; și, în fine, că ea este supusă prescripției decenale, statornicită de art. 1900, cu această deosebire însă că prescripția nu curge în timpul căsătoriei, în baza art. 1881 din codul civil (2).

Dovedirea  
simulației ce  
rezultă din  
fraudă.

Autorii disting dolul de simulație și recunosc părților dreptul de a dovedi simulația ce rezultă din fraudă. Astfel, bărbatul, care a dat chitanță că a primit dota adusă de femeie, poate să dovedească că n'a primit-o în realitate, sau

de asemenea: „*Hast du mich genommen, so musst du mich behalten*“ (Odată ce m'ai luat, trebuie să mă păstrezi). Vezi Chaisemartin, *Proverbes et maximes du droit germanique*, p. 305 urm. (ed. din 1891).

(1) Valette, *Mélanges de droit, de jurisprudence et de législation*, II, p. 137 urm. (consultație dată în favoarea d-lui Otto Stern). Cpr. Guillouard, *op. cit.*, I, 293; Pand fr., v<sup>o</sup> *Marriage*, I, 2848, etc.

(2) Vezi în acest din urmă sens, inadmisibil după părerea noastră, Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 298; Baudry et Surville, *Idem*, I, 210; T. Hue, IX, 49; Vidal, *Étude sur les moyens organisés par la loi et la jurisprudence pour protéger les fiancés contre leur fraude réciproque* (Toulouse, 1884), p. 70 urm. Cpr. Trib. Paris, D. P. 73. 1. 484 (motive), etc.

că a primit mai puțin decât se prevede în contractul matrimonial. Aceasta nu însemnează a anulă contractul pentru dol, nici a schimba sau preface convenția matrimonială în timpul căsătoriei, ci a stabili că una din clauzele acestui contract este mincinoasă <sup>(1)</sup>.

Se naște însă întrebarea: cum se va face, în specie, dovada simulațiunei? Atât doctrina cât și jurisprudența admit proba testimonială și prezumpțiile, independent de orice început de probă scrisă, pentrucă, în specie, există fraudă <sup>(2)</sup>.

Mijloacele de probă. Controversă.

Această soluție este însă foarte îndoelnică, pentrucă, pe de o parte, între părți simulația nu poate fi dovedită decât prin contra-înseris <sup>(3)</sup>, iar pe de alta, numai fraudă la legile de ordine publică permite părților de a administra proba testimonială, atunci când ele atacă un act pentru simulație <sup>(4)</sup>; și, în specie, nu există fraudă la lege, ci *ad personam*. În orice simulație există, în adevăr, o fraudă, însă părțile contractante nu au, cu toate acestea, la dispo-

(1) Cpr. Trib. Ilfov și Argeș, *Dreptul* din 1887, No. 32 și *Cr. judiciar* din 1902, No. 31 (cu nota regretatului nostru amic I. N. Cezărescu); Guillouard, *Contrat de mariage*, I, No. 293, p. 265 și No. 328; Baudry et Surville, *Idem*, I, 95; Répert. Sirey, *v<sup>o</sup> cit.*, 293, etc. Vezi și *infrà*, p. 104, nota 1, *in fine*.

(2) Vezi Répert. Sirey, *v<sup>o</sup> cit.* și *loco suprà cit.*; Guillouard, *Contrat de mariage*, I, 328; Vidal, *op. cit.*, p. 85 urm.—Vezi însă Répert. Sirey, *v<sup>o</sup> cit.*, 533.

(3) Cpr. C. Craiova, *Dreptul* din 1912, No. 11, p. 85. Vezi tom. V al Coment. noastre, p. 275 și tom. VII, p. 156, 157 și 285.

(4) Cpr. C. Galați, *Dreptul* din 1909, No. 75 (cu observ. noastră); C. Craiova, *Dreptul* din 1910, No. 80; Judecăt. ocol Dorohoi (judecător Șt. Scriban), *Cr. judiciar* din 1904, No. 55; Trib. Dolj, *Dreptul* din 1900, No. 30; Trib. Suceava, *Cr. judiciar* din 1902, No. 80, p. 667; Cas. fr. D. P. 1900. I. 80; *Pand. Périod.* 1900. I. 187 și *Dreptul* din 1900, No. 44; Sirey, 1901. I. 347; *Cr. judiciar* din 1902, No. 80, p. 668 (cu observ. noastră). Mai vezi și alte autorități citate în tom. V al Coment. noastre, p. 276, nota 1 și în tom. VII, p. 285, n. 4, precum și în tom. IV, partea I-a (ed. a 2-a), p. 310, nota 3, etc.—Chiar în privința fraudei la lege există discuție, căci unii, nici în asemenea caz, nu admit *de plano* proba testimonială. Cpr. C. București, *Dreptul* din 1897, No. 74. Vezi și Laurent, XX, 594 urm.—*Contrà*: Marcadé, V, art. 1348, No. IV.



ziție proba testimonială și a prezumpțiilor, pentru că ele aveau posibilitatea de a-și procura un contra-înseris (*contre-lettre*), care, în specie, ar fi constatată neprimirea dotei. Conform principiilor generale în materie de simulație, numai terții<sup>(1)</sup> pot administra *de plano* proba testimonială și a prezumpțiilor, pentru că de câteori fraudă a fost îndreptată contra lor, ei n'au putut să-și procure o dovadă scrisă despre existența ei<sup>(2)</sup>. Aceasta este rigoarea principiilor.

Imposibilitatea morală în care eră bărbatul de a cere un contra-înseris. Art. 1198 C. civil.

S'ar putea însă zice că bărbatul, care a dat chitanță pentru o dotă ce el n'a primit, prin poziția sa eră într'o imposibilitate *morală* de a cere dela înzestrător un contra-înseris, și fiindcă prin imposibilitatea de care vorbește art. 1198, nu se înțelege numai o imposibilitate absolută sau materială, ci și o imposibilitate *morală*<sup>(3)</sup>, proba testimonială și a prezumpțiilor ar putea fi admisă din acest punct de vedere.

Eroarea nu este o cauză de anulare a contractului.

Cât pentru eroarea în care ar fi căzut unul din soți în privința averii celuilalt, ea nu este o cauză de anulare a convențiilor matrimoniale. Rămâne însă bine înțeles că soțul indus în eroare va avea o acțiune în daune, conform principiilor generale (art. 998), contra celor ce au provocat-o, fie unul din soți, fie o terție persoană<sup>(4)</sup>.

(1) Prin terții se înțeleg, în materie de simulație, toți acei care au tratat cu părțile în urma actului simulat, și aceasta pentru a se garanta siguranța relațiilor sociale. Cas. rom. Bult. 1913, consid. dela p. 1089, 1090 și *Dreptul* din 1913, No. 76.

(2) Vezi tom. V al Coment. noastre, p. 274 urm. și tom. VII, p. 157 și 285; tom. X, p. 333; Trib. Tutova, *Cr. judiciar* din 1902, No. 20, p. 173 urm. (cu observ. noastră); Cas. fr. Sirey, 1901. I. 359; Cas. rom. Bult. 1910, p. 218 și *Cr. judiciar* din 1910, No. 68, p. 576 (tot cu observ. noastră); Trib. Tecuci, *Cr. judiciar* din 1905, No. 42 (tot cu observ. noastră); C. București, *Dreptul* din 1910, No. 79, p. 633, etc. Vezi și *infra*, p. 103.

(3) Vezi tom. VII al Coment. noastre, p. 279, text și nota 2 și tom. XI, p. 299, text și nota 2. C. de apel din Roma, Sirey, 1906. 4. 40 și *Dreptul* din 1907, No. 29, p. 236 (cu observ. noastră). Cpr. Trib. Iași, *Dreptul* din 1906, No. 29, p. 234. Mai vezi și C. Paris, *Dreptul* din 1906, No. 12, pag. 96, Mareadé, V, art. 1348, No. IV; Colin et Capitaut, *Cours élément. de droit civil français*, II. p. 245 (Paris, 1915), etc.

(4) Cpr. Pand. fr., *v<sup>o</sup> Mariage*, 2849; Répert. Sirey, *v<sup>o</sup> Contrat de mariage*, 313. Cpr. T. Hue, IX, 48, etc.

Astfel, s'a decis, cu drept cuvânt, că femeea care, în contractul ei matrimonial, s'ar fi înșelat asupra averii viitorului ei soț, din cauză că tatăl și mama acestui din urmă ar fi simulat o donațiune, pe care n'au făcut-o în realitate, este în drept să exercite în contra lor o acțiune în daune, deferindu-le jurământul decizor asupra faptelor care au indus-o în eroare <sup>(1)</sup>. Exemplu de eroare.

## II. — Capacitatea părților contractante.

Contractul matrimonial, ca orice contract în genere, nu se poate formă decât între persoane capabile. Aceasta rezultă din art. 948, aplicabil tuturor convențiilor în genere. Art. 948 C. civil.

Se naște însă întrebarea: care este capacitatea cerută în asemenea caz? Codul cuprinde, în această privință, o lacună regretabilă, căci el nu se ocupă decât despre minori (art. 1231). Capacitatea părților contractante ar fi trebuit să figureze în fruntea dispozițiilor preliminare ale contractului de căsătorie. Capacitatea necesară. La cuna legii.

S'a zis că, pentru a putea face un contract de căsătorie, trebuie a fi capabil de a se căsători <sup>(2)</sup>. Aceasta este întrucâtva adevărat, pentrucă nu poate să existe un contract matrimonial fără o căsătorie posibilă. Capacitatea de a se căsători nu este însă suficientă, pentrucă incapabilii, cărora legea le permite de a se căsători, nu au prin aceasta însuș și capacitatea de a face convențiile lor matrimoniale <sup>(3)</sup>. Capacitatea de a se căsători.

(1) Cpr. C. Colmar, 9 Iulie 1814. Vezi Pand. fr., *vo cit.*, 2860.

(2) Aceasta nu însemnează că convenția matrimonială ar fi nulă, dacă ea ar fi fost făcută de o persoană lovită de o cauză de împedcare. În adevăr, din două lucruri unul: sau căsătoria n'a avut loc; ori având loc, ea a fost anulată și nu este putativă; și, în asemenea caz, contractul matrimonial cade dela sine, fiindcă el este un contract accesoriu; sau căsătoria a fost celebrată, iar nulitatea ei nu este cerută, cu toată împiedicarea ce există și, în asemenea caz, contractul matrimonial rămâne valid. Contractul matrimonial poate deci fi valid, deși căsătoria este anulabilă. Cpr. Thiry, III, 242, p. 263; Laurent, XI, No. 9 și No. 13, p. 22, etc. Vezi și *infra*, p. 69.

(3) Se susține, cu toate acestea, contrariul, sub cuvânt că contractul de căsătorie și căsătoria ar fi indivizibile, și aceasta prin

Este adevărat că legiuitorul face, în privința minorilor, aplicarea maximei cunoscute: *Habilis ad nuptias, habilis ad pacta nuptialia* sau *ad matrimonii consequentias* (art. 1231), însă aceasta este o excepție, care nu poate fi întinsă la alte cazuri. Apoi, chiar însuș minorul nu are capacitatea de a face singur convențiile sale matrimoniale, căci el trebuie să fie asistat, la facerea lor, de persoanele al căror consimțământ este necesar pentru validitatea căsătoriei (art. 1231). Deci, dacă minorul poate să-și facă contractul matrimonial, aceasta nu este pentru că el are capacitatea de a se căsători, ci pentru că este asistat de cei în drept. Regula consacrată de maxima *Habilis ad nuptias, etc.*, trebuie deci respinsă și aplicată numai la cazul excepțional pentru care a fost edictată <sup>(1)</sup>.

Spre a face o convenție matrimonială trebuie deci a avea capacitatea necesară pentru convențiunea, ce urmează a fi făcută,

Capacitatea  
majorilor.

În ceea ce privește pe majori, capacitatea pentru a putea face un contract matrimonial este deci cea cerută pentru orice convenții în genere. Prin urmare, se vor aplica în specie principiile generale privitoare la capacitatea de a contracta <sup>(2)</sup>.

Art. 131 C.  
civil.

Bărbatul și femeea, care au 21 de ani împliniți, au, în această privință, capacitatea de a face singuri contractul lor

---

aplicarea regulei: *Habilis ad nuptias, habilis ad pacta nuptialia*. Cpr. Troplong, *Contrat de mariage*, I, 110 și 297. „Orice persoană capabilă de a se căsători, zic Demante et Colmet de Santerre (VI, 15, *ab initio*), trebuie prin aceasta însuș să aibă capacitatea de a-și face contractul său matrimonial“. Cpr. Cas. fr. D. P. 57. 1. 18; Sirey, 57. 1. 245; Sirey, 89. 1. 413; D. P. 91. 1. 449. Trib. Dolj zice însă foarte bine că nicio indivizibilitate nu există între contractul matrimonial și căsătorie. Vezi *Dreptul* din 1890, No. 81. Cpr. și Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1911, No. 77 (considerente reproduce *infra*, p. 73, 74).

(1) Cpr. Thiry, III, 242; Vigier, III, 31; Colmet de Santerre, IV, 15 *bis* VII urm.; Marcadé, V, art. 1398, No. IV; Laurent, XXI, 13 urm. și 140; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 3217 urm.; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 316 urm.; Baudry et Surville, *Idem*, I, 157; Guillouard, *Idem*, I, 298; D. de Follville, *Idem*, 109 *bis*, p. 140, etc.

(2) Cpr. Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 3219.

matrimonial, pentrucă ei au plenitudinea drepturilor lor (art. 131 modificat prin legea din 1906 și art. 434 C. civil).

Dar aci se prezintă o altă chestiune: un contract matrimonial poate el fi făcut între persoane, care actualmente nu se pot căsători, dacă împiedicarea a dispărut în momentul celebrării căsătoriei? Iată, de exemplu, un bărbat și o femeie, înrudiți în gradul prevăzut de art. 144 C. civil; ei fac astăzi un contract matrimonial pe când nu se pot căsători; mai târziu însă căsătoria lor se celebrează în baza unei dispense regale (art. 150). Contractul matrimonial, făcut înainte de căsătorie, este el valid? Afirmativa este admisă în genere, și cu drept cuvânt, pentrucă după cum știm, capacitatea de a se căsători nu este o condiție a validității convențiilor matrimoniale. Odată ce căsătoria a fost celebrată în mod valid, nimic nu se opune, deci, la validitatea convenției matrimoniale făcută înainte <sup>(1)</sup>.

Cazul când împiedicarea la căsătorie a dispărut în momentul celebrării ei.

Contractul matrimonial ar fi, de asemenea, valid în caz când căsătoria ar fi fost celebrată, cu toată existența unei împiedicări la contractarea ei, dacă cei în drept nu provoacă anularea ei <sup>(2)</sup>.

Neprovocarea anulării căsătoriei.

Dacă presupunem însă imposibilitatea căsătoriei din cauza unei împiedicări absolute, precum ar fi, de exemplu, aceea care rezultă din existența unei căsătorii anterioare (art. 130), contractul matrimonial încheiat între persoane legate printr'o altă căsătorie validă, în vederea unei a doua căsătorii, ar fi radical nul sau mai bine zis *inexistent*, pentrucă el ar constitui una din cele mai grave ofense adusă moralei publice <sup>(3)</sup>.

Cazul existenței unei împiedicări absolute.

Capacitatea de a face o convenție matrimonială, atârând, ca orice capacitate de a contracta, de statutul personal, va fi determinată de legea personală a fiecăreia din părțile contractante; de unde rezultă că minorul român, care va face

Capacitatea atârând de statutul personal.

(1) Cpr. Planiol, III, 784; Laurent, XXI, 11; Aubry et Rau, VII, § 502, p. 486 (ed. a 5-a), și V, § 502, p. 241 (ed. a 4); Michaux, *Contrat de mariage*, 89, p. 17; Rodière et Pont, *Idem*, I, 54; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 3221 urm.; C. Paris, Sirey, 60. 2. 65; D. P. 60. 2. 73.

(2) Vezi *suprà*, p. 67, nota 2.

(3) Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 3225; Rodière et Pont, *op. cit.*, I, 54, *in fine*, p. 42. Cpr. Planiol, III, 783, etc.

un contract matrimonial în străinătate, va trebui să fie abilitat în conformitate cu art. 1231 din codul civil<sup>(1)</sup>.

„Capacitatea fiecăruia din viitorii soții de a face un contract matrimonial, se determină de legea lor națională în momentul celebrării căsătoriei“, zice art. 3 al Convenției dela Haga, din 17 Iulie 1905.

### Despre minori.

Minorul este, în principiu, incapabil de a contracta și, prin urmare, de a face și convenții matrimoniale. Această incapacitate nefiind însă absolută, este ridicată în privința convențiilor matrimoniale, sub condițiile statornicite de art. 1231 și 1161 C. civil. Iată, în adevăr, cum se exprimă aceste texte:

**Art. 1231.** — Minorul, care este capabil de a se căsători, este capabil de a face orice convențiuni relative la contractul său de căsătorie. Acele convențiuni de dânsul făcute sunt valabile, dacă a fost asistat, la facerea lor, de persoanele al căror consimțământ este necesar pentru validitatea căsătoriei. (Art. 127 urm., 131 urm., 142, 342, 806, 936, 1161 C. civ. Art. 1398 C. fr.)<sup>(2)</sup>.

**Art. 1161.** — Minorul n'are acțiune în resciziune contra convențiilor făcute în contractul de căsătorie, dacă acesta s'a făcut cu consimțământul și asistența acelora al căror consimțământ este cerut pentru validitatea căsătoriei sale. (Art. 131 urm., 142, 342, 1231 C. civ. Art. 1309 C. fr.)<sup>(3)</sup>.

Doă condiții sunt prescrise de lege pentru ca minorul să poată face o convenție matrimonială:

- 1<sup>o</sup> Trebuie să fie capabil de a se căsători (art. 127);
- 2<sup>o</sup> trebuie să fie asistat de persoanele al căror consimțământ este necesar pentru validitatea căsătoriei (art. 131 urm.).

<sup>(1)</sup> Vezi Surville et Arthuys, *Cours élément. de droit international privé*, 364, p. 446 (ed. a 5-a).

<sup>(2)</sup> Acest text a mai fost odată transeris și explicat în tom. IV, partea I-a, al Coment. noastre, p. 54 urm. (ed. a 2-a).

<sup>(3)</sup> Art. 1161 cuprinde o aplicare a regulii: *Habilis ad nuptias, habilis ad pacta nuptialia* sau *ad matrimonii consequentias*. Vezi tom. VII al Coment. noastre, p. 27, text și nota 1.

S'a permis minorului de a face un contract matrimonial, aceasta fiind mijlocul cel mai sigur de a se înlesni căsătoriile, pe care legea a voit să le favorizeze. Or, cine voește scopul, voește neapărat și mijloacele. *Qui veut la fin, veut les moyens.*

Motivela  
art. 1231.

Dacă minorul ar fi avut capacitatea de a-și face singur contractul matrimonial, el ar fi fost de cele mai deseori victima pasiunii sau inexperienței sale. Iată pentru ce legea îi acordă protecțiunea sa, care devine cu atât mai necesară, cu cât minorul intervine singur în acest contract, iar nu prin reprezentantul său legal.

În adevăr, prin derogare dela regulile tutelei, după care tutorul reprezintă pe minor în toate actele civile sau juridice (art. 390), tutorul nu poate să reprezinte pe minor în convențiile sale matrimoniale <sup>(1)</sup>, după cum el nu poate să consimtă, în numele minorului, la celebrarea căsătoriei sale. Legea a permis, în specie, minorului de a interveni personal, pentrucă este vorba de un contract special, care interesează de aproape uniunea persoanelor. Și apoi, minorul nu intervine el singur la celebrarea căsătoriei sale? Legea a crezut, deci, logic de a-l face să figureze tot în persoană și la contractul matrimonial, care este un accesoriu al uniunii conjugale. Această ultimă considerație este decizivă în cauză <sup>(2)</sup>.

Tutorul nu  
reprezintă pe  
minor în con-  
vențiile sale  
matrimoniale.

1<sup>o</sup> Prima condiție prescrisă de lege este ca minorul să fie capabil de a se căsători, adecă să fi împlinit vârsta de 18 ani (pentru băeți) și 15 ani (pentru fete) (art. 127) <sup>(3)</sup>, afară

Capacitatea  
minorului de  
a se căsători.

Mai vezi asupra acestei maxime, tom. IV, partea I-a, al Coment. noastre, p. 55, 242, 726 (ed. a 2-a). etc.

(1) Cpr. Trib. Mehedintzi, *Cr. judiciar* din 1902, No. 68 (cu observ. noastră); C. București, *Cr. judiciar* din 1906, No. 51; Mourlon, III, 18; Arutz, III, 493; Laurent, XXI, 21; Thiry, III, 248; Planiol, III, 787; D. de Folleville, *Contrat de mariage*, 105; Michaux, *Idem*, 843 p. 16 și toți autorii.

(2) Cpr. Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, I, 142, *in fine*.

(3) Deși cuvântul *împliniți*, care figurează în textul francez, a fost eliminat din textul nostru, totuși credem, după matură reflexie, că băeții nu se pot căsători *dacă n'au împlinit* vârsta de 18 ani, iar fetele acea de 15 ani. Nu se poate zice, în adevăr, că cineva are 18 sau 15 ani, dacă nu i-a împlinit încă. Suntem deci nevoit de a părăsi astăzi părerea pe care am susținut-o altădată în Tratatul nostru în limba fr., p. 78.

Minorul  
suro a se  
putcă căsători,  
trebuie a fi im-  
plinit vârsta  
de 18 sau  
15 ani.

de cazul când el ar fi dobândit o dispensă (art. 128), în care caz el ar fi de asemenea capabil<sup>(1)</sup>.

Motivele dispoziției de mai sus.

Rațiunea acestei dispoziții este lesne de înțeles. Contractul matrimonial ar fi, în adevăr, lipsit de subiect, dacă minorul n'ar avea capacitatea de a se căsători.

Art. 422 C. civil. Deoseb. de C. fr.

Legea nu distinge între minorul emancipat și cel ne-emancipat; însă vom reaminti cu această ocazie că, în legea noastră, minorul nu poate fi emancipat, prin declarația părintelui său, decât la 18 ani (art. 422), pe când după art. 477 din codul francez, emanciparea poate avea loc la 15 ani împliniți.

Facerea contractului matrimonial și celebrarea căsătoriei după atingerea vârstei legale. Controversă.

Unii susțin că contractul matrimonial, făcut de un minor incapabil de a se căsători, ar fi valid, dacă acest minor s'a căsătorit după ce a atins vârsta legală, sub cuvânt că celebrarea căsătoriei ar fi o executare și o confirmare a convenției matrimoniale<sup>(2)</sup>. Această soluție este însă, după părerea noastră, inadmisibilă: 1<sup>o</sup> pentrucă neîndeplinirea uneia din condițiile cerute de art. 1231 face ca convenția matrimonială să fie inexistentă, și știut este că actele și contractele inexistente nu pot fi confirmate nici în mod expres, nici în mod tacit<sup>(3)</sup>; și 2<sup>o</sup> pentrucă celebrarea căsătoriei nu dovedește neapărat voința minorului de a confirma convenția matrimonială.

Neaplic. art. 1167 § 1.

Celebrarea căsătoriei nu poate fi considerată ca un act de executare în sensul art. 1167 § 1, pentrucă minorul a putut foarte bine să lase să subziste nulitatea, căsătorindu-se sub regimul de drept comun<sup>(4)</sup>.

nota 2 și în tom. I, partea II-a, al Coment. noastre (ed. a 1-a). Vezi tom. I (ed. a 2-a), p. 548 și autoritățile citate acolo în nota 1.

(1) Thiry, III, 245; Arntz, III, 493; T. Huc, IX, 52; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 3236; Aubry et Rau, VII, § 502, p. 487 (ed. a 5-a); Zachariae, *Handbuch des fr. Civilrechts*, III, § 472, (502), p. 184, nota 3 (ed. Crome); Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, I, 40; Guillaouard, *Idem*, I, 202; C. Bastia, Sirey, 36. 2. 247, etc.

(2) Cpr. Troplong, *Contrat de mariage*, I, 96 urm.; Marcadé; V, art. 1398, No. II, etc.

(3) Vezi *suprà*, pag. 60 și *infrà*, p. 83 și 101. Vezi și tom. XI al Coment. noastre p. 270, text și nota 2, etc.

(4) Vezi în acest sens, Thiry, III, 246; Laurent, XX1, 31; Du-

Se mai susține că în cazurile când minorul, care n'are vârsta legală spre a se putea căsători, și care, fără a dobândi dispensa regală, și-a făcut contractul matrimonial și, apoi, s'a căsătorit înainte de a împlini vârsta legală, nulitatea contractului matrimonial este acoperită, dacă însăși nulitatea căsătoriei este și ea acoperită în cele două cazuri prevăzute de art. 167 C. civil; de exemplu: o fată de 14 ani se mărită și trei luni după aceasta devine îngreunată<sup>(1)</sup>. Și această soluție este inadmisibilă, pentrucă nulitatea căsătoriei și nulitatea convenției matrimoniale sunt două lucruri deosebite ce nu trebuiesc confundate. Or, art. 167 se ocupă numai de nulitatea căsătoriei, iar nu și de aceea a contractului matrimonial. Și apoi, motivele care au făcut să se acopere, în specie, nulitatea căsătoriei nu pot fi aplicate contractului matrimonial. Ce are a face, în adevăr, îngreunarea femeii cu convenția ei matrimonială? Intre căsătorie și contractul matrimonial neexistând nicio indivizibilitate, după cum foarte bine au decis tribunalul Dolj și Ilfov, în contra părerii lui Troplong<sup>(2)</sup>, nulitatea căsătoriei poate să fie stinsă, iar cea a convenției matrimoniale să rămâe în picioare<sup>(3)</sup>.

Art. 167 C.  
civil.  
Controversă.

„Considerând, zice foarte bine tribunalul Ilfov, că, dacă nulitatea căsătoriei s'a acoperit, nu urmează că s'a acoperit și nulitatea contractului matrimonial, fiindcă cele două acțiuni pentru constatarea acestor nulități sunt independente una de alta și pentru cea de a doua nu este niciun text de lege, ca pentru cea dintâiu,

ranton, XIV, 14; T. Huc, IX, 52; Aubry et Rau, VII, § 501, *in fine*, p. 476 (ed. a 5-a) și V, § 501, p. 232 (ed. a 4-a); Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 333; Guillaud, *Idem*, I, 302; Baudry et Surville, *Idem*, I, 141; Rodière et Pont, *Idem*, I, 40; Ricci, *Corso teorico-pratico di diritto civile*, VII, 10, p. 18.

- (1) Cpr. Troplong, *op. și loco supra cit.*: Marcadé, V, art. 1398, No. II; Saintespès-Lescot, *Don. et testaments*, I, 172, p. 267 urm.  
 (2) Vezi *Dreptul* 1890, No. 81. Vezi *supra*, n. 3 dela p. 67. 68.  
 (3) Vezi, în acest din urmă sens, Thiry, III, 247; Laurent, XXI, 32; Duranton, XIV, 9; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 404; Odier, *Idem*, II, 605; Rodière et Pont, *Idem*, I, 40 și 181; Aubry et Rau, VII, § 501, *in fine*, p. 476, 477 (ed. a 5-a); Demolombe, XVIII, 416; C. Riou, D. P. 55. 2. 321; Cas. fr. D. P. 57. 1. 334; Sirey, 57. 1. 801, etc.



care să prevadă acoperirea, și nu este niciun motiv care să îndreptățească stingerea acestei acțiuni, etc." (1).

Art. 128 C. civil.

Tot astfel trebuie să decidem că o convenție matrimonială, încheiată de un minor care nu are vârsta legală, fie chiar cu asistența celor în drept, înainte de a dobândi dispensa prevăzută de art. 128 C. civil, ar fi lovită de nulitate și n'ar putea fi validată prin dobândirea posterioară a acestei dispense (2).

Asistarea minorului de cei în drept.

2<sup>o</sup> A doua condiție cerută de lege pentru ca minorul să-și poată face contractul matrimonial, este ca el să fi fost asistat, la facerea lui, de persoanele al căror consimțământ este necesar pentru validitatea căsătoriei.

Art. 131 urm., 133 § ultim C. civil.

Pentru a cunoaște persoanele care trebuie să asiste pe minor la contractul său de căsătorie, trebuie să ne referim la art. 131 și urm. Aceste persoane sunt: tatăl, mama, ascendenții și tutorul în cazul art. 133 § ultim, adaos prin legea din 1906.

Neaplic., în specie, a art. 383 § ultim. C. civ.

Minorul intervenind, după cum știm, el însuș în contractul său de căsătorie (3), va fi apărat în contra inexperienței sale de ascendenții care trebuie să-l asiste la căsătoria lui, și aceasta chiar în caz când ascendenții ar avea interese opuse cu acele ale minorului, art. 383 § ultim nefiind aplicabil în specie (4).

Intervenția membrilor familiei.

În cazul de față nu intervine tutorul, după cum ar fi

(1) Vezi *Dreptul* din 1911, No. 77, considerent dela pag. 615, coloana I-a, *in medio*.

(2) Trib. Mortagne, *Dreptul* din 1915, No. 18, p. 144; Aubry et Rau, V, § 502, p. 242 (ed. a 4-a) și VII, p. 487 (ed. a 5-a); Duranton, XIV, 14; Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, I, 40; Odier, *Idem*, II, 604; Pacifici-Mazzoni, *Istituzioni di diritto civile italiano*, IV, p. 697, nota 1 (ed. a 4-a). Iată cum se exprimă acest din urmă autor: „E necessario che la dispensa sia stata ottenuta prima della stipulazione del contratto nuziale, altrimenti sarebbe nullo e non si convaliderebbe colla dispensa posteriore susseguita dalla celebrazione del matrimonio“.

(3) Vezi *suprà*, p. 57.

(4) Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 3271; Aubry et Rau, VII, § 502, p. 488 (ed. a 5-a); Guillouard, *Contrat de mariage*, I, 310; Baudry et Surville, *Idem*, I, 149; Cas. fr. Sirey, 69. 1. 193.—Vezi însă Labbé, nota în Sirey, *loco cit.*; C. Palermo, Sirey, 95. 4. 1, etc.

fost firese lucru, ei intervin persoanele care trebuie să consimță la căsătoria minorului, de exemplu: mama supraviețuitoare, care ar fi pierdut tutela (art. 347), ori ar fi refuzat-o (art. 346), sau care ar fi fost exclusă (art. 383 urm.). Intervenția membrilor familiei, în loc de aceea a tutorului, se justifică prin împrejurarea că convenția matrimonială, de cele mai multe ori, va fi aceea care va determina pe aceștia a consimți la căsătoria minorului.

De câteori este vorba de un copil natural, mama este aceea, dacă există și este cunoscută, care va consimți la căsătoria minorului și-l va asista la întocmirea contractului său matrimonial, până la vârsta de 21 de ani, iar nu până la 25 de ani, după cum prevede textul primitiv <sup>(1)</sup>.

Dacă mama nu este cunoscută, copilul va fi asistat de un tutor *ad hoc* (art. 141).

Acest tutor va fi numit de tribunal, după avizul consiliului de familie, dacă există rude din partea mamei (art. 693 Pr. civ.) <sup>(2)</sup>.

După art. 142 din codul civil, astăzi abrogat prin legea din 1906, copilul legitim, care nu avea părinți, nici alți ascendenți în stare de a-și manifesta voința, era asistat de consiliul de familie care consimțea și la căsătoria lui. Consiliul putea însă să delege pe unul din membrii lui ca să asiste pe minor, după ce specifică mai întâiu și aprobă stipulațiile ce trebuia să cuprindă contractul matrimonial <sup>(3)</sup>.

Copiii naturali.

Art. 141 C. civ.

Art. 693 Pr. civ.

Art. 142 C. civ. Modific. lui prin L. din 1906.

(1) Vezi art. 141, modificat prin legea din 15 Martie 1906. — Din vechiul art. 141 rezultă că, până la 25 ani, copilul natural era incapabil de a-și face singur contractul său matrimonial, ceea ce, necontestat, era o anomalie, care nu mai există astăzi în urma legii din 1906, a cărei raportor am avut onoarea de a fi în Senat.

Art. 141 C. civ. Modific. lui prin L. din 1906.

(2) În Franța, chestiunea este controversată, numirea tutorului făcându-se, după unii, de tribunal, iar după alții de consiliul de familie. Vezi Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 356, 357.

Dr. francez.

(3) Cpr. Trib. Dolj, *Dreptul* din 1890, No. 81; Cas. rom. Bult. 1906, p. 1871 și *Dreptul* din 1907, No. 13 (cu observ. noastră). Tot în acest sens se pronunță și majoritatea autorilor francezi. Vezi Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 359; Planiol, III, 788; T. Hue, IX, 53 și alte autorități citate în tom. II al Coment. noastre, pag. 732, nota 3 (ed. a 2-a). — *Contrà*:

Aplie. art. 638  
Pr. civ.

Deliberarea consiliului de familie, care aprobă sau nu contractul de căsătorie al minorului, putea, după părerea noastră, la caz de majoritate și minoritate, să fie deferită aprecierii tribunalului, în baza art. 638 Pr. civ., cu toate că chestiunea eră controversată <sup>(1)</sup>, după cum este controversată și în Franța <sup>(2)</sup>.

Art. 133  
§ ultim C. civ.  
adaos prin  
L. din 1906.

Astăzi, în urma abrogării art. 142, minorii lipsiți de ascendenți au nevoc, până la 21 de ani, de consimțământul și asistența tutorului lor, care înlocuește cu drept cuvânt consiliul de familie, despre care vorbea art. 142 din codul civil (ar. 133 § ultim, adaos prin legea din 1906) <sup>(3)</sup>.

In ce consistă  
asistența celor  
în drept.  
Controversă.

În principiu, asistența cerută de art. 1231 presupune prezența reală și individuală a ascendentului sau a tutorului (altădată a consiliului de familie), care asistă pe minor la facerea contractului și discută clauzele lui. După unii, aceasta ar fi chiar singurul mijloc de asistență <sup>(4)</sup>.

Reprezentarea  
acestor per-  
soane prin  
mandatari.  
Controversă.

Se admite însă, cu toate acestea, că consimțământul ascendenților sau tutorului poate fi dat de mai înainte, printr'un act scris și autentic, ca și la celebrarea căsătoriei (art. 59) și că ei pot fi reprezentați, la facerea contrac-

Laurent, XXI, 24, care crede că prezența efectivă a consiliului de familie la contract, este neapărată.

- (1) Vezi tom. I al Coment. noastre, pag. 573, text și nota 2 (ed. a 2-a).  
(2) Demolombe (III, 86) și Guillouard (*Contrat de mariage*, I, 312) nu admit, în adevăr, niciun recurs, iar alții îl admit din contra. Vezi Valette sur Proudhon, *Traité sur l'état des personnes*, I, pag. 449, nota 2; Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, I, 43.

Deliberările  
cons. de fa-  
milie, care re-  
fuză de a lăsa  
tutela mamei.  
Controversă.

Tot controversată este și chestiunea de a se ști dacă deli-berările consiliului de familie, care refuză de a lăsa tutela mamei, ce voește a trece în a doua căsătorie (art. 347 C. civ.), este sau nu susceptibilă de recurs înaintea justiției. Vezi tom. II al Coment. noastre, p. 574, text și nota 2 (ed. a 2-a). Vezi și observația ce am publicat în *Dreptul* din 1903, No. 1, asupra unei decizii a Curței de casație din Franța, unde chestiunea este discutată pe larg.

- (3) Cpr. art. 76 C. Calimach și art. 3, partea III-a, capit. 16 C. Caragea.  
(4) Vezi Laurent, XXI, 24; Thiry, III, 250. Cpr. Odier, *Contrat de mariage*, II, 609. Vezi și Zachariæ, *Handbuch des fr. Civilrechts*, III, § 472, p. 185, nota 4 (ed. Crome), etc.

tului, prin mandatari, însă investiți bine înțeles cu o procură specială și autentică, care va preciza clauzele și condițiile contractului <sup>(1)</sup>. După alții, procura ar putea chiar fi generală și nelimitată <sup>(2)</sup>.

Ascendentul sau tutorul n'ar putea însă să declare în termeni vagi și generali că autoriză pe minor a-și face contractul său de căsătorie, sau să confere mandatarului său puteri nelimitate, căci aceasta ar însemna a renunța la dreptul ce-i conferă legea și a lipsi pe minor de protecția ce i se datorește <sup>(3)</sup>.

Minorul capabil de a se căsători și asistat de cei în drept, poate, zice art. 1231, să facă *orice convenții* relative la contractul său matrimonial. El poate, deci, să primească singur liberalitățile ce i se fac cu această ocazie, numai cu asistența ascendenților sau tutorului său, fără observarea condițiilor prescrise de art. 407 și 815 C. civ. El poate, prin contractul de căsătorie, să facă celuilalt soț donațiuni de bunuri prezente și chiar viitoare, întocmai ca un major (art. 936), deși el este incapabil de a face o donațiune ordinară (art. 806) <sup>(4)</sup>. Art. 1095 din codul fr. este expres în

Neadmiterea unui mandat nelimitat.

Convențiile ce poate face minorul prin contractul său matrimonial.

(1) Cpr. Planiol, III, 788; Arntz, III, 495; T. Hue, IX, 53; Marcadé, V, art. 1398, No. III; Pacifici-Mazzoni, *Istituzioni di diritto civile italiano*, IV, 178, p. 697 (ed. a 4-a); Aubry et Rau, VII, § 502, p. 490, text și nota 28 (ed. a 5-a); Colmēt de Santerre, VI, 15 bis III și IV; Paud. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 3282 urm.; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 359 urm.; Baudry et Surville, *Idem*, I, 151; Guillouard, *Idem*, I, 314; Cas. fr. Sirey, 80. I. 166; D. P. 80. I. 415, etc.

(2) Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, I, 44, p. 35; Rolland de Villargues, Répert., v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 27; Bellot des Minières, *Le contrat de mariage considéré en lui-même*, 661, p. 560. — *Contrā*: Aubry et Rau, *loc. cit.*, p. 490, nota 28, *in fine*; „*Un mandato generico ed illimitato non sarebbe sufficiente*“: zice Pacifici-Mazzoni, *op. cit.*, IV, 178, p. 697, 698.

(3) Vezi nota precedentă, *in fine*.

(4) El n'ar putea însă face liberalități terțiilor, pentru că contractul matrimonial nu are de obiect asemenea dispoziții și pentru că capacitatea sa se mărginește numai la dispozițiile făcute în folosul viitorului soț, celelalte convenții fiind supuse dreptului comun. Art. 1231 constituind, în adevăr, o excepție dela dreptul comun, este, ca atare, de strictă interpretare. Cpr. Laurent, XXI, 23, 29; Thiry, III, 251; Larombière, *Oblig.* Minorul nu poate, prin contractul matrimonial, să facă liberalități terțiilor.

această privință, și deși acest text a fost eliminat de legiuitorul nostru, totuși principiul este același, în baza art. 806, 936, 1161 și 1231 C. civil (1). „Orice dar dinaintea nunței va dărui nevârstnicul, se primește“, zice codul Caragea (art. 5, partea IV-a, capit. 2). Aceasta este o derogare însemnată dela dreptul comun, care are de scop înlesnirea căsătoriilor.

Stipul. alienabilității fondului dotal.

Femecea minoră, care adoptă regimul dotal, poate, cu asistența celor în drept, să stipuleze alienabilitatea fondului său dotal, conform art. 1252 din codul civil (2).

V, art. 1309, No. 2; Guillaouard, *Contrat de mariage*, I, 305; Rodière et Pont, *Idem*, I, 41; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 383 urm.; C. Limoges și Paris, Sirey, 79. 2. 232; D. P. 80. 2. 255; *Pand. Périod.* 99. 2. 133, etc.

Primirea socotelilor tutelei, etc.

Astfel, minorul n'ar putea, prin contractul său matrimonial, să primească socoteala tutelei, fără îndeplinirea formelor prescise de art. 418 C. civil (cpr. Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *cit.*, 387 și v<sup>o</sup> *Compte de tutelle*, 153, 154; C. Paris, *Pand. Périod.* 99. 2. 113), să vândă drepturile sale de succesiune unui terțiu (Laurent, XXI, 29), etc.

Facerea unei donațiuni de soțul minor celui alt soț. Controversă.

Excepția statornicită de art. 1231 C. civ., referindu-se numai la liberalitățile ce unul din viitorii soți poate face celui alt prin contractul de căsătorie, se decide, cu drept cuvânt, deși chestiunea este controversată și mai delicată la noi decât în Franța, că soțul minor nu poate, în timpul căsătoriei, să facă o donațiune celui alt soț (art. 937 urm.). Vezi tom. IV, partea I-a, al Coment. noastre, p. 56, 57 (ed. a 2-a).

Dr. vechiu fr.

(1) Vezi tom. IV, partea I-a, al Coment. noastre, p. 726 (ed. a 2-a). — În vechiul drept francez, minorul nu putea să facă convenții excepționale, periculoase pentru dânsul, ci numai convențiile obișnuite, *quæ apponi in talibus solent*. Cpr. Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, I, 154; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *cit.*, 273, etc.

(2) C. București, *Dreptul din 1881*, No. 78 și *Cr. judiciar* din 1906, No. 38 (cu observ. noastră); T. Hue, IX, 57; Laurent, XXI, 28; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *cit.*, 377; *Pand. fr.*, v<sup>o</sup> *Mariage*, 3241; Rodière et Pont, *op. cit.*, I, 41; Guillaouard, *Idem*, I, 306; Troplong, *Idem*, I, 273; Baudry et Surville, *Idem*, I, 145; Fréminville, *Tr. de la minorité*, II, 958. p. 391, 392 (ed. din 1845); Aubry et Rau, VII. § 502, p. 489, text și nota 25 (ed. a 5-a); Zachariæ, *Handbuch des fr. Civilrechts*, III, § 472, *in fine*, p. 185, nota 5 (ed. Crome). Iată cum se exprimă acest din urmă autor: „*Eine Minderjährige verheirathet sich nach dem Dotalrechte, erklärt aber, dass der fundus dotalis veräußert sein soll; der Vertrag ist gültig*“. Vezi și *infra*, explic. art. 1252.

Bărbatul astfel autorizat a înstrăina fondul dotal, nu va putea să-l înstrăineze decât observând formele prescise pentru vânzarea bunurilor minorilor <sup>(1)</sup>. Femeea poate însă, cu asistența celor în drept, să-l scutească de această formalitate <sup>(2)</sup>.

Formele înstrăinării imobilului dotal.

Se decide însă că ea n'ar putea conferi bărbatului ei un mandat de asemenea natură, revocabil, deosebit de convenția sa matrimonială <sup>(3)</sup>.

Mandat revocabil.

Femeea, chiar majoră, nu poate, de asemenea, să renunțe, în favoarea bărbatului ei, la ipoteca legală ce legea îi conferă pentru a-i asigura restituirea dotei sale alienabile (art. 1281 și 1760) <sup>(4)</sup>.

Art. 1281, 1760 C. civil.

### Nulitatea contractului matrimonial făcut cu violarea art. 1231.

Care este soarta contractului matrimonial făcut de un minor, în lipsa uneia măcar din cele două condiții mai sus expuse? Din art. 1161 și 1231 rezultă că un asemenea contract nu este valid. Legea neexplicându-se însă asupra caracterului acestei nulități, chestiunea este din cele mai controversate și ne găsim în fața a două sisteme opuse: sistemul nulității absolute, îmbrățișat de jurisprudența franceză și de o mare parte din doctrină, și acel al nulității relative, consacrat de Curtea noastră de casație printr'o decizie recentă, din 28 Noembrie 1914 <sup>(5)</sup>.

Soarta contractului făcut cu violarea condițiilor cerute de art. 1231. Controversă.

(1) C. București, *Cr. judiciar* din 1906, No. 38 (cu observ. noastră); *Répert. Sirey*, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 379; *Pand. fr.*, v<sup>o</sup> *Mariage*, 3242, etc.

(2) Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, I, 146; Guillaouard, *Idem*, I, 306; Rodière et Pont, *Idem*, I, 41; Troplong, *Idem*, I, 276; *Répert. Sirey*, v<sup>o</sup> *cit.*, 380; *Pand. fr.*, v<sup>o</sup> *Mariage*, 3242; T. Huc, IX, 57; Aubry et Rau, VII, § 502, p. 489, text și nota 26 (cd. a 5-a); *Cas. fr. D. P.* 47. I. 225; *Sirey*, 47. I. 241.—*Contrà*: Laurent, XXI, 28.

(3) Vezi Baudry et Surville, *op. și loco supra cit.*

(4) Vezi *infra*, explic. art. 1281 și 1760 C. civil, precum și tom. X, p. 535 și p. 567 urm. Vezi și *suprà*, p. 30, nota 2.

(5) *Cas. S-a I-a, Jurisprudența română* din 1915, No. 5,

Între aceste două sisteme opuse, admitem fără șovăire sistemul nulității absolute. Acest sistem se întemeiază, în adevăr, pe următoarele argumente:

1<sup>o</sup> Pe însuș textul art. 1231, după care convențiile matrimoniale făcute de un minor sunt *valabile* numai sub condiție ca el să fie capabil de a se căsători și să fie asistat, la facerea lor, de cei în drept:

2<sup>o</sup> Contractul de căsătorie fiind un contract solemn, toate condițiile și formalitățile prescrise de lege sunt cerute sub pedeapsa unei nulități radicale, adică a inexistenței contractului. Astfel, art. 1224—1226 determină stipulațiile ce nu pot figură în acest contract și, după părerea tuturor, aceste prohibiții sunt sancționate printr'o nulitate radicală. De asemenea, art. 1228 C. civil determină forma contractului și momentul când el trebuie să fie făcut, *sub pedeapsă de nulitate*, sancțiune pe care textul corespunzător francez (art. 1394) n'o prevede. Art. 1229 arată formele prefacerii convențiilor matrimoniale, precum și momentul când ele pot fi schimbate și, după părerea unanimă a autorilor, modificările ce s'ar aduce, convențiilor matrimoniale, contrar dispozițiilor acestui text, ar fi radical nule. În fine, art. 1232 C. civ. fixează momentul de când convenția matrimonială începe a-și produce efectele sale, adică: din ziua celebrării căsătoriei înaintea ofițerului stărei civile; de unde rezultă că orice stipulație contrară ar fi radical nulă. Or, textele menționate fiind sancționate printr'o nulitate radicală, aceeaș nulitate trebuie neapărat să existe și în privința art. 1231, care nu este redactat în termeni mai puțin energici. Legea s'a depărtat deci, de astădată, dela teoria nulităților relative, cu privire la actele făcute de un minor (art. 952). Contractul matrimonial fiind, în adevăr, un contract solemn, legea a voit ca orice viciu de formă să atragă nulitatea lui radicală și, de astădată, nulitatea nu se mai întemeiază pe leziune sau incapacitate, ci pe simpla omisiune a unei condiții esențiale (1).

---

p. 67 urm. No. de ordine 45 și *Cr. judiciar* din 1915, No. 18 (cu observ. noastră critică). În această observație cetitorii vor găsi toate elementele acestei celebre controverse.

(1) Sistemul nulității radicale este admis de unii și în privința

Contractul matrimonial interesând nu numai pe soți, dar și pe terții, eră natural ca el să fie hotărît în mod definitiv, înainte de căsătorie, pentru ca toți să cunoască drepturile ce vor avea în contra soților, în caz când ar contracta cu ei. Or, în sistemul care conferă minorului, fie o acțiune în resciziune, fie o acțiune în anulare pentru vicii de formă, și care respinge nulitatea radicală, se desființează caracterul neschimbător și imutabil al contractului matrimonial; căci dacă minorul este stăpânul acțiunii, contractul își va avea ființă, de câteori el nu o va exercită, acest contract căzând, din contra, de câteori el va exercită acțiunea; pe când în sistemul nulității absolute, nicio incertitudine nu mai este cu putință. Contractul matrimonial fiind, în adevăr, nul, soții sunt din capul locului căsătoriți sub regimul legal sau de drept comun, și terții pot contracta cu ei fără niciun pericol.

Acțiunea în resciziune pentru leziune, admisă de unii autori, se întemeiază pe termenii art. 1161 care, cu adevărat, vorbește de acțiunea în resciziune; însă știm că legiuitorul nu are, în această privință o terminologie precisă și că acțiunea în resciziune nu se referă în totdeauna la leziune<sup>(1)</sup>. Când art. 1161 din codul civil zice că minorul nu are acțiunea în resciziune contra convențiilor făcute în contractul său matrimonial, dacă contractul a fost făcut cu consimțământul și asistența celor în drept, aceasta înseamnă că el nu poate să invoace nulitatea contractului.

Cât pentru opinia care conferă minorului o acțiune în anulare pentru vicii de formă, ea nu are niciun temei juridic, fiindcă dacă, cu adevărat, există un viciu de formă în omisiunea uneia din condițiile cerute de art. 1231 C. civ., acest viciu trebuie să atragă inexistența contractului, pentrucă, încă odată, în specie este vorba de un contract eminentemente solemn. În acest sens se pronunță jurisprudența franceză.

„Considerând, zice foarte bine Curtea de casație din Franța,

donățiunilor făcute unui incapabil și neacceptate cu observarea formelor legale, însă chestiunea este și de astădată controversată. Vezi autoritățile citate *pro* și *contra* în tom. IV. partea I-a, al Coment. noastre, p. 246, nota 1.

(1) Vezi tom. VII al Coment. noastre p. 1 și 2, *ad notam*.



că, după art. 1394 C. civil (1228 C. civ. român), orice convenție matrimonială trebuie să fie redactată printr'un act autentic, înainte de căsătorie, ne mai putând fi schimbată în urma celebrării căsătoriei;

„Considerând că solemnitatea și imutabilitatea pactului matrimonial nu interesează numai pe soți, pe familiile ce se unesc și pe copiii ce au a se naște din această căsătorie; ele interesează și pe terții în relațiile lor cu soții și cu reprezentanții acestor din urmă;

„Că, după art. 1398 C. civil (1231 C. civ. rom.), convențiunile făcute prin contractul său matrimonial, de către minorul capabil de a se căsători, nu sunt valabile decât dacă el a fost asistat de persoanele al căror consimțământ este necesar la validitatea căsătoriei;

„Că dacă ar atârna de soț care, în urma căsătoriei, ar fi contractat cu un terțiu, de a face să cadă sau de a lăsa să subziste convenția matrimonială, după cum ar propune sau n'ar propune nulitatea ei, condiția terțiilor ar rămâneă veșnic necertă; așa că, în privința lor, pactul matrimonial n'ar mai avea caracterul de imutabilitate ce-i conferă legea;

„Că, în această materie, nu este loc a se face aplicarea regulii în virtutea căreia numai minorul poate să atace actele consimțite de el în afară de marginile capacității sale, și că terții trebuie să poată și ei propune nulitatea contractului matrimonial, conform interesului ce-l au, etc.“<sup>(1)</sup>.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Tot în acest sens se pronunță și o mare parte din doctrină<sup>(2)</sup>.

Consecințele nulității absolute sunt următoarele:

(1) Cas. fr. D. P. 55. 1. 103; Sirey, 55. 1. 348; Sirey, 72. 1. 281; D. P. 72. 1. 346; Sirey, 80. 1. 166; D. P. 80. 1. 415; C. Nîmes și Rennes, Sirey, 72. 2. 181; D. P. 79. 2. 1, etc.; Trib. Dolj și Ilfov, *Dreptul* din 1890, No. 81, p. 649 și din 1911, No. 77, pag. 613, etc.

(2) Vezi Thiry, *Cours de droit civil*, III, 252, p. 269 urm. și *Du contrat de mariage des mineurs*, p. 33 și urm.; Demolombe, XXIII, 433; Mourlon, III, pag. 10, nota 1 (ed. Demangeat); Planiol, III, 839; Guillouard, *Contrat de mariage*, I, 316 urm.; Baudry et Surville, *Idem*, I, 308, pag. 219 urm. (ed. a 3-a); Bertauld, *Questions pratiques et doctrinales de Code Napoléon*, I, 600 urm., p. 468 urm. (monografie publicată mai întâi în *Revue critique de jurisprudence*, tom. XXI, anul 1862, p. 195 urm.); Valette, *Mélanges de droit, de jurisprudence et de législation*, II, pag. 138 urm. (consultație dată în favoarea d-lui Otto Stern); Daniel de Folleville, *Traité du contrat pécuniaire de mariage et des droits respectifs des époux quant aux biens*, I, 112 urm.; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 3800 urm., etc.

1<sup>o</sup> Contractul matrimonial, fiind inexistent, soții sunt căsătoriți sub regimul legal sau de drept comun <sup>(1)</sup>. Consecințele nulității absolute.

2<sup>o</sup> Orice parte interesată, adevărat atât soțul incapabil cât și cel capabil, și chiar terții care au contractat cu soții, pot propune ori și când inexistența contractului <sup>(2)</sup>;

3<sup>o</sup> Contractul fiind inexistent, nu poate fi confirmat nici în mod expres, nici tacitamente <sup>(3)</sup>. El va trebui să fie refăcut cu formele legale, înainte de celebrarea căsătoriei (analogie din art 1168, aplicabil tuturor contractelor solemne în genere). (Vezi *supra*, p. 60, nota 2). Aplic. art. 1168 C. civil.

Nici celebrarea căsătoriei nu va putea fi considerată ca o confirmare tacită, pentrucă ea este un act independent, iar nu executarea contractului matrimonial <sup>(4)</sup>. Celebr. căsătoriei.

Nici prescripția statornicită de art. 1900 nu este aplicabilă în specie, fiindcă această prescripție este, după cum știm, o confirmare tacită <sup>(5)</sup>. Neaplic. art. 1900 C. civil.

Iată cum se exprimă în această privință un autor:

„Viciile contractului matrimonial pot ele fi stinse prin tăcerea păstrată timp de 10 ani dela celebrarea căsătoriei, cu alte

(1) Planiol, III, 840; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 3325; Guillouard, *op. cit.*, I, 320. Cpr. Trib. Mehedinți, *Cr. judiciar* din 1902, No. 68, etc. Vezi *supra*, p. 57, 61 și *infra*, p. 124.

(2) Vezi D. de Folleville, *Contrat de mariage*, 117, p. 151; Bertauld, *op. cit.*, 602 urm.; Cas. fr. D. P. 55. I. 101; Sirey, 55. I. 348. Vezi și alte decizii citate în Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 410 urm. Vezi și *infra*, p. 101 și 120. — Vezi însă Aubry et Rau, VII, § 502, p. 491, nota 30 (ed. a 5-a).

(3) Vezi Trib. Dolj și Covurlui, *Dreptul* din 1890, No. 81, p. 649 și din 1898, No. 33, pag. 274. Cpr. Cas. rom. Bult. 1890, consid. dela p. 52. Vezi *supra*, p. 60 n. 2 și 72 și *infra*, p. 101.

(4) Planiol, III, 844; D. de Folleville, *op. cit.* 114, p. 147 urm.; Rodière et Pont, *Idem*, I, 40 și 54; Guillouard, *Idem*, I, 318; Aubry et Rau, VII, § 502, p. 479, text și nota 8 (ed. a 5-a); Ricci, *Corso teorico-pratico di diritto civile*, VII, 10, p. 18; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 3308 urm. Vezi *supra*, p. 61 și 62.

(5) Vezi *supra*, p. 62 și *infra*, p. 101, precum și tom. VII al Coment. noastre, pag. 70, 71: tom. XI, pag. 269, text și nota 5. Cpr. Cas. rom. Bult. 1903. consid. dela p. 1349; Judecăt. ocol. II rural Câmpu-Lung, *Cr. judiciar* din 1914, No. 63, p. 698; Planiol, II, 1296; Beudant, *Oblig. et contrats*, 909, p. 558; Aubry et Rau, IV, § 339, pag. 447, text și nota 3 (ed. a 5-a); Bufnoir, *Propriété et contrat*, p. 659 și toți autorii.

cuvinte, prin prescripția de 10 ani, statornicită de art. 1304 C. civil (al nostru 1900)? Răspundem categoric: nu. Prescripția este în specie neputincioasă, pentrucă ea constituie un fapt posterior celebrării civile a căsătoriei și pentrucă un contract matrimonial, nul înainte, nu poate să devie valid în urma celebrării căsătoriei. Este vorba în adevăr, în specie, de o nulitate de ordine publică, fiindcă ordinea publică este interesată ca legea matrimonială creată de părți să nu aibă nicio autoritate sau să aibă o autoritate absolută. Prescripția este, pe de altă parte, inadmisibilă în specie din cauza dispoziției art. 2253 și 2256 C. civil (1880, 1881 C. civ. rom.), după care prescripția nu curge între soți sau este suspendată în timpul căsătoriei<sup>(1)</sup>.

Unii, între care și Curtea de casație, prin decizia citată, p. 79, nota 5, ar voi ca cel puțin în urma căsătoriei, soțul incapabil sau moștenitorii lui să poată renunța la nulitatea contractului<sup>(2)</sup>.

Aplic.  
art. 1900 C.  
civ. Contro-  
versă.

După această din urmă teorie, admisă și de Curtea de casație prin decizia de mai sus, acțiunea în nulitate ar fi acoperită prin prescripția de zece ani, din ziua desfacerei căsătoriei (art. 1900)<sup>(3)</sup>.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

- (1) Daniel de Folleville, *op. cit.*, 119, p. 153. Cpr. Pand. fr. v<sup>o</sup> *Marriage*, 3213 și toți autorii; Cas. fr. și C. Nimes, Sirey, 96. 1. 5 (cu nota lui Lyon-Caen); Sirey, 97. 2. 142; D. P. 97. 1. 25 (cu nota lui L. Sarrut); *Pand. Périod.* 97. 1. 273 și 2. 247, etc.

Neadmiterea  
executării vo-  
luntare a ac-  
tului.

Nu numai confirmarea tacită, care rezultă din art. 1900 C. civil, este inadmisibilă în specie, dar și confirmarea care ar rezultă din executarea voluntară a actului (art. 1167 § 1 C. civ.). Cas. fr. D. P. 69. 1. 246; Sirey, 69. 1. 297; Pand. fr. v<sup>o</sup> *cit.*, 3314; D. de Folleville, *op. cit.*, 118, pag. 151 urm.; Troplong, *Contrat de mariage*, I, 288.—*Contră*: Marcadé, V, art. 4398, No. II; Arntz, III, 497, p. 250, etc.

Tăcerea mi-  
norului de-  
venit major.

Nulitatea contractului nu poate, de asemenea, fi ștearsă prin tăcerea minorului, devenit major, oricât de prelungită ar fi. Cpr. Guillouard, *op. cit.*, I, 318, p. 294; Pand. fr. v<sup>o</sup> și *loco supra cit.*; C. Bourges, Sirey, 57. 2. 299, etc.

- (2) Vezi Aubry et Rau, V, § 502, *in fine*, pag. 247 (ed. a 4-a) și VII, p. 494 (ed. a 5-a). „În urma desfacerei căsătoriei, zic acești savanți autori, este permis soțului incapabil sau moștenitorilor săi de a renunța la nulitatea produsă prin incapacitatea sa“. Vezi și Pacifici-Mazzoni, *Istituzioni di diritto civile italiano*, IV, No. 178 p. 698 (ed. a 4-a), etc.
- (3) Vezi în acest diu urmă sens, inadmisibil după părerea

Adevărul este însă că confirmarea nu este cu putință nici în urma desfacerei căsătoriei. Ar fi straniu, în adevăr, ca să se poată valida un contract matrimonial tocmai atunci când nu mai există căsătorie, dându-se astfel viață unei legi care n'ar putea fi aplicată nici în prezent, nici în viitor.

Neadmit. confirmării nici în urma desfacerei căsătoriei.

Iată cum se exprimă, în această privință, un autor :

„On demande si la loi, qui n'a pas eu de vie pendant la période contemporaine du mariage, peut recevoir, quand le mariage ne subsiste plus, cette vie qui lui a manqué dans le temps qu'elle devait régir. Bizarre loi, qui ne s'appliquera ni au présent, ni à l'avenir, et qui s'appliquera encore moins au passé, si on ne veut la charger d'une rétroactivité impossible! Une loi pour les époux, quand ils auront cessé de l'être! Une loi d'apropos et d'opportunité q'une loi posthume!“ (1).

Soțul rămas în viață, moștenitorii aceluia săvârșit din viață, sau ambii soți, dacă a existat divorț, pot însă, în urma desfacerei căsătoriei, să reguleze drepturile lor conform contractului primitiv, care eră radical nul, căci aceasta nu este o confirmare a unui act inexistent, ci o convenție nouă și specială, care este validă, ca orice tranzacție făcută între persoane capabile de a dispune de drepturile lor și de a-și lichida pretențiile lor respective așa cum ele înțeleg (2).

Regularea drepturilor soților, în urma desfacerei căsătoriei.

Concluzia noastră este, deci, că o convenție matrimo-

Concluzie.

noastră, Boileux, *Comment. sur le Code Napoléon*, V, p. 26 (ed. a 6-a din 1866); T. Hue, IX, 55, p. 68. „Prescripția de zece ani este singură admisibilă în specie, zice acest din urmă autor, însă punctul ei de plecare va fi *desfacerea căsătoriei*“. Curtea din București, S-a III, prin decizia No. 225 din 1913, care a fost casată, admisesse o teorie și mai stranie, făcând să curgă termenul de zece ani, în timpul căsătoriei, din ziua ajungerei minorului la majoritate, ceea ce nu admite nici un autor. Din acest punct de vedere, decizia Curții din București merită deci să fie casată.

(1) Bertauld, *Quest. pratiques et doctrinales de Code Napoléon*, I, 609, p. 481. În acelaș sens, Guillouard, *Contrat de mariage*, I, 291 și 317; D. de Folleville, *Idem*, 120, pag. 154; Laurent, XXI, 33; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 3318, etc.

(2) Vezî Planiol, III, 845; Aubry et Rau, VII, § 502, p. 480 (ed. a 5-a) și V, p. 235 (ed. a 4-a); Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, I, pag. 221, nota 1 (ed. a 3-a); Cas. fr. Sirey, 66. I. 190; D. P. 66. I. 350, etc.

nială, nulă din cauza incapacității minorului, care a contractat-o, este lovită de o nulitate absolută, ce nu poate fi confirmată nici în mod expres, nici în mod tacit, nici în timpul căsătoriei, nici în urma desfacerei ei, și care poate fi propusă de orice parte interesată timp de 30 de ani dela desfacerea căsătoriei.

Cu toată autoritatea ce au și trebuie să aibă deciziile de principiu ale Curței de casație și cu toate că unii autori admit sistemul nulității relative <sup>(1)</sup>, pe care Inalta Curte l-a adoptat prin decizia de care am vorbit mai sus, rospingem din toată convingerea această soluție pentru motivele mai sus expuse, nădăjduind că, cu altă ocazie, Curtea de casație se va reîntoarce la adevăratele principii, adică la sistemul nulității absolute. În orice caz, ar trebui ca, deocamdată, instanța de trimitere să refuze de a se conforma jurisprudenței Curței de casație, pentru ca Inalta Curte să aibă a se pronunța în Secții-unite asupra acestei grave chestiuni.

Până acum am vorbit numai despre minori, fiindcă numai despre ei se ocupă art. 1231. Ce trebuie să decidem în privința celorlalți incapabili? Vom zice câteva cuvinte despre fiecare din ei în parte.

### Despre alte categorii de incapabili (interziși, alienați, surdo-muți, orbi, faliși, etc.).

Chestiunea de a se ști dacă interzisul poate sau nu să se căsătorească într'un interval lucid, este, după cum știm, foarte controversată <sup>(2)</sup>.

(1) Vezi în acest din urmă sens, inadmisibil după părerea noastră, Arntz, III, 497; T. Hue, IX, 55; Vigié, III, 34; Marcadé, V, art. 1398, No. II; Colmet de Santerre, VI, 15 bis V; Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, I, 46; Troplong, *Idem*, I, 288; Odier, *Idem*, II, 610; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 414; Aubry et Rau, VII, § 502, p. 491 (ed. a 5-a); Zachariæ, *Handbuch des fr. Civilrechts*, III, § 472, p. 184, nota 3 (ed. Crome); Laurent, XXI, 35; Larombière, *Oblig.*, I, art. 1125, No. 6; Pacifici-Mazzoni, *Istituzioni di diritto civile italiano*, IV, 178, p. 698 (ed. a 4-a), etc.

(2) Vezi tom. I al Coment. noastre, p. 551 (ed. a 2-a); tom. III,

Alți incapabili decât minorii.

Căsătoria interzisului. Controversă.

Dacă admitem posibilitatea acestei căsătorii, trebuie neapărat să recunoaștem interzisului, fie bărbat, fie femeie <sup>(1)</sup>, dreptul de a face o convenție matrimonială; căci, precum am mai spus-o mai sus, *Qui veut la fin, veut les moyens*. Prim urmare, interzisul va fi reprezentat în convențiile sale matrimoniale de tutorul său (art. 454, 950), ca și în celelalte acte ale vieții sale civile. Tutorul nu va putea însă face liberalități, în numele interzisului, celuilalt soț, pentru că tutorul nu poate dispune de averea ce administrează. Donațiunea și celelalte înstrăinări imobiliare nu se vor putea deci face, în numele interzisului, decât cu avizul consiliului de familie și autorizarea tribunalului (art. 401), fiindcă interzisul este în total asimilat minorului (art. 454). Într'un cuvânt, se vor aplica, în specie, principiile dreptului comun <sup>(2)</sup>.

Conv. matrimoniale ale interzisului.

partea I-a, p. 66, text și nota 2; tom. IV, partea I-a, p. 31, nota 2; tom. VII, nota 2 dela p. 2 și 3, etc. Printre autorii care contestă interzisului dreptul de a se căsători, vezi Planiol, I. 710 și 2079; D. de Folleville, *op. cit.*, p. 139, nota 1, etc. Acest din urmă autor zice că smintitul nu se poate căsători nici chiar într'un interval lucid, pentru ea boala lui să nu poată fi transmisă prin moștenire copiilor săi. Noi am admis însă soluția contrară. Vezi, pe lângă citațiile din capul acestei note, observația ce am publicat în *Cr. judiciar* din 1900, No. 65, asupra unei decizii a Curței de casație din Belgia, care s'a pronunțat în contra căsătoriei interzisului. Mai vezi, asupra acestei chestiuni, conferințele d-lor Siliu Rădulescu și G. Mantu, publicate în *Dreptul* din 1908, No. 18 și 21.

- (<sup>1</sup>) Este, în adevăr, știut că și femeia măritată poate fi pusă sub interdicție. Trib. Carcassonne, *Dreptul* din 1914, No. 1, p. 8 (cu nota d-lui S. Rădulescu). Vezi tom. III, partea I-a. al Coment. noastre, p. 12. — Femeia măritată poate, de asemenea, fi pusă sub consiliu judiciar. Vezi tom. III suscitată, p. 89, text și nota 2. Vezi și Trib. Toulouse, D. P. 1912. 5. p. 3 și *Dreptul* din 1912, No 11, p. 8 (cu observ. noastră).
- (<sup>2</sup>) Cpr. Thiry, III, 252 bis; Planiol, III, 794; Laurent, XXI, 37; T. Hoc, IX, 58; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 3342; Colmet de Santerre, VI, 15 bis VIII; Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, I, 158; D. de Folleville, *Idem*, 107; Guillouard, *Idem*, I, 322. Cpr. Aubry et Ran. VII, § 502, p. 485, text și nota 14 (ed. a 5-a). — Vezi însă Troplong, *op. cit.*, I, 99 urm., care, plecând dela ideea falsă a indivizibilității căsătoriei și a contractului matrimonial, aplică și interzisului maxima *Habilis ad nuptias*, etc. Această părere a savantului magistrat

Punerea femeii măritate sub interdicție și sub consiliu judiciar.

Art. 13 și 16  
C. pen.

Acceaș soluție este aplicabilă și celor interziși legalmente (art. 13 și 16 C. penal)<sup>(1)</sup>; cărora li se recunoaște, în genere, capacitatea de a se căsători<sup>(2)</sup>.

Persoanele  
demente ne-  
interzise.

Încât privește persoanele neinterzise, care se găsesc într-o stare mai mult sau mai puțin permanentă de demență, ele putând, fără contestație, să se căsătorească în intervalele lucide<sup>(3)</sup>, pot în aceste intervale face și convențiile lor matrimoniale, cu toate clauzele de care asemenea convenții sunt susceptibile, aceste convenții putând însă fi anulate în caz când se va dovedi că acel care le-a făcut nu avea uzul rațiunii sale<sup>(4)</sup>.

Surdo-muții,  
Orbii, etc.

Încât privește surdo-muții și orbii, ei având, în genere, capacitatea de a se căsători atunci când sunt în stare de a-și manifesta voința<sup>(5)</sup>, se înțelege că vor putea face convențiile lor matrimoniale fără nicio restricție.

Neaplic. în  
specie, a  
art. 816.

Nu este loc de a se rândui aci surdo-mutului un curator, potrivit art. 816 C. civil, pentrucă acest text, privitor numai la donațiuni, este o excepție, care nu poate fi

și autor a rămas însă izolată și este foarte bine combătută de Aubry et Rau (*loco supra cit.*, nota 14).

Încât privește convenția matrimonială privitoare la căsătoria copilului unui interzis, ea se va regula de consiliul de familie, cu încuviințarea tribunalului (art. 456). Contractul matrimonial, făcut de tutorul interzisului, fără aprobarea consiliului, ar fi inexistent, și încheierea posteroară a consiliului, care ar ratifica un asemenea contract matrimonial, ar fi inoperantă, chiar dacă ar fi aprobată de tribunal. Cas. rom. Bult. 1890, p. 50.

(1) Vezi Planiol, III, 794; Pand. fr., v<sup>o</sup> cit., 3348; Guillaouard, *Contrat de mariage*, I, 323; Baudry et Surville, *Idem*, I, 159.— Vezi însă Rodière et Pont, *Idem*, I, 52.

(2) Vezi Pand. fr., v<sup>o</sup> *Interdiction légale*, 70; Répert. Sirey, *cod.* v<sup>o</sup>, 65; Mourlon, I, 196; Demolombe, I, 192; Beudant, *Cours de droit civil fr.*, I, 244, p. 345; Demante et Colmet de Santerre, I, 72 bis I; Michaux, *Contrat de mariage*, 113, 114, p. 21, 22; Rodière et Pont, *Idem*, I, 52, etc.

(3) Vezi Baudry et H. Fourcade, *Des personnes*, III, 1445.

(4) Cpr. Pand. fr., v<sup>o</sup> cit., 3344 urm; T. Hue, IX, 58, *in fine*; Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, I, 160; D. de Folleville, *Idem*, I, 108, p. 139, etc.

(5) Vezi tom. I al Coment. noastre, p. 552 și autoritățile citate acolo în nota 1 (ed. a 2-a), la care trebuie să adăogăm, Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 259 urm.

Conv. matri-  
moniale pri-  
vitoare la că-  
sătoria copi-  
lului unui  
interzis.  
Art. 456 C.  
civil.

întinsă la alte cazuri prin analogie. Acest punct nu suferă nicio îndoială atât în doctrină cât și în jurisprudență<sup>(1)</sup>.

Faliții nefiind loviți de nicio incapacitate, au, de asemenea, capacitatea a face o convenție matrimonială. Fiind însă că ei nu mai au administrația bunurilor lor (art. 717 C. civil), ei n'ar putea prin asemenea convenții să prejudicieze drepturile creditorilor lor<sup>(2)</sup>.

Faliții.

### Despre persoanele puse sub consiliu judiciar pentru slăbiciune de minte (art. 445) sau risipire (art. 458 urm.).

Persoanele puse sub consiliu judiciar, fie pentru slăbiciune de minte, fie pentru risipire<sup>(3)</sup>, având capacitatea de

Persoanele puse sub consiliu judiciar.

(1) Vezi tom. IV, partea I-a, al Coment. noastre, p. 241. Mai vezi tom. I, p. 71, nota 1 (ed. a 2-a) și tom. VI, p. 455, *ad notam*. Cpr. T. Huc, IX, 58, *in fine*; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 461 și v<sup>o</sup> *Sourd-muet*, 30 urm.; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 3349 urm.; Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, I, 143, nota 1, etc. Vezi, în privința surdo-muților, studiul foarte interesant și conștiincios al distinsului nostru fost elev, d-l T. G. Tănăsescu, substituit al procurorului Trib. Suceava, *Surdo-muții față de legea de autentificare*, *Cr. judiciar* din 1914, No. 59 și 60.

(2) Vezi Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 462; Rodière et Pont, *Idem*, I, 50; Michaux, *Idem*, 117, 118, p. 22, etc.

Falitul poate, de asemenea, fi mandatar. Toți autorii zic, în adevăr, că art. 1536 din codul civil nu are de scop de a

arăta persoanele care pot fi mandatar, ci numai de a determina efectele mandatului când el este încredințat unei anumite persoane. Cpr. Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mandat*, 224; Répert. Sirey, *cod. v<sup>o</sup>*, 126 urm.; Guillouard, *Mandat*, 56; Baudry et Wahl, *Idem*, 417 urm.; T. Huc, XII, 30; N. D. Chirculescu, *Cr. judiciar* din 1903, No. 11, etc.

Falitul poate fi mandatar.

(3) Art. 458 din codul civil dispune că risipitorii pot fi opriți de a pleda, de a face tranzacții, de a se împrumuta, de a primi un capital și de a da chitanță descărcătoare, de a înstrăina și ipotecă averea lor, fără asistența unui consiliu rânduit de tribunal. Cu toate acestea, tribunalul din Châteaui-Thierry, cunoscut prin extravaganțele sale, a refuzat de a rândui un consiliu judiciar unui risipitor, sub cuvânt că darea unui asemenea consiliu s'ar înțelege mult mai bine pentru sgârceiți decât pentru risipitori. Motivele tribunalului sunt destul de curioase spre a fi reproduse aci: „Considerând,

Art. 458 C. civil.



a se căsători, după cum recunosc toți autorii<sup>(1)</sup>, trebuie

zice tribunalul, că, în interesul bunului traiu general, importă ca un capital, mai ales când este considerabil, să nu rămâne concentrat și imobilizat în aceleași mâni, ci să fie, din contra, pus într'o grabnică circulație; că aceasta este actualmente singurul mijloc de a face să participe mulțimea la avuția publică și de a înlesni întoarcerea la masă a valorii ce de una sau mai multe generații căzuse în lotul unei singure persoane; că rânduirea unui consiliu judiciar ar fi mult mai nimerită în privința avarului, care lipsindu-se în mod murdar de toate cele, frustrează, ceea ce este mult mai grav, colectivitatea umană, care, pentru unii din membrii săi, ce trăiesc prin munca sau industria lor, este, prin forța lucrurilor, în drept să se aștepte la o circulație normală a capitalurilor; că, de altfel, de cele mai multeori, cererea de rânduire a unui consiliu judiciar nu are alt scop decât de a satisface poftele rudelor interesate, direct sau indirect, ca averea ce ele o urmăresc să nu treacă în alte mâni; că necesitatea invocată de aceste rude de a apăra pe risipitor contra propriilor sale apucături, nu este, în genere, decât un pretext menit a ascunde adevăratele lor scopuri; că, întemeindu-se pe aceste principii și considerații, legea lăsând, de altfel, judecătorului toată latitudinea de apreciere în această privință, este loc de a se respinge cererea de a se rânduiri un consiliu judiciar în specie, etc.<sup>2</sup>. Vezi *Dreptul* din 1903, No. 16. Se înțelege că această sentință, pe care am reprodus-o à titre de curiosité, a fost infirmată de Curtea din Amiens. De altmintrelea, acelaș tribunal, prezidat de cunoscutul prezident *Magnaud*, a dat mai multe hotăriri, din care unele sunt foarte nostime; însă mai toate au avut înaintea Curței aceeaș soartă. Una din aceste hotăriri, despre care am vorbit în tom. VII, nota 3 dela p. 596, 597 și care a făcut mult șgomot, a achitat pe o femeie ce furase o pâne, pentru motivul că foamea și mizeria sunt susceptibile de a răpi oricărei ființe umane o parte din liberul său arbitru și de a slăbi în ea, până la un punct oarecare, noțiunea binelui și a răului.

Această curioasă sentință, pare a fi aplicat paragraful din pravila lui Vasile Lupu, care iartă pe acela ce, de mare sărăcie și de mizerie, a furat numai atât cât îi trebuie pentru a mânca și a se îmbrăca. Această sentință, reformată de Curte numai în privința considerentelor, a fost publicată de noi în *Dreptul* din 1898, No. 32. Vezi și D. P. 1899. 2. 330. Cele mai curioase sentințe ale tribun. din Château-Thierry au fost publicate într'un volum, de către L. Leyret: *Les jugements du président Magnaud* (Paris, 1900).

(1) Vezi Planiol, I, 2140 și III, 791; Arntz, III, 497; T. Hue,

neapărat să-și poată face convențiile matrimoniale, fără asistența consiliului, de câteori aceste convenții nu cuprind nicio înstrăinare. Astfel, soțul pus sub consiliu judiciar poate singur să stipuleze regimul dotal (dacă este vorba de o femeie), regimul de separație de bunuri, etc.

De câteori însă contractul matrimonial cuprinde o înstrăinare, precum: donațiuni de bunuri prezente sau viitoare (instituții contractuale), etc., soțul pus sub consiliu judiciar are nevoie de asistența acestui consiliu, în baza art. 458 C. civil<sup>(1)</sup>.

Aplie.  
art. 458.  
Controversă.

III, 554; Thiry, I, 641; Mourlon, I, 1327; Bendant, *op. cit.*, II, 988, p. 619; Marcadé, II, 332; Laurent, II, 285 și XXI, 40; Demolombe, III, 21 și VIII, 718; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 247; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Conseil judiciaire*, 171; Cas. fr. D. P. 92. 1. 369; *Pand. Périod.* 93. 1. 137; Sirey, 94. 1. 449; C. Paris, D. P. 96. 2. 302. Vezi și tom. III, partea I-a, al Coment. noastre, p. 104.

- (<sup>1</sup>) Planiol, I, 2137 și III, 791 urm.; Thiry, I, 641 și III, 253; T. Hue, III, 551, 552 și IX, 58; Vigie, III, 31; Arntz, III, 496; Marcadé, VI, art. 1398, No. IV; Mourlon, I, 1327; Laurent, V, 365 și XXI, 40, 41; Demolombe, III, 22 și VIII, 737 urm.; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 3331 urm.; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 439 urm.; Baudry et Surville, *Idem*, I, 157; Guillouard, *Idem*, I, 321; Odier, *Idem*, II, 613; Rodière et Pont, *Idem*, I, 48; Colmet de Santerre, VI, 15 bis urm.; Aubry et Rau, VII, § 502, p. 481, text și nota 12 (ed. a 5-a); Cas. fr. Secții unite (care a revenit asupra primei sale jurisprudențe), D. P. 92. 1. 369; Sirey, 94. 1. 449 (cu nota lui Bufnoir); C. Orléans, D. P. 91. 2. 362; Sirey, 91. 2. 199; *Dreptul*, din 1890, No. 81. — *Contrà*: Cas. fr. Sirey, 89. 1. 413; D. P. 91. 1. 449 (cu nota lui P. de Loynes în sens contrar); *Dreptul* din 1890, No. 81. Cpr. Troplong, *Contrat de mariage*, I, 297, etc.

Încât privește actele pe care risipitorul le poate face, în genere, se decide, cu drept cuvânt, că capacitatea fiind regula generală, iar incapacitatea o excepție, el nu poate fi oprit de a face decât actele limitativ oprite de art. 458, și anume: de a pleda, adevărat de a stă în judecată fie ca reclamant, fie ca pârît, în orice soi de contestații și înaintea oricărei instanțe judecătorești (vezi tom. III, partea I-a, al Coment. noastre, p. 93. Cpr. C. Rennes, D. P. 88. 2. 254; T. Hue, III, 547; Planiol, I, 2125; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Conseil judiciaire*, 192 urm.); de a face tranzacții, de a se împrumuta sau de a confirma un împrumut contractat în timpul incapacității sale

Actele pe care  
le poate face  
risipitorul.

## III. — Formele și publicitatea contractului de căsătorie.

Contract so-  
lemn.

Contractul de căsătorie fiind un contract solemn, trebuie, spre a avea ființă, să fie făcut în forma autentică, *sub pe-*

(C. Douai, D. P. 1909. 5. p. 69 și *Dreptul* din 1910, No. 48, p. 388); de a primi un capital și de a da chitanță descărcătoare (cpr. Planiol, I, 2130); și, în fine, de a-și înstrăina și ipoteca averea.

Actele de ad-  
ministrație.

Încât privește actele de administrație, risipitorul are, ca și minorul emancipat, capacitatea de a le face singur, fără asistența consiliului (vezi tom. III, partea I-a, al Coment. noastre, p. 106 urm.; Planiol, I, 2136; Beudant, II, 615 și 617; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> cit., 262 urm., etc.). Astfel, el poate să-și arendeze sau să-și închirieze bunurile, însă numai pe un period cel mult de cinci ani (în codul francez nouă ani), pentrucă numai până la acest termen contractele de arendă sau de închiriere se consideră la noi ca acte de administrație (art. 427, 1268 și 1419 C. civil) (cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1889, No. 33; C. București, *Cr. judiciar* din 1903, No. 11 (cu observ. noastră). Vezi și tom. III, partea I-a, al Coment. noastre, p. 106, text și nota 5. — Conform principiilor de mai sus, Curtea din București a decis (*Cr. judiciar, loco cit.*), că stipularea unei garanții pentru asigurarea plăței căștiurilor este un act de administrație, care pune pe risipitor la adăpost de insolvabilitatea arendașului. El ar putea deci să primească această garanție, imputând-o asupra căștiurilor; căci legea nu prescrie asistența consiliului decât pentru primirea unui capital și, în specie, fiind vorba de un venit, el are capacitatea de a-și primi veniturile, oricât de însemnate ar fi, putând să le întrebuințeze și chiar să le cheltuiască după bunul său plac, soluție care, în treacăt fie zis, nu este tocmai nimerită, deși ea se vede admisă și în codul italian; pentrucă risipitorul poate să-și cheltuiască veniturile într'un timp relativ scurt, ceea ce neapărat va aduce atingerea capitalului său. Vezi observația noastră asupra deciziei menționate a Curței din București, publicată în *Cr. judiciar, loco cit.*, p. 94, nota 2.

Scontarea căș-  
tiurilor vii-  
toare.

Dacă stipularea garanției, de care s'a vorbit mai sus, și reținerea ei de către risipitor ar putea fi interpretată ca o scontare a căștiurilor, nu mai încape îndoială că un asemenea act n'ar putea fi făcut decât cu asistența consiliului, pentrucă el micșorează patrimoniul risipitorului. Toți autorii zic, în adevăr, că risipitorul poate să-și încaseze veniturile, însă numai treptat, la scadența lor, *au fur et à mesure de leur échéance*. Cpr. Aubry et Rau, I, § 140, p. 176 (ed. a 5-a); Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Conseil judiciaire*, 203, etc. Astfel, Curtea din Paris a decis, cu drept cuvânt (*Pand. Périod.* 1900. 2. 93 și *Dreptul*

*deapsă de nulitate* <sup>(1)</sup>, iar încât privește interesul terților, el este supus publicității <sup>(2)</sup>.

### 1° Formele contractului de căsătorie.

**Art. 1228.** — Convențiunile matrimoniale vor fi făcute prin tribunal, mai înainte de celebrarea căsătoriei, după formele stabilite de codul de procedură, *sub pedeapsă de nulitate*. (Art. 1229, 1230, C. civ. Art. 708—720 Pr. civ. Art. 1394 C. fr. *modificat*) <sup>(3)</sup>.

din 1900, No. 40; vezi și Pand. fr., v<sup>o</sup> *Conseil judiciaire*, 376), că dacă risipitorul păstrează, în principiu, libera dispoziție a veniturilor sale, aceasta este numai sub condiția de a nu le sustrage dela scopul și destinația lor firească, prin mijlocul unor combinații, care, sub aparența sau calificarea de scont, n'ar fi decât împrumuturi deghezate și n'ar conduce, în realitate, decât la înstrăinarea capitalului. Vezi și minoritatea C. din București în decizia suscitată. *Cr. judiciar* din 1903, No. 11, p. 91.

<sup>(1)</sup> De aceea tribun. Roman a decis, cu drept cuvânt, că o convenție matrimonială nu poate fi dovedită nici prin martori, nici prin jurământ, un act autentic fiind neapărat pentru existența ei, ca și pentru acea a oricărui act solemn în genere. Vezi *Dreptul* din 1903, No. 43, p. 352 urm. și Cas. rom. Bult. 1910, p. 383; *Dreptul* din 1910, No. 37 (cu observ. noastră); Bult. 1912, p. 1088; Bult. 1913, p. 1376. Vezi tom. IV, partea I-a, al Coment. noastre, p. 210, *ad notam* și *infră*, p. 96, nota 1.

<sup>(2)</sup> Cpr. Trib. Covurlui, *Cr. judiciar* din 1908, No. 18, p. 140. Vezi și *infră*, p. 104 urm.

<sup>(3)</sup> Art. 1394 din codul fr. dispune că orice convenții matrimoniale vor fi făcute, înainte de căsătorie, prin act public. Vezi și § adaos la art. 1394, prin L. din 10 Iulie 1850 (raportor Valette). — Art. 1382 din codul italian dispune că orice convenții matrimoniale trebuiesc făcute prin act public, înaintea notarului și înainte de căsătorie. Și în Austria se cere astăzi, în această privință, un act încheiat înaintea unui notar. (L. din 25 Iulie 1871 § 1). Aceeaș soluție se vede admisă și în codul portughez dela 1867 (art. 1097). Vezi și art. 181 din codul elvețian dela 1907, care prescrie pentru contractul de căsătorie tot forma autentică. — Art. 1434 din codul german zice. de asemenea, că orice contract de căsătorie (*der Ehevertrag*) trebuie să fie făcut în prezența simultanee a ambelor părți (vezi *supră*, p. 57, nota 4, *in fine*). în justiție (*vor Gericht*) sau înaintea unui notar (*oder vor einem Notar*). După acest

Dr. străin.

C. german.  
Art. 1434.

**Art. 709 Pr. civ.** — Contractul de căsătorie se va iscăli atât de bărbat cât și de femeie, precum și de părinții lor <sup>(1)</sup>, și de cei care constituiesc dota, dacă dotă există. (Art. 708, 710 urm. Pr. civ. Art. 1223 urm., 1228 urm., 1235 urm. C. civil).

**Art. 710 Pr. civ.** — Mai înainte de celebrarea căsătoriei, ambii soți, împreună cu cei ce au constituit dota, se vor prezenta, în persoană sau prin procuratori speciali, înaintea tribunalului domiciliului bărbatului, cu petiția iscălită de dânsii, spre a cere autentificarea și transcrierea contractului, în registrul tribunalului. (Art. 709, 711 Pr. civ. Art. 1228 urm. C. civil).

Dr. vechiu fr.  
și C. Calimach.  
Art. 1616.

Altădată, în unele provincii ale Franței <sup>(2)</sup> și în legislația noastră anterioară, contractul matrimonial nu eră un act solemn. „Tocmelele căsătorești se fac, zice art. 1616 din

cod (art. 1432), soții pot însă să revoace sau să schimbe convenția lor matrimonială, chiar în urma celebrării căsătoriei (*insbesondere auch nach der Eingehung der Ehe*). Vezi și art. 179 din codul elvețian dela 1907, care permite facerea contractului de căsătorie și în urma celebrării căsătoriei. Cpr. Virgile Rossel et F. H. Mentha, *Manuel de droit civil suisse*, I, p. 258. Vezi și *infra*, p. 117, 118 și 128.

Dr. rusesc.

În Rusia, contractul matrimonial poate fi făcut atât prin acte autentice și legalizate, cât și prin acte sub semnătură privată (art. 707 urm. C. civil rusesc). Cpr. Trib. Paris, *J. Clunet*, anul 1896, p. 870.

Dr. englez.

În Englitera, convențiile matrimoniale trebuie să fie scrise, însă nu sunt supuse nici unei forme solemne. Vezi Er. Lehr, *Droit civil anglais*, I, No. 185; Roguin, *Droit civil comparé (Le régime matrimonial)*, 983, p. 864. Vezi și *infra*, p. 32.

Cazul când intervin părinții viitorilor soți.

(1) Aceasta presupune însă că soții sunt minori sau, dacă ei sunt majori, că părinții au făcut vreo stipulație în contractul matrimonial, căci altfel soții pot face singuri contractul lor matrimonial. Cpr. Trib. R. Vâlcea, *Cr. judiciar* din 1903, No. 38 (cu observ. noastră). Părinții viitorilor soți nu sunt ținuti, sub pedeapsă de nulitate, de a participa la facerea convențiilor matrimoniale ale copiilor lor, zice Curtea noastră de Casație, decât dacă sunt constituitori de dotă. Cas. rom. Bult. 1903, p. 1524; *Cr. judiciar* din 1904, No. 12 și *Dreptul din acelaș an*, No. 25; Trib. Vlașca, *Cr. judiciar* din 1903, No. 38, p. 322 (cu observ. noastră). — *Contră*: Trib. Ilfov, *Cr. judiciar* din 1904, No. 12, p. 100 (decizie casată). Vezi asupra art. 709 Pr. civ. și alte decizii citate de d-l Em. Dan, în *Codul de procedură civilă adnotat*, p. 905, 906 (ed. a 2-a).

(2) Cpr. Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, I, 87.

codul Calinaeh, și *neînscris* <sup>(1)</sup>, însă înaintea cel puțin a trei martori vrednici de credință” <sup>(2)</sup>.

Aceeaș soluție eră admisă și sub C. Caragea <sup>(3)</sup>; căci, în ambele legislații, formalitatea transcrierii, introdusă la 1832, prin Regulamentul organic, eră privitoare numai la interesul terțiilor <sup>(4)</sup>. De aceea s'a și decis, de nenumărate ori, că o convenție matrimonială încheiată sub legea veche, poate fi dovedită astăzi între părți, prin martori, conform principiilor atunci în vigoare <sup>(5)</sup>.

Astăzi, contractul matrimonial, oricare ar fi regimul Dr. actual.

(1) „*Ad exactionem dotis. quam semel præstari placuit, qualicunque sufficere verba censemus. sive scripta fuerint, sive non, etiam si stipulatio in pollicitatione rerum dotalium minime fuerit subsequata*“ (L. 6, Cod, *De dotis promissione*, etc., 5, 11).

(2) Cpr. C. Galați și Iași, *Dreptul* din 1897, No. 31 și din 1890, No. 36. Vezi și Cas. rom. (Secții-unite), Bult. 1880, p. 305; *Dreptul* din 1881, No. 69. Mai vezi Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1900, No. 43, p. 350, etc.

(3) Cpr. C. Craiova, *Dreptul* din 1903, No. 12; Cas. rom. Bult. 1890, p. 1372 și *Dreptul* din 1891, No. 1. După codul Caragea, zice această din urmă decizie, nu eră nevoie ca înzestrarea să se facă printr'un act scris și ca ambii viitori soți, precum și înzestrătorii să fie față la întocmirea actului. În consecință, este validă, sub acest cod, zestrea constituită în mod verbal, deși n'au fost față la această constituire decât înzestrătorul și viitorul bărbat.

(4) Vezi *infra*, nota 2 dela p. 105, 106. — După dispozițiile art. 1 lit. D, anexa lit. T din Regulamentul organic al Moldovei, numai contractele de căsătorie de o valoare mai mică de 1000 lei vechi fiind scutite de formalitatea transcrierii, de aici rezultă că, față cu terțiile persoane, nu se poate opune caracterul dotal al unui imobil înstrăinat de femeie și soțul ei, dacă se constată că acest imobil eră de o valoare mai mare de 1000 lei vechi și contractul nu eră transcris. Cas. rom. Bult. 1895, p. 269.

(5) Vezi tom. VII al Coment. noastre și deciziile citate acolo, p. 244, nota 4, la care trebuie să adăogăm, Cas. rom. Bult. 1905, p. 1369 și *Cr. judiciar* din 1905, No. 78; *Dreptul* din 1906, No. 25; Trib. Romanați, *Cr. judiciar* din 1908, No. 40, etc. Vezi și *infra*, nota 2 dela p. 105, 106.

S'a decis că transcrierea foilor dotale se putea face, după Regul. organic, și în urma celebrării căsătoriei și, în acest caz, foaia dotală nu putea fi opusă terțiilor decât în urma îndeplinirii acestei formalități. C. Galați, *Dreptul* din 1890, No. 66.

adoptat de soți, fiind un act solemn<sup>(1)</sup>, trebuie, *sub pedeapsă de nulitate*, să fie făcut prin act autentificat de tribunal sau de judecătorul de ocol, în privința foilor dotale care nu întrec suma de 3000 lei (art. 718 Pr. civ.)<sup>(2)</sup>, și să fie trecut într'un registru special (registru de foi dotale)<sup>(3)</sup>.

Simpla depunere a actului la tribunal, cu cererea de

Nedovedirea conv. matrimoniale cu martori și jurământ.

(1) Din împrejurarea că convenția matrimonială este, după codul actual, un act solemn, rezultă că o asemenea convenție nu mai poate fi astăzi dovedită cu martori, lucru care eră, din contra, cu putință în dreptul nostru anterior. Vezi pag. 95, text și nota 2. S'a decis, de asemenea, că o convenție matrimonială nu poate fi dovedită prin jurământul decizor (Cas. rom. Bult. din 1910, p. 383 și *Dreptul* din 1910, No. 37, cu observ. noastră), soluție aplicabilă atât donațiunilor (Trib. Roman, *Dreptul* din 1893, No. 79, p. 640), cât și oricărui act solemn în genere. Vezi și *supra*, p. 93, nota 1. — S'a mai decis că, sub codul actual, convențiile matrimoniale, oricare ar fi regimul adoptat de soți, trebuie făcute, sub pedeapsă de nulitate, cu anume forme stabilite de codul de procedură civilă, formalități care dau contractului un caracter de solemnitate, cerut pentru însăși existența convenției, iar nu numai ca simplu mijloc de probă. Comite deci o violare de lege tribunalul care, cu ocazia stabilirii unor taxe succesoriale, admite a se dovedi cu martori că averea supusă la taxă printr'o decizie ministerială nu a aparținut defunctului, ci este a soției sale, ce se găsește încă în viață, fiindu-i constituită dotă de un terțiu, la trecerea ei în căsătorie cu defunctul. Cas. S-a III-a, Bult. 1912, p. 1088.

Art. 718 Pr. civ.

(2) Vom vedea, în adevăr, mai la vale, când vom explica art. 1245, 1246 C. civil, că art. 718 Pr. civ. nu este abrogat. — Vezi cu toate acestea, C. Botez, *Noul codice de ședință al judecătorului de ocol*, p. 529, nota 1, care zice că este îndoelnic dacă judecătorii rurale mai pot autentifica astăzi foile dotale, incompetența judecătoriiilor urbane fiind vădită.

Autentif. testamentelor emanate dela țărani.

Judecătoriiile rurale pot însă autentifica testamentele țăranilor, după cum a declarat anume în cameră Ministrul justiției, răspunzând unei întrebări pusă de d-l Al. Marghiloman. Vezi C. Botez, *Noul cod de ședință al judecătorului de ocol*, p. 536. Vezi și tom. IV, partea II-a, al Coment. noastre, p. 76, 77 (ed. a 2-a).

(3) S'a decis însă că convențiile matrimoniale trecute altădată, până la înființarea unor registre speciale, în registrele actelor autentice, erau perfect valide și opozabile terților, dacă pe lângă trecerea în aceste registre, ele erau și transcrise. C. Galați,

a fi autentificat, nu conferă însă acestui act autenticitatea dacă, înainte de căsătorie, nu s'a constatat voința și consimțământul părților <sup>(1)</sup>.

După art. 710 din procedura veche, numai transcrierea trebuie să se facă la domiciliul bărbatului, autentificarea putându-se face la orice alt tribunal din țară. Textul din procedura actuală adaugă că și *autentificarea* trebuie să se facă tot la tribunalul acestui domiciliu. Scopul legii n'a fost însă de a hotărî tribunalul competent în privința autentificării, după cum ne arată expunerea de motive a proiectului de revizuire, ci de a prescrie numai formalitatea autentificării care, înainte de procedura revizuită la 1900, nu era prevăzută de procedura veche <sup>(2)</sup>. De aceea s'a decis de mai mulțori, că o convenție matrimonială, autentificată de un alt tribunal decât acel al domiciliului bărbatului, este perfect validă, numai transcrierea urmând a fi făcută la acest domiciliu <sup>(3)</sup>.

Autentificarea poate să emane dela orice tribunal din țară, iar transcrierea trebuie să fie făcută la domiciliul bărbatului.

*Pagini juridice* din 1914, No. 133, p. 1055. In acelaș sens, Cas. S-a I-a, Bult. 1895, p. 604 și *Pagini juridice, loco supra cit.*, p. 1954.

- (1) Cas. rom. Bult. 1899, p. 790; Bult. 1893, p. 741; C. București, *Dreptul* din 1892, No. 41, p. 326.— Cerințele legii ar fi însă îndeplinite, dacă tribunalul a constatat libertatea consimțământului tuturor părților contractante, cu toate că petiția de autentificare n'ar fi fost semnată de toate părțile care au participat la formarea actului. Trib. R. Vâlcea, *Cr. judiciar* din 1903, No. 38 (cu observ. noastră).
- (2) Autentificarea nu era și nu este prevăzută nici de codul civil, căci art. 1228 din acest cod dispune numai că convențiile matrimoniale vor fi făcute *prin tribunal*, înainte de celebrarea căsătoriei, fără a vorbi de autentificarea lor.
- (3) C. Iași, *Cr. judiciar* din 1906, No. 3 (cu observ. noastră); *Dreptul* din 1908, No. 62, p. 507 urm. (cu observ. noastră); Trib. Suceava, *Dreptul* din 1913, No. 80; C. Galați, *Pagini juridice* din 1915, No. 140 (tot cu observ. noastră), etc.—Vezi însă Trib. Fălciu, *Cr. judiciar* din 1908, No. 62, p. 494 (sentița infirmată de Curte). Art. 772 din noul proiect de revizuire al procedurii civile din 1900, elaborat de fostul Ministru al justiției, C. Stoicescu, și care doarme în cartoanele Ministerului justiției, dispune anume că autentificarea convențiilor matrimoniale poate să emane dela orice tribunal din țară.—D-l Nacu este deci greșit când afirmă (III, p. 31, No. 20) că tribunalul competent de a *legaliza* (?) contractul



Motivele autenticității.

Motivele formalității substanțiale ale autenticității sunt următoarele:

1<sup>o</sup> Autenticitatea asigură inmutabilitatea convențiilor matrimoniale, pentrucă unul din originalele actului rămânând în arhiva tribunalului (art. 12 L. pentru autentificarea actelor), părțile nu pot nimici originalul ce dețin în mâna lor, spre a fi considerate ca fiind căsătorite fără contract, cece s'ar fi putut întâmpla, dacă contractul matrimonial n'ar fi fost supus formelor autenticității;

2<sup>o</sup> Contractul matrimonial fiind autentic, părțile sau reprezentanții lor nu pot nimici efectele lui, prin tăgăduirea semnăturii lor (art. 1178 C. civ.), cece ar fi fost, din contra, cu puțință, dacă s'ar fi putut face o convenție matrimonială printr'un act sub semnătură privată:

3<sup>o</sup> În fine, convențiile matrimoniale cuprinzând mai în totdeauna liberalități făcute, fie de viitorii soți între ei, fie de terții viitorilor soți, asemenea liberalități cer neapărat un act autentic (art. 813) (1).

Aplie. L. p. autentif. actelor.

Formele autenticității sunt acele prevăzute de lege pentru autentificarea actelor în genere (2), un singur jude-

matrimonial este acel al domiciliului bărbatului. Acest autor recunoaște însă mai la vale (III, p. 33, No. 26) că un contract matrimonial autentificat de un alt tribunal decât acel al domiciliului bărbatului, n'ar putea fi anulat din această cauză.

- (1) Cpr. Thiry, III, 211; Planiol, III, 806; Mourlon, III, 4; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 486; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 2771 urm.; Guillouard, *Contrat de mariage*, I, 188; Baudry et Surville, *Idem*, I, 77, etc.— Cu toate acestea, exigența legii a fost criticată de unii autori: „Niciun contract, zice Acollas (III, p. 26, *ad notam*), nu mai are astăzi rațiunea de a fi solemn; solemnitatea este o rămășiță a dreptului roman“.

Motivele solemnității în materie de donațiuni.

Încât privește motivele solemnității și origina acestei solemnități în materie de donațiuni între vii, vezi tom. IV, partea I-a, al Coment. noastre, p. 14, text și nota 3, p. 213, 214 și 669, etc.

- (2) S'a decis că autenticitatea consistând în constatarea voinței părților contractante de către judecătorul competent, prin propriile sale simțuri, de aci rezultă că un act dotal este investit cu caracterul autenticității, când judecătorul competent, după ce a constatat îndeplinirea dispozițiilor art. 709 și 710 Pr. civ., relativ la semnarea actului de către părțile în drept și la prezentarea înaintea sa, a procedat la luarea con-

cător putând instrumenta astăzi, iar nu numai decât tribunalul în complect, după cum se cerea sub codul civil, înaintea legilor asupra autentificării actelor din 1886 și din 1887<sup>(1)</sup>.

Părțile se vor înfățișa înaintea tribunalului în persoană, sau prin mandatar, investiți cu procuri *speciale* (art. 710) și *autentice*, după cum prevede acum art. 722 din noul proiect de revizuire al procedurii dela 1900<sup>(2)</sup>.

Contractul matrimonial va fi redactat, ca orice act în genere, în limba română, căci altfel judecătorii ar putea refuza de al autentifica<sup>(3)</sup>.

Contractul de căsătorie fiind un contract solemn, ca și donațiunea (art. 813) sau ipoteca (art. 1747, 1772), etc., formele autenticității sunt prescrise de lege *ad solemnitatem*, pentru

Necesitatea unei procuri autentice.

Limba română.

Autenticitate prescrisă *ad solemnitatem*.

simțământului părților, încuviințând întocmirea actului. Nereproducerea procesului-verbal în josul contractului matrimonial și încheierea lui pe un act separat, nu poate să ridice actului caracterul autenticității. Cas. rom. Bult. 1911, p. 301 și *Dreptul* din 1911, No. 28, p. 221, 222; *Cr. judiciar* din 1911, No. 35, p. 280, etc.

(1) Vezi încăt privește procedura autentificării în genere, tom. IV, partea II-a, al Coment. noastre, p. 78 urm.

S'a decis, cu drept cuvânt, că orice convenții matrimoniale, făcute înainte de legea autentificării actelor, sunt lipsite de autenticitate și, ca atare, *inexistente*, dacă din procesul-verbal de autentificare se constată că la luarea consimțământului părților a instrumentat un singur judecător, iar nu complectul tribunalului. Cas. rom. S-a I-a (11 Februarie 1914), *Jurisprudența română* din 1914, No. 10, p. 146 și *Dreptul* din 1914, No. 24, p. 187 (cu nota d-lui S. Rădulescu). Vezi și Trib. Botoșani, care pune, cu drept cuvânt, în principiu că formalitățile cerute de legea autentificării actelor nu sunt aplicabile convențiilor matrimoniale autentificate înainte de promulgarea acestei legi. *Dreptul* din 1913, No. 2, p. 11. Această soluție se aplică nu numai convențiilor matrimoniale, dar încă tuturor actelor autentice în genere.

Autentificarea unei conv. matrimoniale înaintea legii din 1887.

(2) Vezi *supra*, p. 58 urm. și *infra*, p. 141.

(3) Vezi tom. VII al Coment. noastre, p. 132. Cpr. Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 495; Aubry et Rau, VIII, § 755, p. 204. — Contractul n'ar fi însă nul dacă ar fi fost prezentat tribunalului în altă limbă decât cea română, niciun text de lege nepronunțând nulitatea unui asemenea act. Cpr. Guillaouard, *Contrat de mariage*, I, 194. Vezi încăt privește testamentele, art. 2244 și 2245 din codul german reproduse în tom. VII al Coment. noastre, p. 132, nota 3.

însăși existența contractului; de unde rezultă că contractul matrimonial redactat printr'un act sub semnătură privată, sau căruia i-ar lipsi o formă oarecare, n'ar fi numai anulabil, ci *inexistent* sau fără ființă<sup>(1)</sup>.

Consecințele  
inexistenței  
contractului.

Din acest principiu că contractul matrimonial, neregulat în privința formelor, este *inexistent*, rezultă următoarele consecințe importante:

1<sup>o</sup> Soții se consideră ca fiind căsătoriți sub regimul de drept comun, fiindcă legalmente ei nu au niciun contract;

Art. 1172 C.  
civ. și 22 L.  
p. autentic.  
actelor.

2<sup>o</sup> Contractul matrimonial, nul ca act autentic, n'ar putea valora, după unii, nici ca act sub semnătură privată, conform art. 1172 C. civil, deși el ar fi fost semnat de părți, pentrucă atât art. 1172 C. civil cât și art. 22 din lege pentru autentificarea actelor nu s'ar aplica decât actelor ce pot fi redactate în forma privată, iar nu și celor pentru care autenticitatea este prescrisă ca o condiție esențială<sup>(2)</sup>;

(1) Thiry, III, 211; Laurent, XXI, 44; T. Huc, IX, 32; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 498; Guillouard, *Idem*, I, 197; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 2803; Trib. Mehedintzi, *Cr. judiciar* din 1902, No. 68 (cu observ. noastră); C. Pau și Caen, Sirey, 36. 2. 546; Sirey, 45. 2. 75, etc.

(2) Laurent, XXI, 47; Guillouard, *Contrat de mariage*, I, 197; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 2804; C. Caen, Sirey, 45. 2. 76, etc.

Bărbatul  
poate fi con-  
demnat la res-  
tituirea dotei,  
cu toate că  
convenția, în  
baza căreia el a  
primit această  
dotă, este nulă  
ca act dotal.

S'a decis însă, cu toate acestea, că o convenție matrimonială, nulă ca act dotal, care constată predarea dotei de către constituitor și primirea ei de către bărbat, este validă ca creanță ordinară și că bărbatul poate, în baza unui asemenea act, să fie obligat la restituirea dotei. Vezi Cas. rom. Bult. 1897, p. 1317 și *Cr. judiciar* din 1898, No. 4; Bult. 1900, p. 171; C. București, *Dreptul* din 1897, No. 74; C. Craiova, *Dreptul* din 1912, No. 11, p. 85 și *Pagini juridice* din 1912, No. 92, p. 725 (cu observ. noastră); Alex. Degré, *Scr. juridice*, I, p. 425. Vezi și *infră*, p. 120, 121 și 178, nota 1.— Vezi însă Trib. Dolj, *Revista Justiția* din 1 Februar 1912, No. 1, din care numai câteva numere au apărut la Craiova, sub îngrijirea d-lui D. M. Constantinescu.

Aplic.  
art. 1092 § 2  
C. civ. la con-  
stituirea de  
dotă. Contro-  
versă.

Iată o altă chestie, care a dat loc la discuții: Un părinte se obligă printr'un act sub semnătură privată a înzestră pe un copil al său. Acest act este el obligator, cu toate că n'a existat în specie niciun act dotal, constituit în formele legale? Această chestiune, asupra căreia am zis câteva cuvinte în treacăt în tom. I al Coment. noastre, nota 3 dela p. 697, 698 și în tom. IV, partea I-a, p. 321 urm., va fi examinată mai

3<sup>o</sup> Toate părțile interesate pot propune inexistența actului<sup>(1)</sup>;

4<sup>o</sup> Nulitatea contractului nu poate fi acoperită nici prin celebrarea căsătoriei, nici prin confirmarea expresă sau tacită, îndeplinită fie în timpul căsătoriei, fie în urma desfacerei ei, de oarece, după cum știm, confirmarea este cu neputință în privința actelor inexistente. *Quod nullum est confirmari nequit*<sup>(2)</sup>;

Celebr. căsătoriei.

5<sup>o</sup> Nulitatea de formă, de care ar fi atins contractul matrimonial, nu poate fi acoperită nici prin prescripția de 10 ani, statornicită de art. 1900 C. civil. fiindcă această confirmare tacită nu se aplică decât nulităților relative<sup>(3)</sup>;

Neaplic. art. 1900 C. civil.

6<sup>o</sup> În fine, contractul matrimonial fiind, după legea noastră, un act emnamente solemn, de aci rezultă că doi

Dr. internațional. Controversă.

la vale, pag. 185 urm., când ne vom ocupa despre natura juridică a constituirei dotei, în privința constitutorului ei.

(1) Orice persoană având un interes bănesc sau chiar moral, însă apreciazabil, zice un autor, poate să invoace ineficacitatea unui act sau unui contract inexistent; căci un act sau un contract fără ființă nu poate să lege pe nimene și fie care poate să-i tăgăduiască existența; neantul este, în adevăr, neant față de toți<sup>4</sup>. Vezi G. Cohédy, *Revue trimestrielle de droit civil*, tom. XIII, anul 1914, p. 40. Vezi *suprà*, p. 83 și *infra*, p. 120.

— Cu toate acestea, Curtea de casație din Franța a tăgăduit colateralilor dreptul de a opune inexistența unei căsătorii. Vezi Sirey, 87. 1. 461; *Pand. Périod.* 88. 1. 1 (cu nota lui A Weiss și P. L. Lucas); D. P. 88. 1. 161 (cu nota lui Poncet). În acelaș sens, C. Bordeaux, Sirey, 84. 2. 201. — *Contrà*: C. Bastia, Sirey, 82. 2. 177 (cu nota lui Labbé). Vezi asupra acestor decizii, Cohédy, *op. și loco supra cit.*

(2) Vezi *suprà*, p. 60, text și nota 3 și p. 72, 83, etc. Cpr. Trib. Roman, *Dreptul* din 1903, No. 43, p. 353. — Confirmarea nu poate să aibă loc nici din partea moștenitorilor părților, pentru că art. 1167 § 1, care admite soluția contrară în privința donațiunilor, fiind o excepție, este de strictă interpretare și, ca atare, nu se aplică celorlalte acte solemne; deci, nici contractului matrimonial. Laurent, XXI, 46; *Répert. Sirey*, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 507; Guillaouard, *Idem*, I, 198. Vezi și tom. VII al Coment. noastre, p. 51. — *Contrà*: Aubry et Rau, V, § 503, p. 249 (ed. a 4-a) și VII, p. 497 (ed. a 5-a).

Neaplic., în specie, a art. 1167 § 1. Controversă.

(3) Cp. Laurent, XXI, 46 urm.; Guillaouard, *Contrat de mariage*, I, 197 urm.; *Répert. Sirey*, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 499 urm. Vezi și *suprà*, p. 62, 83 și *infra*, p. 120.

Români sau un Român și o străină, care ar face convenția lor matrimonială într'o țară unde acest contract n'ar fi solemn, de exemplu, în Englitera (vezi *supră*, p. 94, *ad notam*), nu l-ar putea face în această formă, ei vor trebui neapărat să-l facă în forma autentică, după formele legii țării în care viitorii soți se găsesc; pentrucă, după părerea noastră, adagiul *locus regit actum* nu se aplică actelor solemne (analogie din art. 1773 și 1789 C. civil) <sup>(1)</sup>. Art. 1106 din codul portughez este expres în această privință <sup>(2)</sup>.

Agenți diplo-  
matici.

Dacă Românii aflători în străinătate au recurs la agenții noștri diplomatice, nu mai începe îndoială că contractul lor va fi redactat în forma autentică, conform legii române <sup>(3)</sup>.

Conv. matri-  
moniale în-  
cheiate de  
străini în Ro-  
mânia.

De asemenea, străinii aflători pe teritoriul nostru vor face contractul lor matrimonial conform legilor române, dacă ei nu preferă să-l facă la agenții lor diplomatice, presupunând, bine înțeles, că acești agenți au competența de a instrumenta după legea țării lor respective.

(1) Vezi tom. I, al Coment. noastre, p. 221, 222; tom. IV, partea I-a p. 326; tom. IV, partea II-a, p. 26, etc. Vezi în acest sens, Laurent, *Principes*, I, 99 și XXI, 49, precum și *Dr. civil international*, II, 240 urm. și V, 213; Duranton, I, 91; Bertauld, *Quest. pratiques et doctrinales de Code Napoléon*, I, 154, p. 122, etc. — *Contrà*: Aubry et Rau, I, § 31, p. 168 (ed. a 5-a), și V, § 503, pag. 248 (ed. a 4-a); T. Huc, I, 168 și IX, 61; Demolombe, I, 106; Weiss, *Tr. élément. de droit international privé*, p. 508 (ed. a 2-a) și *Tr. théorique et pratique de droit international privé*, III, p. 536; Surville et Arthuys, *Cours élément. de droit international privé*, 191, pag. 247, 248 (ed. a 5-a); Despagnet, *Pr. de droit international privé*, 330, p. 952 urm. (ed. a 5-a); Guillouard, *Contrat de mariage*, I, 333 urm.; Michaux, *Idem*, 415, 1872; Troplong, *Idem*, I, 188; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 1079; Arntz, I, 76; Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1910, No. 36, p. 292 (Ef. Antonescu judecător unic); Trib. Albi, *Dreptul* din 1912, No. 71, p. 599 (cu observ. noastră), etc.

C. portughez.  
Art. 1106.

(2) „Contractele de căsătorie făcute în străinătate între supuși portughezi, zice acest text, sunt supuse secțiunii de față. Ele pot însă fi făcute în forma autentică stabilită în țara în care sunt încheiate (*as dictas onvenções ser redigidas ou pela forma autentica, estabelecida nesse país*), sau înaintea agenților consulari ai guvernului portughez în acea țară“.

(3) Cpr. Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 1080.

## Consecințele autenticității contractului matrimonial. Puterea lui probatorie și executorie.

Credința ce merită contractul matrimonial este aceea a tuturor actelor autentice în genere. Încât privește declarațiile și constatările emanate dela însuș judecătorul care a instrumentat, ele fac credință *erga omnes* până la înscrierea în fals (art. 1173 C. civ.)<sup>(1)</sup>. În acest sens contractul matrimonial este opozabil terțiilor<sup>(2)</sup>.

Aplic.  
art. 1173 C.  
civil.

Dar, dacă contractul dovedește până la înscrierea în fals declarațiile primite de judecători, el nu dovedește sinceritatea acestor declarații. Părțile interesate pot deci să combată clauzele convenției matrimoniale ca frauduloase sau simulate, neputând, în principiu, uză de martori și prezumpții decât atunci când vor avea un început de dovadă scrisă<sup>(3)</sup>. Cu alte cuvinte, vom aplica în specie principiile generale dela titlul obligațiilor<sup>(4)</sup>.

Enunțările  
care pot fi dă-  
rămate prin  
dovada con-  
trară.

Conform principiilor cunoscute, terții vor putea însă stabili fraudă sau simulația prin orice probe, independent de un început de probă scrisă, pentrucă ei au fost în imposibilitatea materială de a-și procura un început de dovadă scrisă (art. 1198)<sup>(5)</sup>.

Terții pot ad-  
ministra orice  
probe.

(1) Vezi tom. IV, partea I-a, al Coment. noastre, p. 33, nota 2, în fine și p. 309, nota 4; tom. IV, partea II-a, p. 94, text și nota 3, precum și p. 95; tom. VII, p. 154 urm., etc.

(2) Vezi *supră*, p. 54 urm.

(3) Vezi *supră*, p. 65, 66.—Numai în materie comercială, simulația poate fi dovedită cu martori și prezumpții, chiar între părțile contractante (art. 46 C. com.). Cpr. Cas. rom. Bult. S-a II-a, anul 1889, p. 224.

Art. 46  
C. com.

(4) Vezi tom. V al Coment. noastre, p. 274 urm., precum și tom. VII, p. 157 și 285, etc.

(5) Vezi *supră*, p. 66. Mai vezi tom. IV, partea I-a, al Coment. noastre, p. 151, 311 și tom. V, p. 275, text și nota 1; tom. VII, p. 157 și tom. X, p. 333, text și nota 2, etc. Cpr. Cas. rom. Bult. 1910, p. 218 și *Cr. judiciar* din 1910, No. 68 (cu observ. noastră.).

S'a decis, în această privință, că acțiunea exercitată de copii, spre a face să se declare că chitanța de primirea dotei mamei, dată de tatăl lor în contractul matrimonial, constituie o donațiune deghizată ce întrece partea disponibilă, derivă din rezerva ce ei au dela lege și că, prin urmare, ei nu lucrează,

Copiii sunt  
terții când  
atacă actul  
ca rezerva-  
tari.

Investirea  
contractului  
cu formula  
executorie.

Contractul matrimonial fiind un act autentic este executor. El poate deci fi investit cu formula executorie și adus la îndeplinire (art. 1173), de exemplu, de femeec sau de moștenitorii ei, în contra bărbatului sau moștenitorilor lui, pentru restituirea dotei (<sup>1</sup>).

**2<sup>o</sup> Publicitatea generală a convențiilor matrimoniale (art. 61, 62  
C. civ., 708—720 Pr. civ.).**

Publicitatea  
conv. matri-  
moniale.

Contractul matrimonial trebuie să fie adus la cunoștința terțiilor, pentru că ei ar fi expuși la fraude din partea soților, dacă n'ar avea de unde să-l cunoască.

Art. 61, 62  
C. civil.

În acest scop, ofițerul stărei civile trebuie să interpeleze pe viitorii soți, precum și pe persoanele care autoriză căsătoria, dacă sunt de față, asupra existenței sau inexistenței unui contract matrimonial (art. 61 C. civil), și să menționeze în actul de căsătorie declarația părților, data contractului,

în calitate de reprezentanți ai părinților lor, ei în calitate de terții persoane, față de care convențiile matrimoniale sunt *res inter alios acta*. Cas. belg. Sirey, 91. 4. 25.

Această soluție este juridică, pentru că este de principiu că moștenitorii sunt considerați ca terții, de câteori actul atacat tinde la complinirea rezervei lor, pe care actul atacat ar fi atins-o. Vezi tom. IV, partea I-a, al Coment. noastre, p. 311 și tom. V, p. 279. Cpr. C. Iași și București, *Dreptul* din 1881, No. 4 și din 1896, No. 79; Trib. Putna și C. Galați, *Dreptul* din 1892, No. 42 și din 1902, No. 7; *Cr. judiciar* din 1902, No. 20 (cu observ. noastră). Vezi și Laurent, XII, 328, *in fine*, etc.—*Contrà*: Trib. Dolj, *Dreptul* din 1913, No. 45 (cu nota d-lui I. N. Fișescu în sens contrar). Sentința tribun. Dolj cuprinde o eroare grosolană de drept.

- (<sup>1</sup>) Vezi tom. VII al Coment. noastre, p. 160 urm. Cpr. G. D. Nedelcu, *Dreptul* din 1912, No. 74.—Rămâne însă bine înțeles că actul nu va fi executor, de câteori drepturile ce decurg din el nu sunt exigibile, sau când exigibilitatea este supusă unei condiții care nu s'a îndeplinit încă.

De asemenea, un act dotal nu poate fi executat în contra constituitorilor dotei, când bărbatul a declarat în act că a primit averea constituită dotă. În asemenea caz, înzestratul nu poate avea decât o acțiune în justiție pentru a dovedi că n'a primit dota, deși a declarat în act că a primit-o, Nedelcu, *Dreptul*, *loco supra cit.*, p. 618. Vezi și *suprà*, p. 64, 65.

Moștenitorii  
se consideră  
ca terții de  
câteori actul  
atacat are de  
scop compli-  
nirea rezervei  
lor.

Cazul când  
actul dotal nu  
poate fi exe-  
cutat în contra  
constituito-  
rilor dotei.

de există, precum și autoritatea care l-a autentificat (art. 62 C. civil)<sup>(1)</sup>.

Aceste dispoziții, complectate în Franța prin legea din 10 Iulie 1850, datorită în mare parte inițiativei fostului nostru profesor Valette, vestesc de o cam dată pe terții despre existența unei convenții matrimoniale.

Ofițerul stărei civile, care ar fi omis de a interpela pe soți asupra contractului lor matrimonial, sau de a face mențiune despre acest contract în actul de celebrare al căsătoriei, va fi pedepsit de tribunalul civil, conform art. 54 C. civil, oșebit de daunele la care el ar putea fi condamnat către terții.

Se poate întâmpla ca soții, interpelați de ofițerul stărei civile, să facă o declarație mincinoasă, adică să declare că nu au contract de căsătorie, pe când, în realitate, ar avea unul. În asemenea caz, o dispoziție adaosă în 1850 la art. 1391 din codul francez, dispune că femeea se consideră, în privința terțiilor, capabilă de a contracta, în limitele dreptului comun: ceea ce însemnează că ea nu se poate sustrage dela obligațiile sale, invocând<sup>1</sup> contra terțiilor incapacitatea ce ar rezulta pentru dânsa din adoptarea regimului dotal. Această dispoziție nefiind reprodusă în legea noastră, femeea, chiar în caz de declarație mincinoasă, va putea să opue incapacitatea sa terțiilor, pentrucă aceștia au alte mijloace de a se asigura despre existența unei convenții matrimoniale între soți. În adevăr, art. 708 urm. din Pr. civ. prescriu transcrierea convențiilor matrimoniale în registrul tribunalului domiciliului bărbatului, tocmai în interesul terțiilor persoane<sup>(2)</sup>.

L. fr. din  
1850.

Sanctiunea  
art. 61, 62 C.  
civil.  
Art. 54 C. civ.

Cazul când  
soții au făcut  
o declarație  
mincinoasă.  
Deoseb. de C.  
francez.

(1) În acest scop, art. 713 Pr. civ. prevede că, la cererea bărbatului, președintele tribunalului îi va da un extract legalizat de pe contractul său de căsătorie, care va servi de dovadă pentru așezarea definitivă a convențiilor matrimoniale.

Art. 713  
Pr. civ.

În caz când unul din soți sau amândoi sunt comercianți, ofițerul stărei civile trebuie să ceară dela ei o copie legalizată de pe contractul lor matrimonial și să-l trimeată spre publicare tribun. unde se află stabilimentul lor comercial, aceasta sub pedeapsă de amendă și, la caz de rea credință, de destituire (art. 19 C. com.). Vezi *infra*, p. 112 urm.

Art. 19 C.  
com.

(2) Știm, de asemenea, că transcrierea foilor dotale în dreptul nostru anterior, prescrișă atât de Regulamentul organic al Moldovei (anexa lit. T), cât și de acel al țării românești

Transcr. în  
dr. anterior.



Transcr. conv. matrimoniale în registrele trib. domiciliului bărbatului.

Toate convențiile matrimoniale sau contractele de căsătorie și foile dotale, zice art. 708 Pr. civ., prin urmare chiar și cele care ar cuprinde numai o avere mobilă (art. 711 Pr. civ.)<sup>(1)</sup>, vor fi trecute din cuvânt în cuvânt într'un registru special ce se va ține la grefa fiecărui tribunal de județ<sup>(2)</sup>; iar art. 710 din acelaș cod dispune că aceste convenții trebuie să fie transcrise în registrele tribunalului dela domiciliul bărbatului<sup>(3)</sup>.

Sanctiune.

Transcrierea făcută la alt tribunal decât acel al domiciliului bărbatului, face ca actul să nu poată fi opus terților<sup>(4)</sup>.

(art. 332 urm.), eră cerută tot în interesul terților. Vezi *supra*, p. 95 și tom. VII al Coment. noastre, p. 244, text și nota 4 și la deciziile citate acolo, *adde*: Trib. Ilfov și Bacău, *Dreptul* din 1902, No. 41 și din 1912, No. 14, p. 107 (cu observ. noastră). — S'a decis că efectul lipsei de publicitate a actului, cerută de Regul. organic al ambelor țări, eră ca femeea să fie considerată față de terții ca neavând dotă. Imobilul cuprins în actul dotal rămânea însă în patrimoniul ei, cu titlu de exoprică sau parafernă. Cas. S-a I-a, Bult. 1877, p. 220 și Bult. 1881, p. 710. Aceeaș soluție a fost admisă și în dreptul actual, în privința transcrierii speciale prevăzute de art. 708 și 710 Pr. civ., care trebuie să se facă la domiciliul bărbatului. Cpr. C. Galați, *Dreptul* din 1890, No. 54.

(1) Cpr. C. București, *Dreptul* din 1897, No. 31 și *Cr. judiciar* din 1909, No. 44.

Art. 714, 715 Pr. civ.

(2) Procesul-verbal al transcrierii se trece în josul contractului de căsătorie și în registrul de transcriere (art. 714 Pr. civ.). Contractul odată autentificat și transcris se primește de bărbat în prezența înzestrătorului (art. 715 Pr. civ.).

Transcrierea fiind prescrisă numai în interesul terților, lipsa ei nu atrage nulitatea contractului.

(3) Transcrierea convențiilor matrimoniale la tribunalul domiciliului bărbatului nefiind o formalitate substanțială a acestor convențiuni, ei numai o măsură de publicitate înființată în interesul terților, contractul nu este nul din cauza că a fost transcris în urma săvârșirii căsătoriei, fiind suficient ca autentificarea să fie anterioară celebrării căsătoriei. C. Iași, *Dreptul* din 1908, No. 62, pag. 507. Vezi *infra*, p. 110. Trib. Romanai a decis, de asemenea, că neîndeplinirea dispozițiilor art. 710 Pr. civ., relative la transcrierea actului dotal la tribunalul domiciliului bărbatului, neatrăgând anularea acestui act, urmează de aci că este validă înscripția ipotecară luată în baza lui asupra imobilelor bărbatului. Vezi *Dreptul* din 1909, No. 71, p. 567. Vezi și *infra*, p. 110, nota 2.

(4) Cpr. C. Galați, *Dreptul* din 1890, No. 54 și *Pagini juridici* din 1915, No. 140 (cu observ. noastră).

Deși legea dispune că transcrierea trebuie să fie cerută de părți, totuși efectele ar fi aceleași dacă tribunalul ar fi ordonat-o din oficiu, pentrucă această formalitate este o consecință a cererei de autentificare și a naturii actului<sup>(1)</sup>.

Transcrierea făcută din oficiu.

În orice caz, formalitatea transcrierii este prescrisă sub pedeapsă de nulitate numai pentru garantarea terților, nu însă și pentru părțile contractante sau reprezentanții lor; de unde rezultă că aceste părți nu sunt în drept a invoca lipsa transcrierii, nici a cere anularea contractului ca neregulat făcut<sup>(2)</sup>. Este adevărat că Curtea din Galați a decis că un contract matrimonial netranscris sau transcris la alt tribunal decât acel al domiciliului bărbatului, este nul nu numai față de terții, dar chiar față de soți<sup>(3)</sup>; însă această soluție violează atât art. 1228 C. civil cât și

Lipsa transcrierii nu poate fi invocată de părți sau de reprezentanții lor, ei numai de terții.

(1) Cas. rom. Bult. 1901, p. 47 și *Cr. judiciar* din 1901, No 17, p. 132 (decizie la care am luat și noi parte ca consilier).

(2) Cas. rom. Bult. 1897, p. 172 urm.; Bult. 1906, pag. 898 și *Dreptul* din 1906, No. 56; Bult. 1911, p. 301 și *Dreptul* din 1911, No. 28, p. 222; *Cr. judiciar* din 1911, No. 35, p. 280; C. București, *Dreptul* din 1909, No. 28. Transcrierea foilor dotale atât în registrul special de foi dotale, zice această din urmă decizie, cât și în registrul ordinar de transcriptii, atunci când dota consistă în imobile, având de scop de a atribui acestor imobile caracterul dotalității, precum și de a face cunoscut terților care ar contracta cu fostul proprietar, că drepturile lui asupra imobilelor în chestiune au trecut la alții, urmează că lipsa acestor formalități nu poate fi invocată decât de accia în interesul cărora au fost înființate, și anume: lipsa transcrierii speciale numai de către cei care au contractat cu înzestrații, iar lipsa transcrierii de drept comun, de către cei care dețin drepturile lor asupra imobilelor în chestiune dela fostul proprietar. Vezi *Dreptul* din 1909, No. 28, p. 219 și *Cr. judiciar* din acelaș an, No. 44, p. 352. Vezi în acelaș sens și Trib. Suceava, *Dreptul* din 1913, No. 80, pag. 637.— Transcrierea convențiilor matrimoniale fiind prescrisă numai în interesul terților, de aci tribun. Iași a tras concluzia că lipsa acestei transcrieri nu poate fi invocată decât de cei care au dobândit vreun drept real asupra imobilului, iar nici decum de creditorii femeii, care voesc să urmărească imobilul total. Vezi *Dreptul* din 1910, No. 50 (cu nota d-lui Gr. Dimitrescu). Vezi și tom. X al Coment. noastre, p. 740, nota 3.

(3) C. Galați (18 Decembrie 1910), *Pagini juridice* din 1915, No. 140 (cu observ. noastră critică asupra acestui punct).

art. 710 Pr. civ. și este contrară întregii noastre jurisprudențe.

Scopul transcrierii cerută de art. 710 Pr. civ.

Transcrierea contractului matrimonial în registrul respectiv al trib. domiciliului soțului, zice foarte bine Curtea noastră de casație, printr'o decizie recentă (26 Noembrie 1914), are de scop de a da publicității convențiile matrimoniale și de a-le face astfel opozabile terțiilor, fără ca această formalitate să fie cerută pentru validitatea acelor convenții între soți. Așa fiind, numai terții, care au interes să cunoască situația materială a soților cu care ar vroi să contracteze, pot invoca lipsa acestei transcrieri.

Cazul excepțional când lipsa de transcriere poate fi înlocuită prin cunoștința ce terțiul a avut de contr. matrimonial.

Și această importantă decizie adaugă: deși, în principiu, lipsa acestei formalități de publicitate nu poate fi înlocuită prin cunoștința personală a actului din partea terțiului <sup>(1)</sup>, totuși nu mai poate fi astfel atunci când terțiul a luat cunoștință de cuprinsul contractului matrimonial din chiar actul ce-i servește de titlu, precum este, în specie, ordonanța de adjudecare, prin care acest terțiu a cumpărat la licitație publică, pentru ieșire din indiviziune, imobilul în litigiu; căci, în asemenea caz, el este cu drept cuvânt presupus că a renunțat la dreptul de a propune neopozabilitatea actului. Prin urmare, instanța de fond nu comite niciun exces de putere sau violare de lege, atunci când constată că terțiul adjudecator a avut cunoștință de actul dotal, în baza căruia s'a luat inscripția ipotecară legală prin chiar titlul său, ordonanța de adjudecare, și totuși n'a făcut nicio obiecțiune sau rezervă <sup>(2)</sup>.

Transcrierea de drept comun. Art. 712 Pr. civ.

Dacă dota consistă în imobile, transcrierea actului dotal se va face și la tribunalul situației imobilului (art. 712 Pr. civ.), soluție care eră admisă și înaintea procedurii

Art. 723 Pr. civ.

(1) Se decide, în adevăr, că terții, care au avut cunoștință de existența unui contract matrimonial (în specie un act dotal), pot, cu toate acestea, să opue lipsa transcrierii acestui contract, exceptându-se, bine înțeles, cazurile de fraudă, și această soluție, anume prevăzută prin art. 723 din procedura civilă actuală, eră admisă și sub vechia procedură civilă, înaintea revizuirii acestei proceduri la 1900. C. Galați, *Pagini juridice* din 1915, No. 140 (cu observ. noastră).

(2) Cas. S-a I-a, decizia No. 566, din 26 Noembrie 1914. *Jurisprudența română* din 1915, No. 7, p. 98, No. de ordine 80.

revizuite la 1900<sup>(1)</sup>, și care este admisă și în privința convențiilor matrimoniale făcute în străinătate (art. 720 Pr. civ.)<sup>(2)</sup>.

Convențiile matrimoniale sunt deci supuse la două transcrieri. Prima transcriere este specială contractelor matrimoniale; cea de a doua este transcrierea de drept comun.

Indoită transcriere.

După art. 773 din noul proiect de revizuire al Procedurii civile, elaborat de fostul Ministru al justiției C. Stoicescu, ambele transcrieri ale convențiilor matrimoniale se pot face și în urma celebrării căsătoriei, ele nefiind opozabile terților decât din momentul acestei transcrieri.

Această soluție a fost admisă și sub vechia procedură civilă.

„Considerând, zice Curtea de casație, că din momentul ce se stabilește că actul dotal a fost făcut și depus de părți la tribunal spre transcriere, mai înainte de celebrarea căsătoriei, simplul fapt al netranscrierii lui imediat nu-i schimbă caracterul de dotal între soți și constituitorii ei; că lipsa de transcriere nu face să piardă acest caracter decât numai față de cei de al treilea”<sup>(3)</sup>.

B.C.U. Cluj / Central University Library Cluj

Soluția este incontestabilă în privința transcrierii de Art. 708, 710 Pr. civ.

- (1) Deși vechia lege de procedură civilă nu prevedea în mod expres că actul dotal, care cuprinde imobile, trebuie să fie transcris nu numai în registrul de foi dotale, dar și în registrul special de transcrieri al tribunalului situației imobilului, spre a putea fi opus terților, zice Curtea de casație, totuși o asemenea formalitate rezultă neîndoios din principiile generale care guvernează materia transcrierii. Cas. rom. Bult. 1911, p. 639 și *Dreptul* din 1911, No. 65, p. 515. Tot în acest sens s'a pronunțat și Curtea din București. Dispozițiile codului de procedură civilă, privitoare la transcrierea foilor dotale în registrul ordinar de transcriptii, atunci când dota consistă în imobile, nefiind o creațiune a legiuitorului din 1900, zice Curtea, și existând chiar în dispozițiile codului de procedură anterioare revizuirii acestui cod, urmează că sunt aplicabile și actelor dotale încheiate înainte de modificarea adusă procedurii civile la 1900. C. București, *Dreptul* din 1909, No. 28, p. 219.
- (2) Incât privește foile dotale autentificate de judecătorii de ocoale, vezi art. 718 Pr. civ.
- (3) Cas. rom. Bult. 1890, p. 585. Cpr. C. Craiova și Trib. Vâlcea, *Dreptul* din 1888, No. 77 și *Cr. judiciar* din 1903, No. 38.

Admiterea transcrierii de drept comun și sub procedura veche.

drept comun, prescrisă de art. 712 Pr. civ. Ea pare însă îndoelnică în privința transcrierii speciale a contractelor matrimoniale, prevăzută de art. 708 și 710 Pr. civ.; căci din aceste texte ar părea să rezulte că transcrierea la domiciliul bărbatului, înainte de celebrarea căsătoriei, este, ca și autentificarea, o formalitate substanțială a contractului matrimonial. Jurisprudența decide însă, cu drept cuvânt, că ambele transcrieri sunt privitoare numai la interesul terților<sup>(1)</sup>; de unde rezultă că numai lipsa autentificării face ca convenția matrimonială să fie inexistentă, lipsa transcrierii, fie la domiciliul bărbatului (art. 708, 710 Pr. civ.), fie la situațiunea imobilelor (art. 712 Pr. civ.), făcând numai ea contractul să nu poată fi opus terților. Prin urmare, contractul matrimonial poate fi transcris și în urma celebrării căsătoriei; numai autentificarea lui trebuie să fie anterioară.

„Transcrierea convențiilor matrimoniale la tribunalul domiciliului bărbatului, zice Curtea din Iași, nefiind o formalitate substanțială a acestor convențiuni, ei numai o măsură de publicitate înființată în interesul terților, actul dotal nu este nul din cauză că a fost transcris în urma săvârșirii căsătoriei, fiind suficient ca autentificarea lui să fie anterioară celebrării căsătoriei“<sup>(2)</sup>.

Art 720 Pr.  
civ.

Dacă contractul matrimonial este făcut în străinătate, bărbatul este obligat, trei luni după întoarcerea sa în țară, să transcrie acest contract în registrul tribunalului domiciliului său. Dacă sunt și imobile, actul se va transcrie și

(1) Vezi *suprà*, p. 107, nota 2.

(2) C. Iași, *Dreptul* din 1908, No. 62 (cu observ. noastră).— Din împrejurarea că neîndeplinirea dispozițiilor art. 710 Pr. civ., relative la transcrierea actului dotal la domiciliul bărbatului, nu atrage anularea acestui act, urmează că este validă inscripția ipotecară luată în baza lui asupra unui imobil al bărbatului. Trib. Romanși, *Dreptul* din 1909, No. 71, p. 567. Vezi *suprà*, p. 106, nota 3, *in fine*.

Constituirea  
unei ipoteci  
din partea co-  
merciantului  
care a do-  
bândit un mo-  
ratoriu.

Această din urmă sentință pune, cu drept cuvânt, în principiu că comerciantul care a dobândit un moratoriu, neperzând nici personalitatea sa juridică, nici dreptul de a-si administra avutul său, și având dreptul de a dispune de el, poate constitui o ipotecă, după ce va fi consultat comisia de supraveghere și, prin urmare, *a fortiori*, poate permite să se ia o inscripție ipotecară asupra averii sale, în favoarea unui creditor anterior moratorului. *Dreptul, loco cit.*, No. 71, p. 567.

în registrul tribun. situațiunei acestor imobile (art. 720 Pr. civ.)<sup>(1)</sup>.

Curtea de casație a decis însă, cu drept cuvânt, că formalitatea transcrierii convențiilor matrimoniale, făcute în străinătate, este preterisă sub pedeapsă de nulitate, tot ca un mijloc de publicitate față de terții, și că această transcriere o poate cere chiar femeea sau constitutorii dotei, în caz când bărbatul a neglijat de a o cere. Prin urmare, este nulă și, ca atare, neopozabilă creditorilor soțului falit inscripția ipotecei legale luată pentru asigurarea unei creanțe rezultând dintr-o convenție matrimonială, făcută în străinătate și netranscrisă în țară, conform art. 720 din procedura civilă<sup>(2)</sup>.

Persoanele  
ce pot cere  
transcrierea  
preterisă de  
art. 720 Pr.  
civ.

(1) Românul, care s'a căsătorit în străinătate, nu are însă nevoie de a transcrie actul de celebrare al căsătoriei, la reîntoarcerea sa în țară, nici de a face publicații în România. Art. 152 din codul nostru a desființat, în adevăr, aceste formalități cerute de art. 170 și 171 din codul francez. Vezi tom. I al Coment. noastre, p. 197 (ed. a 2-a).

Deoseb. de C.  
francez.  
Art. 152 C.  
civ.

(2) Cas. rom. Bult. 1902, p. 7 și *Dreptul* din 1902, No. 16. — *Contra*: C. București, *Dreptul* din 1901, No. 46 (decizie casată).

„Considerând, zice foarte bine Curtea de casație, prin decizia mai sus citată, că din momentul ce este admis că transcrierea convențiilor matrimoniale încheiate în țară constituie un mijloc de publicitate creat în favoarea terțiilor, și că lipsa acestei transcrieri face ca o asemenea convenție să nu le fie opozabilă, urmează că și lipsa transcrierii cerută de art. 720 Pr. civ., în privința convențiilor matrimoniale încheiate în străinătate și în cazurile specificate de acel text, să aibă acelaș efect; că ar fi un ce neînțeles să se pretindă, în lipsă de o dispoziție expresă a legii, ca aceeași formalitate, prevăzută de un text ce face parte din titlul care stabilește formele a căror observare art. 1228 le prevede sub pedeapsă de nulitate, să nu aibă acelaș scop și să nu producă acelaș efect; că din termenii art. 1228 și anume, că convențiile matrimoniale trebuie făcute înainte de celebrarea căsătoriei, nu se poate deduce că nulitatea prevăzută de acel text pentru neobservarea acestei formalități a transcrierii, statornicită de procedura civilă, nu s'ar aplica decât la convențiile matrimoniale făcute în țară; căci aceste cuvinte nu au alt înțeles și nu li se poate da o altă întindere decât aceea că convențiile matrimoniale trebuie să preceadă celebrarea căsătoriei; că, în ceea ce privește formalitățile ce trebuiesc observate pentru convențiile

## Publicitatea convențiilor matrimoniale ale comercianților (art. 19, 20 C. com.).

Folosul publicității în caz când unul din ei sau amândoi sunt comercianți.

Publicitatea convențiilor matrimoniale este de mare folos, mai ales dacă unul din soți sau amândoi sunt comercianți; căci această publicitate interesează nu numai pe terții, dar și pe însiși soții, care vor avea un credit mai mare sau mai mic, după regimul ce vor fi adoptat. De aceea, această publicitate eră prescrisă în Franța încă prin ordonanța din 1673 (1).

matrimoniale, sub pedeapsă de nulitate, aceste formalități sunt stabilite de codul de procedură civilă și, dar, din momentul ce sub rubrica acestor formalități este pus și art. 720 Pr. civ. și în acest text se cere transcrierea și a convențiilor matrimoniale făcute în străinătate, urmează că, în virtutea art. 1228 C. civ., combinat cu art. 720 Pr. civ., și transcrierea acestor convențiuni este cerută sub pedeapsă de nulitate; că, afară de aceasta, a presupune că legiuitorul a voit, spre a apăra interesele terțiilor, a supune, sub pedeapsă de nulitate, convențiile matrimoniale încheiate în țară la formalitatea transcrierii, și fără a ține seamă de aceste interese, a scuti de această formalitate pe acele încheiate în străinătate, cu toate că ele au a-și produce efectele lor în țară, ar fi a face o distincție în dispozițiile legii, lipsită de orice temei juridic și rațional, etc." Bult. 1902, considerente dela p. 9 și 10.

Art. 19, 20 și 21 C. com.

(1) Legea actuală supune publicității nu numai contractul matrimonial al soților comercianți (art. 19, 20 C. com.), dar și separarea de bunuri judeciară dintre ei (art. 21 C. com).

L. firmelor  
din 1884.  
Art. 7.

Art. 7 din legea pentru înscrierea firmelor, dela 18 Martie 1884, dispune, de asemenea, că comerciantul căsătorit va prezenta tribunalului, spre a fi menționate în registrul firmelor, convențiile matrimoniale, hotărârile judecătorești definitive, prin care se declară zestrea sau averea parafernala ce are femeia lui, separarea de patrimonii, precum și încetarea acestei separații, conform art. 1270 C. civil. Vezi și art. 3 lit. h din regulamentul pentru firmele și modul ținerei registrelor firmelor, din 8 Aprilie 1884.

C. com.  
vechiu.  
Art. 66.

Încât privește pe străinii căsătoriți în străinătate, care făceau comerț în țară, art. 66 din vechiul cod comercial avea o dispoziție, care n'a mai fost reprodușă de codul actual. Iată, în adevăr, cum se exprimă acest text: „Oricare din străini nu se va fi căsătorit aci, și se neguțitorește în Principat, de va voi a-și urmă negoțul pe viitor, va fi dator a înfățișa la judecătorie, în soroc de șase luni socotite din ziua punerei

În acest scop, art. 19 din codul comercial dispune că ofițerul stărei civile, care a celebrat căsătoria, trebuie să trimeată tribun. comercial, unde se află stabilimentul comercial al soților<sup>(1)</sup>, fie ei români sau străini, puțin importantă<sup>(2)</sup>, o copie legalizată de pe contractul lor matrimonial, în termen de o lună dela data lui<sup>(3)</sup>, pentru că tribunalul să dispuc publicarea și afișarea lui, conform art. 10 din codul comercial. Sancțiunea acestei dispoziții este, pentru ofițerul stărei civile, amenda dela 25 până la 100 lei și chiar destituirea, la caz de rea credință, pe lângă despăgubirea părților interesate (art. 19 C. com.). Ofițerul stărei civile, la caz când unul din soți sau amândoi sunt comercianți, nu trebuie deci să se mulțumească a interpelă pe soți asupra convențiunei lor matrimoniale, așa cum prevede art. 61 C. civil, ci trebuie să ceară dela ei o copie legalizată de pe contractul lor matrimonial, spre a o trimite tribunalului respectiv<sup>(4)</sup>.

Art. 19 C.  
com.

Soțul comerciant, care nu va depune în mâinile ofițerului stărei civile copia de pe contractul său matrimonial, la caz de faliment, sau chiar de simplă încetare a plăților sale

Sancțiunea  
art. 19 C.  
C. com.  
Art. 877 C.  
com.

în lucrare a acestei condicii, foaia de zestre sau actul doveditor al stărei soției sale, imputernicit cu formală adevărire; iar neavând aceste acte în original, va aduce copii adevărite cu același chip. Inserierea acelei foi de zestre sau act de căsătorie se va urmă după art. 335 din Regulamentul organic<sup>4</sup>.

- (<sup>1</sup>) Dacă soțul comerciant are mai multe stabilimente comerciale, copia de pe contractul său matrimonial se va înaintă la toate tribunalele, în resortul cărora se găsesc acele stabilimente. Cpr. Gr. Maniu, *Dreptul comercial*, I, 54, p. 70; M. A. Dumitrescu, *Codul de comerț comentat*, I, 631, p. 355.
- (<sup>2</sup>) Vezi M. A. Dumitrescu, *Codul de comerț comentat*, I, 628, p. 355.
- (<sup>3</sup>) D-l M. A. Dumitrescu (*op. cit.*, I, 633 p. 355) observă, cu drept cuvânt, că această dispoziție nu este tocmai nimerită, pentru că contractul bănesc făcându-se la tribunal, ofițerul stărei civile n'are de unde să știe data lui. Ar fi fost mult mai bine ca legea să fi impus această obligație autorității care a autentificat acest contract, sau ca termenul de o lună să fi curs, pentru ofițerul stărei civile, dela data celebrării căsătoriei.
- (<sup>4</sup>) Cpr. C. N. Toneanu, *Tr. de drept comercial*, I, 63; Eft. Antonescu, *Codul comercial adnotat*, I, p. 223, No. 5.



pentru datorii comerciale, va fi considerat ca bancrutar simplu și se va pedepsi ca atare (art. 877 § 2 C. com.).

Art. 20 C.  
com.

Art. 20 din codul comercial prevede ipoteza în care soții. sau unul din ei, nu erau comercianți în momentul celebrării căsătoriei, dar au devenit mai în urmă. În acest caz, *soțul*, adică atât bărbatul cât și femeea, care a devenit comerciant în urma căsătoriei sale, este obligat a depune la tribunal o copie legalizată de pe contractul său de căsătorie, în termen de o lună dela începerea comerțului, sub pedeapsă iarăș, la caz de faliment, de a fi considerat ca bancrutar simplu (art. 20 și 877 § 2 C. com.).

Existența  
unei alte sanc-  
țiuni bănești.  
Controversă.

Chestiunea este însă de a se ști dacă, pe lângă această sancțiune eventuală, nu mai există și alta, mai energică, de natură bănească? S'a decis, pe de o parte, că neîndeplinirea publicității prescrisă de lege nu atrage nulitatea contractului<sup>(1)</sup>, iar pe de alta, că terții nu pot înlătură dispozițiile contractului matrimonial care ar jigni interesele lor<sup>(2)</sup>.

Femeea do-  
tală răspunde  
cu dota ei  
pentru delic-  
tele și quasi-  
delictele sale.

Această soluție este departe de a fi juridică. Se decide, în adevăr, cu drept cuvânt, că de câteori omiterea publicității aduce o pagubă terțiilor, soții trebuie s'o repare. Astfel, femeea comerciantă, căsătorită sub regimul dotal, care din neglijență sau rea credință nu îndeplinește înăsurile de publicitate edictate de lege, comite un quasi-delict sau un delict civil, care o obligă chiar cu bunurile ei dotale: ceeace însemnează că creditorii ei vor putea să urmărească imobilele ei dotale, a căror inalienabilitate n'a fost dată la iveală<sup>(3)</sup>.

(1) Cas. fr. și C. Rennes, Sirey, 69. 1. 359; Lyon-Caen et Renault, *Tr. de droit commercial*, I, 319; C. N. Toneanu, *op. cit.*, I, 64. p. 71, etc.

(2) Boistel, *Cours de droit commercial*, 145, p. 112 (ed. a 4-a). Cpr. și C. Rennes, Sirey, 81. 2. 266.

(3) Vezi în acest sens, Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 603; Thaller, *Tr. élément. de droit commercial*, 216, p. 140 (ed. a 4-a, 1910); Lyon-Caen et Renault, *Tr. de droit commercial*, I, 319 urm. (ed. a 2-a); Vidari, *Corso di diritto commerciale*, I, 486 (ed. a 4 a); Bolaffio, *Il codice di comm. italiano commentato*, I, 143; Eft. Antonescu, *Codul comercial adnotat*, I, p. 223. No. 5 și p. 224, No. 2; Aubry et Rau, VII, § 503, p. 499, text și nota 15 (ed. a 5-a); Guillouard, *Contrat de mariage*, I, 209;

Bunurile soțului necomerciant nu pot însă fi urmărite pentru neglijența sau reaua credință a soțului comerciant, fiindcă legea nu impune ambilor soți publicitatea, ci numai soțului comerciant <sup>(1)</sup>. Răspunderea numai a soțului comerciant.

Soții nu pot, de asemenea, fi considerați ca fiind căsătoriți fără contract matrimonial și sub regimul de drept comun <sup>(2)</sup>.

### Momentul când convențiile matrimoniale trebuie să fie făcute și imutabilitatea lor.

Convențiile matrimoniale trebuie să fie făcute înaintea celebrării căsătoriei de către ofițerul stărei civile (art. 1228 C. Art. 1228 C. civ.)

De benedictia religioasă nu mai vorbim, fiind știut că, cu tot textul art. 22 din Constituție, ea este facultativă <sup>(3)</sup>. Căsătoria religioasă. Art. 22 Constat.  
Sub imperiul codului civil, căsătoria era un contract pur civil, zice Curtea din București; însă Constituția, prin art. 22, a schimbat acest caracter, făcând din căsătorie un contract mixt și dispunând că benedictia religioasă trebuie neapărat să urmeze celebrarea căsătoriei civile. Această dis-

Cas. fr. și C. Amiens, D. P. 93. 1. 285 și 349; Sirey, 93. 1. 288; D. P. 94. 2. 208, etc. Vezi asupra principiului incontestabil că femeea măritată obligă bunurile ei dotale prin delictetele sau quasi-delictetele sale, tom. I al Coment. noastre, p. 755; tom. III, partea I-a, p. 196; tom. IV, partea I-a, p. 444, nota 2; tom. V, p. 473 urm.; tom. VII, p. 28, text și nota 1, etc. Vezi și *infră*, rubrica: *Cazurile excepționale în care fondul dotal este alienabil*. Mai vezi, asupra acestei chestiuni, Planiol, I, 940 și III, 1604; Périn, *De la responsabilité délictuelle et quasi-délictuelle de la femme dotale*.

(1) Cpr. Thaller, *op. și loco supra cit.*; Vidari, *op. cit.*, I, 187; M. A. Dumitrescu, *op. cit.*; I, 643, p. 359; Eft. Antonescu, *op. cit.*, I, 223, No. 5, *in fine*, etc.

(2) Vezi Thaller, *op. și loco supra cit.*

(3) Vezi *infră*, n. 3 dela p. 150, 151 și tom. I al Coment. noastre, p. 536, text și nota 4. — *Contră*: C. G. Dissescu, *Cursul de drept public român*, II, p. 443 urm.; Glasson, *Le mariage civil et le divorce dans l'antiquité et dans les principales législations modernes*, p. 305; Planiol, *Introduction*, I, p. 60 (ed. a 5-a), care, și cu această ocazie, trimete la Tratatul nostru în limba franceză.

poziție constituțională, adăogă foarte bine Curtea, este însă o simplă declarație de principiu, un simplu deziderat, întru cât n'a intervenit până astăzi nicio lege care să pue în concordanță codul civil cu Constituția; de unde rezultă că o căsătorie săvârșită numai înaintea ofițerului stărei civile, fără a fi urmată de benedictiare ligoasă, nu este nulă, întrucât nulitățile sunt de strictă aplicare și nu pot fi deduse prin argumentare sau create prin interpretare, mai cu seamă în materie de căsătorie, unde legea s'a arătat în totdeauna favorabilă, neprevăzând în ceea ce privește formele ei, nicio dispoziție sub sancțiunea nulității (1).

Contract ac-  
cesoriu.  
Art. 1232 C.  
civil.

Convenția matrimonială nu intră în vigoare, decât atunci când căsătoria a fost celebrată și din ziua celebrării ei (art. 1232). Convenția matrimonială este deci un contract accesoriu (2).

Art. 1229,  
1230, 1236  
C. civil.

Convențiile matrimoniale nu mai pot fi schimbate în urma celebrării căsătoriei (art. 1236) (3); ele pot însă fi modificate, sub condițiile determinate de lege, în intervalul de timp care se strecoară între redactarea convenției matrimoniale și celebrarea căsătoriei (art. 1229, 1230).

Art. 1232.

În fine, ele nu pot fi supuse unui termen sau unei condiții (art. 1232) (4).

### Momentul când convențiile matrimoniale trebuiesc făcute.

C. Calimach.  
Art. 1609.

După codul Calimach, convențiile matrimoniale puteau fi făcute nu numai înainte, dar chiar și în urma celebrării

(1) C. București, *Cr. judiciar* din 1900, No. 24, p. 190 urm. (cu observ. noastră) și multe alte decizii citate în tom. I al Coment. noastre, nota 4 dela p. 536, 537 (ed. a 2-a).

(2) Vezi *suprà*, p. 6, *ad notam* și *infrà*, p. 121 urm.

(3) În consecință, s'a decis că femeea dotală nu poate cere anularea clauzei din contractul ei matrimonial, care prevede dotalitatea averii viitoare ce-i va veni prin donațiune sau succesiune *ab intestat* ori testamentară, când la confecționarea actului, ea fiind majoră, și-a manifestat consimțământul în deplină libertate, întrucât acea clauză face parte din regimul matrimonial ce soții și-au ales și care este imutabil în timpul căsătoriei. C. București, *Dreptul* din 1897, No. 40, p. 314.

(4) Vezi *infrà*, p. 125.

căsătoriei<sup>(1)</sup>. „Tocelele căsătorești, zice art. 1609 din acest din urmă cod, se face și mai înainte de logodnă și după logodnă, și mai înainte de cununie și după cununie, însă spre împiedicarea și depărtarea întâmplătoarelor pricini, mai sigur este ca să se facă înainte de săvârșirea logodnei sau a cununiei, dacă aceasta o iartă starea ambelor părți“<sup>(2)</sup>.

Codul german permite, de asemenea, soților de a face și de a-și modifica contractul matrimonial chiar în timpul căsătoriei (opr. art. 1432)<sup>(3)</sup>, soluție admisă și prin art. 179

C. german și  
C. elvețian.

(1) Cpr. Trib. Iași, *Dreptul* din 1900, No. 43, p. 350. Această soluție eră admisă și sub codul Caragea, conform principiilor dreptului roman, deși niciun text de lege din acest cod n'o spune anume, după cum o spune codul Calimach. Cpr. C. București, *Dreptul* din 1881, No. 56 și *Cr. judiciar* din 1892, No. 34. Mai vezi Cas. rom. Bult. 1891, p. 448 și *Dreptul* din 1891, No. 36, pag. 285; *Dreptul* din 1892, No. 20, p. 156, etc. Vezi *infra*, p. 167, nota 3. C. Caragea.

(2) Vezi și art. 1614 din codul Calimach, reprodus *infra*, p. 127, nota 4. Încât privește codul Caragea, vezi *infra*, p. 128; Art. 1614.

Și la Romani, convențiile matrimoniale puteau fi făcute atât înainte cât și în timpul căsătoriei, *post nuptias* (L. 1, Pr., Dig., *De pactis dotalibus*, 23, 4), fără nicio solemnitate și chiar în mod verbal (L. 6, Cod, *De dotis promissione et nuda pollicitatione*, 5, 11). Vezi *supra*, p. 95, text și nota 1 și *infra*, p. 127, nota 3. Dr. roman.

Contractul matrimonial, făcut sub legea veche, conform legii atunci în vigoare, este valid și astăzi, întrucât legea n'are efect retroactiv (art. 1 C. civ.). Mai mult încă, se decide, în genere, că soții căsătoriți sub legea veche, ar putea să-și facă astăzi sau să-și schimbe contractul lor matrimonial. Vezi *infra*, p. 128, text și nota 3 și pag. 176, nota 2. Dreptul soților căsătoriți sub legea veche.

(3) Vezi *supra*, p. 94, *ad notam* și *infra*, pag. 128. Cpr. Er. Barre, *Bürgerliches Gesetzbuch und Code civil*, § 137, p. 204 urm. Codul civil rusesc dispune de asemenea, prin art. 1545, că părțile contractante pot oricând să rezilieze contractul lor de comun acord. Soluția care permite soților de a-și face și preface contractul matrimonial în timpul căsătoriei, eră admisă altădată și în Spania. Vezi Er. Lehr, *Droit civil espagnol*, 137.—Astăzi, însă, codul spaniol din 1889 oprește atât facerea cât și prefacerea convențiilor matrimoniale în timpul căsătoriei (art. 1320, 1321). „In urma celebrării căsătoriei, zice art. 1320 din acest cod, nu se vor putea modifica convențiile făcute înainte, fie că este vorba de bunuri prezente sau de bunuri viitoare C. spaniol. Art. 1320, 1321. Dr. străin.

din codul elvețian dela 1907. Acest din urmă text dispune însă (§ ultim) că contractul făcut în timpul căsătoriei nu poate să aducă nicio atingere drepturilor ce terții aveau asupra bunurilor soților (1).

Dreptul  
nostru actual.

După codul nostru actual, convențiile matrimoniale nu pot, din contra, fi făcute, decât înainte de căsătorie (art. 1228 C. civil și 710 Pr. civ.) (2), așa că o convenție făcută în urma

(*ya se trate de bienes presentes, ya de bienes futuros*). Art. 1321 din acest cod dispune, de asemenea, că convențiile matrimoniale și modificările lor vor trebui să fie constatate prin acte autentice făcute înaintea celebrării căsătoriei (*habrán de constar por escritura pública otograda antes de la celebración del matrimonio*). Tot în acelaș sens este redactat și art. 1105 din codul portughez dela 1867. „Convențiile matrimoniale nu pot fi nici revocate, nici schimbate prin convenții nouă în urma celebrării căsătoriei (*depois da celebração do casamento*)”, zice acest din urmă text.

C. portughez.  
Art. 1105.

Codul austriac zice de asemenea, prin art. 1217 (nereprodus în codul Calimach), că prin pacte matrimoniale (*Ehe-Pacte*) se înțeleg contractele privitoare la bunuri, făcute în vederea unei căsătorii, ceea ce lasă a se înțelege că ele trebuie să fie făcute înainte de căsătorie. — Vezi însă legea austriacă din 17 Decembrie. 1862.

C. austriac.  
Art. 1217.

(1) Vezi *infra*, p. 119. Vezi asupra acestui cod, Virgile Rossel et F. H. Mentha, *Manuel de droit civil suisse*, I, p. 258, 260. Vezi și *supra*, p. 94, *ad notam*.

(2) Aceeaș soluție este admisă și în privința schimbărilor ce s'ar aduce convențiilor matrimoniale primitive. Aceste schimbări nu pot fi făcute decât tot înainte de celebrarea căsătoriei (art. 1229). — S'a decis însă că dispozițiile art. 1228 și 1229 C. civ. fiind derogatorii dela dreptul comun, sunt, ca atare, de strictă interpretare. Prin urmare, orice convenții sau clauze adiționale, care n'ar altera întru nimic substanța sau integritatea clauzelor contractului matrimonial, fie ele făcute înainte, fie după căsătorie, nu intră în prohibițiunile menționatele texte. Astfel, dacă bărbatul n'a fost obligat prin contractul de căsătorie a da cauțiune pentru primirea dotei mobiliare, conform art. 1244 C. civil, totuși fie soția, fie terții înzestrători sau donatori, pot conveni, *chiar în urma celebrării căsătoriei*, cu soțul sau cu un terțiu, a-i da o atare garanție, întrucât prin aceasta nu se deroagă dela convenția matrimonială, ci, din contra, se asigură și mai bine executarea ei. Cas. rom. Bult. 1909, p. 1445 și *Dreptul* din 1910, No. 19, p. 154.

Clauzele adiționale care nu alterează substanța contractului matrimonial pot fi adăose chiar în urma celebrării căsătoriei.

celebrării căsătoriei ar fi inexistentă<sup>(1)</sup>. Această regulă, foarte înțeleaptă, a fost împrumutată dela dreptul cutumier francez<sup>(2)</sup>; căci în provinciile de drept scris, unde se aplică dreptul roman, convențiile matrimoniale puteau fi redactate chiar în urma celebrării căsătoriei<sup>(3)</sup>.

Motivele dispozițiilor legii actuale sunt următoarele: Motivele legei actuale. legea a voit, pe deoparte, să ocrotească independența ambilor soți, care ar putea să nu mai existe în urma căsătoriei, din cauza înrăuririi ce unul din ei ar putea să exercite asupra celuilalt; iar, pe de altă parte, să înlăture fraudele la care terții ar putea fi expuși prin adoptarea din partea soților, în urma căsătoriei, a unui regim matrimonial dăunător intereselor lor. De aceea, art. 179 § ultim din noul cod civil elvețian dela 1907 dispune că „orice contract matrimonial, încheiat în timpul căsătoriei, nu poate să aducă nicio atingere drepturilor ce terții aveau asupra bunurilor soților“<sup>(4)</sup>.

Convențiile matrimoniale, redactate în urma celebrării căsătoriei, sunt lovite de o nulitate absolută. Nulitatea conv. redactate în urma celebrării căsătoriei. Convențiile matrimoniale vor fi făcute prin tribunal, zice art. 1228 din codul civil, *mai înainte de celebrarea căsătoriei. sub pedeapsă de nulitate“*.

Aceeaș soluție este admisă și în Franța, deși cuvintele Dr. francez. *sub pedeapsă de nulitate* nu figurează în textul corespunzător francez<sup>(5)</sup>.

(1) Cpr. C. Pau, Sirey, 1910. 2. 77; Baudry-Lacantinerie, *Précis de droit civil*, III, 17, p. 12 (ed. a 9-a), etc.

(2) Vezi Pothier, *Introduction au traité de la communauté*, VII, II. „Les conventions matrimoniales, zice acest autor, doivent se faire avant la célébration du mariage; il n'est plus temps de les faire après que le mariage a été célébré“.

(3) Cpr. C. Agen. D. P. 54. 5. 191. No. 2; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 606, etc.

(4) Vezi *suprà*, p. 118.

(5) Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 608; Guillouard, *Idem*, I, 216; Laurent, XXI, 59 urm. — Dacă celebrarea căsătoriei și redactarea contractului matrimonial au avut loc în aceeaș zi, dovada că contractul bănesc a fost autentificat, în urma celebrării căsătoriei va putea fi făcută prin martori. T. Huc, loc. cit., IX, 32, *in fine*; Guillouard, *op. cit.*, I, 218; Laurent XXI, 62; Aubry et Rau. VII, § 503 *bis*, 2<sup>o</sup>, p. 503 (ed. a 5-a). Cazul când conv. matrimonială și celebrarea căsătoriei au avut loc în aceeaș zi.

Neadmiterea confirmării contractului posterior căsătoriei.

Contractul matrimonial făcut în urma celebrării căsătoriei fiind *inexistent*, după cum am văzut *suprà*, p. 118, 119, nu este susceptibil de confirmare nici în timpul căsătoriei, nici în urma desfacerei ei. Nulitatea lui nu poate, după cum știm, să fie acoperită nici prin prescripția decenală statornicită de art. 1900 C. civil, iar această nulitate poate fi opusă atât de soți cât și de terții interesați <sup>(1)</sup>.

Existența, ca act autentic, a contractului matrimonial nuli ca atare.

Actul nul ca contract matrimonial va exista, cu toate acestea, ca act autentic, și stipulațiile străine de acest contract, ce el ar cuprinde, nu vor fi lovite de nulitate, dacă ele întrunesc condițiile cerute pentru validitatea lor. Astfel, o donațiune de bunuri prezente făcută de un terțiu unuia din soți, sau de unul din soți celuilalt, va rămâne validă, dacă ea a fost acceptată de soțul donatar <sup>(2)</sup>.

Creanță ordinară.

Tot astfel, am văzut că o convenție matrimonială, nulă

Cazul când contr. matrimonial, autenticat înaintea căsătoriei, are o dată posteroară căsătoriei. Controversă.

Și *vice-versa*, dacă contractul matrimonial a fost autenticat înaintea căsătoriei, în altă zi decât aceea a celebrării ei, însă din eroare poartă o dată posteroară căsătoriei, părțile interesate la validitatea acestui contract vor putea să dovedească, însă numai prin înscrierea în fals, că el este anterior celebrării căsătoriei. Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 503, 504. — *Contrà*: C. Pau, Sirey, 1910. 2. 77, după care părțile n'ar putea să dovedească, nici chiar prin înscrierea în fals, că convenția matrimonială este anterioară celebrării căsătoriei, întrucât aceasta ar avea de scop modificarea contractului matrimonial, substituind cu efect retroactiv regimul adoptat de soți prin contractul lor, regimului legal, la care ei se găseau supuși prin faptul inexistenței convenției matrimoniale în momentul celebrării căsătoriei. Această decizie face însă o confuzie regretabilă între chestia de dovadă și aceea a fondului. Vezi Aubry et Rau (ed. a 5-a), p. 504, nota 3 *bis* a lui E. Bartin.

(1) Vezi *suprà*, p. 60, 72, 83, 101, etc. Cpr. T. Huc, IX, 32; Baudry-Lacantinerie, *op. cit.*, III, 17, p. 12, 13 (ed. a 9-a); Laurent, XXI, 60 urm.; Répert. Sirey, *vº Contrat de mariage*, 609 urm. — Unii autori admit însă, în urma desfacerei căsătoriei, atât confirmarea expresă cât și cea tacită. Aubry et Rau, VII, § 503 *bis*, p. 504 urm. (ed. a 5-a); Troplong, *op. cit.*, I, 181, 182. Cpr. Cas. fr. Sirey, 69. 1. 297, etc.

(2) Laurent, XXI, 63; Aubry et Rau, VII, § 503 *bis*, p. 506 (ed. a 5-a); Guillaouard, *Contrat de mariage*, I, 219; Répert. Sirey, *eorl. vº*, 616. Cpr. Trib. R. Vâlcea, *Cr. judiciar* din 1903, No. 38, etc.

ca act dotal, pentrucă este lipsită de autenticitate sau pentrucă a fost autenticată în urma celebrării căsătoriei, este validă ca creanță ordinară, și că bărbatul poate, în baza unui asemenea act, să fie obligat la restituirea dotei primită de dânsul <sup>(1)</sup>, căci altfel el s'ar înavuți în detrimentul femeii sau reprezentanților săi, și știut este că: „*Jure naturæ æquum est, neminem cum alterius detrimento et injuria fieri locupletiore*” <sup>(2)</sup>.

### Intrarea în vigoare a convențiilor matrimoniale și caducitatea lor.

**Art. 1232.** — Regimul căsătoriei, fie legal, fie convențional, începe din ziua celebrării căsătoriei înaintea ofițerului stărei civile; nu se poate stipulă că el va începe după un termen oarecare, sau la împlinirea vreunei condițiuni. (Art. 61, 1233 urm. C. civ. Art. 1399 C. fr. *modificat*) <sup>(3)</sup>.

Convențiile matrimoniale trebuie, după cum știm, să fie redactate și autentificate înainte de căsătorie; însă ele nu intră în vigoare, decât atunci când căsătoria a fost celebrată de ofițerul stărei civile și din ziua celebrării ei (art. 1232), sau mai bine zis *din momentul* celebrării căsătoriei <sup>(4)</sup>.

Art. 1232 C. civil.

<sup>(1)</sup> Vezi *suprà*, p. 100, nota 2 și *intrà*, p. 178, nota 1.

<sup>(2)</sup> L. 206, Dig., *De diversis regulis juris antiqui*, 50, 17 și L. 14, Dig., *De conditione indebiti*, 12, 6, precum și art. 549, *in fine*; C. Calimach. Vezi asupra acestei maximece lebre, A. Colin et H. Capitant. *Cours élément. de droit civil français*, II, p. 403 urm. (Paris, 1915).

<sup>(3)</sup> Textul corespunzător francez (1399) are următoarea cuprindere. Deoseb. de redacție de Codul francez.  
„Comunitatea, fie legală, fie convențională, începe din ziua căsătoriei contractată înaintea ofițerului stărei civile; nu se poate stipulă că ea va începe la o altă epocă”. Marcadé (V, art. 1399, No. III), comentând acest text, zice că ceea ce legea dispune în privința comunității, este aplicabil și celorlalte regime matrimoniale, și că nu se poate adoptă de odată mai multe regime, supunându-le unui termen sau unor condiții, și legiuitorul nostru a tradus și de astădată în lege formula dată de acest autor. Vezi și Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, I, 47, 47 *bis*. Mai vezi *infrà*, p. 124, 125.

<sup>(4)</sup> După unii autori, convenția matrimonială și-ar produce efec-



Celebrarea  
căsăt. ar fi,  
după unii,  
o condiție a  
contr. matri-  
monial.

Curtea de casație din Franța a decis că celebrarea căsătoriei se consideră ca o condiție, a cărei îndeplinire se sue până în ziua redactării contractului matrimonial; așa că convenția bănească dintre soți își va produce efectul său încă din ziua autentificării sale, oricare ar fi regimul adoptat de soți <sup>(1)</sup>.

Inexactitatea  
acestei propo-  
ziții.

Contractul matrimonial nu este însă un contract condițional în sensul juridic al cuvântului, pentru că celebrarea căsătoriei nu este un eveniment viitor și necert, de care părțile pot să facă să atârne convenția lor. Ea este un element esențial al existenței contractului matrimonial, fără care acest contract nu poate să aibă ființă <sup>(2)</sup>.

„Există convențiuni, zie Aubry et Rau, care, prin natura și obiectul lor, presupun neapărat existența sau îndeplinirea ulterioară a unor anume fapte. Aceste fapte nu constituie însă adevărate condiții, chiar dacă ar fi fost indicate ca atare. Astfel, clauza prin care părțile, care figurează într'un contract matrimonial, ar fi făcut să atârne efectul acestui contract de celebrarea căsătoriei proiectate, n'ar constitui o adevărată condiție“ <sup>(3)</sup>.

Necelabr. că-  
sătoriei.

În caz când căsătoria proiectată nu se celebrează, contractul matrimonial (bănesc) este neavenit. „*Le convenzioni ma-*

tele ei din ziua căsătoriei, înainte chiar de celebrarea ei. (Arntz, III 527). Această părere este însă, cu drept cuvânt, respinsă de majoritatea autorilor, pentru că o convenție matrimonială relativă la bunuri nu poate să intre în vigoare înainte de celebrarea căsătoriei. Vezi Planiol, III, 903; T. Hue, IX, 72; Thiry, III, 258; Laurent, XXI, 209; Duranton, XV, 95; Guillaouard, *Contrat de mariage*, I, 348; Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1399, No. 12. — După cutumele din Paris, și din Orléans, comunitatea începeă în momentul benedicției nuptiale, iar după alte cutume, ea nu începeă decât din ziua sau după un an și o zi dela căsătorie. Vezi Pothier, *Tr. de la communauté*, VII, No. 4 și 5, p. 58 (ed. Bugnet). Vezi *suprà*, p. 39, nota I.

<sup>(1)</sup> D. P. 79. I. 441; Sirey, 81. I. 353 (cu nota lui J. Lacointa).

<sup>(2)</sup> Cpr. Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 619; Guillaouard, *Idem*, I, 276; Aubry et Rau, IV, § 302, p. 94 (ed. a 5-a). Vezi și Demogue, *Revue trimestrielle de droit civil*, tom. V, anul 1906, p. 273, 274. Cpr. Virgile Rosset et F. H. Mentha, *Manuel de droit civil suisse*, I, p. 261, No. III, *ab initio*.

<sup>(3)</sup> Aubry et Rau, IV, § 302, p. 94, 95 (ed. a 5-a).

*trimoniali, essendo intese a regolare la società coniugale derivante del matrimonio, sono senza effetto, se il matrimonio non segue*“, zice un autor italian<sup>(1)</sup>.

Legea nefixând însă niciun termen, contractul matrimonial își păstrează puterea sa și este susceptibil de a-și produce efectele sale, oricare ar fi timpul ce s'ar strecură între autentificarea lui și celebrarea căsătoriei. El nu va fi caduc decât atunci când va fi cert că părțile au renunțat la căsătoria proiectată, ceea ce este o chestie de fapt<sup>(2)</sup>.

Soarta convențiilor matrimoniale, putând fi un timp oarecare în suspensie, această incertitudine poate să aducă daune terților, care ar fi făcut liberalități unuia din viitorii soți. De aceea se recunoaște acestor terți dreptul de a acționa pe viitorii soți spre a-i obliga a se explica asupra intenției lor<sup>(3)</sup>.

Pentru ca o căsătorie să poată da putere și existență convențiilor matrimoniale, nu este suficient ca ea să

Contractul matrimonial este caduc numai atunci când părțile au renunțat la căsătorie.

Dreptul terților de a interzice pe soți asupra intenției lor.

Căsătoria trebuie să fie validă.

(1) Ricci, *Corso teorico-pratico di diritto civile*, VII, 2, pag. 3. Cpr. Pothier, *Introduction au titre de la communauté*, VII, 17, p. 55 (ed. Bugnet). „Orice donațiune, făcută în favoarea căsătoriei, va fi caducă, zice art. 1088 din codul francez, în caz când căsătoria nu are loc“. „Dacă unul din viitorii soți sau o a treia persoană promite ori dăruiește ceva celui alt soț în vederea căsătoriei (in *Rücksicht auf die künftige Ehe*), zice art. 1247, partea finală, din codul austriac (dispoziție nereprodusă în codul Calimach), donațiunea poate fi revocată, de către căsătoria nu are loc fără culpa dăruitorului: „So kann, wenn die Ehe ohne Verschulden des Geschenkgebers nicht erfolgt, die Schenkung widerrufen werden“.

C. fr. și C. austriac.

Orice convenție matrimonială are, deci, în vedere celebrarea căsătoriei (L. 17 § 1 și L. 68, Dig., *De jure dotium*, 23, 3). Vezi și Andr. Donici (§ 24, capit. 33), unde se zice: „Cu darea zestrei se înțelege urmarea nunței; deci, neurmându-se nunta, zestrea toată se întoarce deplin“. Cu toate că nicio dispoziție de asemenea natură nu există în dreptul nostru actual, soluția nu poate fi decât tot aceeași, în baza principiilor generale. Vezi și *infra*, rubrica: *Natura juridică a constituției dotei, în privința constituitorului ei*, p. 187.

Dr. roman și C. Andr. Donici.

(2) Cpr. Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 62 urm. și v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 622 urm.; Benoit, *Tr. de la dot*, I, 18 (ed. din 1829); C. Nîmes, Sirey, 50. 2. 519; D. P. 52. 2. 115. V. și *infra*, p. 187.

(3) Cpr. Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 623; Guillouard. *Idem*, I, 277; Roùière et Pont. *Idem*, I, 174, etc.

fie celebrată, ei se mai cere ca ea să fie validă; de unde rezultă că, în caz când căsătoria ar fi mai în urmă anulată, contractul matrimonial ar fi *eo ipso* desființat, afară de cazul unei căsătorii putative (art. 183, 184). în care caz convențiile matrimoniale ale soților își vor păstra efectul lor, în privința copiilor și a soțului de bună credință <sup>(1)</sup>.

Anul. conv. matrimoniale nu jignește validitatea căsătoriei.

Anularea convenției matrimoniale nu are însă nicio înrâurire asupra validității căsătoriei, pentru că principalul nu atârnă de accesoriu. Soții fiind, în asemenea caz, căsătoriți fără convenție matrimonială, vor fi căsătoriți sub regimul de drept comun <sup>(2)</sup>, care, după cum știm, la noi este regimul de separație de bunuri.

Validitatea stipulațiilor din contractul matrimonial străine de el.

Dar, dacă necelebrarea căsătoriei sau anularea ei atrage caducitatea convenției matrimoniale, caducitatea acestei convenții nu atrage însă nulitatea stipulațiilor intervenite în acest contract, care ar fi străine de el. Astfel, cesiunea unor drepturi succesoriale, consimțită de unul din soți în favoarea unui terțiu, prin contractul matrimonial, rămâne validă, cu toată necelebrarea căsătoriei în vederea căreia convenția matrimonială fusese făcută <sup>(3)</sup>.

### Despre termen și condiție în convențiile matrimoniale (art. 1232).

C. fr.  
Art. 1399.

Cu toate că art. 1399 din codul francez dispune, după cum am văzut *supră*, p. 121, nota 3, numai în privința comunității, că ea nu poate începe la o altă epocă decât la celebrarea căsătoriei înaintea ofițerului stărei civile, to-

<sup>(1)</sup> Cpr. Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 624; Rodière et Pont, *Idem*, I, 180; Guillouard, *Idem*, I, 278; Baudry et Surville, *Idem*, I, 8, p. 33; Laurent, XV, 170 și XXI, 9; Aubry et Rau, V, § 501, p. 231 (ed. a 4-a) și VII, p. 471 (ed. a 5-a); Demolombe, XXIII, 254, 255. Vezi și tom. IV, partea I-a, al Coment. noastre, p. 671 (ed. a 2-a).

<sup>(2)</sup> Vezi *supră*, p. 83. Cpr. Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, I, 8 și 204 urm.

<sup>(3)</sup> Cpr. Laurent, XXI, 8; Aubry et Rau, VII, § 501, p. 471 (ed. a 5-a); Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *cit.*, 625; C. Nimes, Sirey, 57. 2. 609, etc.

tuși este generalmente admis în Franța, cu toată părerea contrară a unor autori, că această soluție se aplică și celorlalte regime matrimoniale, care nu pot fi supuse unui termen nici *a quo*, nici *ad quem* <sup>(1)</sup>.

La noi, nicio discuție nu mai este cu putință, fiindcă art. 1232 C. civil dispune anume că *niciun regim matrimonial, fie el legal sau convențional*, nu poate fi supus unui termen. (Vezi *supră*, p. 116).

Art. 1232 C.  
civil.

Aceeaș soluție este admisă de legiuitorul nostru și în privința condiției (art. 1232, *in fine*) <sup>(2)</sup>. În Franța, însă, chestiunea este controversată, cel puțin în privința condiției cazuale și mixte <sup>(3)</sup>: căci, în privința condiției potestative, adică care ar atârna de voința ambilor soți sau a unuia din ei, admiterea ei în convențiile matrimoniale este exclusă de aproape unanimitatea autorilor, în baza principiului imutabilității acestor convenții <sup>(4)</sup>, principiu despre care avem să ne ocupăm mai la vale.

Neadmiterea  
unei condiții.  
Deoseb. de  
redacție de C.  
francez.

(1) Vezi Arntz, III, 527; Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, I, 47; Guillouard, *Idem*, I, 99; D. de Folleville, *Idem*, 23, p. 35; Répert. Sirey, *no cit.*, 756 urm.; Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1399, No. 19. — *Contra*: Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, I, 92.

(2) Prin urmare, nici dota nu poate fi constituită sub termen sau sub condiție. Cpr. Baudry et Surville, *op. cit.*, III, 1573. — În Elveția se decide, din contra, că contractul matrimonial ar putea fi supus unei condiții sau unui termen. Vezi Virgile Rossel et F. H. Mentha, *Manuel de droit civil suisse*, I, p. 261, No. III. „D'un autre côté, pensons nous, le contrat de mariage peut être à terme ou conditionnel, comme toute autre convention; ainsi, le régime de communauté pourrait être stipulé à partir de la naissance d'un enfant, etc.” Aceeaș soluție eră admisă și în vechiul drept francez. Vezi Pothier, *Tr. de la communauté*, VII, 278, p. 172, 173 (ed. Bugnet).

Dr. elvețian.

(3) Vezi Répert. Sirey, *v<sup>o</sup> Contrat de mariage*, 762 urm. și autoritățile citate acolo.

(4) Vezi Répert. Sirey, *v<sup>o</sup> Contrat de mariage*, 759 și autoritățile citate acolo. — Toullier (VI, partea II-a, 83, 84) admite chiar posibilitatea unei condiții potestative din partea soților, iar Colmet de Santerre (VI, 16 bis II, III și IV) admite, fără nicio distincție, contractul matrimonial condițional. Din toate părerile, cea mai juridică, pe care a admis-o și legiuitorul nostru prin art. 1232, este, de bună seamă, aceea a lui Marcadé (V, art. 1399, No. II urm.), după care orice con-

## Despre imutabilitatea sau neschimbarea convențiilor matrimoniale în timpul căsătoriei.

„Un second caractère qui est propre aux conventions matrimoniales, zice Pothier, est qu'aussitôt qu'elles ont été confirmées par la célébration du mariage qui a suivi le contrat, il n'est plus permis aux parties d'y déroger en rien, même par leur consentement mutuel” (1).

Dr. cutumier  
francez.

Acest principiu, împrumutat dela dreptul cutumier francez (2), a trecut în codul francez și de acolo într'al nostru.

Imutabilitatea  
conv. matri-  
moniale inte-  
resează or-  
dinea publică.

Convențiile matrimoniale nu mai pot deci fi schimbate astăzi, în urma celebrării căsătoriei, după cum o spune anume art. 1395 din codul francez, dispoziție foarte înțeleaptă și aprobată de autori (3); căci ea ocrotește nu numai drepturile terților chemați a contracta cu soții, dar chiar și drepturile femeii. Principiul care statornicește imutabilitatea convențiilor matrimoniale interesează deci, cel puțin după unii, ordinea publică (4).

În adevăr, presupunând că soții au adoptat regimul dotal, care la noi este cel mai obișnuit, pentru că garantează întrucâtva pe femeie în contra actelor de risipire ale bărbatului, acesta ar putea, în urma celebrării căsătoriei, să uzeze de autoritatea și înfrurirea lui, spre a face pe femeie să consimtă la un alt regim matrimonial, care ar putea compromite întregul ei avut.

diție este inadmisibilă în materie de convenții matrimoniale. Vezi, în acest din urmă sens, Planiol, III, 828; Baudry et Surville, *op. cit.*, I, 47 bis; Arntz, III, 528; Troplong, *op. cit.*, I, 331 urm., etc.

(1) Pothier, *Introduction au traité de la communauté*, VII, 18, p. 56 (ed. Bugnet).

(2) Vezi *suprà*, p. 119, text și nota 2.

(3) Vezi Planiol, III, 814; Thiry, III, 204; Baudry-Lacantinerie, *op. cit.*, III, 18, p. 13 (ed. a 9-a); Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, I, 86 urm.; Colmet de Santerre, VI, 11 bis XI; Aubry et Rau, VII, § 503 bis, nota 1 dela p. 502 (ed. a 5-a), etc. — Vezi însă Toullier-Duvergier, *Le droit civil français*, VI, partea II-a, 24.

(4) Cpr. Trib. regional superior din München, *J. Clunet*, anul 1913, p. 1307; C. de apel din Palermo, Sirey, 1901. 4. 17 (cu nota lui Al. Wahl). Vezi *infra*, p. 138.

Deși art. 1395 din codul francez a fost eliminat de legiuitorul nostru, totuși nu mai începe îndoială că soluția trebuie să fie aceeași și la noi, aceasta rezultând, în adevăr, din art. 1229, 1230 C. civil, 710 și 716 Pr. civ., care presupun imutabilitatea convențiilor matrimoniale în urma celebrării căsătoriei<sup>(1)</sup>.

Conv. matrimoniale sunt imutabile și în dreptul nostru.

Art. 1236 din codul civil nu face decât a aplica regimului dotal principiul imutabilității convențiilor matrimoniale, când zice că dota nu poate fi nici constituită, nici adăogită în timpul căsătoriei. În adevăr, obligația impusă soților, prin art. 1228 C. civil, de a-și face convențiile lor matrimoniale înainte de celebrarea căsătoriei, ar rămâne fără efecte, dacă soții, odată căsătoriți, ar putea să-și schimbe convențiile făcute înainte<sup>(2)</sup>.

Art. 1236 C. civil.

Separția de bunuri sau de patrimonii, pe care femeia poate s'o ceară și s'o dobândească dela justiție, de câteori dota ei este în pericol (art. 1256 urm. C. civ.), aduce necontestat o schimbare în regimul matrimonial al soților, deși ea lasă să subziste regimul dotal, însă această schimbare nu periclitează interesele terților, din cauza măsurilor de publicitate la care legea supune separția de bunuri.

Separția de bunuri.

Cu toate acestea, știm că legile noastre anterioare permiteau soților, conform dreptului roman<sup>(3)</sup>, de a preface și chiar de a face convențiile lor matrimoniale și în urma celebrării căsătoriei (art. 1609, 1614 C. Calimach)<sup>(4)</sup>, soluție

Dr. nostru anterior.

(1) Cpr. T. Hue, IX, 35, *ab initio*. Vezi și C. Galați, *Dreptul* din 1904, No. 60, p. 490. Convențiile matrimoniale nu pot fi schimbate în timpul căsătoriei, zice această decizie, însă părțile pot face convenții posterioare relative la modul de plată al dotei, destul este ca printr'insele să nu se violeze principiul imutabilității convențiilor matrimoniale. Vezi *infra*, p. 134 și 214, nota 1.

(2) Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1887, No. 32. Vezi observațiile ce am publicat în *Cr. judiciar* din 1900, No. 78 și din 1902, No. 68.

(3) „*Pacisci post nuptias, etiam si nihil aliud convenerit, licet*“ (L. 1, Pr., Dig., *De pactis dotalibus*, 23, 4 și Instit., *De donationibus*, § 3. 11, 7. precum și L. 19. Cod. *De donationibus ante nuptias*, 5, 3). Vezi și *supra*, p. 117, nota 2, *in medio*.

(4) Vezi art. 1609 C. Calimach, reproduc *supra*, p. 117. Mai vezi și art. 1614 din același cod, care dispune că: „aleăturile C. Calimach. Art. 1614.“

C. Caragea și admisă atât în codul Caragea (1). cât și în codul german actual. „Soții, zice art. 1432 din codul german, pot, chiar în urma săvârșirii căsătoriei (*insbesondere auch nach der Eingehung der Ehe*), să desfacă sau să schimbe regimul bunurilor lor“ (2).

Dreptul soților căsătoriți sub legea veche. Din împrejurarea că legiurile abrogate permiteau aceste schimbări sau prefaceri în urma celebrării căsătoriei, rezultă că soții căsătoriți înainte de promulgarea codului actual ar putea, în mod valid, să-și facă contractul matrimonial astăzi, sub legea actuală, sau să-și schimbe contractul lor primitiv (3).

căsătorești făcute înaintea cununiei, nu sunt oprite a se preface în vremea căsătoriei, însă nu spre micșorarea zestrei sau spre primejdia siguranței ei, cum nici spre jignirea altora, adică: a moștenitorilor neapărați la a lor legitimă, sau a creditorilor“. Tot cam în aceiași termeni se exprimă și Andronache Donici: „Tatăl poate și după săvârșirea nunței să mai adauge la zestrea fiicei sale, însă fără păgubirea creditorilor săi, și fără a-și micșora din legiuita parte ce se cuvine s'o moștenească moștenitorii lui“.

- (1) Cpr. Cas. rom. Bult. 1890, p. 266; Bult. S-a I, anul 1882, p. 299 și *Dreptul* din 1882, No. 81, p. 653; Trib. Ilfov, Dâmbovița și C. București; *Dreptul* din 1883, No. 10 și 13; *Dreptul* din 1892, No. 20; Trib. R. Sărat, *Dreptul* din 1898, No. 57, p. 490; Trib. Prahova, *Dreptul* din 1899, No. 55, etc.
- (2) Vezi *supră*, p. 94, *ad notam* și p. 117, text și nota 3. Vezi și art. 1545 din codul civil rusesc, citat tot acolo.
- (3) Vezi *supră*, pag. 117, nota 2 și *infra*, p. 176, nota 2, precum și tom. I al Coment. noastre, p. 111, nota 2. Cpr. Aubry et Rau, V, § 501, p. 231 (ed. a 4-a) și tom. VII, p. 171 (ed. a 5-a); Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, I, 185; Bellot des Minières, *Le contrat de mariage considéré en lui-même*, art. 1395, No. 410, p. 341; G. Mărzescu, *Maximele dreptului roman*, p. 81 urm. (Iași, 1880). Cpr. Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 3079 urm.

Dar, dacă legea în vigoare în momentul celebrării căsătoriei este singură aplicabilă în privința consecințelor naturale ce rezultă din uniunea conjugală, actele săvârșite între soți în urma căsătoriei, care nu sunt o urmare firească și neapărată a uniunii lor, sunt cărmuite de legea în vigoare în momentul când sunt făcute.

Astfel, soții, căsătoriți sub legea veche, care permitea testamentele conjunctive și mutuale, făcute prin unul și același act, n'ar putea să testeze unul în favoarea altuia, prin acte făcute în această formă (art. 857, 938 C. civ.). Vezi tom. IV,

Actele cărora se aplică legea nouă.

Soții nu mai pot să facă astăzi testamentele conjunctive.

„E vero, zice Pasquale Fiore, *che quando due coniugi si maritano sotto una legislazione che permetta di regolare le loro convenzioni dopo il matrimonio, conservano questa facoltà anche quando sopravviene la nuova legge che lo proibisce*“ (1).

Soții, care s'ar fi căsătorit sub legea veche, fără contract matrimonial și ar fi făcut asemenea contract sub legea nouă, în baza dreptului dobândit sub legea veche, n'ar mai putea însă, în urmă, să mai schimbe acest contract, în virtutea lezei vechi, care permitea asemenea schimbări, ei fiind în situația în care s'ar afla soții căsătoriți sub legea nouă. Legea nouă, sub care ei și-au făcut contractul matrimonial, oprindu-i pe viitor de a mai aduce vreo schimbare acestui contract, ei trebuie să se supue în totul acestei legi (2).

În dreptul actual, principiul imutabilității convențiilor matrimoniale, având de scop ocrotirea interesului terților și chiar a soților, se întemeiază pe considerații de ordine publică (3), de unde rezultă următoarele consecințe:

Soții căsătorii sub legea veche, care și-ar fi făcut contractul matrim. sub legea nouă, nu-l mai pot schimba în urmă.

Ordine publică.

partea II-a, al Coment. noastre, p. 9, *ad notam*. Cpr. Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 3123; Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, I, 186, etc.

Actele făcute în această formă sub legea veche, vor fi însă valide astăzi, conform regulii *tempus regit actum*, cu toată că testatorul ar fi murit sub legea nouă. Cpr. Cas. rom. Bult. S-a I-a, 1881, p. 300 și *Dreptul* din 1881, No. 40; C. Iași, Craiova și București, *Dreptul* din 1895, No. 18; din 1898, No. 84 și din 1900, No. 46; Cas. fr. D. P. 45. I. 126; T. Huc, VI, 267; Demolombe, XXI, 20; Laurent, XV, 323; Aubry et Rau, I, § 30, p. 101, nota 7, *in fine* (ed. a 5-a) și VII, § 667, *in fine*, pag. 101 (ed. a 4-a), etc. Vezi tom. I, al Coment. noastre, p. 101 și tom. IV, partea II-a, p. 8, nota 3.

Validitatea testamentelor conjunctive făcute sub legea veche.

Regula care oprește testamentele conjunctive se referă la substanța, iar nu la forma testamentelor; de unde rezultă că doi Români n'ar putea testă în forma conjunctivă într'o țară în care asemenea teste ar fi permise, de exemplu, în Brazilia, după cum dispune art. 733 din codul spaniol. Chestiunea este, cu toate acestea, controversată. Vezi tom. I, al Coment. noastre, p. 210 și tom. IV, partea II-a, pag. 11, text și n. 2 (ed. a 2-a).

Dr. internațional în privința testamentelor conjunctive.

(1) P. Fiore, *Diritto internazionale privato*, 329, pag. 424 (ed. a 2-a din 1874).

(2) Cpr. Mărzescu, *op. cit.*, p. 83. Vezi și tom. I al Coment. noastre, p. 111, nota 2, *in fine* și autoritățile citate acolo.

(3) Vezi tom. X al Coment. noastre, p. 195.



Art. 5 C. civ.

1<sup>o</sup> Orice clauză prin care părțile și-ar fi rezervat dreptul de a modifica convențiile lor matrimoniale, în timpul căsătoriei, ar fi nulă și n'ar produce niciun efect (art. 5 C. civ.);

„Convențiile matrimoniale sunt atât de neschimbătoare, zice Pothier, încât soții n'ar putea, prin contractul lor, să-și rezerve facultatea de a schimba sau de a reformă una sau mai multe din clauzele acestor convențiuni“ (1).

Dreptul tuturor acelor interesați de a propune inexistența schimbărilor posterioare căsătoriei.

2<sup>o</sup> Schimbările aduse de soți convențiilor lor matrimoniale, în urma celebrării căsătoriei, fiind radicale sau mai bine zis *inexistente*, această inexistență poate fi propusă de toate părțile interesate și chiar de soți, fără ca ea să poată fi acoperită prin executarea voluntară a actului derogator dela contractul matrimonial (2).

Exemple de modificări lovite de nulitate.

Care sunt însă actele modificatoare lovite de nulitate? Soții n'ar putea, de bună seamă, să substituie un regim nou aceluia adoptat din capul locului, fie chiar în mod tacit, prin faptul că n'au încheiat un contract matrimonial (3).

(1) Pothier, *Introduction au traité de la communauté*, VII, 19. Cpr. Baudry-Lacantinerie, *op. cit.*, III, 18, p. 14 (ed. a 9-a); Aubry et Rau, VII, § 503 *bis*, p. 506, text și nota 7 (ed. a 5-a); Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 630; Guillouard, *Idem*, I, 223, etc.

(2) Aubry et Rau, *loco cit.*, text și nota 8; Thiry, III, 215; Arntz, III, 517; Laurent, XXI, 64 urm.; Baudry, *op. cit.*, 18; Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, I, 89; Guillouard, *Idem*, I, 222; D. de Folleville, *Idem*, 90 *bis*; Odier, *Idem*, II, 648; Rodière et Pont, *Idem*, I, 149 urm.; Troplong, *Idem*, I, 202 urm.; C. Limoges și Cas. fr. Sirey, 78. 2. 269 și *Cr. judiciar* din 1900, No. 78 (cu observ. noastră); Sirey, 90. 1. 291; D. P. 87. 1. 449, etc. — Vezi însă Toullier-Duvergier, *op. cit.*, VI, partea II-a, 24 urm., care s'a încercat să susție contrariul, însă a fost combătut în mod victorios de Demante (*Thémis*, VIII, p. 161 și 229). Mai vezi Thiry, III, 215, care răstoarnă foarte bine argumentarea lui Toullier. Cpr. Marcadé (V, art. 1394 urm., No. II), care zice că părerea lui Toullier este o eroare vădită. Laurent (XXI, 65) zice, de asemenea, că contractul de căsătorie, scris de Toullier în timpul bătrânețelor sale, este o operă plină de erori și de paradoxe.

Irevocabilitatea conv. tacite.

(3) Va să zică nu numai convențiile exprese, dar și cele tacite sunt irevocabile. Cpr. Bellot des Minières, *op. cit.*, 463, p. 389; T. Huc, IX, 35.—Nu numai convenția părților, dar chiar sen-

Astfel, ei n'ar putea, dacă au adoptat din capul locului regimul dotal pur și simplu (art. 1233 urm.), să stipuleze, în urma celebrării căsătoriei, o societate de achiziții (art. 1287 urm.)<sup>(1)</sup>, sau să stabilească între ei, în timpul căsătoriei, o societate de bunuri particulară ori universală<sup>(2)</sup>.

Soții n'ar putea, de asemenea, lăsând să subziste regimul stabilit prin contractul lor primitiv, să modifice asupra unor puncte particulare regulile adopte de dânșii, nici să schimbe consecințele ce însăș legea le trage, în caz de tăcerea părților, din regimul ce ele au adoptat<sup>(3)</sup>.

Regimul dotal, adoptat de soți, nu poate fi modificat mai în urmă.

Nici alt regim matrimonial.

tințele judecătorești nu pot să modifice contractul matrimonial al soților. Cpr. Troplong, *Contrat de mariage*, I, 216.

(1) Planiol, III, 816; Aubry et Rau, VII, § 503 bis, pag. 510, text și nota 14 (ed. a 5-a); Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 3019; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 632; Baudry et Surville, *Idem*, I, 91; Rodière et Pont, *Idem*, I, 151; Guillouard, *Idem*, I, 228; Troplong, *Idem*, I, 206, etc.

(2) Unii decid, în adevăr, cu toată disconveniența ce există asupra acestui punct, că soții nu pot, în timpul căsătoriei, face între ei o societate, fie civilă, fie comercială, pentru motivul că existența unei asemenea societăți ar modifica raporturile de interes ce există între ei, ceea ce ar fi contrar principiului imutabilității convențiilor matrimoniale. Cpr. Planiol, II, 1937 și numeroasele decizii citate de acest autor; Massé, *Le droit commercial dans ses rapports avec le droit des gens et le droit civil*, II, 1267, p. 440 (ed. a 3-a); Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, I, 96; Guillouard, *Idem*, I, 229 și *Société*, 35; Troplong, *Idem*, I, 310; Baudry et Wahl, *Société*, 52. Vezi și tom. IX, al Coment. noastre, p. 477. — *Contra*: Laurent, XXI, 76; XXII, 319 și XXVI, 140; T. Hue, IX, 30; X, 48 și XI, 10; Lyon-Caen et Renault, *Tr. de droit commercial*, II, 78 și 326; Thaller, *Tr. élément. de droit commercial*, 346 urm., p. 207 urm. (ed. a 4-a); Beudant, *Cours de droit civil*, II, 312, p. 439 urm. Vezi asupra acestei controverse, Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 3002 urm. și *Société*, 1821 urm.

Dacă soții pot face o societate între ei, în timpul căsătoriei. Controversă.

Dar, dacă chestiunea privitoare la societatea dintre soți este foarte controversată, este necontestat că societatea poate avea loc între concubini. Vezi *Revue trimestrielle de droit civil*, tom. VIII, anul 1909, p. 181, No. 48. Concubinajul nu este însă prin el însuș suficient spre a dovedi societatea. Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 478, text și nota 2.

Societatea între concubini.

Îneât privește mandatul tacit ce se pretinde că ar exista între concubini pentru diferite eumpărături, vezi *Revue trimestrielle de droit civil*, tom. IX, anul 1910, p. 447, No. 39.

Mandatul tacit între concubini.

(3) Vezi Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 635 urm.

Art. 1236 C.  
civil.

Ei n'ar putea să întindă caracterul dotalității la bunurile ce n'ar fi fost declarate dotale prin convenția lor, nici să convie că bunurile declarate dotale nu vor avea acest caracter. Dota, în adevăr, nu poate să fie nici adăogată, nici micșorată în timpul căsătoriei (art. 1236) <sup>(1)</sup>. Este în adevăr de principiu că, în urma fixării condițiilor contractului matrimonial, soții nu mai pot reveni asupra lor, din cauza interesului superior al siguranței circulării bunurilor, pe care îl are în vedere art. 1236 din codul civil <sup>(2)</sup>.

Renunțarea  
la liberalități.

Ei n'ar putea să renunțe, în timpul căsătoriei, la liberalitățile ce și-ar fi făcut unul altuia prin contractul matrimonial <sup>(3)</sup>, nici la cele ce le-ar fi făcut terții <sup>(4)</sup>.

Renunțarea la  
liberalități  
prin testa-  
ment. Contro-  
versă.

Se admite însă, în genere, că soțul donatar poate să renunțe prin testament la liberalitățile cuprinse în contractul matrimonial, pentrucă testamentul n'are să-și producă efectele sale decât în urma desfacerei căsătoriei, și pentrucă soții nu sunt legați prin convenția lor decât în timpul căsătoriei.

(1) Vezi Répert. Sirey, *v<sup>o</sup> cit.*, 642 urm.; Pand. fr., *v<sup>o</sup> Mariage*, 3015, 3016; Guillouard, *op. cit.*, I, 233; Aubry et Rau, V, § 503 *bis*, p. 256 (ed. a 4-a) și VII, p. 510 (ed. a 5-a); Laurent, XXI, 77. — Dota poate însă fi mărită în timpul căsătoriei, prin contractul matrimonial, atunci, de exemplu, când femeea și-a constituit dotă și averea ei viitoare (art. 1235). În asemenea caz, toate bunurile dobândite de femeie în timpul căsătoriei, cu titlu gratuit, vor fi dotale, în baza contractului matrimonial. Vezi Laurent, XXI, 77.

(2) Cpr. Trib. Gorj, *Dreptul* din 1910, No. 66, p. 530, 531.

(3) Répert. Sirey, *v<sup>o</sup> cit.*, 645; Laurent, XXI, 78; Aubry et Rau, VII, § 503 *bis*, pag. 511, text și nota 17 (ed. a 5-a); Guillouard, *op. cit.*, I, 234. — Dar, dacă soții nu pot, în timpul căsătoriei, să modifice donațiunile ce și-ar fi făcut prin contractul lor matrimonial, nimic nu-i împiedică de a-și face nouă liberalități, fie prin donațiune, fie prin testament, se înțelege în limitele părții disponibile (art. 939, 940). Asemenea liberalități, chiar cele făcute prin donațiune, sunt însă în totdeauna revocabile (art. 937). Cpr. Thiry, III, 216.

(4) Répert. Sirey, *v<sup>o</sup> cit.*, 649 urm. și autoritățile citate acolo. — Regula imutabilității convențiilor matrimoniale nu se aplică deci numai soților; ea se opune și la stipulațiunile care ar modifica convențiile lor matrimoniale, când aceste stipulații ar interveni între soți și un terțiu. Répert. Sirey, *v<sup>o</sup> cit.*, 656; Laurent, XXI, 73; Aubry et Rau, VII, § 503 *bis*, p. 510 (ed. a 5-a), etc.

Art. 1235 C.  
civil.

Nu poate, în adevăr, să fie vorba de nulitatea unui contract matrimonial ce nu-și mai are ființă <sup>(1)</sup>.

Am văzut, cu toată controversa ce există asupra acestui punct, că soții nu pot, cel puțin după unii, să stabilească între ei, în timpul căsătoriei, o societate de bunuri, fie particulară, fie universală, fie civilă, fie comercială <sup>(2)</sup>. Ce trebuie să decidem în privința mandatului? Soții ar putea necontestat să-și dea unul altuia, în timpul căsătoriei, un mandat, însă bine înțeles revocabil (art. 1286). Nimic n'ar fi mai legitim decât această reprezentare juridică a unuia din soți, prin celălalt. Un mandat *irrevocabil*, dat chiar de femeie bărbatului, în timpul căsătoriei, ar fi însă contrar principiului imutabilității convențiilor matrimoniale <sup>(3)</sup>.

Validitatea unui asemenea mandat este contestabilă, chiar dacă el ar fi fost conferit de femeie, prin contractul ei matrimonial, atunci când ea eră stăpână absolută a drepturilor sale <sup>(4)</sup>.

După ce am examinat actele modificatoare lovite de nulitate, urmează acum să cercetăm actele permise, care nu sunt contrare principiului imutabilității convențiilor matrimoniale.

În această din urmă categorie intră: 1<sup>o</sup> convențiile interpretative ale contractului matrimonial, întrucât ele nu cuprind o clauză nouă, ci interpretează numai și explică clauzele anterioare <sup>(5)</sup>.

Un mandat revocabil poate să existe între soți.

Mandat irrevocabil.

Actele care nu ating imutabilitatea.

Conv. interpretative.

(1) Planiol, III, 816; Aubry et Rau, *loco cit.*, § 503 bis, p. 515 (ed. a 5-a). Vezi și Laurent, XXI, 88. — *Contrà*: Répert. Sirey, *v<sup>o</sup> cit.*, 662; C. Rouen, D. P. 92. 2. 437; Sirey, 93. 2. 217 (cu nota lui Al. Tissier). Vezi și T. Hue, IX, 35; Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, I, 103, etc.

(2) Vezi *suprà*, p. 131, nota 2.

(3) Cpr. Baudry et Surville, *op. cit.*, I, 98 urm. Vezi și L. Sarrut, nota în D. P. 99. 1. 354.

(4) Vezi Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, I, 100. — Vezi însă Cas. fr. D. P. 93. 1. 261. — În orice caz, clauza prin care femeia ar fi dat bărbatului ei o procură generală și irrevocabilă, spre a geră și a administra toate bunurile ei, nu echivalează, în genere, cu adoptarea regimului dotal. Vezi *suprà*, p. 37 și *infrà*, p. 169, *ad notam*.

(5) Thiry, III, 218, *in fine*; T. Hue, IX, 35; Laurent, XXI, 70; Répert. Sirey, *v<sup>o</sup> Contrat de mariage*, 667; Rodière et Pont,

Validitatea  
conv. relative  
la modul de  
plată al dotei.

2° Nu mai încap, de asemenea, îndoială că părțile pot face convenții relative la modul de plată al dotei, fără a violă prin această principiul imutabilității convențiilor matrimoniale (1). Astfel, s'a decis, cu drept cuvânt, că este permis părintelui de a conveni cu copilul său, că pensiunea ce-i asigurase prin contractul său de căsătorie, să fie convertită în prestațiuni de locuință și nutriment, în condiții anume determinate. Un atare aranjament de familie nu poate fi atacat în nulitate de către un creditor al soțului înzestrat, decât conform art. 975 C. civil, atunci când el ar fi fost făcut în fraudă drepturilor sale, cecăce este o chestie de fapt (2).

Disponerea  
de bunurile  
dăruite.

3° Soții pot dispune, cu titlu oneros sau cu titlu gratuit, de bunurile ce le-au fost dăruite prin contractul lor matrimonial, dacă aceste bunuri n'au fost declarate inalienabile, pentrucă ei sunt și rămân proprietarii acestor bunuri (3).

Primirea altor  
liberalități.

4° Inmutabilitatea convențiilor matrimoniale nu se opune ca soții să primească alte donațiuni, în timpul căsătoriei, dela înzestrătorul lor, sau dela altă persoană (4), dăruitorul nefiind obligat a supune bunurile dăruite regimului matrimonial adoptat de soți (5).

*Idem*, I, 155; Guillouard, *Idem*, I, 245; Baudry et Surville, *Idem*, I, 119, etc.

(1) Cpr. C. Galați, *Dreptul* din 1904, No. 60, pag. 490. Mai vezi *supra*, p. 127, nota 1 și *infra*, p. 214, nota 1.

(2) Cas. fr. *Pand. Périod.* 1901. I. 246 și *Dreptul* din 1902, No. 64; T. Huc. IX, 40; *Pand. fr.*, v° *Mariage*, 2934 urm.; *Répert. Sirey*, v° *Contrat de mariage*, 669 urm.; Guillouard, *Idem*, I, 242 urm.; Baudry et Surville, *Idem*, I, 110; Rodière et Pont, *Idem*, I, 151; Troplong, *Idem*, I, 218; Aubry et Rau, V, § 503 bis, p. 259 și VII, p. 514 (ed. a 5-a). — Soții pot, deci, să primească ca plată a dotei un alt lucru decât cel arătat în contractul matrimonial, *aliud pro alio (datio in solutum)* (art. 1247 § 2). Vezi Aubry et Rau, *loc. cit.* și autorii *supra* citați. — Vezi însă Laurent, XXI, 85. — Astfel, plata dotei constituită în bani ar putea fi făcută în mod valid, prin darea unui imobil, făcută sub forma unei vânzări sau a unei donațiuni. Vezi *Répert. Sirey*, v° *Contrat de mariage*, 672 și autoritățile citate acolo.

*Datio in solutum.*

(3) Laurent, XXI, 83; Guillouard, *Contrat de mariage*, I, 244; *Répert. Sirey*, *cod. v°*, 675 urm., etc.

(4) *Répert. Sirey*, *cod. v°*, 680 urm.; Guillouard, *op. cit.*, I, 240; Laurent, XXI, 74, etc.

(5) *Répert. Sirey*, v° *cit.*, 686 urm.; Laurent, XXI, 71; Guil-

5<sup>o</sup> Ascendentul, care a înzestrat pe unul din soți, păstrează dreptul de a cere alimente dela soțul înzestrat. Dota poate deci fi micșorată în timpul căsătoriei, în marginile datoriei alimentare, pentrucă ascendentul înzestrător n'a renunțat, prin constituirea dotei, la dreptul ce avea de a cere alimente dela descendentul său. Obligația alimentară nu are deci niciun raport cu principiul imutabilității contractului matrimonial, de oarece ea nu izvorăște din acest contract, ci dintr'un principiu de drept natural și de ordine publică (1);

6<sup>o</sup> Principiul imutabilității convențiilor matrimoniale nu se aplică la clauzele din contractul de căsătorie, care nu sunt propriu zise convenții matrimoniale. Asemenea convenții pot fi revocate, în timpul căsătoriei, prin consimțământul părților (2).

7<sup>o</sup> În fine, știm că constituirea dotei poate fi revocată după cererea creditorilor înzestrătorului, de câteori ea a fost făcută în dauna și în fraudă drepturilor lor (art. 975) (3).

Dreptul ascendentului înzestrător de a cere alimente dela soțul înzestrat.

Revoc. clauzelor care nu sunt conv. matrimoniale.

Act. pauliană. Art. 975 C. civil.

louard, *op. cit.*, I, 241; Troplong, *Idem*, I, 224. — Dacă femeea este căsătorită sub regimul dotal, dăruitorul poate să dispue în favoarea ei sub condiția că bunurile dăruite vor fi alienabile, după cum el poate să dispue că ele vor fi parafernale, chiar dacă femeea și-ar fi constituit dotă și bunurile sale viitoare. Cu alte cuvinte, regimul matrimonial adoptat de soți nu paralizează liberalitățile terțiilor. Planiol, III, 818; Laurent, XXI, 75; Répert. Sirey, *v<sup>o</sup> cit.*, 687 urm. Vezi și *infra*, explic. art. 1236, p. 197, nota 3.

Regimul matrimonial adoptat de soți nu împiedică liberalitățile terțiilor.

(1) Répert. Sirey, *v<sup>o</sup> cit.*, 691; Laurent, XXI, 178; Pand. fr., *v<sup>o</sup> Mariage*, 3059; Guillouard, *op. cit.*, I, 158, 248; C. Bordeaux, D. P. 45. 4. 20, etc.

(2) Répert. Sirey, *v<sup>o</sup> cit.*, 692; Troplong, *op. cit.*, I, 220, etc.

(3) Vezi tom. V al Coment. noastre, p. 227 urm. și *infra*, p. 178 și 184, precum și rubrica: *Despre acțiunea pauliană în materie de dotă*. — S'a decis, în această privință, că dacă constituirea de dotă, făcută de către un părinte fiicei sale, poate fi considerată ca un act cu titlu gratuit, încât privește raporturile dintre părinte și fiica înzestrată, ea are, din contra, caracterul unui act cu titlu oneros în privința bărbatului; de unde rezultă că constituirea de dotă nu poate fi anulată, după cererea creditorilor părintelui înzestrător, prin exercițiul acțiunii pauliane, decât sub condiția de a se stabili, de către susziții creditorii, concertul fraudulos, între tatăl, constituitor al dotei, și soțul în folosul căruia dota a fost constituită. Cas. Palermo, *Dreptul*

Constit. de dotă. Act cu titlu oneros față de bărbat.

Doved. simu-  
lației.

Am văzut, de asemenea, p. 64, 65, că atât unul din soți cât și terții ar putea să stabilească că enunțările cuprinse într-o convenție matrimonială sunt simulate sau mincinoase, fără a o schimba sau preface prin aceasta.

### Imutabilitatea convențiilor matrimoniale în dreptul internațional privat <sup>(1)</sup>.

Dr. interna-  
țional privat.  
Controversă.

Am examinat regula imutabilității convențiilor matrimoniale din punctul de vedere al dreptului intern. Ce trebuie să decidem în privința dreptului internațional privat? Cu alte cuvinte, Românii care s'ar afla în străinătate, pot ei, odată căsătoriți, să modifice convențiile lor matrimoniale, conform legii țării unde s'ar afla? Și aceeași chestiune se pune în privința străinilor aflați în România. Chestiunea este din cele mai controversate.

Primul sis-  
tem. Chestie  
de formă.

1<sup>o</sup> După un sistem se susține că dispoziția, care oprește redactarea și modificarea contractului matrimonial în urma celebrării căsătoriei, ar fi privitoare la formele contractului, așa că Românii n'ar fi obligați a o observa, dacă legea țării unde ei își fac contractul matrimonial ar permite redactarea și modificarea lui în urma săvârșirii căsătoriei <sup>(2)</sup>. Acest sistem este inadmisibil, pentrucă nicio legătură nu există

din 1910, No. 6, pag. 48 (cu nota d-lui S. Rădulescu). Vezi asupra condițiilor de exercitare a acțiunii pauliene, în genere, C. Galați și București, *Dreptul* din 1910, No. 12, pag. 98 și No. 28, p. 226, etc.

Bibliografie.

- (1) Vezi asupra acestei chestiuni, Jules Aubry (prof. la facultatea din Rennes), *J. Clunet*, anul 1896, pag. 721 urm.; Le Normand, *De l'immutabilité des conventions matrimoniales en droit international privé* (Rennes, 1898), etc.
- (2) Vezi, în acest sens, Cas. fr. și C. Montpellier, Sirey, 55. 1. 699; D. P. 56. 1. 9; Sirey, 68. 1. 134; Sirey, 45. 2. 7; D. P. 45. 2. 36; C. Toulouse, D. P. 66. 2. 109; Aubry et Rau, V, § 503 bis, ab initio, p. 252, 253 (ed. a 4-a) (în ed. a 5-a, acest sistem este părăsit. Vezi pag. 502, 503, t. și n. 2 din ed. a 5-a); Guillaouard, *Contrat de mariage*, I, 335; Troplong, *Idem*, I, 179; Bellot des Minières, *Le contrat de mariage considéré en lui-même*, art. 1394, No. 304 urm., p. 258 urm., etc.

între întocmirea contractului matrimonial și principiul imutabilității lui.

2<sup>o</sup> Plecând dela ideea că, în specie, n'ar fi vorba de o chestie de formă, ci de o chestie de fond, unii ar voi ca chestiunea de a se ști dacă convențiile matrimoniale sunt sau nu imutabile, să atârne de legea aplicabilă însuș regimului matrimonial <sup>Al doilea sistem. Chestie de fond.</sup> (1). După acest sistem, iarăș inadmisibil, fiindcă nesocotește în mare parte motivele imutabilității, convenția matrimonială ar fi imutabilă de câteori regimul adoptat de soți ar fi cârmuit de o lege care admite acest principiu, ea putând, din contra, fi schimbată și prefăcută de câteori legea la care soții s'au referit n'ar cunoaște principiul imutabilității convențiilor matrimoniale, după cum este codul german, cel rusesc, cel elvețian, etc. (2).

3<sup>o</sup> În fine, după ultimul sistem, care ni se pare cel mai juridic, regula imutabilității convențiilor matrimoniale este privitoare la capacitatea persoanelor și, ca atare, urmărește pe Români în străinătate. <sup>Al treilea sistem. Statutul personal.</sup>

Accastă regulă, zice foarte bine tribunalul Senei, este o regulă de statut personal, care are mai cu seamă de scop de a apăra pe soți contra înrîurii ce unul din ei ar putea să exercite asupra celuilalt, spre a dobândi foloase bănești dela acest din urmă (3).

(1) Vezi, în acest sens, Jay, *J. Clunet*, anul 1885, p. 527 urm. și Ch. de Boeck, nota în D. P. 87. 2. 121. Cpr. Trib. Marseille, *J. Clunet*, anul 1902, p. 840, etc.

(2) Vezi, în privința legilor străine care nu admit principiul imutabilității convențiilor matrimoniale, *suprà*, p. 117, text și nota 3.

(3) Vezi *J. Clunet*, anul 1902, p. 361 urm. și anul 1896, p. 870; Surville et Arthuys, *Cours élément. de droit international privé*, 368, p. 457 urm. (ed. a 5-a); Weiss, *Tr. théorique et pratique de droit international privé*, III, p. 533; Duguit, *Du conflit de législation relatif à la forme des actes*, p. 116; Rolin, *Pr. de droit international privé*, I, 488 și III, 1082, 1083 (ed. din 1896); Laurent, *Principes*, XXI, 58 și *Droit civil international*, V, 213 urm.; Despagnet, *Pr. de droit international privé*, 330, p. 953 (ed. a 5-a revăzută de Ch. de Boeck, profesor la Bordeaux); Demangeat asupra lui Fœlix, *Tr. de droit international privé*, I, p. 85, nota b și p. 247, nota a; P. Fiore, *Diritto internazionale privato*, 329, p. 424 (ed. ital. din 1874); Audinet, *Principes élémentaires de droit*



Conv. dela  
Haga din  
1905. Art. 4.

„Legea națională a soților decide dacă ei pot, în timpul căsătoriei, să facă un contract matrimonial, sau să rezilieze ori să schimbe convențiile lor anterioare, zice art. 4 din convenția dela Haga, dela 17 Iulie 1905. Schimbarea ce s'ar aduce regimului bunurilor nu poate să aibă efect retroactiv în dauna terților“.

Art. 9 din  
aceeaș con-  
venție.

Și art. 9 din aceeaș convenție adaogă că dacă se întâmplă ca, în cursul căsătoriei, soții să nu aibă aceeaș naționalitate, ultima lor legislație comună va fi considerată ca fiind legea lor națională<sup>(1)</sup>.

Aplie. princi-  
piului imuta-  
bilității străi-  
nilor. Contro-  
versă.

Din cele mai sus expuse ar părea să rezulte, ca consecință, că principiul imutabilității convențiilor matrimoniale, admis de legea noastră după cea franceză, nu s'ar aplică străinilor care și-ar face convenția lor matrimonială în țara noastră, dacă legea lor națională n'ar admite principiul imutabilității acestor convențiuni; și, în adevăr, în acest sens se pronunță mai mulți autori<sup>(2)</sup>.

Cu toate acestea, sunt autori care aplică principiul imutabilității convențiilor matrimoniale și străinilor, pentrucă acest principiu interesează ordinea publică, înaintea căreia legea străină trebuie să cedeze, întrucât imutabilitatea convențiilor matrimoniale are menirea de a garanta pe terți contra fraudelor eventuale ale soților<sup>(3)</sup>.

*international privé*, p. 520 urm.; Al. Wahl, nota sub Trib. superior din München, în Sirey, 98. 4. 25; Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, I, 121, pag. 156 (ed. a 3-a); Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 1112. Vezi și Vincent et Pénaud, *Dictionnaire de droit international privé*, v<sup>o</sup> *Contr. matrimoniales*, 112. Cpr. art. 15 L. de introducere a codului civil german (*Einführungsgesetz*), reprodus *suprà*, p. 49, 50.

(1) Vezi Surville et Arthuys, *op. cit.*, 368, p. 459, text și nota 2 (ed. a 5-a); Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, I, 121, p. 157 (ed. a 3-a). Mai vezi G. Cluzel, *Du régime matrimonial d'après la Convention de la Haye du 17 Juillet 1905*, *J. Clunet*, anul 1913, p. 769 urm. și p. 776 urm.

(2) Vezi Beauchet, *J. Clunet*, anul 1884, p. 39 urm.; Duguit, *op. cit.*, p. 116; Rolin, *op. cit.*, III, 1083; Despagnet, *loco cit.*; Weiss, *op. și loco supra cit.*; Al. Wahl, nota suscitată în Sirey, 98. 4. p. 27. Cpr. C. Rennes, *J. Clunet*, anul 1881, p. 153; D. P. 81. 2. 213; Sirey, 81. 2. 265; Trib. Paris, *J. Clunet*, anul 1896, p. 870; *J. Clunet*, anul 1902, p. 361, etc.

(3) Surville et Arthuys, *op. și loco supra cit.*; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 113 urm.; Brocher, *Nouveau traité de*

În orice caz, se decide, în genere, că străinii ar putea să invoace, în România, un contract matrimonial făcut în străinătate în urma celebrării căsătoriei, dacă acest contract n'a fost făcut în fraudă a legii române și a creditorilor români. Un atare contract, făcut în străinătate în mod valid, poate fi invocat pretutindeni, deci și în România, fără ca ordinea publică să fie atinsă prin aceasta <sup>(1)</sup>.

Invocarea  
contr. matri-  
monial făcut  
de străini în  
urma celebră-  
rei căsătoriei.

### Schimbările <sup>(2)</sup> ce pot fi aduse convențiilor matrimoniale între data contractului și aceea a celebrării căsătoriei.

Imutabilitatea convențiilor matrimoniale nu începe decât din momentul celebrării căsătoriei. Până atunci părțile își păstrează independența lor și pot să schimbe convențiile lor matrimoniale, îndeplinind însă formalitățile cerute pentru facerea lor <sup>(3)</sup>. Pentru a fi deci valide, aceste modificări trebuie să întrunească condițiile prescrise de lege. Iată cum

Art. 1229,  
1230 C. civil.  
716 Pr. civ.

—BCU Cluj / Central University Library Cluj

*droit international*, 83, în fine; Bandry et Surville, *op. cit.*, I, 121, p. 156; Ricaud, *Des régimes matrimoniaux au point de vue du droit international privé*, pag. 151; *Reichsgericht* din Leipzig (C. de casație), *J. Clunet*, anul 1886, pag. 730; Sirey, 86. 4. 9 (cu nota lui Beauchet în sens contrar); C. de apel din Palermo, Sirey, 1901. 4. 17 (cu nota lui Al. Wahl); Trib. regional superior din München, *J. Clunet*, anul 1913, p. 1307. Vezi și *suprà*, p. 126, text și nota 4.

(1) Vezi Déglin, *Étude sur le contrat de mariage en droit comparé et en droit international*, pag. 188; Vincent et Pénaud, *op. cit.*, v<sup>o</sup> *Conv. matrimoniales*, 116, etc.

(2) Art. 1396 și 1397 din codul francez numesc aceste schimbări *contre-lettres*, expresie tradițională, criticată de Mareadé (V, art. 1396, No. III). Textul nostru n'a mai reprodus această expresiune, pentru că prin *contre-lettre* (contra-inseris) se înțelege actul secret care modifică în totul sau în parte dispozițiile unui alt act simulat sau aparent. Vezi tom. VII al Coment. noastre, p. 163.

Deoseb. de redacție de C. francez.

(3) Astfel, dacă dota consistă într'un imobil și, în urma celebrării căsătoriei, constituitorul dotei oferă un alt imobil ce nu-i aparține în momentul constituirei dotei, această ofertă constituie o donațiune posteroară căsătoriei și, deci, o modificare a contractului dotal, izbită de nulitate. Trib. Mehedintzi, *Cr. judiciar* din 1905, No. 25, p. 200.

se exprimă, în această privință, art. 1229 și 1230 din codul civil.

**Art. 1229.** — Schimbările ce s'ar face la acele convențiuni, mai înainte de celebrarea căsătoriei, sunt supuse la aceleași formalități, ca și convențiunile matrimoniale.

Deosebit de aceasta, ele nu vor fi valabile, dacă nu se vor face în prezența și cu consimțământul simultan al tuturor persoanelor care au figurat ca părți la contractul de căsătorie. (Art. 131, 1175, 1230 urm., 1236 C. civ. Art. 708, 716 Pr. civ. Art. 1396 C. fr.).

**Art. 1230.** — Schimbările, făcute conform regulilor cuprinse în precedentul articol, nu vor fi valabile în privința unei a treia persoane, dacă nu vor fi trecute în josul contractului de căsătorie.

La caz de contravențiune, tribunalul și grefierul vor fi supuși la acțiunea recursorie civilă pentru daune-interese, deosebit de alte pedepse, dacă va fi un asemenea caz<sup>(1)</sup>. (Art. 973, 1175, 1229 C. civ. Art. 305 urm., 716 Pr. civ. Art. 1397 C. fr.).

**Art. 716 Pr. civ.** — Schimbările ce s'ar face la convențiile matrimoniale mai înainte de celebrarea căsătoriei, sunt supuse la aceleași formalități ca și convențiile matrimoniale.

Ele vor trebui a fi trecute în josul contractului de căsătorie, potrivit art. 1230 din codul civil. (Art. 1229, 1230, 1236 C. civ. Art. 708 urm. Pr. civ.)<sup>(2)</sup>.

Origina  
art. 1229, 1230  
C. civil.

(1) Art. 1229 și 1230 (1396, 1397 C. fr.) își au origina lor în dreptul cutumier francez (art. 258 al Cutumei Parisului; art. 223 al cutumei din Orléans; art. 59 al cutumei din Normandia; art. 59 al cutumei din Calais, etc.). Vezi Pothier, *Introduction au traité de la communauté*, VII, 13, pag. 53 (ed. Bugnet). Mai vezi Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 3125, etc.

Acț. recursorie  
civilă.

Art. 1230 din codul civil vorbește de acțiunea recursorie civilă, despre care se ocupă art. 305 urm. Pr. civ. și care, în principiu, nu poate fi exercitată în contra judecătorilor decât atunci când se dovedește că ei au lucrat cu violență sau au fost mituiți. (Cpr. Trib. Ilfov, *Cr. judiciar* din 1907, No. 41, p. 325). Vezi asupra acestei acțiuni, care își are origina în dreptul roman și care există și în codul Calimach (art. 1770 corespunzător cu art. 1341 din codul austriac), tom. V al Coment. noastre, p. 429 urm. Vezi asupra responsabilității judecătorilor, C. București, *Dreptul* din 1914, No. 54 și *Cr. judiciar* din 1914, No. 72 (cu observ. noastră).

Urmărirea  
judecătorilor  
C. de Cas.

S'a decis că și judecătorii Curții de casație sunt, în principiu responsabili pe calea acțiunii recursorie civile. Vezi Cas., Secții unite, *Cr. judiciar* din 1915, No. 20 și *Dreptul* din acelaș an, No. 22, p. 173 urm.

(2) Acest text este deprisos, pentru că el nu face decât să repete

### Condițiile cerute pentru ca schimbările aduse convențiilor matrimoniale să fie valide între părți.

Pentru ca schimbările aduse convențiilor matrimoniale, înainte de celebrarea căsătoriei, să fie valide între părți, două condiții sunt neapărate.

1<sup>o</sup> Ele trebuie să fie făcute prin act autentic, ca și însuș contractul ce se preface, pentrucă ele fac parte integrantă din acest contract. La ce ar mai servi, în adevăr, formele solemne ale contractului matrimonial, dacă el ar putea fi modificat mai în urmă printr'un act sub semnătură privată?

Necesitatea unui act autentic.

2<sup>o</sup> Schimbările aduse contractului matrimonial trebuie să fie făcute în prezența și cu consimțământul persoanelor care au figurat ca părți în contract. Motivul acestei dispoziții este că toate clauzele unui contract de căsătorie se leagă, în genere, unele cu altele și sunt într'un raport intim. Dacă această condiție n'ar fi cerută, s'ar putea întâmpla ca tinerii, orbiți de pasiune și ademeniți prin manopere frauduloase, să consimtă la orice sacrificii, înlăturând astfel măsurile luate de părinții lor, prin modificarea clauzelor contractului, fără consimțământul acestor din urmă. Prezența și consimțământul tuturor acelor care au figurat ca părți în contractul de căsătorie, este deci o garanție că viitorii soți, care, de cele mai multe ori, n'au experiența necesară, nu vor lucra cu ușurință în dauna lor, sub o înrîurire străină. În acest scop legea cere nu numai prezența tuturor părților, dar și consimțământul lor *simultaneu* (1).

Consimțământul simultaneu al tuturor acelor care au luat parte la contractul matrimonial.

Astfel, una din părți n'ar putea să trimeată consimțământul său scris, precum poate să-l trimeată la celebrarea căsătoriei (art. 59); însă părțile ar putea, după părerea generalmente admisă, să fie reprezentate prin mandatarî, înveștiți, bine înțeleși, cu procuri speciale și autentice (2); pentrucă mandatarîi nu sunt înlăturați decât atunci când există un

Reprezentarea părților prin mandatarî. Necesitatea unei procuri autentice.

cele cuprinse în art. 1229 și 1230 C. civil. Vezi, asupra acestui text, deciziile citate de amical nostru, d-l Em. Dau. *Codul de procedură civilă adnotat*, p. 912 (ed. a 2-a).

(1) Cpr. Trib. Prahova, *Dreptul* din 1903, No. 21.

(2) Vezi *suprà*, p. 58, 59.

text expres de lege, sau când natura actului se opune la aceasta <sup>(1)</sup>.

Reprezentarea  
unei singure  
părți.

Credem însă că un mandatar nu va putea să reprezinte decât pe o singură parte, pentrucă altfel legea nu și-ar mai atinge scopul <sup>(2)</sup>.

Necesitatea  
unui consim-  
țământ simul-  
taneu.

Legea mai cere ca consimțământul tuturor părților să fie dat *în mod simultaneu*, adică, ca toate să fie de odată prezente înaintea tribunalului și să consimtă la schimbări în același timp <sup>(3)</sup>.

Derogare dela  
dreptul co-  
mun.

Aceasta este o derogare dela dreptul comun, după care consimțământul diferitelor persoane ce intervin într'un contract nu are nevoie de a fi manifestat în același timp, ci poate fi dat pe rând, în mod succesiv. Astfel, în celelalte contracte, o parte poate consimți într'o zi și cealaltă, în altă zi, contractul neexistând, bine înțeles, decât atunci când toate voințele au fost manifestate <sup>(4)</sup>. În cazul de față,

(1) Thiry, III, 221; Arntz, III, 523; Aubry et Rau, V, § 503 bis, p. 261 (ed. a 4-a) și VII, p. 518 (ed. a 5-a); Guillouard, *Contrat de mariage*, I, 268; D. de Folleville. *Idem*, I, 95; Odier, *Idem*, II, 656; Michaux, *Idem*, 2016, p. 344; Baudry et Surville, *Idem*, I, 129; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 3184; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 730. Vezi și Vigié, III, 25, care observă, cu drept cuvânt, că *procura trebuie să cuprindă termenii schimbărei*. — *Contra*: Laurent, XXI, 98.

Art. 362 C.  
civil.

(2) Cpr. Thiry, III, 221; Laurent, XXI, 98; Baudry et Surville, *op. cit.*, I, 129. — Art. 362 din codul civil admite această soluție în privința membrilor consiliului de familie, și analogia este perfectă. Vezi tom. II al Coment. noastre, p. 610 (ed. a 2-a).

(3) Această regulă fiind aplicabilă înșuși soților, schimbările n'ar fi valide, dacă ar fi fost stipulate și semnate de viitorii soți în mod separat, la date deosebite, fără prezența lor simultanee, consimțământul colectiv fiind, precum am spus, mai greu de dobândit și oferind o garanție mai mare. Cpr. C. Douai, Sirey, 54. 2. 666; D. P. 55. 2. 3; Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, I, 132; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 3185, 3186; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 729, etc.

Art. 814 C.  
civil.

(4) Cpr. art. 814 C. civil, după care acceptarea unei donațiuni poate fi făcută de donatar printr'un act autentic posterior donațiunii, înainte însă de moartea dăruitorului sau de pierderea capacității sale, căci concursul consimțământului neproducându-se decât în momentul acceptărei (art. 942), este cu neputință ca să existe concurs a două voinți între un om

consimțământul trebuie să fie simultaneu, fiindcă consimțimintele izolate sunt mai ușor de obținut și fiindcă legiuitorul a crezut că schimbările vor fi mai bine apreciate, dacă vor face obiectul unor discuțiuni între toate părțile.

Se susține însă de unii <sup>(1)</sup> că, dacă una sau mai multe părți au fost chemate și nu se prezintă, schimbarea se poate face în lipsa celor absente, și se invoacă în susținerea acestei păreri adagiul: *Qui tacet consentire videtur*, sau: *Qui ne dit mot consent*.

Cazul când una sau mai multe părți nu se prezintă. Controversă.

Această soluție este inadmisibilă pentru următoarele motive:

1<sup>o</sup> Legea cere prezența tuturor părților;

2<sup>o</sup> Adagiul invocat nu se aplică în cazul de față, ci numai atunci când o parte, fiind față la confecționarea unui act, nu se opune la clauzele ce se prevăd într'însul. În cazul de față, partea chemată care nu vine înțelege, de bună seamă, să refuze consimțământul său;

3<sup>o</sup> În fine, aceasta rezultă din lucrările pregătitoare, căci amendamentul propus în Consiliul de Stat de Jolimont, care se mulțumia cu chemarea părților, a fost respins <sup>(2)</sup>.

Deci, dacă una din părți, chemată a asista la schimbările convenției matrimoniale, nu se prezintă nici personal, nici prin mandatar, sau, ceea ce este același lucru, refuză consimțământul său, schimbarea nu poate să aibă loc și soții trebuie să desființeze primul contract și să facă altul <sup>(3)</sup>.

vin și altul săvârșit din viață sau incapabil, chiar dacă s'ar presupune că acest din urmă ar fi persistat în voința sa de a dăruî. Vezi tom. IV, partea I-a, al Coment. noastre, p. 231 și 270 (ed. a 2-a).

(1) Vezi Toullier-Duvergier, VI, partea II, 50; Taulier, *Théorie raisonnée du code civil*, V, pag. 28, 29; Battur, *Tr. de la communauté des biens*, I, 49 (ed. din 1829); Maleville, *Analyse raisonnée du code civil*, asupra art. 1396, etc.

(2) Vezi, în acest sens, Thiry, III, 220; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 3180; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 727; Arntz, III, 523; Laurent, XXI, 97; Troplong, *Contrat de mariage*, I, 235; Odier, *Idem*, II, 656; Rodière et Pont, *Idem*, I, 157; Guillaouard, *Idem*, I, 266; D. de Folleville, *Idem*, 95; Michaux, *Idem*, 2016, 2023, p. 344 și 345; Baudry et Surville, *Idem*, I, 135, text și nota 6; Marcadé, V, art. 1396, No. IV, etc.

(3) Michaux, *op. cit.*, 2017, 2018 p. 344; Aubry et Rau, V, § 503 bis,

Cazul când una din persoanele chemate nu pot să-și dea consimțământul.

Aceeași soluție este admisibilă de câteori una din persoanele chemate la modificarea convenției matrimoniale a murit, este interzisă, sau se găsește în imposibilitatea fizică de a-și manifesta consimțământul său. Cu toate acestea, de câteori va fi vorba de convenția matrimonială a copilului unui interzis, schimbările acestui contract vor putea fi autorizate printr'o deliberare a consiliului de familie a interzisului, omologată de tribunal (art. 456 C. civ.)<sup>(1)</sup>.

Viitorii soți sunt părți.

Se naște acum întrebarea: care sunt persoanele pe care trebuie să le considerăm ca părți în contractul matrimonial? Mai întâi de toate, nu mai începe îndoială că trebuie să considerăm ca atare pe însuși viitorii soți<sup>(2)</sup>.

Acei care au făcut o liberalitate.

Sunt, apoi, necontestat părți în contractul matrimonial, toate persoanele, rude sau străine, care au făcut o liberalitate în folosul viitorilor soți, sau măcar a unuia din ei<sup>(3)</sup>.

Ascendenții care au asistat pe soți.

Aceeași soluție este necontestat aplicabilă ascendenților care au asistat pe soțul minor în baza art. 1231, căci el n'ar fi putut să-și facă contractul fără asistența lor<sup>(4)</sup>.

pag. 261 (ed. a 4-a) și VII, p. 518 (ed. a 5-a); T. Hue, IX, 42, p. 52, etc.

- (1) Aubry et Rau, *loco cit.*; Michaux, *op. cit.*, 2019 urm. — Vezi însă T. Hue (IX, *loco cit.*), după care, la caz de moartea persoanei, care ar fi făcut viitorilor soți o liberalitate sau o făgăduință de liberalitate, schimbarea ar putea fi făcută cu concursul moștenitorilor ei. Vezi și Laurent, XXI, 100; Moulon, III, 9. — Vezi însă, în sens contrar, Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 732 și autorii citați acolo. Nici într'un caz însă, persoana interzisă nu poate fi înlocuită prin tutorul său. T. Hue, *loco cit.*; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 3176, etc.
- (2) Fără cooperarea soților, fie personal, fie prin reprezentarea lor, nu poate deci să existe contract matrimonial. În consecință, Curtea de casație a considerat, cu drept cuvânt, ca nul un pretins act dotal, de și eră legalizat de tribunal, pentrucă la întocmirea lui, sub codul Calimach, nu figurase nici soțul, nici soția. Vezi Bult. S-a I, 1888, p. 9 și *Dreptul* din 1888, No. 11.
- (3) Vezi Laurent, XXI, 95; Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*, 3172 și autorii citați acolo. — Mai sunt încă considerați ca părți, terții care au garantat plata dotei promise, sau care au constituit o ipotecă menită a asigura această plată. Pand. fr., Laurent, *loco cit.*; Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, I, 158; Baudry et Surville, *Idem*, I, 133; T. Hue, IX, 42, etc.
- (4) Dacă ascendentul, care a figurat în contract, spre a abilita

Terții care au garantat plata dotei promise.

Deci, ei vor trebui să consimtă la schimbările ce se aduc acestui contract. Într'un cuvânt, sunt părți într'un contract matrimonial toți acei care au un rol activ, fie stipulând sau promițând ceva viitorilor soți, fie dăud o autorizare necesară pentru perfectarea contractului <sup>(1)</sup>.

Sunt, de asemenea, părți în contractul matrimonial persoanele al căror consimțământ este necesar pentru validitatea contractului, precum: tatăl sau mama soțului mai mic de 21 de ani; consiliul judiciar al soțului risipitor <sup>(2)</sup>, etc.

Se controversează însă, în Franța, chestiunea de a se ști dacă trebuiese considerați ca părți, tatăl, mama sau alți ascendenți al căror consimțământ este necesar pentru căsătorie, nu însă și pentru contractul matrimonial <sup>(3)</sup>.

La noi, această controversă nu poate să mai existe astăzi, în urma modificării art. 131 din codul civil, prin legea din 15 Martie 1906. după care atât băieții cât și fetele, care au împlinit vârsta de 21 de ani, se pot căsători și, prin urmare, pot face convențiile lor matrimoniale fără asistența nimăru.

Dar, dacă persoanele al căror consimțământ este necesar la căsătoria viitorilor soți sunt părți în adevăratul înțeles al cuvântului, nu se consideră, din contra, ca atare rudele colaterale, care au figurat în contractul matrimonial *honoris causa*, sau martorii care au stabilit înaintea judecătorului identitatea părților <sup>(4)</sup>.

pe minor conform art. 1231 C. civil, nu poate lua parte la schimbările proiectate, pentru că a devenit incapabil sau a murit, el va fi înlocuit prin ascendentul chemat a da consimțământul său la căsătorie în lipsa celui dintâi, iar în lipsa și a unui asemenea ascendent, minorul nu va fi reprezentat prin consiliul de familie, ca în codul francez, ci prin tutorul soțului minor (art. 133 § ultim. adaos prin legea din 15 Martie, 1906).

(1) Vezi Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 3166; Baudry-Lacantinerie, *Précis de droit civil*, III, 22, p. 16 (ed. a 9-a).

(2) Vezi *suprà*, p. 91.

(3) Vezi Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 725, 726.

(4) Planiol, III, 821; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 724; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 3170. — În vechiul drept francez, se cerea, din contra, prezența tuturor acelor care asistaseră la contractul primitiv (art. 258 din cutuma Parisului, art. 223 din

Toți acei care intervin la contractul matrimonial.

Tatăl, mama, consiliul judiciar, etc.

Dr. francez.

Dr. nostru.  
Art. 131 C. civil.

Persoanele care au figurat în contract *honoris causa*, nu sunt părți.

Art. 133 § ultim C. civil.

Dr. vechiu francez.



Nu sunt părți  
acei care in-  
tervin în con-  
tract într'un  
scop străin de  
căsătorie.

Nu se consideră, de asemenea, ca părți, persoanele care intervin într'un contract matrimonial într'un scop străin de căsătorie, de exemplu: debitorul viitoarei soții sau al unui dăruitor, care ar interveni spre a accepta transportul creanței adusă de femeie bărbatului, sau a creanței dăruită de un terțiu viitorului soț. etc <sup>(1)</sup>.

Lipsa uneia  
măcar din  
condițiile de  
mai sus, face  
ca schimbă-  
rile să fie  
inexistente.

De câteori condițiile mai sus expuse sunt îndeplinite, schimbările aduse contractului matrimonial sunt valide. Dacă însă amândouă condițiile lipsesc, sau numai una din ele, schimbarea este radical nulă sau mai bine zis *inexistentă*. Nulitatea neîndeplinirii primei condiții rezultă din însuși textul art. 1228. Neîndeplinirea condiției a doua trebuie să atragă și ea inexistența schimbărilor aduse contractului primitiv, pentru că art. 1229, care prevede ambele condiții, nu poate să aibă o sancțiune pentru una din ele și alta pentru cea de a doua <sup>(2)</sup>.

### Condițiile cerute pentru ca schimbările să fie valide față de terții (art. 1230 C. civ. și 716 § ultim Pr. civ.).

Condițiile ce-  
rute pentru ca  
schimbările să  
fie opozabile  
terțiilor.

Schimbările aduse convențiilor matrimoniale, conform regulilor mai sus expuse, nu sunt opozabile terțiilor, dacă n'au fost trecute în josul contractului matrimonial, se înțelege atât pe exemplarul care se găsește în mâna soților, cât

cutuma Orleanului, etc.), ceea ce eră deprisos și excesiv. Cpr. Planiol, *loco supra cit.*

(1) Cpr. Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 3171; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 724; T. Huc, IX, 42; Duranton, XIV, 56; Guillouard, *Contrat de mariage*, I, 262, etc.

(2) Thiry, III, 223; Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*, 3199 urm.; Laurent, XXI, 101; Guillouard, *op. cit.*, I, 272.—Schimbarea adusă convențiilor matrimoniale, fără îndeplinirea condițiilor prescrise de lege, fiind inexistentă, această inexistență nu poate fi acoperită prin niciun soi de confirmare, nici în timpul căsătoriei, nici în urma desfacerei ei. Cpr. autorii *supra* citați și C. Bastia, D. P. 56. 2 58; Sirey, 56. 2. 81.—*Contrà*: Plasman, *Contre-lettres*, § 41; Larombière, *Oblig.*, VI, art. 1338, No. 21, p. 330 (ed. a 2-a). Acești din urmă autori admit confirmarea, în urma desfacerei căsătoriei. Vezi și *supra*, p. 84, text și n. 2.

și pe acel care rămâne în arhiva tribunalului, și chiar în condica în care contractul matrimonial este transcris. Dacă aceste schimbări ar fi fost redactate prin act separat, ele ar fi putut fi ascunse terțiilor, care ar fi contractat cu soții în baza contractului primitiv, neștiind că el este schimbat. Prin această măsură, foarte nimerită, legiuitorul a înlăturat posibilitatea fraudelor la care ar fi fost expuși cei de al treilea.

Părțile se vor prezenta, deci, cu actul ce constată schimbările lor, la tribunalul care a autentificat contractul primitiv, și vor cere autentificarea actului, stăruind, la nevoie, ca schimbarea să fie trecută pe ambele exemplare ale contractului de căsătorie și în registrul în care contractul fusese transcris <sup>(1)</sup>, pentrucă altfel schimbările ar fi valide numai între părți și moștenitorii lor, fără a putea fi opuse terțiilor.

Schimbările aduse convențiilor matrimoniale vor fi apoi transcrise <sup>(2)</sup>.

Prin *terții* trebuie să înțelegem aici, *lato sensu*, pe toți acei care, în timpul căsătoriei, au putut contracta cu ambii soți, sau cu unul măcar din ei, și pe care schimbarea adusă contractului primitiv ar putea să-i dauneze <sup>(3)</sup>.

Astfel, sunt terții în sensul art. 1230 C. civ.:

1<sup>o</sup> Dobânditorii imobilelor ce aparțin femeii, imobile

Prezentarea părților înaintea tribun. spre îndeplinirea celor legale.

Transcriere.

Ce se înțelege aici prin terții. Controversă.

Exemple de terții.

(1) Imprejurarea că schimbarea adusă contractului matrimonial urmează a fi trecută atât pe exemplarul aflător în arhiva tribunalului și, după părerea noastră, chiar în registrul de transcrieri, în care contractul este trecut, dovedește că actul ce conține schimbările ulterioare nu poate fi înfățișat, spre autentificare, decât tribunalului care a autentificat contractul primitiv. Și în Franța se decide că schimbările aduse unui contract matrimonial, trebuie să fie prinute tot de notarul care a redactat contractul primitiv. Cpr. Laurent, XXI, 102; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Marriage*, 3187; Aubry et Rau, V, § 503 bis, p. 261, (ed. a 4-a), și VII, p. 519 (ed. a 5-a), etc.

Tribun. competent este acel care a autentificat contractul de căsătorie.

(2) Cpr. C. București *Dreptul* din 1891, No. 11, p. 84.

(3) Aubry et Rau, *loco supra cit.*; Guillouard, *op. cit.*, I, 271; D. de Folleville, *Idem*, 99; Baudry et Surville, *Idem*, I, 139; Laurent, XXI, 104; Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*, 3191 urm.; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *cit.*, 744 urm.; T. Hue, IX, 43; Vigjié, III, 27; —Vezi însă Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, I, 162, care admit o formulă mai puțin generală, pe care majoritatea autorilor o resping cu drept cuvânt. Vezi nota următoare.

a căror înstrăinare ar fi permisă prin contractul primitiv și oprită printr'o schimbare ulterioară;

2<sup>o</sup> Creditorii ce au ipotecă asupra imobilelor femeii, susceptibile de a fi ipotecate prin contractul primitiv, și nesusceptibile de ipotecă după schimbările aduse în urmă acestui contract;

3<sup>o</sup> Cesionarii unei sume promise ca dotă prin contract și care sumă a fost redusă prin modificările ulterioare;

4<sup>o</sup> Creditorii chirografari care, în vederea contractului primitiv, ar fi contractat cu soții, sau cu unul din ei, și al căror gagiu ar fi redus prin schimbările aduse în urmă contractului, care ar substitui, de exemplu, regimul dotal, unui alt regim<sup>(1)</sup>.

Venim acum la sancțiunea art. 1230. Am văzut că dacă schimbarea adusă convenției matrimoniale n'a fost trecută în josul contractului primitiv, ea nu este opozabilă terților. Art. 1230 mai adaugă că: „la caz de contravențiune, tribunalul (sau mai bine zis: judecătorul care a instrumentat) și greșierul vor fi supuși acțiunii recursorii civile pentru daune-interese, deosebit de alte pedepse (se înțelege disciplinare), dacă va fi un asemenea caz“.

Mai întâi, trebuie să observăm că, după textul francez, atât daunele-interese cât și pedepsele disciplinare la care notarul poate fi supus, nu se referă la netrecerea schimbării în josul contractului matrimonial, ci la eliberarea unei copii de pe contract, care n'ar cuprinde adaosul făcut prin schimbare. Ceeace legiuitorul francez a înțeles a pedepsi este, deci, eliberarea unei copii necomplete, iar nu netranscrierea schimbării pe originalul contractului; pe când, la noi, se pedepsește faptul netranscrierii pe originalele contractului matrimonial. Greșierul, care ar elibera o copie necompletă, de natură a induce pe terții în eroare, ar putea fi pasibil de daune, chiar dacă n'ar exista nicio fraudă din partea lui, conform principiilor generale (art. 998, 999)<sup>(2)</sup>.

(1) Guillaud, *loco cit.*; Pand. fr., *vo cit.*, 3193 urm.; Répert. Sirey, *vo cit.*, 745 urm. și autorii citați în nota precedentă.—După formula mai restrânsă, dată de Rodière et Pont (I, 162), cesionarii sumei promise femeii ca dotă și creditorii chirografari n'ar fi terții în sensul art. 1230, ceeace este inadmisibil.

(2) În Franța se decide, în genere, că faptul notarului (la noi

Sancțiunea  
art. 1230 C.  
civil.

Deoseb. de redacție de C. francez.

El ar putea, de asemenea, fi pedepsit pe cale disciplinară. *Pedeapsa disciplinară.*  
*deosebit de alte pedepse, dacă va fi un asemenea caz, zice art. 1230 (1).*

Pedeapsa disciplinară se va aplica și judecătorului, *Pedeapsa disciplinară și acțiunea în daune.*  
 care autentificând schimbările aduse convenției matrimoniale, n'ar fi îndeplinit prescripțiile art. 1230. Terții, dăunați prin faptul judecătorului, vor mai avea încă în contra lui o acțiune în daune (art. 1230 C. civ., 305, 2<sup>o</sup> Pr. civ.).

Asemenea acțiune ar putea fi exercitată și în contra soților, dacă ei s'ar fi folosit de greșala judecătorului *Acț. în daune contra soților.*  
 pentru a ascunde terțiilor schimbarea adusă convenției lor

al greșierului) de a elibera o copie necompletă, care n'ar cuprinde schimbarea adusă contractului primitiv, n'ar împiedica această schimbare de a-și produce efectele sale față de terții, pentrucă părțile nu pot fi responsabile de greșala greșierului. După acest sistem, generalmente admis, greșala greșierului nu cade asupra soților, ci asupra terțiilor. Cpr., în acest sens, Thiry, III, 224, 225; Guillouard, *op. cit.*, I, 274; Odier, *Idem.*, II, 668; Troplong, *Idem.*, I, 248; Rodière et Pont, *Idem.*, I, 163; Marcadé, V, art. 1397, No. V; Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 3208; Répert. Sirey, *Idem.*, 751; Arntz, III, 524; T. Hue, IX, 43; Laurent, XXI, 105. Opinia contrară ne pare însă mult mai juridică în legea noastră, pentrucă art. 1230 declară schimbarea fără niciun efect față de terții, îndată ce nu este trecută în josul contractului matrimonial (fie originalul sau copia, puțin importantă). Greșala greșierului nu va eădea deci, în specie, asupra terțiilor, ci asupra soților, care sunt în culpă de a nu fi deșteptat pe terții asupra schimbărei adusă contractului lor primitiv. Rămâne însă bine înțeles că soții vor avea, în asemenea caz, acțiunea recursorie contra greșierului. Cpr. în acest din urmă sens, Toullier-Duvergier, VI, partea II-a, 68; Baudry-Lacantinerie, *op. cit.*, III, 23 (ed. a 9-a); Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, I, 138; Planiol, III, 822, etc.

(1) Art. 258 din cutuma Parisului, din care art. 1230 este extras, zicea: „sub pedeapsă de fals“, și Troplong (*op. cit.*, I, 249) crede că și astăzi notarul ar putea fi urmărit în Franța pentru fals, dacă ar fi existat fraudă la mijloc. — *Contrà*: Aubry et Rau, V, § 503 bis, p. 264, text și nota 40 (ed. a 4-a) și VII, p. 522, nota 40 (ed. a 5-a); Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 3211; Répert. Sirey, *v<sup>o</sup> cit.*, 753; Laurent, XXI, 105; Guillouard, *Contrat de mariage*, I, 275, *in fine*; Baudry et Surville, *Idem.*, I, 138; Colmet de Santerre, VI, 13 bis IV, etc.

matrimoniale. Terții vor avea deci recurs, în asemenea caz, nu numai în contra judecătorului, care a instrumentat, dar și în contra soților <sup>(1)</sup>.

## Despre regimul dotal.

### Considerații generale și istorice.

Obiceiul de a constitui o dotă fetelor sau văduvelor care se căsătorește, este vechiu cât lumea. El își avea ființă și la Evrei, însă pe când, de un timp încoace, femeia este aceea care aduce o dotă bărbatului, spre a-i ușura sarcinile căsătoriei, la dânzii și la alte popoare din antichitate, bărbatul eră acela care înzestră pe femeia ce o luă de soție.

Vechiul tes-  
tament.

Astfel, vechiul testament ne arată că intendentul lui Avram a plecat, încărcat de daruri, ca să ceară mâna Rebecăi pentru Isac și că, ajungând la locul unde se găsea mireasa, după ce a făcut daruri însemnate (haine, vase de aur și de argint, etc.), atât ei cât și rudelor sale, i s'a zis: „Iată Rebeca, ia-o și pleacă cu dânsa“. Și Geneza ne spune că Rebeca a plecat în adevăr, călare pe o cămilă, sub conducerea bătrânului Eliezer, luând din casa părintească numai pe foasta ei doică și câteva servitoare.

Șihem, spre a luă de soție pe frumoasa Dina, care fusese dezonorată de tatăl ei Iacob, a promis de asemenea părinților ei că le va da tot ce vor cere pentru dânsa <sup>(2)</sup>, iar Iacob a servit patrușprezece ani pe Laban pentru a luă de soție pe fetele lui: Lea și Rașel <sup>(3)</sup>. Mirele trebuia, deci, să

(1) Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, I, 164; Pand. fr., *v<sup>o</sup> Mariage*, 3210, etc.

(2) „Cereți dela mine preț cât de mare și daruri de nuntă, și eu vi le voi da vouă după cum poștiți, numai dați-mi pe Dina de soție“. (Geneza, capit. 34, stih. 12).

(3) Geneza, capit. 29, stih. 18 urm.— Niciun text din legea mozaică nu ne arată formele căsătoriei, însă Talmudul prescrie, pentru existența ei, benedictia religioasă. Vezi Massol, *Séparation de corps*, p. 3, nota 1. — Astăzi, în mai toate legislațiile moderne, căsătoria este un contract civil (cpr. L. ungară din 18 Decembrie 1894, *Ann. de législation étrangère*, anul 1894, p. 355 urm.), soluție admisă și la noi, cu tot art. 22 din Constituție, care a indus în eroare pe Glasson și pe Planiol.

Formele căsătoriei în dr. ebraic. Căsătoria religioasă.

plătească tatălui prețul fetei, pe care o luă de soție. Acest preț se numea *mohar*.

Lieurg, regele Lacedemonienilor, a stabilit aceeași lege pentru țara sa, și acest obicei s'a păstrat prin tradiție la mai multe popoare <sup>(1)</sup>.

Legile lui  
Lieurg.

Acești autori cred, în adevăr, că, la noi, benedictia religioasă este obligatorie. Vezi *supră*, p. 115, text și nota 3.

Codul spaniol din 1889 recunoaște două feluri de căsătorii: cea canonică și cea civilă (art. 42 urm.), ca și codul austriac (art. 75 C. civ. austriac și L. din 26 Mai 1869) (\*). Mai vezi art. 1057, 1069 urm., 1072, 1086 urm. C. portughez din 1867. Căsătoria religioasă mai există astăzi în Rusia, în Grecia, în Serbia (art. 60 urm. C. civ.), în principatul Muntenegrin, în Bulgaria (cpr. Cas. rom. Bult. 1902, p. 1279 și *Dreptul* din 1903, No. 20), în Scoția (cpr. E. Stocquart, *Le mariage en droit écossais*, *J. Clunet*, anul 1902, p. 749 urm.), etc.

Dr. străin.

Cât pentru chestiunea de a se ști cum se pot căsători străinii în România, Curtea de casație persistă în jurisprudența sa anterioară, greșită după noi, după care căsătoria străinilor, celebrată numai în mod religios, înaintea ministrului lor respectiv, conform legii lor naționale, ar fi validă. Cu alte cuvinte, regula *locus regit actum* ar fi pur facultativă, iar nu obligatorie. Vezi Cas. rom. Bult. 1903, p. 3; *Dreptul* din 1903, No. 13; Bult. 1901, p. 221; *Dreptul* din 1901, No. 22 și *Cr. judiciar* din 1901, No. 24. Această din urmă decizie a fost publicată de noi atât în *J. Clunet*, anul 1902, p. 916, cât și în *Sirey*, 1903. 4. p. 5 urm. (cu observ. noastră). Am criticat însă acest mod de a vedea al Curții noastre supreme, dovedind că această soluție este inadmisibilă. Motivele pentru care am combătut soluția dată de Curtea de casație, se pot vedea în *Cr. judiciar* și în *Sirey*, *loc supra cit.* Vezi în sensul părerii noastre, C. București, *Dreptul* din 1901, No. 52 și *Sirey*, 1903. 4. p. 6. Nu insistăm mai mult asupra acestei chestiuni, pentru că nu este aci locul. Vezi asupra ei tom. I, al Coment. noastre, p. 199 urm. (ed. a 2-a).

Căsătoria  
străinilor în  
România.

- (1) Vezi Roussilhe, *Tr. de la dot* (ed. Sacase, din 1850), art. preliminar., p. 1 urm. — Obiceiul ca bărbații să-și înzestreze femeile cu care se însoteiau, există nu numai în India, în legile lui Manu (\*\*), și în Koranul lui Mohamed, dar și în ve-

(\*) „Căsătorii, care au contractat căsătoria lor înaintea autorităților civile, zice § 11 din suscitata lege, vor fi liberi să solicite în urmă a li se face cununia religioasă de către un preot al confesiunii cărora aparține una din părți”.

(\*\*) Iată, în adevăr, ce găsim în legile lui Manu: „Fata, care-și alege un bărbat, nu trebuie să ia cu dansa prezenturile ce a primit dela tatăl său, dela mămă sa și dela frații săi; căci luându-le, comite un furt”. Vezi *Les*

Dota eră deci necunoscută la Sparta, ea fiind chiar oprită de Licurg. Acest legislator își închipuia, în adevăr, că ea corupe căsătoria și împiedecă pe bărbat de a fi stăpânul femeii; iar Platon, care-și însușise această proibiție, observă în tratatul său asupra *Politiceii*, că femeile care nu au dotă sunt mai puțin obraznice, iar bărbații mai puțin târători înaintea lor <sup>(1)</sup>.

Dr. atenian.

Dota a existat însă la Atenieni, cu toate că, după cele spuse de Plutare, Solon nu voia ca femeile să-și cumpere bărbații și nu le permitea de a aduce în casa acestora decât câteva rochii, pentru ca toate căsătoriile să se facă din dragoste, iar nu din interes <sup>(2)</sup>.

Bunurile parafernale.

Alături de bunurile dotale erau și cele parafernale, și Troplong ne arată că tatăl oratorului Demostene a însărcinat, prin testament, pe un prieten al său de a lua pe soția sa de nevastă, lăsând acesteia, pe lângă o dotă, ca avere parafernala, o casă în valoare de 2000 drahme, haine, aur și mai multe obiecte prețioase.

Ipovolonul

În fine, soții obișnuiau a-și face unul altuia prezentații antenuptțiale. Ipovolonul care, la început, nu eră decât

chiul drept germanic, unde bărbatul, iar nu femeia aducea o dotă. Vezi *infra*, p. 158, nota 1.

(1) Vezi Troplong, *Contrat de mariage, préface*, p. XXVIII.

Dr. grecesc.

(2) Vezi Troplong, *op. cit.*, p. XXVIII, text și nota 4. „*Non enim dotibus, sed affectu matrimonia contrahuntur*“, zicea Despeisses (*tit. du mariage*). În dreptul actual grecesc, afară de Insulele ioniene, care au un cod a parte (codul civil din 1841, împrumutat, cu mici deosebiri, dela cel francez), regimul dotal, astfel cum eră organizat în dreptul lui Justinian, funcționează în toată rigoarea lui. Vezi Dépinay, *Régime dotal en France*, p. 428 urm. (Paris, 1902).

*lois religieuses, morales et civiles de Manou* (traduc. Loiseleur-Deslonchamps, 1850, p. 189). Acest legislator, care se crede a fi cu treisprezece sau patru-sprezece secole anterior lui Christos, dă mai multe sfaturi, în privința căsătoriei, din care vom reproduce numai unul, à titre de curiosité: „Un bărbat nu trebuie să se însoare cu o fată care are părul roșu, care este de formă (*ayant un membre de trop*), care e bolnăvicioasă, care are prea mult păr, sau care nu are de loc (*ou nullement velue, ou trop velue*), care e prea vorbariță, sau care are ochii roșii. El trebuie să ia de soție o femeie bine făcută, al cărei nume să fie plăcut, care să aibă mersul grației al lebedei, sau al unui tânăr elefant, care să aibă dinți mici, și al cărei trup, acoperit de un păr fin (*d'un léger duvet*), să fie mlădios și fermecător“. Vezi *op. cit.*, p. 68. Asemenea mireasă ar conveni mai multora chiar astăzi.

un prezent de nuntă și care, mai în urmă, devenise o donațiune *propter nuptias*, și apoi, în dreptul bizantin, un câștig pentru soția supraviețuitoare, *un augment de dot* <sup>(1)</sup>, datează din cele mai depărtate timpuri ale antichității grecești.

„Obișnuit, zice Troplong <sup>(2)</sup>, afară de veriga nupțială ce mirele dădea miresei ca o arvună, *comme un gage du mariage*, aceasta din urmă mai primea încă haine, juvacre și alte obiecte scumpe, pe care Tacit le numia *delicias muliebres*“.

Acest obicei există și la Romani, unde mirele dădea la logodnă o arvună (*arrha*, ἀρραβών) <sup>(3)</sup> miresei sau părinților ei <sup>(4)</sup>. În caz când căsătoria nu avea loc din cauza miresei sau a părinților ei, ea restituia mirelui arvuna îndoit; dacă, din contra, căsătoria nu se făcea din cauza mirelui, el perdeă arvuna dată (Cpr. art. 67, 68 C. Calimach). În caz când căsătoria eră împiedicată printr'un motiv legitim, de exemplu, prin moartea mirelui, sau miresei, arvuna întreagă se restituia moștenitorilor lor <sup>(5)</sup>.

Darea unei arvune la logodnă.

(1) Cpr. art. 1678 urm. C. Calimach și Andr. Donici, capit. 34, asupra căror vezi Tratatul nostru în limba franceză, p. 107. „*Hypobolon*, zice Harmenopol (IV, 13, *De hypobolo*, § 2 urm.), *non statim post nuptias ratum est, sed virum oportet ante uxorem decessisse, ut sic illud substantiam capiat. — Muliere ante virum mortua, locum non habet hypoboli exactio, sed solum theoretrum datur ei, quæ virgo erat; secundo nubentibus non datur*“. Femeea care devenea îngreunată în anul de doliu, perdeă orice drept la ipovolon (art. 2, cap. 34 C. Andr. Donici și Harmenopol, IV, 7, *De nuptiis prohibitis*).

Dr. nostru în privința ipovolonului.

(2) *Contrat de mariage. Préface*, p. XXXIV, XXXV.

(3) De acolo vine cuvântul ἀρραβώνηρος, care însemnează logodnă. Vezi Zacharie, *Geschichte des Griechisch-römischen Rechts*, p. 174, nota 114 (ed. a 3-a).

(4) Cpr. art. 66 urm. C. Calimach.

(5) Roussilhe, *Tr. de la dot*, 56, p. 35; Zacharie von Lingenthal *Geschichte des Griechisch-römischen Rechts*, § 6, p. 74 (ed. a 3-a, Berlin, 1892).

Prezenturile făcute în vederea nunței (*munera sponsalitia*) obișnuindu-se uneori și astăzi, soluția va fi, de bună seamă, aceeași. Deci, dacă logodnica, care a primit prezenturi, refuză, fără nicio cauză legitimă, de a-și executa făgăduința, ea va trebui să restituiească mirelui, sau părinților lui, prezenturile primite și cheltuelile făcute cu această ocaziune. „Când nu se va face nunta, darurile dinaintea nunței se întorc înapoi, zice

Restituirea prezenturilor de nuntă în dreptul actual.



C. german. După art. 1301, *in fine*, din codul german, în acest din urmă caz, nicio restituire nu are loc<sup>(1)</sup>.

Teoritrele. Dar, ipovolonul nu eră singurul prezent de nuntă obișnuit la Greci. A doua zi după cununie, bărbatul sau rudele lui făceau femeii cu mare pompă un dar, care nu eră decât plata virginității sale (*præmium virginitatis*), și care la Greci se numia *teoritre*<sup>(2)</sup>, iar în dreptul germanic: *Morgengabe*<sup>(3)</sup>.

C. Calimach. „Darurile ce se dau femeii de către bărbat sau de Art. 1683. către rudeniile lui, a doua zi după cununie, *pentru cinstea*

codul Caragea“ (art. 6, partea IV-a, capit. 2). Dacă refuzul provine din partea mirelui și nu este justificat, el va pierde prezenturile făcute, putând chiar fi condamnat la daune materiale sau morale, care se vor aprecia de justiție. Cpr. Roussilhe, *op. și loco supra cit.* Vezi tom. I al Coment noastre, p. 556 (ed. a 2-a); tom. V, p. 363, *ad notam* și p. 387, nota 2; tom. VI, p. 372, nota 6. Vezi și art. 67—69 C. Calimach, 46 C. austriac; art. 1301 C. german. art. 1583 C. saxon, etc. Mai vezi § 5, capit. 30 C. Andr. Donici; pravila lui Matei Basarab, glava 177. Vezi și Constit. Împăratului Constantin (Cod.) *De don. ante nuptias*, etc. 5, 3, L. 15 și 16). Această Constituție, pe care o reproduce legile noastre anterioare mai sus citate, constată uzul sărutărei ante-nupțiale (*osculum*), care trecuse și în pravila lui Matei Basarab (glava 177, § final). Iată textul la care facem aluzie. „De va fi sărutat bărbatul pe logodita lui în vremea logodnei, deacia s'au tâmplat de au murit unul dintre dânșii, atunci jumătate de dar se întoarce înapoi la partea celui viu, iară de nu se va fi făcut sărutare, și de va muri bărbatul sau muiarea, atunci se întoarce darul celui ce trăește. Iară de va fi dat muiarea bărbatului celui ce iaste ei logodit vreun lucru ceva, și s'au tâmplat de au murit el sau ia, atunci darul acela să se întoarcă înapoi al cui iaste, ori de se va fi făcut sărutare, ori de nu se va fi fost făcut“.

Prav. lui  
Matei Basarab.

Art. 1301 C.  
german.

(1) „*Im Zweifel ist anzunehmen, dass die Rückforderung ausgeschlossen sein soll, wenn das Verlöbniß durch den Tod eines der Verlobten aufgelöst wird*“. Cpr art. 1586 Cod saxon.—*Contrâ*: art. 122, partea II-a, tit. I, *Allgemeines Landrecht für die Preussischen Staaten*.

(2) Vezi textul din Harmenopol citat *suprà*, p. 152, nota 1.

C. austriac și  
C. suedez.

(3) „*Das Geschenk, welches der Mann seiner Gattin am ersten Morgen zu geben verspricht, heisst Morgengabe*“ (art. 1232 C. austriac). Teoritrele există și astăzi în codul suedez din 1734 (*morgongafva*). Vezi titl. căsătoriei din acest cod, capit. 9 Cpr. R. de la Grasserie, *Les Codes suédois*, Introduc., p. 33.

fecioarei. se numesc *teoritre*, zice art. 1683 din codul Calimach, și se cuvin ei cu deplină proprietate“ (1). „Teoritra zice codul Ipsilant (capit. pentru trimeric), se numesc cele ce va da bărbatul muerei, a doua zi după nuntă“.

Acest dar nu se cuvineă văduvelor, care se căsătoriau a doua oară (2) și a căror noapte de nuntă se răsplătiă, în dreptul germanic, printr'un alt dar, numit *Abendgabe* (3), ci numai fetelor care jertfiau virginitatea lor. El consistă în obiecte mobile de o valoare proporționată cu starea și condițiunea soților, și câteodată în moșii și domenii întregi (4). „Dacă nu s'au dat teoritrele, zice art. 1685 din codul Calimach, sau făgăduindu-se nu s'au hotărît cătimea lor, se dă, în loc de teoritre, cât va face o a douăsprezecea parte a zestrei, însă nu peste una mie galbeni, dacă s'ar întâmplă ca suma zestrei să treacă peste suma de 12000 galbeni“ (5).

Acestea erau donațiunile permise, la Greci, între soți. Celelalte erau oprite în timpul căsătoriei, după o lege pe care Cujacius o atribue lui Solon (6).

Încât privește dreptul roman, bărbații aveau obiceiul de a primi o dotă dela femeile ce le luau de soții, însă ei le dădeau oarecare foloase, proporționate cu dota adusă de dânsule, sub numele de donațiuni ante-nuptiale (*donationes ante nuptias*) (7).

Văduvele nu  
aveau drept la  
teoritre.

C. Calimach.  
Art. 1685

Dr. roman.  
Don. ante-  
nuptiale.

(1) Vezi și art. 151 din codul Calimach. Mai vezi asupra teoritrilor, tom. I, al Coment. noastre, p. 107; tom. IV, partea I-a, p. 732, 733, *ad notam* și Tr. nostru în limba fr., p. 107. Cpr. Er. Lehr, *Élém. de dr. civ. germanique*. No. 299; Troplong, *op. cit.*, p. 93, 94; Acollas, *Manuel de dr. civil*, II, p. 684, *ad notam*, etc.

(2) „*Theoreturum secundo nubentibus non datur*“, zice Harmenopol (IV, 13, § 4). Vezi *suprà*, p. 153, nota I.

(3) Vezi Acollas, II, *op.* și *loco supra cit.*

(4) Vezi Er. Lehr, *op.* și *loco cit.*

(5) Vezi și Harmenopol, *loco supra cit.*, unde se zice: „*Theoreturum vero est in unaquaque libra dotis solidi sex*“.

(6) Încât privește donațiunile dintre soți, în dreptul roman și în dreptul nostru anterior, vezi tom. IV, partea I-a, al Coment. noastre, nota I dela pag. 729 urm. (ed. a 2-a). Vezi și pravila lui Matei Basarab (glava 269), unde se zice că: „darul de între bărbat și între muiare nu se socotește“.

Donațiunile  
dintre soți în  
dr. roman.

(7) L. 27, Dig., *De donationibus inter virum et uxorem*, 24, 1. — Aceste donațiuni se făceau câteodată și viitorului soț de către părinții viitoarei soții (L. L. 10 și 12, Cod, *De dona-*

Regimul  
dotal.

Singurul regim cunoscut la Romani eră acel dotal <sup>(1)</sup>.

*tionibus ante nuptias, vel propter nuptias, et sponsalitiis*, 5, 3). Vezi încât privește donațiunile *ante* sau *propter nuptias* (*progamia dora*), tomul IV, partea I-a, al Coment. noastre, p. 670, nota 2 și p. 725, nota 2 (ed. a 2-a). — Jurisprudența noastră a avut de curând a se pronunța asupra acestor donațiuni (C. Galați și C. de casație). Din apropierea și coordonarea dispozițiilor din codul Ipsilant și pravila lui Matei Basarab cu dispozițiile relative la donațiunile *ante nuptias* sau *propter nuptias* din Basilicale și, în special, din cele din Nov. 22 a lui Justinian (origina acestei instituții), zice foarte bine Curtea de casație, S-a I-a (21 Octombrie 1913), rezultă că, între bărbat și femei, există o comunitate de bunuri, în care femeea sau altcineva pentru ea aduceă dota, iar bărbatul donațiunea *ante* sau *propter nuptias* și că, în lipsă de copii sau de pacte care să decidă contrariul, atunci când căsătoria se desfășeă prin moarte sau alte împrejurări asimilate cu moartea, însă neimputabile unuia din soți (călugărie, captivitate, neputință, etc.), comunitatea se desfășeă, luând fiecare din soți avutul său, femeea sau moștenitorii ei luând dota, iar bărbatul sau moștenitorii lui luând donațiunea ce adusese; în caz însă când căsătoria se desfășeă prin culpa unuia din soți, soțul vinovat pierdeă aportul său, pe care îl luă celălalt soț. Mai târziu însă s'a dat femeii drept asupra donațiunei, nu numai în caz de culpa bărbatului, ci și în caz de predeces, sub oarecare condiții.

Din toate acestea rezultă că dota și donațiunea *ante nuptias* formau un patrimoniu comun destinat, în primul rând, copiilor, iar în al doilea rând, garantă pe femei pentru cazurile de desfacerea căsătoriei din culpa bărbatului sau din predeces al acestuia. Prin urmare, femeea aveă asupra donațiunei *ante* sau *propter nuptias* un drept eventual: dacă nu aveă copii, dacă o convenție specială îi dădeă acest drept, sau dacă căsătoria se desfășeă prin culpa bărbatului ori predecesul lui, și el nu aveă datorii. Așa dar, instanța de fond n'a violat legea când a decis că, în lipsa unui pact contrar în actul dotal, sau a unui text de lege în codul Caragea, moștenitorii soțului au drept să reție darul constituit de autorul lor prin foaia de dotă, soției sale predecedate. Cas. rom. *Jurisprudența română* din 1913, No. 36, p. 562; Bult. 1913, p. 1761 urm.; *Dreptul* din 1913, No. 81; *Cr. judiciar* din 1914, No. 19. Tot în acest sens se pronunțase și Curtea de apel din Galați. Vezi *Dreptul* din 1912, No. 27 și *Cr. judiciar* din 1914, No. 19, p. 157 urm.

(1) Un fragment din Digeste (L. 25, § 1, *Quæ in fraudem cre-*

Don. ante-  
nuptiale în  
dreptul nostru  
anterior.

Bunurile dotale erau acele ce femeea, sau o a treia persoană, dădea bărbatului pentru a-l ajuta în susținerea sarcinilor căsătoriei, *ad sustinenda onera matrimonii*. (Cpr. art. 1233 Cod civ. actual)<sup>(1)</sup>. Ce erau bunurile dotale.

Imobilele dotale singure erau inalienabile, spre a rămâne intacte, și a putea fi restituite femeii la desfacerea căsătoriei, pentru ea ca să se poată căsători din nou: *propter quas nubere possunt*<sup>(2)</sup>. Inalienabilitatea nu avea deci, din capul locului, alt scop decât înlesnirea căsătoriei femeilor. Mai târziu, când căsătoriile văduvelor începură a fi rău văzute, inalienabilitatea fondului dotal, care a rămas intactă, avea un alt scop: garantarea femeii contra relei gestiuni a bărbatului<sup>(3)</sup>. Scopul inalienabilității la Romani.

Cât pentru bunurile parafernale, ele rămăneau în mâna femeii, care putea să dispună de ele după bunul său plac. Bun. parafernale.

Cezar, în Comentariile sale<sup>(4)</sup>, vorbind de moravurile Galilor, ne arată că femeea aducea bărbatului, ca dotă, o sumă de bani, și acest din urmă puneă în comun o sumă egală, care toată aparținea soțului supraviețuitor. Legile Galilor.

Francii, biruind pe Galii, le-au respectat obiceiurile, însă rămânând credincioși vechilor cutume ale Germanilor, din care ei își trăgeau originea lor, au continuat înainte de a-și cumpăra femeile; căci după legea salică (tit. 46)<sup>(5)</sup>, femeile aduceau în casa bărbaților lor numai câteva haine. Legile Francilor. L. salică.

*ditorum*, 42, 8) zice că, fără dotă, bărbatul nici nu s'ar fi însurat: „*Cum is indotatam uxorem ducturus non fuerit*“.

(1) „Sub nume de zestre (*Heirathsgut*), zice art. 1622 din codul Calimach (1218 C. austriac), se înțelege averea aceea, pe care femeea sau alteineva pentru dânsa o dă bărbatului, ori de bună voe sau îndatorit fiind de către legi, spre întimpinarea însărcinărilor căsătorești“, *zur Erleichterung des mit der ehelichen Gesellschaft verbundenen Aufwandes*, zice textul corespunzător din codul austriac. C. Calimach și C. austriac.

(2) L. 2, Dig., *De jure dotium*, 23, 3; L. 1, Dig., *Solutio matrimonii*, 24, 3. etc. Vezi *infra*, p. 166, *ad notam*, precum și explic. art. 1252.

(3) Astăzi, inalienabilitatea fondului dotal nu se mai justifică decât prin asigurarea subzistenței familiei, femeii și copiilor. Cpr. Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 1688; Baudry-Lacantinerie, *Précis de droit civil*, III, 342, p. 224 (ed. a 9-a); Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 8543, etc.

(4) *De bello Gallico*, VI, 20.

(5) Vezi *Liber legis Salicæ*, p. 119, 120 (ed. din 1602).

iar nu bani, nici pământ; din contra, ei își înzestrau femeile (1).

De atunci însă lucrurile s'au schimbat; astăzi averea este pusă mai pre sus decât onoarea; bogățiile, mai pre sus decât virtutea; așa că bărbații nu-și mai cumpără femeile lor, ei femeile, prin dota lor, cumpără pe bărbați, plătindu-i uneori mai scump decât prețuesc în realitate.

Bravo! voilà parler! — Épousez promptement.  
Cent mille écus, mon cher, c'est un commencement;  
Nous vous les placherons, et par mon entremise,  
Avant qu'il soit longtemps vous triplerez la mise.  
Alors vous serez riche, et vous serez vengé;  
Vous humilierez ceux qui vous ont outragé;  
Vous aurez des valets, un logis, une table,  
Des chevaux, des coupés, enfin le confortable.  
Ah! vous verrez alors comme tout changera,  
Comme on vous cherchera, comme on vous saluera.  
L'argent, mon cher, l'argent, c'est la seule puissance,  
On a quelque respect encor pour la naissance,  
Pour le talent fort peu, point pour la probité;  
Mais qui sait s'enrichir est vraiment respecté;  
Les hommes sérieux le trouvent estimable,  
Les savants, érudit et les femmes, aimable.  
Allons! allons! je vois que je vous formerai.  
— Votre future est là; je vous présenterai (2).

(1) Vezi Roussilhe, *op. cit.*, p. 3, „Dotem non uxor mariti, sed uxori maritus offert”, zice Tacit (*Mores Germanorum*, § 18). Vezi Roguin, *Droit civil comparé (Le régime matrimonial)*, p. 597.

Acelaș lucru există astăzi și în dreptul muzulman. Vezi Roguin, *op. și loco supra cit.*, p. 598 și p. 792, No. 875, 876; Troplong, *Contrat de mariage*, I, *Préface*, p. 101; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 13826. Vezi și *suprà*, p. 51, nota I.

Femeea muzulmană își păstrează proprietatea trusoului și a tuturor bunurilor sale. Ea își administrează singură aceste bunuri, putând să le instrăineze și să exercite orice acțiune privitoare la ele, căci autorizarea maritală nu există în dreptul muzulman. Tribun. mohamedan din Constanța, *Cr. judiciar* din 1905, No. 20, p. 158.

Dar, dacă femeea muzulmană are o mare independență economică, atât legea cât și moravurile o opresc de a exercita o muncă deosebită de aceea a bărbatului ei, și chiar de a se asocia la activitatea acestui din urmă. Intr'un cuvânt, femeea, la Muzulmani, nu este un agent de producțiune. Vezi Roguin, *op. cit.*, No. 876, p. 793.

(2) Ponsard, *L'honneur et l'argent*, actul IV, scena 5.

Dr. muzul-  
maa.

Capacitatea  
femeii mu-  
zulmane.

Impăratul Majorianus, voind să asigure subzistența și educațiunea copiilor, declară, prin una din Novelele sale, nule căsătoriile contractate fără dotă, iar copiii născuți din asemenea căsătorii nelegitimi<sup>(1)</sup>; însă Justinian modifică această lege.

Novel. împăratului Majorianus.

Dreptul canonic admitând, de asemenea, că femeea trebuie să aducă o dotă bărbatului, preoții refuzau de a da benedictiunea religioasă de către ei ea nu era înzestrată. Se credea prin aceasta că se aduce o mai mare armonie în căsătorie; însă un autor englez, Skerchés, citat de Roussilhe, observă că în toate țările unde a existat acest obicei, femeile au fost nenorocite și condiția lor mai rea:

Dr. canonic.

„Chez les peuples qui ont fait quelques progrès dans la civilisation, zice acest autor, ces femmes sont renfermées dans des appartements séparés où elles gémissent sous la garde vigilante de leur maître, et dans les pays grossiers, elles sont condamnées aux plus viles occupations“<sup>(2)</sup>

Orieun ar fi, se întâmplă și astăzi ea femeea să fie înzestrată de bărbatul care o ia, însă acestea sunt excepții.

Dr. actual.

Iată cum d-l Anton Naum a tradus aceste versuri:

Așa îți plac! ei, bravo, însoară-te îndată:  
O sută mii, iubite, nu-i sumă nensemnată.  
Incepem foarte bine; îi punem la dotândă.  
Prin grija mea, ascultă, o sigură izbândă.  
Puțin va trece timpul și banii s'or triplă:  
Atunci, bogat, puternic te-i răzbană.  
Vei umili pe aceia ce azi te umilese,  
Și slugi și casă, masă, nimica nu-ți lip-ese,  
Și lux, cai și trăsură, întregal confortabil;  
Atunci vei fi de sigur un om considerabil.  
Și toate, ea prin farmec, în juru-ți s'or schimbă.  
Cum te-or căuta atunci și cum te-or salută!...  
Căci banii, dragă, banii sunt singura putere:  
Altfel se respectează un nume cu avere.  
Se mai respectă încă nobleța puținel.  
Mult mai puțin talentul, onoarea nici defel!  
Bogatul singur este în lume respectat,  
Chiar învățații noștri îl eu drept învățat;  
Și oamenii de treabă ades îl linguesc;  
Cât pentru femei, dragă, ele chiar îl iubesc.  
Ei, haide, haide acuma! eu văd că te formezi.  
Logodnica-i aice, hai să te prezentez.

(A. Naum, Traducerii, II. p. 385).

(1) Vezi Roussilhe, *op. cit.*, p. 4.

(2) Vezi Roussilhe, *op. cit.*, p. 5.

De obicei, femeia este aceea care aduce o dotă în casa bărbatului. Părinții, în cele mai multe cazuri, o înzestresc după puterea lor, asemenea obligație fiind pur naturală, ei neputând fi siliți la aceasta <sup>(1)</sup>.

La noi, regimul dotal este tradițional. Toate legiuirile noastre anterioare vorbesc de el <sup>(2)</sup>; încât este firesc lucru ea să-l găsim în codul actual. Sunt însă legislații care-l trec sub tăcere. Astfel este, de exemplu, codul german. Aceasta n'ar împedea, însă, pe soții germani de a primi o dotă dela părinții lor, sau dela o persoană străină <sup>(3)</sup>. Dota, în asemenea caz, n'ar fi însă inalienabilă, prin aplicarea art. 137, care prevede că: „facultatea de a dispune de un

Regimul dotal  
în dreptul  
nostru și în  
C. german.  
Art. 137.

Oblig. de a-și  
înzestra co-  
pii.

Dr. străin.

Vechiul drept  
francez.

Dr. nostru an-  
terior.

Dr. german în  
privința regi-  
mului dotal.

(<sup>1</sup>) Vezi *infră*, p. 183—185, 178, 223; tom. I, p. 697, n. 3; tom. III, partea II-a, p. 590, nota 5 și p. 623, nota 2; tom. IV, partea I-a, p. 321, text și nota 3, etc. — În dreptul roman (L. 19, Dig., *De ritu nuptiarum*, 23, 2) și în codul Calimach (art. 1623), obligația de a-și înzestra copiii nu era naturală, ci civilă, după cum este și astăzi în codul austriac (art. 1220), în codul spaniol (art. 1340, 1341), etc. Vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 11, *ad notam*. Cpr. Baudry et H. Fourcade, *Des personnes*, III, 2023; Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, I, 216; Michaux, *Idem*, 480; T. Hue, II, 196. — În codul german, numai obligația de a da un trusou (*Aussteuer*) este civilmente obligatorie pentru părinți, nu însă și aceea de a da copiilor o sumă de bani (art. 1620 urm.). Vezi și art. 1661, 1662 C. saxon, art. 232 urm., II, 2, *Allgemeines Landrecht für die Preussischen Staaten*. — *Contră*: art. 1220, 1231 C. austriac.

Cât pentru vechiul drept fr., copiii nu aveau nicio acțiune spre a cere o zestre dela părinții lor. Vezi Pothier, *Tr. de la communauté*, VII, 646, p. 334 (ed. Bugnet).

(<sup>2</sup>) Vezi pravila lui Matei Basarab, glava 265 urm.; codul Ipsilant, capit. pentru zestre; codul lui Andr. Donici, capit. 33; codul Caragea, partea III-a, capit. 16, art. 9 urm.; codul Calimach, art. 1622 urm., etc.

(<sup>3</sup>) Vezi Ernst Barre, *Bürgerliches Gesetzbuch und Code civil*, § 137 (*Eheverträge*). — Regimul dotal avea însă o largă parte în legislațiile abrogate (vezi Braun, *Dr. civ. allemand*, 1611 urm.). În unele părți, precum: Hanovra, Lüneburg, Nienburg, Osnabrück, etc., el era chiar regimul de drept comun (Braun, *op. cit.*, 1378). Art. 200 din legea de introducere a codului german (*Einführungsgesetz*) declară că legile anterioare rămân aplicabile regimului matrimonial al bunurilor soților căsătoriți în momentul punerii în vigoare a noului cod, și nici nu se putea altfel.

drept alienabil. nu poate fi desființată, nici restrânsă printr'un act juridic" (1). Și textul suscitât adaugă: „Această regulă nu ridică nimic din eficacitatea sa obligațiunei, care ar consista în a nu dispune de un drept de asemenea natură" (2).

Codul neerlandez nu reglementează, de asemenea, re- C. neerlandez.  
gimul dotal, însă art. 241 din acest cod autoriză separarea Art. 241.  
de bunuri, de câtorci dezordinea în afacerile bărbatului pune în pericol dota femeii (3).

În cele patru prime proiecte ale codului civil, prezen- Proiectele co-  
tate de Cambacérés și Jacqueminot, nu se făcă nicio men- dului francez  
țiune despre regimul dotal. Populațiile din sudul Franței, au menționat  
unde comunitatea eră necunoscută și unde regimul dotal, regimul dotal.  
moștenit dela Romani, eră în floare, s'au alarmat cu drept cuvânt, cerând ca să se fie seamă de o instituție, care se practicasă în provinciile de drept scris ale Franței, timp de mai multe secole. Între tribunalele, care au protestat cu mai multă putere contra regimului comunității, vom cită mai ales pe cel din Montpellier:

„C'est une pomme de discorde, zice, între altele, acest tribunal, que le Nord de la France veut jeter dans le Midi; fruit que la barbarie des Francs avait cueilli sans doute dans les forêts de la Germanie, et qu'elle a apporté dans les Gaules, au milieu du tumulte de la victoire et de la licence des camps" (4).

După multe discuții, regimul dotal a fost admis, men- Regimele ad-  
ținându-se însă comunitatea ca regim de drept comun. Sub mise de codul  
acest din urmă regim de societate, toate bunurile ambilor francez.

(1) Cpr. R. Salleilles, *De la déclaration de volonté*, p. 249. Vezi și *suprà*, p. 12, *ad notam*.

(2) „Die Befugnis zur Verfügung über ein veräußerliches Recht kann nicht durch Rechtsgeschäft ausgeschlossen oder beschränkt werden. Die Wirksamkeit einer Verpflichtung, über ein solches Recht nicht zu verfügen, wird durch diese Vorschrift nicht berührt“ C. german.  
Art. 137.

(3) O altă legislație, care nu cuprinde nicio dispoziție asupra regimului dotal, este cea suedeză. Vezi *Répert. Sirey*, v<sup>o</sup> *Dot.*, 3466. Acest Cod nu vorbește decât de regimul comunității (*giftorätt*). Vezi titlul *căsătoriei*, capit. 10. Dr. suedez.

(4) Vezi P. Griveau, *Le Régime dotal en France* (1902), p. 21; Laurent, *Avant-projet de révision du code civil*, V, p. 175.



soți, sau parte din ele, devin comune între ei. În privința comunității, redactorii codului francez au urmat pe Pothier, iar în privința regimului dotal, ei au adoptat jurisprudența provinciilor de drept scris. Independent de aceste două regime, codul francez mai recunoaște încă pe acel al separațiunii de bunuri și acel numit fără comunitate. Sub acest din urmă regim, fiecare soț își păstrează bunurile sale, bărbatul având însă uzufructul averii femeii. În fine, sub regimul de separare de bunuri, femeia își administrează avutul ei, putând să-l încredințeze bărbatului său, ambii soți contribuind cu bunurile lor la cheltuielile casnice. Cât pentru societatea de achizițiuni, pe care o admite și codul nostru (art. 1287 urm.), ea nu este decât o combinare a regimului dotal cu acel al comunității. Acestea sunt, pe scurt, regimurile matrimoniale admise de codul francez.

Regimul dotal, pe care redactorii codului francez voiau să-l înlăture și care, precum am văzut, n'a fost admis decât în urma intervențiunii viguroase a tribunalelor din provinciile de drept scris, este viu criticat. Unii susțin, în adevăr, că el aduce o piedecă creditului public, prin faptul că scoate imobilele femeii din comerț pentru tot timpul căsătoriei, iar alții zic că printr'însul femeia se pune pentru un timp nedeterminat sub tutelă, înstrăinându-și capacitatea de a se obliga asupra bunurilor sale imobiliare, pe care le declară inalienabile: „Regimul dotal este roman, zice Acolas<sup>(1)</sup>; or, cine zice Roma, zice geniul cel rău al istoriei lumii“<sup>(2)</sup>.

Critica regimului dotal.

(1) *Manuel de droit civil*, III, p. 14.

(2) Vezi și alți autori citați de Griveau, *op. cit.*, p. 113 urm. Printre cei mai mari adversari ai regimului dotal trebuie să menționăm pe Troplong. „Le régime dotal, zice, între altele, savantul autor, marche à rebours du vrai, en donnant tous les bénéfices au mari et rien à la femme. La femme aura travaillé, aura souffert, aura économisé, sans que les profits soient partagés avec elle. Pareille à une étrangère, il faudra qu'elle quitte tout ce qui était cher à son cœur. Il faudra qu'elle se contente de retirer son pécule dotal, sorte de dépôt qui doit la consoler du reste... La diligence de la mère de famille est cependant un élément d'activité et de prospérité qu'un régime intelligent doit exciter. Le régime dotal ne sait pas tirer parti de cette vertu; il ôte à la femme toute émulation, etc.“ (*Contrat de mariage*, I, *préface*, p. 154 urm.).

Sau ne înșelăm, sau aceste critici sunt întrucâtva exagerate. Regimul dotal este, în adevăr, acel care oferă cele mai multe garanții femeii pentru păstrarea avutului său; sub celelalte regimuri, ea poate, cedând sollicitațiilor bărbatului său, să-și înstrăineze bunurile sale spre a-i veni în ajutor, să rămâie săracă și să lese copiii pe drumuri; pe când aceasta este cu neputință sub regimul dotal, imobilele ei fiind inalienabile. Acest regim asigură prezentul și viitorul, nu numai al femeii și al copiilor, ci al întregii familii și, deci, a însuși bărbatului, apărându-l chiar pe dânsul în contra propriei sale inexperiențe. Dacă bărbatul moare cel întâi, femeea și copiii, orice s-ar întâmpla, nu vor fi în mizerie; dacă femeea se va săvârși din viață, copiii, de bine de rău, vor avea o avere asigurată și vor putea, la zile de nevoie, să vie în ajutorul tatălui lor. Să respectăm deci prevederea înțeleaptă a părintelui, care, gândindu-se la viitor, determină de mai înainte bunurile de care soții nu vor putea să dispue. Familiile sunt în drept a lua măsurile ce le cred în interesul lor, și legiuitorul trebuie să respecte acest drept, care derivă din libertatea lor. Acei cărora acest regim nu le convine, n'au decât să nu-l primească. Ei sunt liberi chiar să stipuleze alienabilitatea (art. 1252). Și apoi, această inalienabilitate, atât de criticată, nu este veșnică; ea va înceta odată cu legătura căsătoriei. Bunurile femeii nu sunt deci scoase pentru totdeauna din comerț. Dacă acest regim matrimonial n'ar fi de niciun folos așa cum se susține, el n'ar stă încă și astăzi, după două mii de ani, în picioare, și n'ar fi trecut în mai toate codurile națiunilor civilizate<sup>(1)</sup>.

Netemeinicia  
acestor cri-  
tice.

(1) Cpr. art. 1218 urm. C. austriac; art. 1388 urm. C. italian; Dr. străin.  
art. 1336 urm. C. spaniol; art. 1134 urm. C. portughez, etc.

Codul canton, Zürich din 1887 (tradus de Er. Lehr), opera C. cant. Zü-  
profesorului Schneider (v. *Privatrechtliches Gesetzbuch für rich din 1887.*  
*den Kanton Zürich, auf Grundlage des Bluntschli'schen Kom-  
mentars allgemeinverständlich erläutert durch Dr. A. Schneider,  
Redaktor des Gesetzes, Zürich, 1888*), nu pomeneste despre  
regimul dotal. După acest cod, bărbatul este de drept tutorul  
femeii. El administrează bunurile sale și o reprezintă față de  
terții (art. 589). El poate să înstrăineze averea mișcătoare a  
femeii, chiar fără consimțământul ei (art. 590). Cât pentru  
imobile, el nu le poate înstrăina sau ipoteca decât cu consim-  
țământul ei (art. 591). Bărbatul are folosința bunurilor femeii.

„Autrefois renfermé dans quelques provinces, zice Demolombe<sup>(1)</sup>, le régime dotal a franchi ses anciennes limites; il marche, il s'avance, et nous le voyons aujourd'hui prendre possession des anciens pays de communauté, et s'y établir de plus en plus. Il ne faut pas s'en étonner. N'est-il pas, avec ses défiances et tout son cortège de précautions et de garanties, le régime des civilisations avancées?...

Concluzie.

Așa dar, orice s'ar zice și orice s'ar face, regimul dotal, această rămășiță a unei lumi care a perit, trăește și va trăi. Puteti să-l săpați la temelie; el esă mai întărit din atacurile voastre, pentrucă este scândura de scăpare a nenorocitului care se înecă.

Tranziție.

Aceste considerații generale asupra regimului dotal odată expuse, venim acum la interpretarea textelor noastre.

El are drept și la produsul muncii femeii (art. 593), sub îndatorire de a îngriji de întreținerea casnică. Dacă bărbatul nu-și îndeplinește datoriile care decurg din tutela maritală, femeea trece cu toată averea ei sub tutela autorității (*obligatoire Vormundschaft*) (art. 594). etc.

Acest cod este astăzi abrogat, împreună cu toate celelalte coduri ale Elveției, și înlocuit prin noul cod civil elvețian din 1907, aplicabil în toată Confederația cu începere dela 1 Ianuar 1912. Acest din urmă cod prevede regimul dotal. Iată, în adevăr, cum se exprimă art. 247. „Soții pot să stipuleze, prin contractul lor matrimonial, că o parte din bunurile femeii va fi constituită dotă în folosul bărbatului, spre a subveni sarcinilor căsătoriei. Bunurile astfel abandonate bărbatului sunt supuse, afară de cazul unei convenții contrare, regulilor unirei bunurilor“. Regulele relative la regimul unirei bunurilor sunt statornicite de acest cod în art. 194—214. Vezi Virgile Rossel et F. H. Mentha, *Manuel de droit civil suisse*, I, p. 327. Iată cum se exprimă acești autori: „Les conjoints sont libres de régler comme ils l'entendront le sort de la dot; ils pourront la faire passer en propriété au mari, qui n'aurait, à la dissolution du régime, qu'à en restituer la valeur, estimée ou non; ils pourront l'envisager comme un bien commun entre eux ou imaginer d'autres solutions encore. Mais, en thèse générale, la dot sera assimilée à un apport de l'épouse sous le régime de l'union des biens; elle est aliénable comme tout apport de la femme, ou comme un bien commun, si elle avait ce caractère, etc.“.

(1) Demolombe, *Revue bibliographique*, II, p. 49. Vezi și Glasson, *Eléments du droit français* (ed. a 2-a), I, 68, p. 217 urm.;

## CAPITOLUL II

## Despre regimul dotal

## Ce este dota și care bunuri sunt dotale.

**Art. 1233.** — Dota este averea ce se aduce bărbatului, din partea sau în numele femeii, spre a-l ajuta să susțină sarcinile căsătoriei. (Art. 1234 urm. C. civ. Art. 1540 C. fr.)<sup>(1)</sup>.

**Art. 1234.** — Este dotal tot ceea ce femeia își constituie drept dotă.

Este asemenea dotal, în lipsă de declarație contrară, tot ceea ce se dă femeii, în contractul său de căsătorie, sau de un al treilea, sau de viitorul ei bărbat. (Art. 1235 urm., 1283 C. civ. Art. 1541 C. fr.)<sup>(2)</sup>.

Definiția dotei, pe care o dă art. 1233 din codul civil, este împrumutată dela Pothier. Iată, în alevăr, cum se exprimă acest autor: „*Dos definiri potest: contractus quo mulier, aliisque pro ea viro, ad sustinendu matrimonii onera, aliquid dat aut promittit*”<sup>(3)</sup>.

Defin. dotei.  
Art. 1233 C.  
civil.

Ginoulhiac, *Hist. du régime dotal et de la communauté en France* (1842), p. 363, etc.

(1) Textul corespunzător fr. (1540) zice: „Dota, sub acest regim, ca și sub acel al capit. II (care se ocupă de regimul de comunitate), este averea ce femeia aduce bărbatului spre a susține sarcinile căsătoriei”, ceea ce dovedește că sub toate regimurile poate să existe o dotă. În sistemul legii noastre, dota nu poate să existe decât sub regimul dotal. Regimul dotal poate însă să existe fără dotă. Vezi *infra*, p. 168, 169.

C. francez.  
Art. 1540.

(2) Textul corespunzător francez zice: „Tot ceea ce femeia își constituie dotă, sau îi este dat prin contractul de căsătorie, este dotal, dacă nu există stipulație contrară”. Încât privește bunurile date femeii prin contractul de căsătorie de un terțiu, fie el rudă sau străin, nu mai rămâne îndoială că ele sunt dotale, prin aplicarea acestui text, dacă nu există o stipulație contrară. Cât pentru bunurile prezente date de bărbat femeii, chestiunea este, după cum vom vedea mai la vale (*infra*, p. 171, nota 3), controversată în Franța (v. Marcadé, VI, art. 1541, No. 1, p. 19; Planiol, III, 1490), controversă rezolvită de textul nostru în sensul dotalității, contrar de astădată părerei lui Marcadé.

Deoseb. de  
redacție de C.  
francez.

(3) Pothier, *Pandectes*, liv. 23, tit. 3. — La Romani, erau două

„Bărbatul trebuind să sufere toate sarcinile căsătoriei,

Dr. roman.  
Dota *profec-  
titia et adventi-  
titia*.

feluri de dotă (*dos* sau *res uxoria*): acea constituită de ascendenții despre tată, *quae a patre vel parente profecta est de bonis, vel facto ejus* (L. 5, Pr., *De jure dotium*, 23, 3), și care se numește *profec-titia*, și acea constituită de către un ascendent despre mamă, de însăși femeea, sau de un străin (*ea quae a quovis alio data est*), care se numește *adventitia* (*Ulpiani Regul. De dotibus*, VI, § 3). Cpr. Windscheid, *Lehrbuch des Pandektenrechts*, III, § 493, nota 2, *in fine*, p. 11 (ed. Kipp din 1901); Marezoll, *Lehrbuch der Institutionen des römischen Rechts*, § 165; Accarias, *Pr. de dr. romain*, I, 312 (ed. a 4-a, 1886), G. May, *Éléments de dr. romain*, 172; Pellat, *Textes sur la dot*, p. 6 urm. (ed. 1847); Eug. Pctit, *Tr. élément. de droit romain*, p. 435 urm. (ed. a 6-a), etc.

Andr. Donici.

Andr. Donici reproduce, în această privință, principiile romane în § 1, capit. 33. Iată cum se exprimă acest legislator: „Zestrea în pravilă, nu numai aceea ce se dă de către tatăl, care trebuie să fie din dreapta averea sa, dar și aceea pe care altul străin, pentru mult prieteșugul ce are cu tatăl fetei, va da la căsătoria și nunta ei, din dragostea ce are către tatăl, se numește *profec-titia*; iar zestrea ce nu este din averea tatălui, se numește *adventitia*, care această adventiție nici în sinisfora (raport) nu intră, nici poate a pătimi vr'o prefacere. Iar zestrea ce se dă de către tată fiicei sale, poate tatăl (însă dacă va fi spre folosul fiicei) să o prefacă din bani în lucruri și din lucruri în bani, adică se poate adăogi cu prefacere”.

Restit. dotei.  
Dr. roman.

Dota *adventitia* nu se restituia, decât atunci când căsătoria era desfăcută prin moartea bărbatului, sau prin despărțenie, iar acea *profec-titia*, pe lângă cazurile mai sus expuse, se restituia când femeea muria în *matrimonio*, în timpul vieții tatălui ei (*Ulpiani Regul., loco cit., §§ 4, 5 și 7*). Aceste distincțiuni sunt lesne de justificat. În adevăr, de câteori femeea supraviețuia desfacerei căsătoriei, ea avea nevoie de dota ei nu numai spre a-și satisface trebuințele, dar mai cu seamă spre a se putea căsători din nou, ca să poată da copii legitimi Statului, *propter quas nubere possunt* (L. 2, Dig., *De jure dotium*, 23, 3; L. 1, Dig., *Solutio matrimonio*, 24, 3); pe când în caz de moartea femeii, constituitoarul dotei este presupus a fi preferat pe bărbat oricărei persoane și chiar lui însuși. Această presumpție nu se mai aplică însă tatălui, care, executând o obligație legală (v. *supra*, p. 160, nota 1), n'a putut înțelege să gratifice cu bunurile sale pe bărbat. Părintele, care a avut durerea de a-și pierde pe fiica sa, nu trebuie să-și piardă și banii: *ne et filiae amissae et pecuniae damnum sentiret* (L. 6, Pr., *in fine*, Dig., *De jure dotium*, 23, 3).

zice Domat<sup>(1)</sup>, femeea trebuie să-i aducă o dotă, pentru a-l pune în stare de a le putea suferi“<sup>(2)</sup>.

„Sub nume de zestre, zice art. 1622 din codul Calimach (1218 C. austriac), se înțelege averea aceea, pe care femeea sau alteineva pentru dânsa<sup>(3)</sup> o dă, ori de bună voe, sau îndatorit fiind de către legi, ca să o dea bărbatului, spre întimpinarea însăreînărilor căsătorești“.

Codul Caragea definește zestrea: „Averea femeii ce, la căsătorie<sup>(4)</sup>, dă bărbatului ei cu tocmeală ca ea să fie stăpâna zestrei totdeauna, iar el să-i iă venitul totdeauna“ (art. 9, partea III-a, capit. 16)<sup>(5)</sup>.

Această definiție, deși necompletează, este întrucâtva mai exactă decât cea pe care o dau atât codul Calimach cât și codul actual, pentrucă, în genere, nu însăși dota are menirea de a ajuta pe bărbat la susținerea sarcinilor căsătoriei, ci numai venitul și fructele ei, care se întrebuintează în folosul soților și a copiilor. De aceea Domat ziceă, că dota este averea ce femeea aduce bărbatului, pentru ea *el să se folosească de ea în timpul căsătoriei*<sup>(6)</sup>.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

<sup>(1)</sup> *Lois civiles dans leur ordre naturel*, II, p. 239, No. 2.

<sup>(2)</sup> „*Ibi dos esse debet, ubi onera matrimonii sunt*“. (L. 56 § 1, Dig., *De jure dotium*, 23, 3).

<sup>(3)</sup> „*Pro muliere*“ sau „*nomine mulieris*“. „*Alio pro ea offrende dotem, ipsa eam pro se videtur offerre*“. (L. 9, Cod, 5, 14).

<sup>(4)</sup> Adecă: cu ocaziunea căsătoriei. Sub acest cod, ca și sub codul Calimach, dota putea fi constituită și prefăcută și în urma celebrării căsătoriei, conform principiilor dreptului roman. Vezi *suprà*, p. 117, nota 1.

<sup>(5)</sup> Sub acest cod, viitoarea soție nu avea nevoie să fie față la confecționarea actului dotal, prezența bărbatului, cărnua se aduceă dota, fiind suficientă. Cpr. Cas. rom. Bult. S-a I-a, 1890, p. 1372 și *Dreptul* din 1891, No. 1. În acelaș sens, Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1892, No. 20, p. 156. Atât bărbatul, cât și constituitorul dotei, puteau însă să fie reprezentați prin mandatarî investiți cu o procură specială. Cpr. Trib. Vâlcea, *Cr. judiciar* din 1903, No. 38. Și astăzi părțile, într'un contract matrimonial, pot fi reprezentate prin mandatarî, însă procura trebuie să fie *specială și autentică*, pentrucă, în dreptul actual, convenția matrimonială, oricare ar fi regimul adoptat de soți, este un act solemn. Vezi *suprà*, p. 58, 59.

<sup>(6)</sup> „*La dot est le bien que la femme apporte au mari, pour en jouir, et l'avoir toujours en sa puissance pendant le ma-*

Pentru ca să existe dotă, în sensul adevărat al cuvântului, trebuie, deci, ca femeea să fi transferat bărbatului proprietatea, sau măcar folosința bunurilor sale (1).

Alte înțelesuri  
ale cuv. dotă.

Uneori, și de cele mai multe ori, se înțelege prin *dotă* bunurile dotale, iar alteori, numai oarecare drepturi asupra acestor bunuri, *jus in rebus*. Câteodată prin dotă se mai înțelege încă regimul dotal (2).

Care bunuri  
sunt dotale.

Sub regimul dotal, numai acele bunuri sunt dotale, pe care le declară ca atare, în termeni expresi, contractul matrimonial sau legea (art. 1234), căci celelalte sunt parafernale (art. 1283) (3). Astfel, regimul dotal poate să existe

riage<sup>4</sup>. Domat, *Lois civiles dans leur ordre naturel*, II, p. 238, No. 1 (ed. Carré din 1822). „*Dotis causa perpetua est: (et) cum voto ejus qui dat, ita contrahitur, ut semper apud maritum sit*“. (L. 1, Dig., *De jure dotium*, 23, 3).— *Fructus dotis ad eum (maritum) pertineat*“. L. 10 § 3, *in fine*, Dig., *loco cit.* „Bărbatul trebuind să sufere toate sarcinile căsătoriei, adaugă Domat (*loco cit.*, p. 239, No. 2), femeea trebuie să-i aducă o dotă pentru a-i permite de a le suportă“. „*Ibi dos esse debet, ubi onera matrimonii sunt*“ (L. 56 § 1, Dig., *loco cit.*), și mai departe tot Domat ne spune că veniturile dotei au menirea de a servi la întreținerea bărbatului, a femeii și a familiei lor, precum și la celelalte sarcini ale căsătoriei. De aceea folosința dotei aparține bărbatului“. „*Dotis fructum ad maritum pertinere debere, æquitas suggerit: quum enim ipse matrimonii onera subeat, æquum est cum etiam fructus percipere*“. (L. 7, Pr., Dig., *De jure dotium*, 23, 3).— „*Apud eum (maritum) dos esse debet, qui onera sustinet*“. (L. 65 § 16, *in medio*, Dig., *Pro socio*, 17, 2).— „*Pro oneribus matrimonii, mariti lucro fructus totius dotis esse*“. L. 20, *ab initio*, Cod., *De jure dotium*, 5, 12, etc.

Ante-proiectul  
lui Laurent.  
Art. 1474.

Atât definiția lui Domat cât și cea a codului Caragea este însă necompletă, pentru că nu vorbește de bunurile datorite femeii de către un terțiu. Laurent, în Ante-proiectul de revizuire al codului civil (art. 1474), definește dota în modul următor: „Bunul ce viitorii soți primesc la căsătoria lor pentru a susține sarcinile căsătoriei“.

(1) Cpr. Planiol, III, 847; Benoit, *Tr. de la dot*, I, No. 1 (ed. din 1829); Seriziat, *Tr. du régime dotal*, 1 și 2 (ed. din 1843).

(2) Cpr. Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3008.

(3) Pentru ca bunurile să fie dotale, se cere deci o declarație expresă din partea femeii. Aceasta rezultă din art. 1234, după care este dotal tot ceea ce femeea își constituie drept dotă. Cpr. Colmet de Santerre, VI, 211 bis I. Pentru aceasta nu se cer însă cu-

Declarație  
expresă, însă  
necesaramen-  
tală.

fără dotă, și aceasta se va întâmpla de câteori toate bunurile femeii au fost declarate parafernale, sau când niciun bun n'a făcut obiectul unei constituiri dotale. Acest regim se confundă atunci cu separația de bunuri<sup>(1)</sup>. Nu

Regim dotal  
fără dotă.

vinte sacramentale. „*Qualiacumque sufficere verba censemus*“ (L. 6, Cod, *De dotis promissione*, 5, 11). Cel mai bun mijloc ar fi de sigur de a se întrebuiți cuvintele *dotă*, *dotalitate*, însă aceasta nu este neapărat, aceste cuvinte putând fi înlocuite prin altele echivalente. Cpr. Thiry, III, 509; Arntz, III, 897; Laurent, XXIII, 456; Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1553 bis; Guillouard, *Idem*, IV, 1703 urm.; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1650 urm.; Troplong, *Idem*, IV, 3029 urm.; Paud., belg., v<sup>o</sup> *Dot*, 123. Vezi și *supră*, p. 35, 36, text și nota 7. Astfel, dacă soții, care au adoptat regimul dotal, au dispus că entare imobil al femeii va fi parafernă, aceasta va însemna, de bună seamă, că celelalte bunuri ale ei sunt dotale. Troplong, *loco cit.*; Baudry et Surville, *op. cit.*, III, 1553 bis; Guillouard, *Idem*, IV, 1706; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1652; Colmet de Sarterre, VI, 211 bis I; Tessier, *Tr. de la dot*, I, p. 35, lit. E; Cas. fr. D. P. 48. 1. 46; Sirey, 48. 1. 25, etc.

Tot astfel se va interpreta și clauza prin care femeia ar fi zis că aduce entare bun bărbatului, *spre a-l ajuta la susținerea sarcinilor căsătoriei* (art. 1233) (Duranton, XV, 338; Colmet de Sarterre, VI, 211 bis I; Paud. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, No. 8635; Guillouard, *op. cit.*, IV, 1704; Aubry et Rau, V, § 533 bis, p. 528 (ed. a 4-a), sau prin care ea i-ar fi dat administrația și folosința bunurilor sale (T. Hue, IX, 420; Guillouard *op. cit.*, IV, 1704), etc.

Clauzele care  
implică regimul  
dotal.

Ce trebuie să decidem în privința clauzei prin care femeia ar fi conferit bărbatului, prin contractul de căsătorie, un mandat general și irevocabil, spre a geră și administra toate bunurile ei? Am vazut *supră*, p. 37 și 133, n. 4, că asemenea clauză nu atrage neapărat după sine regimul dotal. Chestiunea este însă de a se ști dacă, odată regimul dotal adoptat, asemenea clauză n'ar cuprinde o constituire implicită de dotă? Curtea din Grenoble a răspuns la această chestiune când în mod afirmativ (Sirey, 48. 2. 439; D. P. 49. 2. 77), când în mod negativ (Sirey, 46. 2. 463). Vezi Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1554. Vezi și Guillouard (*Idem*, IV, 1704), care distinge între bunurile prezente și cele viitoare ale femeii. Pentru bunurile prezente asemenea mandat ar echivala cu o clauză de dotalitate, pe când soluția contrară ar fi admisă în privința bunurilor viitoare. Cpr. Aubry et Rau, V, § 533 bis, p. 528, text și nota 5 (ed. a 4-a).

Clauza prin  
care femeia  
ar fi conferit  
bărbatului un  
mandat ge-  
neral și irevo-  
cabil de a ad-  
ministra toate  
bunurile ei.

(1) Planiol, III, 848; Marcadé, VI, art. 1540, 1541, p. 18 și 20;



este deci suficient pentru ca bunurile femeii să fie dotale, ca soții să fi adoptat regimul dotal, ci mai trebuie ca femeea să-și fi constituit dotă în mod expres toate sau parte din bunurile sale. Aceasta rezultă, pe deoparte, din art. 1233, 1234, care cer o constituire de dotă, iar pe de alta, din art. 1283, după care toată averea femeii, care nu este dotală, este parafernală sau extradotală. În fine, această soluție, astăzi necontestabilă<sup>(1)</sup>, mai rezultă și din art. 1284, după care *toată* averea femeii poate fi parafernală. Prin urmare, un bun nu este dotal, dacă nu este constituit dotă prin contractul matrimonial, sau n'a devenit dotal în virtutea acestui contract<sup>(2)</sup>.

Parafernalityatea este regula generală.

Parafernalityatea este, deci, regula generală (cpr. art. 1235 § ultim), dela care nu se poate derogă decât printr-o constituire de dotă expresă sau tacită, în cazul art. 1234 § 2. În lipsă de o constituire de dotă, toate bunurile femeii sunt parafernale, deși ea ar fi adoptat regimul dotal<sup>(3)</sup> și, de fapt, situația juridică a soților este, precum am văzut, aceeași ca și cum ei ar fi adoptat separarea de bunuri.

La caz de îndoială bunurile vor fi parafernale.

La caz de îndoială asupra punctului de a se ști dacă un bun este dotal sau parafernă, chestiunea va fi decisă în favoarea parafernalityății, din cauză că proprietățile private sunt prin natura lor alienabile și că inalienabilityatea lor nu poate fi admisă decât atunci când cauza care o produce este demonstrată cu certitudine<sup>(4)</sup>.

Jouitou, *Régime dotal*, I, 5 p. 10; Tessier, *Tr. de la dot*, I, 9, p. 33 urm.; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, No. 8595; Guillouard, *op. cit.*, IV, 1701; Aubry et Rau, V, § 533 bis, p. 527; T. Huc, IX, 420 *in fine*; Thiry, III, 509. Vezi și *suprà*, p. 42, 43.

- (1) Soluția mai sus expusă fusese contestată în dreptul vechiu fr. de Boucher d'Argis. Cpr. Guillouard, *op. cit.*, IV, 1701; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, No. 8595, etc.
- (2) Cas. rom. Bult. 1910, p. 1632; *Cr. judiciar* din 1911, No. 9, p. 69 și *Dreptul* din acelaș an, No. 16, p. 125, etc.
- (3) Cpr. Laurent, XXIII, 460; Pand. belges, v<sup>o</sup> *Dot*, 132 și toți autorii.
- (4) Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1664, *in fine*; Colmet de Santerre, VI, 212 bis. Vezi *suprà*, p. 36, 37, 53 și *infra*, p. 193.

Dr. roman.

Știm că la Romani, în caz de îndoială, bunurile femeii erau, din contra, considerate ca dotale. „*In ambiguis pro dotibus respondere melius est*“. L. 70, Dig., *De diversis regulis juris*

De asemenea, regimul dotal poate să existe fără bunuri parafernale, pentrucă nimic nu împiedică pe femei de a-și constitui dotă toate bunurile sale (art. 1135) <sup>(1)</sup>. Art. 1135.

Se poate însă întâmpla ca femeia să aibă bunuri dotale, cu toate că ea n'a făcut nicio declarație de dotalitate. Acest caz excepțional de constituire de dotă *tacită* <sup>(2)</sup>, este prevăzut de art. 1234, § 2. După acest text, tot ce s'a dat femeii prin contractul ei de căsătorie, fie de un terțiu, fie chiar de viitorul ei bărbat <sup>(3)</sup>, este dotal, în lipsă de stipulație contrară. Bunurile astfel dăruite sunt de drept dotale, fără ca să fie nevoie de o declarație expresă. Prin însuși faptul că se face o donațiune unei femei, care a adoptat regimul dotal, dăruitorii sunt presupuși a fi înțeles ca

Constit. de dotă tacită.  
Art. 1234 § 2.

*antiqui*, 50, 17. Vezi și l. 25, Cod, 4, 29, *Ad Senatus-consultum Velleianum*, unde se zice: „*Scimus, favore dotium et antiquos juris conditores severitatem legis scriptis mollire*“.

(1) Cpr. Aubry et Rau, *loco supra cit.*

(2) Acesta este singurul caz în care constituirea de dotă poate fi *tacită*. De câteori constituirea emană dela femeie, ea trebuie să fie *expresă*. Vezi *supra*, p. 168, text și nota 3.

(3) În Franța, chestiunea de a se ști dacă bunurile dăruite femeii de viitorul ei soț, prin contractul de căsătorie, sunt de drept dotale, în baza art. 1234, § 2, este viu controversată, cel puțin încât privește bunurile prezente: căci, în privința bunurilor viitoare, adică: acele ce vor rămâne dela bărbat la moartea lui, autorii sunt de acord pentru a decide că asemenea bunuri nu sunt dotale, fiindcă ele n'ar putea deveni bunurile femeii și, ca atare, nu sunt susceptibile de dotalitate, decât la moartea bărbatului, adică la o epocă când dota nu mai poate avea loc, căsătoria fiind desfăcută. (Vezi autorii citați într'un sens și în altul în Pand. fr., *o<sup>o</sup> cit.*, 8711 urm.). La noi, controversa este curmată, se înțelege în privința bunurilor prezente numai, în sensul dotalității. Deci, toate donațiunile făcute de bărbat viitoarei sale soții, prin contractul matrimonial, chiar și juvarele ce i le-ar dăru, se consideră ca dotă, dacă nu este stipulație contrară. Cpr. Bellot des Minières, *Régime dotal et Communauté d'acquêts*, I, 86 (ed. din 1853). În favoarea teoriei formal admise de legiuitorul nostru se pronunță unii autori și în Franța, precum: Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1551; T. Hue, IX, 421; Planiol, III, 1490, etc., iar în sens contrar: Guillouard, *Idem*, IV, 1714; Troplong, *Idem*, IV, No. 3037; Odier, *Idem*, III, 1071; Aubry et Rau, V, § 533 *bis*, p. 530; Marcadé, VI, art. 1540, 1541, No. 1, etc. Vezi și *supra*, p. 165, nota 2.

Deoseb. de redacție de C. francez.

bunurile dăruite să servească bărbatului la susținerea sarcinilor căsătoriei. Dăruitorul fiind liber de a nu dărui, poate să pue liberalității sale condițiile ce voește. Or, în lipsa unei voinți contrare, el a înțeles, de bună seamă, ca averea dăruită să fie dotală. Deci, pentru ca bunurile astfel dăruite să nu fie dotale, trebuie ca dăruitorul, fie el rudă, fie străin, fie chiar viitorul soț, să fi manifestat o voință contrară. Astfel, regula este deosebită, după cum este vorba de bunuri ce aparțin femeii, sau care sunt dăruite de terții.

Bunurile dăruite femeii de terții prin alt act decât contractul matrimonial.

Incât privește bunurile dăruite femeii de terții printr'un alt act decât contractul de căsătorie, înainte sau după redactarea lui, și chiar în ziua celebrării căsătoriei, ele nu vor putea fi declarate dotale decât în virtutea unei constituiri de dotă exprese, emanată dela însăși soția<sup>(1)</sup>; de unde rezultă că dacă soții n'au făcut un contract matrimonial, sau au adoptat prin contractul lor separarea de bunuri, averea dăruită femeii de terții, rude sau părinți, sau chiar de viitorul ei bărbat, în condițiile de mai sus, nu va fi dotală.

Bunurile dobândite de femeie, în timpul căsătoriei, prin munca ei. Controversă.

Din împrejurarea că, afară de bunurile dăruite de terții femeii, prin contractul de căsătorie, nu există bunuri dotale decât acele care au fost declarate ca atare prin convenția matrimonială, rezultă că toate bunurile ce femeia ar putea să dobândească în timpul căsătoriei, prin exercițiul unei profesiuni sau industrii, nu sunt dotale; căci dacă talentul sau industria femeii pot fi considerate ca un capital, acest capital nu poate fi dotal decât în baza unei stipulații exprese, și, în lipsa unei asemenea stipulații, produsul muncii femeii nu poate să aparție bărbatului<sup>(2)</sup>.

Cu toate acestea, părerea contrară se susține de Tropolong, sub cuvânt că femeia e datoare să aducă în casă fructul muncii și a industrii sale, ca să îmbogățească pe bărbatul ei: „*Sous le régime dotal la femme travaille*

(1) Baudry et Surville, *op. cit.*, III, 1552; Planiol, III, 1489, *in fine*, etc.

(2) Colmet de Santerre, VI, 211 bis II.—Nu sunt, de asemenea, dotale bunurile ce femeia ar dobândi în urma desfacerei căsătoriei, de exemplu, prin succesiune. Pand. belges, v<sup>o</sup> Dot, No. 3.

*pour son mari*“, zice acest autor<sup>(1)</sup>. Femeea datorește necontestat bărbatului său sprijin și ajutor, în baza art. 194; ea este datoare să îngrijească de copii și de interesele casei, însă aceste obligațiuni sunt independente de regimul sub care soții sunt căsătoriți. Bărbatul poate, după cum vom vedea mai la vale, printr'o constituire universală de dotă, să dobândească un drept asupra bunurilor câștigate de femeie prin munca și industria ei, dar asemenea drept nu-i aparține, în lipsa unei astfel de convenție, numai în baza regimului dotal, căci de nicăiri nu rezultă acest drept al bărbatului. Obligația de sprijin și de ajutor, femeea o are sub toate regimile matrimoniale, chiar și sub acel de separare de bunuri, și nimene nu va susține că, sub acest regim, bărbatul s'ar putea folosi personal și exclusiv de munca și industria ei. Or, dacă asemenea drept exorbitant, bărbatul nu-l are sub alte regime, nu vedem de unde el ar rezultă sub regimul dotal. Femeea nu trebuie să devie un instrument de câștig pentru bărbat; căci aceasta l-ar face de multe ori să trăiască în trândăvie. Ea trebuie să rămăe ceea ce este și ceea ce trebuie să fie, adică: îngerul cel bun al căminului domestic.

Plecând de la această idee greșită, Troplong<sup>(2)</sup> ajunge la concluzia, inadmisibilă după noi, că sub regimul dotal, tot ce dobândește femeea în timpul căsătoriei este presupus a fi dobândit cu banii bărbatului, dacă ea nu dovedește sorgintea achizițiilor ei (*unde habuit*). Cu chipul acesta se reînviează prezumpția lui *Quintus Mucius Scævola*, din dreptul roman<sup>(3)</sup>.

Prezumpția muciană. Inadmisibilitatea ei în dreptul actual. Controversă.

(1) Troplong, *op. cit.* IV, 3016; C. Riom și Toulouse, Répert. Dalloz, *Contrat de mariage*, 3088, nota 1 și 3341, nota 2, etc.

(2) Troplong, *op. cit.*, III, 2245 urm. și 3017. 3018. Vezi în același sens Duranton, XV, 264 urm.; Benoit, *Tr. de la dot*, I, 209; Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1975, *in fine*, p. 508, text și nota 1; Jonitou, *op. cit.*, I, 93 bis. Cpr. și Trib. Putua, *Dreptul din 1896*, No. 38 (sentință infirmată de Curtea din Galați), etc.

(3) „*Quintus Mucius ait: cum in controversiam venit, unde ad mulierem quid perrenerit: et verius et honestius est, quod non demonstratur unde habeat, existimari a viro, aut qui in potestate ejus esset, ad eam pervenisse. Evitandi autem turpis quæstus gratia circa uxorem hoc videtur Quintus Mucius probasse*“.

Dr. roman.

I. 51, Dig., *De donationibus inter virum et uxorem*, 24, 1.

care eră admisă în dreptul nostru anterior <sup>(1)</sup> și în vechiul drept francez <sup>(2)</sup>, care astăzi este însă inadmisibilă, codul Calimach și Caragea fiind abrogate în această privință <sup>(3)</sup>.

Femeile căsătorite sub legea veche.

Prezumția muciană nu se mai poate aplică astăzi decât femeilor căsătorite sub legea veche <sup>(4)</sup>, și în materie comercială,

Vezi și L. 6, Cod, *cod. tit.*, 5, 16. Cpr. Windscheid, *Lehrbuch des Pandektenrechts*, III, § 509, *in fine*; Maynz, *Cours de droit romain*, III, § 315, *in fine*, p. 56 (ed. a 5-a); Dernburg, *Pandekten*, III, § 12, p. 21 (ed a 7-a); etc.

Dreptul nostru anterior.

- (1) „Toată exoprica trebuie să fie știută bărbatului de unde o are muerea, zice art. 45, partea III-a, capit. 16 din codul Caragea; iar fiind neștiută, este a bărbatului“. „Dacă femeea având lucruri, nu va putea dovedi de unde le are, zice art. 1695 din codul Calimach, se socotește după juridica prezumpție că le are din averea bărbatului, și se cuvin lui și moștenitorilor lui“. Vezi și pravila lui Matei Basarab, glava 263, citată *infră*, la art. 1283. Cpr. art. 1362 din codul german, reprodus și tradus în adnotația noastră, publicată în *Cr. judiciar* din 1901, No. 70, p. 589, nota 3. Vezi și tom. VII al Coment. noastre, p. 306, nota 4. Mai vezi asupra prezumpției muciane, pe care doctrida și jurisprudența o declară inexistentă în dreptul actual, cu toată părerea contrară a lui Troplong și a altor autori, t. IV, partea II-a al Coment. noastre, nota 2 dela p. 311, 312.

- (2) Vezi Roussilhe, *Tr. dela dot*, 191.

- (3) Vezi numeroase autorități citate în tom. VII al Coment. noastre, p. 307, *ad notam*, în tom. IV, partea II-a, p. 312, *ad notam* și în adnotația noastră asupra unei decizii a Curții din Iași, *Cr. judiciar* din 1901, No. 70, p. 589, nota 4. Vezi, în sensul că prezumpția muciană nu mai există astăzi pentru femeile căsătorite sub codul actual, Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1921, pag. 775 (ed. a 3-a); Guillouard, *Idem*, III, 1665 și IV, 2171; Odier, *Idem*, II, 959 și III, 1192; Planiol, III, 1425 și 1659; Thiry, III, 498; Pand. fr., *v<sup>o</sup> Mariage*, 7377 și 11636 urm.; Répert. Sirey, *v<sup>o</sup> Communauté conjugale*, 3321 urm. și *v<sup>o</sup> Dot*, 835 urm., 2940; Répert. Dalloz, *Supplément, v<sup>o</sup> Contrat de mariage*, 1094; C. București, Galați și Iași, *Dreptul*, din 1896, No. 38 și 41; *Dreptul* din 1903, No. 23 și *Cr. judiciar* din 1903, No. 40; Cas. rom. Bult. 1903, p. 147; Bult. 1904, p. 1561; Trib. Tutova, *Dreptul* din 1913, No. 23 (cu nota S. R.); Cas. fr. D. P. 97. 1. 407; *Pand. Périod.* 98. 1. 321; Sirey, 1901. 1. 491, etc.

- (4) Cpr. C. Iași și Trib. Prabova, *Dreptul* din 1891, No. 61; *Dreptul* din 1898, No. 10; *Cr. judiciar* din 1901, No. 70; Cas. fr. D. P. 77. 1. 214; Sirey, 77. 1. 148; Guillouard, *op. cit.*, IV, 2172. Vezi și alte decizii citate în tom. VII al Coment. noastre, p. 308, nota 1.

unde art. 792 din codul de comerț este expres în această privință (1).

C. com.  
Art. 792.

Dar, dacă prezumpția muciană nu mai este astăzi admisă ca prezumpție legală, pentru că niciun text din legea actuală n-o mai reproduce, totuși nimic n'ar împiedeca pe judecători de a admite ca bărbatul sau moștenitorii săi să dovedească prin simple prezumpții de fapt, că soția n'a avut mijloace, și că achiziția făcută de dânsa, sau în numele ei, a fost plătită cu banii lui. Aceasta nu însemnează a reînvia vechia prezumpție romană (2).

Prezumpții de  
fapt.

Am văzut că vechia și celebra prezumpție muciană este și astăzi aplicabilă femeilor căsătorite sub legea veche. Această soluție nu suferă îndoială de câteori femeea căsătorită sub legile anterioare, a făcut achiziția tot sub legea veche. Chestiunea devine însă mult mai grea atunci când căsătoria a avut loc sub legea veche, iar achiziția femeii sub legea nouă. Curtea de casație din Franța a aplicat vechea prezumpție muciană și în acest caz, sub cuvânt că efectele civile ale căsătoriei sunt cărmuite de legea în vigoare în momentul celebrării sale și că statutul matrimonial își produce efectele sale în tot timpul cât ține căsătoria (3).

Cazul când  
căsătoria a  
avut loc sub  
legea veche,  
iar achiziția  
femeii sub  
legea nouă.  
Controversă.

Curtea din Iași a admis însă soluția contrară pentru următoarele motive:

(1) Cpr. C. București, *Dreptul* din 1898, No. 39. „Fundamentul acestei prezumpțiuni, stabilită de codul de comerț în favoarea creditorilor, zice Curtea din Iași, este cu totul de altă natură decât acele al vechei prezumpții muciane, privitoare exclusiv la raporturile dintre bărbat și femeie.” *Cr. judiciar* din 1903, No. 40 (cu observ. noastră); *Dreptul* din 1903. No. 23. Cpr. Lyon-Caen et Renault, *Tr. de dr. commercial*, VIII, 893; Massé, *Le droit commercial dans ses rapports avec le droit des gens et le droit civil*, II, 1336, p. 487 urm. (ed. a 3-a). Vezi și tom. VII al Coment. noastre, p. 308, nota 2.

Fundamentul  
prezumpției  
muciane în  
dreptul co-  
mercial.

(2) Vezi Bandry et Surville, *op. cit.*, III. 1921, p. 775; Guillaouard, *Idem*, III. 1666; T. Hue, IX, 398, *in fine*, p. 474; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Communauté conjugale*, 3321 și v<sup>o</sup> *Dot*, 847; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 7377; Aubry et Rau, V, § 531, pag. 511, text și nota 3 (ed. a 4-a); Marcadé, VI, art. 1529 urm., No. II, *in fine*, p. 7. Vezi și deciziile franceze citate de Planiol, III, 1659, *in fine*, p. 313 (ed. a 5-a).— Vezi însă Laurent, XXIII, 416 urm.

(3) Cas. fr. D. P. 55. 1. 76.

„Considerând că principiul de neretroactivitate a legilor de ordine publică nu poate cedă decât înaintea principiului superior de respectare a drepturilor câştigate; că nu se poate privi ca drept câştigat dreptul ce l-ar avea bărbatul căsătorit sub legea veche de a revendică eventual vreun bun ce s'ar găsi la o dată ulterioară în posesiunea femeii, fără ca dânsa să poată stabili unde *habuit*; căci exercitarea unui asemenea drept presupune un fapt care încă nu are existență în momentul căsătoriei, și care poate să nu se întâmple în tot cursul ei, astfel că acest drept de revendicare nu se naște decât odată cu dobândirea bunului de către femeie; că, în fine, dacă drepturile sunt cărmuite, încât privește dovada, de legea în vigoare în momentul când s'au născut, chiar și atunci când dovada este a se face la o epocă în care sistemul dovezilor s'a modificat printr'o lege nouă, această regulă nu se aplică decât la drepturile câştigate, iar nu la simplele expectative, etc.“<sup>(1)</sup>.

După o matură reflexie, soluția dată de Curtea din Iași ne pare preferabilă. În adevăr, este de principiu că legea care eră în vigoare în momentul celebrării căsătoriei nu se aplică decât consecințelor naturale ale convențiilor matrimoniale<sup>(2)</sup>, iar nu și actelor independente de acele convențiuni, care nu sunt o urmare firească și neapărată a uniunii soților. Aceste acte sunt cărmuite de legea în vigoare în momentul când au fost făcute<sup>(3)</sup>. Cum ar putea, în adevăr, bărbatul să aibă un drept câştigat de a invoca prezumpția muciană, deși ea există în legea sub care el s'a căsătorit, pentru o achiziție pe care femeia putea să n'o facă și pe care, în orice caz, a făcut-o într'un timp când această prezumpție nu-și mai avea ființă? Pentru a se admite posibilitatea din partea bărbatului, sau a moștenitorilor lui, de a se invoca prezumpția lui *Quintus Mucius Scaevola*, ar trebui să se pue în principiu că dreptul nu este actualmente și în mod irevocabil câştigat pentru acel care îl are, ci poate

(1) Vezi *Dreptul* din 1903, No. 23 și *Cr. judiciar* din acelaș an, No. 40 (cu observ. noastră).

(2) În baza acestui principiu, se decide că soții căsătoriți sub legea veche, ar putea astăzi să facă sau să prefacă convențiile lor matrimoniale, conform legii sub care ei s'au căsătorit, deși legea actuală oprește aceasta (art. 1229, 1230, 1236 C. civ., 710, 716 Pr. civ.). Vezi *suprà*, p. 117, nota 2 și p. 128, text și nota 3.

(3) Cpr. Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 3123; Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, I, 186, etc.

să existe în viitor, după cum cutare condiție se va îndeplini sau nu se va îndeplini, ceea ce ni se pare inadmisibil.

Prezumpția muciană nu va fi, deci, după rigoarea principiilor, aplicată astăzi, ca prezumpție legală, decât atunci când atât căsătoria cât și achiziția din partea femeii au avut loc sub legea veche. Numai atunci bărbatul va putea zice femeii: dovedește sorgința banilor cu care ai dobândit bunul ce se găsește în patrimoniul tău: căci dacă nu faci această dovadă, prezumpția este că l-ai cumpărat cu banii mei, fie că i-ai sustras, fie că ți-am făcut o donațiune deghizată.

Concluzie.

## SECȚIUNEA I

## Despre constituirea dotei

## Principii generale.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Constituirea dotei poate să emane atât dela însuși soții (1), cât și dela o a treia persoană, rudă sau străină. De cele mai multe ori, constituirea dotei emană dela pă-

Persoanele care pot constitui dota.

(1) Bărbatul poate, deci, să constituie o dotă viitoarei sale soții, după cum și femeia poate să-și constituie o dotă. Vezi *infra*, p. 190. Dota ce-și constituie însăși femeia nu este supusă la nicio taxă de înregistrare, după cum rezultă din debaterile actualei legi a timbrului. Vezi *supra*, pag. 10, *ad notam*. Tot acolo se arată taxele la care este supusă dota constituită de rude sau străini, precum și modul de plată al acestor taxe.

Taxele de înregistrare. Legea timbrului.

S'a decis că constituirea unei donațiuni cu titlu de dotă trebuind, conform art. 1228 C. civ., să se facă înainte de celebrarea căsătoriei, la autentificarea actului de donațiune, când taxa de înregistrare trebuia să fie plătită, donațiunea făcută de bărbat viitoarei sale soții avea a se considera ca făcută unei persoane străine; căci, în acel moment, părțile nu aveau calitatea de soți. Prin urmare, cu drept cuvânt, Statul a supus acea donațiune taxei de 12%, conform art. 48 § 7 din legea timbrului, redusă la 6%, conform art. 49 § 3 din citata lege, ca fiind făcută cu titlu de dotă. Cas. rom. Secții-uniți, decizia No. 3 din 20 Martie, 1914, *Dreptul* din 1914, No. 36, p. 283 și *Cr. judiciar* din 1914, No. 51, p. 416.

Don. făcută de bărbat viitoarei sale soții.



rinții soților. Oricare ar fi constituitorul ei, constituirea dotei este un contract solemn<sup>(1)</sup>, prin care unele bunuri sunt, în timpul căsătoriei, date bărbatului în administrație și folosință, spre a susține sarcinile căsătoriei (art. 1233). Ea este cărmuită de oarecare regule, pe care le vom examina mai la vale.

Oblig. natu-  
rală.

Constituirea dotei nu poate niciodată fi privită ca o obligație civilă, nici chiar în privința părinților soților. Știm, în adevăr, că pentru acești din urmă ea este executarea unei obligații naturale; ceea ce înseamnă că copiii nu mai au astăzi o acțiune spre a constrânge pe părinții lor a le da o dotă<sup>(2)</sup>.

Raport, re-  
ducțiune, etc.

Ea fiind o liberalitate, este, în genere, cărmuită, în privința fondului, de principiile relative la donațiuni, adică, cu privire la capacitate, raport, reducțiune, etc.

Art. 1240,  
1241.

Prin excepție dela dreptul comun, în materie de liberalități, ea atrage pentru constituitor obligația de garanție către soți (art. 1240) și face să curgă dobânda din ziua celebrării căsătoriei, chiar dacă s'ar fi prevăzut un termen pentru plată, în caz când nu s'a stipulat contrariul (art. 1241).

Art. 975.

Față cu bărbatul, ea se consideră, după cum vom vedea mai la vale<sup>(3)</sup>, ca un act cu titlu oneros, în privința exercițiului acțiunii pauliane (art. 975).

Art. 1236.

În fine, știm că dota odată constituită, nu poate fi nici mărită, nici micșorată, nici modificată în timpul căsătoriei (art. 1236)<sup>(4)</sup>.

Restit. dotei  
în baza unui  
act nul ca  
act dotal.

(1) Vezi *supră*, p. 95 urm. Cpr. Trib. Roman, *Dreptul* din 1903, No. 43. — Deși convențiunile matrimoniale trebuesc făcute în formele stabilite de lege, înainte de celebrarea căsătoriei, *sub pedeapsă de nulitate* (art. 1228), totuși un act dotal autentificat după celebrarea căsătoriei, deși nul ca atare, este însă valid ca creanță ordinară ce constată predarea dotei de către constituitor și primirea ei de către soț și, prin urmare, în baza unui asemenea act, soțul poate fi obligat la restituirea dotei. Vezi *supră*, p. 100, nota 2 și p. 120, 121.

(2) Vezi Laurent, III, 45; Pand. belges, v<sup>o</sup> *Dot.*, No. 25, etc. Vezi *supră*, p. 160, text și nota 2, și *infră*, p. 184, 185, precum și p. 223, etc.

(3) Vezi *supră*, p. 135, text și nota 3 și *infră*, rubrica: *Despre acțiunea pauliană în materie de dotă*, p. 254 urm.

(4) Vezi *infră*, p. 197 urm.

## Natura juridică a constituirii dotei, în privința constituitorului ei.

Constituirea dotei fiind un contract, trebuie să aibă de obiect un lucru cert și determinat (art. 964)<sup>(1)</sup>. O făgăduință vagă de dotă, fără determinarea obiectului sau cămății, n'ar da loc la nicio acțiune<sup>(2)</sup>. Art. 964.

Altădată, dota putea fi fixată de un terțiu (*arbitrio boni viri*)<sup>(3)</sup>. Aceeași soluție s'ar putea admite și astăzi, sub condiție însă că terțul s'o fixeze printr'un act solemn, înainte de celebrarea căsătoriei; altfel ea ar fi constituită în timpul căsătoriei, ceea ce legea actuală nu admite<sup>(4)</sup>. Fixarea dotei de către un terțiu.

Toate bunurile, mobile sau imobile, care sunt în comerț (art. 963) și din care bărbatul poate trage un folos oarecare, pot fi constituite dotă. Astfel, se poate constitui dotă o succesiune (L. 13, § 10, Dig., *De heredit. petitione*, 5, 3), sau numai o parte indiviză ce constituitorul ar avea într'o succesiune (L. 16, Cod, *De jure dotium*, 5, 12); o creanță, o rentă, o pensiuie<sup>(5)</sup> sau un uzufruct (L. 66, Dig., Obiectele ce pot fi constituite dotă.

BCU Cluj - Central University Library Cluj

(1) Cpr. Trib. Mehedinți, *Cr. judiciar* din 1905, No. 25, p. 200. Constituirea dotei fiind un contract, zice această sentință, trebuie să aibă de obiect un lucru cert și determinat. Când, deci, actul dotal este formulat într'o cuprindere care dă loc la discuții, rămâne ea din interpretarea lui să se vadă care a fost adevărata intenție a părților contractante. Obiect cert și determinat.

(2) „*Frustra existimas actionem tibi competere, quasi promissa dos tibi, nec praestata sit; cum neque species ulla, neque quantitas promissa sit*“. L. 1, Cod, *De dotis promissione*, 5, 11. Cpr. Tessier, *Tr. de la dot*, I, p. 100, No. 22; Roussilhe, *Tr. de la dot*, 96; Michaux, *Contrat de mariage*, 1484, p. 255. Vezi și *infra*, p. 185, nota 2.

(3) L. 3, Cod, *De dotis promissione*, 5, 11; L. 43, Dig., 33, *De legatis*, III. Cpr. Roussilhe, *Tr. de la dot*, 97; Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3042, etc.

(4) Cpr. Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 12; Troplong, *op. și loco supra cit.*; Tessier, *Tr. de la dot*, I, p. 101; Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1662; Pand. belges, v<sup>o</sup> *Dot*, No. 10, etc.

(5) Presupunând că dota consistă într'o pensiuie sau într'o rentă, chestiunea este de a se ști dacă această rentă se va stinge la desfacerea căsătoriei? În caz când contractul matrimonial se explică asupra acestei ipoteze, nicio dificultate nu se prezintă: se vor aplica clauzele contractului. Dacă însă contractul Cazul când s'a constituit dotă o pensiuie, o rentă, etc.

este mut în această privință, se admite că renta va subzista și în urma desfacerei căsătoriei, în favoarea soțului înzestrat, când el supraviețuește, deși n'ar avea copii; căci renta a fost constituită cu ocaziunea căsătoriei, iar nu numai pentru timpul cât ea va exista. Cpr. Planiol, III, 872; Guillaouard, *Contrat de mariage*, I, 159; Laurent, XXI, 179; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> Dot, 68, etc.

Cazul când soțul înzestrat a murit cel întâi, lăsând copii. Deosebire de codul francez.

Ce trebuie să decidem în cazul când soțul înzestrat a murit cel întâi, lăsând copii? În Franța se admite că, și în asemenea caz, renta va subzista, pentrucă ea este presupusă a fi fost constituită nu numai în folosul soțului donatar, dar și în folosul copiilor ce se vor naște din căsătorie (art. 1082 C. fr.). Vezi Guillaouard, Laurent, Répert. Sirey, *loco cit.* Această soluție este inadmisibilă la noi, pentrucă, în dreptul nostru, nu se poate dispune nici chiar de bunurile viitoare (art. 933) în favoarea copiilor ce se vor naște din căsătoria proiectată; căci acești copii nefind încă concepuți, nu sunt capabili de a primi (art. 808), legiuitorul nostru neadmițând, în această privință, nicio excepție. Vezi tom. IV, partea I-a, al Coment. noastre, p. 674, text și nota 1, p. 683 și *suprà*, p. 9, *ad notam*. De câteori, deci, soțul înzestrat va muri cel întâi, renta se va stinge în principiu. Se poate ca renta să nu se stingă, însă, în asemenea caz va trebui să se recurgă la următorul mijloc: renta se va constitui în folosul soțului înzestrat, luându-se drept limită a ei viața constituitorului, ceea ce se poate face în Franța, în baza art. 1971 (care a fost rău tradus prin art. 1642, § 1 din codul nostru), iar la noi, în baza principiului libertății convențiilor (art. 969), de oarece viața constituitorului rentei sau a unei alte persoane este tot atât de necertă ca și cea a stipulantului. Or, iată cum lucrurile se vor petrece în acest caz: dacă tatăl dăruitor moare înaintea soțului înzestrat, renta se stinge, soțul neperzând însă nimic, fiindcă el va lua, ca moștenitor și ca proprietar, de astădată, veniturile ce îi fusesse constituite drept rentă. Dacă soțul înzestrat s'a săvârșit mai întâi din viață, renta nu se stinge, de oarece persoana a cărei viață a fost luată drept limită, adecă constituitorul, trăește; prin urmare, renta va fi plătită înainte, copiilor soțului decedat. Planiol, III, 873. Copiii, în asemenea caz, nu sunt însă donatari ai bunicului lor, de oarece ei nu erau concepuți în momentul când renta a fost constituită; ei se folosesc de această rentă în calitate de moștenitori ai părintelui lor defunct, la moartea căruia vor plăti taxa de înregistrare, conform art. 49 din actuala lege a timbrului, aplicabilă dela 1 Martie 1900 (cpr. Planiol, III, 874; Trib. Paris, D. P. 85. 3. 101; Sirey, 85. 2. 223); căci, după legea anterioară, înzestrările de orice natură și sub orice formă, făcute descendenților, erau scutite de orice taxă. Vezi *suprà*, p. 9, nota 1, *ab initio*.

*De jure dotium*, 23, 3 și art. 1276 C. civ.), sau numai nuda proprietate a unui lucru, etc<sup>(1)</sup>.

Constituirea în dotă a unei nude proprietăți, cu toate că nu procură niciun folos bărbatului în timpul căsătoriei, totuși nu este în mod absolut lipsită de efecte, fiindcă ea va putea fi înstrăinată, ea și celelalte bunuri dotale, în unele cazuri excepționale<sup>(2)</sup>.

În caz când femeea și-ar fi constituit dotă o nudă proprietate, uzufructul care s'ar stinge în timpul căsătoriei și s'ar uni cu nuda proprietate, va fi dotal, pentrucă femeea a voit, de bună seamă, să aducă ceva bărbatului spre a-l ajuta la susținerea sarcinilor căsătoriei. Or, o nudă proprietate alienabilă este aproape fără niciun folos pentru bărbat.

Motivele invocate pentru susținerea acestei soluții nu se aplică însă cazului invers. Astfel, dacă femeea și-a constituit dotă uzufructul unui imobil și dacă ea a dobândit, în timpul căsătoriei, nuda proprietate a acestui imobil,

#### BCU Cluj Central University Library Cluj

Ce trebuie să decidem în cazul când soțul înzestrat s'a săvârșit cel întâi din viață. *fără a lăsa copii?* Laurent (XXI, 179) refuză, în asemenea caz, soțului rămas în viață orice drept la rentă sau pensiuie, fiindcă sarcinile căsătoriei, în vederea căreia ea a fost creată, au încetat pentru totdeauna. Guillaouard (*op. cit.*, I, 160) se pronunță însă pentru perpetuitatea rentei, de câteori contractul de căsătorie conferă soțului supraviețuitor un uzufruct asupra bunurilor soțului săvârșit cel întâi din viață. Vezi și Répert. Sirey-Carpentier, v<sup>o</sup> *Dot*, 69.

(1) Dacă dota are de obiect o rentă sau un uzufruct, bărbatul va restitui, la desfacerea căsătoriei, dreptul de uzufruct sau titlul de rentă, iar nu fructele și veniturile percepute în timpul căsătoriei (art. 527 și 1276). Cpr. L. 7 § 2, Dig., *De jure dotium*, 23, 3. Vezi Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1660; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 16. — În caz când s'a constituit femeii dotă numai nuda proprietate, uzufructul care revine femeii, la moartea uzufructuarului, va fi tot dotal. Cpr. Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *cit.*, 17 și 463; Guillaouard, *op. cit.*, IV, 1720 și 1735; Seriziat, *Régime dotal*, 323; Jouitou, *Idem*, 17; Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1683; T. Hue, IX, 427; Planiol, III, 1501; C. Bordeaux, D. P. 93. 2. 517; Sirey, 94. 2. 32. Vezi *înfră*, p. 194, nota 3 și p. 199.

(2) Vezi Pand. belges, v<sup>o</sup> *Dot*, No. 145. Cpr. Trib. Charleroi, *Dreptul* din 1915, No. 21, p. 168 (cu observ. noastră).

această nudă proprietate nu este dotală, decât dacă intră într-o constituire de dotă de bunuri universale<sup>(1)</sup>.

**Dotalitatea**  
fructelor per-  
cepute de bār-  
bat în timpul  
căsătoriei.

Tribunalul din Charleroi a decis că femeia poate chiar să stipuleze dotalitatea fructelor ce bărbatul va percepe în timpul căsătoriei<sup>(2)</sup>. În acest caz, care arareori se va întâmpla în practică, pentrucă fructele dotale au tocmai menirea de a ajuta pe bărbat la susținerea sarcinilor căsătoriei (*ad sustinenda onera matrimonii*), acest din urmă va avea fructele fructelor sau dobânzile dobânzilor. Această rezervă din partea femeii a dotalității fructelor va avea însă de efect obligarea ei la toate sarcinile uzufructului<sup>(3)</sup>.

**Dr. eventual.**

Și un drept eventual poate face obiectul unei constituii de dotă<sup>(4)</sup>.

**Art. 1232.**

Dota nu poate însă fi constituită nici sub termen, nici sub condiție (art. 1232)<sup>(5)</sup>.

**Dota sub  
alternativă.**

Ea poate fi constituită sub alternativă; de exemplu, constituiese dotă fiicei mele casa ce am în Iași, sau o sumă de 50000 lei. În asemenea caz, dota consistă numai în unul din aceste două lucruri, și plata unuia din ele mă va libera de obligațiunea mea<sup>(6)</sup>.

**Art. 1028.**

Dar, dacă constituitorul se poate liberă plătind unul din lucrurile constituite dotă, el nu poate silii pe copilul înzestrat a primi o parte dintr'un lucru și o parte din celalalt (art. 1028 C. civ.). De asemenea, dacă înzestratul are dreptul de alegere, el n'ar putea să ceară o parte din ambele lucruri constituite dotă<sup>(7)</sup>.

(1) Pand. belges, v<sup>o</sup> *Dot.*, No. 172.

(2) *Dreptul*, din 1915, No. 21, p. 168 (cu observ. noastră).

(3) Vezi Pand. belges, v<sup>o</sup> *Dot.*, No. 146.

(4) Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot.*, 18; Duranton, XV, 348, etc.

(5) Vezi *suprà*, p. 124, 125.

(6) Vezi Trib. Mehedintzi. *Cr. judiciar* din 1905, No. 25. p. 200; Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 1663, 1682; Benoit, *Tr. de la dot*, I, 68, p. 85, 86 (ed. din 1829); Tessier, *Idem*, p. 212, No. 47; Duranton, XV, 355; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot.*, 58 și 551. Cpr. L. 47, § 1, Dig., *De jure dotium*, 23. 3. Vezi și *infra*, p. 214.

**Art. 963 și  
1030 C. civil.**

(7) Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot.*, 51. — Dacă unul din lucrurile constituite dotă nu este de natură a face obiectul unei obligații, obligația va încetă de a fi alternativă și nu va avea de obiect decât celalalt lucru (art. 963). Constituirea dotei ar mai deveni încă pură și simplă atunci când unul din lucrurile con-

Constituirea dotei, ori dela cine ar emana, este din partea constitutorului o pură liberalitate, un act voluntar și neobligator<sup>(1)</sup>; și această soluție este adevărată chiar în privința părinților, care astăzi, nu mai pot fi obligați a-și înzestra copiii, ca altădată<sup>(2)</sup>.

Aceste donațiuni nu sunt revocabile pentru ingratitude (art. 835), fiindcă după cum a zis raportorul Jaubert, înaintea Tribunalului, nu trebuie ca faptul donatarului să poată aduce revocarea unui act, care a dat loc la formarea unei familii nouă<sup>(3)</sup>.

Ele sunt însă revocabile pentru survenire de copii, de

stiuite dotă ar peri. În asemenea caz, constitutorul va da lucrul care subzistă, iar nu valoarea lucrului perit (art. 1030 C. civ.). Dacă amândouă lucrurile constituite dotă ar fi perit, fără culpa constitutorului, el se va libera plătiind valoarea lucrului perit în urmă. Vezi Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot.*, 54 urm.

Nu trebuie să confundăm constituirea de dotă alternativă cu cea facultativă (*in facultate solutionis*), adică, prin care constitutorul ar fi promis un lucru, cu titlu de dotă, rezervându-și dreptul de a plăti alt lucru în locul celui promis; de exemplu: dau fiicei mele dotă 50000 lei, plătitori în bani, sau în imobile. În asemenea caz, nu există constituire de dotă alternativă; căci, în specie, numai un singur lucru este datorit, și anume: 50000 lei. Lucrul ce mi-am rezervat dreptul de a plăti în locul banilor nu este datorit, *non est in obligatione, sed in facultate solutionis*, după cum zice Pothier (*Oblig.* II, 244). Cpr. Benoit, *Tr. de la dot.*, I, 72, p. 88, 89; Tessier, *Idem*, I, p. 214, No. 47; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot.*, 57, etc.

Din această deosebire rezultă: 1<sup>o</sup> că bărbatul nu va putea cere, în acest din urmă caz, decât lucrul promis, iar nu acel ce va putea fi plătit în locul lui; 2<sup>o</sup> că dacă lucrul constituit dotă a perit, constitutorul este liberat; 3<sup>o</sup> în fine, că dota este mobilă sau imobilă, după cum lucrul promis consistă în mobile sau în imobile. Cpr. Pothier, *op. și loco cit.*; Benoit, *op. cit.* I, 73, p. 89; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot.*, 58; Roussilhe, *Tr. de la dot.*, 251, 252; Tessier, *Tr. de la dot.*, I, p. 214 urm. Vezi și Marcadé, VI, art. 1553, No. III, p. 42.— Vezi însă Rodière et Pont (*op. cit.* III, 1682) care, asimilând ipoteza de mai sus unei obligații alternative, determină caracterul dotei prin obiectul plătit.

(1) *Ne dote qui ne veut*, zicea vechiul drept francez.

(2) Vezi *suprà*, p. 160, și *infra*, p. 184, 185, 223, etc. Cpr. C. Iași și Trib. Fălciu, *Dreptul din 1888*, No. 55 și *Cr. judiciar* din 1897, No. 8.

(3) Vezi tom. IV, partea I-a al Coment. noastre, p. 452.

Constit. dotei este o liberalitate.

Nerevocarea dotei pentru ingratitude. Art. 835.

Art. 836.

Constit. de dotă facultativă.

Consecințele ce rezultă din distincția de mai sus.

câteori emană dela alte persoane decât ascendenții soților (art. 836) (1).

Act cu titlu oneros față de bărbat.

Față de soțul femeii înzestrate constituirea de dotă este un act cu titlu oneros, după cum vom vedea mai la vale; de unde vom trage concluzia că dota, care ar fi fost constituită în fraudă creditorilor, nu va putea fi revocată decât sub condiția de a se stabili că bărbatul a fost complice al fraudei (*consciūs fraudis*) (2).

Raportul real și fictiv al dotei.

Față de comostenitorii femeii înzestrate (frații și surorile ei), dota fiind o liberalitate, este supusă atât raportului real (art. 751, 758, 761, 1282 urm., 1914 C. civ.) (3), cât și raportului fictiv, statornicit de art. 849 C. civil (4).

Reducerea dotei.

Ea este supusă și reducățiunei, de câteori întrece partea disponibilă, pentru a se restabili egalitatea dintre copii. Cel puțin în acest sens se pronunță jurisprudența (5).

Oblig. naturală.

Am zis că părinții nu mai au astăzi obligația civilă de a-și înzestra și căpătui copiii (art. 186). În adevăr, obligația lor este în dreptul actual *naturală*.

„Considerând, zice Curtea noastră supremă, că, prin faptul căsătoriei, soții contractează obligația civilă de a procura alimente, de a crește și a da o educațiune copiilor, precum și *obligația naturală de a-i înzestra și a le înlesni mijloacele pentru a lor căpătuire, etc.*“ (6).

(1) Cpr. C. Galați, *Dreptul din 1899*, No. 83. Vezi tom. IV, partea I-a, al Coment. noastre, p. 491 (ed. a 2-a).

(2) Vezi *supră*, p. 135, text și nota 3, p. 178, precum și tom. V al Coment. noastre, p. 228 urm., *ad notam*. Mai vezi *infră*, rubrica: *Despre acțiunea pauliană în materie de dotă*, p. 254.

(3) Vezi tom. III, partea II-a al Coment. noastre, p. 593 urm. (ed. a 2-a) și *infră*, rubrica: *Despre raportul dotei*, p. 231.

(4) Vezi tom. IV, partea I-a, p. 566, text și notele 1 și 2, unde se arată controversa.

(5) Vezi tom. III, partea II-a al citatelor Comentarii, p. 594, text și nota 2; tom. IV, partea I-a, pag. 613 urm. și *infră*, rubrica: *Despre reducățiunea dotei*, p. 239 urm.

(6) Cas. rom. Bult. 1901, p. 1638 și *Dreptul din 1902*, No. 13; Bult. 1909, p. 31 și *Dreptul din 1909*, No. 16 (cu observ. d-lui S. Rădulescu). Cpr. Pothier, *Tr. de la communauté*, VII, 646, p. 334, 335 (ed. Bugnet); Marcadé, I, 708; Aubry et Rau, VII, § 500, p. 437, text și nota 4 (ed. a 5-a); Zachariæ, *Handbuch des fr. Civilrechts*, III, § 479 (509), p. 251 (*Die Verbindlichkeit, die gemeinschaftlichen Kinder auszu-*

O altă decizie a Curței de casație (10 Februarie 1903) zice, de asemenea, că constituirea de dotă din partea părinților, de care vorbește art. 186 C. civil, este îndeplinirea unei obligații naturale; căci deși legiuitorul modern nu enumără nici nu definește obligațiile naturale, totuși el recunoaște existența lor, arătând sancțiunea în art. 1092 § ultim C. civil, lăsând ca judecătorul să aprecieze în speciile supuse judecării lui, dacă există sau nu o obligație naturală<sup>(1)</sup>.

Din ideea că îndatorirea de a constitui o dotă copiilor face să se nască, în sarcina părinților, o obligație naturală, s'a dedus că făgăduința unei dote determinate<sup>(2)</sup>,

Făgăduința  
unei dote  
printr'un act  
privat. Con-  
troversă.

*statten, ist eine natürliche Verbindlichkeit*); Laurent, XVII, 18 și XXI, 159; Planiol, III, 853; Thiry, III, 40; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 3470; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 3470; Bertauld, *Quest. pratiques et doctrinales de C. Napoléon*, II, 470; Guillouard, *Contrat de mariage*, I, 139; Troplong, *Idem*, II, 1208, 1210 și IV, 3067; Rodière et Pont, *Idem*, I, 95, etc. Vezi tom. I, al Coment. noastre, p. 697, nota 3; tom. III, partea II-a, p. 590, nota 5 și p. 623, nota 2 (ed. a 2-a); tom. IV, partea I-a, p. 321, text și nota 3, etc. tom. VI, p. 10, text și nota 2. Vezi *suprà*, p. 160, nota 1, 178 și *infra*, p. 223. -- *Contrà*: T. Hue, II, 196; Colmet de Santerre, V, 174 bis X; Baudry et Barde, *Oblig.*, II, 1663; Daniel de Follerville, *op. cit.*, 38 și *Notion du droit et de l'obligation*, p. 34 nota 1, etc. După acești din urmă autori, obligația de a-și înzestra și căpătui copiii ar fi o obligație *morată* sau de *conștiință*. Cpr. C. Montpellier, Sirey, 1905. 2. 185 (cu nota lui J. Hémar); D. P. 1907. 2. 241 (cu nota lui Capitant), etc.

<sup>(1)</sup> *Cr. judiciar* din 1905, No. 65 și *Dreptul* din 1906, No. 4 (cu observ. noastră, decizie nereprodusă în Bult. Curței). Iată cum un autor combate, în specie, ideea de obligație naturală. „L'obligation pour les parents de doter leurs enfants ne me paraît pas rigoureusement présenter les caractères de l'obligation naturelle classique. Il est certain, par exemple, que la femme dotale peut aliéner l'immeuble dotal pour établir ses enfants (art. 1555, 1556 C. fr., 1249, 1250 C. rom.), notamment en leur constituant une dot. Elle ne pourrait cependant pas aliéner l'immeuble dotal, par l'application de l'art. 1558 C. fr. (1253 C. rom.), pour s'acquitter d'une obligation naturelle”. Etienne Bartin, în ed. a 5-a din Aubry et Rau, tom. VII, p. 437, nota 4, *in fine*.

<sup>(2)</sup> Dacă dota nu este determinată, nu mai începe îndoială că făgăduința făcută chiar prin contractul de căsătorie, n'ar fi obligatorie, din cauza lipsei unui obiect determinat (art. 964).



făcută *chiar printr'un act sub semnătură privată*, de către unul din autorii copilului, în vederea unei căsătorii, care s'a realizat în condițiile voite de constituitor, ar fi validă și obligatorie <sup>(1)</sup>.

La aceasta se răspunde însă, cu drept cuvânt, că obligația naturală nu produce alt efect, decât excluderea acțiunii în repetiție a sumelor plătite în executarea unei atare obligații (art. 1092 § 2). Deci, cât timp plata dotei n'a avut loc, obligația naturală, care apasă asupra constituitorului dotei, rămâne ceea ce eră din capul locului, adică o obligație fără acțiune. Apoi, constituirea dotei fiind un act

Planiol, III, 853; Guillouard, *Contrat de mariage*, I, 140; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 27, 28; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 3478; Aubry et Rau, VII, § 500, p. 437, text și nota 5 (ed. a 5-a); Cas. fr. Sirey, 43. 1. 335. Vezi și *suprà*, p. 179. Cpr. L. 69 § 4, Dig., *De jure dotium*, 23. 3; L. 1, Cod, *De dotis promissione*, 5, 11, etc.

- (1) Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 437, text și nota 6 (ed. a 5-a); Planiol, III, 853; Guillouard, *Contrat de mariage*, I, 140; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 32 urm. și v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 516; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 3475 urm.; Demolombe, XXIV, 351, etc. — Baudry et Barde (*Oblig.*, II, 1668, 1<sup>o</sup>) zic că această soluție se impune celor care susțin că obligația părinților de a-și înzestra copiii este o obligație naturală. Vezi și C. București, *Dreptul* din 1886, No. 57; C. Metz (23 Iulie 1823), Sirey (*Recueil général*, tom. VII, anii 1822-1824), 2, p. 245, col. 3. Vezi tom. IV, partea I-a, al Coment. noastre, p. 322, text și nota 2 (ed. a 2-a). Mai vezi *suprà*, p. 100, nota 2, *in fine*, etc.

Inzestrarea  
copilului  
printr'un act  
lipsit de for-  
mele legale.  
Controversă.

Se decide, de asemenea, de jurisprudență și de o parte din doctrină că, deși înzestrarea constituie un act cu titlu gratuit, supus formelor solemne ale donațiunilor, chiar când ea emană dela părinți, și deși, în lipsa acestor forme, copilul înzestrat nu are nicio acțiune în contra înzestrătorului, totuși atunci chiar când fără nicio formă, înzestrarea a fost executată de bună voe, adică când lucrul a fost predat copilului înzestrat care, de fapt, se găsește în posesiunea lui, părintele înzestrător nu mai poate cere restituirea aceluia lucru, față cu dispoziția art. 1092 § 2 C. civ., care nu admite repetiția în privința obligațiilor naturale plătite de bună voe. Vezi tom. IV, partea I-a, al Coment. noastre, p. 321, 322, text și nota 1 dela p. 322, precum și *suprà*, p. 100, nota 2, *in fine*. Mai vezi Cas. rom. Bult. 1909, p. 31 și *Dreptul* din 1909, No. 16; Trib. Tutova, *Dreptul* din 1910, No. 41 (cu observ. noastră), etc.

voluntar, este o liberalitate și donațiunea este un contract eminentement solemn (art. 813)<sup>(1)</sup>.

Constituirea dotei este făcută în vederea căsătoriei, și *nuptiae sequerentur*<sup>(2)</sup>; de unde rezultă că atunci când căsătoria nu are loc, sau este anulată<sup>(3)</sup>, soțul care a primit dota, va trebui s'o restituie împreună cu toate fructele ce lucrul ar fi putut să producă (L. 7 § 1, Dig., *De jure dotium*, 23, 3), fără a putea invoca art. 1273 din codul civil<sup>(4)</sup>.

Celebrarea căsătoriei, la orice epocă ar avea loc, aduce însă exigibilitatea dotei promise. Niciun termen nefiind fixat pentru această celebrare, condiția nu se va considera ea neîndeplinită decât atunci când este cert că ea nu se va îndeplini; de unde s'a tras concluzia, că acel care a constituit o dotă, nu este descărcat de obligația de a o plăti prin singurul fapt că soții au lăsat să treacă mai mult timp fără a se căsători, pe câtă vreme nu este cert că ei nu se vor căsători<sup>(5)</sup>.

Constit. dotei cere neapărat celebrarea căsătoriei.

Contractul matrimonial este caduc numai atunci când este cert că părțile au renunțat la căsătorie.

(1) Vezi, în acest sens, Troplong, *Contrat de mariage*, I, 187; Rodière et Pont, *Idem*, I, 96; Laurent, XII, 355 și XVII, 159; Demolombe, XX, 43 și XXV, 213; Baudry et Barde, *Oblig.*, II, 1671, p. 769, 770 (ed. a 3-a); Massol, *Oblig. naturelles*, p. 293, precum și alte autorități citate în tom. IV, partea I-a, al Coment. noastre, p. 323, nota 1. Mai vezi tom. I, p. 698, *ad notam*; tom. VI, p. 10, nota 2, etc.

(2) „Orice donațiune făcută în favoarea căsătoriei, zice art. 1088 din codul francez, este caducă, în caz când căsătoria nu are loc“. Art. 1088 C. fr. și dreptul roman.  
„*Neque enim dos sine matrimonio esse potest*“, zice L. 3, Dig., *De jure dotium*, 23, 3. Vezi și L. 21, Dig., *loco cit.*, unde se zice: „*Stipulationem quae propter causam dotis fiat, constat habere in se conditionem hanc: si nuptiae fuerint secutae*“.

Vezi tom. IV, partea I-a, al Coment. noastre, p. 671 și *suprà*, p. 123, text și nota 1. Cpr. Domat, *op.* și *loco infra cit.*

(3) Cpr. Domat, *Lois civiles dans leur ordre naturel*, II, p. 256, No. 34 (ed. Carré).

(4) Cpr. Benoit, *Tr. de la dot*, I, 19, p. 33 (ed. din 1829); Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 61. Vezi și Judecăt. ocol. Lespezile, *Cr. judiciar* din 1913, No. 65, p. 717.—„Cu darea zestrei se înțelege urmarea nunței, zice codul lui Andr. Donici (capit. 33 § 24, *ab initio*); deci, neurmându-se nunta, zestrea toată se întoarce deplin“. Vezi *suprà*, p. 123, nota 1, *in fine*.

(5) Cpr. Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 62 arm.; Odier, *Contrat de mariage*, III, 1094, p. 79; Benoit, *Tr. de la dot*, I, 18. Vezi și *suprà*, p. 123. — S'a decis însă că contractul de căsătorie,

Andr. Donici.

Momentul  
când se res-  
titue dota.

Dota fiind constituită în vederea căsătoriei, este menită a rămâne în mâinile bărbatului cât timp va ține și căsătoria, și ea nu va fi restituită decât în cazurile anume determinate de art. 1271 C. civ.; și încă, și în asemenea cazuri nicio acțiune în restituire nu poate avea loc, dacă la desfacerea căsătoriei, dota se găsește în patrimoniul femeii <sup>(1)</sup>. Nu s'ar putea deci conveni că dota va fi restituită înaintea desfacerei căsătoriei. „*Dotis causa perpetua est, et cum voto ejus qui dat, ita contrahitur, ut semper apud maritum sit*“ <sup>(2)</sup>.

### Bunurile ce pot fi constituite dotă.

**Art. 1235.** — Constituțiunea de dotă cuprinde toată averea prezentă și viitoare a femeii, sau numai toată averea prezentă ori viitoare, sau numai o parte din averea prezentă ori viitoare, sau chiar numai un obiect individual.

Constituțiunea, făcută în termeni generali, de toată averea femeii, nu cuprinde averea sa viitoare. (Art. 965, 983, 1234, 1236, 1283 urm. C. civ. Art. 1542 C. fr.).

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Distingerea  
bunurilor do-  
tale de cele  
parafernale.

În urma adoptării regimului dotal, constituirea dotei este stipulația care exercită cea mai mare înrăurire asupra asociațiunii conjugale. Limita în care dota a fost constituită va servi a distinge bunurile dotale de cele parafernale.

Dr. roman.  
*Datio dotis.*

Ulpian ne arată că, în dreptul roman, constituirea dotei se făcea în trei feluri: *Dos aut datur, aut dicitur, aut promittitur* <sup>(3)</sup>. Prin întâiul mod (*datio dotis*), care se îndeplinea prin modurile obișnuite ale transferării proprietății (mancipație, tradiție și cesiune juridică), bărbatul de-

---

al cărui obiect este regularea drepturilor soților asupra bunurilor lor, pentru timpul căsătoriei, neproducându-și efectele sale decât sub condiția de a fi urmat de căsătorie, nu poate face nicio probă de cele ce cuprinde, atunci când asemenea condiție nu s'a îndeplinit. Astfel, dacă căsătoria n'a avut loc, actul dotal nu poate constitui o dovadă pentru constituitorul dotei, că a numărat banii prevăzuți în acel act și că soțul înzestrat i-a primit. Trib. Suceava, *Cr. judiciar* din 1896, No. 14, p. 111.

(1) Cas rom. Bult. 1906, p. 217.

(2) L. 1, Dig., *De jure dotium*, 23, 3.

(3) *Ulpiani Regul.*, tit. VI, *De dotibus*, § 1.

veneă proprietarul dotei. Dicțiunea dotei (*dotis dictio*) consistă în cuvinte solemne, prin care constituitorul declară bărbatului, că cutare lucru, sau cutare sumă de bani îi este constituită dotă: „*Fundus Cornelianus doti tibi erit*“, sau: „*Centum millia sestertium tibi doti erunt*“<sup>(1)</sup>. Această formulă făcea pe bărbat creditorul dotei și îi dădea o acțiune.

Făgăduința dotei (*dotis promissio*) nu eră decât formula solemnă a stipulațiunii aplicată dotei: „*Fundum Cornelianum doti mihi dari promittis? — Promitto*“, sau: „*Decem millia sestertium dotis nomine mihi dari spondes? — Spondeo*“. Acesta eră un al doilea mod de a face pe bărbat creditorul dotei și de a-i conferi o acțiune contra făgăduitorului dotei (*condictio certi* sau *actio ex stipulatu*)<sup>(2)</sup>.

Lucrurile erau în această stare când Impărații Theodosie și Valentinian, în anul 428, abrogă solemnitatea cuvintelor în dicțiunea și promisiunea dotei<sup>(3)</sup>, lăsând însă să subziste contractul; de unde rezultă că, în dreptul roman, nu există decât un singur caz în care constituirea dotei putea fi tacită, și anume, atunci când doi soți, care se despărțise, restabileau convenția primitivă prin împăcarea lor<sup>(4)</sup>.

Art. 1629 din codul Calimach prevede, de asemenea, că: „toți făgăduitorii de zestre hotărîită, fie rudenii sau străini, fie bărbați sau femei, de vor fi în vîrstă legiuită, sunt siliți s'o dea fără nicio pricinuire sau întîmpinare, socotindu-se că au dăruit-o, numai dacă ar fi făcut altă-tuire despre aceasta“<sup>(5)</sup>. Dota se putea însă constitui nu numai prin act scris, ci și nescris, însă înaintea cel puțin a trei martori vrednici de credință (art. 1616 C. Calimach), soluție admisă și în codul Caragea<sup>(6)</sup>.

Din cele mai sus expuse rezultă că dota nu putea să

(1) Cpr. L. L. 25. 44, § 1; L. 46, § 1; L. L. 55 și 59, Dig., *De iure dotium*, 23, 3, etc.

(2) Cpr. Pellat, *Textes sur la dot*, p. 1 urm.; Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3021, etc.

(3) L. 4, Cod Theodos., *De dotibus*, 3, 13.

(4) „*Post divortium mulier, si de dote maritus nihil cavet, et cum alii nupsisset, postea ad priorem vicum rediit, tacite dos ei reintegratur*“. L. 64, Dig., *De iure dotium*, 23, 3. Mai vezi L. L. 30, 31, 40 și 64, Dig., *cod. tit.*

(5) Vezi *suprà*, p. 128, text și nota 1.

Art. 1616, 1622, 1658 C. Calimach. rezulte decât dintr'o alcătuire sau tocmeală căsătorească, cel puțin verbală, dacă nu scrisă (art. 1616, 1622 C. Calimach), *sive scripta fuerit, sive non* (L. 6, Cod, *De dotis promissione*, 5, 11). În lipsa unei convenții dotale, averea femeii eră parafernă sau exoprică (art. 1658 C. Calimach)<sup>(1)</sup>.

Art. 1620. Paraferna putea însă să rezulte și dintr'o alcătuire căsătorească, adevărată dintr'o anume stipulație (art. 1620 C. Calimach).

Dr. actual. În dreptul actual, nu poate să existe dotă fără o constituire dotală. Nu este, deci, suficient ca soții să fi adoptat regimul dotal, ci mai trebuie o constituire de dotă, căci altfel bunurile femeii ar fi parafernale (art. 1283 urm. C. civ.). Se poate, deci, foarte bine întâmpla, precum am observat *suprà*, p. 168, 169, să existe regim dotal fără dotă și, în lipsă de dotă, toată averea femeii să fie parafernă (art. 1284). Constituirea dotei trebuie, precum am văzut, să fie expresă, ea neputând fi tacită decât în cazul art. 1234, § 2. Niciun termen sacramental nefiind însă cerut în această privință, constituirea dotei poate fi implicită, adevărat să rezulte din diferitele clauze ale contractului<sup>(2)</sup>. În orice caz, ea trebuie să fie neîndoelnică<sup>(3)</sup>.

Bunurile ce  
femeia poate  
să-și constituie  
dotă.

Femeia poate, după art. 1235 din C. civil, să-și constituie dotă toate bunurile ei prezente și viitoare (constituire universală)<sup>(4)</sup>, sau numai bunurile prezente ori cele viitoare, sau numai o parte din bunurile prezente ori viitoare, sau, în fine,

C. Caragea.

(1) „Toată averea mișcătoare sau nemișcătoare, câtă are muerea afară din zestrea ei, exoprică se zice“. (Codul Caragea, art. 44, partea III-a, capit. 16).

(2) Vezi *suprà*, n. 2 dela p. 168, 169. Cpr. Pand. belges, v<sup>o</sup> *Dot*, 123.

(3) Cpr. Jouitou, *Étude sur le système du régime dotal*, I, 6, p. 10.

C. fr.

Art. 1542.

(4) Art. 1542 din codul francez, corespunzător cu art. 1235 din codul nostru, nu vorbește de averea viitoare singură, însă eu toate acestea, soluția este aceeași și în codul francez. Vezi Laurent, XXIII, 464; Arntz, III, 888; Pand. belges, v<sup>o</sup> *Dot*, 144.

Dr. roman.

Și la Romani, femeia putea să-și constituie dotă toate bunurile sale, *universa bona* (L. 4, Cod, *De jure dotium*, 5, 12) sau *omnia bona* (L. 72, Pr., Dig., *De jure dotium*, 23, 3); însă această constituire nu se înțelegea decât în privința bunurilor prezente. Constituirea de dotă universală de astăzi eră deci necunoscută în dreptul roman. Vezi Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 395; Benoit, *Traité de la dot*, I, 63, p. 78, etc.

unul ori mai multe obiecte determinate în mod individual (in ipso individuo) <sup>(1)</sup>.

Prin *bunuri prezente*, se înțeleg toate bunurile ce aparțineau femeii înainte de căsătorie; iar prin *bunuri viitoare*, cele dobândite de dânsa *cu titlu gratuit*, în timpul căsătoriei <sup>(2)</sup>; de exemplu: prin donațiune, succesiune ab intestat

Sensul cuvintelor bunuri prezente și bunuri viitoare.

(1) Vezi Domat, *Lois civiles dans leur ordre naturel*, II, p. 247, No. 17 (ed. Carré). „La dot peut comprendre, zice acest autor, ou tous les biens de la femme. presents et à venir, ou seulement tous ses biens présents, ou une partie, selon qu'il aura été convenu. Les biens de la femme qui n'entrent pas dans la dot sont appelés paraphernaux”.

Femeea poate să-și constituie dotă ceea ce îi datorește bărbatul. Domat, *op. cit.*, II, p. 247, No. 18 „*Si cum marito debitor mulier pacta sit, ut id quod debeat, in dotem habeat, dotis actione scilicet eam agere posse existimo; licet enim ipso jure priore debito liberatus non sit (sed) tamen exceptionem habere potest*“ (L. 12 § 2, Dig., *De jure dotium*, 23, 3). Vezi și L. 25, Dig., *ead. tit.*, unde se zice: „*Si ei nuptura mulier, qui Stichum debeat, ita cum eo pacta est: pro Sticho, quem mihi debes, decem doti tibi erunt, secundum id quod placuit, rem pro re sibi posse, et liberatio contingit, et decem in dotem erunt, quia et permutatio dotium conventionem fieri potest*“.

Constituirea în dotă a lucrurilor datorite de bărbat.

(2) Bunurile ce femeea ar dobândi în urma desfacerii căsătoriei n'ar fi deci dotale, chiar în caz când ar exista o constituire universală de dotă, de oarece ar fi absurd ea dota, care este menită a subveni la sarcinile căsătoriei, să înceapă a exista tocmai atunci când căsătoria nu-și mai are ființă. Vezi Pand. belges, v<sup>o</sup> *Dot*, No. 162. „*Neque enim dos sine matrimonio esse potest*“ (L. 3, Dig., *De jure dotium*, 23, 3). Aceste bunuri fiind alienabile, vor putea, deci, fi urmărite de creditorii femeii, pentru datorii contractate de dânsa în timpul căsătoriei. Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 1727; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1659; Odier, *Idem*, III, 1076; Troplong, *Idem*, IV, 3314; Marcadé, VI, art. 1554, No. VIII, pag. 63; Aubry et Rau, V, § 534, p. 533; T. Huc, IX, 426; Demolombe, nota în Sirey, 35, 2, 564. Vezi și Cas. rom. Bult. 1910, p. 1632; *Cr. judiciar* din 1911, No. 9, p. 69 și *Dreptul* din 1911, No. 16, p. 125. — Dispoziția art. 1235 din codul civil, care permite constituirea de dotă a bunurilor prezente și viitoare ale femeii, este mărginită, în ce privește bunurile viitoare, de art. 1233 C. civil, zice această decizie, adică, nu se aplică decât bunurilor viitoare dobândite de femeie în timpul căsătoriei, fiindcă fără această împrejurare, nu se poate zice

Bunurile dobândite de femeie în urma desfacerii căsătoriei.

Bunurile câștigate la loterie.

sau testamentară <sup>(1)</sup>, și chiar printr'un câștig la loterie, realizat în timpul căsătoriei <sup>(2)</sup>; nu însă și cele dobândite cu titlu oneros, cu bani dotali, care nu pot deveni dotale decât prin subrogare (art. 1247 § 1) <sup>(3)</sup>.

Bunurile dobândite între încheierea contractului matrimonial și celebrarea căsătoriei.

Cât pentru bunurile dobândite în intervalul de timp strecurat între contractul matrimonial și celebrarea căsătoriei, ele se consideră ca bunuri prezente și, ca atare, nu

că au fost aduse bărbatului spre a-l ajuta la susținerea sarcinilor căsătoriei. Prin urmare, de câteori succesiunea părintelui și înzestrătorului unei femei a fost deschisă în urma desfacerei căsătoriei, bunurile acestei succesiuni, ca și veniturile lor, n'au fost niciodată dotale și, ca atare, asemenea venituri au putut în mod valid fi urmărite de către creditorii femeii, pentru datorii contractate în timpul căsătoriei.—*Contrà*: C. Caen, Sirey, 40. 2. 412 (decizie cu drept cuvânt casată).

Bunurile dobândite de femei cu titlu gratuit, în timpul căsătoriei.

În privința bunurilor dobândite de soție cu titlu gratuit, în timpul căsătoriei, constituirea de dotă a bunurilor viitoare își produce, din contra, efectele sale; așa că femeea devine proprietară asupra tuturor bunurilor aflate la deschiderea succesiunii constituitorului, chiar dacă a acceptat această succesiune sub beneficiu de inventar, și soțul ei are dreptul de uzufruct asupra totalității averei, iar nu numai asupra ceea ce rămâne în urma plăței datoriiilor. C. Craiova, *Dreptul* din 1897, No. 69.

- (1) Femeea ar putea, deci, să-și constituiască dotă bunurile ce ea va moșteni la moartea părinților ei; aceasta nu însemnează a face un pact asupra unei succesiuni viitoare nedeschise încă. Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 397. — *Contrà*: Duranton, XV, 347; Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1656. Vezi și Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *cit.*, 21. Bunurile dobândite de femei în urma desfacerei căsătoriei nu sunt însă dotale. Vezi *suprà*, p. 191, nota 2.
- (2) Pentru ca banii câștigați la loterie să fie dotali, trebuie însă să se constate că femeea este aceea care, în realitate, a jucat și câștigat la loterie, căci biletele de loterie fiind, după cum știm, titluri la purtător, bărbatul ar putea încasa câștigul, dacă el ar fi purtătorul lozului câștigător. Asupra chestiunii de a se ști dacă biletele de loterie sunt titluri la purtător, vezi tom. XI, al Coment. noastre, nota 4 dela pag. 381, 382.
- (3) Vezi Laurent, XXIII, 466; Pand. belges, v<sup>o</sup> *Dot*, No. 156.

Comoară.

Comoara care, în timpul căsătoriei, s'ar descoperi într'un fond al femeii și care i s'ar cuveni ei pe jumătate, *jure domini* (art. 649), făcând parte din bunurile viitoare, va fi dotală. Aceeași soluție este admisibilă în privința părții din comoara cuvenită femeii *jure inventionis*. Vezi Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1568.

sunt dotale, dacă constituirea de dotă nu are de obiect decât bunurile viitoare <sup>(1)</sup>.

De câteori femeea și-a constituit dotă, în mod general, *toate bunurile ei*, această constituire nu cuprinde averea ei viitoare, pentrucă nu este probabil că, prin cuvintele *toată averea* sau *toate bunurile sale*, ea să fi înțeles și pe acelea ce nu le are încă actualmente și pe care nu se știe dacă le va avea sau nu vreodată. Femeea s'a gândit probabil numai la bunurile ei prezente, iar nu și la cele viitoare; *quia praesens tempus semper intelligeretur, si aliud comprehensum non esset* <sup>(2)</sup>. Legea interpretează voința femeii în mod restrictiv, din cauza caracterului general al principiilor ce cărmuiesc dota <sup>(3)</sup>.

Cazul când femeea și-a constituit dotă toate bunurile ei.

La caz de îndoială, averea femeii nu va fi dotală, ci parafernală, conform dreptului comun. (Vezi *suprà*, p. 36 și 170).

Îndoială.

Judecătorii fondului interpretează în mod suveran intențiunea părților, după împrejurările fiecărei cauze. Cu toate acestea, Curtea de casație are căderea de a determina caracterul legal al convențiilor matrimoniale și de a califica clauzele lor <sup>(4)</sup>. BCU Cluj (Central University Library Cluj)

Interpretarea intenției părților.

Din regula mai sus expusă, după care constituirea de dotă se interpretează în mod restrictiv, trebuie să deducem consecința că femeea, care își constituie dotă toate bunurile ei prezente sau viitoare, este presupusă a face această constituire sub deducțiunea datoriilor ce grevează aceste bunuri <sup>(5)</sup>;

Deducerea datoriilor ce grevează bunurile femeii.

(1) Arntz, III, 888; Pand. belges, v<sup>o</sup> *Dot*, No. 157, etc.

(2) L. 7, in *medio*, Dig., *De iuro, argento, etc.*, 34, 2.

(3) În baza acestei regule de interpretare se decide, în genere, că o constituire de dotă de bunuri viitoare nu cuprinde, cu toată generalitatea termenilor întrebunțați, decât bunurile ce femeea va dobândi *cu titlu gratuit*, iar nu și cu titlu oneros; încât acestea din urmă vor putea fi declarate parafernale. Cpr. Cas. fr. D. P. 91. I. 425; Sirey, 93. I. 313; T. Hue, IX, 422 și 443, in *fine*; Guillonard, *op. cit.*, IV, 1718; Laurent, XXIII, 466; Thiry, III, 510; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 430 urm.; B. M. Missir, *Dreptul* din 1879, No. 11, pag. 91, etc.

Constit. de dotă a bunurilor viitoare nu cuprinde decât bunurile dobândite de femeie cu titlu gratuit, nu însă și cu titlu oneros

(4) T. Hue, IX, 422. Vezi și *suprà*, p. 53.

(5) Dacă numai unul sau mai multe bunuri individuale au fost constituite dotă, asemenea constituire nu atrage după sine sarcina de a plăti datoriile: „*Es alienum totius patrimonii onus*



așa că, în cazul când ar exista datorii, va fi dotat numai ceea ce va rămânea în urma plăței acestor datorii, conform regulii cunoscute: *Bona non intelliguntur, nisi deducto aere alieno* <sup>(1)</sup>. Bărbatul nu va putea deci cere, în asemenea caz, ca femeea să-și plătească datoriile cu averea ei parafernală <sup>(2)</sup>.

Ce cuprinde  
constituirea  
de bunuri  
prezente.

Constituirea de dotă a bunurilor prezente cuprinde toate bunurile ce femeea ar primi în timpul căsătoriei, prin efectul împărțirii unei succesiuni deschisă mai înainte, sau a unui pact de răscumpărare stipulat anterior, sau prin efectul câștigării unei acțiuni în revendicare derivând dintr-o cauză anterioară căsătoriei <sup>(3)</sup>.

Despăgubirea  
femeii pentru  
incendiul  
unui imobil,  
etc.

Nu vor fi însă cuprinse în constituirea de dotă a tuturor bunurilor prezente, beneficiul unei donațiuni de bunuri viitoare, care nu s'ar deschide în folosul femeii decât în urma celebrării căsătoriei <sup>(4)</sup>; nici despăgubirea care ar putea fi

*est, non certarum rerum* <sup>4</sup>. Cpr. Marcadé, VI, art. 1542, 1543, No. 1, p. 22. Vezi tom. III, partea II, al Coment. noastre, p. 687 și tom. IV, partea II-a, p. 214.

(1) LB39, Dig., *De verborum significatione*, 50, 16. Vezi și L. 72, *in fine*, Dig., *De jure dotium*, 23, 3, unde se zice: „*Paulus respondit... non plus esse in promissione bonorum, quam quod superest deducto aere alieno*” <sup>4</sup>.

(2) Guillouard, *op. cit.*, IV, 1729; Odier, *Idem*, III, 1088; Trop-Long, *Idem*, IV, 3053; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1695; Marcadé, VI, *loco cit.*; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot.*, 399 urm.; Aubry et Rau, V, § 534, p. 534, text și nota 11; C. Pau, Sirey, 1903. 2. 48. Chestinnea este însă controversată. Vezi nota 2, în Sirey, *loco supra cit.*

(3) Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot.*, 407; Rodière et Pont, *op. cit.*, III. 1655; Tessier, *Tr. de la dot*, I, p. 102 urm. — În bunurile prezente intră și uzufructul care, *durante matrimonio*, se stinge și se unește cu nuda proprietate ce femeea are în momentul căsătoriei. Nudul proprietar (în specie femeea) are, în adevăr, un drept actual la plina proprietate, acest drept fiind însă supus unui termen necert, moartea uzufructuarului. Vezi Guillouard, *op. cit.*, IV, 1720; Jouitou, *Régime dotal*, I, 14; Benoit, *Tr. de la dot*, I, 14, 67; Proudhon, *Tr. de l'usufruit*, V, 2683; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot.*, 17 și 463. „*Si proprietati nudæ in dotem datæ usufructus accesserit, incrementum videtur dotis, non alia dos; quemadmodum si quid alluvione accessisset*”. L. 4, Dig., *De jure dotium*, 23, 3. Vezi *supra*, p. 181, nota 1, *in fine* și *infra*, p. 199.

(4) Guillouard, *op. cit.*, IV, 1721; Rodière et Pont, *Idem*, III,

Uzufructul,  
care se stinge  
în timpul  
căsătoriei și  
se unește cu  
nuda proprie-  
tate.

datorită femeii din cauza incendiului unui imobil dotal survenit în timpul căsătoriei <sup>(1)</sup>; nici produsul unui comerț sau unei industrii personale ce femeea ar exercita în timpul căsătoriei, pentrucă nu poate să fie vorba, în specie, de un

1656; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1561; T. Huc, IX, 424; Tessier, *Tr. de la dot*, I, pag. 109 urm.; Aubry et Rau, V, § 534, pag. 531. — Vezi însă Cas. fr. și C. Limoges. D. P. 84. 1. 398; D. P. 85. 2. 65.

(1) T. Huc, IX, 424, p. 500. — Această despăgubire nu este dotală, ci parafernală. Vezi *infra*, pag. 218, text și nota 3. Chestiunea este însă controversată.

De asemenea, de câteori o femeie și-a constituit dotă partea sa indiviză într'un imobil determinat, acest imobil nu va fi dotal decât în măsura dreptului ce aparține femeii în momentul contractului matrimonial, și aceasta chiar în caz când o împărțeală sau o licitație ulterioară i-ar fi atribuit întregul imobil. T. Huc, IX, 424, *in fine*; Guillouard, *op. cit.*, IV, 1759; Troplong, *Idem*, IV, 3050; Odier, *Idem*, III, 1305; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1663; Marcadé, VI, art. 1542. 1543, No. 1; Aubry et Rau, V, § 534, p. 543, text și nota 41; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 8838 urm.; Tessier, *Tr. de la dot*, I, No. 54, p. 275 urm., etc.

Cazul când femeea și-a constituit dotă o parte indiviză dintr'un imobil.

Unii admit această soluție, chiar în caz când femeea și-ar fi constituit dotă, fie toate bunurile sale prezente, fie toate bunurile sale prezente și viitoare. Vezi Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 543, 544, text și notele 42, 43. Majoritatea autorilor și jurisprudența admit însă că, în aceste cazuri, imobilul dobândit de femeie este dotal pentru tot, în baza art. 786, pentrucă femeea este considerată a fi fost proprietară a întregului imobil. Principiul retroactivității împărțelei are, deci, aci precădere asupra prohibiției art. 1236. Planiol, III, 1501, *in fine*; Odier, *op. cit.*, III, 1305; Rodière et Pont, *Idem*, *loco cit.*; Guillouard, *Idem*, IV, 1760; Tessier, *op. cit.*, I, p. 283, lit. D; Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*, 8841 urm.; Cas. fr. și C. Limoges, D. P. 60. 1. 297; Sirey, 60. 1. 874; D. P. 77. 2. 235; Sirey, 77. 2. 137, etc.

Art. 786.

Cât pentru cazul când imobilul nu s'ar fi adjudecat asupra femeii, ci asupra unui terțiu, fie el străin sau coproprietar, partea din preț convenită femeii este dotală (L. 78, § 4, *ab initio*, Dig., *De jure dotium*, 23, 3), ea și imobilul ce se va cumpără cu acest preț. Imobilul care a făcut obiectul adjudecării își perde însă calitatea sa de bun dotal prin aplicarea art. 786. Cpr. Guillouard, *op. cit.*, IV, 1759; Aubry et Rau, V, § 534, pag. 541, 542, text și nota 37; Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*, 8835; Benech, *De l'emploi et du remploi de la dot sous le régime dotal*, 122 (ed. din 1847). etc.

Cazul când imobilul s'a adjudecat asupra unui terțiu.

bun prezent existent în timpul căsătoriei. În caz de o constituire de dotă mărginită la bunurile prezente, produsul industriei sau comerțului femeii este parafernă<sup>(1)</sup>.

Soarta beneficiilor realizate de femeie prin munca ei personală, în cazul unei constit. de dotă universală. Controversă.

Dar, dacă autorii sunt de acord în privința beneficiilor produse de femeie, prin talentele sale artistice sau literare, prin exercițiul unei profesii, unei industrii sau unui comerț separate de industria și comerțul bărbatului<sup>(2)</sup>, atunci când femeia și-a constituit dotă numai bunurile sale prezente; chestiunea este foarte controversată de câteori există o constituire de dotă universală, adică atât a bunurilor prezente cât și a celor viitoare. Păreră intermediară și, de bună seamă, cea mai juridică, este că, în asemenea caz, femeia va avea proprietatea valorilor produse prin munca și industria ei, iar bărbatul va avea numai folosința lor, cu obligația de a le restitui<sup>(3)</sup>. Aceasta se înțelege numai în privința veniturilor, pe care femeia le-a capitalizat. Veniturile muncii sau industriei sale, care se capitalizează, fiind dotale ca bunuri viitoare, bărbatul are folosința lor, însă trebuie să le restituie, ca orice capital dotal.

CCU Cluj / Central University Library Cluj

(1) Guillaouard, *op. cit.*, IV, 1727; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1959; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot.* 415; Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 532, nota 7; T. Hue, IX, 425; Planioi, III, 1488, *in fine*; C. Agen și Montpellier, D. P. 56. 2. 73; D. P. 80. 2. 117.

(2) În privința beneficiilor realizate din comerțul și industria bărbatului, cu colaborarea femeii, nu mai încapă îndoială că ele vor aparține bărbatului. Marcadé, VI, art. 1540, 1541, No. II, p. 21; Seriziat, *Régime dotal*, 321, p. 435; Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1570 bis, p. 190, nota 5 (ed. a 3-a); Guillaouard, *Idem*, IV, 1726, etc.

(3) Guillaouard, *op. cit.*; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1959, 1975; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1570; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot.* 442; Aubry et Rau, V, § 534, p. 532, nota 7; T. Hue, IX, 425; Seriziat, *op. cit.*, 3 urm. — După un alt sistem, se susține că produsul industriei, comerțului, sau muncii personale a femeii, fiind dotal în baza constituirii universale de dotă, aparține bărbatului cu titlu de fructe, fără nicio obligație de restituire. Jonitou, *Régime dotal*, I, 38; Marcadé, VI, art. 1540, 1541, No. II. Cpr. și Troplong, IV, 3016. — În fine, după Demolombe (IV, 315 urm.), constituirea de dotă a bunurilor viitoare n'ar cuprinde și produsele industriei sau comerțului femeii, care ar rămâne parafernale; încât bărbatul n'ar avea drept, după această din urmă teorie, nici la dobânzile produselor capitalizate.

Beneficiile realizate de femeie din comerțul și industria bărbatului.

Cât pentru veniturile câștigate prin munca, industria sau comerțul femeii, care se cheltuiesc zilnic, bărbatul nu le va restitui, după cum el nu va restitui nici veniturile unei rente viagere sau ale unui uzufruct, ce femeia și-ar fi constituit dotă <sup>(1)</sup>.

Veniturile câștigate de femeie, care se cheltuiesc zilnic.

### Imutabilitatea convențiilor matrimoniale, în privința constituirei dotei.

**Art. 1236.** — Dota nu poate fi constituită nici adăugită în timpul căsătoriei. (Art. 1228—1230, 1283 C. civ. Art. 710, 716 Pr. civ. Art. 1543 C. fr.).

În dreptul roman și în dreptul nostru anterior, dota putea fi, după cum știm, nu numai modificată, dar chiar constituită atât înaintea cât și în urma celebrării căsătoriei <sup>(2)</sup>.

Dr. roman și dr. nostru anterior.

Astăzi, din contra, dota nu poate fi nici constituită, nici modificată, adevă: nici mărită, nici micșorată <sup>(3)</sup>, decât

Dr. actual.

(1) Cpr. Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1570, p. 190 (ed. a 3-a); T. Hue, IX, 425, p. 502, etc.

(2) Vezi *suprà*, p. 117, text și nota 2 și p. 127, text și notele 3-4.

(3) Când zicem că dota nu poate fi micșorată în timpul căsătoriei, înțelegem a vorbi numai de soți; căei terții, fie ei rude sau străini, nu sunt legați prin constituirea de dotă a tuturor bunurilor viitoare ale femeii. Principiul imutabilității convențiilor matrimoniale nu împiedică, deci, pe terții de a face femeii, în timpul căsătoriei, o donațiune cu titlu de parafernalitate, și bunurile dăruite vor fi, în asemenea caz, parafernale, cu toată că femeia și-ar fi constituit dotă toate bunurile ei viitoare. Vezi *suprà*, p. 135, *ad notam*. Cpr. Mourlon, III, 348 urm.; Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3065; Guillouard, *Idem*, IV, 1638; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1577; Demolombe, IV, 171, p. 190; Planiol, III, 1502; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 489 urm.; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 8737 urm.; Marcadé, VI, art. 1543, No. III; Colmet de Santerre, VI, 213 bis 11; T. Hue, IX, 129; Aubry et Rau, V, § 534, p. 536. Jurisprudența este tot în acest sens. Vezi D. P. 46. 1. 368; Sirey, 47. 1. 157; Sirey, 57. 2. 134; D. P. 58. 2. 8, etc. — *Contra*: Odier, *Contrat de mariage*, III, 1102; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1679; Tanlier, *Th. raisonnée du C. civil*, V, p. 232; Jouiton, *Régime dotal*, I, 105 urm.; Benoit, *Tr. des biens paraphernaux*,

înainte de celebrarea căsătoriei (art. 1236). Aceasta nu este decât aplicarea principiului imutabilității convențiilor matrimoniale, despre care am vorbit mai sus, principiu care ocrotește dreptul terților. Este adevărat că imobilul cumpărat în timpul căsătoriei, cu bani dotali, devine dotal, când contractul matrimonial prevede o asemenea întrebuintare a banilor dotali (art. 1247, § 1), însă asemenea mărire a dotei imobiliare are loc în baza contractului matrimonial.

Donațiunile  
emanate dela  
terții.

Terții pot, fără nicio îndoială, să facă femeii donațiuni în timpul căsătoriei, însă ei n'ar putea stipula că bunurile dăruite vor fi dotale, dacă femeia nu și-a constituit dotă decât bunurile sale prezente<sup>(1)</sup>.

Nedeclararea  
de nedotale  
a bunurilor  
declarate  
dotale.

Soții n'ar putea, de asemenea, în timpul căsătoriei, să declare nedotale bunurile, care au primit caracterul de dotalitate prin contractul lor matrimonial; căci aceasta ar însemna a schimba convenția lor matrimonială, ceea ce știm că nu se poate<sup>(2)</sup>.

28, p. 70 urm. (ed. din 1846). Vezi și sistemul intermediar admis de Seriziat, *Régime dotal*, 21, p. 23 urm. (ed. din 1843).

Rămâne însă bine înțeles că, în donațiunile emanate dela un ascendent al femeii, clauza de parafernalityate nu va fi validă decât în limitele părții disponibile. Planiol, *loco cit.*; Guillaouard, *op. cit.*, IV, 1737; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1577, p. 203 urm. (ed. a 3-a); Rodière et Pont, *Idem*, III, 1679; Aubry et Rau, V, § 534, p. 536; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 8734, etc.

(1) Cpr. C. Paris, D. P. 91. 2. 359; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 8808; Guillaouard, *op. cit.*, IV, 1731; Troplong, *Idem*, IV, 3058 urm.; Laurent, XXIII, 467, etc.

(2) Dacă o femeie și-a constituit dotă numai bunurile sale prezente, cei de al treilea ar putea însă să-i facă o donațiune în timpul căsătoriei, stipulând că bărbatul va avea administrația sau uzufructul bunurilor dăruite, pentru că aceste clauze nu sunt incompatibile cu parafernalityatea acestor bunuri și nu măresc dota în timpul căsătoriei, fiindcă bunurile dăruite nu au niciunul din caracterele esențiale ale dotalității. Ceea ce nu se poate stipula, în asemenea caz, este numai inalienabilityatea bunurilor dăruite. Cpr. Odier, *Contrat de mariage*, III, 1099; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1678; Guillaouard, *Idem*, IV, 1732; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 456; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 8809 urm.; Marcadé, VI, art. 1543, No. II, p. 25, nota 1; Aubry et Rau, V, § 534, p. 535, text și nota 14; Arntz, III, 889, *in fine*, etc.

Don. emanate  
dela un  
ascendent al  
femeii.

Cazul când  
femeia și-a  
constituit  
dotă numai  
bunurile sale  
prezente.

Oprirea de a mări dota în timpul căsătoriei nu se aplică decât acelor măririi, care s'ar naște dintr'o convenție, iar nu și celor care ar fi efectul natural al unei alte cauze. Astfel, mărirea care ar rezulta din aluviune (*si quid alluvione accessisset*), sau accesiune, ar fi dotală, ca și fondul la care ea s'a alipit<sup>(1)</sup>.

Art. 1236 nu se opune, de asemenea, de a considera ca dotal uzufructul care, la moartea uzufructuarului, se unește cu nuda proprietate constituită dotă<sup>(2)</sup>.

Ce trebuie să decidem în privința construcțiilor ridicate, în timpul căsătoriei pe fondul dotal? Aceste construcții sunt ele dotale? Chestiunea este controversată, însă părerea cea mai juridică este, de bună seamă, aceea care admite dotalitatea acestor construcții, chiar atunci când ele au fost făcute

Mărirea care rezultă din aluviune sau accesiune.

Uzufructul.

Dotalitatea construcțiilor făcute pe fondul dotal. Controversă.

(1) Planiol, III, 1501; T. Hue, IX, 427, *in fine*; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> Dot, 458 și v<sup>o</sup> Alluvion, 252; Pand. fr., *cod* v<sup>o</sup>, 713; Guillaouard, *Contrat de mariage*, IV, 1733; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1683; Troplong, *Idem*, IV, 3057; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1575; Marcadé, VI, art. 1543, No. II, pag. 23; Tessier, *Tr. de la dot*, I, p. 284; Demolombe, X, 85; Wodon, Répert., v<sup>o</sup> Alluvion, 153; Laurent, VI, 295; Aubry et Rau, V, § 534, p. 535; Baudry et Chauveau, *Des biens*, 391; Pand. belges, v<sup>o</sup> Accession, 244 și v<sup>o</sup> Dot, 160. Cpr. L. 4, *in fine*, Dig., *De jure dotium*, 23, 3.

Tribunalul Neamț a decis, cu drept cuvânt, că nu numai uzufructuarul (art. 535), dar și bezmănarul se folosește de aluviunea formată pe fondul supus bezmănarului. *Cr. judiciar* din 1901, No. 59 (cu observ. noastră). Cpr. Demolombe, X, 87 *bis*; Pand. fr., v<sup>o</sup> Alluvion, 109; Répert. Sirey, *cod* v<sup>o</sup>, 258; Duvergier, *Louage*, I, 161. Vezi tom. III, partea I-a al Coment. noastre, p. 359, nota 1, *in medio* (ed. a 2-a) și t. IX, p. 419, etc.

Dreptul bezmănarului la aluviune.

Arendașul nu poate însă să aibă drept la aluviune, pentru că ea n'a putut fi cuprinsă în contractul de arendă, de oarece ea nu are încă ființă la încheierea contractului. Laurent, XXV, 171; T. Hue, X, 307; Chardon, *Tr. du droit d'alluvion*, 157, p. 262 (ed. din 1830). — *Contră*: Troplong, *Louage*, I, 190 și II, 240; Guillaouard, *Idem*, I, 285; Baudry et Chauveau, *Des biens*, pag. 268, nota 1 (ed. a 3-a). Vezi și tom. III, partea I-a al Coment. noastre, *loco supra cit.* Vezi asupra acestei controversă, Répert. Sirey, v<sup>o</sup> Alluvion, 254 urm.; Pand. fr., *cod* v<sup>o</sup>, 122 urm.

Arendașul nu are drept la aluviune.

Controversă.

(2) Vezi *supra*. p. 181, nota 1, *in fine*, și p. 194, nota 3.

cu banii parafernali ai femeii sau cu banii bărbatului<sup>(1)</sup>. Această soluție nu este decât un efect al accesiunii „*Omne quod solo ceditur, solo cedit*”<sup>(2)</sup>.

Și apoi, asemenea construcții au fost în mod implicit prevăzute prin contractul matrimonial; căci femeea, prin faptul că și-a constituit dotă un fond, nu și-a interzis dreptul de a face construcții și plantații pe acel fond. Terții creditori sau constructori au avut de unde să aștepte că fondul este dotal; prin urmare, ei s'au așteptat a nu avea decât o acțiune personală în contra femeii, neurmăribilă asupra averii sale dotale<sup>(3)</sup>.

Este adevărat că Curtea de casație din Palermo a decis că bărbatul, care a făcut cu banii lui proprii îmbunătățiri asupra fondului dotal, devine coproprietar în indiviziune cu femeea asupra acestui fond, până la concurența cheltuelilor

Art. 494 C.  
civil.

(1) S'a decis însă, cu toate acestea, că construcțiile făcute de bărbat asupra fondului dotal al soției sale, pot fi urmărite de un creditor al bărbatului, cum ar fi, de exemplu, Statul, pentru niște sumi delapidate de acest din urmă, însă numai după ce mai întâi s'a valorificat în justiție creanța ce are constructorul asupra aceluși imobil, conform art. 494 C. civil. Cas. rom. Bult. 1913, p. 502.

(2) Cpr. L. 65 § 4, Dig., *De acquirendo rerum dominio*, 41, 1.

(3) Vezi, în acest sens, Planiol, III, 1501; T. Hue, IX, 428; Marcadé, VI, art. 1543, No. II; Aubry et Rau, V, § 534, p. 535; Massé-Vergé, IV, § 667, p. 220, nota 3; Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1576; Troplong, *Idem*, IV, 3057; Guillouard, *Idem*, IV, 1734, 1861 și 2152; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 8822 urm.; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 464 urm.; Massé, nota în Sirey, 61. 1. 10; C. Lyon și Rouen, Sirey, 88. 2. 27; Sirey, 95. 2. 245; Cas. fr. D. P. 1912. 1. 63; C. Iași, *Cr. judiciar* din 1904, No. 9 (cu observ. noastră); Trib. Avranche, *Dreptul* din 1914, No. 66, pag. 526 (tot cu observ. noastră); etc. — Vezi însă Rodière, et Pont, *Contrat de mariage*, III, 1683, p. 254, text și nota 3, după care femeea n'ar putea să sustragă dela urmărirea creditorilor ei, valorile sale parafernale, întrebuintându-le în construcțiuni sau alte îmbunătățiri asupra fondului dotal. Creditorii femeii ar putea deci, în asemenea caz, să deslipească de fondul dotal obiectele parafernale, care ar putea fi ridicate de pe fond, restabilind acest fond în starea sa primitivă. Vezi asupra acestei chestiuni, Bertauld, *Questions pratiques et doctrinales de code Napoléon*, I, 636 urm., p. 505 urm.

sale<sup>(1)</sup>, însă această soluție n'a fost niciodată consacrată de jurisprudența franceză, nici de a noastră<sup>(2)</sup>.

Dar, dacă construcțiile și chiar simplele îmbunătățiri aduse fondului dotal, de către bărbat, aparțin femeii, în puterea dreptului de accesiune, este evident că aceasta din urmă nu se poate înavuți în detrimentul bărbatului.

„Cheltuelile ce le va face bărbatul pentru adăogirea acareturilor zestrei, și pentru întocmirea lor, și pentru dezbateră moșiilor, *nu le păgubește*“, zice codul lui Andronache Donici (§ 18, capit. 33).

Bărbatul va fi deci despăgubit, conform principiilor generale, de toate cheltuelile făcute în privința impenselor necesare, iar în privința celor *utile*, numai în marginea plus-valutei adusă fondului<sup>(3)</sup>.

Cât pentru simplele înfrumusețări sau cheltueli voluptuoare, bărbatul nu va avea drept, în principiu, la nicio despăgubire, el putând numai să le ridice, dacă aceasta se poate face fără stricăciune, *sine detrimento rei* (argument tras din art. 539 dela titlul uzufructului), și dacă femeia nu preferă să le păstreze, plătindu-le bărbatului<sup>(4)</sup>.

Bărbatul nu poate însă, după părerea noastră, nici într'un caz să reție fondul dotal până la plata sumelor ce i se datorează și ce urmează a-i fi restituite, pentrucă niciun text de lege nu consacră, în specie, acest drept excepțional. Ches-

(1) Cas. Palermo, Sirey, 92. 4. 33.

(2) Vezi deciziile citate în Répert. Sirey, v<sup>o</sup> Dot, 473 urm. Vezi și C. Iași, Cr. judiciar din 1904, No. 9, p. 78, etc.

(3) Cpr. C. Iași, Cr. judiciar din 1904, No. 9 (cu observ. noastră); C. București, Cr. judiciar din 1900, No. 67 și Dreptul din acelaș an, No. 78, etc.

(4) Cpr. L. 9, Dig., *De impensis in res dotales factis*, 25. 1. — „Bărbatul sau moștenitorii lui, zice art. 1163 din codul civil portughez dela 1867, sunt în drept să ceară dela femeie sau dela moștenitorii ei, sumele cheltuite de el cu îmbunătățirile necesare și utile aduse fondului dotal, însă numai până la concurența plus-valutei dobândite de imobil în momentul restituirii (*mas só na importancia do valor accrescido ao tempo da restituição*). Cât pentru îmbunătățirile voluptuoare (*as melhorias voluptuarias*), bărbatul sau moștenitorii lui nu au decât dreptul de a le ridica (*só podem ser levantadas pelo marido ou pelos seus herdeiros*)“.

Neimbogățirea femeii în detrimentul altuia.

C. Andr. Donici.

Despăgubirea constructo-rului.

Cheltuelile voluptuoare.

Dreptul de retenție al bărbatului. Controversă.

C. portughez. Art. 1163.



tiunea este însă, după cum am spus-o de mai mult ori, foarte controversată <sup>(1)</sup>.

**Compensația.** Tot ce se poate admite este numai că bărbatul va putea să compenseze cheltuielile la care el are drept, cu dota alienabilă ce dărește soției sale <sup>(2)</sup>, și încă și această chestiune este discutată <sup>(3)</sup>.

**Transformarea calității de dotalitate dela un lucru la altul.** Principiul imutabilității convențiilor matrimoniale, care se opune la mărirea sau micșorarea dotei în timpul căsătoriei, se opune, de asemenea, la transferarea calității de dotalitate dela un lucru la altul, afară de cazul când această transferare s'ar face ca o executare a contractului matrimonial <sup>(4)</sup>.

**Art. 1247 § 1.** Legea face mai multe aplicări ale acestui principiu. Prima aplicare o găsim în art. 1247 § 1, în privința imobilelor dobândite cu bani dotali.

#### 1° Imobilele dobândite cu bani dotali.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

**Art. 1247 § 1.** — Nemișcătorul, câștigat <sup>(5)</sup> în timpul căsătoriei prin bani dotali, nu devine dotal, dacă nu s'a stipulat în contractul de căsătorie asemenea întrebuintare a banilor dotali. (Art. 1553 § 1 C. fr.).

(1) Vezi, asupra acestei controversă, tom. VII al Coment. noastre, p. 281, *ad notam*; tom. X, p. 348 precum și *infra*, explic. art. 1274—1276. Cpr. Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 11472 urm.; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2838 urm.; Guillaouard, *Contrat de mariage*, IV, 2152 și *Droit de rétention*, 79; Nacu, III, p. 149, No. 253. Vezi și D. D. Stoienescu (*Dreptul* din 1908, No. 7, p. 51), care admite în totul părerea noastră. Mai vezi asupra dreptului de retenție, pe lângă bibliografia citată în tom. X al Coment. noastre, nota 3 dela p. 343, 344, discursul ce am rostit, în calitate de proeuror general, înaintea Curței de apel din Iași, la deschiderea anului judecătorească 1899—1900. *Dreptul* din 1899, No. 52 și *Cr. judiciar* din acelaș an, No. 31. În acest număr al *Cr. judiciar*, p. 258, se găsește publicat și răspunsul d-lui Prim-prezident al Curței, I. T. Burada.

(2) Cpr. L. 7 § 5, Dig., *Solutio matrimonio*, 24, 3.

(3) Vezi *infra*, explic. art. 1274—1276, unde se discută această controversă.

(4) Vezi Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 497 urm.

(5) Adecă, *dobândit*. În adevăr, aci este vorba de o dobândire sau

La Romani, lucrurile cumpărate cu bani dotali erau, în genere, dotale. „*Res quae ex pecunia dotali comparatae sunt, dotales esse videntur*“<sup>(1)</sup>. Dr. roman-

Această soluție eră admisă atât în pravila lui Matei Basarab<sup>(2)</sup>, cât și în legiuirile noastre ulterioare<sup>(3)</sup>. Dr. nostru anterior.

„In vremea căsătoriei este iertat, zice art. 1643 din codul Calimach, dacă va fi vederat spre folosul femeii, să se prefacă cu învoirea ei, zestrea din lucruri în bani și din bani în lucruri sau moșii, la care întâmplare moșia sau lucrul se face de zestre“<sup>(4)</sup>. C. Calimach. Art. 1643.

Această înlocuire a imobilului dotal cu un alt imobil, Antipricon.

achiziție, iar nu de un câștig. Vezi B. M. Missir, *Dreptul* din 1879, No. 11, p. 88, nota 1.

(1) L. 54, Dig., *De jure dotium*, 23, 3. — D'Aguesseau, interpretând acest text (*Œuvres*, II, p. 642, ed. din 1761), zice că cuvântul *videntur* nu trebuie luat *ad litteram* și că regula generală este ca bunurile dobândite cu bani dotali, nu sunt dotale. Codul francez pare a fi consacrat opinia lui D'Aguesseau, după cum observă consilierul Denis într'un substanțial raport al unei decizii a Curței de casație din Franța. Vezi D. P. 91. 1. 487, col. 1-a. Vezi și Roussilhe, *Tr. de la dot*, 184, p. 135, text și nota 1.

(2) Cas. rom. Bult. 1890, p. 1003 (decizie care interpretează codul Caragea). „Câte lucruri se vor cumpără de în zestrele muiarei, acelea în zestrele ei sunt“, zice Pravila lui Matei Basarab (glava 265). Pr. lui Matei Basarab.

(3) S'a decis, cu drept cuvânt, că caracterul juridic al unui imobil cumpărat cu bani dotali, trebuie să fie determinat după principiile codului sub care s'a făcut actul dotal al soților. Astfel, dacă acest act a fost făcut sub legiuirea Caragea, care, precum știm, permitea constituirea și, deci, și modificarea dotei în urma celebrării căsătoriei, imobilul cumpărat în timpul căsătoriei cu bani dotali deveneă dotal, chiar dacă convenția matrimonială a soților nu cuprindeă o asemenea clauză. Și spre a se operă această subrogație, nu eră nevoie ca soții să-și exprime formal intenția lor, subrogația putând, în specie, să rezulte din diferitele împrejurări ale cauzei. Eră, deci, suficient să se prezune că aceasta a fost intenția lor și că soția aveă interes la aceasta, eecace se dovedeă prin faptul intervenirei femeii la actul prin care bărbatul cumpără imobilul cu bani dotali. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1904, No. 34, p. 266. Determinarea caracterului juridic al unui imobil cumpărat cu bani dotali, după principiile codului sub care s'a făcut actul dotal.

(4) „Când este spre folosul femeii, atuncea și din bani în lucruri se pot prefăce, cum și din lucruri în bani la darea zestreii“, zice Codul lui Andr. Donici (§ 13, capit. 33, *despre zestre*). C. Andr. Donici.

care deveneà și el, la rândul lui, dotal, și care erà admisă și în codul Caragea <sup>(1)</sup>, se numeà *antipricon* <sup>(2)</sup>.

Dr. actual.

Astăzi, dota neputând fi transformată în timpul căsătoriei <sup>(3)</sup>, imobilul dobândit în acest timp sau *înainte de celebrarea căsătoriei* <sup>(4)</sup>, nu devine dotal, chiar dacă s'a de-

C. Caragea.

- (1) „Când bărbatul va pune, cu știrea judecâței, altceva în locul zestrei de acelaș preț, atunci lucrul de zestre poate să-l vândă, să-l zălogească, să-l facă orice va voi“, zice codul Caragea (art. 33, partea III-a, capit. 16).

S'a decis că schimbul lucrului dotal pe un alt lucru, nu se puteà face decât cu consimțământul femeii, stăpâna dotei. Cas. rom. Bult. 1900, pag. 1175; *Cr. judiciar* din 1900, No. 77. — *Contrà*: Nacu, III, p. 11.

Art. 1641,  
1643.

Antipriconul  
în C. Calimach.

- (2) Vezi asupra antipriconului, deciziile citate în tom. IV, partea I-a, al Coment. noastre, p. 785, nota 3 (ed. a 2-a).

S'a decis că instituția antipriconului își are ființă și sub codul Calimach. „Considerând zice Curtea de casație, că dacă în codul Calimach, nu există expresia *antipricon*, există însă instituția antipriconului, adică înlocuirea, în timpul căsătoriei, a imobilului dotal cu un alt imobil, care să fie asemenea dotal; căci art. 1641 admite înstrăinarea zestrei pentru ea să se cumpere moșii, însă sub condiția ca imobilul pus în loc să fie aducător de mai bun venit (art. 1641 alin. b C. Calimach); că, asemenea, după art. 1643 din acelaș cod, se admite prefacerea zestrei, însă cu învoirea femeii, dacă va fi vederat spre folosul ei, după cum se declară în acel text; că, așa fiind, afirmarea Curței de apel este neîntemeiată, adică că, după codul Calimach, nu s'ar admite înlocuirea unui imobil dotal cu alt imobil, care să aibă caracterul de dotalitate, și este chiar contrară textelor citate din codul Calimach și, pentru aceasta, motivul de casare este întemeiat“. Cas. rom. Bult. S-a I-a, 1879, p. 31 și *Dreptul* din 1879, No. 27, p. 226.

Această decizie mai pune, cu drept cuvânt, în principiu că lipsa de inscripțiune a antipriconului nu poate fi invocată de bărbat sau de moștenitorii lui, pentrucă această formalitate este prescrisă numai în privința terților.

- (3) Cpr. Cas. fr. Sirey, 99. 1. 123.

- (4) S'a decis, în adevăr, că dacă legea prevede, prin art. 1247 § 1 C. civil, că imobilele dobândite în timpul căsătoriei cu bani dotali pot deveni dotale, prin aceasta s'a prevăzut cazurile cele mai frecvente (*de eo quod plerumque fit*), căci nu este nicio rațiune a nu se admite aceeaș soluție în privința imobilelor dobândite de soție cu bani dotali, *înainte de celebrarea căsătoriei*, așa că soțul are drept numai la folosința

Inscripția an-  
tipriconului.  
Interesul tor-  
țiilor.

clarat în actul de achiziție că el a fost cumpărat cu bani dotali<sup>(1)</sup>, decât atunci când s'a stipulat în contractul matrimonial asemenea întrebuințare a banilor dotali<sup>(2)</sup>; altfel el este parafernă<sup>(3)</sup>, și aceasta chiar în cazul când femeea și-ar fi constituit dotă toate bunurile sale prezente sau viitoare<sup>(4)</sup>: 1<sup>o</sup> pentrucă art. 1247 C. civil nu face în această

acestui imobil, nu însă și la proprietatea lui. Trib. Roman, *Cr. judiciar* din 1912, No. 81, p. 955.

- (1) S'a decis, însă nu știm până la ce punct această soluție ar fi adevărată, că deși acest imobil este primit ca parafernă, totuși soțul are dreptul de folosință și de administrație asupra lui. Trib. Buzău și C. București, *Dreptul* din 1889, No. 32, p. 256 și din 1890, No. 13, p. 100. Vezi și *infra*, p. 209, n. 4.
- (2) Clauza de întrebuințare (*clause d'emploi*), de care vorbește art. 1247 § 1, își are origina sa în dreptul roman: „*Nam constat posse inter uxorem et virum conveniri, ut dos quae in pecunia numerata esset, permutaretur et transferatur in corpora, cum mulieri prodest*“. (L. 21, *in fine*, Dig., *De pactis dotalibus*, 23, 4). Cpr. Benech, *De l'emploi et du remploi de la dot*, No. 1, p. 9 (ed. din 1847). Vezi asupra clauzei de întrebuințare, Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 8928 urm.

Încât privește clauza de reîntrebuințare (*remploi*), despre care vom vorbi *infra*, sub art. 1252, ea eră, din contra, necunoscută la Romani.

- (3) Cpr. Trib. Buzău și Paris, *Dreptul* din 1889, No. 32; Pand. Périod. 1902. 2. 30; C. București, *Dreptul* din 1885, No. 14; din 1890, No. 13 și din 1891, No. 4; Cas. rom. Bult. 1890, p. 1138, etc.

Curtea din București a decis altădată (29 Ianuar 1879), că imobilul dobândit cu bani dotali, într'o constituție de dotă a tuturor bunurilor prezente și viitoare, devine *dotal* însă *alienabil*; numai atunci el ar deveni *inalienabil* când s'ar stipula că imobilul dobândit cu bani dotali va deveni *dotal*. Vezi *Dreptul* din 1879, No. 18, p. 142, 143. Tot în acest sens se pronunță și d-l B. M. Missir, *Dreptul* din 1879, No. 11, p. 88 urm.

- (4) Vezi, în acest sens, Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 507; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 8880; Jouitou, *Régime dotal*, I, 83, p. 100; T. Huc, IX, 443, *in fine*; Guillaouard, *Contrat de mariage*, IV, 1741; Aubry et Rau, V, § 534, p. 539, text și nota 30 (ed. a 4-a); Cas. fr. Sirey, 70. 1. 185 (cu nota lui Rodière în sens contrar). Cpr. Cas. fr. D. P. 99. 1. 531; Pand. Périod. 93. 1. 120, etc. — *Contrà*: Odier, *Contrat de mariage*, III, 1192, *in fine*, p. 174; Rodière, nota în Sirey, 70. 1. 185; Dutruc, *Tr. de la séparation de biens judiciaire*, p. 322

privință, nicio deosebire; și 2<sup>o</sup> pentrucă, prin bunuri viitoare, se înțeleg numai cele dobândite de femei *cu titlu gratuit* (1).

Neaplic.  
art. 14 din L.  
electorală.

Venitul unui asemenea imobil nu poate deci servi soțului drept cens, spre a fi înscris în listele electorale, conform art. 14 din legea electorală dela 1884, întrucât soțul nu are uzufructul legal al acestui imobil (2).

Consemnarea  
banilor în loc  
de cumpă-  
rarea unui  
imobil.

Din cele mai sus expuse rezultă că, dacă părintele înzestrător, în loc de a cumpără cu banii dotali un imobil pe numele fiicei sale, așa cum stipulase în contractul de căsătorie, depune acești bani la casa de depuneri, de unde soții i-au ridicat și i-au dat cu ipotecă într'un imobil care, fiind scos în vânzare silită, s'a adjudecat definitiv asupra soției, în asemenea împrejurări de fapt, imobilul trecut în patrimoniul femeii prin cumpărare, este dotal, din moment ce soții au adoptat în totul regimul dotal, prevăzând în termeni preciși că orice imobil se va cuveni soției va fi dotal (3).

Motivele  
clauzei de în-  
trebuințare.

Motivul pentru care legea cere o clauză de întrebuințare în contractul matrimonial, pentru ca imobilul dobândit cu bani dotali să devie dotal, este lesne de priceput. În adevăr, dacă imobilul cumpărat cu bani dotali ar fi devenit dotal și în lipsa unei asemenea clauze, soții ar fi modificat contractul, adăogând o condiție neprevăzută în el și care nu poate fi adaosă în timpul căsătoriei, căci știm că dotalitatea nu poate să fie ocultă; că regimul dotal este un regim de excepțiune și că, chiar sub acest regim, parafernalitatea este regula generală, iar dotalitatea o excepție (4). Clauza de întrebuințare a banilor dotali în imobile, mărește, ce e drept, dota imobiliară în timpul căsătoriei, însă această mărire se face în baza contractului matrimonial.

Dotalitatea  
imobilului  
cumpărat cu  
bani dotali.

Imobilul cumpărat cu bani dotali, în baza unei clauze de întrebuințare prevăzută în contractul matrimonial, este deci dotal și inalienabil, pentrucă, în realitate, acest imobil

nota 5 (ed. din 1853). Vezi și C. Toulouse, D. P. 69. 2. 1 (decizie casată).

(1) Vezi, *suprà*, p. 191, text și nota 2.

(2) Cas. rom. Bult. 1897, p. 593.

(3) Cas. rom. Revista *Jurisprudența română* din 1913, No. 28, p. 436, No. de ordine 549 și *Dreptul* din 1913, No. 71, p. 561 (decizie nereprodusă în Bult. Curței).

(4) Cpr. Trib. Lombez, Sirey, 93. 2, p. 98, col. 2, *ab initio* (motive).

este constituit dotă, iar nu banii cu care el a fost cumpărat<sup>(1)</sup>.

Se înțelege, însă, că dacă femeea n'a plătit decât parte Art. 1737, 1<sup>o</sup>. din preț, dotalitatea imobilului nu împiedecă pe vânzător de a-l urmări și de a-l vinde, în baza privilegiului ce el are (art. 1737, 1<sup>o</sup>), spre a fi plătit de partea prețului ce i se datorește<sup>(2)</sup>.

Deși art. 1247 nu vorbește decât de imobile<sup>(3)</sup>, totuși aceeași soluție este aplicabilă și mobilelor, pentru identitate de motive; de unde rezultă că mobilele dobândite de femeu cu bani dotali nu sunt dotale, în lipsa unei clauze de întrebuințare în contractul matrimonial, și pot, prin urmare, să fie urmărite de către creditorii ei<sup>(4)</sup>.

Întrebuințarea se va face conform prescripțiilor contractului matrimonial. Dacă contractul nu se explică asupra Modul cum se face întrebuințarea.

(1) Cpr. Mareadé, VI, art. 1551 și 1553, No. III, p. 43; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9042; Benech, *op. cit.*, 95, p. 221; Seriziat, *op. cit.*, 125, p. 138. Vom vedea însă că facultatea conferită bărbatului de a înstrăina imobilul dotal sub condiție de a cumpăra un alt imobil, care să devie tot dotal (*clause de remploi*), autoriză, din contra, o serie de înstrăinări indefinite, care nu sunt decât îndeplinirea aceleiași condiții. Vezi *infra*, explic. art. 1252. Acolo vom arăta motivele acestei deosebiri.

(2) T. Hue IX, 444; Trib. Marseille și C. Aix, D. P. 94. 2. 286, etc.

(3) Dacă prețul imobilului dobândit cu titlu de întrebuințare întrece suma ce eră menită a fi întrebuințată la cumpărare de imobile, imobilul nu devine dotal decât *pro parte*. Baudry et Surville, *op. cit.*, III, 1858; Planiol, III, 1495, 2<sup>o</sup>. Vezi *infra*, p. 219, 220.

Dacă bărbatul, prin fraudă și înțelegere cu vânzătorul, ar declara însă în actul de achiziție că a întrebuințat la această achiziție o sumă mai mare decât cecece a plătit în realitate, femeea, chiar când ar fi acceptat întrebuințarea, ar putea dovedi această fraudă prin orice mijloace și a cere dela bărbat suma ce el și-a însușit. Vânzătorul, complice al fraudei, va fi, de asemenea, responsabil către femeu în baza art. 998 C. civ. Benech, *op. cit.*, 37, p. 72, 73; Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1845, etc.

(4) Guillaouard, *op. cit.*, IV, 1740; T. Hue, IX, 443; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot.*, 517; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 8878; Cas. fr., D. P. 82. 1. 110; Sirey, 82. 1. 293, etc.

Aplic. art. 1247 § 1 la mobile.

Modul cum se face întrebuințarea.

Cazul când bărbatul s'a făcut culpabil de fraudă.

acestui punct, mărginindu-se numai a prevede o clauză de întrebuințare, această întrebuințare se va face tot în imobile (1).

Imobilul cumpărat cu bani dotali, în lipsa clauzei de întrebuințare.

Imobilul cumpărat cu bani dotali, în lipsa unei clauze de întrebuințare, nefiind dotal, poate deci fi înstrăinat de femeie, cu autorizarea bărbatului sau a justiției, și poate fi urmărit de către creditorii ei (2).

Cine e proprietarul acestui imobil.

Cine este însă proprietarul acestui imobil? El aparține bărbatului, dacă achiziția a fost făcută de dânsul, în numele lui, sau în numele femeii, fără niciun mandat, ratificare sau acceptare din partea ei. Bărbatul neputând, în adevăr, prin singura sa voință să impue femeii proprietatea unui imobil, acest imobil îi va aparține lui, cu obligația de a restitui femeii banii întrebuințați la dobândirea lui (3).

Art. 1307.

Odată astfel dobândit, imobilul nu va mai putea fi cedat femeii de către bărbat, cu titlu de întrebuințare a

Cumpărarea de efecte publice.

Controversă.

(1) T. Huc, IX, 444; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 617; Bellot des Minières, *Tr. du contrat de mariage*, I, p. 86, 87. — După Benech (*op. cit.*, p. 18, No. 5), bărbatul ar putea cumpăra efecte publice sigure, precum: titluri de rentă, etc., însă acest mijloc de plasare n'ar fi tocmă potrivit cu intenția părților, care, de bună seamă, au voit ca bărbatul să nu poată risipi banii dotali; or, prin cumpărare de efecte publice nu se dă nicio singuranță femeii. — S'a decis însă că banii dotali pot fi plasați cu prima ipotecă, chiar atunci când convenția matrimonială prevede că acești bani vor fi întrebuințați în cumpărare de efecte publice. C. București, *Cr. judiciar* din 1915, No. 34, p. 280 (cu observ. noastră).

(2) Cpr. C. București și Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1879, No. 18; *Dreptul* din 1888, No. 15, p. 119 și din 1891, No. 4, p. 29; C. Caen, Sirey, 67. 2. 317; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 510. — Și imobilul cedat bărbatului drept plata unei dote promise în bani (art. 1247, § 2), poate fi urmărit, de creditorii lui. Cas. fr. D. P. 96. 1. 169. Vezi *infra*, p. 214.

(3) Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1884, No. 31; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 525; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 8882 urm.; Jouisou, *op. cit.*, I, 87; Baudry et Surville, *op. cit.*, III, 1853; Guillonard, *Idem*, IV, 1741; Troplong, *Idem*, IV, 3196; Aubry et Rau, V, § 534, p. 537, 538. „*Quoties quisquam in rebus agit, zicē d'Argentré, vendit, permutat, contrahit sine adjectione externæ qualitatis, semper proprie nomine contrahere videtur*“. Cpr. Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3196 și *Contrat de société*, II, 778, p. 267. Vezi și Andr. Donici (§ 32, capit. 33), unde se zice: „Bărbatul de va cumpăra ceva cu banii

banilor dotali, pentrucă asemenea cesiune n'ar avea nicio cauză legitimă (art. 1307) (1).

Dacă achiziția a fost făcută, acceptată sau ratificată de femeie, acest imobil îi va aparține ei, eu toatecă nu este dotal, și eu toatecă banii eu care el a fost cumpărat ar fi ai bărbatului (2). Imobilul fiind parafernă, este alienabil (3), însă bărbatul va avea folosința lui (4).

Presupunând acum că contractul matrimonial cuprinde o clauză de întrebuințare (5), se naște întrebarea dacă, pentru

zestrei, nu se socotește a femeii câștig, ei ceace este dator bărbatul către femeie, aceea se cere.

(1) Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 1743; Colmet de Santerre, VI, 225 bis IV; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 526 urm.; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 8880. Cpr. Trib. Tarascon, *Pand. Périod.* 91. 2. 225 (eu nota lui H. Berthélemy în sens contrar).

(2) Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1853; Cas. fr. Sirey, 71. 1. 192; D. P. 72. 1. 77, etc.

(3) Colmet de Santerre, VI, 225 bis V; Guillouard, *op. cit.*, IV, 1741-1; Troplong, *Idem*, IV, 3196; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1860; Odier, *Idem*, III, 1187 bis; Jouitou, *op. cit.*, 1, 88; Aubry et Rau, V, § 534, pag. 538; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 8884 urm., etc.

(4) Aubry et Rau, *loco cit.*; Durantou, XV, 426; Odier, *op. cit.*, III, 1187 bis; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1859; Trib. Buzău, *Dreptul* din 1889, No. 32; C. București, *Dreptul* din 1890, No. 13; Cas. rom. Bult. 1890, p. 1138. Vezi și *suprà*, p. 205, nota I. — Vezi însă Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 8887; Guillouard, *op. cit.*, IV, 1742; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 531; Colmet de Santerre, *loco suprà cit.* După aceste din urmă autorități ar fi mai exact de a se zice, că imobilul fiind parafernă, femeia va avea nu numai proprietatea, dar încă administrația și folosința lui; însă fiindcă el a fost dobândit eu bani dotali, a căror dobânzi aparțineau bărbatului, femeia va datori acestui din urmă o despăgubire egală eu dobânzile anuale de care bărbatul este lipsit, despăgubire care va fi când mai mare, când mai mică, decât veniturile acelu imobil.

(5) Clauza de întrebuințare, din cauza caracterului ei derogator dela dreptul comun, nu poate fi stabilită pe cale de deducție, ei trebuie să fie stipulată în mod expres, fără însă ea să fie nevoie de vreun termen sacramental. Benech, *op. cit.*, 6, p. 21; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 8937, etc.

Asemenea clauză poate fi stipulată de toți acei care au interes la conservarea dotei, adică: atât de viitoarea soție cât și de donatori, fie ei rude, sau străini. Benech, *op. cit.*, 18, p. 35; Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*, 8942. Dacă clauza de întrebuințare

Cazul când achiziția a fost făcută de către femeie.

Declarația de întrebuințare în actul de achiziție. Controversă.

Stipul. expresă a clauzei de întrebuințare.

Persoanele care pot stipulă clauza de întrebuințare.



ca imobilul cumpărat cu bani dotali să fie dotal, se cere sau nu ca actul de achiziție să cuprindă o declarație de întrebuintare a banilor dotali. Deși afirmativa este generalmente admisă<sup>(1)</sup>, totuși credem că actul de achiziție nu are nevoie de a cuprinde asemenea declarație, pentrucă legea nu prescrie această condiție și pentrucă terții sunt vestiți prin

Stipularca  
clauzei de în-  
trebuintare în  
privința do-  
bânzilor.

este stipulată de terții donatori, ea trebuie să fie acceptată de femeie. Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 8968 urm. Ea va fi stipulată, de cele mai multeori, numai în privința capitalului constituit dotă, însă nimic n'ar împedecă stipularca ei și în privința dobânzilor care ar urmă a fi capitalizate. Aceste dobânzi aparțin, ce e drept, bărbatului, însă părțile sunt libere de a modifica acest drept în baza libertăței convențiilor matrimoniale (art. 1224). Benech, *op. cit.*, 19, p. 36; Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 8945.—Vezi însă Tessier, *Tr. de la dot*, I, p. 88 urm., Duraton, XV, 352, etc.

Folosasele  
clauzei de în-  
trebuintare

Clauza de întrebuintare a banilor dotali în imobile, este din cele mai folositoare pentru femeie; căci banii se perd mai ușor decât imobilele: „*Fragilis enim est et lubrica res pecunia quae facile perire potest*“. Ex L. 79, § 1, Dig., *De legatis* XXXII, III.—„*Facilius perit pecunia quam corpora*“, ziceă prezidentul Faber (Favre). Cpr. Benech, *op. cit.*, 6 bis, p. 21, 22. Iată, pentru ce averile nemieșcătoare ale minorilor nu pot fi vândute de tutor decât cu anume formalități (art. 401 urm. C. civ.). Iată încă pentru ce, la Romani, femeia putea, în timpul căsătoriei (*manente matrimonio*), să-și primească dota înapoi, spre a-și cumpără un imobil, *ut fundum idoneum emat* (L. 73 § 1, Dig., *De jure dotium*, 23. 3).

(<sup>1</sup>) Vezi Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 1748-1; Troplong, *Idem*, IV, 3198; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1700; Seriziat, *Régime dotal*, 117; Marcadé, VI, art. 1551 urm., No. III; T. Huc, IX, 444; Benech, *op. cit.*, 33, p. 58; Répert. Sirey, *v<sup>o</sup> Dot*, 589 urm.; Bellot des Minières, *Régime dotal et Communauté d'acquêts*, II, 783 urm.; Jonitou, *Régime dotal*, I, 84, p. 102; Aubry et Rau, V, § 534, p. 539, text și nota 31. Cpr. Tribun. Lombez, Sirey, 93. 2. 97.—La această regulă se face însă excepție, în caz când intenția de a face întrebuintarea reesă din termenii actului de achiziție (Bellot des Minières, *op. cit.*, 784 urm.; Jonitou, *op. și loco supra cit.*, p. 102). — După alți autori (Odier, *Contrat de mariage*, III, 1194 urm., Rodière et Pont, III, *Idem*, 1695 urm.; Tessier, *op. cit.*, I, p. 220 urm., etc.), acceptarea femeii ar fi necesară, dacă părțile s'ar fi mărginit a stipulă întrebuintarea, ea ne mai fiind necesară atunci când bărbatul s'ar fi obligat a face această întrebuintare.

contractul matrimonial, care este un act public, că imobilele dobândite cu bani dotali au să devie dotale <sup>(1)</sup>.

Bărbatul dobânditor al imobilului, nu are de asemenea nevoie de a declara în actul de achiziție origina banilor. Origina banilor.

Imobilul va fi dotal, chiar dacă el n'a fost cumpărat cu bani dotali, ci cu banii bărbatului <sup>(2)</sup>. Banii bărbatului.

În Franța se decide, în genere, că femecea trebuie să dea consimțământul său la întrebuințarea banilor, fie prin actul de achiziție, fie printr'un act posterior, însă înaintea desfacerei căsătoriei, de către cel care achiziția se face de bărbat în numele ei; și partizanii acestui sistem se întemeiază pe art. 1435 din codul fr., care, în materie de comunitate, prescrie consimțământul femecei <sup>(3)</sup>. La noi, însă, în lipsă de orice text în această privință, sistemul contrar este singurul admisibil, cu atât mai mult cu cât sub regimul dotal, numai bărbatul poate urmări pe detentorii banilor dotali (art. 1242), clauza de întrebuințare obligându-l numai la o destinație determinată. Lucrul este așa de adevărat, încât chiar în Franța sunt autori care se pronunță în acest sens <sup>(4)</sup>. Consimțământul femecei nu va fi necesar, decât atunci când contractul matrimonial va fi expres în această privință <sup>(5)</sup>. Dooseb. de C. francez în privința consimțământului femecei.

Clauza de întrebuințare, fiind stipulată în favoarea femecei, se înțelege că ea are, în această privință, o acțiune contra bărbatului spre a-l obliga la îndeplinirea întrebuințării. Neîndeplinirea ei din partea bărbatului nu este însă, în Acțiunea femecei.

(1) Cpr. Laurent, XXIII, 468. — Sistemul lui Laurent este cu atât mai admisibil la noi, cu cât în codul nostru lipsesc art. 1434 și 1435 din codul fr., dela titlul comunității legale, care se invoacă în susținerea sistemului opus.

(2) Guillonard, *op. cit.*, IV, 1751; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1702; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot.*, 601 urm.; Duranton, XV, 428. Art. 1107 § 2 dela subrogația personală (asupra căruia vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 604 urm.), nu este deci aplicabil în specie. Cpr. Aubry et Rau, V, § 507, p. 303, nota 66 (ed. a 4-a). Vezi asupra subrogației personale, Mourlon, *Tr. théorique et pratique des subrogations personnelles* (Paris, 1848).

(3) Vezi autoritățile citate în Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot.*, 609 urm.

(4) Vezi Laurent, XXIII, 468 și 519; Odier, *Contrat de mariage*, III, 1194 urm.; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1695 urm.; Tessier, *op. cit.*, I, p. 222 urm., nota 389, etc.

(5) Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1697.

genere, o cauză de separație de bunuri, de câteori el este solvabil <sup>(1)</sup>.

Dreptul ter-  
țiului, care a  
stipulat între-  
buințarea.

Terțiul dăruitor, care a stipulat clauza de întrebuințare, poate, cerând executarea acestei clauze, să refuze de a plăti banii constituiți dotă, cât timp întrebuințarea nu se face <sup>(2)</sup>.

Dreptul constitutorului dotei de a cere executarea clauzei de întrebuințare, stipulată prin contractul matrimonial, subzistă și în urma remiterii banilor bărbatului, pentru că responsabilitatea lui este în joc <sup>(3)</sup>.

Opozabilitatea  
clauzei de în-  
trebuințare  
terțiilor.

Clauza de întrebuințare este opozabilă terților? Iată interesul acestei chestiuni: presupunând că femeea și-a constituit dotă o creanță, ce ea avea contra unui terțiu, hotărându-se prin contractul de căsătorie întrebuințarea acestor bani în cumpărarea de imobile, debitorul este ținut a supraveghea întrebuințarea banilor la scopul hotărît, sau poate, fără nicio răspundere, să plătească banii în mâinile bărbatului, rămânând ea acest din urmă să facă cu ei ce va crede de cuviință <sup>(4)</sup>. Totul atârnă de termenii contractului matrimonial. Dacă contractul este conceput în așa termeni, încât el să fie opozabil terților, debitorul banilor constituiți dotă nu va putea face o plată validă în mâinile bărbatului, fără ca el să justifice întrebuințarea lor la scopul hotărît prin contract, afară de cazul când acest contract ar scuti pe terții de obligația de supraveghere <sup>(5)</sup>.

(1) Vezi, în acest sens, Benech, *op. cit.*, 24, p. 42 urm.; Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3119; Guillouard, *Idem*, III, 1083; Cubain, *Dr. des femmes*, 466, p. 280, text și n. 5 (ed. din 1842); — *Contrà*: Toullier-Duvergier, VII, partea I-a, 31; Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 2099.

(2) Cpr. C. Angers, D. P. 77. 2. 176; Sirey, 77. 2. 324, etc.

(3) Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 643. Cpr. C. Paris, Répert. Dalloz, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 1014, nota 2.

(4) Aceeași chestie se poate pune și în privința constitutorului dotei, fie el rudă sau străin. Dacă el a plătit dota, fără a supraveghea întrebuințarea banilor, așa cum fusese hotărît prin contractul matrimonial, fi-va el obligat de a plăti încă odată?

(5) Cpr. T. Hue, IX, 444; Benech, *op. cit.*, 55 urm., p. 136 urm.; Benoit, *Tr. de la dot*, I, 112; Roussilhe, *Tr. de la dot*, p. 138, nota 3; Baudry et Surville, *Contrat de mariage*,

Încât privește clauza de reîntrebuințare (*remploi*), vezi *Reîntrebuințare*, *infră*, explic. art. 1252 C. civil.

A doua excepție dela principiul imutabilității convențiilor matrimoniale, care se opune la transferarea calității de dotalitate dela un lucru la altul, afară de cazul când această transferare s'ar face ca o executare a convenției matrimoniale, o găsim în § 2 al art. 1247.

## 2° Imobilele cedate drept plata unei dote constituite în bani.

**Art. 1247 § 2.** — De asemenea, nu devine dotal imobilul ce s'ar da spre plata dotei, care a fost constituită în bani. (Art. 1307 C. civ. art. 1553 C. fr.)

Întâmplându-se ca bărbatul să primească, în locul dotei promise și datorite în bani, unul sau mai multe imobile sau alte bunuri în natură (*datio in solutum*)<sup>(1)</sup>, aceste bunuri nu devin dotale, chiar în caz când dota ar fi fost constituită femeii de un ascendent al ei<sup>(2)</sup>, și când constituirea dotei ar cuprinde toate bunurile femeii, atât cele prezente cât și cele viitoare<sup>(3)</sup>; pentrucă substituirea unui imobil în locul unei sume de bani promise ar constitui o modificare a convenției matrimoniale. de oarece, în specie, suma de bani a fost constituită dotă, iar nu imobilul. Imobilul dat în plată bărbatului, fie în virtutea unei clauze

Cazul unei *datio in solutum*.

III, 1837 urm., 1850; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1705; Troplong, *Idem*, IV, 3120 urm.; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 644 urm.; Marcadé, VI, art. 1551—1553, No. III, p. 43. Vezi și *supră*, pag. 55. — Recursul femeii contra terților, care ar fi plărit în mâinile bărbatului, fără a supraveghea întrebuințarea banilor, cră admis și în vechiul drept francez, V. Tessier, *Tr. de la dot*, II, nota 828, p. 130; Troplong, *op. și loco cit.*; Benech, *op. cit.*, p. 139, No. 56; Benoît, *loco supră cit.*, etc.

(1) Încât privește *datio in solutum* în genere, vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 485 urm., p. 682 și *infră*, explic. art. 1307.

(2) Odier, *op. cit.*, III, 1199; Guillouard, *Idem*, IV, 1743-1; Duranton, XV, 433; Aubry, et Rau, V, § 534, p. 537, text și nota 21 (ed. a 4-a); Tessier, *op. cit.*, I, p. 242, 243; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 537, etc.

(3) Cas. fr. D. P. 92. I. 531; *Pand. Périod.* 93. I. 120; T. Hue, IX, 445, *in fine*; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 538, etc.

a contractului, fie în baza unei convenții posterioare <sup>(1)</sup>, va aparține bărbatului, care va fi debitorul femeii pentru banii constituiți dotă. Acest imobil fiind alienabil, poate fi ipotecat de bărbat și urmărit de creditorii lui <sup>(2)</sup>.

Cui aparține  
imobilul dat  
în plată.

Imobilul, dat astfel drept plata unei sume de bani, nu va fi dotal și nu va aparține femeii, decât în baza unei stipulații exprese făcută în contractul matrimonial, iar nu printr-o convenție posterioară <sup>(3)</sup>.

Dotă alterna-  
tivă.

Nu trebuie să confundăm cazul de față, în care unul sau mai multe imobile sunt date drept plata unei dote constituite în bani (*datio in solutum*), cu cazul în care un terțiu ar fi constituit femeii o dotă plătabilă în bani sau în imobile; căci, în acest din urmă caz, este vorba de o donațiune alternativă, care are de efect de a face dotal pe unul sau pe celalalt din lucrurile date de constituitor <sup>(4)</sup>.

## 2º Imobilele luate de femei din succesiunea constituitorului dotei.

Cazul când  
dota promisă  
în bani nu  
se plătește  
imediat.

Se întâmplă uneori ca dotală promisă în bani să nu fie plătită imediat, fie că constituitorul ei nu-și execută obligația la timp, fie că contractul dispune ca plata dotei să nu fie făcută decât la moartea lui.

Presupunând că constituitorul dotei, care este părintele femeii înzestrată, a murit fără a-și fi executat obligația, și că fiica înzestrată vine la succesiunea lui, creanța ei dotală stingându-se prin efectul raportului, ea își va primi, în lipsă de bani în succesiune părintelui ei defunct, partea ei de moștenire în imobile. Imobilele astfel primite nu vor fi dotale, ci parafernale și, deci, alienabile, căci altfel s'ar substitui unul sau mai multe imobile unei dote constituite în

(1) Știm, în adevăr, că părțile pot face convenții relative la modul de plată a dotei, fără a violă prin aceasta principiul imutabilității convențiilor matrimoniale. Vezi *suprà*, p. 127, n. 1 și 134.

(2) Cas. fr. D. P. 96. I. 169. Vezi și *suprà*, p. 208, nota 2.

(3) Cpr. Trib. Gorj. *Cr. judiciar* din 1904, No. 12, p. 103, 104; Marcadé, VI, art. 1551—1553, No. III, p. 42, 43.—Astfel, stipularea dotalității făcută prin actul de plată, în urma celebrării căsătoriei, n'ar fi suficientă. Duranton, XV, 433.

(4) Vezi *suprà*, p. 132.

bani, ceea ce știm că art. 1247 din codul civil oprește <sup>(1)</sup>. Acest punct nu suferă nicio îndoială.

Cu toate că aceste imobile sunt parafernale, încât pri- <sup>Folosința băr-</sup>  
vește proprietatea, ele vor fi supuse folosinței bărbatului <sup>batului.</sup>  
până la concurența dobânzilor dotei <sup>(2)</sup>. Aceasta este o a  
treia excepție dela principiul de mai sus.

Este însă, cel puțin după unii, asimilat unui schimb <sup>Cazul când</sup>  
cazul în care femeea înzestrată, obligată a raporta imobilul <sup>femeea rapor-</sup>  
dotal la succesiunea ascendentului dăruitor, primește în lotul <sup>tând imobilul</sup>  
ei alt imobil prin efectul împărțelii. În acest caz, imobilul <sup>dotal primește</sup>  
primit în locul aceluși raportat ar fi dotal până la concurența <sup>alt imobil în</sup>  
valorei acestui din urmă, cazul de față fiind asimilat <sup>lotul ei prin</sup>  
*unui schimb silît* <sup>(3)</sup>. (Argument tras din art. 1254 § 2, după care, <sup>efectul împăr-</sup>  
în caz de se schimbă imobilul dotal contra unui alt imobil, <sup>țelii. Contro-</sup>  
acest din urmă este de drept dotal până la concurența valorii <sup>versă.</sup>  
imobilului înstrăinat). Chestiunea este însă foarte controver-  
sată <sup>(4)</sup>.

S'a decis, de asemenea, că de câteori o dotă mobilă <sup>Capitalul pri-</sup>  
este raportată la succesiunea constitutorului, capitalul primit <sup>mit în schim-</sup>  
în schimbul dotei raportate este dotal <sup>(5)</sup>. <sup>bul dotei ra-</sup>  
<sup>portate.</sup>

(1) Vezi, în acest sens, Planiol, III, 1496, 2<sup>o</sup>; Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1855; Guillouard, *Idem*, IV, 1745; Aubry et Rau, V, § 534, p. 537; Marcadé, VI, art. 1551—1553, No. IV; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 552 urm.; Cas fr. Sirey, 57. 1. 257; D. P. 58. 1. 71; D. P. 92. 1. 13; Sirey, 93. 1. 5 (cu nota lui Labbé); Sirey, 96. 1. 73; C. Pau, Sirey, 96. 2. 216; D. P. 98. 2. 356, etc.

(2) Aubry et Rau, Guillouard, *loco supra cit.*

(3) Vezi, în acest sens, Planiol, III, 1493; Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 1754; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1686; Tropolong, *Idem*, IV, 3512; Aubry et Rau, V, § 534, p. 541, text și nota 36; Massé-Vergé, IV, § 670, p. 249, nota 64; Zachariae, *Handbuch des fr. Civilrechts*, III, § 507, p. 421, nota 53, *in fine* (ed. Crome); C. Montpellier, Sirey, 37. 2. 133; Sirey, 54. 2. 687.—*Contrà*: Tessier, *Tr. de la dot*, I, No. 53, p. 269 urm.; C. Agen, D. P. 65. 2. 173, etc.

(4) Vezi cele trei sisteme expuse în Pand. belges, v<sup>o</sup> *Dot*, 180—183 și în Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 690 urm., precum și numeroasele autorități citate acolo.

(5) Cas. fr. D. P. 79. 1. 246; Sirey, 79. 1. 353 (cu observațiile foarte substanțiale ale consilierului Barafort).

4<sup>o</sup> Imobilele date bărbatului spre a înlocui imobilul dotal  
din care el a fost evins.

imobilul primit de bărbat, în locul aceluia din care el a fost evins, este dotal. Controversă.

Autorii se întreabă dacă imobilele dotale date bărbatului, fie de femeie, fie de terți constituitori ai dotei, pentru a înlocui imobilul dotal, care a fost câștigat de un terțiu prin exercițiul acțiunii în revendicare, este sau nu dotal<sup>(1)</sup>. Chestiunea este foarte controversată. După unii, acest imobil n'ar fi dotal, ci parafernă și, prin urmare, alienabil cu concursul femeii, numai folosința lui devenind dotală; pentru că acest imobil n'ar fi direct substituit aceluia dotal, ci ar fi o despăgubire dată bărbatului pentru daunele suferite prin evicțiune. Or, eu toatecă aceste despăgubiri constituiesc o creanță dotală, totuși imobilele date pentru stingerea acestei creanțe nu pot deveni dotale, după cum, în lipsa unei clauze de întrebuințare, nu pot deveni dotale nici imobilele dobândite cu bani dotali<sup>(2)</sup>.

La aceasta se răspunde însă, cu drept cuvânt, că substituția în acest caz, a unui imobil altuia, nu modifică convenția matrimonială, ci asigură, din contra, executarea ei, întrucât intenția părților a fost ca dota să fie imobiliară. Niciun argument nu se poate deci trage, în specie, prin analogie, din art. 1247. În acest sens este și tradiția<sup>(3)</sup>. Imobilul primit de bărbat, în locul aceluia din care el a fost evins, va fi deci dotal, conform intenției părților contractante<sup>(4)</sup>.

C. Calimach.  
Art. 1644.

- (<sup>1</sup>) „Dacă, în vremea căsătoriei, zice art. 1644 din codul Calimach, s'au luat prin judecată un lucru, pe care bărbatul îl primise de zestre cu bună credință, are drept să ceară dela înzestrător alt lucru în locul aceluia, tot de aceeași calitate și câtime, sau prețul cel drept“. În asemenea caz, lucrul sau prețul primit eră dotal. Vezi *infra*, nota în fine dela p. 222, 223.
- (<sup>2</sup>) Odier, *op. cit.*, III, 1147; Benoit, *op. cit.*, II, 163; Duranton, XV, 435; Tessier, *op. cit.*, I, 248 urm.; Aubry et Rau, V, § 534, p. 538, text și nota 27. Cpr. și Bellot des Minières, *Régime dotal et Communauté d'acquêts*, I, 365, 366, etc.
- (<sup>3</sup>) Cpr. L. 16, Dig., *De jure dotium*, 23, 3 și art. 1644 C. Calimach, reproduc *supra*, în nota 1.
- (<sup>4</sup>) Guillouard, *op. cit.*, IV, 1746; Rodière et Pont. *Idem*, III, 1685; Benech, *op. cit.*, 121, p. 274 urm.; Seriziat, *op. cit.*, 56, 57, p. 62 urm.; Toullier-Duvergier, VII, partea II-a, 91,

5° Imobilele cedate de bărbat femeii, în urma separației de bunuri, pentru plata unei datorii mobiliare.

Separația de bunuri dintre bărbat și femeie făcând să nască, pentru cel dintâi, obligația de a restitui dota (art. 1271), se întâmplă adeseori că bărbatul, debitor al unor sumi de bani, se liberează cedând femeii unul sau mai multe imobile. Și, în asemenea caz, se naște întrebarea care va fi soarta acestor imobile?

Imobilele cedate de bărbat în urma separ. de bunuri.

Separația de bunuri sau de patrimonii, neaducând, după cum vom vedeă mai la vale, nicio schimbare în privința regulilor relative la condiția dotei, imobilul dat în aceste condiții de bărbat femeii, nu poate fi dotal. El va putea deci fi urmărit și vândut de creditorii femeii, chiar dacă ea și-a constituit dotă nu numai bunurile prezente, dar și cele viitoare<sup>(1)</sup>.

Imobilul dat în asemenea condiții, nu este dotal. Controversă.

Dar, dacă imobilul dat de bărbat drept plata dotei, ce el datorește femeii, nu este dotal, el reprezintă, în teoria jurisprudenței, o valoare dotală; de unde s'a tras concluzia că acest imobil nu poate fi urmărit și vândut de creditorii femeii, chiar posteriori separațiunei, decât sub condiția ca prețul eșit din vânzare să asigure pe deplin dota imobiliară a femeii ca acest imobil reprezintă<sup>(2)</sup>.

Urmărirea lui de creditorii femeii. Controversă.

Această soluție este însă, eu drept cuvânt, contestată. Ea este vexatorie pentru terții, zice Troplong<sup>(3)</sup> și arbitrară

p. 60; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 8906; Jouitou, *op. cit.*, I, 67, p. 87 urm., etc.

(1) Guillaouard, *Contrat de mariage*, IV, 2088 și 2115; Troplong, *Idem*, IV, 3183 urm.; Odier, *Idem*, III, 1200; Tessier, *op. cit.*, I, p. 247, nota 410; Marcadé, VI, art. 1151—1153, No. IV; Duranton, XV, 436; Aubry et Rau, V, § 539, p. 617; Dutruc, *Sépar. de biens judiciaire*, 453, 454, p. 319 urm.; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 565 urm.; Planiol, III, 1496, 4<sup>o</sup>; Cas. fr. Sirey, 70. 1. 185. D. P. 70. 1. 264. Vezi și alte decizii citate în Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *cit.*, 567 urm.—*Contrà*: Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 2197; Seriziat, *op. cit.*, 127, p. 140, 141; Dutruc, *op. cit.*, p. 322, nota 5 (ed. din 1853), etc.

(2) Aubry et Rau, V, § 539, p. 622 și deciziile citate de acești autori în nota 17; Tessier, *op. cit.*, I, p. 248, nota 410; Dutruc, *op. cit.*, 455 urm., p. 322 urm. Cpr. C. Agen, D. P. 92. 2. 569; Sirey, 93. 2. 98, etc.

(3) Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3190.



din punctul de vedere al creditului public. Păreră lui Aubry et Rau este o eroare manifestă, zice Marcadé. Imobilul dat de bărbat femeii, nefind în adevăr dotal, poate fi urmărit și vândut de creditorii ei; el poate fi ipotecat și vândut de femeie, și atât vânzarea cât și ipoteca sunt supuse dreptului comun. Soluția contrară, pe lângă că tăgăduiește principiul nedotalității, înseris în art. 1247, apoi introduce o restricție condemnată de logică și de drept<sup>(1)</sup>. Tot ce se poate zice numai este că, la caz de exproprierea imobilului, femeia va lua cu precădere din preț suma ce i se cuvine pentru dota ei mobilă<sup>(2)</sup>.

**6° Despăgubirea datorită femeii de o companie de asigurare, pentru distrugerea imobilului dotal.**

Despăgubirea plătită femeii p. arderea imobilului dotal, nu este dota. Com-troversă.

Presupunând că imobilul dotal a fost distrus prin foc, despăgubirea plătită femeii de compania de asigurare nu este dotală, de oarece această despăgubire izvoarește dintr'un contract independent de convenția matrimonială a soților. Și apoi, această despăgubire nu este prețul imobilului. ei repararea daunei pricinuite prin incendiu. Deci, dacă cu suma dobândită dela societatea de asigurare s'a cumpărat un alt imobil, în locul aceluia distrus prin incendiu, acest nou imobil nu este dotal, ci parafernă<sup>(3)</sup>.

(<sup>1</sup>) Vezi, în acest din urmă sens, Marcadé, VI, art. 1151—1153, No. IV, p. 45; Guillouard, *op. cit.*, IV, 2088; Troplong, *Idem*, IV, 3189 urm.; Bertauld, *Quest. pratiques et doctrinales de Code Napoléon*, I, 629 urm., p. 500 urm., etc.

(<sup>2</sup>) Cpr. C. Toulouse, D. P. 60. 2. 64; Sirey, 60. 2. 305, etc.

(<sup>3</sup>) Vezi, în acest sens, Planiol, III, 1496, 5<sup>o</sup>; Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 1879; Bellot des Minières, *Régime dotal*, I, 386, p. 303; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 700; C. Nîmes și Pau, Sirey, 61. 2. 358; D. P. 95. 2. 10. Vezi și *supra*, p. 195, text și nota 1.—*Contră*: Jouisou, *Régime dotal*, I, 73, p. 92; Benech, *op. cit.*, 121, p. 275. Tot în acest din urmă sens s'a pronunțat și trib. Tutova (sentință bine motivată, considerente redactate de d-l judecător N. Vernescu). *Dreptul* din 1913, No. 56, p. 447 (cu nota d-lui S. Rădulescu). Tribunalul se referă, în considerentele sale, la păreră noastră, combătând-o însă și invocând în sensul teoriei sale art. 1721 dela titlul privilegiilor și ipotecilor, care a fost introdus și în

## Cazurile în care dota poate fi transformată în timpul căsătoriei.

Am văzut că, după principiile dreptului modern, dota nu poate fi transformată în timpul căsătoriei.

Prin excepție însă dota, care consistă în bani, poate fi înlocuită printr'un imobil, care devine dotal de câteori contractul de căsătorie dispune anume că, cu banii dotali, se vor cumpăra imobile. Această ipoteză este prevăzută de art. 1247 § 1, despre care ne-am ocupat mai sus.

Un alt caz excepțional de subrogare dotală este cel prevăzut de art. 1253 § ultim. De câteori imobilul dotal este înstrăinat în timpul căsătoriei, cu permisiunea justiției, în cazurile în care această înstrăinare este permisă, prețul trebuie să se întrebuințeze la operațiunea care a provocat înstrăinarea, de exemplu: a procura alimente familiei, a face reparațiile necesare pentru conservarea fondului dotal, etc. Dacă prisosește însă ceva din prețul vânzării peste trebuințele recunoscute, acest prisos este dotal și se va întrebuința la cumpărarea unui alt imobil, de se poate, care va fi tot dotal (art. 1253 § ultim) <sup>(1)</sup>. În asemenea caz, dotalitatea nu rezultă din contractul matrimonial, ci din lege.

Acceaș soluție este admisibilă și atunci când înstrăinarea imobilului dotal este permisă prin contractul matrimonial, sub condiția de a se cumpăra un alt imobil. Noul imobil devine dotal, precum era și acel vândut, deși acest caz nu este direct prevăzut de lege <sup>(2)</sup>. Dacă valoarea acestui nou imobil este superioară celui vechiu, uoul imobil nu va

Art. 1247 § 1.

Art. 1253  
§ ultim.  
Controversă.Înstrăinarea  
imobilului  
dotal, sub con-  
diția de a se  
cumpăra alt  
imobil.

Franța, prin legea din 19 Februarie 1889 (vezi tom. X al Coment. noastre, nota 3 dela p. 353, 354); însă autorii zic că acest text nu poate fi întins la materia inalienabilității dotii. Vezi Planiol. *loco supra cit.* Acest autor recunoaște, însă, că soluția ce susținem nu poate fi atribuită decât unei adevărate lacune ce există în lege: „*parce que la pratique des assurances a pour but de combler les vides faits par les sinistres dans les patrimoines des particuliers*“.

(1) Se susține însă de unii (Tessier *op. cit.*, I, p. 236, text și nota 401; Odier, *op. cit.*, III, 1313, etc.), că imobilul cumpărat cu acest prisos n'ar fi dotal. Vezi *infra*, explic. art. 1253.

(2) Opr. Planiol, III, 1495, 2<sup>o</sup>.

deveni total decât *pro parte*, până la concurența valorii imobilului precedent (1).

Schimbul  
imobil. dotal.  
Art. 1254 § 2.

În caz de a se schimba un imobil dotal, noul imobil dobândit în locul celui vechiu este de drept dotal, până la concurența valorii imobilului înstrăinat (art. 1254 § 2) (2).

Sultă ce primește femeia este dotală.

Dacă femeia, care înstrăinează astfel prin schimb un imobil dotal, devine creditoare a unei sume de bani (*soulte*) (3), pentru că imobilul ce dă are o valoare mai mare decât acea ce ea primește în schimb, această sultă este dotală și se va întrebuiți, de se poate, în cumpărare de imobile, care vor fi tot dotale (art. 1254 § 2) (4).

Exproprierea  
imobil. dotal  
p. cauză de  
utilitate publică.

Dacă presupunem că imobilul dotal a fost expropriat pentru cauză de utilitate publică, despăgubirea ce femeia primește în acest caz, reprezentând prețul imobilului expropriat, este dotală și, în consecință, tot dotal va fi și imobilul cumpărat cu dânsa (5).

(1) Planiol, *loco cit.*; C. Montpellier, D. P. 95. 2. 434. Vezi și *suprà*, p. 207, nota 3, *ab initio*.

(2) Asupra chestiunii controversate de a se ști dacă imobilul căzut în lotul femeii prin efectul împărțelii, în urma raportului imobilului dotal, este sau nu dotal, vezi *suprà*, p. 215.

Etimologia  
cuvântului  
sultă și utili-  
tatea sultelor.

(3) Cuvântul *sultă* vine dela *solvere, solutum*, care însemnează a plăti. Vezi tom. III, partea II-a, al Coment. noastre, p. 527, nota 3 și tom. IX, p. 8, nota 1. Sultele, pe care codul francez le numește uneori *retours de lot*, sunt, în principiu, admisibile în materie de împărțeață, fiindcă servesc la compensarea în bani a loturilor aceloră căroră le-a căzut bunuri de o valoare mai mică, o împărțire în natură a bunurilor în loturi perfect egale nefiind totdeauna cu putință; iar chestiunea de a se ști dacă loturile sunt sau nu egale și, prin urmare, dacă trebuie sau nu a se recurge la compensarea inegalității lor prin sulte în bani, este o chestie de fapt și de apreciere, care scapă de sub controlul Curței de casație. Cas. rom. *Jurisprudența română* din 1913, No. 36, p. 567, No. de ordine 701 și Bult. 1913, p. 1729.

(4) Cpr. Pand. belges, v<sup>o</sup> *Dot*, 179.

(5) Guillaouard, *op. cit.*, IV, 1736; Benech, *op. cit.*, 121, 123; Aubry et Rau, V, § 534, p. 542 (ed. a 4-a); Jourou, *op. cit.*, I, 73; Planiol, III, 1495, 4<sup>o</sup>; Cas. fr., Sirey, 46. 1. 161; D. P. 46. 1. 225, etc.

Art. 616 C.  
civ.

Autorii asimilează, cu drept cuvânt, acestui caz, acela în care imobilul dotal a fost micșorat prin exercițiul unei ser-

În fine, se admite că despăgubirea plătită femeii de un terțiu, care prin culpa sa a adus pierderea fondului dotal, este dotală și că imobilul cumpărat cu acești bani este tot dotal, cel puțin atunci când întrebuințarea banilor în cumpărare de imobile este prevăzută în contractul de căsătorie <sup>(1)</sup>.

Despăgubirea plătită femeii pentru pierderea fondului dotal.

### Persoanele cărora incumbă sarcina de a plăti dota.

Dota se plătește de acela care a constituit-o, fie rudă sau străin, sau de moștenitorii săi, în caz când el s'a săvârșit din viață fără a o plăti, aceasta fiind o datorie a succesiunii <sup>(2)</sup>. „Când tatăl sau mama, o rudă sau un străin, făgăduiește zestre și nu o dă, zice codul Caragea (art. 18, partea III-a capit. 16), atunci bărbatul e slobod s'o ceară prin judecată” <sup>(3)</sup>.

Dota se plătește de constitutor sau de moștenitorii lui. C. Caragea.

După art. 1623 din codul Calimach (1220 C. austriac), tatăl și bunul despre tată erau mai cu seamă datori să înzestreze pe fiica sau nepoata lor, după rangul și starea ce aveau în societate, conform regulei: *Paternum officium est dotare filias* <sup>(4)</sup>; iar mama numai atunci era datoare a în-

C. Calimach. Art. 1623.

vituți legale, la care el trebuie să fie supus din cauza unei imperioase necesități (art. 616). Cpr. Guillaouard, Benech, *op.* și *loco supra cit.*

(1) Planiol. III. 1495, 5<sup>o</sup>; Cas. fr. și C. Agen, Sirey, 90. 2. 89 și 91; D. P. 91. 2. 486, etc.

(2) „Dacă cineva făgăduind zestre, va muri înainte de căsătoria pentru care o făgăduise, zice art. 1631 din codul Calimach, datori sunt moștenitorii lui să o dea”.

C. Calimach. Art. 1631.

(3) Vezi și art. 10 din acelaș cod, *loco supra cit.*

(4) Codul Calimach mai are în această privință și alte dispoziții, pe care le reproducem aci: „Tatăl nu poate înzestra pe fiică din lucrurile femeii sale, fără învoirea ei; iar dacă va face una ca aceasta, și pe urmă se vor lua înapoi prin judecată aceste lucruri, după pornirea jalbei din partea femeii sau a moștenitorilor ei, atunci dator este el, fiind tras de către ginere, să plătească sau să răspundă de al doilea zestrea fiicei din ale sale” (art. 1624). „Nu poate tatăl să înzestreze pe fiica sa din zestrea murei sale, zice de asemenea codul Caragea, de nu va vrea ea” (art. 14, partea III-a, capit. 16).

C. Calimach. Art. 1624 și C. Caragea.

Art. 1625 din codul Calimach ne arată când tatăl sau bunul nu aveau îndatorirea de a înzestra pe fiica sau nepoata lor.

C. Calimach. Art. 1625.

Această obligație încetă în cazurile următoare: când ei erau săraci; când fiica sau nepoata aveau de aiurea dreaptă a lor avere îndestulă spre darea zestrei cuviincioase; când ginerile lepădă zestrea de bună voie; când fiica se făcea nevrednică de înzestrare, adică: în cazurile prevăzute de art. 695—698 și 978 din acest cod; când fata sau nepoata se depărtă din dreapta credință creștinească și, în fine, când ele, nefiind încă în deplină vârstă, se măritau fără știrea sau voia părinților. Cpr. în această din urmă privință art. 1222 C. austriac, care are următoarea cuprindere: „De câteori o fată s'a măritat fără știrea sau în contra voinței părinților ei (*ohne Wissen, oder gegen den Willen ihrer Eltern*) și tribunalul găsește întemeiate motivele părinților, acești din urmă nu sunt obligați a constitui o dotă, chiar dacă mai în urmă ar fi ratificat această căsătorie“.

C. austriac.  
Art. 1222.

Când eră îndoială asupra averii constituită zestre, prezumția juridică eră că această zestre s'a constituit din averea viitoareii soții, iar dacă părinții dădeau zestre sprevrâstnicei fiice sau nepoate, zestrea se socotea dată din însăși a lor avere (art. 1628 C. Calimach, 1224 C. austriac).

Toți făgăduitorii de zestre hotărîtă, fie rude sau străini, fie bărbați sau femei (cpr. L. 41, Pr., Dig., *De jure dotium*, 23, 3), dacă erau în vârstă legitimă, erau datori s'o dea fără nicio pricinuire sau întâmpinare, socotindu-se că au dăruit-o. Dacă se făcuse alcătuire despre aceasta (art. 1629 C. Calimah). Vezi și § 3, capit. 33 C. Andr. Donici, care are următoarea cuprindere: „Cel ce făgăduște zestre dator este a o da, precum și muma dintru ale sale și frații dintru ale lor, și oricine va fi în vrâstă legiunită, sau bărbat, sau femeie, și va făgădui zestre, dator este a împlini cele ce au făgăduit, măcar să fi fost nevoit a făgădui, iar nevrâstnicii se ajută pentru nevrâstnicia lor“.

Făgăduitorul de zestre care, din întâmplare, scăpătase, nu eră dator a plăti toată zestrea promisă, ci numai cât putea, lăsându-i-se cele trebuincioase pentru viața sa (art. 1630 C. Calimach).

Predarea zestrei se putea cere îndată după săvârșirea cununiei, dacă niciun termen nu se hotărîse pentru aceasta (art. 1632 C. Calimach).

Făgăduitorul zestrei putea, însă, să prelungească predarea ei până la împlinirea de doi ani, plătind din ziua cununiei rodurile sau dobânzile ei, iar după împlinirea de doi ani, el trebuia neapărat s'o predea bărbatului, dacă nicio alcătuire nu intervenise în această privință (art. 1633 C. Calimach și § 7 capit. 33 C. Andr. Donici). Zestrea se putea da bărbatului și mai înainte de cununie (art. 1652 C. Calimah).

Bărbatul care, în timpul căsătoriei, fusese deposedat prin judecată de lucrul primit ca zestre, avea drept să ceară dela

C. Calimach.  
Art. 1628.

C. Calimach.  
Art. 1629 și  
C. Andr. Donici.

C. Calimach.  
Art. 1630.

Art. 1632.

C. Calimach.  
Art. 1633,  
1652 și C.  
Andr. Donici.

C. Calimach.  
Art. 1644.

zestră pe fiica ei când tatăl era sărac, sau *când ea era de altă dogmă și fiica ortodoxă* <sup>(1)</sup>.

Această obligație apăsă deopotrivă și asupra părintelui adoptiv (art. 1627 C. Calimach <sup>2</sup>). C. Calimach.  
Art. 1627.

După codul Caragea, mama nu avea datoria, ei numai facultatea de a înzestră pe fiica sa (art. 15, partea III-a, capit. 16). Tatăl avea, din contra, obligația de a-și înzestră fiicele din avutul lui (art. 12, *loco cit.*). C. Caragea.

După acest cod al țarei românești, fetele nemostenind pe părinții lor, obligația de înzestrare apăsă și asupra fraților, care erau datori să înzestreze pe surorile lor chiar din avutul lor propriu (art. 13, *loco cit.*) <sup>(3)</sup>. Oblig. fraților  
de a-și în-  
zestră suro-  
rile.

Astăzi, o știm, părinții nu mai au decât o obligație naturală (după unii morală) de a-și înzestră și căpătui copiii <sup>(4)</sup>. Inzestrare.  
Oblig. natu-  
rală.

înzestrător un lucru de aceeași calitate și câtime, sau prețul lui adevărat (art. 1644 C. Calimach), etc. Vezi *supră*, p. 216. nota 1.

(1) Vezi *supră*, p. 27. — Art. 1220 din codul austriac nu prevede cazul când fiica și mama ar fi de religii deosebite, însă are, la fine, un paragraf, pe care codul Calimach nu-l reproduce, în care se zice că o fiică naturală nu poate să ceară dotă decât dela mamă-sa. „*Eine uneheliche Tochter kann nur von ihrer Mutter ein Heirathsgut verlangen*“. C. austriac.  
Art. 1220,  
1221, 1223.

După art. 1221 din acelaș cod (dispoziție iarăși nereprodusă în codul Calimach), părinții și bunii pot fi scutiți de tribunal de obligația de înzestrare. — În orice caz, fata înzestrată, care-și pierde dota chiar fără culpa ei (*obschon ohne ihr Verschulden*), nu mai are drept la o a doua dotă, chiar în caz de a se căsători a doua oară (art. 1223 C. austriac), etc.

(2) „Cel ce va luă fiică de suflet, dator este ca s'o înzestreze, zice codul lui Andr. Donici (§ 14, capit. 33), precum și rudele cele din sus care vor luă fii și fete de suflet; și după moartea lor nerămânând moștenitori, zestrea se întoarce înapoi“. Art. 2 din acelaș capit. al aceluiaș cod, zice, de asemenea; „Tatăl, zestrea fiicelor sale, cum și darurile ce va făgădui înaintea nunței pentru fiii săi, este dator dintru ale sale ale dă, precum și cel ce va luă fiică de suflet, dator este dintru ale sale a o înzestră“. C. Andr. Do-  
nici.

(3) Vezi *supră*, p. 32, text și nota 1 și *întră*, p. 238, text și nota 1. Vezi asupra acestei dispoziții a dreptului nostru anterior, tom. III, partea II-a, al Coment. noastre, nota 2 dela p. 149 urm. (ed. a 2-a).

(4) Vezi *supră*, 160, 178, 183—185, text și note, etc.

Părinții care și-au înzestrat copiii, sunt datori să le dea dota promisă.

Dacă, din propria lor voință, *nullo jure cogente* <sup>(1)</sup>, părinții au înzestrat pe un copil al lor, ei sunt datori să-și execute această obligație cu bunurile lor (art. 1718), chiar dacă copilul înzestrat ar avea averea sa proprie (art. 1238) <sup>(2)</sup>. Legea distinge, în această privință, cazul când dota a fost constituită de ambii părinți, de acela în care ea a fost constituită numai de unul din ei.

### Cazul când dota a fost constituită de ambii părinți ai soțului.

**Art. 1237 § 1.** — Dacă tatăl și mama constituiesc împreună o dotă, fără a distinge partea fiecăruia, dota se consideră constituită în porțiuni egale. (Art. 1238 C. civ. Art. 1544 § 1 C. fr.) <sup>(3)</sup>.

Cazul când dota a fost constituită de ambii părinți, fără determinarea părții contributive a fiecăruia din ei.

De câteori ambii părinți au constituit împreună o dotă unui copil al lor, fără a se determina partea contribuitoare a fiecăruia din ei, ei vor fi obligați a o plăti fiecare pe jumătate, dota fiind presupusă, în asemenea caz, a fi constituită în porțiuni egale. Legea nu împiedică însă pe soți să determine, prin comuna lor înțelegere, partea ce fiecare urmează a plăti din dota constituită de amândoi <sup>(4)</sup>.

Amândoi părinții trebuie să fi vorbit în contract.

Dota se consideră constituită de amândoi părinți când amândoi au vorbit în contractul matrimonial; când, de exemplu, ei au zis: subscrișii, tatăl și mama viitoarei soții, îi constituim dotă. la căsătoria ei, suma de 100000 lei.

Intenție tacită.

Intenția de a constitui o dotă împreună nu are nevoie de a fi declarată în termeni expresi, ea putând să rezulte din diferitele clauze ale contractului <sup>(5)</sup>.

(1) „*Donari videtur, quod nullo jure cogente, conceditur*“. L. 82, Dig., *De diversis regulis juris antiqui*, 50, 17.

C. Caragea.

(2) „Care tată, ori mamă, ori rudă sau străin, va făgădui zestre, e dator a o da negreșit“, zice art. 16, partea III-a, capit. 16 din codul Caragea.

Art. 1438 C. francez.

(3) Art. 1438 din codul fr. (nereprodus la noi) repetă același lucru pentru soții căsătoriți sub regimul de comunitate.

(4) Cas. rom. și C. București, Bult. 1901, pag. 1634 și *Dreptul* din 1902, No. 13; Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3076; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 78 și toți autorii.

(5) Guillouard, *op. cit.*, I, 145; Laurent, XXI, 166; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 77; C. Bourges, D. P. 52. 2. 11; Sirey, 53. 2. 345, etc.

Rămâne însă bine înțeles că unul din soți nu răspunde pentru partea contributivă a celuilalt, dacă nu există în această privință o declarație expresă de solidaritate: căci solidaritatea nu este presupusă decât în materie comercială (art. 1041 C. civ., 42 C. com.)<sup>(1)</sup>.

Art. 1041  
C. civ. și 42  
C. com.

Dacă dota, constituită de ambii părinți împreună, este plătită numai de unul din ei din bunurile sale proprii, acel care a plătit partea integrală devine creditorul celuilalt soț pentru jumătate din valoarea acestor bunuri<sup>(2)</sup>.

Cazul când  
unul din soți  
a plătit dota  
întreagă.

Se poate întâmpla ca soții (părinții) să constituiească o dotă împreună, adăugând însă că întreaga dotă va fi imputată asupra succesiunii aceluia din ei care se va săvârși cel întâiu din viață<sup>(3)</sup>. În asemenea caz se decide că soții, cât trăiesc, sunt obligați la plata dotei, fiecare pe jumătate, și că copilul înzestrat se poate adresa la fiecare din ei pentru partea sa respectivă<sup>(4)</sup>.

Cazul când  
dota urmează  
a fi imputată  
asupra succe-  
siunii celui  
dintâi dece-  
dat.

Soțul rămas în viață, care a plătit o parte din dotă, își va lua însă înapoi această parte din succesiunea soțului săvârșit din viață, fără a putea, la caz de insolvabilitate a acestei succesiuni, să exercite vreo repetiție contra copilului

Dreptul so-  
țului care a  
plătit o parte  
din dotă.

(1) Vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 158, text și nota 1 și Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1903, No. 36. Cpr. Marcadé, VI, art. 1544, No. II, *in fine*, p. 29; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 90 urm.; Planiol, III, 858; Troplong, *op. cit.*, IV, 3077.—Soțul care, din cauza solidarității stipulate în mod expres, va plăti dota peste partea sa contributivă, va avea recurs contra celuilalt soț (art. 1052, 1053), așa că, în privința raporturilor dintre constitutorii dotei, repartiția se va face tot pe jumătate. Planiol, *loco cit.*; Guillouard, *op. cit.*, I, 146; C. Dijon, Sirey, 94. 2. 12; D. P. 94. 2. 575, etc.

(2) Aubry et Rau, V, § 500, pag. 223, text *in fine*; Rodière et Pont, *op. cit.*, I, 101; Guillouard, *Idem*, I, 143; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 81, etc.

(3) asemenea clauză, admisă în vechiul drept francez, se obișnuște uneori și astăzi și se consideră ea licită. Vezi considerațiile istorice în nota profesorului Esmein (Sirey 1900. I. 81 urm.).

(4) Guillouard, *Contrat de mariage*, I, 147; Rodière et Pont, *Idem*, I, 107; Baudry et Surville, *Idem*, I, 221; T. Huc, V, 349, p. 419; Laurent, XXI, 171; Aubry et Rau, V, § 500, pag. 226. La caz de a se fi stipulat solidaritatea, fiecare din părinți va putea fi urmărit pentru dota întreagă, rămânând ea rapor-



donatar, care, prin luarea dotei sale, n'a făcut decât să primească ceea ce îi eră datorit legalmente<sup>(1)</sup>.

Autorii și jurisprudența zic că, în asemenea caz, ambii soți sunt obligați *actualmente*, însă *sub eventualitatea unei rezoluțiuni*<sup>(2)</sup>.

Cazul când, la moartea unuia din soți, dota nu este încă plătită.

Dacă la moartea unuia din soți dota nu este încă plătită, copilul înzestrat nu va putea, afară de cazul unei stipulații contrare, prevăzută în contractul matrimonial, să-și primească dota decât din averea lăsată de soțul care a murit întâiu. Și, în asemenea caz, dacă dota este mai mare decât partea de succesiune a copilului înzestrat din bunurile soțului săvârșit cel întâiu din viață, soțul care trăește nu este, în principiu, obligat a o completa<sup>(3)</sup>, de câteori aceasta nu rezultă din clauzele contractului<sup>(4)</sup>.

## 2° Cazul când dota a fost constituită numai de unul din părinți.

**Art. 1237 § 2.** — Dacă dota este constituită numai de tată, pentru partea sa și a mamei, aceasta, chiar prezentă de ar fi fost la facerea contractului, și *chiar de l-ar fi scris*<sup>(5)</sup>, nu va fi de loc îndatorată, ci dota va rămâneă întreagă în sarcina tatălui. (Art. 1238 C. civ. Art. 1544 § 2 C. fr.)

Constit. de dotă făcută numai de tată.

Constituirea de dotă făcută numai de tată, nu-l obligă decât pe dânsul, chiar dacă el ar fi vorbit de bunurile mamei,

turile dintre constituitori să se reguleze mai pe urmă între ei. Guillouard, *op. cit.*, I, 146.

(1) Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, I, 107; Baudry et Surville, *Idem*, I, 222, etc.

(2) Vezi Guillouard, *Contrat de mariage*, I, 147.

(3) Guillouard, *op. cit.*, I, 148; Troplong, *Idem*, IV, 3076; Rodière et Pont, *Idem*, I, 107; Baudry et Surville, *Idem*, I, 221; Laurent, XXI, 170, *in fine*; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 106 urm.; Aubry et Rau, V, § 500, p. 225, 226, etc.

(4) Baudry et Surville, *op. și loco supra cit.* Cpr. și Cas. fr. D. P. 1899. I. 505; Sirey, 1900. I. 81, etc.

(5) Cuvintele: „și chiar dacă l-ar fi scris” nu există în textul corespunzător francez, ci sunt adaoase de legiuitorul nostru, după Marcadé (VI, art. 1544, No. 1), care zice că prezența și semnătura mamei se explică: „soit par son état de dépendance, soit par son désir d'honorer le contrat de mariage de son enfant”. Vezi și Duranton, XV, 367, p. 415 (ed. a 4-a).

Deoseb. de redacție de C. francez.

pentru că bărbatul, în lipsa unui mandat, n'are calitatea de a vorbi în numele soției sale. Femeea care a subsemnat contractul matrimonial, fără a fi făcut nicio declarație, este presupusă a fi dat concursul său *honoris causa*. Pentru ea femeea să poată fi considerată ca constituitoare de dotă, trebuie să fi vorbit în contractul matrimonial, sau să fi dat mandat bărbatului de a vorbi în numele ei <sup>(1)</sup>.

Aceste principii sunt aplicabile chiar atunci când, sub regimul dotal, soții ar fi stipulat o societate de achiziții (art. 1287 urm.). Dota constituită numai de tată în lucruri de ale societății va fi în sarcina societății <sup>(2)</sup>.

Art. 1287  
urm.

Și *vice-versa*, dota constituită de mamă, chiar cu autorizarea bărbatului, n'o obligă decât pe ea. Bărbatul nu este personal obligat, însă el nu mai poate avea folosința bunurilor constituite dotă de către femei <sup>(3)</sup>.

Cazul când  
dota este con-  
stituită numai  
de mamă.

În ambele cazuri mai sus expuse, adică: fie că constituirea dotei emană dela amândoi părinții (art. 1237 § 1), fie numai dela unul din ei (art. 1237 § 2), dota se va lua, afară de cazul unei stipulații contrare, din averea constituitorului, chiar dacă fiica dotată ar avea averea sa proprie. Acest principiu, care este aplicabil nu numai regimului dotal, dar oricărui alt regim adoptat de soții donatari <sup>(4)</sup>, este înseris în art. 1238:

Art. 1238.

**Art. 1238.** — Deși fiica dotată de tatăl *sau* <sup>(5)</sup> și de mama sa, ar avea averea sa proprie de care se bucură <sup>(6)</sup>, dota se va lua din

(1) Cpr. Thiry, III, 512; Marcadé, VI, art. 1544, No. 1; Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, I, 106; Guillouard, *Idem*, I, 150; Troplong, *Idem*, IV, 3070, 3071; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 115 și toți autorii.

(2) Marcadé, VI, art. 1544, No. I, *in fine*; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 121, etc.

(3) Cpr. Troplong, *op. cit.*, IV, 3075; Guillouard, *Idem*, I, 152; Aubry et Rau, V, § 500, p. 224; Tessier, *Tr. de la dot*, I, 29, p. 127; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 122, etc.

(4) Vezi Guillouard, *op. cit.*, I, 142; Rodière et Pont, *Idem*, I, 97; Planiol, III, 856; Aubry et Rau, V, § 500, p. 223, nota 7; Laurent, XXI, 160. Aceeași observație se aplică atât art. 1237 cât și art. 1238 și 1239. Aubry et Rau, *loco cit.*: T. Hue, IX, 430; Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, I, 217; Guillouard, *Idem*, I, 153, etc.

(5) Textul fr. (1546) zice și de mamă.

(6) Adică: a cărei uzufruct legal aparține părinților (art. 338

averea constituintorilor, dacă nu este stipulațiune contrară. (Art. 338, 421, 1237 C. civ. Art. 1546 C. fr.).

Prezumție de liberalitate.  
C. Calimach.  
Art. 1628.

Prin interpretarea voinței părților, acest text presupune, cu drept cuvânt, că constituintorul dotei, condus de afecțiunea părintească, a înțeles să facă o liberalitate ficei sale. Această prezumpție nu există în codul Calimach, decât atunci când părinții înzestrau o sprevrâsnică; în celelalte cazuri, la caz de îndoială, zestrea se socotea ca fiind constituită din averea proprie a viitoarei soții (art. 1628 C. Calimach) <sup>(1)</sup>.

Cazurile de aplicare ale art. 1238.

Art. 1238 din codul civil nu se aplică decât atunci când dota consistă într'o sumă de bani, sau în alte lucruri fungibile; căci el n'ar mai fi aplicabil de câteori ea ar consistă într'un imobil, care ar aparține viitoarei soții și asupra căruia constituintorul ar avea uzufructul <sup>(2)</sup>.

### 3<sup>o</sup> Cazul când dota a fost constituită de părintele supraviețuitor.

**Art. 1239.** — Când cel rămas în viață dintre soți (părinti) constituie o dotă din bunuri paterne și materne, fără a specifica porțiunea fiecăruia, dota se va lua mai întâiu din partea ce are viitorul soț în averea defunctului și, la neajungere, din averea soțului constituintor. (Art. 1238 C. civ. Art. 1545 C. fr.).

Cazul când părintele supraviețuitor a constituit o dotă din bunurile paterne și materne.

Dacă părintele supraviețuitor a constituit o dotă din bunurile paterne și materne, fără a specifica nicio parte din aceste bunuri, dota se va lua mai întâiu din bunurile părintelui săvârșit din viață, cuvenite ficei înzestrate cu titlu de succesiune, și numai la caz de neajungere, din averea părintelui constituintor. Legea interpretând voința constituintorului dotei, care constituintor a vorbit *de bunuri paterne și materne*, sau care a reprodus aceeași idee prin alte cuvinte <sup>(3)</sup>, presupune, cu drept cuvânt, că el a voit mai întâiu să se libereze față de copilul său, înainte de a-i face o li-

C. civ.), după cum se exprimă art. 1394 din codul italian și art. 1546 din codul francez.

(1) Cpr. art. 1224 C. austriac. Vezi și *suprà*, p. 222, *ad notam*.

(2) Cpr. Thiry, III, 512, p. 528.

(3) Marcadé, VI, art. 1544, 1545, No. II, p. 29.

beralitate: *Nemo facile donare praesumitur*, sau: *Nemo liberalis nisi liberatus* <sup>(1)</sup>.

Această prezumpție n'ar mai avea însă loc atunci când constituitorul dotei nu s'ar fi referit la bunurile paterne și materne, sau dacă ar fi determinat partea contribuitoare din aceste bunuri <sup>(2)</sup>.

Iată însă un părinte, de exemplu, tatăl supraviețuitor, care constituie o dotă fiicei sale în termenii următori: Inzestrez pe fiica mea cu 30000 lei din averea paternă și 30000 lei din averea maternă. Presupunând că, în asemenea caz, nu s'ar găsi în averea soției sale, săvârșită din viață (mama copilei înzestrate) decât 15000 lei, acest părinte fi-va obligat să plătească peste partea lui din bunurile sale, cei 15000 lei, care nu s'au găsit în averea defunctei sale soții? Afirmativa eră admisă în vechiul drept francez și este generalmente admisă și astăzi, pentrucă părintele supraviețuitor fiind detentorul succesiunii, în calitate de tutor legal al copiilor săi, a trebuit să cunoască valoarea succesiunii lăsată de soția sa. Deci, dacă dota constituită de el din averea soției sale este mai mare decât această avere, lucrul nu se poate explica altfel decât că el a înțeles să plătească din bunurile sale întreaga sumă promisă <sup>(3)</sup>.

Cazul când constituitorul dotei plătește întreaga sumă promisă. Controversă.

#### 4<sup>o</sup> Cazul când dota a fost constituită de un străin.

Regulele mai sus expuse sunt, în principiu, aplicabile și atunci când dota a fost constituită de o persoană care

Aplic. acelu-rași regule.

(1) Este, în adevăr, de principiu că liberalitățile nu se presupun, ci trebuie să rezulte din cuprinsul actului. Cpr. Cas. rom. Bult. 1903, p. 638 și *Cr. judiciar* din 1903, No. 47.

(2) Cpr. Thiry, III, 512, *in fine*, p. 528.

(3) Vezi în acest sens, Odier, *Contrat de mariage*, III, 1133; Guillonard, *Idem*, I, 153; Rodière et Pont, *Idem*, I, 100; Troplong, *Idem*, IV, 3086; Aubry et Rau, V, § 500, p. 225, text și nota 14; Marcadé, VI, art. 1545, No. II; Benoit, *Tr. de la dot*, I, 57, p. 68 urm.; Tessier, *Idem*, I, p. 134 urm.; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 133 urm. Acești din urmă autori (*loco cit.*) nu admit însă soluția de mai sus, decât atunci când valoarea bunurilor lăstate de soția constituitorului nu eră cunoscută de viitorii soți. — *In fine*, Seriziat (*Régime dotal*, 40 urm.,

nu eră rudă cu viitorii soți. Astfel, liberalitatea făcută unui copil străin, de doi soți împreună, se consideră, afară de cazul unei stipulații contrare, ca făcută de fiecare din ei pentru jumătate <sup>(1)</sup>.

Dota constituită fie de părinți, fie de o persoană străină, care ar fi debitorii viitoarei soții, se va lua din bunurile constituitorilor, iar nu din cecece ei îi datoresc <sup>(2)</sup>.

Cazul când constituitorul dotei e uzufructuarul bunului ce aparține soțului înzestrat.

De asemenea, dacă constituitorul dotei este uzufructuarul unui bun care aparține în nudă proprietate soțului înzestrat, constituitorul dotei este presupus a fi voit să oblige, prin constituirea dotei, restul patrimoniului lui, iar nu bunul grevat de uzufruct. Contrariul n'ar putea să rezulte decât dintr'o clauză a contractului dotal <sup>(3)</sup>.

Cazul când se poate cere și legatul și dota.

În fine, se decide, de asemenea, că dacă tatăl, debitor al dotei fiicei sale, i-a lăsat prin testament o sumă egală cu cea constituită dotă, fără a fi manifestat voința că acest legat să ție loc de dotă, fiica înzestrată va putea, la moartea părintelui său, să ceară și legatul și dota <sup>(4)</sup>.

Dacă presupunem ipoteza inversă, adică că un părinte, după ce a făcut un legat fiicei sale, i-a constituit apoi o dotă, fără ea să rezulte de nicăiri că intenția lui ar fi fost numai de a confirma legatul, fiica înzestrată, pe lângă dota ce va primi, va putea cere și legatul, se înțelege în limitele părții disponibile, pentrucă ambele liberalități sunt independente una de alta și pot foarte bine subzista împreună <sup>(5)</sup>.

pag. 46 urm.) crede că dacă bunurile materne consistau în creanțe, pe care tatăl, constituitor al dotei, putea să le creadă bune, el n'ar fi ținut a repară paguba ce ar rezulta pentru viitorii soți din insolvabilitatea debitorilor.

(1) Guillaud, *op. cit.*, I, 155; Rodière et Pont, *Idem*, I, 108; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 136, etc.

(2) Duranton, XV, 368; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 139, etc.

(3) Guillaud, *Contrat de mariage*, I, 155; Rodière et Pont, *Idem*, I, 108, etc.

(4) Cpr. Tessier, *Tr. de la dot*, I, p. 149, No. 36; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 141, etc.

(5) În vechiul drept francez, se făcea următoarea distincție: sau dota eră egală, ori superioară sumei legate, și atunci numai dota putea fi cerută; sau ea eră inferioară sumei legate mai în urmă și, în asemenea caz, fiica înzestrată nu putea cere decât suma din legat care întrecea dota. Vezi Roussilhe, *Tr.*

Despre raportul dotei <sup>(1)</sup>.

Dota fiind, față de constituitorul ei, un act cu titlu gratuit, o liberalitate, este supusă raportului, când descendentul înzestrat vine la succesiunea ascendentului dăruitor, în concurență cu alți descendenți <sup>(2)</sup>. Din dispozițiile art. 751

*de la dot*, 100. — Tessier (*op. cit.*, I, p. 150—152) admite și astăzi distincția dreptului vechiu, soluție care ni se pare arbitrară, întrucât ea nu se întemeiază pe nicio considerație serioasă.

- (1) Vezi asupra acestei materii, tom. III, partea II-a, al Coment. noastre, p. 593 urm. (ed. a 2-a). Cpr. Pand. belges, v<sup>o</sup> *Dot*, No. 100 urm. și 733 urm.

Art. 843 din codul francez urmând, în această privință Novela 18, capit. 6, supune raportului nu numai donațiunile între vii, dar și legatele. de câteori ele n'au fost scutite de această formalitate printr'o anume clauză. La noi, chestiunea de a se ști dacă legatele sunt, în principiu, supuse raportului, este controversată. Vezi tom. III, partea II-a, al Coment. noastre, p. 614 urm. (ed. a 2-a). Curtea noastră supremă a decis de curând (23 Ianuarie 1915) că, după art. 751 C. civil, obligația credelui de a raporta la masa succesorală liberalitățile primite dela defunct nu se aplică decât liberalităților între vii, iar nu și celor testamentare. Din împrejurarea că numai donațiunile între vii sunt supuse raportului rezultă că eredele rezervatar, când este în acelaș timp și legatarul unei părți din succesiune, poate cere, pe lângă legatul său, și rezerva ce i se cuvine ca moștenitor ab intestat, chiar dacă legatul nu cuprinde o dispensă expresă de raport, o asemenea dispensă fiind cuprinsă în orice liberalitate testamentară. Cas. rom., S-a I-a, decizia No. 46, din 23 Ianuarie 1915. *Jurisprudența română* din 1915, No. 12, pag. 178, No. de ordine 160, lit. a și b.

Raportul legatelor.  
Controversă.

- (2) Cpr. C. București, *Cr. judiciar* din 1898, No. 1, pag. 5 și No. 5, pag. 35.

Știm, în adevăr, că legiuitorul nostru, părăsind codul francez, pe care l-a avut de model, și reproducând principiile dreptului roman, admise atât în codul italian cât și în codul german, a preseris raportul numai în linie dreaptă descendentă, *inter fratres*. Vezi tom. III, partea II-a, al Coment. noastre, p. 516 urm. (ed. a 2-a).

Admiterea raportului numai între frați.

Aceeaș soluție este admisă și prin legea bulgară asupra succesiunilor, din 17 Decembrie 1889. — *Copiii sau descendenții*, care primesc succesiunea, chiar sub beneficiu de inventar, împreună cu frații și surorile sau cu descendenții lor, zice

L. bulgară asupra succesiunilor.

și 758 C. civil, zice Curtea de casație, printr'o decizie recentă (3 Noembrie 1914), rezultă că fiica dotată nu poate veni la succesiunea părintelui ei înzestrător, decât raportând comoștenitorilor săi, frații și surorile sale sau descendenții acestora, dota primită, afară numai dacă a fost făcută cu dispensă de raport, sau dacă fiica înzestrată renunță la succesiunea înzestrătorului. Prin urmare, instanța de fond, care constată, în fapt, că fiica înzestrată este comoștenitoare și că dota primită de ea nu este scutită de raport, cu drept cuvânt admite acțiunea în împărțeală introdusă de frații și surorile acestei fiice, obligând-o a raporta dota primită, spre a fi împărțită între toți moștenitorii, și aceasta chiar în cazul când averea succesorală ar consista numai în imobilul constituit dotă (<sup>1</sup>).

Dr. roman și  
C. Calimach.

Raportul dotei eră admis și la Romani (<sup>2</sup>). El nu eră însă admis în codul Calimach (<sup>3</sup>).

art. 251 din legea suscitată, sunt datori să raporteze comoștenitorilor lor tot ceea ce au primit dela defunct ca dar, atât direct cât și indirect, cu excepția cazurilor când dăruitorul a dispus altfel în această privință".

Femecea care renunță la succesiunea ascendentului ei constituitor al dotei, nu este obligată la raport; ea păstrează bunurile constituite dotă, dacă aceste bunuri nu întrec partea disponibilă (art. 752 C. civil). Cpr. Benoit, *Tr. de la dot.*, I, 352, p. 503. Vezi și tom. III, partea II-a, al Coment. noastre, p. 561.

Cazul când  
moștenitorul  
renunță la  
succesiune.  
Neraportarea  
dotei.

Dr. roman.

Aceeaș soluție eră admisă și la Romani: „*Fuit quæstionis, an si sua heres filia patri cum fratribus, contenta dote abtineat se bonis, compellatur eam conferre? Et divus Marcus rescripsit. non compelli abtinentem se ab hereditate patris. Ergo non tantum data apud maritum remanebit, sed et promissa exigetur etiam a fratribus, et est aris alieni loco: abscessit enim a bonis patris*“ (I. 9, Dig., *De dotis collatione*, 37, 7).

(<sup>1</sup>) Cas. S-a I-a, decizia No. 507, din 3 Noembrie 1914. *Jurisprudența română* din 1915, No. 1, p. 8, No. de ordine 5.

(<sup>2</sup>) L. 17, Cod, *De collationibus*, 6, 2.

(<sup>3</sup>) „Nu se pun la sinisfora, zice art. 1010 lit. g din codul Calimach, câte au dat părinții zestre fiicei lor“. Vezi și art. 1013 din acelaș cod, unde se zice: „Fiicele înzestrate de către părinți nu pot cere sinisfora, dar nici sunt silite să pue la mijloc zestrurile lor“. Cpr. Cas. rom. și C. Galați, *Dreptul* din 1890, No. 1 și din 1897, No. 31. Vezi și B. M. Missir, *Dreptul* din 1876, No. 3, p. 22. — Vezi însă art. 788 și 790 C. aus-

C. Calimach.  
Art. 1010  
lit. g și 1013.

Codul actual a admis, din contra, raportul zestrei, dacă ascendentul n'a manifestat o voință contrară, pentru a restabili egalitatea membrilor aceleiași familii <sup>(1)</sup>. Dr. actual.

Se naște însă întrebarea: la care succesiune se va face Succes. la care se face raportul.

triac. -- In codurile Ipsilant și Caragea nu putea să fie vorba de raportul dotei, fiindcă fetele nu moșteneau pe părinții lor. C. Ipsilant și Caragea.  
 In pravila lui Matei Basarab, fetele moștenind de o potrivă cu băieții (glava 273; v. t. III. partea II-a, al Coment. noastre, nota 2 dela p. 140 urm.), raportul dotei își are sfârșit: „Fata măritată aduce-și ea întâi zeastrea cărea i-au dat tată-sau și darul dinaintea nunței și le ameastecă cu bucatele tătâne-seu, și aduc și frații ei hainele-și sau ce vor avea de le va fi dat tatăl lor când au fost viu, și atunci împart toți frații toama, și ceale ce s'au fost dat zeastre și ceale ce nu s'au fost dat zeastre, iar cartea carea va face sau au făcut tatăl lor la moartea lui, sau muma, aceia să fie adevărat cât au vrut și au scris“ (glava 277). Pravila lui Matei Basarab.

(1) Raportul are, deci, de scop restabilirea egalității între copiii aceleiași persoane: „Fiindcă firește dreptatea urmează, zice codul lui Andr. Donici (§ 1, capit. 39), ca moștenirea părintească între fii să se împartă în părți drepte și de o potrivă, pentru aceasta părinții ce vor înzestră, sau vor da în viața lor unor din fii, partea ce vor voi, și pre urmă întâmplându-se să moară fără diată, sau și cu diată, întru care pentru aceia nu vor pomeni: atuncea pot fii aceia, de vor socoti că au luat mai puțină parte, să aducă și să pue la mijloc cele ce au luat dela părinți, și unindu-le cu averea ce au rămas în casa părintească, să împărțească în părți drepte cu ceilalți frați (care aceasta se numește în pravilă *sinisfora*, adică: împreună aducere“). Cuvântul *sinisfora* (συν φερειν) trece și în codul Calimach (art. 1006 urm.). Scopul raportului. C. Andr. Donici.

Din împrejurarea că cererea de raport tinde la egalizarea loturilor dintre moștenitori, s'a tras concluzia că asemenea cerere poate să fie făcută până în momentul tragerei la sorti a loturilor formate de expert. Prin urmare, violează dispozițiile art. 744 din codul civil instanța de fond când respinge cererea de raport, pentru motiv că trebuie făcută cu ocazia formării masei succesoriale. Cas. rom. Bult. 1911, pag. 621. S'a decis, de asemenea, cu drept cuvânt, că cererea de raport între comoștenitori, tinzând la egalizarea loturilor, constituie un mijloc de apărare și, deci, poate fi făcută pentru prima oară în apel. Cas. rom. Bult. 1912, p. 260; *Cr. judiciar* din 1912, No. 32, p. 383 (rezumate) și *Dreptul* din 1912, No. 48 (cu observ. noastră). Vezi și tom. III. partea II-a, al Coment. noastre, p. 531 și 588 (ed. a 2-a). Cererea de raport poate fi făcută până în momentul tragerei sortilor, și chiar pentru prima oară în apel.



raportul? Dacă dota a fost constituită de ambii părinți împreună, fără a se distinge partea fiecăruia din ei (art. 1237, § 1), raportul se face pentru jumătate la succesiunea fiecăruia din ei<sup>(1)</sup>. Această soluție nu suferă nicio îndoială de câteori dota a fost plătită pe jumătate de ambii părinți. Chestiunea este însă controversată în Franța, în caz când dota a fost plătită numai de unul din părinți, deși ea fusese constituită de amândoi. Se susține că, și în asemenea caz, raportul trebuie să se facă la succesiunea ambilor părinți; și în favoarea acestui sistem se trage argument din art. 1438 dela titlul comunității<sup>(2)</sup>, care la noi lipsește. Această soluție este cu desăvârșire inadmisibilă în legea noastră. Raportul nefăcându-se, în adevăr, decât la succesiunea dăruitorului (art. 757), în realitate numai acela este dăruitor care a plătit dota. Neputându-se raporta ceea ce nu s'a primit, raportul nu se va face decât la succesiunea aceluia care a plătit, căci numai averea sa iar nu și a celuiilalt soț a fost micșorată cu valoarea dotei, deși intervenise și acest din urmă la constituirea ei<sup>(3)</sup>.

Deci, dacă dota a fost constituită numai de unul din soți, raportul nu se va face decât la succesiunea lui<sup>(4)</sup>.

Ce se raportează.

Numai dota propriu zisă este supusă raportului, nu însă și cheltuelile de nuntă, nici prezenturile obișnuite (art. 759, *in fine*)<sup>(5)</sup>, nici trusoul, dacă el nu consistă într'o valoare prea considerabilă<sup>(6)</sup>.

S'a decis însă că cumpărătorul unui imobil dela o femeie dotală, n'are interes să refuze de a plăti o parte din

(1) Cpr. C. Riom, Sirey, *Recueil général*, t. VI (anii 1819—1821), 2, p. 309, coloana 1; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot.* 144; Guillouard, *Contrat de mariage*, I, 174; Duranton, VII, 245, etc.

(2) Vezi Guillouard, *op. cit.*, I, 174, și autorii citați în Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot.* 146. Cpr. și C. Dijon, Sirey, 94. 2. 12; D. P. 94. 2. 575, etc.

(3) Vezi în acest sens, Laurent, XXI, 174; T. Hue, IX, 239; C. Amiens, D. P. 55. 2. 108, etc.

(4) Duranton, VII, 245; Guillouard, *op. cit.*, I, 168; T. Hue, IX, 239, etc.

C. Calimach.  
Art. 1017.

(5) După art. 1017 din codul Calimach, darurile nuntești erau, din contra, supuse raportului, de câteori nu fusese sentite de această formalitate.

(6) Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot.* 158, 159.

prețul aceluși imobil direct în mâinile vânzătoarei și să depue suma la Casa de consemnații, pe motiv că imobilul ar face parte din lotul cuvenit vânzătoarei asupra succesiunii tatălui ei, care i-a constituit dotă o sumă de bani, cu clauza de o anume întrebuintare, și nu se dovedește că dota ar exista în ființă, neplătită de către defunct, însă care se cuprinde, prin efectul raportului, în partea succesorală a vânzătoarei; această opunere a cumpărătorului nu este întemeiată când se constată că vânzătoarea, neprimindu-și dota constituită, nu avea de fapt ce raporta și, deci, acea dotă nu se găsește în lotul ei prin efectul raportului <sup>(1)</sup>.

În privința modului cum se face raportul dotei, trebuie să ne referim la dreptul comun.

Astfel, dacă dota consistă în imobile, raportul se face <sup>Raportul imobilelor.</sup> în natură, de către ori soțul înzestrat a conservat proprietatea bunului <sup>(2)</sup>, și prin luare mai puțin, când imobilul a fost înstrăinat sau ipotecat (art. 765) <sup>(3)</sup>.

Dacă dota consistă în mobile, raportul se face prin luare <sup>Raportul mobilelor.</sup> mai puțin (art. 772) <sup>(4)</sup>.

Dacă dota consistă în bani, raportul se face conform <sup>Art. 769, 773.</sup> art. 773. De către ori raportul imobilelor se face în natură, drepturile reale altele decât ipoteca consimțită de soțul în-

(1) Cas. rom., S-a I-a, decizia No. 359, din 18 Iunie 1914. *Jurisprudența română* din 1914, No. 33, pag. 519, No. de ordine 522.

(2) Cpr. Trib. Brăila, *Dreptul* din 1882, No. 74. Vezi tom. III, partea II-a, al Coment. noastre, p. 648 urm.

(3) Cpr. Trib. Covurlui, *Dreptul* din 1897, No. 58. Vezi tom. III, suscitată, p. 649 urm.

(4) S'a decis că raportul dotei mobiliare urmând a se face prin <sup>Art. 738, 772</sup> luare mai puțin din celelalte bunuri succesoriale, potrivit art. 772 C. civil, tribunalul face o justă aplicare a acestui text și nu violează nici art. 738 C. civil, când menține loturile astfel cum au fost fixate definitiv de judele de ocol, compensând inegalitatea lor cu o sumă de bani din valoarea dotei mobiliare, ce unul din comostenitori avea să raporteze. Această procedură a tribunalului nu periclitează dreptul celui alt comostenitor, care a cerut raportul, de oarece acea sumă de bani este garantată cu privilegiu, potrivit art. 1737 § 3 și 1741 din codul civil. Cas. rom. S-a I-a, 25 Sept. 1913, *Dreptul* din 1914, No. 3, pag. 20 (decizie nereprodusă în *Bult. Curței*).

zestrat, cad prin aplicarea regulei: *Resoluto jure dantis, solvitur jus accipientis*, afară de cazul când, prin efectul împărțelei, imobilul supus raportului ar fi căzut în lotul soțului donatar (art. 769) (1).

### **Derogare dela regulele raportului dotei.** **Cazurile in care femeea înzestrată este scutită de raport.**

**Art. 761.** — Dacă înzestrătorul ascendent plătește bărbatului zestrea, fără asigurări suficiente, fiica înzestrată va fi datoare a raportă numai acțiunea în contra bărbatului. (Art. 751, 758, 1233 urm., 1244, 1282, 1914 C. civ. Art. 1007 § 2 C. italian).

**Art. 1282.** — Dacă, în momentul când tatăl sau mama a constituit fiicei sale o dotă, bărbatul eră deja nesolvabil și nu avea nici artă, nici profesiune, fiica dotată nu va fi datoare să raporteze la succesiunea tatălui său sau mamei sale, decât acțiunea ce are, sau ar putea avea contra bărbatului pentru restituțiunea dotei.

Dacă bărbatul a devenit nesolvabil în timpul căsătoriei, sau dacă avea o artă sau o profesiune care îi țineă loc de avere, perderea dotei cade numai asupra femeii. (Art. 670, 751 urm., 758, 761, 1233 urm., 1256 urm. C. civ. Art. 1573 C. fr.) (2).

Am intitulat acest capit.: *Cazurile în care femeea înzestrată este scutită de raport*, pentru că, după cum foarte bine observă autorii, faptul din partea femeii de a aduce comostenitorilor săi acțiunea eventuală ce ar putea să aibă în contra bărbatului ei echivalează, în adevăr, cu o scutire de raport; eăci a raportă o acțiune contra unui insolubil este a nu raportă absolut nimic: „*Hæc autem actio nullum habet penitus effectum legis*“, zice Novela 97, capit. 6, Pr., *in medio*, dela care textele de mai sus sunt împrumutate.

Art. 761 și 1282, din care unul eel puțin este deprisos, au mai fost odată explicate în t. III, partea II-a, al

(1) Cpr. Planiol, III, 875; Mourlon, III, 443. Vezi și t. III, partea II-a, al Coment. noastre, p. 653 urm. (ed. a 2-a).

(2) Art. 1282 trebuia eliminat din codul nostru, după cum a fost eliminat și din codul italian, el fiind înlocuit prin art. 761, împrumutat dela această din urmă legislație. Vezi tom. III, partea II-a, al Coment. noastre, p. 595, nota 1 (ed. a 2-a).

Coment. noastre (ed. a 2-a), p. 595 urm., la care ne mărginim a trimete pe cetitori.

### Despre raportul dotei constituite sub legea veche.

**Art. 1914.** — Fiica dotată înaintea promulgării acestei legi, de voește a veni la o ereditate deschisă în urma promulgării acestei legi, va fi obligată a raportă dota. (Art. 751 urm. C. civ.).

Prin această dispoziție tranzitorie, foarte nimerită, fiica dotată sub legea veche nu poate veni la succesiunea ascendentului ei dăruitor, deschisă sub legea nouă, fără a raportă dota primită dela dânsul. Ea ar putea să nu facă raportul, însă numai sub condiția de a renunță la succesiunea părintelui ei (art. 752) <sup>(1)</sup>.

Dispoziție  
tranzitorie.

Motivele acestei dispoziții sunt lesne de priceput. În adevăr, părintele care a înzestrat pe fiica sa sub codul Caragea, a înțeles a o împărtași cu tot ce li se cuvine din starea părintească, știind că, după legea de atunci, ea nu

Motivele  
art. 1914.

(1) Cpr. Cas. rom. și Trib. Ilfov, Bult. S-a I-a, 1884, p. 393 și *Cr. judiciar* din 1897, No. 20, p. 158. Vezi tom. I al Coment. noastre, p. 102 (ed. a 2-a) și tom. III, partea II-a, p. 599 (tot ed. a 2-a).—S'a decis că, sub imperiul codului Caragea, în vigoare în momentul punerii în lucrare a codului civil actual, se prevedea că numai copiii de sex bărbătesc moșteneau pe părinții lor, când veneau în concurență cu surori, iar legiuitorul actual introducând egalitatea fraților și a surorilor, a prevăzut, ca dispoziție tranzitorie în art. 1914, că fiica înzestrată înaintea promulgării acestei legi, de voește a veni la o succesiune deschisă sub legea actuală, este obligată a raportă dota; de unde rezultă că o atare fiică, care avea un drept câștigat de a reține donațiunea, oricare ar fi fost quantumul ei, poate astăzi să renunțe la acest drept, în care caz nu mai este obligată la raport. Pentru ca ea să fie obligată a raportă dota, trebuie din partea ei o manifestare clară și precisă, nu că renunță la succesiune, ci, din contra, că voește a o accepta. Prin urmare, face o bună aplicare a art. 1914 instanța de fond, când decide că fiica înzestrată sub legea veche, nu poate fi obligată a raportă zestrea primită, întrucât ea nu și-a manifestat dorința de a veni la succesiunea părintelui înzestrător. Cas. rom. Bult. 1910, p. 1532 și *Cr. judiciar* din 1911, No. 51, p. 407.

eră chemată la succesiunea lui <sup>(1)</sup>. Ar fi fost, deci, nedrept ca fiica astfel înzestrată, care astăzi este chemată la succesiunea înzestrătorului, în baza art. 669 urm. a codului actual, să nu raporteze la masa succesiunii ceea ce a primit ca dotă. Principiul egalității, care este baza succesiunilor moderne, n'ar mai avea ființă, dacă prin asemenea mijloace, un moștenitor ar putea să ieșă mai mult decât altul.

Scopul  
art. 1914.

Scopul art. 1914 nu este însă instituirea unei specii de raport *sui generis*, după cum eră *collatio bonorum* din dreptul roman vechiu, pentru fiii emancipați, care erau obligați a aduce la masa succesorală a părinților, când veneau la succesiunea lor, împreună cu frații lor neemancipați, nu numai bunurile dăruite de tatăl lor, dar încă toată cealaltă avere dăruită de alții, sau câștigată prin munca lor proprie <sup>(2)</sup>. Singurul său obiect este de a declara raportabile dotele constituite sub legea veche, ca și cum ar fi fost constituite sub acea nouă; de unde rezultă că fiica înzestrată sub legea veche nu este obligată a raporta decât dota primită dela persoana la a cărei succesiune ea voește a veni sub legea nouă, iar nu aceea primită dela alte persoane. (Cpr. art. 756) <sup>(3)</sup>.

(1) Vezi *suprà*, p. 32, text și nota 1 și p. 233. Cpr. Trib. Mehedinți, *Cr. judiciar* din 1903, No. 50. Vezi și tom. I, al Coment. noastre, p. 698 (ed. a 2-a).

(2) Cpr. Morezoll, *Lehrbuch der Institutionen des römischen Rechtes*, § 218; Van Wetter, *Cours de dr. romain*, II, § 713; Maynz, *Cours de dr. romain*, III, § 361, p. 215 și § 406, p. 465 (ed. a 5-a din 1891). Codul lui Andr. Donici nu admitea acest raport: „Frații la *sinisfora* sunt datori să pue la mijloc toate cele ce nu sunt câștigate de dânșii (ce se numesc în pravilă *profectiția*), cum și cele care le-au rămas dela părinți, și veniturile ce au luat din cele părintești, iar nu și celelalte drepte ale lor“ (cap. 39, § 4).

(3) Legiuitorul nostru n'a avut, în adevăr, niciun cuvânt pentru ca să înființeze o punere la mijloc, după cum eră *collatio bonorum* dela Romani; căci, sub vechile noastre legiuri, copiii aveau dreptul de a dobândi o avere a lor proprie, pe când, la Romani, din contra, toată averea copiilor neemancipați făcea parte din averea părintelui sub a cărui putere ei se aflau; de unde rezultă că copiii emancipați, venind, împreună cu frații lor neemancipați, la succesiunea părintelui lor comun, s'ar fi împărțășit pe nedrept din munca și averea fraților

C. Andr. Do-  
nici.

Deoseb. între  
dreptul nostru  
și dreptul  
roman.

Chestiunea de a se ști dacă art. 1914 se aplică și aplic. art. 1914 nu-  
celorlalte donațiuni făcute sub legea veche, care nu au de mai la dotă.  
scop înzestrarea unui copil, este controversată (1).

### Despre reducțiunea dotei.

Dota este supusă acțiunii în reducțiune, atunci când, Dr. francez.  
întrecând partea disponibilă, atacă rezerva? In codul francez  
chestiunea nu poate fi îndoelnică, pentrucă, pe de o parte,  
art. 1090 (eliminat de legiuitorul nostru), o declară reduc-  
tibilă ca și la Romani (2), iar pe de alta, art. 930 (855 al  
nostru modificat), declară acțiunea în reducțiune opozabilă  
subachizitorilor cu titlu oneros sau cu titlu gratuit.

Această soluție se vede admisă și în codul lui Andr. C. Andr. Do-  
Donici. Iată, în adevăr, cum se exprimă art. 14, capit. 35 niciei.  
din acest cod:

„Dacă zestrea ce va rânduî tatăl prin diată ficei sale, cum  
și daniile lăsate prin diată nu sunt analogisite ca să rămâe leginita  
parte moștenitorilor celor după lege cheamați, se pornește jalobă și  
se strică diata“.

Încât privește codul Calimach. se decide, din contra, C. Calimach.

neemancipați, dacă n'ar fi adus la mijloc averea dobândită  
în urma emancipărei. Rămâne dar bine stabilit că ficia do-  
tată sub legea veche, nu este obligată a raportă dota, decât  
atunci când vine la succesiunea înzestrătorului. Toate aceste  
considerații se găsesse expuse într'o decizie foarte bine moti-  
vată a Curței noastre de casație. Vezi Bult. Cas. S-a I-a,  
anul 1872, p. 360.

(1) Vezi tom. III, partea II-a, al Coment. noastre, p. 600 (ed.  
a 2-a) și mai eu seamă tom. I, p. 102, 103.

(2) Vezi L. 8, Pr., in fine, Cod, *De inofficiosis donationibus*, 3, Dr. roman.  
29, unde se zice: „*Quod donatum est, pro ratione quartæ  
ad instar inofficiosi testamenti convicti deminetur*“. Mai vezi  
și L. unică, Cod, *De inofficiosis dotibus*, 3, 30, unde se zice  
de asemenea: „*Cum omnia bona a matre tua in dotem dicantur  
exhausta, concordare legibus promptum est, ut ad exemplum  
inofficiosi testamenti adversus dotem immodicam exercendæ  
actionis copia tribuatur. et filiis conquerentibus emolumenta  
debita conferantur*“. Vezi și tom. IV, partea I-a, al Coment.  
noastre, p. 613, nota 2.

că acțiunea în reducere nu era admisă, deși această acțiune este reglementată în acest cod în privința celorlalți moștenitori rezervatari (art. 1282—1285). Fetele înzestrate erau, deci, în această legislație, moștenitoare legitime, fără însă a fi rezervatari, legiuitorul presupunând că dota dată de părinte echivală cel puțin cu legitima ce i s'ar fi cuvenit.

„Considerând, zice Curtea noastră supremă, că de ar fi adevărat că codul Calimach a voit să supună pe fata înzestrată la obligațiunea de a suferi reducerea dotei sale, când prin înzestrarea ce i s'a făcut, părintele a trecut peste cotitatea sa disponibilă, urmă neapărat a se recunoaște și dânzei, în caz când dota ar fi fost mai mică decât legitima ce legea asigură fiecărui moștenitor, dreptul de a reclama împlinirea acelei legitime; precum, de asemenea, legea ar fi trebuit s'o oblige să raporteze la masa succesiunii dota primită de dânsa și să-i recunoască și dânzei dreptul de a cere ca ceilalți moștenitori să facă raportul darurilor ce dânsii au primit; considerând însă că § 965 lit. a nu recunoaște fetelor înzestrate dreptul de a reclama rezerva, când dota lor ar fi mai mică decât cea legitimă; că art. 1010 lit. g seutește de raport dota fiecei; că § 1013 declară că fetele înzestrate nu sunt silite să pună la mijloc zestrele; că, ceea ce este și mai mult, art. 1016 vorbind de fii, îi obligă a suferi reducerea darurilor făcute lor când prinr'însele s'ar mieșoră legitima celorlalți comoștenitori, iar art. 1017 obligă pe fii a raporta chiar darurile nuntești; că codul Calimach, în vederea obligațiunei impuse tatălui prin art. 1623 de a înzestra pe ficia sa după rangul și starea lui, a privit această înzestrare ca executarea unei obligații legale, și dar n'a pus-o în categoria celorlalte donațiuni, care să fie reductibile, în caz când ea ar covârși cotitatea disponibilă, etc.“<sup>(1)</sup>.

Dr. actual.

Ce trebuie să decidem în legislația actuală? Deși chestiunea pare a fi îndoelnică, nu atât din eliminarea art. 1090 fr., care nu este decât o aplicare a principiilor dreptului comun, dar mai cu seamă din modificarea adusă de legiuitorul nostru art. 930 din codul francez<sup>(2)</sup>, jurisprudența admite acțiunea în reducere, spre a restabili egalitatea între copii.

(1) Cas. rom. Bult. 1889, p. 915 și *Dreptul* din 1890, No. 1. În acelaș sens, C. Galați, *Dreptul* din 1897, No. 31, p. 246. Vezi și B. M. Missir, *Dreptul* din 1876, No. 3, p. 22, etc.

(2) Vezi tom. IV, partea I-a, al Coment. noastre, p. 614, text și nota 2.

„Considerând, zice Curtea din Iași, printr'o decizie recentă (29 Maiu 1910), într'o afacere în care am avut onoarea de a pleda noi înșine, că legea declară reducibile, fără nicio deosebire, toate liberalitățile făcute prin acte între vii sau prin testament, de câteori ele întrec partea disponibilă, și sub numele de liberalitate se înțeleg toate actele cu titlu gratuit, indiferent de forma, scopul, natura și cauza acelor liberalități, sau de calitatea persoanei dăruitorului;

Că, oricare ar fi scopul înzestrării, nu este mai puțin adevărat că ascendentul constituitor al dotei nu primește nimic în schimbul bunurilor ce transmite în patrimoniul ficei înzestrate; că, între ei, dota conservă caracterul unui act cu titlu gratuit. Inzestrarea este mai mult considerată ca un avans făcut asupra succesiunii, și tocmai din această cauză nu este revocabilă prin survenire de copii, sau pentru cazurile de îngratitudine prevăzute de art. 831 C. civil, aplicabil numai la donațiunile propriu zise și la dispozițiile testamentare;

Că, soțul beneficiar al dotei prin mijlocirea soției sale, nu este îndrituit a se plânge, căci el primește bunurile ce alcătuiesc dota sub condiția de a le raporta la masa succesiunii, în cazul când soția sa va accepta succesiunea ascendentului său; el va suferi reducțiunea în cazul când va renunța la succesiune, dacă dota va depăși cotitatea disponibilă; și după cum legiuitorul n'a ținut seamă de pretensele interese ale soțului, în caz de raport, căci prin art. 758 C. civil se prevede expres că dota este raportabilă, nu este niciun motiv de a se ține în seamă de aceste interese, când este vorba de reducțiunea ei, în caz când întrece partea disponibilă;

Că, dacă legiuitorul a făcut responsabil pe constituitorul dotei de evicțiune și de viciele lucrurilor constituite dotă, din aceasta nu se poate trage concluzia că dota n'ar fi o liberalitate, căci lipsa acestei responsabilități nu este de esența donațiunii; dovadă de aceasta este art. 828 C. civil, care stabilește că donatorul este responsabil de evicțiune, când el s'a obligat expres la aceasta; or, în caz de dotă, garanția este anume prevăzută de lege, indiferent dacă constituitorul dotei este un ascendent sau un străin;

Considerând că reducțiunea are de scop salvarea și consacvarea legitimei moștenitorilor rezervatari și garantarea lor în contra tuturor actelor de liberalitate săvârșite de defunct, indiferent de calitatea persoanelor avantajate și, prin urmare, acțiunea în reducțiune se exercită deopotrivă în contra străinilor ca și a rudelor, cecace rezultă și din cuprinsul art. 751, 770 și 851 C. civil, unde nu se face nicio deosebire între moștenitorii ce au renunțat la succesiune, moștenitorii acceptanți, moștenitorii cu sau fără dispnsă de raport sau străini. A crecă un privilegiu în favoarea fetelor înzestrate de ascendent de a reține dota întregă în caz de renunțare, este a stabili pe cale lăaturalnică dreptul ascendentului de a desmoșteni pe ceilalți copii sau nepoți ai săi, este a desființa cu totul dispozițiile tutelare statornicite prin art. 841 C. civil:



Considerând că din eliminarea art. 1090 C. francez nu se poate deduce că legiuitorul ar fi considerat înzestrările făcute de ascendent ca un act cu titlul oneros, căci acest text eră inutil față de dispozițiile precize ale art. 847 C. civil, care dispune că toate liberalitățile, fie făcute prin acte între vii, fie prin testament, sunt reductibile, de câteori întrec partea disponibilă;

Că, chiar dacă s'ar consideră înzestrarea făcută de ascendent ca îndepluirea unei obligații naturale, încă nu rezultă de nicăiri că ea ar fi un act cu titlul oneros; aceasta o afirmă nu numai toți autorii, care pretind că înzestrarea este o obligație naturală, întemeindu-se pe cuprinsul art. 186 C. civil, dar și codul Calimach, care, pe de o parte, pune, prin art. 1623, îndatorirea tatălui și bunicului de a înzestra pe fiica sau nepoata lor, iar, pe de altă parte, prin art. 1002, consideră dota și darul nuntese ca un avans asupra succesiunii, socotindu-l în legitima moștenitorului;

Că motivul intim ce determină pe cineva a face o liberalitate nu schimbă natura actului, transformându-l dintr'un act cu titlu gratuit într'un act cu titlu oneros; și aceasta este atât de adevărat încât legiuitorul consideră tot ca donațiuni donațiunile de răsplătire sau donațiunile remuneratorii și donațiunile mutuale (art. 836 C. civil și 1263 C. Calimach); căci este indiferent pentru esența donațiunii, după cum o spune anume art. 940 din codul austriac<sup>(1)</sup>, ca ea să fie făcută pentru recunoștință, sau în considerația serviciilor donatarului, sau cu titlu de recompensă specială, cu condiție numai ca donatarul să nu fi avut anterior dreptul de a urmări remunerarea prin justiție, etc.<sup>(2)</sup>.

C. austriac.  
Art. 940.

(1) Iată textul art. 940 din codul austriac, nereprodus în codul Calimach, la care se referă Curtea: „*Es verändert die Wesenheit der Schenkung nicht, wenn sie aus Erkenntlichkeit, oder in Rücksicht auf die Verdienste des Beschenkten, oder als eine besondere Belohnung desselben gemacht worden ist; nur darf er vorher kein Klagerecht darauf gehabt haben*“; ceea ce însemnează că „este indiferent pentru esența donațiunii ca ea să fi fost făcută în vederea recunoașterii sau în considerația serviciilor donatarului, sau cu titlul unei recompense speciale, fiind suficient ca donatarul să nu fi avut mai înainte dreptul de a urmări răsplătirea sa în justiție“. Vezi asupra acestui text, Stubenrauch, *Commentar zum österreichischen allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuche*, II, p. 130 urm. (ed. a 8-a); Mattei, *I paragrafi del codice civile austriaco avvicinati dal e leggi romane, francesi e sarde*, IV, p. 165 (Veneția, 1854).

(2) Vezi *Dreptul* din 1910, No. 57, p. 456 urm. (cu observ. noastră). Mai vezi, în acelaș sens, C. București, *Dreptul* din 1885, No. 42 și din 1897, No. 77, p. 643; *Cr. judiciar* din 1898, No. 1 și 5, precum și din 1900, No. 24 (tot cu observ. noastră); *Dreptul* din 1904, No. 36; Cas. rom. Bult. 1905,

Am reprodus anume aceste frumoase considerente, pentru că ele sunt de natură a convinge pe oricine.

Este adevărat că, în contractul dotal, bărbatul intervine ca un subachizitor al femeii: *quasi creditor aut emptor intelligitur qui dotem petit* <sup>(1)</sup>; însă, cu toate acestea, acțiunea în reducere este echitabilă, pentru că înlesnirea căsătoriilor nu poate să meargă până a despoia familia dăruitorului în folosul familiei donatarului. În favoarea admiterii acestei acțiuni, s'a mai zis că, deși bărbatul este considerat ca un achizitor cu titlul oneros al dotei, totuși el trebuie să sufere reducerea ca unul ce a primit dota sub această sarcină, știind prea bine că ea putea să fie redusă în folosul celorlalți copii ai înzestrătorului <sup>(2)</sup>.

În fine, acțiunea în reducere are de scop restabilirea egalității între membrii aceleiași familii, care este baza sistemului succesoral modern, și care pentru un moment fusese distrusă prin dispoziția dăruitorului, încât sunt destule motive care au făcut ca jurisprudența să admită și la noi reducerea dotei. Nu insistăm mai mult asupra acestei chestiuni, pentru că ea a mai fost atinsă de noi <sup>(3)</sup>.

Scopul acț.  
în reducere.

p. 844; *Cr. judiciar* din 1905, No. 62 și *Dreptul* din 1906, No. 11 (soluție implicită). Cpr. Stănescu, *Partaj și rezervă*, 1003, p. 677 urm.; I. I. Ionescu, *Dota sub raportul instrăinării*, p. 68 urm. (teză p. doctorat, Bârlad, 1913). — *Contră*: Șt. Stănescu, concluzii puse ca procuror general înaintea Curții din București, publicate în *Dreptul* din 1897, No. 61; Gr. Păulescu, *Oblig.*, I, 415, p. 432; G. Plastara, *Tr. des conventions et dispositions excessives*, p. 50 (Paris, 1914), care se referă la vechea noastră opinie; Trib. Telcorman, *Cr. judiciar* din 1896, No. 1; Trib. Fălciu (G. T. Pallade judecător unic), *Dreptul* din 1910, No. 57, p. 459 urm. Această sentință, care a fost înfirmată de Curtea din Iași, prin decizia a cărei considerente s'au reprodus mai sus, se întemeiază pe părerea pe care o susținusem în ed. 1-a a Comentariilor noastre, părere asupra căreia ne vedem astăzi silit a reveni.

(1) L. 19, Dig. *De obligationibus et actionibus*, 44, 7. Vezi *infra*, p. 255, text și nota 2.

(2) Vezi Pothier, *Tr. des donations entre-vifs*, VIII, 220, p. 422, (ed. Bugnet); Demolombe, XIX, 318, etc.

(3) Vezi tom. III, partea II-a, al Coment. noastre, p. 594, text și nota 2 (ed. a 2-a) și mai cu seamă tom. IV, partea I-a, p. 613 urm. (tot ed. a 2-a).

## Despre garanția dotei

**Art. 1240.** — Cei ce constituiesc o dotă sunt datori să răspundă de evicțiunea și de viciile obiectelor constituite, după regulile stabilite la titlul pentru vânzare. (Art. 828, 1337 urm., 1352 urm. C. civ. Art. 1440 și 1547 C, fr.)<sup>(1)</sup>.

Art. 828.

Dăruitorul nu este, în principiu, obligat a garanta pe donatar de evicțiunea parțială sau totală a lucrului dăruit (art. 828), pentrucă, pe de o parte, el n'a înțeles a da mai mult decât are, iar pe de alta, pentrucă donatarul, care primește o binefacere, nu poate s'o întoarcă în contra binefăcătorului său, spre a-i cere mai mult decât el a înțeles și a voit să-i dea<sup>(2)</sup>.

Deoseb. de  
redacție de  
C. francez.

<sup>(1)</sup> Principiul garanției dotei mai figurează încă odată în codul fr., în art., 1440 dela titlul comunității legale: „Dota trebuie să fie garantată de oricine o constituie“, zice acest text. Textul corespunzător fr. nu vorbește de viciile lucrului, însă se admite obligația de garanție și pentru aceste vicii (vezi *infra*, p. 247, nota 5). De asemenea, cuvintele: „după regulile stabilite la titlul pentru vânzare“ nu figurează în art. 1547 fr., ci sunt adaose de legiuitorul nostru, pentrucă, în adevăr, înzestrătorul trebuie să garanteze pe soțul donatar, așa precum un vânzător trebuie să garanteze pe cumpărător: *pro stare rem habere licere*. Cpr. Demolombe, XX, 546. Art. 1342 și 1344 dela vânzare, nu sunt însă aplicabile constituției de dotă. Planiol, III, 870; Laurent, XXI, 188; Guillaouard, *Contrat de mariage*, I, 165. Vezi și *infra*, p. 248, text și nota 2.

Dr. roman.

În dreptul roman, cei care constituiesc o dotă erau obligați la garanție în cazurile următoare: 1° dacă intervenise o obligație în această privință: *si pollicitatio, vel promissio fuerit interposita* (L. 1, *ab initio*, Cod, *De jure dotium*, 5, 12); 2° dacă lucrurile constituite dotă erau prețeluite, *si quidem res aestimata fuerit* (L. 1, *in medio*, Cod, *loco cit.*); 3° dacă constitutorii erau culpabili de dol, *dolo autem dantis interposito* (L. 1, *in fine*, Cod, *loco cit.*) și în fine, 4° dacă dota avea de obiect un lucru determinat numai în gen, sau o cantitate de lucruri fungibile (arg. tras din L. 45 §§ 1, 2 și etc., și L. 46, Dig., *De legatis*, XXX).

Dr. străin.

<sup>(2)</sup> Vezi explic. art. 828 C. civ. în tom IV, partea I-a, al Coment. noastre, p. 331 urm. (ed. a 2-a). — Codul spaniol (art. 638) are o dispoziție identică cu aceea a codului nostru. — După art. 523 din codul german, dăruitorul garantează pe donatar numai atunci când el ascunde în mod fraudulos un viciu de

Această soluție este admisă și în codul francez. în lipsă de text. în baza principiilor generale<sup>(1)</sup>. Dr. francez.

Art. 828 din codul nostru, reproducând art. 1077 din codul italian, dispune, în termeni expresi, că dăruitorul nu garantează, în principiu, pe donatar de evicțiune, asemenea obligație neexistând din partea lui decât în caz de o stipulație expresă, sau când evicțiunea provine din faptul lui sau, în fine, când este vorba de o donațiune cu sarcini. în care caz garanția este obligatorie numai până la concurența sarcinilor<sup>(2)</sup>.

Principiul dela donațiuni, după care dăruitorul nu dă- Neadmiterea  
principiilor  
dela donațiuni  
în materie de  
dotă.
  
torește garanție, n'a fost admis în privința dotei, pentru că dota nu este o liberalitate ordinară. Ea având, în adevăr, menirea de a ajuta pe bărbat la susținerea sarcinilor căsătoriei (art. 1233), este firesc lueru de a se presupune, prin interpretarea voinței constituitorului, că el a înțeles a asigura pentru orice eventualitate efectele liberalității sale<sup>(3)</sup>.

„Ceux qui constituent une dot, soit en deniers ou en fonds, ou en choses d'autre nature, zice Domat<sup>(4)</sup>, ne peuvent plus disposer de ce qu'ils ont donné ou promis; et ils sont obligés à la

BCU Cluj / Central University Library Cluj

drept (*wenn der Schenker arglistig einen Mangel im Rechte verschweigt*). — Dăruitorul nu răspunde decât de dol și de culpa gravă. (*nur Vorsatz und grobe Fahrlässigkeit*) (art. 521).

(1) Cpr. Pand. belges, v<sup>o</sup> Dot. No. 84 urm.

(2) „*Labeo ait, si quis mihi rem alienam donaverit, inque eam sumptus magnos fecero, et sic evincatur, nullam mihi actionem contra donatorem competere: planè de dolo posse me adversus eum habere actionem, si dolo fecit*“. (L. 18 § 3, Dig., *De donationibus*, 39, 5). Vezi tom. IV suscitată, p. 332 nota 1 (ed. a 2-a).

(3) Cpr. Planiol III, 867; Guillaouard, *op. cit.*, I, 161; Demolombe, XX, 546. — Unele hotăriri judecătorești explică garanția dotei prin împrejurarea că constituirea ei ar fi un act cu titlu oneros. Acest motiv nu este însă exact în sens că, în privința dăruitorului, constituirea dotei este un act cu titlu gratuit, întrucât el nu primește niciun echivalent în schimb; și fiind vorba de o obligație a lui, neapărat că actul trebuie să fie considerat față de el; prin urmare, adevărata cauză a garanției dotei nu rezultă din caracterul actului, ci din interpretarea voinței presupuse a părților. Cpr. Guillaouard, *op. și loco supra cit.*; Thiry, III, 362, p. 394, etc.

(4) Domat, *Lois civiles dans leur ordre naturel*, II, p. 270, No. 24 (ed. Carré din 1822).

garantie des fonds donnés, des dettes cédées, et des autres choses, selon qu'il est convenu, ou selon les règles de la garantie que doivent ceux qui vendent ou transportent".

Garanția nefiind de esența dotei, poate fi înlăturată prin conv. părților.

Garanția nefiind însă de esența dotei, poate fi înlăturată printr'o clauză expresă a convenției matrimoniale, după cum ea poate fi înlăturată și din contractul de vânzare (art. 1338). Dar, chiar în asemenea caz, constituitorul dotei este responsabil de faptul său personal (art. 1339) și răspunde în totdeauna de dol, chiar dacă ar exista o convenție contrară în această privință <sup>(1)</sup>, căci știm că este ilicită orice convenție prin care cineva s'ar obliga a nu răspunde de reaua sa credință. „*Illud non probabis dolum non esse præstandum, si convenerit, nam hæc conventio contra bonam fidem, contraque bonos mores est*" <sup>(2)</sup>.

Persoanele care datoresc garanția dotei.

Garanția se datorește de orice constituitor al dotei, oricine ar fi <sup>(3)</sup>. Prin urmare, și de femeea care și-ar fi constituit dotă niște bunuri determinate, de exemplu: cutare moșie, cutare casă, etc., bărbatul fiind în drept să-și exercite recursul lui asupra parafernei ei, îndată ce s'ar produce evicțiunea <sup>(4)</sup>.

Cazul când femeea și-a constituit dotă o universalitate de bunuri.

Femeea n'ar datori însă nicio garanție, dacă și-ar fi constituit dotă o universalitate de bunuri sau o parte din această universalitate <sup>(5)</sup>.

(1) Cpr. Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, I, 114; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 179, etc.

(2) L. I § 7, Dig., *Depositum vel contra*, 16, 3. Vezi în acelaș sens și alte legi romane citate în tom. V al Coment. noastre, p. 135, nota 3 și în tom. VI, p. 306, nota 3. Mai vezi și tom. VI, p. 381. Cpr. art. 1610 lit. e C. Calimach, care oprește alcătuirile căsătorești prin care cineva ar declară că nu răspunde de stricarea zestrei prin vicleșug sau lenevirca sa.

(3) Cpr. C. Orléans, D. P. 1902. I. 101.

(4) Odier, *Contrat de mariage*, III, 1146; Rodière et Pont, *Idem*, I, 124; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 187; Tessier, *Tr. de la dot*, I, 45, p. 200; Aubry, et Rau, V, § 500, p. 228; Zachariæ, *Handbuch des fr. Civilrechts*, III, § 470, p. 180 (ed. Crome), etc.

(5) Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 228, nota 27; Guillouard, *Contrat de mariage*, I, 162; Rodière et Pont, *Idem*, I, 124; Planiol, III, 868; Laurent, XXI, 185; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 189, etc.

„Si la femme avait apporté en dot un effet qui ne lui

Garanția este datorită soțului înzestrat, și aceasta independent de împrejurarea dacă are sau nu are copii <sup>(1)</sup>.

În cazul unei constituiri de dotă emanată de la un <sup>Cazul constit. de dotă emanată de la un terțiu.</sup> terțiu, constituitorul va garanta pe femeia înzestrată, iar femeia va garanta, la rândul ei, pe bărbat, care, în asemenea caz, se consideră ca un sub-achizitor al ei, *quasi creditor aut emptor* <sup>(2)</sup>.

Bărbatul va putea însă să acționeze direct pe constituitorul dotei, în numele femeii <sup>(3)</sup>.

S'a decis că, dacă imobilul constituit dotă eră grevat de o ipotecă, care n'a fost declarată la facerea contractului, la caz de restituirea dotei, bărbatul, care, a primit-o, nu poate fi condamnat decât la diferența de valoare, între valoarea imobilului și cea a ipotecei. <sup>Cazul când imobilul constituit dotă eră grevat de o ipotecă.</sup>

„Considerând, zice această decizie, că, după art. 1240 C. civil, constituitorii dotei sunt datori să răspundă de evicțiune după regulile stabilite pentru vânzare, iar la aceste reguli se prevede că vânzătorul este obligat să răspundă de sarcinile la care este supus lucrul vândut și care n'au fost declarate la facerea contractului (art. 1337 C. civil); că instanța de fond scuzând sarcina la care fusese supus imobilul constituit dotă și care nu fusese declarată la facerea actului dotal, a dat o bună interpretare textelor de lege susmenționate, etc.“ <sup>(4)</sup>.

Acțiunea în garanție poate fi exercitată atât în privința unei evicțiuni parțiale sau totale, cât și în privința viciilor redibitorii de care ar fi atinse bunurile constituite dotă <sup>(5)</sup>; și aceasta oricând evicțiunea s'ar produce, atât în <sup>Vicii redibitorii.</sup>

appartint pas, zice Domat, le mari ne pouvant pas conserver cet effet, pourraient demander une indemnité sur les autres biens de la femme“. Domat, *Lois civiles dans leur ordre naturel*, II, p. 271, No. 26 (ed. Carré).

(1) Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 194; Troplong, *Contrat de mariage*, II, 1250; Rodière et Pont, *Idem*, I, 112, etc.

(2) Vezi *suprà*, p. 243 și 255, text și nota 2.

(3) Cpr. Planiol, III, 869.

(4) Bult. 1904, p. 915.

(5) Deși textul fr. nu vorbește de viciile lucrului constituit dotă, totuși autorii admit că, și în asemenea caz, dărnitorul este obligat a garanta pe soțul donatar, pentru că el a fost de rea-credință dacă a cunoscut aceste vicii. Cpr. Rodière et Pont, *op. cit.*, I, 121; Marcadé, VI, art. 1440, No. II; Répert.

timpul căsătoriei cât și după desfacerea ei, sau în urma separației de bunuri<sup>(1)</sup>. Ea se va exercită, ca și în materie de vânzare, ținându-se însă seamă în această analogie de împrejurarea că, în materie de constituire de dotă, nu există preț, fiind vorba de un act cu titlu gratuit<sup>(2)</sup>.

Trecerea la  
moștenitori.

Acțiunea în garanție nefiind personală soților, trece la moștenitorii lor, chiar colaterali<sup>(3)</sup>.

„Le père qui a doté, et ses héritiers après sa mort, sont garants de la dot“, zice Domat<sup>(4)</sup>. „*Prædium æstimatum, in dotem a patre filiae suæ nomine datum, obligatum creditori deprehenditur. Quæsitum est, an filius qui hereditatem patris retinet, cum ab ea se filia abstinuisset, dote contenta, actione ex empto teneatur, ut a creditore lueret, et marito liberum præstaret? Respondit, teneri*“<sup>(5)</sup>.

Aducerea dă-  
ruitorului în  
sărăcie.

Recursul în garanție este admis de câteori el ar putea să aibă ca rezultat de a aduce pe dăruitor în sărăcie și de a-l lipsi de cele trebuitoare existenței sale? Deși, în dreptul

Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 219; T. Hue, IX, 238. Vezi și *suprà*, p. 244, nota 1.

(1) Arntz, III, 891; Cas. fr. D. P. 76. 2. 503. — Femeea va putea, deci, în urma desfacerei căsătoriei, să exercite acțiunea în garanție, pentrucă dreptul odată dobândit nu se mai poate pierde printr'o eventualitate posterioară. Apoi, sarcinile căsătoriei subzistă și în urma desfacerei ei, mai ales de câteori există copii. La orice epocă, deci, evicțiunea se va produce, proprietarul, de cele mai multe ori femeea, va avea acțiunea în garanție. Cpr. Laurent, XXI, 187; Daniel de Folleville, *Contrat de mariage*, I, 383, p. 417; Odier, *Idem*, III, 1145; Rodière et Pont, *Idem*, I, 112; Guillouard, *Idem*, I, 164; T. Hue, IX, 238; Aubry et Rau, V, § 500, p. 228; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 193. — *Contrà*: Serzizat, *Traité du régime dotal*, 52, p. 58 urm. (Lyon, 1843).

(2) T. Hue, IX, 238; Laurent, XXI, 188; Arntz, III, 644; Planiol, III, 870; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 196; Guillouard, *Contrat de mariage*, I, 165; D. de Folleville, *Idem*, 384; Aubry et Rau, V, § 500, p. 229. Vezi și *suprà*, p. 244, nota 1.

(3) Aubry et Rau, V, § 500, p. 228, text și nota 30; Troplong, *Contrat de mariage*, II, 1251; Guillouard, *Idem*, I, 164; Rodière et Pont, *Idem*, I, 112, text și nota 2 (care în edițiile precedente nu admisesse dreptul moștenitorilor colaterali); Laurent, XXI, 187; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 195, etc.

(4) Domat, *op. cit.*, II, p. 271, No. 25 (ed. Carré).

(5) L. 52 § 1, Dig., *De actionibus empti et venditi*, 19, 1.

actual, nu mai există *beneficium competentiae* din dreptul roman<sup>(1)</sup>, după care dăruitorul nu era obligat decât în limitele putinței sale, *in quantum facere poterat*, totuși se admite în genere că dăruitorul are și astăzi o excepție pentru a se apăra contra recursului în garanție care l-ar aduce la sărăcie<sup>(2)</sup>. După rigoarea principiilor însă, dăruitorul, care ar fi constituit dotă toate bunurile sale, n'ar putea reține niciunul pentru trebuințele sale personale, având numai dreptul de a cere alimente dela soțul donatar (arg. din art. 831, 3<sup>o</sup>)<sup>(3)</sup>, fără ca refuzul acestui din urmă să poată aduce revocarea donațiunii (art. 835).

Acțiunea în garanție pentru evicțiunea dotei este, ca orice acțiune, prescriptibilă, conform dreptului comun, prin trecerea termenului de 30 de ani (art. 1990). Prescripția nu curge însă cât timp evicțiunea n'a avut loc, ceea ce însemnează că prescripția va începe a curge din momentul când hotărîrea, care a admis evicțiunea, a devenit definitivă. Art. 2257 din codul francez este expres în această privință, și aceeaș soluție este admisibilă și la noi, fiindcă acest text a fost eliminat ca de prisos, după observațiile lui Marcadé<sup>(4)</sup>.

Prescrierea  
acțiunii în  
garanție.  
Art. 1990 C.  
civil.

### Despre dobânzile dotei<sup>(5)</sup>.

**Art. 1241.** — Dota, care consistă în capital, produce de drept dobândă, din ziua căsătoriei, în contra celor ce au promis-o, chiar de ar fi un termen pentru plată, dacă nu este stipulațiune contrară.

(1) L. 33, Dig., *De donationibus*, 39, 5; — L. L. 17 și 18, Pr., Dig., *Solutio matrimonii*, 24, 3; — L. 84, Dig., *De jure dotium*, 23, 3. Cpr. Windscheid, *Lehrbuch des Pandektenrechts*, II, § 267, nota 1, p. 95, 96 (ed. Kipp din 1900).

(2) Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, I, 122. Vezi și Trolong, *Idem*, II, 1252, etc.

(3) Vezi Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 221.

(4) Cpr. C. București, *Dreptul din 1912*, No. 66, p. 551 urm. Vezi în tom. VIII, partea II-a, explic. art. 1340 C. civil, precum și tom. XI al Coment. noastre, pag. 109. Mai vezi tom. III, partea II-a, al aceluiași Comentarii, nota 3 dela p. 824, 825.

(5) Vezi asupra acestei materii Pand. belges, v<sup>o</sup> *Dot*, No. 71 urm.; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 3633 urm.; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 225 urm.; Seriziat, *Tr. du régime dotal*, 58 urm., pag. 65 urm., etc.



(Art. 1088, 1278, 1539 C. civ. modif. prin L. din 10 Decem. 1882. Art. 1440 și 1548 C. fr.).

Art. 1088  
C. civil.

După art. 1088 dela titlul obligațiilor, debitorul unei sume de bani nu datorește dobânda moratorie decât în două cazuri: 1<sup>o</sup> dacă există o convenție expresă în această privință, care face să curgă dobânda fără nicio punere în întârziere<sup>(1)</sup>; și 2<sup>o</sup>, în lipsa unei asemenea convenții, dacă există o cerere în judecată.

Derogare dela  
art. 1088.

Prin derogare dela acest text, art. 1241 dispune că, în lipsa unei stipulațiuni contrare, dota produce de drept dobândă în contra celor care au promis-o, fie ei rude sau străini, *din ziua celebrării căsătoriei*<sup>(2)</sup>, și aceasta chiar atunci când s'ar fi stipulat un termen pentru plata ei. Așa dar, pe când, în regulă generală, dobânda nu curge, afară de cazul unei convenții contrare, decât din ziua cererii în judecată și, în orice caz, numai în urma scadenței termenului de plată, de astădată, dobânda curge de drept din ziua căsătoriei, chiar când ea n'ar fi plătitoare îndată, afară de cazul când părțile ar fi hotărât contrariul<sup>(3)</sup>.

Justificarea  
acestei deroga-  
ri.

Această derogare dela dreptul comun se justifică prin următoarea considerație:

Dota fiind menită a subveni la sarcinile căsătoriei, *ad sustinenda onera matrimonii* (art. 1233 C. civ.)<sup>(4)</sup>, legea n'a voit să oblige pe copii a chema în judecată pe părinții lor, spre a face să curgă dobânda, ceeace s'ar fi întâmplat de cele mai multe ori, dacă nu s'ar fi derogat dela dreptul comun<sup>(5)</sup>.

(1) Vezi tom. VI, al Coment. noastre, p. 400, nota 3 și 407.

(2) Iar niciodată din ziua constituirii dotei; altfel dota ar putea deveni exigibilă înainte de căsătorie. Cpr. Odier, *Contrat de mariage*, III, 1152; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 3646, etc.

(3) Convenția părților poate fi, în această privință, și tacită (Laurent, XXI, 182; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 233); însă ea trebuie neapărat să intervie înaintea celebrării căsătoriei; altfel s'ar violă principiul imutabilității convențiilor matrimoniale (art. 1228). Vezi F. Herman, *Code civil annoté*, III, art. 1440, No. 20; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *cit.*, 232; Répert. Dalloz, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 366, nota 1; C. Pau, Sirey, 39. 2. 339, etc.

(4) „*Ibi dos esse debet, ubi onera matrimonii sunt*“ (L. 56, § 1, Dig., *De jure dotium*, 23, 3). Vezi *suprà*, p. 167, nota 2.

(5) Cpr. Guillouard, *Contrat de mariage*, I, 166; Planiol, III, 865; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 225, etc.

„Zestrea făgăduită, de nu se va da și vor trece doi ani dela nuntă, se va ecre și dobândă patru lei la sută, cum și rodurile lucrurilor nedate după izvod“, zice codul lui Andronachi Donici (§ 7. capit. 33). Acest termen de doi ani (*biennium*), în care constituitorii dotei nu datoreau dobândă, este împrumutat dela Romani<sup>(1)</sup>.

Andr. Donici.

Codul Caragea are, în această privință, următoarea dispoziție: „Când înzestrătorul făgăduiește bani în zestre și când la soroc nu-i va da, după soroc e dator dobândă“ (art. 9, partea III-a, capit. 10, *pentru dobânzi*).

C. Caragea.

După art. 1633 din codul Calimach, făgăduitorul zestrei poate, până la împlinirea de doi ani, să prelungească trădarea zestrei, *plătind însă din ziua cununiei rodurile sau dobânzile ei*.

C. Calimach.  
Art. 1633.

Astăzi, dota trebuie să se predea îndată, dacă nu s'a stipulat vreun termen în această privință. Constituitorii unei dote în bani, chiar dacă ar avea un termen de plată<sup>(2)</sup>, datoresc dobânda legală din ziua celebrării căsătoriei, afară de cazul când s'ar fi stipulat contrariul prin însuș contractul matrimonial<sup>(3)</sup>.

Dr. actual.

Legea presupune și chiar prevede o dotă promisă în bani. Deci, dacă ea se compune din obiecte care nu produc nici dobânzi, nici fructe, de exemplu: din haine, juvaere, sau o creanță contra unui terțiu, neproductivă de dobânzi, întârzierea constituitorului nu-l obligă la plată de daune decât conform dreptului comun, adică: în urma unei puneri în întârziere și dovedindu-se dauna cauzată prin nepredarea dotei la timp<sup>(4)</sup>.

Cazul când dota nu conține în bani.

(1) L. 31 § 2. Cod, *De jure dotium*, 5. 12. După această lege, dobânda nu eră însă 4, ci numai 3%.

(2) De câteori s'a stipulat un termen pentru plata dotei, *fără dobândă*, simpla scadență a acestui termen face să curgă dobânda de drept. Laurent, XXI, 182; Guillaouard, *op. cit.*, I, 171; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 234 urm.; Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1440, No. 80; C. Poitiers, D. P. 60. 2. 168, etc.

(3) Vezi *suprà*, p. 250, text și nota 3. — Rezerva uzufructului bunurilor dăruite echivalează cu o scutire de a plăti dobânda. Vezi Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1440, No. 78.

(4) Planiol, III, 865; Fuzier-Herman, *op. cit.*, III, art. 1440, No. 23; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 230; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*,

Trusou.

De asemenea, trusoul, care nu are aceeaș natură și destinație a dotei, rămâne în categoria creanțelor ordinare, pentru care dobânzile nu curg decât din ziua cererii în judecată <sup>(1)</sup>.

Imobil producător de venituri.

Dar, dacă este vorba de un imobil producător de venituri, aceste venituri vor fi datorite de drept, conform principiului înseris în art. 1241 <sup>(2)</sup>.

Cazul când soții au fost hrăniți și întreținuți de constituitorul dotei.

De câteori soții au fost hrăniți, găzduiți și întreținuți din momentul celebrării căsătoriei, de către constituitorul dotei, acesta va datori dobânda, dacă alimentele au fost promise prin contractul matrimonial. În caz contrar, dobânda nu va putea fi cerută decât deducându-se cheltuelile făcute de

3636 urm.; Odier, *Contrat de mariage*, III, 1154; Guillouard, *Idem*, I, 167, 168; Rodière et Pont, *Idem*, I, 128; Troplong, *Idem*, II, 1156; Baudry et Surville, *Idem*, I, 222; Aubry et Rau, V, § 500, p. 227; Marcadé, V, art. 1440, No. III. — Vezi însă Laurent, XXI, 181 și Toullier-Duvergier, *Le droit civil français*, VII, partea II-a, 97.

- (<sup>1</sup>) Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 256; Fuzier-Herman, *op. și loco supra cit.*, No. 29; C. Riom, Répert. Dalloz, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 1186, nota 3.

Ce cuprinde trusoul. Controversă.

Chestiunea este însă de a se ști ce cuprinde trusoul? Trib. Romanași a decis că prin trusou trebuie să se înțeleagă numai juvaerile, rufăria și hainele ce se dau unei femei la căsătoria ei. Vezi *Dreptul* din 1913, No. 32 și *Pagini juridice* din acelaș an, No. 110. „*On donne ce nom*, zice Merlin, *aux robes, habits, linges et nippes qu'on donne à une fille, quand elle se marie*“. Répert. universel et raisonné de jurisprudence, v<sup>o</sup> *Trousseau*.

Soluția tribunalului este însă aspru criticată de d-l Ed. Diogenide (*Pagini juridice, loco cit.*) și aprobată de d-l D. D. Stoenescu (*Pag. juridice* din 1913, No. 112). Ambii autori invoacă părerea noastră. Nu vedem pentru ce trusoul n'ar cuprinde uneori și mobilierul, precum patul, garderobebe, etc., mai ales dacă aceasta a fost intenția părților. Chestiunea se reduce deci la interpretarea convenției matrimoniale. Prin trusou se înțelege, în adevăr, *lato sensu*, în lipsa unei convenții restrictive, toate lucrurile mobiliare ce se dau unei femei la căsătoria ei. Vezi Littré, *Dictionn. de la langue française*, v<sup>o</sup> *Trousseau*.

- (<sup>2</sup>) Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *cit.*, 229; D. de Folleville, *op. cit.*, 385, p. 419; Tessier, *op. cit.*, I, pag. 188, lit. C; Marcadé, V, art. 1440, No. III, p. 582, etc.

către constituitorul dotei cu alimentarea soților<sup>(1)</sup>. Această soluție eră admisă și în vechiul drept francez.

Cu toatecă legea vede dota cu favoare și că din această cauză dobânda ei curge, în principiu, de drept, totuși aceste dobânzi se prescriu prin cinci ani dela data celebrării căsătoriei, conform art. 1907, care constituie o dispoziție generală, aplicabilă dobânzilor tuturor creanțelor în genere<sup>(2)</sup>.

Dacă femeea este însă aceea care și-a constituit dota, prescripția neavând loc în timpul căsătoriei (art. 1881), nu va curge decât dela desfacerea ei<sup>(3)</sup>.

În orice caz, art. 1907 nu se aplică veniturilor dotei constituite sub legea veche, care nu admitea prescripția de cinci ani<sup>(4)</sup>.

Obligația de a plăti dobândă încetează numai atunci când dota a fost dată femeii înzestrate. Dovada că bărbatul a primit dota va rezultă, pentru femeie, din chitanța dată fie prin contractul de căsătorie, fie printr'un act separat.

Dacă convenția matrimonială prevede că celebrarea că-

(1) Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, I, 223; Rodière et Pont, *Idem*, I, 129; Tessier, *Tr. de la dot*, I, p. 165; Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1440, No. 86, etc.

(2) Planiol, III, 866; Laurent, XXI, 183 și XXXII, 452; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 3656 și v<sup>o</sup> *Prescription civile*, 2370; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 251 urm., 2300 și v<sup>o</sup> *Prescription*, 1794; Pand. belges, v<sup>o</sup> *Dot*, No. 83; Aubry et Rau, V, § 500, pag. 227, 228; Massé-Vergé, V, § 859, p. 332, nota 17, *in fine*; Duranton, XV, 383; Beltjens, *Encyclopédie du droit civil belge*, VI, art. 2277, No. 36; Mourlon, III, 1981; T. Hue, XIV, 495, p. 626; Odier, *Contrat de mariage*, III, 1157; Troplong, *Idem*, II, 1257 și *Prescription*, II, 1025; Guillouard, *Contrat de mariage*, I, 172 și IV, 2068; Jouitou, *Régime dotal*, I, 24; Seriziat, *Idem*, 65, p. 74, 75; Benoit, *Tr. de la dot*, I, 159, p. 191 urm. (ed. din 1829); Baudry et Tissier, *Prescription*, 784; Le Roux de Bretagne, *Idem*, II, 1243; C. Toulouse, D. P. 51. 2. 85; Sirey, 51. 2. 102; C. Galați, *Dreptul din 1899*, No. 83, p. 679. Vezi tom. XI al Coment. noastre, p. 328, nota 1. — *Contrat*: Bellot des Minières, *Tr. du contrat de mariage*, IV, p. 55 urm. (ed. din 1852).

(3) Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 3656, *in fine*; Pand. belges, v<sup>o</sup> *Dot*, No. 83; Odier, *op. cit.*, III, 1157, etc.

(4) Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*, 3657; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 254, etc.

sătoriei echivalează cu chitanța bărbatului, acest din urmă este presupus că a primit dota<sup>(1)</sup>.

Doved. că  
bărbatul n'a  
primit dota.

Știm însă că bărbatul poate să dovedească că, cu toată chitanța dată, el n'a primit dota în realitate, sau că el a primit mai puțin decât se arată în chitanța sa<sup>(2)</sup>.

### Despre acțiunea pauliană în materie de dotă (art. 975).

Constit. de  
dota făcută în  
frauda credi-  
torilor consti-  
tutorului.

Se poate întâmpla ca o constituire de dotă să fie făcută în fraudă creditorilor constitutorului și că acești din urmă să ceară revocarea ei prin acțiunea pauliană<sup>(3)</sup>, ipoteză prevăzută atât de dreptul roman cât și de dreptul nostru anterior<sup>(4)</sup>. Și, în asemenea caz, se naște întrebarea: constituirea dotei este un act cu titlu oneros, sau cu titlu gratuit? Dacă este un act cu titlu oneros, creditorii fraudăți vor trebui să dovedească că achizitorul (bărbatul sau femeea) sunt complici ai fraudei comise de debitorul lor (constitutorul dotei); pe când dacă ea este un act cu titlu gratuit, achizitorul va restitui ceace a primit ca dotă, chiar dacă el eră de bună credință<sup>(5)</sup>.

Controversa  
la care a dat  
loc act. pauliană.

Această chestiune, pe care am mai examinat-o odată<sup>(6)</sup>, este din cele mai controversate<sup>(7)</sup>. După unii, constituirea

(1) Cpr. Troplong, *Contrat de mariage*, 1258; C. Caen, Sirey, 45. 2. 536.

(2) Vezi *suprà*, p. 64, 65, 104 nota 1, *in fine*, 136, etc.

(3) Vezi *suprà*, p. 135, text și nota 3 și p. 184. — S'a decis că dota constituită de tată în favoarea fiicei sale nu poate fi atacată de fiul donatar al mamei, când această din urmă a consimțit la înzestrarea făcută, fiindcă fiul donatar nu poate să aibă, în această calitate, mai multe drepturi decât are însuș dăruitorul. Cas. rom. Bult. 1897, p. 304 și *Dreptul* din 1897, No. 38, pag. 297.

(4) Vezi L. 25 § 1, Dig., *Quæ in fraudem creditorum*, 42, 8, precum și textele din legiuirile noastre anterioare, citate în tom. V al Coment. noastre, p. 219, 220.

(5) Vezi tom. V al Coment. noastre, p. 226.

(6) Vezi tom. V suscitată, p. 227 urm., *ad notam*.

(7) Vezi, asupra acestei controversă, pe lângă autorii citați în tom. V al Coment. noastre, D. de Folleville, *Contrat de mariage*, 37, 37 bis, p. 49 urm.; Aubry et Rau, IV, § 313, pag. 228 urm. (ed. a 5-a); Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 258 urm. și

dotei ar fi un act cu titlu oneros, chiar în privința raporturilor dintre soțul dotat cu înzestrătorul: iar după alții, ea ar fi în acest caz un act cu titlu gratuit, pentrucă înzestrătorul se despoae de averea sa actualmente și în mod irevocabil (art. 801). Ambele soluții sunt însă prea absolute, și adevărul stă într'un sistem intermediar.

Mai întâi, de câteori însăși femeea și-a constituit o dotă (art. 1233), actul va fi, de bună seamă, considerat ca făcut cu titlu oneros, pentrucă, în asemenea caz, bărbatul nu este un donatar. ei primește dota spre a susține sarcinile căsătoriei; de unde rezultă că creditorii femeii nu vor putea dărâma actul făcut de dânsa decât stabilind complicitatea bărbatului <sup>(1)</sup>.

Cazul când constituirea dotei emană dela femeie.

De câteori, însă, dota este constituită de un terțiu, rudă sau străin, există două convențiuni, una între constituitor și viitoarea soție, care, fiind o liberalitate, este un contract cu titlu gratuit, și a doua: aceea dintre femeie și viitorul soț, care este un contract cu titlu oneros, pentrucă acest din urmă are rolul unui cumpărător sau unui creditor, după expresia lui Julian: *quodammodo creditor aut emptor intelligitur qui dotem petit* <sup>(2)</sup>: de unde și concluzia că, în asemenea caz, bărbatul va restitui dota, dacă se va dovedi că el a fost complice al fraudei (*consciūs fraudis*), chiar dacă femeea eră de bună credință <sup>(3)</sup>.

Cazul când dota este constituită de un terțiu.

*Action paulienne*. 193 urm.; Guillouard, *Contrat de mariage*, I, 136 și *Action paulienne*, p. 214 urm.; Troplong, *Contrat de mariage*, I, 131; Baudry et Surville, *Idem*, I, 240 urm.; Baudry et Barde, *Oblig.*, I, 671 urm.; Planiol, III, 883—887; Demolombe, XXV, 207 urm.; Jonitou, *Régime dotal*, I, 156 urm.; Mourlon, III, 337 urm.; Pand. fr., *v<sup>o</sup> Action paulienne*, 132 urm.; Pand. belges, *v<sup>o</sup> Action paulienne*, No. 27 și *v<sup>o</sup> Dot*, 28 și 226; Acollas, *Manuel de droit civil*, III, p. 184 urm.; Fuzier-Herman, *op. cit.*, II, art. 1167, No. 117 urm.; Michaux, *Contrat de mariage*, 481 urm.; Bertauld, *Quest. pratiques et doctrinales de C. Napoléon*, II, 410 urm., p. 305 urm., etc.

<sup>(1)</sup> Vezi autoritățile citate în tom. V al Coment. noastre, p. 228, *ad notam*, Cpr. Jonitou, *op. cit.*, I, 158; Baudry et Barde, *Oblig.*, I, 672; Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, I, 242; Aubry et Rau, IV, § 313, p. 228 (ed. a 5-a), etc.

<sup>(2)</sup> L. 19, Dig., *De actionibus et obligationibus*, 44. 7. Vezi *suprà*, p. 243, text și nota 1 și tom. IV, partea I-a, p. 615 (ed. a 2-a).

<sup>(3)</sup> Cas. rom. Bult. S-a I-a, 1891, consid. dela p. 178. Conside-

Cazul când  
act. a fost ad-  
misă contra  
femeii.

În fine, vom observa că, de câteori acțiunea pauliană va fi admisă contra femeii, iar nu contra bărbatului, constituirea dotei va fi revocată numai în privința femeii, adică pentru nuda proprietate, folosința rămânând bărbatului până la desfacerea căsătoriei<sup>(1)</sup>.

## SECȚIUNEA II

### Despre condițiunea averii dotale în timpul căsătoriei<sup>(2)</sup>.

#### Drepturile bărbatului asupra bunurilor dotale.

Dr. roman.

La Romani, cel puțin în dreptul vechiu, bărbatul era proprietarul dotei (*dominus dotis*). „*Dominium dotis in*

rentele acestei decizii, care desleagă foarte bine problema au fost textual reproduse în tom. V al Coment. noastre, p. 228, 229, *ad notam*. Vezi și Cas. Palermo, *Dreptul* din 1910, No. 6, p. 48. Cpr. Planiol, III, 885. — Cu toate acestea, jurisprudența Curței de casație din Franța persistă a decide că constituirea dotei este un act cu titlu oneros nu numai în privința bărbatului, dar chiar și în privința femeii și că, în consecință, ea nu poate fi anulată decât atunci când concertul fraudulos a existat între toate părțile interesate, adică: între dăruitor și fiecare din viitorii soți (Cas. fr., D. P. 87. 1. 257; Sirey, 87. 1. 97; Sirey, 96. 1. 172; D. P. 98. 1. 193); însă Planiol (III, 887) observă, cu drept cuvânt, că această soluție este contrară tuturor principiilor, de oarece buna credință a femeii nu poate să acopere reaua credință a bărbatului. Femeea va fi mai în totdeauna de bună credință, căci, de cele mai multe ori, ea căsătorindu-se foarte tânără, la eșirea sa din pension, este cu neputință ea să cunoască daraverile bănești ale părintelui său. (Cpr. Planiol, III, 885). Viitorul ginere poate, din contra, să le cunoască, și dacă el este de rea credință, aceasta va fi suficient pentru a se revocă darul din partea creditorilor constituitorului dotei. În acest sens se pronunță nu numai jurisprudența noastră, dar și majoritatea Curților de apel din Franța, care refuză, cu drept cuvânt, de a urma Curtea de casație. Cpr. C. Orléans și Paris, D. P. 98. 2. 284; D. P. 95. 2. 32; Sirey, 95. 2. 158. Vezi și Troplong, *op. cit.*, I, 131; Planiol, III, 887, etc. Acest din urmă autor (III, p. 51, nota 1, ed. a 5-a) citează, cu această ocazie, Tratatul nostru în limba franceză. Vezi, în privința acțiunii pauliene în genere, Colin et Capitant, *Cours élément. de droit civil français*; II, p. 48 urm. (Paris, 1915).

(1) Planiol, III, 886; Marcadé, VI, art. 1548, 1549, No. II.

(2) Rubrica secțiunii a II-a este intitulată, în codul francez:

*maritum transit*“, zicea Cujacius<sup>(1)</sup> Femeea nu perdeă însă proprietatea naturală asupra dotei. Justinian o spune anume: „*Res ab initio uxoris sunt, et naturaliter in ejus permanent dominio*“<sup>(2)</sup>. Femeea păstră, în adevăr, dreptul de a cere lucrurile sale dotale (*res uxorias*) la desfacerea căsătoriei, și numai printr'o subtilitate (*legum subtilitate*), bărbatul eră considerat ca proprietarul dotei. Cauza dotei eră perpetuă în mâinile bărbatului, după cum ne spune juriseconsultul Paul<sup>(3)</sup>; însă această destinație încetă odată cu desfacerea căsătoriei, pentrucă atunci el trebuia s'o restituie.

*Despre drepturile bărbatului asupra bunurilor dotale, și despre inalienabilitatea fondului dotal. Rubrica codului italian zice: Despre drepturile bărbatului asupra dotei, și despre înstrăinarea bunurilor dotale.*

- (1) Asupra titlului din Cod, *De dotis promissione et nuda pollicitatione* (5, 11). „*Maritus est rerum dotalium dominus*“, zicea Pothier. Vezi de același autor și *Tr. de la puissance du mari sur la personne et les biens de la femme*, VII, 80, p. 31 (ed. Bugnet). „*Nam dotale praedium maritus, incita muliere, per legem Julianam prohibetur alienare, quamvis ipsius sit*“, zice Gaius în Institutele sale (II, § 63). Vezi și Instit. lui Justinian, Pr., *Quibus alienare licet, vel non*, 2. S. Mai vezi L. 7, § 3 și L. 75, Dig., *De jure dotium*, 23. 3.— Mai multe texte dispun sau presupun însă că dota făcea, din contra, parte din patrimoniul femeii. Astfel, legea 3, § 5, Dig., *De minoribus*, 4, 4, prevede ca: „*Dos ipsius filii proprium patrimonium est*“. De asemenea, L. 75, Dig., *De jure dotium*, 23, 3, după ce zice că dota est în bonis mariti, adaugă că ea aparține, cu toate acestea, femeii... *mulieris tamen est*. Tot astfel, L. 7, § 12, în fine, *Soluto matrimonio*, 24, 3, voeste ca comoara găsită de bărbat în fondul dotal al femeii, să aparțină ei, *quasi in alieno inventus*. Vezi înfră, p. 309, 310. Tot în acest sens se văd redactate L. 32, Dig., *De jure dotium*, 23. 3: L. 49, Pr., Dig., *Soluto matrimonio*, 24, 3, etc. Toate aceste texte contradictoare au făcut ca chestiunea să fie controversată și mulți autori, precum: Fontanella, Donneau, Perez, Domat, etc., susțin că, deși femeea transmite bărbatului oarecare atribute ale dreptului de proprietate, totuși ea n'a înecat prin aceasta de a fi proprietară a dotei sale. Cpr. Pand. fr., v<sup>o</sup> *Marriage*, 9102 urm. Vezi, asupra evoluțiunei proprietăței dotei în dreptul roman, Paul Gide, *Du caractere de la dot en droit romain*. Vezi și Planiol, III, 1503, etc.
- (2) L. 30, în medio. Cod, *De jure dotium*, 5. 12.
- (3) „*Dotis causa perpetua est: et cum voto ejus qui dat, ita con-*



Dreptul ac-  
tual. Contro-  
versă.

Troplong<sup>(1)</sup>, printre alte originalități, a susținut că și în dreptul actual, bărbatul este proprietarul dotei mobiliare, precum eră la Romani; însă Tessier a scris o carte anume pentru a dovedi eroarea savantului magistrat<sup>(2)</sup>. Codul actual consideră, în adevăr, pe bărbat ca un simplu administrator și un uzufructuar al dotei (art. 1242, 1243), el ne-devenind proprietarul ei decât în cazurile excepționale determinate de lege (art. 1245, 1246). Așa dar, în principiu, proprietatea bunurilor dotale aparține femeii, după cum o spune anume art. 1360 din codul spaniol<sup>(3)</sup>, și numai în unele cazuri, pe care le vom vedea mai la vale, el devine proprietarul ei<sup>(4)</sup>. „*Dos ipsius filice proprium patrimonium est*“, zice L. 3 § 5, *in fine*, Dig., *De minoribus*, 4, 4.

*trahitur ut semper apud maritum sit*<sup>4</sup>. (L. 1, Dig., *De jure dotium*, 23, 3). Vezi *suprà*, p. 168, *ad notam*.

(1) *Contrat de mariage*, IV, 3097 urm. și *Prescription*, II, 483, p. 13 urm. (ed. a 4-a, 1857).

(2) Tessier, *Questions sur la dot* (Bordeaux, 1852), No. 2 urm. Vezi de același autor, *Tr. de la dot*, II, p. 122. Cpr. în același sens, Thiry, III, 513; Mourlon, III, 365; Colmet de Sannerre, VI, 221 bis, II, Odier, III, *Contrat de mariage*, III, 1162 urm.; Jouitou, *Régime dotal*, I, 29 urm.; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9108; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 746; Planiol, III, 1504; Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1602, p. 238 (ed. a 3-a); Rodière et Pont, *Idem*, III, 1713; C. București, *Dreptul din 1893*, No. 76. Ceeace dovedește că bărbatul nu mai este astăzi proprietarul dotei, este că legea îl proclamă uzufructuarul ei (art. 1243); or, uzufructul este dreptul de a se folosi, ca și însuși proprietarul, de lucrurile care sunt proprietatea altuia (art. 517), în specie a femeii. Cpr. Tessier, *Tr. de la dot*, II, p. 177, No. 111; Aubry et Rau, V, § 535, p. 545, nota 1 (ed. a 4-a); „*Das Eigenthum an dem Dotalgute verbleibt, in der Regel, der Frau*“, zice Zachariae, *Handbuch des fr. Civilrechts*, III, § 536, *ab initio*, p. 316 (ed. Anschütz), § 506, *ab initio*, p. 406 (ed. Crome). Și la § 505 (535), *ab initio*, p. 401 (ed. Crome) acelaș autor zice: „*Dem Manne steht die Verwaltung und Nutzniessung des Dotalguts zu*“. „*Also, man kann nach dem franz. Rechte nicht, wie nach dem röm. sagen: Maritus est dominus dotis, etc.*“ (Zachariae, *op. cit.*, III, § 536, p. 316, nota 1, ed. Anschütz).

C. spaniol.

(3) „*La mujer conserva el dominio de los bienes que constituyen la dote inestimada*“, zice acest text.

(4) „*In legislația noastră, femeea rămâne proprietară pe imobilul ce i s'a constituit dotă*“, zice Curtea noastră supremă (17

Această soluție, admisă în vechiul drept francez <sup>(1)</sup>, eră admisă și în dreptul nostru anterior: „Zestrea este averea femeii, ce la căsătorie dă bărbatului ei, zice codul Caragea (art. 9, partea III, capit. 16), cu tocmeală *ca ea să fie stăpâna zestrei*, iar el să-i iă venitul totdeauna” <sup>(2)</sup>. „Femeea, la cererea zestrei sale, zice Andr. Donici (capit. 33, § 19), are jalobă *in rem*, fiind că este stăpâna bunurilor sale” ...

Codul Calimach are, de asemenea, următoarea importantă dispoziție: „De pe zestrea neprețeluită, se cuvine bărbatului numai întrebuițarea și luarea rodurilor sau

C. Caragea și  
C. Andr. Donici.

C. Calimach.  
Art. 1637.

Martie 1903). Vezi *Dreptul* din 1903, No. 34, p. 278 și Bult. 1903, considerent dela p. 331.

(1) Iată cum se exprimă, în această privință, Domat, a cărui doctrină a fost consacrat de legiuitorul actual:

„Le droit qu'a le mari sur le bien dotal de la femme, est une suite de leur union et de la puissance du mari sur la femme même: ce droit consiste en ce qu'il a l'administration et la jouissance du bien dotal, que la femme ne peut lui ôter, qu'il peut agir en justice au nom de mari, pour le recouvrer contre les tiers qui en sont les détenteurs, ou les débiteurs, et qu'ainsi il exerce de son chef, comme mari, les droits et les actions qui dépendent de la dot, *d'une manière qui le fait considérer comme s'il en était le maître; mais qui n'empêche pas que la femme n'en conserve la propriété*. Ce sont ces divers effets des droits du mari, et de ceux de la femme sur le bien dotal, qui font que les lois regardent la dot, et comme un bien qui est à la femme, et comme un bien qui est au mari”. (Domat, *Lois civiles dans leur ordre naturel*, II, p. 239, No. 4, ed. Carré din 1822).

(2) Vezi și art. 29, partea III-a, capit. 16 din același cod.—

După pravila lui Ipsilant Vodă, capit. pentru zestre (art. 10), bărbatul nu stăpâniă în desăvârșită proprietate decât copii țiganilor de zestre ai soției sale, fiind dator a restitui acesteia din urmă sau moștenitorilor ei numai atâtea suflete câte erau prevăzute în foaia de zestre. Această pravilă ne spune că, deși sporul ar trebui să aparție femeii (sporul și lipsa robilor spre muere caută), totuși el s'a dat bărbatului pentru ca să îngrijească mai bine de țiganii cei bolnavi și să readucă pe cei fugari, nu doar în scop de unanimitate, ci pentru a nu întâmpină o pagubă (să nu să păgubească muerea fără de dreptate). Vezi și codul Caragea (art. 30, partea III-a, capit. 16), unde se zice: „Țiganii și dobitoacele se primejduesc pe scama bărbatului fără deosebire, căci câștigă prășila lor, ce ca o roadă a zestrei este a lui”.

C. Ipsilant.

C. Caragea.

a veniturilor; iar *proprietatea și sporirea zestrei se cuvine femeii* (art. 1637) <sup>(1)</sup>.

### Cazurile excepționale în care bărbatul devine și astăzi proprietarul dotei.

Excepții dela  
regula de mai  
sus.

Principiul în virtutea căruia femeea rămâne proprietara dotei sale, suferă două excepții. Una din aceste excepții rezultă din lege, iar cea de a doua din convenția părților.

#### 1<sup>o</sup> Prima excepție.—Lucrurile consumptibile, fungibile și menite a fi vândute.

Lucruri con-  
sumptibile.  
Art. 526 C.  
civ.

De câteori dota consistă în lucruri care se consumă prin întrebuințare (*primo usu*), precum: grâne, vin, etc., bărbatul devine proprietarul lor, fără nicio prețeluire, prin aplicarea regulilor dela quasi-uzufruct. El va restitui, deci, când această obligație se va naște pentru dânsul, lucruri de aceeași cantitate, calitate și valoare, sau prețul lor (art. 526) <sup>(2)</sup>.

Deoseb. între  
C. Calimach  
și C. austriac  
(art. 1227,  
1228).

(1) Codul austriac se deosebește de astădată de codul Calimach. Iată, în adevăr, cum se exprimă art. 1227 din acest cod: „Tot ce poate fi înstrăinat și este susceptibil de uzufruct poate fi constituit dotă. Cât timp ține uniunea conjugală, uzufructul și sporirea dotei aparține bărbatului. El are însă proprietatea, de câteori ea consistă în bani gata, într'o cesiune de creanță, sau în lucruri fungibile: „Besteht das Heirathsgut in barem Gelde, in abgetretenen Schuldforderungen oder verbrauchbaren Sachen; so gebührt ihm das vollständige Eigenthum“; și art. 1228 din acelaș cod adaugă: „Dacă dota consistă în bunuri imobiliare, în drepturi sau în obiecte mobile, care se pot întrebuința fără alterarea substanței lor, femeea se consideră ea proprietară (*als Eigenthümerin*), iar bărbatul ea uzufructuar (*als Fruchtniesser*), până când se va dovedi că bărbatul a luat dota asupra lui cu un preț determinat, obligându-se numai la restituirea acestei sumi (*bis bewiesen wird, dass der Ehemann das Heirathsgut für einen bestimmten Preis übernommen, und sich nur zur Zurückgabe dieses Geldbetrages verbunden hat*).

(2) Planiol, III, 1505; Colmet de Santerre, VI, 221 bis I; Thiry, III, 513; Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1605; Guillaouard, *Idem*, IV, 1766; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1666,

„Dacă lucrurile de zestre vor fi din cele cheltuitoare, zice art. 1649, *in fine* din codul Calimach, au a se întoarce alte lucruri tot de aceeași calitate și câtime, sau acel hotărît ori drept preț al lor”.

C. Calimach.  
Art. 1649.

Creditorul bărbatului ar putea, deci, să urmărească aceste lucruri, fără ca femeia să le poată revendica<sup>(1)</sup>.

Aceeași soluție este admisibilă și în privința lucrurilor fungibile, adică: care, după voința părților, exprimată sau subînțeleasă, pot fi înlocuite prin alte lucruri de aceeași natură, calitate și cantitate: *quarum una alterius vice fungitur*, după expresia lui Vinnius, precum ar fi, de exemplu: un sac de grâu, un poloboc de vin, o sumă de bani, etc.<sup>(2)</sup>. Bărbatul va restitui deci, și de astădată, lucruri de aceeași natură, cantitate, ori valoarea lor... *„Res in dotem datae, quæ pondere, numero, mensura constant, mariti periculo sunt; quia in hoc dantur, ut eas maritus ad arbitrium suum distrahat; et quandoque soluto matrimonio, ejusdem generis et qualitatis alias restituat vel ipse, vel heres ejus”*<sup>(3)</sup>.

Lucruri fungibile.

Banii, fiind lucruri fungibile prin excelență<sup>(4)</sup>, de câte ori s'a constituit dotă o sumă de bani, în numerar<sup>(5)</sup>, bărbatul va deveni proprietarul ei, dacă prin contractul de

Cazul când dota consistă în bani.

1720; Aubry et Rau, V, § 536, p. 557; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> Dot, 747 urm. și toți autorii.

(1) Cpr. C. Orléans, Sirey, 84. 2. 188; Cas. fr. Sirey, 82. 1. 241, D. P. 82. 1. 337, etc.

(2) Vezi tom. VI, p. 735. — Nu trebuie să confundăm lucrurile consumptibile cu cele fungibile; căci consumptibilitatea rezultă din natura lucrurilor, pe când fungibilitatea rezultă din voința părților, expresă sau tacită. Toate lucrurile consumptibile sunt fungibile, adică pot fi înlocuite prin altele de aceeași natură; pe când unele lucruri fungibile (de exemplu: pietrele de construcție, scândurile, etc.) nu sunt consumptibile. Vezi tom. III, partea I-a, al Coment. noastre, p. 128, *ad notam*; tom. VI, p. 489, nota 2 și p. 735, n. 1; tom. IX, p. 635, text și nota 1 și p. 666. Cpr. Al. Degré, *Dreptul* din 1891, No. 80, p. 642; Thiry, III, 82 și IV, 162, etc.

(3) L. 42. Dig., *De jure dotium*, 23. 3.

(4) Cpr. C. Limoges, D. P. 85. 2. 65; Tribun. Gorj, *Dreptul* din 1910, No. 66, p. 530.

(5) Când dota consistă în creanțe, titluri de rentă, sau alte efecte publice, se decide, în genere, că ele rămân proprietatea femeii, dacă nu au fost prețeluite (argument din art. 1275, după care

Creanțe, titluri de rentă, etc.

căsătorie nu s'a stipulat contrariul <sup>(1)</sup>, sau dacă nu s'a pre-văzut o clauză de întrebuintare a acestor bani (art. 1247) <sup>(2)</sup>. În toate aceste cazuri, femeea nu are decât o creanță în contra bărbatului, care creanță este dotală.

Nu se ține seamă de variațiunea cursului monedelor.

Bărbatul, în cazul când dota ar consista în numerar, va restitui suma numerică în monezile având curs în momentul restituirei (art. 1578) <sup>(3)</sup>, fără a se ține seamă de variațiunea cursului <sup>(4)</sup>: „*In nummis non tam corpora ipsa quæ solvuntur considerantur, quam quantitas quæ ex his efficitur*“.

titlurile scad sau pier cu totul pentru femeie, iar nu pentru bărbat). Cpr. Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9350; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 759 și 774; Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3164, 3165, 3647; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1666; Marcadé, VI, art. 1551, No. II; Jonitou, *op. cit.*, I, 388; Benoit, *Tr. de la dot*, I, 104, p. 118; Duranton, XV, 559; Bellot des Minières, *Tr. du contrat de mariage*, IV, p. 70, 71; Cas. rom. Bult. 1894, p. 262; *Cr. judiciar* din 1894, No. 15. — Vezi însă Toullier-Duvergier, VII, partea II-a, 273; Odier, *Contrat de mariage*, III, 1227, *in fine*, etc.

S'a decis că, în caz când dota consistă în efecte publice, diferența ce rămâne dela încasarea unui titlu eșit la sorți, peste suma cu care s'a plătit noul titlu cumpărat, în locul celui eșit la sorți, nu constituie un venit al dotei care să se curvie bărbatului ca proprietar al veniturilor dotale, ci face parte din însuș lucrul constituit dotă și, ca atare, aparține femeii, proprietara dotei. C. Galați, *Dreptul* din 1902, No. 65, p. 533.

S'a mai decis că, atunci când dota consistă în efecte publice ce au fost prețeluite, arătându-se valoarea lor prin contractul dotal, bărbatul a devenit proprietarul acelor efecte în baza art. 1245, dacă nu s'a stipulat contrariul și, în asemenea caz, femeea poate să ceară valoarea lor la desfacerea căsătoriei, când se face restituirea dotei. Cas. rom. Bult. 1894, p. 262.

- (1) Se poate, deci, în baza principiului libertății convențiilor matrimoniale (art. 1224), stipulă inalienabilitatea dotei mobiliare. Vezi *infra*, p. 300, text și nota 4, precum și tom. XI, p. 79 și p. 362, nota 3.
- (2) Cpr. Cas. rom. și C. București, Bult. Cas. S-a I-a, 1890, p. 1138 și *Dreptul* din 1891, No. 4.—În lipsa unei clauze de întrebuintare, imobilul cumpărat de soț cu banii constituiți dotă, ieă și el, prin efectul subrogației reale, caracterul stabilit de contractul matrimonial, deci devine alienabil și proprietatea bărbatului. Trib. Gorj, *Dreptul* din 1910, No. 66.
- (3) Vezi, în privința art. 1578 C. civil, tom. VI al Coment. noastre, p. 490 urm.
- (4) Odier, *Contrat de mariage*, III, 1225; Tessier, *Tr. de la dot*,

Efecte publice eșite la sorți.

Efecte publice prețeluite.

Majoritatea autorilor asimilează lucrurile consumptibile Lucrurile menite a fi vândute. *primo usu* cu cele care sunt menite prin natura lor a fi vândute <sup>(1)</sup>; însă Laurent (XXIII, 488) critică această doctrină, pentrucă art. 526 C. civil nu vorbește decât de lucruri consumptibile, și niciun text de lege nu transmite uzufructuarului proprietatea bunurilor de care el nu se poate folosi decât înstrăinându-le.

Se susține de asemenea, de unii, că un fond de comerț Fond de comerț. Controversă. ar fi un lucru fungibil, așa că, în caz când dota ar consista într'un asemenea fond <sup>(2)</sup>, bărbatul ar deveni proprietar, independent de orice prețeluire <sup>(3)</sup>.

II, p. 204. — Art. 1140 din codul portughez dela 1867, pre- C. portughez. Art. 1140. vede că dacă dota constituită de femeie, de bărbat sau de un terțiu, consistă în numerar, banii trebuie să se întrebuițeze, în cele dintâi trei luni dela celebrarea căsătoriei, la cumpărare de imobile, rente consolidate (*de assentamento*), sau în alte acțiuni de societăți, ori să fie dați prin act public cu ipotecă; căci dota care n'ar fi întrebuițată așa precum se arată mai sus, ar fi considerată ca inexistentă și ar intra în comunitate.

(1) Thiry, III, 513; T. Huc, IX, 442; Arntz, III, 893; Baudry et Surville, *op. cit.*, III, 1610; Marcadé, VI, art. 1553, No. 1; Aubry et Rau, V, § 536, p. 557; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 755, etc. — După această teorie, lucrurile menite a fi vândute aparțin bărbatului, și el nu trebuie să restituie decât prețul lor, care singur ar face obiectul dotei.

(2) Cât pentru cazul când s'ar fi constituit dotă o fabrică, o uzină, etc., vezi Benoit. *Tr. de la dot*, I, 163, p. 233 urm. și II, 172 urm., p. 340 urm. Fabrică, uzină, etc.

În caz când fondul de comerț constituit dotă ar fi un otel, Otel, cafenea, etc. o cafenea, etc., bărbatul se va folosi de produsul acestor stabilimente, întreținându-le cu cheltuiala lui. El nu va putea, la desfacerea căsătoriei, să ceară cheltuielile ce a făcut în timpul folosinței sale, cu plata slugilor. împodobirea apartamentelor, etc. Benoit, *op. cit.*, I, 162, p. 202.

Ce trebuie să decidem însă în privința reînnoirii mobilierului stabilimentului? Se admite că femeia sau moștenitorii ei vor fi obligați a restitui, dacă nu întreaga valoare a mobilierului reînnoit, cel puțin diferența de valoare (plus-valuta) între mobilierul nou și cel vechiu. Cpr. Benoit, *op. și loco supra cit.* Reînnoirea mobilierului.

(3) Vezi Zachariæ (ed. Massé-Vergé), II, § 306, p. 125; Ducaurroy, Bonnier et Roustain, *Comment. du C. civil*, II, 170; Proudhon, *Tr. de l'usufruit*, II, 1010, 1024 (ed. din 1836); C. Toulouse, Sirey, 41. 2. 529, etc.

Această soluție este însă inadmisibilă, pentrucă deși fondul de comerț cuprinde elemente fungibile, adică: marfa, care poate fi vecinic reînnoită<sup>(1)</sup>, totuși asemenea fond este un lucru complex, care își are existența sa proprie. El neconstitând într'un *genus*, ci într'o *res certa*, într'o universalitate (*universum corpus*), nu poate să fie vorba în specie de lucruri fungibile<sup>(2)</sup>; de unde rezultă că bărbatul nu devine proprietarul fondului de comerț, care n'ar fi fost prețeluit<sup>(3)</sup>.

Art. 1245.

Dacă fondul de comerț a fost prețeluit, fără a se de-

Punerea în  
gaj a unui  
fond de co-  
merț.

- (1) Fondul de comerț cuprinzând numele, clientela, mărfurile ce-l compun, mobilierul, etc., este prin natura sa un drept incorporal care, conform unei jurisprudențe aproape constante, poate face obiectul contractului de gaj. Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1903, No. 28, p. 232; C. Paris, D. P. 1901. 2. 97. Vezi și Guillaouard, *Nantissement*, 53. Vezi tom. III, partea I-a al Coment. noastre, p. 198 și tom. X, p. 243.—*Contra*: C. Iași, *Dreptul* din 1912, No. 33 (cu observ. noastră).

A unui drept  
de farmacie.

Prin aplicarea principiilor de mai sus, s'a decis că dreptul de farmacie, care este un fond de comerț și deci, un lucru mobil incorporal (C. București și Trib. Covurlui, *Dreptul* din 1902, No. 23; *Cr. judiciar* din 1905, No. 4 și *Legea* din 1912, No. 2, p. 15), soluție admisă și sub codul Caragea (vezi tom. III, partea I-a, p. 198, și tom. X, p. 243, nota 1), poate fi constituit în gaj. Punerea în posesiune a creditorului amanetar consistă, în asemenea caz, în remiterea în mâinile acestuia a titlului debitorului, în condițiile cerute pentru lucrurile incorporale (art. 1318), de oarece fondul de comerț fiind, după cum am arătat mai sus, o universalitate de bunuri, ce cuprinde clientela, contractul de închiriere, marfa, mobilierul, etc., este un lucru mobil incorporal și, ca atare, nu i se poate aplica regulile și condițiile cerute pentru constituirea de amanet asupra lucrurilor mobile corporale, adică a se remite lucrul în posesiunea creditorului gagist sau unei terțe persoane. Trib. Covurlui, C. Galați și Cas. rom. *Cr. judiciar* din 1905, No. 4 și *Dreptul* din acelaș an, No. 33; Bult. 1910, p. 853; *Dreptul* din 1910, No. 44 și *Cr. judiciar* din acelaș an, No. 50. Asupra chestiunii de a se ști dacă fondul de comerț este o universalitate de fapt sau o universalitate juridică, vezi Lacour, *Tr. de droit commercial*, 129, p. 81 și p. 504, nota I (Paris. 1912).

Ipot. dr. de  
farmacie.

Dreptul de farmacie, nefiind însă un bun imobiliar, nu poate fi ipotecat. V. tom. X al Coment. noastre, p. 243, nota 1, *in fine*.

- (2) Vezi Jonitou, *op. cit.*, I, 387; Aubry et Rau, II, § 236, p. 740 urm. (ed. a 5-a); Laurent, VI, 419, etc.
- (3) Jonitou, *op. și loco cit.*; Marcadé, tom. II, art. 581, No. II

clară că prețeluirea nu face vânzare (art. 1245), bărbatul nu va datori, la restituire, decât prețul fixat prin contract; dacă fondul constituit dotă n'a fost prețeluit, bărbatul, în calitatea sa de quasi-uzufuctuar, se va folosi de lucrurile fungibile (mărfurile) care-l compun, sub îndatorirea însă de a le înlocui cu lucruri de aceeași cantitate, calitate și valoare și de a restitui, la desfacerea căsătoriei sau la separarea de patrimonii, însuși fondul, sau valoarea lui actuală, ținându-se în seamă micșorarea de valoare adusă prin neglijența sa <sup>(1)</sup>.

Unii ar voi ca bărbatul să sufere pierderea mărfurilor întâmplată chiar prin caz fortuit, pentru că este de principiu că lucrurile fungibile, menite a fi vândute, sunt în riscul aceluia în mâinile căruia se găsesse <sup>(2)</sup>. „*Qui rem vendendam acceperit, ut pretio uteretur, periculo suo rem habebit*“ <sup>(3)</sup>. Această soluție ni se pare însă nedreaptă; căci, din două lucruri unul: sau fondul de comerț constituit dotă a fost prețeluit, și atunci bărbatul devenind proprietarul lui, cu îndatorirea de a restitui numai prețul hotărât de părți, de sigur că cazul fortuit îl va privi numai pe el; sau fondul de comerț n'a fost prețeluit, și atunci el rămânând proprietatea femeii, bărbatul având numai folosința lui, este just ca cazul fortuit să privească pe proprietar, adică, în specie, pe femeie <sup>(4)</sup>. *Res perit domino, sau Casum sentit dominus* <sup>(5)</sup>.

Pierderea mărfurilor prin caz fortuit. Controversă.

## 2<sup>o</sup> A doua excepție. — Lucrurile mobile prețeluite.

**Art. 1245.**—Dacă dota sau parte din dotă consistă în obiecte mișcătoare, prețuite prin contractul de căsătorie, bărbatul se face proprietarul acelor obiecte, rămânând debitor de prețul lor, afară

și tom. VI, art. 1551—1553, No. 1; Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3160, 3163; Odier, *Idem*, III, 1226; Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 741, text și nota 6; Laurent, VI, 422; Demolombe, X, 307; Tessier, *Tr. de la dot*, II, p. 211 urm.; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 756 urm.; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Marriage*, 9349, etc.

(1) Odier, *op. și loco cit.*; Tessier, *op. cit.*, II, p. 213; Benoit, *op. cit.*, II, 176, 177, p. 343 urm., etc.

(2) Tessier, *op. cit.*, II, p. 214, No. 114, *in fine*.

(3) L. 4, Pr., *in fin.*, Dig., *De rebus creditis*, etc., 12, 1.

(4) Cpr. Benoit, *op. cit.*, I, 161, p. 201; Jouitou, I, 387, p. 431.

(5) Vezi, asupra acestei maxime, extrasă de glosatori, din L. 9,



dacă s'a cuprins în contractul căsătoriei declarațiunea că prețuirea nu face vânzare. (Art. 472 urm., 1246, 1272 urm., 1509 §§ 2 și 3 C. civ. Art. 718 Pr. civ. Art. 66 L. jud. de ocoale din 1896. Art. 1551 C. fr.).

**Art. 1246.** — Prețuirea nemișcătoarelor, făcută prin contractul de căsătorie, nu strămută proprietatea lor la bărbat, dacă nu este declarațiune expresă de aceasta. (Art. 462 urm., 1245 C. civ. Art. 1552 C. fr.).

**Art. 718 Pr. civ.** — Judecătorii de ocol au competența să autentifice foile dotale până la valoarea de 3000 lei inclusiv. Chiar când foaia dotală conține bunuri nemișcătoare sau obiecte mobile altele decât bani, părțile sunt ținute a face prețuirea acestora în însuș actul dotal.

Această prețuire obligatorie, nu operează însă vânzarea mobililor, afară numai dacă în foaia dotală nu se zice anume contrariul.

Când constituirea de dotă cuprinde bunuri nemișcătoare, părțile sunt obligate a depune și o copie de pe actul dotal. Această copie va fi înaintată de judecătorul de ocol, îndată după autentificarea foaiei dotale, către grefierul tribunalului unde este așezat nemișcătorul, spre a transcrie această mutație a proprietății în registrul de transcripții.

Judecătorul de ocol și grefierul tribunalului sunt răspunzători, fiecare în ceea ce-i privește, de neîndeplinirea obligației ce li se impune.

Grefa tribunalului, unde s'a făcut transcrierea, va răspunde judecătoriei respective, în cel mai scurt timp, că s'a făcut transcrierea (1).

Dr. roman.

La Romani, bărbatul devine proprietarul lucrurilor constituite dotă, fie ele mobile, fie imobile, de câteori fuseseră prețuite prin contract, și el nu datoră decât prețul lor, care singur eră dotal (2). „*Quotiens res aestimatae in dotem dantur, maritus dominium consecutus, summæ velut prætii debitor efficitur*“ (3). În consecință, deteriorarea dotii îl privea numai pe dânsul, și el singur se folosea de creș-

Cod, *De pignoratitia actione*, 4, 24, care cuprinde în sine o banalitate, tom. V al Coment. noastre, p. 186, text și nota 3.

L. judecăt. de  
ocoale din  
1896.  
Art. 66.

(1) Acest text reproduce art. 66 din legea judecătorilor de ocoale din 1 Iunie 1896, așa că unul din aceste texte eră de prisos, unul din ele făcând *double emploi*. De aceea, art. 66 din vechea lege a judecătorilor de ocoale n'a mai fost reprodus în legea dela 1907.

(2) „*Quidquid aestimatur non est dotale*“, zicea Cujacius, asupra legii 9, Dig., *De fundo dotali*, 23, 5.

(3) L. 5, *ab initio*, Cod, *De jure dotium*, 5. 12.

terea ei <sup>(1)</sup>. Prețeluirea lucrurilor dotale, oricare ar fi fost, se consideră, deci, ca o adevărată vânzare (*estimatio venditio est*) <sup>(2)</sup>, și bărbatul are acțiunea *ex empto* spre a cere dota, de câteori ea nu-i fusese predată <sup>(3)</sup>.

Aceste principii trecuse și în Franța, în provinciile de Dr. vechiu fr. drept scris <sup>(4)</sup>.

Această soluție, foarte avantajoasă pentru femei, în privința mobilelor constituite dotă <sup>(5)</sup>, era de multe ori periculoasă pentru dânsa în privința imobilelor, care erau expuse a fi pierdute, de câteori bărbatul era risipitor, sau făcea speculații prea îndrăznețe.

De aceea, după codul Caragea, dota aparține femeii, C. Caragea. bărbatul fiind numai uzufructuarul ei <sup>(6)</sup>. Numai dota mișcătoare prețeluită *ventilitionis causa* devine proprietatea bărbatului. „Zestrea cea prețeluită se primejduiește pe seama

(1) „*Quis enim dubitet estimationem a te mulieri deberi, cum periculo tuo res deteriores fiant, vel augmenta lucra tuo recipiantur?*“ L. 10, *in fine*. Cod, *loco cit.*

(2) L. 10, § 5 *in fine*, Dig., *De jure dotium*, 23. 3. — De unde și maxima: *Dos estimata, dos vendita*.

(3) „*Cum dotem te estimatam accepisse profitearis: apparet jure communi per pactum, quod doti insertum est, formato contractu, ex empto actionem esse*“ (L. 10, *ab initio*, Cod., *loco cit.*). Vezi și L. 16, Dig., *De jure dotium*, 23, 3, unde se zice: „*Quotiens res estimata in dotem datur, evicta ea, virum ex empto contra uxorem agere*“.

(4) Vezi Roussilhe, *Tr. de la dot*, 193 urm.; Benoit, *Idem*, I, 101, p. 112 urm.

(5) Bărbatul are și are și astăzi interes a nu primi o dotă prețeluită, căci prețeluirea are și are și astăzi de efect de a pune riscurile pe seama lui; pe când dacă dota este neprețeluită, pierderea fortuită privește numai pe femei: „*Quotiens non estimata res in dotem dantur, et meliores et deteriores mulieri fiunt*“ (L. 10, Pr., *in fine*, Dig., *De jure dotium*, 23. 3). Ulpian are, deci, dreptate să zică că bărbatul are interes a nu primi o dotă prețeluită, ca să nu sufere pierderea ei: „*Plerumque interest viri, res non esse estimatas, idcirco, ne periculum rerum ad eum pertineat*“ (L. 10, Pr., *ab initio*, Dig., *loco cit.*). Vezi și *infra*, p. 274.

(6) Cpr. Trib. Romani, *Or. judiciar* din 1908, No. 40, p. 316. — „Femeea este stăpâna zestrei totdeauna, zice acest cod (art. 9, partea III-a, capit. 16), iar bărbatul ia venitul totdeauna“. Și art. 10 (*loco cit.*) adaugă: „Zestrea este dreptul

bărbatului fără deosebire<sup>4</sup>. zice art. 28 din acest cod (partea III-a; capit. 16)<sup>(1)</sup>.

C. Calimach.  
Art. 1636,  
1637.

Aceeași soluție eră admisă și în codul Calimach. „De pe zestrea neprețeluită, zice art. 1637 din acest cod, se cuvine bărbatului numai întrebuințarea și luarea rodurilor. sau a veniturilor; iar *proprietatea și sporirea zestrei se cuvine femeii*“. Cât pentru dota prețeluită *venditionis causa*, ea eră proprietatea bărbatului. „Asupra lucrurilor mișcătoare ale zestrei, zice art. 1636 din același cod, dacă s'au trădat bărbatului prețeluite, se face el deplin proprietar al lor, socotindu-se ca un cumpărător, pentru care este dator să întoarcă numai prețul lor, dacă nu s'au alcătuit într'alt chip pentru acestea. Inscrisul prețeluirei trebuie să fie încredințat de martori vrednici de credință“.

Prețeluirea  
ficută *taxationis causa*.  
C. Calimach.  
Art. 1634.

Prețeluirea se putea face și *taxationis causa* și, în asemenea caz, ea nu aveă de scop strămutarea proprietăței către bărbat, ci fixarea daunelor ce el trebuia să plătească la caz de stricare sau pierderea lucrului (art. 1634 C. Calimach)<sup>(2)</sup>.

C. Andr. Donici.

Cât pentru codul lui Andronachi Donici, el vorbește *de lucruri* prețeluite în genere, fără a distinge între mobile și imobile, însă este probabil că el n'a înțeles a se referi decât la lucrurile mișcătoare. Iată textul la care facem aluzie: „Zestrea, de va fi prețeluită și în foaea de zestre se va arăta în scris: atâția bani, *cutare lucru*, atunci bărbatul este de-

*femeii*, iar rodul este al bărbatului<sup>4</sup>. Cpr. Trib. Ilfov. Cr. judiciar din 1892, No. 12, p. 10. Vezi și *infrà*, p. 302.

Pravila lui  
Matei Basarab.

(1) Vezi și pravila lui Matei Basarab (glava 265), unde se zice: „Zestrele prețuite pre bărbat rămân, de sunt, ori de vor muri dobitoacele muerei, carele s'au dat zeastre, ori de va fi stricat și de va fi ponosit hainele-și, prețuirea deplin întoarea bărbatului îndărăt; iar zeastrea care nu iaste prețuită, la muiare iaste și dobânda și paguba“.

Dr. vechiu fr.

(2) Cpr. și § 6, *in fine*, capit. 33, Cod. Andr. Donici. — Această soluție eră admisă și de vechea jurisprudență a unor parlamente franceze, de exemplu: a celui din Toulouse, care cerea o stipulație preciză pentru ca prețeluirea să atragă vânzarea, și aceasta din cauza inconvenientelor foarte serioase la care dădea loc prețeluirea imobilelor. Vezi Roussilhe, *Tr. de la dot*, 198, p. 145; Benoit, *Idem*, I, 101; Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3141. etc.

plin stăpân al lucrului și volnic să-l vândă și să-l instrăineze, cum și de va peri, a lui este pagnba; căci are să răspundă și să întoarcă banii ce se arată în foaia zestrei“ (§ 6, cap. 33). Va să zică, după acest cod, bărbatul devine proprietarul lucrurilor prețeluite. Aceste lucruri nu pot fi decât cele mobile; căci un alt paragraf din același cod (§ 19, cap. 33) dispune că femeia este *stăpâna lucrurilor sale*. Lucrurile care nu treceau în proprietatea bărbatului și care rămăneau ale femeii, nu pot fi decât cele mișcătoare neprețeluite, sau cele nemiscătoare, care iarăși nu se prețeluiu, conform unui vechiu obicei al pământului, după cum ne spune art. 1635 din codul Calimach. „Lucrurile cele nemiscătoare și cele numai de sine-și mișcătoare ale zestrei (*moventia*), zice acest text, după obiceiul pământului nu se prețeluesc“<sup>(1)</sup>.

C. Calimach.  
Art. 1635.

Codul actual dispune, de asemenea, cu drept cuvânt, că prețeluirea *imobilelor*, făcută prin contractul de căsătorie<sup>(2)</sup>, nu strămută proprietatea lor către bărbat, dacă nu există în această privință o declarație expresă (art. 1246), fără ea să fie însă nevoie de vreun termen sacramental<sup>(3)</sup>.

Dr. actual.  
Art. 1246.

Astfel, prețeluirea unui imobil, cu clauza că bărbatul poate să-l instrăineze, fără a se fi stipulat nicio întrebuin-

(1) Vezi și art. 27 partea III-a, capit. 16 din codul Caragea, unde se zice: „Numai țiganii, dobitoacele și toate cele nemiscătoare, neprețuite să se dea“.

C. Caragea.

Codul Ipsilant are, în această privință, următoarea dispoziție: „Cele nemiscătoare lucruri ale murei, asemenea și cele de sine-și mișcătoare (*moventia*), adică: țiganii și vitele, să nu se prețuiască, ci numai cele mișcătoare cum: secele, hainele, lucrurile de argint și de aur, arăturile și altele asemenea, să se prețuiască ori înaintea nunței, ori în urma nunței cu patruzeci de zile, sau cel mult seazecei. Și foile de zestre într'același chip prețuite să se treacă în condici, care condici să se păzească pe la mănăstirile cele mari, în orice eparhie se va face nunta, ca să nu se întâmple vreodinioară prigoniri și jurământuri pentru răpunerea foilor de zestre“ (art. 1, capit. pentru zestre).

C. Ipsilant.

(2) Prețeluirea făcută în urma căsătoriei n'ar produce deci niciun efect. Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3156. — Și declarația că prețeluirea nu face vânzare trebuie să fie făcută tot prin contractul matrimonial. Cpr. Cas. rom. Balt. S-a I-a, anul 1855, p. 40.

(3) Troplong, *op. cit.*, IV, 3144; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9378, etc.

țare a prețului lui, arată în deajuns voința femeii de a strămută proprietatea acestui imobil bărbatului<sup>(1)</sup>.

Justificarea  
dispoziției  
art. 1246.

Această excepție dela principiile generale se justifică prin împrejurarea că strămutarea proprietății imobilelor nu se presupune din partea femeii, pentru că ele constituiesc în ochii legii (cu drept, sau fără drept, aceasta este o altă chestie), o sorginte mai mare de bogăție decât averea mișcătoare, care este întrucâtva desprețuită: *Vilis possessio mobilium!* Apoi, prețeluirea imobilelor a putut foarte bine să aibă alt scop, de exemplu, fixarea de mai înainte a despăgubirii ce bărbatul va trebui să plătească, la caz de pierdere sau degradarea lor, atunci când această pierdere sau degradare i-ar fi imputabilă<sup>(2)</sup>. De câteori imobilul este dăruit femeii de un terțiu, prețeluirea lui a putut să aibă în vedere determinarea bazei după care trebuie să se plătească taxa de înregistrare către fise<sup>(3)</sup>, etc.

Adevărată  
vânzare. Con-  
troversă.

Din împrejurarea că prețeluirea imobilelor strămută proprietatea lor către bărbat, atunci când, în contractul de

(1) Troplong, *op. cit.*, IV, 3145. — *Contrà*: Bellot des Minières, *Régime dotal et Communauté d'acquêts*, II, 774, p. 16, care nu vede în autorizarea de înstrăinare decât un mandat dat de femeie bărbatului.

S'a decis, însă, că clauza din actul dotal prin care se declară că, în caz de vânzare a imobilului, numai o parte din preț va fi dotal și inalienabil, nu este o dovadă că imobilul a trecut în proprietatea bărbatului, nici chiar pentru partea ce trece peste suma fixată din preț a fi dotală, de oarece donațiunile nu se presupun. De asemenea, împrejurarea că se impunea soțului, prin actul dotal, plata anuităților la credit pentru acel imobil, nu echivalează cu o clauză de strămutare a proprietății, pentru că bărbatul, ca uzufructuar al dotei, eră obligat să plătească acele anuități. În consecință, femeia rămânând proprietară a imobilului constituit, în asemenea condițiuni, drept dotă și, prin urmare, a prețului dobândit prin vânzarea lui, bărbatul este dator, la desfacerea căsătoriei, să restituie foastei sale soții întregul preț al acestui imobil dotal. C. București, *Cr. judiciar* din 1900, No. 76 și *Dreptul* din din același an, No. 78.

(2) Vezi *suprà*, p. 268. Cpr. art. 1634 C. Calimach.

(3) Cpr. *Répert.* Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 772. — Dacă femeia își constituie singură dota, prețeluirea imobilului n'o supune la nicio taxă de înregistrare. Vezi *suprà*, p. 8, *ad notam*. Cpr. Michaux, *Tr. pratique des contrats de mariage*, 2420, p. 411.

căsătorie există o declarație expresă în această privință, s'a tras de unii concluzia că, în acest caz, este vorba de o adevărată vânzare (*vera venditio*), deși de o natură particulară, și că, prin urmare, toate regulile dela vindere-cumpărare sunt aplicabile în specie <sup>(1)</sup>.

Acest sistem este însă prea absolut, și maxima *æstimatio facit venditionem* nu trebuie aplicată *ad litteram*. Proprietatea imobilului prețeluit nu este, în adevăr, strămutată bărbatului în baza unei adevărate vânzări, ci *ca printr'o vânzare*, așa că toate regulile dela vânzări nu se aplică raporturilor dintre soți <sup>(2)</sup>.

Încât privește, mai întâi, acțiunea în resciziune pentru leziune, nu poate să fie vorba, la noi, despre dânsa, pentru că știm că legiuitorul nostru n'a admis-o <sup>(3)</sup>.

Autorii, care văd, în specie, o adevărată vânzare, conferă femeii atât privilegiul vânzătorului (art. 1730, 5<sup>o</sup> și 1737, 1<sup>o</sup>) pentru restituirea valorii estimative hotărâtă de părți <sup>(4)</sup>, cât și acțiunea rezolutorie.

În privința obligației de garanție, în caz de evicțiune a bărbatului, chiar autorii care nu văd în specie o adevă-

Rescizie pentru leziune.

Art. 1730 § 5 și 1737 § 1 C. civil.

(1) Cpr. Odier, *Contrat de mariage*, III, 1222. Vezi și Guillouard, *Idem*, IV, 1769; T. Hue, IX, 442, etc.

(2) Cpr. Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1611. Vezi și Colmet de Santerre, VI, 224 bis I și II.

(3) Vezi tom. VII al Coment. noastre, p. 9, text și note. În codul fr., chestiunea este controversată. Vezi Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9384 urm.; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 791 urm. — La Romani, orice eroare, cât de mică, trebuie să fie reparată atât în privința bărbatului cât și în privința femeii. Vezi L. 6, § 2 și L. 12 § 1, Dig., *De jure dotium*, 23, 3; — L. 6. Cod, *Solutio matrimonio*, 5, 18, etc.

Dr. francez

Dr. roman.

(4) Cpr. T. Hue, IX, 442; Laurent, XXIX, 473; Aubry et Rau, V, § 510, p. 628, nota 21; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 787 urm.; Berriat St. Prix, *Notés élément. sur le Code civil*, III, 6196, p. 160; Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 1768; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1911, p. 456, nota 1; Jouitou, *Régime dotal*, 386, p. 428; Nacu, III, No. 98, p. 624, 625. C. Montpellier, D. P. 48. 2. 173; Sirey, 48. 2. 557; Trib. Nîmes, Sirey, 69. 2. 304. — *Contra*: Planiol, III, 1505, *in fine*; Colmet de Santerre, VI, 224 bis III; Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1614, etc. Vezi și alte autorități citate *pro* și *contra*, în tom. X al Coment. noastre, p. 459, nota 1.

rată vânzare, o admit, în virtutea principiilor generale de drept <sup>(1)</sup>; iar alții, chiar din acei care văd o vânzare, o resping; încât femeea, la caz de evicțiune, nu va datori bărbatului, decât suma fixată prin prețeluirea fondului constituit dotă, iar nu daunele prevăzute de art. 1341 urm. C. civil <sup>(2)</sup>.

Riscul și pericolul lucrurilor prețeluite.

Chestiunea riscurilor a dat loc la mai puține dificultăți. Strămutarea proprietății fiind în suspensie până la celebrarea căsătoriei, se înțelege că riscul și pericolul lucrurilor prețeluite privesc numai pe femeie, dacă ea și-a constituit dotă bunurile sale personale. Din momentul celebrării căsătoriei, însă riscurile trec asupra bărbatului, el devenind proprietarul lucrurilor prețeluite <sup>(3)</sup>.

Drepturile bărbatului.

Din împrejurarea că bărbatul a devenit proprietarul imobilului prețeluit, rezultă că el poate să-l înstrăineze și că creditorii săi pot să-l urmărească.

Art. 1245.

Venim acum la cazul când dota consistă în lucruri mișcătoare prețeluite, fie corporale, fie încorporale <sup>(4)</sup>, ipo-

(1) Cpr. Baudry et Surville, *op. cit.*, III, 1613; Colmet de Sauterre, VI, 224 *bis* III, etc.

(2) T. Huc, IX, 442, p. 520; Guillouard, *op. cit.*, IV, 1771. — Vezi însă Baudry et Surville, *op. cit.*, III, 1613, *in fine*, pag. 253 (ed. a 3-a).

Încât privește cazul în care dota a fost constituită de un terțiu, vezi *suprà*, p. 247. Cpr. Planiol, III, 869.

Cazul când dota a fost constituită de un terțiu.

(3) Baudry et Surville, *op. cit.*, III, 1615; Guillouard, *Idem*, IV, 1773-1. — Dacă dota prețeluită, cu clauza că prețeluirea face vânzare, a fost constituită de un terțiu, riscurile sunt în sarcina acestui terțiu până în ziua celebrării căsătoriei, când atunci ele trec asupra bărbatului. Baudry et Surville, *op. cit.* și *loco supra cit.*

Complicarea chestiunii riscurilor prin diferitele clauze ale contr. matrimonial.

Chestiunea riscurilor poate să se complice prin diferitele clauze ale contractului matrimonial. Astfel, femeea poate să-și rezerve dreptul de a primi înapoi, fie prețul estimațiunii, fie alte lucruri până la concurența valorii imobilului. Asemenea clauză, avantajoasă pentru femeie, fiind perfect licită, se naște întrebarea: care va fi influența ei asupra riscurilor? Vezi asupra acestei ipoteze, Baudry et Surville, *Contrat de Mariage*, III, 1617; Guillouard, *Idem*, IV, 1774, etc.

(4) Vezi Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9375; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 759 și 774; Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1668; Troplong, *Idem*, IV, 3164 urm.; Guillouard, *Idem*, IV, 1773; Jouitou, *op. cit.*, I, 388. Vezi și *suprà*, nota 4 dela p. 261, 262.

teză prevăzută de art. 1245. În asemenea caz, regula este contrară celei statorniceite pentru imobile. De astădată, în adevăr, simpla prețeluire făcută prin contractul matrimonial, nu însă posterior căsătoriei<sup>(1)</sup>, face ca bărbatul să devie proprietarul acelor mobile, și el să datorească numai prețul lor<sup>(2)</sup>; și aceasta fie că prețeluirea s'a făcut pentru fiecare obiect în parte, fie pentru toate la un loc<sup>(3)</sup>. Numai atunci bărbatul nu va deveni proprietarul lor, când se va stipulă anume că prețeluirea nu face vânzare, sau că el nu devine proprietarul lor; căci nu se cere nici de astădată întrebuințarea vreunui termen sacramental<sup>(4)</sup>.

Părțile sunt, deci, presupuse a fi vândut bărbatului toate obiectele ce au prețeluit, pentrucă altfel restituirea lor în natură ar fi dat loc la o mulțime de contestații, în privința originii deteriorării lor. Ele pot să nu aibă această intenție, însă atunci trebuie s'o spue; căci, în caz contrar, voința lor se interpretează ca o vânzare; și aceasta în privința tuturor lucrurilor mișcătoare, fie animale sau alte lucruri, și chiar în privința trusoului femeii.

Bărbatul va trebui, deci, să restituie prețul trusoului, dacă femeea sau moștenitorii ei nu primesc restituirea lui în natură (art. 1274), cu toatecă obiectele care-l compun au fost întrebuințate și uzate de femeie, pentrucă, prin prețeluire, el a devenit proprietarul lui<sup>(5)</sup>. De aceea Ulpian zice,

Prețeluirea  
constituie o  
presumpție de  
vânzare.

Restituirea  
prețului tru-  
soului.

(1) Vezi *suprà*, p. 269, text și nota 3.

(2) Aceasta presupune însă, bine înțeles, că celebrarea căsătoriei a avut loc, căci altfel bărbatul va restitui lucrul ce a primit drept dotă, iar nu prețul acestui lucru; de oarece toate convențiile matrimoniale sunt făcute sub condiția tacită a celebrării căsătoriei: „*Cum omnis dotis promissio, futuri matrimonii locitam conditionem accipiat*“ (L. 68, in medio, Dig., De jure dotium, 23, 3). „*Si re aestimata data, nuptiarum secute non sint, videndum est quid repeti debeat, utrum res, an aestimatio? Sed id agi videtur, ut ita denuum aestimatio rata sit, si nuptiarum sequantur: quia nec alia causa contrahendi fuerit. Res igitur repeti debet, non pretium*“. L. 17, § 1, Dig., loco cit. Vezi și Harmenopol. De jure dotis, 4, 10, § 3, unde se zice: „*Nuptiis non secutis, non pretium datarum rerum aestimatarum, sed res ipsus mulier recipit*“.

Necesitatea  
celebrării că-  
sătoriei.

(3) Cpr. C. Galați, Cr. judiciar din 1895, No. 15.

(4) Vezi *suprà*, p. 269.

(5) C. București, Dreptul din 1902, No. 54; C. Grenoble, Sirey,



precum am observat *suprà* (pag. 267, nota 5), că bărbatul nu are interes de a primi o dotă prețeluită, mai cu seamă dacă ea se compune din animale și haine destinate a fi purtate de femei: „*Maxime, si animalia in dotem acceperit, vel vestem qua mulier utitur; eveniet enim, si aestimata sint, et ea mulier adtrivit, ut nihilominus maritus aestimationem eorum praestet*“ (1).

Consecințele  
prețeluirii  
mobilelor.

Din împrejurarea că, prin prețeluirea lucrurilor mobile, făcută prin contractul matrimonial, bărbatul devine proprietarul lor, rezultă că el poate să le înstrăineze și că creditorii lui personali pot să le urmărească și să le vândă, fără nicio opunere din partea femeii. Femeea n'ar putea să revendice dela terții de bună credință nici chiar mobilele neprețeluite, vândute de bărbat printr'un abuz de autoritate, terții cumpărători fiind apărați de art. 1909 în contra oricărei acțiuni din partea ei (2); ceea ce însemnează că ei au devenit proprietari ai mobilelor cumpărate, prin prescripția instantaneei statornicite de textul de mai sus. Pentru aceasta ei trebuie însă să fie de bună credință (3).

Art. 718 Pr.  
civ.

Venim, în fine, la art. 718 Pr. civ., pe care unii îl cred pe nedrept abrogat (4). Acest text dispune, după cum dispunea și art. 66 din legea judecătoriilor de ocoale dela 1896, că, în privința foilor dotale care pot fi autentificate de judecătoriile de ocoale, și care sunt acele ce nu întrec suma de 3000 de lei (5), prețeluirea este *obligatorie*, fie că

*Recueil général*, VIII, anii 1825—1827, I, p. 392, coloana I, și *Répert. Dalloz, Contrat de mariage*, 858, p. 197, *ad notam*. Cpr. T. Hue, IX, 494; Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3643; Toullier-Duvergier, VII, partea II-a, 268; *Répert. Sirey*, v<sup>o</sup> *Dot*, 2852, 2854. Vezi și *infra*, explic. art. 1274.

- (1) L. 10, Pr., *in medio*, Dig., *De jure dotium*, 23. 3.  
 (2) Cpr. Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 1670; Seriziat, *op. cit.*, 103, p. 107, 108; Bellot des Minières, *Régime dotal et Communauté d'acquêts*, I, 728; Duranton, XV, 286 și 416; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9374, etc. — *Contrà*: Toullier-Duvergier, VII, partea II-a, 104 urm.; Jouitou, *Régime dotal*, I, 391, p. 433, 434, etc.  
 (3) Vezi, asupra prescripției instantanee statornicite de art. 1909 C. civ., tom. XI al Coment. noastre, p. 354 urm.  
 (4) Vezi *suprà*, p. 96, nota 2.  
 (5) Vezi tom. VII al Coment. noastre, p. 137, 138.

dota consistă în mobile, fie în imobile. Această prețeluire nu echivalează însă cu o vânzare și nu strămută proprietatea mobilelor către bărbat, *decât atunci când aceasta s'a stipulat anume*. Prețeluirea fiind, în adevăr, în asemenea caz, obligatorie, are de scop determinarea competenței judecătorului, iar nu facerea unei vânzări. Deci, dacă părțile au înțeles să considere pe bărbat ca proprietarul și cumpărătorul dotei, ele n'au decât s'o spus anume<sup>(1)</sup>.

A *fortiori*, deci, prețeluirea imobilelor nu va face pe bărbat proprietarul lor, decât atunci când părțile au înțeles să facă o vânzare și au spus-o anume (art. 1246).

Aplie.  
art. 1246 C.  
civ.

D-l C. Botez crede că, astăzi, judecătoriile de ocoale, mai ales cele urbane, nu mai au competența de a autentifica foile dotale<sup>(2)</sup>. Această soluție nesocotește însă art. 718 Pr. civ. care, nefiind contrar niciunei dispoziții din legea actuală a judecătoriilor de ocoale, nu este abrogat.

### Drepturile femeii asupra bunurilor dotale.

Femeea rămâne, în principiu, proprietară asupra bunurilor sale dotale, după cum am văzut mai sus, afară de cazurile în care dota consistă în lucruri consumptibile, fungibile sau prețeluite, după distincțiile ce rezultă din art. 1245 și 1246.

Art. 1245.  
1246.

Această împrejurare face că pierderea sau deteriorarea lucrului dotal, care nu provine din culpa bărbatului, să privească numai pe femei (argum. din art. 1274 și 1275)<sup>(3)</sup>.

Art. 1274,  
1275.

O altă consecință a dreptului de proprietate al femeii este că bărbatul nu poate să renunțe la drepturile ei privitoare la bunurile dotale, de exemplu, la o succesiune s'ar deschide în folosul ei, în timpul căsătoriei<sup>(4)</sup>.

Nerenunțare  
la o succesiune  
din partea  
bărbatului.

(1) Vezi observația ce am publicat în *Cr. judiciar* din 1902, No. 4, p. 40, nota 10.

(2) Vezi *suprà*, p. 96, nota 2.

(3) Cpr. Aubry et Rau, V, § 536, p. 554 (ed. a 4-a); Guillonard, *Contrat de mariage*, IV, 1820; Pand. fr., *v<sup>o</sup> Mariage*, 9395, etc.

(4) Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 9396; Aubry et Rau, *loco suprà cit.*; Zachariæ, *Handbuch des fr. Civilrechts*, III, § 536, p. 317 (ed. Anshütz), III, § 506, p. 407 (ed. Crome). „*Zufolge derselben*

Creditorii  
bărbatului nu  
pot să urmă-  
rească bunu-  
rile rămase  
proprietatea  
femeii.

Creditorii bărbatului n'ar putea să urmărească nici imobilele, nici chiar mobilele dotale a căror proprietate a rămas femeii, deși vom vedea că dota mobilă poate fi înstrăinată de bărbat; pentrucă vânzarea mobilelor dotale consimțită de bărbat poate constitui un act de administrație, pe când urmărirea lor de către creditori nu poate niciodată să aibă acest caracter <sup>(1)</sup>.

Anularea  
acestor urmă-  
riri.

Bărbatul, în calitatea sa de administrator și de păstrător al dotei, va cere nulitatea acestor urmăriri și acelaș drept va aparține și femeii, cu toate că nu ea are exercițiul acțiunilor dotale, pentrucă ea fiind direct interesată în cauză, trebuie să aibă dreptul să se apere <sup>(2)</sup>.

Urmărirea  
mobilelor do-  
tale.

Se admite însă că urmărirea mobilelor dotale este cu puțință din partea terțiilor, care le-ar fi primit, de bună credință, ca amanet dela bărbat <sup>(3)</sup>.

Privilegiul  
locatorului  
asupra mobi-  
lelor dotale.  
Controversă.

Tot în baza acestui principiu se decide, de asemenea, că mobilele dotale ale femeii, care garnisesc imobilul închiriat de bărbat, sunt supuse privilegiului locatorului (art. 1730 C. civ. și 610 Pr. civ.), deși chestiunea este controversată. În adevăr, Curtea de casație din Florența a decis că mobilele dotale, care garnisesc imobilul în care soții domiciliază, nu sunt supuse privilegiului locatorului <sup>(4)</sup>, iar Curtea de casație din Palermo a admis soluția contrară <sup>(5)</sup>, consacrată, după o divergență, la 1907, și de Curtea noastră supremă <sup>(6)</sup>.

*Regel*, zice acest autor, *kann der Mann nicht auf die Rechte, welche zum Dotalgut gehören (z. b. eine Erbschaft, welche der Frau eröffnet wird und Dotalgut ist), verzichten*“.

(1) Cpr. Aubry et Rau, *loco cit.*, pag. 555, text și nota 3; Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 1821; Odier, *Idem*, III, 1242; Tessier, *Quest. sur la dot*, 59, 60, p. 68 urm.; Pand. fr., *v<sup>o</sup> Mariage*, 9397; Répert. Sirey, *v<sup>o</sup> Dot*, 2183. — *Contrà*: Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3243 urm.

(2) Aubry et Rau, *loco supra cit.*, p. 555, text și nota 4; Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 9399; Guillouard, *op. cit.*, IV, 1823, etc.

(3) Aubry et Rau, *loco supra cit.*, p. 555, nota 3 (ed. a 4-a).

(4) Vezi Sirey. 99. 4. 20 și *Cr. judiciar* din 1901, No. 1 (cu observ. noastră). În acelaș sens, Chirioni, *Trattato dei privilegi, delle ipoteche a del pegno*, I, 129, p. 285 (Torino, 1894).

(5) Vezi Sirey, 1901. 4. 6 și *Cr. judiciar* din 1902, No. 30 (cu observ. noastră).

(6) Cas. rom. Bult. 1907, p. 1352 urm. și *Dreptul* din 1907, No. 78

Care din aceste două soluții, diametralmente opuse, este cea juridică? Credem că Curtea noastră de casație și cea din Palermo au deslegat problema așa cum trebuie să fie deslegată, după adevăratele principii de drept. În adevăr, locatorul este în drept a urmări bunurile dotale ale femeii, care se găsesc în domiciliul bărbatului, în virtutea bunicii sale credințe și a dreptului de gaj ce are asupra lor, *de către bărbatul nu i-a făcut cunoscut condiția lor juridică*; ceea ce înseamnă că locatorul nu va putea să-și exercite privilegiul său *decât atunci când el a fost de bună credință*, adică n'a știut că mobilele sunt ale femeii. Buna credință va fi în totdeauna presupusă, și femeia contestatoare va trebui să dovedească că locatorul a avut cunoștință de această împrejurare, dovada putându-se face prin orice soi de mijloace, chiar prin mărturisirea sau jurământul lui <sup>(1)</sup>.

Locatorul nu urmărește, în specie, mobilele femeii în virtutea dreptului de creanță ce el are în contra bărbatului, ci în virtutea dreptului special de creditor *quasi-amanetar*, dacă ne putem exprima astfel. Dreptul locatorului rezultă, în asemenea caz, din art. 1730 C. civil, care admite privilegiul său asupra tuturor mobilelor închiriate de el, oricare ar fi proprietarul sau natura lor. Este, în adevăr, generalmente admis că locatorul de bună credință, adică care n'a știut că mobilele aflătoare în casa închiriată erau străine, își exercită privilegiul lui asupra lor <sup>(2)</sup>.

p. 639 (cu observ. noastră). Vezi și alte decizii citate *infra*, p. 278, nota 2.

(1) Cpr. Martou, *Privil. et hypothèques*, II, 415, 416; Beudant, *Sûretés personnelles et réelles*, I, p. 356, nota 2; Laurent, XXIX, 421; T. Hue, XIII, 60; Planiol, II, 2470, *in fine*; C. Alger, Sirey, 91. 2. 136, etc.

(2) Vezi C. Galați și Cas. rom. *Dreptul* din 1888, No. 17, p. 133; Bult. 1890, p. 248; C. Dijon, D. P. 93. 2. 479; C. Orléans, *Pand. Périod.* 1900. 2. 342; Trib Gand, *Flandre judiciaire* din 1904, No. 18, p. 282 și 311, precum și *Dreptul* din 1909, No. 27, p. 216; Planiol, II, 2309, 2470; Thiry, IV, 378, 379; Arntz, IV, 1673; Laurent, XXIX, 417; T. Hue, XIII, 60; Martou, *Privil. et hypothèques*, II, 411, p. 164; Guillaouard, *Idem.* I, 282; Baudry et Loynes, *Idem.* I, 373, 377; Valette, *Idem.* 56, p. 60 (ed. din 1846); Boyer, *Synthèse des lois françaises (Code civil annoté)*, art. 2102, p. 903;

Acest drept încetează pentru el numai atunci când a avut cunoștință că mobilele deținute de locatarul său erau străine, ne mai putând fi, în specie, vorbă de bună credință<sup>(1)</sup>.

Or, dacă locatorul de bună credință poate să exercite privilegiul său asupra mobilelor străine, nu vedem pentru ce el nu l-ar putea exercita asupra mobilelor femeii, atunci când nimene nu l-a prevenit că erau dotale.

„Considerând, zice Curtea de casație din Franța (4 August 1856), că dacă inalienabilitatea dotei mobiliare rezervă dreptul femeii, așa că, nici într'un caz și nici chiar prin faptul ei personal, ea să nu poată nici pierde, nici înstrăina recursul său în contra bărbatului, nici ipoteca legală ce-i conferă legea, totuși trebuie să recunoaștem că această inalienabilitate nu poate să meargă până întru a nimiei, în dauna terțiilor, efectul transmiterii acestor mobile consimțită de bărbat; că, împins la această consecință extremă, principiul inalienabilității dotei mișcătoare ar produce, în adevăr, ceea ce nu poate fi admis, adică acest îndoit rezultat: pe de o parte, o adevărată tulburare în administrația bărbatului, iar pe de alta, împiedicarea circulației bunurilor mișcătoare, pe care într'un gând de utilitate generală art. 2279 (al nostru 1909) a voit să le apere în contra oricărei incertitudini, etc.“<sup>(2)</sup>.

Art. 1249.

Jurisprudența franceză admite inalienabilitatea dotei mobiliare<sup>(3)</sup> și cu toate acestea permite locatorului de bună credință de a-și exercita privilegiul asupra ei. Cu atât mai mult acest drept trebuie să fie admis la noi, unde știm că dota mobilă este alienabilă (art. 1249)<sup>(4)</sup>.

Aubry et Rau, III, § 261, p. 235 (ed. a 5-a); Colmet de Santerre, IX, 27 bis VII. Vezi și tom. X al Coment. noastre, p. 415, text și nota 4. — Vezi însă C. Alger, D. P. 94. 2. 182.

(1) Cpr. Martou, *op. cit.*, II, 412, p. 165.

(2) Vezi D. P. 56. 1. 335; Sirey, 57. 1. 217; C. Paris, Sirey, 31. 2. 195, precum și deciziile citate *supra*, p. 276, nota 4. Tot în acest sens se pronunță și doctrina. Vezi Guillaouard, *Contrat de mariage*, IV, 1822 și 2063-1; Troplong, *Idem*, IV, 3246; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1775; Tessier, *Quest. sur la dot*, 121 și 129; Aubry et Rau, V, § 536, p. 555, nota 3, *in fine* (ed. a 4-a); Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2153 și 2184, etc. Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 131, nota 2 și tom. X, p. 416.

(3) Vezi numeroasele decizii citate în Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2189. Cpr. Cas. fr., *Dreptul*, din 1879, No. 45, pag. 375.

(4) Vezi *infra*, explic. art. 1242, p. 300, 301 și explic. art. 1249.

Dacă s'ar obiecta că alienabilitatea ar avea loc, în specie fără autorizarea bărbatului, ceea ce art. 1249 nu permite, vom răspunde că, în cazul de față, bărbatul a consimțit, dacă nu într'un mod expres, cel puțin tacitamente la urmărirea și înstrăinarea mobilelor femcei, prin faptul că le-a așezat în imobilul închiriat pentru gospodăria comună, fără a preveni pe locator.

Conchidem deci că, în baza art. 1730 alin. 1 din codul civil, proprietarul este în drept a urmări, ca creditor privilegiat, toate mobilele dotale aflătoare în casa închiriată. Acest drept al proprietarului fiind întemeiat pe o constituire tacită de gaj sau amanet, iar în ce privește mobilele ce nu aparțin chirieșului, pe principiul art. 1909 C. civil, în virtutea căruia mobilele se prescriu prin simpla lor posesiune, de către posesorul este de bună credință. urmează că mobilele ce garnisesc localul închiriat, chiar dotale de ar fi, nu pot fi sustrate dela urmărirea proprietarului imobilului închiriat, cât timp el n'a fost înștiințat de condiția lor juridică, și aceasta cu atât mai mult, după cum am spus mai sus, cu cât dota mobilă este, în dreptul nostru, alienabilă.

Concluzie.

Tapiterii și, în genere, toți acei care obișnuiesc a închiria mobile locatarilor, vor face deci foarte bine de a preveni despre aceasta pe locatori, căci altfel ei vor fi expuși la pagube. Sunt însă cazuri excepționale în care locatorul poate să știe că mobilele aflătoare în imobilul închiriat sunt străine. Aceasta se va întâmpla mai cu seamă pentru unii profesioniști, care obișnuit dețin lucruri străine în posesiunea lor, precum sunt, de exemplu, orniciarii, în privința ceasornicilor încredințate lor spre reparare; spălătoresele, în privința rufelor ce li se încredințează spre a fi spălate, etc. În toate aceste cazuri și în altele de asemenea natură, lucrurile ce aparțin terților sunt sustrate dela urmărirea proprietarului locator (1).

Cazurile excepționale în care locatorul poate să știe că mobilele aflătoare în casa sunt străine.

Vezi și tom. XI al Coment. noastre. pag. 79 și 361, 362 text și nota I.

(1) Cpr. Planiol, II, 2399 și 2470; Arntz, IV, 1673; Cas. fr. D. P. 74. I. 442, etc.

## Drepturile bărbatului asupra dotei, în caz când femeea rămâne proprietara ei.

Art. 1242. De câteori femeea rămâne proprietara dotei, legea conferă bărbatului administrația și folosința bunurilor care o compun. Drepturile bărbatului sunt determinate prin art. 1242. Iată, în adevăr, cum se exprimă acest text.

**Art. 1242.** — Numai bărbatul are administrațiunea averii dotale în timpul căsătoriei.

El singur are drept de a urmări pe debitorii și deținătorii averii dotale, de a lua fructele și dobânzile și de a primi capitalurile.

Cu toate acestea, se poate stipulă în contractul de căsătorie, că femeea va primi ea însăși, pe fiecare an și sub chitanțele ei singure, o parte din veniturile sale pentru întreținerea și trebuințele sale personale. (Art. 1243 urm., 1268, 1269, 1285, 1419, 1754 urm. C. civ. Art. 1549 C. fr.)

Administrația  
bunurilor do-  
tale.

Bărbatul are singur administrația bunurilor dotale în timpul căsătoriei, printr-o reminiscență a ideilor de altă dată, după care el eră stăpânul dotei. Astfel, el poate nu numai să închirieze sau să arendeze imobilele femeii, să primească veniturile și chiar capitalurile dotale, dar încă să urmărească pe debitorii și detentorii dotei și să înstrăineze dota mobilă.

### 1<sup>o</sup> Inchirierea sau arendarea imobilelor dotale.

Art. 427, 534,  
1292, 1419  
C. civil.

În calitatea sa de administrator al dotei, bărbatul poate să închirieze bunurile urbane sau să arendeze bunurile rurale ale femeii<sup>(1)</sup>, însă numai pe un period de *cinci ani* cel mult; căci numai până la acest termen contractele de închiriere sau de arendare se consideră, în legea noastră, ca acte de administrație (art. 427, 534, 1268, 1419 C. civ.)<sup>(2)</sup>.

Cazurile când  
femeea are ca-  
pacitatea de  
a-și închiria  
sau arenda  
imobilele sale.

(1) Încât privește femeea separată de bunuri, ea are capacitatea de a închiria sau arenda singură imobile sale (art. 1265 C. civil). De asemenea, sub regimul dotal, femeea este în drept să-și închirieze sau să-și arendeze bunurile parafernale, însă bine înțeles tot în limitele unui act de administrație (art. 1285). Baudry et Wahl, *Contrat de louage*, I, 63; Guillouard, *Contrat de mariage*, III, 1179 și IV, 2179; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Communauté conjugale*. 1409, etc.

Art. 1419.

(2) Aceleași reguli se aplică și bunurilor unui minor (art. 1419),

El nu poate reînoui aceste contracte decât conformându-se legei (art. 1269), putând însă să le rezilieze fără concursul femeii. Rezilierea unui contract este, în adevăr, considerată, în genere, ca un act de administrație, și legea n'a mărginit sub acest raport puterile bărbatului <sup>(1)</sup>.

Reînnoirea și rezilierea contractelor. Art. 1269.

Dacă bărbatul a încheiat contracte pe un period mai lung de cinci ani, numai femeia sau moștenitorii ei pot cere reducerea lor, nulitatea fiind, în specie, relativă <sup>(2)</sup>.

Reducerea contractelor.

Bărbatul n'ar putea, nici chiar cu concursul femeii, să închirieze sau să arendeze imobilele ei pe un timp mai lung de cinci ani, pentrucă el nu poate face decât acte de administrație și, dacă i s'ar permite de a încheia un contract pe un termen îndelungat, aceasta ar echivala de multe ori cu o înstrăinare deghizată a imobilului dotal <sup>(3)</sup>.

Bărbatul nu poate închiria sau arenda imobilele femeii pe mai mult de 5 ani.

Ce trebuie să decidem în privința clauzei stipulate prin contractul matrimonial, prin care s'ar dispune că bărbatul nu poate să închirieze sau să arendeze imobilele femeii, fără consimțământul acesteia din urmă? Asemenea clauză n'ar fi validă, pentrucă conferirea administrației averii ambilor soți, ar putea da loc la dificultăți de natură a tulbura armonia dintre ei. Legea lasă, în adevăr, administrația întreagă a averii femeii sau bărbatului sau femeii, dar n'o împarte niciodată între ambii soți <sup>(4)</sup>.

Nevaliditatea clauzei prin care bărbatul ar fi oprit de a închiria imobilele dotale, fără consimțământul ei.

Dar aci se prezintă o chestiune foarte delicată: băr-

Stipul. căștiorilor prin anticipație.

chiar în caz când închirierea sau arendarea s'ar face de către tutorul, care ar fi tatăl sau mama minorului și care ar avea uzufructul legal al averii lui. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1885, No. 1, p. 6 și *Dreptul* din 1889, No. 33, p. 260.

(1) T. Huc, IX, 192, *in fine*; Aubry et Rau, V, § 510, p. 343, 344; Guillouard, *Contrat de mariage*, II, 780; Rodière et Pont, *Idem*, II, 925; Marcadé, V, art. 1428, No. II; Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1429, No. 45; Cas. fr. D. P. 87. 1. 133.—Vezi însă, în privința rezilierii contractelor, Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, I, 782.

(2) Cpr. Troplong, *Louage*, I, 151; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Bail en général*, 306; Trib. Hazebrouck, D. P. 53. 2. 20. Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 50.

(3) Vezi Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 1775; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1764. 1782; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9117 urm.; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 799, etc. Vezi *infra*, explic. art. 1268.

(4) Cpr. Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1739; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9240, etc. Vezi și *infra*, p. 298, 299.



batul care închiriază sau arendează un imobil al femeii, poate el, în mod valid, să stipuleze plata câștiurilor prin anticipație? Dacă el a stipulat plata câștiurilor pe șase luni înainte, la sf. Gheorghe și la sf. Dimitrie, conform unui obicei constant al pământului, nu mai începe îndoială că asemenea stipulație este validă<sup>(1)</sup>. Tribunalul Ilfov a putut foarte bine să decidă că tutorul este în drept, cu ocaziunea închirierii sau arendării imobilelor minorului sau interzisului, să primească cu anticipație chiria sau arenda pe șase luni înainte, și când este vorba de o moșie chiar pe un an întreg înainte. O asemenea plată este validă, ea intrând în dreptul de administrație al tutorului și, nu poate fi atacată decât pentru motive de dol sau de fraudă<sup>(2)</sup>. *Fraus omnia corrumpit*.

Dar dacă bărbatul, pășind peste drepturile sale de administrator al averii dotale, a stipulat plata câștiurilor prin anticipație pentru mai mult timp, judecătorii vor putea să considere asemenea stipulație ca întrecând limitele dreptului de administrație conferit bărbatului și să decidă că plățile făcute, în executarea acestei clauze, nu sunt valide față de fenece sau de moștenitorii ei, în privința folosinței posterioare desfacerii căsătoriei. Pentru această folosință, femeia va putea deci cere o nouă plată dela chiriaș sau arendaș, rămânând acestui din urmă recurs în contra bărbatului<sup>(3)</sup>.

Cesiuni de  
câștiuri.

Aceeaș soluție este aplicabilă și cesiunilor de câștiuri, chiar dacă aceste cesiuni ar fi fost făcute pe un termen mai scurt de doi ani sau, dacă fiind pe un termen mai lung, ele ar fi fost transcrise, conform art. 1394 C. civil,

(1) Cpr. Cas. fr., D. P. 68. 1. 371; Sirey, 69. 1. 17; Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1429, No. 28 urm.

(2) Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1889, No. 33, pag. 260, 261. Vezi și tom. II al Coment. noastre, p. 725, nota 2.

(3) Cpr. Planiol, III, 1060; T. Huc, IX, 191; Laurent, XXII, 139; Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, I, 781; Guillelouard, *Idem*, II, 795 urm. — Vezi însă Rodière, nota în Sirey, 69. 1. 17.

C. spaniol.  
Art. 1363  
§ ultim.

Codul spaniol din 1889 declară nulă orice percepere anticipată a câștiurilor sau veniturilor făcută de bărbat pe mai mult de trei ani. „*En todo caso se tendrá por nula la anticipación de rentas ó alquileres hechu al marido por más de tres años*” (art. 1363 § ultim).

pentrucă asemenea cesiuni n'ar mai constitui un act de administratie, ci înstrăinarea mijloacelor de care femeea are nevoie spre a putea trăi <sup>(1)</sup>.

## 2<sup>o</sup> Incăsarea creanțelor dotale.

Bărbatul, în calitate de administrator al bunurilor dotale, are dreptul și obligația de a încasă veniturile și capitalurile creanțelor dotale, chiar dacă ar fi vorba de o rentă perpetuă <sup>(2)</sup>, dând chitanță de primirea lor și consimțind la ștergerea ipotecilor ce garantau aceste creanțe <sup>(3)</sup>.

Debitorii femeii ar putea însă să opue chitanțele ce ei ar fi primit de la dânsa înaintea celebrării căsătoriei, chiar dacă aceste chitanțe n'ar avea dată certă, fiindcă atât în cazul constituirei de dotă a unei universalități de bunuri, cât și în cazul constituirei de dotă a unor bunuri determinate, bărbatul nu intervine ca un terțiu, ci în calitate de reprezentant legal al soției sale <sup>(4)</sup>.

Și *vice-versa*, chitanțele sub semnătura privată date de bărbat, sunt opozabile femeii, chiar în urma separației de bunuri, exceptându-se bine înțeles, cazurile de fraudă, pentrucă femeea a fost reprezentată de bărbatul ei, care a lucrat în calitate de mandatar legal <sup>(5)</sup>.

Bărbatul, având obligația de a urmări pe debitorii

(1) Planiol, III, 1030; Aubry et Rau, V, § 510, p. 346, 347; Guillouard, *op. cit.*, II, 795, etc.

(2) Vezi Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1549, No. 43 și autoritățile citate acolo.

(3) Vezi T. Hue, IX, 436; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9121 urm.; Pand. belges, v<sup>o</sup> *Dot*, 195; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 801 urm.; Aubry et Rau, V, § 535, pag. 545; Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 1776; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1631; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1715; Odier, *Idem*, III, 1173; Dalloz, *op. cit.*, III, art. 1549, No. 38 urm., etc.

(4) T. Hue, IX, 436; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 823; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9140; Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 1777; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1633; Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1549, No. 69 urm.

(5) Vezi Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*, 9141; Dalloz, *op. cit.*, III, art. 1549, No. 66 urm. și autoritățile citate acolo.

Responsab.  
bărbatului p.  
neîntrerupe-  
rea prescrip-  
ției.

dotei, este, în principiu, responsabil, dacă a neglijat de a întrerupe prescripția, care ar fi început a curge chiar înainte de căsătorie, afară de cazul când ea ar fi fost aproape îndeplinită în momentul celebrării căsătoriei<sup>(1)</sup>. „*Planè, si paucissimi dies ad perficiendam longi temporis possessionem superfuerunt, nihil erit, quod imputabitur marito*“<sup>(2)</sup>.

Spre a fi res-  
ponsabil băr-  
batul trebue  
să fi neglijat  
de a apăra  
drepturile fe-  
meii.

Responsabilitatea bărbatului nefiind decât pedeapsa neglijenței sale, el nu va fi responsabil decât atunci când a cunoscut sau a putut să cunoască drepturile femeii și a neglijat de a le apăra. Aceasta rezultă din L. 16, Dig., *De fundo dotali*, 23, 5. Iată, în adevăr, cum se exprimă această lege: „*Si fundum, quem Titius possidebat bona fide, et longi temporis possessione poterat sibi quærerere, mulier ut suum marito dedit in dotem, eumque petere neglexerit vir, cum id facere posset, rem periculi sui fecit*“. Legea nu declară deci pe bărbat responsabil de îndeplinirea prescripției contra femeii, decât atunci când a stat în puterea lui de a o împiedica: *cum id facere posset*<sup>(3)</sup>.

Art. 1275  
C. civil.

Un alt caz de responsabilitate al bărbatului este acel prevăzut de art. 1275 C. civil. Din acest text rezultă, în adevăr, că dacă dota constituită în obligații sau titluri de rentă a perit din neglijența bărbatului, acesta va fi răspunzător și va trebui să restituie dota în numerar, iar constatarea instanței de fond că bărbatul este răspunzător, pentrucă din vina lui plasarea banilor dotali s'a făcut cu călcarea dispozițiilor convenției matrimoniale a soților, este

(1) Aubry et Rau, II, § 214, p. 495, nota 17 (ed. a 5-a) și V, § 535, p. 551, text și nota 21 (ed. a 4-a); T. Huc, IX, 491; Laurent, XXII, 54, *in fine*; Duranton, XXI, 301; Bellot des Minières, *Contrat de mariage*, IV, p. 217; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1751; Guillouard, *Idem*, IV, 1799; Benoit, *Tr. de la dot*, I, 181 urm.; Troplong, *Prescription*, II, 760 urm.; Vazeille, *Idem*, I, 282 (ed. din 1832); Marcadé, *Idem*, art. 2252 urm., 196, pag. 222; Le Roux de Bretagne, *Prescription*, I, 116, p. 92; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1060; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Marriage*, 9145 și 9335, etc. Vezi *infra*, explic. art. 1243 § 2, p. 318 și p. 349, nota 3. — *Contra*: Seriziat, *Traité du régime dotal*, 216, p. 302.

(2) L. 16, *in fine*, Dig., *De fundo dotali*, 23, 5. Vezi *infra*, pag. 318, text și nota 2.

(3) Cpr. Le Roux de Bretagne, *Prescription*, I, 116. p. 92.

o constatare de fapt, care scapă de sub controlul Curții supreme <sup>(1)</sup>.

Bărbatul poate să primească, în numele femeii, socotelele tutorele ce-i datorcă fostul său tutor, putând chiar să tranzigă cu acest din urmă <sup>(2)</sup>.

El poate să ia parte la concordatul în care ar fi interesată o creanță dotală <sup>(3)</sup>.

Dar, dacă bărbatul este în drept a primi capitalurile dotale ale femeii, el trebuie să fie capabil: căci, în caz contrar, el ar avea nevoie de asistența curatorului său (art. 428), el neputând să aibă pentru bunurile femeii o capacitate pe care n-o are pentru bunurile sale <sup>(4)</sup>.

Din împrejurarea că bărbatul este în drept a primi creanțele dotale ale femeii, sub luarea de chitanță, rezultă că sumele datorite de debitorii dotei pot fi compensate cu acele ce le datorește bărbatul <sup>(5)</sup>. Compensația, în asemenea caz, este însă facultativă, iar nu legală <sup>(6)</sup>.

Soluția de mai sus este adevărată numai în privința

(1) Cas. S-a I-a, Bult. 1911, p. 803. Vezi *infra*, p. 318 și explic. art. 1275 C. civil.

(2) Aubry et Rau, V, § 535, pag. 546; Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 1799; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1715; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1630; Duranton, XV, 405; Répert. Sirey, v° *Dot*, 807; Pand. fr., v° *Mariage*, 9128; Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1549, No. 47; C. Montpellier, *Pand. chron.*, II (anii 1830—1844), 2. 5, etc.

(3) Pand. fr., v° *Mariage*, 9139.

(4) Vezi Répert. Sirey, v° *Dot*, 808; Pand. fr., v° *Mariage*, 9131; Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1716; Tessier, *Tr. de la dot*, II, 99, p. 126; Jouitou, *Régime dotal*, I, 42, p. 59.

(5) T. Hue, IX, 436; Aubry et Rau, V, § 536, p. 556, text și nota 9; Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 1861; Guillouard, *Idem*, IV, 1778 și 1827; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1631; Jouitou, *Régime dotal*, I, 402, 407; Dépinay, *Idem*, p. 174; Tessier, *Tr. de la dot*, II, p. 133, nota 832; Répert. Sirey, v° *Dot*, 811 urm.; Pand. fr., v° *Mariage*, 9133 urm.; Pand. belges, v° *Dot*, 204 urm.; Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1549, No. 51 urm.; C. Nîmes și Limoges, Sirey, 57. 2. 438; D. P. 62. 2. 61; Sirey, 62. 2. 62, etc. Vezi și tom. VI al Coment. noastre, p. 796, nota 4, *in fine*.

(6) Répert. Sirey, v° *cit.*, 814 urm.; Zachariae, *Handbuch des fr. Civilrechts*, III, § 506, p. 407, nota 5 a (ed. Crome) și autorii citați în nota precedentă. — Vezi însă C. Caen, Sirey, 56. 2. 180.

capitalurilor dotale, căci încât privește dobânzile acestor capitaluri, ele aparținând bărbatului, se compensează de drept cu datoria sa personală, în privința dobânzilor și chiar a capitalului acestei datorii. În asemenea caz, compensația nu mai este facultativă, ci legală <sup>(1)</sup>.

Novățiunea  
creanțelor fe-  
meii.

Bărbatul poate să noveze creanțele femeii, însă pe riscul și pericolul lui; de unde rezultă că el va fi responsabil de căteori novățiunea va fi dăunătoare femeii <sup>(2)</sup>, soluție admisă și în vechiul drept francez <sup>(3)</sup>.

Acordarea  
unor termene  
de plată.

El poate să acorde termene de plată debitorului dotei, însă bine înțeles sub a sa răspundere, în caz când acest din urmă ar deveni insolvabil <sup>(4)</sup>. „*Le mari qui reçoit des intérêts d'un débiteur de la dot, et accorde un sursis pour le principal qu'il pouvait exiger, sera tenu de la dette, si ce débiteur devenait insolvable*“, zice Domat <sup>(5)</sup>.

Remiterea da-  
toriei.

El ar putea chiar să remită datoria debitorilor femeii, dacă contractul matrimonial nu prevede nicio întrebuintare

(1) Aubry et Rau, *loco cit.*, pag. 556, text și nota 8; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 817; Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 1826; Desjardins, *De la compensation*, 108; C. Bastia, Sirey, 55. 2. 207, etc.

(2) Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9136; Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 1862; Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1549, No. 74. — *Contra*: Seriziat, *Traité du régime dotal*, 271, p. 372. Vezi și *infra*, p. 319.

Dr. vechiu fr.

(3) Vezi Roussilhe, *Tr. de la dot*, 542, p. 402; Domat, *Lois civiles dans leur ordre naturel*, II, pag. 275. 276, No. 4 (ed. Carré). Iată cum se exprimă acest din urmă autor: „Si le mari change la nature d'une dette qui est du bien dotal, en l'innovant, ce changement sera a ses périls et il demeurera chargé de la dette, comme s'il l'avait reçue“. „*Dotem a patre, vel a quovis alio promissa, si vir novandi causa stipuletur, caput viri esse periculum, quum antè mulieris fuisset*“. (L. 35, Dig., *De jure dotium*, 23, 3).

(4) Vezi Odier, *Contrat de mariage*, III, 1178; Rodière et Pont. *Idem*, III, 1865; Tessier, *Tr. de la dot*, II, No. 99, p. 135. 136; Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1549, No. 65, etc.

(5) *Lois civiles dans leur ordre naturel*, II, pag. 276, No. 5 (ed. Carré). „*Quum dotem mulieris nomine extraneus promisit, mulieris periculum est; (sed) si maritus nomen secutus, usuras exegerit, periculum ejus futurum respondetur*“. l. 71, Dig., *De jure dotium*, 23, 3).

a banilor dotali<sup>(1)</sup>: însă, în toate cazurile, atât novațiunea cât și remiterea datoriei nu trebuie să fie făcute în fraudă drepturilor femeii: pentrucă, în asemenea caz, ea ar putea, ca orice creditor al bărbatului, să revoace actul fraudulos al acestui din urmă prin exercițiul acțiunii pauliene (art. 975 C. civil)<sup>(2)</sup>.

### 3<sup>o</sup> Exercițiul acțiunilor relative la bunurile dotale.

În calitate de administrator al bunurilor dotale, bărbatul este în drept și chiar are obligația de a exercita acțiunile mobiliare și posesorii relative la bunurile dotale<sup>(3)</sup>, după cum dispune anume art. 1428 din codul civ. fr.<sup>(4)</sup>.

(1) Tot ce am zis în privința stingerei creanțelor dotale prin compensație, novație și remiterea datoriei, nu se aplică deci decât în cazurile când bărbatul poate să primească creanțele dotale fără nicio întrebuintare. cūci nici bărbatul, nici debitorii femeii, care tratează cu el, nu pot, prin mijloace piezișe, să înlătore clauza de întrebuintare a banilor dotali impusă prin contractul matrimonial. Vezi Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1864; Tessier, *Tr. de la dot.*, II, pag. 134, No. 99 (ed. din 1835), etc.

(2) Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9137; Rodière et Pont, *op. cit.*, I, 151 și III, 1863; Dalloz, *op. cit.*, III, art. 1549, No. 75, etc.

(3) Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1888, No. 45; Planiol, III, 1063; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Action possessoire*, 751 și v<sup>o</sup> *Dot.*, 851; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9148; Aubry et Rau, V, § 535, p. 545; T. Hue. IX, 436; Laurent, XXIII, 475; Garnier, *Actions possessoires*, p. 351; Carou, *Idem*, 765, p. 507 urm. (ed. a 2-a); Wodon, *Possession et actions possessoires*, II, 317, p. 15 urm. (ed. a 2-a); Pand. belges, v<sup>o</sup> *Action possessoire*, 274 urm. și v<sup>o</sup> *Dot.*, 206; Bioche, *Dictionn. des juges de paix*, I, v<sup>o</sup> *Act. possessoire*, 624; Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 1776; Joutou, *Régime dotal*, I, 39, p. 56; Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1549, No. 83; Tessier, *Tr. de la dot.*, II, 100, p. 136, etc.

(4) Iată cum se exprimă, în această privință, art. 233 din *coutume* Dr. vechiu fr. Parisului: „Le mari est seigneur des actions mobilières et possessoires, posé qu'elles procèdent du côté de la femme, et peut le mari agir seul et déduire lesdits droits et actions en jugement sans sadite femme“. Vezi și Loyvel, *Instit. coutumières*, I, p. 155, 156, No. 118 (ed. Dupin et Laboulaye din 1846).

Tranzacție.

Bărbatul nu poate însă să tranzigă asupra posesiunii, deși el are exercițiul acțiunilor posesorii <sup>(1)</sup>.

Exercit. acț. posesorii din partea femeii.

Aceste acțiuni pot fi exercitate nu numai de bărbat, dar și de femeea separată de bunuri și chiar neseperată, dacă ea a fost autorizată conform legii <sup>(2)</sup>.

(1) Vezi tom. X, al Coment. noastre, pag. 203. Cpr. Judecăt. ocol II Ploești, *Cr. judiciar* din 1912, No. 30, p. 357.

(2) Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Action possessoire*, 755; Wodon, *op. și loco supra cit.*; Crémieu, *Actions possessoires*, 379; Carou, *Idem*, 767 urm., p. 509, etc.

Exercitarea din partea femeii a celorlalte acțiuni dotale.

Controversă.

Chestiunea este însă de a se ști dacă femeea poate, cu autorizarea bărbatului, să exercite celelalte acțiuni dotale? Negativa este generalmente admisă, pentru că numai bărbatul are exercițiul acestor acțiuni. Vezi în acest sens, Aubry et Rau, V, § 535, pag. 547, text și notele 9, 10; Guillaouard, *Contrat de mariage*, IV, 1785; Troplong, *Idem*, IV, 3105; Odier, *Idem*, III, 1177; Marcadé, VI, art. 1549, No. II; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 874; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9168 urm. și v<sup>o</sup> *Action possessoire*, 760; Trib. Brăila și C. București, *Cr. judiciar* din 1897, No. 18 și 19. Această din urmă decizie a Curței din București pune în principiu că femeea, chiar autorizată de bărbatul ei, nu poate să introducă o contestație la urmărirea imobilului său dotal făcută de un terțiu, asemenea contestație neputând să emane decât dela soțul ei, conform art. 1242 C. civil. În acelaș sens, Cas. rom. Bult. 1912, p. 488; *Dreptul* din 1912, No. 31 și *Cr. judiciar* din acelaș an, No. 33, p. 395 (rezumate). — *Contrà*: Cas. rom. Bult. 1900, p. 1046 și 1365. Contestația făcută de femece, cu autorizarea soțului ei, la vânzarea imobilului dotal, zice această din urmă decizie, la care am luat și noi parte ca consilier, nefiind o acțiune propriu zisă pentru dobândirea sau recunoașterea dotei, ci o acțiune conservatorie, pe care o poate exercita și femecea, nu poate fi respinsă pe motiv că, în timpul căsătoriei, numai bărbatul are exercițiul acțiunilor dotale, căci atunci este a se aplică art. 1242 C. civil în contra scopului bine înțeles urmărit de legiuitor. Vezi în acelaș sens, C. Riom, Répert. Dalloz, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 3324, nota 1.

Sistemul după care femecea, autorizată de bărbat, nu poate să exercite acțiunile dotale nu este admis de toți autorii. În adevăr, legea a conferit bărbatului dreptul de a urmări pe debitorii și detentorii dotei în scopul de a-i procura libera administrație a bunurilor femecei și de a-l sustrage dela voiața și capriciile ei. Scopul legii este deci îndeplinit de către femecea intervine cu concursul bărbatului. Vezi în acest din urmă sens, Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 1758;

Art. 1242 din codul civil conferă, de asemenea, bărbatului dreptul de a exercita și acțiunile petitorii. Numai el poate, în adevăr, după acest text, să urmărească pe debitorii și detentorii averii dotale<sup>(1)</sup>, soluție admisă și în codul Caragea<sup>(2)</sup>.

Bărbatul poate să exercite și acțiunea pentru plata dotei în contra celor care au constituit-o sau care o dețin cu alt titlu<sup>(3)</sup>.

Cu toate că dreptul și obligația bărbatului de a exercita, în timpul căsătoriei, acțiunile femeii relative la bunurile ei dotale, rezultă cu prisosință din art. 1242 C. civil, totuși s-a găsit un autor care să susțină că acțiunile imobiliare petitorii nu aparțin bărbatului, ci femeii, autorizată de bărbat sau de justiție, conform dreptului comun<sup>(4)</sup>.

Massé-Vergé, IV, § 668, p. 224, nota 5; Planiol, III, 1065; Taulier, *Théorie raisonnée du code civil*, V, p. 261; Seriziat, *Régime dotal*, 76, etc. Tot în acest sens se pronunță și Zachariæ von Lingenthal, în ediția Anschütz. Iată, în adevăr, cum se exprimă acest din urmă autor. „*Jedoch können diese Klagen auch von der Frau mit Autorisation des Mannes angestellt werden. Auctoritas mariti est instar mandati. Das Wort „seul“ im art. 1549 § 1 ist nur relativ zu verstehen.*“ (*Handbuch des fr. Civilrechts*, III, § 535, p. 314, nota 3). În ediția Crome, III, § 505, p. 402, nota 3, acest sistem a fost părăsit: „*Die Autorisierung ersetzt kein Mandat.*“

(1) Cpr. C. București, *Dreptul* din 1912, No. 67, p. 566.

(2) Cpr. Cas. rom. Bult. S-a I-a, 1886, p. 122 și *Dreptul* din 1886, No. 33; Bult. 1888, p. 147; *Dreptul* din 1888, No. 29; Bult. 1893, p. 586; *Dreptul* din 1893, No. 58 și *Cr. judiciar* din 1893, No. 72, etc.

Încât privește însă codul Calimach, o rezoluție domnească din 13 Septembrie 1840, pusă pe o anafora a Ministerului dreptății din acel an, dispune că bărbatul are nevoie, spre a se judeca pentru fondul dotal, de vechelimeaua (procura) soției sale. Vezi *Codul judiciar al Moldovei* (colecția Pastia), I, p. 453.

Încât privește vechiul drept francez, Roussilhe (*Tr. de la dot*, 219 bis), zice că bărbatul nu poate exercita acțiunile petitorii relative la dota femeii, însă Domat eră de altă părere. Vezi Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9149.

(3) Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1549, No. 85.

(4) Sinholle, *Inaliénabilité de la dot mobilière et immobilière*, 121 urm.



Această părere a rămas însă izolată, și atât autorii cât și jurisprudența recunosc, cu drept cuvânt, că bărbatul are exercițiul acțiunilor petitorii, atât ca reclamant cât și ca pârît, fără concursul femeii<sup>(1)</sup>, destul fiind ca el să ia în acțiunea pe care o exercită, calitatea de mandatar legal al femeii<sup>(2)</sup>.

Dreptul bărbatului de a apăra pe femeia pârîtă.

Deși legea prevede, în adevăr, numai cazul când bărbatul ar fi reclamant, totuși nu mai rămâne îndoială că el are calitatea de a răspunde și ca pârît la acțiunile exercitate contra femeii, pentru că dreptul de a fi reclamant atrage, în genere, și pe acela de a fi pârît<sup>(3)</sup>. Este adevărat că Curtea din Riom a decis că acțiunile terților privitoare la

- (<sup>1</sup>) Cpr. C. Galați și Iași, *Dreptul* din 1898, No. 45 și din 1901, No. 11; *Cr. judiciar* din 1901, No. 17 (cu observ. noastră); *Cas. rom. Bult.* 1894, p. 225 și 524; *Cr. judiciar* din 1894, No. 22 și din 1897, No. 19; C. Grenoble, *Pand. Périod.* 94. 2. 181; *Pand. fr.*, v<sup>o</sup> *Mariage*, 9150 urm. și autorii citați *infră*, în nota 3, precum și în tom. VII, al *Coment. noastre*, p. 382, nota 1. Mai vezi Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1549, No. 106 urm., etc.
- (<sup>2</sup>) *Cas. rom. Bult.* 1909, p. 713 și *Dreptul* din 1909, No. 67, p. 530. Astfel, Curtea din Craiova a decis că numai bărbatul poate cere anularea ipotecei constituită asupra fondului dotal. *Dreptul* din 1892, No. 28. În fine, Curtea din Iași a decis că acțiunea în revendicare a unui imobil dotal, îndreptată contra femeii, este neregulat introdusă. Vezi *Dreptul* din 1896, No. 72, p. 615.
- (<sup>3</sup>) Planiol, III, 1513; Marcadé, VI, art. 1540, No. II, p. 35; Aubry et Rau, V, § 535, p. 546. text și nota 7; Zachariæ, *Handbuch des fr. Civilrechts*, III, § 505, p. 402, 403, text și nota 5 (ed. Crome); Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 861 urm.; *Pand. fr.*, v<sup>o</sup> *Mariage*, 9153 urm.; Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 1780; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1759; Troplong, *Idem*, IV, 3107; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1621, *in fine*; Jouitou, *Régime dotal*, I, 40; Dépinay, *Idem*, p. 176, 177; Griveau, *Idem*, p. 38; Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1549, No. 121 urm.; *Cas. rom. Bult.* 1897, p. 1135; *Bult.* 1905, p. 1014; *Bult.* 1912, pag. 488; *Dreptul* din 1912, No. 31, p. 245 și *Cr. judiciar* din 1912, No. 33, p. 395 (rezumate). „Considerând, zice această din urmă decizie, că bărbatul având, după art. 1242 din codul civil, dreptul de a urmări pe debitorii și detentorii averei dotale, urmează că tot numai el are dreptul de a se apăra în contra celor care ar pretinde vreun drept asupra acelei averi“.

bunurile dotale trebuie să fie îndreptate atât în contra bărbatului cât și în contra femeii<sup>(1)</sup>; însă această decizie este criticată de toți autorii.

Așa dar, femeea nu poate să se substituie bărbatului spre a exercită acțiunile dotale, nici chiar în privința acelor acțiuni care ar avea un caracter conservator și urgent, ea având numai dreptul, atunci când inacțiunea bărbatului pune dota ei în pericol, de a cere separarea de bunuri, în care cazuri ea dobândește exercițiul acestor acțiuni<sup>(2)</sup>.

Se admite însă că femeea poate singură să ia sau să reînnoiască o inscripție ipotecară, pentru că aceste acte nu cer nici urmărirea, nici introducerea unei acțiuni<sup>(3)</sup>.

S'a decis, de asemenea, că deși numai bărbatul are, în timpul căsătoriei, administrația averii dotale, și numai el este în drept să urmărească pe debitorii și detentorii acelor bunuri, totuși aceste dispoziții n'au a fi aplicate atunci când soția, deși căsătorită sub regimul dotal, ar voi să exercite o acțiune în contra soțului ei, în scopul de a-și garanta averea dotală, ea putând exercita această acțiune chiar fără a avea nevoie de a cere în mod prealabil separarea de bunuri<sup>(4)</sup>.

Dar dacă, după art. 1242 C. civil. numai bărbatul are exercițiul tuturor acțiunilor dotale, fie mobiliare sau imobiliare, niciun text de lege nu-l oprește de a da procură soției sale pentru a exercita asemenea acțiuni. Astfel, de câteori femeea exercită o acțiune relativă la dota ei, cu asistența sau autorizarea bărbatului, din natura lucrurilor rezultă că ea nu poate fi considerată decât ca o mandatară

(1) Sirey, 46. 2. 18. Vezi *infra*, p. 293, nota 3.

(2) Cas. rom. Bult. 1912, consid. dela p. 488 și *Dreptul* din 1913, No. 31, p. 245; Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 557; Laurent, XXIII, 475, 486; Colmet de Santerre, VI, 221 bis V; Guillaud, *Contrat de mariage*, IV, 1785; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1757; Dépinay, *Régime dotal*, p. 178; Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1549, No. 133 urm.: Pand. belges, v<sup>o</sup> *Action possessoire*, 274 urm. și v<sup>o</sup> *Dot*, 206, etc.

(3) Aubry et Rau, *loco cit.*; Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1757; Dépinay, *op. cit.*, pag. 178; Dalloz, *op. și loco supra cit.*, No. 135, etc.

(4) Tribun. Botoșani, *Dreptul* din 1913, No. 2, p. 11.

a acestui din urmă<sup>(1)</sup>. Asupra acestei decizii vom reveni *infra*, în nota 3 dela p. 299 și 300.

Dreptul femeii autorizate de face apel într'o acțiune dotală.

O altă decizie tot a Curței de casație, S-a II-a, din 11 Martie 1911, pune, de asemenea, în principiu că, deși, după art. 1242 C. civil, numai bărbatul are administrația averii dotale în timpul căsătoriei și numai el poate urmări pe detentorii acestei averi, dispoziția acestui text nu este însă violată atunci când soțul autoriză pe soția sa să facă apel, de oarece printr'o asemenea autorizație el își însușește apelul făcut de soția sa, dându-i prin aceasta un mandat tacit de a-l face<sup>(2)</sup>.

Intervenția femeii într'o acțiune dotală.

Femea poate, de asemenea, fără niciun mandat din partea bărbatului, să intervie într'o acțiune dotală alături de bărbatul ei, căci aceasta nu împiedică exercițiul legal al acțiunii din partea bărbatului<sup>(3)</sup>. *Quod abundat non vitiat*.

Urmărirea creanțelor dotale ale femeii.

Din cele mai sus expuse rezultă că, de câteori bărbatul a primit drept dotă o creanță ipotecară într'un imobil, numai el este în drept a exercita urmărirea acestei creanțe, prin vânzarea silită a imobilului ipotecat, făcând toate actele de urmărire în numele lui<sup>(4)</sup>.

Femea n'are calitatea de a face urmărirea, dacă n'a primit un mandat în acest scop dela soțul ei.

Contestație la urmărire.

S'a decis că ea nu poate face nici contestație, atunci când averea ei dotală este urmărită de un terțiu<sup>(5)</sup>.

(1) Cas. rom. Bult. p. 1903, p. 328; *Dreptul* din 1903, No. 34.

(2) Cas. rom. Bult. 1911, p. 384 și *Dreptul* din 1911, No. 40, p. 314.

(3) Cpr. Guillonard, *op. cit.*, IV, 1894, *in fine*, p. 213; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 873; Seriziat, *Régime dotal*, 76 p. 86; Cas. fr. Sirey, 74. 1. 353; D. P. 74. 1. 417, etc.

(4) Cas. rom. S-a II-a (24 Iunie 1902), *Cr. judiciar* din 1902, No. 85, p. 704 (decizie nereprodusă în Bult. Curței). — S'a decis că, de câteori se urmărește silit averea bărbatului în care și soția lui se găsește creditor cu creanța ei dotală, în asemenea condiții soțul nu mai poate fi citat ca soț, pentru a dà autorizația soției sale de a stă în judecată și de a apăra interesele soției într'o urmărire în care el figurează ca debitor al acesteia, și în care are interes contrar. Cas. S-a II-a, Bult. 1902, p. 823.

(5) Cas. rom. Bult. 1912, p. 488 (motive); *Dreptul* din 1912,

Se naște însă întrebarea: sub ce titlu bărbatul exercită acțiunile dotale? Unii pretind că el le exercită în numele său personal, ca uzufructuar al dotei (art. 1243), iar nu în numele femeii<sup>(1)</sup>. Această părere este cu desăvârșire inadmisibilă, pentru că din art. 1242 rezultă cu prisosință că bărbatul exercită aceste acțiuni în numele femeii și în virtutea dreptului de administrație pe care i-l conferă legea<sup>(2)</sup>.

Bărbatul exercită acțiunile dotale în numele femeii.

Prima consecință ce rezultă din acest sistem este că terțiul, care se judecă cu bărbatul, n'are nevoie de a pune pe femeie în cauză, ea fiind parte în proces, de oarece ea este reprezentată de bărbatul ei<sup>(3)</sup>.

Punerea femeii în cauză.

O altă consecință care rezultă din acest mandat *ad litem*, conferit bărbatului în privința acțiunilor dotale, este că hotărârile pronunțate în favoarea sau în contra bărbatului, constituiesc lucru judecat față de femeie și îi sunt opozabile, fiindcă ea a figurat în instanță prin mandatarul și reprezentantul ei legal<sup>(4)</sup>.

Hotărârile pronunțate față de bărbat, sunt opozabile femeii.

No. 31 și *Cr. judiciar* din același an, No. 33, p. 395 (rezumate). Vezi *suprà*, p. 288, nota 2.

- (1) Vezi Tessier, *Tr. de la dot*, II, p. 139, *ad notam*; Toullier-Duvergier, VI, partea II-a, 393, etc.
- (2) Vezi Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9159; T. Huc, IX, 437; Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 1781; Zachariae, *Handbuch des fr. Civilrechts*, III, § 505, p. 402, 403, nota 4 (ed. Crome), etc.
- (3) Pand. fr. v<sup>o</sup> *cit.*, 9160 urm.; Guillouard, *op. cit.*, IV, 1782. — Vezi însă C. Riom, Sirey, 46. 2. 18 (decizie citată *suprà*, p. 291, nota 1 și criticată de toți autorii).
- (4) Cas. rom. Bult. S-a I-a, 1878, p. 399; Bult. S-a I-a, 1886, p. 122; Bult. 1888, p. 147 și *Dreptul* din 1888, No. 29; Bult. 1893, p. 586; *Dreptul* din 1893, No. 58 și *Cr. judiciar* din acelaș an, No. 72; Cas. fr. D. P. 65. 1. 264; Sirey, 65. 1. 440; T. Huc, VIII, 315; Duranton, XV, 398, 399; Marcadé, VI, art. 1549, No. II; Aubry et Rau, V, § 535, p. 547, text și nota 11; Zachariae, *Handbuch des fr. Civilrechts*, III, § 505, p. 403, nota 4 (ed. Crome); Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 1781, 1783; Odier, *Idem*, III, 1180; Troplong, *Idem*, IV, 3106; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1760; Baudry, et Surville, *Idem*, III, 1623; Jouitou, *Régime dotal*, I, 40, p. 58; Laurent, XX, 110; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 888; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9166; Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1549, No. 130. Vezi tom. VII al Coment. noastre, p. 552, text și nota 2.

Soțul trebuie să fi figurat în instanța în calitate de administrator și uzufructuar al averii dotale.

Pentru ca acest principiu să-și primească aplicare trebuie însă neapărat ca soțul să fi fost chemat în judecată și condamnat în calitate de administrator și uzufructuar al averii dotale, și ca această calitate să fi fost exprimată atât în acțiune cât și în hotărîrea condamnatoare, așa ca să nu rămîie nicio îndoială că soțul s'a judecat în numele soției sale și pentru averea dotală a acesteia. Prin urmare, când se constată că reclamantul a chemat în judecată pe soț, personal fără să se facă vreo mențiune de calitatea sa de administrator sau de uzufructuar legal al averii dotale, și tot astfel a fost condamnat de judecată, în asemenea caz nu se poate zice că soțul a reprezentat în mod legal pe soția sa în acel proces, în ce privește averea dotală a acestei din urmă, pentru ca hotărîrea relativă la acest proces, dobîndită față de soț, să poată fi opusă soției sale<sup>(1)</sup>.

Cazul când a existat fraudă între bărbat și adversarul femeii. Controversă.

Hotărîrea pronunțată față de bărbat, în calitate sa de mandatar legal al femeii, ar fi, după unii, opozabilă acestei din urmă, chiar când ar fi existat coluziune și fraudă între bărbat și pretinsul său adversar, rămânând în asemenea caz, femeii recurs contra bărbatului<sup>(2)</sup>.

Excepția dela regula de mai sus în materie de împărțeală. Controversă.

Regula după care bărbatul are singur, în principiu, exercițiul acțiunilor dotale, suferă după cum știm, excepție în materie de împărțeală. Astfel, bărbatul nu poate, fără concursul femeii, cu toată controversa ce există asupra acestui punct<sup>(3)</sup>, nici să provoace împărțeala bunurilor dotale, nici să răspundă la împărțeala cerută de ceilalți copărtași, pentrucă dreptul ce are bărbatul de a exercita acțiunile dotale, n'a atras niciodată, ca consecință, dreptul de a cere împărțeala. Împărțeala bunurilor dotale se va săvârși deci cu concursul ambilor soți, dacă contractul matrimonial nu conferă bărbatului dreptul de a exercita singur această acțiune, ceea ce părțile sunt libere să facă<sup>(4)</sup>.

(1) Cas. rom. Bult. 1913, p. 1972 și *Jurisprudența română* din 1914, No. 1, p. 5, No. de ordine 2.

(2) Guillaouard, *op. cit.*, II, 818 și IV, 1783. — *Contrà*: Rodière et Pont, *op. cit. loco suprâ cit.*; Duranton, XV, 399. Vezi tom. VII al Coment. noastre, p. 552, nota 2, *in fine*.

(3) Vezi asupra acestei controverse, Pand. belges, v<sup>o</sup> *Dot.*, No. 210.

(4) Vezi tom. III, partea II-a, al Coment. noastre, p. 476, 477, și numeroasele autorități citate acolo, p. 477, nota 1. Cpr.

Soluția admisă de marea majoritate a doctrinei și a jurisprudenței, eră admisă și la Romani, căci bărbatul care avea dreptul de a revendica fondul dotal<sup>(1)</sup>, nu putea să exercite acțiunea în împărțea, fără concursul femeii. „*Mariti, qui fundum communem cum alio in dotem inæstimatum acceperunt, ad communi dividundo iudicium provocare non possunt. licet ipsi possint provocari*”<sup>(2)</sup>.

Dr. român.

„Femeea n'are voie să ceară împărțea moștenirii, a cărei parte i se cuvine ei, zice art. 1077 din codul Calimach, fără știrea și primirea bărbatului ei, *dar nici bărbatul nu poate s'o ceară fără voința ei*”.

C. Calimach.  
Art. 1077.

Cât pentru acțiunea în grănițuire (art. 584), ea constituind un act de administrație, poate fie exercitată de bărbat fără concursul femeii<sup>(3)</sup>.

Act. în grănițuire.

Exproprierea silită a imobilului dotal va fi însă îndreptată atât în contra femeii cât și a bărbatului, care va fi chemat spre a autoriza pe soția sa de a stă în judecată<sup>(4)</sup>.

Exproprierea silită.

Dacă imobilul urmărit este parafernă, urmărirea se va îndrepta tot contra femeii, însă chemarea bărbatului este iarăși necesară spre a autoriza pe soția sa. Creditorul

Imobil parafernă.

Trib. Fălcu, *Cr. judiciar* din 1905, No. 71; Planiol, II, 1514, 1<sup>o</sup>, care se contrazice cu cele spuse în acelaș tom, No. 2335. Vezi și Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1549, No. 144 urm. Mai vezi I. Ionescu, *Dotă sub raportul însărăinării*, p. 73 urm. (teză pentru doctorat, Bărlad, 1913). — Vezi însă Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1909, No. 65, p. 517, 518, etc.

(1) „*De his quæ in dotem data ac direpta commemoras, mariti tui esse actionem, nulla est dubitatio*”. L. 11, Cod, *De iure dotium*, 5, 12. Vezi și L. 9 Cod, *De rei vindicatione*, 3, 32.

(2) L. 2, Cod, *De fundo dotali*, 5, 23.

(3) Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 895; Pand fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9201; Guillonard, *Contrat de mariage*, IV, 1790; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1626, etc.

(4) Cpr. Cas rom. *Dreptul* din 1888, No. 21 (două decizii) și Bult. 1888, p. 173 și 178; *Dreptul* din 1881, No. 36, p. 291 și Bult. 1881, p. 156 (motive). Vezi și tom. X al Coment. noastre, p. 759. Art. 2208 § 2 din codul fr. (nereprodus de legiuitorul nostru) este expres în această privință. Cpr. Pla-

C. fr.  
Art. 2208 § 2.

va face însă bine în ambele cazuri, adevărat fie că imobilul este dotal, fie că el este parafernă, să comunice actele de urmărire atât femeii cât și bărbatului<sup>(1)</sup>.

Contestație la urmărire.

Încât privește chestiunea de a se ști dacă femeia poate, cu autorizarea bărbatului, să facă o contestație la urmărirea imobilului ei dotal, vezi *supră*, p. 288, nota 2, unde se arată controversa.

Exproprierea pentru cauză de utilitate publică.

În caz de a se expropria un imobil dotal pentru cauză de utilitate publică, exproprierea se hotărăște după ce se ascultă pe bărbat (art. 16 L. din 20 Oct. 1864, modificată numai în unele privințe prin L. din 9 Februarie 1900)<sup>(2)</sup>.

Modificarea drepturilor bărbatului prin contractul matrimonial.

Am văzut care sunt drepturile și obligațiile bărbatului asupra bunurilor dotale. Chestiunea este de a se ști dacă aceste drepturi, astfel cum le determină art. 1242 din codul civil, pot sau nu fi modificate prin contractul matrimonial? Art. 1242 prevede o restricție la aceste drepturi când, după ce zice că bărbatul este singur în drept a percepe fructele și dobânzile dotei, dispune că se poate, cu toate acestea,

(1) Vezi tom. X al Coment. noastre, p. 759. — S'a decis însă că, în urmărirea silite, femeile măritate se consideră ca autorizate când se comunică bărbatului toate actele de procedură. Cas. rom. Bult. 1882, p. 839 și *Dreptul* din 1882, No. 63, p. 511; Bult. 1894, p. 617 și *Cr. judiciar* din 1894, No. 29, p. 228. Vezi tom. I al Coment. noastre, p. 745, nota 2 (ed. a 2-a).

(2) Vezi *infra*, p. 334. — Aci se poate pune o chestiune, care are multă analogie cu aceea pe care am examinat-o *supră*, p. 218, și anume: despăgubirea dobândită de femeie în caz de exproprierea imobilului ei dotal, pentru cauză de utilitate publică, este ea dotală? Afirmativa este generalmente admisă în Franța, pentrucă această ipoteză este asimilată înstrăinărilor necesare statornicite de art. 1253 C. civil. În consecință, se decide că este dotal imobilul cumpărat cu despăgubirea plătită pentru exproprierea imobilului dotal. Vezi *Répert. Sirey*, v<sup>o</sup> *Dot*, 701 urm.; Aubry et Rau, V, § 534, p. 542, text și nota 38; Benech, *De l'emploi et du remploi de la dot sous le régime dotal*, 123, p. 277 urm.; Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 1854; Guillaouard, *Idem*, IV, 1756; C. Ronen, Sirey, 46. 2. 551, etc.

Despăgubirea dobândită de femeie pentru exproprierea imobilului dotal, este ea dotală?

Art. 616 C. civil.

Aceeaș regulă se aplică și despăgubirii dobândită pentru stabilirea unui drept de trecere asupra fondului dotal, în caz când fondul vecin este infundat și nu are nicio eșire la calea publică (art. 616 urm. C. civil). Aubry et Rau, *loco supră cit.*

stipulă, în contractul de căsătorie, că femeea va primi ea însăși, pe fiecare an și sub propria ei chitanță, o parte din veniturile sale pentru susținerea și trebuințele ei personale.

O astfel de clauză are de efect de a lipsi pe bărbat de o parte din veniturile dotei, însă ea neaducând nicio atingere dreptului său de administrație, această administrație va aparține tot lui. Cu toate că femeea și-ar fi rezervat o parte din veniturile sale, debitorii dotei ar putea să plătească capitalurile dotale tot în mâinile bărbatului, pentru că această clauză este relativă numai la modul de distribuire a veniturilor (1).

Administrația aparține tot bărbatului.

Cât pentru veniturile rezervate femeii, ele se vor plăti direct ei, de către debitorul dotei, dacă contractul arată debitorul dela care femeea urmează a primi suma rezervată, sau dacă nu există decât un singur debitor ori detentor al dotei (2).

Plata veniturilor rezervate de femeie.

În lipsa unei asemenea indicații și dacă femeea și-a rezervat o sumă determinată, iar nu o parte oarecare din veniturile sale, precum: jumătate, a treia parte, etc., debitorii vor face plata în mâinile bărbatului, iar nu în mâinile femeii. Dacă unul din debitori a plătit femeii, plata nu va fi validă fără asistența bărbatului, decât atunci când femeea n'a luat dela alții sumele ce ea își rezervase. Dacă mai mulți debitori au făcut plăți femeii, singurele plăți valide sunt acele făcute înainte ca femeea să fi epuizat suma rezervată: toate celelalte plăți sunt nule (3).

Cazul când plata veniturilor se face în mâinile bărbatului.

Femeea, care și-a rezervat prin contract o parte din veniturile sale, trebuie să plătească toate impozitele, precum

Plata impozitelor, etc.

(1) Cpr. Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 1735; Odier, *Idem*, III, 1207; Troplong, *Idem*, IV, 3131 urm.; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9219, etc.

(2) Pand. fr. v<sup>o</sup> *cit.*, 9222; Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1735, etc.

(3) Cpr. Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*, 9222; Rodière et Pont, *op. cit.*, loco *supra cit.*

În caz când femeea și-ar fi rezervat o parte oarecare din veniturile dotei, de exemplu: jumătate, a patra parte, etc., chestiunea este controversată. După unii, în adevăr, toți debitorii trebuie să plătească bărbatului, iar după alții, plățile ar putea fi făcute femeii. Vezi autoritățile citate *pro și contra* în Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9224.

Cazul când femeea și-a rezervat o parte din venituri



și cheltuelile de întreținere aferente la partea din veniturile rezervate (1).

Veniturile rezervează rămân dotale.

Clauza prin care femeea și-a rezervat pe fiecare an o parte din veniturile sale, nu ridică acestor venituri caracterul lor de dotalitate (2), încât ele rămân tot inalienabile și neurmăribile, se înțelege în proporția în care sunt necesare pentru susținerea sarcinilor căsătoriei (3).

Consecința acestei dotalități.

Din împrejurarea că clauza în chestiune nu împiedică veniturile primite de femeie de a rămâne tot dotale, rezultă că dacă ea nu le-a cheltuit, ci le-a pus la o parte și le-a capitalizat, aceste economii vor aparține bărbatului (4).

Femeea poate să-și rezerve toate veniturile sale dotale. Controlversă.

Am văzut că femeea poate să-și rezerve o parte din veniturile sale pentru întreținerea sa și trebuințele sale personale. Chestiunea este însă de a se ști, dacă femeea poate să-și rezerve toate veniturile sale dotale. Cu alte cuvinte, se poate conveni că bărbatul va avea administrația dotei, fără a avea folosința ei? Afirmativa este admisă de unii, pentru că această clauză are multă asemănare cu aceea prin care femeea ar conferi bărbatului administrația bunurilor sale parafernale, sub îndatorirea de a-i da socoteală. În asemenea caz, ceea ce părțile ar fi numit dotă, n'ar fi în realitate decât o parafernă, pe care ele ar fi declarat-o inalienabilă (5).

Am văzut însă *supra*, p. 281, că părțile n'ar putea stipulă, în contractul de căsătorie că bărbatul are nevoie de

(1) Vezi *infra*, p. 314. Cpr. Cas. fr. Sirey, 74. 1. 367; D. P. 75. 1. 84; Pand. fr., v<sup>o</sup> cit., 9225; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> Dot, 1050; Laurent, XXIII; 485, *in fine*; Thiry, III, 514; Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 1813; Jouiton, *Étude sur le système du régime dotal*, I, 36, p. 53 și 54. etc.

(2) Cas. fr. și C. Aix, Sirey, 59. 1. 792; Sirey, 84. 2. 119, etc. (3) Aubry et Rau, V, § 538, p. 608, 609; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> Dot, 1316. Cpr. Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9228; Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 1795, etc.

(4) Répert. Sirey, v<sup>o</sup> Dot, 1005; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9232; Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3133, etc.

(5) Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, I, 64 urm. și III, 1737; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9236. — *Contra*: Femeea n'ar putea să-și rezerve toate veniturile sale, pentru că aceasta ar însemna a desființa uzufrectul bărbatului. Cpr. Trib. Succava, *Dreptul din 1890*, No. 61; Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3130, etc. Vezi *supra*, p. 29.

concurusul femeii pentru închirierea sau arendarea imobilelor dotale.

Femeea n'ar putea de asemenea, cu toată controversa ce există asupra acestui punct, să-și rezerve prin contractul de căsătorie administrația tuturor bunurilor sale dotale, asemenea clauză fiind contrară însuș textului art. 1242, după care această administrație se cuvine bărbatului. Apoi, Tronchet, în Consiliul de Stat, a asimilat administrația dotei cu aceea a comunității, zicând că nici una nici alta nu poate fi încredințată femeii<sup>(1)</sup>. În fine, n'ar fi logic, într'un regim menit a apăra pe femei contra propriei sale inexperienți, de a remite tocmăi în mâinile ei întreaga administrație a dotei sale<sup>(2)</sup>.

Dar dacă femeea nu poate, după unii, să iea dela bărbat administrația pe care i-o dă legea, nimic nu împiedică pe bărbat de a se descărea de administrația bunurilor dotale, dând în acest scop o procură soției sale, fiindcă femeea supusă regimului dotal nu este lovită de o altă incapacitate decât aceea a dreptului comun<sup>(3)</sup>. Bărbatul va avea, în ase-

Femeea nu poate să-și rezerve administr. tuturor bunurilor sale dotale. Controversă.

Bărbatul poate însă să dea femeii mandat pentru administr. bunurilor dotale.

(1) Vezi Loaré, *Législation civile*, XIII, p. 163; Fenet, *Travaux préparatoires et motifs du code civil*, XIII, p. 538.

(2) Vezi în acest sens, Aubry et Rau, V, § 535, p. 549, text și nota 16; Massé-Vergé, IV, § 668, p. 223, 224, nota 2; Marcadé, V, art. 1387 urm., No. VI, p. 401 urm.; Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1639; Troplong, *Idem*, IV, p. 298, 299; Jouitou, *Régime dotal*, I, 30; Tessier, *Tr. de la dot*, I, p. 86 și II, p. 124, No. 97, *in fine*; Lyon-Caen, nota în Sirey, 86. I. 161. — *Contra*: T. Hue, IX, 435; Planiol, III, 1521; Laurent, XXI, 126; Guillaud, *Contrat de mariage*, IV, 1792 urm.; Rodière et Pont, *Idem*, I, 70 și III, 1736; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 111; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9237 urm. și mai cu seamă 9239; Griveau, *Régime dotal*, p. 37; Cas. fr. Sirey, 86. I. 161; D. P. 86, I. 249. Vezi, asupra acestei controverse, Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 980 urm.; Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1549, No. 239 urm., etc. Vezi și *supra*, p. 29.

(3) Vezi Seriziat, *Régime dotal*, 82, p. 91; Cas. fr. Sirey, 36. I. 849. — Mandatul ce bărbatul va da în această privință, soției sale, va trebui să fie expres, căci un mandat tacit n'ar putea fi opus terțiilor acționați de femeie. Cu toate acestea, Curtea de casație a decis că, de câteori o femeie exercită o acțiune relativă la dota ei, cu asistența sau autorizarea bărbatului, *din natura lucrurilor rezultă că ea nu poate fi considerată*

Necesitatea unui mandat expres.

menea caz, contra femeii, acțiunea *mandati directa*, spre a-ice socoteală și restituirea sumelor încasate de ea.

#### 4<sup>o</sup> Instrăinarea mobilelor dotale.

Cazurile când bărbatul a devenit proprietarul dotei. Bărbatul poate să instrăineze dota mobilă? Afirmativa nu suferă nicio discuție de câteori dota consistă în bani sau în alte lucruri fungibile ori consumptibile<sup>(1)</sup>, sau în obiecte corporale ori incorporale prețeluite *venditionis causa*<sup>(2)</sup>; pentru că el devenind, după cum știm, proprietarul lor, înstrăinarea nu este, în asemenea caz, decât exercițiul dreptului său de proprietate<sup>(3)</sup>.

Cazurile când dota a rămas proprietatea femeii. Dota mobilă este alienabilă chiar când a rămas proprietatea femeii, dacă părțile n'au stipulat inalienabilitatea ei<sup>(4)</sup>; căci, pe lângă că art. 1248 din codul civil nu declară

decât ca o mandatară a bărbatului. (Vezi *suprà*, p. 291). Prin această interpretare largă se intervertesc însă rolurile și se dă femeii acțiunile pe care legea le conferă numai bărbatului. Bărbatul este liber, precum am zis, să dea mandat soției sale spre a exercita o acțiune dotală, însă acest mandat nu poate să rezulte din natura lucrurilor, după cum a decis Curtea noastră de casație, ei din voința expresă a bărbatului.

(1) Vezi *suprà*, p. 260, 261.

(2) Vezi *suprà*, p. 269 urm.

(3) Cpr. Judecăt. ocol Bârlad, *Cr. judiciar* din 1902, No. 4 (cu observ. noastră).

(4) Cpr. Cas. rom. Bult. 1907, p. 1353 și 1778; *Dreptul* din 1907, No. 78 (cu observ. noastră). Se poate deci stipula inalienabilitatea dotei mobiliare. C. București, *Dreptul* din 1913, No. 76, p. 603; Trib. Corbeil, *Dreptul* din 1914, No. 58 (cu observ. noastră) și alte decizii mai vechi citate în tom. XI al Coment. noastre, p. 362, nota 3. Mai vezi *suprà*, p. 262, n. 1 și *infra*, explic. art. 1249.—Curtea din București a decis, cu drept cuvânt, că art. 1253 din codul civil, care, prin derogare dela principiul inalienabilității dotei imobiliare, permite, în unele cazuri excepționale, înstrăinarea fondului dotal, se aplică și dotei mobiliare declarată inalienabilă prin contractul matrimonial, de oarece este constant, în drept, că dota mobilă declarată inalienabilă poate fi înstrăinată în cazurile în care, prin excepție, înstrăinarea este permisă în privința fondurilor dotale imobiliare. Vezi *Dreptul* din 1913, No. 76, p. 603 urm. și tom. XI al Coment. noastre, p. 362, nota. 3. *in fine*.

inalienabil decât *fondul*, adică, imobilul dotal, apoi, art. 1249 din acelaș cod, care nu există în codul francez, permite femeii de a înstrăina dota ei mișcătoare, cu autorizarea bărbatului sau a justiției<sup>(1)</sup>; de unde rezultă că creditorii ei pot urmări această dotă pentru datorii contractate în timpul căsătoriei<sup>(2)</sup>. Vom reveni asupra acestei chestiuni mai la vale, sub art. 1249, când vom examina condiția juridică a averii dotale în timpul căsătoriei.

### Folosința bărbatului asupra bunurilor dotale și sarcinile acestei folosinți.

**Art. 1243 § 1.** — Bărbatul este supus, în privința averii dotale, la toate obligațiunile unui uzufructuar. (Art. 540, 545 urm., 1233, 1244, 1280, 1281, 1754 urm. C. civil. Art. 1562 § 1 C. fr.).

**Art. 1244.** — Bărbatul nu este dator să dea cauțiune pentru primirea dotei mișcătoare a femeii, dacă nu s'a supus la această îndatorire prin contractul de căsătorie. (Art. 541, 1243 C. civ. Art. 1550 C. fr.).

Bărbatul nu are numai administrația dotei, el are și folosința ei, pentru că dota îi este adusă spre a-l ajuta la susținerea sarcinilor căsătoriei (art. 1233), *ad sustinenda onera matrimonii*<sup>(3)</sup>, și am văzut *supra*, p. 258, nota 2,

Folosința bărbatului.

(1) Vezi tom. IV, partea I-a, al Coment. noastre, pag. 604 și tom. XI, p. 79 și p. 361, 362, etc. Vezi și *infra*, p. 346.

(2) Vezi Judecăt. ocol. Bârlad, *Cr. judiciar* din 1902, No 4 (cu observ. noastră) și alte decizii citate în tom. XI al Coment. noastre, p. 362, nota 3. *in fine*.

(3) „*Dotis fructum ad maritum pertinere debere, æquitas suggerit: cum enim ipse matrimonii onera subeat, æquum est eum etiam fructus percipere*”. (L. 7, Pr., Dig., *De jure dotium*, 23, 3).

Din împrejurarea că, sub regimul dotal, bărbatul percepe fructele și veniturile dotei, spre a putea susține sarcinile căsătoriei, Curtea de casație din Franța a tras concluzia că numai el este, în principiu, obligat a plăti, în limitele stărei și puterei sale, lucrurile necesare femeii, cumpărate de dânsa pentru îmbrăcămintea ei, afară de cazul când din împrejurări ar rezultă că ea s'a obligat personal cu autorizarea bărbatului (D. P. 98. 1. 18. C'pr. și Trib. Paris, *Pand. Périod.* 1902. 2. 30). Bărbatul este obligat, în specie, în baza unui

Oblig. bărbatului de a plăti lucrurile cumpărate de femeie pentru îmbrăcămintea ei.

că această folosință exclude ideea de proprietate, pe care fără cuvânt o susțin unii autori. Bărbatul nu mai are deci, în dreptul actual, fructele dotei *jure domini*, ca în dreptul roman<sup>(1)</sup>.

Bărbatul este uzufructuarul dotei.

Este de observat că legea nu spune în termeni expresi că bărbatul este uzufructuarul dotei, însă aceasta rezultă din art. 1242, care îi conferă dreptul de a lua fructele și dobânzile dotei, precum și din art. 1243 § 1, care îl declară supus tuturor obligațiilor unui uzufructuar. Apoi, aceasta mai rezultă, în fine, și din art. 1280, care stabilește un mod special de repartiziune al fructelor imobilelor dotale între bărbat și femeie, la desfacerea căsătoriei sau la dobândirea separației de bunuri<sup>(2)</sup>.

Uzufructul bărbatului nu este un uzufruct ordinar.

Dar, dacă bărbatul este, necontestat, uzufructuarul dotei, el nu este asimilat unui uzufructuar ordinar, drepturile și obligațiile lui fiind, în genere, mai mari decât acele ale acestuia din urmă<sup>(3)</sup>.

C. Caragea.

Această folosință a dotei, bărbatul o are și în dreptul nostru anterior. „Bărbatul ia totdeauna veniturile zestrei“, zice codul Caragea (art. 9, partea III-a, capit. 16), și art. următor din același cod adaugă: „Rodul zestrei este al bărbatului“.

„Considerând, zice tribun. Ilfov, că, sub codul Caragea, bărbatul nu dobândește nici într'un caz proprietatea fondului dotal, ci numai folosința sau uzufructul lui“<sup>(4)</sup>.

C. Calimach.  
Art. 1637.

Acceaș soluție eră admisă și în codul Calimach (art. 1637)<sup>(5)</sup>. Va să zică uzufructul dotei este tradițional la noi, el fiind moștenit dela Romani.

mandat tacit ce el este presupus a fi conferit femeii în această privință. Aceasta poate să fie și este până la un punct oarecare adevărat, însă femeia care ar avea avere parafernala, ar putea foarte bine să cheltuiască venitul parafernei sale pentru trebuințele sale personale deducându-se, bine înțeles, partea din acest venit aferent la necesitățile casnice.

(1) Vezi *suprà*, p. 258.

(2) Cpr. Thiry, III, 514.

(3) Cpr. C. București, *Cr. judiciar* din 1900, No. 76 și *Dreptul* din acelaș an, No. 78. Vezi și *infra*, p. 305 urm., nota 4.

(4) *Cr. judiciar* din 1892, No. 12, p. 10. Cpr. Al. Dégré, *Dreptul*, din 1874, No. 1. Vezi și *suprà*, nota 6 dela p. 267, 268.

(5) Vezi *suprà*, p. 259. Vezi și circulara Ministerului dreptății

Așa dar, bărbatul este un uzufructuar al dotei și toate fructele îi aparțin lui, de orice natură ar fi, fie ele naturale, industriale sau civile. „*Factus jumentorum, et omnia quæ fructuum nomine continentur, ad lucrum mariti pertinent pro tempore matrimonii*” (1).

Bărbatul are drept la toate fructele dotei.

Astfel, cuvântul general „fructe” cuprinde: sporul animalelor (prășila), produsele pământului, pădurilor (2), minelor, carierelor, fondurilor de comerț, dobânda creanțelor chirografare sau ipotecare, chiriiile caselor, arenzile moșiilor, cupoanele efectelor publice, etc. (3).

Ce cuprinde cuvântul fructe.

Dreptul de folosință al bărbatului începe din ziua celebrării căsătoriei, chiar dacă bunurile din care se compune dota nu i-au fost încă predate (4); de unde rezultă că el va restitui femeii, sau moștenitorilor ei, la desfacerea căsătoriei, fructele civile percepute pentru o perioadă anterioară

Când începe dreptul de folosință al bărbatului.

din 30 Martie 1861 (Colecția Pastia, III, p. 1384), care pune în vedere tribunalelor de a nu se da cu împrumut bani de zestre din depozitele tribunalului fără voia bărbaților; căci, zice această circulară, *după legi, bărbații au tot dreptul de a dispune de venitul zestrei.*

(1) L. unică § 9, in medio, Cod, *De rei uxoriæ actione*, etc., 5, 13.

(2) Bărbatul, în timpul căsătoriei, fiind uzufructuarul dotei, percepe și-și însușește fructele acestei averi întoemai ea și proprietarul, la timpul și în modul care este propriu lucrului constituit în uzufruct. Astfel, când în dotă se găsește și o pădure, care nu este din acele ce pot fi exploatare în parchete regulate, sau vreo pădure înaltă din cele asupra căror dreptul de uzufruct al bărbatului nu consistă în a o tăia, pădure ce după uzurile stabilite în localitatea unde este situată, se vinde întreagă spre tăere, când ajunge în stare de a servi la acest scop, astfel că proprietarul se folosește de o asemenea pădure, tăind-o fără nicio regulă, când ajunge la o maturitate oarecare, o asemenea pădure, ajunsă la maturitatea cuvenită spre a fi tăiată, poate fi vândută de uzufructuar, spre a se încasa pentru el prețul, în baza dreptului său de uzufructuar, și nu poate fi obligat nici el, ca bărbat, nici moștenitorii lui, să restituie acest preț, atunci când sunt acționați în judecată pentru restituirea dotei. C. Galați, *Cr. judiciar* din 1895. No. 15, p. 117.

Cazul când dota consistă într'o pădure.

(3) Cpr. Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3129, p. 156.

(4) C. Toulouse, D. P. 91. 1. 202; Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 1800; Aubry et Rau, V, § 535, p. 551; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9243; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 925. etc.

căsătoriei, fiindcă aceste fructe aparțin femeii, fie ca bunuri dotale, fie ca bunuri parafernale <sup>(1)</sup>.

Art. 1280.

Dacă folosința bărbatului încetează în cursul primului an al căsătoriei, atât fructele naturale cât și cele civile ale dotei se vor împărți între ambii soți, sau moștenitorii lor, în proporție cu timpul cât a ținut căsătoria (art. 1280) <sup>(2)</sup>.

Fructele dotei aparținând, după cum știm, bărbatului, din ziua celebrării căsătoriei, de aici rezultă că el va avea drept la recolta prinsă de rădăcini, chiar dacă căsătoria ar fi avut loc în ajunul coacerii ei. Bărbatul va trebui însă, în asemenea caz, să despăgubească pe femeie de cheltuiala arăturii, sămănăturii, etc., conform regulei: „*Fructus intelliguntur deductis impensis*” <sup>(3)</sup>.

Este de observat că, după art. 524 dela titlul uzufructului, uzufructuarul se folosește de arăturile și sămănăturile proprietarului, iar proprietarul de acele ale uzufructuarului, *fără a putea pretinde unul dela altul vreo despăgubire*; însă această dispoziție, fiind excepțională, nu se aplică în specie. Prin urmare, femeia sau moștenitorii ei, vor avea drept la o despăgubire, conform regulei generale statornicite de art. 484 <sup>(4)</sup>.

Și *vice-versa*, bărbatul care, în ultimul an al căsătoriei, a făcut cheltuieli de sămănături, arături, etc., va trebui să fie despăgubit de femeie sau de moștenitorii ei, când el

(1) Répert. Sirey, *v*<sup>o</sup> *cit.*, 926; Pand. fr., *v*<sup>o</sup> *Mariage*, 9244; Guillonard, *Contrat de mariage, loco cit.*; Troplong, *Idem*, IV, 3129; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1717; Aubry et Rau, *loco cit.*; Duranton, XV, 445, 446, p. 503, 504 (ed. a 4-a). Cpr. L. 7 § 1, Dig., *De jure dotium*, 23, 3.

(2) Aubry et Rau, *loco supra cit.*, nota 24; Guillouard, *op. și loco supra cit.*; Répert. Sirey, *v*<sup>o</sup> *Dot*, 927; Duranton, XV, 450, p. 508. Cpr. Planiol, III, 1650.

(3) L. 36 § 5, Dig., *De hereditatis petitione*, 5, 3. Vezi și L. 7, Pr., Dig., *Solutio matrimonio*, 24, 3, unde se zice: „*Fructus eos esse constat, qui deducta impensa, supersunt*”.

(4) Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3129; Guillouard, *Idem*, IV, 1806; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1719 și 1942; Aubry et Rau, V, § 535, p. 552; Tessier, *Tr. de la dot*, II, p. 159; Benoit, *Idem*, I, 144, p. 178; Répert. Sirey, *v*<sup>o</sup> *Dot*, 958 urm.; Pand. fr., *v*<sup>o</sup> *Mariage*, 9246, etc.—*Contrà*: Laurent, XXIII, 480; Colmet de Santerre, VI, 221 *bis* VI, etc.

Neaplic.  
art. 524 C.  
civil. Contro-  
versă.

Compensație  
din partea  
bărbatului.

va restitui dota<sup>(1)</sup>, putând să compenseze cheltuelile la care are drept, cu dota alienabilă ce el trebuie să restituie<sup>(2)</sup>.

Intinderea folosinței bărbatului asupra bunurilor dotale se determină, în lipsă de text, după regulile prevăzute la titlul uzufructului (art. 524, 525)<sup>(3)</sup>, afară de modificările aduse prin art. 1280<sup>(4)</sup>.

Aplie.  
art. 524, 525  
C. civ.

(1) Troplong, *op. și loco cit.*; Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1942, etc. Cpr. L. 7, Pr. și § 16, Dig., *Solutio matrimonio*, 24, 3.

(2) C. București, *Cr. judiciar*, din 1900, No. 76 și *Dreptul*, din același an, No. 78.

(3) Cpr. C. Galați, *Cr. judiciar*, din 1895, No. 15.

(4) Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 552; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 928; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9248; Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 1801, etc.

Am văzut că bărbatul are, în timpul căsătoriei, uzufructul dotei femeii sale. Intre uzufructul bărbatului și uzufructul ordinar există însă mai multe deosebiri, din care vom semnală cele mai de căpâtenie. Astfel:

1<sup>o</sup> Uzufructuarul ordinar este obligat a da cauciune, că se va folosi ca un bun părinte de familie, dacă nu este scutit prin actul constitutiv al uzufructului (art. 541); pe când bărbatul nu este obligat a da cauciune, dacă nu s'a supus la aceasta prin însuși contractul de căsătorie (art. 1244), din cauză că această cauciune ar fi fost jignitoare pentru dânsul. Vezi *infra*, p. 315;

2<sup>o</sup> Uzufructul ordinar poate fi cedat altuia (art. 534) și ipotecat, când el are de obiect un imobil (art. 1750, 2<sup>o</sup>); pe când, cel puțin după părerea generală, pe care am admis-o și noi (vezi *infra*, p. 310), uzufructul bărbatului nu poate fi nici cesionat, nici ipotecat;

3<sup>o</sup> Uzufructuarul ordinar dobândește fructele naturale sau industriale prin perceperea lor (art. 524), iar fructele civile zi cu zi (art. 525); pe când bărbatul dobândește toate fructele, de orice natură ar fi, numai zi cu zi (art. 1280);

4<sup>o</sup> Uzufructuarul ordinar nu are drept la nicio despăgubire pentru recoltele ce el a omis de a le culege în timpul uzufructului; pe când, din contra, bărbatul are dreptul la o asemenea despăgubire. Aceasta rezultă din art. 1280, care proporționează duratei căsătoriei, cantitatea de fructe la care el are drept:

5<sup>o</sup> Uzufructul ordinar nu are drept la nicio despăgubire pentru îmbunătățirile aduse lucrului supus uzufructului, chiar dacă prin aceste îmbunătățiri lucrul ar fi dobândit o valoare mai mare (art. 533); pe când soluția contrară este generalmente admisă în privința bărbatului, pentru că el nu se folo-



Cârd de vite.

Astfel, dacă dota consistă într'un cârd de boi, într'o

sește, ca uzufructuarul ordinar, numai în interesul său propriu, ci și în interesul familiei, adică: a femeii și a copiilor. Este, deci, just ca el să fie despăgubit, în limitele plus-valutei aduse lucrului. Cpr. C. București, *Dreptul* din 1900, No. 78 și *Cr. judiciar* din acelaș an, No. 76. Bărbatul nu dobândește însă niciodată un drept de coproprietate asupra dotei femeii, chiar când el ar fi făcut construcțiuni pe fondul ei, pentrucă aceste construcțiuni se încorporează pământului și devin dotale, ca și însuși fondul. Cpr. Pand. fr., v<sup>o</sup> *Marriage*, 9267 urm. și autoritățile citate acolo.; Guillaouard, *Contrat de mariage*, IV, 1734, 1807 și 2151; Troplong, *Idem*, IV, 3584; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1725; Laurent, XXIII, 482; Aubry et Rau, V, § 535, p. 552, text și nota 28; Planiol, III, 1518. Cpr. C. Lyon, Sirey, 87. 2. 7; D. P. 87. 2. 169. Vezi *suprà*, p. 199 urm.;

6<sup>o</sup> Uzufructuarul ordinar nu este obligat decât la reparațiile de întreținere, reparațiile cele mari rămânând în sarcina proprietarului (art. 545); pe când bărbatul este, din contra, obligat la reparațiile cele mari, care devin necesare în timpul folosinței sale, având însă dreptul de a fi despăgubit de toate cheltuelile făcute de dânsul cu această ocaziune, unii chiar conferindu-i dreptul de retenție în această privință. Vezi tom. VII al Coment. noastre, p. 280 urm., *ad notam*. Cpr. C. București. *Cr. judiciar* din 1900, No. 76 și *Dreptul* din 1900, No. 78; Guillaouard, *Contrat de mariage*, IV, 1814. Vezi și *infra*, p. 314, nota 5, *in fine*.

7<sup>o</sup> Uzufructuarul ordinar se folosește de arăturile și sămănăturile proprietarului, iar proprietarul, de acele ale uzufructuarului, *fără a putea pretinde unul dela altul vreo despăgubire* (art. 524); pe când bărbatul va trebui să despăgubească pe femei cu prețul arăturii și a sămănăturii, conform principiului general înscris în art. 484, pentru recolta prinsă de rădăcini, pe care el ar fi găsit-o coaptă în momentul celebrării căsătoriei și la care recoltă el are drept. Vezi *suprà*, p. 304;

8<sup>o</sup> Uzufructul ordinar se stinge nu numai prin pierderea totală, dar încă și prin transformarea completă a lucrului asupra căruia el eră stabilit (cpr. art. 556, 564); pe când transformarea lucrului dotal nu stinge, în principiu, folosința bărbatului, pentrucă, în intenția părților, această folosință trebuie să ție cât timp ține căsătoria. Deci, dacă imobilul dotal a fost distrus prin foc sau altfel, bărbatul va fi în drept a se folosi de pământ, de materiale și de a-l reclădi. De asemenea, dacă dota consistă într'o turmă de oi, sau într'un, cârd de boi, porci, etc., la caz de peirea turmei sau cârdului

turmă de oi, etc., lărbatul va avea drept la brânza, laptele, lâna, sporul animalelor (prășila), peile vitelor, etc., sub îndatorire însă de a înlocui animalele care pier<sup>(1)</sup>.

Dacă pe moșia constituită dotă există o mină, o carieră de piatră, de nisip, etc., bărbatul va avea drept la minele, pietrăriile și nisipurile care erau în exploatare în momentul celebrării căsătoriei (art. 537)<sup>(2)</sup>.

Dacă dota cuprinde o pădure tânără (*bois taillis, silva caedua*) și chiar o pădure bătrână pusă în tăcere regulată, bărbatul va avea drept a o tăia, conformându-se însă dispozițiilor art. 529 și 530<sup>(3)</sup>, sau a cedă dreptul său altora, fără a fi obligat la restituirea prețului acestei cesiuni<sup>(4)</sup>.

Dacă între bunurile dotale se află o pepinieră (*seminarium*), adică: un loc în care se sădese și se resădesc arbori tineri (seminceri), spre a fi transplantati, bărbatul poate să vândă acești arbori, cu îndatorire însă de a se conforma obiceiului locului pentru înlocuirea lor (art. 529, § 2). El are drept la produsele anuale sau periodice ale

BCU Cluj / Central University Library Cluj

bărbatul va putea să vândă peile, spre a se folosi de dobândă banilor prinși din vânzare, până la desfacerea căsătoriei, sau separația de bunuri. Cpr. Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1733; Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 9274. — Prin urmare, la caz de arderea imobilului dotal, bărbatul se va folosi de suma ce va plăti societatea de asigurare, sau de imobilul ce ea va reclădi. Rodière et Pont, Pand. fr., *loco supra cit.*, etc.

(1) Cpr. art. 556 C. civ. și L. 10 § 3, Dig., *De jure dotium*, 23. 3. Vezi și Répert. Sirey, *v<sup>o</sup> Dot*, 930 urm.

Dacă dota consistă într-o menagerie, uzufructul bărbatului va consista în produsul acestor animale prin expuerea lor în public, fără ca el să aibă, în asemenea caz, îndatorirea de a înlocui animalele care pier. Cpr. Répert. Sirey, *v<sup>o</sup> cit.*, 934; Benoit, *Tr. de la dot*, I, 141, p. 175, etc.

(2) Cpr. L. 77, Dig., *De verb. significatione*, 50, 16 și L. 8, Pr., Dig., *Soluto matrimonio*, 24. 3. Vezi Répert. Sirey, *v<sup>o</sup> Dot*, 936 urm.; Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 9261 urm. Cpr. Jouisou, *Régime dotal*, I, 37; C. București, *Cr. judiciar* din 1894, No. 16.

(3) Bărbatul, care n'ar fi tăiat pădurea ce eră în drept să o taie, va avea drept la o despăgubire, când folosința sa va încetă. Aubry et Rau, V, § 535, p. 552; Benoit, *op. cit.*, I, 147, p. 182; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1724, etc.

(4) Cpr. C. Galați, *Cr. judiciar* din 1895, No. 15. Vezi *supra*, p. 303, nota 2.

arborilor, conform obiceiului locului sau al proprietarului. Astfel, el poate să ieșă ghinda <sup>(1)</sup>, frunzele de duzi sau de teiu, jirul (fructul produs de fag), având drept și la haragi pentru întreținerea viilor dotale, iar nu pentru ale sale proprii (art. 532). În fine, pomii roditori care se usucă, și chiar acei ce sunt desrădăcinați sau dărâmați prin accident (vânt, furtună, etc.), se cuvin tot bărbatului, cu îndatorire însă de a-i înlocui prin alții (art. 533) <sup>(2)</sup>.

Bărbatul neavând însă drept decât la fructe, nu se va folosi de arborii bătrâni nepuși în tăiere regulată în momentul celebrării căsătoriei, pentru că acești arbori nu se consideră ca fructe <sup>(3)</sup>. „Dacă bărbatul a vândut copaci înalți (*arbores grandæ*) <sup>(4)</sup>, sau materialele unei clădiri dărâmate <sup>(5)</sup>, zice Domat, folosul tras de el din acestev anșări

Arborii bătrâni nepuși în tăiere regulată.

- C. Caragea. (1) „De se va da pădure cu ghindă de zestre, zice codul Caragea (art. 11, partea III-a, capit. 16), ghinda ca un venit de peste an este a bărbatului; iar de va tăia bărbatul pădurea și va vinde copacii cei tăieți, atunci prețul lor nefiind venit de peste an, este adaosul zestrei muerei“. În baza acestui text, s'a decis de Curtea de casație că, sub codul Caragea, pădurile dotale, chiar cele de lemne de foc, constituiesc adaosul zestrei și nu devin proprietatea bărbatului, care e ținut a restitui valoarea lor, dispoziție aplicabilă tuturor averilor femeilor căsătorite sub această lege. Vezi Bult. Cas. S-a I-a, anul 1888, p. 101 și Dreptul din 1888, No. 16; Bult. S-a I-a, anul 1891, p. 37; Dreptul din 1891, No. 15, etc.
- (2) Cpr. Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 9249 urm.; Répert. Sirey, *v<sup>o</sup> Dot.*, 940 urm.; Guillaouard, *op. cit.*, IV, 1840; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1723, etc. Cpr. L. 7 § 12, Dig., *Solutio matrimonio*, 24, 3.
- (3) Aubry et Rau, V, § 535, p. 552; Guillaouard, *op. cit.*, IV, 1801; Troplong, *Idem*, IV, 3129; Tessier, *Tr. de la dot.*, II, p. 163; Répert. Sirey, *v<sup>o</sup> Dot.*, 945; C. Rennes și Pau, D. P. 92. 2. 345; Sirey, 94. 2. 73. Cpr. L. 12 § 1, Dig., *Solutio matrimonio*, 24. 3; L. 8, Dig., *De fundo dotati*, 23. 5; L. 11, Dig., *De usufructu*, etc., 7. 1; L. 32, Dig., *De jure dotium*, 23, 3, etc.
- (4) Arborii înalți sau bătrâni (*de haute futaie*), sunt acei cari au cel puțin 60 de ani. Vezi tom. III, partea I-a, al Coment. noastre, p. 455.
- C. Caragea. (5) „De se va da de zestre un câmp cu fânețe și cu o zidire dărâmată netrebuincioasă, zice codul Caragea (art. 11, § ultim, partea III-a, capit. 16), atunci fânul este venit al bărbatului;

constitue, după deducerea cheltuelilor, un capital care mărește dota<sup>1)</sup>.

Bărbatul va avea dreptul de a vâna la epocile permise de lege, în pădurea dotală, nesupusă unei tăeri periodice, și de a paște vitele sale<sup>2)</sup>.

El nu va avea însă drept la arborii desrădăcinați prin furtună, *vi ventorum*, sau prin faptul unui terțiu, care i-ar fi lăsat la fața locului<sup>3)</sup>. El se va putea, cel mult, folosi de arborii căzuți de bătrânețe, pentrucă acești arbori se consideră ca fructe<sup>4)</sup>.

Bărbatul putea-va să pue în exploatare pădurea nesupusă unei tăeri regulate, ce femeea și-ar fi constituit dotă? Deși acest drept se contestă de unii<sup>5)</sup>, totuși soluția contrară ne pare preferabilă, fiindcă bărbatul trebuind să suferă sarcinile căsătoriei, este just ca bunurile dotale să nu rămâie în mâinile lui neroditoare, cu atât mai mult cu cât femeea este presupusă a fi înțeles, când și-a constituit dota, ca bărbatul să înceapă tăierea pădurei, conformându-se obiceiurilor locului<sup>6)</sup>.

Bărbatul neavând drept decât la fructele dotei, nu se va folosi nici într-un caz de comoara găsită în fondul dotal, pentrucă, după cum foarte bine observă Pothier<sup>7)</sup>, comoara nu este un produs al pământului, care eră numai depozitarul ei: „*Si thesaurus fuerit inventus, in fructum enim*

*iar de se va vinde materia zidirei cei netrebuincioase, atunci prețul ei îi este adaos la zestre*”.

(1) Domat, *Lois civiles dans leur ordre naturel*, II, pag. 251, No. 24 (ed. Carré din 1822).

(2) Benoit, *Tr. de la dot*, I, 149, p. 184. Vezi *infra*, p. 310.

(3) Cpr. Guillouard, *op. cit.*, IV, 1804; Benoit, *op. cit.*, I, 149, p. 183, 184; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 943. Vezi și L. 7 § 12, Dig., *Solutio matrimonio*, 24, 3, unde se zice: „*Sed et si vi tempestatis arbores ceciderunt, dici oportet pretium earum restituendum mulieri, nec in fructum cedere*”.

(4) Benoit, *loco supra cit.*; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *cit.*, 944, etc.

(5) Cpr. Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 1802; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 947, etc.

(6) Vezi, în acest sens, Benoit, *op. cit.*, I, 149, p. 183; Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 1723, etc.

(7) Pothier, *Tr. du douaire*, VI, 196, *in fine*, pag. 395. Vezi și Proudhon, *Tr. de l'usufruit*, II, 544, etc.

*non computabitur*<sup>(1)</sup>. (V. *suprà*, p. 257, nota 1, *in medio*). Bărbatul nu va putea să ieșă o parte din comoară decât în calitate de găsitör, cealaltă parte fiind atribuită femeii ca proprietară a fondului în care comoara eră ascunsă<sup>(2)</sup>.

Dacă femeea și-a constituit dotă și bunurile ei viitoare (*universa bona*), bărbatul va avea folosința părții din comoară cuvenită ei<sup>(3)</sup>.

Constit. de dotă univ. sală.

Aluviune, Insulă, etc.

El se va folosi de sporirea naturală adusă fondului dotal prin aluviune, formarea unei insule, schimbarea albiei unui rîu sau unui fluviu, etc.<sup>(4)</sup>.

Servituți.

El se va folosi, de asemenea, de toate servituțiile stabilite în folosul fondului dotal (art. 536)<sup>(5)</sup>, de dreptul de a vîna, de a pescui, etc.<sup>(6)</sup>.

Urmărirea veniturilor dotale de către creditorii bărbatului.

Folosința bunurilor dotale nefiind conferită bărbatului în interesul său personal, ci în calitatea sa de cap al asociației conjugale, în scopul de a-și întreține femeea și copiii, într'un cuvînt, spre a susține sarcinile căsătoriei, *ad sustinenda onera matrimonii*<sup>(7)</sup>, fructele și veniturile bunurilor dotale nu sunt, în principiu, susceptibile nici de cesiune, nici de ipotecă<sup>(8)</sup>, nici de urmărire din partea creditorilor săi, cît timp n'au ajuns la scadență sau n'au fost percepute<sup>(9)</sup>.

(1) L. 7 § 12, *in fine*, Dig., *Solutio matrimonio*, 24. 3.

(2) Cpr. Troplong. *Contrat de mariage*, IV, 3129, *in fine*; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1729; Tessier, *Tr. de la dot*, II, p. 162; Seriziat, *Tr. du régime dotal*, 78, p. 87; Bellot des Minières, *Régime dotal*, I, 450; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 951. Vezi tom. III, partea II-a, al Coment. noastre, p. 30, nota 4.

(3) Bellot. Seriziat, *op. și loco suprâ cit.*; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 952; Rodière et Pont, *op. și loco suprâ cit.* Vezi și *suprà*, p. 192, nota 3.

(4) Chardon, *Tr. du droit d'alluvion*, 149 (ed. din 1830); Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9260; Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1726; Seriziat, *op. cit.*, 78, p. 87. Vezi și *suprà*, p. 199.

(5) Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*, 9260; Rodière et Pont, *op. și loco cit.*, etc.

(6) Bellot des Minières, *Régime dotal*, I, 445, p. 333. Vezi și *suprà*, p. 309.

(7) Cpr. L. 7, Pr., Dig., *De jure dotium*, 23, 3; L. 20, Cod, *De jure dotium*, 5, 12, etc. Vezi *suprà*, p. 301, text și nota 3.

(8) Vezi tom. X al Coment. noastre, p. 563, text și nota 3.

(9) Vezi *suprà*, p. 305, nota 4, 2<sup>o</sup>. Cpr. Aubry et Rau, V, § 533, p. 553; Planiol, III, 1518, *in fine*; Marcadé, VI, art. 1554, No. IV; Colmet de Santerre, VI, 226 bis, IX; Répert. Sirey,

Cu toate acestea, fiindcă ceea ce prisoșește din venitul **dotal** asupra trebuințelor casnice aparține personal bărbatului, acest excedent, care se fixează în mod suveran, după împrejurări, de instanțele de fond<sup>(1)</sup>, poate fi cedat de el și urmărit de creditorii lui<sup>(2)</sup>.

Urmăr. priso-  
sului ce ră-  
mâne dela tre-  
buințile cas-  
nice.

Prin aplicarea acelorasi principii se decide că creditorii personali ai părintelui investit cu uzufructul legal al copiilor săi, pot să urmărească acest uzufruct, deducându-se, tot după aprecierea judecătorilor, sumele necesare pentru creșterea și educațiunea copiilor<sup>(3)</sup>.

Urmărirea  
uzufructului  
legal.

v<sup>o</sup> *Dot*, 924 și 968 urm.; Tessier, *Tr. de la dot*, I, p. 363; Guillaouard, *Contrat de mariage*, IV, 1817; Odier, *Idem*, III, 1169; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1714. — Vezi însă Laurent, XXIII, 484; Jouitou, *Régime dotal*, I, 31, 33. Cpr. T. Hue, IX, 434.

(1) Vezi deciziile citate în nota următoare. Cpr. Trib. Paris (15 Februarie 1893), sentință citată în *Répert. Sirey*, v<sup>o</sup> *Dot*, 977.

(2) Vezi *infra*, p. 345. Cpr. Cas. rom. Bult. 1900, p. 79 și *Cr. judiciar* din 1900, No. 13; Trib. Ilfov și Iași, *Cr. judiciar* din 1902, No. 81 (cu observ. noastră) și *Dreptul* din 1908, No. 71, p. 580 (tot cu observ. noastră); Trib. Vaslui și Ilfov, *Dreptul* din 1888, No. 11; din 1889, No. 24 și din 1911, No. 7, pag. 55; Trib. Ialomița, *Dreptul* din 1909, No. 54, p. 103; C. București, *Dreptul* din 1876, No. 12 și din 1913, No. 79; Judecăt. ocol. Galați, *Cr. judiciar* din 1913, No. 13, p. 626, etc.; Cas. fr. și C. Grenoble, D. P. 91. 1. 483; D. P. 1902. 1. 191; D. P. 98. 2. 477; *Répert. Sirey*, v<sup>o</sup> *Dot*, 976 și 1295 urm.; Aubry et Rau, *loc. cit.*; Guillaouard, *Contrat de mariage*, IV, 1818, 1873; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1689, p. 390 (ed. a 3-a), etc. Vezi și *infra*, p. 344.

(3) Cpr. Trib. Ilfov, Brăila și C. București, *Dreptul* din 1883, No. 61; din 1884, No. 35 și 83; *Dreptul* din 1885, No. 7; Judecăt. ocol. Galați (R. C. Benișache), *Cr. judiciar* din 1903, No. 7 (cu observ. noastră); Trib. Paris, C. Bordeaux și Lyon, *Pand. Périod.* 93. 2. 189; D. P. 93. 2. 362; *Sirey*, 95. 2. 145; D. P. 96. 2. 393; Laurent, IV, 328; Thiry, I, 510, p. 495; Planioł, I, p. 549, nota 1 (ed. a 5-a); Marcadé, II, 159; Demolombe, VI, 528, 529, 542; Demante et Colmet de Santerre, II, 129 *bis* II; T. Hue, III, 192; Aubry et Rau, VI, § 550 *bis*, p. 84; Proudhon, *Tr. de l'usufruit*, I, 219, 220; Roger, *Tr. de la saisie-arrêt*, 205, p. 184 (ed. a 2-a); Magnin, *Tr. des minorités*, I, 283, pag. 241 (ed. a 2-a din 1842); Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, I, art. 384, No. 56, 57; *Répert. Sirey*, v<sup>o</sup> *Usufruit légal*, 159, etc. Vezi și tom. II al Coment. noastre, p. 517 (ed. a 2-a).

Urm. veniturilor percepute de bărbat.

Cât pentru veniturile ajunse la scadență și percepute de bărbat, ele fiind definitiv intrate în patrimoniul lui, nu mai începe îndoială că pot fi urmărite de creditorii săi, rămânând ca femeea, în asemenea caz, să ceară separația de bunuri<sup>(1)</sup>.

Creditorii femeii. Controversă.

Chestiunea pe care am examinat-o în privința creditorilor bărbatului, se discută și în privința creditorilor femeii; însă această controversă va fi examinată mai la vale<sup>(2)</sup>.

### Obligațiunile și sarcinile ce incumbă bărbatului, în privința bunurilor dotale (art. 1243 § 1).

Oblig. unui uzufructuar.

Folosința ce bărbatul are asupra bunurilor dotale îi impune toate obligațiile unui uzufructuar (art. 1243 § 1).

Art. 510.

Astfel, bărbatul va trebui, înainte de a intra în folosință, să facă cu cheltuiala lui<sup>(3)</sup>, conform art. 540 C. civil, inventarul lucrurilor mișcătoare și constatarea stărei în care se găsească imobilele constituite dotă<sup>(4)</sup>, afară de mobilele și imobilele asupra cărora el devine proprietar, în virtutea prețeluirei făcute prin contractul de căsătorie (art. 1245 și 1246).

(1) Cpr. Trib. Iași, *Cr. judiciar* din 1902, No. 81; Aubry et Rau, V, § 535, p. 554; Laurent, XXIII, 483; T. Hue, IX, 434, p. 510; Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 1765; Guillaouard, *Idem*, IV, 1819; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1689; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1298; Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1549, No. 206, 207. etc.

(2) Vezi de pe acum asupra acestei chestiuni, observația ce am publicat asupra unei sentințe a trib. Iași, în *Cr. judiciar* din 1902, No. 81, p. 675 urm. Vezi și *infra*, p. 343 urm.

(3) Vezi Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1024; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9301; Proudhon, *Tr. de l'usufruit*, II, 792; Cas. fr., *Pand. Périod.* 87. I. 219; D. P. 88. I. 49. — *Contrà*: Benoit, *Tr. de la dot*, I, 168, p. 209 urm.

Scopul inventarului.

(4) Scopul inventarului mobilelor și a constatărei stărei imobilelor constituite dotă, este de a preintîmpina dificultățile ce ar putea să se ivească în momentul restituirea dotei. — Este de observat că inventarul mobilelor nu este necesar decât atunci când femeea își constituie ea însăși dota; căci de cîteori dota emană dela un terțin, ea fiind o donațiune, va cuprinde, de bună seamă, actul estimativ prevăzut de art. 827 C. civil. Cpr. Benoit, *op. cit.*, I. 167, p. 209.

Această obligație îi este impusă nu numai în privința bunurilor ce femeea dobândește în cursul căsătoriei, dar și în privința acelorora ce ea aduce în momentul celebrării ei, dacă ele nu sunt descrise prin contractul matrimonial<sup>(1)</sup>.

Bunurile aduse de femeie la căsătorie.

Lipsa îndeplinirii acestei formalități ar permite femeii și moștenitorilor ei de a face, față de bărbat sau de moștenitorii lui, dovada consistenței mobilierului dotal prin martori și prezumțiuni<sup>(2)</sup>.

Sanctiunea lipsei inventarului.

Cât pentru imobile, lipsa constatării stărei lor lasă a se presupune, până la dovada contrară, care se va putea face și prin martori, că bărbatul le-a primit în stare bună (epr. art. 1432) și, în consecință, el va trebui să le restituie în această stare<sup>(3)</sup>.

Constatarea stărei imobilelor.

O altă obligație a bărbatului, ca uzufructuar, este de a suferi sarcinile anuale privitoare la fructe, precum sunt: facerea reparațiilor de întreținere (art. 545), plata contribuțiilor sau impozitelor, etc. (art. 548)<sup>(4)</sup>; plata cheltuelilor proceselor privitoare la folosință și celelalte condamnări la care aceste procese pot da naștere (art. 553)<sup>(5)</sup>; plata anuităților

Reparațiile de întreținere, plata contribuțiilor, etc.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

(1) Guillouard, *op. cit.*, IV, 1810; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9297; Planiol, III, 1516, etc.

(2) Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*, 9298; Odier, *Contrat de mariage*, III, 1209; Guillouard, *Idem*, IV, 1810; Planiol, III, 1516; T. Hue, IX, 491 și toți autorii. — Încât privește însă raporturile dintre femeie sau moștenitorii săi cu creditorii bărbatului, dovada se va face conform art. 1182, adică: printr'un act care a dobândit dată certă mai înainte de începerea urmării din partea creditorilor. Guillouard, T. Hue, *loco cit.*; Aubry et Rau, V, § 535, p. 553, nota 29; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9300; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1203, etc.

(3) Odier, *op. cit.*, III, 1209, *in fine*; Benoit, *Tr. de la dot*, I, 169, *in fine*, p. 214.

(4) Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3592; Guillouard, *Idem*, IV, 1813; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1750; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1041. — Bărbatul u'ar fi însă supus contribuțiilor extraordinare, la care ar putea fi supuse bunurile dotale, de exemplu: în timp de războiu, etc. Rodière et Pont, *loco cit.*, Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*, 9330, etc.

Aplic. art. 1182 C. civ.

(5) Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *cit.*, 1040; Benoit, *Tr. de la dot*, I, 188; Tessier, *Idem*, II, p. 189. — Bărbatul nu va plăti însă cheltuelile unei acțiuni în revendicare formată de un terțiu: aceste cheltueli vor fi în sarcina constitutorului dotei, în baza obligației sale de garanție (art. 1240). Benoit, *op. cit.*, I, 189, p. 237.

Contribuții extraordinare.



la credit<sup>(1)</sup>; a pensiilor viagere și a rentelor la care ar fi supuse bunurile dotale (cpr. art. 551, 552)<sup>(2)</sup>, etc., etc. „Precum toate rodurile zestrei sunt ale bărbatului, zice Andr. Donici (§ 17, capit. 33), așa și toată sarcina casei el are a o purtă“<sup>(3)</sup>.

C. Andr. Donici.

Cazul când femeea și-a rezervat o parte din venitul ei dotal.

Plata integrală a cheltuelilor și sarcinilor bunurilor dotale lasă a se presupune că bărbatul se folosește de toate veniturile dotei; de unde rezultă că, de câteori femeea și-a rezervat prin contractul de căsătorie, conform art. 1242, o parte din venitul dotal, ea va trebui să plătească impozitele și cheltuelile de întreținere aferente la partea din veniturile rezervate<sup>(4)</sup>.

Reparațiile mari.

Am zis că bărbatul trebuie, ca orice uzufructuar, în genere, să sufere cheltuelile de întreținere ale lucrului dotal. El trebuie să facă și reparațiile cele mari, care, în genere, nu cad în sarcina uzufructuarului (art. 545), de câteori aceste reparații au devenit necesare în timpul folosinței sale, având însă dreptul la despăgubire pentru aceste cheltueli, fie îndată, dacă femeea are bunuri parafernale, fie, în orice caz, la desfacerea căsătoriei sau la separația de patrimonii<sup>(5)</sup>.

— BCU Cluj / Central University Library Cluj

(1) C. București, *Cr. judiciar* din 1900, No. 76, și *Dreptul* din acelaș an, No. 78. Vezi și *suprà*, p. 270, nota 1.

(2) Benoit, *op. cit.*, I, 187; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *cit.*, 1043 urm.; Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1750. — Bărbatul n'ar putea să se sustragă dela aceste sarcini, pretextând că nu posedă bunurile dotale, fiindcă, în calitatea sa de administrator al dotei, el este dator să le urmărească în orice mână s'ar găsi. Cpr. C. Grenoble, *Pand. Périod.* 94. 2. 191. Vezi și *suprà*, p. 287 urm.

C. Calimach, Art. 1639 lit. b.

(3) Vezi și art. 1639, lit. b din codul Calimach, unde se zice: „Bărbatul este dator să plătească trebuincioasele cheltueli pentru roduri și venituri, cum și cele extraordinare pentru întocmirile zidurilor și a acareturilor”.

(4) Vezi *suprà*, p. 298, text și nota 1.

(5) Cpr. C. București, *Cr. judiciar* din 1900, No 76 și *Dreptul* din acelaș an, No. 78; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot.*, 1053 urm.; *Pand. fr.*, v<sup>o</sup> *Mariage*, 9320 urm.; Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 1814; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1750. Vezi și *suprà*, p. 306, *ad notam*, 6<sup>o</sup> și tom. VII al Coment. noastre, p. 280, nota 1.

Dr. de retenție al bărbatului. Controlversă.

Încât privește chestiunea de a se ști dacă bărbatul este în drept de a reține imobilul dotal până la plata cheltuelilor ce i se cuvin, vezi citatul tom. VII, p. 281, 282, *ad notam*, unde se arată controversa. Cpr. Guillouard, *Droit de rétention*, 79 și *Contrat de mariage*, IV, 2152. Vezi și *suprà*, p. 201, 202.

„Cheltuelile ce le va face bărbatul pentru adăogirea acare- C. Andr. Do-  
turilor zestrei, și pentru înlocuirea lor și pentru dezbaterea nicii.  
moșiilor, nu le păgubește“, zice codul lui Andr. Donici  
(§ 18, capit. 33) (1).

Dacă s'ar fi urmat regulile dela uzufruct (art. 541), Art. 1244 C.  
ar fi trebuit ca bărbatul să dea, la intrarea sa în folosință, civil.  
cauțiune că se va folosi de lucrurile dotale ca un bun pro-  
prietar. Art. 1244 îl scutește însă, în principiu, de această  
obligație: 1<sup>o</sup> pentru că ea ar fi contrară raporturilor de în-  
credere ce trebuie să existe între soți; și 2<sup>o</sup> pentru că ipoteca  
legală pe care o are femeea asupra imobilelor bărbatului  
său (art. 1281, 1754 urm.) a fost considerată ca o siguranță  
suficientă pentru femece. (Vezi *suprà*, p. 305, nota 4, 1<sup>o</sup>).

Această soluție eră admisă și la Romani: „*Si enim Dr. roman.  
credendam mulier sese, suamque dotem patri mariti existimavit: quare fidejussor vel alius intercessor exigitur, ut causa perfidice in connubio eorum generetur?*“ (2).

Dispoziția art. 1244, fiind absolută, este aplicabilă în Aplic.  
toate cazurile, chiar când femecea ar avea copii dintr'o art. 1244 în  
căsătorie anterioară, sau când bărbatul ar fi insolvabil în toate cazurile.  
momentul primirii dotei (3).

Dar dacă bărbatul este, în principiu, scutit de darea Supunerea  
unei cauțiuni, el poate fi supus acestei obligațiuni prin con- Lărbatului la  
tractul de căsătorie, sau prin donațiunea ori testamentul cauțiune.  
făcute de un terțiu în favoarea femecei (4).

(1) Vezi și Codul Ipsilant, capit. pentru zestre, § 4, unde se C. Ipsilant.  
zice: „Cheltuelile cele mai cumpătate, ce va face bărbatul  
la dresul lucrurilor de zestre, ca cum am zice la dresul casei,  
sau la sădiri de vii, sau la boala țiganilor, să nu aibă a le  
cere după moartea soției sale ce nu va fi făcut copii, ca unul  
ce are datorie a avea toată purtarea de grijă a casei; iară  
cheltuiala pe care o va face pentru folos și adăogire de venit,  
aceea este a se scădea din zestre“.

(2) L. 2, in fine, Cod. *Ne fidejussores vel mandatores dotium  
dentur*, §. 20. Cpr. și L. 8, Cod. *De pactis conventis*, etc.,  
§. 14.

(3) Guillaouard, *op. cit.*, IV, 1811; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9303;  
Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1029, etc.

(4) Guillaouard, *op. cit.*, IV, 1812; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1032;  
Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9309. — Și femecea ar putea fi supusă, Supun. femecei  
prin contractul matrimonial, la darea unei cauțiuni pentru la cauțiune.

Cazul când  
bărbatul a  
propus o fide-  
jasiune.

Dacă bărbatul a promis a fi garantat de o persoană anume determinată, debitorul dotei poate să ceară cauțiunea promisă. Fidejusalul oferit de bărbat trebuie să întrunească condițiile prevăzute de art. 1659, 1660 C. civil. În orice caz, întârzierea pusă de bărbat în darea cauțiunei promise, nu poate să-l lipsească de venitul dotei (art. 544 C. civ.).

Art. 542.

Dacă bărbatul nu poate să dea cauțiunea promisă, se vor aplica dispozițiile art. 542 dela uzufruct<sup>(1)</sup>.

### Responsabilitatea bărbatului ca administrator și uzufructuar al dotei.

Oblig. unui  
bun părinte  
de familie.

Ca orice uzufructuar în genere (art. 541), bărbatul trebuie să se folosească de dota femeii ca un bun părinte de familie, păstrând substanța lucrului supus dreptului său și respectând modurile de exploatare organizate de proprietarii precedenți. El trebuie să îngrijească de dota femeii ca și de lucrurile sale proprii: „*Sed etiam diligentiam præstabit, quam in suis rebus exhibet*“<sup>(2)</sup>. Dacă el este neglijent pentru dânsul, el n'ar putea fi neglijent în privința dotei, pentrucă el trebuie s'o păstreze spre a o putea restitui când va veni momentul<sup>(3)</sup>. Prin urmare, bărbatul va trebui să fie tot

a asigura plata dotei. Benoit, *Tr. de la dot*, I, 173, p. 217.

C. italian.  
Art. 1400.

Codul italian admite principiul că bărbatul nu este obligat a da cauțiune, dacă actul de constituire de dotă nu-l supune la aceasta; însă art. 1400, în dispoziția sa finală, adaugă: „Cu toate acestea, dacă în urma căsătoriei, patrimoniul bărbatului a fost transformat sau astfel micșorat, încât dota este în pericol, tribunalul civil poate să prescrie garanțiile ce le-ar crede necesare întru asigurarea dotei (*può il tribunale civile ordinare le cautele opportune per la sicurezza della dote*), după cererea constituitorului, care ar fi debitorul ei, dacă el este din acei obligați a da alimente“.

(1) Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1035; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9311; Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1746. Art. 543 dela uzufruct este de asemenea, aplicabil și bărbatului. Vezi Rodière et Pont, Pand. fr., *loco supra cit.*

(2) L. 17. Pr., *in fine*, Dig., *De jure dotium*, 23. 3.

(3) „*Tueri res dotales vir suo sumptu debet*“, zice L. 15, *in medio*, Dig., *De impensis in res dotales factis*, 25. 1.

astfel de diligent pentru lucrul dotal ca și pentru lucrul său propriu; căci, altfel, el ar fi responsabil, și responsabilitatea sa este mai mare decât aceea a unui uzufructuar ordinar; de oarece, pe lângă uzufructuar, el este și administratorul dotei. În consecință, el răspunde nu numai de degradările cauzate prin lipsa reparațiilor de întreținere, dar și de cele cauzate prin lipsa reparațiilor celor mari. El răspunde nu numai de dol și de greșelile sale cele grave (*culpa lata*), dar și de o simplă neglijență (*culpa levis in abstracto*)<sup>(1)</sup>. Art. 1243 § 2, referindu-se la cazurile excepționale în care imobilul dotal este prescriptibil (art. 1878)<sup>(2)</sup>, cuprinde o aplicare a acestui principiu:

**Art. 1243 § 2.** — El (bărbatul) este răspunzător de toate prescripțiunile câștigate asupra averii dotale<sup>(3)</sup>, precum și de stricăciunile întâmplare în aceeași avere din a sa neglijență. (Art. 1275, 1877, 1878, 1881 C. civ. Art. 1562 § 2 C. fr.).

Dacă nu există nici culpă, nici neglijență din partea bărbatului<sup>(4)</sup>, el nu va avea nicio responsabilitate, chiar în

(1) Vezi t. VI al Coment. noastre, p. 315, text și nota 2, și autorii citați acolo. — La Romani, bărbatul nu răspunde decât de *culpa levis in concreto* (l. 17, Pr. Dig., *De jure dotium*, 23. 3), soluție admisă și în codul german (art. 1359). Vezi t. VI, *loco cit.* „În îndeplinirea obligațiilor reciproce, ce rezultă din căsătorie, zice art. 1359 din codul german, soții nu răspund decât de îngrijirile ce obișnuit aduc în propriile lor afaceri“. „*Die Ehegatten haben bei der Erfüllung der sich aus dem ehelichen Verhältnis ergebenden Verpflichtungen einander nur für diejenige Sorgfalt einzustehen, welche sie in eigenen Angelegenheiten anzuwendenden pflegen*“.

Dr. roman.

C. german.  
Art. 1359.

(2) Vom vedeă, în adevăr, *infra*, p. 346 urm., cu ocazia explic. art. 1878, că imobilul dotal este, în principiu, imprescriptibil.

(3) „*Si fundum dotale petere neglexerit vir, cum id facere posset, rem periculi sui fecit*“. l. 16, *in medio*, Dig., *De fundo dotali*, 23. 5.

(4) „Bărbatul, zice art. 1639, lit. g din codul Calimach, nu este răspunzător pentru stricăciunile din întâmplătoarele împrejurări, cum nici pentru obișnuita ponosire sau stricăre a lucrurilor, ci numai pentru stricăciunea sau păgubirea pricinuită din vicleșugul ori lenevirea lui“. „*In rebus dotalibus, virum prae stare oportet, tam dolum, quam culpam; quia causam suam dotem accipit; sed etiam diligentiam praestabit, quam in suis*

C. Calimach.  
Art. 1639.  
lit. g. și Dr.  
roman.

privința prescripțiilor dobândite; când, de exemplu, prescripția eră aproape îndeplinită în momentul celebrării căsătoriei<sup>(1)</sup>: „*Planè, si paucissimi dies ad perficiendam longi temporis possessionem superfuerunt, nihil erit quod imputabitur marito*”<sup>(2)</sup>.

Art. 1275.  
C. civil.

În baza acestui principiu, art. 1275 dispune că dacă dota cuprinde obligațiuni sau titluri de rentă, care au perit în totul sau în parte, fără neglijența bărbatului, el nu are nicio răspundere, și se liberează restituind titlurile. (Cpr. și art. 1274, § 1)<sup>(3)</sup>.

Insolvabilitatea debitorilor.

Bărbatul ar fi însă responsabil de insolvabilitatea debitorilor, dacă n'ar fi urmărit creanța femeii la timpul oportun<sup>(4)</sup>.

*rebus exhibet*”. (L. 17, Dig., *De jure dotium*, 23, 3). Vezi și L. 33, *ab initio*, Dig., *loco cit.*, unde se zice; „*Si extraneus sit, qui dotem promisit, isque defectus sit facultatibus, imputabitur marito cur eum non convenerit*”. „Comme le mari jouit de la dot et qu'il l'a entre ses mains, autant pour son intérêt que pour celui de sa femme, zice Domat, il doit en avoir le même soin que de ses affaires et de ses biens propres. Ainsi, il doit poursuivre les débiteurs, réparer et cultiver les héritages, et généralement veiller à tout ce qui regarde la conservation du bien dotal. Et si, par sa faute ou sa négligence, il arrive des pertes et des diminutions, ou qu'il détériore les héritages, il en sera tenu; et même des cas fortuits qui pourraient être causés par des fautes dont il dût répondre”. (Domat, *Lois civiles dans leur ordre naturel*, II, p. 273. No. 2 (ed. Carré). „*In his rebus, quas præter numeratam pecuniam doti vir habet, dolum malum et culpam eum præstare oportere, Servius ait. Ea sententia Publii Mucii est: nam is in Licinnia Gracchi uxore statuit, quod res dotales in ea seditione, qua Gracchus occisus erat, perissent: ait quia Gracchi culpa ea seditio facta esset, Licinniae præstari oportere*”. (L. 66, Dig., *Solutio matrimonio*, 24, 3).

<sup>(1)</sup> Vezi autorii citați *suprà*, p. 284, n. 1 și *infra*, p. 349, n. 3.

C. Caragea.

<sup>(2)</sup> L. 16, *in fine*, Dig., *De fundo dotali*, 23, 5. Vezi *suprà*, p. 284. „Dacă paragrafa nu se va isprăvi mai înainte de șase luni din ziua nunței, nu este dator bărbatul, dacă nu se va fi pornit judecată”, zice codul Caragea (art. 22, *in fine*, partea III-a, capit. 16).

<sup>(3)</sup> Vezi *suprà*, p. 284 și *infra*, explic. art. 1275.

<sup>(4)</sup> T. Huc, IX, 491; Jonitou, *Régime dotal*, I, 416; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1070; Planiol, III, 1515, etc.

Intârzierea bărbatului ar putea însă fi scuzată, dacă debi-

De asemenea, el este responsabil de novațiunea făcută creanței pe care femeea și-o constituise dotă <sup>(1)</sup>. Novațiune.

Responsabilitatea bărbatului, în caz de arderea fondului dotal, a dat loc la oarecare dificultăți. Mai întâi, nu încape îndoială că bărbatul va fi declarat responsabil de căteori focul s'a comunicat prin neglijența lui sau a persoanelor de care el răspunde <sup>(2)</sup>. Distrugearea  
imobilului do-  
tal prin foc.

De căteori însă cauza focului este necunoscută, bărbatul nu va fi presupus în culpă, pentrucă art. 1435, care statornicește o prezumpție de culpă în contra locatarului, este, după majoritatea autorilor, o dispoziție excepțională <sup>(3)</sup>, care, Neaplicarea  
art. 1435 C.  
civil.

torul femeii eră un ascendent al ei, față de care îngăduirea bărbatului eră intrucâtva scuzabilă. Cpr. Planiol, III, 1515, *in fine*.

Iată cum se exprimă, în această privință Domat:

„Quoique le mari soit obligé à faire les diligences contre les débiteurs de la dot, et que s'il néglige d'agir, lorsque l'action lui est ouverte, il soit tenu de ce qui se trouvera perdu par sa négligence, si néanmoins le débiteur de la dot était le père ou un donateur, on ne doit pas les mêmes diligences qu'il devrait exercer contre un étranger. Mais il est juste d'y apporter les tempéraments que les circonstances peuvent demander“. (Domat, *Lois civiles dans leur ordre naturel*, II, p. 274, No. 3, ed. Carré). „... Sed si vel pater, vel ipsa promiserunt, Julianus scribit, etiam si pater promisit, periculum respicere ad maritum: quod ferendum non est. Debebit igitur mulieris esse periculum: nec enim quicquam iudex propriis auribus audiet mulierem dicentem, cur patrem, qui de suo dotem promisit, non urserit ad exsolutionem: multo minus cur ipsam non convenerit. Recte itaque Sabinus disposuit, ut diceret, quod pater vel ipsa mulier promisit, viri periculo non esse; quod debitor, id viri esse; quod alius, scilicet donaturus, ejus periculo ait, cui adquiritur. Adquiri autem mulieri accipiemus, ad quam rei commodum respicit“. (L. 33, Dig., *De jure dotium*, 23, 3). Dr. vechiu fr.

(1) Répert. Sirey, v<sup>o</sup> cit., 1068. Cpr. L. 35, Dig., *De jure dotium*. 23. 3. Vezi supra, p. 286.

(2) Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 1754; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9336; Bellot des Minières, *Régime dotal*, I, 503, etc.

(3) Asupra caracterului excepțional al acestei prezupmții, cpr. C. București, *Dreptul* din 1886. No. 69; Cas. fr., D. P. 90. 1. 122; C. Bastia, D. P. 91. 2. 324. Vezi tom. III, partea II-a. al Coment. noastre, pag. 664 (ed. a 2-a); tom. V, pag. 494.

ca atare, este de strictă interpretare<sup>(1)</sup>. Aceasta este un principiu elementar și ne mirăm că chestiunea să fie controversată.

Responsabilitatea bărbatului pentru neasigurarea imobilului.

Bărbatul fi-va responsabil pentru că n'a asigurat imobilul dotal, sau pentru că n'a renoit asigurarea care a expirat în urma celebrării căsătoriei? Afirmativa nu suferă îndoială, dacă această obligație îi fusese impusă prin contractul de căsătorie; pentru că, în asemenea caz, el este în culpă de a nu-și fi îndeplinit obligația sa<sup>(2)</sup>; pe când soluția contrară este generalmente admisă în ipoteza în care nicio obligație nu eră impusă bărbatului prin contract<sup>(3)</sup>.

### Inalienabilitatea bunurilor dotale<sup>(4)</sup>.

#### Origina și caracterul acestei inalienabilități.

Inalienabilitatea dotei datează dela legea Iulia, *de fundo dotali*, dată sub împăratul August, care oprește pe bărbat

nota 3 și tom. IX, p. 169, nota 2. — Vezi însă Guillaouard, *Contrat de louage*, I, 278.

Art. 1435  
C. civil.

Și fiindcă vorbim de art. 1435 din codul civil, relativ la responsabilitatea locatarului pentru incendiu, vom menționa aici o decizie recentă a Curței din București, care pune în principiu că, de câteori imobilul închiriat piere prin incendiu, pentru ca locatarul să fie apărat de obligația restituirii acestui imobil, nu este suficient ca el să dovedească că incendiul n'a provenit din culpa sau neglijența lui, ci trebuie să stabilească că incendiul a fost cauzat printr'un caz fortuit sau printr'o forță majoră. Vezi *Dreptul* din 1912, No. 82, p. 682 urm. Această chestiune este însă controversată. Vezi autoritățile citate *pro* și *contra*, în tom. IX al Coment. noastre, nota 2 dela p. 170, 171.

(1) Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 1754; Jouitou, *Régime dotal*, I, 416, *in fine*, p. 466; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9337; C. Lyon, Sirey, 52. 2. 685; D. P. 53. 2. 83. — *Contra*: Guillaouard, IV, *op. cit.*, 2145; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1064, etc.

(2) Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1754, p. 309; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9338; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1066, etc.

(3) Vezi autorii citați în nota precedentă.

Bibliografie.

(4) Vezi, asupra acestei materii, I. I. Ionescu, *Dota sub raportul instrăinării* (teză pentru doctorat, Bârlad, 1913, lucrare foarte conștiincioasă și completă). Tiparul lasă însă foarte mult de dorit.

de a înstrăina fondul dotal fără consimțământul femeii. Deși Justinian conferise femeii, pentru asigurarea dotei sale, o ipotecă privilegiată în privința tuturor bunurilor dotale mobiliare sau imobiliare, prețeluite sau neprețeluite<sup>(1)</sup>, și o ipotecă generală asupra tuturor bunurilor bărbatului<sup>(2)</sup>, totuși aceste siguranțe nu-și atingeau de multe ori scopul, fiindcă ele puteau fi desființate prin consimțământul ce femeia putea da la înstrăinarea fondului ei. De aceea, în anul 530, tot Justinian, voind a veni atât în ajutorul femeii cât și al bărbatului, pentru ca el să nu fie redus la sărăcie prin ușurița acestei din urmă (*fragilitate naturæ suce*), oprește pe bărbat de a înstrăina fondul dotal, chiar cu consimțământul femeii, întinzând această dispoziție la imobilele dotale din toate provinciile<sup>(3)</sup>. Această însemnată inovație se găsește în legea unică, Cod, *De rei uxoriæ actione*, etc., 5, 13, § 15: „*Sed ne et consensu mulieris hypothecæ ejus minuantur, necessarium est. et in hac parte mulieribus subvenire: hoc tantummodo addito, ut fundum dotalem non solum hypothecæ titulo dare, nec consentiente muliere, maritus possit, sed nec alienare: ne fragilitate naturæ suce in repentinum deducatur inopiam*”.

Inalienabilitatea astfel reglementată trecuse și în vechea noastră legislație<sup>(4)</sup>. Dr. vechiu.

„Zestrea și darurile cele dinaintea nunței, zice codul lui Andr. Donici (§ 25, capit. 33), nu poate bărbatul a le C. Andr. Donici.

(1) L. 30, Cod, *De jure dotium*, 5, 12.

(2) L. 1 § 1, Cod, *De rei uxoriæ actione*, etc., 5, 13. — Și codul Calimach conferă femeii o ipotecă tăcută asupra întregii averi a bărbatului, atât pentru zestrea (art. 1640), cât și pentru exoprica ei (art. 1667). Vezi și § 19, capit. 33 din codul lui Andr. Donici, unde se zice: „Fiindcă femeia are tăcută ipotecă întru toate ale bărbatului, se protomiseste mai mult decât toți creditorii lui, atât cei de mai înaintea însoțirii, cât și cei de pe urmă, spre a-și lua zestrea”.

(3) „*Flacet itaque nobis eandem observationem non tantum in Italicis tantummodo fundis, sed etiam in provincialibus extendi*”. L. unică § 15, *ab initio*, Cod, *De rei uxoriæ actione*, 5, 13.

(4) Încât privește vechiul drept francez, vezi Pand. fr., v<sup>o</sup> *Marriage*, 9413 urm.; *Répert. Sirey*, v<sup>o</sup> *Dot*, 1081 urm.; Griveau, *Le régime dotal en France*, p. 12 urm., etc. Dr. vechiu fr.



înstrăină, nici de va primi însăși femeea măcar și de multeori, pentrucă se socotește că primirea ei au fost de frica bărbatului; asemenea și femeea, trăind cu bărbatul ei, iarăși din ale zestrei sale când va înstrăină, se socotește a fi prin îndemnarea și amăgirea bărbatului, și prin amândouă chipurile înstrăinarea zestrei este oprită din pravilă, și nu are niciun temei, nici se ține în seamă“.

C. Calimach.  
Art. 1639,  
1641.

Codul Calimach dispune, de asemenea, că, în vremea căsătoriei, nu poate femeea să pretindă și să cheltuiască, sau să înstrăineze zestrea (art. 1641), afară de oarecare cazuri anume statornicite de lege, pe care le vom examina când vom determina cazurile excepționale în care fondul dotal poate fi înstrăinat<sup>(1)</sup>. Art. 1639 lit. *d* din același cod dispune că bărbatul nu are voie să înstrăineze sau să amaneze zestrea cea neprețeluită<sup>(2)</sup>.

C. Caragea.

În fine, tot astfel codul Caragea dispune, prin art. 32 (partea III-a, capit. 16), că: „nici bărbatul, nici muerea nu pot, în principiu, să vândă zestrea sau s'o zălogească,

Dr. vechiu al  
Moldovei.

(<sup>1</sup>) Vezi în Colecția Pastia, p. 713, circul. Minist. dreptăței din 19 Septembrie 1846, No. 5675 pentru regula ce trebuie a se păzi la întărire de vechilimele din partea femeilor, pentru înstrăinarea fondului de zestre. Vezi în aceeași Colecție, p. 781, ofisul circular din 1847, prin care se oprește pe femei de a-și înstrăina zestrele lor în timpul căsătoriei.

C. austriac.

(<sup>2</sup>) Este de observat că codul Calimach s'a depărtat de astădată dela codul austriac, pe care l-a avut de model; căci, după acest din urmă cod, dota este totdeauna alienabilă. „Dota austriacă, chiar imobiliară, nu este niciodată inalienabilă. zice un autor. Se poate deci califica regimul austriac de dotal, însă sub condiția de a adăoga că este vorba, în specie, de un regim dotal imperfect“. Roguin, *Tr. de droit civil comparé (Le régime matrimonial)*, p. 812, 813, No. 911.

C. spaniol. etc.

Dota imobiliară mai este alienabilă și în codul spaniol dela 1889 (art. 1361), în republica Argentina și în alte legislații străine.

C. german.  
Art. 137.

Deși codul german nu organizează regimul dotal, totuși este necontestat că soții sunt liberi de a-l adopta, sub condiția însă de a nu prevedea inalienabilitatea dotei. Argument tras din art. 137, după care facultatea de a dispune de un drept alienabil (*über ein veräußerliches Recht*) nu poate fi nici exclusă, nici restrânsă printr'un act juridic (*durch Rechtsgeschäft*). Vezi Roguin, *op. cit.*, p. 114, No. 106 și p. 635, 636, No. 702. Mai vezi *suprà*, p. 12, nota în fine.

sau s'o dăruiască" (1). Va să zică, inalienabilitatea dotei este, în țara noastră, tradițională.

Se naște însă întrebarea: care este caracterul acestei inalienabilități? Inalienabilitatea este o consecință a indisponibilității bunurilor dotale, sau o consecință a incapacității femeii căsătorite sub regimul dotal? Chestiunea este viu discutată. În codul italian, ea pare a fi decisă în sensul indisponibilității bunurilor dotale (2), de vreme ce art. 1407, § ultim dispune că: „în urma desfacerei căsătoriei, se poate procede asupra bunurilor care constituiau dota, chiar pentru obligațiuni contractate de femeie în timpul căsătoriei" (3).

La noi însă și în dreptul francez, părerea cea mai juridică este, de bună seamă, aceea după care inalienabilitatea dotei imobiliare se întemeiează pe incapacitatea personală a femeii, dota ei nedevenind inalienabilă decât pe cale de consecință. Legea declară, în adevăr, fondul dotal inalienabil pentru a apăra pe femeie în contra propriei sale inexperiențe (*fragilitas naturæ suæ*), contra înrâuririi bărbatului, pentru ca ea să nu devie victima încrederei sau slăbiciunii sale. Este, deci, vorba în specie de o incapacitate contractuală, organizată în interesul femeii.

„L'immeuble dotal est inaliénable, zice foarte bine Labbé, par un motif tiré de la situation de la femme. C'est parce que la femme est, en fait, sous l'ascendant de son mari; c'est parce que, en fait, une femme qui a confiance en son mari, ou qui ne veut

(1) Cpr. C. București, *Cr. judiciar* din 1892, No. 3 și din 1893, No. 34.—Principiul inalienabilității dotei imobiliare existând și în codul Caragea, s'a decis, cu drept cuvânt, că, pentru obligațiile contractate în timpul căsătoriei de femeia măritată sub acea legiuire, creditorii nu pot urmări imobilele sale dotale, nici în urma desfacerei căsătoriei. C. București, *Dreptul* din 1892, No. 37. C. Caragea.

(2) Unii autori admit acest din urmă sistem și în codul francez. Cpr. Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3312 urm.; Aubry et Rau, V, § 538, p. 614, nota 31; Demolombe, disertație publicată mai întâi în *Revue de législation*, anul 1835, și reproducă apoi în *Sirey*, 35, 2, p. 565 urm.; Mongin, *Revue critique*, anul 1886, p. 92 și 170. Cpr. și Laurent, XXIII, 501.

(3) „*Sciolto il matrimonio. si può procedere sui beni che costituiscono la dote, anche per le obbligazioni contratte dalla moglie durante il matrimonio*“.

C. Italian, Art. 1407.

pas troubler la paix de son intérieur, aliène, promet, s'oblige, sous la seule inspiration de son mari. C'est parce qu'on a voulu que la femme ne fût pas victime de sa confiance ou de sa faiblesse. Voilà pourquoi le fonds dotal a été déclaré inaliénable" (1).

Inalienabilitatea imobilelor dotale nu este numai o indisponibilitate de bunuri, zice, cu drept cuvânt, tribunalul Ilfov, ci o agravare a incapacității femeii, care consistă în aceea că, nici chiar cu consimțământul soțului, ea nu-și poate obliga, în timpul căsătoriei, imobilele sale dotale, agravare care dispare odată cu desfacerea căsătoriei, dar din care rezultă că acele imobile nu pot fi urmărite nici în timpul căsătoriei, nici în urma desfacerei ei, fie că ele s'ar găsi în mâinile femeii, fie în acele ale moștenitorilor ei (2).

O decizie a Curții de casație zice, de asemenea foarte bine, că scopul inalienabilității dotale este nu numai ca femeea să poată conserva imobilul ei în timpul căsătoriei, dar să-l și poată găsi intact la desfacerea ei. Pentru atingerea acestui scop, inalienabilitatea dotală nu poate consista numai într-o indisponibilitate a imobilului în timpul căsătoriei, ci într-o adevărată incapacitate a femeii de a înstrăina direct sau indirect imobilul dotal; și această stare de incapacitate atrage nulitatea obligațiilor contractate în timpul căsătoriei,

(1) Labbé, *Revue critique de législ. et de jurisprudence*, anul 1856, p. 5; Valette, *Mélanges de droit, de jurisprudence et de législation*, I, p. 514 urm.; Dépinay, *Régime dotal en France*, p. 199 urm.; Griveau, *Idem*, p. 45; P. Gide, *Étude sur la condition privée de la femme* (ed. Esmein, 1884), p. 449 urm.; Jouitou, *Régime dotal*, I, 56; Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 1836; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1666 urm.; Bertauld, *Quest. pratiques et doctrinales de Code Napoléon*, I, 656 urm., p. 517 și urm.; Weiss, *Tr. th. et pratique de dr. internat. privé*, III, p. 557; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9457 și 9637; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1102 urm.; T. Hue, IX, 446 și *Tr. de la cession*, I, 19, p. 30 urm.; Vigié, III, 522 urm., p. 291 urm.; Planiol, III, 1524; Thiry, III, 515; Colmet de Santerre, VI, 232 bis I; Bendant, *Vente*, 48, p. 31; Lyon-Caen, nota în Sirey, 76. 2. 65; Naquet, nota în Sirey, 87. 2. 97; Trib. Tarascon, *Cr. judiciar* din 1915, No. 23, p. 191 (cu observ. noastră), etc. Vezi asupra acestei controverse, Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1554, No. 8 urm.

(2) Trib. Ilfov, *Cr. judiciar* din 1911, No. 34, p. 272.

în cecece privește imobilul dotal; așa că asemenea obligații nu pot fi executate asupra acestui imobil, precum nici asupra veniturilor lui, și aceasta nu numai în timpul căsătoriei, dar și în urma desfacerei ei <sup>(1)</sup>.

Acest sistem, pe care îl credem singur juridic, dă loc la următoarele consecinți practice:

1<sup>o</sup> Obligația contractată de femeie, în timpul căsătoriei, este nulă și rămâne fără efecte, în privința bunurilor dotale, chiar în urma desfacerei căsătoriei, când bunurile nu mai sunt dotale <sup>(2)</sup>. Femecea fiind, în adevăr, presupusă a fi contractat sub înrăurirea bărbatului, obligația ei nu poate fi validă nici în timpul văduviei sale. Dacă bunurile dotale n'ar fi inalienabile și în urma desfacerei căsătoriei, zice cu drept cuvânt Curtea din București, atunci s'ar întâmplă să se valideze o înstrăinare indirectă consimțită la o epocă când înstrăinarea directă eră formal interzisă, și cu chipul acesta s'ar violă întreaga economie a regimului dotal <sup>(3)</sup>.

Consecințele ce rezultă din sistemul inalienabilității femeii.

(1) Cas. S-a II-a, Bult. 1908, p. 1715 și *Cr. judiciar* din 1909, No. 30, p. 234.

(2) Dar, dacă obligațiile femeii nu pot fi executate asupra bunurilor ei dotale nici în urma desfacerei căsătoriei, totuși ele rămân valide, putând fi executate asupra bunurilor sale parafernale. Femecea dotală nu este, în adevăr, incapabilă de a se obliga în timpul căsătoriei, ci numai incapabilă de a obliga fondul ei dotal, dacă acest fond n'a fost declarat alienabil prin contractul ei matrimonial. Aceasta rezultă din însiși termenii art. 1248. Vezi Pand. fr., v<sup>o</sup> *Marriage*, 9164 urm.; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot.* 1114 urm.; T. Hue, IX, 448; Benoit, *Tr. de la dot.* I. 194, p. 240; Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 1842; Laurent, XXIII, 550; Colmet de Santerre, VI, 226 bis VII; Aubry et Rau, V, § 532, p. 616; Massé-Vergé, IV, § 670, p. 239, nota 32; Duranton, XV, 511; P. Gide, *Etude sur la condition privée de la femme*, p. 450, 451. Tot în acest sens este și jurisprudența. Vezi Cas. fr., C. Grenoble și Paris. D. P. 80. 1. 49; Sirey, 80. 1. 65; D. P. 84. 1. 325; Sirey, 86. 1. 25; Sirey, 93. 1. 521; D. P. 83. 2. 242; Sirey, 84. 2. 65; *Pand. Périod.* 86. 2. 58; Cas. rom. și C. București, Bult. S-a I-a, 1881, p. 199 și *Dreptul* din 1881, No. 78. Cpr. și C. Craiova, *Dreptul* din 1893, No. 40, etc.

Execuțarea oblig. femeii asupra bunurilor ei parafernale.

(3) Vezi *infra*, p. 337 și 340. Cpr. C. București, *Cr. judiciar* din 1894, No. 4 și din 1903, No. 21 (donă decizii). Vezi și *Cr. judiciar* din 1892, No. 3. Cpr. și C. Craiova, *Dreptul* din 1893, No. 40; Cas. rom. Bult. 1908, p. 1715 și *Dreptul* din 1909,

Validitatea oblig. contractate de femeie înainte de căsătorie.

2<sup>o</sup> Obligația contractată de femeie înainte de căsătorie, este și rămâne validă, chiar dacă ea și-a constituit dotă mai în urmă întregul său patrimoniu, pentrucă atunci ea fiind capabilă de a contracta, nu poate singură să desființeze pactul care o leagă față de persoanele cu care a contractat în mod valid;

Delictetele sau quasi-delictetele femeii.

3<sup>o</sup> Obligația femeii, cu toatecă a luat naștere în timpul căsătoriei, este validă, dacă ea rezultă dintr'un delict sau quasi-delict, pentrucă, în asemenea caz, obligația nu rezultă din voința ei<sup>(1)</sup>;

Confirmarea în urma desfacerei căsătoriei.

4<sup>o</sup> Nulitatea obligației contractată de femeie în timpul căsătoriei, fiind pur relativă, poate fi acoperită prin confirmarea ei expresă sau tacită, îndeplinită în urma desfacerei căsătoriei; pentrucă, în acest moment, voința sa nu mai este supusă înrăuririi bărbatului<sup>(2)</sup>;

Drept internațional în privința dotei imobiliare.

5<sup>o</sup> În fine, bunurile dotale ce o femeie străină le-ar avea în România, vor fi alienabile, de câteori legea sa personală permite înstrăinarea lor. Inalienabilitatea fondului dotal nefiind, în adevăr, de ordine publică, de oarece părțile

No. 7, p. 50, 51; Trib. Argeș, *Cr. judiciar* din 1910, No. 18 (cu observ. noastră). Vezi și tom. X al Coment. noastre, p. 336. Aceeași soluție este generalmente admisă și în Franța. Cpr. Trib. Paris, *Pand. Périod.* 86. 2. 58; *Pand. fr.*, v<sup>o</sup> *Marriage*, 9637; *Répert. Sirey*, v<sup>o</sup> *Dot*, 1271 urm.; Jouisou, *Régime dotal*, I, 166; Guillaouard, *Contrat de mariage*, IV, 1876; Odier, *Idem*, III, 1248; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1767; Laurent, XXIII, 55; Colmet de Santerre, VI, 226 bis, VI; T. Hue, IX, 446 urm.; Marcadé, VI, art. 1554, No. VII; Aubry et Rau, V, § 538, p. 607, text și nota 13; Gide, *op. cit.*, p. 430. — Vezi însă Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3312 urm.; Toullier-Duvergier, *op. cit.*, VII, partea II-a, 333, 334, etc.

Neurmărirea prețului provenit din vânzarea imobilului dotal.

Din cele mai sus expuse rezultă că creditorii femeii nu pot urmări, nici chiar în urma desfacerei căsătoriei, prețul rezultat din vânzarea imobilului dotal, pentru achitarea datorțiilor contractate de dânsa în timpul căsătoriei, fiindcă și prețul, în asemenea caz, tot dotal este. Trib. Dorohoi, *Dreptul* din 1894, No. 2; C. București, decizia *suprà cit.*, *Cr. judiciar* din 1894, No. 4. Cpr. și o altă decizie tot a Curței din București, *Cr. judiciar* din 1903, No. 21, consid. dela p. 174, coloana 1.

(1) Vezi *suprà*, p. 114 și *infrà*, p. 332 urm., 353, etc.

(2) Vezi tom. VII al Coment. noastre, p. 30, text și nota 4.

pot, prin contractul lor matrimonial, să permită înstrăinarea lui (art. 1252), nimic nu se opune ca legea străină, care ar permite înstrăinarea, să fie aplicată în România <sup>(1)</sup>.

Și *vice-versa*, femeea româneă, care ar avea imobile dotale într'o țară, unde aceste imobile sunt alienabile, n'ar putea să le înstrăineze, pentrucă statutul său personal, care o urmărește pretutindeni, nu admite înstrăinarea (art. 2 § 1).

Tot controversată este chestiunea și în privința dotei mobiliare: căci, după unii, această dotă ar fi cărmuită de legea națională a soților din timpul căsătoriei, iar după alții, de legea domiciliului matrimonial, adecă de legea ce soții aveau în momentul contractării căsătoriei. În fine, sunt autori care aplică dotei mobiliare pur și simplu legea domiciliului soților.

Această din urmă soluție este, în orice caz, inadmisibilă, căci nu se poate susține că soții pot să-și schimbe convențiile lor matrimoniale, prin schimbarea domiciliului lor <sup>(2)</sup>.

Dr. internaț.  
in privința  
dotei mobiliare. Controversă.

### Inalienabilitatea dotei imobiliare.

**Art. 1248.** — Nici bărbatul, nici femeea, nici amândoi împreună nu pot, în timpul căsătoriei, a înstrăina, nici a ipoteca imo-

(1) Weiss, *op. cit.*, III, p. 557 urm.; Guillaouard, *Contrat de mariage*, IV, 1841; Demangeat asupra lui Fœlix, *Dr. international*, I, p. 124, nota b și p. 213, nota a, precum și *Revue pratique*, tom. I, anul 1856, p. 61; Aubry et Rau, I, § 31, p. 141, *ad notam* (ed. a 5-a); Laurent, *Principes*, I, 115 și *Dr. civil international*, V, 226, p. 475; Vezi și *Avant-projet de révision du Code civil*, I, p. 80, No. 27; Despagnet, *Pr. de dr. international*, 333, p. 959 urm. (ed. a 5-a); T. Hue, IX, 509, 510; Rolin, *Principes de droit international privé*, III, 1155, p. 161 urm.; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 14211; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1111; Demolombe, I, 85, 86; Trib. Paris, *J. Clunet*, anul 1885, p. 76. Vezi și tom. I al Coment. noastre, p. 140 (ed. a 2-a). — *Contra*: Massé, *Le droit commercial dans ses rapports avec le droit des gens et le droit civil*, I, 548; Duranton, I, 85; Odier, *Contrat de mariage*, I, 55; Troplong, *Idem*, IV, 3317; Fœlix, *op. cit.*, I, 60, p. 124; Cas. fr. Sirey, 57. 1. 247; D. P. 57. 1. 102, etc. Vezi asupra acestei controverse. Pand. belges, v<sup>o</sup> *Dot*, 758 urm.

(2) Vezi Pand. belges, v<sup>o</sup> *Dot*, 766.

bilul dotal, afară de cazurile prevăzute prin art. 1249<sup>(1)</sup>, 1250. (Art. 1250, 1253 C. civ. Art. 16 C. Com. Art. 1554 C. fr.).

**Art. 16 § ultim C. com.** — Bunurile dotale nu vor putea fi ipotecate sau înstrăinate decât în cazurile și după formele prevăzute de codicele civil. (Art. 1248 urm. Art. 7 C. com. fr. Art. 14 C. com. ital.)<sup>(2)</sup>.

Inalienab.  
imobilului  
dotal.

Imobilul dotal fiind inalienabil, în timpul căsătoriei, nici bărbatul, nici femeea, nici amândoi soții împreună, nu pot să-l înstrăineze nici direct, nici indirect<sup>(3)</sup>.

Bărbatul nu poate să-l înstrăineze singur, pentru că, după cum știm, el nu este proprietarul lui.

Inexactitate  
de text.

(1) Textul art. 1248 trimete din eroare la art. 1249, fiindcă acest din urmă text se ocupă despre dota mobilă, care am văzut *supra*, p. 300, 301 și vom vedea și mai la vale că este alienabilă. Trebuia deci zis: conform art. 1250 și 1253.

Din momentul, deci, ce printr'un act dotal nu se prevede pentru soți facultatea de a înstrăina imobilul dotal, aceștia nu-l pot nici înstrăina, nici ipoteca, decât numai cu autorizarea justiției și numai în cazurile anume specificate și limitate de lege, și când situația soților și a familiei este de așa natură încât un folos real rezultă pentru ei din înstrăinarea sau ipotecarea acestei averi. C. București, *Dreptul* din 1914, No. 64, p. 507.

Femeea nu  
poate stipulă  
că nu va pu-  
tea înstrăina  
imobilul dotal  
în cazurile  
permise de  
lege.

Femeea nu poate însă să-și creeze o incapacitate absolută, stipulând, de exemplu, prin actul dotal, că nu va putea să-și înstrăineze bunurile dotale nici în cazurile permise de lege, de oarece legile privitoare la capacitatea persoanelor fiind de ordine publică, părțile nu pot prin convențiuni particulare să deroage dela dispozițiile acestor texte de lege (art. 5). C. București, *Dreptul* din 1912, No. 44, p. 349; Trib. Tarascon, *Cr. judiciar* din 1915, No. 23, p. 191 (cu observ. noastră). Vezi *supra*, p. 16, text și nota 2.

(2) Vezi în privința art. 16 § ultim C. com., *infra*, p. 352.

(3) Legiuitorul, zice foarte bine tribunalul Covurlui, lăsând la o parte celelalte regime matrimoniale fără tradiție în legiunile noastre anterioare, a reglementat amănunțit regimul dotal, admițând inalienabilitatea imobilelor dotale, principiu dela care nu poate derogă nici bărbatul, nici femeea, nici amândoi soții împreună, decât în cazurile excepționale anume specificate de lege (art. 1250, 1252, 1253, 1254 C. civil) și în cele prevăzute printr'o dispoziție străină de codul civil, precum ar fi, de exemplu, exproprierea pentru cauză de utilitate publică. Vezi *Dreptul* din 1903, No. 81, p. 670.

„Bărbatul nu poate să înstrăineze zestrea, nici s'o pue amanet“, zice art. 1639 lit. d din codul Calimach <sup>(1)</sup>. C. Calimach.

Femeea nu poate, de asemenea, să-l înstrăineze singură, pentrucă, după dreptul comun, ea nu are capacitatea de a înstrăina (art. 199). In fine, amândoi soții nu pot iarăși să-l înstrăineze, pentrucă dotalitatea se opune la această înstrăinare <sup>(2)</sup>.

Ca o consecință a neînstrăinării, vom vedea că imobilul dotal nu poate, în principiu, fi urmărit de terți pentru datorii contractate în timpul căsătoriei, și că el este imprescriptibil <sup>(3)</sup>.

Neurmărirea imobil. dotal.

În urma desfacerei căsătoriei ne mai existând însă dotă, femeea poate să înstrăineze toate bunurile sale chiar și cele care au fost dotale, și să le oblige în mod valid <sup>(4)</sup>.

Desfacerea căsătoriei.

Și când art. 1248 oprește înstrăinarea, el înțelege a opri orice act prin care proprietatea fondului dotal, sau o desmembrare numai a acestei proprietăți (de exemplu: uzufructul, o servitute, o antichreză, etc.), ar fi transmisă unui terțiu în timpul căsătoriei <sup>(5)</sup>. „Est autem alienatio omnis

Oprirea tuturilor înstrăinărilor în genere.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

(1) „Cum vir prædium dotale vendidit scienti vel ignoranti rem dotis esse, venditio non valet“. L. 42, ab initio, Dig., De usurpationibus et usucapionibus, 41, 3.

(2) Cpr. Jounitou, *Régime dotal*, I, 115, 121 și 127; C. Buceresti, *Dreptul* din 1881, No. 56.

(3) Vezi *infra*, p. 339 urm. și p. 346 urm.

(4) Cpr. Cas. fr. D. P. 92. I. 423; Sirey, 93. I. 252; D. P. 83. I. 288; Sirey, 85. I. 220; Guillouard, *Contrat de mariage* IV, 1875; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1671; Planiol, III, 1595; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9635; T. Hue, IX, 448, *in fine* și toți autorii. Vezi și *infra*, p. 345.

(5) Cpr. Guillouard, *op. cit.*, IV, 1847, 1857; Odier, *Idem*, III, 1247; Troplong, *Idem*, IV, 3275; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1764; Aubry et Rau, V, p. 559; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9481, 9503; Nacu, III, p. 82, etc. Legea romană opriă în termeni, expresi servitutea și uzufructul. „*Ususfructus dationem... prohiberi. Similique modo et servitutes minime imponi*“ (L. 7, Cod, *De rebus alienis non alienandis*, 4. 51).

Servituți legale.

Dar, dacă fondul dotal nu poate fi supus, în timpul căsătoriei, unei servituți convenționale, el rămâne supus servituților care derivă din situația locului și din lege (T. Hue, IX, 447, p. 528). Bărbatul ar putea, deci, să recunoască existența unei servituți legale asupra fondului dotal, fără a o putea însă agrava. Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*, 9506 urm.: Guillouard, *op. cit.*,



*actus per quem dominium transfertur*“, zice o lege din Codul lui Justinian, la titlul *de fundo dotali*<sup>(1)</sup>.

Dispun. cu  
titlu gratuit.

Dacă vânzarea, fie pură și simplă, fie cu pact de răscumpărare<sup>(2)</sup>, este oprită, *a fortiori*, femeea nu poate să dispue de bunurile sale dotale cu titlu gratuit<sup>(3)</sup>.

Tranzacție,  
compromis,  
etc.

Sunt de asemenea oprite, după o doctrină și o jurisprudență constantă: tranzacțiunea<sup>(4)</sup>, compromisul<sup>(5)</sup>, îm-

IV, 1856 urm.; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1764; Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 559, nota 8; Laurent, XXIII, 497; Jouitou, *op. cit.*, I, 148, etc.

(1) L. 1, Cod, *De fundo dotali*, 5. 23. Cpr. și L. 7, Cod, *De rebus alienis non alienandis*, etc., 4. 51.

(2) Cpr. Guillouard, *op. cit.*, IV, 1848; Aubry et Rau, V, § 537, p. 558; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9482, etc.

(3) Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1167; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9484; Colmet de Santerre, VI, 226 bis V; T. Hue, IX, 447; Planiol, III, 1527; Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1554, No. 144 urm.

Dispensarea  
femeii de  
bunurile sale  
prin testa-  
ment.

Femeea ar putea însă dispune de bunurile sale prin testament, pentrucă testamentul nu-și va produce efectele sale decât la moartea ei, atunci când căsătoria nu-și mai are ființă. Thiry, III, 515; Planiol, III, 1528; T. Hue, IX, 447; Jouitou, *Régime dotal*, I, 126; Dépinay, *Idem*, p. 209; Aubry et Rau, V, § 537, p. 539, text și nota 14; Zachariae, *Handbuch des fr. Civilrechts*, III, § 537, pag. 320, nota 7 (ed. Ansehütz), § 507, p. 411, text și nota 7 (ed. Crome); Laurent, XXIII, 498; Colmet de Santerre, VI, 226 bis V; Tessier, *Tr. de la dot*, I, No. 59, p. 310; Odier, *Contrat de mariage*, III, 1247; Baudry et Surville, *Idem*, 1656; Guillouard, *Idem*, IV, 1868; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1769; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9603, 9630; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1241; Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1554, No. 151 urm., etc.

Tranzacția.

(4) Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9514 urm.; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1197 urm.; Accarias, *Transactions*, 96; Tessier, *Tr. de la dot*, I, p. 367, nota 566; P. Pont, *Petits contrats*, II, 603; Odier, *Contrat de mariage*, III, 1247; Aubry et Rau, V, § 537, pag. 558; Massé-Vergé, IV, § 670, p. 230; Zachariae, *Handbuch des fr. Civilrechts*, III, § 507, pag. 411, text și nota 4 (ed. Crome), etc.—Pentru a face o tranzacție, trebuie, în adevăr, a avea dreptul de a dispune de obiectul cuprins în ea (art. 1706); or, femeea nu poate dispune de fondul dotal.—Vezi însă Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 1856; C. Grenoble, Sirey, 65. 2. 240.

Compromisul.

(5) Cpr. Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*, 9532 urm.; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1208 urm.; Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 1850; Ro-

părţea ascendenţilor (art. 794 urm.)<sup>(1)</sup> şi chiar instituţia contractuală<sup>(2)</sup>.

Legea opreşte nu numai înstrăinarea directă a fondului dotal, dar şi ipotecarea lui, dispoziţie foarte înţeleaptă, ipoteca fiind mai periculoasă decât vânzarea, întrucât femeea poate să nu vadă de îndată consecinţele ei.

Această soluţie este admisă în privinţa celorlalte drepturi reale, precum: uzufructul, servituţile, anticheza, etc.<sup>(3)</sup>.

Ipotecarea  
fondului do-  
tal.

Uzufruct, an-  
ticheza, etc.

dière et Pont, *Idem*, III, 1856, pag. 407; Odier, *Idem*, III, 1247; Troplong, *Idem*, IV, 3115; Aubry et Rau, V, § 537, pag. 538, text şi nota 5; Cas. fr. Sirey, 50. 1. 202; Sirey, 65. 1. 398, etc. — Nu pot, în adevăr, fi supuse arbitrilor drepturile asupra cărora legea nu permite de a se face o tranzacţie (art. 340 Pr. civ.). Or, femeea nu poate tranzige în privinţa bunurilor sale dotale. Vezi text şi nota precedentă.

(<sup>1</sup>) Cpr. Planiol, III, 1527; T. Hue, VI, 439 şi IX, 447; Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 558; Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1665; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9491; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1167 urm. — O asemenea împărţeaţă n'ar putea fi menţinută decât atunci când ar fi fost făcută conform art. 1250 C. civil. Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 558, nota 6. Vezi *infra*, p. 382.

(<sup>2</sup>) Vezi Planiol, III, 1527; T. Hue, VI, 457 şi IX, 447; Aubry et Rau, *loco cit.*; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9497 urm.; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1175 urm.; Sincholle, *Inalienabilité de la dot*, 188; Odier, *Contrat de mariage*, III, 1247; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1769; Guillonard, *Idem*, IV, 1852; Demolombe, XXIII, 284; Laurent, XV, 194, 195; Bonnet, *Dispositions par contrat de mariage*, II, 331, 332; Cas. fr. Sirey, 77. 1. 252; D. P. 78. 1. 32; Sirey, 87. 1. 320; D. P. 88. 1. 169, etc. — *Contrà*: Jouitou, *Régime dotal*, 130 urm., pag. 145 urm.; Guillon, *Donations*, 750; Cubain, *Droit des femmes*, 354, p. 225. (Acest autor zice că admiterea în specie a instituţiei contractuale este evidentă. La aceasta răspundem că nimic nu este evident în drept); Troplong, *Donations et testaments*, IV, 2371 şi *Contrat de mariage*, IV, 3272; Tessier, *Tr. de la dot*, I, p. 310, text şi nota 507; Massé-Vergé, IV, § 670, p. 231, nota 11; C. Bordeaux, Sirey, 71. 2. 241; D. P. 72. 2. 5, etc.

(<sup>3</sup>) Vezi *suprà*, pag. 329, text şi nota 5. — Astfel, Curtea din Paris a decis că imobilul dotal nu poate face obiectul unui contract de anticheza, acest contract constituind un act de dispoziţie (art. 1697 urm.). D. P. 1903. 2. 96. Cpr. Aubry et Rau, V, § 557, p. 559; T. Hue, IX, 447, p. 528; Guillonard, *Contrat de mariage*, IV, 1857; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1661; Troplong, *Nantissement*, 519; Thézard, *Idem*.

Quasi-con-  
tracte.

Regula inalienabilității se aplică nu numai la contracte<sup>(1)</sup>, dar și la quasi-contracte, așa că fondul dotal nu poate fi înstrăinat nici prin efectul unui quasi-contract<sup>(2)</sup>.

Delictetele sau  
quasi-delictetele  
femeii.

Încât privește însă delictetele sau quasi-delictetele femeii, ele obligă, din contra, fondul dotal<sup>(3)</sup>. Această soluție este

20, p. 30; Baudry et Loynes, *Nantissement, Privil. et hypothèques*, I, 172. — Vezi însă Laurent, XXVIII, 534; C. Rouen, *Pand. chron.*, II (anii 1830—1844), 2, p. 121.

Culpa con-  
tractuală.

(1) Femeea dotală nu răspunde, deci, cu bunurile ei dotale de imprudențele comise de dânsa, care nu constituiesc un quasi-delict, ci numai o simplă culpă contractuală. Cpr. Cas. fr. D. P. 1902. 1. 44, 45. — Femeea, zice tribun. Ilfov, este incapabilă, în timpul căsătoriei, nu numai de a înstrăina sau ipotecă imobilele sale dotale, ci și de a contracta obligațiuni asupra acelor imobile, și din această cauză imobilele ei dotale nu pot fi urmărite pentru executarea unor asemenea obligațiuni. *Cr. judiciar* din 1911, No. 34, p. 271.

(2) *Pand. fr.*, v<sup>o</sup> *Mariage*, 9544 urm.; *Répert. Sirey*, v<sup>o</sup> *Dot*, 1377; Jouisou, *Régime dotal*, I, 150; Guillaouard, *Contrat de mariage*, IV, 1860 urm.; Troplong, *Idem*, IV, 3332; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1823; Aubry et Ran, V, § 538, p. 614, text și nota 31; Nacu, III, p. 86, No. 106; *Cas. fr. D. P.* 93. 1. 349; Sirey, 93. 1. 365; D. P. 48. 1. 211; Sirey, 48. 1. 542, etc. — *Contrà*: Taulier, *Théorie raisonnée du Code civil*, V, p. 276, 277.

(3) *Cas. fr. Sirey*, 93. 1. 288 și 365; D. P. 93. 1. 285; *Pand. Period.* 93. 1. 527; C. Paris, D. P. 98. 1. 305. Cpr. C. Grenoble, Sirey, 1902. 2. 96. Vezi și C. Rouen, D. P. 1903. 2. 35; C. Iași și București, *Dreptul* din 1892, No. 62 și *Cr. judiciar* din același an, No. 3; Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1903, No. 32, p. 264; *Répert. Sirey*, v<sup>o</sup> *Dot*, 1196, 2014 urm. și v<sup>o</sup> *Responsabilité civile*, 59 urm.; *Pand. fr.*, v<sup>o</sup> *Mariage*, 9649 și 11220 urm.; Baudry et H. Fourcade, *Personnes*, III, 2214; Bendant, *Cours de droit civil*, I, 325; Benoit, *Tr. de la dot*, II, 255, p. 458 urm.; Planiol, I, 940 și III, 1604; T. Hue, II, 247; VIII, 421 și IX, 446, 448; Colmet de Santerre, VI, 226 bis VIII; Jouisou, *Régime dotal*, I, 149, p. 171; Sourdat, *Tr. de la responsabilité*, I, 172, pag. 195 urm. (ed. a 5-a); Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1678; Guillaouard, *Idem*, IV, 1937 și 2096; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1822, p. 380 urm.; Labbé, nota în Sirey, 79. 2. 97; Nacu, III, p. 86, No. 107. Vezi *suprà*, pag. 114, text și nota 3 și 326; *infra*, pag. 353, etc. Mai vezi tom. I al Coment. noastre, p. 755 (ed. a 2-a); tom. III, partea I-a, p. 196; tom. IV, partea I-a, p. 444, nota 2; tom. V, p. 473 urm.; tom. VII,

generalmente admisă. și cu drept cuvânt, pentrucă soluția contrară ar fi nedreaptă și periculoasă, din cauză că femeea dotală ar putea, fără nicio răspundere, să lezeze drepturile terților. Acești din urmă având o acțiune contra minorului pentru delictele sau quasi-delictetele acestuia (art. 1162 C. civ.), trebuie să aibă acțiune și în contra femeii dotale; căci, după cum foarte bine zice un autor <sup>(1)</sup>, dacă, prin excepție, regula generală înscrisă în art. 998. 999 C. civil, n'ar fi aplicabilă femeilor măritate sub regimul dotal, li s'ar conferi dreptul și privilegiul de a-și însuși averea altuia și de a produce pagube fără nicio răspundere.

„Considerând, zice foarte bine Curtea din Iași, că legea restrângând posibilitatea alienării fondului dotal la auune cazuri, a voit să garanteze pe femei contra pericolului angajamentelor contractuale, putând aceste contractări să vatăme viitorul ei și al familiei, n'a înțeles însă și nici n'a putut înțelege să creadă femeii dotale o poziție exorbitantă în societate, punând-o mai presus chiar decât minorii, pentru a o declară neresponsabilă civilmente, chiar când ar cauză cuiva daune prin delictetele sau quasi-delictetele ei; în așa caz femeea dotală, având la îndămână un privilegiu, de care nu se bucură nimeni altul în societate, ar deveni un instrument de daune și vexațiune, și astfel ar constitui în mijlocul societății un pericol permanent pentru însăș ordinea publică. neresponsabilitatea ei bănească fiind tot astfel de revoltătoare din punctul de vedere al rațiunii, după cum ar fi injurioasă din punctul de vedere al moralei, etc.“ <sup>(2)</sup>.

„Lorsque la femme commet quelque délit, zicea altădată Rous-silhe <sup>(3)</sup>, et qu'à raison de ce, elle est condamnée à des dommages-intérêts et à des dépens, ces condamnations peuvent se prendre sur

p. 28, text și nota 1, etc. — Vezi însă Odier, *Contrat de mariage*, III, 1251, p. 229, 230; Tessier, *Tr. de la dot*, I, p. 454, text și nota 675.

Dar, dacă femeea răspunde cu bunurile ei dotale de delictetele și quasi-delictetele sale, bărbatul nu are, în principiu, nicio responsabilitate, dacă el nu s'a făcut personal culpabil de o neglijență sau imprudentă, conform dreptului comun. Cas. fr. D. P. 1901. I. 524; Sirey, 1902. I. 32, etc.

(1) Toullier-Duvergier, *Le droit civil français*, VI, partea I-a, No. 39, p. 32. Vezi și Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 1937 și 2096. Vezi *infra*, p. 353.

(2) C. Iași, *Dreptul din 1892*, No. 62, p. 491. Vezi t. V, p. 473.

(3) Roussilhe, *Tr. de la dot*, 426, p. 323 (ed. Sacase din 1850).

Răspunderea  
bărbatului.

ses biens dotaux, lesquels sont, par là validement obligés, parce qu'on ne doit pas laisser les forfaits impunis<sup>4</sup>.

Unii autori ar voi însă ca dota imobiliară a femeii să nu poată fi urmărită, pentru delictetele sau quasi-delictetele ei decât sub rezerva dreptului de uzufruct al bărbatului. Cu alte cuvinte, terții lezați prin delictetele sau quasi-delictetele femeii n'ar putea urmări, în timpul căsătoriei, decât nuda-proprietate a imobilelor dotale, plina proprietate a acestor bunuri neputând fi urmărită pentru delictetele sau quasi-delictetele femeii, decât în urma separației de bunuri sau desfacerei căsătoriei<sup>(1)</sup>.

Această soluție intermediară este însă inadmisibilă. În adevăr, dacă se face excepție dela regula inalienabilității fondului dotal în interesul creanțelor născute din delictetele sau quasi-delictetele femeii, această excepție trebuie să fie folositoare creditorilor femeii. Or, la ce ar servi creditorilor un drept actual asupra nudei proprietăți a bunurilor dotale, dacă ei n'ar putea exercita dreptul lor decât în urma desfacerei căsătoriei?<sup>(2)</sup>.

Dacă imobilele dotale ale femeii pot fi urmărite pentru delictetele și quasi-delictetele ei, *a fortiori*, vor putea fi urmărite bunurile ei parafernale și dota mobilă, care știm că este alienabilă (art. 1249 C. civ.).

Bunurile parafernale  
Art. 1249.

Expropriere.

Fondul dotal poate, de asemenea, fi expropriat pentru cauză de utilitate publică<sup>(3)</sup>.

Actele ce poate face femeia.

Inalienabilitatea fondului dotal nu împiedică pe femeie de a face oarecare acte cu privire la imobilele sale dotale.

Vezi și alți autori din dreptul vechiu francez, citați de Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, p. 364, nota 4 (ed. a 3-a). Mai vezi și Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, pag. 381, nota 1 (ed. a 2-a), etc.

(1) Vezi, în acest sens, Toullier-Duvergier, *op. cit.*, VII, partea II-a, 347, pag. 250; Duranton, XV, 533; Benoit, *Tr. de la dot*, II, 254, 255, p. 453 urm.; Colmet de Santerre, VI, 226 bis VIII, *in fine*; Aubry et Rau, V, § 538, pag. 614, text și nota 32; Zachariæ, *Handbuch des fr. Civilrechts*, III, § 507, p. 415, nota 23 (ed. Crome), etc.

(2) Cpr. Odier, *Contrat de mariage*, III, nota 2 dela pag. 230, 231 (ed. din 1847).

(3) Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 1870; Rodière et Pont.

Astfel, soții ar putea, după părerea generalmente admisă, să procedă la o împărțeață de bună voe a unei succesiuni dotale<sup>(1)</sup>. Pentru aceasta trebuie însă ca femeea să fie majoră<sup>(2)</sup>. Partea atribuită femeii va fi, în asemenea caz, grevată de privilegiul copărtașului (art. 1737. § 3, 1741)<sup>(3)</sup>.

Impărțeața unei succesiuni dotale. Controversă.

Principiul inalienabilității fondului dotal nu se opune, de asemenea, ca femeea, care și-a constituit dotă bunurile sale prezente și viitoare, să poată renunța, cu autorizarea bărbatului sau a justiției, la emolumentul unui legat sau unei succesiuni la care ea este chemată<sup>(4)</sup>.

Renunțarea la succesiune.

Am văzut, *suprà*, p. 330, text și nota 3, că femeea nu poate dispune de bunurile sale dotale prin donațiune, ci numai prin testament. Autorii discută însă chestiunea de a se ști dacă femeea poate dărui bunurile sale dotale bărbatului. După un sistem, se susține că asemenea donațiune nu este permisă, pentru că deși ea este revocabilă (art. 937), totuși femeea se despoae actualmente de bunurile sale do-

Dăruierea bunurilor dotale bărbatului. Controversă.

*Idem*, III, 1819; T. Hue, IX, 484; Planiol, III, 1566; Nacu, III, p. 85, 86. Vezi *suprà*, p. 296.

(1) Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9560 urm.; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1227 urm.; T. Hue, IX, 447; Guillouard, *op. cit.*, IV, 1865 urm.; Jouitou, *op. cit.*, I, 119; Aubry et Ran, V, § 537, p. 560, text și nota 16; Troplong, *op. cit.*, IV, 3112; Demolombe, XV, 606; Planiol, III, 1528. — *Contrà*: Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 1857; Marcadé, VI, art. 1549, No. III. După acești din urmă autori, împărțeața nu s'ar putea face decât prin justiție.

Tranzacția și compromisul privitoare la împărțeața bunurilor dotale.

Dacă se admite că soții pot, de bună voe, să procedă la împărțeața bunurilor dotale, pe care femeea le-ar avea în indiviziune cu terțiile persoane, se va decide, de bună seamă, că femeea va putea să facă și o tranzacție cu ocazia împărțeaței. (Cpr. Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9579 urm.). *Quid* în privința compromisului? Vezi Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*, 9584 urm. Dacă se admite tranzacția, trebuie, ca consecință, să se admită și compromisul. Vezi încât privește tranzacția și compromisul în genere, *suprà*, p. 330, text și notele 4 și 5.

(2) Cpr. Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*, 9590.

(3) Vezi *infra*, sub art. 1253, rubrica: *Instrăinarea fondului dotal pentru cauză de indiviziune*, p. 408 urm.; Planiol, III, 1528.

(4) Cpr. Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*, 9598 urm.; Jouitou, *Régime dotal*, I, 180, p. 199; Tessier, *Tr. de la dot.*, I, pag. 448, nota 669; G. Grenoble, Sirey, 66. 2. 221, etc.

tale, ceea ce ea nu poate să facă <sup>(1)</sup>. După un alt sistem, această donațiune ar fi, din contra, validă, pentru că ea nu aduce nicio atingere îndoitului scop al inalienabilității dotale; întrucât, pe de o parte, veniturile bunurilor dăruite aparțin bărbatului, iar pe de alta, dacă el refuză de a stabili copiii, această stabilire se va putea face de femeie, ea rămânând în totdeauna liberă de a revoca darul <sup>(2)</sup>.

### Când începe și când încetează inalienabilitatea.

Inalienab. începe în ziua celebrării căsătoriei și încetează la desfacerea ei.

Nu poate să fie vorba de inalienabilitate înainte de celebrarea căsătoriei <sup>(3)</sup>, pentru că atunci dota nu există încă. Inalienabilitatea începe, deci, din ziua celebrării căsătoriei și încetează odată cu desfacerea ei, fie prin moarte, fie prin transcrierea hotărârii de divorț <sup>(4)</sup>.

(1) Jouisou, *Régime dotal*, I, 129, p. 145; Laurent, XV, 337; Colmet de Santerre, VI, 226 bis V; Demolombe, XXIII, 464; Naeu, III, p. 85, etc.

(2) Vezi, în acest din urmă sens, Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 1769; Troplong, *Idem*, IV, 3273; Guillaouard, *Idem*, IV, 1869; Michaux, *Idem*, 1548; Aubry et Rau, V, § 537, p. 559, text și nota 15; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9610; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1145 urm.; Tessier, *Tr. de la dot*, I, p. 315, 316, etc.

(3) Încât privește dificultățile care s'ar putea ridica în privința înstrăinărilor făcute de femeie înaintea încheerii contractului matrimonial, și transcrise în urmă, precum și a celor făcute în intervalul de timp strecurat între contractul de căsătorie și celebrarea ei, vezi Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9623 urm.; Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1766 urm., etc.

(4) Curtea din Iași a decis (*Dreptul* din 1884, No. 17) că, de câteori într'un act dotal se prevede că dota mobilă să nu poată fi ridicată până ce nu se va cumpăra un imobil care să devie dotal, soțul nu poate cere acel capital dotal, dacă nu satisface condițiunea prevăzută, și aceasta fie că durează încă căsătoria, fie că soția a murit și soțul a rămas ca tutor al minorilor săi copii. Această decizie a fost însă cu drept cuvânt casată, pentru că inalienabilitatea dotei și clauza de imobilizare a dotei mobiliare afectează bunurile dotale, numai pe timpul cât ține căsătoria. Prin urmare, după încetarea

Este însă de observat că, în urma desfacerei căsătoriei, inalienabilitatea încetează numai pentru viitor, nu însă și pentru trecut; așa că, în urma desfacerei căsătoriei, imobilul dotal tot inalienabil rămâne în privința obligațiilor contractate în timpul căsătoriei, căci altfel s'ar validă înstrăinările făcute în timpul pe când imobilul era inalienabil<sup>(1)</sup>.

Dacă, în timpul căsătoriei, patrimoniile soților au fost deosebite, imobilul dotal tot inalienabil rămâne și în urma acestei separații, deși el devine prescriptibil (art. 1878)<sup>(2)</sup>. În favoarea acestui sistem, singurul juridic după părerea noastră, deși chestiunea este controversată, invocăm următoarele argumente:

1<sup>o</sup> Atât în dreptul roman (L. 29, Cod, *De jure dotium*, 5, 12) cât și în dreptul nostru anterior<sup>(3)</sup>, când bărbatul era cheltuitor și risipitor, femeea putea să-și ia zestrea înapoi, *fără însă a o putea înstrăina în timpul căsătoriei*;

2<sup>o</sup> Separația de patrimonii nu este un nou regim matrimonial care se substituie regimului dotal, ci un corolar și un complement al acestui regim<sup>(4)</sup>. Cu alte cuvinte, bărbatul ne mai oferind garanții îndestulătoare spre a asigura restituirea dotei, femeea își reia folosința și administrația bunurilor sale, însă regimul dotal continuă a subzista, pentru că, în timpul căsătoriei, el nu poate fi nici modificat, nici înlocuit prin altul (art. 1228, 1229, 1270 § ultim). Și apoi, art. 1248 nu prevede oare că imobilul dotal este inalienabil *în tot timpul căsătoriei*? Or, separația de patrimonii nu desființează căsătoria. Cât pentru art. 1265, pe care legiuitorul nostru l-a transportat dela titlul comunității în acel al regimului dotal, el nu are de scop de a

din viață a soției, dota sa, chiar dacă era imobilizată prin contractul matrimonial, se consideră ca o avere de succesiune, și astfel se poate cere restituirea ei de către reprezentantul minorilor săi copii. Cas. rom. *Dreptul* din 1884, No. 37 și Bult. S-a I-a, 1884, p. 151.

(1) Vezi *supră*, p. 325, 1<sup>o</sup>.

(2) Vezi, în privința prescriptibilității și a justificării ei, *infra*, p. 348, 349, explic. art. 1878.

(3) Art. 1621 C. Calimach; art. 37, capit. 16, partea III-a, C. Caragea, etc.

(4) Cpr. Planiol, III, 1623.



desființă inalienabilitatea fondului dotal, ci numai de a regula capacitatea personală a femeii separate de bunuri. Acest text există și în codul francez, și cu toate acestea nimene, afară de Toullier și de Delvincourt, nu s'au gândit a-l aplica regimului dotal. Ar fi straniu, în adevăr, ca separația de bunuri, care are de scop păstrarea bunurilor dotale, să distrugă tocmai însuși principiul care asigură conservarea dotei imobiliare. Cine nu vede că teoria contrară ar conferi soților mijlocul cel mai sigur de a violă regula inalienabilității și de a schimba convenția lor matrimonială. Iată, cum se exprimă în această privință un autor:

„Ainsi donc, ce serait au moment où le mari est insolvable ou ruiné, que le législateur effacerait d'un seul coup toutes les garanties de la dot, cette dernière épave destinée à assurer la subsistance de la famille et l'établissement des enfants! Singulière époque pour effacer l'inaliénabilité, que celle où le mari, dans la détresse, doit être plus que jamais porté à abuser de son autorité, de fait sinon de droit, pour réparer par la spéculation et aux dépens le plus souvent de la dot, les brèches de son administration antérieure“ (1).

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Din cele mai sus expuse rezultă că fondul dotal rămâne inalienabil în tot timpul căsătoriei, cu toate că justiția a declarat separate patrimoniile soților, și această soluție formal admisă prin art. 1424 din codul italian<sup>(2)</sup>, a fost, în adevăr, consacrată prin nenumărate hotărâri judecătorești și este admisă de marea majoritate a doctrinei<sup>(3)</sup>.

(1) Daniel de Folleville, *Revue pratique*, t. 39, anul 1875, p. 199.

(2) Vezi *suprà*, p. 35, nota 5. Cpr. și art. 1611, § 2 din Anteproiectul de revizuire elaborat de Laurent.

(3) Vezi, în acest sens, Cas. rom., C. București, Focșani, Trib. Putna, Ilfov, etc. Bult. S-a I-a, 1884, p. 519 și *Dreptul* din 1884, No. 61; Bult. S-a I-a, 1885, p. 727; Bult. 1891, p. 300; *Dreptul* din 1882, No. 29 și 74; *Dreptul* din 1885, No. 70 și 74; *Dreptul* din 1889, No. 8; *Dreptul* din 1896, No. 11; *Dreptul* din 1897, No. 67; *Cr. judiciar* din 1897, No. 44; *Dreptul* din 1898, No. 30 și Bult. S-a I-a, 1898, pag. 376; *Cr. judiciar* din 1898, No. 13; *Cr. judiciar* din 1901, No. 85; Bult. 1910, p. 1527; *Dreptul* din 1911, No. 4 și *Cr. judiciar* din acelaș an, No. 11; Cas. fr. și C. Montpellier, *Pand. Périod.* 1913. 2 75; *Dreptul* din 1912, No. 79 și din 1913, No. 59, p. 472 (cu nota d-lui S. Rădulescu), etc. Vezi tom. V

## Scoaterea imobilului dotal de sub urmărirea creditorilor femeii.

În regulă generală, oricine este obligat personal, este ținut de a-și îndeplini obligațiile sale cu toate bunurile mobile și imobile, prezente și viitoare (art. 1718).

Acest principiu suferă excepție în privința imobilului dotal, care nu poate, precum știm, fi urmărit de către cre-

Art. 1718.  
C. civil.

Excepție dela  
Art. 1718.

al Coment. noastre, pag. 476, *ad notum* și tom. X. p. 504, nota 2, pag. 632, nota 3, precum și tom. XI. p. 188, text și nota 6, etc. Cpr. în acelaș sens, D. Cuculi, *Dreptul* din 1872, No. 16; B. M. Missir, *Dreptul* din 1876, No. 9 și 10; D. Tazlăoanu, *Dreptul* din 1896, No. 5; Nacu, III, p. 134 urm., No. 226; Cubain, *Dr. des femmes*, 476; Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 1877 și 2110 urm.; Troplong, *Idem*, IV, 3598 și *Hypothèques*, II, 461; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1770 și 2196; Odier, *Idem*, III, 1263, 1368; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1864; Aubry et Rau, V, § 539, p. 618; Mareadé, VI, art. 1554, No. V; Seriziat, *Régime dotal*, 133; Dutruc, *Sépar. de biens judiciaire*, 415, p. 289 urm. (ed. din 1853); Tessier, *op. cit.*, I, p. 301, text și nota 502; Vazeille, *Mariage*, II, 320, p. 53 urm. (ed. din 1825); Benoit, *Tr. de la dot*, I, 319, p. 465 urm.; Planiol, III, 1623, 1624; T. Hue, IX, 447; Vigié, III, 585; Laurent, XXIII, 555; Colmet de Santerre, VI, 235 bis I; Thiry, III, 520; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2590 urm.; Pand. belges, v<sup>o</sup> *Dot*, 635 urm.; Vuébat, *Sépar. de biens sous le régime dotal*, p. 113 urm. (Paris, 1877); D. de Folleville, *Revue pratique*, t. 39 (anul 1875), pag. 198 urm.; Valette, *Mélanges*, I, p. 20, nota 1; Aubry et Rau, V, § 539, pag. 618; Zachariæ, *Handbuch des französischen Civilrechts*, III, § 486, p. 301, nota 59 (ed. Crome). Iată cum se exprimă acest din urmă autor: „*Erlangt eine Frau, welche sich nach dem Dotalrechte verheirathet hat, die Gütersonderung, so sind die Liegenschaften, welche Dotalgut sind, fortdauernd unveräußerlich*“. ceeace însemnează că, dacă o femeie măritată sub regimul dotal obține separația de bunuri sau de patrimoniul, imobilele dotale rămân inalienabile. — *Contră*: Cas. rom., C. București și Trib. Brăila, Bult. Cas. S-a II-a, 1878, p. 7; *Dreptul* din 1876, No. 1, și din 1884, No. 43, p. 340 și 343; Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1897, No. 67, p. 561 (sentință reformată de Curte); N. Stănescu, *Dreptul* din 1881, No. 16. Cpr. și Toullier-Duvergier, *op. cit.*, VII, partea II-a, 253. Vezi Tr. nostru în limba franceză, p. 101 urm., și tom. V al Coment. noastre, p. 475, nota 5.

ditorii femeii nici în urma separației de patrimonii, nici chiar în urma desfacerei căsătoriei. Obligațiile femeii dotale, contractate în timpul căsătoriei, nu pot deci niciodată fi executate asupra imobilelor sale dotale, nici chiar în urma desfacerei căsătoriei, pentrucă sunt atinse din capul locului de un viciu esențial veșnic persistent<sup>(1)</sup>.

Și aceasta este adevărat chiar atunci când contractul matrimonial ar autoriza pe femece a-și înstrăina sau ipoteca imobilele dotale<sup>(2)</sup>.

Quid în privința creditorilor chirografari, care au contractat cu femeea înainte de căsătorie.

Cele mai sus expuse se aplică creditorilor care au contractat cu femeea în timpul căsătoriei. Cât pentru creditorii chirografari, care au contractat cu ea înainte de căsătorie, nu mai rămâne îndoială că ei nu vor avea nicio acțiune asupra bunurilor pe care terții, rude sau străini, le-au constituit dotă femeii, fiindcă aceste imobile nu făceau parte din patrimoniul debitoarei în momentul când ea s'a obligat și au intrat în patrimoniul ei lovite de inalienabilitate. Este adevărat că, după art. 1718, bunurile viitoare ale debitorului sunt, ca și cele prezente, gajul creditorilor săi, însă

Bunurile dotale ale femeii nu pot fi urmărite nici în urma morții ei. Controversă.

(1) Vezi *supra*, pag. 325, text și nota 3. Cpr. Planiol, III, 1590 și C. Paris, Sirey, 1906. 2. 189. — Unii ar voi ca, în urma morții femeii, bunurile dotale să poată fi urmărite contra moștenitorilor ei, pentru datorii contractate de dânsa în timpul căsătoriei. Vezi Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3313; C. Caen, Sirey, 42. 2. 209. Această soluție este însă inadmisibilă, pentrucă din art. 1255 rezultă că inalienabilitatea dotală a fost statornicită atât în interesul femeii cât și a moștenitorilor ei. Și apoi, moștenitorii nu au oare aceleași drepturi pe care le avea autorul lor? *Heredi quoque mulieris idem auxilium præstabitur quod mulieri præstabatur*. Cpr. Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1278; Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 2081; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1767; Seriziat, *op. cit.*, 142, *in fine*, p. 194; Marcadé, VI, art. 1554, No. VII, p. 60; Benoit, *Tr. de la dot*, II, 250, pag. 450; Aubry et Rau, V, § 538, pag. 609, text și nota 14; Cas. fr. D. P. 69. 1. 461; Sirey, 70. 1. 69. Cpr. și Cas. rom. *Dreptul* din 1888, No. 55; Bult. 1888, p. 583; Trib. Ilfov, *Cr. judiciar* din 1913, No. 34, p. 272, etc.

(2) Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1267 urm.; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 11088; Guillouard, *op. cit.*, IV, 1948 și 2080; Odier, *Idem*, III, 1248; Planiol, III, 1589; Laurent, XXIII, 517, 551; Jouitou, *Régime dotal*, I, 166. p. 186 urm. — Vezi însă Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3312, etc.

aplicarea acestui principiu presupune că bunurile viitoare intră libere în mâna debitorului, ceea ce nu este în cazul de față, fiindcă ele sunt lovite de inalienabilitate. Apoi, ar fi cu totul contrar intențiunii constitutorului dotei ca niște bunuri, care sunt menite a fi mijloace de ajutor pentru familie și care sunt sustrate dela libera dispoziție a soților, să fie de mai înainte afectate la plata datoriilor femeii<sup>(1)</sup>.

Dreptul creditorilor femeii anteriori căsătoriei<sup>(2)</sup> se mărginește, deci, la bunurile ce femeia și-a constituit însăși dotă și care, în momentul căsătoriei, făceau parte din patrimoniul ei. Aceste bunuri fiind gajul creditorilor, femeia nu poate să le ridice garanția lor prin adoptarea regimului dotal.

Creditorii  
femeii anteriori  
căsătoriei.

Care este însă dreptul acestor creditori? În privința creditorilor privilegiați sau ipotecari, nicio dificultate nu poate să existe. Ei vor putea, fără nicio îndoială, să urmărească bunurile dotale, ca și cum debitoarea lor nu s'ar fi căsătorit sub regimul dotal<sup>(3)</sup>.

Creditorii  
privilegiați  
sau ipotecari.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

(1) Vezi Marcadé, VI, art. 1558, No. III, p. 73; Laurent, XXIII, 549; Colmet de Santerre, VI, 230 *bis* IV; Arntz, III, 904; Planiol, III, 1601, 1602; Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 2079; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1674; Aubry et Rau, V, § 538, p. 604; T. Hue, IX, 476; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 11070, etc. — *Contra*: Duranton, XV, 513; Tessier, *Tr. de la dot*, I, pag. 325; C. Bordeaux, Sirey, 56. 2. 679; D. P. 57. 2. 52, etc.

(2) Autorii francezi discută chestiunea de a se ști dacă datoriile femeii trebuiesc, spre a putea fi urmărite asupra bunurilor dotale, să fie anterioare *celebrării căsătoriei*, sau încheierii *contractului matrimonial bănesc* (vezi Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 11072 și autorii citați acolo). Această chestiune va fi discutată *infra*, pag. 1400 urm., unde vom vedea că textul nostru se deosebește în această privință de cel francez.

(3) Planiol, III, 1596; T. Hue, IX, 473, *in fine*; Guillouard, *op. cit.*, IV, 2074; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1672; Marcadé, VI, art. 1558, No. III, și toți autorii. Cpr. și C. București, care zice foarte bine că creditorul ipotecar, anterior constituirii de dotă a imobilului ipotecat, este în drept a-l urmări și a deveni adjudecatarul lui, femeia neputând cere revindicarea lui, sub cuvânt că a devenit în urmă dotal, ci putând numai, când i se notifică urmărirea, să purgheze sarcina ce există asupra acestui imobil. *Dreptul* din 1888, No. 29.

Creditorii chirografari ai femeii anterio-ri căsătoriei. Contro-versă.  
Constit. de dotă uni-versală sau cu titlu univer-sal.

Cât pentru creditorii chirografari, chestiunea de a se ști dacă constituirea dotei le este sau nu opozabilă este controversată. Dacă femeea și-a constituit dotă toate bunurile sale prezente și viitoare, sau numai toate bunurile sale prezente, (constituire universală sau cu titlu universal), se admite, în genere, că creditorii chirografari pot, în urma căsătoriei, să urmărească plina proprietate a bunurilor dotale. În adevăr, bărbatul, în calitatea sa de uzufructuar, fiind obligat a plăti dobânzile datorilor, iar femeea, capitalul, este just ca datoriile să se plătească din plina proprietate a bunurilor femeii (argum. din art. 552) <sup>(1)</sup>, soluție care era admisă și în vechiul drept francez <sup>(2)</sup>. Această soluție este admisibilă chiar atunci când creditorii chirografari, anteriori căsătoriei, ar urmări pe femeie în urma desfacerei căsătoriei <sup>(3)</sup>.

Constit. de dotă cu titlu particular. Controvesă.

Ce trebuie să decidem în caz când femeea și-a constituit dotă numai oarecare bunuri determinate (constituire cu titlu particular), și când datoriile n'au fost puse în sarcina acestei dote? Chestiunea este și de astădată controversată:

1<sup>o</sup> După unii, creditorii chirografari, anteriori căsătoriei, n'ar avea niciun drept de urmărire, fiindcă, în calitatea lor de simpli reprezentanți ai debitoarei, ei sunt supuși tuturor fluctuațiilor care ating patrimoniul ei <sup>(4)</sup>;

2<sup>o</sup> După un alt sistem, tot absolut, creditorii chiro-

Bărbatul nu poate însă purgă nici delăsă imobilul, pentrucă el nu este proprietarul lui, și uzufructul ce el are asupra acestui imobil nu constituie o desmembrare a proprietăței. Cpr. Baudry et Surville, *loco supra cit.*

(1) Cpr. Baudry et Surville, *op. cit.*, III, 1673; Guillouard, *Idem*, IV, 2074; Marcadé, VI, art. 1558, No. III; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Marriage*, 11080; Planiol, III, 1596; Lyon-Caen, nota în Sirey, 79. 2. 65, coloana 1.—Vezi însă T. Hue, IX, 474.

(2) Vezi Roussilhe, *Tr. de la dot*, 359, p. 263. Cpr. și L. 72, Pr., Dig., *De jure dotium*, 23. 3, unde se zice: „*Mulier bona sua omnia in dotem dedit. Quæro an maritus, quasi heres, oneribus respondere cogatur? Paulus respondit, eum quidem qui tota ex re promissione dotis bona mulieris retinuit, a creditoribus ejus conveniri non posse: sed non plus esse in promissione bonorum, quam quod superest, deducto ære alieno*“.

(3) Cpr. Cas. fr. D. P. 92. I. 53; Sirey, 93. 1. 294, etc.

(4) Marcadé, VI, art. 1558 No. III. p. 73.

grafarii ai femeii ar putea să urmărească plina proprietate a bunurilor constituite dotă în mod individual, fără a respecta folosința bărbatului, fiindcă această folosință nu este un drept real deosebit de nuda proprietate <sup>(1)</sup>.

În fine, după ultimul sistem, creditorii mai sus menționați vor putea urmări numai nuda proprietate, respectând folosința bărbatului. Acest sistem are avantajul de a ocroti atât dreptul general de gagiu ce creditorii au asupra bunurilor femeii, drept pe care constituirea dotei n'a putut să li-l ridice, cât și folosința pe care contractul matrimonial o conferă, cu titlu oneros, bărbatului asupra bunurilor dotale <sup>(2)</sup>.

În orice caz, creditorii anteriori căsătoriei, care, precum am văzut, au dreptul de a urmări bunurile dotale ale femeii, vor exercita acest drept în formele ordinare, și pe cale de poprire, dacă este vorba de creanțe dotale, fără a avea nevoie de autorizarea justiției, asemenea autorizare nefiind necesară decât în cazurile când înșiși soții voese să-și înstrăineze imobilul dotal, spre a plăti datoriile femeii (art. 1253, 3<sup>o</sup>) <sup>(3)</sup>.

Creditorii, care urmăresc bunurile dotale n'au nevoie de autorizarea justiției.

Până acum am vorbit numai de fondul dotal. Ce trebuie să decidem în privința veniturilor acestui fond? Aceste venituri pot fi urmărite de creditorii femeii din timpul căsătoriei? Chestiunea este iarăși controversată <sup>(4)</sup>.

Urm. veniturilor fondului dotal Control-versă.

- (1) Vezi în acest sens, T. Hue, IX, 474, 475; Seriziat, *op. cit.*, 177, p. 230 urm.; Taullier, *Th. raisonnée du C. civ.*, V, p. 312; C. Montpellier, Sirey, 45. 2. 11. Cpr. și Planiol, III, 1597.
- (2) Vezi, în acest din urmă sens, Laurent, XXIII, 548; Guillonard, *Contrat de mariage*, IV, 2077; Troplong, *Idem*, IV, 3461, 3462; Odier, *Idem*, III, 1294; Aubry et Rau, V, § 538, p. 606, text și nota 8; Colmet de Santerre, VI, 230 bis II; Marinier, *Revue pratique de droit français*, anul 1859, tom. VIII, p. 282 urm.; Lyon-Caen, nota în Sirey, 79. 2. 65; Tessier, *Tr. de la dot*, I, p. 425; Duranton, XV, 512; Pand. fr. v<sup>o</sup> *Mariage*, 11083, etc. Cpr. Baudry et Surville, *op. cit.*, III, 1673; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1801, etc.
- (3) Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3462; Odier, *Idem*, III, 1294; Aubry et Rau, *loco supra cit.*, pag. 607; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 11085, etc.
- (4) Vezi diversele sisteme, în Planiol, III, 1630. Vezi și observ. noastră din *Cr. judiciar* 1902. No. 81. p. 675, 676.

Timpul cât  
ține folosința  
bărbatului.

Mai întâi de toate, nu mai începe îndoială că aceste venituri nu pot fi urmărite de creditorii femeii, pentru nicio porțiune, oricât de mică ar fi, cât timp ține folosința bărbatului, pentrucă ele aparțin acestui din urmă cu o anume destinație. Creditorii femeii nu au, deci, niciun drept asupra lor <sup>(1)</sup>, numai creditorii bărbatului putând să le urmărească pentru partea care prisosește asupra trebuințelor casnice <sup>(2)</sup>.

Datoriile con-  
tractate de fe-  
meie în urma  
separ. de pa-  
trimonii sau  
desfacerii că-  
sătoriei.

Ele nu pot, de asemenea, după teoria generalmente admis, să fie urmărite pentru nicio parte, de creditorii femeii, nici în urma separației de patrimonii sau desfacerii căsătoriei <sup>(3)</sup>, acești creditori neavând asemenea drept decât asupra prisosului ce ar rămâne după satisfacerea sarcinilor căsătoriei, și numai în privința datoriilor contractate de femeie în urma separației de patrimonii sau desfacerii căsătoriei <sup>(4)</sup>.

(1) Cpr. Guillonard, *op. cit.*, IV, 2083; Aubry et Rau, V, § 538, p. 608, text și nota 16; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot.*, 1293; Jouitout, *Régime dotal*, I, 122, 138; C. București, *Cr. judiciar* din 1911, No. 62, p. 497.

(2) Vezi *suprà*, p. 311.

(3) Cas. rom., C. București și Iași, *Dreptul* din 1879, No. 22 și 32; din 1892, No. 74; din 1883, No. 13; din 1894, No. 74; din 1899, No. 8 și 42 și din 1901, No. 19 (concluzii contrare ale d-lui Aurel Hiescu, publicate în *Cr. judiciar* din 1901, No. 38); *Cr. judiciar* din 1903, No. 21, p. 173; Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1903, No. 32 și *Cr. judiciar* din 1911, No. 34, p. 272; Trib. Vaslui, *Dreptul* din 1911, No. 7, p. 55; Trib. Iași, *Dreptul* din 1908, No. 8 (cu observ. noastră); C. Paris, Sirey, 96. 2. 261; D. P. 97. 2. 14; *Pand. Périod.* 97. 2. 141; C. Lyon, *Pand. Périod.* 91. 2. 149. Cpr. și Trib. Paris, D. P. 1902. 1. 300; Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1692 urm.; Guillonard, *Idem*, IV, 2084; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1765; Aubry et Rau, V, § 538, p. 608, text și nota 16; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot.*, 1305 urm.; *Pand. fr.*, v<sup>o</sup> *Mariage*, 9638 urm.; T. Huc, IX, 492; Dutruc, *Tr. de la séparation de biens judiciaire*, 421 urm., p. 298 urm. — *Contrà*: Trib. Fălciu (sentință infirmată de Curte), *Dreptul* din 1894, No. 74, p. 595; *Idem*, C. București, *Dreptul* din 1888, No. 20, p. 158. Cpr. Cas. fr. D. P. 91. 1. 425; Sirey, 93. 1. 313; Marcadé (care califică teoria contrară de *eresie evidentă*), VI, art. 1554, No. IV și VIII; Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3306 urm.; Tessier, *Quest. sur la dot*, 145, p. 192 urm. etc.

(4) Cpr. C. București, *Dreptul* din 1882, No. 74; C. Lyon, *Pand.*

În fine, se decide, de asemenea că veniturile fondului dotal nu pot fi urmărite de creditorii femeii pentru datorii contractate de dânsa înainte de căsătorie, fiindcă prin aceasta s'ar lipsi pe bărbat de folosința imobilului dotal <sup>(1)</sup>.

Datorii contractate înainte de căsătorie.

În rezumat, sistemul admis de jurisprudență și de doctrină este următorul: Veniturile fondului dotal nu pot fi urmărite de creditorii personali ai bărbatului, decât pentru porțiunea pe care tribunalele, în suverana lor apreciere, n'o afectează la sarcinile căsătoriei <sup>(2)</sup>. Aceste venituri nu pot fi urmărite de creditorii femeii, pentru datorii contractate înainte de separarea de patrimonii, nici în urma acestei separațiuni, sau desfacerei căsătoriei <sup>(3)</sup>.

Rezumatul sistemelor de mai sus.

Unii autori critică această soluție, pentru că nu e niciodată bine de a împuternici pe un debitor a nu-și plăti datoriile, atunci mai cu seamă când are mijloace suficiente <sup>(4)</sup>. Jurisprudența și o mare parte din doctrină se pronunță însă în sens contrar, luând măsuri în contra delapidării veniturilor și întru apărarea drepturilor femeii, care a motivat introducerea regimului dotal în legiuirile moderne.

Justificarea soluției de mai sus.

Codul italian a modificat, în această privință, codul francez, prin art. 1407 § ultim, despre care am vorbit *supră* p. 323. În lipsa unui asemenea text în legea noastră, ne

C. italian. Art. 1407 § ultim.

*Périod.* 91. 2. 149; Guillaouard, *op. cit.*, IV, 2083, 2084 și 2106; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1691, p. 376 (ed. a 3-a); Odier, *Idem*, III, 1368; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1765; Dutruc, *op. cit.*, 422, p. 298; T. Hue, IX, 492, p. 590; Aubry et Rau, V, § 539, p. 633 (ed. a 4-a), etc.

(1) Cpr. Trib. Dorohoi (sentință confirmată de Curtea din Iași), *Dreptul* din 1891, No. 83, p. 667; Cas. rom. Bult. S-a I-a, 1898, p. 164; *Dreptul* 1898, No. 39, p. 338; *Cr. judiciar* din 1898, No. 16; Bult. 1898, p. 1396; *Dreptul* din 1899, No. 8, p. 60, etc.

(2) Vezi *supră*, p. 311 și 344.

(3) În urma desfacerei căsătoriei, nu mai rămâne însă nicio îndoială că veniturile care, odinioară, erau dotale, vor putea fi urmărite de creditorii către care femeia sau moștenitorii ei s'ar fi obligat în urma desfacerei căsătoriei. Cpr. Baudry et Surville, *op. cit.*, III, 1692, *ab initio*. Vezi și *supră*, p. 329.

(4) Cpr. Planiol, III, 1630. — Vezi însă D. de Folleville, *Revue pratique de droit français*, tom. 39 (anul 1875), p. 201 urm. „Veniturile viitoare, zice acest autor, nu au o existență proprie și particulară; ele fac parte integrantă din fondul dotal, care este inalienabil.



vedem silit a aprobă jurisprudența oricât de imoral ar fi faptul de a nu-și plăti cineva datoriile sale.

### Imprescriptibilitatea fondului dotal <sup>(1)</sup>.

Imprescriptibilitatea este o consecință a inalienabilității.

Imprescriptibilitatea fondului dotal nu este decât o consecință a inalienabilității lui, pentrucă și prescripția este un mod de înstrăinare <sup>(2)</sup>. De aceea, legea Iulia declară fondul dotal imprescriptibil, afară de cazul când posesiunea ar fi început a curge înainte de constituirea dotei, *si antequam constitueretur dotalis fundus, jam possessio cæperat*. (L. 16, Dig., *De fundo dotali*, 23. 5).

Dota mobiliară.

Cât pentru dota mobiliară, știm că ea este alienabilă și ea atare prescriptibilă <sup>(3)</sup>.

C. Caragea.

Codul Caragea declară prescriptibil fondul (lucrul) dotal, când prescripția începuse a curge înainte de cununie (art. 22, partea III-a, capit. 16) <sup>(4)</sup>. Aceeași soluție este admisibilă și astăzi, însă legiuitorul nostru a transportat art. 1561 din codul francez dela titlul contractului de căsătorie, la titlul prescripției. (Vezi t. XI al Coment. noastre, p. 186, n. 1).

**Art. 1878.** — Prescripțiunea nu curge pe cât timp ține că-

Suspendarea prescripției.

<sup>(1)</sup> Deși, după art. 1878. imobilele dotale sunt imprescriptibile, totuși s'a observat, cu drept cuvânt, că este vorba, în specie, mai mult de o suspendare a prescripției, decât de o prescripție propriu zisă. Ceeace dovedește adevărul acestei propoziții este, pe de o parte, că prescripția continuă a curge în timpul căsătoriei, de câteori ea a început a curge înainte, iar pe de altă parte, ea poate să înceapă a curge în mod util chiar în timpul căsătoriei, prin efectul separației de patrimonii. Aubry et Rau, II, § 171, *in fine*, p. 72, nota 12 (ed. a 5-a). Cpr. Planiol, III, 1541.

<sup>(2)</sup> „*Alienationis verbum etiam usucapionem continet*“. L. 28, Pr., *ab initio*, Dig., *De verb. significatione*, 50. 16.

<sup>(3)</sup> Vezi *suprà*, p. 300, 301 și *infrà*, explic. art. 1249.

<sup>(4)</sup> Cpr. C. București, *Dreptul* din 1891, No. 33 și din 1899, No. 21.—S'a decis chiar că, sub codul Caragea, imobilul dotal eră în toate cazurile prescriptibil. Vezi Cas. rom. și C. București, Bult. S-a I-a, 1881, p. 388 și *Dreptul* din 1891, No. 70.—*Contrà*: Cas. rom., decizia S-a I-a, No. 455 din 1873 (nepublicată).

sătorie, în contra femeii măritate, în privința imobilelor dotale care n'au fost declarate alienabile prin contractul de căsătorie, decât dacă va fi început a curge mai înainte de căsătorie, sau din momentul separațiunii patrimoniilor, conform art. 1256—1270, vericare ar fi epoca în care a început posesiunea. (Art. 1243 § 2, 1255. 1877. 1879—1881 C. civ. Art. 1561 și 2255 C. fr.).

Deși, în principiu, imobilul dotal este imprescriptibil <sup>(1)</sup>, Excepții dela acest principiu suferă însă trei excepțiuni. După art. 1878, fondul dotal este, în adevăr, prescriptibil: imprescriptibilitate.

1<sup>o</sup> Când posesiunea, care conduce la uzucapiune, a început a curge înaintea căsătoriei <sup>(2)</sup>. Această excepție, aprobată de unii <sup>(3)</sup>, criticată de alții <sup>(4)</sup>, nu este decât o reminiscență a dreptului roman. Ea n'a trecut în codul francez, decât după o vie discuție în Consiliul de Stat <sup>(5)</sup>. Cazul când prescripția a început a curge înainte de căsătorie.

După unii <sup>(6)</sup>, prescripția nu se va considera ca începută, decât atunci când ea a curs în mod util, ceea ce nu Inceperea prescripției. Controversă.

(1) Imprescriptibilitatea se aplică nu numai însuși proprietății fondului dotal, dar și desmembrărilor ei. Astfel, nu se poate dobândi prin prescripție nicio servitute și nici alt drept real asupra fondului dotal. Cpr. Roussille, *Tr. de la dot*, 439, text și nota 1; Guillonard, *op. cit.*, IV, 1927; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1885; Aubry et Rau, V, § 537, p. 573 (ed. a 4-a); Seriziat, *op. cit.*, 200, p. 286; T. Iluc, IX, 490, p. 586; Planiol, III, 1541. etc. Aplic. principiului imprescriptibilității la drepturile reale.

De aci rezultă că proprietarul unui loc înfundat (art. 616) nu poate să dobândească, prin prescripție, dreptul de a trece pe fondul dotal, dacă după situația locului, acest proprietar poate ajunge la calea publică trecând pe alt fond. Aubry et Rau, *loco cit.*, nota 53; Guillonard, *op. cit.*, IV, 1928. Cpr. și Laurent, VIII, 104. Vezi, asupra acestei chestiuni, Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1791; Baudry et Chauveau, *Des biens*, 1065. — *Contra*: Troplong, *op. cit.*, IV, 3277 urm.; Demolombe, XII, 625. Art. 616 C. civil.

Și *vice-versa*, dacă fondul dotal posedă o servitute activă asupra fondului vecin, servitutea este imprescriptibilă în acest sens că dotalitatea fondului împiedică stingerea ei prin neîntreținere. Planiol, III, 1541, *in fine*. Nestingerea servit. active.

(2) Cpr. L. 16. Dig., *De fundo dotali*, 23. 5. Vezi *suprà*, p. 346.

(3) Cpr. Laurent, XXIII, 513; Colmet de Santerre, VI, 233 *bis* III, etc.

(4) Cpr. Mourlon, III, 406; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1362. etc.

(5) Vezi Benoit, *Tr. de la dot*, I, 180, p. 226.

(6) Cpr. Odier, *Contrat de mariage*, III, 1256; Durantou, XV, 537, etc.

poate să aibă loc de câteori ea a fost suspendată printr-o cauză oarecare, de exemplu, prin minoritatea femeii. Această soluție tăgăduiește însă natura și adevăratele efecte ale suspendării prescripției, pe care ea le asimulează, în fapt, unei imposibilități de a prescrie. Suspendarea, ori când s'ar fi produs, presupune în totdeauna că prescripția a început a curge, însă timpul cât ea a persistat nu se numără <sup>(1)</sup>;

Art. 1252.

2<sup>o</sup> Al doilea caz excepțional, în care imobilul dotal poate fi prescriș, este acela în care contractul matrimonial îl declară alienabil (art. 1252). În adevăr, de câteori, fondul dotal este declarat alienabil, dreptul comun fiind aplicabil, nimic nu se mai opune la dobândirea lui prin uzucapiune de către terții <sup>(2)</sup>.

Art. 1246.

Aceeași soluție este admisibilă de câteori fondul dotal a fost prețeluit, declarându-se că proprietatea lui este strămutată la bărbat (art. 1246) <sup>(3)</sup>.

Clauza de întrebuințare.

Această excepție presupune, însă, că înstrăinarea imobilului dotal a fost permisă pur și simplu. Imobilul va rămâne, deci, imprescriptibil, de câteori înstrăinarea lui n'a fost permisă decât sub o clauză de întrebuințare a banilor prinși din înstrăinare, pentrucă această clauză exclude posibilitatea prescripției <sup>(4)</sup>;

Separarea de bunuri sau de patrimoniul.

3<sup>o</sup> În fine, imprescriptibilitatea fondului dotal încetează prin efectul separării de bunuri. Cu alte cuvinte, fondul dotal, din imprescriptibil ce eră, devine prescriptibil, de câteori separarea de bunuri este pronunțată de justiție în timpul căsătoriei. În urma acestei separațiuni, imobilul dotal devine deci prescriptibil, deși el rămâne inalienabil, după cum am văzut *suprà*, p. 337 urm. Această soluție pare

(1) Vezi Planiol, III, 1542; Aubry et Rau, V, § 537, p. 573, nota 56; Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 1931; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1789; Jouitou, *Régime dotal*, I, 351, 352, p. 385 urm.; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1363, etc.

(2) Cpr. Trib. Prahova, *Dreptul* din 1899, No. 55, p. 449.

(3) Cpr. Benoit, *op. cit.*, I, 180, p. 227. Vezi tom. XI al Coment. noastre, p. 188.

(4) Cpr. Planiol, III, 1542; Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 1935; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1889; Aubry et Rau, V, § 537, p. 574; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1638; C. Montpellier, Sirey, 57. I. 779, etc.

contradictorie și, în adevăr, nu este totemai logică, fiindcă imprescriptibilitatea este o consecință a inalienabilității și a regulii: *alienare videtur qui patitur usucapi* (1). Ca atare, imprescriptibilitatea ar fi trebuit, deci, să subziste și în urma separării de bunuri. Cu toate acestea, soluția contrară este formal înscrisă în lege. Iată cum Marcadé o justifică:

„Si extraordinaire que puisse paraître cette règle, elle peut cependant s'expliquer. D'une part, en effet, si l'inaliénabilité est considérée comme principe d'ordre public; l'acquisition par prescription l'est aussi et d'une manière bien plus vraie. D'autre part, l'aliénation indirecte par prescription est loin d'être autant à craindre que l'aliénation directe: elle ne s'accomplit, d'abord, que par une longue suite d'années et ne peut jamais être l'effet d'un caprice instantané; elle est d'ailleurs sans profit pour la femme et ne la tente point par l'appât d'une somme d'argent lui présentant la séduisante image de telle ou telle fantaisie à satisfaire; la femme n'avait donc pas ici besoin de la même protection que pour l'aliénation directe“ (2).

Așa dar, imobilul dotal fiind prescriptibil în urma separației de bunuri, posesiunea, care conduce la prescripția achizitivă sau uzucapiune, va putea curge contra femeii dela această separare. Femeea reluându-și, în asemenea caz, administrația bunurilor sale (art. 1265), și putând să intrerupă ea însăși prescripția, principiul imprescriptibilității încetează (3).

Ținând însă socoteală de art. 1880, aplicabil femeii dotale, ca oricărei femeii măritate în genere, vom decide că regula după care prescripția curge, în timpul căsătoriei, contra femeii separate de bunuri, va suferi excepție de cătcori

Prescriptibilitatea fondului dotal în urma separării de bunuri.

Aplicarea art. 1880 C. civil.

(1) Vezi tom. XI al Coment. noastre, p. 78 și 189.

(2) Marcadé, VI, art. 1561, No. 1, p. 96, 97.

(3) Bărbatul nu mai are, în asemenea caz, nicio responsabilitate, afară de cazul când, în momentul separațiunei, ar fi trebuit puține zile pentru ca prescripția să fie îndeplinită, în care caz el ar fi responsabil (art. 1243, § 2). Cpr. Benoit, *op. cit.*, I, 180, p. 227, 228; Guillouard, *Contrat de mariage*, II, 780 IV, 1799 și *Prescription*, I, 122; Troplong, *Prescription*, II, 761, 762; Le Roux de Bretagne, *Idem*, I, 116; Laurent, XX, 54, în *fine*. Vezi *suprà*, p. 284 și p. 318.

acțiunea ce femeea ar exercită contra terților detentori ar fi de natură a se resfrânge asupra bărbatului (art. 1880) <sup>(1)</sup>.

Exemplu.

Astfel, în caz când bărbatul a garantat vânzarea fondului dotal, ca parte contractantă, separația de bunuri n'a avut de rezultat de a face să curgă prescripția contra femeii <sup>(2)</sup>. Dar, dacă ea a vândut acest imobil, fără nicio garanție din partea bărbatului, ei numai cu asistența lui, dobânditorul imobilului va putea să invoace prescripția contra femeii, pentrucă, în asemenea caz, acest achizitor nu are niciun recurs contra bărbatului <sup>(3)</sup>.

Acestea sunt considerațiile generale asupra imprescriptibilității fondului dotal.

Neaplicarea art. 568 Pr. civ. imobilului dotal nedecarat alienabil și vândut la licitație publică.

S'a agitat însă chestiunea de a se ști dacă art. 568 Pr. civ. poate sau nu fi aplicat imobilului dotal nedecarat alienabil prin convenția părților, atunci când acest imobil ar fi fost vândut la licitație publică, fără ca nimene să fi opus dotalitatea și imprescriptibilitatea lui. Iată speța care s'a prezentat de curând înaintea Judecăt. ocol. Odobești (Putna). Se scoate la licitație un imobil, care fiind dotal și inalienabil, s'elvinde în necunoștința dotalității sale. În urma adjudecării și predării acestui imobil adjudecatarului, femeea îl revendică, invocând dotalitatea și inalienabilitatea lui în timpul căsătoriei <sup>(4)</sup>, iar adjudecatarul se pune la adăpostul

(1) Vezi Guillaouard, *Contrat de mariage*, IV, 1934; Troplong, *Idem*, IV, 3581 și *Prescription*, II, 778; Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 1891; Odier, *Idem*, III, 1259; Aubry et Rau, V, § 537, p. 574; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1366 urm.; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 10968 urm.; Colmet de Santerre, VI, 232 bis XXIX. Vezi explic. art. 1880 în tom. XI, p. 190.

(2) Dutruc, *Tr. de la séparation de biens judiciaire*, 464, p. 338 (ed. din 1853). Cpr. C. Bordeaux, Répert. Dalloz, *Contrat de mariage*, 3500, p. 101, nota 1.

(3) Dutruc, *op. și loco supra cit.*; C. Nîmes, Répert. Dalloz, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 1856, p. 383, nota 3. Vezi *infra*, explic. art. 1255.

Art. 565 Pr. civ.

(4) În procedura noastră, ordonanțele de adjudecare neavând un efect general și definitiv, ca în procedura geneveză, revendicarea este în specie cu putință, fiindcă, după art. 565 Pr. civ., adjudecatarul nu dobândește asupra imobilului vândut mai multe drepturi decât avea însuș debitorul urmărit. Cpr. C. București, *Jr. judiciar* din 1892, No. 34. Vezi și N. Luca, *Executarea silită asupra bunurilor nemisțătoare*, p. 105 (București 1905).

art. 568 Pr. civ., invocând prescripția de cinci ani, aplicabilă în materie de vânzări silite. Judecătoria din Odobesti respinge, cu drept cuvânt, această excepție a adjudecatarului (1).

În adevăr, textul suscitât declară această prescripție scurtă aplicabilă numai absenților, minorilor, interzișilor și celor puși sub consiliu judiciar, *nu însă și femeilor măritate*, care nu intră în excepție, ei rămân supuse dreptului comun. Or, care este, în specie, dreptul comun? Fondul dotal nedeclarat alienabil prin contractul matrimonial este, în principiu, imprescriptibil în timpul căsătoriei (art. 1878); de unde rezultă că nicio prescripție nu-l poate atinge.

Această soluție este, de bună seamă, aplicabilă și pământurilor rurale, care, după art. 132 din Constituție, sunt inalienabile și imprescriptibile (2).

Pământuri rurale.

Sunt însă cazuri excepționale în care fondul dotal devine prescriptibil și anume: atunci când el a fost declarat alienabil conform art. 1252 C. civil și când justiția a deosebit patrimoniile soților (art. 1878 C. civil). În asemenea cazuri, art. 568 Pr. civ. este aplicabil, fiindcă atunci proprietatea imobilului constituit dotă devenind necertă pentru femei, acest imobil poate, din cauza posibilității înstrăinării sale, să devie proprietatea unui terțiu, fie printr'o înstrăinare silită, fie printr'o înstrăinare de bună voe. Nimic nu se mai opune deci, în privința unui asemenea imobil, la aplicarea prescripției, și fiindcă imobilul a fost vândut și cumpărat la licitație publică de către un terțiu, art. 568 Pr. civ., care apără pe terții adjudecatari, este aplicabil.

Cazurile în care art. 568 Pr. civ. se aplică și licitației imobilului dotal.

Să nu se zică că acest text, nevorbind de femeile măritate, a rezolvit astfel chestiunea este a adăoga la textul legii și a întinde o excepție la un caz neprevăzut de lege; căci imobilul dotal, a cărui înstrăinare a fost permisă prin contractul matrimonial, fiind în comerț, este prescriptibil. Prescripția de cinci ani trebuie să fie admisă în specie și să fie opozabilă femeii: căci, altfel, unora s'ar aplica prescripția de cinci ani, iar femeii s'ar aplica prescripția de 30

operă precedată de prefața noastră). Chestiunea este însă controversată în Franța. Vezi Em. Dan, *Codul de procedură civilă adnotat*, art. 568, p. 830, No. 19 (ed. a 2-a).

(1) V. *Dreptul* din 1915, No. 43, p. 342 urm. (cu observ. noastră).

(2) Vezi tom. XI al Coment. noastre, p. 342.

de ani, ceea ce ar fi curat o anomalie. În privința tuturor imobilelor cumpărate la licitație publică, care sunt în comerț, prescripția nu poate fi decât una și aceeași. Prin urmare, art. 568 Pr. civ. este, după părerea noastră, aplicabil și în specie.

Cazul art.  
1246 C. civ.

A *fortiori*, textul menționat va fi aplicabil de câteori fondul dotal a fost prețeluit și a trecut în proprietatea bărbatului, conform art. 1246 C. civil, fiindcă după cum știm, în asemenea caz, ne mai existând propriu zis un fond dotal, prescripția nu poate să aducă nicio pagubă femeii<sup>(1)</sup>.

### Cazurile excepționale în care fondul dotal este alienabil.

Excepții dela  
principiul inalienabilității.

Principiul inalienabilității fondului dotal suferă mai multe excepții, care, ca toate excepțiile, sunt, în principiu, de strictă interpretare<sup>(2)</sup>. „*Ut exceptio firmat vim legis in casibus non exceptis, ita enumeratio infirmat eam in casibus non enumeratis*“, zicea Bacon<sup>(3)</sup>.

Art. 16 C. com.

Lucrul este așa de adevărat, încât principiul inalienabilității fondului dotal nu-și primește excepție nici chiar în materie comercială (art. 16 § ultim C. com.)<sup>(4)</sup>, deși legea declară că femeia este capabilă pentru tot ce privește comerțul său (art. 16 § 1 și 2 C. com.).

Cazurile de  
înstrăinare ale  
fondului dotal  
sunt de  
strictă interpretare.

Astfel, justiția n'ar putea autoriza înstrăinarea sau ipotecarea fondului dotal pentru alte cauze decât acele strict determinate de lege, precum ar fi de exemplu: pentru a plăti datoriile bărbatului spre a-l pune din nou în capul afacerilor sale; pentru a face ca imobilul femeii să devie

(1) Vezi *suprà*, p. 348 și tom. XI al Coment. noastre, p. 188.

(2) Guillouard *op. cit.*, IV, 1936; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1787; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1699; T. Huc, IX, 470; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9647; Marcadé, VI, art. 1561, No. 1; Seriziat *op. cit.*, 171, p. 248; Tessier, *Tr. de la dot*, I, p. 116, No. 78, text și note; Cas. fr. Sirey, 90. 1. 434; D. P. 87. 1. 473; Pand. *Périod.* 89. 1. 88; D. P. 90. 1. 55. — Vezi însă C. Nîmes, Sirey, 61. 2. 417.

(3) *Exemp. tract. de just. univers.*, aforism 17.

(4) Acest text a fost reprodus *suprà*, p. 328. Cpr. Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 1938; Lyon-Caen et Renault, *Tr. de dr. commercial*, I, 253, etc.

apt la exercițiul unui comerț sau unei industrii<sup>(1)</sup>, etc. Asupra acestui punct nu mai rămâne uicio îndoială.

În toate aceste cazuri, și în altele neprevăzute de lege, autorizarea dată de justiție ar fi ineficace și nu va putea dobândi autoritatea lucrului judecat contra femeii<sup>(2)</sup>.

Nu tot astfel înțelege lucrurile Codul italian, când prin art. 1405, partea finală, dispune că înstrăinarea dotei, cu autorizarea justiției, este permisă de câteori există o necesitate sau utilitate evidentă, *nei soli casi di necessità od utilità evidente*.

C. italian.  
Art. 1405.

Singura excepție, pe care o admite atât doctrina cât și jurisprudența, este aceea relativă la deliectele și quasi-deliectele femeii dotale. Când legiuitorul declară fondul dotal inalienabil el înțelege, în adevăr, a nu permite înstrăinarea contractuală, iar nu a sustrage bunurile dotale dela urmărirea terților, care ar fi fost victima unui deliect sau a unui quasi-deliect din partea femeii. Altfel înțeleasă, inalienabilitatea dotală n'ar mai constitui un simplu privilegiu, ci o monstruoasă juridică, după cum foarte bine se exprimă un autor<sup>(3)</sup>.

Deliectele și  
quasi-deliectele  
femeii obligă fondul  
ei dotal.

(1) Cpr. Cas. fr. Sirey, 90. I. 434; D. P. 87. I. 473; T. Hue, IX, 472, p. 562, etc.

S'a decis însă, cu drept cuvânt, că înstrăinarea poate avea loc pentru ea unul din soți sau amândoi să-și poată căuta sănătatea, de oarece prin „alimente” se înțeleg și cheltuelile de boală (*valetudinis impendia*). Vezi Trib. Gorj, *Dreptul* din 1889, No. 14; Trib. Iași, *Cr. judiciar* din 1903, No. 59 (cu observ. noastră) și alte autorități citate, *infra*, în nota 1 dela p. 395, 396. Vezi și tom. X al Coment. noastre, p. 568, nota 1. Mai vezi și consultația ce am dat în favoarea primei case de economie din Iași, publicată în *Dreptul* din 1903. No. 43, p. 354, 355.

Căutarea  
sănătății so-  
ților.

Imobilul dotal poate, de asemenea, fi înstrăinat, cu permisiunea justiției, pentru căutarea sănătății copiilor, asemenea cheltueli intrând în expresiunea generală de *alimente*. Vezi *infra*, p. 396, text și nota 1.

Căutarea  
sănătății co-  
piilor.

(2) Cas. fr., decizie citată *supra*, în nota 1. — În privința nedobândirii autorității lucrului judecat a jurnalelor, prin care se autoriză înstrăinarea sau ipotecarea fondului dotal, vezi tom. VII al Coment. noastre, p. 483, text și nota 2, precum și *infra*, p. 384, text și nota 3.

(3) Guillonard, *Contrat de mariage*, IV, 1937 și 2096. Vezi *supra*,



Excepții dela  
inalienabili-  
tate.

Excepțiile dela regula inalienabilității fondului dotal, sunt convenționale sau legale, ceea ce însemnează că ele rezultă sau din convenția părților, sau din lege.

1<sup>o</sup> Excepțiile dela principiul inalienabilității, care rezultă din voința părților.

**Art. 1252.** — Imobilul dotal poate fi înstrăinat, când înstrăinarea sa este permisă prin contractul de căsătorie. (Art. 5, 1223, 1246, 1248 C. civ. Art. 1557 C. fr.).

Dr. roman.

La Romani, inalienabilitatea eră de esența regimului dotal și de ordine publică; încât părțile nu puteau, prin convenția lor, să deroage dela dânsa: „*Reipublicæ interest mulieres dotes salvas habere, propter quas nubere possunt*“<sup>(1)</sup>.

C. Calimach.

Aceeași soluție eră admisă și în codul Calimach: „Este oprit a se face alcătuiți căsătorești într'acest chip, zice art. 1610, lit. d din acest cod, ca să aibă voe bărbatul a înstrăina lucrurile nemiscătoare ale zestreii“<sup>(2)</sup>.

C. Caragea.  
Controversă.

S'a decis, însă, atât de Curtea de casație, cât și de tribunalul Prahova că, sub codul Caragea, fondul dotal eră din contra alienabil. de câtorci părțile, printr'o anume clauză, permisesse înstrăinarea lui; și aceasta pentru motivul că, în acest cod, niciun text de lege n'ar fi oprind clauza de înstrăinare<sup>(3)</sup>. Această soluție este, după părerea noastră, inadmisibilă, fiindcă pentru ca imobilul dotal să poată fi înstrăinat în virtutea unei clauze convenționale, nu este destul ea legea să nu oprească asemenea clauză, ci trebuie s'o prevadă anume. Or, ea nefiind prevăzută de codul Caragea,

p. 114, 326 și p. 332 urm., etc. precum și trimeterile făcute acolo la volumele noastre anterioare.

(1) L. 2, Dig., *De jure dotium*, 23. 3. — Vezi și L. 1, Dig., *Solutio matrimonii*, 24, 3, unde se zice: „*Dotium causa semper et ubique præcipua est: nam et publicè interest, dotes mulieribus conservari, cum dolutas esse fæminas ad subolem procreandam replendamque liberis civitatem maximè sit necessarium*“. Vezi *suprà*, p. 157.

(2) Vezi și *suprà*, p. 14, text și nota 1.

(3) Vezi Bult. Cas. S-a I, a 1892, p. 868 și *Dreptul* din 1899, No. 55, p. 447.

neapărat că, sub această legislație, trebuie să se aplice principiul din dreptul roman, după care am văzut că soții nu erau liberi de a încuviința înstrăinarea.

Astăzi, inalienabilitatea nu mai este *de esența* regimului dotal, ci numai *de natura* lui <sup>(1)</sup>; ea nu interesează deci ordinea publică, de oarece părțile pot s-o înlăture prin convenția lor (art. 1252) <sup>(2)</sup>. Dr. actual.

Imobilul dotal putând fi înstrăinat de câteori înstrăinarea lui este permisă prin contractul de căsătorie, s'a decis că vânzarea unui asemenea imobil făcută de bărbat, căruia actul dotal îi dă această facultate, este valabilă și opozabilă soției. În asemenea caz, banii dotali devenind proprietatea bărbatului, dacă în contractul matrimonial nu s'a prevăzut întrebuințarea banilor prinși din vânzarea acestui imobil, soția nu are în acest caz, în contra soțului său, decât un drept de creanță, și orice drept al ei asupra imobilului vândut încetează, ea neputându-l revendica dela terțiul achizitor <sup>(3)</sup>. Vânzarea imobilului dotal de către bărbat.

Soții pot, deci, stipula atât alienabilitatea, schimbul <sup>(4)</sup> (art. 1254), cât și ipotecarea fondului dotal, deși art. 1252 nu vorbește despre ipotecă. Această clauză este generalmente admisă, în baza libertății convențiilor matrimoniale (art. 1224). (Argument tras și din art. 16 § ultim C. com., după care imobilul dotal al femeii comerciante nu poate fi înstrăinat *sau ipotecat*, decât după formele prevăzute de codul civil) <sup>(4)</sup>. Stipularea ipotecării fondului dotal. Controversă.

(1) Cpr. Trib. Suceava, *Dreptul* din 1886, No. 18, p. 134.

(2) Vezi tom. XI al Coment. noastre, p. 188. — Rămâne însă bine înțeleasă că nicio clauză din contractul matrimonial n'ar putea conferi femeii dreptul de a înstrăina imobilele sale dotale, fără autorizarea bărbatului, sau a justiției (art. 199, 1224, 1285). Cpr. Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1741.

(3) Cas. rom. Bult. 1900, p. 1147 (decizie la care am luat și noi parte ca consilier).

(4) Vezi, în acest sens, Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1382 urm.; Guillaouard, *Contrat de mariage*, IV, 1942; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1779; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1738 și 1743; Michaux, *Idem*, 1564; Troplong, *Idem*, IV, 3364; P. Pont, *Privil. et hypothèques*, I, 352; Laurent, XXIII, 516; Seriziat, *Régime dotal*, 139, p. 171, 172; Jouitou, *Idem*, I, 285; Colmet de Santerre, VI, 229 bis VI; Aubry et Rau, V, § 537, p. 574,

Cazul când  
femea este  
minoră.

Instrăinarea fondului dotal poate fi stipulată chiar de femea minoră, bine înțeles, cu asistența celor în drept. În asemenea caz, însă, imobilul nu va putea fi instrăinat decât observându-se formele prescise pentru vânzarea bunurilor minorilor<sup>(1)</sup>.

Clauză ex-  
presă.

Pentru aceasta trebuie însă o clauză expresă în contractul matrimonial<sup>(2)</sup>, deși niciun termen sacramental nu este cerut în această privință<sup>(3)</sup>.

Vânzare de  
bună voo.

Instrăinarea, odată permisă, soții n'au nevoie de a recurge la formele vânzării judiciare<sup>(4)</sup>, această formă nefiind prescisă decât în cazurile art 1253.

Interpretarea  
strictă a clau-  
zei de instră-  
inare.

De câteori femea a uzat de facultatea ce-i dă legea, și ea poate să uzeze de această facultate chiar când este minoră, dacă este asistată la întocmirea contractului matrimonial de persoanele în drept (art. 1231)<sup>(5)</sup>, clauza prin care se permite instrăinarea fondului dotal, fiind o derogare dela principiul general, care este inalienabilitatea, este de strictă interpretare<sup>(6)</sup>.

BCU Cluj Central University Library Cluj

text și nota 59; Marcadé, VI, art. 1556, No. IV și 1557, No. 1; T. Hue, IX, 462; Rivière, *Jurisprudence de la Cour de cassation*, 479; Planiol, III, 1546; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9664 urm.; Cas. fr. D. P. 62. 1. 476; Sirey, 63. 1. 5 (cu nota lui Massé); Sirey, 91. 1. 247; D. P. 92. 1. 29; *Pand. Périod.* 92. 1. 241. — *Contrà*: Cas. fr. Sirey, 37. 1. 800; C. București, *Dreptul din 1875*, No. 3, p. 18; Bellot des Minières, *Régime dotal et Communauté d'acquêts*, II, 1312, p. 360 urm., etc.

- (1) Vezi *suprà*, p. 78, text și nota 2 și *infra*, text și nota 5.  
 (2) Cpr. *Pand. fr.*, v<sup>o</sup> *Mariage*, 9652.  
 (3) Cpr. Odier, *Contrat de mariage*, III, 1264; Jouitou, *Régime dotal*, I, 283, p. 308, etc.  
 (4) Jouitou, *op. cit.*, I, 284; *Pand. fr.*, v<sup>o</sup> *Mariage*, 9739. Vezi și consultația ce am dat în această privință, în favoarea d-nei Ecat. de Saint-Angel, născută Catargi, publicată în *Cr. judiciar* din 1903, No. 48, p. 407 urm.  
 (5) Cpr. C. București, *Dreptul din 1881*, No. 78; Cas. fr. *Pand. Chron.* tom. III (anii 1845—1859), 1. p. 63; Sirey, 47. 1. 241; *Pand. fr.*, v<sup>o</sup> *Mariage*, 9601; Benech, *De l'emploi et du remploi de la dot sous le régime dotal*, 83, p. 188 urm.; Michaux, *Contrat de mariage*, 1570, 1571.  
 (6) Cpr. Planiol, III, 1547; *Pand. fr.*, v<sup>o</sup> *Mariage*, 9653 urm.; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1391 urm.; Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1742, p. 487 (ed. a 3-a) și 1751; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1780; Guillouard, *Idem*, IV, 1942; Lau-

În baza acestor principii incontestabile, s'a decis, cu drept cuvânt, că o clauză prin care s'ar permite înstrăinarea fondului dotal, nu atrage, în genere, facultatea de a-l ipoteca. Aici nu se aplică adagiul cunoscut: *Qui peut le plus, peut le moins* (*Non debet cui plus licet, quod minus est non licere*, după cum se exprimă L. 21 Dig., *De diversis regulis juris antiqui*, 50, 17), pentru că ipoteca este, în genere, mai periculoasă decât înstrăinarea directă<sup>(1)</sup>.

Instrăinarea imobil. dotal nu autoriză ipotecarea lui. Controversă.

rent, XXIII, 517; Colmet de Santerre, VI, 229 bis VI; T. Hue, IX, 462, p. 549; Marcadé, VI, art. 1557, No. I; Aubry et Rau, V, § 537, p. 575; Zachariae, *Handbuch des fr. Civilrechts*, III, § 507, pag. 416, text și nota 28 a (ed. Crome); Cas. fr. *Pand. Périod.* 89. 1. 88; Sirey, 89. 1. 153; D. P. 90. 1. 55, etc. „*Eine Klausel dieser Art ist, als eine Ausnahme von der Regel, strictissimæ interpretationis*“, zice Zachariae (*loco supra cit.*).

- (1) Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1879, No. 47, p. 387; C. Galați, *Dreptul* din 1900, No. 16; C. Caen, Sirey, 76. 2. 291; Cas. fr. Sirey, 92. 1. 251; *Pand. fr.*, v<sup>o</sup> *Marriage*, 9670 urm.; *Répert. Sirey*, v<sup>o</sup> *Dot*, 1392; Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1743; Michaux, *Idem*, 1565; Guillouard, *Idem*, IV, 1943; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1781; Planiol, III, 1547; T. Hue, IX, 462; Mourlon, III, 377; Thiry, III, 518; Arutz, III, 901; Colmet de Santerre, VI, 229 bis VI; Marcadé, VI, art. 1557, No. I; Aubry et Rau, V, § 537, p. 575; Zachariae, *Handbuch des fr. Civilrechts*, III, § 507, p. 416, text și nota 31 (ed. Crome). Vezi tom. X al Coment. noastre, p. 556, nota 1 și p. 583, nota 1.—*Contra*: C. București, și Cas. rom. *Dreptul* din 1879, No. 20 și din 1890, No. 40; Bult. S-a I-a, anul 1890, p. 752; Trib. Vlașca, *Cr. judiciar* din 1902, No. 74; C. Galați, *Dreptul* din 1903, No. 39 și *Cr. judiciar* din același an, No. 46 (cu observ. noastră). Vezi, în același sens, inadmisibil după noi, Odier, *Contrat de mariage*, III, 1268, 1269; Trop-long, *Idem*, IV, 3363 urm.; Grenier, *Hypothèques*, I, 33; Seriziat, *Régime dotal*, 140, p. 179 urm., etc.

S'a decis că autorizarea dată soților căsătoriți sub regimul dotal, de a-și ipoteca unul din imobilele lor dotale este specială în acest sens, că nu poate întinde consecințele sale decât asupra imobilului prevăzut în autorizare; așa că, potrivit acestui principiu, creditorul ipotecar care, prin vânzarea imobilului dotal ce i s'a ipotecat, nu s'a acoperit, nu mai poate urmări și altă avere dotală a soților pentru despăgubirea sa. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1910, No. 14, p. 115, care, în motivele sale, se referă la părerea noastră. Vezi, în același sens, Gr. Dumitrescu, *Dreptul* din 1910, No. 13. Mai vezi, tot în

Autorizarea dată pentru ipotecarea unui imobil dotal, nu poate fi întinsă la alte imobile dotale.

Angajarea  
imobil.

S'a decis însă că facultatea de a angaja bunurile dotale, cuprinde pe aceea de a le ipotecă<sup>(1)</sup>.

Schimbul.

Clauza care ar permite femeii de a vinde fondul ei dotal, nu autoriză de asemenea schimbul acestui imobil<sup>(2)</sup>.

Facultatea de  
a înstrăina  
cuprinde  
schimbul.

Facultatea generală de a înstrăina cuprinde însă atât vânzarea cât și schimbul imobilului, pentru că expresiunea „a înstrăina“ cuprinde, în generalitatea sa, toate modurile de strămutare ale proprietății cu titlu oneros. *Facultas alienandi continet et facultas permutandi*<sup>(3)</sup>.

Compromis.  
Controversă.

Facultatea de a face un compromis în privința imobilului dotal sau de a-l ipotecă, nu atrage însă pe aceea de a-l vinde<sup>(4)</sup>, după cum facultatea de a înstrăina imobilul nu autoriză facerea unui compromis<sup>(5)</sup>.

Renunțarea la  
ipotecă.

În Franța se controvează chestiunea de a se ști

acelaș sens. Trib. Iași, *Dreptul* din 1910, No. 50 (cu nota d-lui Gr. Dimitrescu). Vezi și tom. X al Coment. noastre, p. 556, nota 1, *in fine*.

(1) C. Lyon, D. P. 53. 2. 119.

(2) Planiol, III, 1547; Marcadé, VI, art. 1557, No. II; Aubry et Rau, V, § 537, p. 575; Zachariæ, *Handbuch des fr. Civilrechts*, III, § 507, p. 417, text și nota 32 (ed. Crome); Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 1947; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1782; C. Lyon, Sirey, 62. 2. 15; D. P. 62. 2. 187, etc.

(3) Vezi Planiol, *loco cit.*; Zachariæ, *loco supra cit.*; Aubry et Rau, *loco cit.*, § 537, p. 575, nota 64; Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, IV, 1744; Guillouard, *Idem*, IV, 1947; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1782; Troplong, *Idem*, IV, 3400; Odier, *Idem*, III, 1268; Jouitou, *Régime dotal*, I, 288, p. 312; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1417; Cas. fr. Sirey, 32. 1. 623; C. Agen, Sirey, 55. 2. 62, etc.

(4) Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1414; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9683; Benoit, *Tr. de la dot*, I, 216; Baudry et Surville, *op. cit.*, III, 1745; Guillouard, *Idem*, IV, 1946; Aubry et Rau, *loco supra cit.*: Duranton, XV, 480, etc.

(5) Zachariæ, *Handbuch des fr. Civilrechts*, III, § 507, p. 416, text și nota 30 (ed. Crome); Aubry et Rau, *loco supra cit.*; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1409 urm.; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9701 urm.; Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 1945; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1783; Duranton, XV, 481, etc. — *Contra*: Compromisul este o specie de înstrăinare. Troplong, *op. cit.*, IV, 3398; Marcadé, VI, art. 1557, No. II; Mongalvy, *De l'arbitrage*, 274. Cpr. C. Grenoble, Sirey, 46. 2. 519 și alte decizii citate de Planiol (III, 1547).

dacă facultatea de a ipoteca, înstrăina și angaja bunurile dotale, conferă sau nu femeii dreptul de a renunța la ipoteca sa legală <sup>(1)</sup>.

La noi, femeea nu poate nici într'un caz să renunțe, în favoarea bărbatului, la ipoteca sa legală (art. 1281 și 1760), nici chiar atunci când ea s'ar fi obligat la aceasta prin contractul de căsătorie <sup>(2)</sup>, ea putând să renunțe la această ipotecă și la rangul inscripțiunii sale în favoarea terților, numai în cazurile în care însăși legea deroagă dela principiul inalienabilității <sup>(3)</sup>.

În orice caz, simpla clauză prin care se învoeste alienabilitatea fondului dotal, nu conferă facultatea de a înstrăina imobilul nici bărbatului, nici femeii singure, consimțământul ambilor soți fiind necesar în această privință <sup>(4)</sup>.

Consimțământul femeii poate însă fi nu numai expres, dar și tacit <sup>(5)</sup>, și ea ar putea chiar să dea bărbatului, prin contractul de căsătorie, un mandat spre a înstrăina bunurile dotale și a primi prețul acestor înstrăinări <sup>(6)</sup>.

Un simplu mandat de administrație n'ar conferi însă bărbatului dreptul de a înstrăina imobilul dotal <sup>(7)</sup>.

(1) Vezi Pand. fr., v<sup>o</sup> *Marriage*, 9726 urm. Femeea căsătorită sub alt regim decât acel dotal, poate însă renunța în Franța, la ipoteca sa legală, dacă este autorizată conform legii. Vezi Colin et Capitant, *Cours élément. de droit civil français*, II, p. 902, 903 (Paris, 1915).

(2) O asemenea clauză ar distruge, în adevăr, tot efectul protector al regimului dotal. Cpr. Colin et Capitant, *op. cit.*, II, p. 902.

(3) Cpr. C. Craiova (afacere în care am pledat noi înșine împreună cu colegul nostru dela București, d-l G. Naeu). *Dreptul* din 1911, No. 62, pag. 491 (cu observ. noastră). Vezi asupra acestei chestiuni *infra*, explic. art. 1281 și 1760, precum și tom. X al Coment. noastre, pag. 567. text și nota 3. Mai vezi *supra*, p. 30, nota 2 și p. 79.

(4) T. Hue, IX, 462. p. 549; Arntz, III. 901; Thiry, III. 518; Odier, *Contrat de mariage*, III, 1264; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1785; Guillonard, *Idem*, IV, 1951; Michaux, *Idem*, 1569; Zacharié, *Handbuch des fr. Civilrechts*, III. § 507. p. 417, text și nota 29 (ed. Crome); Pand. fr., v<sup>o</sup> *Marriage*, 9741, etc.

(5) Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*, 9742.

(6) Cpr. C. București, *Dreptul* din 1881, No. 78; Cas. fr. D. P. 93. 1. 261; Sirey, 93. 1. 350; T. Hue, IX, 462; Planiol, III, 1549; Guillonard, *op. cit.*, IV, 1952. etc.

(7) Aubry et Rau, V. § 537, p. 577. nota 69; Troplong, *Con*

Lipsa unui mandat.

În lipsa unui mandat de a înstrăina bunurile dotale dat de femeie, vânzarea făcută numai de bărbat ar fi nulă, ca făcută de o persoană fără calitate<sup>(1)</sup>.

Confirm. nulității.

Asemenea nulitate ar putea însă fi acoperită, chiar în timpul căsătoriei, de femeia autorizată conform legei<sup>(2)</sup>.

Confirmarea ar putea să aibă loc și în urma desfacerei căsătoriei prin moartea bărbatului sau divorț<sup>(3)</sup>.

Înstrăinarea pură și simplă.

Soții pot să-și rezerve pur și simplu facultatea de a înstrăina imobilul dotal, fără nicio altă formalitate<sup>(4)</sup>, ceeace, fie zis în treacăt, cam distruge garanțiile regimului dotal, pentrucă banii fiind lucruri fungibile, bărbatul devine proprietarul lor cu îndatorire de a-i restitui la timpul oportun<sup>(5)</sup>.

Clauza de reîntrebuințare (remploi).

De cele mai multeori, soții stipulează un mod de întrebuițare al banilor prinși din înstrăinare, hotărînd de exemplu, că cu acești bani se va cumpăra un alt imobil în locul celui înstrăinat. Asemenea clauză, cunoscută sub numele de clauză de reîntrebuințare (*remploi*), fiind foarte frecventă în convențiile matrimoniale, vom zice câteva cuvinte asupra ei.

Clauza de întrebuițare.

Cât despre clauza, cunoscută sub numele de clauză de întrebuițare (*clause d'emploi*), ne-am ocupat *supră*, p. 204 urm., sub art. 1247 § 1.

*trat de mariage*, IV, 3417; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9747; Cas. fr. Sirey, 39. 1. 840, etc.

(1) Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 1951; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1785; Aubry et Rau, *loco suprâ cit.*, pag. 576, nota 68; Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*, 9741. — Și vânzarea făcută numai de femeie ar fi nulă, prin aplicarea art. 199. Vezi autoritățile citate *suprâ*.

(2) Guillouard, Aubry et Rau, *loco suprâ cit.*; Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*, 9745; Cas. fr., Sirey, 70. 1. 199; D. P. 70. 1. 331, etc.

(3) Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*, 9746.

(4) De câteori contractul matrimonial permite înstrăinarea sau ipotecarea fondului dotal pur și simplu, fără nicio obligație de întrebuițare a banilor, cumpărătorul sau creditorul ipotecar a acestui imobil, ne avînd în specie nicio responsabilitate, nu poate să oblige pe soți a face întrebuițarea banilor, sau a dă cauțiune, ei trebuie să se mărginească a plăti banii, el neavînd calitatea de a pretinde o întrebuițare sau o siguranță pe care contractul matrimonial n'o prescrie. Guillouard, *op. cit.*, IV, 1953; Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*, 9761; Laurent, XXIII, 518; Colmet de Santerre, VI, 229 *bis* III; Aubry et Rau, V, § 537, p. 577, etc.

(5) T. Hue, IX, 463, *ab initio*. Vezi și *suprâ*, p. 261, 262.

**Despre cazul când înstrăinarea fondului dotal  
a fost încuviinţată, sub condiţiunea de a se întrebuiŢă  
banii prinşi din înstrăinare, în cumpărarea unui alt fond.  
(Clauză de reîntrebuiŢare, remploi) <sup>(1)</sup>.**

ReîntrebuiŢarea dotei (*le remploi de la dot*) nu este altă altceva, zice Benech <sup>(2)</sup>, decât cumpărarea de imobile cu preţul provenit din înstrăinarea unui fond dotal, sau înlocuirea imobilului dotal cu un alt imobil, dobândit cu preţul provenit din înstrăinarea primului imobil. Orice *remploi* constituie deci un *emploi*, pe când propoziŢia inversă nu este adevărată. Această întrebuiŢare a banilor proveniţi din înstrăinarea unui fond dotal este permisă; art. 1252 o încuviinţează prin faptul că validează orice clauză care permite înstrăinarea imobilului dotal.

ReîntrebuiŢare. DefiniŢie.

Clauza de reîntrebuiŢare (*remploi*) îşi trage origina sa din vechea jurisprudenŢă a parlamentelor franceze. Ea eră necunoscută la Romani <sup>(3)</sup>, unde bărbatul, cu toate dispoziŢiile restrictive ale Hegeic Julia, *de fundo dotali*, putea

Origina clauzei de reîntrebuiŢare.

(1) ToŢi autorii se ocupă despre această clauză sub art. 1252. Cpr. Planiol, III, 1550 urm.; T. Hue, IX, 463 urm.; Colmet de Santerre, VI, 229 bis II urm.; Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3402 urm.; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1836 urm.; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1749 urm., 1835 urm.; Guillemeau, *Idem*, IV, 1954 urm.; Laurent, XXIII, 518 urm.; Seriziat, *Régime dotal*, 115 urm.; Dépinay, *Idem*, p. 317 urm.; Jouitou, *Idem*, I, 292 urm. Vezi în special asupra acestei materii, pe care legiuitorul o trece sub tăcere, D. de Folleville, *Du remploi sous le régime dotal*, *Revue pratique de droit français*, tom. 39, anul 1875, p. 185 urm.; Benech, *De l'emploi et du remploi de la dot sous le régime dotal*, pag. 169 urm.; Robert, *De l'emploi et du remploi sous le régime dotal*; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9762 urm.; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1441 urm.; Rolland de Villargues, *Répert., Remploi entre époux*; Merlin, *Quest. de droit*, eod. v<sup>o</sup>; Pand. belges, v<sup>o</sup> *Dot*, 538 urm.; Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1557, No. 151 urm., etc.

Bibliografie.

(2) Benech, *op. cit.* în nota precedentă, p. 169.

(3) Clauza de întrebuiŢare, despre care vorbeşte art. 1247 § 1, cunoscută sub numele de *clause d'emploi*, îşi are, din contra, fiinŢă la Romani (L. 21, Dig., *De pactis dotalibus*, 23. 4). Vezi *suprà*, p. 205, nota 2, *in fine*.

Dr. roman.



să prefacă fondul dotal chiar în bani, *ex re in pecuniam*, de câteori această prefacere eră în folosul femeii<sup>(1)</sup>.

Necesitatea  
unei clauze  
expresa.

Pentru ca banii proveniți din înstrăinarea unui fond dotal să fie întrebuințați în cumpărarea unui alt imobil, trebuie ca contractul de căsătorie să cuprindă în această privință o clauză expresă, fără ca să fie însă nevoie de a se întrebuința vreun termen sacramental. Clauza trebuie să nu lese nicio îndoială în privința întrebuințării banilor, pentrucă ea fiind, după cum vom vedea mai la vale, opozabilă terților care vor cumpără imobilul dotal, ei nu trebuie să poată fi induși în eroare<sup>(2)</sup>.

Cheltuiala fe-  
meii.

Întrebuințarea banilor proveniți din înstrăinarea unui fond dotal trebuie să se facă, cu cheltuiala femeii<sup>(3)</sup>, în

Dr. roman și  
dr. nostru an-  
terior.

(1) „*Ita, constante matrimonio, permutari dotem posse dicimus, si hoc mulieri utile sit: si ex pecunia in rem, aut ex re in pecuniam. Idque probatum est. Quod si fuerit factum, fondus vel res dotalis efficitur*”. L. L. 26 și 27, Dig., *De jure dotium*, 23. 3. Vezi și L. 21, Dig., *De pactis dotalibus*, 23. 4. Această soluție eră admisă și în dreptul nostru anterior. Vezi art. 1643 Cod. Calimach și art. 33, partea III-a, capit. 16. C. Caragea, reproduse *supră*, p. 203 și p. 204 nota 1. Vezi și *infra*, p. 373. Cpr. § 13, capit. 33, C. Andr. Donici, citat p. 203, nota 4.

(2) Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 1956; Troplong, *Idem*, IV, 3412; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1751; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1839; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1444 urm.; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9776 urm.; Benech, *op. cit.*, 73, p. 175; Colmet de Santerre, VI, 229 bis III; T. Hue, IX, 463; Aubry et Rau, V, § 537, p. 577, etc.

(3) Întrebuințarea se face, în adevăr, în interesul femeii, iar nu în acel al bărbatului sau al terțiului achizitor. Cpr. Guillouard, *op. cit.*, IV, 1975; Michaux, *Idem*, 1578; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1764; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1846; Troplong, *Idem*, IV, 3428; Marcadé, VI, art. 1557, No. III, D. de Folleville, *Revue pratique*, tom. 39, anul 1875, p. 187, No. 9; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1505; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 10036 urm.; Aubry et Rau, V, § 537, p. 582; Benech, *op. cit.*, 91, p. 210; C. Besançon și Nîmes, D. P. 73. 5. 397; D. P. 73. 2. 189; Sirey, 73. 2. 103. — *Contrà*: C. Caen, care pusese mai întâi cheltuielile întrebuințării în sarcina achizitorului imobilului dotal, și apoi în sarcina bărbatului. Considerentele acestor deciziuni, asupra cărora însăși Curtea din Caen a revenit mai târziu (cpr. Sirey, 56. 2. 129; Sirey, 57. 2. 78), se pot vedea în Guillouard (*loco cit.*). Mai vezi în acest din urmă sens C. Rouen, D. P. 55. 2. 2, etc.

modul indicat prin contractul de căsătorie. Dacă contractul matrimonial este mut în această privință, întrebuițarea va consista în cumpărarea de imobile urbane sau rurale<sup>(1)</sup>.

Un imobil n'ar mai putea, deci, fi înlocuit astăzi prin mobile, sau printr-o ipotecă<sup>(2)</sup>.

Întrebuițarea stipulată prin contractul matrimonial n'ar fi de asemenea îndeplinită, dacă cu banii prinși din înstrăinarea imobilului dotal s'ar plăti datoriile femeii<sup>(3)</sup>, sau s'ar conveni de a se atribui caracterul dotal unui imobil parafernal al ei<sup>(4)</sup>, etc.

În fine, se decide, în genere, că nu se poate considera ca o întrebuițare suficientă constituirea unei rente viagere asupra capului ambilor soți, sau numai asupra capului femeii<sup>(5)</sup>. Constituirea unei rente viagere.

(1) Guillouard, *op. cit.*, IV, 1957, 1958; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1754; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1849; Michaux, *Idem*, 1573; Troplong, *Idem*, IV, 3421; Tessier, *Tr. de la dot*, I, p. 409, 8°; T. Hue, IX, 464; Planiol, III, 1550; Aubry et Rau, *loco cit.*, pag. 178; Benech, *op. cit.*, 89, p. 198.

Imobilul menit a înlocui pe cel dotal ar putea fi situat și în străinătate. Numai atunci aceasta ar fi cu neputință când țara, în care imobilul ar fi situat, n'ar cunoaște principiul inalienabilității; căci femeia nu s'ar putea sustrage dela legea română, care admite inalienabilitatea fondului dotal. Cpr. Baudry et Surville, *op. cit.*, III, 1759; Jouitou, *Régime dotal*, I, 304, p. 341; Vezi și *suprà*, p. 327.

(2) Troplong, *op. și loco supra cit.*; Guillouard, *Idem*, IV, 1961; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1754; Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 9905 urm.; Aubry et Rau, V, § 537, p. 579, etc.

(3) Cpr. Aubry et Rau, V, § 537, pag. 579; T. Hue, IX, 464; Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1762; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1841; Troplong, *Idem*, IV, 3425; Guillouard, *Idem*, IV, 1962; Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 9911 urm.; Marcadé, VI, art. 1557, No. IV, p. 88; C. Pau. D. P. 92. 2. 28. — *Contrà*: Vezi numeroasele decizii, mai cu seamă ale Curților de apel, citate în Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 9911.

(4) Aubry et Rau, *loco cit.*; T. Hue, *loco cit.*; Guillouard, *op. cit.*, IV, 1963; Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 9919; Jouitou, *op. cit.*, I, 305, p. 341; C. Caen, Sirey, 48. 2. 385; D. P. 49. 2. 32, etc.

(5) Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 9921 urm.; Planiol, III, 950; Guillouard, *op. cit.*, IV, 1964; Cas. fr. Sirey, 46. 1. 865; D. P. 46. 1. 332. — *Contrà*: Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3399; C. Caen, Sirey, 48. 2. 134, etc.

unui nou imobil, care înlocuește pe cel înstrăinat. Un imobil, care devine și el dotal, trebuie deci să ia locul celui înstrăinat. Nu este însă nevoie ca noul imobil să fie de felul celui vechiu, dacă contractul matrimonial n'o spune anume. Un imobil rural ar putea, deci, fi înlocuit prin unul urban, și *vice-versa* <sup>(1)</sup>.

Imobilul dobândit în locul celui înstrăinat trebuie să fie nesupus evicțiunii, etc.

Imobilul dobândit în locul celui înstrăinat trebuie să fie la adăpost de orice evicțiune, de orice rezoluțiune, pentru că femeea trebuie să primească echivalentul real al bunului înstrăinat; or, un imobil ipotecat, sau supus unei rezoluțiuni, ori unei evicțiuni eventuale, n'ar îndeplini acest scop. Femeea ar putea, deci, în asemenea caz, să exercite recursul ei contra achizitorului imobilului său dotal <sup>(2)</sup>.

Cazul unei declarații mincinoase.

Declarația mincinoasă făcută de soți, în chitanța dată achizitorului imobilului dotal, că întrebuințarea preserisă prin contractul matrimonial s'a îndeplinit întocmai, n'ar fi opozabilă femeii, însă ar putea să atragă responsabilitatea bărbatului față de terțiul achizitor <sup>(3)</sup>.

Când se poate face întrebuințarea.

Întrebuințarea nu are nevoie de a fi făcută imediat după înstrăinarea fondului dotal; ea poate să aibă loc în tot timpul căsătoriei, și chiar în urma termenului fixat prin contractul matrimonial, dacă acest contract nu dispune contrariul <sup>(4)</sup>.

Anticipație.

Ea ar putea să aibă loc și prin anticipație, până la concurența imobilelor dotale, care vor fi înstrăinate mai în urmă <sup>(5)</sup>.

(1) Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3421, pag. 530; Benech, *op. cit.*, 89, p. 199, etc.

(2) Troplong, *op. cit.*, IV, 3424; Guillouard, *Idem*, IV, 1979; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1845; Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 9926 urm.; Benech, *op. cit.*, 114, p. 255 urm.; Aubry et Rau, V, § 537, p. 582, text și nota 94; Cas. fr. D. P. 84. 1. 23; Sirey, 84. 1. 285, etc.

(3) Cpr. C. Riom, D. P. 92. 2. 547; T. Huc, IX, 464, etc.

(4) Guillouard, *op. cit.*, IV, 1968; Troplong, *Idem*, IV, 3418; Michaux, *Idem*, 1576; T. Huc, IX, 464, p. 552; Aubry et Rau, V, § 537, p. 579, 580; Benech, *op. cit.*, 87, pag. 192; Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 9986; Jouitou, *op. cit.*, I, 299, p. 336; C. Rouen, Sirey, 46. 2. 234; D. P. 49. 2. 39, etc.

(5) Cpr. Cas. fr. D. P. 85. 1. 460; *Pand. Périod.* 90. 1. 445; Sirey, 52. 1. 798; T. Huc, IX, 464, p. 552; D. de Folleville, *op. cit.*, p. 187. No. 10; Guillouard, *op. cit.*, IV, 1974; Benech,

Intrebuințarea poate să aibă loc și în urma separației de bunuri, pentru că această separare nu face să înceteze regimul dotal<sup>(1)</sup>.

Separ. de bunuri.

Dar, dacă întrebuințarea banilor prinși din înstrăinarea fondului dotal se poate face în urma separației de bunuri, nici într-un caz ea nu se mai poate face în urma desfacerii căsătoriei, pentru că atunci nu mai există nici dotă, nici regim dotal<sup>(2)</sup>.

Desfăcerea căsătoriei. Controversă.

În tot timpul căsătoriei, femeea poate însă cere ca bărbatul să facă întrebuințarea prescrisă de contractul matrimonial, și în caz când el n'o poate face sau nu vrea s'o facă, ea poate cere ca justiția s'o autorize pe dânsa a primi

Primirea prețului imobilului vândut, de către femeie.

*op. cit.*, 89, p. 203 urm.; Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 10007; Répert. Sirey, *v<sup>o</sup> Dot.*, 1507 urm.; Baudry et Surville, *op. cit.*, III, 1770, etc.

- (1) Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 1969, 1970; T. Hue, *loco cit.*: Planiol, III, 1551; Seriziat, *op. cit.*, 119, pag. 129 urm.; D. de Folleville, *Revue pratique*, tom. 39, anul 1875, p. 195 urm., No. 21; Aubry et Rau, V, § 537, p. 580, text și notele 84, 85; Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 9988 urm. — Vezi însă Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3419; Benech, *op. cit.*, 88, p. 194 urm.; Jouitou, *op. cit.*, I, 308; Dutruc, *Sépar. de biens*, 432, p. 304. Acești din urmă autori admit întrebuințarea în urma separației de bunuri, numai în cazul când femeea consimte de bună voie; în caz însă când femeea ar voi să-și ia înapoi imobilul înstrăinat, cumpărătorul n'ar putea să se opue, nici chiar oferind de a plăti prețul din nou. Această soluție este însă, după părerea noastră, inadmisibilă, pentru că separația de bunuri nu face să înceteze regimul dotal, ci numai administrația bărbatului, care trece la femeie (art. 1265). Nu vedem, deci, pentru ce femeea n'ar putea fi obligată a primi o plată, pe care bărbatul trebuia s'o primească înainte de separare. Scopul întrebuințării fiind de a împiedica risipirea prețului imobilelor femeii, acest scop este atins atât în urma cât și înaintea separațiunei. Cpr. Guillouard, *op. cit.*, IV, 1970; Aubry et Rau, *loco cit.*, nota 85; Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 9990, etc.

- (2) T. Hue, IX, 464; Planiol, III, 1551; Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 580; Troplong, *op. cit.*, IV, 3419; D. de Folleville, *op. cit.*, p. 190 urm., No. 17 urm.; Michaux, *Idem*, 1577; Guillouard, *Idem*, IV, 1972; Jouitou, *op. cit.*, I, 307; Benech, *op. cit.*, 88; Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 9998 urm. — *Contrà*: Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 1844; Seriziat, *op. cit.*, 119, p. 129 urm. Vezi și deciziile citate în Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 9992.

prețul imobilului înstrăinat și a face ea însăși întrebuințarea pe care n'o face bărbatul<sup>(1)</sup>.

Confirm. înstrăinării.

În urma desfacerei căsătoriei, ea poate să ceară dela bărbat restituirea prețului, în care caz ea confirmă înstrăinarea<sup>(2)</sup>.

Responsab. bărbatului, care nu face întrebuințarea.

Dacă bărbatul nu face întrebuințarea la care îl obligă contractul matrimonial, el nu datorește numai restituirea prețului<sup>(3)</sup>, dar poate fi condamnat și la daune către femeie<sup>(4)</sup>, refuzul său autorizând chiar, după unii, pe aceasta din urmă a cere separarea de patrimonii<sup>(5)</sup>.

Anul. înstrăinării imobilului dotal.

Lipsa facerei întrebuințării, sau nefacerea ei în condițiile preserise de contractul matrimonial, ori facerea ei în mod neregulat, necomplet sau defectuos, autoriză pe femeie a cere, în urma separației de bunuri sau în urma desfacerei

(1) Guillaouard, *op. cit.*, IV, 1976; T. Hue, IX, 465; Aubry et Rau, V, § 537, p. 578; C. Caen și Cas. fr. D. P. 52. 2. 226; Sirey, 52. 2. 182; D. P. 53. 1. 120; Sirey, 53. 1. 151. — Întrebuințarea poate fi cerută și de achizitorul imobilului dotal, pentru că, după cum vom vedea mai la vale, responsabilitatea sa este în joc.

(2) Cpr. Planiol, III, 1554.

Responsab. bărbatului.

(3) Bărbatul, care a neglijat de a face întrebuințarea preserisă de contractul matrimonial, răspunde pentru întregul imobil înstrăinat, chiar dacă n'ar fi tras niciun folos personal din această înstrăinare. C. Lyon, *Pand. Périod.* 87. 2. 39; *Pand. fr.*, v<sup>o</sup> *Mariage*, 10042, etc.

(4) Guillaouard, *op. cit.*, IV, 1977; T. Hue, *loco cit.*; Aubry et Rau, *loco cit.*; *Pand. fr.*, v<sup>o</sup> *cit.*, 10040 urm.; Jouitou, *Régime dotal*, I, 310; Cas. fr. Sirey, 62. 1. 199; D. P. 61. 1. 335; C. Toulouse, Sirey, 71. 2. 113; D. P. 72. 2. 54. — Bărbatul n'are însă nici o responsabilitate când a luat toate măsurile convenite pentru facerea întrebuințării și când nerealizarea acestei întrebuințări se datorește unor împrejurări pe care el n'a putut să le împiedice. Cas. fr. D. P. 92. 1. 185; *Pand. Périod.* 93. 1. 113; Sirey, 94. 1. 458; T. Hue, IX, 465, *in fine*, etc.

(5) Rolland de Villargues, *Répert.* v<sup>o</sup> *Remploi entre époux*, 99; Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 2099. Cpr. *Pand. fr.*, v<sup>o</sup> *cit.*, 10050. Am văzut, însă *suprà*, p. 211, 212, text și nota 1, și vom mai avea încă ocazia de a spune că, după părerea generală, lipsa de întrebuințare din partea bărbatului nu conferă, în genere, femeii dreptul de a cere separația de bunuri. Vezi *infra*, rubrica: *Cauzele care pot să provoace din partea femeii separarea de bunuri*.

căsătoriei, anularea înstrăinării imobilului dotal<sup>(1)</sup>, pentru că această înstrăinare eră, în specie, condițională și condiția nu s'a îndeplinit. (Cpr. și art. 1255<sup>(2)</sup>).

Femeea nu va fi însă obligată a restitui prețul vânzării, decât atunci când s'ar stabili că s'a folosit personal de acest preț (art. 1164 C. civ.)<sup>(3)</sup>.

Art. 1164.

S'a decis chiar că femeea, în loc de a cere anularea înstrăinării, ar putea cere din nou plata prețului imobilului său dotal, fiindcă cumpărătorul nu s'a liberat în mod valid, plătiind banii fără a se asigura de întrebuințarea lor<sup>(4)</sup>.

Cererea din nou a prețului.

Toate acestea dovedesc un lucru, pe care nimene nu-l contestă, și anume: că terții care cumpără un imobil dotal cu al cărui preț urmează a se dobândi altul, sau al cărui preț are a se depune la casa de consemnații<sup>(5)</sup>, sunt obli-

Supravegherea întrebuințării banilor.

(1) În asemenea caz terțiul evins, fiind de rea credință (art. 486, 487), va restitui și fructele percepute de dânsul. Guillouard, *op. cit.*, IV, 1986; Benech, *op. cit.*, 101, p. 231; Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 10094, etc.

(2) Planiol, III, 1553, 1554; Guillouard, *op. cit.*, IV, 1979; Trop-Long, *Idem*, IV, 3401; Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 582; Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 10058; T. Hue, IX, 467; Dépinay, *Régime dotal*, p. 218, 219. Cpr. Cas. rom. Bult. S-a I-a, 1880, p. 245; C. Iași, *Dreptul* din 1895, No. 34. În caz de o întrebuințare frauduloasă sau fictivă, anulată ca atare de justiție, jurisprudența recunoaște femeii dotale o acțiune solidară contra tuturor părților care au participat la fraudă. Cpr. Cas. fr. Sirey, 94. I. 489. Această solidaritate, criticată de unii autori în Franța (v. T. Hue, VII, 313 urm.), este formal admisă de legiuitorul nostru prin art. 1003 C. civ., împrumutat dela codul italian (art. 1156). Vezi asupra acestui text, tom. V al Coment. noastre, p. 489 urm. precum și Cas. rom., Bult. 1913 p. 1224. În virtutea art. 1003 C. civ., zice această decizie, când delictul sau quasi-delictul este imputabil mai multor persoane, aceste persoane sunt ținute solidar pentru despăgubiri. Mai vezi asupra întrebuințărilor frauduloase sau fictive, Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1780 urm.

(3) C. Iași, *Dreptul* din 1895, No. 34, p. 282.

(4) Cpr. Planiol, III, 1553, *in fine*, și deciziile citate de acest autor. Vezi și Thiry, III, 518, 1<sup>o</sup>; Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 10116 și autoritățile citate acolo; Trib. Narbonne, D. P. 99. 2. 157, etc.

(5) Cpr. C. Craiova, *Dreptul* din 1899, No. 70. — Dacă, în contractul matrimonial se zice că bărbatul poate înstrăina el singur imobilul dotal, când va crede de cuviință, iar suma ce va prinde din vânzare va fi dotală, atunci el devine proprietarul prețului, în baza art. 1245 C. civ., și este obligat

gați a supraveghea facerea întrebuințării, dacă nu voesc să fie supuși acțiunii recursorii din partea femeii<sup>(1)</sup>.

Cumpărătorul imobilului dotal, văzând că întrebuințarea prescrisă prin contractul de căsătorie nu se face, poate, deci, să refuze de a plăti prețul în mâinile bărbatului și să-l depue la casa de consemnații<sup>(2)</sup>. Această consemnare va face ca dobânda să nu mai curgă în contra lui, însă nu-l descarcă de obligația de a supraveghea întrebuințarea care se va face mai în urmă<sup>(3)</sup>.

Responsabilitatea terțiului, care a cumpărat imobilul dotal al femeii, n'ar încetă decât în baza unei clauze exprese a contractului matrimonial, care ar scuti pe terții de orice responsabilitate<sup>(4)</sup>. În lipsa unei asemenea clauze, responsabilitatea terțiului n'ar încetă, nici chiar dacă el ar fi cumpărat imobilul dotal la licitație publică<sup>(5)</sup>.

a restitui această sumă în cazurile prevăzute de lege. C. Craiova, *Dreptul loco cit.*

- (1) Vezi Planiol, III, 1555; Thiry, III, 518, 1<sup>o</sup>; Laurent, XXIII, 519, 520; Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 1838; Guillaouard, *Idem*, IV, 1980; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1775; Troplong, *Idem*, IV, 3404 urm.; Colmet de Santerre, VI, 229 bis IV; Jonitou, *op. cit.*, I, 311 urm.; Dépinay, *Régime dotal*, p. 219; Vigié, III, 574; Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 583; Benech, *op. cit.*, 115, pag. 267 urm.; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1537 urm. și v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 188 urm.; Marcadé, VI, art. 1557, No. III, și toți autorii; Cas. fr. D. P. 99. 1. 557; Sirey, 99. 1. 222; Trib. Narbonne, D. P. 1899. 2. 557. Vezi și *suprà*, p. 55. Încât privește clauza *d'emploi*, vezi *suprà*, p. 212.
- (2) Vezi Cas. rom. Bult. S-a I-a, 1877, p. 347; C. Iași, *Dreptul* din 1895, No. 34; C. Limoges, D. P. 53. 2. 5; Sirey, 52. 2. 592. Cpr. și Cas. fr. D. P. 94. 1. 295 (soluție admisă în privința clauzei *d'emploi* stipulată sub regimul comunității).
- (3) Guillaouard, *op. cit.*, IV, 1981; Dépinay, *op. cit.*, p. 231, 232; Aubry et Rau, V, § 537, p. 583; C. Caen, D. P. 74. 5. 426, No. 7. — *Contra*: Benech, *op. cit.*, 60, pag. 148; Duranton, XV, 486.
- (4) Cpr. T. Hue, IX, 466. p. 554; Planiol, III, 1557; Pand. fr., n<sup>o</sup> *cit.*, 10132 urm.; C. Bordeaux, Agen și Paris, Sirey, 90. 2. 154; D. P. 90. 2. 24; D. P. 91. 2. 331; Sirey, 93. 2. 6; D. P. 92. 2. 392. Cpr. și Cas. fr. Sirey, 93. 1. 471. Vezi și *suprà*, p. 212.
- (5) Jonitou, *Régime dotal*, I, 312; Cas. fr. Sirey, *Recueil général*

Depunerea  
prețului la  
casa de con-  
semnații de  
achizitorul  
imobilului.

Cazurile când  
responsab.  
terțiului achi-  
zitor încetă.  
tează.

O declarație mincinoasă a soților, prin care s'ar spune că întrebuițarea a fost făcută, pe când, în realitate, ea n'ar fi avut loc, nu acopere, de asemenea, responsabilitatea terțiului; el nu este pus la adăpost de orice răspundere decât prin existența unei întrebuițări efective <sup>(1)</sup>.

Declarația mincinoasă a soților.

Dacă terțiul este evins, sau obligat să plătească prețul din nou, el are recurs contra bărbatului din a căruia neglijență el suferă. S'a decis chiar că terțiul are drept de a cere ca el să fie subrogat în ipoteca legală pe care femeia o are asupra bunurilor bărbatului său <sup>(2)</sup>.

Recursul terțiului contra bărbatului.

Am văzut *suprà*, p. 366, 367 că, în urma desfacerei căsătoriei sau separației de patrimonii, femeia are o acțiune utilă în contra terțiilor spre a cere anularea vânzării imobilului ei dotal, de câteori nu s'a făcut întrebuițarea preserisă prin contractul matrimonial.

Dreptul femeii de a cere anul. vânzării.

Curtea din Grenoble a decis că asemenea acțiune nu aparține bărbatului, pentrucă el fiind în culpă de a nu fi făcut întrebuițarea, n'ar putea invoca propria sa neglijență spre a sili pe terțiul achizitor a plăti prețul din nou, sau a restitui imobilul dotal cumpărat de dansul <sup>(3)</sup>. Curtea uită însă că, în timpul căsătoriei, bărbatul reprezintă pe femeie și că aceasta din urmă are, necontestat, acțiunea în anulare. Trebuie, deci, să admitem și pentru bărbat exercițiul acestei acțiuni. (Cpr. art. 1255) <sup>(4)</sup>.

Dreptul bărbatului de a cere anularea. Controversă.

*des lois et des arrêts (Sirey)*, tom. IX (anii 1828—1830), I, p. 578. — *Contrà*: T. Huc, IX, 466, p. 554.

În orice caz, faptul că, în momentul vânzării sau plăței prețului, bărbatul eră solvabil, nu micșorează întru nimic responsabilitatea terțiului. Joutou, *op. cit.*, I, 313, p. 351; C. Agen, Sirey, 32. 2. 288.

(1) Cpr. Planiol, III, 1555. *in fine*; C. Riom, D. P. 92. 2. 547.

(2) Cpr. Cas. fr. Sirey, 89. 1. 121; D. P. 90. 1. 71; Planiol, III, 1558, etc.

(3) Vezi D. P. 65. 2. 205; Sirey, 66. 2. 137 (cu nota lui Labbé în sens contrar). Cpr. în acelaș sens, Aubry et Rau, V, § 537, p. 582; Benech, *op. cit.*, 106, p. 237 urm.; Tessier, *Tr. de la dot.* I, pag. 403; Merlin, *Quest. de droit*, v<sup>o</sup> *Remploi*, § VIII, p. 667 urm.

(4) Vezi, în acest din urmă sens, Planiol, III, 1553; Guillaouard, *Contrat de mariage*, IV, 1978; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 10055 urm.; Labbé, nota în Sirey, 66. 2. 137, etc.



Efectele întrebuințării.

Ne-a mai rămas, pentru a termina această grea materie, să ne întrebăm care sunt efectele întrebuințării, în urma îndeplinirii ei.

Plata prețului.

Terțiul, care a cumpărat imobilul dotal al femeii, nu mai poate, de bună seamă, să refuze plata prețului, fiindcă condițiunea care putea să întârzie exigibilitatea lui s'a îndeplinit.

Neadmit. recursului femeii.

Un alt efect al îndeplinirii întrebuințării este de a face orice recurs imposibil din partea femeii, atât în contra bărbatului, cât și în contra terților achizitori (1).

Pierderea caracterului dotalității a imobilului vândut și dobândirea acestui caracter de imobilul dobândit în locul celui înstrăinat.

În fine, imobilul vândut pierde caracterul dotalității în mâinile terților achizitori; pe când acel dobândit în locul celui înstrăinat devine, din contra, proprietatea femeii, cu toate caracterele dotalității. El nu poate, deci, fi urmărit de creditorii femeii (2), însă poate fi înstrăinat din nou de bărbat, sub condiția ca din banii prinși din această vânzare să se cumpere un nou imobil, care va fi tot dotal, și așa mai departe, afară de cazul când contractul matrimonial ar prevedea anume ca imobilul să nu mai poată fi înstrăinat (3).

Deoseb. între clauza de reîntrebuințare și cea de întrebuințare.

În această privință, clauza de reîntrebuințare (*remploi*) se deosebește de cea cunoscută sub numele de întrebuințare (*emploi*) (art. 1247, § 1); căci de câteori dota femeii consistă în bani, și bărbatul este obligat a-i întrebuința în cumpărare de imobile, această întrebuințare odată îndeplinită, imobilul dobândit devine dotal și, de astădată, nu mai poate fi înstrăinat decât în cazurile excepționale admise de lege (art. 1250, 1253) (4).

Un autor, Seriziat, arată foarte bine motivele acestei deosebiri:

(1) Cpr. Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 10014 urm.

(2) Cpr. Trib. Chambéry, Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*, 10018.

(3) Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 9042 și 10026 urm.; Planiol, III, 1552; Laurent, XXIII, 520; Aubry et Rau, V, § 537, p. 583; Guillaouard, *Contrat de mariage*, IV, 1987; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1772; Troplong, *Idem*, IV, 3430; Benech, *op. cit.*, 95, p. 220; Tessier, *Tr. de la dot.*, I, p. 407; Seriziat, *Régime dotal*, 125, pag. 138; Cas. fr. D. P. 70. 1. 85; Sirey, 70. 1. 285. — Vezi însă Rodière et Pont (*Contrat de mariage*, III, 1852), care se contrazice cu cele spuse la No. 1843 din acelaș volum.

(4) Vezi *suprà*, p. 207, text și nota 1.

„Lorsque la dot de la femme consiste en capitaux et qu'il y a eu obligation imposée au mari d'en faire un emploi immobilier, cet emploi accompli, l'héritage acheté devient dotal et ne pourra plus être aliéné que suivant les exceptions posées par les art. 1556 et suiv. (art. 1250, 1251 și 1253 C. civ. rom.). La stipulation insérée au contrat a pour but unique de transformer la nature de la dot, et de la rendre immobilière de mobilière qu'elle était; mais cette stipulation ne confère pas le pouvoir d'aliéner; elle ne règle rien à cet égard; d'où il suit que la conversion voulue étant accomplie, tout est consommé. Il ne reste plus de disposition dérivant du contrat qui déroge au droit commun; on demeure donc sous son empire, et il n'est plus permis de s'écarter de la règle de l'inaliénabilité. Il n'en est pas de même quand la dot de la femme consistait originairement en immeubles et que la vente en a été permise sous la condition d'un remploi. A moins qu'il ne résulte des termes du contrat de mariage une restriction positive, il n'existe point de raison pour considérer le droit des époux comme étant épuisé par une première vente et une première acquisition. L'aliénation du fond dotal a été permise sous une condition; pourvu que cette condition se réalise, l'aliénation devient licite. C'est une exception de plus ajoutée à celles que le législateur a introduites; et chaque fois que l'on se retrouvera dans le cas prévu, la même faculté doit renaître. Le second immeuble a pris la place de celui auquel il se trouve substitué; dès-lors il est soumis à la disposition qui le concernait et, par conséquent, il peut être aliéné de la même manière“ (1).

Motivole  
acestei deose-  
biri.

Dacă imobilul dobândit prin îndeplinirea clauzei de întrebuițare valorează mai mult decât imobilul înlocuit, el nu devine dotal decât până la concurența sumei ce trebuia întrebuițată; căci altfel soții ar putea în infinit să mărească dota în detrimentul averii parafernale (2).

Cazul când  
imobilul do-  
bândit valo-  
rează mai mult  
decât cel în-  
locuit.

În orice caz, de câteori prețul noului imobil, dobândit prin întrebuițarea banilor proveniți din vânzarea primului imobil, n'a fost plătit în întregimea lui, vânzătorul păstrează asupra acestui imobil privilegiul său (art. 1737, 1<sup>o</sup>), în virtutea căruia el poate să-l urmărească. Drepturile femeii asupra acestui nou imobil nu sunt, deci, definitive decât atunci când vechiul său proprietar, vânzătorul, a fost

Art. 1737, 1<sup>o</sup>.

(1) Seriziat, *op. cit.*, 125. Cpr. Benech, *op. cit.*, 95, p. 220, 221.

(2) Cpr. C. Montpellier și Trib. Grenoble, D. P. 95. 2. 434; *Pand. Périod.* 95. 2. 243, nota a; D. P. 96. 2. 348; Planiol, III, 1552, etc.

plătit în totul <sup>(1)</sup>. Acest punct n'a suferit niciodată vreo îndoială atât în doctrină cât și în jurisprudență.

Cazul când dota consistă în efecte publice, care urmează a fi înlocuite printr'un imobil.

Ne-am ocupat până acum despre clauza de întrebuințare, când dota este imobiliară. Se poate însă întâmpla ca dota să consistă în rente de ale Statului, sau în alte efecte publice, și ca părțile să nu fi permis înstrăinarea acestor valori decât sub îndatorirea pentru soți de a întrebuința prețul lor la cumpărarea unui imobil, care să devie dotal. Prin această clauză părțile au stipulat inalienabilitatea dotei mobiliare, imobilizând-o <sup>(2)</sup>, și asemenea clauză este perfect validă <sup>(3)</sup>.

Nu ne vom întinde însă asupra clauzei de întrebuințare a dotei mobiliare, cu atât mai mult că despre această chestiune ne-am mai ocupat sub art. 1247 § 1, p. 203 urm., ci ne vom mărgini a trimite la autorii care o tratează cu oarecare detalii <sup>(4)</sup>.

## 2<sup>o</sup> Excepțiile dela principiul inalienabilității, care rezultă din lege.

Dr. roman.

La Romani, dota putea fi restituită femeii pentru ca ea să se poată hrăni și să poată hrăni pe ai săi; pentru a dobândi un fond care îi convenea; pentru a da alimente tatălui său exilat sau surgunit într'o insulă; pentru a-și ajuta bărbatul, frații și surorile, la caz de nevoe <sup>(5)</sup>, sau copiii născuți din altă căsătorie; pentru a-i răscumpăra dela vrăjmași: „*ut liberis ex alio viro egentibus, aut fra-*

(1) Cpr. Planiol, III, 1552, *in fine*; Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 10021; C. Aix și Montpellier, D. P. 94. 2. 286; Sirey, 94. 2. 72; Pand. Périod. 95. 2. 22; D. P. 95. 2. 434; Trib. Le Havre, Pand. Périod. 1900. 2. 76. Vezi și *suprà*, p. 207.

(2) Imobilizarea dotei mobiliare, precum și inalienabilitatea ei afectează bunurile dotale numai pe timpul cât ține căsătoria. Vezi *suprà*, p. 336, nota 4.

(3) Vezi *suprà*, p. 262, nota 1; p. 300, text și nota 4 și *infrà*, explic. art. 1249, pag. 443, 444, text și nota 1.

(4) Cpr. Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1853 urm.

(5) „*Manente matrimonio, non perditur uxori ob has causas dos reddi potest, ut sese suosque alat, ut fundum idoneum emat, ut in exilium, vel in insulam relegato parenti præstet alimonia, aut ut egentem virum, fratrem, sororemve sustineat*“.  
L. 73 § 1, Dig., *De jure dotium*, 23. 3.

tribus, aut parentibus consuleret, vel ut eos ex hostibus redimeret" (1); pentru a-și plăti datoriile, *ut res alienum solvat*, dacă aceste datorii erau anterioare căsătoriei, sau contractate fără fraudă în timpul căsătoriei (2).

În fine, de câteori dota consistă într-o casă dărăpănată, care amenință ruină, și bărbatul nu voia sau nu putea să dea cauțiunea cerută de vecin spre a-l garanta de daunele eventuale ce i-ar fi putut pricinui căderea casei (3), acest vecin eră pus în posesiunea imobilului și putea deveni proprietarul lui (4).

După art. 1641 din codul Calimach, zestrea putea fi înstrăinată pentru următoarele pricini: 1<sup>o</sup> pentru plata datoriilor femeii; 2<sup>o</sup> pentru cumpărarea de moșii aducătoare de mai bun venit; 3<sup>o</sup> pentru ca femeea să hrănească pe copiii ei dela alt bărbat, pe părinții, frații și surorile ei, când aceștia nu aveau cele trebuitoare traiului vieții; sau să răscumpere pre aceștia, sau alte rudeni ale ei din robie, sau să-i scoată din mâna tâlharilor, sau din închisoare (5).

În fine, știm că după art. 1643 din acelaș cod, zestrea putea, în timpul căsătoriei, fi prefăcută, cu învoirea femeii.

(1) L. 20, *in medio*, Dig., *Soluto matrimonio*, 24. 3.

(2) Cpr. L. ultimă (85), Dig., *De jure dotium*, 23. 3 și L. 20, Dig., *Soluto matrimonio*, 24. 4.

(3) Vezi asupra acestei cauțiuni (*damni infecti*), tom. V al Comment. noastre, pag. 580. — Tot acolo se discută și chestiunea controversată de a se ști dacă acțiunea *damni infecti* mai este sau nu admisibilă astăzi. Cpr. art. 908 C. german. Iată cum se exprimă acest din urmă text: „De câteori un imobil este în pericol de a fi dăunat prin dărâmarea unei clădiri sau a unei lucrări legată cu un fond vecin, sau prin deslipirea unor părți a acestei clădiri sau a acestei lucrări, proprietarul poate cere ca acela care ar fi responsabil de dauna pricinuită, să ieă măsurile necesare de siguranță“: (*so kann der Eigentümer von demjenigen, welcher für den eintretenden Schaden verantwortlich sein würde, verlangen, dass er die zur Abwendung der Gefahr erforderliche Vorkehrung trifft*).

(4) „*Interdum lex Julia de fundo dotali cessat, si ob id, quod maritus damni infecti non cavebat, missus sit vicinus in possessionem dotalis prœdii, deinde jussus sit possidere. Hic enim dominus vicinus fit: quia hæc alienatio non est voluntaria*“.

L. 1, Pr., Dig., *De fundo dotali*, 23. 5.

(5) Vezi legea romană citată *suprà*, text și nota 1.

Cauțiunea  
damni infecti.

C. Calimach.  
Art. 1641.

C. Calimach.  
Art. 1643.

Acț. damni  
infecti.

C. german.  
Art. 908.

din lucruri în bani, *ex re in pecuniam*, sau din bani în lucruri, când această prefacere eră spre folosul ei, *si hoc mulieri utile sit* <sup>(1)</sup>.

C. Andr. Donici. „Când este spre folosul femeii, zice Andr. Donici (§ 13, capit. 33), atuncea și din bani în lucruri se pot preface, cum și din lucruri în bani la darea zestrei“.

Critica C. Calimach. Este însă de observat că, în toate aceste cazuri, soții neavând niciun control, puteau să-și cheltuiască dota, pretextând numai un motiv legal. Eră destul ca bărbatul să invoace unul din motivele legale, pentru ca să nu aibă nicio răspundere. „Pentru pricinile pomenite în paragraful de mai sus, zice art. 1642 din codul Calimach, și bărbatul, dacă eu primirea femeii au cheltuit, ori au înstrăinat parte din zestre, sau și toată zestrea, nu se învinovățește în urmă despre aceasta“.

Cu un asemenea sistem la ce mai folosea inalienabilitatea, dacă ea putea fi înlăturată prin simpla voință a părților? Sistemul legii actuale este deci cu mult preferabil, pentrucă, de bine de rău, soții găsesc o garanție în autorizarea justiției.

C. Caragea. De aceea, această autorizare eră cerută și în codul Caragea. Iată, dispozițiile acestui cod: „Muerea, când va voi să-și pue la cîn politicesc pre bărbatul său, sau când va voi să desrobească, ori să scoată dela închisoare, ori să tămăduiască pre el, ori pre copilul ei, ori să mărite vr'o copilă a sa, este volnică să vândă lucrul de zestre al ei *prin adeverirea judecâței*“ (art. 34, partea III-a, capit. 16). În fine, art. 15 din acelaș cod (*loco cit.*) adaogă: „că mama este slobodă să înzestreze fata cu zestrea sa“ <sup>(2)</sup>.

Dreptul actual. În dreptul actual, cazurile excepționale în care imobilul dotal poate fi înstrăinat, adecă: atât dăruit, vândut cât și ipotecat, sunt prevăzute de art. 1250, 1251 și 1253. Iată cum se exprimă aceste texte:

(1) L. L. 26, 27, Dig., *De jure dotium*, 23. 3; L. 21, Dig., *De pactis dotalibus*, 23. 4. Vezi *supră*, p. 203, 361, 362. Cpr. Cas. rom. Bult. S-a I, 1886, p. 509. Vezi și art. 33 C. Caragea (partea III-a, capit. 16).

(2) Cpr. Trib. Ilfov și C. București, *Cr. judiciar* din 1892, No. 12, p. 10 și *Dreptul* din 1884, No. 40. Vezi și *supră*, p. 223.

**Art. 1250.** — Femeea poate, observând formalitățile prescrise prin art. precedent (1), să *dă* (2) imobilul său dotal:

1° Pentru căpătuirea copiilor săi dintr'o căsătorie anterioară:

2° Pentru căpătuirea copiilor comuni ambilor soți. (Art. 186, 199, 201, 1251 C. civil. Art. 1555, 1556 C. fr.).

**Art. 1251.**—Când femeea înstrăinează o avere dotală cu permisiunea justiției, în caz de refuz de autorizare din partea bărbatului, acesta conservă de drept folosința lucrului înstrăinat. (Art. 199, 201, 1250 C. civil. Art. 1555 partea finală C. fr.).

**Art. 1253.** — Imobilul dotal poate, asemenea, *consimțând femeea* (3), a se înstrăina cu permisiunea justiției și după formele vânzărilor publice:

(1) Adecă cu autorizarea bărbatului, sau permisiunea justiției. Vezi *infra*, p. 378, nota 2.

(2) Cuvântul a *dă*, care figurează în art. 1250, este luat în sens de orice înstrăinare, după cum dovedese art. 1251 și 1253. Prin urmare, a *dă* înseamnă aici nu numai a vinde, dar și a *ipotecă*, a *zalogi*, după cum se exprimă codul Caragea. Cpr. Planiol, III, 1559; T. Hue, IX, 461 și 470; Laurent, XXIII, 523; Aubry et Rau, V, § 537, p. 585 și 592; Vigic, III, 548; Seriziat, *op. cit.*, 152, p. 205 urm.; Joutou, *op. cit.*, I, 240; Dépinay, *op. cit.*, p. 236, 237; Marcadé, VI, art. 1555, 1556, No. IV, p. 67; Tessier, *Tr. de la dot*, I, p. 379; Duranton, XV, 492; Pand. fr., v° *Mariage*, 10279 urm., 10353 urm.; Répert. Sirey, v° *Dot*, 1695 urm. și 1745 urm.; Guillaud, *Contrat de mariage*, IV, 2000, 2009; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1706, 1711; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1704, 1806; Troplong, *Idem*, IV, 3352; Odier, *Idem*, III, 1284, p. 257. Jurisprudența este tot în acest sens. Vezi D. P. 89. 2. 111; Sirey, 89. 2. 166; D. P. 91. 1. 264; Sirey, 91. 1. 62. Cpr. Cas. rom. Bult. S-a I-a, 1881, consid. dela pag. 903; Bult. 1885, consid. dela p. 238; C. București, *Dreptul* din 1879, No. 39, p. 325 și din 1884, No. 63, consid. dela p. 510, coloana 2. Cpr. și C. Iași, *Dreptul* din 1897, No. 34 (ultimul considerent).—Vezi însă Colmet de Santerre, VI, 228 *bis* IV; Tailhade, nota în Sirey, 57. 2. p. 658 urm. (asupra unei decizii în sensul de mai sus al Curții din Pau). În sensul părerii lui Colmet de Santerre și a lui Tailhade, că cuvântul „a *dă*”, care se vede în art. 1250, n'ar cuprinde facultatea de a vinde și a *ipotecă* imobilul dotal, s'au pronunțat mai multe Curți de apel, ale căror decizii sunt citate în Pand. fr., v° *cit.*, 10277—10278 și în Répert. Sirey, v° *Dot*, 1693 și 1694. Vezi, în acest din urmă sens, C. București, *Dreptul* din 1875, No. 3. Vezi și *infra*, p. 332, text și nota 3.

(3) Cuvintele: „*consimțând femeea*” lipsese din textul fr. Ele sunt,

1<sup>o</sup> Spre a scoate dela închisoare pe bărbat sau pe femei;

2<sup>o</sup> Spre a procură alimente familiei în cazurile prevăzute prin art. 185, 187 și 188 dela titlul despre căsătorie;

3<sup>o</sup> Spre a plăti datoriile femeii sau ale celor ce au constituit dota, când acele datorii au dată anterioară<sup>(1)</sup> căsătoriei (art. 1171, 1182 C. civ.);

4<sup>o</sup> Spre a face reparații mari neapărate pentru conservarea imobilelor<sup>(2)</sup> dotale (art. 546, 1243 C. civ.);

5<sup>o</sup> În fine, când acel imobil se stăpânește în indiviziune cu alții și este recunoscut că nu se poate împărți (art. 736, 1388 urm. C. civ.);

În caz când licitațiunea pentru cauza aici expresă ar fi convocată de o a treia persoană, în puterea art. 728 și 1388, consimțământul femeii pentru înstrăinarea imobilului dotal nu este neapărat<sup>(3)</sup>.

În adevăr, inutile și cuprind chiar o inexactitate; căci imobilul dotal fiind al femeii, ea trebuie să-l înstrăineze, bărbatul neputând să-l vândă sau să-l ipotecheze fără concursul ei. Cpr. Marcadé, VI, art. 1558, No. VI, în fine, p. 79. Vezi și *infra*, p. 383, nota 2.

Deoseb. de  
redacție de  
C. fr.

(1) Textul francez zice: „când acele datorii au o dată *certă* anterioară *contractului de căsătorie*“, iar nu anterioară *căsătoriei*, după cum se exprimă textul nostru. Vezi consecințele acestei schimbări de redacție *infra*, p. 400 urm.

Altă deosebire.

(2) Textul fr. zice *imobilului* dotal. Textul nostru este mai exact, pentrucă, cu adevărat, este vorba în specie de vânzarea unui imobil dotal pentru repararea altuia.

(3) Acest alineat lipsește din codul francez, și este adăos de legiuitorul nostru.

C. italian.  
Art. 1405.

Art. 1250, 1251 și 1253 nu există în codul italian, judecării având după art. 1405 din acest cod, facultatea de a autoriză înstrăinarea fondului dotal în toate cazurile în care, după aprecierea lor suverană, ar există o necesitate sau o utilitate evidentă, *nei soli casi di necessità od utilità evidente*. Iată cum T. Huc (*Le Code civil italien et le Code Napoléon*, I, p. 262, 263), aprobă această inovație: „Il n'y a pas d'inconvénient à étendre beaucoup, dans une telle matière, les pouvoirs du juge. L'intervention de l'autorité judiciaire, dégagée d'entraves, apportera dans l'application un heureux tempérament à la rigueur du principe de l'inaliénabilité. Les tribunaux seront nécessairement les organes des besoins sociaux et leur jurisprudence, toujours fondée sur l'appréciation des faits particuliers, pourra sauvegarder le principe sans compromettre les intérêts individuels“. — Un alt autor, Dépinay (*Le régime dotal en France*, p. 434), zice de asemenea: „La loi italienne a jugé inutile une nomenclature forcément

În toate cazurile, ceea ce prisosește din prețul vânzării peste trebuințele recunoscute, va rămâne dotal și se va întrebuința spre cumpărare de alte imobile, de se poate. (Art. 1558 C. fr.)

### Cazurile de înstrăinare prevăzute de art. 1250 și 1251, în care autorizarea bărbatului poate fi înlocuită prin cea a justiției.

#### Căpătuirea copiilor comuni, sau născuți dintr'o căsătorie anterioară.

După art. 1250, imobilul dotal poate fi înstrăinat adevărat: Art. 1250. dăruit, vândut sau ipotecat<sup>(1)</sup>, pentru căpătuirea copiilor comuni, sau născuți dintr'o căsătorie anterioară. Această excepție dela principiul inalienabilității dotei nu există în dreptul roman, unde femeea trebuie să-și păstreze dota ca să se poată căsători din nou<sup>(2)</sup>. O asemenea excepție își are însă sursă în dreptul nostru anterior<sup>(3)</sup>, și este foarte explicabilă existența ei în dreptul actual, în care garanțiile regimului dotal au de scop conservarea patrimoniului familiei tocmai în interesul copiilor.

Fie că este vorba de copii comuni, fie de acei născuți din altă căsătorie, pentru ambele cazuri, femeea are nevoie

Autorizarea necesară femeii.

incomplète et toujours arbitraire des cas exceptionnels d'aliénation de la dot: et, en soumettant toutes les questions d'espèce à l'indépendance et à l'impartialité de la justice, elle a réalisé un grand progrès sur les dispositions du code civil français<sup>4</sup>.

Codul spaniol are un alt sistem. El permite, fără nicio restricție, înstrăinarea dotei neprețeluite, pe care o declară proprietatea femeii (art. 1360). Femeea poate să-și înstrăineze dota cu autorizarea bărbatului, dacă este majoră: cu cea a justiției, a tutorului și a consiliului de familie, dacă este minoră (art. 1325, 1361).

C. spaniol, Art. 1325, 1360, 1361.

Codul portughez din 1867 (art. 1149), mai zelos însă de a păstra intactă dota femeii, nu permite înstrăinarea imobilelor dotale, decât în anume cazuri, care, cu mici deosebiri, sunt tot acele prevăzute de codul nostru și de cel francez.

C. portughez, Art. 1149.

<sup>(1)</sup> Vezi *suprà*, p. 375, nota 2.

<sup>(2)</sup> Vezi *suprà*, p. 14, nota 1, p. 157 și 354.

<sup>(3)</sup> Vezi *suprà*, p. 354.



de autorizarea bărbatului<sup>(1)</sup>, sau, la caz de refuz din partea lui, ori de interdicția sau absența lui, de aceea a justiției, care păstrându-și toată libertatea sa de apreciere, va putea, după împrejurări, să încuviințeze sau să refuze cererea femeii. Cum că autorizarea justiției poate, în ambele cazuri, înlocui pe aceea a bărbatului, aceasta nu se poate contesta în dreptul nostru, căci art. 1250, vorbind de ambele categorii de copii, ne trimete la art. precedent (1249); or, acest text vorbește atât de autorizarea bărbatului cât și de aceea a justiției<sup>(2)</sup>.

Art. 1251.

În ambele ipoteze, adică fie vorba de copii comuni, fie de copii născuți dintr'o căsătorie anterioară, de câteori autorizarea nu se dă de bărbat, ci de justiție în locul lui, femeia nu poate dispune decât de nuda proprietate, folosința rămânând bărbatului. Motivul acestei dispoziții este lesne de priceput. Ea nu este decât o aplicare a principiului în baza căruia nimene nu poate fi deposedat de dreptul său fără voia lui (art. 481). Justiția poate prea bine să autorize pe femei a înstrăina lucrul ei, nu însă și lucrul altuia; or uzufructul dotei aparține bărbatului (art. 1243). Pentru ca bărbatul să-și piardă uzufructul pe care i-l dă legea, trebuie să consimtă și el la înstrăinare, și aceasta se va întâmpla de câteori el va autoriza pe femei a-și căpăta copii<sup>(3)</sup>.

Seusul cuv.  
copii.

Copiii, în folosul cărora art. 1250 din codul civil per-

(1) Cpr. C. Craiova, *Dreptul* din 1896, No. 83; *Cr. judiciar* din 1896, No. 30; C. București, *Dreptul* din 1879, No. 39, etc.

Deoseb. de  
redacție de  
C. fr.

(2) În codul francez, autorizarea justiției poate înlocui pe aceea a bărbatului numai în privința copiilor născuți dintr'o căsătorie anterioară (art. 1555), nu însă și în privința copiilor comuni; căci, în privința acestor din urmă, art. 1556 fr. nu vorbește decât de autorizarea bărbatului. Cpr. Planiol, III, 1562; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Marriage*, 2151 și 10205, precum și autoritățile citate acolo. Poate că legiuitorul nostru nu și-a dat bine seamă de această modificare, însă ea rezultă din împrejurarea că art. 1555 și 1556 fr. au fost întrunite într'un singur text (art. 1250), care, pentru ambele categorii de copii, ne trimete la art. 1249, unde, încă odată, se vorbește atât de autorizarea bărbatului cât și de aceea a justiției. Cpr. Nacu, III, p. 92, No. 125.

(3) Acest principiu este aplicabil și în cazurile prevăzute de art. 1253. Vezi *infra*, p. 383, nota 2.

mite înstrăinarea fondului dotal, nu sunt numai copiii propriu ziși ai femeii, dar și copiii copiilor ei, adecă nepoții ei<sup>(1)</sup>.

„*Liberos appellacione nepotes et pronepotes, caeterique qui ex his descendunt, continentur*“<sup>(2)</sup>. „Sub nume de fii sau de copii, zice art. 62 din codul Calimach (42 C. austriac), se înțeleg asemenea toate rudeniile cele din linia coboritoare“; și art. 966 din același cod (763 C. austriac) mai spune încă odată: „Sub numirea de fii sau copii, se înțeleg și nepoții și ceilalți pogoritori“<sup>(3)</sup>.

Prin cuvântul *căpătuire* (în textul fr. *établissement*), nu trebuie să înțelegem numai înzestrarea copilului, cu ocazia căsătoriei, ci orice stabilire profesională, prin care copilul este pus în situația de a dobândi o carieră, o profesiune și a avea o existență independentă de aceea a părinților săi.

(1) Cpr. Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3348; Guillaouard, *Idem*, IV, 1993; Odier, *Idem*, III, 1278; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1704; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1792; Seriziat, *op. cit.*, 154; Aubry et Rau, V, § 537, p. 585; Pand. fr., *6<sup>o</sup> cit.*, 10210; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1689; T. Hue, IX, 460, p. 546; Jouitou, *Régime dotal*, I, 249; Tessier, *Tr. de la dot*, I, p. 376, text și nota 574; C. Nîmes, *Pand. Périod.* 91. 1. 126.—*Contrà*: Benoit, *Tr. de la dot*, I, 225. Cpr. Naeu, III, p. 90, No. 117.

Art. 1250 este aplicabil nu numai copiilor legitimi, dar și celor adoptați (Guillaouard *op. cit.*, IV, 1994; Baudry et Surville, *Idem, loco cit.*; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1792; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1691; C. București, *Dreptul* din 1091, No. 42) și chiar copiilor naturali ce mama ar fi avut înainte de a se căsători. — *Contrà* (în privința copiilor adoptați), Naeu, III, p. 90, No. 116, *in fine*.

(2) L. 220, Pr., *ab initio*, Dig., *De verborum significatione*, 50. 16. Vezi și L. 15, Dig., *De pollicitationibus*, unde se zice: „*Inter liberos nepotem quoque ex filio contineri, divus Pius rescripsit*“. Mai vezi L. 6, Dig., *De testamentaria tutela*, 26, 2; L. 48, Dig., *Solutio matrimonio*, 24. 3. etc.

(3) Vezi și art. 826 din codul Calimach (681 C. austriac), unde se zice: „Dacă au zis cineva: ... las la copii mei, atunci se întinde legatam și la nepoți, și la ceilalți pogoritori ai lui“. Cpr. art. 2088 din codul german, etc. De asemenea, sub numele de *părinți* se înțeleg, în genere, toate rudeniile din linia suitoare, precum: bunii, bunele și ceilalți ascendenți, fără nicio deosebire de partea bărbătească sau femească (art. 62 și 966 C. Calimach).

Dr. roman și  
C. Calimach.

Sensul cuvântului  
*căpătuire*.

Aplic.  
Art. 1250 copiii adoptați și copiii naturali ai mamei.

C. Calimach  
și C. german.

(Cpr. art. 186). Astfel, cumpărarea unui fond de comerț<sup>(1)</sup> ori industrial, sau punerea copilului în situația de a putea exercita o artă, o profesiune, un meșteșug, etc., ar fi o căpătuire în sensul art. 1250<sup>(2)</sup>.

Cheltuelile făcute de părinte pentru educațiunea copilului.

Cheltuelile făcute de părinte pentru educațiunea copilului nu constituie, în genere, o căpătuire sau o stabilire în sensul art. 1250. Lucrul s'ar schimba însă, de câteori ar fi vorba de o instrucție specială, care ar da copilului imediat o carieră, precum ar fi: cheltuelile făcute pentru a menține pe un tânăr în școala militară, sau în altă școală a Statului, pentru a-l face să urmeze la Universitate, etc.<sup>(3)</sup>.

Înstrăinare frauduloasă.

Rămâne însă bine înțeles că înstrăinarea, pentru a fi validă, trebuie să aibă, în realitate, de cauză căpătuirea copilului; căci ea ar fi nulă dacă cauza ar fi simulată, adică: dacă înstrăinarea nu ar fi fost făcută, în realitate, în folosul

<sup>(1)</sup> Cpr. Trib. Lyon, Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 10219.

<sup>(2)</sup> Cpr. Planiol, III, 1563; T. Hue, IX, 460; Jonitou, *Régime dotal*, I, 241; Laurent, XXIII, 522; Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 1995; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1793; Troplong, *Idem*, IV, 3350; Aubry et Rau, V, § 537, pag. 585; Benoit, *op. cit.*, I, 222, p. 300 urm.; Seriziat, *op. cit.*, 146, p. 200; Tessier, *op. cit.*, I, pag. 376 urm.; Dépinay, *op. cit.*, pag. 234 urm.; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 10212 urm.; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1664 urm.; Nacu, III, p. 89; C. Nîmes, Sirey, 60. 2. 341 și *Pand. Périod.* 91. 2. 126; Cas. fr. D. P. 92. 1. 620; Sirey, 92. 1. 547; Sirey, 38. 1. 442; C. Agen, Sirey, 50. 2. 338, etc.

Donațiunea făcută unui copil, care fusese mai înainte căpătuit. Inadmisibilitate, etc.

Femeea n'ar putea însă să fie autorizată a-și înstrăina dota spre a face o donațiune unui copil, care fusese mai înainte căpătuit și înzestrat (cpr. C. Toulouse, D. P. 84. 2. 81; Sirey, 84. 2. 113; Cas. fr. Sirey, 64. 1. 174; D. P. 64. 1. 209), sau pentru a reconstitui un stabiliment care ar fi în pericol de a se pierde (cpr. C. Rouen, D. P. 99. 2. 132; Sirey, 99. 2. 157). Legea presupune, în adevăr, în art. 1250 un stabiliment nou. Cpr. Planiol, *loco cit.*; Jonitou, *op. cit.*, I, 244; Guillouard, *op. cit.*, IV, 1996; T. Hue, IX, 460, *in fine*, etc.

<sup>(3)</sup> Cpr. Guillouard, *op. cit.*, IV, 1995; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1793; Dépinay, *op. cit.*, p. 235; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1678 urm.; Pand. fr., v<sup>o</sup> *cil.*, 10243 urm.—Chestiunea de a se ști dacă cheltuelile făcute sunt din cele prevăzute de art. 1250 și pot, ca atare, să motiveze înstrăinarea fondului dotal, este o chestie de fapt, care se apreciază în mod suveran de instanțele de fond. Cpr. Guillouard, *op. cit.*, IV, 1997; Laurent, XXIII,

Chestie de fapt.

copilului, ei, de exemplu, spre a procura bărbatului mijloace ilicite<sup>(1)</sup>.

Terțul împrumutător sau achizitor al imobilului dotal, care ar fi prestat soților concursul său la fraudă, spre a sustrage dota femeii dela adevărata ei menire, ar fi responsabil<sup>(2)</sup>. Dacă terțul a fost însă de bună credință, el nu este obligat a supraveghea ca suma împrumutată sau plătită de el să servească în realitate la căpătuirea copilului, mai cu seamă dacă căpătuirea nu se face prin căsătorie, pentru că asemenea supraveghere este în specie cu neputință<sup>(3)</sup>.

Responsabilitatea terțului în caz de fraudă.

Femeea chiar având bunuri parafernale, poate să-și înstrăineze și să oblige bunurile sale dotale pentru căpătuirea copiilor ei: căci art. 1250 îi conferă acest drept în mod absolut, iar nu într-un mod subsidiar, după epuizarea bunurilor sale parafernale<sup>(4)</sup>.

Cazul când femeea are bunuri parafernale.

De câteori o mamă, care are atât avere dotală cât și avere parafernală, a înzestrat pe un copil al ei, dota promisă în bani poate fi executată asupra bunurilor ei dotale, dacă, după aprecierea tribunalelor, ea a înțeles să afecteze aceste bunuri înaintea celor parafernale<sup>(5)</sup>, soluția contrară nefiind admisibilă decât la caz de îndoială<sup>(6)</sup>.

Cazul când femeea are atât avere dotală cât și avere parafernală.

522; Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 10258 urm.; Répert. Sirey, *v<sup>o</sup> Dot*, 1665 urm.; Cas. fr. D. P. 59. 1. 298; Sirey, 59. 1. 665, etc.

(1) Dépinay, *op. și loco cit.*; Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 10260 urm.; Trop-Long, *Contrat de mariage*, IV, 3359. Cpr. Cas. fr. D. P. 56. 1. 102, etc.

(2) Pand. fr., *v<sup>o</sup> Mariage*, 10331; Guillonard, *op. cit.*, IV, 2004; Cas. fr. Sirey, 74. 1. 353; D. P. 74. 1. 417, etc.

(3) Cpr. Cas. fr. D. P. 92. 1. 620; Sirey, 92. 1. 574; T. Huc, IX, 460; Jouitou, *Régime dotal*, I, 245. Vezi și Guillonard, *Contrat de mariage*, IV, 2004. Mai vezi și alte cazuri în care supravegherea este cu neputință, *infra*, p. 388, 389.—*Contrà*: Aubry et Rau, V, § 537, pag. 587; Benech, *op. cit.*, 133, p. 297 urm., etc.

(4) Cpr. Guillonard, *op. cit.*, IV, 2003; Aubry et Rau, *loco cit.*; Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 10308 urm.; Répert. Sirey, *v<sup>o</sup> Dot*, 1733 urm.; Nacu, III, p. 90; Cas. fr. și C. Toulouse, D. P. 52. 1. 88; Sirey, 52. 1. 299; D. P. 53. 2. 93; Sirey, 52. 2. 594.— Vezi însă Tessier, *Tr. de la dot*, I, p. 137 urm.

(5) Cpr. C. Iași, *Dreptul* din 1897, No. 34; Aubry et Rau, V, § 527, p. 587.

(6) Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 588 și deciziile citate acolo.

Formele în-  
străinării.

Înstrăinarea pentru stabilirea și căpătuirea copiilor se poate produce sub forma unei împărțeli făcute conform art. 794 urm. din codul civil<sup>(1)</sup>, și chiar printr'o instituție contractuală, cu toate că asemenea dispoziții nu pot să aibă de obiect bunurile dotale<sup>(2)</sup>. (Vezi *suprà*, p. 331, text și nota 2).

Art. 1253.  
Tranziție.

Osebit de cazul prevăzut de art. 1250, în care imobilul dotal poate fi înstrăinat cu autorizarea bărbatului, sau în lipsa lui, cu încuviințarea justiției, art. 1253 mai permite înstrăinarea și în alte cazuri, *însă numai cu încuviințarea justiției și după formele vânzărilor publice*.

### Cazurile de înstrăinare prevăzute de art. 1253, în care se cere numai autorizarea justiției.

#### Regule comune tuturor cazurilor de înstrăinare prevăzute de acest text.

Art. 1253.

Art. 1253 prevede *cinci* cazuri în care fondul dotal poate fi înstrăinat, adică: vândut sau ipotecat<sup>(3)</sup>, cu au-

(1) Cas. fr., C. Riom și Toulouse, D. P. 64. 1. 209; D. P. 90. 2. 199 și 327; T. Hue, IX, 447 și 460, p. 546; Guillaouard, *op. cit.*, IV, 1851; Aubry et Rau, V, § 537, p. 558, nota 6; Genty, *Partages d'ascendant*, No. 14, p. 133; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1167; Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*, 9491 urm.; Tessier, *op. cit.* I, p. 366. Vezi și *suprà*, p. 331, nota 1.

(2) Trib. Dolj și Cas. fr. *Dreptul* din 1893, No. 60; Sirey, 87. 1. 320; D. P. 88. 1. 169; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1168, 1171; Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*, 9498; Guillaouard, *op. cit.*, IV, 1853; T. Hue, VI, 456 și IX, 460. Vezi și tom. IV, partea I, al Comentariilor noastre, p. 693, text și nota 4.

(3) Vom aplică, deci, și în specie, cele zise *suprà*, p. 375, text și nota 2, în privința art. 1250. Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1901, No. 84; Trib. Vlașca, *Cr. judiciar* din 1902, No. 74; Cas. fr. *Pand. Fériod*, 91. 1. 80; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 10352 urm.; Pand. belges, v<sup>o</sup> *Dot*, 344; Laurent, XXIII, 532; Zachariae, *Handbuch des fr. Civilrechts*, III, § 507, p. 418, 419, nota 42 a (ed. Crome); Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1745 urm. și autoritățile citate acolo; Baudry et Surville, *op. cit.*, III, 1711; T. Hue, IX, 470; Marcadé, VI, art. 1558, *in fine*, p. 79. Vezi și André, *Régime dotal dans la pratique*, 123. — *Contrà*: Colmet de Santerre, VI, 230 bis XIII. S'a decis chiar că autorizarea dată de tribunal, pentru înstrăinarea imobilului

torizarea justiției<sup>(1)</sup> și cu îndeplinirea unor anumite formalități.

De câteori înstrăinarea imobilului dotal este cerută de femeie<sup>(2)</sup>, în baza art. 1253 C. civil, autorizarea dată de justiție trebuie să fie specială și prealabilă<sup>(3)</sup>, pentrucă numai astfel tribunalele pot să îndeplinească rolul de protecțiune ce le-a încredințat legea<sup>(4)</sup>.

Specialitatea și prealabilitatea autorizării datei femeii.

dotal, implică în sine autorizarea de a ipoteca acel imobil. Cas. rom. și C. Craiova, Bult. 1890, p. 752 și *Dreptul* din 1890, No. 11. — *Contrà*: T. Hue, IX, 470, p. 560.

(1) Autorizarea justiției este necesară astăzi, chiar dacă ar fi vorba de un imobil constituit dotă sub legea veche, care nu cerea asemenea formalitate, pentrucă principiul neretroactivității nu se aplică în materie de procedură. Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3492. Cpr. C. Iași, București și Cas. rom. *Cr. judiciar* din 1898, No. 28; *Dreptul* din 1899, No. 3; *Cr. judiciar* din 1902, No. 2. Vezi asupra acestui principiu incontestabil, Bendant, *Cours de dr. civ. fr.*, I, *Introduction*, 141. Vezi și tom I al Coment. noastre, pag. 86 precum și tom. XI, p. 411, nota I, *in fine*.

(2) Numai femeia are, în adevăr, dreptul de a cere înstrăinarea, fiindcă imobilul este al ei. Soluția admisă de Curtea din Riom, care a decis că cererea de înstrăinare poate fi făcută numai de bărbat (D. P. 88. 1. 49), este deci inadmisibilă. Bărbatul va trebui însă să consimtă și el, pentrucă uzufructul este al lui. Deci dacă el refuză consimțământul său la înstrăinare, femeia nu va putea să înstrăineze decât nuda proprietate. Cceace art. 1251 spune în privința căpătuirii copiilor femeii, este, deci, aplicabil și în specie, pentrucă bărbatul nu poate fi lipsit de uzufructul său legal fără consimțământul său. Cpr. Laurent, XXIII, 524; Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 2007; Colmet de Santerre, VI, 230 *bis* I; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 10340 urm.; Pand. belges, v<sup>o</sup> *Dot*, 340; T. Hue, IX, 470; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1769. Vezi și *suprà*, p. 378.

(3) O autorizare posterioară n'ar putea, deci, să valideze o înstrăinare anterioară radical nulă. Aceasta rezultă din înșiși termenii art. 1253, care nu permite înstrăinarea decât cu *autorizarea justiției*. (Cpr. art. 997 Pr. civ. fr.). Vezi Guillouard, *op. cit.*, IV, 2006; Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*, 10344 urm. și 10644 urm.; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1777; Benoit, *Tr. de la dot*, I, 239; Aubry et Rau, V, § 537, p. 592; C. Nîmes, Sirey, 57. 2. 100., etc. Vezi și *infra*, p. 407.

(4) Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*, 10333 urm.; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1776; Guillouard, *op. cit.*, IV, 2006; Aubry et Rau, V, § 537,

Aprecierea instanțelor de fond.

Ele nu vor autoriza înstrăinarea decât în cazurile excepționale admise de lege<sup>(1)</sup>, și chiar în aceste cazuri, ele rămân libere de a nu o încuviința, dacă înstrăinarea nu este necesară, sau dacă femeea are avere parafernala suficientă pentru a-și satisface nevoile ei<sup>(2)</sup>.

Jurnalele care încuviințează înstrăinarea. Autoritatea lucrului judecat.

Incheierile prin care tribunalele încuviințează înstrăinarea sau ipotecarea fondului dotal, aparținând jurisdicției grațioase, iar nu celei contencioase, nu dobândesc niciodată autoritatea lucrului judecat și pot fi modificate, după cererea femeii sau a reprezentanților ei, de câteori se constată, în fapt, că justiția a încuviințat înstrăinarea sau ipotecarea imobilului dotal în afară de cazurile statornicite de lege<sup>(3)</sup>.

Tribun. competent de a autoriza înstrăinarea. Controversă.

Tribunalul competent spre a autoriza înstrăinarea sau ipotecarea imobilului dotal, în cazurile determinate de art. 1253, este, după părerea generală, acel al domiciliului părților, iar nu acel al situațiunii imobilului, pentru că acest tribunal este în poziție de a cunoaște mai bine situația bănească a soților și, prin urmare, dacă înstrăinarea cerută este sau nu trebuitoare<sup>(4)</sup>.

p. 592; Planiol, III, 1567; T. Huc, IX, 470; C. Agen, D. P. 92. 2. 253; Sirey, 92. 2. 81, etc. Vezi și *infra*, p. 407.

(1) Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1742. Cpr. Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1699. Vezi și *suprà*, p. 352, text și nota 2. — Înstrăinarea trebuie să fie, de asemenea, strict mărginită la cazul pentru care a fost permisă. Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *cit.*, 1743; Planiol, III, 1568. Cpr. Cas. fr. Sirey, 95. I. 490; C. Nîmes, D. P. 92. 2. 146, etc.

(2) Cpr. Pand. fr. v<sup>o</sup> *cit.*, 10338; Pand. belges, v<sup>o</sup> *Dot*, 342.—Tribunalele n'ar avea însă, după unii, nevoie de a verifica dacă femeea are destulă avere parafernala spre a întimpla cheltuelile proiectate. T. Huc, XI, 470, p. 559. În orice caz, Curtea de casație nu are niciun control în această privință. Cpr. Cas. fr. *Pand. Périod.* 87. 1. 219; Sirey, 88. I. 289; D. P. 88. 1. 49, etc.

(3) Vezi Cas. fr. Sirey, 97. 1. 227 și *Pand. Périod.* 97. 1. 228; C. Montpellier, Sirey, 1912. 2. 173 și *Dreptul* din 1915. No. 36, p. 287. (cu observ. noastră). Vezi și alte autorități citate în tom. VII al Coment. noastre, p. 483, nota 2.

(4) Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul*, din 1889. No. 8, p. 61; Cas. fr. Sirey, 80. I. 19; Roussilhe, *Tr. de la dot*, 420, p. 317, text și nota 1; Joutou, *Régime dotal*, I, 250; Seriziat, *Idem*, 179, p. 258; Planiol, III, 1567; T. Huc, IX, 482; Duranton, XV, 503 și 517; Guillaouard, *Contrat de mariage*, IV, 2052; Ro-

Încât privește însă vânzarea imobilului dotal, ea se va face, dacă justiția a încuviințat-o, la tribunalul situației imobilului, conform dreptului comun (art. 495 Pr. civ.)<sup>(1)</sup>; căci este de observat că, pe când în cazul art. 1250, modul de instrăinare e lăsat la discreția soților<sup>(2)</sup>, de astădată vânzarea trebuie să se facă prin licitație publică, pentru ca imobilul să nu să vândă cu un preț derizoriu. Vânzarea de bună voe ar fi deci lovită de o nulitate, pe care femeea sau moștenitorii ei ar putea s'o invoace mai târziu<sup>(3)</sup>.

Tribun. competent pentru facerea vânzării. Trib. situației imobilului.

dière et Pont, *Idem*, III, 1829; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Marriage*, 10369 urm.: Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1770 urm.; Aubry et Rau, V, § 537, p. 592, etc. — *Contra*: Trib. Vlașca. *Cr. judiciar* din 1902, No. 74, p. 613; Cas. rom. Bult. 1903, p. 26; *Dreptul* din 1903, No. 19. Iată cum se exprimă această decizie: Legiuitorul, în scop de a asigura o mai mare protecțiune a femeii, a prevăzut că imobilul dotal nu poate fi instrăinat, nici ipotecat în cazurile excepționale arătate de art. 1253 C. civil, decât cu permisiunea justiției, însă legea nu cere nicăiri ca această permisiune să fie dată, sub pedeapsă de nulitate, de tribunalul domiciliului soților și, ca atare, ea poate fi dată și de tribunalul situației imobilului. De altfel, adaugă această decizie, competența tribunalului domiciliului părților nu poate fi considerată ca procrisă într'un interes de ordine publică; prin urmare, incompetența tribunalului situației imobilului se poate acoperi prin prezentarea de bună voe a tuturor părților înaintea lui și prin uzul ce face părțile de permisiunea dată de acest tribunal. Vezi în acelaș sens, Bult. Cas. 1908, p. 843. Vezi și Taulier, *Théorie raisonnée du code civil*, V, p. 320, 321, care admite că, de câteori este vorba de reparații mari necesare la conservarea imobilelor dotale (art. 1253 C. civ.), autorizarea trebuie să se dea de tribunalul situației imobilului, ca unul ce poate aprecia mai bine dacă reparațiile pretextate sunt sau nu necesare. — Curtea de casație din Franța a decis, de asemenea, că autorizarea dată de un alt tribunal decât acele al domiciliului părților n'ar fi nulă, dacă tribunalul a fost indus în eroare prin însuș faptul lor. D. P. 99, I. 39; Sirey, 99, I. 93.

- (1) Vezi însă Durantou (XV, 503), după care vânzarea s'ar putea face înaintea tribunalului care a dat autorizarea.
- (2) Vezi *suprà*, p. 356, text și nota 4.
- (3) Marcaté, VI, art. 1558, No. VI, p. 78.—Dobânditorul imobilului dotal va trebui, deci, să vegheze ca vânzarea să se facă conform legii, adică, prin licitație publică. El va trebui, de asemenea, să se asigure ca jurnalul care încuviințează instrăinarea sau ipotecarea imobilului dotal să fie dat în mod



Ordon. de ad-  
judicare nu  
este supusă  
recursului.

Ordonanța de adjudecare, ce se va da cu ocaziunea acestei vânzări, nu este supusă recursului în casație, ea putând fi atacată numai pe cale de acțiune în nulitate, nefiind vorba în specie de o vânzare silită, ci de o vânzare voluntară. Jurisprudența Curței de casație, în privința vânzărilor voluntare, este de mult stabilită în acest sens. (1).

Persoanele  
care primesc  
prețul imobili-  
ului dotal.

Prețul imobilului dotal, înstrăinat conform celor mai sus expuse, va fi primit de persoanele arătate prin hotărîrea de autorizare. Dacă jurnalul, care încuviințează înstrăinarea sau ipotecarea imobilului, nu arată cui trebuie să se facă plata, dobânditorul fondului sau împrumutătorul banilor va face un act de prudență ca să nu facă plata până ce tribunalul nu va arăta printr'un nou jurnal per-

regulat și ca soții să se găsească în unul din cazurile prevăzute de lege, fără a se mulțumi întru aceasta cu aprecierea justiției; căci el ar fi responsabil de erorile de drept, nu însă și de cele de fapt comise de tribunal. Marcadé, *loco cit.* Este cam straniu, ce e drept, zice acest autor, ca un profan să fie silit, a avea mai multă prudență și lumină decât însăși justiția, însă nu avem ce face, aceasta fiind atât spiritul cât și litera legii. Cpr. în același sens, Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1901, No. 84; Laurent, XXIII, 534; Guillaouard, *Contrat de mariage*, IV, 2015; Rodière et Pont. *Idem.* III, 1868; Troplong, *Idem*, IV, 3493, 3495, 3499; Aubry et Rau, V, § 537, p. 593, 594; Colmet de Santerre, VI, 230 bis X; Sincholle, *Inalienabilité de la dot mobilière et immobilière*, 226; Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 10430 urm.; T. Hue, IX, 482; Jouiton, *Régime dotal*, I, 273 urm.; Trib. Lombez, Sirey, 93. 2. 97; C. Lyon, D. P. 85. 2. 187, etc.

Neresponsabi-  
litatea terții-  
lor pentru  
erorile de fapt  
comise de tri-  
bunale.

Din cele mai sus expuse rezultă că dacă tribunalul a fost indus în eroare prin fraudă, actul nu va putea fi atacat de femei, terții nefiind responsabili de greșele de fapt ale tribunalelor. Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 10440 urm.; Troplong, *op. cit.* IV, 3495; Guillaouard, *Idem*, IV, 2016 și autorii citați în tom. VII al Coment. noastre. p. 483, nota 2, *in fine*. Mai vezi Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1901, No. 84; Cas. rom. *Dreptul* din 1896, No. 17 și Bult. S-a II-a, 1896 consid. dela p. 238.

Vânzările p.  
eșire din indivi-  
ziune. Inad-  
misibilitatea  
recursului în  
casație.

(1) Aceeaș soluție este admisă în privința vânzărilor pentru eșire din indiviziune, care sunt tot vânzări voluntare. Vezi tom. III, partea II-a, al Coment. noastre, p. 514, text și nota 1, precum și deciziile citate acolo. Ultima decizie a Curței de casație, în această privință, este din 5 Mai 1914. Vezi *Jurisprudența română* din 1914, No. 24, p. 372 (decizia S-a I-a, No. 259).

soanele care trebuie să primească (1). Achizitorul imobilului va trebui deci, în principiu, să se asigure că acest preț a fost în realitate întrebuințat la destinația prevăzută prin hotărârea care a încuviințat vânzarea. El are deci, în principiu, responsabilitatea pe care o are debitorul banilor dotați, în caz de stipularea unei clauze de întrebuințare prin contractul de căsătorie (2).

Dobânditorul sau creditorul ipotecar al imobilului dotal, a cărui vânzare sau ipotecare a fost încuviințată de justiție, n'ar fi deci liberat dacă el n'ar face plata după modul arătat în hotărâre, și ar fi expus la o acțiune în revocare a înstrăinării, sau a face plata din nou. Obligația sa de a supraveghea întrebuințarea banilor, la destinația hotărâită de

Supraveghe-  
rea întrebuin-  
țării banilor  
prinși din în-  
străinare.  
Controversă.

(1) Cpr. Pand. fr., v<sup>o</sup> *Marriage*, 10403; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1755; Aubry et Rau, V, § 537, p. 593; Guillouard, *op. cit.*, IV, 2012, *in fine*, etc.

(2) Vezi *suprà*, pag. 56. 212 și 368, text și nota 4. -- Dacă prețul prins din vânzare întrece trebuințele soților astfel cum au fost recunoscute de justiție, acest prisos va fi dotal și va fi întrebuințat în cumpărare de imobile, în folosul femeii (art. 1253, § ultim), care imobile n'ar fi însă, după unii, dotale, pentru că alieuat, final al art. 1253 declară dotal numai prisosul rămas din prețul vânzării, nu însă și achizițiunea făcută cu acest prisos. Cpr. Tessier, *op. cit.*, I, p. 236, text și nota 401. Vezi și *infra*, p. 410, text și nota 3. Dobânditorul imobilului înstrăinat este obligat, sub a sa răspundere, a supraveghea această întrebuințare. Cpr. C. Iași, *Cr. judiciar* din 1899, No. 17; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1762; Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 2014; Odier, *Idem*, III, 1314; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1848; Seriziat, *op. cit.*, 172, p. 250; Benech, *op. cit.*, 132; Aubry et Rau, V, § 537, p. 593; Marcadé, VI, art. 1558, No. VI. — Vezi însă Duranton (XV, 516), după care dobânditorul imobilului n'ar fi obligat a garanta întrebuințarea prisosului care a întrecut trebuințele soților.

Art. 1253  
§ ultim. Con-  
troversă.

Dacă dobânditorul imobilului n'a supravegheat întrebuințarea prisosului, el va fi, de bună seamă, expus a plăti acest prisos din nou. Aceasta este recunoscut de toți autorii. Femeea n'ar putea, însă, cere din această cauză anularea înstrăinării, pentru că inexecutarea unei obligații accesorii și accidentele nu poate să infirmе validitatea unei înstrăinări, atunci când partea principală a prețului a fost întrebuințată la destinația sa. Vezi în acest din urmă sens: Guillouard, *loco cit.*; Aubry et Rau, *loco cit.*; Benech, *op. cit.*, 134; T. Hue, IX, 482, *in*

Sancțiunea  
nesupraveghe-  
rei întrebuin-  
țării prisos-  
sului.

justiție, rezultă din aplicarea regulilor generale în materie de validitatea plăței<sup>(1)</sup>.

Este adevărat că Curtea de casație a admis altădată soluția contrară, sub cuvânt că nicăiri legea nu obligă pe împrumutătorii să supravegheze întrebuințarea banilor și că nu se poate, sub sancțiunea nulității, adăoga o obligație pe care legea n'o prevede<sup>(2)</sup>; însă această soluție este contrară adevăratelor principii, după care, sub regimul dotal, terții sunt responsabili de neîntrebuințarea banilor la scopul hotărît, aceasta fiind singurul mijloc de a împiedica risipirea dotei. Lucrul este așa de adevărat, încât Curtea de casație a părăsit vechea sa jurisprudență, reîntorcându-se la adevăratele principii. Deși cei ce contractează cu femeea dotală, în cazurile în care legea autoriză înstrăinarea sau ipotecarea imobilului dotal, sunt datori să supravegheze întrebuințarea la destinația lor a banilor dați femeii, zice foarte bine Curtea de casație printr'o decizie recentă (7 Mai 1913), totuși se admite că asemenea îndatorirea încetează când este o imposibilitate de fapt de a se face acest control. cum ar fi, de

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*fine*; Planiol, III, 1571. — *Contrà*: Marcadé, Seriziat, *loco supra cit.*

(1) Vezi Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 10400 urm.; Pand. belges, v<sup>o</sup> *Dot*, 587 urm.; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1756 urm.; Planiol, III, 1570; Aubry et Rau, V, § 537, p. 593; Colmet de Santerre, VI, 230 *bis* XI; Laurent XXIII, 531; Bencch, *De l'emploi et du remploi de la dot sous le régime dotal*, 132, p. 293 urm.; Robert, *Idem*, 90; Dépinay, *Régime dotal en France*, p. 242; Guillaouard, *Contrat de mariage*, IV, 2012; Troplong, *Idem*, IV, 3487; Bandy et Surville, *Idem*, III, 1710; C. București, *Dreptul* din 1884, No. 37, pag. 294; Cas. rom. Bult. 1913, pag. 1082. Cpr. Cas. fr. Sirey, 1900. 1. 197; D. P. 1903. 1. 536; Sirey, 1904. 1. 8. — Vezi însă deciziile citate în nota următoare.

(2) Vezi Bult. 1903, p. 27 și *Dreptul* din 1903, No. 19. Mai vezi Bult. 1896, p. 235 și p. 1352; *Dreptul* din 1896, No. 17; Trib. Vlașca și Ilfov, *Cr. judiciar* din 1902, No. 74 și *Dreptul* din 1903, No. 25, p. 210; D. Tăzlăoanu, *Dreptul* din 1897, No. 82, pag. 685. Vezi și *suprà*, pag. 55, 56. — Tribunalul din Perpignan a decis, de asemenea, că terțul împrumutător nu este obligat a supraveghea întrebuințarea banilor decât în cazul când hotărîrea, care a permis înstrăinarea, i-a pus asemenea îndatorire. Vezi D. P. 99. 2. 28.

exemplu, cazul căutării sănătății, întâmpinarea cheltuelilor zilnice, etc., (1).

În aceste cazuri și în altele de aceeași natură, în care supravegherea întrebuințării banilor este cu neputință, tribunalele nu vor declara pe terții responsabili de neîntrebuințarea acestor bani la scopul hotărit. *Impossibilem nulla est obligatio.*

Cazurile când supravegherea nu are loc.

Astfel, s'a decis de Curtea din Craiova, într-o afacere în care am pledat noi înșine, alături cu distinsul nostru coleg, d-l. C. Nacu, că imobilul dotal poate fi instrăinat și, în consecință, și ipotecat, cu permisiunea justiției, și în alte cazuri decât acele statornicite de art. 1253 C. civil; de exemplu, spre a procura alimente familiei, în care cazuri intră și căutarea sănătății soților sau a copiilor, și în asemenea caz, creditorul nu poate fi obligat a supraveghea întrebuințarea banilor împrumutați soțului (2).

Căutarea sănătății soților sau copiilor.

Dacă presupunem însă că ipotecarea imobilului dotal a fost încuviințată de justiție pentru plata de datorii sau facere de reparații mari, împrumutătorul banilor poate foarte

Plata de datorii, facerea de reparații mari, etc.

(1) Cas. S-a I-a, Bult. 1913, p. 1082, 1083; *Cr. judiciar* din 1913, No. 73, p. 780 și *Dreptul* din 1913, No. 76 (motive), penultimul considerent, pag. 603; Cas. fr. Sirey, 1912, pag. 356; *Dreptul* din 1912, No. 65, p. 552 (cu nota d-lui S. Rădulescu) și *Cr. judiciar* din 1915, No. 22, p. 179 (cu observ. noastră). Vezi și *supra*, p. 56.

(2) C. Craiova, *Dreptul* din 1911, No. 62, p. 491 (cu observ. noastră) și deciziile citate în nota precedentă. Mai vezi, în acelaș sens, Cas. rom. Bult. S-a I-a, anul 1884, p. 763; C. București, *Dreptul* din 1890, No. 40; Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1901, No. 84 și din 1903, No. 25; Cas. fr. și C. Lyon, D. P. 98. 1. 56; Sirey, 99. 1. 119; D. P. 97. 2. 230; Sirey, 98. 2. 142; Sirey, 1900. 1. 522; D. P. 1903. 1. 536; Sirey, 1904. 1. 8; Cas. fr. Sirey, 1912. 1. 356 și *Cr. judiciar* din 1915, No. 22, p. 179 (cu observ. noastră), etc. Cpr. Planiol, III, 1570, *in fine*; Aubry et Rau, V, § 537, p. 593, nota 130; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1757 urm.; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 10405; Colmet de Santerre, VI, 230 bis XI; Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 2013; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1710. Vezi *supra*, p. 56. — Vezi însă C. București (*Dreptul* din 1884, No. 37, p. 294), care a admis obligația supravegherei într'un caz în care femeia se împrumutase cu o sumă de bani pentru creșterea și educațiunea copiilor săi.

bine să plătească pe creditori, sau să dea banii treptat antreprenorului ori lucrătorilor însărcinați cu reparațiile imobilului.

Imposibilitatea de fapt de a supraveghea întrebuințarea banilor.

În această din urmă privință s'ar putea însă uneori ivi o imposibilitate de fapt, atunci, de exemplu, când ar fi vorba de reparații multiple ce ar urma a se face la mai multe imobile dotale, situate în diferite localități și depărtate unele de altele. Dacă o asemenea imposibilitate ar fi constatată judecătorește, se înțelege că nu s'ar putea cere dela creditorul ipotecar supravegherea întrebuințării banilor ce el s'a obligat a da femeii dotale<sup>(1)</sup>.

Nulitatea relativă a înstrăinării făcută fără încheierea justiției.

Art. 1253 din codul civil prevăzând, în termeni expresi, că imobilul dotal nu poate fi înstrăinat și deci nici ipotecat, decât cu permisiunea justiției, și în cazurile anume statornicite de lege, de aici rezultă că vânzarea sau ipotecarea acestui imobil fără autorizarea justiției, este anulabilă, această înstrăinare fiind lipsită de garanția prescrisă de lege pentru asigurarea dotei imobiliare<sup>(2)</sup>. Nulitatea este în specie relativă<sup>(3)</sup>.

Nulitatea ipotecei constituită pentru o sumă mai mare decât aceea pentru care s'a dat autorizarea.

Din cele mai sus expuse rezultă că dacă ipoteca, care a fost autorizată de justiție, a fost contractată pentru o sumă mai mare decât aceea prevăzută în autorizarea justiției, ipoteca va fi validă numai pentru suma prevăzută în jurnalul de autorizare al tribunalului, ea fiind nulă pentru suma care ar trece peste aceea pentru care s'a obținut autorizarea justiției<sup>(4)</sup>.

Aceste considerații generale odată expuse, ne vom ocupa acum în, parte despre fiecare caz de înstrăinare prevăzut de art. 1253.

#### A) Scoaterea bărbatului sau a femeii dela închisoare.

Art. 1253, 1<sup>o</sup>.

Imobilul dotal poate fi înstrăinat, cu autorizarea justiției, zice art. 1253, 1<sup>o</sup>, pentru scoaterea bărbatului sau femeii dela închisoare<sup>(5)</sup>.

<sup>(1)</sup> Cpr. Cas. fr. și C. Lyon, Sirey, 99. 1. 119; D. P. 98. 1. 56; D. P. 97. 2. 239; Sirey, 98. 2. 142, etc.

<sup>(2)</sup> Cas. rom. Bult. 1909, p. 1267.

<sup>(3)</sup> Vezi *infra*, explic. art. 1255, p. 420.

<sup>(4)</sup> Cas. rom. Bult. 1909, p. 1268.

<sup>(5)</sup> Cpr. art. 1641 § 1 C. Calimach; art. 34, partea III-a, capit. 16

Acest paragraf nu poate avea nicio aplicare în dreptul nostru, unde constrângerea corporală pentru datorii nu există, fiindcă legea din 24 Septembrie 1864 s'a născut moartă, de oarece ea n'a fost aplicată niciodată, deși n'a fost abrogată prin altă dispoziție legislativă<sup>(1)</sup>.

Accastă lege a căzut deci în desuetudine, deși desuetudinea nu este, în genere, un mod de abrogare al legilor<sup>(2)</sup>.

Toți autorii sunt, în adevăr, unanimi spre a decide că acest text se referă numai la închisoare pentru datorii, iar nu pentru pedepsele pronunțate în baza codului penal<sup>(3)</sup>.

C. Caragea, citate textual *suprà*, pag. 373, 374; L. 20, *in medio*, Dig., *Solutio matrimonio*, 24, 3. „Femeea, dacă va lua bani în datorie ca să scoată pe bărbatul său de la închisoare, va plăti”, zice codul lui Andr. Donici.

(1) Vezi asupra constrângerei corporale, de care vorbesc mai multe texte din legile noastre, tom. I, pag. 49, 89, 90 și p. 158 nota 3; tom. II, p. 797; tom. X, p. 134, nota 1, pag. 167, nota 2 și p. 169, etc. — Constrângerea corporală, această rămășiță a barbariei, după expresia nimerită a unui juriconsult italian, Lomonaco (vezi Laurent, *Droit civil international*, IV, 69, p. 147), există în codul lui Andr. Donici. Iată, în adevăr, cum se exprimă § 16 din capit. 8 al acestui cod: „Cel ce nu are niciun chip ca să plătească datoria sa, nici cheazăș nu-și găsește, serie pravila că nu se curvînc mai mult de treizeci de zile să șadă în închisoare, ei, de se cade, i se pune mai îndelungată vade“. Constrângerea corporală își are și astăzi partizanii ei, și sunt unii care ar vedea-o cu plăcere introdusă în legile actuale. Vezi, în această privință, studiul interesant al amicului și colegului nostru de la București, d-l I. Tanoviceanu, publicat în *Cr. judiciar* din 1903, No. 63 urm.

(2) Vezi tom. I al Coment. noastre, p. 49. De fapt, și în Franța, mai multe dispoziții au căzut în desuetudine. Astfel sunt, de exemplu, legea din 20 Nivôse anul XIII, care dispune că de câteori într-o familie există șapte copii, ce se găsește în viață, unul din ei trebuie să fie crescut cu cheltuiala Statului. Autorii mai citează, ca fiind căzută în desuetudine, o ordonanță din 1634, care, fără nicio sancțiune penală, oprea fumatul, etc. Vezi tom. I, *loco suprà cit.*

(3) Cpr. Planiol, III, 1564, 1<sup>o</sup>; T. Hue, IX, 471; Guillaouard, *Contrat de mariage*, IV, 2021; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1714 urm.; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 10452 urm.; Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1558, No. 13; C. Montpellier, Sirey, 1912. 2. p. 173 și *Dreptul* din 1915, No. 36

Nicaplic.  
art. 1253, 1<sup>o</sup>.

Desuetudine.

Art. 1253, 1<sup>o</sup>  
se referă la  
închisoarea  
pentru datorii.

Constr. corpo-  
rală.

Exemple de  
legi căzute în  
desuetudine  
în Franța.

Cazurile de aplicare ale art. 1253, 1<sup>o</sup>.

Reducerea bărbatului sau femeii în sclăvie.

Astăzi, el ar putea fi aplicat, cel mult, în cazuri foarte rari, când, de exemplu bărbatul sau femeea ar fi deținuți de tâlhari, pirați, etc. (1).

Autorii mai aplică acest text la cazul când bărbatul sau femeea ar fi pierdut libertatea prin reducerea lor în sclăvie. Astăzi, un asemenea caz nu se mai poate ivi în practică, fiindcă robia, pe care codul Calimach, deși o admite, o declară contrară dreptului firesc al omului (art. 27 (2), nu mai există, slavă Domnului, nicăiri (3).

(cu observ. noastră). Această decizie pune, cu drept cuvânt, în principiu că este nulă autorizarea dată de justiție femeii, de a-și ipoteca fondul ei dotal, spre a garanta o datorie contractată de bărbat către un terțiu, pentru a dobândi retragerea unei plângeri în escrocherie, depusă de acel terțiu în contra bărbatului, care fusese arestat în baza acelei plângeri.

(1) Baudry et Surville. *Contrat de mariage*, III, 1714; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1796; Jonitou, *Régime dotal*, I, 253, etc. — Femeea care, cu dota ei, ar răscumpăra libertatea bărbatului, ar avea drept la o despăgubire. Vezi Jonitou, *op. cit.*, 254; Bellot des Minières, *Régime dotal et communauté d'acquêts*, II, 1460, p. 440; Dalloz, *op. și loco supra cit.*, No. 30, etc.

(2) „*Servitus est constitutio juris gentium, qua quis dominio alieno contra naturam subicitur*“ (Instit., *De jure personarum*, I, 3, § 2). — „Robia și aceea cu privire către dânsa urmată stăpânire, zice art. 27 din codul Calimach, deși sunt *improbita firescului drit al omului*, s'au urmat din învechime în Principatul acesta, însă nu așa precum Romanii într'o vreme au urmat, ei cu o mare deosebire; căci aicea puterea stăpânului nu poate vreodineoară, sub niciun cuvânt sau pricină, a se întinde asupra vieței robului; iar asupra averei lui atuncea numai când nu va avea legiuși moștenitori, sau când fugind fără a se mai întoarce, nu va avea moștenitori neapărați (precum sunt fiii și părinții), sau când va vătămă ori va păgubi pe stăpânul său prin furtișag sau alte rele urmări. Dintre acestea vederat se cunoaște că robul nu se socotește întru toate ca un lucru, ci încât faptele, legăturile, driturile și îndatoririle lui privesc către alții, iar nu către stăpânul său, se socotește el ca o persoană; drept aceea este robul supus pământesților legi și se apără de către ele“.

(3) Robia a existat la noi până la 1855, când o lege, promulgată sub domnia lui Gr. Ghica-Vodă, a pus în principiu: „că toți acei care vor călca pământul Moldovei, sunt oameni liberi“. Vezi această lege memorabilă în Colecția Pastia, p. 124, nota 1. Iată cum se exprimă, în această privință,

C. Calimach.  
Art. 27.

Desființarea robiei în dreptul nostru.

## B) Procurarea de alimente familiei.

Imobilul dotal poate fi înstrăinat, în al doilea loc, tot cu permisiunea justiției, spre a procura alimente *familiei*, adică: copiilor (art. 185), părinților (art. 187), so-  
 crului și soacrei (art. 188), și chiar însuși soților (art. 195, 196), deși legea se referă, din cauza unei lacune regretabile, numai la art. 185, 187, 188 din codul civil, pentru că soții fac și ei, necontestat, parte din familie<sup>(1)</sup>.

Procurarea de alimente familiei.

Imobilul dotal ar putea, de asemenea, fi înstrăinat spre a se da alimente copiilor femeii născuți dintr'o căsătorie anterioară, după cum dispune anume art. 1641 § ultim din codul Calimach, și bărbatul n-ar putea cere ea, în privința lor, numai nuda proprietate să fie înstrăinată, pentru că el luând în căsătorie o văduvă cu copii, a știut prea bine sau a trebuit să știe că soția lui are obligații față de acești copii<sup>(2)</sup>.

Procurarea de alimente copiilor născuți dintr'o căsătorie anterioară.

Instrăinarea va mai putea fi autorizată pentru copiii  
 Copiii adoptivi și naturali ai femeii.

— BCU Cluj / Central University Library Cluj

anafora Divanului pentru întărirea acestei legi: „Divanul găsește de a sa datorie a vă arăta, prea Înălțate Doamne, că cu mândrie s'au norocit a votă în această glorioasă și sfântă cauză, și că nu are îndoială că acest act național este obștește simțit și prețuit, iar Înălțimei Voastre vă păstrează o pagină memorabilă în anelele țării“. În Muntenia, robia a fost desființată prin legea din 8 Februarie 1856. Prin legea din 22 Martie 1843, se desrobise însă țiganii Statului (dajniei de sub administrația vorniciei temnițelor), iar prin legea din 13 Februarie 1847, se desrobise țiganii mănăstirești. Vezi tom. I al Coment. noastre, p. 248, *ad notam* (ed. a 2-a).

(1) Cpr. Planiol, III, 1564; Laurent, XXIII, 526; Marcadé, VI, art. 1558, No. II, p. 588; Aubry et Rau, V, § 537 p. 588, 589; Durantou, XV, 510; Tessier, *Tr. de la dot.*, I, p. 418; Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1719; Guillouard, *Idem*, IV, 2024; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1798; Troplong, *Idem*, IV, 3448; Pand, fr., v<sup>o</sup> *Marriage*, 10476; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot.*, 1821 urm.; Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1558, No. 33; Cas. fr. D. P. 98. 1. 296 (motive); C. Grenoble, *Cr. judiciar* din 1903, No. 54, p. 479, etc.

(2) Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 1798. — Vezi însă Guillouard, *Idem*, IV, 2029 și Aubry et Ran, V, § 537, p. 589, text și nota 118, după care copii anteriori vor putea fi alimentați, nu în baza § 2 al art. 1253, ci în baza § 3 al acestui text.



adoptivi ai femeii (art. 314)<sup>(1)</sup> și chiar pentru copii ei naturali recunoscuți<sup>(2)</sup>, nu însă pentru copii anteriori ai bărbatului, care sunt străini pentru femeie<sup>(3)</sup>.

Lipsa de mijloace a soților.

Înstrăinarea fondului dotal, prevăzută de acest paragraf, presupune că soții n'au alte mijloace, căci dacă ei n'ar fi în lipsă, tribunalele, de bună seamă, n'ar încuviința-o<sup>(4)</sup>.

Luarea măsurilor necesare pentru ocrotirea dotei.

Tribunalele pot, de câteori încuviințează cererea femeii, să ordone măsurile ce cred de cuviință, pentru a face ca banii să fie întrebuințați la destinația lor. Ele însărcinează adeseori, în Franța, pe un terțiu cu misiunea de a face întrebuințarea pentru care înstrăinarea a fost încuviințată<sup>(5)</sup>. Și să nu să zică, așa cum s'a zis uneori<sup>(6)</sup>, că această măsură ar fi o ofensă adusă femeii, care ar fi o mamă bună, căci practica zilnică dovedește că arareori legea își atinge scopul, de oarece soții recurg mai în totdeauna la fel de fel de mijloace spre a risipi dota. Tribunalele pot deci să ică măsurile de ocrotire ce ar crede de cuviință, și ele nu le vor lua, de bună seamă, decât atunci când vor fi necesare. Zică femeea cât îi va plăcea că măsura luată de justiție este jiguitoare pentru ea; ea va găsi într'însa o protecțiune atât în contra bărbatului cât și în contra propriei sale inexperienți.

Sensul cuv. alimente.

Prin „alimente” se înțelege, după o doctrină și o ju-

(1) Cpr. Rodière et Pont, *op. și loco supra cit.*; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 10535.

Copilul natural. C. Calimach.

(2) Copilul natural intrând, în adevăr, în familia mamei, are, după cum știm, toate drepturile copilului legitim. În codul francez chestiunea este controversată. Vezi Baudry et Surville, *op. cit.*, III, 1719. Art. 221 din codul Calimach (166 C. austriac) prevede anume că fiul nelegiuit poate cere dela părinții săi (prin urmare și dela tată), cheltuielile necesare la hrana, creșterea și căutarea boalelor sale, potrivit cu starea lor. Vezi și art. 948 din același cod. Cpr. art. 1708 urm. din codul german. Vezi *infra*, p. 395, text și notele 2 și 5.

(3) Rodière et Pont, *op. și loco cit.*; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 10532; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1828, etc.

(4) Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1798, p. 362, nota 1 (e. a 2-a); Durantou, XV, 510; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 10539, etc.

(5) Cpr. Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*, 10542 urm.; Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3451 urm., etc.

(6) Vezi I. Apostol, *Inalienabilitatea imobilelor dotale* (teză pentru licență, Iași. 1903), p. 106.

risprudență constantă, tot ceea ce este necesar pentru susținerea vieții omului<sup>(1)</sup>, conform poziției sale sociale<sup>(2)</sup>.

„Aliments, zicea Ferrière, sont choses nécessaires à la vie par rapport au temps et à la qualité des personnes; et, sous ce terme, sont compris la nourriture, le vêtement, l'habitation, etc.“

„En termes de droit, zice de asemenea un alt autor (Denisart), l'expression d'aliments comprend tout ce qui est nécessaire à la vie, savoir: la nourriture, le logement, le vêtement, etc.“<sup>(3)</sup>.

Acest sens îl are expresia „alimente“ și la Romani<sup>(4)</sup>. Dr. roman.

„Întreținerea cuprinde toate nevoile vieții“, zice art. 1610 din codul german<sup>(5)</sup>. C. german.

„In legatum de hrană, zice art. 813 din codul Calimach (672 C. austriac), se cuprind: hrana, îmbrăcămintea și locuința“<sup>(6)</sup>. C. Calimach.

Astfel, expresiunea „alimente“ cuprinde nu numai hrana, ci și locuința, îmbrăcămintea, încălzitul, cheltuelile de boală (*valetudinis impendia*)<sup>(7)</sup>, și chiar cheltuelile necesare Ce cuprinde expresia alimente.

(1) Cpr. Trib. Ilfov și Iași, *Dreptul* din 1903, No. 25 și *Cr. judiciar* din 1903, No. 59; C. Grenoble, *Cr. judiciar* din 1903, No. 54; Cas. fr. D. P. 67. I. 179. Vezi și Tessier, *Tr. de la dot*, I, p. 418; Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 1798; Troplong, *Idem*, IV, 3449; Guillouard, *Idem*, IV, 2025 urm.; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1718, etc. Vezi tom. I al Coment. noastre, p. 700, 701; tom. X, p. 397, etc.

(2) „Măsura în care cineva trebuie să dea întreținerea altuia, zice art. 1610 din codul german, se determină după poziția socială a aceluia care se găsește în lipsă (întreținerea conformă rangului său, *standesmäßiger Unterhalt*).“ C. german. Art. 1610.

(3) Vezi Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, p. 440, nota 3 (ed. a 3-a), dela care am împrumutat aceste citații. Vezi și Guillouard, *Idem*, IV, 2025.

(4) Vezi L. 6, Dig., *De alimentis vel cibariis legatis*, 34, 1; L. L. 43, 44, 234 § 2, Dig., *De verborum significatione*, 50, 16, etc.

(5) „Der Unterhalt umfasst den gesamten Lebensbedarf.“

(6) Vezi și art. 846 din codul italian, unde se zice că: „legatul de alimente cuprinde hrana, îmbrăcămintea, locuința și celelalte lucruri necesare vieții legatarului. El se poate chiar întinde, după împrejurări, și la instrucțiunea legatarului, potrivit cu poziția sa socială: e può anche estendersi, secondo le circostanze, all'istruzione conveniente alla sua condizione.“ C. italian. Art. 846.

(7) Cpr. L. 45, Dig., *De usufructu*, 7, 1; L. 6, Dig., *De ali-*

la creșterea și educarea copiilor <sup>(1)</sup>, după cum dispune anume art. 171 din codul civil portughez <sup>(2)</sup>. Educațiunea este pânea sufletului, zice Troplong.

Plata alimen-  
telor pentru  
trecut. Con-  
troversă.

Art. 1253, înouințând înstrăinarea fondului dotal *spre a procura alimente familiei*, se decide de unii că această înstrăinare nu poate să aibă loc, în principiu, pentru a se plăti alimentele procurate înainte de cerere: (*nemo vivit in proteritum*) <sup>(3)</sup>, afară de cazul când alimentele consumate

*mentis vel cibariis legatis*, 34. 1. Vezi Cas. rom. Bult. S-a I-a, 1882, p. 171; *Dreptul* din 1882, No. 29; Trib. Ilfov și Iași, *Dreptul* din 1903, No. 25; *Cr. judiciar* din 1903, No. 59; Trib. Gorj, *Dreptul* din 1889, No. 14; Trib. Vlașca, *Cr. judiciar* din 1902, No. 74, p. 613 614; C. București, *Dreptul* din 1876, No. 18, p. 142; C. Craiova, *Dreptul* din 1911, No. 62 (cu observ. noastră); C. Caen, *Sirey*, 45. 2. 585; Trib. Tarascon, *Cr. judiciar* din 1915, No. 23, p. 191 (cu observ. noastră). Cpr. Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1718; T. Huc, II, 188; Te-sier, *Tr. de la dot*, I, p. 418, text și nota 630; Répert. *Sirey*, v<sup>o</sup> *Dot*. 1830; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*. 10481; Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1558, No. 43 și toți autorii.

Va să zică, tribunalele pot autoriza înstrăinarea fondului dotal, pentru căutarea sănătății soților sau a copiilor. Și în acest sens se pronunță, în adevăr, atât doctrina cât și jurisprudența. Vezi *supra*, p. 353, text și nota 1.

- (1) Vezi Laurent, XXIII, 526; Thiry, III, 518; Aubry et Rau, V, § 537, p. 588; T. Huc, IX, 472; Marcadé, VI, art. 1558, No. II; Tessier, *Tr. de la dot*, I, p. 418, text și nota 631; Jouitou, *Régime dotal*, I, 255; Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1718; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1798; Troplong, *Idem*, IV, 3450; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 10483 urm.; Répert. *Sirey*, v<sup>o</sup> *Dot*, 1831 urm.; Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1558, No. 45; Cas. belg. *Pasicrisie belge*, 72. 1. 7; C. Paris și Cas. fr. *Pand. Périod.* 86. 2. 58; D. P. 87. 1. 473; *Sirey*, 91. 1. 62, etc.

Căutarea să-  
nătății.

C. portughez  
și german.

- (2) Vezi tom. I al Coment. noastre, p. 701, *ad notam*, unde acest text este reproduș. Cpr. art. 1610 C. german, care are următoarea cuprindere „Întreținerea cuprinde cheltuelile educațiunii și acele necesare la pregătirea unei profesiuni (*die Kosten der Erziehung und der Vorbildung zu einem Berufe*)“<sup>6</sup>. Vezi și art. 846 din codul italian, citat *supra*, p. 395, n. 6.
- (3) Cpr. Jouitou *Régime dotal*, I, 255; Guillonard, *Contrat de mariage*, IV, 2027; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1718, p. 443 (ed. a 3-a); Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*, 10514 urm. — *Contra*:

ar fi fost procurate nu mult înainte de cerere. În acest din urmă sens se pronunță atât doctrina cât și jurisprudența <sup>(1)</sup>.

Femeea, care a înstrăinat imobilul ei dotal pentru creșterea copiilor comuni, are recurs în contra bărbatului, de câteori acest din urmă dobândește mai în urmă avere? Afirmativa este admisă de unii, pentrucă creșterea și educațiunea copiilor fiind în sarcina bărbatului, femeea a plătit, în realitate, datoria lui <sup>(2)</sup>.

Recursul femeii în contra bărbatului.  
Controversă.

După alții <sup>(3)</sup> însă, femeea n'ar avea niciun recurs în contra bărbatului, ea având numai dreptul de a încetă cu cheltuelile gospodăriei, îndată ce el este în putință de a le susține singur.

După ultimul sistem, se face următoarea distincție: femeea n'are niciun recurs, de câteori banii proveniți din înstrăinarea fondului dotal au fost întrebuințați direct la plata cheltuelilor educațiunei și creșterii copiilor, pentrucă, pe de o parte, bărbatul nu s'a înavuțit în detrimentul dotei; iar pe de altă parte, femeea a achitat o datorie care eră în sarcina ei, conform art. 185 și 194 C. civil. Recursul femeii ar fi, din contra, admisibil de câteori bărbatul s'ar fi înavuțit în detrimentul dotei femeii <sup>(4)</sup>.

În fine, vom adăoga înainte de a trece la o altă ordine de idei, că facultatea conferită de lege de a înstrăina fondul dotal pentru a procura alimente familiei, este personală femeii, și că furnisorii neplățiți nu pot dobândi dela jus-

Facultate personală femeii.

Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3450; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1798; Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 10520 urm.; Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1558, No. 50 urm.; Planjol, III, 1564, 2<sup>o</sup>; C. Alger, D. P. 96. 2. 343. Conform acestui din urmă sistem, s'a decis că împrumutul contractat asupra bunurilor dotale, în interesul educațiunei unui copil, este valid, chiar când autorizarea tribunalului ar fi intervenit în urma contractărei împrumutului. Cas. fr. D. P. 91. 1. 264; *Pand. Périod.* 91. 1. 80.

(1) Vezi Guillouard, *loco cit.*; Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 10514 urm., etc.

(2) Cpr. Guillouard, *op. cit.*, IV, 2029; Troplong, *Idem*, IV, 3456; Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 10536 urm.; Marcadé, VI, art. 1558, No. II; C. Nîmes, Sirey, 42. 2. 475. Vezi și Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1720.

(3) Jouitou, *op. cit.*, I, 255, p. 285 urm. Cpr. art. 1642 C. Calinaech.

(4) Cpr. T. Hue, IX, 472, *in fine*, p. 562.

țiție dreptul de a-l înstrăina, după cum creditorii aceleia care are drept la o pensie alimentară, nu pot să exercite drepturile lui, în baza art. 974 C. civil<sup>(1)</sup>.

C) Plata datoriilor anterioare căsătoriei.

Plata datoriilor.

Fondul dotal poate, în al treilea loc, fi înstrăinat, tot cu permisiunea justiției, spre a plăti datoriile femeii, sau ale constituitorului dotei. *când acele datorii au o dată (certă)* <sup>(2)</sup>, anterioară căsătoriei, fără însă a fi nevoie ca

(1) Cas. fr. D. P. 98. 1. 296; Sirey, 98. 1. 353; *Dreptul* din 1898, No. 7. Mai vezi D. P. 66. 1. 179; Sirey, 67. 1. 256; Baudry et Surville, *op. cit.*, III, 1720, *in fine*, pag. 447 (ed. a 3-a); Planiol, III, 1564, 2<sup>o</sup>. — Vezi însă C. Alger (decizie casată), D. P. 96. 2. 343.

Datoriile ce urmează a fi plătite trebuie să aibă o dată certă anterioară căsătoriei.

(2) Cuvântul *certă*, care lipsește din text, este subînțeles, sau omis dintr'o greșeală de redacție, ori de tipar; căci altfel femeia n'ar avea decât să facă datorii în timpul căsătoriei, anti-datând titlurile obligațiilor sale, sau simulând chiar obligații pe care nu le-ar fi contractat în realitate, spre a-și putea înstrăina dota și a înlătura legea cu cea mai mare ușurință. Nu se cere însă ca datoria să fie constatată prin act autentic. Cpr. Guillooard, *op. cit.*, IV, 2034; Planiol, III, 1564, 3<sup>o</sup>; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Marriage*, 10574; C. Montpellier, Sirey, 79. 2. 65; D. P. 79. 2. 217, etc.

Aplic. art. 1182 C. civil. Controversă.

Se controversază însă chestiunea de a se ști dacă data certă, prescrisă de acest text, poate să fie constatată prin alte mijloace decât cele arătate de art. 1182. Părerea generală și, de bună seamă, cea mai juridică, este aceea care pune în principiu că art. 1182 se aplică și în specie; pen-trucă, pe de o parte, legiuitorul nu avea nicio rațiune de a se depărta de la acest text, iar pe de alta, această soluție este conformă intepretării restrictive potrivită cu dispozițiile derogatorii de la principiul inalienabilităței dotei. Cpr. Guillooard, *op. cit.*, IV, 2034; Jouitou, *Régime dotal*, I, 260; Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*, 10569 urm.; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1894; Marinier, *Revue pratique*, tom. VIII, anul 1857, p. 281; C. Riom și Caen, D. P. 87. 2. 207; Pand. *Périod.* 87. 2. 188; Pand. *Périod.* 92. 2. 57. — *Contrà*: Troplong, IV, 3467; C. Montpellier și Aix, Sirey, 65. 2. 95; Sirey, 66. 2. 53; Trib. Iași, *Dreptul* din 1907, No. 60, p. 497. Trebuie să recunoaștem însă că art. 1182 n'ar fi aplicabil de câteori ar fi vorba de o datorie comercială, pen-trucă acest text nu este aplicabil actelor sub semnătură privată cuprinzând convențiuni sau operațiuni co-

datoria să fie lichidată, legea neprescriind această condiție<sup>(1)</sup>.

Paragraful 3 al art. 1253 a fost explicat prin anti-Art. 1253 § 3. cipație *suprà*, p. 340 urm., unde am vorbit despre drepturile creditorilor anteriori căsătoriei asupra bunurilor dotale. Vom avea, deci, puține cuvinte de zis asupra lui.

Creditorii anteriori căsătoriei având ca garanție bunurile pe care femeea și le-a constituit dotă, legea dă acestei din urmă dreptul de a cere ca justiția să permită înstrăinarea fondului ei dotal, spre a plăti pe creditorii săi anteriori; și aceasta pentru a înlătura urmărirea silită din partea acestor creditori<sup>(2)</sup>. Art. 1253, 3<sup>o</sup> nu este decât aplicarea unui principiu cunoscut, despre care am avut ocazia

merciale. Guillaouard, *op. cit.*, IV, 2035; Troplong, *Idem*, IV, 3466; Aubry et Rau, V, § 537, p. 590; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot.*, 1895; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Marriage*, 10572 urm.; Jouitou, *Régime dotal*, I, 261. etc. Vezi și tom. VII al Coment. noastre, p. 178.

(1) Astfel, dacă înainte de căsătorie, femeea ar fi fost condamnată a da o socoteală, sau și-ar fi recunoscut ea însăși, de bună credință, debitoria unei socoteți, lichidarea acestei socoteți, în urma celebrării căsătoriei, n'ar împiedică dota de a putea fi înstrăinată pentru plata datoriei, sub condiție, bine înțeles, ca lichidarea să fie sinceră și ca datoria să nu fi fost anume exagerată în scopul fraudulos de a putea înstrăina dota. Cpr. Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1802; Guillaouard, *Idem*, IV, 2036; Tessier, *Tr. de la dot.*, I, pag. 427 și 428, text și nota 648; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Marriage*, 10577; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot.*, 1896, etc.

(2) Dispoziția art. 1253, 3<sup>o</sup>, care prevede înstrăinarea voluntară din partea femeii, cu permisiunea justiției, a imobilului dotal, pentru plata datoriei sale *anterioare căsătoriei*, implică deci ideea că creditorii anteriori au o acțiune asupra acestor bunuri și că, prin urmare, ei le pot urmări și vinde în timpul căsătoriei. Cas. rom. Bult. 1906, p. 1153; *Dreptul* din 1900. No. 71; *Cr. judiciar* din 1901, No. 8 (decizie la care am luat și noi parte ca consilier). — De aceea s'a și decis. că inalienabilitatea dotei nu poate fi opusă creditorilor femeii anteriori căsătoriei. Ca atare, ea nu poate fi opusă creditorilor a căror titlu figurează în însuși contractul de căsătorie, acești creditori fiind anteriori căsătoriei. Această soluție se aplică și în cazul când este vorba de o datorie a cărei plată este una din sarcinile constituției dotei. C. Montpellier, Sirey, 1905. 2. 281 și *Cr. judiciar* din 1906, No. 39, p. 316 (cu observ. noastră).

de a vorbi de mai multe ori până acum, și anume: *Bona non intelliguntur nisi deducto aere alieno* <sup>(1)</sup>.

Deoseb. de redacție de C. francez.

Aici este însă locul de a observa o deosebire însemnată dela codul francez. În adevăr, pe când textul corespunzător francez cere, pentru ca dota să poată fi înstrăinată, ca datoria să aibă o dată certă *anterioară contractului de căsătorie*, textul nostru cere ca ea să fie *anterioară căsătoriei* <sup>(2)</sup>; de unde ar părea să rezulte că dota ar putea fi înstrăinată spre a se plăti datoriile femeii posteroare contractului matrimonial, destul este ca ele să fie anterioare actului de celebrare a căsătoriei civile. În acest sistem, care pare să rezulte din înșiși termenii legii, datoriile contractate de femeie în intervalul de timp, care s'a strecurat între încheierea contractului matrimonial și celebrarea căsătoriei, interval care câteodată este foarte scurt, dar care uneori poate fi cât de lung, pot fi plătite cu dota inalienabilă a femeii, dacă aceste datorii au dată certă; pe când în codul francez, această soluție este inadmisibilă, cel puțin după teoria generalmente admisă, fiindcă acolo textul cere ca datoriile să fie anterioare *nu căsătoriei, ci însuși contractului de căsătorie*.

Se susține, cu toate acestea, că soluția din dreptul nostru trebuie să fie tot aceea din dreptul francez. și că prin *căsătorie* nu trebuie să înțelegem actul de celebrare a căsătoriei, ci convenția matrimonială care precedează căsătoria <sup>(3)</sup>.

Curios lucru! Textul fr. vorbește de *contractul de căsătorie*, și totuși se susține de unii că prin aceste cuvinte legiuitorul înțelege actul de celebrare a căsătoriei; iar textul nostru vorbește de acest din urmă act, și se susține că el a înțeles a vorbi de contractul matrimonial care precedează căsătoria. Oricare ar fi deci termenii întrebuițați de legiuitor, doctrina și jurisprudența sunt în totdeauna nemulțumite și discută mereu asupra sensului legii, văzând o controversă acolo unde discuție nu începe. De aceea, unii între care, Duranton, Demolombe, Laurent, etc., au scris o

(1) Vezi asupra acestui principiu, tom. III, partea II, al Coment. noastre, p. 414, nota 3; 583, 687, text și nota 2; 715, 754, 866, nota 3, 877; tom. IV, partea I-a, pag. 72, 577, 610; tom. IV, partea II-a, p. 229, etc.

(2) Cpr. Trib. Iași, *Dreptul* 1907, No. 60, p. 496.

(3) Vezi I. C. Apostol, *op. cit.*, p. 111.

mulțime de volume pentru a explica un Cod, care nu are mai mult de 2000 și câteva de articole<sup>(1)</sup>.

Credem că, în legea noastră, discuție nu începe și că prin cuvântul *căsătorie*, care figurează în art. 1253, 3<sup>o</sup>, trebuie să înțelegem actul de celebrare a căsătoriei, iar nu contractul matrimonial, care determină raporturile bănești ale soților. Motivele pe care ne întemeiem sunt următoarele: până în ziua celebrării căsătoriei imobilul dotal este alienabil; or, dacă el este alienabil în momentul contractării datoriei, el poate ori și când fi urmărit de creditori; de unde rezultă că soții îl pot înstrăina, se înțelege cu permisiunea justiției și cu formele legale, pentru a înlătura urmărirea silită a creditorilor. Femeea putând, necontestat, înaintea celebrării căsătoriei, să vândă imobilul său terțiului către care ea s'a obligat, deși acest imobil ar fi fost declarat dotal prin contractul ei de căsătorie, nu vedem pentru ce terțiul n'ar avea asupra acestui imobil dreptul de gaj de care se vorbește în art. 1718. Să nu se zică că, prin obligarea imobilelor sale dotale, în timpul strecurat între încheierea contractului matrimonial și celebrarea căsătoriei, femeea ar schimba convenția sa matrimonială, căci aceste convenții nu au existență legală decât din ziua celebrării căsătoriei.

Dacă, cu tot textul francez, care, precum am văzut mai sus, este altfel redactat decât în codul nostru, s'au găsit autori<sup>(2)</sup> care să susțină că, prin *contractul de căsătorie*, nu

Concluzie.

(1) Codul francez are 2280 de articole, iar al nostru are numai 1914. Textele diferitelor coduri civile.  
Codul portughez are 2538 de articole, iar codul german, 2385, la care trebuie să adăogăm legea de introducere (*Einführungsgesetz*), care are și ea 218 articole. Codul Calimach are 2032 de articole, pe când codul austriac are numai 1502, etc.

(2) Autorii care se pronunță în acest sens în Franța sunt următorii: Cnbain, *Droit des femmes*, 395, p. 246 (ed. din 1842); Boileux, *Comment. sur le Code Napoléon*, V, art. 1558, p. 447 (ed. a 6-a, 1866); Toullier-Duvergier, *Le droit civil français*, VII, partea II-a, 340 urm.; Bellot des Minières, *Régime dotal*, II, 1512, p. 461 urm. și *Contrat de mariage*, IV, p. 132 urm.; Lyon-Caen, nota în Sirey, 79. 2. 75; Bernard, *Cours somm. de dr. civil*, III, p. 94, text și nota 1. Cpr. și Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1676. Dintre deciziile care au adoptat acest mod de a vedea, vom



se înțelege contractul bănesc al soților, ci *actul de celebrare a căsătoriei*; apoi, cu atât mai mult această soluție este admisibilă la noi, unde textul este formal, deși ar fi fost poate mai logic ca dotalitatea să aibă, în privința creditorilor, efect retroactiv până în ziua transcrierii contractului matrimonial; cu atât mai mult că, în legea noastră, s'a înființat mijloace de publicitate care nu există în cea franceză, terții având posibilitatea de a lua cunoștință despre convenția care cărmuește raporturile bănești ale soților. Legiuitorul neținând însă seamă de aceste considerații, oricât de puternice ar fi, a găsit cu cale să se exprime altfel decât se exprimă textul francez; trebuie deci să ne supunem: *divit lex*. Așa dar, concluzia noastră este că, în dreptul nostru, femeea va putea cere înstrăinarea fondului dotal și justiția o va putea încuviința, pentru a plăti datoriile contractate de dânsa în urma încheierii contractului de căsătorie și înainte de celebrarea civilă a căsătoriei.

Datoriile ce rezultă din contr. matrimonial.

Aceeaș soluție este admisibilă și în privința datoriilor care ar rezultă din însuși contractul matrimonial, pentru că aceste datorii sunt *anterioare căsătorii* <sup>(1)</sup>.

Plata datoriilor constituitorului dotei.

Până acum am vorbit numai de creditorii femeii. Legea permite însă acestei din urmă de a-și înstrăina dota nu numai pentru plata creditorilor săi, dar și pentru plata creditorilor aceluia care i-a constituit dota. De astădată, însă, datoriile acestuia trebuie să fi dobândit dată certă *înaintea contractului de căsătorie*, iar nu înaintea celebrării căsătoriei, pentru că nu poate să fie vorba de a plăti pe creditorii dăruitorului, atunci când titlul creanței lor este

cită numai pe cele mai recente. Vezi C. Rouen și Caen, Sirey, 67. 2. 109 și Répert. Dalloz, *Supplém.*, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 1320, nota 1; D. P. 90. 2. 137. Cpr. și Cas. fr. D. P. 92. 1. 53; Sirey, 93. 1. 294. Autorii de mai sus, pentru a ajunge la acest rezultat, care pare contrar textului francez, se întemeiază pe art. 1409, 1410, etc. dela titlul comunității legale, argument care nu poate fi invocat la noi, unde aceste texte au fost eliminate.

(1) Această soluție este admisă și în codul francez. Vezi Jouitou, *Régime dotal*, I, 260; Guillouard, *op. cit.*, IV, 2033; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 10561 urm. și autoritățile citate acolo; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1838 urm. Vezi și decizia Curței din Montpellier, citată *suprà*, p. 399, nota 2.

posterior donațiunei; de oarece ei nu au putut să aibă ca garanție niște bunuri care, în momentul când au contractat, eșiseră definitiv din patrimoniul debitorului lor. Iată, deci, că ajungem la concluzia firească că legiuitorul nostru a făcut foarte rău de a schimbat textul francez; căci dacă schimbarea făcută se potrivește întrucâtva în privința datoriilor femeii, ea nu se mai potrivește în privința datoriilor constituitorului dotei.

Dacă femeia nu plătește de bună voe pe creditorii Acț. pauliană, chirografari ai acestuia, ei vor rămâne păgubași, neavând dreptul de a urmări în mâinile femeii bunurile dăruite, ci numai de a exercita acțiunea pauliană (art. 975), acțiune care cu greu va putea izbuti, fiindcă pentru a atinge uzufructul bărbatului, ei trebuie să dovedească complicitatea lui (1).

Care să fie oare cauza pentru care legiuitorul a permis femeii de a-și instrăina dota spre a plăti pe niște creditori, care nu au nicio acțiune afară de acea pauliană, asupra bunurilor primite de dânsa dela constituitor? Niciun motiv serios nu există în această privință. Tot ce se poate zice este numai că legea n'a voit să oblige pe femeie a rămâne înzestrată cu banii creditorilor constituitorului dotei (2).

Când am zis că creditorii constituitorului dotei, ante- Creditorii privilegiați, etc.

(1) Vezi *supra*, p. 254 urm. — Am zis că creditorii chirografari ai constituitorului dotei nu au dreptul de a urmări în mâ- Cazul unei constituirii de  
nile femeii imobilele debitorului lor. Această soluție nu su- dotă univer-  
fere nicio îndoială de căteori constituirea dotei cuprinde un sală sau cu  
imobil determinat. Vezi tom. IV, partea I-a, al Coment. noastre, titlu univer-  
p. 336, 337 (ed. a 2-a). Cât pentru cazul în care constituitorul sal.  
dotei ar fi dăruit femeii toate bunurile sale, sau o parte din aceste bunuri, știm, cu toată controversa ce există asupra acestui punct în Franța, că se poate foarte bine susține la noi, că donatarul (în specie femeia înzestrată), este obligată a plăti datoriile dăruitorului. Vezi tom. IV suscit. p. 339 urm. Dacă această teorie este adevărată, atunci femeia, în caz de o constituire de dotă universală sau cu titlu universal, are interes de a plăti pe creditorii chirografari ai constituitorului dotei, pentru a înlătura orice urmărire din partea lor.

(2) Cpr. T. Hue, IX, 476. „Plata datoriilor constituitorului dotei, zice Colmet de Santerre (VI, 230 bis IV), care este adeseaori tatăl, sau un alt ascendent, interesează de aproape onoarea familiei, și acest interes moral este superior celui al conservării dotei“. Vezi și Marcadé, VI, art. 1558. No. III, p. 72 urm.

riori contractului de căsătorie, nu au dreptul de a urmări bunurile dăruite în mâinile femeii, afară de exercițiul acțiunii pauliane, am înțeles a vorbi despre creditorii chirografari; căci acei care aveau un privilegiu sau o ipotecă asupra bunurilor constituite dotă, vor putea, necontestat, să le urmărească în mâinile femeii, ca în mâna oricărui detentor al lor, în baza art. 1790; și femeia are interes de a-i plăti spre a înlătură o urmărire silită din partea lor.

Punerea datoriilor în sarcina femeii.

Se poate întâmplă ca contractul matrimonial să fi pus în sarcina femeii plata datoriilor constituitorului dotei; în asemenea caz, nu mai este vorba de plata datoriilor acestui din urmă, ci de plata a însiși datoriilor femeii<sup>(1)</sup>.

Plata datoriilor unei succesiuni dotale.

Din împrejurarea că dota inalienabilă poate fi înstrăinată, spre a se plăti pe creditorii fie chiar chirografari ai constituitorului ei, se deduce că justiția poate autoriză înstrăinarea fondului dotal spre a se plăti datoriile unei succesiuni dotale, la care femeia ar fi fost chemată în urma încheerii contractului matrimonial, *chiar dacă datoriile ar fi posterioare acestui contract*, dacă ele au dobândit însă dată certă înainte de deschiderea succesiunii<sup>(2)</sup>.

#### D) Facerea de reparații mari la imobilele dotale.

Repararea imobilelor dotale.

Femeia poate, în al patrulea loc, să înstrăineze fondul ei dotal, tot cu autorizarea justiției și prin licitație publică, spre a face reparații mari neaparate pentru conservarea imobilelor dotale; ceea ce însemnează că ea poate fi autorizată

(1) Cpr. T. Huc, *loco cit.* — Unii autori susțin, însă, că acesta este singurul caz în care femeia poate să-și înstrăineze dota inalienabilă, spre a plăti datoriile constituitorului, interesul moral despre care am vorbit în nota precedentă nefiind, după acești autori, suficient spre a face excepție dela principiul inalienabilității. Cpr. în acest din urmă sens, Laurent, XXIII, 527; Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 2031; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1801; Odier, *Idem*, III, 1296; Aubry et Rau, V, § 537, p. 589, text și nota 119, etc.

(2) Vezi Pand. fr., v<sup>o</sup> *Marriage*, 10581 urm.; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1901 urm. și autoritățile citate acolo; T. Huc, IX, 477; Guillouard, *op. cit.*, IV, 2037; C. Limoges, Sirey, 89. 2. 166; D. P. 89. 2. 111. — Vezi însă C. Toulouse, Sirey, 51. 2. 411.

a vinde un imobil dotal spre a repara pe altul sau, la caz când există numai un singur imobil, a vinde o parte din acest imobil, spre a repara cealaltă parte<sup>(1)</sup>.

Este vorba, în specie, numai de reparațiile mari, adică de cele prevăzute de art. 546 C. civil. la titlul uzufructului; căci reparațiile uzufructuare necesare imobilului sunt în sarcina bărbatului (art. 1243, § 1<sup>(2)</sup>).

Reparațiile  
trebuie să fie  
mari.

Aceste reparații trebuie să fie absolut *indispensabile*, iar nu numai *folositoare (utiles)*, chiar dacă ar fi de natură a mări valoarea fondului. Imobilul dotal nu trebuie să servească la scopuri de speculații, zice Zachariae. „*Der fundus dotalis soll nicht zu Spekulationszwecken dienen*“<sup>(3)</sup>.

și indispensa-  
bile.

Dispoziția art. 1253, 4<sup>o</sup>, care autoriză înstrăinarea fondului dotal pentru reparații mari, fiind excepțională, trebuie să fie restrânsă în marginile ei<sup>(4)</sup>.

Drept strict.

Astfel, s'a decis că înstrăinarea nu trebuie să fie permisă spre a face *imbunătățiri*, oricât de folositoare ar fi;

Imbunătățiri,  
plantații, etc.

(1) Cpr. C. Craiova, *Dreptul* din 1907, No. 48, p. 400; Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1558, No. 205, etc.

(2) Astfel, sunt în sarcina bărbatului, ca uzufructuar, reparațiile ușilor, ferestrelor, scârilor, sobelor, tapisarea și văpsitul odăilor, etc. — Reparația zidului exterior al casei, atins de egrasie, sau facerea unu grilaj este, din contra, o reparație mare de conservare, și prin urmare, este în sarcina femeii. De asemenea, privesc tot pe femeie: cheltuielile făcute de bărbat pentru introducerea gazului, a apei, lumini electrice, etc. C. București, *Dreptul* din 1900, No. 78 și *Cr. judiciar* din același an, No. 76. — Bărbatul este obligat a face și reparațiile cele mari, care devin necesare în timpul folosinței sale, având însă drept la despăgubiri. Cpr. C. București, decizia *supră*, *cit.*: Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1908. *Vezi și supră*, p. 306, *ad notam*, 6<sup>o</sup>, și p. 317.

Reparațiile  
care sunt în  
sarcina băr-  
batului și care  
sunt în sar-  
cina femeii.

(3) Zachariae, *Handbuch des fr. Civilrechts*, III, § 507, p. 419, 420. nota 47 (ed. Crome). Cpr. Guillouard, *op. cit.*, IV, 2041; Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1558, No. 212, etc.

(4) Planiol, III, 1564. 4<sup>o</sup>; Laurent, XXIII, 528; Marcadé, VI, art. 1558, No. VI; Jouitou, *Régime dotal*, I, 262; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1914 urm.; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 10626 urm.; Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 1804; Guillouard, *Idem*, IV, 2041; Troplong, *Idem*, IV, 3474; Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1558, No. 210; Cas. fr. D. P. 87. I. 473, etc.

de exemplu, construcțiuni noi <sup>(1)</sup>, plantațiuni, destălinări (*défrichements*) <sup>(2)</sup>, etc.

Replantarea  
unei vii distru-  
să prin fi-  
loxeră, etc.

S'a decis însă că fondul dotal poate fi înstrăinat pentru a replantă o vie distrusă prin filoxeră <sup>(3)</sup>; pentru a plăti cheltuelile separației de bunuri dobândite de femeie; de exemplu, onorariile avocaților, care au apărut bunurile do-

(1) Cas. rom. Bult. 1908, p. 2020; C. Agen, D. P. 92. 2. 253; Laurent, XXIII, 528; Bandry et Surville, *op. cit.*, III, 1723, p. 455 (ed. a 3-a); Aubry et Rau, V, § 537, p. 591; Zachariae, *Handbuch des fr. Civilrechts*, III, § 507, *loco supra cit.*; Dalloz, *op. și loco cit.*, No. 211 urm., etc.

(2) Cpr. C. Agen, D. P. 92. 2. 253; Sirey, 93. 2. 81; Baudry et Surville, *op. cit.*, III, 1723, p. 455 (ed. a 3-a). — Vezi însă Cas. fr. D. P. 98. 1. 367.

(3) Cpr. Cas. fr. (Camera reclamațiunilor). D. P. 99. 1. 39; Sirey, 99. 1. 93; Trib. Carcassonne, *Cr. judiciar* din 1915, No. 25, p. 212. Cpr. Planiol, III, 1564, p. 283 (ed. a 5-a).

Distrugerea  
viei arendate  
prin filoxeră.  
Rezilierea con-  
tractului de  
arendare.  
Controversă.

Se decide, în genere, deși chestiunea este controversată, că distrugerea completă prin filoxeră a viilor arendate, constituie un caz fortuit, care aduce, de drept, rezilierea contractului, sau care poate să autorizeze pe arendaș a cere o mieșorare din preț (art. 1423 C. civil), pentrucă, în specie, nu pământul face obiectul arendei, ci însăș via, care nu mai există. Vezi, în acest sens, Planiol, II, 1735; T. Hue, X, 294; Guillaud, *Louage*, I, 396 și II, 562; Cas. fr. D. P. 96. 1. 239; Sirey, 97. 1. 10; Cas. Palermo, Sirey, 1903. 4. 20. — *Contră*: Cas. Roma, Sirey, 1905. 4. 22; Baudry et Wahl, *Louage*, I, 377, p. 202, 203 (ed. a 3-a). Vezi asupra acestei chestiuni tom. VI al Coment. noastre, p. 349 și tom. IX, p. 90, n. 1 și p. 446, *ad notam*.

Distrugerea  
viei prin fi-  
loxeră nu a  
trage desfin-  
țarea embati-  
cului.

Și fiindcă vorbim de filoxeră, vom menționa o decizie recentă a Curței de casație (24 Noembrie 1914), care pune, cu drept cuvânt, în principiu că distrugerea unei vii supusă embaticului, din cauză de forță majoră, cum este filoxera, nu atrage de drept desființarea embaticului, ci judecata apreciind împrejurările, este datoare să acorde embaticarului un termen pentru replantarea viei, și numai atunci când el nu se va conforma acestei îndatoriri, se va declara contractul desființat. Cas. S-a I-a, decizia, No. 553, din 24 Noembrie 1914. *Jurisprudența română* din 1915, No. 6, p. 82, No. de ordine 61; *Pașini juridice* din 1915, No. 138, p. 1094. Vezi și Trib. Dolj, *Pașini juridice* din 1914, No. 126, p. 1001. Vezi asupra chestiunii, tom. IX al Coment. noastre, p. 444 urm., unde se discută această controversă și autoritățile citate, p. 447, n. 1. Cpr. Judecăt. ocol. Bălăceța, *Dreptul* din 1913, No. 12, p. 94.

tale, fiindcă această separație are de obiect conservarea dotei<sup>(1)</sup>.

În orice caz, imobilul dotal n'ar putea fi înstrăinat nici ipotecat, spre a plăti cheltuelile făcute cu ocazia procesului de divorț, pentrucă această acțiune n'are de obiect conservarea dotei<sup>(2)</sup>.

Plata cheltuelilor divorțului.

Judecătorii, care vor autoriza înstrăinarea, trebuie să arăte în jurnalul de autorizare că este vorba de reparații mari, în sensul art. 546 C. civil, și că aceste reparații sunt absolut necesare la conservarea fondului dotal, puțin importantă cauza care a făcut ca ele să fie necesare, fie vechimea, cazul fortuit, etc.

Ce trebuie să cuprindă jurnalul de autorizare.

Dacă reparațiile au devenit necesare din cauza lipsei de întreținere, ele vor fi în sarcina bărbatului, pentrucă el are obligația de a întreține imobilul în bună stare<sup>(3)</sup>.

Lipsă de întreținere.

Autorizarea necesară pentru înstrăinarea sau ipotecarea imobilului dotal, în cazul prevăzut de art. 1253, 4<sup>o</sup>, ca și în celelalte cazuri excepționale prevăzute de acest text<sup>(4)</sup>, trebuie, în principiu, să preceadă înstrăinarea, pentrucă altfel controlul justiției ar fi cu neputință<sup>(5)</sup>. Singura excepție ce se poate aduce acestui principiu, ar fi în cazul unei absolute urgențe, precum ar fi, de exemplu, atunci când o furtună ar fi descoperit imobilul dotal, sau ar fi dărâmat în parte un zid, etc.<sup>(6)</sup>.

Autorizarea trebuie să preceadă înstrăinarea. Controlversă.

(1) Cpr. Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 10617 urm.: Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 2039; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1805; Troplong, *Idem*, IV, 3471; Cas. fr. D. P. 88. 1. 49; Sirey, 88. 1. 289. — *Contrà*: C. Agen, Sirey, 38. 2. 49; Pand. chron. II (anii 1830—1844), 2. p. 121, nota a. Cpr. T. Hue, IX, 489; Baudry et Surville, *op. cit.*, III, 1723, p. 454 (ed. a 3-a).

(2) Vezi C. Pau, D. P. 89. 2. 110; Sirey, 89. 2. 164 (decizie dată în privința separației de trup).

(3) Vezi Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1913.

(4) Vezi *suprà*, p. 383, text și nota 3.

(5) Cpr. Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*, 10644 urm.: Répert, Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1924 urm.; Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 2042; T. Hue, IX, 478; C. Toulouse, D. P. 56. 2. 273; Sirey, 56. 2. 611; — *Contrà*: Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3475; C. Rouen, Sirey, 42. 2. 541; Répert. Dalloz, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 3679, nota 4.

(6) Vezi T. Hue, IX, 478; Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1723; Guillouard, *Idem, loco cit.*; Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*,

## E) Instrăinarea pentru cauză de indiviziune.

Indiviziune.

În fine, imobilul dotal poate fi instrăinat, în al cincelea loc, tot cu permisiunea justiției și după formele vânzărilor publice, atunci când femeea îl stăpânește în indiviziune cu alții, fie chiar cu bărbatul ei <sup>(1)</sup>, și este recunoscut că nu se poate împărți ușor și fără pierdere, după cum se exprimă art. 1388 C. civ. <sup>(2)</sup>: „*si commode dividi non possit* <sup>(3)</sup>; *si divisio sine cujusquam injuria fieri non potuerit; si divisio tam difficilis est, ut pars impossibilis videatur*“.

Instrăinarea  
întregului  
imobil comun.

În aceste cazuri, justiția va putea autoriza instrăinarea întregului imobil comun, iar nu numai partea indiviză ce femeea ar avea în acest imobil, instrăinarea acestei părți neputând fi autorizată decât pentru celelalte cauze prevăzute de art. 1253 <sup>(4)</sup>.

Deoseb. de redacție de C. francez.

În orice caz, art. 1253, 5<sup>o</sup> prevede ipoteza în care atât femeea dotală cât și terții coproprietari cu dânsa, sunt de acord pentru a instrăina imobilul care nu poate fi ușor împărțit; căci dacă ei nu sunt de acord și unul din ei pornește o acțiune în împărțală, cerând vânzarea imobilului

10646. Cpr. C. Bordeaux și Cas. fr. D. P. 91. 1. 264; D. P. 98. 1. 367, etc.

(1) Bărbatul, ca și ceilalți terții, nefind, în adevăr, obligat a rămâne în indiviziune, femeea are interes de a substitui instrăinarea imobilului, procedurii mai lungi și mai costisitoare a acțiunii în împărțală. Cpr. Guillonard, *op. cit.*, IV, 2044; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1725; T. Hue, IX, 481; Jouisou, *Régime dotal*, I, 265; Dépinay, *Idem*, p. 254; Aubry et Rau, V, § 537, p. 594, text și nota 136; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 10656; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1932; C. Rouen și Grenoble, D. P. 54. 2. 236; D. P. 56. 2. 61; Sirey, 54. 2. 265; Sirey, 55. 2. 91. — *Contrà*: Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1807.

(2) Cpr. Laurent, XXIII, 529; Benoit, *Tr. de la dot*, I, 243, p. 344, 345; Odier, *Contract de mariage*, III, 1301; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1807; Guillonard, *Idem*, IV, 2045; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1725; Vigie, III, 562; Planiol, III, 1564, 6<sup>o</sup>; T. Hue, IX, 481; Aubry et Rau, *loco cit.*, nota 137; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1933 urm; Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*, 10658; C. Pau, Sirey, 68. 2. 299, etc.

(3) Instit., *De officio judicis*, 4, 17, § 5.

(4) Aubry et Rau, V, § 537, p. 595, text și nota 139; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1931. — *Contrà*: Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1808. Cpr. și Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 10659, etc.

indiviz, femeea dotală nu are nevoie de o autorizare specială. Aceasta este atât de evident încât legiuitorul putea să se scutească de a o mai spune. Textul nostru o spune însă anume în paragraful penultim al art. 1253, și aceeași soluție este admisă și în Franța, unde nicio dispoziție expresă nu există în această privință <sup>(1)</sup>.

Presupunând acum că vânzarea imobilului comun a fost permisă de justiție, în baza art. 1253, 5<sup>o</sup>, și că licitația a avut loc, trei ipoteze se pot prezenta: imobilul a fost adjudecat sau asupra femeii, sau asupra unui terțiu, sau asupra bărbatului.

1<sup>o</sup> Dacă femeea a devenit adjudecatara lui, fie prin ea însăși direct, fie prin bărbatul ei, ca mandatar, întregul imobil îi aparține, însă acest imobil nu este în întregime a lui dotal (afară de cazul în care ea și-ar fi constituit dotă și bunurile sale viitoare) <sup>(2)</sup>; fiindcă dota nu poate fi mărită în timpul căsătoriei. Imobilul nu va fi dotal, decât pentru fracțiunea care aparțineă mai înainte femeii; ceea ce prisoeste peste această parte rămâne parafernă <sup>(3)</sup>.

2<sup>o</sup> Dacă imobilul a fost adjudecat asupra unui terțiu, femeea va primi partea sa în bani, și această sumă, care este dotală, va fi întrebuințată conform ultimului paragraf al art. 1253.

(1) Cpr. Guillaouard, *op. cit.*, IV, 2043; Marcadé, VI, art. 1558. No. V, p. 77; Aubry et Rau, *loco cit.*, nota 138; Laurent, XXIII, 529, etc.

(2) Cpr. Guillaouard, *op. cit.*, IV, 1759, 1760 și 2047. Dar, chiar în acest caz, se admite că imobilul, cu toate că este dotal, va fi grevat de privilegiul copărtașului (art. 1737, 3<sup>o</sup>, 1741). Licitarea echivalând, în adevăr, cu împărțeala, calitatea de femeie dotală nu poate s'o sustragă de la garanția înființată de art. 1737, 3<sup>o</sup>, pentru asigurarea executărei împărțelei. Cpr. Guillaouard, *op. cit.*, IV, 2047, *in fine*; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1680 și 1727; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 10585, 10662 urm.; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot.* 1935; C. Limoges, D. P. 61. 2. 71; Sirey, 61. 2. 330; Cas. fr. *Pand. Périod.* 96. 1. 47; D. P. 96. 1. 16; Sirey, 97. 1. 65; C. Montpellier și Riom, Sirey, 95. 2. 179; *Pand. Périod.* 1903. 2. 124. Vezi și *suprà*, p. 335.

(3) Guillaouard, *Contrat de mariage*, IV, 1759, 2047; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1727; Marcadé, VI, art. 1558, No. V, p. 77; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 10662; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot.* 1935. Vezi și *suprà*, p. 195, nota 1.



A. Judecarea  
imobilului  
asupra bărbatu-  
lui.

3<sup>o</sup> În fine, ultima ipoteză este aceea în care imobilul comun s'a adjudecat personal asupra bărbatului. În asemenea caz, imobilul va fi proprietatea lui, femeia primindu-și partea sa în bani, care bani se vor întrebuiță la cumpărarea unui alt imobil, de se poate. Cu alte cuvinte, vom aplica în privința bărbatului soluția mai sus expusă, aplicabilă oricărui terțiu în genere, care ar fi devenit proprietarul imobilului stăpânit în indiviziune<sup>(1)</sup>.

Art. 1253  
§ ultim.

Am expus cazurile în care imobilul dotal poate fi înstrăinat cu permisiunea justiției. Art. 1253, § ultim adaugă că, în toate aceste cazuri, ceea ce prisosește din prețul vânzării peste trebuințele recunoscute de justiție, rămâne dotal și se va întrebuiță spre cumpărare de alte imobile, dacă este cu puțință<sup>(2)</sup>. Această dispoziție a fost explicată *suprà*, p. 387, nota 2, unde am văzut că după unii, imobilele cumpărate cu acest prisos n'ar fi dotale, pentru că paragraful final al art. 1253 declară dotal numai ceea ce prisosește din prețul vânzării, nu însă și achiziția făcută cu acest prisos<sup>(3)</sup>.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

### Schimbul imobilului dotal.

**Art. 1254.** — Imobilul dotal poate fi schimbat cu consimțământul femeii, pe alt imobil, de valoare cel puțin de patru cin-

(1) Această soluție este admisă de unii autori chiar în Franța (cpr. Odier, *op. cit.*, III, 1309), cu toate că acolo majoritatea autorilor, prin aplicarea art. 1408 dela titlul comunității legale, rezervă femeii dreptul, la desfacerea căsătoriei, și chiar înainte, de a-și lua imobilul înapoi, restituind prețul bărbatului (*retrait d'indivision, droit d'option*), sau de a-și primi numai partea de preț la care ea are drept (vezi autorii citați în Panl. fr., v<sup>o</sup> *Marriage*, 10661). La noi, unde art. 1408 fr. lipsește, numai ultima soluție este cu puțință.

(2) S'a decis că dispoziția paragrafului final al art. 1253 C. civil. care dispune că ceea ce prisosește din prețul vânzării imobilului dotal peste trebuințele recunoscute, rămâne dotal și se va întrebuiță în cumpărare de alt imobil, de se poate, nu se aplică decât așa cum este concepută, iar nu într'un alt mod, precum ar fi, de exemplu, de a se face construcții din nou pe un teren dotal. Trib. Muscel, *Dreptul* din 1913, No. 72, p. 574.

(3) Cpr. Tessier, *Tr. de la dot*, I, p. 236, text și nota 401; Odier, *Contrat de mariage*, III, 1313. — *Contra*: Troplong, IV, 3488;

cimi din valoarea sa, justificându-se de utilitatea schimbului, dobândindu-se autorizațiunea justiției, și după o prețuire prin experți numiți din oficiu de tribunal.

În acest caz, imobilul primit în schimb va fi dotal: adaosul în bani ce s'ar putea lua pe lângă imobilul primit, va fi asemenea dotal, și se va întrebuița spre cumpărarea de imobile, de se poate. (Art. 1405 urm. C. civ. Art. 211 urm. Pr. civ. Art. 1559 C. fr.).

Schimbul imobilului dotal poate să fie adeseori folositor ambilor soți. El nu jignește întru nimic interesele femeii, întrucât fondul dobândit în locul celui dotal, tot dotal este. De aceea legea îl permite, însă sub anume condiții, chiar dacă el n'a fost încuviințat prin contractul de căsătorie <sup>(1)</sup>.

Schimbul imobilului dotal eră admis și în vechea noastră legislație <sup>(2)</sup>, unde imobilul dotal putea fi schimbat chiar în contra unor bunuri mișcătoare, dacă aceasta eră spre folosul femeii, *si hoc mulieri utile sit* (L. 26 Dig., *De jure dotium*, 23. 3) <sup>(3)</sup>.

Admiterea schimbului imobilului dotal.

Dr. nostru anterior.

Benech, *op. cit.*, 131, p. 290, 291. Această din urmă soluție ni se pare cea mai juridică. *Vezi supra*, p. 219, text și nota 1 și p. 387, nota 2.

(1) Se decide că, atunci când bunurile dotale ale unei femei măritate au fost schimbate de soți, în virtutea facultății ce ei își rezervaseră prin convenția lor matrimonială (*vezi supra*, p. 355), prescripția acțiunii în anulare a acestui schimb pentru neindeplinirea formelor legale, este suspendată în favoarea femeii, în tot timpul căsătoriei, o atare acțiune fiind de natură a se refrânge în contra bărbatului (art. 1880). F. Herman, *Code civil annoté*, IV, art. 2256, No. 18; C. Pau, *Sirey*, 40. 2. 452 și *Répert. Dalloz*, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 3719, nota 2. *Vezi infra*, explie. art. 1880, precum și tom. XI al Coment. noastre, p. 190.

(2) În vechiul drept francez, schimbul imobilului dotal eră din contra oprit. *Vezi Roussilhe, Tr. de la dot*, 394, p. 292 și autorii citați în *Pand. fr.*, v<sup>o</sup> *Marriage*, 10671.

(3) Cpr. Andr. Donici, capit. 33, § 13 și art. 1643 C. Calimach: art. 33, partea III-a, capit. 16 C. Caragea, texte citate *supra*, p. 362, nota 1 și p. 204, nota 1. *Vezi și art. 35 C. Caragea, loco cit.*, unde se zice că: „Muerea, când lucrul de zestre al ei se va întâmplă a fi netrebnic, sau mai mult de pagubă decât de folos, este volnică, prin adevierea judecăței, să-l dea schimb pe altceva, sau să-l vândă și să cumpere lucru de trebuință și mai de folos“. — Legea necerând, în această privință, o vânzare publică, s'a decis că ar fi validă vânzarea unui imobil constituit dotă sub codul Caragea. făcută sub

Dr. nostru anterior.

Consimțimântul femeii și al bărbatului.

Prima condiție cerută pentru ca schimbul să poată avea loc astăzi, este consimțimântul femeii. Aceasta se înțelege dela sine, fiindcă imobilul este al ei <sup>(1)</sup>. Consimțimântul bărbatului nu este mai puțin necesar, fiindcă el are uzurfructul imobilului dotal, și acest consimțimânt nu poate fi înlocuit prin acel al justiției <sup>(2)</sup>.

Cazul când femeea este minoră.

Dacă femeea este minoră, consimțimântul ei nu este suficient; mai trebuie o deliberare a consiliului de familie omologată de tribunal (art. 401 și 403) <sup>(3)</sup>.

Schimbul trebuie să fie folositor soților.

A doua condiție cerută de art. 1254 este ca schimbul să fie folositor soților, ceea ce se apreciază în mod suveran de instanțele de fond. De cele mai multeori imobilul primit în schimb va fi producător de un venit mai mare <sup>(4)</sup>, sau va fi mai ușor de administrat, pentrucă ar fi vecin cu un

imperiu codului nou, nu prin licitație publică, ci în mod voluntar, de femeie și soțul său, cu simpla autorizare a tribunalului, spre a-și cumpăra efecte care să producă dobândă. Cas. rom. Bult. S-a I-a, 1893, p. 568 și *Cr. judiciar* din 1893, No. 62.

- (1) „*Id quod nostrum est, sine facto nostro ad alium transferri non potest*“. L. II, Dig., *De div. regulis juris antiqui*, 50. 17.
- (2) Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 10672, și autorii citați acolo. — *Contră*: Taulier, *Théorie raisonnée du code civil*, V, p. 327. „Schimbul poate să aibă loc, zice acest autor, fără consimțimântul personal al bărbatului. Folosința imobilului dotal trebuie însă să-i fie rezervată și intrarea în posesiune a schimbătorului este astfel amânată până la desfacerea căsătoriei sau separația de bunuri“. In orice caz, se admite că consimțimântul bărbatului nu este necesar când este în imposibilitate de a-l manifesta, sau când femeea a dobândit separația de bunuri. Rodière et Pont. *Contrat de mariage*, III, 1813; *Répert. Sirey*, *v<sup>o</sup> Dot.* 1985; T. Hue, IX, 483, p. 574, etc.
- (3) Taulier, *loco cit.*; Rodière et Pont, III, 1813; Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 10673; *Répert. Sirey*, *v<sup>o</sup> Dot.*, 1986; Seriziat, *op. cit.*, 174, p. 253; T. Hue, IX, 483; C. Pau, *Sirey*, 40. 2. 451, etc.
- (4) Nu se cere însă ca noul imobil, primit de femeie în schimb, să aibă un venit mai mare, decât acela pe care ea îl dă în schimb. Cas. rom. Bult. S-a I-a, 1882, p. 698. — Dacă imobilul primit în schimbul celui dotal are o valoare mai mare decât acest din urmă, această valoare se consideră ca avere parafernala a femeii și, ca atare, este valabilă, pentru valoarea în plus, ipoteca constituită de femeie, cu autorizarea bărbatului. C. București, *Dreptul* din 1891, No. 11, p. 84.

alt imobil al femeii<sup>(1)</sup>. În orice caz, chestiunea de a se ști dacă schimbul este sau nu folositor, nu cade sub controlul Curții de casație.

Chestie de fapt.

A treia condiție cerută de art. 1254 este ca valoarea imobilelor schimbate să fie aproape aceeași, sau ca noul ori nouăle imobile<sup>(2)</sup> să aibă cel puțin valoarea de patru cinciini a celui vechiu<sup>(3)</sup>, după o prețeluire făcută prin experți, rânduiți de tribunal *din oficiu*.

Valoarea imobilului primit în schimb.

Expertiza este, deci, o condiție esențială a schimbului imobilului dotal, deși judecătorii nu sunt legați prin părerea experților<sup>(4)</sup>: *Dictum expertorum nunquam transit in rem iudicatam*.

Necesitatea expertizei.

*Experții*<sup>(5)</sup> numiți *din oficiu* de tribunal, iar nu după

Neaplic. art. 212 Pr. civ.

(1) Cpr. Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1814; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Marriage*, 10674, etc.

(2) Deși legea vorbește de un alt imobil la singular, totuși este generalmente admis că imobilul dotal poate fi schimbat contra mai multor imobile, situate în locuri deosebite, și nefăcând parte din aceeași exploatare, dacă această împrejurare n'ar împiedecă schimbul de a fi folositor soților. Cpr. Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1815; Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*, 10677, etc.

Pluralitatea imobilelor.

(3) De aici rezultă că, astăzi, imobilul dotal nu mai poate fi schimbat contra unor lucruri mobile, după cum era permis altădată (vezi *suprà* p. 411). Cpr. Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1815; Marcadé, VI, art. 1559, p. 80; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1989; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Marriage*, 10675.—El ar putea însă fi schimbat contra unei servituți (art. 471), nu însă contra unui uzufruct, din cauză că uzufructul se poate stinge prea ușor. Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*, 10679 urm.; Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1815.—Vezi însă Seriziat, *Régime dotal*, (177, p. 257), care nu admite schimbul imobilului dotal contra unei servituți.

(4) Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1817; Guillouard, *Idem*, IV, 2051; Troplong, *Idem*, IV, 3505; Aubry et Rau, V, § 537, p. 597; Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*, 10685; Seriziat, *op. cit.*, 182, p. 262. — *Contra*: Taulier, *op. cit.*, V, p. 329. — Expertiza numai atunci ar putea să nu fie necesară, când schimbul dotal ar fi permis prin însuși contractul de căsătorie, pentru că schimbul având loc în specie în baza convenției matrimoniale, regulile art. 1254 nu mai sunt aplicabile în cazul de față. Cpr. Guillouard, *op. cit.*, IV, 2051; Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*, 10686; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1995; C. Pau, Sirey, 40. 2. 452.

Cazul când schimbul este permis prin contractul matrimonial.

(5) *Contra* art. 213 din Pr. civ., experții vor trebui să fie în număr de trei, unul singur nefiind suficient. Rodière et Pont, III, *op. cit.*, 1817; Seriziat, *op. cit.*, 182, p. 262. — *Contra*:

Pluralitatea experților. Controversă.

arătarea părților, conform dreptului comun (art. 212 Pr. civ.), își vor da părerea asupra ambelor imobile, care fac obiectul schimbului, pentru că numai astfel se poate ști dacă valoarea imobilului, ce femeia urmează a primi în schimbul celui vechiu, are valoarea fixată de lege.

Schimbul imobilului dotal cu un imobil al bărbatului. Controversă.

Imobilul dotal poate fi schimbat nu numai cu un alt imobil al unui terțiu <sup>(1)</sup>, dar chiar cu un imobil al bărbatului <sup>(2)</sup>, dacă condițiile admise de lege sunt îndeplinite, dispoziția art. 1307 dela vânzare nefiind aplicabilă în specie; căci art. 1409 din codul civil, după care regulile dela vânzare se aplică și la schimb, se referă numai la condițiile generale în privința consimțământului, la transcriere, la răs-pundere în caz de evicțiune, etc. <sup>(3)</sup>.

C. Grenoble. (10 Martie 1868), Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 10690: Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1993.

Femea nu poate să facă dintr'un imobil dotal un imobil parafernă, și vice-versa.

- (1) Art. 1254 presupunând cazul unui schimb real între două imobile aparținând la doi proprietari deosebiți, de aici rezultă că soții n'ar putea, nici chiar cu autorizarea justiției, printr'o operație pe nedrept calificată schimb, să facă dintr'un imobil dotal al femeii un imobil parafernă, sau vice-versa. Cpr. Massé, nota în Sirey, 61. 1. 10. Vezi și *supră*, p. 363, text și nota 4 și *infra*, p. 418, nota 1. — Vezi însă C. București, consid. transcris *infra*, p. 418.

Femea n'ar putea, de asemenea, să primească în schimbul unei părți a fondului dotal, construcțiile ridicate pe cealaltă parte a fondului, făcând astfel ca o parte din fondul dotal să devie parafernă. În adevăr, construcțiile ridicate asupra fondului dotal devenind dotale prin încorporație (art. 488 C. civil), terții constructori având numai o creanță personală contra femeii, neurmăribilă asupra bunurilor ei dotale (vezi *supră*, p. 199, 200), schimbul este cu nepntință, neexistând în specie două valori deosebite. Cpr. Guillouard, *op. cit.*, IV, 2055; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 10682; Cas. fr. D. P. 60. 1. 393; Sirey, 61. 1. 10 (cu nota lui Massé), etc.

Antipricon.

- (2) Acest schimb, numit *antipricon*, eră admis și în dreptul nostru anterior. Vezi *supră*, p. 203, 204 și tom. IV, partea I-a, al Coment. noastre, p. 785, text și nota 3 (ed. a 2-a).
- (3) Vezi Cas. rom. Bult. 1889, p. 525, 526 și *Dreptul* din 1889, No. 43. În acelaș sens, Trib. Iași, Ialomița și Prahova: C. Iași, București, Galați, etc., *Dreptul* din 1883, No. 8 și 16; *Dreptul* din 1888, No. 79 și din 1889, No. 43; *Cr. judiciar* din 1899, No. 2; *Dreptul* din 1890, No. 68; *Dreptul* din 1902, No. 80; *Cr. judiciar* din 1903, No. 3; Trib. Constanța și C. Galați, *Dreptul* din 1909, No. 41, p. 327 (cu observ.

Iată cum un autor justifică deosebirea ce există, în această privință, între vânzare și schimb.

„Ce qui fait prohiber la vente entre époux, c'est la crainte qu'elle ne serve à déguiser une donation. L'échange, au contraire, peut bien contenir un avantage indirect pour l'une des parties, mais il ne peut déguiser une donation. En effet, les valeurs fournies de part et d'autre peuvent être inégales en valeur, et celui des deux co-échangistes qui recevra moins qu'il ne donne pourra être considéré comme donateur de la différence: mais, cette différence étant facile à constater, la donation n'a rien de déguisé. Et, ici, il n'y a pas à craindre, comme dans la vente, que la transmission de l'une des deux valeurs ne soit simulée, comme le paiement d'un prix dont on donne une quittance mensongère. Il n'y a donc aucune raison de défendre l'échange entre époux<sup>(1)</sup>.”

Așa dar, imobilul dotal al femeii poate fi schimbat cu un alt imobil al bărbatului, și pentru aceasta nu este nevoie ca între soți să se încheie un act autentic<sup>(2)</sup>.

În fine, ultima condiție cerută de art. 1254, pentru ca schimbul imobilului dotal să poată avea loc, este autorizarea justiției.

Tribunalul competent este, în această privință, acel al domiciliului soților<sup>(3)</sup>. Acest tribunal va verifica numai

noastră); C. Limoges, D. P. 62. 2. 201; Guillaouard, *Contrat de mariage*, IV, 2056 (care se contrazice cu cele spuse în tratatul său asupra vânzării, *Vente*, II, 921); Planiol, *Revue critique*, anul 1888. p. 272 urm.: Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 10683 urm.: Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1991; Alex. Degré, *Dreptul din 1891*, No. 36, p. 283. Vezi tom. IV, partea I-a, al Coment. noastre, p. 785 și tom. IX. p. 7. — *Contrà*: Cas. rom. Bult. S-a I-a, 1885, p. 751 și *Dreptul din 1886*, No. 3: Trib. Iași (două sentințe, ambele cu observ. noastră în sens contrar), *Dreptul din 1908*, No. 72 și 83; C. Pau și Bordeaux, D. P. 86. 2. 44; Sirey, 87. 2. 113; Cas. fr. Sirey, 1901. I. 65 (cu nota lui Lyon-Caen); Baudry et Saignat, *Vente*. 229, p. 231 (ed. a 3-a); Baudry et Surville, *Contrat de mariage*. III. 1733; T. Hue, IX, 483; Jouisou, *Régime dotal*, I, 80, p. 98; Nacu, III, p. 314, No. 5, etc.

(1) Boissonade, *Avant-projet de code civil pour l'empire du Japon*, III, p. 449, No. 365 (Tokio, 1888).

(2) Cas. rom. S-a I-a, Bult. 1899, p. 260.

(3) Guillaouard, *op. cit.*, IV, 2052; Seriziat, *op. cit.*, 179; Duranton, XV, 517; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 10691; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 1997, etc.

valoarea imobilelor și utilitatea schimbului, nu însă și necesitatea lui. Spesele schimbului sunt în sarcina femeii<sup>(1)</sup>.

Dacă formalitățile legale au fost îndeplinite, imobilul primit în schimb devine dotal; prin urmare, este inalienabil, însă poate și el, la rândul lui, fi schimbat din nou cu un alt imobil, și așa mai departe.

El devine dotal pentru tot, dacă valoarea lui este egală sau inferioară imobilului dat de femeie. Dacă valoarea sa este mai mare, el nu este dotal decât până la concurența valorii celui dintâi, afară de cazul când femeia și-ar fi constituit dotă și bunurile sale viitoare. Dacă pentru a se completa valoarea primului imobil, s'ar datori femeii o sumă de bani (*une soulte*), această sumă este dotală și va fi întrebuințată în cumpărare de alte imobile, dacă aceasta este cu putință<sup>(2)</sup>.

Cât pentru regulile ce urmează a fi aplicate în privința întrebuințării excedentului prețului, ele sunt acele expuse *suprà*, în privința întrebuințării, în diferitele ipoteze prevăzute de art. 1253.

Dar aici se prezintă o chestiune foarte controversată, și anume: schimbul imobilului dotal este supus formalității transcrierii? Negativa este admisă de unii, pentrucă, pe de o parte, această formalitate nu se vede prescrisă de art. 1254, iar pe de alta, pentrucă o formalitate de păzit sub pedeapsă de nulitate nu poate fi înființată prin analogie<sup>(3)</sup>.

Această soluție este, după părerea noastră, inadmisibilă, pentrucă deși formalitatea transcrierii nu este anume prevăzut de lege, totuși ea rezultă din art. 1230 C. civ. și 721 urm. Pr. civ. În adevăr, este cu neputință ca un

(1) Guillouard, *op. cit.*, IV, 2054; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 10703 urm., etc.

(2) Chestiunea de a se ști dacă imobilele cumpărate cu această sultă sunt, sau nu, dotale este controversată. Troplong (*Contrat de mariage*, IV, 3505) se pronunță, cu drept cuvânt, în favoarea dotalității, iar Odier (*Idem*, III, 1319) și Tessier (*Tr. de la dot*, I, No. 51, pag. 263) admit soluția contrară. Vezi și *suprà*, p. 410, text și nota 3.

(3) Cpr. Alex. Degré, *Dreptul* din 1891, No. 40 și *Ser. juridice*, I, p. 427 urm.: C. București, *Dreptul* din 1889, No. 27 (decizie casată), etc.

Inalienab.  
imobilului de-  
bândit în  
schimb.

Cazul când  
valoarea imo-  
bilului primit  
în schimb este  
mai mare  
decât valoarea  
celuilalt imo-  
bil.

Intrebuințarea  
excedentului.

Transcrierea  
schimbului.  
Controversă.

imobil să devie dotal, fără ca terții să nu fie vestiți despre aceasta<sup>(1)</sup>.

„Considerând, zice Curtea din București, că art. 1229, 1230 C. civ. și art. 716 Pr. civ. supun modificările aduse convențiilor matrimoniale, la aceleași formalități ca și însuși acele convenții; că, dacă aceste texte vorbesc de modificările aduse convențiilor matrimoniale, înainte de celebrarea căsătoriei, este că dota neputând fi, în virtutea art. 1236 C. civil, nici constituită, nici adăogată în timpul căsătoriei, în regulă generală acele modificări nu pot avea loc decât înaintea celebrării căsătoriei: dar de aci nu rezultă că dacă modificările s'ar aduce în timpul căsătoriei, când legea le încuviințează, precum este și schimbul prevăzut de art. 1254 C. civ., aceste modificări ar fi scutite de formalitățile scrute de suscitatele texte; căci un imobil neputând avea caracterul dotalității față cu părțile și cu terțiile persoane, decât atunci când convenția prin care el se constituie ca dotal se află trecută în registrul prevăzut de art. 708 și 721 Pr. civ.<sup>(2)</sup>, urmează neapărat, pentru ca imobilul pus în locul celui dotal să devie dotal, ca să fie trecută această modificare în susarătatele registre ale tribunalului, și dar să se îndeplinească dispozițiile citatelor articole 1229 și 1230 C. civ., art. 708, 716 și 721 Pr. civ.; considerând că art. 1254 C. civ., ca

BCU Cluj / Central University Library Cluj

- (1) Se naște însă întrebarea: ce trebuie să se transcrie? De sigur contractul de schimb, care, după Curtea de casație, nu are nevoie de a fi autentic. Vezi Bult. Cas. S-a I-a, 1899, p. 260. După art. 724 *bis* din Pr. civ. se pot transcrie, în adevăr, și actele sub semnătură privată. Credem însă că ar fi bine să se transcrie și jurnalul tribunalului prin care se autoriză schimbul.
- (2) În materie de schimb se cer deci două transcrieri: aceea din art. 708 Pr. civ., privitoare la orice convenție matrimonială în genere, și aceea de drept comun, prevăzută de art. 721 Pr. civ. Tribunalul Ilfov a decis, în majoritate (*Dreptul* din 1903, No. 32), că transcrierea de drept comun, făcută în registrul situațiunei imobilului este suficientă, însă părerea minorității, foarte bine motivată, conformă cu cea a Curței, este, cu mult mai juridică; pentrucă, prin schimbul imobilului dotal, se aduce o prefacere convenției matrimoniale primitive, și știm că orice prefacere de asemenea natură este supusă la aceleași formalități ca și însuși convențiile matrimoniale (art. 1229, 1230 C. civ. și 716 Pr. civ.). Or, aceleași motive există atât în cazul când convenția matrimonială primește o prefacere înainte de căsătorie, cât și în urma celebrării ei. A se vedeă, în această privință, motivele foarte temeinice date de minoritatea tribunalului, compusă din d-l M. A. Balș, pe atunci membru de ședință la trib. Ilfov, astăzi consilier la Curte.

Ce trebuie să se transcrie. Art. 724 *bis* Pr. civ.

Necesitatea a două transcrieri.



excepție dela principiul inalienabilității imobilului dotal prevăzut de art. 1248 C. civ., permite schimbul cu un alt imobil, în condițiile arătate de acest text, și în acest caz declară imobilul primit în schimb ca dotal; că deși acest text prevede, ca condițiuni, numai consimțământul femeii și autorizarea justiției, justificându-se utilitatea schimbului cu un alt imobil de o valoare cel puțin de patru cincimi cât a imobilului dotal, constatată această valoare prin experți numiți din oficiu, fără însă a prevedea expres și obligația ca asemenea operațiuni să se transcrie în registrul respectiv al tribunalului imobilului luat în schimb, totuși obligația îndeplinirii acestei formalități rezultă virtualmente din cuprinsul acestui text combinat cu art. 1248 C. civ.; căci înstrăinarea prin schimb a imobilului dotal se permite numai sub condiția ca imobilul primit în schimb să fie considerat și să rămâe dotal; ceea ce înseamnă că trebuie a se îndeplini în privința lui formalitatea legală, atât pentru stabilirea calității de dotalitate în privirea soților, cât și pentru în cunoștiințarea terților spre transformarea stărei imobilului luat în schimb; și aceste formalități, în privința soților, sunt cele prevăzute de art. 708 Pr. civ., iar în privința terților, transcrierea actului de schimb sau a jurnalului tribunalului, *în caz când femeea dotală substituie un imobil parafernial altui dotal* (1), în registrul respectiv, conform art. 1230 C. civ., 721, 722 și 723 Pr. civ., etc. (2).

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Așa dar, numai sub condiția transcrierii, imobilul primit de femeie în locul acelu vechiu devine dotal, și numai astfel este validă înstrăinarea subsecventă a imobilului primitiv dotal, în locul căruia s'a făcut schimbul (3).

(1) Asupra acestui considerent facem rezervele noastre, de oarece știm că femeea nu poate să facă dintr'un imobil parafernial un imobil dotal, și *vice-versa*. Vezi *suprà*, p. 414, nota 1.

(2) Vezi *Dreptul* din 1891, No. 11, p. 85 urm.; *Cr. judiciar* din 1898, No. 10 și *Dreptul* din 1903, No. 79; Cas. rom. C. Galați, Trib. Ilfov. etc., Bult. 1889, p. 932; Bult. 1890, p. 1372 și *Dreptul* din 1890, No. 5 și 26; *Dreptul* din 1891, No. 1; Bult. 1898, p. 1171 și Bult. 1899, p. 260. Vezi asupra acestei chestiuni articolul ce am publicat în *Dreptul* din 1903, No. 83, p. 681 urm., unde chestiunea este tratată în mod complet. Mai vezi tom. IV, partea I-a, al Coment. noastre, p. 785 și tom. IX, p. 7, text și nota 3.

(3) S'a decis însă că nu este de esența transcrierii ca actul să fie trecut în întregimea lui în registrele tribunalului, ci că este suficient, în spiritul legii, ca din modul cum s'a făcut transcrierea, să reeasă pentru cei interesați indicațiunile necesare în privința mutațiunilor operate asupra imobilului. Trib. Prahova, *Dreptul* din 1902, No. 80, p. 652.

Actul nu are nevoie de a fi transcris în întregimea lui.

Cine va putea însă să invoace lipsa transcrierii? În regulă generală numai cei de al treilea (art. 723 Pr. civ.). De astădată însă, acest drept îl are și femeea. Aceasta rezultă din art. 1255. care dă drept femeii sau moștenitorilor ei de a cere revocarea înstrăinării fondului dotal, de câteori această înstrăinare a avut loc fără îndeplinirea condițiilor mai sus expuse; or, transcrierea este, după cum am văzut, una din condițiile validității schimbului imobilului dotal.

Persoanele care pot invoca lipsa transcrierii. Art. 1255 C. civ.

„Considerând, zice Curtea din București, că din dispozițiile art. 1290, 1295 C. civ., 716 și 723 Pr. civ. rezultă că, în principiu, transcrierea este constituită în folosul terților, așa că lipsa ei n'ar putea fi invocată decât numai de aceștia, nu însă și de părți sau succesorii lor; dar, prin excepție, art. 1255 C. civ. dă drept și femeii sau moștenitorilor ei și bărbatului de a cere nulitatea schimbului, în caz când nu s'ar fi îndeplinit formalitățile necesare pentru validitatea lui, între care formalități este și aceea a transcrierii“ (1).

Din cele mai sus expuse rezultă că femeea este în drept, dacă schimbul n'a fost transcris, să ceară revocarea lui și să revendice primul imobil dotal din mâna oricărui detentor, acțiunea femeii neputând fi respinsă chiar dacă i s'ar putea imputa neglijență, dol sau rea credință, ea putând fi responsabilă în aceste cazuri numai de daune (2).

Dreptul femeii de a cere anularea schimbului.

Această soluție presupune însă că imobilul dat de cel de al treilea în schimb a fost grevat, înainte de transcriere, cu o sarcină reală; căci dacă asemenea sarcină nu exista, lipsa transcrierii nu poate fi invocată de femeie, ea fiind totdeauna în termen de a cere îndeplinirea acestei formalități.

Grevarea imobilului primit în schimb de o sarcină.

„Considerând, zice Curtea noastră supremă, că lipsa transcrierii schimbului în registrul respectiv al tribunalului, formalitate de altfel substanțială pentru validitatea schimbului, nu poate să atragă nulitatea lui, întrucât imobilul primit în locul celui dotal, dela data schimbului și până în prezent, nu a fost grevat de nicio sarcină din partea terților, și femeea poate încă cere cu succes transcrierea acestui schimb; că o asemenea soluție este conformă principiului că nimeni nu se poate plânge pe nedrept la justiție, dacă nu este vătămat în interesele sale, etc.“ (3).

(1) Vezi *Dreptul* din 1891, No. 11, p. 86, coloana 1.

(2) Vezi deciziile citate *supra*, p. 418, nota 2.

(3) Bult. S-a I-a, anal. 1899, p. 261.

## Sanctiunea principiului inalienabilității fondului dotal.

**Art. 1255.**—Dacă, afară de cazurile excepționale mai sus arătate, femeea<sup>(1)</sup> sau amândoi soții împreună înstrăinează imobilul dotal, femeea sau moștenitorii săi pot face a se revocă înstrăinarea, în curs de zece ani după desfacerea căsătoriei<sup>(2)</sup>.

Femeea va avea același drept în curs de zece ani<sup>(3)</sup> după separațiunea patrimoniilor. Bărbatul va putea și el însuși să facă a se revocă alienațiunea în timpul căsătoriei, rămânând cu toate acestea supus la daune-interes care cumpărător, dacă nu va fi declarat în contract că imobilul vândut este dotal. (Art. 207, 952, 1084, 1164, 1167, 1190, 1242, 1248, 1256 urm., 1878, 1900 C. civ. Art. 1560 C. fr.).

Dr. roman.

La Romani, înstrăinarea fondului dotal eră *radical nulă*, bărbatul putând să-l revendice, de oarece el eră proprietarul lui<sup>(4)</sup>.

Proiectul codului fr.

Această soluție eră admisă și în proiectul primitiv al codului fr. Iată, în adevăr, cum eră conceput art. 169 din acest proiect: „Dacă, afară de cazurile excepționale mai sus expuse, femeea sau bărbatul, sau amândoi împreună, înstrăinează fondul dotal, înstrăinarea va fi *radical nulă*”<sup>(5)</sup>.

În urma discuțiilor urmate înaintea Tribunatului, textul a fost schimbat și nulitatea a devenit *relativă* din absolută ce eră din capul locului<sup>(6)</sup>; de unde rezultă că numai femeea

Dr. actual.  
Nulitate relativă.

(1) Textul fr. zice: femeea sau bărbatul, sau amândoi împreună.

(2) Textul fr. zice că femeea sau moștenitorii ei pot face a se revocă înstrăinarea după desfacerea căsătoriei, fără ca să li se poată, în timpul ei, opune vr'o prescripție.

(3) Textul francez zice că femeea va avea același drept în urma separațiunii de bunuri sau de patrimonii.

(4) Cpr. L. 30, Dig., *De jure dotium* 23. 3 și L. 13 § 3, Dig., *De fundo dotali*, 23. 5. Vezi și L. 1 § 5, Dig., *De exceptione rei venditæ et traditæ*, 21. 3, etc.

(5) Vezi Fenet, *Trav. préparat. ou motifs du Code civil*, XIII, p. 590. Vezi și Pand. fr. v<sup>o</sup> *Mariage*, 10727.

(6) Cpr. Trib. Suceava și C. București, *Dreptul* din 1886, No. 18 și din 1901, No. 84. Vezi și Cas. rom. Bult. 1909, p. 1267 și *Dreptul* din 1910, No. 6, p. 41; C. Pau, Bordeaux și Cas. fr. D. P. 89. 2. 112; Sirey, 91. 2. 235; D. P. 94. 1. 407; Guillonard, *Contrat de mariage*, IV, 1882; Colmet de Santerre, VI, 232 bis I; Laurent, XXIII, 502; T. Hue, IX, 486; Planiol, III, 1529, etc.

sau moștenitorii ei<sup>(1)</sup> și bărbatul, în timpul căsătoriei, o pot propune, iar nu terții cărora înstrăinarea le-ar aduce vreun prejudiciu. Nulitatea este, de asemenea, susceptibilă de confirmare (art. 1167 și 1190) și se prescrie prin zece ani (art. 1900)<sup>(2)</sup>.

Prima consecință a caracterului relativ a nulității înstrăinării fondului dotal, făcută în afară de cazurile prevăzute de lege, este că dobânditorul acestui fond nu poate cere anularea înstrăinării, pentru că, precum am spus-o de mai multe ori, această nulitate nu rezultă din indisponibilitatea bunurilor dotale, ci din incapacitatea femeii măritate. (Cpr. art. 952)<sup>(3)</sup>.

Consecințele nulității relative.

Tot ce poate face terțiul achizitor, care, în urma încheierii contractului, a descoperit că fondul dobândit de dânsul eră dotal, este să reție prețul, dacă acest preț este încă datorit (art. 1364)<sup>(4)</sup>.

Aplic. art. 1364.

Achizitorul imobilului dotal n'ar putea cere anularea achizițiunii sale nici chiar atunci când dotalitatea imobilului înstrăinat n'ar fi fost declarată de soți<sup>(5)</sup>, sau când ei ar fi declarat că imobilul este parafernala, pe când în realitate eră dotal<sup>(6)</sup>.

Neapropuarea nulității din partea achizitorului imobilului.

(1) „*Heredi quoque mulieris idem auxilium præstabitur, quod mulieri præstabitur*”. l. 13 § 3, Dig., *De fundo dotali*, 23. 5.

(2) Planiol, III, 1529.

(3) Vezi *suprà*, p. 323 urm. Cpr. Guillouard, *op. cit.*, IV, 1883; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1799; Odier, *Idem*, III, 1337; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1883; Troplong, *Idem*, IV, 3521; T. Hue, IX, 486; Vigie, III, 529; Planiol, III, 1529; Laurent, XXIII, 501, 502; Colmet de Santerre, VI, 232 bis II; Marcadé, VI, art. 1560, No. 1; Aubry et Rau, V, § 537, p. 562; Jouitou, *Régime dotal*, I, 203 urm.; Tessier, *Tr. de la dot*, II, p. 4, text și nota 687; Seriziat, *op. cit.*, 195, p. 279, 280; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 10729 urm.; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2348 urm. Cpr. C. Montpellier, D. P. 1899. I. 353. Vezi și Cas. fr. D. P. 94. I. 407; Sirey, 95. I. 218, etc.

(4) Planiol, III, 1529, *in fine.*; Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*, 10745 urm.; Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1883; Guillouard, *Idem*, IV, 1884, *in fine.*; Aubry et Rau, V, § 537, p. 562; Dépinay, *Régime dotal en France*, p. 258, etc.

(5) Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*, 10736 urm. și numeroșii autori citați *suprà*, în nota 3.

(6) Guillouard, *op. cit.*, IV, 1884; Troplong; *Idem*, IV, 3521;

Cazul când soții au întrebuințat manopere frauduloase.  
Art. 960.

Dar, dacă soții sau măcar unul din ei, nu s'au mărginit a face declarații mincinoase, pe care terțiul eră dator să le controleze, ei au întrebuințat manopere dolosive spre a induce pe acest din urmă în eroare, terțiul achizitor va putea cere anularea contractului, pentrucă consimțământul său n'a fost de astădată liber (art. 960)<sup>(1)</sup>.

Instrăinarea fondului dotal de către bărbat. Controversă.

Ce trebuie să decidem în caz când bărbatul ar fi instrăinat fondul dotal ca al său propriu? Chestiunea este controversată; însă vom decide și de astădată că dobânditorul imobilului dotal nu are acțiunea în anulare, pentrucă art. 1255 nu-i conferă această acțiune nici într'un caz<sup>(2)</sup>.

Creditorii bărbatului.

O altă consecință a caracterului relativ a nulității instrăinării este că acțiunea în anulare nu poate nici într'un caz fi exercitată de creditorii bărbatului, pentrucă, deși el are exercițiul acestei acțiuni în timpul căsătoriei, totuși nu este vorba, în specie, de o acțiune bănească, ci de o acțiune eminentamente personală, pe care el o exercită în calitate de cap al familiei și care, ca atare, după art. 974, îi este exclusiv personală<sup>(3)</sup>.

Baudry et Surville, *Idem*, III, 1799, p. 578 (ed. a 3-a); Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 10741; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2360.—*Contrà*: Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1883.

(1) Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 4799, p. 579; Odier, *Idem*, III, 1339; Troplong, *Idem*, IV, 3523; Guillaouard, *Idem*, IV, 1885; T. Hue, IX, 486; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 10742; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2359, etc.

(2) Cpr. Troplong, *op. cit.*, IV, 3522.—*Contrà*: Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*, 10744 și autorii citați acolo. Acești din urmă autori conferă, în asemenea caz, acțiunea în anulare terțiului achizitor prin aplicarea principiului dela vânzarea lucrului altuia (art. 1599 C. fr., text care, după cum știm, a fost eliminat de legiuitorul nostru).

(3) Cpr. Guillaouard, *Contrat de mariage*, IV, 1887; Odier, *Idem*, III, 1329; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1872; Troplong, *Idem*, IV, 3530; Planiol, III, 1532; T. Hue, IX, 487, *in fine*; Colmet de Santerre, VI, 232 bis V; Marcadé, VI, art. 1560, No. V; Aubry et Rau, V, § 537, p. 562; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 10748; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2363, etc.

Moștenitorii bărbatului.

Cât pentru moștenitorii bărbatului, nu mai începe îndoiială că ei nu au niciun drept, fiindcă el însuși neputând să exercite acțiunea decât în timpul căsătoriei, căsătoria este desfăcută prin moartea sa. Cpr. Planiol, III, 1532, *in fine*.

Aceeași soluție este generalmente admisă și în privința creditorilor chirografari ai femeii, chiar anterior căsătoriei, pentru că acțiunea lor ar fi contrară scopului regimului dotal, sub care inalienabilitatea fondului dotal a fost stabilită în interesul exclusiv al familiei, iar nu în acel al creditorilor <sup>(1)</sup>.

Cât pentru creditorii chirografari posteriori căsătoriei, ei nu au acțiunea revocatorie sau în anulare, pentru că ei n'ar avea niciun drept asupra fondului dotal, chiar dacă el ar reintra în patrimoniul femeii.

Dar, dacă această chestiune este controversată în privința creditorilor chirografari, nicio controversă nu mai este cu putință în privința creditorilor care ar avea o ipotecă asupra fondului dotal, constituită fie înainte de căsătorie, fie în urma căsătoriei, în cazurile în care acest fond poate fi înstrăinat sau ipotecat. Acești creditorii având, în adevăr, un drept real asupra fondului dotal, trebuie să-l poată urmări în orice mână ar trece și să-l facă să reintre în patrimoniul femeii, din care el nu putea să iasă <sup>(2)</sup>.

Din caracterul relativ al acțiunii în anulare a înstrăinării fondului dotal se trage concluzia că înstrăinarea acestui fond poate fi garantată de un terțiu, și chiar de însuși bărbatul <sup>(3)</sup>.

(1) Chestiunea este însă foarte controversată. Vezi autoritățile citate într'un sens și într'altul în tom. V al Coment. noastre, p. 209, nota 3, și la autoritățile citate acolo. *vide*: în favoarea acțiunii creditorilor, Odier, *op. cit.*, III, 1336; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 10751 urm.; T. Hue, IX, 487, *in fine*; Planiol, III, 1533; C. Bordeaux, D. P. 1902. 2. 244; iar în contra dreptului creditorilor, C. Paris, D. P. 1902. 2. 284; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2372 urm.; Cubain, *Droit des femmes*, 378, p. 234. — După Jouitou (*op. cit.*, 1. 206, p. 229 urm.), creditorii chirografari ai femeii n'ar putea să ceară revocarea înstrăinării decât atunci când ea ar fi fost făcută în franda drepturilor lor (art. 975). Vezi și distincțiunea propusă de Rodière et Pont (*op. cit.*, III, 1873).

(2) Cpr. Marcadé, VI, art. 1560, No. V; Guillaouard, *op. cit.*, IV, 1888; Aubry et Rau, V, § 537, p. 563, text și nota 26; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 10755; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2370; Dépinay, *op. cit.*, p. 258, etc.

(3) Cpr. Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1876; Guillaouard, *Idem*, IV, 1900; Troplong, *Idem*, IV, 3517, *in fine*, și *Cautionnement*, 87; Pousot, *Cautionnement*, 55; T. Hue, IX, 488; Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1804; Aubry et Rau, V,

Creditorii chirografari ai femeii. Controversă.

Credit. femeii posteriori căsătoriei.

Creditorii ipotecari ai femeii.

Garantarea înstrăinării fondului dotal.

sau de femece<sup>(1)</sup>. Majoritatea autorilor se pronunță în acest sens, cu toate că chestiunea este controversată.

Confirmarea  
femeii.

În fine, vom vedea mai la vale că nulitatea care rezultă din înstrăinarea fondului dotal poate fi acoperită prin confirmarea femeii, atunci când incapacitatea ei nu mai există, adică, în urma desfacerei căsătoriei<sup>(2)</sup>.

Persoanele  
care pot exer-  
cita acțiunea.

Până acum ne-am ocupat numai despre acei care nu pot exercita acțiunea în anulare. Persoanele care o pot exercita sunt, după art. 1255, bărbatul, însă numai în timpul căsătoriei, femeea și moștenitorii ei.

Bărbatul.

Bărbatul având, în timpul căsătoriei, administrația bu-

§ 537, pag. 561, text și nota 20; Tessier. *Tr. de la dot*, II, p. 7, text și nota 689; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 10758 și *Cautiôn-Cautionnement*, 184; Laurent, XXVIII, 147; C. Grenoble, Sirey, 48. 2. 55; D. P. 48. 2. 52. — *Contrà*: Merlin, Répert. v<sup>o</sup> *Dot*, § 8, No. V.

- (1) Cpr. Guillouard, *op. cit.*, IV, 1903; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1804; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1880; Colmet de Santterre, VI, 232 bis, XXI; Aubry et Rau, VI, § 537, p. 572, text și nota 51; C. Bordeaux, Sirey, 91. 2. 235 (cu nota lui Lacoste). — *Contrà*: T. Hue, IX, 488. Vezi *înfrã*, p. 438.

Cazurile când  
bărbatul gar-  
ranțează vân-  
zarea.

Bărbatul este garant al vânzării, conform dreptului comun, (art. 1337), chiar dacă el n'a promis asemenea garanție. Aceasta lasă a se presupune că el a intervenit în contractul de vânzare, fie că el a înstrăinat singur imobilul, fie că l-a înstrăinat împreună cu femeea, fără a declară dotalitatea lui. Cpr. Baudry et Surville, *op. cit.*, III, 1805 și 1813; T. Hue, IX, 487; Albert Wahl, nota în Sirey, 97. 4. p. 33, col. I; Planiol, III, 1536, etc.

Cazurile când  
femeea dato-  
rește garanția.  
Controversă.

Cât pentru femeea vânzătoare, ea nu datorește, după părerea generalmente admisă, garanția *de drept* (art. 1337), ci numai cea *de fapt*, adică, dacă a promis-o prin contract, și în asemenea caz, numai bunurile sale parafernale sunt obligate. (Vezi *înfrã*, p. 426, nota 1). Cpr. Baudry et Surville, *op. și loco cit.*: Rodière et Pont, *Idem*, III, 1880; Guillouard, *Idem*, IV, 1922; Vigié, III, 536; Jouitou, *op. cit.*, I, 219; Aubry et Rau, V, § 537, p. 572, nota 51; Ricci, *Corso teorico-pratico di diritto civile*, VII, 42; Cas. fr., C. Pau și Montpellier, D. P. 46. 1. 332; Sirey, 46. 1. 865; D. P. 51. 1. 193; Sirey, 51. 1. 465; Sirey, 56. 2. 286; Sirey, 69. 2. 49; Cas. Napoli, Sirey, 97. 4. 33. — Vezi însă, Taulier, *Théorie raisonnéc du code civil*, V, pag. 336; Planiol, III, 1536; A. Wahl, nota citată în Sirey, 97. 4. 33, etc.

- (2) Vezi *înfrã*, p. 429, 430.

nurilor dotale (art. 1242), poate, *cât timp ține căsătoria*, dacă n'a intervenit o separație de bunuri<sup>(1)</sup>, să ceară revocarea înstrăinării fondului dotal, consimțită în afară de cazurile permise de lege, fie că înstrăinarea a fost autorizată de justiție, fie că ea a fost consimțită de dânsul și de soția sa<sup>(2)</sup>, fiind însă responsabil de daune de câteori n'a declarat terților că imobilul înstrăinat eră dotal.

Trecem acum la acțiunea femeii. Aceasta din urmă este în drept a provoca anularea înstrăinării, chiar dacă a figurat ca vânzătoare în act, pentrucă ea nu are capacitatea de a înstrăina, și concursul ei la actul de înstrăinare n'o

Acțiunea femeii.

(1) Legea spune, în adevăr, în mod implicit că dreptul bărbatului înțețează prin separația de bunuri, de oarece, în urma dobândirii ei, acțiunea aparține femeii. Cpr. Laurent, XXIII, 505; Arntz III, 900; Planiol, III, 1532; Jonitou, *op. cit.*, I, 187; Troplong, *op. cit.*, IV, 3528; Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 10767, etc.

Incest. acț. bărbatului prin separarea de patrimoni.

(2) Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 19769; Jonitou, *op. cit.*, I, 187; C. Grenoble, Sirey, 33. 2. 427. — Bărbatul ar fi în drept a cere revocarea înstrăinării, în timpul căsătoriei, chiar când el ar fi obligat a garanta pe terțul achizitor, adecă când ar fi luat parte la înstrăinare, sau ar fi luat anume obligația de garanție. Acțiunea sa n'ar putea fi respinsă prin maxima cunoscută: *Quem de evictione tenet actio, eundem agentem repellit exceptio*, pentrucă atacând înstrăinarea, el nu lucrează în numele lui personal, ei în calitate de administrator al bunurilor dotale. Nu i se poate, deci, respinge acțiunea printr'o excepție trasă din obligația sa personală. Vezi în acest sens, Aubry et Rau, V, § 537, p. 565, text și nota 31; Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1871; Troplong, *Idem*, IV, 3525, 3526; Guillaouard, *Idem*, IV, 1895; Colmet de Santerre, VI, 232 bis XIX; Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 10759; Planiol, III, 1534; C. Pau, Sirey, 59. 2. 404. — *Contrà*: Odier, *op. cit.*, III, 1345.

Cazul când bărbatul a garantat pe terțul achizitor. Controversă.

Acțiunea bărbatului ar putea însă fi respinsă prin aplicarea maximei: *Quem de evictione tenet actio*, etc., când el fiind personal obligat la garanție, n'ar mai exercită acțiunea în calitate de administrator al bunurilor dotale, ei în calitate de moștenitor al femeii. Cpr. Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 10764; Guillaouard, *op. cit.*, IV, 1898; Odier, *Idem*, III, 1345, 1347; Troplong, *Idem*, IV, 3552; Marcadé, VI, art. 1560, No. IV; Aubry et Rau, V, § 537, p. 566, text și nota 35. — Aceași excepție ar fi opozabilă femeii, când ea ar cere anularea înstrăinării, în calitate de moștenitoare a bărbatului. Guillaouard, *op. cit.*, IV, 1898; Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 10790 urm. și autoritățile citate acolo.

Cazul când acț. bărbatului poate fi respinsă prin excepția de garanție.



poate obliga. Femeea poate exercita acțiunea revocatorie, chiar dacă ea a garantat în mod expres înstrăinarea; obligația ei nu va putea însă, în asemenea caz, fi executată decât asupra bunurilor sale parafernale<sup>(1)</sup>.

Acț. femeii nu poate fi respinsă prin excepția de garanție.

Ea fiind incapabilă de a-și înstrăina fondul dotal, este de asemenea incapabilă de a se obliga să respecte această înstrăinare. Acțiunea ei nu va putea, deci, nici într-un caz fi respinsă prin aplicarea maximei: *Quem de evictione tenet actio, eundem agentem repellit exceptio*<sup>(2)</sup>.

Momentul când femeea poate exercita acț. în anulare

Femeea nu poate însă exercita acțiunea în anulare decât atunci când bărbatul pierde acest drept, adică, în urma desfiacerii căsătoriei sau a separației de bunuri. Cât timp bărbatul administrează dota femeii, acțiunea nu-i aparține decât lui<sup>(3)</sup>.

Obligarea bunurilor parafernale ale femeii. Contraversă.

(<sup>1</sup>) Femeea având, în adevăr, libera dispoziție a bunurilor sale parafernale, poate, în mod valid, să le oblige atât prin obligația de garanție contractată de dânsa, cât și prin oricare altă cauză; căci a declara nulă asemenea garanție ar fi a întinde beneficiul dotalității la bunurile sale parafernale, ceea ce este inadmisibil. Vezi, în acest sens, Guillaouard, *op. cit.*, IV, 1903; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1880; Odier, *Idem*, III, 1346; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1804; Aubry et Rau, V, § 537, p. 572, text și nota 51; Planiol, III, 1536; Tessier, *Tr. de la dot*, II, pag. 78; Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 10936 urm.; Répert. Sirey, *v<sup>o</sup> Dot*, 1255 urm.; C. Bordeaux, Sirey, 91. 2. 235 (cu nota lui Lacoste). -- *Contrà*: Marcadé, VI, art. 1560, No. IV; Jouitou, *op. cit.*, I, 219, pag. 245 urm.; Troplong, *op. cit.*, IV, 3543, 3544; Massé-Vergé, IV, § 670, pag. 235, nota 19; Rolland de Villargues, Répert. tom. VIII, *v<sup>o</sup> Régime dotal*, 239; Cubain, *Dr. des femmes*, 367, pag. 227, 228; C. Limoges, Riom și Agen, D. P. 45. 2. 148 și 150; Sirey, 45, 2. 28; Sirey, 48. 2. 602; D. P. 49. 2. 6, etc.

(<sup>2</sup>) Aubry et Rau, V, § 537, p. 565, text și nota 32; Guillaouard, *op. cit.*, IV, 1896; Odier, *Idem*, III, 1346; Colmet de Santerre, VI, 232 bis XXI; Pand. fr., *v<sup>o</sup> Mariage*, 10769; Répert. Sirey, *v<sup>o</sup> Dot*, 2387 urm.; Planiol, III, 1534, etc.

(<sup>3</sup>) Guillaouard, *op. cit.*, IV, 1894; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1871; Odier, *Idem*, III, 1331; Laurent, XXIII, 505; Jouitou, *op. cit.*, I, 186; Seriziat, *Idem*, 184, p. 265; Planiol, III, 1532; Colmet de Santerre, VI, 232 bis IV; Aubry et Rau, V, § 537, p. 565, text și nota 30; Pand. fr., *v<sup>o</sup> Mariage*, 10771 urm. — Vezi însă Toullier-Duvergier, *Le droit civil français*, VII, partea II-a, 228; C. Rouen, Sirey, 41. 2. 70; C. București, *Dreptul din 1884*, No. 16. După această din urmă părere, femeea ar

De câteori fondul dotal a fost înstrăinat numai de bărbat, sau de femeie cu concursul lui, femeia are, după părerea generală, două drepturi deosebite: 1<sup>o</sup> acela de a cere revocarea înstrăinării; și 2<sup>o</sup> acela de a cere ca bărbatul sau moștenitorii lui să o despăgubească de valoarea imobilelor înstrăinate. Femeia poate să aibă interes a se întoarce în contra bărbatului ei, în loc de a cere anularea ori revocarea înstrăinării, de câteori imobilul înstrăinat a perit, sau a fost degradat prin faptul achizitorului lui, devenit insolubil, sau atunci când acest imobil ar fi pierdut prin alte împrejurări din valoarea sa<sup>(1)</sup>. „Această opțiune a femeii a fost contestată, zice Planiol (III, 1531), fiindcă art 1560 (al nostru 1255) nu vorbește de ea; acțiunea în contra bărbatului rezultă însă din dreptul comun, și tăcerea textelor nu poate să lipsească pe femeie de beneficiul ei“. Această opțiune între acțiunea revocatorie și cea în despăgubire în contra bărbatului, a fost recunoscută de Curtea de casăție din Franța și în dreptul roman<sup>(2)</sup>.

Drepturile femeii în contra bărbatului său. Controversă.

— BCU Cluj / Central University Library Cluj

putea, chiar în timpul căsătoriei și înainte separației de bunuri, să ceară anularea înstrăinării fondului dotal, cu autorizarea bărbatului, soluție contrară atât textului și spiritului art. 1255, cât și chiar art. 1242 § 2. „Considerând, zice Curtea din Galați (*Dreptul* din 1890, No. 25), că femeia sau moștenitorii ei pot cere revocarea înstrăinării în curs de zece ani după desfacerea căsătoriei, prin urmare și înainte de această desfacere...“ Eroare foarte mare, căci am văzut că, în timpul căsătoriei, numai bărbatul are acțiunea în anulare.

(1) Vezi Aubry et Rau, V, § 537, p. 563, text și nota 27; Planiol, III, 1531; Jonitou, *op. cit.*, I, 225, 227 urm.; Dutruc, *Sépar. de biens*, 447 urm., pag. 315 urm.; Cubain, *Dr. des femmes*, 375, p. 231, 232; Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 1874; T. Hue, IX, 486, p. 579; Benech, *op. cit.*, III urm., p. 248 urm.; Troplong, *Privil. et hypothèques*, II, 612 urm., p. 504 urm.; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 10780 și numeroasele decizii citate acolo; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2429 urm. Cpr. Trib. Riom, *Pand. Périod.* 87. 2. 421. — *Contrà*: Grenier, *Hypothèques*, I, 260; Taulier, *op. cit.*, V, pag. 338; Seriziat, *op. cit.*, 194, p. 275 urm.; Benoit, *Tr. de la dot*, I, 261, p. 369 urm.; Bellot des Minières, *Contrat de mariage*, IV, p. 164 urm., etc.

(2) Vezi Sirey, *Recueil général des lois et des arrêts*, tom. VI (anii 1819—1821), I, pag. 475, coloana 3. Vezi și Répert. Dalloz, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 3811, nota I. Iată textul pe care se întemeiază

Aplic.  
art. 1164.

Acțiunea în anulare introdusă de femeie este admisibilă, chiar dacă înstrăinarea i-ar fi folosit personal, rămânând ca dobânditorul imobilului s'o acționeze în repetiție, conform art. 1164 C. civil. (1).

Cazul când  
femeia a fost  
părtașă la  
fraudă.

De câteori femeia a participat la fraudă sau la simulația care înconjoară înstrăinarea fondului dotal, acțiunea ei nu va fi admisă, dacă concursul ei la act intrunește caracterul unui delict sau unui quasi-delict (2); ea fiind însă admisibilă în cazul contrar.

Solvabilitatea  
bărbatului.

Acțiunea revocatorie din partea femeii este admisibilă chiar dacă bărbatul ei ar fi solvabil, pentrucă această acțiune nu este o acțiune subsidiară, ci o acțiune principală (3).

Femeia nu  
poate cere  
plata din nou  
dela achizi-  
torul imobi-  
lului.

Femeia, a cărui imobil dotal a fost înstrăinat în afară de cazurile prescrise de lege, sau fără îndeplinirea formelor legale, nu are decât două acțiuni: acțiunea în revocare sau în anulare a înstrăinării, și acțiunea în despăgubire contra bărbatului ei; ea nu poate să ceară plata din nou dela achizitorul imobilului dotal (4).

Trib. competen-  
tent.

Acțiunea prin care femeia cere revocarea sau anularea

Dr. roman.

Curtea supremă din Franța: „*Volumus itaque eam (mulierem) in rem actionem in huiusmodi rebus quasi propriis habere, et hypothecariam omnibus anteriorem possidere: ut sive ex naturali jure ejusdem mulieris res esse intelligantur, sive secundum legum subtilitatem ad mariti substantiam pervenisse videantur: per utramque viam, sive in rem, sive hypothecariam, ei plenissime consulatur...*“ L. 30, in medio, Cod., *De jure dotium*. 5. 12. — Vezi însă Benoit, *Tr. de la dot*, I, 261, p. 371, care contestă că din acest text ar rezulta pentru femeie o acțiune ipotecară asupra bunurilor bărbatului. Cetească oricine acest text și va vedea cât de greșită este interpretarea dată de acest din urmă autor.

(1) Cpr. *Cas. fr.* Sirey, 47. 1. 180; D. P. 47. 1. 209; *Pand. fr.*, v<sup>o</sup> *Marriage*, 10794, etc. Vezi și *infra*. p. 436.

Delictetele fe-  
meii.

(2) Știm, în adevăr, că femeia răspunde, chiar cu dota ei inalienabilă, în privința delictelor și quasi-delictelor sale. Vezi *supra*, p. 114, 326, 332 urm., 353, 438, 439, etc. Cpr. C. Alger, D. P. 99. 2. 148. Vezi și C. Gabrielescu, *Gaz. Craiovei* din 14 Februarie 1890, No. 6, etc.

(3) Cpr. *Pand. fr.*, v<sup>o</sup> *Marriage*. 10799; Tessier, *op. cit.*, II, p. 3, text și nota 685. — Vezi însă C. Toulouse, D. P. 50. 2. 98; Sirey, 51. 2. 225.

(4) *Pand. fr.*, v<sup>o</sup> *cit.*, 10822.

înstrăinării fondului dotal și apoi revendicarea acestui fond dela terțiul achizitor <sup>(1)</sup>, este de competența tribunalului situației imobilului, iar nu de aceea a tribunalului domiciliului achizitorului acestui imobil <sup>(2)</sup>.

După art. 1255, moștenitorii femeii au aceleași drepturi ca și ea, contra terțiului achizitor al imobilului dotal <sup>(3)</sup> și trebuie să asimilăm moștenitorilor pe reprezentanții femeii (les ayants cause) care au dobândit în mod regulat bunurile dotale ale femeii în urma desfacerei căsătoriei. Astfel, s'a decis că cumpărătorul imobilului dotal, în urma desfacerei căsătoriei, fiind investit cu plenitudinea drepturilor de proprietate care aparțineau femeii vânzătoare, este în drept a contesta validitatea ipoteceilor care au fost constituite fără drept asupra acestui imobil, în timpul căsătoriei <sup>(4)</sup>.

Care sunt fiele de neprimire sau excepțiile ce pot fi opuse acțiunii în revocare sau în anulare a înstrăinării fondului dotal? Confirmarea înstrăinării, prescrierea acțiunii, și excepția de garanție. Despre aceasta din urmă ne-am ocupat *suprà*, p. 425, nota 2. Vom trata deci aci numai despre confirmare și prescripție.

Mai întâiu de toate, încât privește confirmarea, nu mai începe îndoială că ea nu poate să emane dela bărbat, pentrucă el nefiind proprietarul imobilului dotal, nu poate să-l înstrăineze nici direct, nici indirect, prin efectul unei confirmări <sup>(5)</sup>.

Încât privește pe femei, nicio confirmare nu este, de asemenea, cu putință, în timpul căsătoriei, pentrucă, în acest timp, imobilul fiind inalienabil, nu poate fi înstrăinat nici direct, nici indirect <sup>(6)</sup>.

(1) Vezi *infra*, p. 432, nota 3.

(2) Pand. fr., *o<sup>o</sup> cit.*, 10823 și autoritățile citate acolo.

(3) Ce trebuie să decidem în caz când moștenitorii femeii sunt în acelaș timp și moștenitorii bărbatului? Vezi, în această privință, distincțiunea făcută de autori, în Pand. fr., *v<sup>o</sup> Mariage*, 10830 urm.

(4) Cpr. C. Pau, D. P. 61. 2. 149; Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 10833, etc.

(5) Laurent, XXIII, 510; Guillouard, *op. cit.*, IV, 1906; Pand. fr., *v<sup>o</sup> Mariage*, 10835; Répert. Sirey, *v<sup>o</sup> Dot.*, 2518, etc.

(6) Guillouard, Laurent, *loco cit.*: Colmet de Santerre, VI, 232 bis XXII; Aubry et Rau, V, § 537, pag. 566; T. Hue, IX.

Separ. de pa-  
trimonii.

Tot pentru aceleași motive, confirmarea nu poate să aibă loc în urma separației de bunuri: căci, după cum știm, inalienabilitatea nu încetează prin faptul acestei separări<sup>(1)</sup>.

Confirmarea  
în urma des-  
facerei căsă-  
toriei.

În urma desfacerei căsătoriei însă, fie prin moartea bărbatului, fie prin divorț, femeia poate să confirme înstrăinarea imobilului dotal; căci fiind vorba, în specie, precum am văzut, de o nulitate relativă, orice nulitate de acest fel poate să dispară prin efectul confirmării. Inalienabilitatea având, în adevăr, de temeiu incapacitatea femeii și această incapacitate încetând prin desfacerea căsătoriei, nimic nu se mai opune ca femeia, redevenită capabilă, să poată confirma înstrăinarea neregulat făcută în timpul incapacității sale<sup>(2)</sup>.

Confirm. prin  
testamentul  
femeii.

Confirmarea, care ar rezultă din testamentul femeii, făcut în timpul căsătoriei, se consideră ca posteroară căsătoriei, fiindcă testamentul nu-și produce efectele sale decât la moartea ei<sup>(3)</sup>.

Cazurile când  
fondul dotal  
este alienabil.

Confirmarea înstrăinării fondului dotal este cu putință în timpul căsătoriei, de câteori contractul matrimonial declară fondul dotal alienabil (art. 1252). În asemenea caz

— *BCU Cluj Central University Library Cluj* —

489; Planiol, III 1537; C. Limoges; Sirey, 79. 2. 232; D. P. 80. 2. 255; Cas. fr. D. P. 67. 1. 475; Sirey, 68. 1. 121; D. P. 1906. 1. 317; Cas. rom. și C. Galați, Bult. S-a I-a, 1891, p. 300 și *Dreptul* din 1890, No. 26. Vezi și tom. VII al Coment. noastre, p. 54.

- (1) Vezi *supră*, p. 337 urm. și *infra*, p. 496. Cpr. Cas. rom. Bult. 1901, p. 1462 și *Cr. judiciar* din 1901, No. 85; Aubry et Rau, Guillaud, *loco cit.*; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 10837; Planiol, III, 1537; C. Riom, D. P. 49. 2. 140; Sirey, 49. 2. 147, etc.
- (2) Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*, 10839; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 3525 urm.; Guillaud, *op. cit.*, IV, 1907; Odier, *Idem*, III, 1358 urm.; Troplong, *Idem*, IV, 3565; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1882; Aubry et Rau, *loco cit.*, pag. 566; Colmet de Santerre, VI, 322 *bis* XXII; T. Hue, IX, 489; Tessier, *op. cit.*, II, No. 84, p. 44 urm.; Cas. fr., D. P. 59. 1. 323; Sirey, 60. 1. 35. Cpr. Trib. Suceava și C. București. *Dreptul* din 1886, No. 18 și din 1901, No. 84, etc.
- (3) Guillaud, *op. cit.*, IV, 1908; Troplong, *Idem*, IV, 3566; Odier, *Idem*, III, 1247, p. 226; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1769; T. Hue, IX, 489, p. 582; Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*, 10841; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2530 urm.; Planiol, II, 1295; C. Riom, D. P. 57. 2. 180; Sirey, 57. 2. 602; C. Caen, D. P. 88. 2. 299. Sirey, 89. 2. 171. Vezi și tom. VII al Coment. noastre, p. 54, text și nota 4.

nu poate însă, să fie vorba decât de confirmarea înstrăinării făcută de bărbat, căci înstrăinarea la care ar fi participat și femeia este validă *ab initio* <sup>(1)</sup>. De câteori, deci, înstrăinarea imobilului dotal emană numai dela bărbat, și femeia declară că voește s'o menție, există o adevărată confirmare, iar nu o nouă vânzare <sup>(2)</sup>.

Dreptul de confirmare, pe care îl are femeia, îl au și Most. femeii. moștenitorii ei <sup>(3)</sup>.

Confirmarea poate, conform dreptului comun, să fie atât Confirmare expresă și tacită. Confirmarea expresă va trebui să întrunească condițiile preserise de art. 1190, iar cea tacită va consista în executarea voluntară a actului de înstrăinare a fondului dotal (art. 1167) <sup>(4)</sup>.

Faptul din partea femeii de a primi dobânda prețului înstrăinării va putea fi considerat, după împrejurări, ca o executare voluntară de natură a acoperi nulitatea înstrăinării <sup>(5)</sup>, judecătorii fondului având puterea discreționară de Aprecierea instanțelor de fond.

(1) Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 10842; Guillouard, *op. cit.*, IV, 1907; Cas. fr. Sirey, 70. II. 189; D. P. 70. I. 331, etc. *ibidem* Cluj

(2) Cpr. Guillouard, *op. cit.*, IV, 1909; Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 10863. — Vezi însă Laurent (XXIII, 511) și Jouitou (I, 215, p. 242), care văd în consimțământul femeii o nouă vânzare, așa că dreptul de proprietate n'ar fi transmis achizitorului decât prin al doilea contract, fără efect retroactiv dela data primului contract.

(3) Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 10844; T. Hue, IX, 489, p. 582. Curtea din Bordeaux a decis, pentru cazul când s'ar conferi creditorilor femeii dreptul de a cere anularca înstrăinării fondului dotal (vezi asupra acestei controverse *suprà*, p. 423, text și nota 1), că confirmarea din partea femeii sau a moștenitorilor ei nu împiedică acțiunea creditorilor, care ar fi introdus acțiunea lor înainte de intervenirea confirmării. Vezi Sirey, 91, 2. 233, 234. Această soluție este însă criticată de autori. Vezi Répert. Sirey, *v<sup>o</sup> Dot*, 2522.

(4) Guillouard *op. cit.*, IV, 1908; Aubry et Rau, V, § 537, p. 567; Pand. fr., *v<sup>o</sup> Mariage*, 10845 urm.; Répert. Sirey, *v<sup>o</sup> Dot*, 2529 urm.; T. Hue, IX, 489, etc.

(5) Guillouard, Aubry et Rau, *loco suprà cit.*; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1882; Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 10854; Répert. Sirey, *v<sup>o</sup> Dot*, 2347 urm.; T. Hue, IX, 489. — Cu toate acestea, chestiunea este controversată, și unii văd în totdeauna în acest fapt o confirmare tacită (Seriziât, *op. cit.*, 193, p. 273 urm.; Tessier, *Tr. de la dot*, II, p. 59, text și nota 749), iar alții, din contra, nu

a aprecia împrejurările de fapt din care poate să rezulte confirmarea tacită a înstrăinării imobilului dotal<sup>(1)</sup>.

Efectele confirmării.

Confirmarea expresă sau tacită consolidează dreptul de proprietate al terțiului achizitor, al cărui titlu devine inatacabil, cu *efect retroactiv*. Ea conferă femeii dreptul de a cere dela cumpărător prețul înstrăinării, dacă acest preț n'a fost încă plătit, sau dela bărbat, dacă acest din urmă l-a primit fără a-l fi întrebuițat<sup>(2)</sup>.

Confirm. tacită. Art. 1900.

Dacă femeia a lăsat să treacă zece ani dela desfacerea căsătoriei, există, de asemenea, din partea ei o confirmare tacită (art. 1900).

Prescripția.

Prescripția este, în adevăr, o excepție care se poate invoca de terțiul achizitor, sau de moștenitorii lui contra acțiunii în anulare sau în revocare a înstrăinării fondului dotal<sup>(3)</sup>.

Termenul prescripției. Art. 1900. Controversă.

Termenul acestei prescripții este în totdeauna de zece ani (art. 1255, 1900), fie că înstrăinarea emană dela ambii soți, fie numai dela femeie, autorizată ori neautorizată<sup>(4)</sup>, fie că ea emană numai dela bărbat. Art. 1255 conferind, în adevăr, femeii în toate cazurile, fie că înstrăinarea este opera ei, fie a bărbatului, o acțiune în anulare, iar nu o acțiune în revendicare, art. 1900 este aplicabil în toate cazurile<sup>(5)</sup>.

văd în acest fapt o confirmare din partea femeii (Benoit, *Tr. de la dot.*, I, 258, p. 364 urm.). Soluția intermediară, pe care am enunțat-o mai sus, este singură juridică.

(1) Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 10857. Vezi și tom. VII al Coment. noastre, p. 56. Cpr. C. București, *Cr. judiciar* din 1900, No. 53 și *Dreptul* din același an, No. 51; *Dreptul* din 1901, No. 84, etc.

(2) Cpr. Planiol, III, 1537, *in fine*.

(3) Femeia, ca să poată exercita acțiunea în revendicare a imobilului dotal, este ținută ca mai întâi să ceară anularea înstrăinării, când i se poate opune prescripția acțiunii în anulare, prevăzută de art. 1255 și 1900 C. civ. C. București, *Dreptul* din 1901, No. 47.

(4) Guillovard, *op. cit.*, IV, 1910; Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 10864 și autoritățile citate acolo. Vezi și tom. VII al Coment. noastre, p. 79, 80.

(5) Marcadé, VI, art. 1560, No. V; Aubry et Rau, V, § 537, p. 567, text și nota 39, și autorii citați în tom. VII al Coment. noastre, p. 80, nota 4. — Cu toate acestea, chestiunea este foarte controversată în Franța, și unii nu aplică prescripția de zece

Prescripția de zece ani este aplicabilă eliar în cazul când bărbatul ar fi înstrăinat fondul dotal *ca al său propriu*, pentru că calitatea luată de dănsul în actul de înstrăinare nu schimbă acțiunea femeii, care tot o acțiune în anulare rămâne <sup>(1)</sup>.

Cazul când bărbatul a înstrăinat fondul dotal ca al său propriu.

Cunoscând prescripția aplicabilă în specie, câtă acum să determinăm punctul ei de plecare. Chestiunea este și de astădată controversată în Franța; căci, pe când unii susțin că, în caz de separație de bunuri prescripția de zece ani curge dela această separare <sup>(2)</sup>, soluție care eră admisă și la Romani <sup>(3)</sup>; alții, din contra, admit că această prescripție nu curge decât dela desfacerea căsătoriei, conform art. 1900 <sup>(4)</sup>. La noi, controversa este înlăturată prin termenii expresi ai art. 1255, după care femeea și moștenitorii ei <sup>(5)</sup> sunt în

Punctul de plecare al prescripției.

ani, de câteori fondul dotal a fost înstrăinat numai de bărbat, ei prescripția de *treizeci de ani*, pentru că bărbatul vânzând în specie lucrul altuia, acțiunea pe care o are femeea spre a-și lua înapoi imobilul său pe nedrept înstrăinat, n'ar mai fi o acțiune în anulare. Vezi autorii citați în tom. VII al Coment. noastre, p. 80, nota 3. Vezi asupra acestei controverse, Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 10870 urm. și Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2555 urm., etc.

(1) Marcadé, *loco cit.*: Guillaouard, *op. cit.*, IV, 1912.—Cu toate acestea, există controversă și în această privință. Vezi autorii citați în tom. VII al Coment. noastre, p. 81, nota 1. Mai vezi Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 10872; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2558 urm., etc.

(2) Vezi autorii citați în tom. VII al Coment. noastre, p. 90, n. 5, la care trebuie să adăogăm, Planiol, III, 1635.

(3) L. 30, Cod, *De jure dotium*, 5. 12. Vezi tom. VII al Coment. noastre, p. 91, nota 1.

(4) Vezi autoritățile citate în tom. VII al Coment. noastre, p. 91, nota 2. Cpr. Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1807 și 1872.

(5) Prescripția de zece ani curge dela separația de bunuri nu numai în privința femeii, dar și în privința moștenitorilor ei, dacă ea a murit înainte de expirarea termenului de zece ani, dela separația de bunuri. A admite, în adevăr, în privința acestor din urmă, că prescripția ar curge numai dela desfacerea căsătoriei, ar însemna a le conferi un drept mai mare, decât avea autorul lor. C. București, *Dreptul* din 1901, No. 47, p. 341. Vezi și tom. VII al Coment. noastre, p. 80, nota 2.

Punctul de plecare al prescripției în privința moștenitorilor femeii.

Dacă femeea a exercitat acțiunea, fie în timpul căsătoriei, fie în urma desfacerei ei, moștenitorii nu mai au niciun drept, hotărârea pronunțată față de femeie având față de ei

Exercit. acțiunii din partea femeii.



drept a exercită acțiunea în anulare sau în revocare a fondului dotal timp de zece ani dela desfacerea căsătoriei, sau dela separarea de bunuri.

Cazurile când prescripția este în suspensie.

Dar, chiar admițându-se că separația de bunuri ar face prescripția cu puțință, aceasta se va întâmplă foarte rar, de oarece, în cele mai multe cazuri, prescripția va fi în suspensie din alte motive. În adevăr, prescripția ne curgând în contra femeii măritate, de câteori acțiunea sa este de natură a se resfrânge contra bărbatului (art. 1880), trebuie, după o teorie, să înlăturăm toate cazurile în care bărbatul a luat parte la înstrăinare<sup>(1)</sup>; căci acțiunea pornită de femeie dând terțiului evins un recurs în contra bărbatului, ea va fi imprescriptibilă, cu toată separația de bunuri. Trebuie înlăturat, de asemenea, cazul când femeia a înstrăinat fondul dotal singură, fără nicio autorizare: căci, în asemenea caz, existând două cauze de anulare: inalienabilitatea dotei pe de o parte, și lipsa de autorizare, pe de alta, prescripția în privința acțiunii în anulare, care ar rezulta din această

BCU Cluj Central University Library Cluj

autopitatea lucrului judecat. Dacă, în urma desfacerei căsătoriei, femeia a murit în decursul termenului prescripției pentru exercițiul acțiunii, adică înaintea expirării termenului de zece ani, însă fără a o fi exercitat, moștenitorii o vor putea exercita în restul termenului ce a mai rămas a curge dela moartea ei și până la împlinirea termenului de zece ani, până când și femeia ar fi putut s'o exercite.

Cazurile când acțiunea femeii contra terțiului se resfrânge asupra bărbatului. Controlversă.

(1) Cpr. Planiol, III, 1636; Tessier, *op. cit.*, II, p. 105, nota 799. După această teorie, acțiunea femeii contra terțiului detentor al imobilului dotal pe nedrept înstrăinat, se va resfrânge în contra bărbatului nu numai atunci când el a luat parte la actul de înstrăinare ca covânzător, dar și atunci când el s'ar fi mărginit a autoriza pe soția sa. Această soluție este, după părerea noastră, inadmisibilă, chiar în cazul când bărbatul ar fi tras foloase personale din prețul înstrăinării imobilului, pentru că *aliud est vendere, aliud vendenti consentire* (L. 160. Pr., Dig., *De div. regulis juris antiqui*, 50. 17). În adevăr, în asemenea caz, femeia, iar nu cumpărătorul imobilului dotal are acțiune contra bărbatului, din cauza folosului ce el l-a tras din această înstrăinare. Nu se poate, deci, susține că acțiunea femeii se va resfrânge în contra bărbatului, adică va determina punerea lui în cauză în instanța pornită de dânsa. Cpr. Valette, *Mélanges de droit, de jurisprudence et de législation*, I, p. 20. *ad notam*. Vezi și *suprà*, p. 359.

din urmă cauză, nu va începe a curge decât dela desfăcerea căsătoriei (art. 1900)<sup>(1)</sup>.

Prescripția n'ar putea, deci, începe a curge dela separația de bunuri decât atunci când n'ar exista nicio altă cauză de anulare străină de inalienabilitate și când terțiul achizitor n'ar avea niciun recurs de exercitat în contra bărbatului, adică, în cazuri foarte rari.

Trebue însă să observăm că faptul din partea femeii de a nu fi exercitat acțiunea în termenul de zece ani dela separarea de bunuri, nu-i include dreptul de a o exercita în termenul de zece ani dela desfăcerea căsătoriei; căci prescripția de zece ani fiind o confirmare tacită, această confirmare nu se poate produce în timpul căsătoriei (vezi *supra*, p. 430), când știm că imobilul dotal este inalienabil, chiar în urma separației de patrimonii. Soluția contrară ar putea da loc la fraude care ar periclita averea dotală. În adevăr, femeia n'ar avea decât să-și înstrăineze, în înțelegere cu bărbatul, fondul total, simulând apoi o separare de patrimonii și tăcând zece ani dela această separare, pentru ea înstrăinarea să devie înatacabilă. Or, asemenea soluție n'a putut fi admisă de un legiuitor care voește ca dota imobiliară să nu poată fi înstrăinată decât în anume cazuri și cu anumite formalități. Art. 1255 ar fi putut, deci, foarte bine să nu permită femeii de a exercita acțiunea în anulare în urma separației de bunuri, ci numai în urma desfăcerei căsătoriei; căci atunci ne mai fiind dotă, orice confirmare, fie expresă, fie tacită, devine cu putiuță.

Ne-a mai rămas, pentru a termină comentariile art. 1255, de a determină efectele acțiunii în revocare sau în anulare.

Efectul direct și cel mai însemnat al acțiunii în anulare organizată de art. 1255, este de a obligă pe achizitorul imobilului dotal a-l restitui *cum omni causa*, adică, cu toate adaosele firești ce el a putut să primească prin aluviune, etc.<sup>(2)</sup>.

Cazurile când prescripția începe a curge dela separația de bunuri.

Femeia care n'a exercitat act. în termenul de 10 ani dela separare, o poate exercita în termenul de 10 ani dela desfăcerea căsătoriei.

Efectele act. în anulare.

Restituirea imobilului dotal.

(1) Cpr. Planiol, III, 1636; Valette, *op. cit.*, I, p. 19, nota 1; Baudry, et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1807, p. 566, etc.

(2) Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot.*, 2443; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 10883 urm. Anularea înstrăinării se va resfrânge asupra terților subachizitori, care ar fi dobândit imobilul dotal dela achizitorii precedenți, și aceasta prin aplicarea regulei: *Resoluto jure*

Restituirea  
fructelor.  
Art. 485.

În privința fructelor, vom aplica dispoziția art. 485. Deci, dacă achizitorul imobilului a fost de bună credință, adică dacă n'a cunoscut dotalitatea imobilului ce l-a cumpărat, fructele vor fi ale lui în tot timpul cât va ține ignoranța sau eroarea sa. Dacă el n'a cunoscut viciul achizițiunii sale decât prin cererea în anulare introdusă contra lui, el nu va restitui fructele decât din ziua cererii și aceasta oricine ar fi autorul ei: bărbatul, femeea, sau moștenitorii femeii<sup>(1)</sup>.

Drepturile  
achizitorului.  
Restituirea  
prețului.

Achizitorul evins are și el drept la restituirea prețului ce l-a plătit, însă întinderea acestui drept variază după cum el îl cere dela bărbat, sau dela femeea. Dacă bărbatul este acela care exercită acțiunea în anulare, el trebuie să-i restituiească prețul întreg. Dacă femeea exercită acțiunea, în urma desfacerei căsătoriei sau separației de bunuri, ea nu este, în principiu, obligată a-i restitui prețul. Ea nu-l va restitui decât dacă s'a folosit de acest preț și în măsura folosului tras de dânsa (art. 1164); și încă și atunci, obligația ei nu poate fi urmărită asupra bunurilor ei dotale, ci numai asupra bunurilor parafernale. Această soluție se impune prin interesul superior al conservării dotei. Ea este, pe de altă parte, conformă principiului că terțiul care n'a putut deveni creditorul femeii dotale incapabile, decât în limitele în care aceasta din urmă s'a înavuțit, nu poate ca orice alt creditor al femeii dotale, pentru o cauză posterioară căsătoriei, să aibă acțiune decât asupra bunurilor ei parafernale<sup>(2)</sup>.

*dantis, resolvitur jus accipientis.* Cpr. C. Aix, 8 Iulie 1890, Pand. fr., *loco cit.*

(1) Guillouard, *op. cit.*, IV, 1916; Aubry et Rau, V, § 537, p. 570; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 10886 urm.; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2443 urm. și autoritățile citate acolo.

Aprecierea  
bunei sau relei  
credințe.

Încât privește modul de a se aprecia buna sau reaua credință a achizitorului, atât în privința bărbatului cât și a femeii, vezi Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*, 10896 urm.; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *cit.*, 2456 urm.; Jouitou, *Régime dotal*, I, 195, p. 215, 216, etc.

(2) Guillouard, *op. cit.*, IV, 1917; Troplong, *Idem*, IV, 3548. Rodière et Pont, *Idem*, III, 1880; Odier, *Idem*, III, 1351; Colmet de Santerre, VI, 232 bis XX; Jouitou, *Régime dotal*, I, 220; Benoit, *op. cit.*, I, 260; Tessier, *Idem*, II, p. 89, No. 87; Planiol, III, 1536, *in fine*; Aubry et Rau, V, § 537, p. 571;

Incât privește cheltuelile făcute de terțiul achizitor al imobilului dotal, el le poate cere toate dela bărbatul vânzător, dacă este de bună credință. Față cu femecea el nu va fi însă despăgubit decât în limitele plus-valutei aduse imobilului dotal<sup>(1)</sup>, fără a putea nici într'un caz exercita dreptul de retenție asupra imobilului, atât în cazul când el are drept la restituirea prețului, cât și la cheltuelile făcute de dânsul sau la daune<sup>(2)</sup>.

Dreptul terțiului la cheltuelile făcute de el.

Dreptul de retenție. Controversă.

Ultimul cap de cerere al terțiului achizitor al imobilului dotal, este relativ la daunele ce poate să-i datorească bărbatul sau femecea.

Dannele datorite achizitorului.

Bărbatul poate să-i datorească daune, de câteori el a vândut imobilul dotal în numele său personal, sau a garantat vânzarea făcută de femece<sup>(3)</sup>, promițând, de exemplu,

Dannele datorite de bărbat.

Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 10794 și 10900 urm.; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot.* 2462 urm.; Cas. fr. și C. Pau, D. P. 55. 1. 326; Sirey, 55. 1. 481; D. P. 68. 2. 237; Sirey, 69. 2. 69; Cas. rom. Bult. S-a I-a, anul 1881, p. 824 și Bult. 1882, p. 62. Vezi și *supra*, p. 428, text și nota II.

Achizitorul are drept la restituirea prețului, când dovedește că acest preț a folosit femeiei, chiar dacă el a fost de rea credință, afară de cazul când el ar fi cumpărat imobilul pe riscul și pericolul lui. Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.* 10907.

Cazul când achizitorul e de rea credință.

(<sup>1</sup>) Guillaouard, *op. cit.*, IV, 1919; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 10913; Jouisou, *Régime dotal*, I, 220; Aubry et Rau, V, § 537, p. 571; Marcadé, VI, art. 1560, No. III, p. 93; Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1880, *in fine*; C. Pau și Montpellier, D. P. 68. 2. 237; Sirey, 69. 2. p. 49 și 69. Cas. Napoli, Sirey, 97. 4. 33 (cu nota lui Alb. Wahl).

(<sup>2</sup>) Planiol, III, 1535; Cas. fr. D. P. 49. 1. 330; Sirey, 50. 1. 283; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot.* 2503 urm., Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 10946 urm.; Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3533, 3555; Guillaouard, *Idem.* IV, 1925; Olier, *Idem.* III, 1355; Aubry et Rau, V, § 537, p. 569, text și nota 44; Massé-Vergé, IV, § 670, p. 233, nota 18, *in medio*; Jouisou, I, 232, pag. 247; Vigié, III, 536; Glasson, *Dr. de rétention*, p. 72, 73.—*Contrà*: Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1877; Nicolas, *Étude sur le dr. de rétention*, 158; Tessier, *op. cit.*, II, p. 94, nota 799, la finele paginei; Cas. Napoli, Sirey, 97. 4. 33, etc.

(<sup>3</sup>) Bărbatul datorește danne cumpărătorului, în caz de a fi garantat vânzarea făcută de femece, chiar dacă ar fi declarat prin contract dotalitatea imobilului înstrăinat, asemenea declarație înrâurind numai asupra întinderii daunelor la care el ar putea fi condamnat. Cpr. Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 570, nota 46; Guil-

că femeea va confirma actul de înstrăinare. Art. 1255 dispunând, în partea sa finală, că bărbatul este supus la daune-interese către cumpărător, de câteori el n'a declarat în contract că imobilul vândut este dotal, el va fi supus, *a fortiori*, acestei obligații, dacă a făcut declarația mincinoasă că înstrăinarea imobilului vândut eră permisă prin contractul de căsătorie<sup>(1)</sup>.

Cazurile când  
bărbatul nu  
datorește  
daune.

El nu va datori însă daune de câteori a declarat prin contract că imobilul vândut eră dotal (argument *a contrario* din art. 1255<sup>(2)</sup>), sau când va dovedi că terțiul cumpărător cunoșteă de aiurea, *aliunde, extrinsecus*, dotalitatea imobilului cumpărat de dânsul<sup>(3)</sup>.

Daunele dato-  
rite de fe-  
mee.

În ceea ce privește pe femece, este evident că ea nu poate fi condamnată la daune către terțiul achizitor al imobilului dotal, dacă n'a luat parte la înstrăinare. Și chiar în caz când ea ar fi luat parte la această înstrăinare, situația sa fiind mai avantajoasă decât aceea a bărbatului, ea nu este supusă la daune prin faptul că n'ar fi declarat în contract dotalitatea imobilului vândut<sup>(4)</sup>. *Library Cluj*

Cazul când  
femeea dato-  
rește daune.

Pentru ea să datorească daune terțiului achizitor, trebuie să presupunem că femeea s'a făcut față de dânsul culpabilă de dol sau fraudă<sup>(5)</sup>, sau că a garantat vânzarea, ceea ce știm că poate să facă<sup>(6)</sup>.

Delictele fe-  
meei.

În cazul întâi, fiind vorba de un delict sau quasi-delict,

Ionard, *op. cit.*, IV, 1920; Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 10921.— *Contrà*: C. Pau, Sirey, 59. 2. 404.

(1) Guillouard, *op. cit.*, IV, 1921; Aubry et Rau, V, § 537, p. 571; Pand. fr., *v<sup>o</sup> Mariage*, 10917 și autoritățile citate acolo.

(2) Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 1920.

(3) Guillouard, *op. cit.*, IV, 1921; Troplong, *Idem*, IV, 3535; Colmet de Santerre, VI, 232 bis XVIII; Aubry et Rau, *loc. cit.*, p. 571, nota 47; Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 10925 urm.; Répert. Sirey, *v<sup>o</sup> Dot*, 2482 urm.—*Contrà*: Marcadé, VI, art. 1560, No. III; Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1879; Benoît, *Tr. de la dot*, I, 267, p. 392 urm.; Jouitou, *Régime dotal*, I, 189, p. 211 urm.; T. Hue, IX, 487, p. 589, etc.

(4) Cpr. Baudry-Lacantinerie, *Précis de droit civil*, III, 411, p. 266 (ed. a 9-a); Vigié, III, 536, etc.

(5) Cpr. Répert. Sirey, *v<sup>o</sup> Dot*, 2496.

(6) Vezi *suprà*, p. 424, text și nota I.

daunele vor putea fi urmărite asupra fondului dotal<sup>(1)</sup>, iar în cazul al doilea, numai asupra bunurilor parafernale ale femeii<sup>(2)</sup>.

### Condiția dotei mobiliare în timpul căsătoriei.

**Art. 1249.** — Dota mobilă care, după art. 1245, 1246 este proprietatea femeii, nu poate fi alienată de aceasta decât cu autorizarea bărbatului sau, la caz de refuz din partea acestuia, cu permisiunea judecătorești. (Art. 199, 201, 1245, 1246, 1248, 1250 urm. C. civil.).

Până acum ne-am ocupat numai despre dota imobiliară și am văzut că ea este, în principiu, inalienabilă. Ce trebuie să decidem în privința dotei mobiliare?

Tranziție.

Mai întâi, încât privește dreptul roman, răspunsul nu poate fi îndoelnic. În adevăr, nu numai că sunt mai multe texte care nu prevăd decât inalienabilitatea *fondurilor* dotale<sup>(3)</sup>, dar apoi sunt altele care permit înstrăinarea dotei mobiliare<sup>(4)</sup>, de câteori bărbatul este solvabil<sup>(5)</sup>; căci, în caz contrar, femeia a cărei dotă mișcătoare fusese înstrăinată

Dr. roman.

(1) Vezi *supra*, p. 428, text și nota 2; p. 114, 326, 332 urm., 353, 428, nota 2, etc.

(2) Vezi *supra*, p. 566, nota 1.

(3) Vezi L. unică, § 15, *in medio*, Cod, *De rei uxorie actione*, 5. 13, unde se zice: „*Fundum dotalem, non solum hypothecae titulo dare, nec consentiente muliere, maritus possit, sed nec alienare*“.—Auth. *Sive a me*, § 1, Cod, *Ad Senatusconsultum Velltrianum*, 4. 29: „*Multo magis idem in dotibus locum habet, ut non aliquid immobile pro ea alienetur vel obligetur*“.—Instit., II, 8, Pr. „*Etiā in cas res quae in provinciā solo positae sunt, interdicitur sit alienatio vel obligatio*“.—Vezi și parafrasa grecească a profesorului Theofil, asupra Institutelor lui Justinian, II, tit. 8, p. 243 urm. a traduc. Frégier (Paris, 1847).

(4) Vezi L. 3, Cod, *De iure dotium*, 5. 12.—L. L. 1 și 7, Cod, *De servo pignori dato manumisso*, 7. 8. Aceste legi permit bărbatului de a libera sclavii dotali, și știut este că robii se considerau ca lucruri (*moventia*). Cpr. Instit., *De emptione et venditione*, III, 23, § 3.—L. 32, § 2, Dig., *De legatis*, 31, II. Codul Caragea pune, de asemenea, țigarii pe aceeași treaptă cu dobitoacele (art. 27. partea III-a, capit. 17). Vezi și art. 30 din același Cod. *loco cit.*

(5) L. 1, Cod, *De servo pignori dato manumisso*, 7, 8.

avea, în momentul restituirii ei, o acțiune utilă în revendicare<sup>(1)</sup>.

Dr. roman. Din cele mai sus expuse rezultă că, afară de cazul de insolvență a bărbatului, zestrea mișcătoare putea, în dreptul roman, să fie înstrăinată<sup>(2)</sup>. Este adevărat că Bartolus a susținut contrariul, întemeindu-se pe legea 30, Cod, *De jure dotium*. 5, 12, însă această eroare a celebrului jurisconsult italian a fost combătută cu succes, încă din secolul al 16-a, de către Cujacius<sup>(3)</sup>.

Dr. vechiu fr. În dreptul vechiu francez, unele parlamente, precum era acel din Dijon, admiteau principiile dreptului roman, iar altele, precum acel din Paris, întindeau inalienabilitatea și la dota mobilă<sup>(4)</sup>.

Dr. nostru anterior. Încât privește dreptul nostru anterior, dota mobilă era, de asemenea, alienabilă.

C. Caragea. Codul Caragea prevede, în adevăr, în termeni generali că: „nici bărbatul, nici muiera nu pot, în principiu, să vândă zestrea, sau s'o zălogească, sau să o dăruiească“ (partea III-a, capit. 16, § 32). Cu toate acestea, s'a decis, cu drept cuvânt, că acest text nu se referă decât la *imobilul* dotal.

„Considerând, zice Cartea de casație, că, pentru aplicarea puținelor dispozițiuni ale codului Caragea, putem recurge la dreptul roman Justinian astfel precum e în legislația bizantină, care a avut o aplicație imediată în țările române; că regulilele dreptului roman Justinian sunt că bărbatul poate înstrăina tot ce i s'a dat ca zestre, afară de imobilele dotale (vezi Cod. 5, 12, *De jure dotium*: Dig.,

(1) L. 30, Cod, *De jure dotium*. 5. 12.

(2) Vezi Puchta, *Pandekten* (ed. a 10-a, 1866), § 417; Thibaut, *System des Pandektenrechts* (ed. a 9-a, 1846), § 448, text și nota a; Demangeat, *Condition du fonds dotal*, p. 12 urm.; Accarias, *Pr. de dr. romain*, I, 315, p. 829 urm. (ed. a 4-a, 1886); Tessier, *Tr. de la dot*, I, nota 499, p. 289 urm. (ed. din 1835); Planiol, III, 1574; Baudry et Surville, *op. cit.*, III, 1822; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2138; Van Wetter, *Cours de dr. romain*, II, p. 323, nota 2 (ed. a 3-a, 1894); E. Petit, *Tr. élément. de droit romain*, 434, în fine, p. 440 (ed. a 6-a); Aubry et Rau, V, § 537 bis, ab initio, p. 597; Duranton, XV, 543, 544; Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3202 — 3210; Guillovard, *Idem*, IV, 2058, etc.

(3) Vezi Planiol, III, 1574; Baudry et Surville, *op. cit.*, III, 1822.

(4) Cpr. Baudry et Surville, III, 1823; Planiol, III, 1575, etc.

23. 5 și Col. 5, 23, *De fundo dotali*), dispoziții care sunt reproduse și în Basilicale (*lib.* 29, tit. 1, capit. 110 și tit. 6); că, afară de acestea, aplicarea continuă a dispozițiilor codului Caragea din partea III-a capit. 16, § 26 urm. a fost în sensul dreptului roman, adică că: numai *imobilul dotal* este inalienabil; că această aplicare se confirmă și prin cireul. departamentului dreptății din 2 Ianuarie 1848. și 14 Ianuarie 1849<sup>(1)</sup>; că dispozițiile codului Caragea au a fi înțelese astfel: că numai *imobilul dotal* este inalienabil, aceasta rezultă și din analogia și combinarea § 26, 27, 28, 32; apoi, din împrejurarea că în § 31 urm. legiuitorul Caragea se ocupă numai de lucrurile dotale nemișcătoare și, în fine, din § 33—35 a aceluiaș col., care nu se pot înțelege decât numai în privința *imobilelor dotale, etc.*"<sup>(2)</sup>.

Așa dar, în dreptul roman și în legislația noastră anterioară, dota mobilă era alienabilă.

Această soluție este admisibilă și astăzi, de câteori dota se compune din mobile corporale, și nu suferă nicio îndoială în cazurile în care bărbatul a devenit proprietarul dotei, fie că ea consistă în bani sau alte lucruri fungibile care se remit lui, fie că ea consistă în mobile corporale preteluite fără nicio rezervă prin contractul de căsătorie (art. 1245); căci, în asemenea cazuri, el devenind proprietarul dotei, prin înstrăinarea ei, el nu face decât să exercite dreptul său de proprietate (art. 480)<sup>(3)</sup>.

Dreptul actual.

Bărbatul putând, în aceste cazuri, să înstrăineze dota mobilă de bună voe, se înțelege că și creditorii lui o vor putea urmări, el rămânând obligat a restitui femeii, lucruri

Urmăr. dotei mobiliare de creditorii bărbatului.

(<sup>1</sup>) În privința Moldovei, vezi cireul. Minist. drept. din 19 Sept. 1846, pentru regula ce trebuie a se păzi la întărirea de vedelimele din partea femeilor pentru înstrăinare *de fonduri de zestre* (Colecția Pastia, II, p. 713.) Vezi în aceeași Colecție, p. 781 urm., ofisul cireul. din 5 Iulie 1847, prin care se oprește pe femei de a-și înstrăina zestrele (nemișcătoare), cât timp se află căsătorite. Dr. vecliu al Moldovei.

(<sup>2</sup>) Bult S-a I-a, 1881, p. 498. În acelaș sens, Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1881, No. 22. Vezi însă, Ar. Pascal și Al. Giani, *Gaz. Tribunalelor*, anul 1861, No. 2, p. 15; No. 19, p. 154; No. 23, p. 190, și No. 24, etc.

(<sup>3</sup>) Cpr. Jud. ocol. Bârlad, *Cr. judiciar* din 1902, No. 4 (cu observ. noastră); Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot.* 2147; Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1820; Colmet de Santerre, VI, 233 bis V, etc. Vezi și *suprà*, p. 300. 301.



de aceeași cantitate, calitate și valoare sau prețul estimațiunii, această creanță a femeii fiind garantată printr-o ipotecă legală (art. 1281. 1754 urm.).

Prescriptibilitatea dotei mobiliare.

Dota mobilă fiind alienabilă, este de asemenea, prescriptibilă<sup>(1)</sup>. Această soluție este admisă în Franța chiar de jurisprudență, deși ea declară dota mobilă inalienabilă<sup>(2)</sup>.

Art. 1907.

Știm, de asemenea, că dobânzile creanțelor dotale se prescriu prin cinci ani, conform art. 1907<sup>(3)</sup>.

Cazurile când dota a rămas proprietatea femeii.

Dota mobilă este alienabilă, chiar când a rămas proprietatea femeii<sup>(4)</sup>; căci, pe lângă că art. 1248 nu declară inalienabil decât fondul dotal, apoi, art. 1249 din codul civil, care nu există în codul francez, permite femeii de a înstrăina dota sa mișcătoare, cu autorizația bărbatului sau a justiției<sup>(5)</sup>.

A întinde, în adevăr, inalienabilitatea la mobile, atunci când legea n-o prevede decât în privința *imobilului dotal*, ar însemna a înființa, prin interpretare, o incapacitate, care nu poate să rezulte decât din lege.

Urmăr. dotei de creditorii femeii.

Dota mobilă fiind în toate cazurile alienabilă, de aici rezultă că ea poate fi urmărită de creditorii femeii, fie anteriori, fie posteriori căsătoriei.<sup>(6)</sup>

Autoriz. bărbatului sau a justiției.

Dota mobilă nu poate însă fi înstrăinată decât cu autorizarea bărbatului. Dacă bărbatul refuză autorizarea sa, justiția nu va încuviința, de bună seamă, înstrăinarea decât

(1) Vezi tom. XI al Coment. noastre, p. 79.

(2) Vezi Guillaud, *Contrat de mariage*, IV, 2068; Troplong, *Idem*, IV, 3233, 3569, 3571; Tessier, *Quest. sur la dot*, 136, p. 181, 182; Mareadé, VI, art. 1561, No. I, p. 96; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2294 urm.; Jonitou, *Régime dotal*, I, 384, p. 426; Seriziat, *Idem*, 201. — Vezi însă Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 1895.

(3) Vezi *suprà*, p. 253, text și nota 2, precum și tom. XI, p. 328, nota 1.

(4) S'a decis că atunci când dota mobilă a rămas proprietatea femeii, creditorii ei o pot urmări, chiar în urma separației de bunuri, pentru datorii contractate în timpul căsătoriei. C. Buenrești, *Dreptul* din 1897, No. 26, p. 202.

(5) Cpr. Cas. rom. și C. Iași, Bult. S-a I-a, anul 1884, p. 763; *Dreptul* din 1894, No. 32, p. 255. Vezi și *suprà*, p. 300, 301.

Creditorii bărbatului.

(6) Ea n'ar putea însă fi urmărită de creditorii bărbatului, deși chestiunea este, în această privință controversată.

atunci când va fi necesară sau cel puțin utilă, *nel soli casì di necessità od utilità evidente*, după cum se exprimă art. 1405 *in fine* din codul italian.

În Franța această chestiune este foarte controversată, însă majoritatea autorilor se pronunță în favoarea alienabilității, pentrucă inalienabilitatea fiind o excepție dela dreptul comun, această excepție trebuie mărginită la cazul anume prevăzut de lege, adică, la *fondul dotal* <sup>(1)</sup>. Jurisprudența se pronunță însă pentru inalienabilitate încă dela 1819 <sup>(2)</sup> și, cu toate că doctrina se pronunță în sens contrar, unii nici nu se mai încearcă a răsturna această stare de lucruri. *Il seroit oiseux, zice T. Hue (IX, 450), de chercher à s'écriter contre un mur*.

Dr. francez.  
Controversă.

La noi nicio discuție nu poate să existe în această privință, față cu termenii art. 1249 C. civil. „Acest text al codului român, zice Planiol (III, 1578), care și de astădată se referă la părerea noastră, a fost anume scris pentru a curmă controversa ce există în această privință în Franța”.

Dr. nostru.  
Art. 1249.

Dar, dacă dota mobilă este, în principiu, alienabilă, nimic nu împiedică pe părți de a stipula inalienabilitatea

Stipul. inalienab. dotei mobiliare.

(1) Vezi în acest sens, Thiry, III, 519; Planiol, III, 1576 urm.; T. Hue, IX, 450; Arntz, III, 897; Laurent, XXIII, 540 urm.; Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1825 urm.; Guillaouard, *Idem*, IV, 2058; Odier, *Idem*, III, 1329; Troplong, *Idem*, IV, 3225 urm.; Jouiton, *Régime dotal*, I, 371 urm., p. 408 urm.; Seriziat, *Idem*, 129, p. 143 urm.; Colmet de Santerre, VI, 233 bis V urm.; Cubain, *Tr. des droits des femmes*, 356, p. 212 urm.; Zachariae, *Handbuch des fr. Civilrechts*, III, § 507, p. 422 (ed. Crome), etc. — *Contra*: Massé, *Le droit commercial dans ses rapports avec le droit des gens et le droit civil*, II, 1320, p. 477 (ed. a 3-a); Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 1772 urm.; Tessier, *Tr. de la dot*, I, p. 288 urm.; Benoit, *Idem*, I, 206, p. 267 urm.; Taulier, *Théorie raisonnée du code civil*, V, p. 278, etc. Vezi asupra acestei controversă, de care legiuitorul nostru ne-a ferit, Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2137 urm.; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 10975 urm.; Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1554, No. 347 urm., etc.

(2) Cpr. Trib. Paris, *Pand. Périod.* 90. 2. 230; Cas. fr. D. P. 80. 1. 431; Sirey, 80. 1. 360. Vezi numeroasele decizii citate în Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 10978 și în Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2137 urm. — *Contra*: Trib. Corbeil, *Dreptul* din 1914, No. 58.

ei, în baza principiului libertății convențiilor matrimoniale (art. 1224 C. civil), alienabilitatea dotei mobiliare neinteresând ordinea publică <sup>(1)</sup>.

Instrăin. dotei  
mobiliare inalienabile în  
cazurile în  
care instrăinarea este  
permisă.

În fine, trebuie să observăm că, de câteori dota mobiliară a fost declarată inalienabilă, ea va putea fi instrăinată, cu permisiunea justiției și cu formele statorniceite de lege, în toate cazurile excepționale în care și dota imobiliară este alienabilă <sup>(2)</sup>.

(1) Vezi *suprà*, p. 262, nota 1 și p. 300, text și nota 4. Mai vezi tom. XI al Coment. noastre, pag. 79, text și nota 4 și p. 362, nota 3, precum și autoritățile citate acolo; C. București, *Dreptul* din 1913, No. 76, p. 603 (soluție implicită); Trib. Corbeil, *Dreptul* din 1914, No. 58 (cu observ. noastră). — *Contrà*: Trib. Ilfov, *Cr. judiciar* din 1904, No. 12, p. 100, 101 (sentință casată).

Dota declarată inalienabilă, nu poate fi urmărită p. datorii din timpul căsătoriei, nici chiar în urma desfacerei ei.

Dota declarată inalienabilă nu poate fi urmărită pentru datorii contractate în timpul căsătoriei, nici chiar în urma desfacerei ei, pentru că, după cum știm, viciile care lovesc bunurile inalienabile în timpul căsătoriei nu dispar în urma desfacerei ei. Vezi tom. XI suscitată, p. 362, nota 3. — S'a decis însă că condiția de inalienabilitate a averii dotale mișcătoare, cuprinsă într'un act dotal este o condiție contrară ordinii publice și, ca atare, nu poate împiedica urmărirea acestei averi de către creditorii, de oarece averea dotală mobilă este, în principiu, alienabilă. Trib. Ilfov, *Cr. judiciar* din 1904, No. 12, p. 100. — Vezi însă Cas. rom. Bult. 1903, p. 1528 urm., care a pus, cu drept cuvânt, în principiu că dota mobilă, deși este în principiu alienabilă, totuși poate fi declarată inalienabilă prin convenția părților, în baza principiului libertății convențiilor matrimoniale, o asemenea clauză fiind validă, întrucât nu este contrară nici ordinii publice, nici vreunei dispoziții prohibitive a codului civil. Și decizia de mai sus adaugă că, deși dota mobilă, declarată astfel inalienabilă, nu poate fi urmărită, nici chiar în urma desfacerei căsătoriei, pentru datorii contractate în timpul căsătoriei, totuși ținându-se socoteală de nestabilitatea averii mobiliare, de împrejurarea că lucrurile mișcătoare pot fi supuse peirei sau stricăciunii, de trebuințele familiei, precum și de drepturile bărbatului ca administrator al averii dotale, trebuie să decidem că mobilele dotale corporale pot fi instrăinate, fără a se putea opune clauza de inalienabilitate, și că achizitorul de bună credință a unor asemenea bunuri corporale este apărat prin dispoziția art. 1909 din codul civil.

(2) C. București, *Dreptul* din 1913, No. 76, p. 603; C. Bordeaux, *Sirey*, 33. 2. 584; Guillaouard, *Contrat de mariage*, IV, 2067;

## Despre separația de bunuri sau de patrimonii (1).

## Considerații generale și istorice.

Separația de bunuri sau de patrimonii este judiciară sau judecătorească și contractuală. Impărțire.

Separația judiciară sau judecătorească este, precum numele său o arată, aceea pronunțată de justiție, iar separația contractuală este aceea adoptată de soți, în baza principiului libertății convențiilor matrimoniale. În capitolul de

Separația judiciară și contractuală.

Aubry et Rau, V, § 537 *bis*, p. 602; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 11051, etc.

- (1) Vezi asupra acestei instituții, împrumutată dela dreptul roman, Dutruc, *Tr. de la séparation de biens judiciaire* (1853); Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1443 urm., p. 962, urm., No. 1 urm.; Daniel de Folleville, *Tr. du contrat pénucialire de mariage et des droits respectifs des époux quant aux biens*, I (singurul volum apărut), 395 urm., p. 427 urm. (Paris 1882); Cubain, *Traité des droits des femmes*, 464 urm., p. 279 urm. (ed. din 1842), etc. Bibliografie.

Nu trebuie să confundăm această separație de bunuri, care aduce o schimbare regimului matrimonial adoptat de soți din capul locului, cu separația de patrimonii dela titlul succesiunilor, prin care creditorii defunctului (art. 781) și legatarii (art. 1743) pot să dobândească dela justiție ca bunurile și datoriile defunctului să rămâie deosebite de bunurile și datoriile moștenitorului, pentru ca ei să fie plătiți din bunurile defunctului, cu precădere, înaintea creditorilor personali ai moștenitorului. Prin această separație se restabilesc lucrurile în starea în care ar fi fost, dacă defunctul n'ar fi încetat din viață. Cu alte cuvinte, creditorii defunctului și legatarii, care cer separația de patrimonii, nu primesc pe moștenitor ca debitor, ci continuă a avea de datorat tot pe *de cuius*. Vezi asupra acestei instituții, care și ea își trage originea din dreptul roman, unde a fost introdusă din timpuri imemorabile, prin edictul pretorului (L. 1, Pr. Dig., *De separationibus*, 42, 6), tom. III, partea II-a, al Coment. noastre, pag. 713 urm.

S'a decis, de către Curtea de casație din Roma, că separația de patrimonii nu creează niciun drept de preferință în folosul creditorilor defunctului, care au cerut înscrierea conform art. 1743 C. civ., în contra acelor din creditori care n'au cerut-o, și că falimentul defunctului, declarat în urma încetării sale din viață, atrage de drept separarea între patrimoniul falitului și cel al moștenitorilor săi. Vezi *Dreptul* din 1910, No. 23, pag. 188 (cu nota d-lui S. Rădulescu). Declarația în stare de faliment a defunctului.

față ne vom ocupa numai despre separația judecătorească, iar în capitolul următor, despre separația contractuală.

Separația judiciară.

Separația judecătorească de bunuri sau de patrimoniul<sup>(1)</sup>, este o măsură de protecțiune conferită femeii dotale<sup>(2)</sup>, pentru a-și salva interesele sale, de câteori daraverile bărbatului sunt în așa stare încât dota ei este în pericol (art. 1256). Un autor, Bruneman<sup>(3)</sup>, zice că, sub regimul dotal, sepa-

Inexactitate de text.

(1) Expresiuinea *separație de patrimoniul* nu este în toate cazurile potrivită în legea noastră, pentru că, în codul nostru, neexistând regimul de comunitate din codul fr., unde, cu adevărat, averea comună a soților se confundă cu patrimoniul bărbatului, el având chiar dreptul de a dispune de dânsa (art. 1421 C. fr.), la noi, averea femeii nu se confundă, în realitate, cu aceea a bărbatului, decât atunci când dota ei consistă în bani, sau în lucruri mobile prețeluite (art. 1245), sau în imobile prețeluite cu declarațiunea că prețeluirea constituie o vânzare (art. 1246). Cu toate acestea, leginitorul a adoptat pentru toate cazurile, chiar pentru acele în care averea femeii este deosebită de aceea a bărbatului, expresiuinea „separație de bunuri sau de patrimoniul”. Upr. Nacu, III, p. 122, No. 204.

Cazul când femeia nu are decât bunuri parafernale.

(2) Femeia, care n'ar avea decât bunuri parafernale, n'ar putea deci cere separația de bunuri. Dacă bărbatul a primit însă capitaluri de ale ei, ea va avea, necontestat, o acțiune în contra lui. Femeia, care ar fi încredințat bărbatului administrația averii sale, va înlătura orice pericol, revocându-i mandatul ce i-a dat în această privință. Dutruc, *op. cit.*, 57, pag. 52; Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 2092, etc.

Cazul când femeia ar fi separată de bunuri prin convenție.

Sub regimul de separare de bunuri convențional, care ar mărgini drepturile de administrație și de folosință ale femeii numai la o parte din bunurile sale, aceasta din urmă ar avea interes a cere și a dobândi dela justiție ca separația judiciară să fie substituită regimului ce ea adoptase din capul locului. T. Hue, IX, No. 261, p. 301 și No. 402. *in fine*; Guilouard, *op. cit.*, III, 1673, *in fine*; Baudry et Surville. *Idem*, III, 1536, p. 128; Jonitou, *op. cit.*, II, 631, pag. 174, 175; Benoit, *Tr. des biens paraphernaux*, 136, p. 247 urm. (ed. din 1846); Bellot des Minières, *Régime dotal*, III, 2068; Cas. fr. D. P. 50. 1. 315, etc.

Cazul când femeia a adus ca dotă numai produsul muncii sale.

Femeia ar putea cere separarea de bunuri, chiar dacă n'ar fi adus dotă decât industria sau comerțul ei, pentru a împiedica pe bărbat de a risipi produsul muncii sale, sau de a-l sustrage dela urmărirea creditorilor lui. Cubain, *Tr. des droits des femmes*, 469, p. 282 (ed. din 1842).

(3) Asupra legii 27, Cod, *De jure dotium*, §. 12. Vezi Dutruc, *op. cit.*, 429, p. 302.

rația de bunuri ar putea să fie numită: sechestrarea dotei. Această separare rezultă dintr'o hotărâre judecătorească, care, după cererea femeii, deosebește cu totul interesele bănești ale soților.

Această instituție proteguitoare își are origina sa în dreptul roman, unde femeia putea, chiar în timpul căsătoriei, *etiam constante matrimonio*, să ceară restituirea anticipată a dotei sale, când bărbatul era rău administrator și risipitor: *si dotem ita dissipaturus est (maritus), ut non hominem frugē oportet* <sup>(1)</sup>; *si male res maritus gubernet* <sup>(2)</sup>; când el era reclus la sărăcie: *ubi adhuc matrimonio constituto, maritus ad inopiam sit deductus* <sup>(3)</sup>, și chiar atunci când mijloacele sale devenise neîndeștătoare pentru restituirea dotei: *ex quo evidentissime apparuerit mariti facultates ad dotis exactionem non sufficere* <sup>(4)</sup>.

Origina acestei separări. Dreptul roman.

Și pentru ca femeia să aibă acest drept, nu era nevoie ca să aștepte ruina completă a bărbatului, după cum pe nedrept pare a crede Toullier <sup>(5)</sup>, ei era de ajuns ca bărbatul să fi început numai a face un rău uz de averea femeii, *viro incohante muliere substantia uti*. După cum se exprimă Novela 97, capit. 6. *De collatione dotis, inope moriente marito. Pr. in fine* <sup>(6)</sup>.

Nu era nevoie ca femeia să aștepte ruina completă a bărbatului.

(1) L. 22 § 8. in medio, Dig., Solutio matrimonio, 24. 3.

(2) Nov. 97, capit. 6, Pr., text citat înfră, în nota 6.

(3) L. 29, ab initio, Cod. De iure dotium, 5. 12.

(4) L. 24, Pr., Dig., Solutio matrimonio, 24. 3.

(5) Toullier-Duvergier, *Le droit civil français*, VII, partea I-a, 21, p. 27. — Nici, în dreptul actual, femeia n'are nevoie să aștepte ca ruina bărbatului să fie îndeplinită, fiind suficient ca ea să fie începută sau iminentă; altfel remediu pe care îl conferă legea ar fi venit prea târziu. Vezi Planiol, III, 1166, in fine.

Dr. actual.

(6) Iată textul acestei Novele, la care facem aluzie: „*Quia enim dedimus mulieribus electionem, etiam constante matrimonio, si male res maritus gubernet, et accipere eas, et gubernare, et secundum decentem modum, et sicuti nostra constitutio dicit: si quidem sua potestatis, et perfectae aetatis mulier est, sibi met culpam interat, cur mox viro incohante male substantia uti non percepit, et non auxiliata est sibi: (sic enim habitura erat in collationis ratione proprias res undique, et sine diminutione, et in ea minus tanto collationem facere)*. Nov. 97, cap. 6. Pr. in fine.

Dr. roman. Nov. 97, capit. 6.

Dr. vechiu fr.

În dreptul vechiu francez, separația de bunuri eră, de asemenea, admisă, de câteori daraverile bărbatului mergeau rău, *cum maritus vergit ad inopiam* (1).

Iată, acum și dispozițiile din dreptul nostru anterior:

C. Calimach.  
Art. 1621.

„Dacă femeea va vedea pe bărbat scăpătând, zice art. 1621 din codul Calimach, poate cu cuvânt de amanet să oprească averea lui în loc de zestre, de daruri nuntești și de exopricale, pentru ca să se hrănească pe sine și pe bărbat și pe ai lor copii comuni, de vor avea; însă nu are voie să instrăineze ceva dintr'aceste, trăind bărbatul, și fără învoire“.

Codul Caragea are următoarea dispoziție.

C. Caragea.

„Fiind căsătoria, nu e slohodă muerea să-și ia zestrea dela bărbat, afară numai când el se va dovedi risipitor și cheltuitor-sau îngreuiat cu datorii; atunci poate muerea, cu mijlocul judecării (2), să-și ia zestrea, sau să ceară siguranța ei; și când biserică va osebi pre muere de bărbat pentru un curs de vreme, cu nădejde de împăcat (3), și atunci poate să-și ceară siguranța zestrei“ (art. 36—38, partea III-a, capit. 16).

(1) Rousilhe, *Tr. de la dot*, 474, p. 364; Pothier, *Tr. de la communauté*, III, 520; Dutruc, *op. cit.*, 53, p. 49, etc.

(2) După acest cod, separația nu putea deci să fie voluntară, ci numai judiciară, ca și astăzi (art. 1258). — *Contrà*: Nov. 140 a lui Justinian. Vezi și *infra*, p. 469.

(3) Această deosebire vremelnică a bărbatului de femeie, de care vorbește aci codul Caragea, nu este decât anul de încercare, pe care judecătorii dela prima instanță și, după unii, chiar acei dela Curte (vezi C. București, *Dreptul* din 1910, No. 39, p. 313, 314 și alte autorități citate în tom. II al Coment. noastre, p. 38, nota 2, ed. 2-a), îl pot da și astăzi soților, în materie de divorț, când cererea de despărțenie este făcută pentru motive de violență, asprime, sau injurii grave (art. 241. 242 C. civ.).

Anul de încercare în materie de divorț.

Dreptul de apel în asemenea materie. Controversă.

Chestiunea de a se ști dacă sentințele tribunalelor, care admit anul de încercare, sunt sau nu supuse apelului, este controversată. Vezi tom. II menționat, pag. 41, 42 (ed. a 2-a). După ultima jurisprudență a Curții de casație asemenea sentințe nu sunt susceptibile de apel. Vezi Bult. 1912, p. 1694 și *Jurisprudența română* din 1913, p. 5. Mai vezi Bult. 1903, p. 957 și *Cr. judiciar* din 1903, No. 80, p. 682. În acelaș sens, C. Iași, *Dreptul* din 1910, No. 6, p. 42 (cu nota d-lui S. Rădulescu). — *Contrà*: C. București, *Cr. judiciar* din 1903, No. 80, p. 683 (cu observ. noastră, decizie casată) și *Cr. judiciar* din 1906, No. 65, p. 519 (cu nota d-lui Em. Danl.

În fine, art. 22, capit. 33 din codul lui Andr. Donici C. A. Donici, dispune că :

„Dacă bărbatul va cădea sub datorii grele, sau în altă primejdie de vinovăție, dintre care se va hotărî să i se ia averea și tot ce are, sau va cădea sub datorie a visteriei țării, să nu se răpească averea lui, până când femeea nu-și va deosebi și nu-și va lua zestrea ei, și apoi ceace va rămâne, aceea se va lua“.

Dreptul roman făcea, precum am văzut, admisibilă Dr. roman. separația de bunuri pentru două cauze deosebite: risipirea dotei și dezordinea daraverilor bărbatului, care putea să facă ca el să nu aibă destule bunuri pentru a asigura restituirea ei. Art. 1256 este redactat în același sens. Iată, în adevăr, cum se exprimă acest text :

**Art. 1256.** — Dacă dota este în pericol de a se pierde, și dezordinea daraverilor bărbatului este ajunsă la așa grad încât este îndoios că averea sa ar putea fi îndestulă pentru verice acțiune ce femeea ar putea să aibă la timpul convenit, în contra averii bărbatului, ea va putea urmări separarea patrimoniilor. (Art. 914, 1233, 1257 urm. C. civ. Art. 628 urm. Pr. civ. Art. 21 C. com. Art. 1443, 1563 C. fr.).

### Cauzele care autoriză pe femei a cere separarea de bunuri sau de patrimoniul.

După art. 1256 din codul civil femeea poate cere separația de bunuri sau de patrimoniul : atunci când dota ei este în pericol și când dezordinea daraverilor bărbatului este ajunsă în așa grad, încât este îndoielă că averea sa ar putea fi îndestulă pentru restituirea ei (1).

Cazurile când femeea poate cere separ. de patrimoniul.

Rămâne însă bine înțeles că hotărârile definitive, care admit sau resping divorțul, în urma expirării anului de încercare, sunt fără nicio discuție, supuse apelului. Cas. rom. Bult. 1903, p. 957. Sentința care pronunță divorțul.

- (1) Cpr. Trib. Buzău, *Dreptul* din 1902, No. 9, p. 73. — Femeea care nu are încă o dotă actuală, ci numai o dotă eventuală, dacă nu este vorba de o speranță vagă și prea depărtată, poate, de asemenea, cere separarea de bunuri, de câteori daraverile bărbatului ar pune această dotă viitoare în pericol. Dotă eventuală.



Ce trebuie  
pentru ca dota  
să fie în pe-  
ricol.

Pentru ca dota să fie în pericol nu este nevoie ca însuși obiectul dotei să fie în primejdie, căci de câteori dota consistă într'un imobil, el nu poate niciodată fi în pericol, pentrucă el nu poate fi înstrăinat decât conform prescripțiilor legii. Ceeace se înțelege deci prin pericolul dotei este sustragerea veniturilor ei dela adevărata lor destinație. adevă delă susținerea sarcinilor căsătoriei<sup>(1)</sup>.

Căderea băr-  
batului în da-  
torii grele.

Femeea este deci în drept a cere separația de bunuri atunci când soțul ei este căzut în datorii grele, chiar dacă averea sa dotală ar consistă în imobile, iar acea mobilă ar fi asigurată prin ipoteca legală (art. 1281, 1753 urm.), ea având interes a înlătură urmărirea veniturilor dotei sale<sup>(2)</sup>.

Părăsirea do-  
miciliului  
conjugal.

Femeea poate exercită acest drept, chiar dacă a părăsit domiciliul conjugal fără autorizarea bărbatului<sup>(3)</sup>.

Dutruc. *op. cit.*, 77, p. 68; Planiol, III, 1172; Marcadé, V, art. 1443, No. 1, *in fine*, p. 590. Cpr. Trib. Imperiului german și Trib. Genève, Sirey, 88. 4. 1; Sirey, 90. 4. 8.—S'a decis că femeea are, *a fortiori*, același drept atunci când dota ce i s'a constituit nu este încă exigibilă. C. Bordeaux, D. P. 48. 2. 192. Cpr. Laurent, XXII, 222.

(1) Cas. rom. Bult. 1902, p. 1183; C. București, *Dreptul* din 1913, No. 24, p. 186.

(2) C. Iași, *Dreptul* din 1890, No. 6, p. 45.

(3) Vezi Odier, *Contrat de mariage*, I, 375, p. 353; Troplong, *Idem*, II, 1335; Guillaouard, *Idem*, III, 1098; Rodière et Pont, *Idem*, III, 2111, p. 609; Demolombe, IV, 103; Marcadé, V, art. 1443, No. 1; Dutruc, *op. cit.*, 48, p. 41 urm.; Laurent, XXII, 237; Aubry et Rau, V, § 516, p. 393, 394; Pacifici-Mazzoni, *Istituzioni di diritto civile italiano*, IV, 203, pag. 769 (ed. a 4-a). „Riconosciuto che sia il pericolo della dote, la moglie può domandarne la separazione, quand'anche abbia di fatto abbandonato la casa coniugale“, zice acest din urmă autor. Vezi și *infra*, p. 459, text și nota 3.—*Contrà*: Benoit, *Tr. de la dot*, I, 297, p. 434, care citează în sensul părerei sale o decizie a Curței din Turin, dela 8 Decembrie 1810.

Femeea, care  
cere divorțul,  
poate părăsi  
domiciliul  
conjugal fără  
autorizarea  
justiției.  
Controversă.

Și fiindcă vorbim de părăsirea domiciliului conjugal de către femea, vom menționă în această privință, că, după părerea noastră, femeea care cere divorțul, poate părăsi domiciliul conjugal fără autorizarea justiției. Vezi în acest sens autoritățile citate în tom. II al Coment. noastre, p. 129, nota 1 (ed. a 2-a), la care trebuie să adăogăm, C. Șt. Bossie, *Cr. judiciar* din 1915, No. 50, p. 414, nota 2.—*Contrà*: Deciziile citate în tomul II menționat, pag. 127, nota 2, la care trebuie să adăogăm, Trib. Tulcea, *Pagini juridice* din 1915, No. 144,

Dacă dota este sau nu în pericol, aceasta este o chestie de fapt, care se apreciază în mod suveran de instanțele de fond<sup>(1)</sup>. Judecătorii fondului pot deci să nu vadă un pericol real, chiar dacă acte de urmărire ar fi fost îndreptate contra bărbatului, precum ei pot, din contra, să declare dota periclitată, chiar dacă bărbatul n'ar fi fost încă obiectul unei urmăririi<sup>(2)</sup>.

Chestie de fapt.

De cele mai multe ori dota va fi periclitată prin relele actele de ripurtări sau reaua administrație, prin datoriiile ori actele de sipire ale bărbatului.

p. 1143. Femeea, zice această sentință, pronunțată numai în majoritate, pierde dreptul la pensia alimentară atunci când a părăsit domiciliul conjugal fără învoirea justiției, afară de cazul când ea ar justifica un motiv serios, care ar îndritui-o să părăsească acest domiciliu, sau când soțul ei s'ar fi făcut culpabil de anume abateri, care pot determina justiția să-l oblige la plata unei pensii alimentare, chiar atunci când soția ar fi părăsit domiciliul conjugal.

Cât pentru chestiunea de a se ști dacă bărbatul poate, în timpul căsătoriei, să aducă pe soția sa în domiciliul conjugal, *manu militari*, ea este de asemenea controversată. Vezi tom. I al Coment. noastre, p. 731 și p. 733, 734 (ed. a 2-a), precum și tom. V, p. 486, *ad notam*. Vezi în sensul părerii negative, singură admisibilă în drept, C. Aix, Sirey, 84. 2. 93; Trib. Quimper și Bruxelles, *Cr. judiciar* din 1906, No. 30, p. 244 și din 1914, No. 64, p. 524 (ambele hotărâri cu observ. noastră).— *Contra*: Planiol, I, 894. Curtea din Paris a decis că femeea, pe care bărbatul refuză de a o primi în domiciliul conjugal, poate fi autorizată de justiție a reintegra acest domiciliu, cu ajutorul forței publice. Vezi D. P. 1903. 2 16.

Aducerea femeii în domiciliul conjugal *manu militari*. Controversă.

(1) Cpr. Pacifici-Mazzoni, *Istituzioni di diritto civile italiano*, IV, 203, p. 768. „La questione se la moglie sia in pericolo di perdere la dote, è di fatto da decidersi dal giudice, con le norme del suo prudente arbitrio“, zice acest din urmă autor.

Dar dacă judecătorii fondului determină în mod suveran faptele pe care se întemeiază separația de bunuri. Curtea de casație este în drept să califice aceste fapte, atribuindu-le adevăratul lor caracter. Dutruc, *op. cit.*, 98, p. 86. Cpr. Cas. rom. Bult. 1910, p. 157 și *Dreptul* din 1910, No. 23, p. 181. Termenii „dezordinea daraverilor bărbatului“, zice această din urmă decizie, sunt o expresiune legală și, ca atare, cade în atribuția Curții supreme de a le indica sensul și întinderea. Vezi *infra*, p. 454, text și nota 1.

Dreptul Curții de casație.

(2) Cpr. Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, II, 912; Guillonard, *Idem*, III, 1086; Rodière et Pont, *Idem*, III, 2096; Dutruc, *op. cit.*, 98; T. Hue, IX, 266; Thiry, III, 369; Aubry

risipire ale bărbatului<sup>(1)</sup>; și separația de bunuri va fi admisibilă chiar dacă dezordinea daraverilor lui n'ar proveni din culpa lui, ci dintr'o cauză străină, de exemplu: falimentul unui debitor al lui, pagubele cauzate printr'un incendiu, o inundație<sup>(2)</sup>, și chiar din cauza cheltuelilor exagerate ale femeii, pe care el n'a știut, n'a voit sau n'a putut să le împiedice<sup>(3)</sup>.

Insolvabilitatea bărbatului trebuie să fie posterioară căsătoriei.

Insolvabilitatea bărbatului trebuie însă să fie *posterioară căsătoriei*; căci dacă bunurile lui erau neîndestulătoare în momentul celebrării căsătoriei, prelungirea acestei situații în timpul căsătoriei, fără nicio agravare, n'ar putea servi de bază cererii în separare<sup>(4)</sup>.

et Rau, V, § 516, pag. 392, 393; Cas. rom. Bult. S-a II-a, anul 1880, pag. 5; Cas. fr. D. P. 47. 1. 197; Sirey. 47. 1. 508, etc.

Cazul când bunurile bărbatului pot asigura drepturile femeii.

- (1) Reaua administrație a averii bărbatului, actele sale de risipire și chiar urmărirea din partea creditorilor săi n'ar fi însă o cauză de separare, de câteori bunurile sale ar fi suficiente pentru a asigura drepturile femeii, dacă el îngrijește în mod cuviincios de gospodăria și familia lui. Îndată însă ce capitalul este atins, îndată ce veniturile dotei nu mai sunt afectate la destinația lor, femeea este în drept a cere separația de bunuri, oricare ar fi averea de care ar dispune bărbatul și oricare ar fi cauza destrăbălării sale, pentrucă din acest moment dota ei este în pericol. Cpr. Odier, *Contrat de mariage*, I, 373, p. 349, 350; Dutruc, *op. cit.*, 61, 62, p. 56, 57, etc. Vezi și C. București. *Dreptul* din 1913, No. 24, p. 186.
- (2) Pothier, *Tr. de la communauté*, VII, 510; Baudry et Surville, *op. și loco supra cit.*; Colmet de Santerre, VI, 91 bis VIII și IX; T. Hue, IX, 263; Laurent, XXII, 220; Planiol, III, 1166; Marcadé, V, art. 1443, No. 1; Aubry et Rau, V, § 516, p. 392; Dutruc, *op. cit.*, 79, p. 69; Odier, *Contrat de mariage*, I, 373; Troplong, *Idem*, II, 1333; Guillouard, *Idem*, III, 1080 și 1089; Rodière et Pont, *Idem*, III, 2108; Ricci, *Corso teorico-pratico di diritto civile*, VII, 64, p. 107; Pacifici-Mazzoni, *Istituzioni di diritto civile italiano*, IV, 203, p. 768 (ed. a 4-a); C. Dijon, Sirey, 97. 2. 21, etc.
- (3) Vezi Dutruc, *op. cit.*, 81, p. 70; T. Hue, IX, 263; Cubain, *Tr. des droits des femmes*, 466, p. 281; Marcadé, V, art. 1443, No. 1, pag. 589; Guillouard, *Contrat de mariage*, III, 1096; Odier, *Idem*, I, 373, *in fine*; Rodière et Pont, *Idem*, III, 2094; C. Dijon, Sirey, 97. 2. 21.—Vezi însă Troplong, II, 1334.
- (4) Planiol, III, 1166; Laurent, XXII, 227; Cubain, *op. cit.*, 467, p. 281; T. Hue, IX, 266; Dutruc, *op. cit.*, 82, p. 71; Aubry

Intrebuințarea veniturilor dotei la o altă destinație decât la trebuințele casnice, poate încă fi o cauză de separare de bunuri sau de patrimoniul (1).

Tot astfel ar fi și faptul din partea bărbatului de a lăsa bunurile femeii neproductive (2); de a abuză de dreptul său de administrație făcând, de exemplu, o exploatare prea întinsă a pădurilor dotale (3); faptul de a nu da siguranțele promise prin contractul de căsătorie, sau de a nu înlocui pe acele care nu-și mai au ființă (4). În toate aceste cazuri și în altele de aceeași natură, dota femeii este în pericol.

Astfel, s'a decis că dacă, potrivit art. 1256 din codul civil, nu este necesar ca femeea să aștepte ruina bărbatului pentru a putea cere separarea de bunuri sau de patrimoniul, totuși pentru ca justiția să poată admite această separare, trebuie a se dovedi un pericol cert în care dezordinea daraverilor bărbatului ar compromite dota femeii.

Așa dar, dacă pericolul nu este evident, pe simple închiștudinii sau temeri de insolvabilitate nu se poate justifica o separație de bunuri. Termenii „dezordinea daraverilor bărba-

Intrebuințarea veniturilor dotei.

Alte fapte care permit femeii de a cere separația de bunuri.

Neașteptarea ruinei complete a bărbatului.

Rolul Curții de casație.

et Rau, V, *loco cit.*, p. 382, nota 12; D. de Folleville, *Contrat de mariage*, 404, pag. 435, 436; Guillaouard, *Idem*, III, 1087; Rodière et Pont, *Idem*, III, 2098; Troplong, *Idem*, II, 1329; Baudry et Surville, *Idem*, II, 907; Cas. fr. D. P. 51. 1. 272; Sirey, 51. 1. 509. Vezi însă C. București, *Dreptul* din 1913, No. 24.

(1) Cpr. Cas. rom. Bult. 1902, p. 1183; C. București, *Cr. judiciar* din 1901, No. 67; C. Dijon, Sirey, 97. 2. 21; C. Orléans, D. P. 90. 2. 38; Dutruc, *op. cit.*, 59, p. 53 urm.; T. Hue, IX, 263; Laurent, XXII, 214; Guillaouard, *Contrat de mariage*, III, 1076; Baudry et Surville, *Idem*, II, 911; Rodière et Pont, *Idem*, III, 2102; Troplong, *Idem*, II, 1315; Planiol, III, 1167, 1172; Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1443, No. 7 urm. Vezi și *suprà*, p. 452, nota 1.

(2) Cpr. C. Dijon și Orléans, Sirey, 97. 2. 21; D. P. 90. 2. 38; T. Hue, IX, 263, p. 303. — Aceeași soluție ar fi admisibilă atunci când dota ar fi fost întrebuințată a plăti datoriile contractate de femeie sau de bărbat, dacă acest din urmă n'ar avea avere suficientă pentru a asigura restituirea capitalului. C. Orléans, D. P. 90. 2. 38; Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 2102; T. Hue, IX, *loco cit.*, etc.

(3) Dutruc, *op. cit.*, 74, p. 66. — *Contra*: C. Rom. Répert. Dalloz, v° *Contrat de mariage*, 1658, nota 1.

(4) Cpr. Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 2099.

tului“, întrebuințați de art. 1256 C. civil, constituiesc după cum știm, o expresiune legală și, ca atare, este de atributul Curții supreme de a le indica sensul și întinderea lor <sup>(1)</sup>.

Exemple.

Iată câteva cazuri asupra cărora a avut a se pronunța jurisprudența noastră.

Urmărirea excedentului venitului imobilului dotal.

Astfel, urmărirea ce se face de un creditor al bărbatului asupra excedentului veniturilor imobilului dotal, peste suma necesară pentru satisfacerea sarcinilor căsătoriei, nu poate constitui o cauză de separarea de bunuri sau de patrimonii, pentrucă, în acest caz, nu se poate zice că veniturile dotale sunt sustrate dela destinația lor legală <sup>(2)</sup>.

Micșorarea veniturilor dotale din cauza arendărei moșiilor dotale.

Tot astfel, veniturile dotale fiind supuse, ca oricare venituri, variațiunei dela un timp la altul, dacă bărbatul, în loc de a administra el însuș moșia dotală a arendat-o și din această cauză veniturile s'au micșorat, mai ales în urma unor ani agricoli răi, aceasta nu constituie o dezordine în afaceri, pentru care femeea să aibă dreptul de a cere și obține separarea de bunuri <sup>(3)</sup>.

Micșorarea veniturilor dotale prin faptul bărbatului.

Separafia de bunuri va putea însă fi dobândită de femeie, dacă se stabilește înaintea justiției că, prin faptul bărbatului, veniturile dotale au fost micșorate într'o porție așa de gravă încât nu mai ajung la susținerea sarcinilor căsătoriei <sup>(4)</sup>, pentrucă ele au fost sustrate dela această destinație <sup>(5)</sup>, etc.

Oferirea bărbatului de a da cauțiune. etc.

Bărbatul n'ar putea, în principiu, să respingă cererea femeii, oferind de a garanta restituirea dotei prin darea unei cauțiuni <sup>(6)</sup>, nici dovedind că are bunuri suficiente, garantate prin ipoteca legală, care asigură restituirea dotei. Separafia de bunuri va putea fi cerută și admisă și în asemenea cazuri: 1<sup>o</sup> pentrucă este de temut că reaua administrație a bărbatului să nu micșoreze însăși garanția ipotecară;

(1) Cas. rom. Bult. 1910, p. 157 și *Dreptul* din 1910, No. 23. Vezi și *suprà*, p. 451, nota 1.

(2) Trib. Dolj, *Dreptul* din 1894, No. 72, p. 582.

(3) Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1901, No. 67, p. 562.

(4) C. București, *Cr. judiciar* din 1901, No. 67, pag. 560. Cpr. Ricci, *Corso teorico-pratico di diritto civile*, VII, 64, p. 106, etc.

(5) Cpr. Cas. rom. Bult. 1902, p. 1183. Vezi *suprà*, p. 450.

(6) Cas. fr. D. P. 47. 1. 125; Dutruc, *op. cit.*, 74, p. 66; Troplong, *Contrat de mariage*, II, 1328, etc.

și 2<sup>o</sup> pentrucă bărbatul ar putea, în timpul căsătoriei, să sustragă veniturile dotale dela adevărata lor destinație. Separația de bunuri sau de patrimonii va permite deci femeii de a-și conserva veniturile dotei, spre a le întrebuința la întreținerea ei și a copiilor săi (<sup>1</sup>).

În Franța, chestiunea de a se ști dacă falimentul sau insolabilitatea bărbatului, intervenite în cursul căsătoriei, atrag de drept separarea de patrimonii și, prin urmare, restituirea dotei (art. 1271), sau dacă aceste fapte sunt numai de natură a autoriza pe soție a cere separația, este controversată. După unii, falimentul și insolabilitatea bărbatului ar da numai drept femeii de a cere separarea, aceste fapte punând dota ei în pericol (<sup>2</sup>); iar după alții, aceste împrejurări ar atrage de drept separarea, și deci, obligația bărbatului de a restitui dota (<sup>3</sup>).

Această din urmă soluție ne pare singură juridică în legislația noastră. În adevăr, art. 790 din codul de comerț dispune că: „în caz de faliment al bărbatului, femeia reia imobilele dotale cu dreptul de a percepe veniturile, precum și imobilele parafernale care-i aparțineau în momentul căsătoriei, etc.“.

Apoi, art. 791 din același cod dispune că: „femeia va relua, asemenea, imobilele dobândite de dânsa și în numele ei, cu banii provenind din înstrăinarea bunurilor care-i aparțineau în momentul căsătoriei, sau care i-au parvenit în urmă prin unul din modurile arătate în art. precedent, etc.“. Din aceste două texte, combinate cu art. 718, 719 (714, 715 vechiu), pare să rezulte că falimentul bărbatului dă naș-

Falimentul  
bărbatului.  
Dr. francez.  
Controversă.

Dr. nostru.  
Art. 790 C.  
com.

Art. 791 C.  
com.

(<sup>1</sup>) Daniel de Folleville, *Contrat de mariage*, 400 ter, p. 435.

(<sup>2</sup>) Guillonard, *op. cit.*, III, 1090; Baudry et Surville, *Idem*, II, 913; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Faillite*, 616; Laurent, XXII, 230. Cpr. Cuzzi, *Il Codice de commercio ital. commentato*, VII, 519, pag. 335 (ed. din 1883). Această soluție a fost admisă și de tribunalul Ilfov, *Dreptul* din 1901, No. 47, p. 383. — *Quid juris*, în caz când falimentul sau insolabilitatea bărbatului ar fi anterioare căsătoriei? Vezi Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 2107.

(<sup>3</sup>) Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 2106; Troplong, *Idem*, II, 1395. Vezi asupra acestei controverse, Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1443, No. 93 urm., etc.

tere la restituirea dotei. Și în acest sens se pronunță, în adevăr, atât doctrina cât și jurisprudența (1).

Introducerea  
cererei în se-  
parare contra  
judecătorului  
sindic și pu-  
nera bārba-  
tului în cauză.  
Controversă.

În caz de declararea bārbatului în stare de faliment, cererea în restituirea dotei se va introduce contra judecătorului-sindic (art. 717 C. com.), punându-se însă și pe bārbat în cauză, pentrucă, după cum foarte bine zice Curtea din Bordeaux, bārbatul este contradictorul firese și neapărat al femeii într-o cerere de asemenea natură (2).

- (1) Cpr. C. N. Toneanu, *Falimentele*, 156, pag. 192; Nacu, III, p. 140, No. 235; D. G. Maxim, *Cr. judiciar* din 1897, No. 14. „Considerând, zice Curtea din Galați, că femeea, fără îndoială, este creditoare cu dota sa și ar fi a o prejudiciă în mod grav și a face chiar să-și picardă dota, dacă ar trebui a-i cere să facă mai întâiu formalitățile de separația patrimoniilor și apoi să vie la masa falimentului; căci aceste formalități sunt foarte întârziitoare, pe când formalitățile falimentului sunt urgente; prin urmare, până s'ar termină cu separația patrimoniilor, mai în totdeauna falimentul ar fi terminat; deci, femeea n'ar mai aveă ce luă pentru dota sa, etc.” *Cr. judiciar* din 1903, No. 78, p. 668 urm. (cu observ. noastră).
- (2) C. Bordeaux, Sirey, 92. 2. 77. În acelaș sens, C. Paris și Trib. Imperiului german, Sirey, 80. 2. 17 (cu nota lui Lyon-Caen); Sirey, 88. 4. 1; Sirey, 91. 2. 84. Vezi și Cas. fr. Sirey, 96. 1. 37; D. P. 97. 1. 17; Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, II, 904; Lyon-Caen et Renault, *Tr. de dr. comm.*, VII, 234 și *Pr. de dr. comm.*, II, 2682, nota 1; Dutruc, *op. cit.*, 111, p. 96; Ruben de Coudier, *Dictionn. de dr. comm. v<sup>o</sup> Faillite*, 199; Rousseau et Laisné, *Dictionn. de procéd., v<sup>o</sup> Sépar. de biens*, 82, 83; Répert. Sirey, *v<sup>o</sup> Faillite*, 885; Thaller, *Tr. élément. de dr. comm.*, 1788, p. 894 (ed. a 4-a, 1910). Cpr. Cezărescu și Dan, Codul de comerț cu noua lege a falimentelor, nota c, asupra art. 717, pag. 48. — Cu toate acestea, chestiunea este controversată și, după un prim sistem, se susține că cererea femeii trebuie să fie îndreptată numai în contra bārbatului (Massé, *Dr. comm. dans ses rapports avec le droit des gens et le droit civil*, II, 1199, p. 376 ed. a 3-a; Geoffroy, *Code pratique de la faillite*, p. 24); iar după un alt sistem, numai în contra sindicului, rămânând însă bārbatului dreptul de intervenție (Boistel, *Pr. de dr. comm.*, 913; Bravart et Demangeat, *Tr. de droit commercial*, V, p. 124 urm. ed. a 2-a, 1891; C. Paris, D. P. 76. 2. 224; Sirey, 77. 2. 52). Ambele aceste sisteme sunt însă inadmisibile, întrucât cel dintâiu tăgăduște într'un mod absolut drepturile masei creditorilor, iar cel de al doilea tăgăduște caracterul *personal* al acțiunii în separare de patrimonii.

Dar, dacă falimentul sau insolabilitatea bărbatului atrage de drept obligația sa de a restitui dota, starea de smintire și chiar interdicția lui nu este în genere prin ea însăși o cauză suficientă de separare, chiar atunci când tutela n'ar fi fost încredințată femeii, ci unui străin, dacă, bine înțeles, dota nu este în pericol și dacă afacerile bărbatului nu sunt în dezordine. Femeea ar putea însă cere separarea de bunuri sau de patrimonii, dacă tutorul bărbatului ar fi un rău administrator <sup>(1)</sup>.

Starea de smintire și interdicția a bărbatului.

Încât privește interdicția legală, care ridică bărbatului administrația bunurilor sale (art. 13, 16 C. pen.), chestiunea este de asemenea controversată. Unii ar voi ca interdicția legală, ca și contumacia bărbatului, să fie prin ele însăși o cauză de separare: pentrucă, în ambele cazuri, există o culpă din partea lui, de care n'ar fi drept ca femeea să sufere <sup>(2)</sup>. Credem însă mai nimerit și în asemenea caz de a conferi femeii dreptul de a cere separația de bunuri numai atunci când curatorul bărbatului ar fi un rău administrator și, eu adevărat, ar periclită dota ei. Nicio rațiune nu există, în

Interdicția legală și contumacia bărbatului.  
Controversă.

BCU Cluj Central University Library Cluj

(1) Cpr. Thiry, III, 365; Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, II, 914; Guillonard, *Idem*, III, 1093; Rodière et Pont, *Idem*, III, 2105; T. Huc, IX, 265; Laurent, XXII, 231, 232; Dutruc, *op. cit.*, 95, 96; Aubry et Rau, V, § 516, p. 393; C. Paris și Amiens, Sirey, 70. 2. 142; D. P. 70. 2. 102; Sirey, 82. 2. 222. — *Contrà*: Starea de smintire a bărbatului autoriză cererea în separare de patrimonii: Chardon, *Puissance maritale*, 311, p. 167 (ed. belg. din 1843); Trib. Paris, D. P. 68. 3. 23; Sirey, 68. 2. 121; D. P. 70. 3. 79. Vezi și D. de Folleville, *Contrat de mariage*, 411, p. 444—461, care, într'o lungă disertație, se încearcă a dovedi că interdicția judecătorească a bărbatului este prin ea însăși o cauză de separare, fie că tutela a fost încredințată femeii, fie unui tertiu, și în acest sens s'a pronunțat, în adevăr, tribunalul din Paris. Cpr. în acelaș sens, Demangeat, *Revue pratique*, anul 1861, tom. XI, p. 250 urm. (critica unei sentințe în sens contrar a trib. din Reims, din 8 Februarie 1861). După d-l Nacu (III, p. 141, No. 236), interdicția bărbatului ar atrage pentru dânsul pierderea de drept a administrațiunei averi dotale. Vezi asupra acestei controversă, Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1443, No. 113 urm.

(2) Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 2105, *ab initio*; D. de Folleville, *op. cit.*, 412 urm., p. 461 urm. etc.



adevăr, de a se face vreo deosebire între interdicția judiciară și cea legală (1).

Avariția bărbatului.

Sgărăcenia sau avariția bărbatului nu poate fi o cauză de separare de bunuri, pentrucă ea nu pune dota femeii în pericol. Ea ar putea însă constitui o insultă gravă de natură a permite femeii să ceară divorțul, mai ales dacă bărbatul nu-i dă cele trebuincioase (2).

Rânduirea unui consiliu judiciar bărbatului.

Ce trebuie să decidem în cazul când s'ar fi rânduit bărbatului un consiliu judiciar? Trebuie să distingem: dacă acest consiliu a fost rânduit pentrucă bărbatul este risipitor (art. 458 urm.), dota femeii putând fi în pericol, ea va putea cere separarea de bunuri; pe când aceeaș soluție nu mai este admisibilă, cel puțin în termeni generali, atunci când bărbatul este numai slab de minte, *mente captus* (art. 445), judecătorii având însă dreptul de a aprecia în fapt dacă, în asemenea caz, dota femeii este sau nu în pericol (3).

Absența bărbatului.

Absența bărbatului este încă o cauză de separare, de câteori ea se datorește faptului său (4), și aceasta chiar dacă el ar fi lăsat bunuri suficiente pentru a asigura restituirea dotei; căci este just ea, în asemenea caz, femeia să-și poată relua administrația bunurilor sale, pe care ea o încredințase bărbatului (5).

Nefatrubuințarea banilor dotali.

Lipsa de întrebuințare din partea bărbatului a banilor

(1) Cpr. Planiol, III, 1168; Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, II, 916; Guillouard, *Idem*, III, 1094, 1095; Laurent, XXII, 232, *in fine*; T. Hue, IX, 265; Aubry et Rau, V, § 516, p. 393, text și nota 17. — Vezi însă, în privința contumaciei bărbatului, Laurent (XXII, 233), care contestă dreptul femeii de a cere separația de bunuri, sub cuvânt că n'ar exista în specie niciun pericol, bunurile bărbatului, la caz de contumacie, fiind încredințate unei administrații publice (cpr. art. 476 Pr. pen.). Vezi Dalloz *op. și loco supra cit.*, No. 108, 110 și 111.

(2) Cpr. Baudry et Surville, *op. cit.*, II, 918.

(3) Baudry et Surville, *op. cit.*, II, 915. Cpr. Dalloz, *op. și loco supra cit.*, No. 126 urm.

Cazurile când absența bărbatului nu-i este imputabilă.

(4) Un caz în care absența n'ar fi imputabilă bărbatului, ar fi acela în care el ar fi fost făcut prizonier în războin. În asemenea caz, femeia își va relua numai administrația provizorie a bunurilor sale, restituind-o bărbatului la întoarcerea lui. Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 2103.

(5) Rodière et Pont, *op. și loco supra cit.*

dotali, conform contractului de căsătorie, n'ar fi însă prin ea însăși o cauză de separare, dacă bărbatul este un bun administrator și posedă bunuri suficiente, care asigură restituiră dotei (1).

### Cine poate cere separarea de bunuri sau de patrimonii.

**Art. 1257.** — Numai femeea poate să ceară neparațiunea patrimoniilor. Creditorii personali ai femeii n'o pot cere decât cu consimțământul ei.

Cu toate acestea, în caz de faliment sau de insolvabilitate a bărbatului, creditorii femeii pot exercită drepturile acesteia până la suma la care se ridică creanțele lor. (Art. 974, 1256, 1258, 1261, 1264 C. civ. Art. 628—637 Pr. civ. Art. 21 C. com. Art. 1446 C. fr.).

Numai femeea poate cere separația de bunuri sau de patrimonii; bărbatul nu are acest drept (2). Cererea sa ar fi, în adevăr, lipsită de interes, pentrucă beneficiul separării este o măsură de protecțiune conferită femeii contra bărbatului.

Bărbatul nu poate cere se-  
par. de patri-  
monii.

Femeea poate exercită acest drept, cu toate că ar fi părăsit domiciliul conjugal (3), și cu toate că cererea sa anterioară ar fi fost, în această privință, respinsă, dacă a doua cerere se întemeiază pe fapte posteroare primei cereri (4).

Acțiunea fe-  
meei.

(1) Dutruc, *op. cit.*, 85, p. 73; Benech, *De l'emploi et du remploi de la dot*, 24, pag. 42 urm.; Benoit, *Tr. de la dot*, I, 281; Troplong, *Contrat de mariage*, II, 1332 și IV, 3119; Guillaouard, *Idem*, III, 1083; Cubain, *Tr. des droits des femmes*, 466, p. 280; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 8952; Jouitou, *Régime dotal*, I, 310. — *Contra*: Toullier-Duvergier, *Le droit civil français*, VII, partea I-a, 31; Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 2099. Vezi *suprà*, p. 211, 212, text și nota 1 și p. 366, text și nota 5.

(2) Odier, *Contrat de mariage*, I, 374; Rodière et Pont, *Idem*, III, 2109; Thiry, III, 369; Planiol, III, 1162; Cubain, *Dr. des femmes*, 474, p. 283, și toți autorii. — Legea suedeză din 15 Septembrie 1862 conferă, din contra, acest drept și bărbatului. V. R. de La Grasserie, *Les Codes suédois, Introduction*, No. 30, pag. 54.

Dr. suedez

(3) Vezi *suprà*, p. 450, text și nota 3.

(4) Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 2118; Guillaouard, *Idem*, III, 1098 bis, Dutruc, *op. cit.*, 46, p. 40, etc. — Dacă a doua acțiune se întemeiază însă pe aceleași fapte pe care se

Renunț. fe-  
meii. Contro-  
versă. Ea nu poate nici într'un caz renunța la dreptul de a  
cere separarea, pentrucă aceasta ar însemnă a-și înstrăină  
dota în mod indirect, ceea ce ea nu poate să facă (1).

Interdicția fe-  
meii. Dacă femeia este interzisă, separarea va fi urmărită  
de tutorul ei, care nu va avea pentru aceasta nevoie de  
autorizarea consiliului de familie (2).

Rânduirea  
unui tutor  
ad hoc femeii. Bărbatul fiind însă de drept tutorul femeii sale inter-  
zise (art. 451), acesta nu va putea și în cele mai multe  
cazuri nu va voi să exercite acțiunea în separare. În ase-  
menea caz, nu vedem alt mijloc decât de a se rândui femeii  
un tutor *ad hoc*, care va urmări separarea contra bărbatului.  
Altfel, dota ei ar fi în pericol să se piardă (3).

Femeea  
străină. Femeea străină este și ea în drept a cere separarea  
de bunuri, înaintea tribunalelor române, dacă legea perso-  
nală a soților nu se opune la admiterea unei asemenea  
măsuri de protecțiune, care intră, necontestat, în competența  
firească a judecătorului teritorial (4).

Aplic. regule-  
lor de publi-  
citate femeilor  
străine. Regulele de procedură și de publicitate vor fi ne-  
părat aplicate și femeilor străine, care vor cere separarea  
de bunuri înaintea tribunalelor române (5).

intemeiea prima acțiune, judecătorii vor respinge din oficiu a  
doua cerere, pentrucă este de principiu că excepția lucrului  
judecat trebuie să fie invocată din oficiu în materiile în care  
legea nu admite consimțământul părților, precum este în caz  
de separație de patrimonii. Pand. fr., v<sup>o</sup> *Chose jugée*, 1519;  
T. Hue, VIII, 333, p. 429; C. Rouen. D. P. 75. 2. 213. Vezi  
și tom. VII al Coment. noastre, p. 455, nota 2.

Femeea mai poate cere din nou separația de patrimonii,  
de câtoroi a intervenit o hotărâre, care a anulat prima separație.  
Trib. Iași, *Dreptul* din 1901, No. 38.

(1) Cpr. Dutruc, *op. cit.*, 50, p. 43; Benoit, *op. cit.*, I, 298. — *Contră*:  
Pigeau, *Pr. civ.*, II, p. 496 (ed. din 1826). — Femeea s'ar putea  
însă dezista dela cererea introdusă contra bărbatului, și ase-  
menea dezistare va fi motivată de o schimbare survenită în  
situația bănească a acestui din urmă. Vezi *infra*, p. 472.

(2) Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 2119. Dutruc, *op. cit.*, 44,  
p. 39, 40, etc.

(3) Cpr. Dutruc, *op. cit.*, 43, p. 38 urm. ~

(4) Despagnet, *Pr. de droit international privé*, 334, p. 961, 962,  
(ed. a 5-a revăzută de prof. Ch. de Boeck). Cpr. Rodière et Pont,  
*op. cit.*, III, 2110; T. Hue, IX, 406, etc.

(5) Baudry et Surville, *op. cit.*, II, 925; Rolin, *Pr. de droit interna-  
tional privé*, III, 1105, etc.

Anul. primei  
separări.

Dezistarea fe-  
meii.

Rămâne însă bine înțeles că dispozițiile legii străine, care ar fi contrare ordinii publice interne din România, n'ar produce niciun efect în țara noastră. Astfel ar fi, de exemplu, dispoziția care ar permite separația de bunuri voluntară dintre soții străini <sup>(1)</sup>.

Separ. de bunuri voluntară. Inadmisibilitate.

S'a decis că femeia poate să continue instanța în separare de patrimonii, începută în timpul căsătoriei, chiar în urma pronunțării divorțului, fără ca să i se poată opune nici lipsa de interes, nici alte fine de neprimire întemeiate pe textul sau spiritul legii.

Contin. instanței în separ. în urma admiterii divorțului.

„Considerând, zice Curtea din București, că nicio dispoziție de lege și niciun principiu de drept nu împiedică pe soție de a continua instanța în separare de patrimonii, chiar după ce căsătoria a fost declarată desfăcută; că scopul separațiunii de patrimonii este de a permite soției să-și salveze dota, când starea de dezordine a afacerilor bărbatului o pune în pericol; că acest pericol poate fi tot atât de mare, dacă nu și mai mare încă, atunci când între bărbat și femeie este deschisă și o instanță de divorț; că tot ce legea voește este ca femeia, care va dovedi justiției că dota sa este în pericol și că solvabilitatea bărbatului e îndoișoasă, să poată îndeplini formalitățile prescrise de lege, să obține cât mai în grabă restituirea averii ei dotale; că, deși obligația de restituire rezultă pentru bărbat și din desfacerea căsătoriei, totuși această restituire se poate face în termene mult mai lungi, pe care femeia nu este obligată să le suporte, când a dovedit, pe căile legale și în condițiile cerute de lege, că este în drept a cere restituirea imediată a dotei sale; că, astfel fiind, femeia poate să continue instanța în separare de patrimonii, chiar după ce divorțul a fost pronunțat, fără ca să i se poată opune nici lipsa de interes, nici alte fine de neprimire întemeiate pe textul sau spiritul legii: că ar fi, din contra, contrar și textului și spiritului legii a sili pe femeie să aștepte, în asemenea condițiuni, expirarea termenelor de restituire, care ar permite soțului să facă iluzorie orice restituire“, etc. (2).

Dreptul de a cere separarea de bunuri, fiind un drept

Creditorii femeii.

(1) Despagnet, *op. cit.*, p. 962; Vincent et Pénaud, *Dictionn. de dr. international privé*, v<sup>o</sup> *Sépar. de biens*, No. 19; Baudry et Surville, *op. cit.*, II, 921; *Reichsgericht* (C. de cas.) din Leipzig, *J. Clunet*, anul 1886, p. 730; Sirey, 86. 4. 9.—*Contrà*: L. Beauchet (profesor la Nancy), nota în Sirey, *loco supra cit.* Vezi și *infra*, p. 473.

(2) Vezi *Dreptul* din 1902, No. 9, p. 70. 71; *Idem*, Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1901, No. 17, p. 383.

eminamente personal al femeii (art. 974)<sup>(1)</sup>, nu poate fi exercitat de creditorii ei, fără consimțământul său (art. 1257); pentrucă acțiunea lor ar fi de natură a tulbură relațiile dintre soți și a da publicității secretul afacerilor bărbatului<sup>(2)</sup>.

Odată însă ce creditorii au dobândit consimțământul femeii<sup>(3)</sup>, ei au o acțiune utilă, fiind în asemenea caz mandatarii ei, însăși femeea lucrând prin intermediarul lor.

Dar dacă creditorii femeii nu pot exercită acțiunea contra voinței ei, *invitu muliere*<sup>(4)</sup>, după expresia lui Godfroy, ei ar putea foarte bine să continue instanța începută de dânsa, în cazul când ea ar fi murit, în cursul instanței<sup>(5)</sup>.

Aceeași soluție este admisă și în privința moștenitorilor femeii<sup>(6)</sup>, în baza principiului cunoscut: „*Actiones quae*

Continuarea  
act. femeii de  
către credi-  
torii ei.

Moșt. femeii.

Formele în  
care femeea  
trebuie să-și  
dea consimți-  
mântul.

(1) Vezi tom. V al Coment. noastre, p. 208, text și nota 1.

(2) Această dispoziție este criticată de unii (Laurent, XXII, 201; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Failite*, 3800), și aprobată de alții (Guilouard, *Contrat de mariage*, III, 1101). Această din urmă părere ni se pare cea mai întemeiată. Vezi tom. V suscitată, p. 208, n. 1.

(3) Legea nearătând formele acestui consimțământ, el va putea fi constatat atât printr'un act autentic, cât și printr'un act sub semnătură privată, un consimțământ pur verbal fiind în orice caz inadmisibil (art. 1191). Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 2116.—Femeea n'ar mai putea revoca consimțământul său, cel puțin în cazul în care creditorii ar fi renunțat, în vederea acestui consimțământ, la alte urmăriri, de care n'ar mai putea beneficia cu aceleași foloase. Rodière et Pont, *Contrat de mariage, loco suprâ cit.* — *Contrâ*: Troplong, *Idem*, II, 1393; Dutruc, *op. cit.*, 36 urm., p. 32 urm.; D. de Folleville, *Contrat de mariage*, 399, p. 431, etc.

(4) „*Invitus agere vel accusare nemo cogatur*“, zice legea romană. L. unică, Cod, *Ut nemo invitus agere, vel accusare cogatur*, 3. 7.

(5) Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, II, 903.

(6) Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 2117; Troplong, *Idem*, II, 1394; Baudry et Surville, *Idem*, II, 902; Guilouard, *Idem*, III, 1100; D. de Folleville, *Idem*, 397 bis, p. 429, 43; Marcadé, V, art. 1446, No. 2; Colmet. de Santerre, VI, 95 bis I; Massé-Vergé, IV, § 649, p. 139, nota 4; Laurent, XXII, 200; Thiry, III, 369; Aubry et Rau, V, § 516, pag. 388; Planiol, III, 1163; Dutruc, *op. cit.*, 39, p. 34 urm.—*Contrâ*: C. Douai, Trib. Calvi și C. Bastia, Sirey, 31. 2. 243; D. P. 72. 1. 260; Sirey, 73. 1. 79. După acest din urmă sistem, acțiunea ar fi stinsă prin moartea femeii.

*morte vel tempore pereunt, semel inclusæ iudicio, salvæ permanent*“.

Art. 303 din codul civil face aplicarea acestei reguli la acțiunile în reclamație de stat, care deși, în principiu, nu trec la moștenitori, totuși sunt transmisibile, îndată ce au fost exercitate de cei în drept.

Art. 303 C. civil.

Am zis că, în principiu, creditorii femeii nu pot cere separația de bunuri fără consimțământul ei. Această regulă suferă excepție în caz de faliment sau de insolvabilitate a bărbatului. Drepturile creditorilor fiind, în adevăr, în aceste cazuri compromise, legea vine în ajutorul lor, permițându-le de a exercita drepturile femeii până la concurența sumei creanțelor lor (art. 1257 § 2).

Cazurile când creditorii femeii pot cere separ. de patrimonii.

Falimentul se va dovedi prin hotărîrea tribunalului de comerț (art. 701 C. com.). creditorii ne fiind admiși a stabili că bărbatul este în încetare de plăți, cu toate că n'a fost încă formal declarat falit<sup>(1)</sup>; iar insolvabilitatea va fi dovedită fie prin urmărirea bunurilor bărbatului, fie prin discuțiunea tuturor bunurilor sale mobile și imobile<sup>(2)</sup>.

Dovedirea falimentului și insolvabilității bărbatului.

Creditorii, care exercită drepturile femeii n'a nevoie, în principiu, de a pune pe aceasta din urmă în cauză<sup>(3)</sup>.

Nepun. femeii în cauză.

Ce trebuie să decidem în cazul când femeia, fiind comerciantă, ar fi fost declarată falită? Creditorii ei, reprezentați prin judecătorul-sindic, nu vor putea, nici în asemenea caz, să ceară separarea patrimoniilor, fără consimțământul ei, pentru că textul art. 1257 este absolut și nu suferă altă excepție decât cea prevăzută de paragraful 2 al textului de mai sus. Această soluție rezultă nu numai din art. 1257 C. civ., dar și din art. 717 (713 vechiu) din codul de comerț, după care judecătorul-sindic nu poate exercita acțiunile care privesc drepturile exclusiv personale ale falitului<sup>(4)</sup>. Or, în specie, este, necontestat, vorba de un drept exclusiv personal femeii (art. 1257).

Cazul când femeia ar fi fost declarată falită.

(1) Baudry et Surville, *op. cit.*, II, 897.

(2) Baudry et Surville, *op. și loco cit.*; Troplong, *Idem*, II, 1396; Guillouard, *Idem*, III, 1102; Rodière et Pont, *Idem*, III, 2115; Laurent, XXII, 202; T. Hue, IX, 274; Dutruc, *op. cit.*, 41, p. 37, etc.

(3) T. Hue, IX, 274; Guillouard, *op. cit.*, III, 1104, etc.

(4) Cpr. Pand. fr., *no* Faillite, 3799.

Judecăt. sindic nu poate cere separ. de bunuri în numele femeii falite.

De aci rezultă că judecătorul-sindic nu va putea cere separarea de bunuri *nici în numele femeii falite*, acest drept aparținând numai ei <sup>(1)</sup>. Acest judecător are numai dreptul de a interveni, spre a ocroti interesele masei creditorilor, pe care el o reprezintă, și el va trebui neapărat să fie pus în cauză, pentru ca hotărîrea dobândită de femeie să fie opozabilă masei credale <sup>(2)</sup>.

### Contra cui se poate exercită acțiunea în separare de patrimonii ?

Bărbatul este singurul contradictor al femeii.

Singurul contradictor al femeii fiind bărbatul, acțiunea în separare se va urmări în contra lui. Dacă bărbatul este interzis sau pus sub consiliu judiciar, acțiunea în separare de bunuri sau de patrimonii va fi urmărită, în primul caz, contra tutorului, iar în cazul al doilea, contra bărbatului asistat de consiliul său <sup>(3)</sup>.

Contin. acțiunii.

Dacă bărbatul moare în cursul instanței, acțiunea va fi continuată contra moștenitorilor lui <sup>(4)</sup>.

Falimentul bărbatului. Controversă.

Dacă bărbatul a fost declarat în stare de faliment, cererea în separare se va introduce contra judecătorului-sindic punându-se însă în cauză și pe bărbat <sup>(5)</sup>.

Acțiunile pe care falitul le poate exercita singur.

(1) Osebit de această acțiune, mai sunt și altele pe care falitul le poate exercita singur. Astfel sunt, de exemplu: acțiunea în anularea căsătoriei sale; acțiunea în divorț, în tăgăduire de paternitate, în destituire din tutelă, în interdicție, în darea unui consiliu judiciar, în revocarea unei donațiuni pentru îngratitudine și, în genere, toate acțiunile relative la drepturile de familie. Lyon-Caen et Renault, *Tr. de droit commercial*, VII, 230, 230 bis. Cpr. C. Paris, D. P. 74. 5. 262, No. 33; Sirey, 73. 2. 267, etc.

(2) Lyon-Caen et Renault, *op. cit.*, VII, 230 bis, p. 178 (ed. a 2-a). — D-nii Cezărescu și Dan sunt deci greșiți când afirmă (*op. cit.*, nota c asupra art. 717, p. 48), că sindicul poate exercita, în numele femeii falite, acțiunea în separare de patrimonii.

(3) Baudry et Surville, *op. cit.*, II, 904. — Femeia fiind, însă, epitropa bărbatului său interzis (art. 452), va face a i se rândui un tutor *ad hoc*, care va apăra pe bărbat. Baudry et Surville, *op. și loco cit.*,

(4) Baudry et Surville, *op. și loco cit.*; Rodière et Pont, *Idem*, III, 2117, etc.

(5) Vezi *suprà*, p. 456, text și nota 2, unde se arată controversa.

## Drepturile conferite creditorilor bărbatului în caz de separație de bunuri.

**Art. 1261.** — Creditorii bărbatului pot interveni în instanță spre a contesta cerere pentru separarea patrimoniilor. (Art. 974, 1257 C. civ. Art. 247 urm., 633 Pr. civ. Art. 1447 C. fr., *in fine*).

**Art. 1264.** — Creditorii bărbatului pot ataca separațiunea de patrimonii, pronunțată și chiar excentată cu fraudă în contra drepturilor lor (Art. 975, 1259, C. civ. Art. 21 C. com. Art. 1447 C. fr., *ab initio*).

**Art. 633 Pr. civ.** — După expirarea termenului de trei luni a ultimei afișări, creditorii bărbatului nu vor mai putea interveni, spre a ataca hotărîrea asupra despărțirii averilor (Art. 631, 632 Pr. civ. Art. 1261, 1264 C. civ.)<sup>(1)</sup>.

Separația de bunuri sau de patrimonii este foarte periculoasă pentru creditorii bărbatului, fie că femeea are venituri suficiente cu care ei ar putea fi plătiți, fie că cauza separației n'ar fi serioasă. De aceea legea le conferă două mijloace de apărare: 1<sup>o</sup> dreptul de a interveni în instanță spre a împiedică admiterea separației<sup>(2)</sup>; și 2<sup>o</sup> dreptul de a o anulă, de câteori ea a fost admisă în fraudă drepturilor lor (art. 975). Ei nu pot însă cere direct separația de patrimonii, pentrucă nici bărbatul nu are acest drept<sup>(3)</sup>.

Ei pot interveni în procesul de separare, la prima instanță, bine înțeleș (art. 248 Pr. civ.)<sup>(4)</sup>, spre a contesta cererea făcută de femeie (art. 1261).

Dreptul creditorilor bărbatului.

Intervenția creditorilor.

(1) Art. 678 din Proiectul de revizuire, elaborat de fostul ministru al justiției, C. Stoicescu, reproduce această dispoziție, fără nicio schimbare. După vechiul text modificat, termenul eră de *un an*, ca și în procedura fr. (art. 872, 873).

Pr. de revizuire al procedurii.  
Art. 678.

(2) Pentru a împiedică separația de bunuri, creditorii vor trebui să dovedească că dota femeii nu este în pericol, sau că bunurile bărbatului ajung pentru a asigură drepturile eventuale ale femeii. Dutruc, *op. cit.*, 146, p. 119. Cpr. C. Besançon, Répert. Dalloz, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 1731, nota 1.

(3) Vezi *supra*, p. 459, text și nota 2.

(4) În Franța, intervenția poate să aibă loc și în apel. (Cpr. art. 466 Pr. civ. fr.). Vezi Planiol, III, 1197; T. Huc, IX, 275; Rodière et Pont, III, 2138; Garsonnet, *Tr. théorique et pratique de procédure*, VII, § 2785, p. 499 (ed. a 2-a), etc.

Dr. francez.



Creditorii femeii.

Creditorii femeii n'au însă dreptul de a interveni în instanță spre a opri separația, ei având interes la separarea patrimoniilor dintre soți; pentrucă, prin această separare, femeea redobândește libera administrație a avutului ei (art. 1265) <sup>(1)</sup>.

Dreptul creditorilor bărbatului de a face apel, recurs, etc.

Dacă creditorii actuali ai bărbatului cu termen sau eventuali, puțin importă <sup>(2)</sup>, au intervenit în instanță, ei fiind părți în proces, pot, în această calitate, să facă apel, recurs etc., putând fi condamnați la cheltueli, în caz când intervenția lor a rămas fără rezultat <sup>(3)</sup>.

Art. 974 C. civil.

Dacă bărbatul nu face opoziție, apel, recurs, etc., creditorii săi pot să exercite acest drept, în numele lui, deși ei n'au intervenit în instanță (art. 974) <sup>(4)</sup>.

Art. 1264 C. civil.

Dacă creditorii bărbatului n'au intervenit în instanță, și dacă hotărîrea de separare a fost dată și executată în fraudă drepturilor lor, ei pot s'o atace și s'o anuleze, dovedind fraudă (art. 1264), adică: prejudiciul lor pe de o parte, și coluziunea soților pe de alta <sup>(5)</sup>.

Opozabilitatea anulării numai creditorilor care au dobândit-o.

Rămâne însă bine înțeles că anularea separării nu este opozabilă decât creditorilor care au dobândit-o, nu însă și celor care n'au luat parte la anularea ei, nici soților. Iată cum se exprimă, în această privință, un autor italian:

„I creditor del marito possono reclamare contro la separazione della dote pronunziata dall' autorità giudiziaria, ed anche

(1) Cpr. Dutruc, *op. cit.* 149, p. 120; Troplong, *op. cit.*, II, 1402, etc.

(2) Creditorii de care vorbesc art. 1261 și 1264 nu sunt, în adevăr, numai cei actuali, ei și acei a căror drepturi sunt condiționale, cu termen, etc. Troplong, *op. cit.*, II, 1401; Rodière et Pont, *Idem*, III, 2138; Guillaouard, *Idem*, III, 1123; Baudry et Surville, *Idem*, II, 965; T. Huc, IX, 275; Laurent, XXII, 266; Dutruc, *op. cit.*, 146, p. 119; Benoit, *Tr. de la dot*, I, 301, p. 440, etc.

(3) T. Huc, IX, 275.

(4) Vezi tom. V al Coment. noastre, p. 203 și 247, nota 4. Vezi și tom. VII, p. 543. Cpr. Baudry et Surville, *op. cit.*, II, 931; Guillaouard, *Idem*, III, 1124; Laurent, XXII, 265; Aubry et Rau, V, § 516, p. 394; T. Huc, IX, 275. Vezi și *infra*, p. 472, nota 2.

(5) Dutruc, *op. cit.*, 240; Baudry et Surville, *op. cit.*, II, 964 *bis*.—Frauda poate, în specie, fi dovedită atât prin prezumpțiuni cât și prin martori. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1889, No. 74.

eseguita in frode dei loro diritti. Ma l'annullamento della separazione che essi ottengono, non è efficace che a loro riguardo: rispetto ai coningi e ad altre persone, la dote si riterrà come separata dai beni del marito<sup>(1)</sup>.

Dreptul de a anulă hotărîrea de separare nu aparține decât terților; căci părțile nu pot desființă hotărîrea de separare decât prin mijloacele următoare: opoziție, apel, recurs, revizuire și contestație la urmărire, iar nu și printr'o acțiune în anulare pentru fraudă sau simulație<sup>(2)</sup>.

Dacă bărbatul este declarat în stare de faliment, acțiunea va fi, după unii, exercitată de judecătorul-sindic, în numele masei creditorilor<sup>(3)</sup>.

Prin derogare dela dreptul comun, creditorii bărbatului nu mai pot însă exercită această acțiune după expirarea termenului de trei luni dela ultima afișare, prevăzut de art. 632 Pr. civ. (art. 633 Pr. civ.). Termenul este în specie foarte scurt, pentru a nu se lăsa situația soților prea mult timp în incertitudine<sup>(4)</sup>.

S'a decis însă teă art. 633 a Pr. civ. s'nu împrește pe creditorii bărbatului de a atacă hotărîrea de separare pe calea principală, printr'o acțiune deosebită, pentru fraudarea drepturilor lor, conform art. 975 și 1264 C. civil<sup>(5)</sup>.

Prescripția specială, statornicită de art. 633 Pr. civ., nu se aplică însă decât atunci când se atacă însăși hotărîrea intervenită asupra separației de patrimoniu, adică: cea parte a dispozitivului, care declarând pe soți separați de bunuri, modifică raporturile juridice dintre ei și schimbă

(1) Pacifici-Mazzoni, *Istituzioni di diritto civile italiano*, IV, p. 770, No. 204. Vezi și Marcadé, V, art. 1446, 1447, No. III, p. 598.

(2) Cas. rom. Bult. 1892, p. 1092.

(3) Baudry et Surville, *op. cit.*, II, 964 bis; Dutruc, *op. cit.*, 148, p. 120. Vezi și *suprà*, p. 456.

(4) Cpr. Planiol, III, 1198; Laurent, XXII, 270; Dutruc *op. cit.*, 243, pag. 186; Guillaouard, *Contrat de mariage*, III, 1154, etc.

(5) Cas. rom. Bult. 1904, p. 1471. — Constatarea instanței de fond cum că actele făcute de femeie erau simulate și aveau de scop fraudarea creditorilor bărbatului, este o constatare de fapt de atributul suveran al judecătorilor fondului, care, ca atare, scapă de sub controlul Curței de casație. Cas. rom. Bult. 1904, *loco supra cit.*

statul personal al femeii în modul prevăzut de art. 1265 C. civ., iar nu și în cazul când se atacă numai lichidarea pretențiilor femeii ca prejudiciabile intereselor creditorilor. În adevăr, dacă hotărîrea de separare nu trebuie să rămîne prea mult timp în incertitudine, fiindcă ea statuează asupra capacității soților și modifică contractul lor matrimonial, aceleași motive nu mai există când este vorba de o simplă lichidare, atunci când nu se mai atacă însăși hotărîrea, ci numai modul său de executare. În asemenea caz, creditorii bărbatului au *treizeci de ani*, conform dreptului comun (art. 1890), spre a exercită acțiunea lor<sup>(1)</sup>.

Prescripția derogatorie dela dreptul comun, statornicită de art. 633 Pr. civ. nu este, de asemenea, aplicabilă de către creditorii atacă hotărîrea pentru lipsă de formalități, sau pentru că n'a fost executată după modul prescris de art. 1262 C. civil. Vom vedea, în adevăr, cu toată controversa ce există asupra acestui punct, că creditorii au, în asemenea caz, *treizeci de ani* spre a exercită acțiunea lor<sup>(2)</sup>.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

### Formele și procedura separației de bunuri.

**Art. 1258.**—Separațiunea patrimoniilor nu se poate face decât prin judecată; verice separațiune de patrimonii între bărbat și femece, făcută de bună voe, în timpul căsătoriei, este nulă. (Art. 1256, 1257, 1259 urm. C. civ. Art. 628 urm. Pr. civ. Art. 1443 C. fr.).

**Art. 1260.**—Confesiunea (mărturisirea) bărbatului nu va putea.

(1) Cas. rom. Bult. S-a I-a, anul 1873, p. 176 urm.; C. Riom și Grenoble, Sirey, 45. 2. 499; Sirey, 51. 2. 613; C. Paris, Sirey, 58. 2. 565; Planioi, III, 1198, *in fine*; Guillouard, *op. cit.*, III, 1154; Rodière et Pont, *Idem*, III, 2163; Troplong, *Idem*, II, 1400; Baudry et Surville, *Idem*, II, 966; Arntz, III, 707; Dutruc, *op. cit.*, 243 urm., p. 187 urm; Carré-Chauvean, *Lois de la procédure civile et administrative*, VI, partea II-a, *Quest.* 2969, p. 723; Laurent, XXII, 271; Aubry et Rau, V, § 516, p. 395, text și nota 23.—Vezi însă Duranton, XIV, 413 și deciziile citate de acest din urmă autor.

(2) Vezi *infra*, pag. 484, 485, nota 8, unde se arată controversa. Vezi în acest sens. Thiry, III, 373; Troplong, *Contrat de mariage*, II, 1370; Dutruc, *op. cit.*, 222 — 224, pag. 168 urm., etc.

face probă, chiar dacă nu s'ar afla creditorii. (Art. 1204, 1258 C. civ. Art. 870 Pr. civ. fr.).

**Art. 1259.**—Cererea pentru separațiunea patrimoniilor nu se va socoti formată, decât după ce o va fi autorizat prezidentul tribunalului (Art. 865 Pr. civ. fr. Art. 628 Pr. civ. rom.).

Atât acea cerere, când ar fi autorizată, cât și hotărîrea ce ar interveni, vor trebui să fie publicate, după formele și la epocile prescrie în codicele de procedură, sub pedepsă de nulitate, care va putea fi opusă atât de creditorii bărbatului cât și de însuși bărbatul. (Art. 207, 1228, 1258, 1261, 1264 C. civ. Art. 628 urm. Pr. civ. Art. 10 și 21 C. com. Art. 7 L. asupra înscrierii firmelor, dia 18 Martie 1884. Art. 1445 C. fr.).

Separația de bunuri sau de patrimonii nu poate avea loc decât prin hotărîre judecătorească: orice separație voluntară este nulă (art. 1258)<sup>(1)</sup>. O asemenea separație ar fi, în adevăr, contrară principiului imutabilității convențiilor matrimoniale<sup>(2)</sup>. Ea constituie, cu adevărat, o schimbare, chiar când este pronunțată de justiție; însă, în asemenea caz, necesitatea ei este în mod solemn constatată judecătorește: pe când separația de bună voie n'ar fi decât un mijloc spre a fraudă pe creditorii bărbatului, lipsindu-i de venitul bunurilor dotale, fără ca aceștia să poată interveni, spre a înlătura o separație făcută în fraudă drepturilor lor<sup>(3)</sup>.

Separația de patrimonii nu poate fi decât judecătorească.

De aceea, separația judecătorească eră admisă atât în codul Caragea<sup>(4)</sup>, cât și în vechiul drept francez<sup>(5)</sup>.

Dr. vechiu fr. și al nostru.

„La justice peut seule faire des séparations, zice Denizart, parce qu'un acte volontaire, dans une matière de droit public, telle qu'une séparation, est absolument sans effet“<sup>(6)</sup>.

(1) Separarea de bunuri nu poate fi pronunțată sub o condiție, fiindcă, în asemenea caz, ar deveni facultativă pentru soți, ceea ce imutabilitatea convențiilor matrimoniale și interesul terțiilor nu permit. Dutruc, *op. cit.*, 23, pag. 23; C. Rouen, *Répert. Dalloz*, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 1703, nota 2, etc.

(2) Vezi *suprà*, p. 126 urm.

(3) Cpr. Laurent, XXII, 198.

(4) Vezi *suprà*, p. 448, text și nota 2.

(5) Vezi Pothier, *Tr. de la communauté*, VII, 514, p. 277.

„La séparation de biens ne peut se faire par le seul consentement mutuel des parties, zice acest autor; il est nécessaire qu'elle soit ordonnée par une sentence du juge, rendue avec connaissance de cause, etc.“

(6) Vezi Dutruc, *op. cit.*, 3, p. 10.

„La séparation de biens, zice un alt autor<sup>(1)</sup>, blesse la foi des traités, déroge au droit public et compromet les droits des tiers. La séparation de biens est une nécessité pénible et extrême: il ne faut l'accorder qu'après le plus mûr examen et pour des raisons graves et irrésistibles. C'est pourquoi la société n'est rassurée contre la rupture du pacte matrimonial, qu'autant que c'est la justice qui la prononce“.

Critica legii.

Intervenția justiției se justifică, deci, în deajuns, deși ea este criticată de unii.

„Creditorii bărbatului ar fi putut în orice caz, zice T. Hue (IX, 261, *in fine*), să atace o separație frauduloasă, în baza art. 975 C. civ., și ar fi fost foarte suficient de a se organiza o publicitate ca aceea care există în privința convențiilor matrimoniale“.

Nulitatea conv. care ar statornicii o separare de bună voe.

Oricum ar fi, legea oprind, pentru considerații de ordine publică, orice separație de bună voe, se înțelege că orice convenții sau tranzacții intervenite în această privință între soți, fie ele chiar omologate de justiție și executate de femeie<sup>(2)</sup>, vor fi nule și neavenite<sup>(3)</sup>, chiar dacă asemenea convenții ar fi fost făcute cu consimțământul creditorilor.

Nulitatea sancțiunii prevăzută de soți.

Sancțiunea la care soții ar fi supus o separație de bunuri voluntară ar fi nulă, ea și însăși separația, pentru că o convenție ilicită nu poate da loc la o obligație validă. (Cpr. art. 1067, 1297 C. civ.)<sup>(4)</sup>.

Nulitatea clauzei penale.

Astfel, s'a decis, cu drept cuvânt, că nulitatea separației de bunuri va atrage pe aceea a clauzei penale stipulate contra soțului care n'ar executa convenția (art. 1067 C. civ.)<sup>(5)</sup>.

(1) Troplong, *Contrat de mariage*, II, 1326, *in fine*, p. 612, 613.

(2) Cpr. Cas. Palermo, Sirey, 86. 4. 31; Baudry et Surville, *op. cit.*, II, 920, *in fine*, etc.

(3) Separația de patrimoniul de bună voe, fiind considerată ca neavenită, nu are nevoie de a fi anulată în justiție, iar contractul matrimonial, pe care soții au voit să-l schimbe, își păstrează toată eficacitatea sa, atât în privința terților cât și chiar față cu soții. Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, II, 922; Guillaouard, *Idem*, III, 1110; Rodière et Pont, *Idem*, III, 2093; Aubry et Rau, V, § 515, p. 386, etc.

(4) Vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 259, text și nota 1. Cpr. art. 344 C. german, tradus în tom. VI menționat. p. 259, nota 2.

(5) C. Caen, Répert. Dalloz, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 1713, nota 2; Dutruc, *op. cit.*, 24, p. 23, etc.

De asemenea, dispoziția testamentară, prin care femeea ar opri pe moștenitorii săi de a ataca actul care ar stabili o atare separație, n'ar da nicio putere acestui act<sup>(1)</sup>.

Art. 1260, după care mărturisirea, și prin urmare, și refuzul jurământului<sup>(2)</sup> bărbatului, nu fac nicio probă în asemenea materie, și aceasta chiar dacă bărbatul n'ar avea niciun creditor, nu este decât o consecință a prohibiției separărei voluntare. În adevăr, a admite mărturisirea bărbatului ar fi a autoriza o separație de bună voe<sup>(3)</sup>.

Femeea va trebui, deci, să dovedească faptele alegate de dânsa, conform dreptului comun, adică: atât prin proba scrisă, cât și, la nevoie, chiar prin martori, cu toate că această din urmă dovadă va fi foarte rar invocată<sup>(4)</sup>.

„Le juge, zice Pothier<sup>(5)</sup>, ne doit ordonner la séparation qu'après que la femme aura fait la preuve des faits qui servent de fondement à sa demande, c'est-à-dire, du mauvais état des affaires de son mari, qui met sa dot en péril. C'est ce que la coutume enseigne par ces termes: *Les séparations se doivent faire avec connaissance de cause et information préalablement faite* . . . Quand même le mari aurait, par ses déclarations, avoué les faits qui servent de fondement à la demande de la femme, le juge ne doit pas moins exiger que la femme en fasse la preuve; car les séparations ne devant pas se faire du consentement des parties, il est nécessaire, pour éviter la collusion qui pourrait être entre le mari et la femme, que les faits qui servent de fondement à la femme, soient justifiés autrement que par l'aveu du mari\*.

(1) Dutruc, *op. și loco supra cit.*

(2) Cpr. T. Iluc, VIII, 359 și IX, 261, p. 301; Thiry, III, 371, 4<sup>o</sup>, p. 404. Vezi tom. VII al Coment. noastre, p. 335 și 365, text și nota 5. Vezi și *infra*, p. 477.

(3) Baudry et Surville, *op. cit.*, II, 891.

(4) Cpr. Guillaouard, *op. cit.*, III, 1118. „Nu este în totdeauna necesar, zice Pothier (*op. cit.*, VII, 516), a se ascultă martori, dovada putându-se adesea ori face mai bine prin acte scrise, decât prin martori. . . . De cele mai multe ori nu va fi necesar de a se ascultă martori, actele produse de femeie fiind adeseori îndestulătoare spre a stabili starea rea a afacerilor bărbatului, care pune dota ei în pericol. Astfel sunt, de exemplu: procesele-verbale de urmărire ale averii bărbatului; hotărîrea prin care el este declarat falit; hotărîrile dobândite în contra lui pentru sumi considerabile, etc.\*.

(5) Pothier, *Tr. de la communauté*, VII, 516, pag. 278 (ed. Bugnet).

Consimț. b̄r-  
batului.

Bărbatul nu poate deci, înainte de a se fi pronunțat tribunalul, să consimtă (*acquiescer*) la admiterea separației de bunuri <sup>(1)</sup>.

Dezistarea  
bărbatului.

El ar putea însă să nu facă opoziție, apel, recurs etc., contra hotărîrii care ar admite separația <sup>(2)</sup>, precum și să se deziste dela opoziția, apelul, etc., ce ar fi făcut. Intervenția justiției garantează, în adevăr, în mod suficient interesul terților, și ar fi absurd de a se invoca proibiția separațiilor de bună voe, pentru a împiedica pe bărbat, care putea să nu facă apel, de a se dezista dela apelul său, sau de a renunța la dreptul de a face apel <sup>(3)</sup>.

Renunț. la  
apel în mat.  
de divorț.

Pe baza acestor principii, se decide, în genere, deși chestiunea este controversată, că se poate renunța la apel sau recurs și în materie de divorț <sup>(4)</sup>.

Nulitarea res-  
tituției dotei.  
Aplie.  
art. 1164 C.  
civ.

Separația voluntară fiind nulă și neavenită, de aci rezultă că dacă, în urma unei asemenea separații, bărbatul a restituit dota femeii, această restituire nu-l liberează în principiu, și femeia va putea cere din nou plata, ținându-se seamă bărbatului numai de sumele cu care ea s'ar fi îmbogățit. Rigoarea principiilor vine în favoarea acestei soluții <sup>(5)</sup>.

(1) Baudry et Surville. *op. cit.*, II, 923.

(2) Știm însă, că, în asemenea caz, creditorii lui pot face opoziție, apel, etc., în numele debitorului lor (art. 974). Vezi *suprà*, p. 466.

(3) Cpr. T. Huc, IX, 267, *in fine*; Guillaouard, *op. cit.*, III, 1112; Baudry et Surville, *Idem*, II, 923; Dutruc, *op. cit.*, 25 urm., p. 23 urm.; Aubry et Rau, V, § 515, p. 387. — Vezi însă Carré-Chauveau, *Lois de la procédure civile et administrative*, VI, partea II-a. *Quest. 2932 quater*, p. 689.

Și femeia ar putea să se deziste dela acțiunea sa, cu consimțământul bărbatului. Carré-Chauveau, *loco cit.*, p. 688; Dutruc, *op. cit.*, 51, p. 46, 47. Am văzut însă *suprà*, p. 602, că femeia nu poate să renunțe de mai înainte la dreptul de a cere separația de patrimonii, pentru că asemenea renunțare ar constitui o înstrăinare indirectă a dotei sale.

(4) Vezi tom. II al Coment. noastre (ed. a 2-a), p. 107, text și nota 3, și la autoritățile citate acolo, *adde*: Cas. rom. (Secțiunile), Bult. 1909, p. 1436, 1437; *Dreptul* din 1909, No. 76, p. 603; *Cr. judiciar* din 1909, No. 77, p. 620. Soțul, care a făcut apel, se poate de asemenea dezista dela apelul său. Vezi tom. II suscit., p. 107, 108 (ed. a 2-a).

(5) Cpr. Dutruc, *op. cit.*, 8 urm., p. 13 urm.; Guillaouard, *op. cit.*,

Din împrejurarea că legiuitorul condamnă separațiile voluntare ca fiind contrare ordinii publice, rezultă că dispoziția legii străine, care ar permite o asemenea separare, n'ar produce niciun efect în România <sup>(1)</sup>.

Sulitatea se-  
par. volun-  
tare.

Dispoziția legii române fiind, pe de altă parte, o regulă de protecțiune privitoare la capacitatea persoanelor, va urmări pe Români în străinătate (art. 2, § 2 C. civ.) <sup>(2)</sup>.

Aplic.  
art. 2 § 2  
C. civ.

Venim acum la formele și procedura separației de bunuri. Femecea nu va putea intenta asemenea cerere contra bărbatului, decât în urma autorizărei prezidentului tribunalului civil <sup>(3)</sup>, conform art. 1259 C. civ. și 628 Pr. civ. <sup>(4)</sup>.

Proced. separ.  
de patrimoniul.  
Art. 1259.

III, 1111; Baudry et Surville, *Idem*, II, 922; T. Huc. IX, 262; Aubry et Rau, V, § 515, p. 386, text și nota 18; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Communauté conjugale*, 1690; Répert. Dalloz, *Supplément*, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 624; C. Lyon, D. P. 99. 2. 49. — *Contrà*: Laurent, XXII, 198. Cpr. și Troplong, *op. cit.*, II, 1341 urm.

<sup>(1)</sup> Vezi *suprà*, p. 461. — Vezi însă Baudry et Surville, II, No. 943 p. 112, nota 1 (ed. a 3-a), după care soții străini separați de bunuri de bună voe în străinătate, conform legii străine, ar putea invoca în România sentința străină, îndeplinind condițiile de publicitate prescrise de legea română (art. 1259, 1262).

<sup>(2)</sup> Baudry et Surville, *op. cit.*, II, 921; A. Rolin, *Pr. de droit international privé*, III, 1106 (ed. din 1897), etc.

<sup>(3)</sup> Tribunalul competent este acel al domiciliului bărbatului (art. 58 Pr. civ.), fiind vorba, în specie, de o acțiune personală. Orice alt tribunal este deci incompetent, și această incompetență fiind *ratione materiae*, ar putea fi opusă și de creditorii bărbatului, cu toate că acest din urmă ar fi consunțit a se judeca la alt tribunal decât acel al domiciliului său. Guillaud, *op. cit.*, III, 1115; Rodière et Pont, *Idem*, III, 2126. Baudry et Surville, *Idem*, II, 924; Planiol, III, 1174; Dutruc, *op. cit.*, 100, p. 86 urm., etc.

Tribun. com-  
petent spre a  
pronunța se-  
par. de patri-  
monii.

Tribunalul secțiunii vacanțelor mari este competent de a judeca acțiunile în separare de patrimoniul, dacă, bine înțeles, publicitatea prescrisă de lege a fost îndeplinită (art. 631, § 2 Pr. civ.), asemenea cereri având un caracter emina-mente urgent. Cpr. Baudry et Surville, *op. cit.*, II, p. 82, nota 2. — *Contrà*: C. Douai, D. P. 97. 2. 11; Sirey, 98. 2. 191.

Trib. de va-  
canțe.

Cererea de separare de bunuri sau de patrimoniul nu poate însă, nici într'un caz, fi judecată de arbitri (art. 340 Pr. civ.). Dutruc, *op. cit.*, 21, p. 21, 22, etc.

Art. 340 Pr.  
civ.

<sup>(4)</sup> Acțiunea care ar fi intentată fără o autorizare prealabilă, ar fi deci radical nulă. Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 2123;



Derogare dela dreptul comun.

Aceasta este o derogare dela art. 197 urm., după care femeea, în genere, se autoriză de bărbat, și numai în lipsa lui de justiție. Această derogare se întemeiează pe împrejurarea că bărbatul, după toate probabilitățile, ar fi refuzat autorizarea sa. Autorizarea se acordă de prezident, iar nu de complectul tribunalului<sup>(1)</sup>. Ea nu poate fi refuzată femeii, fiindcă separația de patrimonii este un drept al ei<sup>(2)</sup>. Prezidentul îi va acorda deci autorizarea, făcându-i însă observațiile ce va crede de cuviință (art. 628 Pr. civ.). De aici rezultă că femeea trebuie să prezinte cererea în persoană; altfel prezidentul n'ar putea să-i dea sfaturile ce ar găsi de cuviință<sup>(3)</sup>. Ce sfaturi pot însă fi date unei femei a cărei dotă este în pericol?... Asemenea formalitate poate să aibă un sens în materie de divorț (cpr. art. 219. 221 C. civ.) eu toate că, și în asemenea caz, sfaturile prezidentului rămân mai totdeauna fără niciun rezultat. Ea nu are, însă, niciun sens în materie de separare de patrimonii<sup>(4)</sup>.

Femeea n'are nevoie de o nouă autorizare spre a face apel, recurs, etc.

Oricum ar fi, legea o prescrie. Dacă cererea femeii este respinsă, ea nu are nevoie de o nouă autorizare spre a face apel sau recurs<sup>(5)</sup>; și condițiile de publicitate, prescrie

Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1912, No. 16; *Cr. judiciar* din 1912, No. 25, p. 296 (P. Hagiopol judecător unic).

Cazul când femeea este minoră.

(1) Autorizarea prezidențială este suficientă spre a abilita pe femeea chiar minoră de a introduce cererea de separare, și nu este nevoie să i se rânduiască un curator. Asistența curatorului nu este necesară decât pentru executarea botăririi de separare; în care caz, curatorul este rânduit de consiliul de familie. Vezi Troplong, *op. cit.*, II, 1351; Baudry et Surville, *Idem*, II, 927 bis, p. 85 (ed. a 3-a). Cpr. Demolombe, IV, 135. — *Contrà*: Pigeau, *Pr. civ.*, III, p. 493.

(2) Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 2123; Troplong, *Idem* II, 1350; Guillouard, *Idem*, III, 1114; Baudry et Surville, *Idem*, II, 927 bis; T. Huc, IX, 267; Thiry, III, 371; Laurent, XXII, 240; C. Lyon, Sirey, 36. 2. 463, etc.

(3) Rodière et Pont *Contrat de mariage*, III, 2124.

(4) Cpr. T. Huc, IX, 267, p. 307.

(5) Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 2141; Baudry et Surville, *Idem*, II, 927 bis; Dutruc, *op. cit.*, 106; Carré-Chauveau, *Lois de la procédure civile et administrative*, VI, partea II-a, *Quest.* 2931, p. 684; Cas. fr. Sirey, 67. 1. 315; D. P. 67. 1. 321, etc.

Autoriz. necesară femeii spre a stă în judecată.

Spre a putea însă stă în judecată, fie ca reclamantă, fie ca pârîtă, femeea are nevoie de o autorizare pentru fiecare grad

pentru regularitatea cererii, în prima instanță, despre care vom vorbi îndată, n'au nevoie de a fi reînnoite în apel.

Femeea n'are, de asemenea, nevoie de o nouă autorizare pentru a urmări executarea hotărîrii de separare (1).

Cererea pentru separarea de bunuri sau de patrimonii, va fi publicată conform art. 629 și 630 Pr. civ. (2), sub pedeapsă de nulitate, această nulitate putând fi opusă atât de creditorii bărbatului (3), cât și de însuși bărbatul (art. 1259 C. civ.) (4).

Scopul principal pentru care legea a impus, prin art. 1259 C. civil, obligația de a se publica atât cererea cât și hotărîrea dată asupra separației de bunuri, are de

Execut. hotărîrii.

Art. 629, 630 Pr. civ.

Scopul publicității instituite de art. 1259 C. civil.

de jurisdicție. C. Iași, *Dreptul* din 1883, No. 18 (cu observ. noastră); Laurent, III, 149 urm.; T. Hue, II, 243, 261. Chestiunea de a se ști dacă femeea poate fi autorizată a urmări un proces până la fine, este controversată. Vezi tom. I al Coment. noastre, p. 770 (ed. a 2-a).

(1) Laurent, XXII, 240; Baudry et Sorville, *op. cit.*, II, 927 bis, etc.

(2) Iată cum se exprimă aceste texte:

**Art. 629 Pr. civ.** — Îndată ce cererea pentru despărțirea averilor se va face (și trebuie adăos: și va fi autorizată de prezident, conform art. 1259 C. civ.), grefierul va fi dator a lipi în sala ședințelor un extract de pe cerere. Acel extract va cuprinde: data cererii, numele, pronumele, profesia și locuința soților; cantitatea și arătarea averii dotale după petiție, potrivit foaiei dotale.

Art. 629 Pr. civ.

**Art. 630 Pr. civ.** — Acest extract se va așiza la ușa tribunalului, la primărie și la camera de comerț, și se va publica cu cheltuiala femeii, în unul din jurnalele localității, sau dacă acea localitate nu are jurnal, în unul din ale localității vecine.—După art. 675 din proiectul de revizuire al codului de procedură civilă, publicarea se face și în Monitorul oficial.

Art. 630 Pr. civ.

(3) Numai creditorii bărbatului anteriori sentinței de separare pot invoca nulitatea ei, pe motiv că nu s'au făcut publicațiile prevăzute de art. 1259 C. civil; acest drept nu-l au creditorii posteriori separației, aceștia neavând de ce se plânge, căci nu se poate susține că, prin sentința de separație de bunuri, s'au fraudat drepturi ce nu erau încă născute. Cas. rom. Bolt. 1908. p. 2168.

Creditorii care pot invoca nulitatea.

(4) Femeea nu poate deci invoca nulitatea, pentru că ea este în culpă că nu s'au îndeplinit formalitățile pescrise de lege. Rodière et Pont. *op. cit.*, III, 2137. Vezi și *infrà*, p. 480.

obiect, zice Curtea de casație, vestirea creditorilor bărbatului ca să poată contesta această cerere, în caz când ar fi fost făcută în fraudă drepturilor lor; de aceea textul suscitât dă drept acestor creditori să invoace nulitatea care rezultă din lipsa de publicitate<sup>(1)</sup>.

Lipsa de nulitate.

Faptul că cererea femeii n'ar fi arătat toată averea dotală, nu dă loc la nulitatea separației dacă, la înfățișare, ea a înglobat toată averea sa dotală și dacă s'a îndeplinit publicitatea preserisă de lege<sup>(2)</sup>.

Art. 10 și 21 C. com.

Și cererea de separare de bunuri între soți, dintre care unul este comerciant, trebuie să fie publicată conform art. 10 din codul de comerț (art. 21, *ab initio* C. com.). Ambele publicități au menirea de a vesti pe creditorii bărbatului despre cererea femeii.

Art. 631 § 2 Pr. civ. și 21 § 2 C. com.

Hotărîrea de fond asupra cererii de separare de bunuri nu se va putea pronunța decât o lună cel puțin după afișarea și publicarea acelei cereri (art. 631 § 2 Pr. civ. și 21 § 2 C. com.). Acest termen este înființat tot în favoarea creditorilor bărbatului, pentru ca ei să poată interveni în instanță, conform art. 1260 C. civ., spre a combate cererea femeii.

Art. 631 § 1 Pr. civ.

Art. 631 § 1 din Pr. civ. recunoaște femeii dreptul de a lua, cu autorizarea tribunalului de astădată, iar nu numai cu aceea a prezidentului numai, măsurile asigurătoare și conservatorii ce ar erede de cuviință pentru asigurarea dotei sale; de exemplu: un sechestrul asigurător asupra averii mobiliare a bărbatului<sup>(3)</sup>, etc.

(1) Cas. S-a III-a. Bult. 1908, consid. dela p. 2170.

(2) C. Iași, *Dreptul* din 1890, No. 6, pag. 45.

(3) Vezi Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1889, No. 32. Cpr. Baudry et Surville, *op. cit.*, II, 928.—Bărbatul, având dreptul de administrație în cursul instanței de separare (art. 1263), poate percepe în acest timp veniturile dotei, cu îndatorire însă de a le restitui, din cauza efectului retroactiv al separării (art. 1263 *ab initio*). Vezi *infra*, p. 489. Femeea poate însă, odată cu intentarea cererii de separare, să ia măsuri pentru a împiedică din partea soțului perceperea acestor venituri. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1903, No. 26. Sentința de separare, în caz când dota femeii este mobilă și prețeluită, nu poate însă avea de efect înființarea unui privilegiu pentru femeie, față cu creditorii diligenți, care, deși în urma cererii de separare, însă

În urma publicării cererii conform dispozițiilor mai sus arătate, femeea trebuie să dovedească faptele pe care se întemeiază, conform dreptului comun, eu restricția pe care am expus-o mai sus, după care nu se admite în specie nici mărturisirea bărbatului, nici refuzul său de a presta jurământul decizoriu (art. 1260 C. civ.); pentrucă prin asemenea mărturisiri, exprese sau tacite, s'ar ajunge la o separare de bună voe nepermisă de lege (art. 1258) <sup>(1)</sup>.

Hotărârea primei instanțe <sup>(2)</sup>, care declară desfăcute patrimoniile dintre bărbat și femeie se publică și ea, la rândul ei, după formele și la epocile prevăzute de procedura civilă (art. 632 Pr. civ.) <sup>(3)</sup>. Neindeplinirea acestei

Publicarea hot. de separare.

mai înainte de urmărirea femeii, ar fi înfăințat un sechestrul asigurător asupra averii mobiliare a soțului; de oarece legea nu recunoaște un atare privilegiu separației de patrimonii. Prin efectul retroactiv a hotărârii de separare, legiuitorul s'a referit la fructele și dobânzile imobilelor dotale și la actele de dispoziție pe care le-ar face bărbatul în urma cererii de separare, moment din care el pierde acest drept și conservă numai pe acel de administrație. Deci, soțul nu poate să cedeze soției sale, în executarea hotărârii de separare, lucrurile sechestrate de un alt creditor, femeea neputând, în asemenea caz, decât să concureze cu creditorul sechestrant asupra averii urmărite. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1885, No. 85, pag. 679.

(1) Vezi *suprà*, p. 471.

(2) Decizia confirmativă a Curței nu este supusă la aceleași condiții de publicitate, la care e supusă aceea a primei instanțe, a cărei publicitate este suficientă pentru a aduce separarea de bunuri la cunoștința celor interesați. Carré-Chauveau. *Lois de la procédure civile et administrative*. VI, partea II-a, *Quest.* 2956, p. 717. — Vezi însă art. 21 C. com., reproducus *infra*,

Art. 21 C. com.

(3) Iată cum se exprimă Procedura civilă, în această privință:

**Art. 632 Pr. civ.** — După hotărârea asupra despărțirii averilor dintre soți, se va scoate un extract, care se va afișa de patru ori, din trei în trei luni, în sala ședințelor tribunalului care a pronunțat-o, la tribunalul comercial, la camera de comerț, precum și în sala primăriei comunei unde bărbatul își are domiciliul, făcându-se prima afișare până în termen de 25 zile dela data pronunțării hotărârii. — Femeea nu va putea să înceapă executarea hotărârii decât din ziua de când s'a îndeplinit formalitățile sus menționate, și potrivit art. 1262 C. civ.

Art. 632 Pr. civ.

formalități face ca hotărîrea de separare să nu fie opozabilă terților (1).

Art. 21 C.  
com.

Art. 21 § 3 și urm. din codul de comerț dispune, în privința comercianților, următoarele:

„Dacă se admite separațiunea, hotărîrea *definitivă* va trebui să fie publicată tot în același mod (adică conform art. 10 C. com.), în termen *de o lună* (2) dela data ei.—În lipsa acestei publicațiuni, creditorii comerțului soțului pot opune, oricând interesul lor o cere, nulitatea separațiunei pronunțate și să atace restituirea drepturilor dotale ale femeii, dacă a avut loc.—Deosebit de aceasta, ei pot să exercite acțiunea ce le acordă art. 975 C. civ., când separațiunea ar fi fost făcută în franda drepturilor lor“.

Scopul acestei  
publicități.

Această publicitate are un scop îndoit: 1<sup>o</sup> prevenirea creditorilor bărbatului, care s'ar crede în drept de a contesta separația de patrimonii, conform art. 1264 C. civ. și 633 Pr. civ.; 2<sup>o</sup> prevestirea terților, care ar voi să contracteze cu soții, despre schimbarea adusă situațiunei lor bănești.

Public. hotărî-  
rilor străine.

Această dispoziție este, necontestat, impusă tuturor Românilor separați de bunuri printr'o sentință străină, precum și străinilor separați printr'o sentință emanată dela tribunalele române. Asupra acestor puncte nu poate fi nicio îndoială (3).

Proiectul de  
revizuire al  
proced. civile.  
Art. 677.

Art. 677 din noul Proiect de revizuire al Procedurii civile mai prevede încă și publicarea prin Monitorul oficial.—Apoi, paragraful ultim al acestui text este astfel redactat: „Femeea nu va putea să înceapă executarea hotărîrei decât din ziua când s'a îndeplinit formalitățile sus menționate *pentru prima publicare a extractului*, și conform art. 1262 C. civ.“

Art. 632 Pr.  
civ.

(1) Cas. rom. Bult. 1884, p. 147; *Dreptul* din 1884, No. 37. etc.

(2) Pentru soții necomercianți, termenul este de *douăzeci și cinci de zile* dela pronunțarea ei (art. 632 Pr. civ.). Afișarea se face la tribunalul și camera de comerț, chiar când bărbatul nu este comerciant (art. 632 Pr. civ.), spre a vesti pe comercianții, care sunt presupuși a frecventa aceste localuri, despre schimbarea situațiunei bănești a soților; în urma desfacerei patrimoniilor lor.

Încet. separ.  
de patrimoniul  
în privința  
comercianți-  
lor.

Legiuitorul comercial nevorbind de cazul încetării separării de patrimoniul și a restabilirii regimului matrimonial adoptat de soți din capul locului, regulele edictate de codul civil sunt aplicabile și comercianților (art. 1270 C. civ., 634 urm. Pr. civ.). Cpr. Gr. Maniu, *Tr. de dr. comercial*, I, 54, în fine, p. 72.

(3) Vezi A. Weiss, *Tr. th. et pratique de dr. internat. privé*, III.

Jurisprudența admite, de asemenea, cu oarecare nuanțe, că hotărârile de separare pronunțate de tribunalele străine nu pot fi aduse la îndeplinire în România decât îndeplinindu-se publicitatea cerută de legea noastră, și aceasta oricare ar fi legea care ar cămuri interesele bănești ale soților, fie legea română, fie cea străină<sup>(1)</sup>; pentru că această publicitate interesează de aproape creditul public, și știut este că asemenea dispoziții se impun tuturor<sup>(2)</sup>.

Aducerea la îndeplinire, în România, a hotărârilor străine.

Art. 1259 din codul civil pronunță nulitatea, în caz

Art. 1259.

p. 540. — Numai sub această condiție a publicității, hotărârea pronunțată în străinătate va avea efect retroactiv în România (art. 1263), publicitatea cerută în interesul creditului public fiind o condiție esențială a retroactivității. Baudry et Surville, *op. cit.*, II, 977 bis; Rolin, *Pr. de droit international privé*, III, 1107, p. 115 urm. (ed. din 1897), etc.

- (1) Dacă această teorie este cea adevărată, atunci tribunalele române nu vor putea acorda exequatorul unei sentințe străine, care ar fi pronunțat o separare de bunuri, decât îndeplinindu-se în resorturile lor publicitatea prescrisă de legea română. Cpr. Baudry et Surville, *op. cit.*, II, p. 111, nota 1 (ed. a 3-a). Rămâne însă bine înțeles că exequatorul nu va fi necesar decât atunci când ar fi vorba de a se face acte de executare contra bărbatului, care ar avea avere în România: căci, în privința capacității femeii, hotărârea străină își va produce efectele sale în România *de plano*, fără a fi investită cu formula executorie de judecătorii români, deși chestiunea este controversată. Vezi tom. VII al Coment. noastre, pag. 460, text și nota 2, precum și tom. II, pag. 365 (ed. a 2-a); tom. III, partea II-a, nota 1 dela p. 119, 120 (ed. a 2-a), etc. Cpr. T. Hue, IX, 406, p. 83. Vezi și Trib. Covurlui, *Cr. judiciar* din 1903, No. 85 (cu observ. noastră); C. București, *Cr. judiciar* din 1904, No. 63, p. 533 (tot cu observ. noastră).

Acordarea exequatorului sentinței străine, care ar fi pronunțat o separare de bunuri.

- (2) Vezi, în acest sens, Trib. Paris și Cas. fr. *Pand. Périod.* 87. 2. 390; *Pand. Périod.* 93. 5. 25; D. P. 93. 1. 89; Sirey, 93. 1. 369 (cu nota lui Pillet); C. Orléans și Besançon, I. P. 94. 2. 488; Sirey, 94. 2. 145; *Pand. Périod.* 96. 5. 4; D. P. 95. 2. 529; Sirey, 95. 2. 94. Mai vezi Trib. Bruxelles, Genève și Paris, *J. Clunet*, anul 1881, p. 99; *J. Clunet*, 1887, p. 116; *Pand. Périod.* 97. 5. 47 și *J. Clunet*, 1896, p. 170. În același sens, Baudry et Surville, *Revue critique de législat. et de jurisprudence*, anul 1896, p. 219 și anul 1894, p. 261 urm.; Rolin, *Pr. de dr. internat. privé*, III, 1107; T. Hue, IX, 406. — Vezi însă: Weiss, *op. cit.*, III, p. 542; De Boeck (profesor la Bordeaux), nota în D. P. 95. 2. 529, 530, etc.

de neîndeplinirea acestor formalități, și nulitatea poate fi opusă atât de bărbat cât și de creditorii lui; nici într'un caz însă de femei<sup>(1)</sup>.

### Executarea hotărîrii de separare.

**Art. 1262.** — Separațiunea patrimoniilor, deși pronunțată de judecată, va fi nulă dacă, în curs de o lună<sup>(2)</sup> dela pronunțarea hotărîrii și în urma publicațiilor de care se face mențiune la art. 1259, nu se va fi început executarea hotărîrii.

Acea executare se va face prin plata reală a drepturilor femeii, în măsura averii bărbatului, constatată prin act autentic, sau prin urmăriri începute și neîntrerupte. (Art. 1171, 1307, 1259 C. civ. Art. 632 Pr. civ. Art. 1444 C. fr.)

Execut. hotărîrii de separare în termenul legal.

Separația de bunuri sau de patrimoniul nu este încă definitivă, deși a fost admisă printr'o hotărîre judecătorească, care s'a publicat conform legii. Separația este nulă și neavenită, dacă hotărîrea care o admite nu se execută de femeie în termen cel mult de o lună dela pronunțarea ei<sup>(3)</sup>.

De când curge termenul art. 1262.

S'a decis, însă în contra termenilor expresi ai textului, că sorocul de o lună, prevăzut de art. 1262 C. civ., nu începe a curge decât din momentul ce hotărîrea a dobândit autoritatea lucrului judecat, iar nu dela data pronunțării ei.

„Considerând, zice Curtea noastră supremă, că, în sistemul legii noastre, nicio hotărîre nu se poate executa dacă n'a dobândit autoritatea lucrului judecat; că nu are putere de lucru judecat decât o hotărîre care se dă de o Curte sau un tribunal, ce judecă în ultimul resort, sau de un tribunal, care judecă în primul resort,

(1) Vezi *suprà*, p. 475, nota 4.

Deoseb. de redacție de C. francez.

(2) După art. 1444 din codul fr., executarea hotărîrii trebuie să înceapă în cincisprezece zile dela pronunțarea hotărîrii (*dans la quinzaine qui a suivi le jugement*), iar după art. 1419 din codul italian, în șasezeci zile, *fra sessanta giorni successivi alla sentenza*.

(3) Judecătorii fondului sunt datori să se pronunțe asupra faptului dacă hotărîrea de separare a fost sau nu executată în termenul desfipt de lege, când acest fapt este propus în instanță; căci, altfel, decizia lor ar cuprinde o omisiune esențială și, ca atare, ar fi casabilă. Cas. rom. Bult. 1900, p. 79; *Cr. judiciar* din 1900, No. 13, p. 100 (decizie la care am luat și noi parte ca consilier).

dacă părțile au lăsat să treacă termenul de apel, sau să se perime apelul; că executarea, în termen de o lună dela data pronunțării hotărârii, este imposibilă și din cauză că se poate face apel îndată după pronunțarea hotărârii, și hotărârea atacată cu apel se consideră ca neavenită până ce se pronunță și instanța de apel; că, dar, termenul pentru îndeplinirea formalităților prescrise de art. 1262 C. civ. nu poate să înceapă a curge decât din momentul când hotărârea a dobândit autoritatea lucrului judecat; căci acesta este sensul art. 1262 C. civ. citat, care se dovedește pe calea interpretării logice, și acest înțeles trebuie să fie menținut chiar când el s'ar depărtă dela sensul literal al legii, etc." (1).

Toți autorii aplică însă textul *ad litteram*, făcând să curgă termenul de executare dela *pronunțarea hotărârii* (2) și aceasta chiar în privința hotărârilor pronunțate în lipsă (3).

Se admite însă că, dacă în acest termen s'ar produce o opoziție sau un apel, înainte de a se fi început executarea, hotărârea nu se va mai putea executa decât în urma respingerii opoziției sau apelului. Termenul de o lună în Franța de *cincisprezece zile* va curge, în acest caz, dela respingerea opoziției sau apelului (4). Această soluție se întemeiază pe principiul că opoziția și apelul sunt *suspensivi* del' executare. Aceste principii sunt, necontestat, aplicabile separației de bunuri, fiind obiștește recunoscut că hotărârile intervenite în asemenea materii sunt supuse căilor ordinare și extraordinare de reformare, conform dreptului comun (5).

Sunt însă cazuri în care textul nu-și poate primi aplicare. Astfel, în caz de faliment al bărbatului, femeia a cărei creanță dotală nu este garantată printr-o ipotecă, nu poate cere dela bărbatul său decât suma reprezentând cotele concordate, și numai la epocile fixate prin concordat (6).

Cazul când s'a făcut opoziție sau apel înainte de a se fi început executarea.

Falimentul bărbatului.

(1) Bult. Cas. S-a II-a, anul 1884, p. 498.

(2) Cpr. C. Galați, *Dreptul* din 1901, No. 84, p. 812. Vezi și nota d-lui R. C. Benișache, asupra unei sentințe a trib. Civilului, *Cr. judiciar* din 1905, No. 43, p. 312.

(3) Cpr. Guillaouard, *op. cit.*, III, 1141; Troplong, *Idem*, II, 1359; Aubry et Rau, V, § 516, p. 398, text și nota 33, etc.

(4) Baudry et Surville, *op. și loco cit.*; Garsonnet, *Tr. théorique et pratique de procédure*, VII, § 2785, p. 499 (ed. a 2-a); Carré-Chauveau, *op. cit.*, VI, partea II-a, *Quest.* 2944 și 2957, etc.

(5) Baudry et Surville, *op. și loco supra cit.*, pag. 111, nota 2 (ed. a 3-a); Garsonnet, *op. și loco supra cit.*, etc.

(6) Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1901, No. 48. Vezi asupra cazului



În orice caz, executarea hotărîrii de separare de bunuri nu poate fi îndreptată, cît timp ține falimentul bărbatului, decît în contra judecătorului sindic <sup>(1)</sup>.

Nulitatea separației în caz de neexecuțarea hotărîrii în termenul legal.

Așa dar, în principiu, separația de bunuri este nulă și neavenită, dacă, în termenul desfipt de lege, femecea n'a executat drepturile care rezultă pentru ea din separare, în măsura averii bărbatului, și dacă această executare nu se constată, printr'un act autentic, la caz cînd bărbatul ar plăti de bună voie <sup>(2)</sup>. Executarea completă fiind însă adeseori cu neputință într'un termen atît de scurt, femecea trebuie cel puțin să fi început urmărirea contra bărbatului și această urmărire să nu fi fost întreruptă <sup>(3)</sup>.

Restitu. trusoului.

Restituirea trusoului femeeci, făcută în termenul desfipt de lege, se consideră ca un început de executare <sup>(4)</sup>.

Comandament. somație. etc.

Cînd urmărirea poate fi considerată ca începută? Se consideră, în genere, ca început de executare orice act care ține de a constrînge pe bărbat a executa hotărîrea. Astfel ar fi, de exemplu: un comandament prealabil, o somație, etc. <sup>(5)</sup>.

Înmănarea somației în urma expirării termenului.

Este destul ca somația adresată soțului pentru restituirea dotei să fi fost făcută bărbatului în termenul legal, deși ea ar fi fost comunicată de portarei după expirarea acestui termen, fiindcă femecea nu poate suferi dintr'o întârziere ce nu-i este imputabilă <sup>(6)</sup>.

Comunic. hotărîrii.

Dar, dacă o somație extrajudiciară se consideră ca un

cînd bărbatul este declarat în stare de faliment, Baudry et Surville, *op. cit.*, II, 947.

(1) Trib. superior din Colonia, Sirey, 1901. 4. 31. Vezi și *suprà*, pag. 347.

(2) Vezi *infrà*, p. 456, nota 4.

(3) Cpr. C. Galați, *Dreptul* din 1901, No. 84, p. 812. — Dacă urmărirea a fost sau nu întreruptă, aceasta este o chestie de fapt, care se apreciază în mod suveran de judecătorii fondului. Thiry, III, No. 371, p. 407; Guillaouard, *Contrat de mariage*, III, 1140; Baudry et Surville, *Idem*, II, 957; Planiol, III, 1179, *in fine*; T. Hue, IX, 268; Cas. fr. D. P. 85. I. 207; Sirey, 88. I. 23; Sirey, 31. I. 161 și 359, etc.

(4) Cpr. Baudry et Surville, *op. cit.*, II, 954. — Vezi însă Laurent, XXII, 253; Guillaouard, *op. cit.*, III, 1135; Cas. fr. D. P. 58. I. 108; Sirey, 59. I. 513, etc.

(5) Cas. rom. Bult. 1892, p. 1092; C. București, *Dreptul* din 1902, No. 9, etc.

(6) C. București, *loco supra cit.*

început de executare, comunicarea hotărîrii nu are, în genere, acest caracter, ea fiind considerată ca un act prealabil executării <sup>(1)</sup>.

Această dispoziție este o derogare însemnată dela dreptul comun, după care o hotărîre judecătorească poate fi executată timp de treizeci de ani, din ziua de când a dobândit autoritatea lucrului judecat (art. 404 Pr. civ.) <sup>(2)</sup>.

Motivul acestei derogări este că întârzierea femeii de a aduce hotărîrea la îndeplinire ar dovedi nesceriozitatea cererei ei și coluziunea între soți.

„Les séparations, ziceă un vechiu autor, Bourjon, sont presque toujours des épouvantails dont se servent les débiteurs injustes pour écarter leurs créanciers, et mettre leurs meubles à couvert de la poursuite de ces derniers“.

Iar pe de altă parte, Berlier, oratorul guvernului, ziceă la rândul lui:

„Ce mot de *séparation de biens* ne pouvait être prononcé sans rappeler les fraudes qui se sont trop souvent pratiquées à ce sujet“ <sup>(3)</sup>.

Legea cere ca executarea de bună voe <sup>(4)</sup> să fie con-Act. autentic

(1) C. Rouen, Sirey, 63. 2. 128; D. P. 63. 2. 75; Thiry, III, 371, p. 407; Laurent, XXII, 257; Marcadé, V, art. 1444, 1445, No. III, p. 593, 594; Tropiong, *op. cit.*, II, 1363; Benoit, *Tr. de la dot.*, I, 311; Dutruc, *op. cit.*, 195, pag. 150 urm. — *Contră*: Cas. fr. Répert. Dalloz, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 1828, nota 1. Cpr. Planiol, III, 1180.

(2) Vezi tom. VII al Coment. noastre, p. 577. Mai vezi asupra acestei dispoziții, tom. XI, p. 158, 222 urm., 401 n. 1, 446, etc.

(3) Cpr. Marcadé, V, art. 1444, 1445, No. II, p. 592.

(4) Numai separația de bunuri sau de patrimonii nu poate fi vo-Execut. hotărîrii de bună voe.  
luntară (art. 1258); hotărîrea poate fi executată de bună voe, însă sub îndoita condiție: 1<sup>o</sup> ca femeia să-și primească în realitate dota ei, în măsura averii bărbatului și înlăuntrul termenului de o lună; 2<sup>o</sup> ca plata să fie constatată printr'un act autentic (art. 1262). Baudry et Surville, *op. cit.*, II, 949; T. Hue, IX, 268, *in fine*. — Chitanța dată prin portărei este un act autentic în înțelesul legii. T. Hue, *loco cit.*; Guillonard, *op. cit.*, III, 1136; Laurent, XXII, 253; Cas. fr. D. P. 47. I. 322. — Vezi însă Baudry et Surville, *op. cit.*, II,

statată printr'un act autentic, pentru ea să fie dovedit cu certitudine că această executare a avut loc în termenul stabilit de lege (o lună dela pronunțarea hotărârii), certitudine care n'ar rezultă dintr'un act sub semnătură privată, chiar având dată certă <sup>(1)</sup>, din cauza ușurinței cu care asemenea acte pot fi antidatate <sup>(2)</sup>.

Neadmiterea  
jurământului  
decizor.

Dovada restituirii dotei n'ar fi deci suficientă, dacă ea n'ar fi constatată printr'un act autentic, și partea care invoacă separația de bunuri n'ar putea să defere adversarului său jurământul decisor asupra faptului restituirii dotei <sup>(3)</sup>.

Sancțiunea  
art. 1262. Nu-  
litatea sepa-  
rației.

Sancțiunea art. 1262 este nulitatea separației. Neîndeplinirea formalităților prescise de art. 1262, dela care părțile nu se pot sustrage <sup>(4)</sup>, făcând ca separația de patrimoniului să fie considerată ca inexistentă <sup>(5)</sup>, și femeia privită ca cum n'ar fi eșit niciodată de sub sceul regimului dotal, de aici urmează că orice act de dispoziție a femeii, în privința imobilului dotal, urmat după pronunțarea separațiunii, este nul și fără niciun efect <sup>(6)</sup>.

Nulitate de  
fond.

Nu este vorba, în specie, de o nulitate de procedură, ci de o nulitate de fond, care, prin urmare, nu are nevoie de a fi opusă *in limine litis*. Ea poate fi propusă ori în ce stare s'ar află pricina, deci și în apel, chiar în urma morții bărbatului <sup>(7)</sup>.

Neaplic.  
art. 633 Pr.  
civ.

Ca orice nulitate, ea poate fi invocată timp de treizeci de ani, art. 633 Pr. civ. nefiind aplicabil în specie <sup>(8)</sup>.

950; Dutruc, *Tr. de la séparation de biens*, 190, p. 147, etc.

(1) Baudry et Surville, *op. cit.*, II, 949. — Vezi însă Troplong, *op. cit.*, II, 1360.

(2) Cpr. Thiry, III, 371, 6<sup>o</sup>, p. 406; Baudry et Surville, *op. cit.*, II, 949, etc.

(3) Trib. superior din Colonia, Sirey, 1901. 4. 31; Trib. Beauvais, *Pag. juridice* din 1915, No. 149 (cu observ. noastră).

(4) Cpr. Trib. superior din Colonia, Sirey, 97. 4. 25.

(5) Vezi însă T. Hue, IX, 269, după care separația ar fi numai anulabilă.

(6) Cas. rom. Bult. S-a II-a, anul 1878, p. 7.

(7) Baudry et Surville, *op. cit.*, II, 959, p. 137 și autoritățile citate acolo: T. Hue, IX, 269; D. de Folleville, *Contrat de mariage*, 420, p. 474, etc.

(8) Baudry et Surville, *loco cit.*; T. Hue, IX, 269; D. de Folle-

Deși această nulitate trebuie să fie admisă de justiție, ea nu are nevoie de a fi invocată într-o instanță specială, putând foarte bine fi propusă în mod incidental, sub forma unei excepții, cât timp executarea hotărârii de separare poate fi urmărită <sup>(1)</sup>.

Propun. nulității sub forma unei excepții.

Această nulitate poate, mai întâi, fi propusă de terții interesați, în favoarea cărora ea a fost înființată; prin urmare, atât de creditorii bărbatului anteriori hotărârii de separare, cât și chiar de acei posteriori, cel puțin după unii <sup>(2)</sup>.

Persoanele care pot propune nulitatea.

Ea poate, de asemenea, fi opusă de bărbat în contra femeii; căci el, fiind în drept a o combate în cursul instanței, nu face decât să-și continue apărarea, propunând nulitatea <sup>(3)</sup>.

Bărbatul. Controversă.

S'a decis că nulitatea poate fi propusă și de debitorul Debitorul bărbatului.

ville, *op. cit.*, I, 420; Guillouard, *Idem*, III, 1145; Troplong, *Idem*, II, 1370; Odier, *Idem*, I, 387, 392; Aubry et Rau, V, § 516, p. 400. — Battur (*Commun. entre époux*, II, 643, ed. din 1829), crede însă că nulitatea ar putea fi propusă numai în timp de zece ani, însă art. 1900 este inaplicabil în specie, acest text neaplicându-se, după termenii lui, decât la anularea unei convențiuni. Aubry et Rau, *Idem cit.*: Odier, *op. cit.*, I, 392, in fine, p. 367. Vezi *supra*, p. 468, nota 2.

(1) Baudry et Surville, *op. cit.* și *loco supra cit.* Cpr. Cas. fr. Sirey, 81. I. 69. Vezi și Trib. Iași, *Dreptul* din 1901, No. 38.

(2) Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 2159. — Creditorii care au dobândit un titlu posterior hotărârii de separare, nu vor putea însă propune nulitatea, decât în numele bărbatului (art. 974) și în numele lor propriu numai atunci când absența de publicitate sau tardivitatea executării este rezultatul unui concert fraudulos între soți, în vederea obligațiilor ce bărbatul își propune de a contracta în viitor. Altfel, creditorii posteriori n'ar avea niciun interes. Cpr. T. Hue, IX, 269; D. de Folleville, *op. cit.*, 420, p. 472; Laurent, XXII, 260; Guillouard, *op. cit.*, III, 1146, 1147; Troplong, *Idem*, II, 1368; Baudry et Surville, *Idem*, II, 960 bis; C. Orléans, D. P. 94. 2. 448. Cpr. și C. București, *Dreptul* din 1884, No. 16 (motive).

(3) Thiry, III, 371, p. 407; Baudry et Surville, *op. cit.*, II, 961, 962; Guillouard, *Idem*, III, 1148; Rodière et Pont, *Idem*, III, 2159; Troplong, *Idem*, II, 1371; Laurent, XXII, 261; Colmet de Sauterre, VI, 92 bis VIII; Aubry et Rau, V, § 516, p. 399, text și nota 37; T. Hue, IX, 269; C. Besançon, D. P. 95. 2. 530. — *Contră*: Dutruc, *op. cit.*, 227, p. 173 urm.; Carré-Chauveau, *op. cit.*, VI, partea II-a, *Quest.* 2957 bis, p. 718; Alb. Wahl, nota în Sirey, 97. 4. 27, coloana 3.

bărbatului, spre a refuză de a plăti datoria femeii, căreia bărbatul ar fi cesionat această datorie, drept plata dotei sale <sup>(1)</sup>.

Dreptul femeii de a opune nulitatea. Controlversă.

Încât privește, însă, chestiunea de a se ști dacă femeia poate invoca nulitatea contra bărbatului, deși ea este mai delicată, pentrucă nexecutarea provine din faptul și neglijența ei, totuși se decide, în genere, că nulitatea poate fi propusă și de ea, asemenea nulitate fiind considerată ca de ordine publică, pentrucă ea are de scop înlăturarea fraudelor <sup>(2)</sup>.

Femea poate propune nulitatea, cu toate că, în unele acte, ea ar fi luat calitatea de femeie separată de bunuri <sup>(3)</sup>.

Invoc. nulității de soți contra terților. Controlversă.

Nulitatea nu poate însă fi invocată de soți contra terților, care ar fi contractat de bună credință cu bărbatul sau cu femeia, în vederea unei separațiuni pe care ei o credeau sinceră. Este, în adevăr, de principiu că nimeni nu-și poate face un titlu din fraudă sa <sup>(4)</sup>. *Nemini fraud sua patrocinarî debet.*

Acoperirea nulității.

Cu toate că nulitatea care rezultă din art. 1262 este, în genere, considerată ca absolută și interesând ordinea publică <sup>(5)</sup>, totuși se admite de unii că ea poate fi acoperită, atât prin

(1) Trib. superior din Colonia, Sirey, 97. 4. 25.— *Contrà*: Alb. Wahl, nota în Sirey, *loco cit.*, p. 27, col. 3.

(2) Vezi, în acest sens, Thiry, III, 371. *in fine*, p. 407; Troplong, *op. cit.*, II, 1373; Rodière et Pont, *Idem*, III, 2159; D. de Folleville, *Idem*, 420 *bis*; Baudry et Surville, *Idem*, II, 961, 962; Guillaouard, *Idem*, III, 1149; Aubry et Rau, V, § 516, p. 399, text și nota 38; Colmet de Santerre, VI, 92 *bis* IX. Cpr. Planiol, III, 1182; Cas. fr., D. P. 59. 1. 108; Sirey, 59. 1. 513; Trib. superior Colonia, Sirey, 1901. 4. 31. Vezi și Sirey, 97. 4. 25.— *Contrà*: Trib. Iași și C. București, *Dreptul* din 1901, No. 38 și 47; T. Hue, IX, 269, p. 312; Laurent, XXII, 262; Odier, *Contrat de mariage*, I, 387; Arntz, III, 704; Dutruc, *op. cit.*, 227 urm., p. 173 urm.; Alb. Wahl, nota în Sirey, 97. 4. 27. Acești din urmă doi autori refuză, după cum am văzut în nota precedentă, dreptul de a invoca nulitatea, chiar bărbatului. Vezi, în acelaș sens, Benoit, *Tr. de la dot*, I, 315, p. 463.

(3) Trib. superior din Colonia, Sirey, 1901. 4. 31.

(4) Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 2159.— Vezi însă Guillaouard, *Idem*, III, 1150; Aubry et Rau, V, § 516, p. 399. Cpr. și Laurent, XXII, 263.

(5) Cpr. Trib. superior din Colonia, Sirey, 1901. 4. 31; C. Paris. Sirey, 55. 2. 433; D. P. 56. 2. 247, etc.

executarea tardivă a hotărîrii, cît și prin o renunțare expresă sau tacită din partea celor în drept de a o propune<sup>(1)</sup>.

Presupunând acum că separația de patrimonii a fost anulată după ecerea uncia din părțile interesate, chestiunea este de a se ști dacă separarea se va considera ca anulată *erga omnes*, sau numai față cu persoana care a dobândit anularea? Unii aplică, în specie, principiile relativității lucrului judecat<sup>(2)</sup>, iar alții consideră separația ca anulată *erga omnes*. Această din urmă soluție ni se pare cea mai bună. Situația juridică a femeii nu poate fi, în adevăr, decât una și aceeași. Ea nu poate fi separată față de bărbatul ei și neseparată față de terții<sup>(3)</sup>. De aceea știm că și hotărîrea care pronunță separarea de patrimonii își produce efectele sale *erga omnes*<sup>(4)</sup>.

În fine, vom adăoga, pentru a termina acest capitol că acțiunea în nulitate a hotărîrii de separare pentru lipsă de publicitate, aparține aceluiași persoane și este supusă regulilor la care este supusă acțiunea întemeiată pe inexecutare sau executarea neregulată a sentinței de separare<sup>(5)</sup>.

Efectele anula-  
rării sepa-  
rației. Contro-  
versă.

Cui aparține  
act. în anul-  
lare.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

## Efectele separației de bunuri pronunțată de justiție.

Înainte de a arăta efectele hotărîrii, care pronunță separarea, în privința capacității femeii, trebuie să vedem mai întîi momentul de cînd hotărîrea începe a-și produce efectele sale. Despre aceasta se ocupă art. 1263, iar despre efectele hotărîrii de separare (capacitatea femeii), se ocupă art. 1265 urm.

Art. 1263 și  
1265 urm.

- (1) C. Orléans și Besançon, D. P. 64. 2. 348; D. P. 95. 2. 530; C. București, *Dreptul* din 1884, No. 16 și din 1901, No. 47. Vezi și T. Hue, IX, 269; Aubry et Rau, V, § 516, p. 400; Laurent, XXII, 259; Arantz, III, 704; Odier, *Contrat de mariage*, I, 387; Guillaouard, *Idem*, III, 1149, 1151, etc.
- (2) Guillaouard, *op. cit.*, III, 1156; Baudry et Surville, *Idem*, II, 962 *bis*; Cas. fr. Sirey, 75. 1. 292; D. P. 76. 1. 450, etc.
- (3) Vezi, în acest din urmă sens, Carré-Chauveau, *op. cit.*, *Supplément*, tom. X, p. 156, No. 325, *Quest.* 2958 *bis*. Cpr. C. Paris, Sirey, 55. 2. 433; D. P. 56. 2. 247, etc.
- (4) Vezi tom. VII al Coment. noastre, p. 565.
- (5) Cpr. Baudry et Surville, *op. cit.*, II, 963 *bis*.

1<sup>o</sup> Momentul de când hotărîrea de separare își produce efectele sale.

**Art. 1263.** — Hotărîrea care a pronunțat separarea patrimoniilor, are efect din ziua când s'a format cererea, fără însă ca aceasta să se întindă și la actele de administrație ale bărbatului, făcute în urma cererii și mai înainte de hotărîre. (Art. 1256 C. civ. Art. 1443 § 2 C. fr.) (1).

Impărțirea hotărîrilor.

Știm că hotărîrile judecătorești sunt *declarative* și *constitutive* de drepturi (2).

Hot. declarative de drepturi.

Hotărîrile *declarative* sunt acelea care constată existența unui drept sau unui fapt preexistent. Astfel, dacă presupunem că un copil natural cercetează maternitatea, ceea ce este permis de lege în anumite condițiuni (art. 308 C. civ.), hotărîrea care-i admite reclamațiunea nu creează filiațiunea, ci o declară și o constată numai. Tot astfel, hotărîrea care pronunță revocarea unei donațiuni pentru survenire de copii, în urma donațiunei, constată numai această revocare, care se îndeplinește de drept (art. 836) (3).

Act. în revendicare.

Același fenomen juridic se petrece și într'o acțiune în revendicare.

Hot. constitutive de drepturi.

Hotărîrile *constitutive* de drepturi sunt acelea care creează

Dr. francez.

(1) Textul fr. nu se ocupă despre actele de administrație, așa că în Franța, chestia este, în privința lor, controversată. Vezi *infra*, p. 491, nota 5.

Aplie. art. 836 C. civil la donațiunile dintre viitorii soți.

(2) Vezi tom. VII al Coment. noastre, p. 547, *ad notam* și p. 565.

(3) Și fiindcă vorbim de revocarea donațiunilor pentru survenire de copii, vom menționa o decizie recentă a Curții din București, pronunțată într'o afacere în care am avut onoarea de a pleda noi înșine alătura de distincții noștri colegi, d-nii C. Stoianovici și V. Athanasovici, decizie care pune în principiu că donațiunile făcute între viitorii soți, fie prin contractul de căsătorie, fie printr'un act separat, *înainte însă de a se căsători*, sunt, în dreptul nostru, revocabile pentru survenire de copii, conform principiului general înscris în art. 836 din codul civil, întrucât legiuitorul nostru prin eliminarea din textul corespunzător francez a cuvintelor „*par autres que par les conjoints l'un à l'autre*”, a manifestat intenția de a modifica textul francez, conform părerii lui Marcadé, călăuză obișnuită a redactorilor codului nostru. Vezi *Dreptul* din 1915, No. 53, p. 418 și *Cr. judiciar* din același an, No. 63, pag. 516. Vezi asupra acestei chestiuni, tom. IV, partea I-a, al Coment. noastre, p. 492 (ed. a 2-a).

un drept sau o stare oarecare. Astfel sunt, de exemplu: hotărârile care pronunță interdicția, divorțul, care declară pe un comerciant în stare de faliment, etc.

Hotărârile declarative de drepturi își produc, în genere, efectul lor din ziua cererii în judecată<sup>(1)</sup>, pe când hotărârile constitutive de drepturi nu produc, din contra, efecte decât din ziua pronunțării lor.

Efectul hotărârilor declarative.

Hotărârea care pronunță separația de patrimonii este o hotărâre constitutivă, iar nu declarativă de drepturi, fiindcă creiază pentru soți o stare cu totul alta decât aceea pe care ei o admiseseră prin contractul lor matrimonial. Ca atare, deci, asemenea hotărâre ar fi trebuit să nu producă efecte, după dreptul comun, decât din ziua pronunțării ei. Art. 1263, prin derogare dela această regulă, dispune însă că hotărârea, care pronunță separația de patrimonii, își produce efectele sale, se înțelege atât în privința soților cât și în privința terților<sup>(2)</sup>, din ziua de când femeia și-a format cererea în

Caracterul hotărârilor de separare.

(1) Vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 663, text și nota 6.

După art. 457 din codul civil, interzisul nu poate reintra în exercițiul drepturilor sale decât în urma publicării hotărârii prin care se ridică interdicția. Prin această dispoziție excepțională, legiuitorul deroagă dela dreptul comun, după care hotărârile judecătorești, fiind declarative de drepturi, au efect retroactiv, nevoind a da un asemenea efect hotărârii de ridicare a interdicției, atât în interesul interzisului, pentru ca văzându-se reintrat în drepturile sale, să nu se grăbească a-și risipi averea, cât și în interesul terților, ca ei să știe că nu pot contracta în mod valid cu fostul interzis, decât dela data publicării hotărârii, care ridică starea de interdicție și reintegrează pe interzis în drepturile sale. Cas. S-a I-a. Bult. 1901, p. 384; *Dreptul* din 1901, No. 30 și *Cr. judiciar* din acelaș an, No. 31. Vezi tom. III. partea I-a. al Coment. noastre, p. 78, text și nota 2.

Art. 457 C. civil.

(2) Retroactivitatea n'ar avea, în adevăr, niciun interes pentru femeie, dacă ea ar trebui să respecte actele făcute cu terții de bărbatul ei, care ar întrece limitele unor acte de administrație. Apoi, măsurile de publicitate prescrise de lege în scop de a aduce cererea de separare la cunoștința terților, dovedese încă intenția legiuitorului de a face ca hotărârea să aibă efect retroactiv și în privința lor. Cpr. Arntz, III, 718; Marcadé, V, art. 1448, 1449, No. 1; T. Hue, IX, 271; Thiry, III, 374; Troplong, *op. cit.*, II, 1389; Odier, *Idem*, I, 417; Rodière et Pont, *Idem*, III, 2178; Guillaouard, *Idem*, III, 1162;

Retroactivitatea hotărârii în privința terților. Controversă.



judecată <sup>(1)</sup>, sau mai bine zis, din ziua de când această cerere a fost comunicată bărbatului <sup>(2)</sup>.

„La sentenza che pronunzia la separazione dei beni, zice un autor italian, è retroattiva sino al giorno della domanda non solo nei rapporti fra i coniugi, *ma anche riguardo ai terzi*, essendo generale ed assoluta la disposizione di legge“ <sup>(3)</sup>.

Motivul efectului retroactiv.

Motivul acestei derogări este lesne da priceput. Instanța de separare putând să ție mai mult timp, din cauza șicanelor bărbatului <sup>(4)</sup>, acesta ar fi putut compromite averea femeii prin contractarea de datorii nouă. Efectul retroactiv al hotărîrii până în ziua cererei, va garantă deci pe femece și va sustrage bunurile ei dela urmărirea creditorilor bărbatului.

Baudry et Surville, *Idem*, II, p. 163, nota 2 (ed. a 3-a); Vigié, III, 280; Aubry et Rau, V, § 516, p. 400, text și nota 45; Duranton, XIV, 414; Taulier, *Théorie raisonnée du code civil*, V, p. 128; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Commun. conjugale*, 1693. — *Contrà*: Bellot des Minières, *Contrat de mariage*, II, p. 130, 131 (ed. din 1824), după care retroactivitatea n'ar fi opozabilă terțiilor de bună credință, ei numai acelora care ar fi fost de conivență cu bărbatul. Vezi și Pigean, *Pr. civ.*, II, p. 541 (ed. din 1826).

(1) Cpr. Cas. rom. Bult. 1905, p. 559.

(2) Baudry et Surville, *op. cit.*, II, 971; Rodière et Pont, *Idem*, III, 2158; Marcadé, V, art. 1448, 1449, No. 1, p. 599; C. Bordeaux și Trib. Troyes, Sirey, 81. 2. 76 și 220, etc.

(3) Pacifici-Mazzoni, *Istituzioni di diritto civile italiano*, IV, No. 204, p. 770 (ed. a 4-a) și autorii numeroși citați în Dalloz, *Nouveau Code civile annoté*, III, art. 1445, No. 34 urm. Cpr. C. Bourges și Bordeaux, D. P. 68. 2. 23; D. P. 71. 2. 229, etc.

Sentința de separare având efect retroactiv nu numai *inter partes*, ci și *erga tertios*, de aci rezultă că creditorul bărbatului care, între cererea de separare și hotărîrea ce o admite, poprește în mânilor unui terțiu o creanță a bărbatului, care mai în urmă este atribuită femeii în contul zestreii sale, lovește o valoare ce a încetat de a mai fi la dispoziția bărbatului. Cas fr. D. P. 1913. I. 389.

(4) „Cette dissolution de la communauté, zice Pothier (*Tr. de la communauté*, VII, 521, p. 282), était une justice due à la femme dès le jour qu'elle l'a demandée, dont l'effet ne doit pas être retardé par la procédure qu'il faut faire pour parvenir à la sentence de séparation, que les chicanes du mari

Astfel, prin efectul separației de bunuri, venitul imobilului dotal, de unde eră proprietatea bărbatului și putea, după cum știm, fi urmărit de creditorii lui, deducându-se sumele necesare la cheltuelile casnice<sup>(1)</sup>, intră în patrimoniul soției și nu mai poate fi urmărit de creditorii bărbatului<sup>(2)</sup>; iar bărbatul va trebui să restituie fructele și veniturile percepute de el în urma cererii de separare, deducându-se, bine înțeles, partea contributivă a femeii la sarcinile căsătoriei<sup>(3)</sup>.

Neurmărirea veniturilor imobil. dotal de creditorii bărbatului.

Femeea poate, odată cu cererea ei și cu învoirea justiției să ia măsuri conservatorii pentru a asigura această restituire (art. 631 § 1 Pr. civ.)<sup>(4)</sup>.

Art. 631 § 1 Pr. civ.

Am văzut că hotărîrea de separare are efect retroactiv și în privința terților. Legiuitorul nostru, curmând însă controversa care există, în această privință, în Franța<sup>(5)</sup>, dispune că actele de administrație făcute de bărbat, se înțelege de bună credință și fără fraudă, în urma cererii și mai în înainte de hotărîre, sunt valide, pentrucă altfel administrația bunurilor femeii ar fi rămas în suspensie până ce ar fi luat-o femeea.

Actele de administrație făcute de bărbat.

Actele făcute în acest interval de bărbat, în fraudă drepturilor femeii, vor putea însă fi atacate de aceasta din urma (art. 975)<sup>(6)</sup>. Unii ar voi chiar, în această privință,

Art. 975 C. civ.

font souvent durer un très long temps avant que de parvenir à la sentence<sup>6</sup>.

(1) Vezi *suprà*, p. 311, 344 și 345.

(2) C. Galați, *Dreptul* din 1901, No. 84; Cas. fr. D. P. 45. 1. 267; Sirey 46. 1. 554. Cpr. T. Hue. IX, 273, în *fine*; Aubry et Rau, V, § 516, p. 401; Troplong, *op. cit.*, II, 1389, în *fine*; Rodière et Pont, *Idem*, III, 2178; Odier, *Idem*, I, 129; Guillouard, *Idem*, III, 1166; Laurent, XXII, 342; Arntz, III, 720. etc.

(3) Aubry et Rau, V, § 516, p. 401 (ed. a 4-a).

(4) Vezi *suprà*, p. 476.

(5) În Franța unii recunosc, în adevăr, bărbatului dreptul de a face acte de administrație în timpul procesului de separare (Mareadé, V, art. 1448, 1449, No 1, în *fine*, p. 600; Arntz, III, 719; Planiol, III, 1189; Colmet de Santerre, VI, 94 bis II; Guillouard, *op. cit.*, III, 1170; Rodière et Pont, *Idem*, III, 2177; Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1445, No. 45); iar alții îi contestă acest drept (Laurent, XXII, 348 urm.).

(6) Guillouard, *op. cit.*, III, 1170; Aubry et Rau, V, § 516, p. 402; Cas. rom. Bult. S-a I-a, anul 1879, p. 812, etc.

Dr. francez. Controversă.

ca prejudiciul femeii să fie suficient. fără ca ea să mai aibă nevoie de a dovedi fraudă <sup>(1)</sup>.

Contractele de închiriere consimțite de bărbat în timpul procesului.

Așa dar, actele de administrație, precum contractele de închiriere sau arendare a averii dotale, pe un period cel mult de *cinci ani*, făcute de bărbat, în timpul instanței de separare, rămân valide și în urma separației de bunuri sau desfacerei căsătoriei.

Iată cum se exprimă, în această privință, art. 1268:

**Art. 1268.** — Inchirierea sau arendarea ce face bărbatul de averile dotale ale femeii *pe mai mult de cinci ani* <sup>(2)</sup>, nu sunt obligatoare, în caz de separație de patrimonii sau de desfacerea căsătoriei, pentru femeie sau pentru moștenitorii săi, decât până la împlinirea de cinci ani de la începutul lor, sau până la împlinirea oricărui period cincinal următor în care se află părțile, la epoca separațiunii de patrimonii sau a desfacerei căsătoriei. (Art. 427, 534, 1256 urm. C. civ. Art. 1429 C. fr.).

Contractele de închiriere. Acte de administrație.

Din acest text, explicat prin anticipație, *suprà*, p. 280 urm., rezultă că bărbatul nu poate, în calitate sa de administrator legal, să închirieze sau să arendeze imobilele dotale ale femeii pe un period mai lung de cinci ani (în codul fr. *nouă ani*), nici chiar cu consimțământul ei <sup>(3)</sup>; pentrucă, numai în această limită, contractul de închiriere sau arendare se consideră, în legea noastră, ca un act de administrație <sup>(4)</sup>.

(1) Laurent, XXII, 348, p. 364.

C. Caragea.

(2) În codul fr. *nouă ani*. — „Inchirierea sau arendarea contractată de bărbat pentru lucrul de zestre, zice art. 9 lit. c, partea III-a, capit. 4 din codul Caragea, nu va putea avea tărie, decât numai pe cât va ținea căsnicia și până la desfacerea ei prin bisericească hotărîre“.

(3) *Vezi suprà*, p. 281. — În Franța, sub regimul dotal, se decide însă contrariul. Cpr. Planiol, III, p. 115, nota 1 (ed. a 5-a). Guillonard, *op. cit.*, II, 691; T. Huc, IX, 191 și toți autorii.

Neperceperea fructelor de către bărbat în urma desfacerei căsătoriei.

(4) Deși bărbatul are, după art. 1268 C. civil, dreptul de a arenda sau închiria imobilul dotal pe termen de *cinci ani*, cu putere obligatorie pentru femeie, totuși din acest drept nu se poate trage pentru el și dreptul de a percepe arenda sau chiria pe tot acest interval de timp și după desfacerea căsătoriei. Imobilul dotal având în adevăr să reintre, după desfacerea căsătoriei, liber de orice sarcină, în stăpânirea femeii, nici veniturile lui nu pot fi angajate și urmărite

Contractul, care ar fi fost încheiat de bărbat pe un period mai lung de cinci ani, va putea fi redus, independent de orice fraudă, însă numai de femeie sau moștenitorii ei, nulitatea fiind în specie relativă<sup>(1)</sup>.

Femeea sau moștenitorii ei vor putea, de asemenea, cere anularea contractelor frauduloase, conform dreptului comun, chiar dacă ele ar fi fost încheiate numai pe un period de cinci ani<sup>(2)</sup>.

Vilitatea prețului nu este, în genere, o cauză de anulare, dacă nu există fraudă la mijloc<sup>(3)</sup>.

Contractul ar putea însă fi anulat, independent de orice fraudă, când prețul stipulat de bărbat ar consista într-o *alea*, așa ca femeea să poată fi păgubită, când ar relua administrația averii sale<sup>(4)</sup>.

În privința reînnoirii contractelor de închiriere sau de arendare, codul nostru are următoarea dispoziție:

**Art. 1269.** — Reînnoirea de arendare sau de închiriere a averilor dotale, făcută de bărbat înaintea expirării contractului, cu mai mult de *doi ani*<sup>(5)</sup> pentru bunurile rurale și cu mai mult de *un an*<sup>(6)</sup> pentru case, rămâne fără efect pentru femeie sau moștenitorii săi, dacă, în momentul separațiunii de patrimonii sau a desfăcerii căsătoriei, încă n'a început a se pune în lucrare. (Art. 1268, 1419 C. civ. Art. 1430 C. fr.)

Încât privește reînnoirea contractelor de închiriere sau de arendare, legea lasă o latitudine oarecare bărbatului. Ea îi permite, în adevăr, de a reînnoi contractul *doi ani* sau *un an* înainte de expirare, după cum este vorba de bunuri

după desfăcerea căsătoriei, știut fiind că fructele civile se percep zi cu zi (art. 525 C. civil). Cas. S-a II-a, decizia civilă No. 66, din 12 Martie 1914. *Jurisprudența română* din 1914, No. 23, p. 303. No. de ordine 377. Mai vezi aceeași revistă din 1915, No. 26, p. 405, No. de ordine 396.

(1) Vezi *suprà*, p. 281 și *infra*, p. 500, nota 1; tom. IX, p. 50.

(2) Guillouard, *Contrat de mariage*, II, 789.

(3) Guillouard, *Contrat de mariage*, II, 790 și *Contrat de louage*, I, 64; Troplong, *Contrat de mariage*, II, 1030 și II, 144; Boière et Pont, *Contrat de mariage*, II, 924; Laurent, XXII, 144. etc.

(4) Guillouard, *op. și loco supra cit.*

(5) În codul fr. *trei ani*.

(6) În codul fr. *doi ani*.

rurale, sau de bunuri urbane. Reînnoirea, care ar fi fost făcută înaintea acestei epoci, n'ar produce niciun efect în privința femeii sau moștenitorilor ei, afară de cazul când vechiul contract ar fi expirat și cel nou ar fi fost pus în lucrare în momentul separației de bunuri sau desfacerei căsătoriei. Din cele mai sus expuse rezultă că femeia poate să fie obligată, cel mult, pentru șapte ani în privința bunurilor rurale, și șase ani, în privința bunurilor urbane<sup>(1)</sup>.

Art. 1419.

În fine, este de observat că dispozițiile relative la contractele de închiriere sau arendare a averilor dotale ale femeilor măritate, se aplică și la contractele de închiriere sau de arendare ale averilor minorilor (art. 1419 C. civ.)<sup>(2)</sup>.

## 2<sup>o</sup> Efectele separării de patrimonii. — Capacitatea ce femeia dobândește prin separare, în privința administrației averii sale.

Până acum ne-am ocupat despre epoca la care hotărîrea de separare își produce efectele sale. Acum ne vom ocupa despre capacitatea ce femeia dobândește prin separația de bunuri sau de patrimonii.

**Art. 1265.** — Femeia care a câștigat separațiunea de patrimonii, dobândește libera administrațiune a avutului său. Ea poate dispune de averea sa mobilă și chiar a o înstrăina, dar nu poate înstrăina imobilul (dotal) fără consimțământul bărbatului, sau, la caz de refuz, fără autorizarea judecătoarei. (Art. 197 urm., 1270, 1285, 1769 C. civ. Art. 1449 C. fr.)

Dr. vechiu fr.

În dreptul vechiu francez, cel puțin în provinciile de drept scris, separația de bunuri avea de efect de a face

(1) Cpr. Planiol, III, 1059, în fine. Vezi și tom. II al Coment. noastre, p. 725 și tom. IX, p. 50.

(2) Vezi *suprà*, pag. 280, 281, nota 2. Vezi și tom. IX al Coment. noastre, p. 50. — S'a decis că rezilierea contractului de arendare sau închiriere a imobilului unor minori, cerută de minorul ajuns la majoritate, pe baza art. 1268 și 1419 C. civil, poate fi pronunțată de instanțele judecătorești nu numai în folosul minorului ajuns major, care a cerut rezilierea, dar și față de comoștenitorii săi minori, când acel imobil se stăpânește în indiviziune de minorul devenit major și de ceilalți minori. Cas. S-a I-a, Bult, 1909, p. 1238.

pe femei să iasă cu totul de sub puterea bărbatului și de a redeveni capabilă. „*Facta separatione, mulier non est amplius in potestate mariti*“, zicea Dumoulin (Molineus); iar Loysel, în Institutele sale cutumiere, se exprimă în termenii următori: „*femme séparée de biens, autorisée par justice, peut contracter et disposer de ses biens, comme si elle n'étoit pas mariée*“<sup>(1)</sup>.

În provinciile cărmuite de cutume, femeea separată de bunuri avea numai libera administrație a avutului său<sup>(2)</sup>; pentru actele de dispoziție ea trebuia să aibă autorizarea bărbatului ei<sup>(3)</sup>. Această soluție, admisă de redactorii codului francez, a trecut și în dreptul nostru.

În Franța, separația de bunuri atrage dizolvarea comunității, dacă soții sunt căsătorii sub acest regim. Se înțelege că această soluție va fi admisă și la noi, dacă soții au adoptat un regim de comunitate, deoarece știm că ei sunt liberi de a face, în baza principiului libertății convențiilor matrimoniale (art. 1224 C. civ.)<sup>(4)</sup>.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

(1) Baudry et Surville, *op. cit.*, III, 1497; Troplong, *idem*, II, 1047. Vezi și Planioi, III, 1440, etc.

(2) Cpr. art. 234 din cutuma Parisului, art. 196 din cutuma Orleanului, etc. Vezi Troplong, *op. cit.*, II, 1409, 1412 urm. „La séparation de biens n'étant accordée à la femme que parce que ses biens étaient en péril, zice Domat, et que le mari ne pouvait supporter les charges du mariage, l'engagement du mari de ménager les biens de la femme et de supporter ces charges, passe à la femme par la séparation de biens. Ainsi elle reprend l'administration de ses biens et supporte ces charges, employant ses revenus pour l'entretien de son mari, d'elle et de leurs enfants“. (Domat, *Lois civiles dans leur ordre naturel*, II, p. 292, No. 3, ed. Carré). „*Ubi adhuc matrimonio constituto maritus ad inopiam sit deductus, et mulier sibi prospicere velit...*“ (L. 29, *ab initio*, Cod. *De jure dotium*, 5, 12).

(3) „La femme séparée de biens, zice Domat, n'acquiert, par la séparation, que le droit de jouir de ses biens et de les conserver; mais elle ne peut les aliéner que selon que les lois et les coutumes peuvent le permettre“. (Domat, *op. cit.*, II, p. 293, No. 4). „*Ita tamen, ut eadem mulier nullam habeat licentiam eas res alienandi vivente marito, et matrimonio inter eos constituto*“. (L. 29, *in medio*, Cod. *De jure dotium*, 5, 12).

(4) Vezi *suprà*, p. 11, text și nota 3.

Provinciile  
carmuite de  
cutume.

Dr. actual fr.

Efectul separa-  
rației sub re-  
gimul dotal.

Dar, ne vom ocupa mai pe larg despre efectul separației sub regimul dotal, care este cel mai obicinuit la noi, și pe care unii îl consideră, pe nedrept, ca regimul legal sau de drept comun<sup>(1)</sup>.

Subzistarea  
incapacității  
femeii în urma  
separării de  
bunuri.

După art. 1265, femeia, care a dobândit separația de bunuri, dobândește *libera administrație* a avutului său, însă separația nu face să dispară autoritatea bărbatului. Cu alte cuvinte separația de bunuri lasă să subziste incapacitatea femeii, așa cum această incapacitate există înainte<sup>(2)</sup>.

Separ. nu  
face să ince-  
teze inaliena-  
bilitatea.

De aceea am și văzut că imobilul dotal rămâne inalienabil și în urma separației de bunuri. Această soluție, pe care am discutat-o *supra*, pag. 337 urm., rezultă, între altele, și din art. 1878<sup>(3)</sup>, după care separația de bunuri face ca imobilul dotal să devie prescriptibil, nu însă alienabil<sup>(4)</sup>.

Comparație  
între art. 1265  
și 427 § 2  
C. civ.

Această expresie „libera administrație”, ce se vede în art. 1265, pe care o reproduce și art. 1424 din codul italian<sup>(5)</sup>, pare să denote că femeia separată are puteri mai

” — BCU Cluj / Central University Library Cluj

(1) Vezi *supra*, p. 41 urm.

(2) Prin obținerea separației de bunuri, femeia dobândind dreptul de a-și administra dota și de a-și întrebuința veniturile la sarcinile căsătoriei, nu are, în această calitate, a fi ne seama de acelu de înstrăinare ale veniturilor pe mai mulți ani, nici de cesionarea acestor venituri, asemenea acte fiind nule în sine: ea trebuie însă să respecte închirierile făcute de soț în marginile art. 1268 C. civil. Cas. rom. Bult. 1902, p. 1183.

Deși femeia dobândește, prin separarea de bunuri, libera administrație și folosința dotei sale, totuși ea poate să lese bărbatului atât administrația cât și folosința acestei averi, bărbatul fiind în asemenea caz considerat ea mandatarul femeii, întocmai ca și cum ar fi vorba de bunurile ei parafernale (art. 1286 C. civil). Vezi Aubry et Rau, V, § 516, p. 405; Pacifici-Mazzoni, *op. cit.*, IV, No. 205, p. 772.

(3) Vezi explic. acestui text, *supra*, p. 346 urm.

(4) Cpr. Trib. Ilfov (motive), *Dreptul* din 1889, No. 8, consid. dela p. 64.

C. italian.

(5) „*La moglie separata di beni ne ha la libera amministrazione*”.

Dr. general  
prusac.

După *Allgemeines Landrecht für die Preussischen Staaten*, astăzi abrogat prin noul cod german, aplicabil în toată Germania cu începere dela 1 Ianuarie 1900, femeia majoră măritată după mâna stângă (*zur linken Hand*) avea și ea administrația nemărginită a banurilor sale, bărbatul

intinse decât acelea ce le conferă o administrație ordinară.

neputând însă niciodată să pretindă uzufructul acestor bunuri. „*Ist die Frau zur linken Hand volljährig, so verbleibt ihr selbst die uneingeschränkte Verwaltung desselben. — Der Mann kann auf den Niessbrauch davon niemals Anspruch machen*“.

Partea a II-a, titlul I, S-a IX-a, art. 874, 875 (883, 884). Căsătoria morguanatică (dela *morgen*, dimineată) sau de mână stângă (*Ehe zur linken Hand*), așa numită pentru că femeea fiind inferioară în rang bărbatului, acesta îi dădea mână stângă în ceremonia nupțială, în loc de a-i da mâna dreaptă. eră mai cu seamă la Germani, în unele familii mari, o căsătorie nepotrivită (*mésalliance légitime, Missheirath*), care nu conferea femeii toate drepturile de familie pe care legea le conferă adevăratei soții. (Vezi *Allgemeines Landrecht für die Preussischen Staaten, loco cit.*, § 835). Astfel, femeea căsătorită după mâna stângă nu dobânda nici numele, nici rangul bărbatului, păstrându-și atât numele cât și rangul pe care îl avea înainte de căsătorie (§ 863, 873 vechiu). Ea nu intră în familia bărbatului și nu primia nici titlurile, nici armele lui. „*Sic tritt nicht in die Familie des Mannes, und darf sich seines Titels und Wappens nicht bedienen*“ (§ 865, 875 vechiu). Femeea măritată după mâna stângă nu putea cere dela bărbat decât o întreținere potrivită cu condiția ei. „*Die Frau zur linken Hand kann von dem Manne nur einen ihrem Stande gemässen Unterhalt fordern*“ (§ 870, 880 vechiu). — Căsătoria de mâna stângă putea însă să fie transformată într-o căsătorie legală. „*Die Ehe zur linken Hand kann in eine vollgültige Ehe verwandelt werden*“ (§ 909, 919 vechiu), etc.

Căsătoria morguanatică sau de mâna stângă.

Încât privește copiii născuți dintr'o căsătorie de mâna stângă, ei nu purtau numele tatălui lor, *führen nicht den Namen des Vaters* (partea II, tit. II, S-a a 8-a, § 557), ci numai pe acel al mamei lor (*führen den Geschlechtsnamen der Mutter*) (§ 559). — Copiii născuți dintr'o căsătorie de mâna stângă puteau însă cere dela tată și dela mama întreținerea și educarea lor (*haben von den Aeltern Unterhalt und Erziehung zu fordern*) (§ 562). — Uzufructul bunurilor proprii a acestor copii nu aparțineă nici într'un caz tatălui, el având numai administrația lor până la majoritatea copilului. „*Von dem eigenthümlichen Vermögen solcher Kinder gebührt dem Vater kein Niessbrauch. Wohl aber kommt ihm die Verwaltung desselben bis zur erlangten Grossjährigkeit des Kindes zu*“ (§ 566, 567).

Condiția copiilor născuți dintr'o căsătorie de mâna stângă.

Încât privește copiii născuți dintr'o căsătorie de mâna dreaptă (*Ehe zur rechten Hand*), ei primeau numele tatălui lor (*führen den Namen des Vaters*) (*Allgemeines Landrecht*, Căp. 1, § 100, 101).

Copiii născuți dintr'o căsătorie de mâna dreaptă.



În adevăr, acești termeni pot fi opuși acelorora ce legea îi întrebunțează când vorbește de minorul emancipat, căruia nu-i dă decât dreptul de a face acte *de o pură administrație* (art. 427 § 2 C. civil) (1).

partea II, tit. 2, secția 2, § 58), fiind sub puterea acestui din urmă (*unter väterlicher Gewalt*) (§ 62). — Ei erau obligați a susține pe părinții lor în caz de nenorocire sau sărăcie (*in Unglück und Dürftigkeit*), după puterea lor, trebuind să-i caute la caz de boală (*und besonders in Krankheiten deren Pflege und Wartung zu übernehmen*) (*loco cit.*, § 63). — Tatăl și mama erau datori să îngrijească împreună ca acești copii să fie întreținuți și crescuți după rangul lor. „*Beide Eheleute müssen für standesmäßigen Unterhalt und Erziehung der Kinder mit vereinigten Kräften Sorge tragen*“ (§ 64, *loco cit.*). — Tatălui mai cu seamă aparținea să reguleze modul de creștere al copilului (*wie das Kind erzogen werden soll*) (§ 74). — Tatăl trebuia să vegheze ca copilul să primească, încât privește religia și cunoștințele folositoare, o instrucțiune potrivită cu starea și cu facultățile sale (§ 75). — Dacă părinții profesau culturi doosebite, băieții erau crescuți până la patusprezece ani în religia tatălui, iar fetele în religia mamei (*loco cit.*, § 76). — După patusprezece ani împliniți, era lăsat la alegerea copiilor de a îmbrățișa religia ce le convenea. „*Nach zurückgelegtem Vierzehnten Jahre hingegen steht es lediglich in der Wahl der Kinder, zu welcher Religionspartei sie sich bekennen wollen*“ (§ 84), etc.

Cât pentru soție, prin efectul căsătoriei de mână dreaptă (*durch eine Ehe zur rechten Hand*), ea luă numele bărbatului (*überkümmt den Namen des Mannes*) (*Allgemeines Landrecht*, partea II-a, tit. I, S-a a 4-a, § 192). — Ea participă la drepturile și starea bărbatului ei, întrucât acestea nu erau personale lui (*so weit dieselben nicht allein an seine Person gebunden sind*) (*loco cit.*, § 193). — Ea era obligată să administreze interiorul menajului într'un mod potrivit cu starea și rangul bărbatului ei. „*Sie ist schuldig, dem Hauswesen des Mannes nach dessen Stande und Range vorzustehen*“ (*loco cit.*, § 194), etc.

Dr. nostru.

Căsătoria morganatică sau de mână stângă, de care am vorbit mai sus, n'a existat la noi niciodată. Vezi tom. I al Coment. noastre, p. 689 (ed. a 2-a). Cpr. Planiol, I, 89; Roguin, *Tr. de droit civil comparé (Mariage)*, 127, p. 175, etc.

(1) Cpr. Thiry, III, 378; Laurent, XXII, 293; T. Hue, IX, 277. 278; Guillaouard, *op. cit.*, III, 1177. — Astfel, libera administrație ar cuprinde oarecare acte privitoare la *capitaluri*, precum ar fi, de exemplu: primirea unui capital exigibil,

Efectele căsătoriei de mână dreaptă în privința soției.

Femea poate face, în mod valid, fără autorizarea bărbatului, toate actele de administrație. Astfel, ea poate să-și închirieze sau să-și arendeze imobilele sale pe un period cel mult de cinci ani <sup>(1)</sup>: să rezilieze contractele încheiate

Actele de administrație ce poate face femeia separată.

când debitorul ar voi să se libereze, ceea ce minorul emancipat nu poate să primească (art. 428) (vezi *infra*, 501); în- trebuințarea unui capital la cumpărare de imobile sau valori mobiliare, etc. — Vezi însă Planiol, III, 1445, *in fine*, care interpretează cuvântul *liber*, ce figurează în art. 1265, în sens că femeia administrează patrimoniul ei, fără autorizarea bărbatului și fără a putea fi împiedicată de el.

- (1) Dreptul ce aparține femeii separate de a-și închiria sau arenda imobilele sale, în limitele unui act de administrație, fiind absolut, femeia poate să împiedice pe bărbat de a-și stabili domiciliul conjugal în imobilul ce ea voește a închiria, sau a-l constrânge a-și schimba domiciliul, dacă el a fost stabilit în acest imobil. Bărbatul n'ar putea, prin opunerea sa, să împiedice pe femeie de a-și administra averea așa cum înțelege. Guillouard, *op. cit.*, III, 1179; T. Huc, IX, 277; Planiol, III, 1446; C. Caen și Bordeaux, Sirey, 51. 2. 721; D. P. 52. 2. 127; Sirey, 82. 2. 68 și Répert. Dalloz, *Supplément*. v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, p. 126, nota 1.

Impiedicarea bărbatului de a-și stabili domiciliul în imobilul ce ea voește a închiria.

S'a decis chiar că, de câteori soții nu sunt căsătoriți sub regimul dotal, sau sunt separați de bunuri, femeia care cere divorțul, poate isgoni cu putere pe bărbat din domiciliu, dacă casa în care este stabilit acest domiciliu este a ei. Trib. Iași, *Dreptul* din 1903, No. 20 și Sirey, 1905. 4. pag. 24. Această soluție, deși admisă în mare parte de doctrina și jurisprudența franceză (cpr. Laurent, III, 258 și *Supplém.*, I, 724, pag. 496; Demolombe, IV, 457; Planiol, III, 624; Beudant, *Cours de dr. civil*, II, 412; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Divorce*, 1159 urm.; Pand. fr., *cod. c<sup>o</sup>*, 1861 urm.; Cas. fr. și C. Paris, Sirey, 92. 1. 68; D. P. 92. 1. 124; Pand. *Périod.* 93. 1. 75; D. P. 95. 2. 231; Sirey, 95. 2. 192, etc.), ni s'a părut însă inadmisibilă, mai ales în legea noastră, unde lipsește art. 878 din Pr. fr., pe care se întemeiază mai cu seamă acest sistem. Vezi în acest din urmă sens, C. Limoges, Sirey, 48. 2. 655; D. P. 49. 2. 46; Trib. regional super. din Colonia, Pand. *Périod.* 87. 5. 30; Nacu, I, 69, pag. 452. Vezi și observația critică ce am publicat asupra sentinței suscitată a trib. din Iași, în *Dreptul*, *loco cit.* Tot în acest din urmă sens s'a pronunțat mai în urmă tribun. Iași, revenind asupra primei sale jurisprudențe. Vezi *Dreptul* din 1910, No. 59, p. 474 (cu observ. noastră). Vezi și tom. II al Coment. noastre, pag. 129 urm. (ed. a 2-a).

Izgonirea bărbatului din imobilul femeii, după cererea ei. Controversă.

S'a mai decis, tot în aceeași ordine de idei, că o fe-

de ea sau de bărbat, înainte de separare<sup>(1)</sup>; să ieie cu chirie mobilele sau imobilele altuia<sup>(2)</sup>; să concedeze exploatarea unei păduri, dacă pădurea n'a fost privită de părți ca o parte a fondului<sup>(3)</sup>; să ieie sau să reînnoiască o ins-

Art. 66 bis  
Pr. civ.

mee măritată, care se găsește în proces de divorț cu bărbatul ei, nu poate, pe calea excepțională a ordonanței prezidențiale, prevăzută de art. 66 bis Pr. civ., să ceară izgonirea bărbatului din domiciliul ei, chiar dacă acest domiciliu ar fi stabilit într'o școală în care reclamanta ar fi directoare. Spre a se putea, în adevăr, hotări asupra unei cereri pe calea ordonanței prezidențiale, indicată de art. 66 bis Pr. civ., trebuie ca afacerea să fie de natură urgentă și să se urmărească păstrarea unui drept care s'ar păgubi prin întârziere, ceea ce în specie nu este. Această procedură utilă pentru interesul unei bune administrații a justiției, creată de leginitorul procedurii revizuite la 1900, fiind cu totul excepțională și, ca atare, de cea mai strictă interpretare, nu poate fi aplicată decât la cazurile anume indicate de textul suscitât, pentru că orice aplicare mai largă făcută în alte cazuri, care ar avea numai o analogie cu cele arătate de acest text, ar constitui un abuz, înființând o jurisdicție ordinară pe această cale excepțională pentru afaceri care, fără niciun pericol, ar putea fi hotărite conform procedurii ordinare. Vezi în acest sens ordonanța foarte bine motivată a primului preșident trib. Bacău (D. Ciuhodariu), *Dreptul* din 1915, No. 35, p. 278 urm. (cu observ. noastră).—*Contră*: C. Șt. Bossie, *Cr. judiciar* din 1915, No. 50, p. 411 urm.

Reducerea contractelor încheiate de femei pe un period mai lung de 5 ani.

- (1) Guillouard, *op. cit.*, III, 1182; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1500; T. Hue, IX, 277. — Dacă contractul de locațiune a fost încheiat de femei pe mai mult de cinci ani, el nu este, ei numai reducibil la cinci ani, după cererea femeii, moștenitorilor ei, sau a bărbatului. Guillouard, *op. cit.*, III, 1180; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1500; Laurent, XXII, 294; T. Hue, IX, 277. Vezi *suprà*, p. 281 și 493. — Femeea neseparată n'ar putea însă, fără autorizarea bărbatului, să închirieze un imobil pentru un timp cât de scurt, chiar în cursul procesului de divorț. C. Nancy, D. P. 97. 2. 436.
- (2) Guillouard, *Contrat de mariage*, III, 1183; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1500 bis; T. Hue, IX, 277, etc.
- (3) Trib. Prahova și C. București, *Dreptul* din 1882, No. 79 și 82. Vezi *suprà*, p. 307. — Această chestiune este însă îndoeinică, pentru că dreptul de exploatare a unei păduri se consideră, în genere, ca o vânzare. Baudry et Surville, *op. cit.*, III, 1500, p. 71. De aceea se refuză, în genere, femeii dreptul de a conceda unui terțiu, fără autorizarea bărbatului, fa-

cripție ipotecară; să opereze transcrierea unui act; să facă reparațiile de întreținere la imobilele sale; să urmărească și să primească veniturile ei. sub dare de chitanță<sup>(1)</sup>; să dispuc de veniturile ei după cum înțelege<sup>(2)</sup>, sub îndatorire însă de a contribui, după puterea mijloacelor sale și ale bărbatului, la cheltuelile casnice și la creșterea copiilor comuni (art. 1266), etc. Ea are deci nu numai administrația, dar și *folosința* acestei averi, după cum o are, conform art. 1285, în privința averii parafernale, folosință care până atunci aparțineă bărbatului (art. 1142 § 2 și 1243 § 1)<sup>(3)</sup>.

Ea poate, după teoria generalmente admisă, să urmărească în justiție și să primească capitalurile sale mobiliare, dând chitanță de primirea lor, deși minorul emancipat nu are acest drept (art. 428), pentrucă ea are *libera administrație* a avutului ei<sup>(4)</sup>.

Primirea unui  
capital mobili-  
liar.

cultatea de a extrage din imobilele sale minerale, piatră, fosfate, etc. T. Hue, IX, 277, *in fine*; Guillouard, *op. cit.*, III, 1185; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1500, pag. 71; C. Douai și Bordeaux, D. P. 73. 2. 92; Sirey, 79. 2. 293, etc.

(1) Guillouard, *op. cit.*, III, 1186; Thiry, III, 378; T. Hue, IX, 278. — Ea poate însă să lese pe bărbat să ieă veniturile înainte, după cum poate să confere acest drept unui mandatar străin. Guillouard, *op. și loco cit.* Puterile bărbatului sunt, în asemenea caz, revocabile, ca orice mandat în genere (art. 1552, 1<sup>o</sup>), el fiind obligat a dă socoteală femeii de fructele percepute (art. 1286, 1541). Guillouard, *op. cit.*, III, 1187, 1188; Laurent, XXII, 289 urm. — Femeea n'ar putea însă să renunțe în totul sau în parte, în favoarea bărbatului, la dreptul de administrație ce-i conferă legea. Laurent, XXII, 291.

(2) Guillouard, *Contrat de mariage*, tom. III, No. 1190; Thiry, III, 378, pag. 412, etc.

(3) Vezi *suprà*, p. 301 urm.

(4) Vezi *suprà*, p. 498, 499, nota 4. Cpr. Guillouard, *Contrat de mariage*, III, 1191; Rodière et Pont, *Idem*, III, 2189; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1502; Troplong, *Idem*, II, 1423; Odier, *Idem*, I, 398; Thiry, III, 378; Laurent, XXII, 295; Aubry et Rau, V, § 516, p. 403. text și nota 55; T. Hue, IX, 278, etc. — *Contrà*: Battur, *Communauté des biens entre époux*, II, 504 și 651. — Rămâne însă bine înțeles că femeea minoră nu va putea, în mod valid, primi capitalurile sale decât cu asistența bărbatului, în calitate de curator, sau,

Red. unei ipoteeci.

Ea poate să șteargă ipoteca, ce garantează creanța a cărei plată o primește <sup>(1)</sup>.

Convertirea titl. nominative. Controversă.

Ea poate, cel puțin după unii, să convertească în titluri la purtător, titlurile nominative de obligațiuni sau acțiuni industriale ce i-ar aparține, pentru că asemenea convertire nu întrece limitele unui act de administrație <sup>(2)</sup>.

Observ. felauzilor din contract.

Hotărîrea de separare nu scutește însă pe femeie, mai cu seamă în ceea ce privește primirea banilor dotați, de a observa clauzele cuprinse în contractul matrimonial <sup>(3)</sup>.

Cazul când separ. a fost numai parțială.

Dacă separația de patrimonii nu s'a pronunțat pentru întreaga avere dotală, ci numai pentru o sumă de bani, cealaltă avere mobilă constituită dotă, prețeluită în actul dotal, fără clauza că prețeluirea nu face vânzare, și asupra căreia nu s'a pronunțat separația de bunuri, poate fi urmărită de creditorii bărbatului, acea avere trecând în proprietatea lui <sup>(4)</sup>.

Disponerea cu titlu gratuit de averea mobilă. Controversă.

Venim acum la actele de înstrăinare. Femeea separată de bunuri, zice art. 1265, poate *dispune* de averea sa mobilă și chiar *a o înstrăina*. S'a susținut de unii că cuvântul *a dispune* s'ar referi la înstrăinările cu titlu gratuit, iar expresiunea *a înstrăina*, la înstrăinările cu titlu oneros; de unde s'a dedus că femeea separată de bunuri are capacitatea de a dispune cu titlu gratuit de averea sa mobilă, adevărat de a o dăruia <sup>(5)</sup>.

la caz de refuz din parte-i, eu aceea a justiției. Aubry et Rau, *loco supra cit.*, nota 55.

(1) Guillouard, Aubry et Rau, *loco supra cit.*; Laurent, XXII, 296; Demolombe, IV, 154, etc.

(2) Guillouard *op. cit.*, III, 1197; T. Hue, IX, 278; Laurent, XXII, 304; D. de Folleville, *op. cit.*, I, 431 *bis*; Cas. fr. Sirey, 76, 1. 344; D. P. 78. 1. 181. — *Contra*: Lyon-Caen, nota în Sirey, 69. 2. 321 urm. Cpr. Planiol, III, 1447, care observă că această facultate conferită femeii îi dă mijlocul de a dispune, de fapt, de valorile sale mobiliare, înstrăinându-le dela mână la mână. Vezi și Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Sépar. de biens*, 666 urm.

(3) T. Hue, *loco cit.* Cpr. Cas. fr. Sirey, 89. 1. 161.

(4) Cas. S-a II-a, Bult. 1911, p. 969.

(5) Vezi Taulier, *Théorie raisonnée du code civil*, V, p. 147; Delvincourt, *Cours de code civil*, II, 200, No. 5 (ed. din 1834); Guilhon, *Donations*, 125, etc.

Această soluție este însă, cu drept cuvânt, respinsă de majoritatea autorilor, în baza art. 199, care oprește pe femei de a dăruia averea sa parafernală, fără autorizarea bărbatului. Art. 1265 permite, cu drept, înstrăinarea averi mobiliare, însă vom vedea că aceasta se înțelege numai ca o consecință a dreptului de administrație: și o donație nu poate nici într'un caz fi considerată ca un act de administrație. Femecea n'ar putea deci dăruia, fără autorizarea bărbatului, nici sumele care provin din economiile sale <sup>(1)</sup>. Ea nu va putea, deci, face decât darurile și prezenturile obișnuite, care se fac la zile onomastice, la sărbători, etc. <sup>(2)</sup>.

Dar femeea separată de bunuri poate ea dispune, cu titlu oneros și într'un mod absolut, de averea sa mobilă, chiar dacă înstrăinarea n'ar fi cerută în interesul administrației averei sale? Această chestiune este controversată. O parte din doctrină, aplicând textul art. 1265 *ad litteram*, decide că art. 199 fiind modificat, în această privință, prin art. 1265, femeea separată de bunuri are într'un mod absolut capacitatea de a înstrăina averea sa mobilă, fără nicio autorizare <sup>(3)</sup>. Jurisprudența și «mare parte din doctrină» consideră însă, și cu drept cuvânt, înstrăinările mobiliare făcute

Instrăinările  
cu titlu oneros.

(1) Cpr. C. Paris, D. P. 52. 2. 22.

(2) Cpr. Planiol, III, 1454; T. Hue, VI, 86 și IX, 279; Thiry, III, 379; Arntz, III, 713; Odier, *Contrat de mariage*, I, 403; Guillaouard, *Idem*, III, 1193; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1498; Troplong, *Idem*, II, 1204 și 1420; Rodière et Pont, *Idem*, III, 2192; Laurent, XI, 153 și XXII, 307; Dutruc, *op. cit.*, 333; Colmet de Santerre, VI, 101 *bis* IV; Marcadé, III, 496 și V, art. 1449, No. III și IV; Aubry et Rau, V, § 516, p. 410, text și nota 79; Valette sur Prondhon, *Etat des personnes*, I, p. 463; Grenier, *Donations*, I, 109 și 111 (ed. Bayle-Mouillard din anul 1844); Demolombe, IV, 150 și XVIII, 444; C. Paris, Sirey, 51. 2. 337; D. P. 52. 2. 22; D. P. 74. 2. 224. Vezi și tom. IV, partea I-a, al Coment. noastre, p. 66 (ed. a 2-a).

(3) Thiry III, 379, *in fine*; Laurent, XXII, 301 urm.; Odier, *Contrat de mariage*, I, 404; Rodière et Pont, *Idem*, III, 2190, 2191; Aubry et Rau, V, § 516, p. 403, text și nota 56; T. Hue, IX, 279 urm.; Colmet de Santerre, VI, 101 *bis* III; Planiol, III, 1453; Vigie, III, 300; Seriziat, *Régime dotal*, 325, 326 și 339; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Séparation de biens*, 686 urm.; Trib. Paris, Sirey, 72. 2. 208, etc.

de femeea separată și neautorizată ea valide, numai întrucât sunt necesare administrațiunii averei sale <sup>(1)</sup>.

Acest sistem, zice Troplong <sup>(2)</sup>, este simplu, echitabil și moral: el împacă de minune dreptul comun și art. 199 C. civ. cu dispoziția art. 1265. Femeea nu va putea deci vinde mobilele sale corporale sau incorporale (*lex non distinguit*), decât în vederea și interesul actelor de administrație. Într'un cuvânt, înstrăinarea va fi validă de câteori va avea caracterul unui act de administrație înțeleaptă și normală. Rațiunea, pe deoparte, și art. 199 C. civ., pe de alta, se opun la înstrăinarea absolută a averii mobiliare a femeii fără nicio margină. Acestea ni se par adevăratele principii.

Critica legii.

Cu toate acestea, soluția codului este criticată din punct de vedere legislativ, de unii jurisconșulți, care ar voi ca femeea separată de bunuri să aibă o capacitate mai mare decât o are astăzi <sup>(3)</sup>.

(1) Vezi, în acest din urmă sens, Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1498; D. de Folleville, *Idem*, 430; Troplong, *Idem*, II, 1417 urm.; Guillouard, *Idem*, III, 1193, 1194; Massé-Vergé, IV, § 649, p. 145, nota 36; Marcadé, V, art. 1449, No. III; Demolombe, IV, 155; Drutue, *op. cit.*, 332 urm., p. 245 urm.; Cas. fr. D. P. 63. I. 41; Sirey, 63. I. 257; Sirey, 86. I. 97; D. P. 86. I. 294; C. Lyon, Aix, Paris, Alger, etc. *Pand. Périod.* 89. 2. 286; Sirey, 90. 2. 130; Sirey, 93. 2. 275, etc.—Aprecierea judecătorilor de fond este suverană, de câteori este vorba de a se determina dacă actul prin care femeea s'a obligat este sau nu un act de administrație. Dacă judecătorii de fond au examinat însă actul și i-au dat sau nu calificarea legală, Curtea de casație își exercită controlul său asupra acestei calificări. Baudry et Surville, *op. cit.*, III, 1499. Cpr. Cas. belg. Sirey, 1903. 4. 29; Cas. fr. Sirey, 94. I. 395; D. P. 94. I. 555, etc.

(2) Troplong, *Contrat de mariage*, II, 1418.

(3) Vezi Guillouard, *op. cit.*, III, 1195. — Un proiect de lege a și fost depus, în această privință, înaintea Senatului francez, în anul 1884, spre a se da femeii separate de bunuri o deplină capacitate; însă acest proiect a fost înlăturat în urma observațiilor Consiliului de Stat. Vezi Planiol, III, 1443.

Proiect de lege respins.

Ante-proiectul de revizuire al lui Laurent.

În Ante-proiectul de revizuire al lui Laurent, femeea separată de bunuri are folosința bunurilor sale; ea are dreptul de a le administra și de a dispune de ele, fără concursul bărbatului (art. 1491). Reforma este, după cât vedem, radicală și în concordanță cu principiile acestui Proiect, după

Din sistemul mai sus expus rezultă că femeia separată de bunuri n'ar putea, dacă nu este autorizată conform legii, să cumpere, chiar plătind pe șin, și nici chiar la mezat public, alte imobile în locul celor înstrăinate <sup>(1)</sup>. Ea n'ar putea să dobândească imobile sau chiar mobile, pentru o sumă care, față cu averea sa, ar depăși limitele unui act de administrație <sup>(2)</sup>.

Dobândirea  
de imobile.  
Controversă.

Ea n'ar putea să-și plaseze capitalurile sale într-o rentă viageră, pentrucă asemenea operație este un act prin care creditorul rentei își înstrăinează capitalul spre a-și mări venitul <sup>(3)</sup>.

Piasarea ca-  
pitalurilor în  
rente. Contro-  
versă.

Femeia nu poate, după cum știm, fără consimțământul bărbatului sau a justiției, să dăruiască nici imobilele, nici mobilele sale <sup>(4)</sup>.

Donațiune.

Ea nu poate, fără autorizarea bărbatului, să garanteze pe un terțiu, pentrucă fidejusiunea nu poate nici într'un caz fi considerată ca un act de administrație <sup>(5)</sup>.

Fidejusiune.

care puterea maritală și incapacitatea femeii măritate nu-și mai au ființa. Femeia separată rămâne deci capabilă, după cum eră și înainte de separație. Vezi Laurent, *Avant-projet de révision du code civil*, tom. V, p. 89 urm.

(1) Cas. rom. Bult. 1900, p. 1510 și *Cr. judiciar* din 1901, No. 11 (decizie la care am luat și noi parte ca consilier).

(2) Vezi Guillaud, *op. cit.*, III, 1194, *in fine*. Cpr. Cas. fr. D. P. 86. 1. 294; Sirey, 86. 1. 97 (cu nota lui Labbé *in sens contrar*). — Vezi însă Trib. Vannes, *Pond. Périod.* 89. 2. 250; Demolombe, IV, 157; Aubry et Rau, V, § 516, p. 404. — Nu se poate însă contesta în mod serios femeii, dreptul de a face să fructifice economiile sale. Vezi Planiol, III, 1459.

(3) Cpr. Guillaud, *op. cit.*, III, 1196; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1503; Demolombe, IV, 158; Dutruc, *op. cit.*, 345, p. 256. — *Contrà*, Laurent, XXII, 298; Troplong, *op. cit.*, II, 1422; Aubry et Rau, V, § 516, p. 404, nota 59; Planiol, III, 1459; Trib. Paris, D. P. 71. 3. 109; C. Paris, D. P. 93. 2. 256, etc.

(4) Vezi *suprà*, p. 502, 503. Vezi și Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1449, No. 57 urm. și 131 urm.

(5) Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1506; Guillaud, *Idem*, III, 1204 și *Cautionnement*, 936; Baudry et Wahl, *Cautionnement*, 936, p. 499 (ed. a 3-a); Laurent, XXII, 318; Dalloz, *op. cit.*, III, art. 1449. No. 115 urm.; C. Poitiers și Besançon, Sirey, 58. 2. 602; D. P. 59. 2. 72; D. P. 80. 2. 6; Sirey, 80. 2. 101. — Vezi însă deciziile citate și criticate de



Acceptarea  
unei dona-  
țiuni.  
Art. 199 C.  
civ.

Femeea separată de bunuri nu poate accepta o donațiune fără consimțământul bărbatului sau a justiției (art. 199), nu numai din cauza sarcinilor ce ar putea să cuprindă această liberalitate, dar mai cu seamă din cauza caracterului compromițător ce ar putea să aibă, din punctul de vedere moral, liberalitatea acceptată de ea <sup>(1)</sup>.

Legate.

Cele zise în privința donațiunilor sunt aplicabile, pentru identitate de motive, și legatelor particulare <sup>(2)</sup>.

Primirea unei  
succesiuni,  
etc.

Ea nu poate primi sau lepăda o succesiune, un legat universal sau eu titlu universal, fiindcă nu este vorba, în specie, de un act de administrație <sup>(3)</sup>.

Laurent (*loco supra cit.*). Vezi tom. X al Coment. noastre, p. 126.

(1) Guillouard, *Contrat de mariage*, III, 1205; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1506; D. de Folleville. *Idem*, 435, p. 493; T. Hue, IX, 284; Laurent, XXII, 316; Marcadé, V, art. 1449, No. III, p. 601; Aubry et Rau, V, § 516, p. 409, 410, etc.

(2) Vezi Baudry et Surville, *loco supra cit.*; Répert. Sirey, v° *Séparation de biens*, 717, etc.

(3) Baudry et Surville, *op. și loco cit.*; Guillouard, *Idem*, III, 1192; T. Hue, IX, 281, 284; Laurent, XXII, 315; Aubry et Rau, *loco supra cit.*; Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1449, No. 122 urm.

Inventarierea  
unei succe-  
siuni mobi-  
liare.

Femeea ar putea însă să procedă singură la inventarierea unei succesiuni mobiliare, acesta fiind un act pur conservator. Baudry et Surville, *loco cit.*; Guillouard, *Idem*, III, 1198; Dutruc, *op. cit.*, 342, p. 255; T. Hue, IX, 281; C. Orléans. D. P. 93. 2. 368.—Vezi însă Rolland de Villargues, Répert., v° *Inventaire*, 92.

Impărțeala  
unei succe-  
siuni mobi-  
liare. Contro-  
versă.

Cât pentru chestiunea de a se ști dacă femeea poate singură să procedă la împărțeala unei succesiuni mobiliare, ea este controversată. Vezi pentru afirmativă, Guillouard, *op. cit.*, III, 1198; Troplong, *Idem*, II, 1421; Aubry et Rau, V, § 516, p. 404; Colmet de Santerre, VI, 101 *bis* V; Duranton, VII, 128; Laurent, XXII, 305; Arntz, II, 1482; Thiry, II, 169, *in fine*; Chabot, *Succesions*, II, art. 818, No. 9, p. 250 (ed. Belost-Jolimont din 1839); iar pentru negativă, vezi Baudry et Surville, *op. și loco cit.*; Dutruc, *op. cit.*, 340 urm., p. 253 urm.; Labbé, Sirey, 1888, p. 1, coloana 2 (*Bullet. bibliographique*, dare de seamă a tom. III a Contractului de căsătorie al lui Guillouard). Cpr. și Planiol, III, 1448. Vezi tom. III, partea II-a, al Coment. noastre, pag. 476 (ed. a 2-a).

Ea nu se poate împrumută decât pentru trebuințele Imprumuturi. unui act de administrație <sup>(1)</sup>.

Ea nu poate, fără autorizare, să contracteze o societate cu un terțiu <sup>(2)</sup>; să facă tranzacții asupra drepturilor sale imobiliare (art. 1706) <sup>(3)</sup>; să facă un compromis, nici chiar asupra contestațiilor privitoare la drepturile sale mobiliare, fiindcă pentru aceasta trebuie să pledeze înaintea arbitrilor, și știm că ea nu poate stă în judecată fără autorizare <sup>(4)</sup>.

Societate.  
tranzacție,  
compromis,  
etc.

(1) Guillouard, *op. cit.*, III, 1206; T. Hue, IX, 281, 284; Planiol, III, 1458; Laurent, XXII, 317; Colmet de Santerre, VI, 101 *bis* X; Demolombe, IV, 164; C. Paris, D. P. 57. 2. 209; C. Caen, D. P. 45. 2. 110; Sirey, 45. 2. 301, etc.

(2) Guillouard, *op. cit.*, III, 1207 și *Société*, 34; Laurent, XXII, 319; T. Hue, IX, 284; Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1506; Baudry et Wahl, *Société*, 50; Lyon-Caen et Renault, *Tr. de dr. comm.*, I, 254. — Autorizarea de a face comerț n'ar înlocui pe acea specială de a contracta o societate. Baudry et Wahl, *loco cit.*; Massé, *Le droit commercial dans ses rapports avec le droit civil et le droit des gens*, II, 1121. (Cpr. art. 15 C. com.).

Femeea poate contracta o societate cu bărbatul ei? Vezi Societate. *supra*, p. 131, nota 2, și *infra*, rubrica: *Despre separația de* Controversă. *bunuri contractuală*, p. 533. Mai vezi asupra acestei chestiuni controversate, tom. IX al Coment. noastre, p. 477.

(3) Guillouard, *op. cit.*, III, 1208. — Ea poate însă să tranzigă în privința actelor sale de administrație. Planiol, III, 1455; Demolombe, IV, 159; Duranton, XVIII, 409; Troplong, *Transactions*, 51; Laurent, XXII, 306 și XXVIII, 337; Baudry et Wahl, *Transactions*, 1230; Marbeau, *Idem*, 94; Aubry et Rau, *loco supra cit.*, p. 404; Thiry, IV, 273; T. Hue, IX, 284 și XII, 291; Colmet de Santerre, tom. VI, 101 *bis* V și tom. VIII, 279 *bis* VI; Guillouard, *loco cit.* — Vezi însă Guillouard, *Transactions*, 49, care părăsind prima sa opinie, susținută în tom. III al Contractului de căsătorie, susține de astădată că femeea separată de bunuri nu poate să facă nicio tranzacție, nici chiar în privința bunurilor sale mobiliare. Mai vezi în acest din urmă sens, P. Pont, *Fetits contrats*, II, 515; Accarias, *Transactions*, 111, etc. Cpr. Dalloz, *op. cit.*, III, art. 1449, No. 168, 169. Vezi și tom. X al Coment. noastre, p. 199, 200, etc.

Tranzacțiile  
făcute de fe-  
mea în pri-  
vința actelor  
de admini-  
strație. Con-  
troversă.

(4) Cpr. Guillouard, *op. cit.*, III, 1209; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1507; Demolombe, IV, 160; Planiol, III, 1458; Laurent, XXII, 323; Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 410; T. Hue, IX, Compromis. Controversă.

Jocuri de  
bursă. etc.

Femecea nu poate jucă la Bursă<sup>(1)</sup>. Ea nu poate nici în-  
tr'un caz votă concordatul bărbatului său (art. 849 C. com.)<sup>(2)</sup>.

Ipot. legală.

Ea nu poate renunță la ipoteca sa legală (art. 1281,  
1760)<sup>(3)</sup>.

Angajament  
teatral.

Femecea, chiar separată de bunuri, nu poate contractă  
un angajament teatral fără autorizarea bărbatului<sup>(4)</sup>.

284.—*Contră*: Boitard, *Leçons de procédure civile*, II, 1178,  
p. 715 (ed. a 15-a). După acest din urmă autor, femecea sepa-  
rată ar putea, fără nicio autorizare, să facă un compromis  
asupra drepturilor sale mobiliare, pe care ea poate să le  
înstrăineze.

Femecea comerciantă ar putea însă face un compromis, fiind  
că are capacitatea de a se obliga și de a stă în judecată,  
fără nicio autorizare, pentru tot ce privește comerțul său  
(art. 16 C. com.). Boitard, *op. și loco supra cit.*, p. 714.

Femecea co-  
merciantă.  
Art. 16  
C. com.

(<sup>1</sup>) T. Hue, IX, 284; Planiol, III, 1458. Vezi Dalloz, *op. cit.*,  
III, art. 1449, No. 95 urm. A jucă la Bursă înseamnă, în  
adevăr, a speculă și a se obliga. Prin urmare, sumele plătite  
de o femece separată de bunuri, neautorizată pentru opera-  
țiuni de bursă, aceluia căruia ea dăduse mandat de a jucă  
în numele ei, sunt supuse repetiției. Cas. fr. D. P. 63. 1. 40;  
Sirey, 63. 1. 257.

Concordat.

(<sup>2</sup>) Această chestiune este însă controversată în Franța. Vezi  
Baudry et Surville, *op. cit.*, III, 1867. — Înainte de modifi-  
carea codului de comerț, prin legea din 1895, jurisprudența  
adunată pe femece a participă cu creanța ei dotală la delibe-  
rarea concordatului. Cpr. C. București. *Dreptul* din 1882,  
No. 85 și din 1889, No. 70 și 83; Cas. rom. Bult. 1890,  
p. 743; C. Galați, *Cr. judiciar* din 1903, No. 78 (cu observ.  
noastră). Principiul contrar a fost admis prin legea din 1895,  
pentru că femecea, după cum se exprimă expunerea de motive  
a acestei legi, e presupusă favorabilă falitului și pentru că,  
prin importanța creanței sale, ea poate uneori să determine  
majoritatea. Vezi I. Cezărescu și Em. Dan, *Codul de comerț  
cu noua lege a falimentelor*, nota asupra art. 849, p. 209.

(<sup>3</sup>) Cpr. Baudry et Surville, *op. cit.*, III, 1867, p. 659. Vezi  
*supra*, p. 359. Mai vezi *infra*, explic. art. 1281 și 1760 C. civil.

(<sup>4</sup>) Demolombe, IV, 165. Vezi tom. I al Coment. noastre,  
p. 752 (ed. a 2-a) și tom. IX, p. 580, nota 1.—În acest caz,  
autorizarea bărbatului nu poate fi înlocuită prin aceea a justi-  
ției, bărbatul fiind singur păzitorul ei și numelui său. Vezi Demolombe, IV, 248 *ter*; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Autorisation  
de femme mariée*, 334 urm.; Laurent, III, 135; T. Hue, II,  
263; Guillonard, *Louage*, II, 702; Constant, *Code des théâtres*,  
p. 262; Lecan et Paulmier, *Législ. et jurisprudence des théâtres*,

Neînlocuirea  
autorizării  
bărbatului  
prin aceea a  
justiției. Con-  
troversă.

Femeea separată de bunuri nu poate stă în judecată Starea în ju-  
nici ca reclamantă, nici ca pârâtă <sup>(1)</sup>, fără autorizarea băr- decată.

240; Aubry et Rau, V, § 472, p. 144; Beudant, *Cours de dr. civ. fr.*, I, 332, *in fine*, p. 463. — *Contră*: Baudry et Wahl, *Louage*, II, 1663 (ed. a 3-a); Baudry et Fourcade, *Personnes (Mariage)*, II, 2295; Trib. și C. Paris, D. P. 68. 2. 28; Sircy, 68. 2. 65; *Pand. Périod.* 94. 2. 56; Trib. Iași, *Dreptul* din 1897, No. 50 și *J. Clunet*, anul 1899, p. 196 urm. Vezi asupra acestei controversă, *Pand. fr.*, *v<sup>o</sup> Acteurs*, 93 urm. Vezi și observația ce am publicat în *Dreptul* din 1901, No. 37.

Aceeași soluție este admisibilă în privința operelor literare sau științifice ce femeea ar voi să publice; în privința expunerii operelor sale de artă; în privința examenelor ce ea ar voi să treacă ca medic, ca moașă, etc. Cpr. T. Hue, *loco cit.*; Delalande, *Revue pratique*, tom. 45, anul 1878, p. 192; Trib. Paris, Sirey, 87. 2. 117. Vezi *Pand. fr.*, *v<sup>o</sup> Mariage*, 2159 urm. și *v<sup>o</sup> Propriété litér., artistique et industrielle*, 372 urm. — În favoarea acestui sistem se poate, la noi, trage argument din art. 15 § 4 C. com., după care, de câteori este vorba de a se autoriza pe femeie de a face comerț, autorizarea bărbatului nu poate fi înlocuită prin aceea a justiției, *decât la caz de interdicția sau absența lui*. Legiuitorul comercial tace cu intenție asupra cazului când bărbatul refuză de a da autorizarea, eliminând § 3 de sub art. 13 din codul italian, după care justiția poate autoriza pe femeie, de câteori bărbatul refuză de a o autoriza. Din eliminarea acestui text rezultă că legiuitorul nostru a voit să facă pe bărbat stăpân, de câteori el este de față și se găsește în posibilitate de a-și manifesta consimțământul, asupra chestiunii de a se ști dacă femeea trebuie, sau nu, să fie autorizată a face comerț. Vezi *supră*, pag. 21, *ad notam*.

Opere literare, științifice, artistice, etc.

- (1) Această chestiune nu mai este astăzi controversată în codul nostru, deși art. 197 prevede ca femeea nu poate *porni* judecată. Este, în adevăr, astăzi obștește recunoscut că acest text cuprinde o traducere vicioasă a expresiunii franceze: *ester en jugement (stare in judicio)*. (Cpr. art. 1285). Vezi în acest sens, *Cas. rom. Bult.* 1872, p. 41; *Bult.* 1878, p. 202; *Dreptul* din 1879, No. 16; *Bult.* 1881, p. 155 și 428; *Dreptul* din 1881, No. 36; *Dreptul* din 1884, No. 7; *Bult.* 1888, p. 173 și 178; *Bult.* 1890, consid. dela p. 625; *Bult.* 1899, p. 1346; C. București, *Dreptul* din 1879, No. 26; Trib. Iași și Ilfov, *Dreptul* din 1883, No. 26; *Dreptul* din 1888, No. 71; Nacu, I, No. 166, p. 493, etc. — *Contră*: *Cas. rom. Bulet.* 1877 (S-a II-a), p. 386; *Dreptul* din 1878, No. 6; *Bult.* 1883, p. 850; *Dreptul* din 1884, No. 29; *Bult.* 1887, p. 598. Vezi și tom. I al *Coment. noastre*, p. 744 (ed. a 2-a).

Art. 197 C. civil.

batului sau a justiției, oricare ar fi natura acțiunii ce ea ar exercită: mobiliară sau imobiliară, și aceasta chiar atunci când această acțiune ar fi relativă la administrația bunurilor sale; pentrucă a pleda nu înseamnă a administra<sup>(1)</sup>.

Este adevărat că art. 197 din codul nostru, spre deosebire de cel francez, nu vorbește de femeia separată de bunuri, însă incapacitatea femeii rezultând din căsătorie,

Femeia separată de bunuri.

Dr. internațional în privința autorizării femeii măritate. Art. 2 C. civil.

Dispoziția legislativă, după care femeia măritată neautorizată nu poate stă în judecată, fiind absolută și atârând, ca toate legile relative la starea și capacitatea persoanelor, de statutul personal, urmărește pe femeia măritată română și în străinătate (art. 2, *in medio* C. civil): de unde rezultă că o hotărîre străină, pronunțată în contra unei femei române, care a stat în judecată într-o țară străină (în specie în Anglia), fără a fi autorizată, nu poate fi investită cu formula executorie de judecătoria români. Vezi *suprà*, p. 22, *ad notam*, *in fine* și *infra*, pag. 633.

Propunerea lipsei de autorizare pentru prima oară înaintea Curții de casație.

Autorizarea prescrisă femeilor măritate, fiind de ordine publică, lipsa unei asemenea autorizări poate fi propusă de cei în drept, adică de femeie, de bărbat sau de moștenitorii lor (art. 207 C. civil), niciodată însă de adversarul femeii (C. Besançon, D. P. 91. 2. 201), în orice stare a procesului, și chiar pentru prima oară înaintea Curții de Casație. Cas. fr. Sirey, 89. 1. 425; D. P. 94. 1. 248; Sirey, 94. 1. 237; Cas. rom. Bult. 1875. p. 154 și 163; Bult. 1876, p. 132; Bult. 1888. p. 173 și 178. Bult. 1899, p. 1347; Bult. 1909, p. 307; Dreptul din 1909, No. 30 și Cr. judiciar din acelaș an, No. 41; Guillouard, *Contrat de mariage*, III, 1210, *in fine*; Beudant, *Cours de droit civil*, I, 340, p. 474; T. Hoc, II, 243, 277; Planiol, I, 993; Dutruc, *op. cit.*, 358, p. 262. — *Contrà*: Cas. rom. Bult. 1877. p. 56; Bult. 1883, p. 1172, etc. Vezi tom. I al Coment. noastre, p. 746 (ed. a 2-a).

Propunerea din oficiu. Controversă.

Lipsa autorizării, de care are nevoie femeia măritată spre a putea stă în judecată, fie ca reclamantă, fie ca pârîtă, nu poate însă fi propusă de judecători din oficiu. Cas. fr. D. P. 98. 1. 305. Cpr. Planiol, I, 993, *in fine*. — *Contrà*: Cas. rom. S-a I-a, Bult. 1875, p. 156 și 164. Vezi tom. I suscitată, p. 746.

Pr. civ. germană. Art. 52.

(<sup>1</sup>) Art. 52 (51 vechiu) din Pr. civ. germană dispune, din contra, că capacitatea de a sta în judecată nu este restrânsă prin calitatea de femeie măritată. „*Die Prozessfähigkeit einer Frau wird dadurch, dass sie Ehefrau ist, nicht beschränkt*“. Vezi tom. I suscitată, p. 740, nota 3 și nota 2 de la p. 743, 744 (ed. a 2-a). Mai vezi *infra*, p. 635, nota 1.

Art. 16 C. com.

Accastă capacitate n'o are, la noi, decât femeia comerțiantă (art. 16 C. com.).

autorizarea bărbatului sau a justiției se cere pentru fiecare femeie măritată în genere, puțin importă regimul sub care soții sunt căsătoriți<sup>(1)</sup>.

Femeea are nevoie de autorizare, spre a putea stă în judecată, chiar atunci când s'ar urmări imobilul său ipotecat; căci autorizarea ce bărbatul a dat soției sale spre a-și ipoteca imobilul, nu implică și pe aceea de a stă în judecată pentru înstrăinarea acestui imobil<sup>(2)</sup>.

Femeea separată de bunuri poate să se oblige fără autorizarea bărbatului sau a justiției? Vechea jurisprudență a Curței de casație din Franța permitea altădată femeii de a se obliga sub orice titlu, până la concurența averii sale mobiliare<sup>(3)</sup>; ceea ce la prima vedere ar părea logic. În adevăr, femeea putând să dispue de mobilele sale printr'o înstrăinare directă, de ce n'ar putea să dispue de ele indirect, prin obligațiile sale? Acest raționament este însă departe de a fi logic; căci înstrăinarea indirectă, consimțită prin obligațiile femeii, este mai periculoasă, de oarece debitorul nu-și dă seamă, în momentul contractării, de consecințele obligației sale. De aceea, Curtea de casație din Franța, în dorința de a apăra pe femei, și-a schimbat jurisprudența,

Urmărirea imobilului ipotecat.

Dreptul femeii separate de a se obliga fără autorizare. Contraversă.

(1) Cpr. Cas. rom., Secții-unite, Bult. 1888, p. 178; Cas. fr. D. P. 45. 1. 33; Sirey, 45. 1. 45; Thiry, III, 381; Baudry et Surville, *op. cit.*, III, 1507; Guillouard, *Idem*, III, 1202, 1209, 1210; Laurent, XXII, 322; T. Hue, II, 242 și IX, 278; Planiol, III, 1460; Dutruc, *op. cit.*, 357, pag. 261; Boudant, *Cours de droit civil*, I, p. 455; Aubry et Rau, V, § 516, p. 410; Baudry et Fourcade, *Personnes*, II, 2183; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Sépar. de biens*, 732 urm. Vezi și tom. I al Coment. noastre, p. 745 (ed. a 2-a). — *Contră*: Cas. rom. Bult. 1878, p. 353.

(2) Cas. rom. Bult. 1899, p. 1347. Bult. S-a II, 1881, p. 156 și *Dreptul* din 1881, No. 36. — În urmărirea silită, femeea măritată se consideră însă ca autorizată, când se comunică bărbatului toate actele de procedură. Cas. rom. Bult. S-a II-a, 1882, p. 839 și *Dreptul* din 1882, No. 63; Bult. 1894, p. 617 și *Cr. judiciar* din 1894, No. 29. Vezi *supra*, p. 296. Mai vezi tom. I al Coment. noastre, p. 745, nota 2 și tom. X, p. 759, nota 1.

(3) Vezi Répert. Dalloz, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 1971, pag. 412 *ad notam*; Sirey, *Recueil général des lois et des arrêts*, Seria I, tom. VI (anii 1819—1821), 1. p. 74, coloana 2.

Comunicarea bărbatului a actelor de urmărire îndreptate contra femeii.

punând, de astădată, în principiu că dreptul de a înstrăina nu atrage pe acel de a se obliga, și că femeea nu se poate obliga decât în limitele administrației averei sale<sup>(1)</sup>; de unde rezultă că obligațiile contractate în afară de administrația sa nu pot fi executate nici chiar asupra mobilelor sale, pe care ea poate să le înstrăineze în mod direct, nu însă și indirect prin obligații nevalide<sup>(2)</sup>.

Cazul când femeea separată s'a obligat în mod valid, în vederea administrației averei sale. Contraversă.

De câteori însă femeea s'a obligat în mod valid, în vederea administrației averei sale, ea este obligată, ca orice debitor ordinar, cel puțin după majoritatea autorilor, *asupra tuturor bunurilor sale*, iar nu numai asupra mobilelor sale; de oarece creditorul ei are drept gagiu întregul ei patrimoniu, *chiar și imobilele sale* (art. 1718), cu toate că ea nu poate să dispue de ele. Alceva este, în adevăr, a se obliga, și alceva a dispune de averea sa<sup>(3)</sup>.

Înstrăinarea imobilelor.

Până acum ne-am ocupat despre averea mobilă a femeii separată de bunuri, precum și despre actele ce ea poate sau nu poate face. Încât privește imobilele sale, ea nu le poate înstrăina, nici chiar cu titlu oneros, decât cu

— BCU - Cluj / Central University Library Cluj

- (<sup>1</sup>) Vezi deciziile citate în Répert. Dalloz, *loco supra cit.*, No. 1971 și autorii citați în Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1449, No. 110. Mai vezi T. Hue, IX, 281, etc.
- (<sup>2</sup>) Cpr. Thiry, III, 382; D. de Folleville, *op. cit.*, 439, 439 bis, p. 496 urm.; Demolombe, IV, 163 urm., etc.
- (<sup>3</sup>) Vezi, în acest sens, Planiol, II, 183 și III, 1457; Mourlon, I, 767; Thiry, III, 383; Colmet de Santerre, VI, 101 bis XII; Demolombe, IV, 161; Laurent, XXII, 314 și XXIX, 268; T. Hue, IX, 281 și XIII, 8; Aubry et Rau, V, § 516, p. 409, text și nota 78 (care revin asupra primei lor opinii); Vigié, III, 303; Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 256; P. Pont, *Idem*, I, 16; Guillouard, *Idem*, I, 142 și *Contrat de mariage*, III, 1199; Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 2193; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1505; D. de Folleville, *Idem*, 437 bis, p. 496; Bellot des Minières, *Idem*, II, p. 153 și III, p. 374 (ed. din 1824), etc. Vezi tom. I al Coment. noastre, p. 756 și tom. X, p. 341, text și nota 1.— *Contră.*: Marcadé, V, art. 1449, No. III, p. 602, 603; Odier, *Contrat de mariage*, I, 413; Massol, *Séparation de corps*, p. 305, No. 20 (ed. a 2-a, 1875); Massé-Vergé, IV, § 649, p. 150; Zachariae, *Handbuch des fr. Civilrechts*, III, § 508, p. 425 (ed. Crome), etc. Vezi asupra acestei controverse, Mourlon, *Examen critique et pratique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, I, No. 6, pag. 7 urm. (ed. din 1855).

autorizarea bărbatului sau a justiției<sup>(1)</sup>. Acest punct este neîndoelnic, art. 1165 fiind expres în această privință.

Ea nu le poate grevă de ipotecă sau servituți, decât tot cu această autorizare, fiindcă asemenea sarcini constituiesc o înstrăinare parțială<sup>(2)</sup>. Ipoteci, servituți, etc.

Ea nu poate, fără autorizare, să constituie asupra unuia din imobilele sale o antichreză, pentru că antichreza este o adevărată dezmembrare a proprietății, din cauza dreptului de retenție ce ea conferă (art. 1700)<sup>(3)</sup>. Const. unei antichreze.

Cât timp femeia nu este separată de bunuri, bărbatul este administratorul averii dotale (art. 1242). De câteori se Art. 1267.

(1) Prin excepție însă, femeia comerciantă poate, în interesul comerțului său, să înstrăineze și să ipotecăze bunurile ei, în baza autorizării generale ce are de a face comerț. Bunurile dotale nu pot însă fi ipotecate sau înstrăinate, decât în cazurile și după formele prevăzute de codul civil (art. 16 C. com.). C. com.  
Art. 16.

(2) Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1498; Guillouard, *Idem*, III, 1203; D. de Folleville, *Idem*, 438; Dalloz, *op. cit.*, III, art. 1449, No. 133, etc.

(3) Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1498; Guillouard, *Idem*, III, 1203 și *Nantissement*, 254; Troplong, *Nantissement*, 519 și *Contrat de mariage*, II, 1420, *in fine*; Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 2104; Baudry et Loynes, *Nantissement, privil. et hypothèques*, I, 172; Dutruc, *op. cit.*, 346, p. 257; Aubry et Rau, IV, § 437, p. 715 (ed. a 4-a); P. Pont, *Petits contrats*, II, 1224; Laurent, XXVIII, 533; F. Herman, *Code civil annoté*, IV, art. 2085, No. 6; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Antichrèse*, 43; Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1449, No. 136, etc. Vezi și tom. X al Coment. noastre, p. 299. — Vezi însă, în sens contrar, C. Rouen, Sirey, 77. 2. 241; Répert. Dalloz, *Supplément*, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 715, nota 2 (decizie criticată de autori).

S'a decis, în consecință, că imobilul dotal nu poate face obiectul unui contract de antichreză, acest contract constituind un adevărat act de dispoziție. Vezi C. Paris, D. P. 1903. 2. 96; *Pand. Périod.* 1903. 2. 261 și *suprà*, p. 331, nota 3. Vezi și tom. X al Coment. noastre, p. 299. Imobil. dotal nu poate face obiectul unei antichreze.

Tot pentru aceleași motive trebuie să decidem, că nici pământurile rurale ale sătenilor nu pot fi date în antichreză. Vezi în acest sens Trib. Râmnic-Sărat, *Dreptul* din 1915, No. 58, pag. 458 urm. (cu observ. noastră) și alte autorități citate în tom. X al Coment. noastre, pag. 302, nota 2. — *Contrà*: Cas. rom. Bult. 1910, pag. 716 și *Dreptul* din 1910, No. 48, pag. 384 (cu observ. noastră critică). Pământurile rurale nu pot fi date în antichreză. Controversă.



vinde unul din imobilele femeii, în cazurile în care înstrăinarea imobilelor dotale este permisă, bărbatul primind prețul vânzării, este obligat să facă întrebuințarea lui. În urma separării de bunuri însă, femeia putând să primească capitaluri mobiliare, poate să primească prețul vânzării și să-l întrebuințeze după cum crede de cuviință. Bărbatul n'ar fi trebuit, deci, să fie, în asemenea caz, responsabil. Cu toate acestea, art. 1267 îl declară responsabil de lipsa de întrebuințare în anumite cazuri. Iată, în adevăr, cum se exprimă acest text:

**Art. 1267.** — În caz de separațiune de patrimonii, bărbatul nu este răspunzător pentru întrebuințarea ce ar putea face femeia cu prețul imobilului său înstrăinat prin autorizațiunea judecăței, afară numai dacă a luat parte la contract, sau este probat că prețul a fost primit de dânsul, sau s'a întrebuințat în folosul său.

Dacă însă, vânzarea imobilului femeii s'a făcut cu consimțământul său, ori numai în prezența sa<sup>(1)</sup>, el este răspunzător de neîntrebuințarea prețului, dar nu răspunde niciodată de utilitatea întrebuințării lui. (Art. 1265 C. civ. art. Art. 1450 C. fr.)

Cazurile când bărbatul răspunde de lipsa de întrebuințare.

Bărbatul nu este, în principiu, responsabil de lipsa întrebuințării prețului provenit din vânzarea unui imobil a femeii, dacă el a refuzat de a autoriza vânzarea. El devine însă responsabil: 1<sup>o</sup> când a luat parte la contract; 2<sup>o</sup> când se dovedește că a primit prețul vânzării; 3<sup>o</sup> sau că acest preț a fost întrebuințat în folosul său propriu.

Bărbatul răspunde de lipsa de întrebuințare, când el a autorizat vânzarea sau când vânzarea, fără a fi autorizată de el, s'a făcut în prezența lui.

Câteva cuvinte numai asupra fiecărei din aceste două ipoteze.

Cazul când bărbatul n'a autorizat vânzarea.

*Prima ipoteză.* — *Bărbatul n'a autorizat vânzarea.* În caz când vânzarea a fost autorizată de justiție, bărbatul nu devine, după cum știm, responsabil decât în două cazuri

Dooseb. de redacție de C. francez.

(1) După textul corespunzător fr. (art. 1450 § 2), bărbatul răspunde de lipsa de întrebuințare, dacă vânzarea a avut loc în prezența sa, și cu consimțământul său (*en sa présence et de son consentement*). Textul nostru declară pe bărbat responsabil dacă vânzarea s'a făcut cu consimțământul lui, *ori numai în prezența sa*. Vezi *infra*, p. 516 consecințele acestei schimbări de redacție.

excepționale: când el a luat parte la vânzare, sau când a primit prețul ori s'a folosit de el.

Pentru ce bărbatul este responsabil când a luat parte la vânzare? Marcadé, zice că, în asemenea caz, el este presupus a fi primit prețul<sup>(1)</sup>. Unde este însă legea care edictează o asemenea prezumție? Nicăieri. Bărbatul este deci responsabil, în asemenea caz, pentrucă el intervine în administrația femeii; de unde rezultă că bărbatul nu s'ar putea scuti de responsabilitate, cerând a dovedi că prețul vânzării a fost primit de femeie, ei va trebui să dovedească că prețul a fost în realitate întrebuințat, plătindu-se, de exemplu, niște datorii ale femeii, etc.<sup>(2)</sup>

Cazul când bărbatul a luat parte la vânzare.

În caz când bărbatul a primit prețul vânzării, el trebuie să facă întrebuințarea, și dacă n'o face de sigur că este în culpă și, prin urmare, responsabil.

Primirea prețului de bărbat.

Acei care pretind că bărbatul a primit prețul, trebuie să dovedească alegațiunea lor (art. 1169). Proba poate fi făcută, atât din partea femeii sau a moștenitorilor ei, cât și din partea terților, prin orice dovadă; prin urmare, chiar prin prezumții și martori<sup>(3)</sup>.

Art. 1169.

Cât pentru cazul când prețul ar fi folosit bărbatului, responsabilitatea lui nu este decât consecința marelui principiu, că nimene nu se poate înavuți în detrimentul altuia<sup>(4)</sup>.

Cazul când prețului folosit bărbatului.

*A doua ipoteză. — Bărbatul a autorizat vânzarea.* În asemenea caz, el este responsabil de lipsa de întrebuințare, chiar dacă n'a fost față la vânzare, destul este ca el s'o

Cazul când bărbatul a autorizat vânzarea.

(1) Marcadé, V, art. 1450, No. 1, p. 605. Cpr. Mourlon, III, 199; Guillouard, *Contrat de mariage*, III, 1212, p. 150; Arntz, III, 714, etc.

(2) T. Hue, IX, 284, p. 335; Laurent, XXII, 332; Aubry et Ran, V, § 516, p. 406, 407, text și nota 73; Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 2206, 2207; Troplong, *Idem*, II, 1451; Guillouard, *Idem*, III, 1213, etc.—*Contra*: Marcadé, V, art. 1450, No. I și II; Benech, *De l'emploi et du remploi de la dot*, 148, p. 393; Dutruc, *op. cit.*, 390, p. 279, etc.

(3) Guillouard, *op. cit.*, III, 1214; Rodière et Pont, *Idem*, III, 2212; Aubry et Ran, V, § 516, pag. 407, text și nota 74; Jouitou, *Régime dotal*, II, 622; Laurent, XXII, 327, etc.

(4) Cpr. L. 206, Dig., *De diversis regulis juris antiqui*, 50, 17; L. 14, Dig., *De conditione indebiti*, 12, 6. Vezi și art. 549 în fine din codul Calimach.

fi autorizat. Această chestiune, foarte controversată în Franța, nu mai poate fi supusă discuției la noi, unde textul nostru nu mai prezintă aceste două condiții în mod cumulativ, după cum le prezintă textul francez, și după cum am observat *suprà*, p. 514, nota 1 <sup>(1)</sup>. Această soluție este admisă de majoritatea autorilor chiar în Franța <sup>(2)</sup>, și eră admisă și în vechiul drept francez <sup>(3)</sup>.

Ea este singură rațională, fiindcă bărbatul n'ar avea decât să se sustragă dela vânzare, pentru a se pune la adăpost dela orice responsabilitate.

Punerea bărbatului la adăpost de orice responsabilitate.

Bărbatul, care autoriză vânzarea, poate să pue responsabilitatea sa la adăpost, impunând cumpărătorului întrebuițarea prețului. Aceeași obligație poate fi impusă și de tribunal, când el autoriză vânzarea în locul bărbatului. Cumpărătorul este, în asemenea caz, responsabil de lipsa de întrebuițare, această întrebuițare fiind o condiție a înstrăinării <sup>(4)</sup>.

Bărbatul mai poate pune responsabilitatea sa la adăpost, oprind plata prețului în mâinile cumpărătorului <sup>(5)</sup>.

Neresponsabilitatea bărbatului de utilitatea întrebuițării.

În diferitele cazuri în care bărbatul este responsabil de lipsa de întrebuițare, el nu răspunde de utilitatea întrebuițării (art. 1267, *in fine*). Datoria bărbatului este, în adevăr, de a lumina pe femeu asupra întrebuițării banilor; el nu poate însă s'o împiedice de a face o întrebuițare rea, pentrucă nu poate să intervie în administrația femeii.

(1) Este de observat că legiuitorul nostru n'a admis de astădată părerea lui Marcadé (V, art. 1450, No. 1, p. 605); căci, după acest din urmă autor, bărbatul n'ar fi responsabil, dacă vânzarea n'ar fi avut loc în prezența lui, cu toatecă ar fi autorizat-o. Vezi și Planiol, III, 1462, *in fine*.

(2) Vezi Guillouard, *op. cit.*, III, 1212; Rodière et Pont, *Idem*, III, 2207; Troplong, *Idem*, II, 1447; Aubry et Rau, V, § 516, p. 406, nota 72; Colmet de Santerre, VI, 102 bis III; Benech, *op. cit.*, 145, p. 363 urm. (ed. din 1847).

(3) Vezi Pothier, *Tr. de la communauté*, VII, 605, p. 316, 317 (ed. Bugnet).

(4) Guillouard, *op. cit.*, III, 1217; Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 408.

(5) Pothier, *op. cit.*, VII, 605; Guillouard, *op. cit.*, III, 1217, *in fine*; Rodière et Pont, *Idem*, III, 2216, *in fine*; Benech, *op. cit.*, 148, *in fine*, p. 393.—Vezi însă Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1528.

El n'ar fi responsabil de utilitatea întrebuintărei, decât dacă ar fi făcut-o singur și fără niciun mandat din partea femeii. In asemenea caz, el n'ar răspunde ca bărbat, ci ca *negotiorum gestor* <sup>(1)</sup>. Cazurile când el răspunde de utilitatea întrebuintărei.

Deși art. 1267 nu vorbește decât de vânzarea imobilelor, totuși se decide, în genere, că responsabilitatea bărbatului ar avea loc, pentru identitate de motive, și atunci când el ar interveni la o vânzare mobilă sau ar autoriza-o, cu toată n'ar fi relativă la acte de administrație <sup>(2)</sup>. (Vezi *suprà*, p. 503).

În fine, pentru a termina cu art. 1267, vom observa că acest text se aplică atât în caz de separație contractuală, cât și în caz de parafernălități: căci femeia separată prin convenția matrimonială, ca și aceea care are avere parafernă, nu este mai puțin supusă înrăuirii bărbatului decât aceea separată judecătorește <sup>(3)</sup>. (Vezi *infra*, p. 533). Și apoi, femeia care are avere parafernă, este ea și cum ar fi separată de bunuri, cu această deosebire că parafernălitățile este opera contractului, pe când separația de bunuri este opera justiției.

Vânzare mobilă. Controversă.  
Aplicarea art. 1267 la separ. contractuală și la parafernălități. Controversă.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

(1) Guillouard, *op. cit.*, III, 1215; Troplong, *Idem*, II, 1453; Aubry et Rau, V, § 516, p. 407; Benech, *op. cit.*, 148, p. 394; T. Hue, IX, 284, *in fine*; Duranton, XIV, 429, etc.

(2) Guillouard, *op. cit.*, III, 1216; Rodière et Pont, *Idem*, 2214; T. Hue, IX, 284, *in fine*, p. 335, 336; Jouitou, *op. cit.*, II, 620. — *Contrà*: Dutruc, *op. cit.*, 397, p. 281.

(3) Marcadé, V, art. 1450, *loco cit.*, No. III, p. 607, și VI, art. 1538, No. I; Arntz, III, 714, *in fine*; Benech, *op. cit.*, 146, p. 390; Troplong, *op. cit.*, II, 1459, 1460 și III, 2295; Guillouard, *Idem*, III, 1675 și IV, 2177; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1480, *in fine* și 1529; Rodière et Pont, *Idem*, III, 2010, 2015; Laurent, XXIII, 446; Thiry, III, 505; T. Hue, IX, 403, *in fine* și 504, *in fine*; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot.*, 3068 urm.; Aubry et Rau, V, § 532, p. 519 și § 541, p. 640; Planiol, III, 1666; Cas. fr. Sirey, 52. 1. 401; Sirey, 53. 1. 351; C. Riou, D. P. 66. 2. 140; Sirey, 66. 2. 341. — *Contrà*: Benoit, *Tr. des biens paraphernaux*, 238; Seriziat, *Régime dotal*, 347, p. 458; Odier, *Contrat de mariage*, II, 988 și III, 1472; Fuzier-Herman, *Revue pratique*, anul 1874, tom. 38, p. 533; Jouitou, *Régime dotal*, II, 617 și 623. Vezi asupra acestei controverse, Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 11680 urm.; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot.*, 3068 urm.; Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1450, No. 37 urm. și art. 1576, No. 31 urm., etc.

## Contribuirea femeii separate de bunuri la sarcinile căsătoriei.

**Art. 1266.** — După separațiunea patrimoniilor, femeia este datoare să contribuie, după puterea mijloacelor sale și ale bărbatului, la sarcinile casei și la creșterea copiilor comuni. Ea este datoare să întâmpine aceste sarcini în totul numai cu al său, dacă bărbatului nu i-a mai rămas nimic. (Art. 185, 194, 1265, 1270, 1284 C. civil. Art. 1448 C. fr.)

Contribuirea  
femeii sepa-  
rate la sarci-  
nile căsăto-  
riei.

Separația de patrimonii lăsând să subziste legătura căsătoriei și sarcinile care decurg din ea, legea obligă pe femeie a contribui la aceste sarcini, după puterea mijloacelor ei și ale bărbatului. Dacă bărbatul nu mai are nimic, ea este datoare să întâmpine sarcinile căsătorești în totul numai cu averea sa <sup>(1)</sup>, suportând, de exemplu, toate cheltuielile relative la o locuință comună <sup>(2)</sup>. Aceasta nu este decât o consecință a art. 194, după care soții își datoresc unul altuia sprijin și ajutor.

Neaplic. în  
specie a  
art. 1284  
C. civil.

Judecătorii chemați a se pronunța asupra separației de patrimonii, vor statuă, deci, *ex æquo et bono* și asupra porțiunii contributive a femeii, după împrejurările fiecărei cauze, art. 1284 nefiind aplicabil în specie <sup>(3)</sup>.

Caracterul  
provizor al  
hotărârilor.

Hotărârile intervenite în asemenea materie, ca și cele date în privința pensiilor alimentare <sup>(4)</sup>, având un caracter

Dreptul fe-  
meii de a  
sustrage dela  
urmăr. credi-  
torilor bărba-  
tului hainele  
și rufele co-  
piilor minori.

(1) De câteori femeia separată este însărcinată cu întreținerea trebuințelor casnice, din cauza ruinei bărbatului, ea poate să revendice și să sustragă dela urmărirea creditorilor lui, hainele și rufele copiilor minori. Jurisprudența și doctrina îi conferă acest drept, fiindcă la caz de perirea lor, ea trebuie să le înlocuiască. Guillouard, *Contrat de mariage*, III, 1225; Baudry et Surville, *Idem*, III, p. 45, nota 2 (ed. a 3-a); C. Caen, Sirey, 51. 2. 719; D. P. 52. 2. 183. Mai vezi Cas. fr. D. P. 1903. 1. 465.

(2) Baudry et Surville, *op. cit.*, III, 1486.

(3) Cpr. Cas. fr. D. P. 51. 1. 272; Sirey, 51. 1. 509, etc.

Necontribui-  
rea femeii la  
sarcinile că-  
sătoriei.

Soții pot însă să convie că unul din ei, de exemplu, bărbatul, dacă are mijloace suficiente, va suferi singur sarcinile căsătoriei, femeia necontribuind cu nimic la aceste sarcini. Planiol, III, 1432, *in fine*; C. Metz, Sirey, 59. 2. 49; D. P. 59. 2. 130. Vezi *infra*, p. 534, nota 1 și p. 641.

(4) Vezi tom. V al Coment. noastre, p. 306, nota 1, și tom. VII, p. 491. Vezi și *infra*, pag. 643.

provizor, nu au autoritatea lucrului judecat, și pot fi modificate, dacă a intervenit o schimbare fie în averea personală a femeii, fie în aceea a soțului ei<sup>(1)</sup>.

Se întâmplă uneori ca bărbatul să nu aibă mijloace suficiente pentru creșterea și educarea copiilor. În asemenea caz sarcina întreagă apasă asupra femeii, chiar pentru perioada anterioară cererii de separare, fiindcă este vorba de o datorie personală fiecăruia din soți, născută din faptul căsătoriei<sup>(2)</sup>.

Cât pentru chestiunea de a se ști, dacă femeia dărește sau nu cheltuelile necesare la întreținerea casei, pentru timpul anterior separării, ea se decide în genere în Franța în sens negativ, fiindcă ar fi vorba în specie de o datorie a comunității, de care femeia ar fi scutită prin efectul renunțării sale<sup>(3)</sup>.

Știm că, după art. 1266 C. civ., femeia separată este obligată, față de bărbatul ei, de a contribui la cheltuelile casnice și a creșterii copiilor și, la nevoie, chiar de a suferi singură aceste cheltueli. Se naște însă întrebarea: femeia trebuie să verse sumele necesare în mâinile bărbatului, sau terții creditori au acțiune contra ei? Chestiunea este viu discutată. După un sistem, bărbatul poate să ceară ca femeia să verse în mâinile lui sumele necesare la întâmpinarea chel-

Cazul când bărbatul nu are mijloace suficiente.

Timpul anterior separării.

Remiterea sumelor contribuțiilor ale femeii în mâinile bărbatului. Controlversă.

(1) Baudry et Surville, *op. cit.*, III, 1485; Guillonard, *Idem*, III, 1219; Rodière et Pont, *Idem*, III, 2182; Planiol, III, 1439; Laurent, XXII, 278; Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1448, No. 11, etc. Vezi și *infra*, p. 643.

(2) Cas. rom. Bult. 1890, p. 781; C. Agen, D. P. 51. 2. 228; Sirey, 52. 2. 18; Planiol, III, 1434; T. Hue, II, 199 și IX, 276; Laurent, XXII, 278, 279; Guillonard, *Contrat de mariage*, III, 1220; Dutruc, *op. cit.*, 302; Aubry et Rau, V, § 516, p. 404, nota 61; Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1448, No. 29. — Vezi însă C. Galați, *Dreptul* din 1890, No. 52, p. 418; Baudry et Surville, *op. cit.*, III, 1491.

În caz de trimeterea copiilor în străinătate la studii, cheltuelile de creștere cuprind și pe acele necesare pentru căutarea sănătății lor, la caz de boală (*valetudinis impendia*). Cas. rom. și Trib. Ilfov, Bult. 1881, p. 172 și *Dreptul* din 1882, No. 29, pag. 237.

(3) Planiol, III, 1434; Guillonard, *Contrat de mariage*, III, 1221; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1486, *in fine*; T. Hue, IX, 276, etc.

Căutarea sănătății copiilor.

tuelilor casnice, fără ca el să poată însă pretinde vreo siguranță dela dânsa. Bărbatul primind sumele contributorii ale femeii, le va întrebuița la destinația lor: iar dacă femeea refuză de a le plăti, el va putea urmări averea ei<sup>(1)</sup>.

Unii ar voi chiar ca bărbatul să poată fi împuternicit de justiție a primi direct o parte din veniturile femeii, sau a administră totul ori parte din bunurile ei, dacă ea refuză de a plăti partea ei contributorie<sup>(2)</sup>. Unde este însă legea care împuternicește pe un creditor a-și însuși averea debitorului său?<sup>(3)</sup>.

După un alt sistem, se susține că terții creditori au acțiune directă contra femeii și că ea n'ar putea să refuze

(1) Cpr. T. Huc, IX, 276; Planiol, III, 1438; Laurent, XXII, 284; Baudry et Surville, *op. cit.*, III, 1487 urm.; Troplong, *Idem*, II, 1435; Dutruc, *op. cit.*, 296 urm. — S'ar putea însă întâmpla ca bărbatul să distragă dela adevărata lor destinație sumele plătite lui de femeie. Pentru acest caz, o jurisprudență, criticată de unii, aprobată de alții, permite tribunalelor de a autoriza pe femeie a întrebuița ea însăși banii la destinația cuvenită. Cpr. Planiol, III, 1437; Guillouard, *op. cit.*, III, 1223; Rodière et Pont, *Idem*, III, 2185; Troplong, *Idem*, II, 1435; Odier, *Idem*, I, 401 și deciziile citate de acești autori.

(2) Guillouard, *op. cit.*, III, 1226 și deciziile citate de acest autor.

(3) Cpr. T. Huc, IX, 276, p. 323.

Justiția pri-  
vată. C. ger-  
man. Art. 229.

În codul german există însă o instituție, care se numește justiția privată (*Selbsthilfe*). Iată în adevăr, cum se exprimă art. 229 din acest cod. „Acel care, în scopul de a-și face dreptate el însuși (*zum Zwecke der Selbsthilfe*), iă un lucru, îl distruge ori îl strică, sau care, în același scop, oprește pe un debitor bănuît de a fugi, sau face să înceteze rezistența pe care debitorul o opune unei acțiuni ce el este obligat a suferi nu comite o ilegalitate (*handelt nicht widerrechtlich*), dacă intervenția autorității publice nu poate să aibă loc la timp și, dacă neintervenind imediat, el este în pericol ca realizarea reclamației sale să fie cu neputință, sau să devie mai grea”. Vezi asupra acestei instituții, Enneccerus, Kipp und Wolff, *Lehrbuch des bürgerlichen Rechts*, I, § 223, p. 575 urm. (Marburg, 1902). Vezi asupra art. 229 din codul german, tom. VI al Coment. noastre, p. 104, *ad notam* și p. 773, nota 1. Asemenea instituție, de origină germană n'a avut niciodată ființă nici în Franța, nici la noi.

C. Calimach.  
Art. 30 și 31.

„Fiștecarele, ce se socotește obișnuit la dritul său, zice art. 30 din codul Calimach (19 C. austriac), este volnic a pări pe obișnuitor la obișnuitele judecătorii sau la stăpânire“;

de a-i plăti, sub cuvânt că partea ei contributivă ar fi rămas în mâinile bărbatului <sup>(1)</sup>.

Pentru ca terții să se poată adresa direct la femeie, trebuie ca ea să-și fi luat o obligație personală către dânsii. Altfel este greu de a admite acțiunea terților contra ei.

Cazul când terții au acțiune contra femeii.

și art. 31 din acelaș cod (19 C. austriac), adăogă: „Este supus răspunderii acel ce, cu nebăgare de seamă către judecătorii, va întrebuița însăși a sa putere, cum și acel ce va păși peste hotarul neprihănitei sale apărări, fără numai când se află în mare strâmtorire și în primejdia vieții“.

Iată cum se exprimă un autor asupra acestui text (art. 19 C. austriac): „*La difesa è naturale all' uomo; gli è permessa quante volte possa usarne in modo irreprensibile. Se ingiustamente attaccato non può consacrare la vita che a spese di quella del suo aggressore, egli è scusabile di avergli data la morte*“. Vezi Mattei, *I paragrafi del codice civile austriaco avvicinati dalle leggi romane, francesi et sarde*, I, pag. 90, No. 3. Și mai la vale, același autor adăogă: „*Ma nella difesa dei propri beni conviene essere più moderato, che nella difesa della vita. Se voi, p. ex., vedete entrare nel vostro fondo qualcuno con cattiva intenzionne, non siete autorizzato per ciò a tiragli un colpo di fucile*“. (Mattei, *op. cit.*, I, p. 91, No. 8 (Veneția, 1852). In fine, acelaș autor (p. 92, No. 10) ne mai spune că: „*ciò che dicemmo sulla necessaria difesa allora soltanto ha luogo, quando non si possa invocare il braccio della pubblica autorità, sendochè i diritti di tutti sono o garantiti dal pubblico potere, essendo principal cura della sovranità di far regnare la giustizia e di difendere gli amministrati dagli ingiusti attacchi*“. — „*Imperatoriam majestatem non solum armis decoratam, sed etiam legibus oportet esse armatam, ut utrumque tempus et bellorum et pacis recte possit gubernari: et princeps romanus victor existat non solum in hostibus praeliis, sed etiam per legitimos tramites calumniantium iniquitates expellens: et fiat tam juris religiosissimus, quam victis hostibus triumphator*“. (Proemium, Constit. prelimin. ad Instit., Pr.).

(1) Aubry et Rau, V, § 516. p. 405; Guillouard, *Contrat de mariage*, III, 1222; Troplong, *Idem*, II, 1440; Trib. Paris, D. P. 1910. 5. p. 7. Femeia separată de bunuri, zice această sentință, având folosința veniturilor sale, este obligată să plătească cheltuelile menajului atât față de terții cât și de bărbatul ei. Ea poate deci fi direct acționată de terții, pentru aceste cheltueli și nu poate respinge acțiunea lor, dovedind că a dat partea ei contributivă bărbatului. În orice caz, ea trebuie să supravegheze întrebuițarea sumelor ce a dat în acest scop



Art. 1266 zice, în adevăr, că femeea este datoare *să contribue* la sarcinile casei și la creșterea copiilor comuni, ceea ce presupune că bărbatul lucrează și contractează singur; căci insolvabilitatea sa nu-i ridică dreptul de cap al familiei. După rigoarea principiilor, femeea va plăti deci sumele necesare în mâinile bărbatului, fără ca să-i poată abandona administrația și folosința bunurilor sale<sup>(1)</sup>, rămânând ca justiția s'o autorize a face direct plata către creditori, când purtările bărbatului ar fi de natură a nu-i inspira destulă încredere.

Furniturile  
făcute direct  
femeii.

Incât privește însă furniturile făcute direct femeii. atunci când ea diriguiește menajul comun, nu mai rămâne îndoială că terții au acțiune contra ei, pentru a-i cere plata acestor furnituri<sup>(2)</sup>.

Cazul când,  
în urma plății  
făcută de fe-  
mea, bărbatul  
a redobândit  
avere.

Dacă, după ce femeea a plătit un timp oarecare toate cheltuelile casnice din cauza insolvabilității bărbatului, acest din urmă a dobândit avere, contribuția femeii va fi schimbată pentru viitor, după cum am văzut *suprà*, p. 518; însă, pentru trecut, femeea nu va putea exercita nicio repetiție contra bărbatului, fiindcă ea a plătit datoria ei proprie, iar nu o datorie a bărbatului<sup>(3)</sup>.

Compens. con-  
tribuției fe-  
meii cu do-  
bânda dotei.  
Controversă.

În fine, vom adăoga că, intrucât contribuția femeii n'a fost determinată de justiție, ea nu va putea fi compensată cu dobânzile dotei datorite de bărbat; datoria dobânzilor este, în adevăr, lichidă, pe când partea contributivă a femeii nu are încă acest caracter<sup>(4)</sup>.

bărbatului. Vezi asupra acestei controverse, Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1448, No. 34 urm.

(1) Baudry et Surville, *op. cit.*, III, 1492. Cpr. Guillouard, *Idem*, III, 1187, etc.

(2) Vezi Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1448, No. 37.

(3) Guillouard, *op. cit.*, III, 1227; Rodière et Pont, *Idem*, III, 2213; Troplong, *Idem*, II, 1456; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1493; Massé-Vergé, IV, § 649, pag. 147, nota 41; Aubry et Rau, V, § 516, p. 404; Laurent, XXII, 280; C. Riom, Sirey, 54. 2. 607; D. P. 55. 2. 358, etc.

(4) Guillouard, *Contrat de mariage*, III, 1228; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1495; Troplong, *Idem*, II, 1437; C. Bordeaux, Sirey, 45. 2. 580; D. P. 45. 4. 470. — *Contrà*: C. Riom, Sirey, 45. 2. 580, nota 2; Répert. Dalloz, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 1957. etc.

## Incetarea separației de patrimonii și restabilirea regimului primitiv adoptat de soți.

**Art. 1270.** — Separațiunea de patrimonii între bărbat și femeie poate încetă, și regimul creat prin contractul de căsătorie poate fi restabilit, cu consimțământul ambelor părți.

Această restabilire nu se poate face decât prin tribunal, după formele prescise în codicele de procedură.

În acest caz toate sunt puse în starea de mai înainte, ca și cum n'ar fi fost separațiune, fără însă a se atinge întru nimic efectul actelor făcute de femeie în urmarea art. 1265, 1266 și 1267.

Verice convențiune, prin care soții ar modifica regimul creat prin contractul lor de căsătorie, este nulă. (Art. 5, 1223 urm., 1226 urm., 1228 urm., 1232, 1256 urm. C. civ. Art. 634—637 Pr. civ. Art. 7 L. asupra înscrierii firmelor, din 18 Martie 1884. Art. 1451 C. fr. *modificat*).

**Art. 634 Pr. civ.** — Despărțirea averilor între bărbat și femeie poate încetă, și regimul creat prin contractul de căsătorie poate fi iarăși restabilit prin consimțământul ambilor soți. (Art. 628 urm., 635 urm. Pr. civ. Art. 1270 C. civ.).

**Art. 635 Pr. civ.** — Spre acest sfârșit, bărbatul și femeia vor da o petiție la tribunalul care a pronunțat separația, și vor cere unirea averilor. (Art. 634 Pr. civ. Art. 1270 C. civ.).

**Art. 636 Pr. civ.** — Părțile se vor prezenta în persoană la tribunal, și declarația verbală a voinței lor se va constată în procesul-verbal al ședinței. Tribunalul va pronunța apoi hotărârea pentru unirea averilor. Această hotărâre se va publica în extract, potrivit art. 630, ca și aceea pentru despărțirea averilor. (Art. 634, 635, 637 Pr. civ. Art. 1270 C. civ.).

**Art. 637 Pr. civ.** — Unirea averilor nu va vătămă întru nimic drepturile dobândite de cei de al treilea în timpul despărțirii averilor, potrivit art. 1265, 1266 și 1267 din codul civil. (Art. 634—636 Pr. civ. Art. 1270 C. civ.).

Separația de patrimonii, statornicită prin hotărâre judecătorească, nu este nestrămutată pentru soți. Ea fiind un remediu contra unui pericol, care poate să fie trecător, femeia poate renunța la beneficiul ei, și ambii soți sunt liberi, dacă ei cred de cuviință, să restabilească regimul ce-l adoptase din capul locului.

Restabilirea regimului adoptat de soți prin conv. matrimonială.

Această soluție eră admisă și în vechiul drept francez. Dr. vechiu fr.

„Le retour à la loi du contrat de mariage étant favorable, zice Pothier<sup>(1)</sup>, lorsque les parties, en se mariant, ont, par une convention ou expresse, ou implicite, établi entre elles une communauté, laquelle, pour de justes raisons, a été dissoute par une sentence de séparation, il est au pouvoir des parties de se départir, par un consentement mutuel, de cette séparation judiciaire, et de rétablir leur communauté, en remettant leurs biens ensemble“.

Formele restabilirei regi-  
mului pri-  
mitiv.

Pentru a restabili însă regimul matrimonial primitiv, consimțământul femeii nu este suficient, nici acel al bărbatului singur, ci trebuie consimțământul ambilor soți<sup>(2)</sup>, consimțământul mutual al bărbatului și al femeii, după expresia lui Pothier<sup>(3)</sup>, constatată în formă solemnă<sup>(4)</sup> de tri-

Cutuma din  
Orléans și dr.  
roman.

(1) Pothier, *Tr. de la communauté*, VII, 523, p. 283. — Art. 199 din Cutuma Orleanului permitea, în termeni expresi, restabilirea comunității. Vezi Dutruc, *op. cit.*, 468, p. 341. Cpr. L. 3, Dig., *De divortis et repudiis*, 24, 2, și L. 19, Dig., *Soluto matrimonio*, 24, 3, după care, în urma divorțului, femeia se putea reîntoarce la bărbat. — Codul Calimach permitea, de asemenea, după pronunțarea divorțului, împăcarea soților. „Dacă despărțiți soți împăcându-se, vor voi să se uniască iarăși, zice art. 123 din codul Calimach (118 C. austriac), nu se oprese, și se socotește una și aceeași însoțire, ca și când n'ar fi fost despărțiți“. Se controversează însă chestiunea de a se ști dacă împăcarea soților putea să rezulte dintr-o simplă conviețuire, sau dacă trebuia să se săvârșească din nou căsătoria, de autoritatea bisericească. Vezi tom. II al Coment. noastre, p. 171, 172 (ed. a 2-a). Această dispoziție, foarte înțeleaptă, există și astăzi în noua lege, care a restabilit divorțul în Franța. Cpr. art. 118 C. austriac, art. 1747 C. saxon, art. 242 din Ante-proiectul de revizuire al lui Laurent, etc. — *Contră*: art. 277 C. civ. actual. Acest text a fost desființat de Senat prin legea din 15 Martie 1906, în urma raportului nostru, însă această modificare n'a fost admisă de Camera deputaților. Vezi tom. II menționat, p. 170, 171 (ed. a 2-a).

Dr. străin.

(2) Hotărîrea de separare, creând pentru părți o stare de lucruri nouă, constituie pentru fiecare din ei un drept câștigat, așa că trebuie o renunțare din partea lor pentru ca ei să poată fi lipsiți de efectele juridice ale acestui drept. Guillouard, *op. cit.*, III, 1229, *in fine*; Laurent, XXII, 354; Colmet de Santerre, VI, 103 *bis* III, etc.

(3) Pothier, *op. cit.*, VII, 526, p. 285 (ed. Bugnet).

(4) Forma solemnă are de scop înlăturarea contestațiilor și a fraudelor, după cum a zis tribunalul Siméon înaintea Corpului

Scopul formei  
solemne.

bunul și adus la cunoștința terților prin publicitate. Această publicitate nu este supusă nici unui termen<sup>(1)</sup>.

Părțile trebuie să se prezinte în acest scop, *în persoană*, înaintea tribunalului care a pronunțat separația; tribunalul ia act de voința lor și dă o sentință, prin care se declară patrimoniile din nou unite. Această hotărâre se publică în extract, ca și hotărârea de separare.

Dacă este vorba de un comerciant, încetarea separației se menționează și în registrul firmelor (art. 7 L. asupra înscrierii firmelor, din 18 Martie 1884).

Prin efectul sentinței pronunțate de tribunal, în urma cererii părților, lucrurile sunt puse în starea de mai înainte, ca și cum separația judiciară n'ar fi avut loc. Separația de patrimoniu este, deci, ștearsă cu efect retroactiv, și aceasta nu numai față de soți, dar și față de terții interesați<sup>(2)</sup>.

Se respectă însă, față de terții, actele făcute de femeie în limitele capacității sale, sub regimul intermediar de separare (art. 1270 § 3 C. civ. și 637 Pr. civ.). Și nici

Prezent. părților în persoană înaintea tribunal.

L. p. inser. firmelor. Art. 7.

Efectul sentinței de restabilire a regimului primitiv.

Respect. actelor făcute de femeie în timpul capacității sale.

legislativ. Pothier (*op. cit.*, 525) zice, de asemenea, că actul public este cerut pentru a înlătura procesele la care ar da loc chestiunea de a se ști dacă faptele invocate pentru restabilirea regimului primitiv sunt sau nu suficiente.

(<sup>1</sup>) Lipsa de publicații poate ea fi opusă numai de terții sau și de unul din soți celuilalt? Un lucru este cert și anume, că de câteori hotărârea de separare n'a fost publicată conform legii, separația este nulă nu numai față de terții, dar și încât privește raporturile dintre soți. Aceasta provine din împrejurarea că separarea judiciară, pe care legea o vede cu ochi răi, pare a fi simulată, de câteori ea nu se manifestă în public. Reîntoarcerea la pactul matrimonial primitiv fiind, din contra, văzută cu favoare, lipsa de publicitate a actului care restabilește regimul primitiv al soților face ca acel act, valid între părți, să nu poată fi opus terților, așa că față de acești din urmă, soții tot separați de bunuri rămân. Vezi, în acest sens. Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 2230, pag. 682; Guillonard, *Idem*, III, 1232; Baudry et Surville, *Idem*, II, 985; D. de Follville, *Idem*, 446, p. 507; Bellot de Minières, *Idem*, II, 171; T. Hue, IX, 286, p. 339; Aubry et Rau, V, § 516, p. 411, text și nota 83; Laurent, XXII, 356; Dutruc, *op. cit.*, 178. — *Contrà*: Troplong, *Contrat de mariage*, II, 1468; Massé-Vergé, IV, § 649, p. 156, nota 67, etc.

Persoanele care pot opune lipsa publicației. *Contraversă*.

(<sup>2</sup>) C. de apel și Cas. Palermo, *Il Foro italiano*, anul 1897, I, 299 și anul 1900, I, 1158.

nu se putea altfel; căci era cu neputință de a se anula actele făcute de femei în virtutea dreptului de liberă administrație ce-i conferă legea. „Aceste contracte fiind făcute în mod valid, zice Pothier<sup>(1)</sup>, n'ar fi drept ca restabilirea comunității să le poată atinge“.

Imposibilitatea în care se găsesc soții de a schimba regimul lor primitiv.

Vechiul regim matrimonial nu poate fi restabilit de soți, decât așa cum era din capul locului, ei neputând să-i aducă nicio schimbare și nici să adopte un alt regim. Orice convenție prin care soții ar modifica regimul matrimonial, este nulă în baza principiului inmutabilității convențiilor matrimoniale. În asemenea caz, nulitatea nu atinge numai clauza modificatoare a vechiului contract matrimonial, după cum susțin unii, ci întreaga convenție care desființează separațiunea și restabilește vechiul regim adoptat de soți din capul locului; așa că soții vor continua a fi separați de bunuri<sup>(2)</sup>. În adevăr, contractul de căsătorie, ca și actele care au de rezultat modificarea sau confirmarea lui, fiind acte cu titlu oneros, este știut că, în asemenea contracte, condiția ilicită este nulă și desființează convenția care atârna de ea (art. 1008)<sup>(3)</sup>.

Dr. vechiu fr.

(1) Pothier, *op. cit.*, VII, 528, p. 285. „*Demeure néanmoins bon et valable*, zice art. 199 din Cutuma Orleanului, *ce qui a été contracté pendant la séparation*“.

(2) D. de Folleville, *op. cit.*, I, 447 bis, pag. 508; Guillaouard, *Idem*, III, 1234; Baudry et Surville, II, 983; Troplong, *Idem*, II, 1470; Thiry, III, 387; Arntz, III, 724; Laurent, XXII, 358; Colmet de Santerre, VI, 103 bis VI; Glandaz, *Encyclopédie du droit*, v<sup>o</sup> *Communauté*, 299; T. Hue, IX, 286; Dutruc, *op. cit.*, 485 urm., p. 354 urm.; Mourlon, III, 204; Planiol, III, 1202; Berriat St. Prix, *Notes élément. sur le C. civil*, III, 58 0. — *Contrà*: Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 2235; Odier, *Idem*, I, 424, p. 399; Aubry et Rau, V, § 516, pag. 411, text și nota 84; Massé-Vergé, IV, § 649, pag. 251, nota 59; Duranton, XIV, 431; Taulier, *Th. raisonnée du code civil*, V, p. 142; Acollas, III, p. 116, 117; Duvergier asupra lui Toullier, *op. cit.*, VII, partea I-a, p. 113, nota a; Marcadé, V, art. 1541. No. III, pag. 610 urm. Cpr. Pothier, *op. cit.*, VII, 529, p. 285, 286 (ed. Bugnet).

(3) S'a decis, cu drept cuvânt, că art. 1008 este aplicabil și donațiunilor. Trib. Dorohoi, *Cr. judiciar* din 1904, No. 1 (cu observ. noastră); Cas. rom. și C. București, Bult. 1902, pag. 214 și *Cr. judiciar* din 1902, No. 18 (tot cu observ.

Aplicarea art. 1008 la donațiuni.

Vechiul regim matrimonial, restabilit prin voința părților, este definitiv și irevocabil, după cum eră la începutul căsătoriei, dacă nu intervine o nouă cauză de separare. În caz când ar interveni o asemenea cauză, care ar pune din nou dota femeii în pericol, aceasta din urmă ar putea să facă o nouă acțiune, prin care să ceară iarăși ca justiția să deosebească patrimoniul ei de acel al bărbatului <sup>(1)</sup>.

Intervenirea unei nouă cauze de separare.

În fine, vom observa că art 1270 nu se aplică la separația contractuală, principiul imutabilității convențiilor matrimoniale opunându-se, în timpul căsătoriei, la modificarea regimului de separație contractuală <sup>(2)</sup>.

Neaplic. art. 1270 separ. contractuale.

### Despre separația de bunuri contractuală.

Până acum ne-am ocupat numai despre separația de bunuri judiciară. Această separare poate fi însă și contractuală, adică, să rezulte din convenția părților, care sunt libere de a adopta orice regim ar crede de cuviință: prin urmare, și acel Bal separației de bunuri <sup>(3)</sup>. Și am văzut chiar, cu toată controversa ce există în această privință, că, în lipsă de contract matrimonial, separarea de bunuri, pe care unii o numesc regim de parafernality <sup>(4)</sup>, este regimul

Separ. contractuală.

noastră); G. Meitani, *Dreptul* din 1901, No. 82. Vezi tom. IV, partea I-a, al Coment. noastre, p. 176. precum și tom. VI, p. 41. etc. Vezi și *suprà*, pag. 34.

(1) Cpr. Guillonard, *op. cit.*, III, 1236; Baudry et Surville, *Idem*, II, 988 *bis*; D. de Folleville, *Idem*, 448, p. 509, etc.

(2) Vezi *infra*, p. 533.

(3) Vezi *suprà*, p. 35, text și nota 5. Art. 914 din codul nostru civil vorbește chiar de femeia separată de bunuri *prin contractul de căsătorie*.

Art. 914 C. civ.

Codul francez are mai multe dispoziții asupra separației Dr. străin în contractuală (art. 1536—1539), pe când codul nostru trece <sup>privința separației contractuale.</sup> sub tăcere acest regim matrimonial, ne vorbind decât de regimul dotal. Cpr. Trib. Covurlui, *Dreptul* din 1903, No. 81. Această lacună regretabilă există atât în codul italian cât și în cel neerlandez. Vezi Laurent, *Avant-projet de révision du code civil*, V, p. 169.

(4) Baudry et Surville, între alții, numesc separația contractuală, *parafernality generală* (tom. III, 1482). Încât privește ana-

legal sau de drept comun în legea noastră <sup>(1)</sup>, ceea ce se vede admis și în alte țări, de exemplu: în Rusia <sup>(2)</sup>, în Serbia <sup>(3)</sup>, în Australia <sup>(4)</sup>, etc.

„Acest regim, zice un autor <sup>(5)</sup>, este singurul în armonie cu adevărata natură a căsătoriei, care consistă nu în strivirea unei individualități în folosul celeilalte, ci în folosul reciproc a două individualități juridicește egale. Acest respect reciproc este cea mai bună garanție față cu ceea ce se numește *uniunca sufletelor*“.

Aceste cuvinte fac aluzie la definiția dată de primul consul Bonaparte, care a zis: „*Le mariage est l'union des âmes*“.

Un alt autor se exprimă în termenii următori:

„Le régime de la séparation de biens à l'état pur est le plus simple de tous; il consiste alors dans une indépendance absolue des deux époux quant à leurs biens et à leurs obligations. Chacun d'eux conserve la propriété, la jouissance et l'administration de sa

logia ce există între separarea de bunuri și parafernalityte, vezi Guillaouard, *Contrat de mariage*, IV, 1701 și 2168; Joutou, *Régime dotal*, I, 5 și II, 623. Vezi și *suprà*, p. 42, 170, etc.

(1) Vezi *suprà*, p. 39 urm. Cpr. asupra dreptului nostru, Baudry et Surville, I, 71, și III 1477; Dépinay, *Régime dotal en France*, p. 450. Ambii acești din urnă autori, ocupându-se de dreptul românesc, ne-au făcut distinsa onoare de a se referi la Tratatul nostru în limba franceză.

(2) Vezi *suprà*, p. 43, nota 3; C. Paris, *J. Clunct*, anul 1914, p. 944 și *Cr. judiciar* din 1915, No. 74, p. 608 urm. (cu observ. noastră).

(3) Vezi Dépinay, *op. cit.*, pag. 455. „În lipsa unui contract de căsătorie, zice art. 771 din codul civil sârbesc dela 1844, fiecare din soți își păstrează dreptul său asupra lucrurilor ce-i aparțin“.

(4) Vezi Roguin, *Droit comparé (Le régime matrimonial)*, 877, p. 794 (Paris, 1905).

(5) T. Hue, IX, 401, p. 477. — Vezi însă Laurent (XXIII, 442, p. 439), care se exprimă în termenii următori: „Dacă comunitatea este în armonie cu raporturile intime ce căsătoria stabilește între bărbat și femei, trebuc să recunoaștem că separația de bunuri este în opoziție cu însăși natura căsătoriei. Când soții sunt divizați în interesele lor este de temut ca legătura sufletelor să se slăbească“. Vezi și Baudry et Surville, *op. cit.*, III, 1478. „A pune totul în comun este încă ceea ce este mai bine“, zic acești din urmă autori. Cpr. Guillaouard, *Contrat de mariage*, III, 1672. Tot de această părere este și Glasson, *op. cit.*, *suprà*, p. 40, *ad notam*.

fortune présente et à venir; les contrats qu'il signe n'intéresse que lui, et les créanciers qu'il se donne ne peuvent attaquer que ses biens. Les rapports économiques entre les deux conjoints et à l'égard des tiers demeurent tels que s'il n'y avait pas mariage. C'est, pour le rappeler en passant, un grief que l'on fait à ce régime en Allemagne, où, par une pétition de principe évidente, l'on affirme que l'union nuptiale doit avoir une répercussion pécuniaire. L'on a souvent dit que la séparation de biens, justement parce qu'elle n'apporte aucun changement profond dans les droits de chaque conjoint sur sa fortune, n'était pas un régime matrimonial, qu'elle était l'absence de régime. C'est une erreur pour ceux admettant, comme nous, que le régime nuptial est l'ensemble des solutions quelconques données à la question des intérêts économiques de deux personnes mariées" (1).

Sub separația contractuală, ca și sub cea judiciară, femeea va avea administrația și folosința averii sale (2), întrucât aceste drepturi n'ar fi fost mărginite prin contractul matrimonial (3).

Drepturile  
femeii sub re-  
gimul de se-  
parare con-  
tractuală.

La desfacerea căsătoriei, fiecare soț își va primi averea sa înapoi.

Bărbatul n'are niciun drept la administrația averii femeii, dacă contractul matrimonial nu-i conferă asemenea drept.

Se poate însă întâmpla ca bărbatul să administreze averea femeii, fie în virtutea unui mandat expres al ei, fie fără voința ei. În aceste cazuri, bărbatul va da seamă femeii atât de capitalurile primite de el, cât și de dobânzile și fructele percepute (4). (Cpr. art. 1286).

Cazurile când  
bărbatul ad-  
ministrează  
averea femeii.

(1) Roguin, *op. cit.*, 843, p. 759, 760.

(2) Art. 1536 din codul francez este expres în această privință.

(3) În caz când drepturile de folosință și de administrație ale femeii ar fi fost reduse în parte, ea va avea interes a cere separarea de bunuri judiciară. Vezi *suprà*, p. 446, nota 1.

(4) Guillaud, *op. cit.*, III, 1683; Troplong, *Idem*, III, 2298 urm.; Marcadé, VI, art. 1539, p. 14. — Pentru cazul când femeea, fără a da mandat bărbatului, i-ar lăsa folosința bunurilor sale, art. 1539 din C. fr., dispune că bărbatul nu datorește decât *fructele existente* în momentul restituirii, legea presupunând că cele care nu mai au ființă au fost întrebuințate la susținerea sarcinilor căsătoriei. Această dispoziție nu este în armonie cu principiile mandatului; ea este însă conformă raporturilor intime ce există între soți.

C. francez.  
Art. 1539.



Neurm. veni-  
turilor femei  
de creditorii  
bărbatului.

Dreptul conferit bărbatului de a administră averea femeii nu-l face uzufructuarul acestei averi; de unde rezultă că veniturile femeii sunt la adăpost de urmărirea creditorilor personali ai bărbatului<sup>(1)</sup>.

Plata dato-  
riilor.

Sub regimul de separare, fiecare din soți fiind proprietarul și administratorul averii sale, se înțelege că fiecare își va plăti datoriile sale, creditorii neputând să urmărească decât bunurile debitorului său.

Amestecarea  
mobilelor am-  
bilor soți.  
Controversă.

Ce trebuie să decidem în caz când mobilele ambilor soți au fost amestecate la un loc? Chestiunea este controversată. După unii, creditorii ar putea urmări toate bunurile, fără nicio deosebire<sup>(2)</sup>. În favoarea acestui sistem se trage argument din art. 1510 fr., care la noi lipsește.

După un alt sistem, singur admisibil în legea noastră, creditorii care vor voi să urmărească bunurile debitorului lor, vor trebui să dovedească că aceste bunuri sunt proprietatea acestui debitor și, în cazul de față, neexistând o confuziune de drept, ei numai de fapt, proba se va putea face prin toate mijloacele de drept<sup>(3)</sup>.

Falimentul  
bărbatului.  
Art. 792  
C. com.  
Prezumpția  
muciană.

În caz de faliment al bărbatului, totul este presupus a aparține lui (prezumpția muciană)<sup>(4)</sup>, și aceasta, oricare ar fi regimul matrimonial al soților; femeia poate însă să dovedească contrariul și, în această privință, toate mijloacele de probă sunt permise; prin urmare, atât martorii cât și prezumpțiile. Femeia poate, în adevăr, să fi dobândit avere prin munca și economiile sale, ceea ce nu se poate dovedi prin acte scrise<sup>(5)</sup>. Din cauza înlesnirii ce legea acordă

Veniturile do-  
tale. Urmări-  
rea lor de cre-  
ditorii bărba-  
tului.

(1) Guillonard, *op. cit.*, III, 1683; C. Dijon, D. P. 74. 5. 104, No. 15. — Încât privește veniturile dotale, se admite însă că ele pot fi urmărite de creditorii bărbatului, dar numai pentru porțiunea pe care tribunalele, în suverana lor apreciere, n'o afectează la sarcinile căsătoriei. Vezi *suprà*, p. 311 și 344, 345. Mai vezi și tom. IV, partea II-a, p. 311, nota 2.

(2) Arntz, III, 886; Aubry et Rau, V, § 532, p. 520, text și nota 8; Thiry, III, 506; Guillonard, *Contrat de mariage*, III, 1677. Cpr. și Baudry et Surville, *Idem*, III, 1540, etc.

(3) Laurent, XXIII, 448.

(4) Vezi, în privința acestei prezumpții, pe care legiuitorul n'a admis-o în codul civil, *suprà*, pag. 173 urm. și tom. VII, p. 306 urm. Mai vezi tom. IV, partea II-a, p. 311, nota 2.

(5) Vezi, în acest sens, Arntz, III, 886; Baudry et Surville, *op.*

femeii pentru a face această dovadă, judecătorii nu vor admite proba testimonială decât cu o mare rezervă<sup>(1)</sup>.

Ca și femeea separată judecătoarește, acea separată prin contract se poate, deci, obliga în vederea administrațiunei sale, fără autorizarea bărbatului sau a justiției, și obligațiile sale, contractate în mod valid, vor putea fi urmărite de creditorii ei nu numai asupra mobilelor, dar și asupra imobilelor sale. *Qui s'oblige, oblige le sien* (art. 1718)<sup>(2)</sup>.

În afară de actele de administrație, ea nu poate înstrăina mobilele și imobilele sale, decât cu autorizarea bărba-

Dreptul femeii de a se obliga în vederea administrației sale.

Acte de înstrăinare.

*cit.*, III, 1540; Lyon-Caen et Renault, *Tr. de droit commercial*, VIII, 894; Thaller, *Tr. élément. de droit commercial*, 1967, p. 984 (ed. a 4-a); Renouard, *Faillites et banqueroutes*, II, 299 (ed. din 1857); Alauzet, *Comment. du code de commerce*, VIII, 2793 (ed. a 3-a, 1879); Rousseau et Defert, *Code annoté des faillites*, p. 379, No. 28 (ed. din 1879); Gadrat, *Tr. des faillites*, p. 381; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Faillite*, 3931 urm.; Massé, *Le droit commercial dans ses rapports avec le droit des gens et le droit civil*, II, 1336, p. 488 (ed. a 3-a); Cezărescu și Dan, *Codul de comerț cu noua lege a falimentelor*, nota asupra art. 792, pag. 131; Calamandrei, *Del fallimento*, I, art. 782, No. 440; Cuzzi, *Il Codice di commercio italiano commentato*, VII, 529, p. 339; Vidari, *Corso di diritto commerciale*, VIII, 8043 (ed. a 4-a); C. București, *Dreptul din 1898*, No. 39; Cas. Napoli, considerente reproduse de Cuzzi, *loco supra cit.*; Trib. și C. Paris, *Pand. Périod.* 93. 2. 130. Vezi și D. P. 68. 2. 29; Sirey, 67. 2. 309. etc.

Cu toate acestea chestiunea este controversată, și nuii ar voi ca dovada femeii să nu se poată face decât prin acte scrise (C. Nancy, D. P. 46. 2. 69; Sirey, 47. 2. 129); iar alții merg și mai departe, punând în principiu că dovada femeii nu poate rezulta decât dintr'un act autentic. Vezi în acest din urmă sens, Bioche, *Dictionn. de pr. civ. et commerciale*, v<sup>o</sup> *Faillite*, 1142; Esnault et Planquette, *Tr. des faillites et banqueroutes*, III, 585 (ed. din 1881); Bédarride, *Faillites et banqueroutes*, III, 1006, p. 96; Boulay-Paty et Boileux, *Tr. des faillites*, II, 903 (ed. din 1854); Ruben de Couder, *Dictionn. de dr. commercial*, v<sup>o</sup> *Faillite*, 927; Bravard et Demangeat, *Traité de droit commercial*, V, p. 529 (ed. a 2-a, 1891), etc.

(1) C. Paris *Pand. Périod.* 93. 2. 130; Alauzet, *op. și loco cit.* în nota precedentă.

(2) Vezi *supra*, p. 511 urm. Vezi asupra adajului de mai sus, Mourlon, *Examen théorique et pratique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, I, 5 urm., p. 6 urm.

tului sau a justiției (art. 199); pentru că incapacitatea femeii măritate este regula generală, iar capacitatea o excepție<sup>(1)</sup>.

Starea în judecată.

Ea nu poate stă în judecată, nici chiar în privința actelor de administrație sau de folosință, decât cu autorizarea bărbatului sau a justiției, pentru că femeia măritată, oricare ar fi regimul ei matrimonial, este, în genere, incapabilă de a pleda fără autorizare (art. 197, 1285 C. civ.)<sup>(2)</sup>.

Aplic. regulilor dela separ. judiciară.

Intr'un cuvânt, în lipsă de dispoziții legislative care să reguleze în codul nostru separația contractuală<sup>(3)</sup>, vom aplica, în cea mai mare parte, dispozițiile dela separația judiciară, pentru că ambele separațiuni constituiesc unul și același regim<sup>(4)</sup>. Legiuitorul francez este foarte laconic și al nostru

Incapacitatea femeii măritate în codul italian.

(1) În codul italian, capacitatea femeii măritate este, din contra, regula generală și incapacitatea, o excepție. Proiectul lui Miglietti propusese chiar desființarea autorizației maritale, însă această reformă radicală, împrumutată dela legislația austriacă, care se aplică în Lombardia, a ridicat protestări unanime. Stefani-Nicolasi a zis, între alții, că desființarea autorizării maritale ar constitui o lovitură directă adusă familiei și că menținerea ei este o necesitate de ordine publică. Vezi T. Hue et Orsier, *Le Code civil italien et le Code Napoléon*, I, p. 66, No. 10. Vezi și Roguin, *Droit comparé (Le mariage)*, 159, p. 212. Sistemul codului italian este, în genere, aprobat de autori (vezi T. Hue, *op. și loco supra cit.*), cu toată părerea contrară a lui Planiol (I, 929), care zice că acest cod face o tranzație nelogică între două principii opuse.

Dreptul străin în privința capacității femeii măritate.

În dreptul muzulman (vezi *supra*, p. 158, nota 1), în Anglita, în Germania, în Austria, în Rusia (vezi *infra*, explic. art. 1285, p. 635, nota 1), în Elveția, în cele mai multe State ale Americii de Nord, etc., femeia măritată, separată, de bunuri, nu are nevoie de nicio autorizare. Vezi Roguin, *op. cit.*, *Le mariage*, 165 urm., p. 219 urm. și *Le régime matrimonial*, 882, p. 796, 797. Autorizarea maritală nu există nici la Romani. „Ce système est, avant tout, zice Roguin (*Le mariage*, 164, p. 218, 219), celui du droit romain de l'époque de Justinien. La femme romaine, séparée de biens quant à ses paraphernaux, n'avait, pour en disposer ou pour s'engager, aucun besoin de l'autorisation maritale, institution que la grande législation antique n'a jamais connue“.

(2) Vezi *supra*, p. 509 urm. și *infra*, p. 621.

(3) Vezi *supra*, p. 527, nota 3.

(4) Cpr. Benech, *op. cit.*, 146, pag. 390; Laurent, XXIII, 443, 446 și *Avant-projet de révision du code civil*, V, pag. 170. „Separația de bunuri convențională, zice art. 1564 din acest

tace chiar cu desăvârșire asupra separației contractuale, tocmai din cauză că ambii au înțeles ca să se aplice acestei din urmă regulele dela separația judiciară (1).

Pe baza acestor principii am și văzut că art. 1267 dela separația judiciară, este aplicabil și separației contractuale (2).

Aplic.  
art. 1267.  
Controversă.

Dar dacă separația contractuală și cea judiciară nu formează, în principiu, decât unul și același regim, există însă oarecare deosebiri între aceste două separații. Astfel, separația judiciară poate să nu fie decât provizorie, soții având facultatea de a o revoca și de a se reîntoarce la regimul lor primitiv (art. 1270 C. civ. și 634 urm. Pr. civ.); pe când separația contractuală ține, din contra, cât timp ține și căsătoria, principiul imutabilității și irevocabilității convențiilor matrimoniale opunându-se, în specie, la aplicarea art. 1270 C. civ. și 634 urm. Pr. civ.) (3).

Deoseb. între  
separ. con-  
tractuală și  
cea judiciară.

Tot din principiul irevocabilității convențiilor matrimoniale mai rezultă că soții, care au adoptat separația de bunuri prin contractul lor de căsătorie, nu pot să contracteze între ei o societate civilă sau comercială; căci, prin asemenea societate, ei ar schimba convenția lor primitivă (4).

Contractarea  
unei societăți  
între soți.

În ce măsură femeia separată de bunuri, prin contractul ei matrimonial, trebuie să contribuie la sarcinile căsătoriei? În codul francez, art. 1537 dispune că fiecare din soți contribuie la sarcinile căsătoriei după convențiile cuprinse în contractul matrimonial, iar în lipsa unei asemenea convenții, femeia contribuie cu a treia parte din veniturile sale. Ce trebuie să decidem la noi, unde acest text

Contrib. fo-  
meii la sarci-  
nile căsătoriei.  
Deosebire de  
codul francez.

proiect, este cărmuită de principiile stabilite pentru separarea de bunuri judiciară.

(1) Vezi Baudry-Lacantinerie, *Précis de droit civil*, III, 338, p. 222 (ed. a 9-a).

(2) Vezi *suprà*, p. 517, text și nota 3. — Chestia este însă controversată.

(3) Cpr. Planiol, III, 1428; Baudry et Suvville, *op. cit.*, III, 1482; Guillouard, *Idem*, III, 1673; Jouitou, *Régime dotal*, II, 623, p. 167, 168; Massé-Vergé, IV, § 665, p. 217, text și nota 2; Thiry, III, 504. Vezi și *suprà*, p. 527.

(4) Vezi *suprà*, p. 131, nota 2, p. 507, nota 2 și autoritățile citate acolo. Cpr. Guillouard, *op. cit.*, I, 229 și III, 1233, 1686; Baudry et Saignat, *Vente*, 230, p. 232 (ed. a 3-a), etc.

a fost eliminat cu întreaga secție care se ocupă de separația contractuală? În codul nostru, fiind două dispoziții: cea dela separarea judiciară (art. 1266) și cea dela averea parafernala (art. 1284), se naște întrebarea: care din aceste două texte este aplicabil în specie în cazul, bine înțeles, când soții n'ar fi determinat partea lor contributorie prin contractul matrimonial, ceeace ei sunt liberi să facă<sup>(1)</sup>.

Dispoziția art. 1266, după care femeea trebuie să contribuie, potrivit mijloacelor sale și ale bărbatului la sarcinile căsătoriei, deși echitabilă, nu este fără inconveniente; căci veniturile soților nefiind fixe și putând varia, aceste schimbări vor necesita în fiecare an socoteli și complicații. Este adevărat că și dispoziția art. 1284, care fixează partea contributorie a femeii la a treia parte din veniturile ei, în caz când toată averea ei este parafernala, este arbitrară și poate uneori conduce la o mare inegalitate: totuși această dispoziție ni se pare mai nimerită pentru cazul de separare de bunuri contractuală; căci determinarea unei proporțiuni fixe va face de cele mai multe ori ca soții să reguleze ei singuri partea lor contributorie prin contractul matrimonial, ceeace de fapt, va înlătura orice dificultate. În adevăr, precum am spus-o de mai multe ori, femeea care are numai avere parafernala, este ea și cum ar fi separată de bunuri, bunurile ei parafernale fiind, în principiu, supuse la aceleași reguli la care sunt supuse bunurile ei sub regimul de se-

Neccontribuirea femeii la sarcinile căsătoriei.

(1) Din împrejurarea că soții pot, prin contractul lor matrimonial, să fixeze partea lor contributorie la sarcinile căsătoriei, se deduce în Franța că ei pot conveni că femeea nu va contribui de loc la aceste sarcini. C. Metz, D. P. 59. 2. 130; Sirey, 59. 2. 49. Cpr. Planiol, III, 1432. Vezi *suprà*, p. 518, nota 3 și *infra*, p. 641. Aceasta lasă însă a se presupune, că mijloacele bărbatului ajung la întimpinarea cheltuelilor casnice, căci altfel ar fi contrar ordinii publice de a se stipula că bărbatul și copiii vor trăi în mizerie, cu toate că femeea ar avea destulă avere spre a le veni în ajutor. Cpr. Guil-louard, *op. cit.*, III, 1680; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1485; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1994; Odier, *Idem*, III, 1158; Laurent, XXIII, 449; T. Hue, IX, 402; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Marriage*, 7486, și 11710, 11711 urm.; Aubry et Rau, V, § 522, pag. 519, 520; Jonitou, *op. cit.*, II, 487, 488; Boileux, *Comment. sur le Code Napoléon*, V, p. 515 (ed. a 6-a). etc.

parare <sup>(1)</sup>. La aceasta, o recunoaștem, s'ar putea însă opune că separarea judiciară și cea contractuală fiind unul și același regim, cu oarecare mici deosebiri <sup>(2)</sup>, s'ar putea foarte bine aplica în specie art. 1266 dela separarea judiciară; încât ne găsim în fața a două soluții, care ambele ar părea juridice.

Oricum ar fi și oricare ar fi textul ce s'ar aplică în specie, fie art. 1266, fie art. 1284, femeea va remite partea ei contributivă în mâinile bărbatului, care va plăti cheltuielile necesare la creșterea și educarea copiilor, și ea nu va putea fi autorizată, în principiu, de a plăti direct pe furnizorii casei, bărbatul având singur direcțiunea gospodăriei <sup>(3)</sup>. Această soluție este regretabilă, zice Laurent (XXIII, 451), însă ea rezultă din lacuna legii, și nu aparține nici interpretului, nici judecătorului de a o modifica. Dacă, în codul francez interpretii găsesc că legea este defectuasă apoi, ce să zicem la noi, unde ea este încă și mai păcătoasă!

Soluția mai sus expusă este singură juridică, pentru că furnizorii casei se plătesc în genere de bărbat, deși direcțiunea gospodăriei aparține, în principiu, femeii <sup>(4)</sup>, din cauza spiritului său de economie, à cause de sa vertu économique, după expresia fericită a lui Montaigne <sup>(5)</sup>.

Femeea nu este presupusă a avea mandat tacit dela bărbatul ei decât pentru cheltuielile zilnice ale casei, pentru întreținerea și îmbrăcămintea ei personală: și aceasta încă cu condiție ca cheltuielile făcute de dânsa să nu fie excesive <sup>(6)</sup>. „Obligation de la femme, zice președintele Lamoignon,

Remiterea părții contributive a femeii în mâinile bărbatului.  
Controversă.

Mandatul tacit pe care îl are femeea dela bărbat.

(1) Vezi *suprà*, p. 43. p. 169, text și nota 1 și p. 520 urm.

(2) Vezi *suprà*, p. 532.

(3) Laurent, XXIII, 451. Cpr. Baudry et Surville, *op. cit.*, III, 1488; Troplong, *Idem*, IV, 2700; T. Hue, IX, 402; Jouisou, *op. cit.*, II, 496 urm. Vezi *suprà*, p. 519 și *infra*, p. 643.--*Contrà*: Guillaouard, *op. cit.*, III, 1682 și IV, 2178; Marcadé, VI, art. 1537, No. II, p. 13, etc.

(4) Art. 1356 din codul german dispune anume, că femeea este aceea care are dreptul și obligația de a conduce gospodăria comună: „Die Frau ist berechtigt und verpflichtet das gemeinschaftliche Hauswesen zu leiten“.

C. german.  
Art. 1356.

(5) Cpr. Troplong, *Contrat de mariage*, II, 741.

(6) Vezi tom. I al Coment. noastre, p. 754, nota 3 (ed. a 2-a); tom. V, p. 320, *ad notam* și tom. IX, p. 562 precum și au-

faite sans l'autorisation du mari... de victualles et provisions ordinaires de la maison, pour marchandises de drap, linge et autres effets servant à l'usage nécessaire et ordinaire, est valable" (1).

Oblig. bărbatului de a plăti cheltuielile casnice făcute de femeie.

Bărbatul este, deci, în principiu, obligat a plăti toate lucrurile trebuitoare femeii, precum și gospodăriei casnice, luate de dânsa pe credit, dacă, încă odată, cheltuielile făcute de ea nu sunt prea mari (2). Art. 321, partea II-a, tit. I din vechiul Cod general prusac (*Allgemeines Landrecht für die Preussischen Staaten*) avea o dispoziție expresă în această privință (3).

Părăsirea domiciliului conjugal de către femeie.

Bărbatul n'ar putea însă fi condamnat a plăti datoriile contractate de femeie, în urma părăsirii domiciliului conjugal, mai ales când el ar fi plătit pensia alimentară la care fusese condamnat (4).

toritățile citate acolo, la care trebuie să adăogăm observația ce am publicat asupra unei decizii a Curței noastre de ca-sație, în *Dreptul* din 1909, No. 24, p. 187. Curtea din București a decis că, în baza acestui mandat tacit, este validă și obligatorie pentru bărbat și moștenitorii săi îndatorirea luată de femeia singură pentru plata pensionatului copiilor săi. Vezi *Dreptul* din 1885, No. 85, p. 667.

Concubini. Lipsa mandatu-lui tacit.

Acest mandat nu există între concubini. Justiția de pace din Paris, *Dreptul* din 1909, No. 24, p. 192; Trib. Paris, D. P. 1902. 2. 133; D. P. 1904. 2. 238. Vezi și Planiol, III, 1100 bis, etc.

- (1) Vezi Guillaouard, *op. cit.*, II, 865, p. 335, dela care am împrumutat această citație. Cpr. Pothier, *Tr. de la puissance du mari*, VII, 49, p. 20 și *Tr. de la communauté*, VII, 574, in fine, p. 301, 302 (ed. Bugnet), etc.
- (2) Cheltuielile făcute de femeie trebuie, în adevăr, să fie potrivite cu poziția și averea bărbatului, căci dacă ar fi altfel, mulți bărbați ar fi ruinați de soțiile lor. Cpr. Cas. fr., C. Aix, Paris, etc. D. P. 91. 1. 158; *Pand. Périod.* 92. 2. 314; D. P. 96. 2. 133 și 495; T. Huc, IX, 152; Planiol, III, 1100, in fine.—Bărbatul nu va putea însă să susție că cumpărăturile făcute de femeie sunt excesive, atunci când el însuși a recunoscut datoria. Baudry et Wahl, *Mandat*, 484.
- (3) „*Hat die Frau zu gewöhnlichen Haushaltsgeschäften oder Nothdurften, Waaren oder Sachen auf Borg genommen: so muss der Mann dergleichen Schuld als die seinige anerkennen*“.
- (4) C. Craiova, *Dreptul* din 1896. No. 34; C. Besançon, Sirey, 67. 2. 48. Cpr. și C. Paris, D. P. 91. 2. 257; Guillaouard,

El ar putea să oprească pe femeie de a mai face cheltuielile casnice, însă pentru aceasta trebuie să vestească pe furnisori prin notificări directe și individuale<sup>(1)</sup>, un simplu anunț publicat prin ziare nefiind, în genere, suficient în această privință. Judecătorii fondului sunt însă, în orice caz, suverani apreciatori a împrejurărilor fiecărei cauze<sup>(2)</sup>.

Oprirea femeii de a mai face cheltuieli casnice.

În fine, femeia care, de fapt, are un domiciliu deosebit de acel al bărbatului, nu mai obligă pe acest din urmă către furnisorii ei<sup>(3)</sup>.

Domiciliu deosebit de acel al bărbatului.

### SECȚIA III

## Despre restituțiunea dotei<sup>(4)</sup>.

### Istoric. — Dreptul roman și dreptul vechiu.

Dota, fiind adusă bărbatului spre a-l ajuta la susținerea sarcinilor căsătoriei (art. 1233), trebuie să fie restituită femeii sau reprezentanților ei, de câteori aceste sarcini au încetat. „Bărbatul de va fi și sărac, zestrea care au luat-o o plătește“, zice pravila lui Matei Basarab (glava 265, *in medio*). *Cessante causa, cessat effectus*<sup>(5)</sup>.

Restituțiunea dotei.

Acest principiu a fost cu timpul admis și la Romani<sup>(6)</sup>, Dr. roman.

*Contrat de mariage*, II, 870. — *Contrà*: Cas. fr. Sirey, 44. 1. 662, etc.

<sup>(1)</sup> Cpr. Cas. fr. Sirey, 90. 1. 115, D. P. 91. 1. 158, etc.

<sup>(2)</sup> Cpr. C. Douai, Sirey, 47. 2. 24; D. P. 47. 2. 60. Vezi și Planiol, III, 1100.

<sup>(3)</sup> Planiol, III, 1100, *in fine*.

<sup>(4)</sup> Vezi asupra restituției dotei, Ricci, *Corso teorico-pratico di diritto civile*, VII, p. 84 urm., No. 51 urm.; Pacifici-Mazzoni, *Istituzioni di diritto civile italiano*, IV, p. 754 urm., No. 196 urm. (ed. a 4-a); Zachariae, *Handbuch des fr. Civilrechts*, III, § 509, 510, p. 427 urm. (ed. Crome), etc.

Bibliografie.

<sup>(5)</sup> Acțiunea pentru restituirea dotei este personală contra bărbatului sau moștenitorilor săi. Ea fiind însă și ipotecară, poate, după împrejurări, să fie exercitată și în contra terțiilor, din cauza ipotecei legale ce femeia are asupra bunurilor bărbatului (art. 1281, 1754 urm.). Cpr. Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3638.

Contra cui se exercită acț. în restituire.

<sup>(6)</sup> „*Soluto matrimonio, solvi mulieri dos debet*“. L. 2, Pr., *ab initio*. Dig., *Soluto matrimonio*, 24. 3. — Vezi asupra împre-



însă, din capul locului, bărbatul supraviețuitor nu avea nicio obligație de restituire: „*Dotis causa perpetua est*, zice jurisconsultul Paul; *et cum voto ejus qui dat ita contrahitur, ut semper apud maritum sit*“<sup>(1)</sup>. De căteori femeea murea în cursul căsătoriei, bunurile sale dotale nu se reîntorceau la moștenitorii ei. Dota *profectitia* se întorcea la ascendentul care o dăduse<sup>(2)</sup>, afară de o parte, pe care tatăl o reținea pentru copiii săi<sup>(3)</sup>; iar dota *adventitia*, adică care emană dela altul decât dela tată, aparțineă bărbatului, și ea nu se reîntorcea la constituitor decât în baza unei stipulațiuni exprese, în care caz, dota luă numele de *dos receptitia*<sup>(4)</sup>.

În caz de supraviețuirea femeii, dota ei îi eră restituită, pentru ea să se poată căsători din nou<sup>(5)</sup>.

Dacă amândoi soții mureau în acelaș moment, dota *adventitia* și chiar acea *profectitia*, în caz de moarte a ascendentului constituitor, rămâneă la moștenitorii bărbatului<sup>(6)</sup>.

Cât pentru cazul când căsătoria eră desfăcută prin divorț, fără culpa femeii, dota fie *profectitia*, fie *adventitia*, se restituia de bărbat însași femeii, dacă eră *sui juris* (*actio*

jurărilor care aduceau restituirea dotei la Romani, *suprà*, p. 372 urm. Vezi asupra noțiunei de restituirea dotei în dreptul roman, D. N. Micescu, *Revista critică de drept, legislație și jurisprudență*, anul 1914, No. 4, p. 242—279.

(1) L. 1, Dig., *De jure dotium*, 23. 3.

(2) „*Dos a patre profecta, ad patrem revertitur . . . Quod si pater non sit, apud maritum remanet*“. *Ulpiani Regul.*, VI, *De dotibus*, § 4, *in medio*.

(3) Calculul acestei părți a dat loc la grave dificultăți. Vezi Pellat, *Textes sur la dot*, p. 7 urm. (ed. din 1847).

(4) „*Adventitia autem dos semper peneq. maritum remanet. præterquam si is, qui dedit, ut sibi redderetur stipulatus fuerit; quæ dos specialiter receptitia dicitur*“. *Ulpiani Regul.*, loco cit., § 5.

(5) *Fragm. Vaticana*, § 116. Iată cum se exprimă acest text: „*Pater invita filia repudium genero misit; quæro an profectam ex suis bonis dotem petere possit. Paulus respondit matrimonium quidem re ipsa jure solutum videri, sed patri filiam invitam a marito abducere non licere nec cum dotem repetere posse, nisi filia consentiente*“.

(6) „*Si eodem momento temporis vir et uxor decesserit, Labeo ait, in heredem viri pro portione dotis dandam hanc actionem, quoniam id ipsum dotis nomine ad eum pervenerit*“. L. 32, § 1, Dig., *De religiosis et sumptibus funerum*, etc., 11. 7.

*rei uxoriæ*), sau tatălui ei, dacă eră sub puterea părintească. Prin excepție însă, tatăl nu putea să ceară dota prin acțiunea *rei uxoriæ* decât împreună cu fiica sa (*adjuncta filix persona*)<sup>(1)</sup>.

Justinian, generalizând obligația de restituire a dotei, șterge toate aceste deosebiri, obligând pe bărbat a o restitui, la desfacerea căsătoriei, fie femeii, fie moștenitorilor ei; și pentru a asigura drepturile femeii, acest Împărat îi conferă, pe deoparte, o ipotecă legală asupra bunurilor bărbatului<sup>(2)</sup>, iar pe de alta, un privilegiu, care îi permitea de a fi plătită cu preferință, chiar înaintea creditorilor anteriori căsătoriei, *licet fuerint anteriores*<sup>(3)</sup>.

Dreptul Justinian.

Codul Calimach conferă și el femeii o ipotecă tăcută asupra bunurilor bărbatului (art. 1640, 1667)<sup>(4)</sup>, obligându-l la restituirea dotei, după deslegarea cununiei prin moarte sau din alte pricini (art. 1649 urm.); și dreptul femeii eră garantat printr-un privilegiu: „Făcându-se concurs de creditori asupra averii bărbatului, se protimisește zestrea nu numai mai întâiu decât creditorii cei de mai înainte, ci și decât cei din urmă, măcar și amanctari de vor fi” (art. 1646)<sup>(5)</sup>.

C. Calimach.

(1) „*Dicortio facto, si quidem sui juris sit mulier, ipsa habet actionem, id est, dotis repetitionem. Quod si in potestate patris sit, pater, adjuncta filix persona, habet actionem rei uxoriæ, nec interest adventitia sit dos, an profectitia*“. *Ulpiani Regul., De dotibus*, VI, § 6.

(2) Vezi L. unică, Cod, *De rei uxoriæ actione*, etc., 5. 13.

(3) L. 12, Cod, *Qui potiores in pignore habeantur*, 8, 18. Această lege celebră este cunoscută sub numele de legea *Assiduis*, pentru că începe prin acest cuvânt. Înaintea lui Justinian, femeia avea numai un „*privilegium inter personales actiones*“ (L. 74, Dig., *De jure dotium*. 23. 3).

(4) Vezi *suprà*, p. 321, nota 2.

(5) Vezi și Codul lui Andr. Donici, § 19, capit. 33, citat *suprà*, C. Andr. Donici, pag. 321, nota 2. Paragraful 26 (capit. 33) din acelaș cod adaugă: „Femeea, fiind căsătorită, de va vedea pe bărbat cum eă risipește zestrea ei, poate să miște jalobă, și zestrea ei câtă va fi lipsit, se va împlini dintre ale bărbatului, măcar să fie și zălogite pentru datoriile lui; căci se protimisește mai întâi femeea să-și scoată zestrea ei“. Vezi L. 12, Cod, *Qui potiores in pignore habeantur*, 8, 18, citată *suprà*, în nota 3. Cpr. și Harmenopol, I, 13, *De mulieribus*, § 25, unde se zice: „*Mulier in dote prioribus mariti creditoribus præfertor*“.

C. Caragea.

Codul Caragea conferă de asemenea femeii, care are un act dotal înscris în condica foilor de zestre, dreptul de a se despăgubi de creanțele sale dotale din întreaga avere a bărbatului, cu preferință asupra creditorilor ipotecari posteriori căsătoriei. „Zestrea se protimisește celor cu zălog după nuntă împrumutători“, zice art. 23, partea III-a, capit. 8 din acest cod<sup>(1)</sup>.

Codul Caragea mai conferă un privilegiu copilului înzestrat, asupra averii înzestrătorului:

„Zestrea ce se făgăduiește se protimisește a se plăti mai întâiu decât cei ce au împrumutat pe făgăduitor în urma făgăduielei zestre; adică: aceea ce se înzestreză ieă zestrea ce i s'a făgăduit ei, și apoi se răfuese împrumutătorii celui ce s'a făgăduit“ (art. 17, partea III-a, capit. 16).

Prav. lui  
Matei Basarab.

Acest privilegiu al femeii își are ființă și în pravila lui Matei Basarab, chiar față cu o datorie domnească. Iată, în adevăr, cum se exprimă această pravilă:

„Muiarea are prețuire de tot omul căruia iaste dator bărbatul, ea ea să-și ieă întâi zeastrele ei“ (glava 266).

Dacă bărbatul, fiind căsătorit de mai multe ori, datoriă mai multe dote, femeia cea dintăiu are preferință:

„Un om au luat o muiare, și deacă au murit, au luat a doua, și au luat și cu muiarca cea de întâi zeastre, și cu cea de a doua; și au murit bărbatul, iar moșteanii amândurora muerilor acum ei cer și caută să ieă bucatele, adică zeastrele de în bucatele celui mort bărbat. Și de aceasta poruncește această Pravilă împărătească ca întâi să deă zeastrea cea de întâi, după aceea, a doua, de vor prisosi bucate, etc.“.

Femeia adulteră.

După această pravilă, femeia adulteră își pierdeă nu numai dota, dar și darurile ce-i făcuse bărbatul:

„Nu-și va piarde numai zeastrele muiarea ceea ce va fi făcut

(1) Cpr. Cas. rom. Bult. S-a I-a, 1889, p. 153. Vezi și tom. X al Coment. noastre, p. 315.—S'a decis că acest privilegiu îl aveau și femeile străine căsătorite în România. Cas. rom. Bult. S-a I-a, 1874, p. 44. Vezi *infră*, explic. art. 1754 urm., unde vom vedea că chestiunea de a se ști dacă ipoteca legală a femeii atărnă de statutul personal sau de cel real, este foarte controversată.

preacurvie, ei încă își va pierde și darurile câte i-au fost dăruit bărbatul, și acelea toate le va lua înapoi" (glava 215).

O dispoziție identică există și în pravila lui V. Lupu <sup>(1)</sup>.  
Codul Calimach dispune, de asemenea, că :

„Dacă desfacerea însoțirii s'au pricinuit de către femeie, va C. Calimach.  
opri bărbatul toate cele ce are ea dela dânsul, și câștigă venitul Art. 130.  
zestrei ei, de are copii cu dânsa; iar neavând copii, o câștigă cu  
proprietate desăvârșită (art. 130).

Art. 124 din acelaș cod dispune, de asemenea, că: C. Calimach.  
Art. 124.

„Precurva, după ce se va dovedi prin judecată, se închide în monastire, și bărbatul având copii cu ea, dobândește zestrea ei numai în venit, iar neavând copii, o ieă în desăvârșită stăpânire" <sup>(2)</sup>.

(1) Capit. *ab initio*: „Când își va pierde zeastrele muiarea ce va fi făcut preacurvie, și când nu le va pierde". — Atât după Căsătoria fe-  
această pravilă, cât și după aceea a lui Matei Basarab (glava meeii văduve  
215), femeia văduvă, care se împreună trupește cu alt băr- înaintea împli-  
bat înaintea împlinirii unui an dela moartea bărbatului. își nirei unui an  
pierdeă zestrea, care se luă de Ispravniciei ce bărbatul lăsase ea dela moartea  
să fie socotitori casei, iar dacă împreunarea avea loc după bărbatului.  
expirarea unui an, femeia nu-și pierdeă zestrea, ci numai  
darurile și hainele primite dela bărbat, care se luau pe seama  
Domniei. — Femeia care se căsătorie înaintea împlinirii anului  
de jălire cră pedeșită penalicește. „Aceasta de multe ori se  
afliă la Dumnezeștele canoane de spune, că încă muiarea care  
nu umple anul cel de jale, ci se mărită de ieă alt bărbat,  
aceea are și certare sau pedeapsă". (Prav. lui Matei Basarab,  
glava 261, *in fine*). În privința codului Calimach, vezi înfră,  
p. 692, text și nota 1.

(2) Cpr. Codul Caragea, partea III-a, capit. 16, art. 42 și 43.  
Vezi și Harmenopol, IV, 15, *De solutione matrimonii*, etc.,  
§ 13, unde se zice: „*Si vir se putet uxorem convincere posse  
adulterii, oportet cum prius accusare mulierem aut etiam  
adulterum; atque si illa accusatio vera esse probetur, tunc  
facto divortio, vir praeter donationem propter nuptias habeat  
et dotem... Si ex eodem coniugio liberos habet, jubemus et  
dotem et aliam mulieris substantiam, secundum statutas antea  
leges, liberis reservari*". Vezi și *Ulpiani Regul.*, *De dotibus*,  
VI, § 12, care ne arată că a șeasa parte din dotă se rețineă  
pentru infracțiunii grave la bunele moravuri (*morum nomine  
graviorum*), iar a opta parte, pentru infracțiunii ușoare (*morum  
nomine leviorum*). Numai adulterul eră considerat ca o in-  
fracție gravă: *Graviores mores sunt adulteria tantum*.

Dreptul ac-  
tual.

Asemenea pedepse nu mai există în legile actule, și femeea are drept, în anumite cazuri (art. 1271), la restituirea dotei, chiar dacă ar fi fost condamnată pentru adulter<sup>(1)</sup>, iar bărbatul n'ar putea s'o reție, sub cuvânt că ea ar fi necesară subzistenței sale<sup>(2)</sup>.

Necompesarea  
dotei.

Bărbatul va trebui să restituie dota femeii, chiar dacă

*Beneficium  
competentiae.*  
Dr. roman.

- (1) Cpr. Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1877.  
(2) Acest drept al bărbatului (*beneficium competentiae*) există din contra la Romani, căci el nu eră obligat a restitui dota decât în așa măsură, încât să nu rămâe cu totul sărac (L. unică, Cod, *De rei uxoriae actione*, 5, 13; L. 20, Dig., *De re iudicata*, 42. 1; L. 12 și 14, § 1, Dig., *Solutio matrimonio*, 24. 3). Cpr. asupra acestui beneficium, pe care îl avea bărbatul, și care astăzi nu mai există, Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1930; Troplong, *Idem*, IV, 3615; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1877; Tessier, *Tr. de la dot*, II, No. 119, p. 229.

C. Andr. Do-  
nici.

Acest *beneficium competentiae* eră admis de codul lui Andr. Donici. Iată, în adevăr, cum se exprimă acest Cod (§ 24, capit. 33): „Dacă bărbatul, fiind sărac, chip nu va fi de unde să ieasă toată zestrea, care aceasta prin cercetarea judecătorilor dovedindu-se fără îndoire, atuncea să se lase parte și bărbatului dintru ale sale, pentru ea să nu rămâe de istov lipsit de hrana vieței; și această urmare se păzește și către tatăl fetei și către rudeniile cele din sus, care au făgăduit zestre, dând foae, cum și către fiii bărbatului ce sunt să se împărtășească din moștenirea lui câtă se va află. Această facere de bine din prăvilă către bărbat se hotărăște, când se va dovedi că el nu a împrăștiat averea înadins pentru ea să nu rămâe în stare de a răspunde zestrea (*si non dolo malo versatus est*, după cum se exprimă L. unică, Cod, *De rei uxoriae actione*, 5, 13, § 7), sau când se va dovedi că femeea, trăind împreună cu dânsul, s'au jăluit de istrăvirea zestrei sale, și el n'au urmat a conteni desfrânarea; deci, precum s'au zis, această facere de bine se dă din prăvilă bărbatului și fiilor moștenitori ai săi; iar de va trece moștenirea lui la alții străini, precum și la frați, atuncea iarăș se mișcă jalobă asupra acelora, cerându-se împlinirea lipsei zestrei“.

C. Calimach.  
Art. 1656.

Codul Calimach dispune, prin art. 1656, că „bărbatul, părinții lui și fiii din aceasta a lui însoțire, fiind apucați ca să întoarcă zestrea, se osândesc pentru cât le-ar fi prin puțină. adevă nu li se ieau cele trebuincioase pentru hrana lor, iar ceilalți moștenitori se osândesc ca s'o plătească întreagă“.

Prav. lui Ma-  
tei Basarab.

Pravila lui Matei Basarab nu cunoaște acest beneficium; căci, după această prăvilă (glava 265), „bărbatul, de va fi și sărac, zestrea care au luat-o o plătește“.

el i-ar fi făcut un legat, căci dota nu se compensează cu legatul (1).

Dreptul femeii nu mai este însă astăzi garantat prin-<sup>Ipoteca legală</sup>tr'un privilegiu (2), ci numai printr'o ipotecă legală supusă <sup>a femeii.</sup>inscripției, despre care vom vorbi mai la vale.

Femeea poate însă urmări restituirea dotei sale, până <sup>Art. 409</sup>la jumătatea pensiei, lefei sau recompensei naționale a băr-<sup>Pr. civ.</sup>batului ei (art. 409 Pr. civ.) (3).

### Imprejurările care atrag restituirea dotei.

**Art. 1271.** — Obligațiunea de a restitui dota ieă naștere sau prin desfacerea căsătoriei, sau prin separațiunea de patrimonii, sau

(1) Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3619. Cpr. L. unică, § 3. în fine, Cod, *De rei uxoriae actione*, etc., 5, 13, unde se zice: „Ita ut uxor et a marito relicta recipiat, et dotem consequatur, nisi specialiter pro dote ei maritus ea dereliquit: cum manifestissimum sit testatorum, qui hoc non addiderit, voluisse eam utrumque consequi”.

(2) Art. 1572 din codul fr. prevede anume că femeea și moștenitorii săi n'au niciun privilegiu pentru restituirea dotei, asupra creditorilor a căror ipotecă ar fi fost înserisă înaintea ei. Deși acest text a fost eliminat de legiuitorul nostru, totuși soluția este aceeași, în baza principiului că privilegiile sunt de drept strict și nu pot să rezulte decât din lege. Or, legea nu conferă nicăeri femeii un privilegiu pentru restituirea dotei sale. Cpr. asupra acestui principiu incontestabil, tom. X al Coment. noastre, pag. 24, nota 3, p. 361 text și nota 5, p. 392. Vezi și Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 306. Mai vezi Trib. Vlașca, *Cr. judiciar* din 1903, No. 86 (cu observ. noastră).

Femeea n'are niciun privilegiu pentru asigurarea dotei sale.

Tot în baza acestui principiu, trib. Prahova a decis, cu drept cuvânt, că privilegiul stabilit de art. 1729 2<sup>o</sup>, în privința creanțelor relative la cheltuelile de înmormântare, nu se poate întinde la ercața ce văduva are în contra succesiunii soțului său pentru abitațiunea și hainele ei de doliu (art. 1279). Vezi *Cr. judiciar* din 1903, No. 72; Cas. fr. D. P. 97. 1. 280; Sirey, 97. 1. 438. Mai vezi *infra*, p. 595 și tom. X al Coment. noastre, p. 380, text și nota 3.

Art. 1279 și 1729, 2<sup>o</sup>.

(3) S'a decis că această urmărire poate fi făcută nu numai de soția înzestrată, ci și de moștenitorii ei, și aceasta chiar în privința pensiilor militarilor dobândite în timpul războiului, în baza legii din 4 Ianuarie 1878. Trib. Ilfov și C. București, *Cr. judiciar* din 1904, No. 11 și *Dreptul* din acelaș

prin absența unuia dintre soți<sup>(1)</sup>. (Art. 98 urm., 106 urm., 209, 211 urm., 1256 urm., 1292 C. civ. Art. 717 Pr. civ.).

**Art. 717 Pr. civ.** — Când dota se restituie în cazurile prevăzute de art. 1271 C. civil, restituirea se va trece în registrul transcrierii pe marginea foaiei unde este trecut contractul de căsătorie, după cererea părții interesate<sup>(2)</sup>. (Art. 710 Pr. civ. Art. 1271 C. civ.).

Bărbatul sau moștenitorii lui sunt obligați a restitui dota, femeii sau moștenitorilor ei, în următoarele împrejurări:

Desfacerea căsătoriei.

1<sup>o</sup> când căsătoria este desfăcută, fie prin moarte, fie prin transcrierea hotărârii de divorț (art. 209)<sup>(3)</sup>. În adevăr, dota fiind menită a ajuta pe bărbat la susținerea sarcinilor căsătoriei (art. 1233), ea nu mai are niciun scop odată ce căsătoria este desfăcută<sup>(4)</sup>;

an, No. 12; Cas. S-a I-a, Bult. 1894, p. 1207 și *Dreptul* din 1895, No. 4, p. 25. — *Contră*: Cas. S-a I-a, Bult. 1890, p. 135 și *Dreptul* din 1890, No. 18, p. 137.

Dr. francez.

(1) Acest text nu există în codul fr. și este adaos de legiuitorul nostru. Soluția admisă de el este însă admisă și în Franța, în baza principiilor generale. Cpr. Guillonard, *Contrat de mariage*, IV, 2119; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1876, *in fine*, p. 712 (ed. a 3-a); Planiol, III, 1642; Aubry et Rau, V, § 540, p. 624; Arntz, III, 605; T. Huc, IX, 493; Pand. belges, v<sup>o</sup> *Dot*, 652, etc.

Scopul art. 717 Pr. civ.

(2) Acest text, lipsit de orice sancțiune, are de scop de a aduce la cunoștința terților interesați, că dota nu se mai găsește în mâinile bărbatului.

(3) Cpr. Cas. rom. Bult. 1906, p. 502; Bult. 1903, p. 1356, etc. Hotărârile care pronunță divorțul nu-și produc, în adevăr, efectul lor decât din momentul transcrierii lor. Trib. Covurlui, *Dreptul* din 1895, No. 77; Trib. Bar-sur-Seine, Sirey, 99. 2. p. 285; *Pand. Périod.* 1900. 2. 126 și *Cr. judiciar* din 1900, No. 40 (cu observ. noastră); Trib. Paris, *Pand. Périod.* 98. 2. 143; T. Huc, II, 398; Boudant, *Cours de dr. civil fr.*, II, 409, p. 59 și 422, *in fine*, p. 81; Planiol, III, 607. Vezi tom. I al Coment. noastre, p. 729, 799, nota 2 și 803; tom. VII, p. 92, No. 1, precum și tom. XI, p. 273, nota 1.

S'a decis că, cu toată obligația restituirea dotei nu poate avea loc decât în urma desfacerii căsătoriei, totuși femeia care a introdus o acțiune de divorț, poate să iă în contra bărbatului orice măsuri pentru asigurarea dotei sale mobiliare, ce este în pericol de a se pierde. C. București, *Dreptul* din 1912, No. 18, p. 139. Mai vezi și Cas. rom. Bult. 1909, p. 1446, precum și *Dreptul* din 1910, No. 19, p. 154.

Luarea de măsuri conservatorii în timpul divorțului.

(4) Vezi *suprà*, p. 537. — Cazul anulării unei căsătorii putative

Anul. căsăt. putative.

2<sup>o</sup> Când justiția a declarat patrimoniile dintre soți separate, printr-o hotărîre rămasă definitivă (art. 1256 urm.)<sup>(1)</sup>. Dota se restituie, în asemenea caz, pentrucă, prin această separație, femeea își redobîndește libera administrație a avutului său, din cauză că averea ei eră în pericol în mâinile bărbatului (art. 1265). Căsătoria subzistînd însă și în urma separației de patrimonii, femeea cu toate că-și primește dota înapoi, trebuie să contribuie la sarcinile căsătoriei și la creșterea copiilor, în măsura fixată de art. 1266.

Separ. de patrimonii.  
Subzistarea regimului dotal în urma separ. de patrimonii.

Nu numai căsătoria subzistă în urma separației de patrimonii, dar chiar însuși regimul dotal, pe care soții îl adoptase prin contractul lor matrimonial. De aceea am și văzut că imobilul dotal rămîne inalienabil, chiar în urma separării de patrimonii dintre soți<sup>(2)</sup>, el devenind numai prescriptibil (art. 1878).

3<sup>o</sup> Restituirea dotei mai are loc în caz de absență declarată a unuia din soți, fiindcă, după art. 109, toți acei care au drepturi subordonate morței absentului pot să le exerceite în mod provizor, sub îndatorirea de a da cauțiune<sup>(3)</sup>.

Absența unuia din soți.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

trebuie asimilat, din punct de vedere al restituirei dotei, aceluia al desfacerei căsătoriei. Baudry et Surville, *op. cit.*, III, 1877, *in fine*, p. 713. „În caz de căsătorie putativă, anularea produce efectele unui divorț; căsătoria nu este deci anulată decât în viitor, fără efect retroactiv“, zice Colin et Capitant, *Cours élément. de droit civil français*, I, p. 185 (Paris, 1914). Vezi, în această privință, observația ce am publicat asupra unei sentințe a tribun. civil din Toulouse, în *Cr. judiciar* din 1915, No. 57, p. 469, text și nota 1. Mai vezi asupra căsătoriei putative, tom. I al Coment. noastre, pag. 663 urm. (ed. a 2-a).

(1) Trebuie însă să observăm că, în asemenea caz, restituirea dotei are un caracter provizor, pentrucă de cîteori femeea va renunța la beneficiile separării, îndeplinind formalitățile preserise de lege (art. 1270 C. civ., 634 urm. Pr. civ.), bărbatul va lua dota înapoi. Cpr. Baudry et Surville, *op. cit.*, III, 1880, *in fine*, p. 714, 715 (ed. a 3-a).

(2) Vezi *suprà*, p. 337 urm., p. 430, p. 435 și 496, etc.

(3) Cpr. Guillouard, *op. cit.*, IV, 2119, Baudry et Surville, *Idem*, III, 1881; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 11303; Répert. Sirey v<sup>o</sup> *Dot*, 2646; Aubry et Rau, V, § 540, p. 624; Baudry et H. Fourcade, *Personnes*, I, 1184; Jouitou, *Régime dotal*, I, 408; T. Hue, I, 423 și IX, 493; Planiol, III, 1642; Nacu, III, p. 141, No. 237, etc.



Falimentul  
bărbatului.

4<sup>o</sup> În fine, dota poate fi cerută de femeie sau moștenitorii ei, în caz de faliment al bărbatului, fără ca ea să mai aibă nevoie de a provoca separația de patrimonii. Această soluție, singură juridică după părerea noastră, deși chestiunea este controversată, rezultă din combinarea art. 719, 790 și 791 C. com. (1).

Cazul când  
nu se cele-  
brează căsă-  
toria proiec-  
tată.

Acestea sunt cazurile în care dota poate fi cerută dela bărbat sau dela moștenitorii lui. Nu mai vorbim de cazul când bărbatul ar fi primit dota și căsătoria n'ar fi avut loc, căci nu mai începe îndoială că, în asemenea caz, el trebuie s'o restituie, pentrucă dota a fost constituită tocmai în vederea celebrării căsătoriei (2).

Aplic.  
art. 1164 C.  
civil.

Dacă dota ar fi fost restituită în timpul căsătoriei, înainte de a se întâmpla unul din evenimentele menționate mai sus, bărbatul ar fi expus a plăti din nou, afară de cazul când restituirea anticipată ar fi folosit personal femeii, (art. 1164 C. civil) sau când ea ar posedă încă, în momentul exigibilității dotei, obiectele sau valorile restituite în timpul căsătoriei.

Astfel, s'a decis, cu drept cuvânt, că declarația dată de soție soțului, prin care ea ar afirmă că și-a primit în timpul căsătoriei întreaga dotă sau o parte din ea, nu poate fi invocată de soț spre a dovedi că a restituit dota în totul sau în parte și, în asemenea caz, el poate fi obligat la o a doua restituire (3).

Curtea din Iași a decis, de asemenea, că, după art. 1271 C. civil, obligația soțului de a restitui dota luând naștere sau prin desfacerea căsătoriei, sau prin separația de patrimonii, sau prin absența unuia din soți, orice restituire anticipată, făcută în timpul căsătoriei nu este valabilă și nu rează pe soț decât atunci când acesta ar stabili că ceace

(1) Vezi *supra*, p. 455, 456. text și note, unde se arată elementele acestei controverse.

(2) Cpr. Judecăt. ocol. rural Lespezile, *Cr. judiciar* din 1913, No. 65, p. 717. Vezi *supra*, p. 187 și alte autorități citate acolo în nota 4. Vezi și *infra*, p. 571.

(3) Vezi C. Craiova, *Dreptul* din 1890, No. 59; Cas. rom. Bult. 1891. p. 215 și Bult. 1892, consid. dela p. 947; Bult. 1903, p. 1355 și *Cr. judiciar* din 1904, No. 8, pag. 65; Bult. 1909, p. 1227. Cpr. Nacu, III, 238, p. 141.

el a restituit femeii i-a folosit personal, principiul că nimene nu se poate înavuți în dauna altuia primindu-și și aci aplicare (1).

De aceea s'a și decis, cu drept cuvânt, că deși, în principiu, restituirea dotei nu poate avea loc în timpul căsătoriei, femeia fiind în drept a o cere la desfacerea ei sau la separarea de patrimonii, totuși dacă se constată cu certitudine că dota se găsește în patrimoniul soției, la desfacerea căsătoriei, ea nu mai poate fi îndreptățită a o cere încă odată dela fostul ei bărbat (2).

Cazul când dota se găsește în patrimoniul soției, la desfacerea căsătoriei.

În orice caz, numai dota nu poate fi cerută în timpul căsătoriei. Cât pentru imobilul cumpărat în timpul căsătoriei de către femeie, cu banii parafernali, ea poate să-l ceară dela soțul ei chiar înainte de desfacerea căsătoriei (3).

Imobilul cumpărat cu bani parafernali.

Dar dacă dota nu poate fi cerută dela bărbat în timpul căsătoriei, el este în drept să restituie femeii o parte din ea, pentru ca aceasta din urmă să poată căpătuți un copil. În asemenea caz, bărbatul nu poate fi tras din nou la răspundere (4).

Căpătuirea unui copil.

Bărbatul ar putea fi scutit de obligația de restituire prin contractul matrimonial, dacă femeia i-ar fi lăsat dota în uzufruct sau în deplină proprietate, pentru cazul când el i-ar supraviețui (5).

Scutirea bărbatului, prin contract, de a restitui dota.

(1) *Cr. judiciar* din 1904, No. 22, p. 189. Vezi o altă decizie tot a Curței din Iași, publicată în *Dreptul* din 1914, No. 70, p. 557. Cpr. Planiol, III, 1642; Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 1931, etc.

(2) Cas. S-a I-a, Bult. 1906, p. 217; Bult. 1907, p. 794; Bult. 1909, p. 1227, etc. Cpr. Rodière et Pont, *op. și loco supra cit.*: Troplong, *Idem*, IV, 3618; Guillouard, *Idem*, IV, 2120; Tessier, *Tr. de la dot*, II, p. 229; Benoit, *Idem*, II, 119, p. 269; T. Hue, IX, 493; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 11305; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2650; Aubry et Rau, V, § 540, p. 624, text și n. 3, etc.

(3) Cas. S-a I-a, Bult. 1897, p. 653.

(4) Vezi Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 11310, unde se citează, în acest sens, o decizie a Curței din Agen, din 28 Ianuarie 1889. Cpr. Trib. Ilfov, *Cr. judiciar* din 1892, No. 12, p. 10, etc.

(5) Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 11311; Pand. belges, v<sup>o</sup> *Dot*, 654; Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1929. Cpr. L. unică, § 6, Cod, *De rei uxorie actione*, 5, 13, care validează pactul prin care dota eră atribuită bărbatului, pentru cazul când el ar fi supraviețuit femeii, cu toatecă L. 16. Pr., Dig., *De pactis do-*

Renunțarea  
femeii la res-  
tituirea dotei.

Femeea ar putea chiar să renunțe pur și simplu, prin contractul de căsătorie, la restituirea dotei sale. Această dispoziție constituind însă o donațiune indirectă făcută bărbatului, este supusă reducățiunii, în caz când ar întrece partea disponibilă <sup>(1)</sup>.

Scutirea de  
restit. dotei  
prin testa-  
mentul fe-  
meii.

Femeea ar mai putea scuti pe bărbat de obligația de restituire a dotei, dispunând de dânsa în favoarea lui, prin testament, se înțelege tot în limitele părții disponibile. Știm, în adevăr, că deși fondul dotal este, în principiu, inalienabil în timpul căsătoriei, totuși femeea poate dispune de el prin testament <sup>(2)</sup>.

Preserierea  
act. în resti-  
tuire.

În fine, bărbatul va fi scutit de obligația de restituire, când acțiunea femeii sau a moștenitorilor ei ar fi prescrisă. Această acțiune se prescrie prin treizeci de ani din ziua în care restituirea trebuie să se facă, adică: din ziua desfacerei căsătoriei sau separării de patrimonii, pentru bunurile care urmează a fi restituite în natură, sau din ziua expirării termenului acordat bărbatului, prin art. 1273, pentru celelalte bunuri; sau, în fine, din ziua hotărâtă prin contractul matrimonial, dacă acest contract cuprinde convenții speciale în această privință <sup>(3)</sup>.

Prescrierea  
acțiunii ce  
minorul ar  
avea contra  
tatălui, fostul  
său tutor, p.  
restituirea  
dotei mamei  
sale.

Tot prin treizeci de ani se prescriu și acțiunile ce minorul ajuns la majoritate ar avea în contra tatălui, fostul său tutor, pentru restituirea dotei sau parafernei mamei sale, săvârșită din viață, prescripția de 10 ani, statornicită de art. 1901 nefiind aplicabilă în specie. Faptul că obligația soțului de a restitui moștenitorilor soției averea dotală

C. Caragea.

*talibus*, 23, 4, pare a opri orice stipulație prin care se împiedecă restituirea dotei. „De se vor așeză ca, muriind muerea fără moștenitori, să moștenească bărbatul toată zestrea muerei sau o parte, să urmeze întocmai de pe așezământ“, zice codul Caragea (partea III-a, capit. 16, art. 24).

(1) Cpr. Pand. fr. *v<sup>o</sup> cit.*, 11313; Tessier, *Tr. de la dot*, II, p. 228; Benoit, *Idem*, II, 118, pag. 268; Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1929, etc.

(2) Vezi *suprà*, p. 330, nota 3 și p. 335. Cpr. Pand. fr., *v<sup>o</sup> Mariage*, 11313; Pand. belges, *v<sup>o</sup> Dot*, 655, etc.

(3) Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1929; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1908; Troplong, *Idem*, IV, 3638; Guillovard, *Idem*, IV, 2127; F. Herman, *Code civil annoté*, III, art. 1564, No. 11; Répert. Sirey, *v<sup>o</sup> Dot*, 2752; Marcadé, VI, art. 1565, No. 1,

sau parafernala a acestei din urmă a devenit exigibilă în timpul administrației tutelei, nu schimbă, în adevăr, origina și caracterul obligației de restituire, întrucât această obligație s'a născut dintr'un fapt anterior tutelei, iar nu dintr'un fapt de gestiune tutelară (1).

### Persoanele cărora trebuie să se restituie dota.

Dota se restituie în genere femeii, sau moștenitorilor ei, dacă ea este săvârșită din viață (2).

Dacă, în momentul desfacerei căsătoriei, sau separației de patrimonii, femeia este încă minoră, ea nu va putea să-și primească dota decât cu asistența unui curator (art. 428) (3).

Art. 428.

Dota se va restitui însă constituitorului ei în cazurile prevăzute de art. 316, 317 și 825, adică atunci când dăruitorul ar fi stipulat dreptul de reîntoarcere a bunurilor constituite dotă (4).

Stipularea  
dreptului de  
reîntoarcere.

— — — BCU Cluj / Central University Library Cluj

in fine, p. 100; Jouitou, *Régime dotal*, I, 428, p. 477; C. Aix, Sirey, 36. 2. 463 și Répert. Dalloz, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 4133, nota 1, etc.

- (1) Trib. Iași, *Dreptul* din 1913, No. 64, p. 511 (D. Volanschi prezid.); Cas. rom. *Dreptul* din 1914, No. 25, p. 194 și *Jurisprudența română* din 1914, No. 10, p. 149; Cas. fr. și C. Lyon, D. P. 45. 1. 187; Sirey, 46. 1. 545; Sirey, 51. 2. 87; D. P. 51. 2. 241; Aubry et Rau, I, § 121, p. 766 (ed. a 5-a); Laurent, V, 186, etc. Vezi tom. II al Coment. noastre, p. 810, nota 1, *in medio* și tom. XI, p. 282, 283, text și nota 1, etc.

- (2) Cpr. art. 1655 din codul Calimach. „Drepturile și îndatoririle cererei și a întoarcerii zestrei trece și la moștenitorii bărbatului și ai femeii“, zice acest din urmă text

C. Calimach.  
Art. 1655.

- (3) Baudry et Surville, *op. cit.*, III, p. 719, nota 1 (ed. a 3-a); Rodière et Pont. *Idem*, III, 1932; Répert. Sirey v<sup>o</sup> *Dot*, 2671; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 11334. Cpr. Trib. Dorohoiu, *Cr. judiciar* din 1903, No. 77 și L. 28, Cod, *De jure dotium*, 5. 12.— Femeea majoră nu are însă nevoie, în caz de separație de patrimonii, de autorizația bărbatului, spre a cere restituirea dotei. Jouitou, *Régime dotal*, I, 429, p. 478; Pand. fr. v<sup>o</sup> *cit.*, 11519. Vezi și *infra*, p. 574, nota 2.

- (4) Cpr. Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1882; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2670; Pand. belges, v<sup>o</sup> *Dot*, 661, etc.

Deoseb. de  
codul fr. în  
privința reîn-  
toarcerii suc-  
cesorale.

În codul francez, dota mai poate încă fi restituită constituitorului ei, în caz de reîntoarcerea legală a bunurilor dăruite (*retour successoral*), cecace la noi este cu neputință, fiindcă art. 747 din C. fr., care stabilește acest drept, a fost eliminat de legiuitorul nostru, ca și de cel italian<sup>(1)</sup>.

### Persoanele care trebuie să restituie dota.

C. Calimach.  
Art. 1655.

„Drepturile și îndatoririle cererii și întoarcerii zestreii trec și la moștenitorii bărbatului și ai femeii“, zice art. 1655 din codul Calimach<sup>(2)</sup>. Prin urmare, dota se restituie, în principiu, de bărbat în ale cărui mâni ea se găsește, sau de moștenitorii lui, dacă el este săvârșit din viață<sup>(3)</sup>.

C. Caragea.

„Când murind bărbatul, are muerea lipsă de zestre, zice codul Caragea (partea III-a, capit. 16, art. 40), atunci averea lui să împlinească atâta lipsă cât îi lipsește, împotriva pravelor ce sunt pentru zestre“.

Primirea dotei  
de către un  
terțiu.

Bărbatul răspunde de dota femeii, chiar dacă el n'ar fi primit-o, consimțind s'o primească altul, de exemplu: tatăl lui<sup>(4)</sup>. „*Etiamsi alio, jussu mariti, dos detur, nihilo minus maritus de dote obligatur*“<sup>(5)</sup>.

Art. 974.

În ipoteza în care dota ar fi fost primită de un terțiu,

(1) Vezi tom. III, partea II-a, al Coment. noastre, p. 165 urm. (ed. a 2-a). Vezi asupra originii dreptului *de retour successoral*, studiul interesant al d-lui Em. N. Antonescu (București, 1900), precum și *Scrieri juridice*, I, p. 7 urm. Autorul zice în precuvântarea sa următoarele: „Dau publicității această lucrare juridică, cu o singură pretenție, și anume: *aceea de a nu fi criticată înainte de a fi citită*“. Această prefață, scurtă dar cuprinzătoare, arată foarte bine cum se fac de multe ori unele critici în țara românească.

(2) Vezi *infra* p. 562, nota 3 și *supra*, p. 549, nota 2.

(3) Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1883; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1920; Troplong, *Idem*, IV, 3613; Guilouard, *Idem*, IV, 2129; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 11315 urm.; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2669 urm.; Tessier, *Tr. de la dot*, II, p. 255; Aubry et Rau, V, § 540, p. 624, etc.

(4) Cpr. Troplong, *op. cit.*, IV, 3613; Jouitou, *Régime dotal*, I, 419, 470; C. Montpellier, D. P. 48. 2. 73; Sirey, 48. 2. 592, etc.

(5) L. 19, Dig., *De jure dotium*, 23, 3. Mai vezi L. 59, Dig., *loco cit.*; L. 22 § 12, Dig., *Solutio matrimonio*, 24, 3, etc.

cu consimținântul bărbatului, femeea nu are, în principiu, o acțiune directă contra acestui terțiu, pentrucă în calitatea sa de mandatar al bărbatului, acest terțiu nu este obligat decât față de mandantele său. Femeea n'ar putea, deci, să acționeze pe acest terțiu în restituire, decât în baza art. 974, ca creditoare a bărbatului. Pentru ca femeea să aibă o acțiune directă contra acestui terțiu, primitor al dotei, trebuie să presupunem că el a garantat restituirea ei <sup>(1)</sup>.

### Persoanele cărora incumbă dovada primirei dotei și în ce consistă această dovadă.

Dovada primirei dotei incumbă femeii sau moștenitorilor ei, care cer restituirea dotei (art. 1169). Art. 1169.

Ei trebuie să dovedească: 1<sup>o</sup> că a existat o dotă; 2<sup>o</sup> că bărbatul a primit-o <sup>(2)</sup>, căci dacă s'ar constată că n'a primit-o, el n'ar putea fi condamnat la nicio restituire <sup>(3)</sup>.

Existența dotei se va dovedi prin înfățișarea convenției matrimoniale <sup>(4)</sup>. Conv. matrimonială.

(1) Vezi autorii citați *suprà*, p. 550, nota 3.

(2) Vezi L. 1, Cod, *De dota cauta non numerata*, 5, 15, unde se zice: „*Dotem numeratio, non scriptura dotalis instrumenti facit. Et ideo non ignoras ita demum te ad petitionem dotis admitti posse, si dolem a te re ipsa datam probatura es*”.

(3) Cas rom. Bult. 1901, p. 1635 și *Dreptul* din 1902, No. 13.— Bărbatul nu are, de asemenea, nicio restituire de făcut când dota, care consistă într'o creanță insolubilă, s'a pierdut fără neglijența lui. Cas rom., Bult. 1903, p. 1355 și *Cr. judiciar* din 1904, No. 8, p. 65.

(4) Încât privește dotele constituite sub legea veche, dovada se va putea face, între părți, atât prin martori cât și prin prezumpții, transcrierea admisă de Regulamentul organic nefiind preserisă decât în privința terțiilor. Vezi *suprà*, p. 95 și 105 nota 2. Vezi și tom. VII al Coment. noastre, p. 244, text și nota 4. Doved. dotei constituită sub legea veche.

Și fiindcă vorbim de dotele constituite sub legea veche, vom reproduce aci o foaie dotală din 14 Ghenarie 1801, pe care am publicat-o, după *Convorbiri literare*, în *Dreptul* din 1915, No. 32, p. 255, 256, și care este o imagină fidelă a credinței, obiceiurilor și costumelor ce domniau în societatea noastră pe la începutul secolului trecut. Exemplul unei foi dotale dela începutul secolului trecut.

Doved. dotei  
imobiliare.

Cât pentru dovedirea bunurilor din care consistă dota,

În capul izvodului figurează icoana Maicei Precista, menită a protegîni fericirea casei și a primi rugăciunile familiei. Apoi, vin hainele și sculele, care făceau parte din costumul cucoanelor, precum: inele, paftale, benișele, libadele, sarice, rochii de diferite materii, aduse din Constantinopol sau din Veneția. Pe lângă acestea se mai adaogă buccalicerile cu pânză cusută de mireasă pentru soțul ei, adecă: berbilicuri sau prosoape de bărbierit, brodate la gherghef, toc de catifea cusut cu fluturi de aur pentru pieptenele barbei, califan pentru imamelele ciubucilor și, în fine, lada tradițională de Brașov, care, după expresia lui Vasile Alexandri, servea de *corbeille de mariage*.

Mai figurau încă în foile de zestre uneltele gospodăriei, precum: sinii, tavale, șahane, tingiri, lighene de alamă cu ibricele lor, etc.

În foile de zestre ale boerilor bogați, figurau: șaluri, flori de diamant, cercei de smarald, inele, harmăsari din țara ungurească, salașe de țigani, etc.; iar cei săraci înlocuiau toate aceste avuții printr'o părintească binecuvântare, ca cea mai prețioasă comoară a zestrei. (Vezi *Convorbirile literare* din 1 Octombrie 1875, p. 277).

Iată cum izvodul în chestiune, care poartă data de 14 Ghenarie 1801.

#### Dau ficei mele Catinca:

O icoană Maica Precista cu argint;  
Un toc de argintării cu 6 perechi;  
O farfurie de argint cu 6 linguriți;  
O păreche paftale cu colan;  
O suca de argint;  
O păreche de case, unde șade doctorul Lorent, cu locul cât este îngrădit;  
Un inel cu diamant;  
Patru rânduri de strac: însă  
Un benișel de atlas cu samur și rochie;  
Un benișel de atlas cu cacom;  
Un benișel de atlas cu singiap;  
O libadă de atlas, de vară;  
O rochie de giar;  
O rochie de atlas;  
O rochie de maltin;  
O rochie de papură, cu flori;  
Patru rochii albe de tulpan;  
1000 lei, adecă o mie lei;  
Două buccaliceri;  
Patru sarice;  
15 cămăși;  
Două tacâmuri de masă cu șervetele lor;  
Patru prosoape;  
Două sfeșnice de alamă și două de argint;

nicio dificultate nu se prezintă în privința imobilelor. Proprietatea imobilelor dotale va fi stabilită prin titluri sau posesiune, conform dreptului comun<sup>(1)</sup>.

În privința mobilelor, femeea le va dovedi prin inventarul ce bărbatul a trebuit să facă înainte de a intra în folosință (art. 540)<sup>(2)</sup>, sau prin actul estimativ, care a trebuit să se facă conform art. 827 C. civil, de câteori dota a fost constituită de un terțiu<sup>(3)</sup>.

Doved. dotei mobiliare.

Dacă bărbatul n'a făcut inventarul prescris la titlul uzufructului (art. 540), femeea va putea dovedi ființa mobilelor prin martori și prezumpții<sup>(4)</sup>.

Lipsa de inventar.

Un lighean cu ibric;  
O saltea de atlas cu oghial;  
Două perne mari și două mici;  
Trei rânduri de fețe cu prostirile lor;  
Un sipet mare (de Brașov);  
O sinie mare și o tavă;  
Șase șahane și șase tîngiri cu capace.

Acesta de mai sus arătate le dau ficei mele Catinca, și alte mărunțișuri de ale casei.

(Îscălitura) *Elena Alexandri, căpităneasă.*

Și mai la vale urmează consimțământul fraților și surorilor miresei:

„Pentru aceste toate lucruri ce mai sus se arată prin acest izvod, carele se dau zestre de către maica noastră ficei d-sale și surorii noastre Catinca, este și cu buna primire a noastră a tuturor fraților; și să aibă a le stăpâni cumnatul nostru ca pe niște drepte lucruri ale sale; iar când vreunii din noi frații, sau sora noastră Mărioara, va naște vreo pricină atât asupra altor lucruri, dar mai ales asupra caselor, atunci noi acești îscăliți mai jos să avem a răspunde“.

(Îscăliți): *Neculai Alexandri, Mărioara Cuza, Iordache A. Constand.*

(1) Baudry et Surville, *op. cit.*, III, 1886. — După unii, proprietatea imobiliară ar putea fi dovedită prin martori și prezumpții. Vezi tom. XI al Coment. noastre, p. 96, nota 3. — *Contră*: Cas. S-a III-a, Bult. 1912, p. 1088.

(2) Vezi *supră*, p. 312.

(3) Vezi *supră*, p. 312, text și nota 4.

(4) Planiol, III, 1646; Vigié, III, 598; Aubry et Rau, V, § 540, p. 627, 628; Odier, *Contrat de mariage*, III, 1417; Guillaouard, *Idem*, IV, 2141; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 11462; Cas.



### Dovedirea primirei dotei de către bărbat.

Doved. primirei dotei.

Dovedirea primirei dotei se face în mod deosebit, după cum dota emană dela însăși femeea, sau dela un terțiu, rudă ori străin.

Cazul când femeea și-a constituit ea însăși dota.

Dacă femeea și-a constituit ea însăși dota, dovada trebuie, în opinia generalmente admisă, să se facă conform dreptului comun, adică: prin chitanța bărbatului, dată fie în contractul de căsătorie<sup>(1)</sup>, fie a parte; martorii nefiind

Dovedirea uzufuctului în genere.

fr. D. P. 87. 1. 75; *Pand. Périod.* 88. 1. 396; Sirey, 89. 1, 319. Vezi și *suprà*, 313.

Aceeaș soluție este generalmente admisă în privința oricărui uzufuct în genere. Vezi Planiol, I, 2863; Arntz, I, 996; Thiry, I, 742, p. 759; Demolombe, X, 472; T. Huc, IV, 212; Mourlon, I, 1574; Demante et Colmet de Santerre, II, 441 bis III; Marcadé, II, 508; Aubry et Rau II, § 229, p. 671 (ed. a 5-a); C. Pau, Sirey, 88. 2. 117; D. P. 87. 2. 166; C. Douai, D. P. 1901. 2. 21. Vezi și Trib. Tecuci, *Cr. judiciar* din 1903, No. 63 (motive), p. 549. În această din urmă afacere am pledat noi înșine înaintea tribunalului. A se vedea concluziile noastre, publicate în *Cr. judiciar loco cit.*, p. 550 urm., concluzii care au fost în totul admise de tribunal. Vezi și tom. III, partea I-a, al Coment. noastre, p. 487 (ed. a 2-a). — Vezi însă Laurent, VI, 503.

- (<sup>1</sup>) Bărbatul, care a dat chitanță în contractul matrimonial, că a primit dota, ar putea însă să dovedească că n'a primit-o în realitate, sau că a primit numai o parte din ea. Vezi *suprà*, pag. 64 urm., pag. 103 și *infra*, p. 557.

Cazul când contractul prevede că celebrarea căsătoriei va fi considerată ca o chitanță de primirea dotei. Controversă.

Se întâmplă uneori ca un contract matrimonial să prevadă, printr'o anume clauză, că celebrarea căsătoriei se va considera ca o chitanță, soții fiind astfel sentiți de redactarea unei chitanțe care să constate plata dotei. S'a decis că asemenea stipulație dovedește în mod irevocabil plata dotei, echivalând cu o probă scrisă. (Cpr. C. Caen și Dijon, Sirey, 45. 2. 536; D. P. 52. 5. 106, No. 7; D. P. 62. 2. 174; Sirey, 63. 2. 34). Această soluție este însă nedreaptă. De aceea, atât doctrina cât și jurisprudența cea mai recentă decid, cu drept cuvânt, că bărbatul poate dovedi prin orice mijloace că n'a primit în realitate dota, asemenea clauză având numai de efect statornicirea unei prezumpții în favoarea constituitorului de a dovedi liberarea sa prin prezentarea unei chitanțe în regulă. Această prezumpție fiind numai *juris tantum*, poate fi combătută și dărâmată de bărbat. Clauza prevăzută în contractul matrimonial nu poate, în adevăr, să aibă puterea unei probe

admiși, de câteori este vorba de o sumă mai mare de 150 lei, decât în cazurile când există un început de probă scrisă<sup>(1)</sup>, sau când chitanța bărbatului<sup>(2)</sup> a fost pierdută printr'o cauză de forță majoră neprevăzută (art. 1191, 1198)<sup>(3)</sup>.

Știm, în adevăr, că se poate stabili cu martori și prezumpții existența unui inseris, de câteori sustragerea lui este constatată în fapt. Cel ce susține că forța majoră a provenit din faptul sau neglijența creditorului său, este obligat a face proba acestei alegații (art. 1169)<sup>(4)</sup>.

Art. 1198  
C. civil.

neclintite, pentrucă ea a fost scrisă într'un moment pe când dota eră încă datorită și, în genere, nu se face dovada unui fapt înaintea îndeplinirii lui. Cpr. Planiol, III, 863 și *Revue critique*, anul 1883, p. 670; Baudry et Surville, *op. cit.*, III, 1899, p. 741 (ed. a 3-a); Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 11433 urm.; T. Hue, IX, 11 și 497; C. Paris, *Pand. Périod.* 90. 2. 207; D. P. 91. 5. 137; C. Nancy, D. P. 97. 2. 46, etc.

- (1) Curtea din București a considerat mulțumirea dată de bărbat, pe actul dotal, ca un început de probă de natură a fi completat prin jurământul supletoriu. Vezi *Dreptul* din 1890, No. 74, p. 595.
- (2) Chitanța bărbatului poate fi atât autentică cât și sub semnătură privată. În dreptul vechiu fr. chitanța bărbatului trebuia să fie autentică. Vezi Baudry et Surville, *op. cit.*, III, nota 4 dela pag. 740, 741 (ed. a 3-a); Guillouard, *Idem*, IV, 2140, *in fine*; Aubry et Rau, V, § 540, p. 627.
- (3) Planiol, III, 1644; Guillouard, *op. cit.*, IV, 2140; Odier, *Idem*, III, 1417; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1889; Mourlon, III, 430; Benoit, *op. cit.*, II, 132, p. 280; T. Hue, IX, 498, *in fine*; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 11423 urm.; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2673 urm., 2676; Aubry et Rau, V, § 540, p. 627, text și nota 14; Colmet de Santerre, VI, 214 *bis* IV; C. Caen, Sirey, 75. 2. 201 (cu nota lui Labbé).
- (4) Cas. rom. Bult. 1890, p. 1129 și *Dreptul* din 1890, No. 74, pag. 590. Vezi tom, VII al Coment. noastre, pag. 289 urm.

Nu numai un act scris, dar chiar și hotărârile judecătorești distruse prin eaz fortuit sau forță majoră, de exemplu, printr'un incendiu, pot fi reconstituite prin martori și alte lucrări ale instanței care le-a pronunțat. Vezi tom. VII suscitată, p. 292.

Reconstit. hotărârilor judecătorești.

Încât privește reconstituirea unui testament nimic printr'un caz fortuit, vezi tom. IV, partea II-a, al Coment. noastre, pag. 29 urm. și tom. VII, pag. 292.

Reconstit. unui testament.

Spiritul care a determinat pe legiuitor la redactarea dispozițiilor prevăzute de art. 1198 C. civil. zice foarte bine tribunalul Mehedinți, este aplicarea principiului cunoscut că nimăru nu i se poate cere imposibilul (*Impossibile nulla*

Acest sistem nu este însă admis de toți autorii; căci, după unii, proba testimonială și prezumpțiile ar fi în totdeauna admisibile, chiar în cazul când femeea și-ar fi constituit însăși dota, sub cuvânt că ea nu s'ar bucura de destulă libertate spre a dobândi o chitanță, sau chiar un început de probă scrisă dela bărbatul ei, din cauza înriuririi firești ce acest din urmă exercită asupra ei<sup>(1)</sup>.

Constit. dotei  
de către un  
terțiu.

Adevărul este însă că martorii și prezumpțiile nu sunt admisibile, decât în cazul când dota ar fi fost constituită de un terțiu, pentrucă, cu adevărat, în asemenea caz, femeea a fost pusă în imposibilitate de a-și procura o dovadă scrisă despre primirea ei de către bărbat, fiindcă totul s'a petrecut între dânsul și constituintorul dotei<sup>(2)</sup>.

Succesiunile  
dotale venite  
femeii în  
timpul căsă-  
toriei.

Aceeași regulă se aplică și succesiunilor dotale, culesse de femece în timpul căsătoriei (în caz de constituire de dotă a bunurilor viitoare); pentrucă, deși, în asemenea caz, dota

*est obligatio*). Prin urmare, deși dispoziția citatului text vizează expres titlul unui creditor, totuși și debitorului, care a pierdut un act, de care are interes să se prevaleze, mai cu seamă un act care constată liberarea sa, fie totală, fie parțială, sau cuprinzând favoarea acordărei unui termen, se impune aceeași rațiune ca să i se aplice și lui principiul că nimărui nu i se poate cere imposibilul și, ca atare, să invoace și el dispoziția art. 1198 C. civil, care se aplică la orice acte, chiar atunci când actul este supus la oarecare formalități spre a i se da forța probantă; căci prin proba admisă în baza acestui text de lege, se tinde la dovedirea existenței actului, iar nu la constituirea lui. În fine, această sentință mai pune în principiu, că, prin forță majoră, se înțelege și fapta unui terțiu, la care partea nu s'a putut opune și pe care ea n'a putut-o împiedica. Vezi *Cr. judiciar* din 1907, No. 49, p. 390.

- (1) Vezi, în acest sens, Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1917; Tropolong, *Idem*, IV, 3633; Tessier, *op. cit.*, II, p. 249; Taulier, *Th. raisonnée du Code civile*, V, p. 353; Cas. fr. D. P. 87. 1. 75; *Pand. Périod.* 88. 1. 396; Sirey, 89. 1. 319. Trib. Ancecy, *Pand. fr.* v<sup>o</sup> *Mariage*, 11425, etc.
- (2) Planiol, III, 1644; T. Huc, IX, 497; Laurent, XXIII, 561; Mourlon, III, 426; Guillaouard, *op. cit.*, IV, 2131; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1917; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1899, p. 742 (ed. a 3-a); *Pand. fr.*, v<sup>o</sup> *cit.*, 11364 urm.; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot.*, 2689; Aubry et Rau, V, § 540, p. 625; Nacu, III, No. 240, p. 142; C. Caen, D. P. 55. 2. 152; Sirey, 55. 2. 273. *Cpr. Cas. fr. D. P.* 68. 1. 155.

a fost constituită de femece, totuși nu ea o predă bărbatului și, deci, nu poate să ieă chitanță dela el<sup>(1)</sup>.

Dovada primirei dotei poate fi făcută de femece sau de moștenitorii ei, conform principiilor de mai sus, nu numai față de bărbat sau de moștenitorii lui, ci și față de creditorii lui, rămânând acestora dreptul de a dovedi, fie chiar prin martori și prezumpții, simulația actelor invocate de femece<sup>(2)</sup>.

Doved. dotei față de creditorii bărbatului.

Bărbatul ar putea și el dovedi că n'a primit dota, cu toatecă ar fi declarat în contractul matrimonial că ar fi primit-o. Aceasta nu însemnează a preface o convenție matrimonială, ci a stabili că una din enunțările ei este mincinoasă<sup>(3)</sup>.

Bărbatul poate dovedi că n'a primit dota.

Bărbatul, fiind însă parte contractantă, nu va putea face dovada simulației, adecă a neprimirei dotei, prin martori și prezumpții, decât atunci când va avea un început de probă scrisă<sup>(4)</sup>.

Regula mai sus expusă, după care femecea sau moștenitorii ei trebuie, când cer restituirea dotei, să dovedească că ea a fost primită de bărbat, suferă o excepție însemnată, prevăzută de art. 1277.

Art. 1277.

**Art. 1277.** — Dacă căsătoria a ținut zece ani dela împlinirea termenilor puse pentru plata dotei, femecea sau moștenitorii săi o vor putea repeti dela bărbat, la epoca restituirii<sup>(5)</sup>, fără să fie

(1) Planiol, III, 1644, *in fine*; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> Dot, 2690; Nacu, *loco cit.*, No. 241; Cas. fr. D. P. 87. 1. 75; *Pand. Périod.* 88. 1. 396; Sirey, 89. 1. 319, etc. Vezi tom. VII al Coment. noastre, p. 282.

(2) Cpr. Aubry et Rau, V, § 540, p. 628; Baudry et Surville, *op. cit.*, III, 1899, *in fine*, p. 743 (ed. a 3-a), etc.

(3) Vezi *suprà*, p. 65 și p. 554, nota 1.

(4) Vezi *suprà*, p. 65, 66 și p. 103. — Tribunalul Gorj este, deci, greșit când pune în principiu (vezi *Dreptul* din 1887, No. 86) că bărbatul nu poate dărâma, decât prin înscrierea în falș, mențiunea din contractul matrimonial că dota ar fi fost plătită.

(5) Textul francez zice: *in urma desfacerei căsătoriei*. Textul nostru este mai bine redactat, pentrucă cuprinde toate împrejurările care dau loc la restituirea dotei (art. 1271 C. civ.). Cpr. art. 1145 C. civil portughez, care prevede, de asemenea, că, în caz când căsătoria a ținut zece ani dela expirarea termenilor pentru plata dotei, femecea sau moștenitorii ei o vor putea cere dela bărbat, în caz de desfacerea căsătoriei sau

Decoseb. de redacție de C. francez.

datori aprobă că el a primit-o. Bărbatul nu se va putea apăra de îndatorirea de a-o restitui, decât dacă va proba că a făcut convenițele diligențe spre a-și o procura și că acelea au rămas fără efect. (Art. 1200, 1202, 1271 urm., 1275 C. civ. Art. 1569 C. fr.)

Origina  
art. 1277.

După acest text, a cărui origină se găsește în legea 38, Dig., *De jure dotium*, 23, 3 și în Novela 100 a lui Justinian, tit. 1, *De tempore non solutæ pecunie super dote*<sup>(1)</sup>, femeia, moștenitorii și, după unii, chiar creditorii ei (art. 974)<sup>(2)</sup>, deși în această privință chestiunea este controversată, pot cere dota, dela bărbat sau dela creditorii lui<sup>(3)</sup>,

de separație de bunuri (*no caso de dissolução do casamento ou de separação de bens*)<sup>4</sup>, etc.

(1) Vezi asupra acestei Novele, *infra*, p. 563.

(2) Vezi Guillooard, *Contrat de mariage*, IV, 2139; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1894; T. Iluc, IX, 497; Tessier, *Tr. de la dot*, I, p. 160, text și nota 282; Seriziat, *Régime dotal*, 282, p. 388; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 11380; Pand. belges, v<sup>o</sup> *Dot*, 714; Répert. Sirey, *cod. v<sup>o</sup>*, 2731; Massé-Vergé, IV, § 673, p. 268, nota 11. — *Contrà*: Odier, *Contrat de mariage*, III, 1423; Jouitón, *Régime dotal*, I, 417, p. 468. Vezi și distincția făcută de Rodière et Pont, III, 1923.

Scopul  
art. 1277 C.  
civil.

S'a decis că art. 1277 din codul civil are de scop stabilirea unei prezumpții de plata dotei după trecerea de 10 ani, numai în favoarea femeii dotale sau a moștenitorilor ei față de bărbat-pentru neglijența sa presupusă, iar nu și față de terții, precum ar fi fiscul, spre a dovedi că dota se găsește în patrimoniul inzestratei la moartea ei și, deci, constituie o avere succesorală supusă taxei de înregistrare. Apoi, dispoziția art. 1277 C. civil nu este de ordine publică și, deci, mijlocul de apărare bazat pe acest text trebuie invocat la instanța de fond, iar nu direct la Curtea de casație. Cas S-a III-a, Bult. 1912, p. 791; *Cr. judiciară* din 1912, No. 35, p. 420 (rezumate).

Prezumpție  
legală.

S'a mai decis că, în art. 1277 C. civil, nu se vorbește de vreo prescripție care n'ar putea curge între soți, conform art. 1881 C. civil, ci numai de o prezumpție legală bazată pe faptul neglijenței bărbatului, contra căreia proba contrară că dota n'ar fi fost primită, nu este admisibilă. C. București. *Dreptul* din 1906, No. 10, pag. 77.

(3) Prezumpția statornicită de art. 1277 este opozabilă nu numai bărbatului, dar și creditorilor lui, în calitatea lor de reprezentanți ai acestui din urmă. Aceștia nu pot deci să urmărească și să vândă patrimoniul bărbatului, decât conformându-se obligațiilor ce legea îi impune. Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*, 13381; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2730; Rodière et Pont, *op. cit.*, III, pag. 466.

la epoca restituirei, fără a fi nevoiți să dovedească primirea ei, bărbatul fiind presupus că a primit-o, după cum se exprimă cei mai mulți autori și Curtea noastră de casație<sup>(1)</sup>. Pentru aceasta trebuie însă ca soții să fi fost căsătoriți zece ani, și ca acest timp să fi expirat înaintea evenimentului care a motivat restituirea dotei.

Acești zece ani nu curg din ziua celebrării căsătoriei, De când curg ei din ziua de când dota a devenit exigibilă, textul legii fiind expres în această privință<sup>(2)</sup>. De când curg cei 10 ani.

Dacă dota urmă a fi plătită în mai multe termene succesive, termenul de zece ani va curge pentru fiecare fracțiune, din ziua fixată pentru fiecare plată parțială<sup>(3)</sup>. Plata dotei în termene succesive.

Dacă dota a fost constituită sub o condiție oarecare, termenul de zece ani va curge numai dela îndeplinirea condiției, pentrucă numai atunci dota este exigibilă<sup>(4)</sup>. Dotă sub condiție.

După unii, dispoziția statornicită de art. 1277 C. civil ar fi aplicabilă în toate cazurile, fie că dota ar fi fost constituită de un terțiu, străin sau rudă cu femecea, *fie chiar de însăși femecea*, care s'ar fi înzestrat ea singură, *de suo*, textul nefăcând nicio deosebire în această privință<sup>(5)</sup>. Cazul când femecea și-a constituit însăși dota. Controversă.

*ad notam:* Guillaouard. *Idem*, IV, 2139; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1895; T. Hue. IX, 497; C. Nîmes, Sirey, 66. 2. 315 și Répert. Dalloz, *Supplément*, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 1498, nota 2, etc.

(1) Vezi *infra*, p. 561.

(2) Cpr. Trib. Tutova. *Dreptul* din 1884. No. 77. p. 621; Laurent, XXIII, 563; Répert. Sirey. v<sup>o</sup> *Dot*, 2709, etc.

(3) Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2709, 2710; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 11387; Guillaouard, *Contrat de mariage*, IV, 2135; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1928; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1889; T. Hue. IX, 498; Marcadé, VI, art. 1569, No. 1; Laurent, XXIII, 563; Aubry et Rau, V, § 540, p. 625, nota 9. — *Contră:* Toullier, *op. cit.*, VII, partea II-a, 277 (Duvergier nu împărtășește însă părerea lui Toullier, *loco cit.*, p. 197, nota b).

(4) Rodière et Pont, *op. și loco supra cit.*; Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*, 11390; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2709 și autorii citați în nota precedentă.

(5) Cpr. Planiol, III, 1645; Duranton, XV, 566; Massé-Vergé, IV, § 673, p. 257, nota 9; Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3658; C. Nîmes și Caen, Sirey, 66. 2. 315 și Répert. Dalloz, *Supplément*, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 1498, nota 2; Sirey, 75. 2. 201; Pand. chron. V (anii 1877—1878), 2. p. 171;

Această soluție este însă inadmisibilă, pentrucă, după cum foarte bine zice Curtea din București, nu s'ar înțelege, cum femeea ar putea să facă responsabil pe bărbat pentru lipsă de diligență față de ea, imputându-i faptul că el n'ar fi îndreptat o urmărire contra ei. Apoi, femeea ar fi obligată a plăti, pe de o parte, cecace reclamă pe de alta, întrucât prescripția nu curge între soți, în timpul căsătoriei (art. 1881). Femeea fiind debitoarea dotei înainte de a fi creditoarea ei, art. 1277 nu poate fi aplicat de către ea și-a constituit însăși o dotă<sup>(1)</sup>. Această interpretare se confirmă și prin origina art. 1277 care, precum se știe, este împrumutat dela vechia jurisprudență a parlamentelor, unde tot astfel se înțelegeau lucrurile: „*Nec enim quisquam iudex propriis auribus audiet mulierem dicentem, cur patrem, qui de suo dotem promisit, non urserit ad exsolutionem, multo minus, cur ipsam non convenerit*“<sup>(2)</sup>.

Așa dar, de către femeea s'a înzestrat ea însăși, de atâtea ori ea nu va putea să invoace dispoziția art. 1277,

D. P. 77. 2. 133; Sirey, 1909. 2. 286 și *Dreptul* din 1911. No. 15, p. 120 (cu observ. noastră).—Vezi însă distincția făcută de Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1925.

- (1) Vezi, în acest sens, C. București. *Dreptul* din 1890, No. 74, p. 595; Trib. Nizza și C. Aix. D. P. 99. 2. 333 și Sirey, 1909, 2, p. 286, nota a; Trib. Bruxelles, *Pand. belges*, v<sup>o</sup> *Dot*, No. 719, nota 1, p. 964, 965, etc. Tot în acest sens se pronunță și o mare parte din doctrină. Vezi *Pand. fr.*, v<sup>o</sup> *Mariage*, 11461; *Répert. Sirey*, v<sup>o</sup> *Dot*, 2699; Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1896; Guillouard, *Idem*, IV, 2133, 2136; Odier, *Idem*, III, 1422; Mourlon, III, 430 bis; T. Hue, IX, 498; Berriat St. Prix, *Notes élément. sur le Code civil*, III, 6270; Marcadé, VI, art. 1569, No. II; Aubry et Rau, V, § 540, p. 627, text și nota 16; Colmet de Santerre, VI, 241 bis IV; Tessier, *Tr. de la dot*, I, p. 156 lit. B; Seriziat, *Régime dotal*, 285; Jouisou, *Idem*, I, 418, p. 468; Sincholle, *Revue critique*, anul 1864, tom. XXIV, p. 134 urm.; Labbé, nota în Sirey, 75. 2. 201, etc. Vezi, asupra acestei controverse, Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1569, No. 78 urm.
- (2) L. 33, *in fine*, Dig., *De jure dotium*, 23, 3. — De aceea, un vechiu autor, Bretonnier, reamintește că, la parlamentul din Toulouse, Novela 100, de care am vorbit *supra*, p. 558, nu se aplică de către femeea se înzestrase ea însăși, *de suo*. Vezi Troplong, *Contrat de mariage*, IV, asupra art. 1569, p. 746, nota 1.

spre a fi scutită de a stabili primirea dotei de către bărbat, acest text nefiind aplicabil, după rigoarea principiilor, decât atunci când dota a fost constituită de un terțiu, în care caz bărbatul este declarat responsabil față de femeie pentru că a neglijat de a primi plata dotei. Nu este deci vorba, în specie, de o prezumpție de plată a dotei, după cum pe nedrept afirmă unii autori și Curtea noastră de casație<sup>(1)</sup>, ci mai mult de o pedeapsă elictată în contra bărbatului pentru neglijența lui. Art. 1277 nu constituie deci o derogare dela sistemul probelor, el fiind consecința unei responsabilități particulare impusă bărbatului căsătorit sub regimul dotal<sup>(2)</sup>.

Dispoziția art. 1277 nu este însă absolută, căci dacă femeea, moștenitorii și chiar creditorii ei, pot cere dela bărbat dota constituită de terții, fără a avea nicio dovadă de făcut, legea rezervă bărbatului, moștenitorilor sau creditorilor săi dovada contrară, aceștia putând să stabilească că bărbatul n'a primit nimic și că el nu este în culpă, de oarece a făcut cuvenitele diligențe spre a obține dota, măsuri care au rămas infructuoase. Tribunalele vor aprecia natura faptelor, și nu este numai decât nevoie ca bărbatul să fi intentat o acțiune având de obiect plata dotei, încercările făcute sub alte forme fiind suficiente<sup>(3)</sup>.

Se înțelege că cuvintele „diligențe rămase fără efect“, trebuie să se dovedească de bărbat, de moștenitori sau creditorii lui<sup>(4)</sup>.

Dreptul ce art. 1277 rezervă bărbatului.

Doved. face-rei diligențelor cuvenite.

(1) Vezi Bult. S-a I-a, anul 1895, consid. dela p. 1169. Vezi și o altă decizie tot a Curței de casație citată *supra*, p. 658, nota 2, *in medio*. Bult. 1912, consid. dela pag. 794.

(2) Vezi Cubain, *Tr. des droits des femmes*, 424, p. 260 (ed. din 1842).

(3) Cpr. Planiol, III, 1645; Laurent, XXIII, 563; Guillouard, *op. cit.*, IV, 2137; Troplong, *Idem*, IV, 3663; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1926; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1891; Marcadé, VI, art. 1569, No. 1; T. Huc, IX, 497; Colmet de Santerre, VI, 241 *bis* II; Vigié, III, 600; Aubry et Rau, V, § 540, p. 626, nota 11; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2721; Nacu, III, No. 243, p. 144, etc.—*Contra*: Toullier-Duvergier, *op. cit.*, VII, partea II-a, 276; Benoit, *Tr. de la dot*, II, 134, p. 289; Bellot des Minières, *Contrat de mariage*, IV, p. 261, etc.

(4) Cpr. Cas. rom. Bult. S-a I-a, anul 1895, p. 1167; *Dreptul* din 1895, No. 67, pag. 559, etc.



Falimentul  
sau insolvabi-  
litatea consti-  
tutorului do-  
tei.

Mai mult încă, bărbatul va fi scutit de orice restituire, chiar în lipsa oricărei măsuri luate de dânsul pentru plata dotei, dacă el va dovedi că constituitorul ei era falit sau insolubil înaintea expirării celor zece ani prevăzuți de lege, sau în momentul când dota ar fi putut fi cerută<sup>(1)</sup>, sau a murit în cursul celor zece ani, lăsând de moștenitoare pe femeea înzestrată<sup>(2)</sup>.

Neaplic.  
art. 1277 ter-  
țiilor consti-  
tutori ai do-  
tei.

În fine, vom observa că dispoziția statornicită de art. 1277 nu folosește decât femeii și moștenitorilor săi. Cei de al treilea constituitori ai dotei sau moștenitorii lor<sup>(3)</sup>, vor trebui să facă dovada liberării lor, conform dreptului comun, și bărbatul va avea *treizeci de ani* spre a cere dota dela ei<sup>(4)</sup>.

Răspunderea  
bărbatului.

Art. 1277 nu stabilește, deci, o prescripție specială în

- (1) Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 11400 urm.; Guillaouard, *op. cit.*, IV, 2138; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1891; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1927; Troplong, *Idem*, IV, 3664; T. Hue, IX, 497; Cubain, *op. cit.*, 425, p. 260, 261; Scriziat, *op. cit.*, 286; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2722 urm.; Aubry et Rau, V, § 540, p. 626; C. Poitiers, D. P. 82. 2. 224. — *Contra*: Toullier-Duvergier, *Le droit civil français*, VII, partea II-a, 276.
- (2) T. Hue, IX, 497; Guillaouard, *op. cit.*, IV, 2136; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1922; F. Herman, *op. cit.*, III, art. 1569, No. 17; Aubry et Rau, V, § 540, p. 626, nota 10; C. Riom și Nîmes, Sirey, 58. 2. 47; Sirey, 78. 2. 111. — *Contra*: C. Nîmes, Sirey, 66. 2. 315; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2704, etc.
- (3) Obligația contractată de constituitor de a plăti dota trece, deci, ca orice obligație, la moștenitorii săi. Cas. fr. D. P. 91. 1. 316; Pand. *Périod.* 90. 1. 157; Sirey, 90. 1. 296. „Jaloba pentru zestrea, făgăduită prin tocmală și prin foaia de zestre, zice codul lui Andr. Donici (§ 23, capit. 33), trece și asupra moștenitorilor celui ce o au făgăduit, cu cererea împreună de toate rodurile, dobânzile și păgubirile“. Vezi și art. 1655 din codul Calimach, reprodus *suprà*, p. 549, nota 2 și p. 550.
- (4) Cpr. Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 11375 urm.; Baudry et Surville, *op. cit.*, III, 1893; Guillaouard, *Idem*, IV, 2134; Troplong, *Idem*, IV, 3665; Odier, *Idem*, III, 1421; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1923; Tessier, *Tr. de la dot*, I, p. 154 urm.; Benoit, *Idem*, I, 122, p. 155 urm.; Berriat St. Prix, *Notes Élément. sur le Code civil*, III, 6269; Colmet de Santerre, VI, 241 bis III; Aubry et Rau, V, § 540, p. 626; Jonitou, *op. cit.*, I, 417; Arntz, III, 906; Vigie, III, 600; Massé-Vergé, IV, § 673, p. 258, nota 9, *in fine*; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2698; Merlin, Répert. v<sup>o</sup> *Dot*, § 3, No. 8, *in fine*, tom. V, p. 220 coloana 2 (ed. din 1827), etc.

C. Andr. Do-  
nici și C. Ca-  
limach.

favoarea constituitorului dotei, ei, precum am spus mai sus, numai o răspundere a bărbatului, față cu femeea, pentru neglijența lui de a urmări plata dotei<sup>(1)</sup>.

Codul lui Andronachi Donici (capit. 33, § 15) înființează, din contra, o adevărată prescripție de zece ani în favoarea constituitorului dotei: „Bărbatul pentru zestrea ce este să ieșă în bani<sup>(2)</sup>, pe care nu i-au luat, poate până în zece ani să miște jalobă, și dreptatea zestreii se împlinește, iar tăcând în curgerea acestor ani, nu mai este slobod a mișca jalobă de cerere“. Acest text este traducerea Nov. 100, capit. 1 § 1, *ab initio*, unde se zice: „*Si autem neque intra decennium queratur, taciturnitate mariti auferimus querelam: neque ei post decennium hoc agere sinemus*“: ceea ce însemnează că, dacă dota n'a fost cerută în cei zece ani, bărbatul n'o mai poate cere după acest termen, din cauza tăcerii sale. Este însă de observat că această Novelă nu se interpretează într'un mod uniform de parlamente, în vechiul drept francez<sup>(3)</sup>.

Andronachi Donici, în textul suscitată, reproduce interpretarea greșită, pe care unii autori o dădeau altă dată Novelei lui Justinian<sup>(4)</sup>. Troplong dovedește însă foarte bine că scopul acestei Novele n'a fost de a înființa o prescripție de zece ani contra bărbatului, ei numai de a reglementa excepția *non numeratae pecuniae*, în raporturile sale cu chi-

C. lui Andronache Donici și Novela 100. capit. 1 § 1.

Novela 100 nu stabilește o adevărată prescripție.

(1) Cpr. C. București, decizie citată *supra*, pag. 558, nota 2, *in fine*.

(2) Va să zică această dispoziție nu se aplică decât dotei mobiliare. Această soluție este admisibilă și astăzi, unde se decide generalmente că art. 1277 nu se aplică dotei imobiliare, nici creanțelor născute cu ocazia acestei dote. Vezi Baudry et Surville, *op. cit.*, III, 1892; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2728; Taulier, *op. cit.*, V, p. 355; Seriziat, *op. cit.*, 281.—*Contra*: Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 1924; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, II, 11384, etc.

Neaplic. art. 1277 dotei imobiliare. Controversă.

(3) Vezi Baudry et Surville, *op. cit.*, III, 1888; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2694, 2695, cct.

(4) Tot Andr. Donici admite, însă, prescripția de 30 sau 40 ani pentru moștenitorii celui care cer dota. „Dacă acel ce are dreptatea ca să ceară zestrea înapoi se va întâmpla să moară, vor cere moștenitorii lui, însă până la 30 de ani, sau 40 fiind pornită jalobă“ (art. 27, capit. 33, *despre zestre*).

C. Andr. Donici.

tanța dotei <sup>(1)</sup>. De aceea, interpretarea dată de Andr. Donici n'a fost admisă de codul Caragea.

C. Caragea.

Acest Cod prevede, în adevăr, că: „atunci când bărbatul, lenevindu-se, nu se va porni în cursul paragrafiei ca să-și ceară prin judecată zestrea cea făgăduită, și făgăduitorul va scăpăta, bărbatul este dator; iar de se va porni, nu este dator“ (art. 20, partea III-a, capit. 16). Și art. următor adaogă: „Când bărbatul va lăsa zestrea cea făgăduită la făgăduitorul să umble cu dobândă, și va scăpăta făgăduitorul, bărbatul este dator“. Bărbatul este deci responsabil de neglijența sa, de oarece el restituie dota pe care n'a primit-o, pentru că n'a făcut la timpul oportun deligențele convenite.

C. Calimach.

În codul Calimach, nu găsim nicio dispoziție în această privință.

(1) Iată, cum se exprimă Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3655, p. 740: „Cette nouvelle de Justinien a été le sujet de beaucoup d'erreurs. Plusieurs interprètes se sont imaginés que l'empereur avait soumis l'action du mari, pour réclamer la dot, à une prescription décennale. Ils n'ont pas vu qu'il ne faisait que réglementer l'exception *non numerata pecunio* dans ses rapports avec les quittances de dot, exceptions qui, du reste, étaient en usage chez les Romains, pour toutes sortes de quittances en toute matière. Ils n'ont pas vu que Justinien n'avait voulu qu'une seule chose: limiter dans la main du mari ou même lui enlever tout à fait cette exception privilégiée, qui, par cela seul qu'elle avait été opposée, obligeait le créancier, porteur d'une reconnaissance, à prouver que l'argent contenu dans cette reconnaissance avait été versé par lui. Comment Justinien, si attentif à multiplier les privilèges des femmes, aurait-il laissé intact ce privilège du mari contre elle?

„Mais, ne l'oublions pas! la nouvelle 100 ne parle pas le moins du monde du cas où le contrat de mariage ne porte pas quittance de la dot; elle n'a garde de dire qu'en pareil cas l'action du mari périra par dix ans“.

Un alt autor, Denizart (*Décis. nouv.*, v<sup>o</sup> *Dot*, § 11, No. 2), nu este mai puțin explicit: „C'est une erreur généralement reconnue aujourd'hui de croire que le délai de dix ans entraîne libération des constituants et établit une présomption irréfragable que le mari a reçu la dot. Il est évident que les lois romaines n'ont aucun rapport à l'action qu'a le mari directement pour se faire payer de la dot par ceux qui l'ont constituée. Il serait, en effet, étonnant que la dot étant si favorisée par les lois, l'action qui en naît pût périr par un

Acesta este art. 1277 din codul civil. Precum vedem, el este bogat în controverse și încă probabil nu le-am discutat pe toate.

El fiind o derogare dela dreptul comun, nu se aplică decât regimului dotal<sup>(1)</sup>, și încă și sub acest regim, el nu se aplică bunurilor dotale dobândite de femei în cursul căsătoriei<sup>(2)</sup>, nici bunurilor extradotale sau parafernale<sup>(3)</sup>.

Aplic.  
art. 1277 nu-  
mai regimului  
dotal.

El nu se aplică la căsătoriile contractate înainte de promulgarea codului actual, dacă asemenea dispoziție nu există sub legea atunci în vigoare<sup>(4)</sup>.

Căsăt. con-  
tractate sub  
legea veche.

Acest text, reprodus în unele legiuiri străine, de exemplu: în codul italian (art. 1414)<sup>(5)</sup>, în codul portughez dela 1867 (art. 1145)<sup>(6)</sup>, etc., nu-și mai are astăzi rațiunea de a fi, pentru că bărbatul este de multe ori pus în poziție de a nu putea urmări pe constitutorul dotei, tocmai din cauza liberalității sale, sau a înrudirii ce-l unește cu soția sa.

Critica  
art. 1277.

Art. 1277 este rezultatul unei erori și, în orice caz, a unei interpretări greșite a textelor din dreptul roman, care tăgăduese bărbatului excepția *non numeratae dotis*, de câteori căsătoria a ținut zece ani<sup>(7)</sup>, însă presupun în ace-

Art. 1277 este  
rezultatul  
unei erori.

laps de dix ans, tandis que les actions, dans les matières ordinaires, ne périsent que par un silence de trente ans<sup>4</sup>.

(1) Guillaouard, *op. cit.*, IV, 2139—1; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1892, pag. 732 (ed. a 3-a); Rodière et Pont, *Idem*, II, 1322; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2713; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 11415; Aubry et Rau, V, § 523, pag. 470, text și nota 28; C. Dijon, Sirey, 88. 2. 239, etc.

(2) T. Hue, IX, 498. Cpr. Cas. fr. D. P. 87. 1. 75; *Pand. Périod.* 88. 1. 396; Sirey, 89. 1. 319. — Vezi însă Baudry et Surville, *op. cit.*, III, 1892, p. 734 (ed. a 3-a).

(3) Baudry et Surville, *op. cit.*, III, 1892, p. 733.

(4) Vezi Pand. belges, v<sup>o</sup> *Dot*, 716.

(5) Art. 1414 din codul italian reproduce textul francez, declarând însă că această dispoziție nu se aplică *de câteori femeea este însăși debitoarea dotei: se la moglie è la debitrice*, curmând astfel cotroversa pe care am examinat-o, *suprà*, p. 559 urm.

C. italian.  
Art. 1414.

(6) Această dispoziție nu mai figurează însă în codul spaniol din 24 Iulie 1889, în codul german, etc. Cât pentru codul neerlandez, știm că el nici nu pomeneste măcar de regimul dotal. Vezi *suprà*, p. 161.

Dr. străin.

(7) Nov. 100 și L. 3, Cod, *De dote cauta non numerata*, 5, 15.

lași timp existența unui act dotal (*instrumentum dotale*) constatător a primirii dotei de către bărbat. Excepția *non numeratae pecuniae* permițând bărbatului de a cere dela femeie un supliment de probă, cu drept cuvânt această facultate a fost restrânsă. În dreptul modern însă, posesorul unui act scris, care constată primirea unei sume de bani, nefiind obligat a dovedi numărarea banilor printr'o altă probă deosebită de actul care constată primirea ei, elitanța bărbatului ar constitui pentru femeie o dovadă complectă, fără ca să se mai aștepte zece ani. Compilerii codului francez au întins deci, fără cuvânt, o regulă stabilită în folosul femeii, investită cu un act care constată plata dotei, la ipoteza în care femeia nu produce nicio elitanță <sup>(1)</sup>. Iată pentru ce art. 1277 ar fi trebuit să fie eliminat din legea noastră, după cum el a fost eliminat din codul spaniol și din alte legislații străine, cu toate că el se vede reprodus în Anteproiectul de revizuire al lui Laurent <sup>(2)</sup>.

### Momentul când trebuie să se facă restituirea dotei.

Desfacerea  
căsătoriei sau  
separarea de  
patrimonii.

Știm că restituirea dotei trebuie să se facă la desfacerea căsătoriei, sau la separația de patrimonii (art. 1271). Femeia dotală neputând, prin actele și obligațiile ei, să-și compromită dota, orice restituire anticipată, făcută în timpul căsătoriei, ce nu i-ar fi folosit personal, ar fi considerată anulă și neavenită, afară de cazul separației de patrimonii <sup>(3)</sup>.

(1) Cpr. Merlin, Répert., v<sup>o</sup> Dot, § 3, No. 8, tom. V, p. 219; Berriat St. Prix, Notes élément. sur le Code civil, III, 6268.

(2) Iată cum se exprimă art. 1612 din acest proiect: „Femeia care cere restituirea dotei, trebuie să dovedească că bărbatul a primit-o“. — Paragraful 2 al acestui text reproduce, fără nicio schimbare de redacție, art. 1569 din codul francez (al nostru 1277). Art. 1613 din Anteproiect adaugă însă: „Dacă bunurile au fost constituite dotă de însași femeia, ea trebuie să facă dovada primirii dotei după dreptul comun. — Dacă dota a fost constituită de un terțiu, femeia poate să dovedească primirea ei prin martori și prezumțiuni“. Acest text curmă deci controversa pe care am examinat-o *suprà*, p. 556.

(3) Vezi *suprà*, p. 546. — Femeia nu-și va primi deci dota a doua

Anteproieci-  
tul de revi-  
zuire al lui  
Laurent.  
Art. 1612.  
1613.

Se naște însă întrebarea: restituirea dotei trebuie să se facă imediat, sau bărbatul are vreun termen în această privință? Termenul restituirei.

La Romani, în legislația lui Justinian, dota care consistă în mobile sau în lucruri incorporale, trebuia să fie restituită în termen de un an dela desfacerea căsătoriei, iar aceea care consistă în imobile, trebuia să fie restituită imediat <sup>(1)</sup>. Dr. roman Justinian.

În dreptul actual, legea distinge între cazul când dota consistă în imobile sau mobile, care au rămas proprietatea femeii (art. 1272), și acel în care dota consistă în bani sau în alte mobile prețeluite, care au devenit proprietatea bărbatului (art. 1273). În privința celor dintâi, restituirea se face îndată, iar în privința celor de al doilea, restituirea se face într'un an din momentul când obligația a luat naștere. Dreptul actual.

**Art. 1272.** — Dacă dota consistă în imobile sau în mobile, care, după cele legiuite în art. 1245 și 1246, au rămas în proprietatea femeii, bărbatul sau moștenitorii săi pot fi constrânși a o restitui îndată ce obligațiunea de restituire a luat naștere. (Art. 1245, 1246, 1271, 1273 urm. C. civ. Art. 790 urm. C. com. Art. 1564 C. fr.)

**Art. 1273.** — Dacă dota consistă în bani, sau în alte imobile <sup>(2)</sup>, care au fost trecute în proprietatea bărbatului, conform

oară, dacă se va stabili că prima restituire i-a folosit. Vezi *suprà*, p. 546. — Femeea nu are, de asemenea, niciun recurs de exercitat contra bărbatului sau moștenitorilor lui, de câteori dota a fost înstrăinată conform legii, în timpul căsătoriei, pentru cauză de alimente. Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3455, 3456.

(1) L. unică, Cod, § 7, *De rei uxoriae actione*, etc. 5. 13. — Înaintea lui Justinian însă, dota, care consistă în lucruri determinate prin genul lor, trebuia să fie restituită în unul, doi sau trei ani, în fracțiuni egale, iar celelalte se restituiau imediat: „*Dos, si pondere, numero, mensurave contineatur, annua, bima, trima die reddetur; nisi si, ut praesens reddatur, convenerit. Reliquae dotes statim redduntur*“. *Ulpani Regul., De dotibus*, VI, § 8. Vezi și art. 34, capit. 33 din codul lui Andr. Donici, citat *infra*, p. 568, nota 2. Dr. roman anterior lui Justinian.

(2) Textul fr. zice și alte mobile. Trebuie zis: alte mobile și imobile prețeluite, cu declarația că prețeluirea face vânzare. Inexactitate de text.

art. 1245 și 1246, obligațiunea de restituire are termen de un an din momentul, de când a luat naștere.

Această obligațiune, în caz de separațiune de patrimonii, va trebui să fie plătită sau asigurată îndată, fără nicio distincțiune. (Art. 209, 1245, 1246, 1271, 1274 urm. C. civ. Art. 1565 C. fr.)<sup>(1)</sup>.

Cazurile când restituirea trebuie să se facă îndată.

După aceste texte, de câteori, în momentul în care se naște obligația de restituire, dota consistă în obiecte mobile sau imobile, a căror proprietate a rămas femeii, restituirea lor trebuie să se facă îndată, pentrucă aceste bunuri se găsesc în mâna bărbatului sau a moștenitorilor lui<sup>(2)</sup>.

Cazul când lucrurile sumpuse restituirei sunt deteriorate.

Deci, dacă în momentul când dota trebuie să fie restituită, lucrurile care o constituiau nu mai există sau sunt deteriorate, ele nu se vor restitui de loc și pierderea lor va privi pe femeie, sau vor fi restituite în starea în care se

Deoseb. de redacție de C. francez.

<sup>(1)</sup> Alineatul al doilea de sub art. 1273 lipsește atât în codul fr. cât și în cel italian (art. 1410), și este adaos de legiuitorul nostru. Soluția admisă de acest text este însă generalmente admisă și în Franța. Vezi *infra*, p. 570, text și nota 5.

Critica art. 1272, 1273 C. civil.

Art. 1272 și 1273 sunt viu criticate de un autor. Iată, în adevăr, cum se exprimă în această privință Em. Acolas (*Manuel de droit civil*, III, p. 213, nota 1).

„Les art. 1564 și 1565 sont confus, parce que, ne s'y reconnaissant pas eux-mêmes, les compilateurs napoléoniens ont amalgamé, dans ces textes, la théorie de l'ancienne action *rei uxoriae* avec celle de l'action *de dote* sous Justinien.

„A l'ancien droit romain, ils ont pris la base de sa distinction entre les choses qui doivent être restituées individuellement et celles qu'il suffit de restituer par équivalent.

„Au droit de Justinien, ils ont pris le délai d'un an que ce droit appliquait à la restitution des meubles, et que l'art. 1565 § 3 entend appliquer aux choses qu'il n'y a lieu de restituer que par équivalent“.

C. Calimach și C. lui Andr. Donici.

<sup>(2)</sup> „Lucrurile cele nemiscătoare ale zestreii, zice art. 1650 din codul Calimach, se dau înapoi *fără prelungire, după deslegarea cununiei*, cum și țiganii și cele de sineși miscătoare, după obiceiul pământului; iar cele miscătoare și cele netrupești, până la termenul de un an; iar de se va prelungi întoarcerea lor peste acest hotărât termen, se pretind rodurile, veniturile și dobânzile lor dela vremea deslegării cununiei“. Vezi și codul lui Andr. Donici (§ 34, capit. 33), unde se zice: „Pentru lucrurile zestreii ce se dau cu număr și se cântăresc, pentru acele se poate face așteptare până la un an de zile, iar celelalte îndată se dau înapoi“.

găsese, afară de cazul când desființarea sau deteriorarea lor ar fi imputabile culpei sau neglijenței bărbatului: în care caz el va fi responsabil (art. 1274 § 1). Cererea pentru întoarcerea zestrei nu are loc, zice art. 1657 din codul Calimach, dacă zestrea s'a prăpădit din întâmplătoarele încunjurări, adică: prin caz fortuit sau forță majoră<sup>(1)</sup>.

C. Calimach.  
Art. 1657.

De câteori, din contra, femeia este creditoarea bărbatului, fie a unei sume de bani, fie a unei cantități de lucruri consumtibile sau fungibile<sup>(2)</sup>, fie a unor mobile prețeluite (art. 1245), și chiar a unor imobile prețeluite cu declarațiunea expresă că prețeluirea face vânzare (art. 1246), etc.<sup>(3)</sup>, restituirea nu este obligatorie pentru bărbat sau

Cazul când restituirea nu este obligatorie, decât în termen de un an.

(1) După codul Calimach, obligația de restituire mai încetă încă de câteori căsătoria eră desfăcută prin vinovăția femeii (art. 121, 124, 130 și 1657 lit. b C. Calimach), lucru ce astăzi nu mai este admis. Vezi *supră*, p. 542.

C. Calimach.  
Art. 121, 124,  
130, 1657  
lit. b, etc.

(2) Deși art. 1273 nu vorbește decât de bani, totuși nu mai încapă îndoială că el se aplică și atunci când dota consistă în alte lucruri consumtibile sau fungibile, pentru că bărbatul a devenit proprietarul lor (art. 526). Vezi *supră*, p. 269. Cpr. Thiry, III, 521, *in fine*: Baudry et Surville, *op. cit.*, III, 1901; Guillaouard, *Idem*, IV, 2125; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1911; Troplong, *Idem*, IV, 3636; Mareadé, VI, art. 1564, 1565. No. 1, p. 100; Joutou, *op. cit.*, I, 389; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Marriage*, 11354; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot.*, 2741, etc.

Cazul când dota consistă în lucruri consumtibile sau fungibile.  
Aplie.  
art. 1273.

(3) Bărbatul are termenul de un an nu numai în privința lucrurilor asupra cărora el a devenit proprietar, dar și în privința acelor pe care el a putut în mod valid să le înstrăineze, în virtutea dreptului său de administrație, precum ar fi, de exemplu: imobilele rămase proprietatea femeii, pe care însă contractul de căsătorie le declară alienabile, fără nicio clauză de întrebuițare și care ar fi fost, în adevăr, vândute. Cpr. Mareadé, *loco cit.*; Aubry et Rau, V, § 540, p. 635, text și nota 48; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot.*, 2742; Baudry et Surville, *op. și loco cit.*: Guillaouard, *Idem*, IV, 2125, etc.

Lucrurile pe care bărbatul a putut să le înstrăineze în virtutea dreptului de administrație.

Dispoziția art. 1273 din codul civil are a fi aplicată atât la dota mobilă, asupra căreia bărbatul a devenit proprietar, din cauza naturii ei, cât și la cea imobilă de care bărbatul a dispus în mod valid, fără să fi fost proprietarul ei, pentru că motivul de echitate, care servește de bază art. 1273 C. civil, există în toate cazurile în care bărbatul se găsește în imposibilitate de a restitui lucrurile dotale în natură, fără a i se putea imputa vreo culpă.

Aplie.  
art. 1273 dotei imobiliare, de care bărbatul a dispus în mod valid.

Prin urmare, deși bărbatul nu devine proprietar pe banii Exprop. imobil. dotal.



moștenitorii lui, decât în termen de un an de când obligația de restituire a luat naștere, și aceasta pentru ca bărbatul sau moștenitorii lui să aibă timpul necesar spre a-și procura banii sau lucrurile care urmează a fi restituite<sup>(1)</sup>.

Terțiul detentor al dotei.

Beneficiul acestui termen nu poate însă fi invocat de terțiul detentor al dotei, ci numai de bărbat<sup>(2)</sup>. Și însuși bărbatul nu-l poate invoca decât sub regimul dotal<sup>(3)</sup>.

Cazul când riscul lucrurilor datorite este al bărbatului.

În toate cazurile în care bărbatul a devenit proprietarul dotei și în care el nu datorește lucrurile în natură, ci valoarea sau prețul lor, atunci când au fost prețeluite, riscul și pericolul lor este în sarcina bărbatului, și pierderea lor fortuită nu-l liberează<sup>(4)</sup>.

Neaplic. termenului de un an în caz de separare de patrimonii.

Dar dacă bărbatul se bucură de termenul de un an, în privința lucrurilor a căror valoare sau preț îl datorește, aceasta este numai în cazul când dota se restituie în urma desfacerei căsătoriei prin moarte sau despărțenie, nu însă și în cazul de separare de bunuri; căci, în asemenea caz, dota femeii fiind în pericol, pericolul ar deveni și mai mare, dacă s'ar mai da un termen bărbatului. În caz de separare de bunuri, bărbatul trebuie deci să restituie dota îndată, sau să asigure plata ei. Textul nostru este expres în această privință (art. 1273 § 2), și aceeași soluție este generalmente admisă și în Franța, cu toată lipsa unui asemenea text<sup>(5)</sup>.

rezultați din exproprierea imobilului dotal, totuși întrucât el este, prin acest eveniment, pus în imposibilitate de a restitui imobilul în natură, va restitui banii rezultați din expropriere, având pentru aceasta termenul de un an dela desfacerea căsătoriei. Cas. S-a II-a, Bult. 1907, consid. dela p. 494, 495.

(1) Femeea sau moștenitorii ei nu pot, deci, înaintea expirării termenului de un an, să ceară restituirea dotei, fie dela bărbat, fie dela moștenitorii lui. Femeea poate însă, fără a aștepta expirarea acestui termen, să lichideze pretențiile sale în justiție, dacă ele nu sunt lichide, să facă acte conservatorii, etc. Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 11355, 11356; Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 1914; Seriziat, *Régime dotal*, 246, p. 336, etc.

(2) Arntz, III, 908, *in fine*.

(3) T. Hue, IX, 493, p. 593.

(4) Planiol, III, 1647.

(5) Vezi T. Hue, IX, 493, p. 593; Thiry, III, 521; Baudry et Surville, *op. cit.*, III, 1902; Guillonard, *Idem*, IV, 2124; Tropolong, *Idem*, IV, 3637; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1913; Odier,

Mai mult încă, chiar atunci când bărbatul are drept la termenul de un an, statornicit de art. 1273, el va pierde beneficiul acestui termen în cazurile art. 1025, sau când ar fi falit (art. 719 C. com.)<sup>(1)</sup>.

Art. 1025 C. civ., 719 C. com.

Bărbatul care ar fi primit dota, nu va putea, de asemenea, invocă termenul de un an, de câteori căsătoria n'a avut loc și este cert că ea nu se va mai celebra. În asemenea caz dota va fi restituită fără nicio întârziere<sup>(2)</sup>.

Necelibrarea căsătoriei.

Bărbatul va restitui, în asemenea caz, nu numai lucrul constituit dotă, dar și fructele produse de acest lucru, pentru că aceste fructe fiind destinate la susținerea sarcinilor căsătoriei, viitorul soț nu se poate folosi de ele, întrucât asemenea sarcini n'au existat nicio dată<sup>(3)</sup>.

Restit. fructelor dotei.

Termenul de un an, statornicit de art. 1273, poate fi mărit sau micșorat prin contractul matrimonial. Chestiunea de a se ști când dota urmează a fi restituită fiind, în adevăr, o chestiune de interes privat, soții pot s'o reguleze prin convenția lor, așa cum înțeleg, conform principiului libertății convențiilor matrimoniale, înscris în art. 1223 și 1224<sup>(4)</sup>.

Mărirea sau micșorarea termenului de un an, prin contractul matrimonial. Controversă.

Art. 1273 acordând bărbatului sau moștenitorilor săi, de câteori dota nu urmează a fi restituită *in specie*, un

Bărbatul nu poate fi obligat a da cauțiune.

*Idem*, III, 1387; Planiol, III, 1654; Arntz, III, 908; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2748; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 11347; Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1565, No. 13; Jouitou, *op. cit.*, I, 411. — *Contrà*: Colmet de Santerre, VI, 236 bis III.

(1) Guillouard, *op. cit.*, IV, 2126; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1903; Odier, *Idem*, III, 1387, *in fine*; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1912; Aubry et Rau, V, § 540, p. 636; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 11353, etc.

(2) Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 61 și 2749; Benoit, *Tr. de la dot*, I, 19, p. 33. Vezi *suprà*, p. 187 și 546.

(3) Benoit, *op. și loco suprà*, *cit.* Cpr. L. 7 § 1, Dig., *De jure dotium*, 23. 3.

(4) Guillouard, *op. cit.*, IV, 2126; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1916; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1905; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2743; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 11348 urm.; Aubry et Rau, V, § 540, p. 635; Tessier, *op. cit.*, I, p. 90, nota 150 și II, p. 256, lit. A; Dalloz, *op. cit.*, III, art. 1565, No. 19 urm. — *Contrà*: Benoit, *op. cit.*, II, 129, p. 277, care, întemeindu-se pe unele texte din dreptul roman (L. L. 14, 15 și 16, Dig., *De pactis dotalibus*, 23, 4), admite că s'ar putea stipulă restituirea ei mai târziu. Opinia acestui autor a rămas însă izolată.

termen pentru a se liberă, fără a prescrie nicio garanție, femeea sau moștenitorii săi n'ar putea, afară de cazul unei stipulații contrare înserisă în contractul de căsătorie, să ceară ca bărbatul sau moștenitorii lui să dea o cauțiune pentru a asigura restituirea dotei ce ei urmează a restitui peste un an <sup>(1)</sup>.

### Obiectul restituirei și starea în care bărbatul trebuie să restituiască bunurile dotale.

**Art. 1274 § 1.** — Dacă mobilele, a căror proprietate a rămas a femeii, au perit prin uz și fără culpa bărbatului, acesta nu va fi dator să întoarcă decât pe cele rămase și în starea în care se vor afla. (Art. 528, 998, 999, 1245 C. civ. Art. 1566 § 1 C. fr.).

**Art. 1275.** — Dacă dota cuprinde obligațiuni sau constituțiuni de rentă, care au perit în totul sau în parte, fără neglijența bărbatului, acesta nu va fi responsabil, ei se va liberă restituind *contractele* <sup>(2)</sup>. (Art. 527, 1243, 1639 urm. C. civ. Art. 1567 C. fr.).

**Art. 1276.** — Dacă dota cuprinde un uzufruct, bărbatul sau moștenitorii săi vor fi obligați să restituie numai dreptul de uzufruct, nu și fructele din timpul căsătoriei. (Art. 517 urm., 525, 527, 1243 C. civ. Art. 1568 C. fr.).

Bărbatul trebuie să restituie toate bunurile dotale: imo-

(1) Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2744; Guillaouard, *op. cit.*, IV, 2127; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1904; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1911, pag. 455, nota 2; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 11358; Benoit, *Tr. de la dot*, II, 128, p. 276, 277. — După legea 24, Dig., *Solutio matrimonio*, 24, 3, bărbatul, care nu restituie dota imediat eră, din contra, obligat a da cauțiune. Principiul pus de această lege nu se mai aplică însă astăzi. Vezi Rodière et Pont, *op. și loco supra cit.*; Benoit, *loco cit.*, etc.

(2) Sau mai bine zis: *titlurile*, după cum observă toți autorii. Cpr. Plantol, III, 1648; T. Huc, IX, 495; Marcadé, VI, art. 1567, 1568, p. 102; Acollas, III, p. 214, etc. — În baza acestui text s'a decis că atunci când se constată, că dota consistă într'o creanță ipotecară, care s'a pierdut fără neglijența bărbatului, acesta nu poate fi obligat la restituirea ei către foasta sa soție. Cas. rom. Bult. 1903, p. 1355.

bilele, mobilele, banii, acaretele, creanțele <sup>(1)</sup> și chiar trusoul femeii, dacă el a fost prețeluit fără declarație că prețeluirea nu face vânzare (art. 1245) <sup>(2)</sup>; într'un cuvânt, tot ce a primit ca dotă. Dota femeii fiind, în adevăr, în mâinile lui un depozit, orice depozitar este, în genere, supus obligației de a restitui lucrul (art. 1591) <sup>(3)</sup>.

(1) Creanțele femeii, fiind un capital, bărbatul care le-a încasat trebuie să le restituie, el neavând drept decât la venitul lor. Dacă debitorii au devenit insolvabili, fără nicio neglijență din partea bărbatului, el se va liberă restituind titlurile creanțelor (art. 1275).—S'a decis că bărbatul căsătorit cu o străină nu este responsabil de creanțele dotale ale femeii, atunci când aceasta din urmă și-a primit însăși banii fără concursul bărbatului, în virtutea alegei sale de origine, lege care cărmuiește aceste creanțe, din cauza situațiunei lor. Vezi deciziile citate de Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 1903, p. 446. nota 2; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 11503 urm., etc.

(2) Vezi *suprà*, p. 252 și 273.

(3) Cpr. Troplong, IV, 3614. — Soțul, zice Curtea din București, trebuie să restituie, la desfacerea căsătoriei sau la separarea de patrimonii, toate bunurile ce le-a primit cu titlu de dotă.

Cheltuelile necesitate de îngrijirea sănătăței soției nu pot atinge această obligație de restituire, de oarece soțul este dator să subvie tuturor sarcinilor căsătoriei, fără ca soția să fie obligată a contribui la aceste sarcini cu mai mult decât venitul dotei sale. Prin urmare, orice dovadă ar face soțul în privința acestor cheltueli, ce le-a suportat, oricare ar fi ele, este cu totul inutilă. C. București, *Dreptul* din 1902, No. 13, pag. 106. Vezi tom. X al Coment. noastre, p. 388 și Judecăt. ocol. II Plocești, *Cr. judiciar* din 1904, No. 19, p. 158 (cu observ. noastră). Cpr. Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2823; Benoit, *Tr. de la dot*, II, 261, p. 464. — În vechiul drept francez, jurisprudența parlamentelor nu eră uniformă asupra acestui punct. Vezi Benoit, *op. și loco supra cit.*; Roussilhe, *Tr. de la dot*, 561, p. 411. Vezi tom. X menționat, p. 388, nota 3.

Cheltuelile p. căutarea sănătăței femeii privesc pe bărbat.

Dr. vechiu francez.

Decizia menționată a Curței din București mai pune în principiu că bonurile rurale, date ca răscumpărarea clăcei, reprezentând dreptul proprietarului la elacă, dijmă și celelalte sarcini ale clăcașilor, drept distinct de folosința ce produceă pe fiecare an, prețul răscumpărării acestor sarcini reprezentând un capital, iar nu un venit, soțul care a primit acest capital în numele soției, trebuie să-l restituie, la desfacerea căsătoriei, neputând păstră ea al său decât venitul aceluia capital, adecă cupoanele bonurilor rurale. *Dreptul, loco supra cit.* Cpr. Cas. rom. Bult. 1901, p. 1634 urm. Vezi și *infra*, p. 585.

Cazul când dota a consistat în bonuri rurale, date ca răscumpărare a clăcei.

Necesitatea  
intervenției  
justiției.

Atât femeea cât și moștenitorii ei au, în această privință, o acțiune în restituire, care se prescrie prin treizeci de ani<sup>(1)</sup>, femeea neputându-se pune în posesiunea bunurilor, la caz de refuz din partea bărbatului, fără intervenția justiției<sup>(2)</sup>.

Accesor. do-  
tei.

Dota trebuie să fie restituită cu toate accesoriile ei, cu toată sporirea ei, zice art. 1649 din codul Calimach<sup>(3)</sup>.

Lucrurile ce  
serveau la ex-  
ploatarea fon-  
dului.

Astfel, dacă este vorba de un fond rural, nu se va restitui numai fondul, ci și uneltele de agricultură, vitele și toate lucrurile care serveau la exploatarea lui și care își aveau ființă în momentul constituirei dotei.

Uzină, fa-  
briică.

Dacă s'a constituit dotă o uzină sau o fabrică<sup>(4)</sup>, se va restitui tot ceea ce femeea a adus pentru exploatarea acestei uzini sau fabricii, precum: mașini, unelte, etc.<sup>(5)</sup>.

Aluviune.  
Cheltuelile  
necesare și  
utile.

Imobilul dotal se va restitui cu toate creșterile și îmbunătățirile ce el a primit, fie printr'un eveniment al naturii, de exemplu: prin aluviune<sup>(6)</sup>, fie prin mâna omului, rămânând însă ca bărbatul să fie despăgubit de femeie, de toate cheltuelile făcute în privința reparațiilor *necesare*, iar a celor *utile*, numai în limita plus-valutei aduse fondului<sup>(7)</sup>.

(1) Vezi *suprà*, p. 548.

(2) Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1907; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 11516 urm. — De câteori restituirea are loc în urma separației de bunuri, femeea poate să-și ceară dota, cu fructele sau procentele ei (art. 1278), fără autorizarea bărbatului, hotărârea de separare echivalând cu o autorizare. Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*, 11519; Jouisou, *op. cit.*, I, 429, p. 478. Vezi și *suprà*, p. 549, nota 3.

C. Calimach.  
Art. 1649.

(3) „Întoarcerea zestrei după dezlegarea cununiei prin moarte sau din alte pricini, zice acest text, se face ori în însuș lucrul de zestre, fiind de față, dimpreună cu toată sporirea lui, și rodurile și veniturile luate înaintea cununiei sau după deslegarea ei, ori prețul lor, dacă s'ar fi înstrăinat; iar dacă lucrurile vor fi din cele cheltnitoare, au a se întoarce alte lucruri tot de aceeaș calitate și câtime, sau acel hotărît ori drept preț al lor“.

(4) Vezi *suprà*, p. 263, nota 2.

(5) Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1906, *in fine*, p. 449; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2774 urm.; Benoit, *op. cit.*, II, 173, pag. 340, 341; Seriziat, *op. cit.*, 235; T. Hue, IX, 494, etc.

(6) Vezi *suprà*, p. 199 și 310.

(7) Se controversează însă chestiunea de a se ști dacă construc-

Cât pentru înfrumusețările aduse fondului (cheltueli voluptoare) <sup>(1)</sup>, pe care art. 433 din codul Calimach (322 C. austriac) le numește cheltueli spre desfătare și podoaba luerului, bărbatul nu are, în principiu, drept la nicio despăgubire, el putând numai să le ridice, dacă aceasta se poate face fără stricăciune (art. 539) <sup>(2)</sup>, și dacă femeea nu preferă să le păstreze, plătindu-le bărbatului. (L. 9, Dig., *De impensis in res dotales factis*, 25. 1) <sup>(3)</sup>.

Cheltuelile voluptoare. Art. 539 C. civ.

țiile făcute de bărbat, pe fondul dotal, sunt sau nu dotale. Vezi *suprà*, pag. 199 urm. Părerea generală este că ele devin dotale și că bărbatul nu dobândește un drept de coproprietate asupra imobilului pe care el a făcut construcțiuni. Vezi C. Iași, *Cr. judiciară* din 1904, No. 9. Vezi *suprà*, p. 200, nota 3 și 306, *ad notam*, 5<sup>o</sup>. — *Contrà*: Cas. Palermo, Sirey, 92. 4. 33.

- (1) Știm, în adevăr, că impensele sau cheltuelile ce bărbatul poate aduce fondului dotal, sunt: utile, necesare sau voluptoare. *„Impensarum species sunt tres: aut enim necessaria dicuntur, aut utiles, aut voluptuosae. — Necessariae sunt impensa quibus non factis dos deterior futura est: veluti si quis ruinosas aedes rejecerit. — Utiles sunt quibus non factis quidem deterior dos non fuerit; factis autem, fructuosior dos effecta est: veluti si vineta et oliveta fecerit (plantații de vii sau maslini). — Voluptuosae sunt quibus neque ommissis deterior dos ferret; neque factis, fructuosior effecta est: quod evenit in viridariis et pictoriis, similibusque rebus”.* Ulpianus Regul., VI, *De dotibus*, § 14—17 și L. 1 urm., Dig., *De impensis in res dotales factis*, 25. 1. Vezi tom. III, partea I-a al Coment. noastre, p. 276, 277, nota 4 (ed. a 2-a); tom. III, partea II-a, p. 666, nota 2 (ed. a 2-a); tom. V, p. 337 urm.; tom. VII, p. 280 urm., nota 1, etc.
- (2) Codul portughez (art. 1163) este expres în această privință. Acest text conferă bărbatului sau moștenitorilor lui dreptul de a fi despăgubiți de îmbunătățirile necesare sau utile aduse fondului dotal. *„Insa numai până la concurența plus-valorii dobândite de imobil în momentul restituirii. Cât pentru îmbunătățirile voluptuare, bărbatul sau moștenitorii lui n'au decât dreptul de a le ridica, conform art. 500 din acel cod. Iată, în adevăr, cum se exprimă acest text: „O marido, ou seus herdeiros, têm direito de serem pagos, pela mulher o por seus herdeiros, das melhorias necessarias e uteis, mas só na importancia do valor accrescido ao tempo da restituição. As melhorias voluptuarias só podem ser levantadas pelo marido ou pelo seus herdeiros, nos termos do artigo 500.*
- (3) Vezi *infra*, p. 628. Cpr. Aubry et Rau, V, § 540, p. 629 (ed. a 4-a); Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 11469; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2824

Natura impenselor ce bărbatul poate aduce fondului dotal.

C. portughez. Art. 1163.

„Si les réparations faites pour le plaisir sont telles qu'on puisse les enlever sans qu'elles périssent, zice Domat, le mari ou ses héritiers peuvent les enlever, en cas que la dépense leur en fût refusée. Mais si elles sont telles qu'on ne puisse profiter de rien en les enlevant, comme des peintures à fresque, il n'est pas permis de les effacer, car ce serait sans aucun profit“ (1).

Dr. de reten-  
ție. Contro-  
versă.

Bărbatul nu are însă, nici într'un caz, după părerea noastră, dreptul de a reține fondul dotal până la plata cheltuelilor ce i se cuvin, pentrucă dreptul de retenție fiind un drept excepțional, nu poate fi exercitat decât în cazurile în care legea îl conferă anume. Or, niciun text de lege nu-l acordă, în specie, bărbatului (2).

Compensație.

Tot ce se poate admite este, că bărbatul va putea să compenseze cheltuelile la care are drept, cu dota alienabilă ce datorește soției sale. (Cpr. L. 7, § 5, Dig., *Solutio*

urm.; Benoit, *Tr. de la dot*, II, 217 urm., p. 408 urm.; Tessier, *Idem*, II, p. 193 urm.; Odier, *Contrat de mariage*, III, 1425 urm.; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1908 urm., Troplong, *Idem*, IV, 3594, 3595; Guillouard, *Idem*, IV, 2148 urm.; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1916. V. *suprà*, p. 306, *ad notam*, 6<sup>o</sup>; p. 314 și tom. VII al Coment. noastre, p. 280, 281, *ad notam*; tom. VI, p. 61. Cpr. C. Andr. Donici, capit. 33, § 18 și 28.

(1) Domat, *Les lois civiles dans leur ordre naturel*, II, p. 284, No. 20 (ed. Carré). — „*Pro voluptariis impensis, nisi parata sit mulier pati maritum tollentem, exactionem patitur; nam si vult habere mulier, reddere ea quæ impensa sunt, debet marito; aut si non vult, pati debet tollentem, si modo recipiant separationem. Ceterum, si non recipiant, relinquendæ sunt. Ita enim permittendum est marito auferre ornatum quem posuit, si futurum est ejus, quod abstulit*“ (L. 9, Dig., *De impensis in res dotales factis*, 25, 1). — Vezi și legea unică, § 5, în *fine*, Cod, *De rei uxoriæ actione in ex stipulatu actionem transfusa*, etc., 5, 13, unde se zice: „... *Quod si voluptariæ sint, licet (ex) voluntate ejus (uxoris) expensæ, deductio operis, quod fecit, sine læsione tamen prioris speciei, marito relinquatur*“.

(2) Vezi *suprà*, p. 201, 202; 314, nota 5 și tom. VII al Coment. noastre, p. 281, nota în *fine*; tom. V, p. 340 urm.; tom. VI, pag. 17 și 61. Vezi asupra acestei controversă, Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 11472 urm.; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2838 urm. și *Rétention (dr. de)*, 70 urm.; Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 2152 și *Dr. de rétention*, 79; Nacu, III, pag. 149, etc. Vezi asupra teoriei generale a dreptului de retenție, tom. X al Coment. noastre, p. 343 urm.

*matrimonio*, 24. 3) (1). Și încă și această compensație nu este admisă de toți autorii, căci chestiunea este controversată.

S'a decis însă că bărbatul nu poate să compenseze dota femeii cu cheltuelile ce el ar dovedi că a făcut cu ocazia întreținerii și educării copiilor femeii, născuți dintr'o căsătorie anterioară; căci dacă legea nu impune unui soț obligația legală a întreținerii și educației copiilor celuilalt soț, născuți din altă căsătorie, totuși el este supus acestei îndatoriri printr'o obligație naturală și ca condescendență pentru soțul său, mai ales că și legalmente bărbatul fiind obligat a da soției sale sprijin și ajutor, acest ajutor se întinde în mod firesc și la copiii soției, născuți din altă căsătorie, cu atât mai mult cu cât, de obicei, soțul, sub orice regim ar fi căsătorit, are administrația averii soției și se bucură de veniturile ei (2).

Necompen-  
sarea dotei cu  
cheltuelile fă-  
cute de bărbat  
cu ocazia creș-  
terii și edu-  
cării copiilor  
femeii.

(1) Cpr. Troplong, *op. cit.*, IV, 3639; Guillaouard, *Idem*, IV, 2153; Odier, *Idem*, III, 1432; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Marriage*, 11175 urm.; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2841; C. București, *Cr. judiciar* din 1900, No. 76 și *Dreptul* din același an, No. 78. Vezi *supră*, p. 202, și tom. VII, p. 281, *ad notam*. — Vezi însă Aubry et Rau, V, § 540, pag. 630, care nu admit compensația decât în privința cheltuelilor necesare.

Încât privește compensația dintre creanțele dotale ale femeii și datoriile proprii ale bărbatului, atunci când creditorul său este în același timp debitorul femeii, vezi *supră*, p. 285 și tom. VI, p. 754. Unii admit compensația facultativă, chiar în privința capitalurilor creanțelor dotale, ceace noi n'am admis (vezi tom. VI, p. 754), iar alții n'o admit, cu drept cuvânt, decât în privința dobânzilor ajunse la scadență, care aparțin bărbatului. (Vezi tom. VI, p. 754, text și nota 3). Cpr. Jouitou, *Régime dotal*, I, 402, pag. 444 urm. Vezi și *supră*, p. 286, text și nota 1.

Compensația  
între creanțele  
dotale și da-  
toriile bărba-  
tului. Contro-  
versă.

(2) C. București, *Cr. judiciar* din 1911, No. 81, p. 660. — Soluția dată de Curtea din București este cel puțin îndoielnică, căci de nicăiri nu rezultă că bărbatul ar fi obligat a crește și elucă cu banii lui, pe copiii femeii născuți din altă căsătorie. Bărbatul are deci, pentru aceste cheltueli o acțiune în contra femeii, după cum și femeia ar avea acțiune în contra bărbatului, dacă ea ar fi crescut și întreținut, cu banii ei, pe copiii anteriori ai acestui din urmă. Și apoi, nici nu este adevărat, după cum afirmă Curtea prin unul din considerentele sale, că, *sub toate regimurile matrimoniale*, bărbatul s'ar folosi de averea femeii, căci din art. 1285 rezultă că femeia are nu



Cheltuelile de înmormântare ale soției sunt în sarcina succesiunii ei.

Aprecierea acestor cheltueli.

Bărbatul va putea, de asemenea, să impute asupra dotei ce el trebuie să restituie, cheltuelile de înmormântare ale soției sale, pentru că nimic nu este mai just, după cum zice o lege din Digeste<sup>(1)</sup>, decât ca femeile să fie înmormântate cu bunurile ce ele lasă la moartea lor<sup>(2)</sup>.

Cheltuelile de înmormântare ale soției, zice o decizie recentă a Curței noastre de casație (21 Octombrie 1913), fiind o sarcină a succesiunii acesteia, trebuie să fie plătite de moștenitorii ei, iar nu de soțul ei<sup>(3)</sup>. Instanța de fond apre-

numai administrația, dar și folosința averii sale parafernale. Și dacă femeia poate, de fapt, să confere bărbatului o parte din folosința averii ei, aceasta o face, de bună seamă, în vederea sarcinilor căsătoriei, iar nu în vederea copiilor ei anteriori, care sunt excluzive în sarcina ei.

- (1) „*in eum ad quem dotis nomine quid pervenerit, dat propter funerariam actionem; æquissimum enim visum est veteribus, mulieres, quasi de patrimoniis suis, ita de dotibus funerari; et eum qui morte mulieris dotem lucratur, in funus conferre debere, sive pater mulieris est, sive maritus*“. (L. 16, Dig., *De religiosis et sumptibus*, etc., II, 7). Mai vezi L. 1. 18 și 19, Dig., loco cit., unde se zice: „*Impensa enim funeris æs alienum dotis est. Ideoque etiam dos sentire hoc æs alienum debet*“.

C. Calimach.  
Art. 1654.

„Acel ce are drit să ieă zestrea după moartea femeii sau s'o moștenească, zice art. 1654 din codul Calimach, este dator să facă după cuviință cheltuelile îngropării și ale grijilor obișnuite, sau să le întoarcă bărbatului, dacă s'au făcut dela el; iar dacă femeia va fi neînzăstrată și săracă, dator este bărbatul să le facă din ale sale“. „Moștenitorul suferă cheltuelile de înmormântare ale defunctului, conform rangului acestui din urmă“, zice art. 1968 din codul german. „*Der Erbe trägt die Kosten der standesmäßigen Beerdigung des Erblassers*“.

C. german.  
Art. 1968.

- (2) Vezi, în acest sens, Roussilhe, *Tr. de la dot*, p. 128, nota 1 și p. 412, No. 561, *in fine*; Benoit, *Tr. de la dot*, II, 256, p. 461; Tessier, *Idem*, II, p. 192, 193; Merlin, *Répert. vº Dot*. § 3, No. 4; Toullier-Duvergier, *Le droit civil français*, VII, partea II-a, 351, p. 251; Trib. Argeș, *Cr. judiciar* din 1902, No. 31. — *Contrà*: Judecăt. ocol II Ploești și Trib. Prahova. *Cr. judiciar* din 1904, No. 19 (cu observ. noastră critică); Ștef. Seriban, *Cr. judiciar* din 1904, No. 23, pag. 199, 200.

Dr. general prusac.

- (3) „De câteori căsătoria se desface prin moarte, zice art. 434 din *Allgemeines Landrecht für die Preussischen Staaten* (partea II-a, tit. I, secția VII-a, *von Trennung der Ehe durch den Tod*), soțul supraviețuitor trebuie să facă ca defunctul să fie înmormântat după rangul lui“. Și art. următor (435)

ciază în mod suveran, după condiția socială și situația materială a soților, valoarea cheltuelilor făcute cu ocazia înmormântării soției (1), *pro facultatibus et dignitate defunctæ* (2).

Prin cheltueli de înmormântare se înțeleg numai acele necesare la transportarea și îngroparea cadavrului, *sine quibus funus duci non possit*, nu însă și cele pentru ridicarea unui monument, pentru doliul văduvei (3), pentru dobândirea unei concesiuni într-un cimitir (4), etc.

Cât pentru cheltuelile ocazionate cu boala femeii, știm că bărbatul nu este în drept a le imputa asupra dotei, pentrucă ele constituiesc o sarcină a căsătoriei, afară poate de cazul când ar fi prea mari (5).

adaogă: „Dacă cheltuelile de înmormântare nu pot fi procurate de succesiune, soțul supraviețuitor trebuie să le plătească, după puterea lui“. *„Wird die Ehe durch den Tod getrennt, so muss der Überlebende Ehegatte den verstorbenen anständig begraben lassen“*. — *Können die Begräbnisskosten aus dem Nachlasse nicht bestritten werden, so ist der Überlebende zu deren Bezahlung so weit, als sein Vermögen hinreicht, verbunden“*. Vezi și pravila lui Matei Basarab, glava 267. citată mai la vale, p. 580.

(1) Cas. rom. S-a I-a, Bult. 1913, consid. dela p. 1770; *Jurisprudența română* din 1913, No. 36, pag. 562, No. de ordine 699; *Dreptul* din 1913, No. 81 și *Cr. judiciar* din 1914, No. 19. Vezi tom IV, partea II-a, al Coment. noastre, nota 2 dela p. 215, 216. Mai vezi și tom. X, p. 386, 387.

(2) L. 14 § 6, Dig., *De religiosis et sumptibus funerum*, 11, 7. Cpr. Benoit, *op. cit.*, II, 257, *in fine*, p. 462; Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 320; Guillouard, *Idem*, I, 203, 207; Valette, *Idem*, p. 27; Aubry et Rau, III, § 206, p. 212. text și nota 14 (ed. a 5-a); Trib. și C. Genève, Sirey, 85. 4. 24; Sirey, 86. 4. 7; Trib. și C. Paris, Sirey, 87. 2. 40; D. P. 87. 2. 119; *Pand. Périod.* 90. 2. 41, etc. Vezi și tom. X, al Coment. noastre, p. 387.

(3) Benoit, *op. cit.*, II, 258, p. 462; Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 319; Guillouard, *Idem*, I, 205; Troplong, *Idem*, I, 135; Planiol, II, 2556; T. Hue, XIII, 30; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2822; Aubry et Rau, III, § 260, p. 211 (ed. a 5-a); Laurent, XXIX, 358; Thiry, IV, 355; Trib. Paris, D. P. 75. 3. 8. — Vezi însă Thézard, *Privil. et hypothèques*, 374; P. Pont, *Idem*, I, 73. Vezi și *infrà*, p. 595.

(4) Planiol, II, *loco supra cit.*

(5) Vezi Roussilhe, *op. cit.*, p. 412. n. 1. Vezi *suprà*, p. 573, n. 3.

Prav. lui  
Matei Ba-  
sarab.

„De aceea pornecește această Pravilă, zice Matei Basarab (glava 267), câte au cheltuit bărbatul la boala muearei lui, să nu ieă de într'acelea nemica, pentrucă au fost cu dânsa; iar câte au cheltuit la îngroparea ei, acelea să le ieă dela socrul său, carele au luat și au ținut zeastrele“.

Art. 307  
C. pen.

Bărbatul va putea, însă, să impute asupra dotei toate sumele, ce el ar dovedi legalmente că i-au fost sustrase de către femeea sa, deși aceste sustracțiuni nu constituiesc, după lege, un furt (art. 307 C. pen.)<sup>(1)</sup>.

Starea în care  
bunurile do-  
tale trebuie să  
fie restituite.

Bărbatul trebuie să restituie bunurile dotale, după cum uzufuctuarul sau moștenitorii săi trebuie să restituie bunurile supuse uzufuctului, adică: în starea în care se găsesse în momentul când încetează folosința sa, nedeteriorate prin faptul sau culpa lui<sup>(2)</sup>. Soluția admisă, în această privință, de art. 1274 § 1 cu privire la mobile, este, pentru identitate de motive, aplicabilă și imobilelor<sup>(3)</sup>.

Caz fortuit.

Pierderea sau deteriorarea lucrului prin uz și vetustate constituie un caz fortuit, care liberează pe bărbat<sup>(4)</sup>.

Restit. imo-  
bilelor.

Art. 1272 presupune că restituirea imobilelor dotale se face în natură, afară de cazul, bine înțeles, când aceste imobile ar fi fost prețeluite, adăogându-se că prețeluirea face vânzare (art. 1246); în care caz, bărbatul devenind proprietar, nu poate datori decât prețul lor.

(1) Benoit, *Tr. de la dot*, II, 262, 263, p. 465, 466.

C. lui Andr.  
Donici.

(2) „Dacă vreun lucru dintru ale zestrei, zice codul lui Andr. Donici (§ 29, capit. 33), se va află prefăcut și schimbat sau stricat prin viclesugul bărbatului, femeea va încredința judecata prin jurământ, de nu va fi altă dovadă, și se va împlini dreptul său“.

Cât timp ține  
responsabili-  
tatea bărbat-  
ului sau a  
moștenitorilor  
lui.

Responsabilitatea completă a bărbatului sau a moștenitorilor săi nu are loc decât până în ziua când restituirea trebuie să se facă. Dacă femeea nu cere la timpul oportun restituirea dotei, moștenitorii bărbatului nu sunt responsabili de degraările sau pierderile survenite din cauza neglijenței, ci numai din cauza dolului lor. Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2803. Opr. L. 9, Dig., *Solutio matrimonio*, 24. 3.

(3) Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 2145; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2794, etc.

(4) Guillouard, *op. cit.*, IV, 2145; Troplong, *Idem*, IV, 3642; Tessier, *op. cit.*, II, p. 276; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2795. Vezi și *infra*, p. 583, nota 1, in fine

Contractul matrimonial ar putea, cu toate acestea, per- Restit. imobi-  
mite femeii de a cere imobilul în natură în locul prețului lului în na-  
lui, în caz când imobilul dotal n'ar fi fost înstrăinat de tură.

Tot astfel, în privința mobilelor, care n'au devenit Restituirea  
proprietatea bărbatului, adică: care n'au fost prețeluite, sau care mobilelor.  
au fost prețeluite, cu declarația că prețeluirea lor nu face vânzare (art. 1245), bărbatul le va restitui în natură (2).

(1) Pand. fr., v<sup>o</sup> cit., 11465; Benoit, *op. cit.*, II, 152, p. 313. — Alegerea va aparține bărbatului, dacă ea a fost făcută în favoarea lui. Dacă nu s'a stipulat nimic în această privință, bărbatul va restitui ce-i va conveni mai bine, sau imobilul în natură, sau prețul lui; căci de câteori obligația consistă în a presta cutare sau cutare lucru, alegerea aparține debitorului. Vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 142, 143. Cpr. L. 10, § 6, Dig.; *De jure dotium*, 23, 3, unde se zice: „*Si res in dotem datae fuerint, quamvis aestimatae, verum conreuerit ut aut aestimatio, aut res praestentur: si quidem fuerit adjectum, utrum mulier velit, ipsa eliget, utrum malit petere rem, an aestimationem. Verum si ita fuerit adjectum, utrum maritus velit, ipsius erit electio; aut si nihil de electione adiciatur, electionem habebit maritus, utrum malit res offerre, an pretium carum; nam et cum illa, aut illa res promittitur, rei electio est, utram praestet*”. Mai vezi L. 25. Pr., Dig., *De contrahenda emptione*, 18, 1. Cpr. art. 1218 C. Calimach, 906 C. austriac. Vezi și art. 262 din codul german unde se zice că, la caz de îndoială, alegerea aparține debitorului: „*So steht das Wahlrecht im Zweifel dem Schuldner zu*”.

(2) Bărbatul răspunde, în privința acestor lucruri, ca și în pri- Cazurile când  
vința celorlalte ce el trebuie să restituie în natură, de câteori bărbatul este  
el este în culpă. însă el nu răspunde de deprecierea adusă responsabil.  
valorilor mobiliare prin cursul timpului. — Deprecierea n'ar fi putut fi înlăturată, în specie, decât prin vânzarea lucrurilor care constituiau dota, vânzare pe care bărbatul nu putea s'o facă, întrucât el nu era proprietarul lor. Soluția nu mai este însă aceeași în cazul când lucrurile mobile, asupra cărora femeia și-ar fi rezervat proprietatea, ar fi consistat în lucruri consumabile, precum: vinuri, grâne sau alte produse, căci asemenea lucruri nefiind menite a fi păstrate, bărbatul, în calitatea sa de administrator al dotei, eră dator să le întrebuințeze, sau să le vândă la timpul oportun. Vezi Seriziat, *Régime dotal*, 258, p. 350.

Se admite, de asemenea, că bărbatul va trebui să dea Productele  
seamă de produsele în care consistă dota, care au fost con- cheltuite în  
sumate în casă, pentrucă el le-a primit cu această îndatorire. casă.

Cazul când  
dota consistă  
într'o sumă de  
bani.

Dacă dota consistă într'o sumă de bani, bărbatul va restitui o sumă egală, în monedă având curs în momentul restituirei, oricare ar fi fost, în timpul căsătoriei, variațiunea monedelor primite de el. Astfel, în caz de micșorare în valoare, în timpul căsătoriei, a monedelor primite, restituirea se va face după valoarea ce ele aveau în momentul contractului (art. 1578) <sup>(1)</sup>. „*In nummis non tam corpora ipsa quæ solventur considerantur, quam quantitas quæ ex his efficitur*“.

Lucruri fun-  
gibile nepre-  
țeluite.

Dacă dota are de obiect alte lucruri fungibile, care n'au fost prețeluite, bărbatul va restitui o cantitate egală de lucruri de aceeași specie și calitate. Dacă aceste lucruri au fost prețeluite, însă fără declarație că prețeluirea nu face vânzare, el va restitui prețul lor <sup>(2)</sup>.

Cazul când  
dota are de  
obiect un corp  
cert și deter-  
minat.

Știm că, de câteori dota are de obiect un corp cert și determinat, restituirea trebuie să se facă în natură, în starea în care lucrul se găsește, și că bărbatul nu răspunde de pierderea sau deteriorările întâmplare fără culpa sau neglijența lui <sup>(3)</sup>.

Cazul când  
dota este res-  
tituită în na-  
tură.

De câteori lucrurile constituite dota sunt restituite în natură, femeia va trebui să dovedească că ele au fost deteriorate prin culpa sau neglijența bărbatului; altfel acest din

El nu se folosește decât de dobânda valorii acestor produse, și această dobândă este reprezentată prin dobânda capitalului ce el ar fi cheltuit pentru a-și procura aceste produse. Vezi Seriziat, *op. cit.*, 259, p. 351.

(1) Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 11484; Tessier, *Tr. de la dot*, II, p. 204, 205, text și nota 967; Benoit, *Idem*, II, 135, pag. 290, care citează în acest sens vechea jurisprudență a parlamentelor franceze.

(2) Vezi Thiry, III, 522, pag. 538.

Forță majoră.

(3) Un caz de forță majoră, care ar scuti pe bărbat de obligația de restituire, ar fi, de exemplu, acel în care el ar fi fost evins de un terțiu din imobilul dotal. Benoit, *op. cit.*, II, 158, p. 318. — Bărbatul va restitui însă valoarea imobilului, dacă el a dobândit-o dela constituitorul dotei prin acțiunea în garanție (art. 1240). Vezi L. 16, Pr., Dig., *De jure dotium*, 23. 3. Cpr. Benoit, *op. și loco supra cit.*

Neexercit. acț.  
în garanție  
din partea  
bărbatului.

Faptul din partea bărbatului de a nu fi exercitat acțiunea în garanție, pe când constituitorul dotei era solvabil, ar constitui însă o culpă din partea lui și l-ar face responsabil. Acest punct este neindeolnic.

urmă n'ar fi presupus în culpă, de oarece asemenea pre-  
zumptie de culpă nu rezultă de nicăiri.

Dacă bărbatul este în imposibilitate de a înfățișa lu-  
crurile în natură sau le înfățișează deteriorate, el trebuie  
să dovedească că aceste lucruri au perit ori s'au deteriorat  
fără culpa lui, pentrucă debitorul trebuie în totdeauna să  
dovedească stingerea obligației sale <sup>(1)</sup>.

Cazurile când  
bărbatul nu  
poate restitui  
dota în na-  
tură.

Dacă lucrurile au perit prin culpa bărbatului sau au  
fost vândute, valoarea ce se va restitui femeii va fi, în ge-  
nere, acea din momentul restituirei, iar nu din momentul  
peirei sau vânzării lor, pentrucă cu această sumă femeia  
este păgubită în realitate, afară de cazul când obiectul  
perit sau vândut ar avea în ochii femeii un preț de afec-  
țiune, care i-ar mări valoarea; în care caz judecătorii ar  
putea să acorde femeii o despăgubire mai mare, proporționată  
cu greșala bărbatului. Regula de mai sus ar suferi însă  
excepție, de câteori bărbatul ar fi scos din vânzarea lucrului  
un preț superior valorii ce acest lucru ar fi avut în mo-  
mentul restituirei; căci nu trebuie ca culpa bărbatului să  
devie pentru el un mijloc de câștig.

Valoarea ce se  
restituie fe-  
meii este, în  
genere, aceea  
din momentul  
restituirei.

De câteori dota consistă în creanțe sau rente, care au  
perit în totul ori în parte fără neglijența bărbatului, acesta  
nu are nicio răspundere <sup>(2)</sup>, și se liberează restituind titlurile

Art. 1275.

(1) Cpr. Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 1898; Guillaouard, *Idem*, IV, 2145; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 11496; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2794; Aubry et Rau, V, § 540, p. 630.—Vezi însă, Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1898, p. 441, care, în privința simplelor deteriorări, susțin că femeii incumbă sarcina de a dovedi că lucrurile restituite în natură au fost deteriorate prin culpa bărbatului, pentrucă culpa nu se presupune niciodată.

Sunt însă cazuri excepționale în care dovada perirei lu-  
crului este gata făcută. Astfel, de exemplu, dacă femeia reclamă,  
după cincizeci de ani de căsătorie, o trăsură, cai, hamuri, etc.,  
care fusese constituite dotă, este evident că aceste lucruri au  
perit cu timpul și că bărbatul nu le mai poate înfățișa după  
atâta timp. Pentru ca bărbatul să fie, în asemenea caz, res-  
ponsabil, femeia va trebui să dovedească că aceste lucruri au  
perit prin culpa sau neglijența lui. Rodière et Pont, *loco cit.*,  
p. 441, nota 1; Seriziat, *op. cit.*, 257, p. 347; Répert. Sirey,  
v<sup>o</sup> *Dot*, 2795. Vezi și *suprà*, p. 580, text și nota 4.

Cazurile în  
care perirea  
lucrului este  
gata făcută.

(2) Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 1898, p. 441.

(3) Dacă dota constituită în creanțe sau rente a perit din ne-

acestor creanțe sau rente<sup>(1)</sup>. Aceasta nu este decât o consecință a principiului mai sus expus, după care bărbatul, de câteori este obligat a restitui dota în natură, trebuie s'o dea în starea în care se găsește. Pierderea privește, în asemenea caz, pe femeec, pentrucă ea rămâne proprietara creanțelor sau rentelor care n'au fost prețeluite<sup>(2)</sup>.

Creanțe sau  
rente prețeluite.

Această soluție nu mai este, deci, aplicabilă de câteori creanțele sau rentele constituite dotă au fost prețeluite, fără declarație că prețeluirea nu face vânzare; căci bărbatul devenind în asemenea caz proprietarul lor, trebuie să restituie prețul estimațiunei, rămânându-i însă recursul în garanție contra femeeci, dacă stabilește că creanțele aduse dotă erau fictive, sau emanau dela niște debitori insolvabili<sup>(3)</sup>.

Insolvabilitatea debitorului.

Bărbatul își va acoperi responsabilitatea stabilind insolvabilitatea totală sau parțială a debitorului<sup>(4)</sup>, rămânând

gligența bărbatului, acesta va fi răspunzător și va trebui să restituie dota în numerar; iar constatarea instanței de fond că soțul este răspunzător pentrucă din vina lui plasarea banilor dotali s'a făcut cu călcarea dispozițiilor din convenția matrimonială, este o constatare de fapt, care scapă de sub controlul Curței de casație. Cas. S-a 1-a. Bult. 1911, p. 803. Cpr. și C. Iași, *Cr. judiciar* din 1897, No. 21, p. 106.

- (1) Cpr. Cas. rom. Bult. 1895, pag. 1167. Vezi și C. Iași, decizie citată la finele notei precedente.

Titlurile trebuie să fie restituite în toate cazurile, chiar dacă creanța sau renta a perit în totul, pentrucă neprezentarea titlului ar putea să facă a se presupune că bărbatul l-a restituit debitorului, primind banii dela el. Judecătorii ar putea însă să-l scutească de orice răspundere, dacă ei s'ar convinge că plata n'a avut loc și că bărbatul a distras titlurile. Presumpția fiind însă, în asemenea caz, în contra bărbatului, el va trebui să dovedească că n'a primit banii. Vezi Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1903, *in fine*, p. 447; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Marriage*, 11500; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2815, etc.

- (2) Vezi *suprà*, nota 5 delu pag. 261, 262.

- (3) Pand. fr., v<sup>o</sup> *Marriage*, 11509; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2811, Guillonard, *op. cit.*, IV, 2146; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1903; Aubry et Ran, V, § 540, p. 631, nota 31; T. Hue, IX, 493, p. 592, etc.

- (4) Bărbatul, căruia nu i se poate impută nicio neglijență, nu este deci responsabil de insolvabilitatea terțiilor debitori ai femeeci. El nu răspunde, de asemenea, de o scădere neprevăzută a fondurilor publice, nici de o reducere sau conver-

Titlurile  
trebuie să fie  
restituite, în  
principiu, în  
toate cazurile.

ca femeea să dovedească, la rândul ei, că, în momentul solvabilității, bărbatul eră în culpă pentrucă a neglijat de a urmări pe debitori la timpul oportun<sup>(1)</sup>.

În caz de a se fi constituit dotă o rentă, bărbatul fiind asimiliat unui uzufructuar, este în drept a percepe veniturile ei, fără a fi obligat la nicio restituire (art. 1275), afară de titlul rentei (art. 1275)<sup>(2)</sup>.

Rentă.

Dacă dota consistă în efecte publice, bărbatul nu are dreptul decât la cupoanele acestor efecte<sup>(3)</sup>.

Efecte publice.

Prin aplicarea acestui principiu, s'a decis, cu drept cuvânt, că bărbatul, pe timpul cât a ținut căsătoria, n'are drept decât la valoarea cupoanelor obligațiilor emise în baza legii rurale din 1864. Aceste obligații nefiind, în adevăr, decât echivalentul pierderei ce proprietarul fondului a suferit pentru totdeauna prin desființarea clăcei, dijmei și alte sarcini ale clăcașilor, aparțin femeii căreia ele fusese constituite dotă, și deci, trebuie să fie restituite de bărbat la desfacerea căsătoriei sau la separarea de patrimonii<sup>(4)</sup>.

Aplic. principiului de mai sus.

Ultima aplicare a principiului că bărbatul trebuie să restituie lucrurile dotale în starea în care se află în momentul restituirei, o găsim în art. 1276. După acest text, de câteori dota consistă într'un uzufruct ce femeea are asupra unor lucruri străine<sup>(5)</sup>, bărbatul trebuie să restituie însuși dreptul,

Art. 1276.

siune a rentelor asupra Statului. Bandy et Surville, *op. cit.*, III, 1918; Troplong, *Idem*, IV, 3649; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1903; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2812, etc. — Dacă conversiunea, în loc de a aduce o pagubă femeii, îi aduce din contra folos, acest folos va mări capitalul ei dotal, de câteori dota a rămas proprietatea ei, folosul necurenindu-se bărbatului decât atunci când dota a devenit proprietatea lui. Cpr. Cas. rom. Bult. S-a I-a, 1889, p. 156.

(1) T. Hue, IX, 495, p. 596; Guillaouard, *op. cit.*, IV, 2146; Laurent, XXIII, 596; Colmet de Santerre, VI, 239 bis I; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 11501, etc.

(2) T. Hue, IX, 495, *in fine*, p. 496.

(3) Vezi *supra*, pag. 573, nota 3, *in fine*.

(4) Cas. rom. și C. București, Bult. 1901, p. 1635 și *Dreptul* din 1902, No. 13.

(5) Acesta este cazul constituirei unui uzufruct, acel al bărbatului asupra unui alt uzufruct. Cpr. T. Hue, IV, 187. Vezi tom. III, partea I-a, al Coment. noastre, p. 415 și 448 (ed. a 2-a).



iar nu fructele percepute în timpul căsătoriei <sup>(1)</sup>, rămânând însă ea, în privința fructelor ultimului an, să se aplice art. 1280 C. civil. Bărbatul având drept la aceste fructe, în calitate de uzufructuar al dotei (art. 1243), se va liberă restituind numai dreptul care le-a produs <sup>(2)</sup>.

Fructele percepute înaintea celebr. căsătoriei.

Cât pentru fructele percepute înaintea celebrării căsătoriei, ele nu aparțin bărbatului, ci mărese dotea. Art. 1276 nu scutește, în adevăr, pe bărbat de obligația de restituire, decât în privința fructelor *din timpul căsătoriei* <sup>(3)</sup>.

Rentă viagă.

Soluția dată de lege în privința uzufructului, este apli-

(1) „*Wenn eine Nutznießung zum Heirathsgute bestellt worden ist, so hat der Mann nur das Recht selbst und nicht die erhobenen Nutzungen herauszugeben*“, zice Zachariae, *Handbuch des französischen Civilrechts*, III, § 510, p. 429 (ed. Crome), § 540, p. 336 (ed. Anschütz).

(2) Vezi *supră*, pag. 181, nota 1. O dispoziție identică există și în dreptul roman. Vezi L. 7, § 2, Dig., *De jure dotium*, 23, 3 și L. 4, Dig., *De pactis dotalibus*, 23, 4, etc.

Raportul ce trebuie să facă descendentul cărnii i s'a dăruit un uzufruct asupra unui imobil.

În baza aceluiași principiu se decide, în genere, că, în caz de a se fi dăruit de un ascendent, descendentului său, un uzufruct asupra unui imobil ce aparțineă celui dintâi, descendentul, care va veni, împreună cu alți frați, la succesiunea dăruiturului, nu va raporta decât însuși dreptul de uzufruct, iar nu și fructele percepute de dânsul, nici chiar acele ajunse la scadență în momentul deschiderii succesiunii. Vezi, în acest sens, Baudry et Wahl, *Successions*, III, 2823; Vigié, II, 356; Laurent, X, 630 și *Supplément*, III, 464; Demolombe, XVI, 444; Aubry et Rau, VI, § 631, p. 634, nota 46; Marcadé, III, 343 (art. 856); Arntz, II, 1546; Proudhon, *Tr. de l'usufruit*, IV, 2396, p. 488 (ed. din 1836); Chabot de l'Allier, *Successions*, II, p. 487 (ed. din 1839, revăzută de Belost-Jolimont); Le Sellyer, *Successions*, III, 1521; Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, II, art. 856, No. 11 urm.; Massigli, *Revue critique de légis. et de jurisprudence*, tom. 16 (anul 1887), p. 359; Thiry, II, 206, p. 207; T. Hue, V, 395; Planiol, III, 2260; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Successions*, 10353 urm.; Labbé, nota în Sirey, 1886. 2. p. 145 și în Sirey, 1887, I, p. 193; Flurer, nota în D. P. 1887. 1. 129; Cas. fr. *Pand. Périod.* 89. 1. 402; D. P. 90. 1. 30; Sirey, 92. 1. 379; C. Palermo, Sirey, 1903. 4. 3 și *Cr. judiciar* din 1903, No. 61 (cu observ. noastră). Vezi și tom. III, partea II-a, al Coment. noastre, p. 627, text și nota 5 (ed. a 2-a). Această soluție eră admisă și în vechiul drept francez. Vezi Pothier, *Successions*, VIII, p. 163 (ed. Bagnet).

(3) Vezi Seriziat, *Régime dotal*, 275, p. 376.

cabilă. pentru identitate de motive, la cazul când s'ar fi constituit dotă o rentă viageră (art. 527) (1).

Art. 1276 presupune că dota consistă într'un drept de uzufruct. Deci, dacă ea are de obiect nu dreptul de uzufruct sau renta viageră, ci fructele care urmează a fi percepute, considerate *principabiter* ca un capital, aceste fructe constituind în asemenea caz însăși dota, vor trebui să fie restituite de bărbat, el neavând dreptul decât la dobânzile lor (2).

Dacă dota consistă în obligația constituitorului de a hrăni și întreține pe soți în timpul căsătoriei, bărbatul sau moștenitorii lui n'au nimic de restituit, afară poate de cazul în care, prin contractul matrimonial, s'ar fi prețeluit alimentele datorite de constituitor (3).

Se poate întâmpla ca dota să consistă în dreptul de a se folosi de o închiriere sau arendare (4), de o proprie-

Cazul când dota consistă în dreptul de a percepe fructe.

Oblig. de a hrăni și întreține pe soți.

Inchiriere, proprietate literară, etc.

(1) Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1905; Guillouard, *Idem*, IV, 2147; Odier, *Idem*, III, 1394; Troplong, *Idem*, IV, 3654; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 11512, etc.

Art. 1276 se aplică, de asemenea, la cazul când dota ar consistă într'un drept de uz sau de abitațiune. Deci, dacă aceste drepturi s'au stins înaintea îndeplinirii evenimentelor care aduc restituirea dotei, ele sunt pierdute pentru femece, bărbatul neavând nimic de restituit. Vezi Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2817.

Drept de uz sau de abitație.

(2) Pothier, *Tr. de la communauté*, VII, 292; Marcadé, VI, art. 1567, 1568, p. 102; Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1661, 1904; Troplong; *Idem*, IV, 3652; Tessier, *Tr. de la dot*, II, pag. 278, nota 1079; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2818; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 1514; T. Hoc, IV, 187. Cpr. L. 4, Dig., *De pactis dotalibus*, 23. 4.

(3) Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *cit.*, 2819; Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3653, etc.

(4) De câteori uzufructul este stabilit asupra închirierii unei case sau arendării unei moșii, se decide că dreptul uzufructuarului nu se mărginește la quasi-uzufructul lucrurilor fungibile, adică la dreptul de a se folosi de fructele casei sau moșiei, sub condiția de a restitui lucruri de asemenea natură, sau prețul lor. Uzufructuarul are, în asemenea caz, dreptul la toate fructele casei sau moșiei, fără a fi obligat la nicio restituire. Deci, dacă închirierea sau arendarea, asupra căreia uzufructul este constituit, încetează în cursul uzufructului, locatarul sau arendașul care, în specie, înlocuște pe nudul

Stabilirea uzufructului asupra închirierii unei case sau arendării unei moșii. Controversă.

tate literară<sup>(1)</sup>, sau de un alt drept vremelnic, susceptibil de a lua sfârșit în timpul folosinței bărbatului. În cazul întâmplării unui asemenea eveniment în timpul căsătoriei, dreptul de folosință al bărbatului se va stinge pentru lipsă de obiect, și el nu va fi supus niciunei restituiri<sup>(2)</sup>.

### Drepturile speciale ale femeii.

Art. 1274 § 2  
și 3 și 1279  
C. civil.

Aceste drepturi sunt de două feluri: în primul loc, art. 1274 §§ 2 și 3 conferă femeii dreptul de a-și lua rufele, vestimintele și alte obiecte destinate la uzul ei personal. În al doilea loc, art. 1279 conferă femeii supraviețuitoare dreptul la hainele de doliu și la abitațiune în cursul anului de doliu, dându-i, după alegerea ei și după cum ea va găsi mai folositor, dreptul de a cere, pentru cursul aceluși an, sau dobânzile ori fructele dotei sale, sau alimente din succesiunea bărbatului ei defunct. Ne vom ocupa în deosebi despre fiecare din aceste drepturi.

proprietar, nu va avea drept la nicio restituire. Cpr. T. Hue, IV, 186, p. 236; Baudry et Chauveau, *Des biens*, 580, 599; Laurent, VI, 379; Aubry et Rau, II, § 230, p. 685, text și nota 20 (ed. a 5-a), p. 482 din ed. a 4-a; Proudhon, *Tr. de l'usufruit*, I, 367; Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, I, art. 588, No. 6, 7; Massé-Vergé, II, § 308, p. 134, nota 12 *in fine*; Répert. Dalloz, *Supplément*, v<sup>o</sup> *Usufruit*, 128; Cas. fr. și C. Montpellier, D. P. 59. 1. 279; Sirey, 59. 1. 421; D. P. 1904. 1. 465; D. P. 57. 2. 166; Sirey, 57. 2. 695. Vezi și tom. III, partea I-a, al Coment. noastre, p. 449 (ed. a 2-a). —*Contrà*: Demolombe, X, 330; Duranton, III, 372; C. Caen, Sirey, 69. 2. 18 și Répert. Dalloz, *Supplément*, v<sup>o</sup> *Usufruit*, p. 698, nota 1. Aceste din urmă autorități consideră, pe nedrept, fructele ce urmează a fi percepute în exploatarea unei închirieri sau arendări, ca obiectul și substanța uzufruitului; pe când, din contra, ceea ce face, în specie, obiectul uzufruitului este însuși dreptul de închiriere sau de arendă.

Proprietate  
literară.

- (1) Pentru cazul special când un autor ar fi constituit dotă fiecei sale o operă literară, muzicală sau artistică, vezi în privința dreptului de folosință și obligației de restituire a bărbatului, Benoit, *Tr. de la dot*, II, 181 urm., p. 352 urm.
- (2) Vezi T. Hue, IX, 496.

**10 Dreptul femeii de a-și lua rufele, vestimintele și celelalte obiecte destinate uzului său personal.**

**Art. 1274 § 2 și 3.** — Cu toate acestea femeia va avea facultatea. în cecece privește rufele, vestimintele și alte obiecte de întrebuințarea sa personală, să ia pe cele ce servesc la uzul său actual, fără a distinge dacă chiar acelea au fost constituite ca dotă, sau dacă au fost făcute în timpul căsătoriei<sup>(1)</sup>.

Asemenea, și în cazul când acelea au fost constituite estimate, femeia va avea facultatea a lua în natură lucrurile care servesc la uzul său actual, sau a cere estimățiunea celor constituite ca dotă, rămânând să se prinză acea sumă în restul dotei de restituit. (Art. 528, 1245 C. civil. Art. 303 C. com. vechiu. Art. 793 C. com. actual. Art. 1566 § 2 C. fr.)

Art. 1274 § 1 dispune, după cum știm, că lu- Art. 1274 § 1.  
crurile dotale a căror proprietate au rămas femeii, se restituiesc de bărbat în starea în care se găsesc, nestricate prin faptul sau culpa lui; dispoziție care se aplică atât la mobile cât și la imobile, deși acest text vorbește numai de mobile<sup>(2)</sup>.

În baza acestui principiu, femeia ar fi trebuit să-și ia rufele și vestimintele sale în starea în care ele s-ar fi găsit în momentul restituirii dotei; adică, de cele mai multe ori, fără nicio valoare, din cauză că ar fi uzate prin întrebuințare. Cât pentru rufele sau hainele cumpărate de bărbat în timpul căsătoriei, în baza obligației ce-i incumbă de a-și întreține femeia (art. 196), ele ar fi trebuit să rămână la bărbat, de oarece el este proprietarul lor<sup>(3)</sup>.

(1) Acest alineat nu există în codul fr., și este adăos de legiuitorul nostru, însă aceeași soluție este generalmente admisă și în Franța. Vezi *infra*, p. 590, text și nota 2.

(2) Cpr. Guillonard, *op. cit.*, IV, 2145. Vezi și *supra*, p. 580. Textul art. 1274 §§ 2 și 3 își are origina sa în dreptul cutumier francez. Vezi *infra*, nota 3 dela p. 593, 594.

(3) Iată ce găsim, în această privință, în pravila lui Matei Barsarab (glava 263): „Mărirea, de va avea niscare haine sau alte scule și lucruri și, murindu-i bărbatul, nu va spune cu mărturii credincioase unde le-au aflat și de unde le are, și de unde le-au adus, arată-se lucrul ca o mărturie adevărată. Că, ca o stăpână a casei ce au fost, le are de în sculele și bucatele bărbatului său. Drept aceea, să fie ale copiilor acea câștigare și moștenire a acelu bărbat al ei de odinioară; să

Art. 1274 § 2.

Pentru motive de umanitate și de bună cuviință, *pour des motifs de décence et d'honnêteté*, zice un autor <sup>(1)</sup>, legea permite însă femeii de a lua toate rufe, hainele și obiectele destinate la uzul ei personal și actual; adică, de care ea se serviă în momentul când dota trebuia să-i fie restituită, fără a se distinge dacă acele lucruri făceau parte din dotă, sau au fost cumpărate de bărbat în timpul căsătoriei, și fără a avea nicio plată de făcut, textul nostru (art. 1274 § 2) fiind expres în această privință <sup>(2)</sup>.

Art. 1274  
§ ultim.

Dacă presupunem cazul când rufe și hainele constituite dotă ar fi fost prețeluite prin contractul matrimonial, fără a se adăoga că prețeluirea nu face vânzare, bărbatul ar fi putut, după dreptul comun, să păstreze pe acelea de care femeea se serviă în momentul când dota trebuia să fie restituită, sub singura îndatorire de a-i plăti prețul estimățiunii hainelor și rufelor ce fusese constituite dotă (art. 1245) <sup>(3)</sup>. Legiuitorul, pentru aceleași motive, permite însă, și de astădată, femeii de a lua în natură rufe și hainele care servesc la uzul său actual, sau a cere prețul estimățiunii acelor constituite dotă, rămânând ea, în caz când ea ar reține lucrurile ce servesc la uzul ei actual, valoarea acestor lucruri să fie imputată asupra prețului ce-i este datorit și dedusă din acest preț. Ar fi fost nedrept, în adevăr, ca femeea să poată cere, pe deoparte, prețul estimățiunii, iar pe de alta, să reție rufe și hainele de care ea se serviă în momentul când dota trebuia să fie restituită; căci, în asemenea caz, ea ar fi primit de două ori acelaș

le ție ca pe niște bucate ale lor; sau de va și trăi bărbatul și se vor afla acele haine și scule la mâinele ei, atunci de va vrea, i le ia bărbatul<sup>4</sup>. Vezi și *infra*, p. 618, *ad notam*.

(1) Duranton, XV, 558, p. 622 (ed. a 4-a).

(2) Aceeași soluție este generalmente admisă și în Franța, cu toate că § 2 al art. 1274 nu există în codul francez. Vezi Aubry et Rau, V, § 540, p. 631, nota 29; Paud. fr., v<sup>o</sup> *Marriage*, 11559; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2850; Marcadé, VI, art. 1566, p. 101; Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1825; Guillonard, *Idem*, IV, 2161; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1899, 1900; Seriziat, *op. cit.*, 261; T. Hue, IX, 494, p. 595, etc. — Vezi însă Duranton, XV, 558.(3) Vezi *suprà*, p. 273 și p. 573.

lucru<sup>(1)</sup>, ceea ce ar fi contrar tuturor regulilor celor mai elementare de dreptate și de echitate.

S'a decis însă, cu drept cuvânt, că soția, care a continuat a se servi de trusoul ce i-a fost dat la căsătoria ei, și după ce sentința de divorț a fost transcrisă la ofițerul stărei civile, deși bărbatul îi ceruse acel trusou, dovedește că ea și-a exercitat dreptul de opțiune ce-i conferă legea, reluându-și trusoul în natură și, deci, nu mai poate reclama delă fostul ei soț valoarea totală a acestui trusou, ne mai având în asemenea caz alt drept decât acela de a cere delă acest din urmă diferența de valoare, provenită din cauza deteriorării trusoului, prin uzul făcut de el în timpul căsătoriei și cât a durat procesul de divorț<sup>(2)</sup>.

Art. 1274 §§ 2 și 3, cuprinzând niște dispoziții derogatorii delă dreptul comun, este de strictă interpretare. Ca atare, dreptul de care se bucură femeia nu aparține nici moștenitorilor, nici creditorilor ei<sup>(3)</sup>.

Acest drept aparține însă femeii, cât timp n'a renunțat la el<sup>(4)</sup>, oricare ar fi evenimentul care ar fi adus restituirea dotei (desfacerea căsătoriei, separația de patrimonii, etc.), pentru că legea nu distinge<sup>(5)</sup>.

(1) Cpr. l. 10. Dig., *De jure dotium*, 23, 3, citată textual *suprà*, p. 267, nota 5 și p. 274.

(2) C. Buenrești, *Cr. judiciar* din 1897, No. 25, p. 197.

(3) Cpr. D. de Folleville, *Contrat de mariage*, 533, *in fine*, p. 594; Guillonard, *Idem*, IV, 2162; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1925; Seriziat, *Régime dotal*, 262, p. 353; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Marriage*, 11575, 11577; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2857 urm.; Colmet de Santerre, VI, 238 *bis*; T. Huc, IX, 494; C. Pau, D. P. 87. 2. 178. — Cu toate acestea, unii recunosc creditorilor femeii facultatea de a exercita acest drept în numele ei, pentru că creditorii au drept la toate bunurile debitorului lor, afară de vestimintele cu care el este îmbrăcat, sau care-i servesc trebuințelor de fiecare zi (art. 406, 2<sup>o</sup> Pr. civ.). Rămâne însă bine înțeles că acțiunea creditorilor nu poate jigni dreptul de opțiune al femeii. Vezi, în acest sens, Rodière et Pont, *op. cit.*, III, p. 444, nota 3. — În fine, sunt autori care recunosc acest drept și moștenitorilor femeii. Vezi Jouitou, *Régime dotal*, I, 414, p. 463, 464, etc.

(4) Cpr. Baudry et Surville, *op. cit.*, III, 1925, *in fine*, p. 783 (ed. a 3-a); C. Ronen, D. P. 47. 2. 27, etc.

(5) Baudry et Surville, *op. și loco cit.*, p. 781; Rodière et Pont, *Idem*.

Cazul când  
bărbatul este  
falit. Art. 793  
C. com.

Dacă bărbatul este falit, femeia nu mai poate însă să exercite astăzi facultatea ce-i conferă legea de a-și lua hainele ce servesc la uzul ei personal și actual, sub condiție ca valoarea lor să se scadă din prețul ce ea are a primi dela bărbatul ei; căci art. 793 din codul de comerț actual nu mai reproduce dispoziția finală din art. 560 a codului de comerț francez, pe care o reproducea art. 303 din vechiul nostru cod comercial<sup>(1)</sup>, și după care sindicii puteau da femeii, cu voia judecătorului comisar, hainele și albiturile destinate la trebuințele ei<sup>(2)</sup>.

Averea para-  
fernală a fe-  
meii.

În fine, trebuie să observăm că art. 1274 nu se aplică la rufele și hainele ce ar proveni din averea parafernala a femeii; căci acestea trebuiesc, în orice caz, să-i fie restituite sau ei sau moștenitorilor ei, fiecă au fost sau nu dobândite în timpul căsătoriei<sup>(3)</sup>.

Sensul cuvîn-  
telor rufe,  
vestminte, etc.  
Dr. francez.

Alineatul 2 al art. 1274 vorbind de *rufe, vestminte și alte obiecte ce servesc la uzul actual al femeii*, iar alineatul 3 vorbind, în termeni mai generali, de *lucrurile destinate la uzul său actual*<sup>(4)</sup>, se naște întrebarea: ce trebuie

III, 1900; Seriziat, *Régime dotal*, 261; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2856, etc.

C. comercial  
vechiu,  
Art. 303.

(1) Iată cum se exprimă art. 303 din vechiul cod comercial: „Muerea va putea lua înapoi lucrurile mișcătoare ce va fi adus de zestre sau va fi dobândit prin moștenire, prin dar ori prin legături, urmând însă a face dovadă, pentru cele dintâi, prin foaia de zestre adevărită după orânduială, că sunt chiar acelea care le-a adus ea în casa bărbatului său, iar pentru cele de al doilea, prin înseris pravilnic. — De nu va face muerea asemenea dovadă, toate lucrurile mișcătoare, ce vor fi spre trebuință ori a bărbatului ori a ei, se vor lua pe seama creditorilor, rămânând ca sindicii să dea muerei, cu voia judecătorului comisar, hainele și pânzeturile (adecă albiturile) ce vor sluji la a ei trebuință“.

(2) Cpr. Nacu, III, No. 255, p. 150, 151.

(3) Vezi Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1899; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Marriage*, 11578; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2856, etc.

Dr. străin.

(4) Textul fr. (1566 § 2) vorbește numai de *linges et hardes*. Codul italian (art. 1411 § 2) vorbește de albituri (*la biancheria*) și de lucrurile care servesc la îmbracarea ordinară și necesară a femeii (*e ciò che serve all'ordinario e necessario suo abbigliamento*). Codul spaniol dispune că trebuie să se dea femeii, *fără nicio imputare asupra dotei (sin cargo á*

să înțelegem prin aceste expresiuni? În Franța se decide, în genere, că prin *linges et hardes* se înțeleg albiturile, rochiile și toate hainele femeii, dantelele, care nu sunt decât un accesoriu al hainelor, etc.; într'un cuvânt: *la garde-robe*. În aceste expresiuni nu intră însă cearșafurile (prostirile) patului, fețele de masă, caii, trăsurile, bijuteriile, afară de acele pe care femeia le purtă zilnic, precum este de exemplu; inelul ei de logodnă, etc. (1).

La noi, însă, unde textul nu este atât de restrictiv ca în codul francez, femeia va putea lua, afară de hainele și rufele ei, și alte obiecte destinate la uzul ei personal, chestiunea fiind lăsată la aprecierea tribunalelor, care, de bună seamă, vor avea în vedere rangul și poziția ce soții ocupau în societate. Astfel, cine va putea tăgădui dreptul femeii de a-și lua ceasornicul ei, care este mai mult un obiect de utilitate decât de lux (2)? Cine îi va putea tăgădui dreptul de a-și lua așternutul patului, șervetele, fețele de masă, blidele, prosoapele și alte obiecte necesare vieții omului (3)?

Dr. nostru.

la dote), patul ei ordinar, cu toate accesoriile lui, precum și rufele și hainele destinate la uzul ei ordinar, *el lecho cotidiano, con todo lo que lo constituya, y las ropas y vestidos del uso ordinario de la misma* (art. 1374).

(1) Vezi Baudry et Surville, *op. cit.*, III, 1925, pag. 780, 781; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2861 și *Commun. conjugale*, 2370 urm.; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Marriage*, 11580 urm.; Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3646; Guillaouard, *Idem*, IV, 2163; Odier, *Idem*, I, 574, pag. 518 și III, 1383, p. 341; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1901; Jonitou, *Régime dotal*, I, 415; Seriziat, *Idem*, No. 261, p. 352 și No. 265, p. 356; No. 266, p. 360; Laurent, XXIII, 2 și 107; C. Lyon, D. P. 47. 2. 78; Sirey, 47. 2. 56, etc.

(2) Curtea din Aix (Sirey, 32. 2. 435 și Répert. Dalloz, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 3342, nota 42) face o distincție foarte judicioasă în privința juvaerelor date de bărbat femeii pentru uzul ei zilnic (*ad utendum*) și cele care i-au fost date pentru a-i servi de podoabă sau ornament (*ad ornamentum*), atribuind pe cele dintâi femeii și lăsând pe cele de al doilea bărbatului. Cpr. D. de Folleville, *op. cit.*, I, 533 bis, pag. 593. Vezi și C. Iași, *Cr. judiciar* din 1904, No. 22, pag. 189.

Juvaerele  
femeii.

(3) Cpr. D. de Folleville, *op. și loco supra cit.* Vechile cutume franceze variau la infinit în privința obiectelor ce femeia putea să ieșă dela bărbat; căci, pe când unele nu-i lăseau decât rochia sa de mireasă, *ne nuda abiret*, altele voiau ca ea să

Dr. vechiu  
francez.



Prezenturi de  
nuntă.

În orice caz, dispoziția art. 1274 nu este aplicabilă prezenturile de nuntă și liberalităților care au precedat căsătoria, pentrucă darurile manuale făcute în mod valid la logodnă nu pot fi desființate <sup>(1)</sup>.

**2° Dreptul femeii supraviețuitoare la abitațiunea și la hainele de doliu. — Dreptul de opțiune al femeii văduve <sup>(2)</sup>.**

**Art. 1279.** — Dacă căsătoria se desface prin moartea bărbatului, femeea are alegerea de a cere, pentru cursul anului de doliu, sau dobânzile ori fructele dotei sale, sau alimente din succesiunea bărbatului său.

nu poată lua cea mai bună rochie, și nici să poată fi constrânsă a lua pe cea mai rea. Cutuma din Tours, mai liberală decât altele, îi dădea: „*un lit garni, une de ses meilleures robes et l'autre moyenn, tant d'hiver que d'été*“. Vezi D. de Folleville, *op. cit.*, 532, pag. 593. În ultimele timpuri însă, femeea, care supraviețuise bărbatului, era în drept să-și ia toate lucrurile destinate la uzul său, oricare ar fi fost valoarea lor. „*La femme, qui a survécu à son mari, zice Roussilhe (Tr. de la dot, 182, p. 132, ed. Saccase din 1856), reprend non seulement tout ce qu'elle lui a apporté en dot, mais encore tous les habits que son mari lui a achetés pour son usage, pendant le mariage, ou qu'elle s'est faits elle même, quoiqu'aux dépens des biens de son mari, et cela, quand même elle en aurait fait au delà du nécessaire. Il en est de même à l'égard de ce que son mari lui a donné pour ornement et parures, pierreries, diamants, croix d'or ou autres bijoux*“. Acest autor adaogă însă (*op. cit.*, 183, pag. 133) că atunci când femeea muria cea dintâiu, moștenitorii ei nu puteau să ceară de la bărbat decât ceea ce ea avea în timpul căsătoriei, iar nu și hainele de nuntă, inelele și juvaerele ce-i cumpărase bărbatul. Femeea era deci mai bine tratată decât moștenitorii ei.

C. Andr. Do-  
nicii.

(1) Cpr. Trib. Nîmes, *Pand. fr.*, v<sup>o</sup> *Mariage*, 11582. Vezi și minoritatea C. Iași, *Cr. judiciar* din 1904, No. 22. „Logodnicul, de va dăruî logodnicei sale lucruri pe care în urmă, după însoțire, le va aduce în casa bărbatului ei, nu le poate înstrăina bărbatul, fiindcă sunt drepte ale femeii“, zice codul lui Andr. Donicii (§ 6, capit. 32).

Drepturile  
bărbatului  
văduv.

(2) Deși art. 1279 nu conferă privilegiul de mai sus decât femeilor văduve, totuși un vechiu autor, Delvincourt, a susținut că acest drept ar aparține și bărbatului supraviețuitor, așa că dacă femeea ar lăsa o succesiune bogată, bărbatul care ar fi sărac,

În toate cazurile, abitațiunea în cursul aceluiași an și vestimintele de doliu trebuiesc a se procura femeii din succesiunea bărbatului său. (Art. 1274 C. civ. Art. 1570 § 2 C. fr.)<sup>(1)</sup>.

Art. 1279 din codul civil conferă femeii supraviețuitoare trei drepturi distincte, și anume: 1<sup>o</sup> dreptul la hainele de doliu; 2<sup>o</sup> dreptul de abitațiune în cursul anului de doliu; 3<sup>o</sup> dreptul de opțiune între dobânzile sau fructele dotei sale, în cursul aceluiași an, și alimente din succesiunea bărbatului ei defunct.

Drepturile conferite femeii de art. 1279 C. civil.

Această creanță, conferită femeii în contra succesiunii bărbatului, nu este garantată prin privilegiul statornic de art. 1729 § 2 C. civil, nefiind vorba în specie de o cheltuielă de înmormântare<sup>(2)</sup>.

Neaplic. art. 1729 § 2.

Creanța femeii nu este garantată nici prin ipoteca ei legală, pentrucă, după cum vom vedea mai la vale, cu toată controversa foarte serioasă ce există în această privință, ipo-

Inexistența ipotecei legale.

ar putea cere alimente dela moștenitorii femeii, oricare ar fi acești moștenitori, *sic* chiar alții decât copiii comuni. Această soluție, oricât de echitabilă și de umană ar fi, nu poate însă fi admisă, fiindcă nu are niciun temei juridic. Tot ce se poate admite este de a se da bărbatului o sumă oarecare pentru hainele de doliu care, făcând parte din cheltuielile de înmormântare, trebuiesc considerate ca o datorie a succesiunii. Judecătorii ar putea, de asemenea, în caz când bărbatul ar fi locuit într-o casă ce aparține femeii, să-i acorde un termen de câteva săptămâni sau de câteva luni, pentru a-și găsi o nouă locuință. Cpr. Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 1958; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Marriage*, 11619, etc.

(1) Se decide, în genere, că facultatea ce are femeia supraviețuitoare de a cere alimente în locul dobânzilor dotei sale, în timpul anului de doliu, și de a face să i se procure în acest timp, hainele de doliu și abitațiunea de către moștenitorii bărbatului, constituie un adevărat privilegiu stabilit de legea națională a soților, care atârnă de această lege, chiar dacă ei ar fi adoptat o lege străină. Aberic Rolin, *Pr. de droit international privé*, III, 1161. p. 169.

Dr. internațional.

Cât pentru chestiunea de a se ști dacă dobânzile dotei merg de drept în folosul femeii sau moștenitorilor ei (art. 1278), ea va fi decisă după legea pe care soții au acceptat-o, fie în mod expres, fie în mod virtual, ca regulă a regiunii lor matrimoniale. Rolin, *op. și loco supra cit.*

Art. 1278.

(2) Vezi *supra*, pag. 543, nota 2, în *fine* și tom. X al Coment. noastre, p. 380, text și nota 3, unde se arată controversa.

teca legală nu garantează, după părerea cea mai juridică, decât dota ei alienabilă <sup>(1)</sup>.

Femeea  
neinzestrată.

Prima dificultate la care art. 1279 a dat loc este asupra chestiunii de a se ști dacă femeea, care n'a adus nicio dotă bărbatului, are sau nu dreptul de opțiune prevăzut de acest text.

Dreptul  
acestei femei  
la alimente.  
Controversă.

Cum că femeea nu are, în asemenea caz, dreptul de a cere dobânzile sau venitul dotei, nu mai încapе îndoială, fiindcă presupunem lipsa totală de dotă. Dar are ea, în asemenea caz, drept la alimente? O carte de judecată a judecăt. ocol. II Ploești, infirmată de tribunalul Prahova <sup>(2)</sup>, rezolvă chestiunea în mod negativ, și această soluție este, în adevăr, admisă de unii autori în Franța <sup>(3)</sup>.

Nu putem admite acest mod de a vedea. În adevăr, dreptul la alimente nu poate fi considerat ca o liberalitate a bărbatului, ci ca un omagiu adus memoriei sale și un drept propriu al femeii. Legiuitorul n'a voit ca văduva unui bărbat bogat să-și întrerupă de odată și fără nicio tranziție obiceiurile ce contractase în timpul căsătoriei. Legea îi vine în acest scop în ajutor, organizând o protecțiune care se impune prin starea ei socială. Or, motivele sunt aceleași, fie că femeea are sau nu are dotă. S'ar putea chiar zice că sărăcia femeii este un titlu mai mult în favoarea ei, și că legea trebuie să-i vie cu atât mai mult în ajutor cu cât nevoile ei sunt mai mari. Femeea va avea deci drept la alimente, fie că are parafernă <sup>(4)</sup>, fie că nu are absolut nimic. Acestea ni s'au părut în totdeauna adevăratele principii.

(1) Vezi *infră*, p. 664 urm. și studiul ce am publicat în *Dreptul* din 1904, No. 14, pag. 105 urm.

(2) *Cr. judiciar* din 1903, No. 72, p. 621 (Șt. Scriban judecător) (cu observ. noastră critică).

(3) Vezi Merlin, v<sup>o</sup> *Viduité (drou de-)*, § 1, No. 3, *in fine*, p. 549 (ed. a 5-a din 1828); Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 1949; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1931, pag. 788 urm.; T. Hue, IX, 499; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 11615, etc.

(4) Duranton, XV, 573; Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1955, care revin asupra primei lor opinii; G. Meitani, *Dreptul* din 1902, No. 64. — *Contra*: Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2915; T. Hue, IX, 499, etc.

„Considerând, zice, cu drept cuvânt, tribunalul Covurlui, într'o afacere în care am luat noi înșine parte ca avocat, că din împrejurarea că art. 1279 acordă femeii dreptul de a alege între dobânzile dotei sale și alimente, pentru anul de doliu, nu trebuie a se deduce, după cum se pretinde, că alimentele n'ar fi susceptibile de a se reclama decât în cazul când optarea este posibilă, adică când femeea a fost înzestrată: căci a se interpreta legea în acest sens, ar fi a se ajunge la straniul rezultat că tocmai femeea lipsită de dotă și care, deci, ar fi în cea mai mare nevoie, să nu poată reclama alimente, pe când femeea dotală ar avea acest drept, ceea ce este inadmisibil; că spiritul legii este că femeea are în ambele cazuri dreptul la alimente, și dacă art. 1279 C. civ. vorbește de optare între acest drept și veniturile dotei sale, aceasta o face pentru a împiedica cumulul lor, iar nu în scopul de a stabili din posibilitatea acestei optări, condițiunea de existență a aceluși drept; că însuși facultatea de a opta ce se conferă femeii, presupune că veniturile ei nu i-ar fi suficiente pentru traiu și că ea va putea găsi avantaje mai mari, reclamând în locul lor alimente; așa că posibilitatea ce i se dă de a primi alimente, pentru o valoare superioară acelor venituri, dovedește că legiuitorul nu a considerat alimentele ca o compensație a veniturilor dotale, ei le-a recunoscut într'un scop moral în favoarea femeii, spre a-i menține, cel puțin în cursul anului de doliu, aceeași situație materială, pe care o avea când soțul său eră în viață, și a-i evita astfel necesitatea de a căuta aiurea resursele necesare existenței sale“ (1).

Văduva săracă, care vine la succesiunea bărbatului ei, în baza art. 684 C. civil. poate deci cumula partea ei de succesiune cu alimentele ce legea conferă oricărei văduve pentru anul de doliu, fiindcă dreptul de succesiune, con-

Cumularea  
dreptului de  
succesiune cu  
alimentele.

(1) Vezi *Dreptul* din 1899, No. 47 (considerente redactate de amicul nostru, d-l G. V. Buzdugan, astăzi consilier la Inalta Curte de casație). În acelaș sens, C. Galați, *Dreptul* din 1899, No. 38, p. 311 și din 1903, No. 10, p. 88; Cas. rom. Bult. S-a I-a, 1880, pag. 213 și *Dreptul* din 1881, No. 24; Trib. Prahova, *Cr. judiciar* din 1903, No. 72; Trib. Ilfov și C. București, *Dreptul* din 1908, No. 64, p. 523 și 525 urm.; Trib. Buzău, *Cr. judiciar* din 1910, No. 22, pag. 176 (cu observ. noastră); C. Caen, *Répert. Dalloz*, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 4205, p. 270, *ad notam*; Seriziat, *Régime dotal*, 290, p. 397 urm.; Benoit, *Tr. de la dot*, II, 141, p. 301; Taulier, *Théorie raisonnée du code civil*, V, pag. 361; *Répert. Sirey*, v<sup>o</sup> *Dot*, 2913; *Dalloz. Nouveau Code civil annoté*, III, art. 1570, No. 30; *Pand. belges. v<sup>o</sup> Dot*, 743; G. Meitani, *Dreptul* din 1902, No. 64, etc. Vezi și tom. III, partea II-a, al *Coment. noastre*, p. 211 urm. (ed. a 2-a).

sacrat de art. 684 C. civil<sup>(1)</sup>, este cu totul deosebit de

Dreptul conferit femeii prin art. 684 C. civil, este un adevărat drept de succesiune.

(<sup>1</sup>) Cum că dreptul conferit femeii sărace prin art. 684 C. civil este un adevărat drept de succesiune, însă anomală și neregulată, aceasta nu suferă nicio îndoială. Vezi în acest sens numeroasele deciziuni citate în tom. III, partea II-a, al Coment. noastre, p. 215, nota 1 (ed. a 2-a), la care trebuie să adăogăm, Cas. S-a I-a, decizia No. 21, din 14 Ianuarie 1914. *Jurisprudența română* din 1914, No. 9, pag. 130, No. de ordine 126; *Dreptul* din 1914, No. 23, p. 181; Trib. Muscel, *Cr. judiciar* din 1915, No. 64, pag. 522, etc.

Femeea săracă.

Pentru ca femeea să vie la succesiunea bărbatului ei, conform art. 684 C. civil, ea trebuie să fie săracă la epoca deschiderei succesiunii, când ieă naștere acest drept. Cas., decizia din 14 Ianuar 1914, *suprà cit.*

Chestie de fapt.

Chestiunea de a se ști dacă o femeie este sau nu săracă, este o chestie de fapt lăsată la suverana apreciere a instanțelor de fond, așa că o femeie, chiar înzestrată, ar putea fi considerată ca săracă, dacă dota ei este minimă față de averea lăsată de bărbat. Vezi tom. III, partea II-a, al Coment. noastre, p. 206, nota 2 (ed. a 2-a).

Dovedirea sărăciei.

S'a decis că, după art. 684 din codul civil, dreptul ce femeea are în succesiunea soțului ei precedat este în uzufruct sau în plină proprietate, după cum vine în concurență cu descendenții sau cu celelalte rude ale soțului ei, și, în tot cazul, numai cu condiția de a se dovedi că este săracă în raport cu averea sa proprie și cu averea lăsată de soț și poziția socială a familiei.—Prin urmare, dacă pârții dintr'o acțiune în revendicare invoacă calitatea de nepoți ai văduvei lui *de cujus*, pretinzând că au drepturi în succesiunea ce se revendică, sunt datori să dovedească că autoarea lor a fost săracă în momentul deschiderei succesiunii și, apoi, că dreptul ei eră în plină proprietate, iar nu în uzufruct, care s'ar fi stins odată cu încetarea văduvei din viață. Astfel fiind lucrurile, instanța de fond face o omisiune esențială și dă o hotărîre nemotivată, atunci când fără a examina natura dreptului ce autoarea pârților aveă în succesiunea lui *de cujus*, precum și dacă ea eră săracă, recunoaște pârților un drept de coproprietate asupra pământului, alătura cu rudele lui *de cujus*. Cas. S-a I-a, decizia No. 326, din 12 Maiu 1915. *Jurisprudența română* din 1915, No. 31, p. 486, No. de ordine 500.

Exerciț. acț. în revendicare înainte de împărțea.

Această importantă decizie mai pune în principiu că niciun text de lege nu oprește pe un coproprietar ea, pe calea acțiunii în revendicare, să i se recunoască, față de detentorul unui imobil indiviz, dreptul și întinderea porțiunei indivize ce pretinde în acel imobil, rămânând ea, în urmă, să-și aleagă aceea porțiune printr'o acțiune de împărțea. Sistemul contrar

cel prevăzut de art. 1279. Acesta este sistemul care ni s'a părut în totdeauna cel mai juridic <sup>(1)</sup>.

Femeea dotală nu poate însă cumula dobânzile sau fructele dotei cu alimentele ce i s'ar cuveni din averea bărbatului, căci ea trebuie să aleagă una sau alta (art. 1279 § 1).

În caz când femeea are dotă, ea poate cere în cursul anului de doliu sau alimente dela moștenitorii bărbatului, sau dobânzile ori fructele dotei sale, după cum o va povățui interesul, și după cum ea va crede mai avantajos. Dacă fructele sau dobânzile dotei ei sunt insuficiente, ea va exercită dreptul său cerând alimente, care vor fi proporționate cu averea bărbatului <sup>(2)</sup>.

Necumularea dobânzilor cu alimentele.

Dreptul de opțiune al femeii dotale.

de a trimete pe părți să reclame drepturile lor pe calea împărțelei contribuie la înmulțirea proceselor, expune pe părți la noi cheltueli și le poate pune în pericol chiar drepturile, care se pot prescrie. *Jurisprudența, loco supra cit. și Bult. 1913, p. 45. Vezi tom. III, partea II-a, al Coment. noastre, p. 447, 448.*

Femeea nu are însă sezină (tom. III, partea II-a suscitată, p. 208) și nu este rezervatară. Vezi tom III suscitată, p. 209 și tom. IV, partea I-a, p. 523 (ed. a 2-a). Mai vezi C. Craiova, *Pagini juridice* din 1915, No. 137, p. 1085, 1086.—S'a decis, cu privire la sezină, că, după art. 684 C. civil, văduva săracă nefiind moștenitoare cu sezină și având un drept subordonat condiției de a fi săracă la deschiderea succesiunii soțului ei, trebuie să-și valorifice mai întâiu acest drept în justiție, spre a putea să intre în posesiunea lui. Prin urmare, dacă timp de 30 de ani după moartea soțului, văduva lui n'a reclamat dreptul ei în justiție, nu se poate susține că a avut o posesiune de drept indiviză asupra averii soțului și, deci, dacă instanța de fond constată că acca avere a fost posedată exclusiv de către unul din copiii lui *de cujus*, văduva lui n'a avut nici chiar posesia de fapt; așa că, în aceste împrejurări, cu drept cuvânt s'a decis că toată averea lui *de cujus* și, deci și treimea cuvenită văduvei, a fost prescrisă de unul din copii, care a posedat exclusiv acea avere. Cas. S-a I-a, decizia No. 625, din 17 Decembrie 1914. *Jurisprudența română* din 1915, No. 18, p. 279, No. de ordine 262.

Femeea săracă, care vine la succesiunea bărbatului ei, n'are sezină și nu este rezervatară.

(1) Vezi, în acest sens, Trib. Covurlui și C. Galați, *Dreptul* din 1899, No. 38 și 47 precum și alte decizii citate p. 597, nota I.—*Contră*: C. Iași, *Dreptul* din 1890, No. 34, p. 271.

(2) „Considerând. zice tribunalul Covurlui, prin sentința mai sus menționată, că alimentele ce poate pretinde și dobândi femeea, nu se reduc numai la strictul necesar, ci se dau în raport cu condiția socială ce ea a avut în timpul pe când soțul ei tră

Renunțarea  
din partea fe-  
meii la unul  
din dreptu-  
rile sale.

S'a decis, cu drept cuvânt, că femeia poate să renunțe la unul din aceste drepturi, însă renunțarea, când nu este expresă, trebuie să rezulte din fapte precize, care să nu lese nicio îndoială asupra voinței de a renunța. Astfel, din constatarea instanței de fond cum că soția rămasă văduvă n'a perceput chiriile imobilului dotal, reese că intenția ei a fost să opteze pentru alimente din succesiunea soțului, iar nu pentru veniturile dotei sale<sup>(1)</sup>.

Femeia mi-  
noră.

Acest drept de opțiune aparține și femeii minore, fiindcă exercitarea lui constituie un act de administrație<sup>(2)</sup>.

Art. 210 C.  
civil.

El s'ar cuveni, după unii, și femeii care s'ar fi căsătorit din nou înaintea expirării celor zece luni de văduvie, prevăzute de art. 210 C. civil<sup>(3)</sup>.

în viață<sup>4</sup>. Dreptul din 1899, No. 47 și Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1908, No. 64, p. 526. Această soluție este juridică, pentru că după cum foarte bine zice tribunalul Ilfov, prin sentința mai sus citată, scopul legii, când a edictat dispoziția art. 1279 § 1, a fost de a menține pe femeie, care a avut durerea de a-și pierde bărbatul, în timpul anului de doliu, în aceeași situație materială în care se găsea în timpul căsătoriei. — Alimentele cuprind, după cum știm, și cheltuelile necesare căutării sănătății (*valetudinis impendia*). Vezi *suprà*, pag. 395, text și nota 7. Cpr. Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 1954.

- (1) Cas. S-a I, decizia No. 251, din 29 Aprilie 1914, prin care se respinge recursul făcut contra unei decizii a Curței din București, *Cr. judiciar* din 1914, No. 53, p. 436 (rezumate).
- (2) Cpr. Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1956; Baudry et Surville, *Idem*, p. 790, nota 1 (ed. a 3-a); Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2917; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 11612, etc.
- (3) Rolland de Villargues, Répert, v<sup>o</sup> *Régime dotal*, 355.

C. Calimach.  
Art. 147, 149.

După codul Calimach, femeia bărbatului vrednic de jălire, care se mărită înaintea împlinirii anului jălirei, nu numai că eră lipsită de toate câștigurile nuntești, cum și de bunurile lăsate ei prin testament de către bărbat, dar încă eră pedepsită și se consideră ca *necinstită*, împreună cu noul ei bărbat (art. 147). Văduva care, având copii, se mărită înaintea expirării unui an dela moartea bărbatului, nu putea scăpa de *necinste* și de pedeapsă decât luând voia stăpânirii și lăsând fiilor ei, în deplină proprietate, jumătate din toată averea sa și toate câștigurile sale nuntești (art. 149). Vezi, în această privință, studiul nostru asupra art. 210 C. civ., publicat în *Cr. judiciar* din 1900, No. 63, p. 503. Cpr. L. 15, Cod, *Ex quibus causis infamia irrogatur*. 2. 12; L. 1, Cod, *De se-*

Dreptul de opțiune odată exercitat de femeie, este irevocabil, chiar dacă lucrul ales de ea are mai puțină valoare decât cel abandonat <sup>(1)</sup>. Irevocabilitatea dr. de opțiune.

În toate cazurile, adică, oricare ar fi soluția la care s'ar opri femeia, fie că ea ar cere alimente, fie că ar prefera să ceară veniturile sau dobânzile dotei și ale abitației, în cursul anului de doliu și hainele de doliu se vor procura femeii din succesiunea bărbatului, puțin importă dacă soții, cât au trăit împreună, locuiau sau nu în casa femeii <sup>(2)</sup>. „*La femme ne doit pas pleurer le mari à ses dépens*“, zice un vechiu proverb: „*Non debet uxor propriis sumptibus lugere maritum*“ <sup>(3)</sup>. Dreptul femeii la abitație și la hainele de doliu. Art. 1279 § 2.

Dacă femeia a murit în cursul anului de doliu, fără a-și exercita dreptul său, acest drept nu se transmite moștenitorilor săi <sup>(4)</sup>. Femeia nu poate, de asemenea, să vândă sau să cedeze dreptul său altuia <sup>(5)</sup>. Netransmisibilitatea dreptului femeii.

Tot astfel, creditorii femeii n'ar putea să poprească, în mâinile moștenitorilor bărbatului, banii ce i s'ar cuveni pentru hainele de doliu <sup>(6)</sup>. Creditorii femeii.

*cundis nuptiis*, 5. 9. Vezi și Nov. 39, capit. 2, *ab initio*, *De muliere quae peperit undecimo mense*.

(1) Rolland de Villargues, *op. și loco supra cit.*; Guillaouard, *Contrat de mariage*, IV, 2166; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1931, p. 790 (ed. a 3-a); Rodière et Pont, *Idem*, III, 1957; Benoit, *Tr. de la dot*, II, 142, p. 301, 302; Seriziat, *Régime dotal*, 291; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 3922, etc.

(2) Cpr. C. București, *Dreptul* din 1908, No. 64, p. 523.

(3) Vezi Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3670; Acollas, *Manuel de droit civil*, III, p. 220.

(4) T. Hue, *Tr. de la cession et de la transmission des créances*, I, 50 și 120, pag. 82 și 163.

(5) Benoit, *op. cit.*, II, 145, p. 303; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2909. - Dacă femeia nu vrea să se folosească de abitațiunea ce-i dă legea, ea nu poate cere valoarea acestei abitațiuni în bani. Répert. Sirey, v<sup>o</sup> și *loco cit.* Valoarea hainelor de doliu poate însă fi cerută în bani. Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1951; Seriziat, *Idem*, 299; Taulier, *op. cit.*, V, p. 369, etc.

(6) Vezi tom. V al Coment. noastre, p. 204 și autoritățile citate acolo, în nota 3.

Cheltuielile pentru doliul femeii vor fi, ca și alimentele ce i se cuvin (*supra*, p. 599, nota 2), proporționale condiției sociale a soților și averii lăstate de bărbat, tribunalele având, Condiția socială a soților.



O asemenea urmărire ar putea fi pentru femei un pre-  
text spre a nu purta doliul bărbatului, cu toate că doliul  
șcade bine la multe femei. „*Un deuil est souvent une bonne  
fortune pour une femme*“, a zis Théophile Gautier.

Dreptul de  
abitație al  
femeii.

Pe lângă hainele de doliu ale ei și ale familiei sale,  
femeia mai are, după cum știm, dreptul de a locui în casa  
bărbatului în tot timpul anului de doliu. *In domo mariti  
lugere debet mulier*, zice o veche maximă. Dacă nu este cu  
putință ca ea să continue a locui în aceeași casă, ea are  
drept la o despăgubire, spre a-și procura o locuință potrivită  
cu poziția sa socială <sup>(1)</sup>.

Legatul făcut  
femeii de  
către bărbat.

Femeia are drept la această locuință, oricare ar fi averea  
ei personală, chiar dacă bărbatul său i-ar fi lăsat un  
legat, oricât de însemnat <sup>(2)</sup>.

Acest principiu n'ar suferi excepție decât atunci când  
casa în care locuiau soții. în timpul căsătoriei, ar fi fost  
legată femeii, în uzufruct sau în deplină proprietate.

„Considerând, zice cu drept cuvânt tribunalul Covurlui, în  
sențița mai sus citată, că, în ceea ce privește dreptul la abitație,  
acest avantaj este asigurat reclamantei prin efectul testamentului  
soțului său, care i a legat uzufructul casei în care locuiau; că, în  
această privință, testatorul n'a făcut decât a uni voința sa cu aceea  
a legii, pentru a asigura soției sale aceeași situație pe care ea  
o avea când el se găsea în viață; încât se poate spune că folosința  
acestui imobil nu poate, drept vorbind, constitui o liberalitate,  
decât după expirarea anului de doliu“ <sup>(3)</sup>.

în această privință, o putere suverană de apreciere. Cpr.  
Guillouard, *op. cit.*, IV, 2164; Troplong, *Idem*, IV, 2164.

Dreptul la hainele de doliu cuprinde, ca și acel al abita-  
țiunii, tot ce este necesar nu numai femeii, dar familiei și  
chiar slugilor sale, memoria defunctului urmând a fi onorată  
conform averei și rangului lui social. Vezi Rodière et Pont,  
*Contrat de mariage*, III, 1952, p. 488; Benoit, *Tr. de la  
dot*, II, 146, p. 304, etc.

(1) Cpr. Planiol, III, 1656, *in fine*; Cas. fr. D. P. 91. 1. 225,  
Sirey, 92. 1. 380. C. București, *Dreptul* din 1891, No. 53,  
p. 426, etc.

(2) Cpr. C. Aix, Sirey, 39. 2. 528.

(3) Vezi *Dreptul* din 1899, No. 47. Cpr. în același sens, C. Aix,  
Sirey, 39. 2. 528; Guillouard, *op. cit.*, IV, 2165; Baudry et  
Surville, *Idem*, III, 1929, p. 787; T. Hue, IX, 499; F. Herman,  
*Code civil annoté*, III, art. 1570, No. 17.—Soluția este aceeași

Ce cuprinde  
dreptul la hai-  
nele de doliu.

## Despre fructele și dobânzile dotei și despre împărțirea fructelor în ultimul an al căsătoriei.

**Art. 1278.** — Dobânzile și fructele dotei sunt de drept datorite de bărbat sau de moștenitorii lui, *din ziua evenimentului care a dat naștere la obligațiunea restituirii* <sup>(1)</sup>. (Art. 1088, 1241, 1271, 1279 C. civil. Art. 1570 § 1 C. fr.)

În caz când soții locuiau într'o casă, care eră proprietatea femeii. Aceasta va continua a locui în aceeași casă, în mijlocul amintirilor care-i sunt scumpe. Baudry et Surville, *loco cit.* Cpr. și Cas. fr., decizie citată p. 602, nota 1. — S'a decis, în consecință, că dreptul de abitație acordat văduvei prin art. 1279 C. civil, fiind o măsură luată de lege numai în scopul de a atenua gravitatea situațiunei materiale și morale a unei soții rămasă văduvă, permițându-i, indiferent de are sau nu avere, ea să trăiască în timpul anului de doliu în locuința conjugală, urmează că femeea văduvă, care a locuit și locuiește încă, după moartea soțului, în propria ei casă, nu mai poate pretinde dela succesiunea soțului ei o despăgubire în bani, care să reprezinte dreptul ei de abitațiune. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1908, No. 64, p. 526. — Femeea care, în momentul morței bărbatului, locuiește într'o casă ce-i aparține, sau se retrage în casa unui prieten ori a unei rude, căreia ea nu plătește nicio chirie, nu este în drept a cere despăgubire dela moștenitorii bărbatului. Cubain, *Traité de droits des femmes*, 271, p. 166 (ed. din 1842).

Dar dacă, în momentul morței bărbatului, femeea locuie în casa lui, ea se va folosi de această casă timp de un an, fără a plăti nimic moștenitorilor.

Dacă soții ședeau cu chirie, în momentul morței bărbatului, casa ocupată de ei va continua a fi ocupată timp de un an de femea, moștenitorii bărbatului fiind obligați a plăti chiria în timpul anului de doliu.

Dacă casa în care ședeau soții nu mai poate fi închiriată, femeea va avea drept la o altă locuință, potrivită cu starea ei socială, sau la o despăgubire în bani. Cpr. Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1929, p. 786 (ed. a 3-a).

(<sup>1</sup>) Textul francez zice: *din ziua desfacerei căsătoriei (depuis le jour de la dissolution)*, și se controversează în Franța chestiunea de a se ști dacă, în caz de separare de bunuri, dobânda curge din ziua cererei în separare (art. 1263), sau din ziua pronunțării hotărârii de separare (vezi Guillonard, *op. cit.*, IV, 2155; Paud, fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 11521 urm.; Planiol, III, 1651). Textul nostru curmă această discuție după Marcadé (VI, art. 1570, No. 1, pag. 104). „*Oricare ar fi cauza*” Deoseb. de redacție de codul francez.

**Art. 1280.** — Când sarcinile căsătoriei încetează pentru bărbat<sup>(1)</sup>, fructele imobilelor dotale se împart între bărbat și femeie, sau între moștenitorii lor, în proporțiunea timpului cât a durat bucurarea bărbatului de dotă în cursul celui după urmă an.

Anul începe din ziua când s'a celebrat căsătoria<sup>(2)</sup>. (Art. 484, 524, 525, 1278 C. civ. Art. 1571 C. fr.).

Derogare dela  
art. 1088 C.  
civil.

Oricare ar fi cauza care ar aduce obligația de restituire a dotei, moartea bărbatului sau a femeii, pronunțarea divorțului sau separația de bunuri<sup>(3)</sup>, etc., bărbatul sau moștenitorii lui datoresc de drept, femeii sau moștenitorilor ei, dobânzile și fructele dotei, adică: fără nicio somație sau cerere în judecată, și aceasta prin derogare dela art. 1088, din ziua în care dota a trebuit să fie restituită<sup>(4)</sup>.

C. Calimach.  
Art. 1649.

„Întoarcerea zestrei după dezlegarea cununiei, prin moarte sau din alte pricini, zice art. 1649 din codul Calimach, se face ori în

*care ar dà loc la restituirea dotei, zice acest din urmă autor, desfacerea căsătoriei sau separația de patrimonii, fructele și dobânzile sunt totdeauna datorite de drept, din ziua de când a luat naștere această obligație, fără nicio cerere din partea femeii sau a moștenitorilor ei“.*

Deoseb. de redacție de  
codul francez.

(1) Sau mai bine zis: când folosința bărbatului încetează. — Textul francez zice și de astădată: *la desfacerea căsătoriei*, însă autorii aplică, cu drept cuvânt, această dispoziție și în caz de separație de bunuri. Vezi Seriziat, *Régime dotal*, 305, p. 415; Berriat St. Prix, *Notes élément. sur le Code civ.*, III, 6277; Guillaouard, *Contrat de mariage*, IV, 2157; Troplong, *Idem*, IV, 3678; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1642, *in fine*, p. 300 (ed. a 3-a); Aubry et Rau, V, § 540, p. 634, nota 41 (ed. a 4-a); Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 15530; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2877; Proudhon, *Tr. de l'usufruit*, V, 2696 (ed. din 1836), etc.

Inexactitate  
de text.  
C. italian.  
Art. 1416.

(2) Sau mai bine zis: din ziua aniversării, ori celei corespunzătoare a celebrării căsătoriei, după cum se exprimă art. 1416 din codul italian, „*L'anno si computa dal giorno corrispondente a quello del matrimonio*“. Anul începe din ziua celebrării căsătoriei numai când ea a durat un an întreg. Vezi *infra*, p. 608, nota 2. Cpr. Berriat St. Prix, *Notes élément. sur le Code civil*, III, 6280. Vezi și art. 1652 C. Calimach, citat textual *infra*, p. 608, nota *in fine*.

(3) Vezi *suprà*, p. 603, nota 1.

(4) Dela data desfacerei căsătoriei, sau dela separația de patrimonii, bărbatul nu mai este deci în drept a percepe veniturile dotei, fiindcă dobânzile și fructele ei sunt de drept datorite de dânsul din această zi. Cas. rom. Bult. 1893, p. 877, punctul al 4-lea din speță.

însuși lucrul de zestre, fiind de față dimpreună cu toată sporirea lui<sup>(1)</sup>, și *rodurile* și veniturile luate înaintea cununiei, sau după dezlegarea ei<sup>(2)</sup>.

În caz de absență a bărbatului, dobânda curge, în folosul femeii sau a moștenitorilor ei, din ziua trimiterii în posesiune provizorie a bunurilor soțului absent<sup>(3)</sup>.

Absența  
bărbatului.

Știm însă că femeia supraviețuitoare are alegerea de a cere, pentru cursul anului de doliu, sau dobânzile ori fructele dotei sale, sau o pensie alimentară din succesiunea bărbatului ei defunct (art. 1279 § 1).

Art. 1279 § 1.

Cuvintele „dobânzile ori fructele dotei“ presupun că dota este susceptibilă de a produce un venit. Deci, trusoul femeii, care nu are natura și destinația ce are dota în genere, rămâne în categoria creanțelor ordinare, pentru care dobânzile nu curg, afară de o stipulație contrară, decât din ziua cererii în judecată (art. 1088)<sup>(4)</sup>.

Trusoul fe-  
meii.  
Art. 1088 C.  
civil.

Dobânzile dotei se prescriu, ca orice dobânzi, în genere, prin cinci ani din momentul lichidării lor (art. 1907)<sup>(5)</sup>.

Aplicarea  
art. 1907 C.  
civil.

(1) Vezi *suprà*, pag. 574.

(2) Vezi și art. 1650 din acelaș cod. Cpr. Cas. rom. Bult. 1863, p. 21.

(3) Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 11524; Aubry et Rau, V, § 540, p. 632 (ed. a 4-a); Arntz, III, 909, etc.

(4) Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*, 11525; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 256 și 2865; C. Rouen, D. P. 46. 2. 27. Vezi și autoritățile citate p. 252, n. 1.

(5) Trib. Ilfov, *Cr. judiciar* din 1901, No. 35, p. 277 și *Dreptul* din acelaș an, No. 45; Guillaouard, *Prescription*, II, 676; Le Roux de Bretagne, *Idem*, II, 1243; Troplong, *Idem*, II, 1025, p. 613; T. Huc, IX, 495; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2864 și v<sup>o</sup> *Prescription*, 1794, etc. Vezi *suprà*, p. 253 și 442, precum și tom. XI al Coment. noastre, p. 328, nota 1, *in medio*.

Aceeaș soluție este admisă și în privința dobânzilor datorite de constituitorul dotei (art. 1241). Vezi C. Galați, *Dreptul* din 1899, No. 83, p. 679 și alte autorități citate în tom. XI al Coment. noastre, p. 328, nota 1.

Art. 1241.

Pentru ca bărbatul să poată invoca, în privința dobânzilor datorite de el, prescripția de cinci ani, statornicită de art. 1907 din codul civil, el trebuie să fie de bună credință. Astfel, bărbatul obligat a restituți dotei femeii, nu poate pretinde că este de bună credință atunci când, în urma desfacerei căsătoriei, el a încasat cupoanele efectelor constituite dotă. C. București și Cas. rom., *Cr. judiciar* din 1901, No. 35, p. 276 și *Dreptul* din același an, No. 45, p. 363; Bult. 1902, p. 1021 și *Cr. judiciar* din 1903, No. 18, p. 148, etc.

Bună credință  
a bărbatului.

Neaplicarea  
art. 1278  
averei para-  
fernale.

Dispoziția art. 1278, fiind excepțională și derogatoare dela dreptul comun (art. 1088), nu se aplică decât dotei propriu zise, nu însă și averii parafernale. În privința acestei din urmă averi, bărbatul nu va datori dobânda decât din ziua cererii femeii sau a moștenitorilor ei <sup>(1)</sup>.

Cazul când  
dota consistă  
într'o sumă  
de bani,  
creanțe, etc.

Dispoziția art. 1278 nu prezintă nicio dificultate, de câteori dota consistă într'o sumă de bani, sau în reute, creanțe, efecte publice, etc., care au rămas proprietatea femeii și pe care ea sau moștenitorii ei urmează să le primească în urma evenimentului care a provocat restituirea dotei <sup>(2)</sup>.

Aplicarea  
art. 1278 fruc-  
telor civile.

Nicio dificultate, de asemenea, în privința celorlalte fructe civile ajunse la scadență în cursul căsătoriei, precum: chirile caselor, arenzile moșilor, etc. (art. 523); căci aceste fructe socotindu-se dobândite zi cu zi, se vor cuveni bărbatului în proporțiune cu durata uzufructului său, adică a căsătoriei (art. 525). Așa, de exemplu, dacă folosința bărbatului a ținut un an și jumătate, ea încetând după ce el a perceput câștiul imobilului femeii pe al doilea an întreg, câștiul anului întâiu va aparține bărbatului, fiindcă în acel an el eră uzufructuarul dotei. Cât pentru câștiul perceput de el pe al doilea an întreg, când folosința lui a încetat la mijloc, el îl va păstră pe atâtea zile cât a durat folosința lui, adică, până în ziua morței femeii, transerierei hotărârii de divorț sau cererii de separație de bunuri, dacă ea a fost în mod definitiv admisă de justiție (art. 1263). Restul câștiului va fi restituit de bărbat femeii, pentrucă, în calitate de uzufructuar al dotei, el n'a putut să dobândească fructele civile decât zi cu zi, până în ultima zi când uzufructul lui a încetat (art. 525).

(1) Vezi *infra*, p. 628.

Cazul când  
bărbatul a  
primit ea dotă  
o sumă de  
bani în titluri  
la purtător.

(2) S'a decis că, de câteori se constată că bărbatul a primit ea dotă o sumă de bani în titluri la purtător, el este dator să restituie, la desfacerea căsătoriei, o sumă egală de aceleași titluri, cu cupoanele lor, sau valoarea ce aceste titluri au în momentul restituirii, cu dobânda lor dela desfacerea căsătoriei, soțul ne mai putând, în asemenea caz, să se folosească, în urma desfacerei căsătoriei, de dobânda unui capital ce nu-i aparține și pe care el îl deține fără cauză. C. Iași, *Cr. judiciar* din 1904, No. 22, p. 189.

Chestiunea se complică însă când dota consistă într'un fond: moșie, livadă, vie, etc., care au rămas proprietatea femeii și care n'au fost date în arendă. Dacă s'ar fi aplicat, în specie, regulile dela uzufruct, bărbatul ar fi dobândit în mod irevocabil toate fructele naturale sau industriale<sup>(1)</sup>, percepute în timpul căsătoriei. neavând niciun drept la acele prinse de rădăcini și neculese de dânsul în momentul restituirii dotei (art. 524).

Cazul când dota consistă într'un fond, moșie, etc., care a rămas proprietatea femeii.

Art. 1280, a cărui dispoziție întunecoasă și rău redactată este împrumutată dela dreptul roman<sup>(2)</sup>, cuprinde însă o

Derogare dela dr. comun.

(1) Fructele naturale propriu zise (*mercè naturales*) sunt acele ce pământul produce dela sine, fără nicio cultură, precum: biruenile, iarba, fânul, spinii, etc. În această categorie intră și sporul animalelor sau prășila, adică: puii animalelor și produsul lor, precum: lâna, brânza, laptele, mierea, etc. Pielea, coarnele și carnea vitei nu se consideră însă ca fructe. „*Caro et corium mortui pecoris in fructu non est*“, (L. 30. Dig., *Quibus modis ususfructus vel usus amittitur*, 7, 4).

Fructele naturale.

Fructele industriale sunt acele ce pământul produce cu ajutorul muncii omului, precum: grâul, secara, porumbul, verdețurile, etc. Vezi tom. III, partea I-a, al Coment. noastre, p. 286 (ed. a 2-a). Vezi și Roussilhe, *Tr. de la dot.*, 337, p. 249, 250; Pothier, *Tr. de la communauté*, VII, 205, p. 139 (ed. Bugnet), etc.

Fructele industriale.

Peștele ce se pescuește într'un iaz este însă considerat ca fruct. pentrucă peștii cei mici, ce se lasă în iaz, se reproduc și permit peste câțiva ani de a se pescui din nou. Cpr. Pothier, *op. cit.*, 204 și *Tr. du douaire*, VI, 26; Roussilhe *op. cit.*, 336.

Peștele din iazuri.

Acelaș lucru vom zice despre copacii pădurilor, pentrucă sămăncerii, ce se lasă, crește și sunt și ei, cu timpul, supuși tăerei. Pothier, Roussilhe, *op. și loco supra cit.*

Sămăncerii.

În privința arborilor bătrâni nesupuși unei tăeri regulate și acelor desrădăcinați prin accident, sau căzuți de bătrânețe, vezi *suprà*, p. 308, 309. Cpr. Roussilhe, *op. cit.*, 337, p. 249.

Arborii bătrâni.

Pietrele care se scot dintr'o carieră nu se consideră ca fructe, pentrucă nu renasc altele în locul acelor care se scot, ci însuși fondul cu timpul se epuizează. Vezi Pothier, *op. cit.*, 204, *in fine*, p. 139 și *Tr. du douaire*, VI, 196; Roussilhe, *op. cit.*, 336, etc.

Pietrele ce se scot din cariere.

Comoara găsită într'un fond nu este, de asemenea, un fruct al pământului. Vezi *suprà*, p. 309.

Comoară.

Încât privește cazurile în care dota ar avea de obiect o Mină, carieră, mină, o carieră, etc., vezi *suprà*, p. 307.

(2) „*Novissimi anni, in quo matrimonium solvitur, fructus pro* Dr. roman.

derogare însemnată dela regulele dreptului comun. În adevăr, după acest text, pe care n'am parvenit a-l înțelege decât după multă trudă, fructele naturale propriu zise, sau industriale ale ultimului an al căsătoriei, sunt dobândite de soții căsătoriți sub regimul dotal<sup>(1)</sup>. *zi cu zi*, iar nu prin perceperea sau separarea lor de pământ, ca în materie de uzufruct ordinar (art. 524). De câteori, deci, folosința bărbatului nu va încetă în ziua aniversării sau celei corespunzătoare celebrării căsătoriei<sup>(2)</sup>, și aceasta este cazul cel mai comun, căsătoria va fi durată un număr oarecare de ani, *plus o frac-*

*rata temporis portione utrique parte debere adsignari*“. L. unică, Cod, § 9, *in fine*, *De rei uxorie actione*, 5. 13. — L. 7, Pr. și § 2, *in fine*, Dig., *Solutio matrimonio*, 24, 3 zice, de asemenea, că bărbatul nu câștigă fructele decât în proporție cu timpul cât ține căsătoria, restul fiind supus restituirii. Mai vezi și L. 7 § 1, Dig., *loco cit.*

Dr. vechiu fr.

Aceeași soluție eră admisă și în vechiul drept francez, după cum atestă Despeisses, citat de Guillaouard, *Contrat de mariage*, (IV, 2156). Vezi și Roussille, *op. cit.*, 343, p. 252 urm.

C. Andr. Donici.

„În întoarcerea zestrei, zice Codul lui Andr. Donici (capit. 33, § 30), se va face socoteală pentru rodurile anului celui de pre urmă, analogisindu-se anii din ziua ce au fost primit bărbatul zestrea, cum și dela ziua ce eră să se întoarcă zestrea, și împreună cu zestrea se vor da și rodurile“. — Vezi și art. 1651 din codul Calimach, unde se zice: „Rodurile și veniturile zestrei ale anului celui de pe urmă, se împart după analogia lunilor și a zilelor acestui an, dacă nu s'ar fi alcătuit mai înainte într'alt chip pentru aceste“: și art. 1652 din același cod adaogă:

„Dacă zestrea s'au dat bărbatului mai înainte de cununie, se socotește anul cel de pe urmă a căsătoriei dela ziua cununiei, iar dacă s'au dat după cununie, se socotește din ziua trădării“.

C. Calimach.  
Art. 1651,  
1652.

Soluția C. fr.  
în privința  
regimului co-  
munității.

(1) Această regulă nu se mai aplică în codul francez sub regimul de comunitate, sub care fructele naturale sau industriale sunt dobândite de bărbat prin *perceperea lor*, conform art. 524. Această soluție rezultă din art. 1401, 2<sup>o</sup> fr., care vorbește de fructe *perceptute*. Codul fr. nu s'a depărtat deci dela dreptul comun, adecă dela art. 524, decât în privința regimului dotal. Cpr. Thiry, III, 524; Mourlon, III, 434; Laurent, XXIII, 572; D. de Follevile, *Contrat de mariage*, p. 203, etc.

Inexactitate  
de text.

(2) Zicem: în ziua aniversării sau celei corespunzătoare celebrării căsătoriei, iar nu în ziua celebrării căsătoriei, după cum se exprimă art. 1280, *in fine*, pentru că anul începe din ziua celebrării căsătoriei numai atunci când ea a durat un singur an. Vezi *suprà*, p. 604, nota 2.

țiune. Bărbatul nu va avea, în asemenea caz, drept decât la fracțiunea corespondentă a recoltei din anul în care folosința sa a încetat, restul din această ultimă recoltă aparținând femeii. Deci, dacă întreaga recoltă a ultimului an a fost percepută de bărbat, el va restitui o parte dintr'nsa femeii; dacă, din contra, femeia a perceput recolta, din cauză că ea a fost coaptă în urma încetării folosinței bărbatului, ea va restitui o parte din acea recoltă bărbatului, pentru timpul cât el a fost uzufructuar<sup>(1)</sup>.

Să lămurim această chestie printr'un exemplu<sup>(2)</sup>: 1<sup>o</sup> căsătoria a fost celebrată la 1 Iulie 1900, iar folosința bărbatului a încetat la 31 Decembrie 1910: căsătoria a ținut deci 10 ani și jumătate. Recoltele percepute de bărbat în cei zece ani ai căsătoriei sunt ale lui, fără nicio obligație de restituire, pentru că în acest timp el avea uzufructul dotei și sarcinile căsătoriei. Presupunând însă că el a perceput și a unsprezecea recoltă, adică a întregului an 1910, în care el n'a fost uzufructuar decât timp de șase luni, fiindcă, în ipoteza noastră, folosința lui a încetat la 31 De-

Lămurirea chestiunii de mai sus printr'un exemplu.

BCU Cluj: Central University Library Cluj

(1) Se poate întâmpla ca un fond să fie astfel cultivat încât să producă mai multe recolte într'un an. În asemenea caz se vor adăuna toate produsele anului, pentru a se constitui venitul acelui an, și acest total se va împărți în mod proporțional între bărbat și femeie, conform regulii statorniceite de art. 1280. Colmet de Santerre, VI, 243 bis IV. Vezi și Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1940, în fine, p. 480.

Cazul când fondul a produs mai multe recolte într'un an.

Se mai poate întâmpla ca bărbatul să fi perceput asupra unui bun determinat mai mult decât o recoltă într'un an. De exemplu: el dă via dotală în arendă, după ce a cules roada. Presupunând că aceasta s'ar întâmpla în primul an al căsătoriei, când s'a și născut pentru dânsul obligația de a restitui dota, în asemenea caz bărbatul nu va putea să păstreze în acelaș timp o parte proporțională a recoltei în natură și o parte din prețul arendei, cu toată soluția contrară care ar părea să rezulte din L. 7 § 1. Dig., *Solutio matrimonio*, 24, 3, ei numai o parte din recoltă; pentru că prețul arendei reprezintă recolta din anul viitor. Cpr. Baudry et Surville, *op. cit.*, III, 1642, pag. 299 (ed. a 3-a).

Cazul când bărbatul a perceput mai mult decât o recoltă într'un an.

(2) Toți autorii dau în această privință câte un exemplu, însă ei sunt atât de întunecoși în explicațiile ce le dau, încât cu greu îi poate pricepe cineva. Credem că exemplul, pe care l-am dat mai sus, este de natură a limpezi această grea chestiune.



cembrie 1910: el va trebui să restituie femeii jumătate din a unsprezecea și ultima recoltă.

2<sup>o</sup> Căsătoria a fost celebrată la 1 Ianuarie 1900, iar folosința bărbatului a încetat la 30 Iunie 1910; căsătoria a ținut deci 10 ani și jumătate. Bărbatul nu are nicio obligație de restituire către femeie pentru cele zece recolte percepute în cei zece ani ai căsătoriei, tot pentru motivele mai sus expuse că el era uzufructuar. Presupunând însă că toată ultima recoltă a anului 1910 (a unsprezecea) a fost percepută de femeie, ea va restitui jumătate dintr'însa bărbatului, pentru cele șase luni din anul 1910 cât timp a durat căsătoria și, prin urmare, uzufructul bărbatului<sup>(1)</sup>.

Din cele mai sus expuse rezultă că răfuiala dintre bărbat și femeie, preserisă de art. 1280, nu are loc decât pentru ultimul an de căsătorie, în care folosința bărbatului a încetat prin unul din evenimentele prevăzute de lege (art. 1271): moarte, divorț, sau separație de patrimonii (de absență nu mai vorbim, acesta fiind un caz foarte rar în practică). Toți anii îndepliniți, cu începere din ziua celebrării căsătoriei, nu dau loc la nicio răfuială. În privința acestor ani, totul este consumat; bărbatul, în calitatea sa de uzufructuar al dotei, a perceput fructele și le-a dobândit în mod irevocabil<sup>(2)</sup>. Singurul an care se ia în considerație este cel din urmă, în care bărbatul a avut drept la fructe numai pentru o fracțiune, și împărțeala între dânsul și femeie nu se face decât în privința acestei fracțiuni. Această observație este de mare interes în interpretarea art. 1280.

O altă observație importantă ce trebuie să facem, este că, înainte de a se procedea la împărțirea fructelor, între bărbat și femeie, trebuie să se deducă cheltuelile de cultură făcute de bărbat; căci nu există fructe decât în urma de-

Răfuiala dintre bărbat și femeie pentru ultimul an al căsătoriei.

Deducerea cheltuelilor de cultură făcute de bărbat.

(1) Aceasta se înțelege în privința bunurilor aduse în momentul căsătoriei. Cât pentru recoltele produse de bunurile dotale venite femeii în timpul căsătoriei, fiecare din ele va fi atribuită anului matrimonial în curs în momentul în care ea a fost percepută. Baudry et Surville, *op. cit.*, III, 1642, p. 298, 299 (ed. a 3-a); Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2883, etc.

(2) Cpr. C. Riom, Répert. Dalloz, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 4193, nota 3; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 11533; Seriziat, *Régime dotal*, 302, p. 410, etc.

ducerei cheltuelilor care le-au produs<sup>(1)</sup>. Repartiția proporțională, pe care o voește art. 1280, nu se face decât decât asupra prețului net, deducându-se cheltuelile din produsul brut al recoltei. Aceasta nu este decât aplicarea regulei generale statornicită de art. 484 C. civil, dela care art. 524 nu face excepție, decât în privința uzufructului ordinar. Or, acest din urmă text fiind inaplicabil regimului dotal, regula art. 484 își reia, sub acest regim, toată puterea sa<sup>(2)</sup>.

Art. 1280 derogând, precum am văzut, dela regulele generale în materie de uzufruct, aplică fructelor naturale și industriale soluția dela fructele civile, încât un autor, Proudhon, a putut zice că fructele naturale și industriale sunt *civilizate*, adevă considerate ca civile<sup>(3)</sup>.

Soluția admisă de art. 1280 este cu mult mai echitabilă, decât cea admisă de art. 524. Ea este conformă cu noțiunea dotei: fructele dotei fiind, în adevăr, menite a susține sarcinile căsătoriei, nimic mai just decât ca bărbatul să le dobândească în proporțiune cu timpul pentru care el a suportat aceste sarcini: „*Dotis fructum ad ma-*

Derogare dela regulele generale în mat. de uzufruct.

Justificarea art. 1280.

(1) „*Fructus eos esse constat qui, deducta impensa, supererunt*“. L. 7, *ab initio*, Pr., Dig., *Soluto matrimonio*, 24, 3. Vezi și L. 36, § 5, Dig., *De hereditatis petitione*, 5, 3, unde se zice: „*Fructus intelliguntur deductis impensis que quærendorum, cogendorum, conservandorumque eorum gratia fiunt*“.

(2) Vezi *supra*, p. 304 și p. 306, *ad notam*, 7<sup>o</sup>. Cpr. Guillaouard, *op. cit.*, IV, 2159; Odier, *Idem*, III, 1408; Troplong, *Idem*, IV, 3677; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1941, 1942; Colmet de Santerre, VI, 243 bis VII; Aubry et Rau, V, § 540, p. 635; Griveau, *Régime dotal*, p. 89; Dépinay, *Idem*, p. 127; Jouitou, *Idem*, I, 424, p. 474; T. Hue, IX, 500; Arntz, III, 910; Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*, 11538; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 3893, 3894; Duranton, XV, 449; Tessier, *Tr. de la dot*, II, p. 159 și 172; Benoit, *Idem*, II, 196, pag. 396; Proudhon, *Tr. des droits d'usufruit*, etc., V, 2698, p. 148; F. Herman, *Code civil annoté*, III, art. 1571, No. 7. — *Contrà*: Seriziat, *op. cit.*, 306, p. 415, 416; Taulier, *op. cit.*, V, p. 375 urm. Vezi și Baudry et Surville, *op. cit.*, III, 1642, pag. 298, care nu acordă bărbatului dreptul la despăgubire decât pentru recolta ultimului an.

(3) Dintre toți autorii Proudhon este acela care dă cele mai multe dezvoltări asupra art. 1280. Vezi *Tr. des droits d'usufruit, d'usage personnel et d'habitation*, V, 2694—2737, p. 143—202 (ed. a 2-a, din 1836).

*ritum pertinere debere æquitas suggerit; cum enim ipse onera matrimonii subeat, æquum est eum etiam fructus percipere*" (1).

In privința  
fructelor na-  
turale.

Această dispoziție, inutilă pentru fructele civile ajunse la scadență în timpul căsătoriei, față cu dispoziția art. 525 C. civil, după care fructele civile se socotesc dobândite zi cu zi, și se cuvin uzufructuarului, în proporție cu durata uzufructului său (2), eră firească pentru fructele naturale propriu zise sau industriale, care, după art. 524, se dobândesc prin perceperea sau deslăpirea lor de lucrul ce le-a produs. (Cpr. art. 480 din codul italian).

Cazurile de  
aplicare ale  
art. 1280.

Regula art. 1280 se aplică ori de câteori folosința bărbatului încetează, fie chiar în cursul primului an (3).

Ea se aplică nu numai în caz de desfacerea căsătoriei, după cum dispun codul francez și cel italian (art. 1416), sau când sarcinile căsătoriei încetează pentru bărbat, după cum se exprimă textul nostru, ci în toate cazurile în care dota urmează a fi restituită. De aceea am și văzut *suprà*, p. 604, nota 1, că textul, pentru a fi exact, trebuia să zică: în cazurile când folosința bărbatului încetează, sau: în cazurile când bărbatul este obligat a restitui dota (4).

Aplic.  
art. 1280 tu-  
turor fructe-  
lor.

Această regulă se aplică la toate speciile de fructe: fructe naturale și industriale, fructe produse de imobile sau de mobile, deși textul nu vorbește decât de imobile (5).

Produse perio-  
dice.

Ea se aplică, deci, la prășila sau puii animalelor (*fætus jumentorum*) (L. unică, § 9, Cod, *De rei uxoriæ actione*,

(1) L. 7, Pr., Dig., *De jure dotium*, 23. 3. Vezi și *suprà*, p. 301, text și nota 3.

(2) Cpr. T. Hue, IV, 500, p. 603.

(3) Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 2157.

(4) Cpr. Aubry et Rau, V, § 540, p. 634, text și nota 41. — Cu toate acestea, art. 1621 din Ante-proiectul de revizuire al lui Laurent reproduce, fără nicio schimbare de redacție, art. 1571 din codul francez.

C. portughez  
și codul spa-  
niol.

(5) Fructele nedeslăpite de lucru și veniturile *tuturor bunurilor dotale*, zice art. 1162 din codul portughez, se împart între bărbat și femei sau moștenitorii lor, în proporție cu timpul cât a ținut căsătoria în ultimul an". Art. 1380 din codul spaniol zice că împărțeala fructelor și a veniturilor se face conform regulilor stabilite pentru încetarea uzufructului, *conforme a las reglas establecidas para el caso de cesar el usufructo*.

5. 13<sup>(1)</sup>, la lâna oilor<sup>(2)</sup>, etc., pe care legea romană le consideră, cu drept cuvânt, ca fructe; la produsele periodice care nu se percep în fiecare an, ci numai la câțiva ani, precum sunt: pădurile supuse unei tăeri regulate, produsul pescuitului dintr'un iaz, etc.<sup>(3)</sup>.

Impărțeala între bărbat și femei nu va avea însă loc, Produse nepa-  
riodice. de câteori nu este vorba de produse periodice asimilate fructelor, după regulile dela uzufruct. Astfel, în privința pădurilor nesupuse unei tăeri regulate și periodice, bărbatul nu va putea cere o parte proporțională din plus-valuta dobândită prin creșterea arborilor în ultimul an al căsătoriei, femeia folosindu-se singură de mărirea valorii fondului dotal<sup>(4)</sup>.

(<sup>1</sup>) Vezi *suprà*, pag. 303. Cpr. Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 2158; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1946; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1642; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 11540; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2876; Colmet de Santerre, VI, 423 bis II; T. Hue, IX, 500; Arntz, III, 910; Thiry, III, 524, *in fine*; Berriat St. Prix, *op. cit.*, III, 6285; Aubry et Rau, V, § 540, p. 633, nota 40, etc.

(<sup>2</sup>) „*Non solum autem de fundo, sed etiam de pecore idem dicemus, ut lana ovium, fetusque pecorum præstaretur*“. L. 7, § 9, Dig., *Solutio matrimonio*, 24. 3.

(<sup>3</sup>) Vezi *suprà*, p. 307. „*Et in pluribus annis idem dici potest, ut in silva caedua*“. L. 7, § 7, Dig., *Solutio matrimonio*, 24. 3. Astfel, dacă este vorba de o pădure care se exploatează la fiecare zece ani, bărbatul, care ar fi suportat sarcinile căsătoriei timp de 15 ani, va avea dreptul la o tăere întreagă și la jumătatea celeilalte tăeri, făcută, sau care urmează de acum înainte să fie făcută. Cpr. Planiol, III, 1650, *in fine*; T. Hue, IX, 500, p. 603; Guillouard, *op. cit.*, IV, 2158; Odier, *Idem*, III, 1407; Rodière et Pont, *Idem*, III, 1940; Laurent, XXIII, 574; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 11535; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2889 urm.; Marcadé, VI, art. 1571, No. II; Tessier, *op. cit.*, II, p. 172, nota 897; Vigié, III, 613; Griveau, *Régime dotal*, p. 90; Mourlon, III, 438; Colmet de Santerre, VI, 243 bis, III; Aubry et Rau, V, § 540, p. 634, 635, text și nota 45; Proudhon, *op. cit.*, V, 2735 urm. p. 197 urm.; Seriziat, *op. cit.*, 303, pag. 413, 414. — Vezi însă Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3675; Massé-Vergé, IV, § 673, p. 259, 260, nota 18, *in fine*, etc.

(<sup>4</sup>) Cpr. Guillouard, *Contrat de mariage*, IV, 2158, *in fine*; Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*, 11537; Répert. v<sup>o</sup> Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2892; T. Hue, IX, 500, *in fine*; C. Lyon, D. P. 46. 2. 140; Sirey, 46. 2. 260, etc.

Aplic.  
art. 1280 nu  
numai fructe-  
lor percepute,  
dar și celor ce  
urmează a fi  
percepute.

Unii autori aplică dispoziția art. 1280 numai fructelor ce urmează a fi percepute, atribuind pe cele percepute, în toate cazurile, bărbatului. Astfel, dacă căsătoria n'a ținut decât o lună, în care bărbatul a perceput o recoltă întreagă, această recoltă îi va aparține în întregime, având drept și la a douăsprezecea parte din recolta următoare. De asemenea, presupunând că o căsătorie celebrată la 1 Octombrie 1910, a fost desfăcută la 2 Octombrie 1911, și că în acest timp bărbatul a perceput două recolte, cu toate că această căsătorie n'a ținut decât un an și două zile, el nu numai că va păstra cele două recolte întregi, dar va avea încă drept și la o parte din recolta a treia, pentru cele două zile cât a ținut căsătoria peste un an<sup>(1)</sup>.

Această soluție este însă generalmente respinsă de doctrină, ea fiind atât nerațională cât și chiar contrară textului și spiritului art. 1280. În adevăr, acest text nu distinge între fructele percepute și cele care urmează a fi percepute. Apoi, fructele unui an având menirea de a servi la nevoile proprietarului până la recolta următoare, nu se poate pricepe cum bărbatul ar putea să păstreze pentru dânsul recolta unui an întreg, atunci când căsătoria n'ar fi ținut, de exemplu, decât o lună, lăsând pe femeie sau pe moștenitorii ei fără niciun mijloc de existență pentru restul anului<sup>(2)</sup>.

#### SECȚIUNEA IV

### Despre averea parafernală<sup>(3)</sup>.

Știm că, sub regimul dotal, bunurile femeii se împart în bunuri dotale și extradotale sau parafernale. Parafer-

(1) Seriziat, *Régime dotal*, 302, pag. 410, 412; Taulier, *Théorie raisonnée du code civil*, V, p. 372 urm., etc.

(2) Vezi, în acest din urmă sens, Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 11532; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2881; Duranton, XV, 453; Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1938; Benoit, *op. cit.*, II, 197, 198, pag. 367 urm.; Proudhon, *op. cit.*, V, 2713, 2715; Marcadé, VI, art. 1571, No. 1, p. 104, 105; Aubry et Rau, V, § 540, p. 634, text și nota 43, etc.

(3) Vezi asupra acestei materii, pe lângă ceilalți autori obișnuiți

nalitatea nu poate, deci, să existe decât sub regimul dotal (1).

Această distincțiune între bunurile femeii, pe care o admiteau și legile noastre anterioare (2), este împrumutată dela dreptul roman (3).

„Exoprica sau paraferna (4), zice art. 1658 din codul Calimach, se numese acele lucruri, pe care femeia afară de zestre le aduce în casă, și care va câștiga în vremea căsătoriei din moștenire, sau legatum, sau daruri, sau prin alte chipuri legiuite“; iar codul Caragea dispune că: „toată averea mișcătoare sau nemișcătoare, câtă are muerca afară din zestrea ei, exoprică se zice“ (art. 44, partea III-a, capit 16) (5).

**Art. 1283.** — Toată averea femeii, care nu este dotală, este parafernă sau avere extradotală. (Art. 1234, 1284 urm. C. civ. Art. 1574 C. fr.).

citați, Benoit, *Tr. des biens paraphernaux*, I vol. de 400 pag. (ed. din 1846); Ricci, *Corso teorico-pratico di diritto civile*, VII, No. 74 urm., p. 124 urm.; Pacifici-Mazzoni, *Istituzioni di diritto civile italiano*, IV, 206 urm., pag. 773 urm. (ed. a 4-a), etc. Marcadé se mulțumește de a reproduce textele respective, consacrand întregei secțiuni numai cinci rânduri de comentarii.

(1) Cpr. Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3688.

(2) Vezi art. 1658 urm. C. Calimach; art. 44 urm., partea III-a, capit. 16 C. Caragea, etc.

(3) L. 9, § 3, Dig., *De jure dotium*, 23. 3; L. 31, § 1, Dig., *De donationibus*, 39. 5; L. 8, Cod, *De pactis conventis*, 5. 14; L. 17, Cod, *De donationibus inter virum et uxorem*, 5. 16. Vezi și Harmenopol, 4, 12, *De paraphernis*.

(4) Cuvântul *parafernă* este grecească (*παράφερα*, *extra dotem*). Galii numeau bunurile parafernale *peculium*, după cum ne atestă Ulpian (L. 9, § 3, Dig., *De jure dotium*, 23. 3). Vezi și L. 31, § 1, Dig., *De donationibus*, 39. 5. Scriitorul Aulus-Gellius ne arată, cu mult înaintea lui Ulpian, ce se înțelegea la Romani prin bunuri parafernale. „*Quando mulier dotem marito dabat, tum, quæ ex suis bonis retinebat, neque ad virum trans mittebat, ea recipere dicebatur: sicuti nunc quoque in venditionibus, quæ exripiuntur neque veneunt*“.

Etimol. cuv. parafernă.

(5) Cpr. Trib. Râmnic-Sărat, *Dreptul* din 1898, No. 57, p. 490. Tot astfel se exprimă și art. 1283 din codul actual.

Parafernali-  
tea este regula  
generală.

Toate bunurile care nu sunt cuprinse în constituirea de dotă, nici subrogate prin întrebuințare sau schimb unor bunuri dotale, sunt deci parafernale, așa că parafernalityea este regula generală, iar dotalitatea o excepție (1).

„Sono parafernali tutti i beni della donna, che non sono stati costituiti in dote, o non sono stati surrogati ai dotali“, zice Pacifici-Mazzoni (2).

Regim dotal  
fără dotă.

Din definiția pe care legea o dă bunurilor dotale rezultă că, dacă soții au stipulat regimul dotal, nestipulând nicio constituire de dotă, toate bunurile femeii sunt parafernale, așa că vom avea un regim dotal fără dotă (3), soluție care eră admisă și la Romani (4).

Separ. de bu-  
nuri contrac-  
tuală.

În asemenea caz, adopțiunea regimului dotal, sub care toate bunurile femeii sunt parafernale, produce efectele unei separațiuni de bunuri contractuale (5). De aceea, am și văzut

(1) Cpr. Planiol, III, 1657; Troplong, *Contrat de mariage*, I, 144, și IV, 3003. Vezi și *suprà*, p. 36 și p. 170.

(2) *Istituzioni di diritto civile italiano*, IV, 206, p. 773 (ed. a 4-a).

(3) Vezi *suprà*, p. 168, 169. Cpr. Marcadé, VI, art. 1540 urm., No. 1, p. 18; Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 1664; Guillaouard, *Idem*, IV, 1701 și 2167; Aubry et Rau, V, § 533 bis, p. 527; Seriziat, *Régime dotal*, 16, p. 18; Jouitou, *Idem*, I, 5, p. 9; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2930 și toți autorii.

(4) L. 1, Cod, *De dotis promissione et nuda pollicitatione*, 5. 11. — În Franța, sub regimul de comunitate, regula este contrară. Sub acest regim toate bunurile femeii sunt dotale și, ca atare, supuse folosinței bărbatului, afară de cazul unei convenții contrare. (Cpr. art. 1530 și 1574 C. fr.).

(5) Vezi autorii citați în n. 1 dela p. 169, 170. Cpr. Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 2931; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 16623; Arntz, III, 912; Jouitou, *Régime dotal*, I, 5 și II, 623, etc. Vezi și C. Montpellier, Sirey, 1912. 2. 303. Această din urmă decizie pune în principiu că, sub regimul dotal, clauza că toate bunurile femeii sunt parafernale, chiar și cele ce i-au fost dăruite prin contractul de căsătorie, are de efect de a pune pe soți sub un regim echivalent cu acel al separației de bunuri, care permite femeii de a-și ipoteca imobilele și de a dispune de ele. Și această soluție este adevărată chiar atunci când, prin contractul de căsătorie, femeea și-a impus obligația de a întrebuința o sumă de bani ce i-a fost dăruită sau prețul unui imobil dăruit. În adevăr, condiția întrebuințării fiind admisă nu numai în privința bunurilor dotale, dar și celor parafer-

Dr. francez.

că regimul legal sau de drept comun nu poate fi altul, în legislația noastră, decât acel al separației de bunuri <sup>(1)</sup>.

Din împrejurarea că toată averea femeii, care n'a fost constituită dotă, este parafernală, rezultă că imobilele cedate femeii sub regimul dotal în plata unor creanțe nedotale, sunt parafernale, chiar dacă constituirea de dotă ar cuprinde toate bunurile femeii: cele prezente și cele viitoare <sup>(2)</sup>.

Imobilele cedate femeii în plata unor creanțe nedotale.

De asemenea, dacă presupunem că femeea, în momentul încheierii contractului matrimonial, eră coproprietară în indiviziune asupra unui imobil, care a fost exclus din constituirea dotală, și că acest imobil i-a fost mai târziu atribuit în întregimea lui, prin împărțeala făcută de un ascendent al ei (art. 794 urm.), acest imobil se consideră ca parafernă sau extradotală și, în consecință, poate fi ipotecat de femeie și urmărit de creditorii ei <sup>(3)</sup>.

Art. 794 urm.

În fine, bunurile dobândite de femeie în timpul căsătoriei, prin donațiune sau legat, sub condiție ca ele să nu fie dotale, sunt parafernale, chiar în cazul când constituirea de dotă ar cuprinde și bunurile viitoare, pentru că terții, fie rude sau străini, nu sunt legați prin constituirea de dotă a tuturor bunurilor viitoare ale femeii. Art. 1236 oprește, în adevăr, numai mărirea dotei în timpul căsătoriei, nu însă și micșorarea ei <sup>(4)</sup>.

Bunurile dobândite prin donațiune sau legate.

De câteori femeea dobândește, cu titlu oneros, avere mobilă sau imobilă, ori plasează capitaluri, atât bunurile dobândite cât și banii sunt proprietatea ei și constituiesc bunuri parafernale, fără ca ea să aibă nevoie de a dovedi origina lor; căci celebra prezumpție din dreptul roman, a lui *Quintus Mucius Scaevola*, admisă și în dreptul nostru anterior <sup>(5)</sup>, după care tot ce dobânda femeea în timpul

Prezumpția muciană. Inexistența ei în dreptul actual.

nale, asemenea condiție singură nu poate să supue bunurile femeii dotalității și să-i ridice dreptul de a-și ipoteca imobilele sau de a dispune de ele.

(1) Vezi *suprà*, p. 39 urm.

(2) Cas. fr. D. P. 92. I. 531; Pand. Périod. 93. I. 120; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Marriage*, 11628. Vezi și *suprà*, p. 213.

(3) C. Caen, Sirey, 69. I. 265; Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*, 11627, etc.

(4) Planiol, III, 1502 și 1658; T. Hue, IX, 429. — Chestiunea este însă controversată. Vezi *suprà*, p. 197, nota 3, unde se arată autoritățile într'un sens și într'altul.

(5) Vezi *suprà*, p. 174, nota 1. Iată ce găsim, în această pri-



căsătoriei eră presupus a fi dobândit cu banii bărbatului, dacă nu dovedea sorgintea acestei achizițiuni (*unde habuit*), nu mai există în dreptul actual decât în materie comercială, la caz de faliment al bărbatului (art. 792 urm. C. com.)<sup>(1)</sup>. Și această soluție este adevărată chiar în privința femeilor căsătorite sub legea veche, dacă achizițiunea a avut loc sub legea actuală<sup>(2)</sup>.

Cazurile când  
presumpția  
muciană e ad-  
misă și astăzi.

După rigoarea principiilor, această presumpție nu va mai putea fi admisă astăzi decât în privința achizițiunilor făcute sub legea veche, de femeile căsătorite tot sub acea lege<sup>(3)</sup>.

Admiterea  
presumpțiilor  
de fapt.

Cât pentru bunurile dobândite sub legea actuală de o femeie căsătorită chiar sub legea veche, ele aparțin femeii și sunt parafernale, dacă bărbatul sau moștenitorii lui nu dovedesc, fie chiar prin simple prezumpții de fapt, că ea n'a avut mijloace și că achizițiunea făcută de dânsa a fost plătită cu banii bărbatului. A face asemenea dovadă nu însemnează a reinvia vechea presumpție romană, de care s'a

Pravila lui  
Matei Basa-  
rab.

vință, în pravila lui Matei Basarab (glava 263): „Muiarea, de va avea niscare haine sau alte scule și lucruri și, murindu-i bărbatul, nu va spune en mărturii credincioase unde le-au aflat și de unde le are și de unde le-au adus, arată-se lucrul ca o mărturie adevărată. Că, ca o stăpână a casei ce au fost, le are de în sculele și bucatele bărbatului său. Drept aceea, să fie ale copiilor acea câștigare și moștenire a acelu bărbat alei de odinioară, să le ție ca pe niște bucate ale lor sau, de va și trăi bărbatul și se vor afla acele haine și scule la mâinile ei, atunci de va vrea, i le ieă bărbatul<sup>4</sup>. Vezi și *supră*, nota 3 dela p. 589, 590. Acest capitol, care reproduce presumpția lui *Quintus Mucius Scaevola*, este intitulat: *Muiarea măritată, care va avea niscare haine, uncalte, și nu va spune unde le-au aflat*.

Fundamentul  
presumpției  
muciane în  
materie co-  
mercială.

- (1) Vezi, în privința textelor din codul comercial, Nacu, III, p. 156 urm. — Motivul presumpțiunei admise de acest cod nu mai este de astădată înlăturarea oricărei bănueli de câștiguri ilicite sau necinstite din partea femeii, ci împiedicarea fraudei dintre femei și bărbat, pentru ca acest din urmă să nu-și poată sustrage averea dela creditorii săi. Vezi *supră*, p. 175, nota 1 și tom. VII al Coment. noastre, p. 308, nota 2.
- (2) C. Iași, *Dreptul* din 1903, No. 23 și *Cr. judiciar* din același an, No. 40 (cu observ. noastră). Vezi *supră*, p. 174.
- (3) Chestiunea este însă controversată. Vezi asupra acestei faimoase controverse, *supră*, p. 175 urm. și tom. VII al Coment. noastre, p. 306 urm.

vorbit mai sus, care numai ea prezumpție legală este înlăturată din dreptul actual <sup>(1)</sup>.

Beneficiile realizate de femeea dotală într'un comerț autorizat de bărbatul ei, sunt tot parafernale, eci puțin în caz de o constituire de dotă mărginită numai la bunurile prezente <sup>(2)</sup>. Beneficiile realizate de femeie dintr'un comerț.

Cât pentru cazul în care femeea și-ar fi constituit dotă și bunurile sale viitoare, chestiunea este foarte controversată <sup>(3)</sup>. Constit. de dotă a bunurilor viitoare.

Tot parafernala este și despăgubirea ce compania de asigurare ar plăti femeii pentru distrugerea prin foc a unui imobil dotal, deși chestiunea este și de astădată controversată <sup>(4)</sup>. Despăgubirea rezultată dintr'un incendiu.

Clauza prin care femeea și-ar fi rezervat, pe fiecare an, conform ultimului alineat al art. 1242, o parte din veniturile sale, nu ridică însă acestor venituri caracterul lor de dotalitate și nu le face parafernale, de oarece primirea lor de către femeie nu le schimbă menirea ce ele au de a fi întrebuințate la susținerea sarcinilor căsătoriei <sup>(5)</sup>. Bunurile rezervate de femeie, conform art. 1242 C. civil.

Cecace distinge bunurile parafernale de cele dotale este, pe de o parte, că ele se administrează de femeie, care are și folosința lor, iar pe de alta, că ele pot fi înstrăinate de dânsa, cu autorizarea bărbatului sau a justiției (art. 1285). Caracterul distinctiv al bunurilor parafernale.

### Administrația, folosința și alienabilitatea bunurilor parafernale.

**Art. 1285.** — Femeea are administrarea și folosința averii sale parafernale. Ea nu poate aliena acea avere, nici a stă în judecată

(1) Cpr. Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot.*, 847, 2941 și v<sup>o</sup> *Commun. conjugale*, 3321; Cas. fr. D. P. 77. 1. 214; Sirey, 77. 1. 148. Vezi autoritățile citate *suprà*, p. 175, nota 2.

(2) Vezi *suprà*, pag. 195. — *Contra*: Benoit, *Tr. des biens paraphernaux*, 13, pag. 27 urm. Vezi asupra dreptului comparat, în privința drepturilor femeii asupra câștigurilor din menaj și, în particular, asupra produsului muncii sale, Roguin, *Droit civil comparé (Le régime matrimonial)*, 918 urm., p. 820 urm.

(3) Vezi *suprà*, p. 196.

(4) Vezi *suprà*, p. 195, nota 1 și p. 218.

(5) Vezi *suprà*, p. 298.

pentru dânsa, decât cu autorizațiunea bărbatului sau, la caz de refuz din partea acestuia, cu permisiunea judecăței. (Art. 197, 199, 201, 1265, 1284 C. civ. Art. 1576 C. fr.).

### 1° Administrația averii parafernale.

Dr. roman.

La Romani, femeia avea asupra bunurilor parafernale drepturile cele mai întinse. Ea putea, fără concursul bărbatului, să le administreze, să exercite acțiunile privitoare la ele, și să le înstrăineze atât cu titlu oneros cât și cu titlu gratuit<sup>(1)</sup>.

C. Calimach.  
Art. 1659,  
1660.

Această soluție, admisă și în vechiul drept francez în cele mai multe provincii cărmuite de dreptul scris, unde autorizarea maritală era necunoscută<sup>(2)</sup>, trecuse și în dreptul nostru anterior: „Femeia are neîngrădită proprietate asupra exopricei ei, zice art. 1659 din codul Calimach; așa dar poate să dispozeze slobod după a ei voință și plăcere în viață, și prin voința cea de pe urmă“; și art. 1660 din același cod adaugă: „Bărbatul nu are nicio putere asupra exopricei femeii, fără învoirea ei“.

C. Caragea.

Tot cam astfel se exprimă și codul Caragea: „Câtă exoprică știută<sup>(3)</sup> bărbatului are muerea, toată ea niște lu-

(1) „*Hac lege decernimus, ut vir in his rebus quas extra dotem mulier habet, quas Græci parapherna dicunt, nullam uxore prohibente habeat communionem, nec aliquam ei necessitatem imponat*“. L. 8, ab initio, Cod, *De pactis conventis tam super dote, etc.*, 5. 14. Și această lege adaugă, în partea sa finală: „*Nulla modo (ut dictum est), muliere prohibente, virum in paraphernis se volumus immiscere*“.

Dr. vechiu  
francez.

(2) Aceasta a și făcut pe un vechiu autor, Gny-Coquille, să zică: „*Les biens paraphernaux sont ceux que la femme a, outre sa dot, sans congé de son mari, à l'égard des quels biens elle est dame de ses droits et en peut disposer*“. Vezi Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3689, p. 775, dela care am împrumutat această citație. — Iată eum se exprimă Domat, în această privință: „*La différence entre la dot et les biens paraphernaux consiste en ce que au lieu que les revenus de la dot sont au mari, les revenus des biens paraphernaux demeurent à la femme; et elle peut disposer et de ses revenus, et du principal, même sans l'autorité de son mari*“. Domat, *Lois civiles dans leur ordre naturel*, II, p. 285 (ed. Carré din 1822).

(3) Legea zice câtă exoprică e știută bărbatului, pentru că acea

eruri ale sale o stăpânește ea desăvârșit, și este volnică să facă cu dânsa ce va vrea, adică: s'o închirieze, s'o zălogească, s'o împrumute și s'o dăruiască" (art. 46, partea III-a, capít. 16).

Astăzi, după art. 1285 din codul civil, femeea are numai administrația și folosința parafernei sau exopricei sale<sup>(1)</sup>, și aceasta chiar în cazul când contractul de căsătoriei ar fi stipulat o societate de achizițiuni (art. 1287 urm.)<sup>(2)</sup>.

Femeea nu poate însă să dispue de dânsa, nici să stea în judecată în procesele privitoare la ea, fără autorizarea bărbatului sau a justiției<sup>(3)</sup>.

Cu alte cuvinte, în această din urmă privință, se va aplica în totul dreptul comun (art. 197, 199, 201)<sup>(4)</sup>.

Numai femeea autorizată a face comerț are o capacitate neîngrădită, în privința bunurilor sale parafernale (art. 16 C. com.).

Femeea are folosința averii sale parafernale, zice art. 1285. Asupra acestui drept nu avem nicio observație de făcut. Dreptul de folosință coprinde pe cel de a percepe fructele și de a dispune de ele absolut fără nicio autorizare, o asemenea autorizare nefiind cerută decât pentru înstrăinarea fondului parafernale<sup>(5)</sup>.

Dr. actual.

Acte de dispoziție, stare în judecată.

Dr. comun.

Art. 16 C. com.

Folosința averii parafernale.

neștiută lui se consideră ca a sa proprie (art. 45 *loco cit.*), în baza prezumpției muciane. Vezi *suprà*, p. 174, nota 1.

(1) Cpr. Trib. Ilfov, *Cr. judiciar* din 1909, No. 44, p. 354.

(2) Vezi tom. XI al Coment. noastre, p. 187. Cpr. Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot.*, 2954 urm. — Femeea poate însă, în toate cazurile, să confere bărbatului, prin contractul de căsătorie, administrația bunurilor sale parafernale (art. 1286), rezervându-și numai folosința lor, sau, *vice-versa*, să-și rezerve administrația, conferind folosința bărbatului. (Cpr. art. 1580 C. fr.).

Art. 1286 C. civil.

Femeea poate, zice art. 1661 din codul Calimach, să lase bărbatului sau numai ocârmuirea exopricei, păstrându-și întrebuințarea rodurilor și a veniturilor, ori să lase și această întrebuințare în mâna lui". S'ar putea chiar stipulă în mod valid, că femeea nu va putea să-și închirieze imobilele sale parafernale sau să primească restituirea unui capital, fără asistența și consimțământul bărbatului ei. Cpr. Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot.*, 2956.

C. Calimach. Art. 1661.

(3) Vezi *suprà*, p. 509 urm. și p. 532.

(4) Vezi *suprà*, p. 509 urm.

(5) Cas. rom. Bult. 1895, p. 141.

Administrația  
averei para-  
fernale.

Art. 1265.

Avem, de asemenea, puțin de zis asupra dreptului de administrație al femeii, pentru că capacitatea ei se regulează, în această privință, după principiile care cărmuiesc drepturile femeii separate de bunuri (art. 1265) <sup>(1)</sup>.

Actele de ad-  
ministrație ce  
poate face fe-  
meea.

Astfel, femeia va putea să închirieze sau să arendeze bunurile sale parafernale, se înțelege pe un period cel mult de cinci ani; să cultive sau să facă a se cultivă fondurile sale; să-și primească capitalurile sale mobiliare; să-și perceapă fructele și dobânzile; să radieze o ipotecă <sup>(2)</sup>; să vândă recoltele sale și mobilele supuse stricăciunii (*quæ tempore depereunt*) (cpr. art. 707 C. civ.) <sup>(3)</sup>; să-și dea capitalurile sale parafernale cu dobândă; să facă toate actele conservatorii, etc. <sup>(4)</sup>.

(1) Guillonard, *op. cit.*, IV, 2176; Troplong, *Idem*, IV, 3691; Odier, *Idem*, III, 1448; Thiry, III, 527; Marcadé, VI, art. 1574, p. 107; Aubry et Rau, V, § 541, p. 639; Seriziat, *op. cit.*, 325, p. 438 urm.; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot.*, 2958 urm.; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 11665 urm.; Jouitou, *Régime dotal*, I, 5. Vezi și *suprà*, p. 496 urm.

Radierea unei  
ipotecii. Con-  
troversă.

(2) Unii autori contestă, însă fără cuvânt, dreptul femeii de a procede singură la radierea unei ipotecii, pentru că asemenea radiare ar constitui o înstrăinare, pe care femeia n'o poate face fără autorizarea bărbatului. Cpr. în acest din urmă sens, Odier, *Contrat de mariage*, III, 1452; Benoit, *Tr. des biens paraphernaux*, 20, p. 38 urm., etc.

(3) Cpr. Odier, *op. cit.*, III, 1450; Benoit, *op. cit.*, 21, p. 43 urm. Vezi și *infra*, p. 632.

Tutorul.

Același drept și aceeași obligație o are și tutorul (cpr. art. 304 C. Calimach; art. 18, capit. 28 C. Andr. Donici; art. 3 C. Ipsilant, capit. *pentru epîtropsi*; art. 7 C. Caragea, *pentru obșteasca epîtropie*; Regul. organic, anexa No. 5, capit. VIII, etc.). Vezi tom. II al Coment. noastre, p. 722 urm.

Actele ce fe-  
meea nu poate  
face singură.

(4) Vezi Troplong, *op. cit.*, IV, 3691; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot.*, 2959 urm.; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 11666 urm. — Femeia nu poate însă, fără autorizare, să-și angajeze veniturile sale viitoare (Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *cit.*, 2971), nici să primească o donațiune, chiar dacă în actul de danie s'ar prevedea că averea dăruită va fi parafernală; pentru că art. 199 C. civ. o oprește de a dobândi avere cu titlu oneros sau *gratuit* fără autorizarea bărbatului ori a justiției (art. 201). Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot.*, 2972; Benoit, *op. cit.*, 28, pag. 70 urm. Vezi *suprà*, p. 506 și tom. IV, partea I-a, p. 237. — S'a decis însă că autorizarea bărbatului poate să fie posteroară acceptării donațiunii de către femeie. Cas. rom. Bult. S-a I-a, 1877.

Ea poate, de asemenea, ca și femeea separată de bunuri, să-și înstrăineze mobilele sale parafernale și să le oblige în limitele dreptului de administrație ce-i dă legea <sup>(1)</sup>.

Instr. mobilelor parafernale.

Se poate întâmpla ca femeea să administreze însăși averea sa parafernala, sau să însărcineze cu această administrație pe un terțiu, ori pe bărbatul ei <sup>(2)</sup>. De cele mai

Cazul când bărbatul administrează paraferna femeii.

pag. 305. — Femeea nu va putea dobândi nici mobile, nici imobile, chiar cu bani peșin, dacă achiziția întrece limitele unui act de administrație. Guillouard, *op. cit.*, IV, 2176, *in fine*.

(1) Pand. fr., *v<sup>o</sup> cit.*, 11677. Cpr. Cas. rom. Bult. S-a I-a, 1889, p. 308; Trib. Prahova, *Dreptul* din 1889, No. 3; Guillouard, *op. cit.*, IV, 2176, *in fine*. Vezi *suprà*, p. 511 urm. și p. 531.

(2) După art. 1660 din codul Calimach, există o prezumpție de mandat când femeea nu se împotrivea actelor făcute de bărbat. Mandatul femeii ar putea și astăzi fi tacit (art. 1533 C. civ.). Cpr. art. 1578 din codul fr., care lasă a se presupune un asemenea mandat tacit. Vezi C. București, *Dreptul* din 1891, No. 18 și din 1885, No. 47, pag. 374; Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1884, No. 44. — Încât privește dovedirea mandatului tacit, vezi tom. V al Coment. noastre, p. 319, *ad notum*; tom. VII, p. 250, nota 3; tom. IX, pag. 561, etc. Cpr. Répert. Sirey, *v<sup>o</sup> Mandat*, 290 urm.; Pand. fr., *cod. r<sup>o</sup>*, 359 urm.; Baudry et Wahl, *Mandat*, 501 urm.; Guillouard, *Mandat*, 61 urm.; P. Pont, *Petits contrats*, I (tom. VIII), 871 urm.; T. Hoc, XII, 16; Planiol, II, 2242, etc.

Mandat tacit de administrare dat bărbatului.

Jurisprudența Curței de casație decide în mod constant că, din momentul ce legea admite existența mandatului tacit, rezultă că a înțeles să permită că doveză unui asemenea mandat să poată fi făcută prin martori, chiar pentru o sumă mai mare de 150 lei, de oarece dacă s'ar admite regulile de probațiune stabilite de dreptul comun în privința obligațiilor în genere (art. 1191 C. civil), nu s'ar putea înțelege pentru ce legiuitorul a admis și mandatul tacit pe lângă cel expres. Cas. rom. Bult. 1911, p. 1407; Bult. 1912, p. 938. Cpr. și C. Craiova, *Dreptul* din 1913, No. 11, p. 83, precum și alte decizii citate în tom. IX al Coment. noastre, p. 561, nota 3. N'am admis acest mod de a vedea, pentrucă mandatul, fie expres, fie tacit, fiind un contract, nimic nu este mai natural decât de a-i aplica regulile dela contracte. Cpr. Cas. fr. D. P. 1910. I. 262; Sirey, 1911. I. 19; Planiol, II, 2242; Colin et Capitant, *Cours élément. de droit civil*, II, p. 701. Vezi și tom. IX al Coment. noastre, p. 562, nota 1.

Dovedirea mandatului tacit. Controversă.

Și fiindcă vorbim de mandat, vom menționa o altă decizie recentă, tot a Curței de casație, care pune în principiu că dreptul mandatarului de a putea fi substituit prin alt cineva, trebuie să fie prevăzut anume și în mod formal, de oarece

Dr. mandatarului de a putea fi substituit. Controversă.

multe ori bărbatul va fi acela care va fi însărcinat cu administrația parafernei femeii. În asemenea caz, bărbatul fiind un mandatar, se înțelege că el este supus tuturor îndatoririlor pe care legea le impune mandatarilor în genere (art. 1539), și nu mai eră nevoie de nicio dispoziție în această privință. Cu toate acestea, art. 1286, spunând un lucru de prisos, care rezultă din principiile dela mandat, se exprimă în termenii următori:

**Art. 1286.** — Dacă femeea dă bărbatului său procreațiune ca să administreze averea parafernă<sup>(1)</sup>, bărbatul va avea către

mandatul fiind dat, în principiu, în vederea persoanei mandatarului (*intuitu personae*), trebuie ca voința mandantului de a putea fi reprezentat prin alt cineva, decât persoana aleasă de el ca mandatar, și anume, prin acea pe care o va alege mandatarul, să fie manifestată în mod expres. *Cas. rom. Bult.* 1913, pag. 48; *Cr. judiciar* din 1913, No. 22 și *Dreptul* din acelaș an, No. 78, pag. 619. Nu am admis însă nici această soluție, pentrucă dreptul de substituire rezultă în mod virtual din art. 1542, 1<sup>o</sup> C. civil, care declară că mandatarul este responsabil pentru acela pe care l-a substituit în gestiunea sa. Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 597. Vezi în acest din urmă sens, singurul juridic după părerea noastră, Planiol, II, 2246; Thiry, IV, 229; Laurent, XXVII, 482 urm.; Guillaouard, *Mandat*, 120; Baudry et Wahl, *Idem*, 569; P. Pont, *Idem*, 1016; Aubry et Rau, IV, § 413, p. 645; Massé-Vergé, V, § 753, p. 46; Zachariæ, *Handbuch des fr. Civilrechts*, II, § 393, p. 689, text și nota 16 (ed. Crome); C. Iași, *Dreptul* din 1886, No. 31, p. 239; Trib. Charleroy (Belgia), *Dreptul* din 1913, No. 78, p. 623 (cu nota d-lui S. Rădulescu), etc. Această din urmă soluție eră admisă și în dreptul roman. Vezi L. 8 § 3, Dig., *Mandati, vel contra*, 17, 1.

Deoseb. de redacție de codul fr.

- (1) Textul corespunzător italian (1428) și cel fr. (1577) adaogă: „cu sarcina de a-i dă socoteală de venituri“ (*avec charge de lui rendre compte des fruits*); de unde rezultă că, în codul fr. și în cel italian, de câteori mandatul dat bărbatului nu prevede obligația de a dă socoteală de venituri, el nu este supus acestei îndatoriri, femeea fiind presupusă a fi împuternicit pe bărbat a întrebuința veniturile parafernei la trebuințele casei, sau chiar la nevoile sale personale (cpr. Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3707; Odier, *Idem*, III, 1482), dacă ea nu l-a obligat anume la darea socotelilor. cecace este liberă să facă. (Cpr. C. Metz, Sirey, 59. 2. 49; D. P. 59. 2. 130). Această gravă derogare dela principiile mandatului, după care mandatarul trebuie să deă socoteală (art. 1541),

femea sa toate obligațiunile unui mandatar. (Art. 1539 urm. C. civ. Art. 1577 C. fr.).

Bărbatul, mandatar al femeii sale, va trebui deci să-și mărginească actele în limitele mandatului său (art. 1537) (1); să dea socoteală de tot ceace a primit în numele femeii (art. 1541) (2), fiind responsabil după principiile dela mandat (art. 1540). „Dacă muerea va da exoprica ei în mâinile bărbatului ca s'o cârmuiască, zice codul Caragea (art. 47, partea III-a, capit. 16), trebuie bărbatul să îngrijească de ea ca de însăși lucrurile sale; iar de nu, orice i se va întâmpla din nepurtarea lui de grijă sau din vicleșug, este dator“.

Oblig. bărbatului mandatar.

C. Caragea.

Dacă femeia a dat mandat bărbatului său în timpul căsătoriei, niciun principiu nu se opune la revocarea acestui mandat (art. 1552, 1<sup>o</sup>, 1553) (3).

Mandatul dat bărbatului este revocabil.

n'a fost admisă de legiuitorul nostru; așa că, la noi, un mandat pur și simplu dat de femeie bărbatului său, nu-l scutește de obligația dărei socotelilor. Dacă femeia voește ca bărbatul să întrebuințeze toate veniturile parafernei sau numai o parte din ele la trebuințele lui personale, ea n'are decât s'o spusе anume; căci, dacă n'a spus-o, bărbatul va da socoteală ca orice mandatar în genere.

(1) „*Sin autem mandatum susceperit, licet maritus sit, id solum exequi debet, quod procuratio emissa præscripserit*“ (I. 21, in fine, Cod, *De procuratoribus*, 2 13).

(2) Cpr. Trib. Ilfov și C. București, *Dreptul* din 1884, No. 44; *Dreptul* din 1881, No. 18. — Vezi însă C. București, *Dreptul* din 1891, No. 56. Cpr. și Cas. rom. Bult. S-a I-a, 1885, ultimul considerent, p. 520.

(3) Pentru a revoca mandatul dat bărbatului, femeia nu are nevoie de autorizarea acestui din urmă, fiindcă revocarea, ca și constituirea mandatului, este un act de administrație, iar nu de înstrăinare. Cpr. Bellot des Minières, *Régime dotal et Commun. d'acquêts*, III, 2708; Benoit, *Tr. des biens paraphernaux*, 138. — Nu este suficient ca femeia să declare mandatul bărbatului revocat, ci mai trebuie să notifice acestui din urmă revocarea. Această notificare nu va putea însă fi opusă terțiilor de bună credință, care ar fi contractat cu bărbatul, în necunoștința revocării mandatului său (art. 1554, 1557). Revocarea n'are nevoie de a fi expresă, ea putându-se deduce și din împrejurări (Benoit, *op. cit.*, 139 urm.). Terții încetează de a fi de bună credință prin cunoștința ce ei au de revocarea mandatului, chiar dacă această revocare n'ar fi

Mandatul poate fi revocat fără autorizare.

Notif. revocării mandatului.

Revocare tacită.



C. Calimach.  
Art. 1664.

„Dacă ocărnuind bărbatul exoprica, se vădește primejdie, zice art. 1664 din codul Calimach, poate femeea să ieă iarăși ocărnuirea ei, deși i-ar fi lăsat-o mai înainte de apururea“.

Conferirea  
mandatului  
prin contrac-  
tul matrimo-  
nial.

Dacă mandatul a fost dat bărbatului prin însuși contractul de căsătorie, el este irevocabil, pentrucă convenția matrimonială nu poate fi schimbată în urma celebrării căsătoriei<sup>(1)</sup>. Femeea, la caz de rea administrație din partea bărbatului, nu va putea cere decât separația de patrimonii.

Separ. de pa-  
trimonii.  
Controversă.

Este adevărat că art. 1256, care îi conferă acest drept, nu vorbește decât de *dotă*; însă acest cuvânt trebuie interpretat *lato sensu*. El cuprinde nu numai dota propriu zisă, dar încă toate bunurile a căror administrație a fost încredințată bărbatului, în virtutea unei convenții matrimoniale<sup>(2)</sup>.

Ce trebuie să  
cuprindă so-  
cotelile băr-  
batului.

La revocarea mandatului, la separația de patrimonii sau la desfacerea căsătoriei, bărbatul va da socoteală nu numai de veniturile ce a încasat, deducându-se partea contributivă a femeii la sarcinile căsătoriei (art. 1284), dar și de capitalurile parafernale care ar fi în mâinile lui<sup>(3)</sup>.

C. Caragea.

„Când bărbatul va întoarce inuerei sau moștenitorilor ei zestrea, zice codul Caragea (art. 48, partea III-a, capit. 16), dator este să întoarcă și toată exoprica, afară numai din câte a vândut ea, ori a dăruit, ori s'a stricat, nu din neîngrijirea sau viclesugul lui, ci din pricina vremii, ori din altă întâmplare neapărată“.

C. Calimach.  
Art. 1668.

Art. 1668 din codul Calimach are, în această privință, următoarea dispoziție: „După deslegarea cununiei, cere femeea sau moștenitorii ei exoprica ei cu jalbă de împuternicire sau de depozit“<sup>(4)</sup>.

fost încă notificată mandatarului. Bellot des Minières, *op. și loco suprâ cit.*, 2711; Benoit, *op. cit.*, 150, p. 260 urm., etc.

(1) Cpr. Troplong, *op. cit.*, IV, 3712; Odier, *Idem*, III, 1479; Benoit, *op. cit.*, 135, p. 247, etc. Vezi *suprâ*, p. 126 urm.

(2) Troplong, *op. cit.*, IV, 3712; Benoit, *op. cit.*, 136, p. 247 urm.; Taulier, *Théorie raisonnée du Code civil*, V, p. 386.—*Contrâ*: Odier, *Contrat de mariage*, III, 1479, p. 412.

(3) Cpr. C. Iași și București, *Dreptul* din 1885, No. 54, și din 1891, No. 18.

C. Calimach.  
Art. 1663.

(4) Cătmea exopricii se dovedia printr'un inventar iscălit de bărbat și încredințat de martori vrednici de credință (art. 1663 C. Calimach).—Curtea din Iași a decis însă că existența averii

Bărbatul are asupra exopricei drepturile și îndatoririle unui mandatar, când primise asupra ei ocărnuirea ei cu învoirea femeii, și acelea ale unui depozitar, când exoprica fusese adusă în casa bărbatului, fără a i se trădă însă și ocărnuirea ei (art. 1666 C. Calimach).

C. Calimach.  
Art. 1666.

Până acum am presupus cazul unui mandat expres dat de femeie bărbatului, fie prin contractul de căsătorie, fie în timpul căsătoriei. Se poate însă întâmpla ca femeia să dea un mandat tacit bărbatului ei de a-i administra paraferna sa, subsemnând, de exemplu, acte de administrație alături de dânsul, mandat pe care-l presupun atât art. 1660 din codul Calimach (vezi *supra*, p. 623, nota 2) <sup>(1)</sup>, cât și art. 1578 din codul francez. Acest din urmă text dispune că, în asemenea caz, bărbatul nu este ținut a restitui decât fructele existente, iar nu și cele consumate până în momentul restituirei, pe care bărbatul este presupus a le fi întrebuințat, cu consimțământul femeii, la nevoile casnice. În dreptul nostru, acest text fiind eliminat, bărbatul va înapoia toate fructele existente în momentul restituirei, deducând însă și de astădată partea contributivă a femeii la nevoile casnice (art. 1284) <sup>(2)</sup>.

Cazul unui mandat tacit conferit bărbatului.

Ultima ipoteză prevăzută de art. 1579 din codul fr., este aceea în care bărbatul s'ar fi folosit de bunurile parafernale ale femeii, în contra voinței ei (*malgré l'opposition constatée de la femme*) <sup>(3)</sup>. Pentru un asemenea caz, acest

Folosirea bărbatului de parafernă, contra voinței femeii.

parafernale poate fi dovedită și prin deferirea jurământului decizor. *Dreptul* din 1885, No. 54, pag. 430.

- (1) Codul Calimach, pe lângă mandatul ce femeia putea să dea bărbatului, mai permitea încă acestui din urmă, prin art. 1665, de a cere ca ocărnuirea exopricei să fie încredințată ori lui, ori unei a treia persoane, atunci când femeia nu era destoinică de a o administra ea însăși, sau o întrebuințată rău. În orice caz, rodurile și veniturile exopricei trebuiau să fie întrebuințate în folosul femeii și a familiei ei.

C. Calimach.  
Art. 1665.

(2) Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1884, No. 44, pag. 349 (motive).

(3) Opziția femeii nu are nevoe, în Franța, de a fi făcută printr'un act judiciar, ea putând să rezulte din orice probă scrisă care denotă rezistența ei și uzurparea bărbatului. Arntz, III, 913; Troplong, *op. cit.*, IV, 3714; Odier, *Idem*, III, 1493; Benoît, *op. cit.*, 225, p. 364 urm.; Cas. fr. D. P. 62. 1. 367. — *Contra*: Toullier-Duvergier, *Le droit civil français*, VII,

text, eliminat de legiuitorul nostru, considerând pe bărbat ca un posesor de rea credință, dispune că el trebuie să restituie atât fructele existente cât și cele consumate. Aceeași soluție este, de bună seamă, admisibilă și la noi, cu atât mai mult cu cât am admis-o și în cazul unui simplu mandat tacit din partea femeii.

Cazul prevăzut de art. 1580 C. francez.

În fine, art. 1580 din codul fr., iarăși eliminat de legiuitorul nostru, aplicând averii parafernale ceea ce art. 1243 zice în privința bunurilor dotale, dispune că bărbatul, care se folosește de bunurile parafernale ale femeii, este ținut de toate obligațiile uzufructuarului. Acest principiu este aplicabil și la noi, în baza regulilor generale, deși art. 1580 fr. a fost eliminat. Aceasta nu însemnează însă că bărbatul este obligat a face inventar și a da cauțiune (art. 540, 541), ci numai că trebuie să se folosească ca un bun proprietar<sup>(1)</sup>.

Cheltuelile de cultură.

Bărbatul nu are dreptul a fi despăgubit de cheltuelile de cultură și arătură. El nu are drept la nicio despăgubire, chiar dacă n'ar fi cules recolta pregătită de dânsul<sup>(2)</sup>.

Chelt. voluptuare.

Aceeași soluție este admisibilă și în privința cheltuelilor voluptuoare<sup>(3)</sup>.

Chelt. necesare și utile.

Încât privește însă cheltuelile necesare, el are dreptul la o despăgubire integrală, iar în privința celor utile, numai până la concurența plus-valutei fondului parafernă<sup>(4)</sup>.

Aplicarea art. 1088 C. civ.

În fine, bărbatul nu datorește dobânda pentru ceea ce femeia parafernă are de primit dela dânsul, decât din ziua cererii femeii sau a moștenitorilor ei (art. 1088), pentru că art. 1278 nu se aplică decât bunurilor dotale<sup>(5)</sup>.

partea II-a. 364, pag. 262, 263; Cubain, *Traité des droits des femmes*, 463, p. 278, etc.

(1) Cpr. T. Hue, IX, 505; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 3001, etc.

(2) T. Hue, IX, 505; Guillouard, *op. cit.*, IV, 2188; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 3005 urm.; C. Grenoble, Sirey, 32. 2. 61, etc.

(3) Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 3007; Guillouard, *op. cit.*, IV, 2188. — Vezi însă C. Aix, Sirey, 75. 2. 42. Vezi și *suprà*, p. 575.

(4) Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1886, No. 52; T. Hue, IX, 505; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 3008 urm.; Guillouard, *op. cit.*, IV, 2189. Vezi și *suprà*, p. 574 (în privința îmbunătățirilor aduse fondului dotal). — Vezi însă Cas. fr. Sirey, 81. 1. 76.

(5) T. Hue, IX, 505, *in fine*; Guillouard, *op. cit.*, IV, 2194; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 3093; C. Limoges, Sirey, 35. 2. 103 și

Dacă bărbatul a înstrăinat fără mandat bunul parafern al femeii, aceasta are o acțiune contra terților de-tentori, pentrucă s'a vândut lucrul ei, și această acțiune ea o va putea exercită chiar în timpul căsătoriei, bine înțeleș, eu autorizarea bărbatului sau a justiției<sup>(1)</sup>.

Instr. bunu-  
rilor parafer-  
nale fără  
mandat.

Bărbatul nu poate deci, fără un mandat expres, să înstrăineze exoprica sau paraferna femeii. Art. 1662 din codul Calimach este expres în această privință. „Bărbatul nu are voce, zice acest text, să cheltuiască sau să înstrăineze exoprica femeii, fără înseris și de martori încredințată în-voirea ei, fiind ea în vârstă leginită“. Aceasta ne aduce a vorbi de înstrăinarea bunurilor parafernale.

C. Calimach.  
Art. 1662.

## 2<sup>o</sup> Instrăinarea bunurilor parafernale. — Acțiuni în justiție.

Bunurile parafernale, fie aduse de femeie la căsătoria ei, fie dobândite de ea mai târziu prin succesiune sau din propriile sale economii<sup>(2)</sup>, sunt, în principiu, alienabile (art. 1285) și prescriptibile (art. 1877)<sup>(3)</sup>. Ele pot deci fi urmărite de creditorii femeii fie anteriori, fie din timpul căsătoriei<sup>(4)</sup>. Ele pot, de asemenea, fi înstrăinate de bărbat, în baza unui mandat special (art. 1536) și de femeie, cu autorizarea bărbatului sau a justiției (art. 1285)<sup>(5)</sup>.

Alienabilita-  
tea și pres-  
criptibilitatea  
bunurilor pa-  
rafernale.

Répert. Dalloz, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 4267, nota 3. Vezi și *suprà*, p. 606.

(1) Troplong, *op. cit.*, IV, 3717; Odier, *Idem*, III, 1499; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot.* 3054, 3090, etc.

(2) Cpr. Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 2002; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 11693 urm., etc.

(3) Vezi tom. XI al Coment. noastre, p. 187 și *infrà*, explic. art. 1877, p. 636 urm.

(4) Cpr. Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot.* 3050, 3051; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 11728 urm.; Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 2007 urm. — Creditorii bărbatului nu pot însă urmări veniturile acestor bunuri, pentrucă ele aparțin tot femeii (art. 1285). Cas. rom. Bult. 1893, p. 541.

(5) Autorizarea dată de bărbat femeii, de a înstrăina un bun parafern al, cuprinde în sine autorizarea de a primi și prețul acestei înstrăinări. Cas. rom. Bult. S-a 1-a, 1880, p. 205.

Autoriz. bār-  
batului.

Conform principiilor generale, autorizarea bărbatului poate fi tacită și să rezulte din concursul dat de el la actul de

Autor. tacită

Cazul când  
paraferna e  
inalienabilă.

Femeea ar putea, ce e drept, să le declare inalienabile, în baza libertății convențiilor matrimoniale <sup>(1)</sup>, cu toată pă-

înstrăinare (art. 199). Cpr. Trib. Covurlui, *Cr. judiciar* din 1897, No. 26; Cas. rom. Bult. S-a I-a, 1885, p. 513.

Autorizarea tacită nu poate însă să rezulte din simpla cunoștință a înstrăinării, pe care o avea bărbatul. C. București, *Dreptul* din 1889, No. 3; T. Hue, II, 951; Planiol, I, 954.

Mai mult încă, femeea s'ar socoti neautorizată, cu toate că ar fi fost sfătuită și îndemnată de bărbat la înstrăinare, dacă el n'a luat parte la această înstrăinare. Mourlon, J, 795. Vezi și tom. I al Coment. noastre, p. 764.

Autorizarea bărbatului, când este scrisă, nu are nevoie de a fi autentică. Cas. rom. Bult. S-a II-a, 1875, p. 373; T. Hue, IX, 250; Planiol, I, 953; Beudant, *Cours de dr. civ.*, I, 323; Laurent, III, 119; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Autoris. de femme mariée*, 382; Demolombe, IV, 194; Marcadé, I, 735. Vezi tom. I al Coment. noastre, p. 761, nota 1 și tom. IV, partea I-a, p. 237 (ed. a 2-a).

Autorizarea bărbatului trebuie să fie specială pentru fiecare act de înstrăinare. C. București, *Dreptul* din 1888, No. 3.

Bărbatul poate, în mod valid, să-și autorize soția prin intermediarul unui mandatar, însărcinat a o reprezenta într'unul sau mai multe acte speciale determinate prin mandat. Cas. fr. Sirey, 1909. I. 33 și *Dreptul* din 1909, No. 44, p. 352 (cu nota d-lui S. Rădulescu). Cpr. Cas. fr. *Pand. Périod.* 1907. I. 244.—Bărbatul n'ar putea însă să delege unui terțiu însuș dreptul de autorizare, care este un atribut al puterii maritale. Vezi *suprà*, p. 22, nota 1 și tom. I, p. 768 (ed. a 2-a).

Autorizarea bărbatului poate fi înlocuită prin aceea a justiției, însă numai după ce bărbatul a fost interpelat de a-i da o asemenea autorizare (art. 624 urm. Pr. civ.) (cpr. C. Caiova, *Dreptul* din 1890, No. 43), și numai după ce el refuză autorizarea sa fără nicio cauză binecuvântată. Cas. rom. Bult. 1867, p. 414. Vezi asupra cazurilor în care femeea poate, în genere, să recurgă la autorizarea justiției, tom. I al Coment. noastre, p. 775 (ed. a 2-a); Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Autoris. de femme mariée*, 229 urm., etc.

(1) Validitatea unei asemenea clauze nu suferă îndoială, femeea putând să aibă interes la conservarea bunurilor sale parafernale, ca și a celor dotale. Aceste bunuri nu vor fi, în asemenea caz, alienabile, decât în cazurile în care și bunurile dotale pot fi înstrăinate. Bărbatul neavând însă folosința bunurilor parafernale, ele vor putea fi urmărite de creditorii femeii anteriori căsătoriei. Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 2023; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 3043, etc.

Inalienabilitatea bunurilor parafernale nu poate rezulta

Cunoștința  
înstrăin. din  
partea bărba-  
tului.

Sfătuirea fe-  
meii de către  
bărbat.

Autoriz. băr-  
batului n'are  
nevoie de a fi  
autentică.

Autoriz. spe-  
cială.

Autoriz. dată  
prin man-  
datar.

Autoriz. jus-  
țiției.

rerea contrară a lui Planiol <sup>(1)</sup>, însă asemenea clauză nu va fi în genere opozabilă terțiilor, ea fiind obligatorie numai pentru bărbat <sup>(2)</sup>.

Clauza pură și simplă de inalienabilitate a bunurilor parafernale va fi, de bună seamă, foarte rară. De cele mai multe ori, femeea va stipulă că bunurile ei parafernale nu vor putea fi înstrăinate, decât sub condiția de a se întrebuința prețul lor. O asemenea clauză nu numai că nu va imprimă bunurilor parafernale caracterul dotalității, dar admitând că ea ar fi destul de precisă spre a fi opozabilă terțiilor, înstrăinarea făcută fără îndeplinirea întrebuințării prescise va fi validă, numai plata fiind nulă; așa că terțiul va fi silit să plătească din non prețul achizițiunii sale <sup>(3)</sup>.

Din analogia ce există între femeea dotală, cu privire la bunurile sale parafernale, și acea separată de bunuri, se deduce, cu drept cuvânt, că art. 1267, care determină cazurile în care bărbatul este responsabil pentru lipsă de întrebuințare sau de reîntrebuințare, se aplică la cea dintâi ca și la cea de a doua; așa că, după părerea aproape una-

Stipularea întrebuințării bunurilor parafernale.

Aplicarea art. 1267.

decât dintr'o clauză precisă. Ea n'ar putea fi dedusă din condiția de întrebuințare impusă prin contractul matrimonial. Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 2024.

Stim, de asemenea, că și dota mobilă poate fi declarată inalienabilă. Vezi *supra*, p. 443, 444. Vezi asupra condiției juridice a dotei mobiliare, Fl. Sion, Revista *Justiția*, care apare la Iași sub direcția noastră, anul 1915, No. 1 și No. 2, p. 37 urm., etc. C. Gabrielescu, *Dreptul* din 1890, No 8.

Dota mobilă.

(1) Vezi Planiol, III, 1665.

(2) Guillouard, *op. cit.*, IV, 2175; Aubry et Rau, V, § 541, p. 639; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 11660 urm.; Répert., Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 3042 urm.—Vezi însă Benoit, *Tr. des biens paraphernaux*, 9, p. 18, după care bunurile parafernale, declarate inalienabile ar deveni dotale. Mai vezi și Rolland de Villargues, Répert., v<sup>o</sup> *Paraphernaux*, § 1, No. 7. Această din urmă soluție este însă inadmisibilă, pentrucă, după cum știm, inalienabilitatea nefiind de esența regimului dotal (art. 1252), stipularea ei nu este suficientă spre a conferi caracterul dotalității bunurilor care au fost declarate inalienabile. Cpr. Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 3042, etc.

(3) Guillouard, *op. cit.*, IV, 2175; T. Hue, IX, 504; Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 639; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 3047; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 1662; Cas. fr. D. P. 57. 1. 207; Sirey, 57. 1. 575; D. P. 58. 1. 371; Sirey, 59. 1. 19, etc.

nimă a autorilor, bărbatul, care a autorizat vânzarea imobilului parafernă, răspunde de lipsa de întrebuințare a banilor proveniți din această vânzare <sup>(1)</sup>.

Deoseb. de redacție de C. fr.

Cu toate că femeea are, după art. 1285, nevoie de autorizarea bărbatului sau a justiției, pentru a putea înstrăina *averea* ei parafernă, se admite însă în Franța, că ea poate să-și rezerve, prin contractul matrimonial, dreptul de a înstrăina *mobilele* sale parafernale fără nicio autorizare, asemenea clauză nefiind nulă decât în privința *imobilelor* (argument din art. 1538, eliminat de legiuitorul nostru) <sup>(2)</sup>. Soluția contrară ne pare singură juridică în legislația noastră; căci, pe lângă că nu avem textele pe care se întemeiază sistemul opus, apoi art. 1285 nu distinge între mobile și imobile, iar pe de altă parte, asemenea clauză ar vătăma drepturile bărbatului de cap al familiei și al asociațiunii conjugale (art. 1224). Dacă femeea ar putea să-și rezerve dreptul de a dispune de mobilele sale, nimic n'ar împiedica-o de a-și rezervă asemenea drept și în privința imobilelor, și cu chipul acesta ea s'ar sustrage de sub autoritatea bărbatului, ne mai fiind supusă niciunui control <sup>(3)</sup>.

Instrăinările ce poate face femeea parafernă.

Femeea parafernă nu va putea, deci, singură să facă, precum am văzut, decât acele înstrăinări care se consideră ca acte de administrație. Astfel, ea ar putea, fără nicio autorizare, să-și vândă recoltele și lucrurile supuse stricăciunii (vezi *suprà*, p. 622); să facă vânzările și cumpărăturile necesare la folosința și întreținerea bunurilor sale, etc.

Capitalurile femeii.

Încât privește capitalurile sale, ea nu poate însă contracta nicio înstrăinare și nicio obligație, fără autorizarea bărbatului sau a justiției <sup>(4)</sup>.

Mandatul dat pentru înstrăinarea parafernei.

Femeea are nevoie de autorizare nu numai pentru a-și înstrăina însăși bunurile sale parafernale, dar și pentru a da un mandat nu numai unui terțiu, dar chiar bărbatului său, în scop de a realiza această înstrăinare. Autorizarea ce bărbatul ar da mai în urmă prin facerea înstrăinărilor

(1) Vezi *suprà*, p. 517, text și nota 3, unde se arată controversa.

(2) Vezi Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 2006, 2025; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 11679, etc.

(3) Cpr. Benoit, *Tr. des biens paraphernaux*, 21, p. 43 urm.; Odier, *Contrat de mariage*, III, 1449, etc.

(4) Cpr. Odier, *op. cit.*, III, 1450. Vezi și *suprà*, p. 622.

prevăzute în mandat, n'ar validă acest mandat, care din capul locului eră nul <sup>(1)</sup>.

Dispoziția care statornicește incapacitatea femeii măritate fiind, necontestat, o lege de statut personal <sup>(2)</sup>, urmărește pe femeia româncă pretutindeni, așa că ea va avea nevoie, conform legeri române, de autorizare, chiar dacă s'ar află într'o țară în care femeia este recunoscută pe deplin capabilă. (Vezi *suprà*, p. 22, *ad notam* și p. 510, *ad notam*).

Și *vice-versa*, femeia, capabilă după legea sa personală, va putea înstrăina, fără nicio autorizare, bunurile sale în România <sup>(3)</sup>. Acest principiu a fost susținut și de Mer-

Dr. internațional. Statut personal.

(1) Cas. fr. Sirey, 64. 1. 224; Cas. rom. Bult. S-a I-a, anul 1891, p. 1123. Cpr. Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 11697. — *Contrà*: C. Chambéry, Sirey, 61. 2. 282 (decizie casată).

(2) Vezi Aubry et Rau, I, § 31, p. 135, nota 10 (ed. a 5-a); Baudry et H. Fourcade, *Personnes*, III, 2406; Weiss, *Tr. th. et pratique de dr. international privé*, III, p. 505 urm.; Despagnet, *Pr. de dr. internat. privé*, 258, p. 751 (ed. a 5-a, 1909); Laurent, *Principes*, I, 91 și *Dr. civil internat.*, V, 61 urm.; P. Fiore, *Diritto internazionale privato*, 158, p. 129 (ed. a 2-a, 1874). Vezi și alte autorități citate în adnotația ce am publicat în *Dreptul* din 1903, No. 27, p. 227, nota 12, precum și în tom. I al Coment. noastre, p. 741, *ad notam* (ed. a 2-a).

(3) Vezi autoritățile citate în adnotația noastră din *Dreptul loco cit.*, și tom. I al citatelor Comentarii, *loco cit.*, și p. 765, nota 4. — *Contrà*: Merlin, care a revenit asupra opiniunii ce susținuse înainte (vezi *înfrã*, p. 634, nota 1). Merlin susține în această a doua a sa părere, că autorizarea bărbatului fiind de ordin publică și interesând bunele moravuri, femeia măritată care, după legea ei personală, ar fi capabilă, n'ar putea să invoace această lege într'o țară, ca a noastră, în care incapacitatea este legea comună. Legea femeii, în această teorie, va trebui să cedeze înaintea legeri teritoriale. Tot în acest sens s'a pronunțat și Curtea din Gand. *Revue trimestrielle de droit civil*, tom. III, anul 1904, p. 593, 594 și *Cr. judiciar* din 1905, No. 13, pag. 103. Vezi și tom. I al Coment. noastre, p. 741, *ad notam*, *in fine* (ed. a 2 a). Această soluție este însă inadmisibilă, pentru că incapacitatea femeii măritate ne atingând ordinea publică internațională, legea personală a soților singură are calitatea de a măsura întinderea capacității sau incapacității și de a determina efectele ei. În adevăr, oricare ar fi cauza incapacității femeii măritate, fie că ea ar avea de scop protecțiunea femeii, fie supremația bărbatului, în orice caz ea nu are în vedere decât interesele private fie



lin <sup>(1)</sup>, însă marele jurisconsult (cel mai mare din timpurile moderne, după părerea lui Laurent), s'a dezis după 40 de ani <sup>(2)</sup>, ceea ce justifică cuvintele lui Laurent că dreptul este un ocean de îndoeli <sup>(3)</sup>. „*C'est à cette opinion que je me suis rangé, il y a quarante ans*, zice Merlin; *mais de nouvelles réflexions me l'ont fait abandonner*“.

Căți nu-și închipuiesc că dreptul este ușor. Ce aberațiune! Nu există știință mai vastă. Ajungând la sfârșitul vieții, tocmai atunci te convingi că nu știi nimic sau aproape nimic!

Femeea căsătorită sub legea veche.

Din cele mai sus expuse rezultă că femeea căsătorită sub legea veche, care aveă capacitatea de a-și înstrăina paraferna sa, fără nicio autorizare, nu va putea s'o înstrăineze astăzi, decât conformându-se legii actuale <sup>(4)</sup>.

Starea în judecată.

Venim acum la autorizarea necesară femeii, spre a putea stă în judecată, cu privire la bunurile sale parafernale. În această privință nu avem nimic de adăos la cele expuse *supră*, p. 509 urm., relativ la femeea separată de bunuri <sup>(5)</sup>.

— BCU Cluj / Central University Library Cluj

ale femeii, fie ale bărbatului. Or, numai legea națională a soților are căderea de a determina măsura în care aceste interese trebuie să fie apărate. Țara în care femeea măritată contractează, fiind dezinteresată în cauză, legea teritorială nu are calitatea de a se substitui acelei străine. Acestea sunt adevăratele principii, și ele se găseseră foarte bine formulate într'o consultație anonimă, publicată în ziarul de drept internațional al lui Clunet, anul 1880, p. 187. Jurisprudența a făcut nenumărate aplicări a acestui principiu. Vezi articolul nostru suscitac, publicat în *Dreptul* din 1903, No. 27, pag. 226 urm.

(1) Merlin, *Répert. v<sup>o</sup> Autoris. maritate*, p. 513 urm. (ed. a 5-a din 1827).

(2) Merlin, *op. cit.*, v<sup>o</sup> *Effet rétroactif*, p. 545.

(3) Laurent, *Dr. civ. international*, V, 64, p. 134.

(4) Cpr. Troplong, *op. cit.*, IV, 3690; Grenier, *Hypothèques*, 1, 262; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 11698; C. Limoges, *Répert. Dalloz*, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 2055, nota 1, col. 2, etc.

(5) S'a decis, cu drept cuvânt, că femeea nepținând nici înstrăina averea sa parafernala, nici a stă în judecată pentru ea, decât cu autorizarea bărbatului sau a justiției, atât bărbatul și femeea cât și moștenitorii lor pot cere anularea tocmelelor sau pornirilor de judecată făcute fără autorizare. Trib. Bacău (C. Tatovici, judecăt. unie). *Dreptul* din 1912, No. 14, p. 107 urm. (cu observ. noastră).

Sanctiunea art. 1285.

Vom observa însă și aici că incapacitatea de a stă în judecată, care apasă asupra femeii măritate, o urmărește chiar în țările în care femeia este capabilă, de exemplu: în Grecia<sup>(1)</sup>. Și *vice-versa*, femeia străină, capabilă după

Dr. internațional.

<sup>(1)</sup> În Grecia, în adevăr, femeia măritată majoră nu mai are astăzi nevoie de autorizarea bărbatului său pentru a stă în judecată, ea având gestiunea și libera administrațiune a bunurilor sale parafernale. Cpr. C. de apel mixtă din Alexandria (Egipt), *J. Clunet*, anul 1902, p. 898 și anul 1895, p. 186.

Dr. grecesc.

Femeia minoră, emancipată prin căsătorie, rămâne însă sub curatoria tatălui său, și în lipsa acestuia, sub cea a bărbatului, până la majoritatea ei (art. 98 și 102 L. din 17 August 1861).

Femeia minoră.

Grecia nu este singura țară în care femeia măritată este recunoscută capabilă. Această capacitate mai există în dreptul muzulman (vezi *supra*, p. 158, nota 1, și Trib. mohamedan din Constanța, *Cr. judiciar* din 1905, No. 20, p. 158), în Austria, în Germania (art. 52 § 2 Pr. civ.; vezi *supra*, p. 510, nota 1), în Anglia și chiar în Rusia. (Vezi *supra*, p. 532, n. 1). Rusia cea incultă și înapoiată a întrecut, în această privință, multe din legislațiile pretinse civilizate. Vezi în privința Rusiei, Trib. Paris, *J. Clunet*, anul 1895, p. 622 și anul 1897, p. 888; iar în privința Angliei, vezi legile moderne citate de Surville et Arthuys, *Cours élément. de dr. international privé*, 295, p. 354 (ed. a 5-a). Cpr. și Despagnet, *Pr. de dr. internat. privé*, p. 752 (ed. a 5-a revăzută de profesorul Ch. de Boeck).

Alte legi străine în care femeia măritată este capabilă.

După *Common Law*, personalitatea femeii eră, din contra, afară de oarecare excepții, contopită în aceea a bărbatului. Vezi Pasquale Fiore, *Le droit international privé*, II, nota 2 dela p. 101, 102 (ed. a 4-a, trad. Ch. Antoine).

L. engleză.

Am arătat că, în dreptul muzulman, femeia măritată are o capacitate aproape egală cu cea a bărbatului (a se vede, în această privință textele citate în sentința de mai sus a trib. mohamedan din Constanța, precum și Zeys, *Tr. élément. de droit musulman*, No. 192). Astfel fiind lucrurile, chestiunea este de a se ști dacă unei femei muzulmane, devenită româncă prin anexiune, i se va aplica legea română, sau legea muzulmană. Iată speța judecată de trib. mohamedan din Constanța. O muzulmană (Anife Șerife Seit Ahmet) se adresează trib. din Constanța, cerând a fi autorizată, conform legii românești, spre a face un proces soțului ei (Ablai Menlișă), în scopul anulării unui contract. Tribunalul își declină însă competența de a da această autorizare, pe motiv că, după art. 39 al legii organizării judecătorești din Dobrogea, numai tribunalul mohamedan este competent a se

Dr. muzulman.

legea sa personală, de exemplu, o femeie elină, va putea stă în judecată în România, fără nicio autorizare. (1).

### Prescrierea bunurilor parafernale.

**Art. 1877.** — Prescripțiunea curge în contra femeii măritate, în privința averii sale parafernale, chiar și dacă aceea se află sub administrațiunea bărbatului, cu rezervă însă, pentru cazul acesta, de acțiune recursorie a femeii în contra bărbatului. (Art. 1243 § 2, 1283, 1286, 1878 urm. C. civ. Art. 2254 C. fr.) (2).

pronunță în această materie, autorizația maritală făcând parte din drepturile de familie. În urma acestui declinatoriu de competență, greșit după părerea noastră, afacerea venind la Cadiul din Constanța, acesta refuză de a da femeii cuvenita autorizare, invocând mai multe legi turcești, între care *Felva Ali Efendi (Mehcr Raasânda)*, după care femeia măritată musulmană nu are nevoie de autorizare spre a putea stă în judecată. (Vezi *Cr. judiciar* din 1905, No. 20, cu nota d-lui Traian Fortun, care se referă la părerea noastră). Mai vezi *Répert. Sirey, v<sup>o</sup> Algérie (droit musulman)*, No. 100. Vezi și *supra*, p. 158, nota 1.

Credem că, în drept, această soluție este greșită; căci, în specie, femeia care cerea autorizarea, fiind devenită româncă prin anexiunea Dobrogei Statului român, în baza tratatului din Berlin, trebuia, în privința capacității sale, să-i se aplice legea română, adică statutul ei personal, iar nu legea musulmană, care face parte din dreptul religios. Numai femeia de naționalitate otomană va fi scutită de autorizare, conform legii musulmane, când se va judeca în România, fie cu un terțiu, fie cu bărbatul ei. Acestea ni se par adevăratele principii, care, în specie, au fost violate de Cadiul din Constanța. După acest magistrat, Dobrogea n'a încetat de a face parte din imperiul otoman, căci el nu consideră pe reclamanta *Anife Șerife Seit Ahmet* ca româncă. Bietul Cadiu, ca mulți alți judecători din țara românească, a judecat și el odată turcește.

(1) Vezi tom. I al Coment. noastre, nota 6 dela p. 141, 142.

(2) Textul corespunzător francez dispune că prescripția curge în contra femeii măritate, cu toate că ea nu este separată prin contractul de căsătorie sau judecătorește, în privința bunurilor a căror administrație aparține bărbatului, rămânând însă ca femeia să exercite recursul său în contra acestui din urmă. În Ante-proiectul de revizuire al lui Laurent, art. 1877 (2254 fr.) este eliminat, ca și în codul italian, însă acest text este

Imobilul dotal este, în principiu, imprescriptibil, din cauza inalienabilității lui, el nedevenind prescriptibil decât în cele trei cazuri excepționale prevăzute de art. 1878 (1). Art. 1878.

Bunurile parafernale fiind, din contra, alienabile, consecința neapărată este că ele sunt prescriptibile în folosul terților, prescripția nefiind suspendată, în timpul căsătoriei, decât în folosul bărbatului (art. 1881). Art. 1881.

Prin urmare, terții care vor posedă, în condițiile admise de lege, bunurile parafernale ale femeii, vor dobândi proprietatea lor prin uzucapiune. În caz, însă, când administrația acestor bunuri era încredințată bărbatului, el fiind în culpă de a fi lăsat să se îndeplinescă prescripția, femeea va avea recurs în contra lui (art. 1243 § 2 și 1877). Art. 1243 § 2 și 1877.

Prescripția va curge, *a fortiori*, contra femeii separate de patrimonii, în privința bunurilor a căror administrație îi aparține (art. 1265), ea neavând, în asemenea caz, niciun recurs în contra bărbatului ei (2). Art. 1265.

Nu este însă supusă prescripției, pe cât timp ține căsătoria, acțiunea în anulare a femeii contra actelor făcute de dânsa, fără autorizarea bărbatului sau a justiției, în cazurile în care legea declară acea autorizare obligatorie (art. 1879 și 1900). Prescripția nu curge, deci, în folosul acelora care ar dețineă bunurile unei femei neautorizate (3). Art. 1879 și 1900.

tacitamente menținut, prescripția curgând contra tuturor persoanelor neexceptate de lege. Or, acest Anteproiect neadmițând altă excepție în favoarea femeii măritate, decât aceea privitoare la înstrăinarea fondului ei dotal (art. 2355), ea rămâne supasă dreptului comun. Vezi Laurent, *Avant-projet de révision du code civil*, VI, p. 255, No. 2.—În codul italian, imobilele parafernale sunt prescriptibile, cu toată eliminarea art. 1877 C. civil (2254 C. fr.), prescriptibilitatea fiind o consecință a înstrăinării lor. Vezi Pacifici-Mazzoni, *Istituzioni di diritto civile italiano*, IV, 206, p. 773 (ed a 4-a).

C. italian.

(1) Vezi explicarea art. 1878, *suprà*, p. 347 urm. și în tom. XI, p. 188 urm.

(2) Cpr. Berriat St. Prix, *Notes élément. sur le Code civ.*, III, 9244, pag. 807.

(3) Art. 1879 nu există în codul fr. Cu toate acestea soluția este aceeași și în Franța. Ea rezultă, în adevăr, din art. 1304 fr. (al nostru 1900), după care termenul acțiunii în anulare nu curge, pentru actele făcute de femeia măritată neautorizată, decât din ziua *desfacerei căsătoriei*. Aceasta nu este însă un Dr. francez.

Art. 1880.

Nu este de asemenea supusă prescripției, iarăși pe cât timp ține căsătoria, și aceasta oricare ar fi regimul matrimonial al soților, nicio acțiune a femeii care ar putea să se resfrângă în contra bărbatului, de ar fi exercitată de femece contra unei a treia persoane (art. 1880) <sup>(1)</sup>.

Lămurirea  
cazului de  
mai sus prin-  
tr'un exemplu.

De exemplu: bărbatul a înstrăinat un imobil parafernial al femeii; ea este în drept a ataca vânzarea, însă cumpărătorul având, în specie, recurs contra bărbatului, care a vândut lucrul femeii, acțiunea acestei din urmă se resfrânge în contra bărbatului și prescripția ei este suspendată în tot timpul căsătoriei <sup>(2)</sup>, fiindcă, de cele mai multeori, femeea va fi pusă în situația de a nu exercita asemenea acțiune, spre a nu tulbură liniștea casei <sup>(3)</sup>.

caz de suspendare a prescripției, după cum pe nedrept susțin unii (vezi Leroux de Bretagne, *Nouv. tr. de la prescription*, I, 636 și II, 1155 urm.; Marcadé, *Prescription*, art. 2252, No. VI), pentru că art. 1900 nu oprește cursul unei prescripții începute, ci oprește prescripția de a începe a curge, fixând punctul ei de plecare în urma desfacerei căsătoriei. Cpr. Guillaouard, *Prescription*, I, 120; Laurent, XXXII, 60; Mourlon, III, 1898; Aubry et Rau, II, § 214, p. 493, nota 10 (ed. a 5-a); Berriat St. Prix. *Notes élément. sur le Code civil*, III, 9245, pag. 807, etc. Vezi și tom. XI al Coment. noastre, p. 189, 190, etc.

- (1) Vezi *suprà*, p. 349, 350, 411, nota 1, prenum și tom. XI al Coment. noastre, p. 190. Cpr. Trib. Prahova, *Cr. judiciar* din 1903, No. 78, p. 670 (cu nota d-lui D. I. Nicolaescu).  
(2) Cpr. Baudry et Tissier, *Prescription*, 437, p. 339 (ed. a 5-a); Planiol, I, 2702; Thiry, IV, 609, p. 533, 534; Mourlon, III, 1900; Nacu, III, p. 854, No. 78, etc.

Cazul când  
bărbatul n'a  
vândut, ci a  
dăruit lucrul  
femeii.

Dacă presupunem că bărbatul n'a vândut, ci a dăruit altuia lucrul femeii, chestiunea este de a se ști dacă donatarul va prescrie în contra ei? Răspunsul trebuie să fie afirmativ, în cazul unei donațiuni ordinare, pentru că dăruitorul nefiind, în principiu, supus obligației de garanție (art. 828), acțiunea în revendicare a femeii nu se resfrânge în contra bărbatului. El va fi însă negativ în cazul unei donațiuni *dotis causa*, dacă ea a fost făcută în favoarea căsătoriei donatarului, pentru că, în specie, dăruitorul respunzând de evicțiune (art. 1240 explicat *suprà*, p. 244 urm.), acțiunea în revendicare, pe care ar exercita-o femeea în contra donatarului, s'ar resfrânge în contra bărbatului, donatarul fiind în drept a-l chema garant în cauză. Vezi Mourlon, III, 1901.

- (3) Acțiunile femeii care se resfrâng în contra bărbatului sunt,

Dispoziția art. 1880, după care prescripția este suspendată în timpul căsătoriei, în cazurile în care acțiunea femeii s'ar putea reșfrânge în contra bărbatului, se aplică chiar femeii separate de bunuri. Art. 1880 face deci excepție dela art. 1878<sup>(1)</sup>.

Aplie.  
art. 1880 fe-  
meii separate  
de bunuri.

### Contribuirea femeii, cu bunurile ei parafernale, la sarcinile căsătoriei.

**Art. 1284.** — Dacă toată averea femeii este parafernală și dacă, în contractul de căsătorie, nu este conveniune care să determine porțiunea contributivă a femeii, la sarcinile căsătoriei, ea va contribui cu a treia parte din veniturile sale. (Art. 185, 759, 1266 C. civ. Art. 1575 C. fr.)

Dreptul de folosință, pe care art. 1285 îl conferă femeii, are o margină, pe care o determină art. 1284. Femeea trebuie, în adevăr, dacă toate bunurilor ei sunt parafernale (caz în care regimul dotal există numai cu numele), și dacă în contractul matrimonial nu se determină porțiunea

Mărginirea  
art. 1285 prin  
art. 1284.

precum știm, acele care ar supune pe acest din urmă recurs în garanție, din partea celorla în contra cărora femeea le-ar exercita.

Dacă aceste acțiuni s'ar putea prescrie, în timpul căsătoriei, unul din următoarele două lucruri s'ar putea întâmpla: sau femeea le-ar exercita și, în asemenea caz, liniștea casei ar fi turburată; sau ea nu le-ar exercita de frică de a irita pe bărbat în contra ei, prin faptul că l-ar supune unei acțiuni în garanție și, în asemenea caz, interesul ei ar fi sacrificat. Această alternativă fiind periculoasă pentru femeie, legea n'a putut s'o tolereze; de aceea prescripția este în suspensie în tot timpul cât ține căsătoria. Cu alte cuvinte, femeea fiind dominată prin temerea ce-i inspiră bărbatul său, sau prin afecțiunea legitimă ce ea are pentru el, se consideră ea fiind în imposibilitate morală de a acționa pe bărbat, de căteori interesul ei este în conflict cu acel al bărbatului. Cpr. Mourlon, III, 1899.

Motivele so-  
luției de mai  
sus. art. 1880.

<sup>(1)</sup> Vezi Aubry et Rau, II, § 214, p. 494, nota 14 (ed. a 5-a); Laurent, XXXII, 59; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> Prescription, 945; Troplong, *Idem*, II, 778; Baudry et Tissier, *Idem*, 442; Marcadé, *Idem*, art. 2252 urm., No. V; Leroux de Bretagne, *Idem*, I, 634, pag. 423; Vazeille, *Idem*, I, 292, p. 322 urm. (ed. din 1882), etc.

ei contributivă la sarcinile căsătoriei <sup>(1)</sup>, să contribuiască la aceste sarcini cu *a treia parte* din veniturile sale <sup>(2)</sup>.

Femeea separată de bunuri prin contract.

Codul francez admite aceeași soluție în privința femeii separate de bunuri prin contract (art. 1537). Legea noastră nu are nicio dispoziție în această privință, pentrucă întreaga secțiune care tratează despre separația de bunuri contractuală a fost eliminată de legiuitorul nostru; încât nu se știe dacă, în această privință, trebuie să se aplice art. 1284, sau art. 1266 dela separația de bunuri judiciară <sup>(3)</sup>.

Deosebire între femeea care are numai parafernă și cea care are și dotă.

Din art. 1284 rezultă oosebire însemnată între femeea care are numai bunuri parafernale și aceea care, pe lângă parafernă, are și o dotă cât de mică; căci, în acest din urmă caz, ea nu contribuie cu nimic din paraferna ei la sarcinile căsătoriei, afară de cazul când ar exista o convenție contrară. Ea constituindu-și, în adevăr, unele bunuri în dotă,

Ce se înțelege prin sarcinile căsătoriei.

(1) Art. 1266 vorbește de sarcinile casei și de creșterea copiilor comuni. Prin sarcinile casei sau ale căsătoriei trebuie să înțelegem, în adevăr, alimentele soților, cheltuelile necesare pentru creșterea, educarea și întreținerea copiilor, etc. Cpr. Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 1997. Cheltuelile de echipament ale unui copil, care ar fi militar (art. 759), intră și ele în sarcinile căsătoriei. În aceste sarcini mai intră cheltuelile de nuntă și prezenturile obișnuite (cpr. art. 759), fie ele făcute unui copil sau nurorii. Benoit, *Tr. des biens paraphernaux*, 67; Bellot des Minières, *Régime dotal et Communauté d'acquêts*, III, 2643. — Odată însă ce copiii au părăsit casa părintească, cheltuelile pentru întreținerea lor nu mai sunt în sarcinile casei. Cpr. Benoit, *op. cit.*, 68, p. 134; Bellot des Minières, *op. cit.*, III, 2645. — Cât pentru cheltuelile trusoului, ele nu intră în sarcinile casei, și femeea nu este obligată a contribui la furnisarea lui, dacă el întrece valoarea îmbrăcămintelor și prezenturilor obișnuite. Benoit, *op. cit.*, 67, p. 134; Bellot des Minières, *op. cit.*, III, 2644, etc.

Cheltuelile de echipament, de nuntă, etc.

Trasoul.

Venitul se socotește net după deducerea cheltuelilor.

(2) Este vorba în specie de venitul *net*, deducându-se toate sarcinile, cheltuelile de cultură, impozitele, cheltuelile de administrație, dobânzile datoriilor, rentelor, etc., care grevează bunurile parafernale. Jouisou, *op. cit.*, II, 490; Benoit, *op. cit.*, 74; Odier, *Contrat de mariage*, III, 1467; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 11717. — Trebuie să observăm că partea contributivă a femeii nu va reprezentă în totdeauna aceeași sumă, pentrucă veniturile pot varia dela un an la altul. Cpr. Jouisou, *op. cit.*, II, 491; Odier, *op. cit.*, III, 1468; Benoit, *op. cit.*, 74, p. 139, etc.

(3) Vezi *supra*, p. 533 urm.

este presupusă a fi mărginit contribuția sa la venitul acestor bunuri, bărbatul fiind, pe de altă parte, considerat că s'a mulțumit cu venitul acestor bunuri pentru întimpinarea sarcinilor casei și ale gospodăriei<sup>(1)</sup>.

Acceași soluție este aplicabilă și în cazul când femeea n'ar avea o dotă actuală, ci numai una viitoare, dacă din convenția matrimonială nu rezultă o intenție contrară a bărbatului, sau când dota promisă ori plătită ar fi perit în totul chiar fără culpa bărbatului<sup>(2)</sup>.

Cazul când femeea nu are o dotă actuală, ci o dotă viitoare.

O altă condiție necesară pentru ca art. 1284 să-și primească aplicație este ca contractul matrimonial să nu cuprindă nicio convenție, care să determine porțiunea contributivă a femeii la sarcinile căsătoriei: căci dacă ar exista o asemenea convenție, ea se va executa în totul, fie că ar mări sau micșora partea contributivă a femeii, fixată de art. 1284<sup>(3)</sup>.

Cazul când ar exista o convenție în privința contribuției femeii.

Femeea s'ar putea chiar obliga a contribui până la concurența tuturor veniturilor sale parafernale. Asemenea clauză ar fi perfect validă, ea echivalând cu aceea care ar atribui folosința bunurilor parafernale bărbatului, rezervând numai administrația lor femeii. Același rezultat se va produce, de fapt, independent de orice convenție, de câteori insolvabilitatea bărbatului va face ca femeea să sufere toate sarcinile casei<sup>(4)</sup>.

Oblig. femeii de a contribui până la concurența tuturor veniturilor sale parafernale.

Se admite chiar că soții pot, prin contractul lor matrimonial, conveni că femeea nu va contribui de loc la sarcinile căsătorești, atunci când mijloacele bărbatului ajung la întimpinarea acestor sarcini<sup>(5)</sup>.

Necontrib. femeii la sarcinile căsătoriei.

(1) Cpr. Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 11706; Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 1992; Odier, *Idem*, III, 1464; Troplong, *Idem*, IV, 3699; Benoit, *op. cit.*, 57, p. 120 urm.; Jouitou, *Régime dotal*, II, 482, p. 60; T. Hue, IX, 503, etc.

(2) Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*, 11707; Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1992. — *Contră*: Boileux, *Comment. sur le Code Napoléon*, V, p. 515 (ed. a 6-a, 1866).

(3) Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*, 11708; Jouitou, *Régime dotal*, II, 483; Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1993; Guillouard, *Idem*, IV, 2178, etc.

(4) Cpr. Jouitou, *op. cit.*, II, 484, pag. 60, 61; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 11709, etc.

(5) Vezi *suprà*, p. 518, nota 3, și pag. 534, nota 1, precum și autoritățile citate acolo.



Cazul când  
bărbatul ar  
deveni insol-  
vabil în tim-  
pul căsătoriei.

Când se face  
plata.

Act. bărba-  
talui.

Evaluarea ve-  
nitorilor fe-  
meei și term-  
enele la care  
ea trebuie să  
facă plata.

Dacă bărbatul ar deveni însă insolubil în timpul căsătoriei, femeea va contribui *de suo* la tot ce este necesar familiei, pentrucă nicio convenție ante-nupțială n'o poate sustrage dela îndeplinirea datorilor ei (art. 185). Aceasta nu însemnează a modifica convenția matrimonială în cursul căsătoriei, ei a-și îndeplini o obligație legală care, prin concursul unor împrejurări de fapt, își primește efectele sale<sup>(1)</sup>.

Partea contributivă a femeii trebuie să fie plătită înainte, pentrucă este menită a servi la cheltuelile zilnice<sup>(2)</sup>.

Bărbatul are contra femeii, spre a o sili la plată, aceleași acțiuni pe care orice creditor le are contra debitorului său<sup>(3)</sup>.

Tribunalele, la caz de contestație, vor fixa evaluarea veniturilor din care femeea datorește o parte, ce trebuie să plătească și termenele la care trebuie să se facă plata<sup>(4)</sup>. Femeea nu va putea, în genere, fi obligată decât până la concurența veniturilor sale, afară de cazul când ea ar fi înțeles a contribui la sarcinile căsătoriei pentru o parte care ar întrece aceste venituri.<sup>(5)</sup>

BCU Cluj / Central University Library Cluj

(1) Cpr. Pand. fr., v<sup>o</sup> *Marriage*, 11714 urm.; Jouitou, *op. cit.*, II, 486, p. 62; Benoit, *op. cit.*, 71, p. 137; Laurent, XXIII, 450; Guillaouard, *op. cit.*, III, 1681. Sunt autori care susțin că soții pot chiar, în timpul căsătoriei, să modifice prin convențiile lor partea contributivă stipulată prin contractul de căsătorie. Vezi Seriziat, *Régime dotal*, 332, 445 urm. Această soluție este însă cu drept cuvânt respinsă de majoritatea doctrinei. Cpr. Odier, *Contrat de mariage*, III, 1457; Jouitou, *Régime dotal*, II, 485, pag. 61, etc.

(2) Jouitou, *op. cit.*, II, 492, p. 65; Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*, 11719; Seriziat, *op. cit.*, 335 urm.; Benoit, *op. cit.*, 69, etc.

(3) Jouitou, *op. cit.*, II, 493, p. 65; Rodière et Pont, *op. cit.*, III, 1995; Pand. fr., v<sup>o</sup> *cit.*, 11722; Benoit, *op. cit.*, 61, p. 127.— În caz de contestație asupra punctului de a se ști dacă femeea a plătit sau n'a plătit bărbatului partea ei contributivă, nu se cere, în principiu, ca femeea să dovedească liberarea ei prin chitanța bărbatului, ea putând face această probă prin toate mijloacele posibile. Această soluție se justifică prin calitatea părților. Jouitou, *op. cit.*, II, 494, p. 65; Cubain, *Tr. des droits des femmes*, 456, p. 276 (ed. din 1842); Pand. fr., v<sup>o</sup> *Marriage*, 11720, etc.

(4) Jouitou, *op. cit.*, II, 495, p. 66; Seriziat, *op. cit.*, 335, 336; Odier, *op. cit.*, III, 1467; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Marriage*, 11721, etc.

(5) Cubain, *op. cit.*, 454, p. 275.

Dovedirea  
plății făcând  
de femeec.

Hotărârile pronunțate de tribunale în această privință pot fi modificate, ea și în materie de alimente<sup>(1)</sup>, după împrejurări, adică, după cum venitul femeii s'a mărit sau s'a micșorat<sup>(2)</sup>.

Caracterul provizor al hotărârilor.

Partea contributivă a femeii la sarcinile căsătoriei se va remite în mâinile bărbatului, singur însărcinat de a subveni la nevoile casnice și de a regulă cheltuelile necesare. Femeia nu va putea, în principiu, fi autorizată a plăti direct pe furnisori<sup>(3)</sup>.

Vărsarea sumelor contribuției ale femeii în mâinile bărbatului.

### Despre societatea de achizițiuni sau de câștig, adaosă regimului dotal<sup>(4)</sup>.

„Factorii constitutivi ai regimurilor matrimoniale, zice un autor<sup>(5)</sup>, sunt ea bucățile cele de lemn, cu care copiii compun arhitecturi variate. Acești factori pot să servească a combina regimuri complexe, a căror număr poate fi foarte

(1) Vezi în privința hotărârilor de alimente, tom. V al Coment. noastre, p. 306, nota 1 și tom. VII, p. 491, text și nota 4. Mai vezi și *suprà*, pag. 518, 519.

(2) Baudry et Surville, *Contrat de mariage*, III, 1485, *in fine*; Rodière et Pont, *Idem*, III, 2182; Guillonard, *Idem*, III, 1219; Laurent, XXII, 278, p. 287, etc. Vezi și *suprà*, p. 518.

(3) Vezi *suprà*, p. 519 urm. și p. 535, text și nota 3.

(4) Art. 1287—1293, pe care o să le explicăm sub rubrica de față, figurază în codul nostru sub rubrica: *Dispoziții particulare*, tradusă după codul francez, unde un singur text (art. 1581) regulează întreaga materie, trimetând la art. 1498 și 1499 dela titlul comunității legale (*communauté réduite aux acquêts*).—Pe lângă autorii ce obișnuit cităm, se poate consulta asupra acestei materii, D. de Folleville, *De la société d'acquêts jointe au régime dotal*, monografie publicată în *Revue pratique de droit français*, anul 1875, tom. 39, p. 213—239; Tessier, *Tr. de la société d'acquêts* (ed. a 2-a revăzută de Deloynes, 1 vol. 1881); Piolet, *Etude sur la Communauté réduite aux acquêts* (1 vol. 1877); Bellot des Minières, care a consacrat acestei materii un volum de peste 400 pagini. Vezi de acest din urmă autor. *Régime dotal et Communauté d'acquêts*, tom. IV, No. 2762 urm., etc. Vezi asupra societății de achiziții adaosă regimului dotal, înecât privește dreptul comparat, Er. Roguin, *Tr. de droit comparé (Le régime matrimonial)*, 899 urm., p. 805 urm. (Paris, 1905).

(5) Roguin, *op. cit.*, 898, p. 805.

Deoseb. de redacție de C. francez.

Bibliografie.

mare. Societatea de achizițiuni, adaosă regimului dotal, este una din acele combinații“.

Excluderea  
regimului co-  
munității le-  
gale.

Combin. regi-  
mului dotal  
cu regimul  
comunității.

Legiuitorul nostru a exclus regimul de comunitate ca regim legal, părțile fiind însă libere de a-l adopta prin convenția lor matrimonială<sup>(1)</sup>. El nu reglementează decât regimul dotal, însă art. 1287 permite soților de a combina acest din urmă regim cu acel al comunității<sup>(2)</sup>, așa că femeia să se poată folosi în același timp de garanțiile excepționale ale regimului dotal și de eventualitatea beneficiilor ce poate să aducă comunitatea<sup>(3)</sup>. Pentru aceasta trebuie o anume sti-

C. italian și  
dr. interna-  
țional. Con-  
troversă.

(<sup>1</sup>) Vezi *suprà*, p. 11 și p. 34, text și nota 3.—Art. 1433 din codul italian oprește, din contra, pe soți de a stipula altă comunitate decât cea de achizițiuni. Această regulă, făcând parte din statutul personal, urmărește pe Italieni pretutindeni, chiar în țările în care această dispoziție n'ar avea ființă. Cpr. P. Fiore, *Diritto internazionale privato*, 328, p. 423 (ed. ital. din 1874), pag. 502 a trad. Pradier-Fodéré (ed. din 1875); Despagnet, *Pr. de dr. international privé*, 332, p. 958 (ed. a 5-a). Vezi și Surville, *Revue critique*, anul 1886, p. 256.—*Contrà*: Cas. fr. și C. Aix, Sirey, 57. 1. 247; D. P. 57. 1. 102; Sirey, 56. 2. 222. Vezi asupra acestei controverse. Pand. fr., v<sup>o</sup> *Mariage*, 14215, 14216.

Societatea de  
achiziții fără  
regim dotal.

(<sup>2</sup>) Soții ar putea, în baza principiului libertății convențiilor matrimoniale, să stipuleze o societate sau comunitate de achizițiuni, fără a adopta regimul dotal. Cpr. Naen, III, p. 162, 163, No. 280. Vezi *infra*, p. 645.

Origina regi-  
mului societă-  
ții de achi-  
ziții.

(<sup>3</sup>) Regimul *mixt* al comunității de achizițiuni adaos regimului dotal, este de origină franceză. Acest regim eră foarte întrebuițat în unele provincii de drept seris, și mai cu seamă în acele din resortul parlamentului din Bordeaux. Vezi Tessier, *Tr. de la société d'acquêts*, p. 1 urm.; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Dot*, 3094; D. de Folleville, *Contrat de mariage*, 552, p. 612, 613; Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, II, 1215; Guillouard, *Idem*, III, 1444; Planiol, III, 1684; T. Huc, IX, 350; Thiry, III, 439; Bellot des Minières, *Régime dotal et Commun. d'acquêts*, IV, 2765. Cpr. L. 16 § 3, Dig., *De alimentis vel cibariis legatis*, 34. 1. Acest regim este regimul de drept comun în Spania (art. 1315, § 2 C. spaniol) și în alte țări. Vezi *suprà*, p. 38. Cpr. Guillouard, *op. cit.*, I, 59; D. de Folleville, *op. cit.*, 553 *bis*, p. 615.—Comunitatea de achizițiuni există și în codul german sub numele de *Errungenschaftsgemeinschaft* (art. 1519 urm.), însă nu ea regim accesoriu, ci ca regim principal. Vezi Er. Lehr, *Tr. élément. de droit civil germanique*, I, 1214, p. 310, etc.

Dr. spaniol.

C. german.

pulație. Ea nu este însă sacramentală și poate să rezulte din diferitele clauze ale contractului<sup>(1)</sup>.

**Art. 1287.**—Supunându-se regimului dotal, soții pot cu toate acestea să stipuleze o societate de achizițiuni, ale cărei efecte sunt cele următoare. (Art. 1288 urm. Art. 1581 C. fr.)

Această inovație a legiuitorului nostru este departe de a fi fericită: căci, pe de o parte, societatea sau comunitatea de achizițiuni, străină de moravurile noastre, nu s'a acclimatizat de când avem codul civil<sup>(2)</sup>, iar pe de altă parte, textele care compun această secțiune sunt necomplete și lasă loc la multe discuții teoretice, dacă nu și practice.

Oricum ar fi, societatea sau comunitatea de achizițiuni este admisă în legea noastră și soții o pot stipula, fie ca un accesoriu al regimului dotal, fie ca un regim a parte<sup>(3)</sup>.

Comunitatea de achizițiuni este în totdeauna o societate civilă, chiar dacă în contractul matrimonial s'ar prevedea că ea are de obicei exploatarea unui stabiliment comercial, de exemplu, ca unuifond de comerț<sup>(4)</sup>. Cluj

(1) T. Hue, IX, 506: Répert. Sirey, v<sup>o</sup> Dot, 3095; D. de Folleville, *Contrat de mariage*, 557 urm.; Guillaouard, *Idem*, III, 1447; Troplong, *Idem*, III, 1855; Rodière et Pont, *Idem*, II, 1222; Planiol, III, 1683; Thiry, III, 439; Vigie, III, 387; Arntz, III, 797; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Communauté conjugale*, 2472; Pand. belges, v<sup>o</sup> Dot, 755; Laurent, XXIII, 125 urm.; Aubry et Rau, V, § 522, p. 447, text și nota 2 (ed. a 4-a): Cas. fr. D. P. 53, l. 242; Sirey, 53, l. 313.—Vezi însă Merlin, Répert., v<sup>o</sup> *Réalisation*, § 1 și 2; Toullier-Duvergier, *op. cit.*, VII, partea I-a, 317, etc.

(2) Comunitatea de achizițiuni se stipulează însă foarte des în Franța, mai cu seamă în unele provincii din Sud, unde am văzut (*supra*, p. 644, nota 3) că ea eră tradițională. Cpr. C. Bordeaux, D. P. 97, 2, 137. Vezi și Planiol, III, 1686, care ne arată că, în anul 1898, din 10112 contracte dotale, 4560, adică aproape jumătate, au stipulat o societate de achizițiuni. La noi, nu cunoaștem până acum decât un singur caz, și anume acel care a dat loc la decizia Curței din Iași, dela 3 Aprilie 1913, de care avem să vorbim mai la vale. Vezi *Dreptul* diu 1913, No. 39, p. 310 urm.

(3) Vezi *supra*, p. 644, nota 2.

(4) Cpr. T. Hue, IX, 352.—După Troplong (*Contrat de mariage*, III, 1853), societatea de achizițiuni ar fi o persoană morală.

Chestiunea de a se ști dacă societățile civile, altele decât acele

In această societate, bunurile soților se împart în două :

constituite sub forma comercială, pentru care personalitatea este recunoscută (art. 236 C. com.) (cpr. C. București, *Dreptul* din 1889, No. 60, consid. dela p. 482, col. 2, precum și autoritățile citate în tom. IX al Coment. noastre, p. 457, nota, 3), sunt sau nu persoane morale sau juridice, deosebite de persoana fiecăruia din asociați, este foarte controversată; însă se decide, în genere, că ele nu sunt persoane morale, cât timp personalitatea lor n'a fost recunoscută printr'o anume lege, fie aceste societăți naționale sau străine. Vezi, în acest sens, Cas. rom. Bult. 1906, consid. dela p. 392; *Cr. judiciar* din 1906, No. 19 și *Dreptul* din acelaș an, No. 21, p. 164; Trib. Putna și C. Galați, *Dreptul* din 1893, No. 39 și din 1901, No. 40; Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1905, No. 18 (cu nota d-lui D. Negulescu); Juleeăt. ocol. III Iași, *Dreptul* din 1907, No. 84, p. 691 (cu observ. noastră); Trib. civil Langres, D. P. 88. 3. 136; C. Douai, D. P. 1900. 2. 373, etc. În acest sens se pronunță și unii autori străini. Vezi, de exemplu, Baudry et Wahl, *Société*, No. 11, p. 8 urm.; Guillaouard, *Idem*, 25. 70 și 362; Thiry, IV, 142 și *Revue critique de législation et de jurisprudence*, tom. V, p. 412 și tom. VII, p. 282 urm.; T. Hue, XI, 24; Aubry et Rau, IV, § 377, p. 546, text și nota 16 (ed. a 4-a); Demolombe, IX, 415; Marcadé, II, 379; Zachariæ, *Handbuch des fr. Civilrechts*, I, § 38, p. 140, text și nota 8 (ed. Crome); Thaller et Pie, *Sociétés commerciales*, I, 186 urm.; Lyon-Caen et Renault, *Tr. de droit commercial*, II, 126 urm.; Bravard-Veyrières et Demangeat, *Cours de droit commercial*, I, p. 189, text și nota 3 (ed. a 2-a); Boistel, *Précis de droit commercial*, 163 (ed. a 3-a); Pacifici-Mazzoni, *Istituzioni di diritto civile italiano*, V, 218, text și nota 5, pag. 314 urm. (ed. a 3-a, 1887); Fr. Saverio Bianchi, *Corso di codice civile italiano*, IV, II urm., p. 36 urm. (ed. a 2-a, 1891); D. Negulescu, *Contractul de societate și personalitatea morală* (București, 1900); C. Botez, *Cr. judiciar* din 1903, No. 26, etc. — *Contrà*: Planiol, II, 1956; Thaller, *Tr. élément de droit commercial*, 297, 298, pag. 180, 181 (ed. a 4-a), care părăsește opinia sa anterioară susținută în ed. 1-a a aceluiaș tratat; Troplong, *Contrat de société*, I, 58; Larombière, *Oblig.*, V, art. 1291, No. 6, pag. 121; Demolombe, XXVIII, 566 (care se contrazice cu cele spuse în tom. IX, 415); Nacq, III, p. 380; Cas. fr. și C. Chambéry, *Pand. Period.* 91. 1. 97; D. P. 91. 1. 337; Sirey, 92. 1. 73 și 497 (ambele decizii cu notele lui Ed. Meynial); D. P. 94. 1. 81; Sirey, 94. 1. 129; D. P. 1907. 2. 118, precum și alte autorități citate în Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, IV, art. 1832, No. 152. Vezi asupra acestei chestiuni, tom. I al Coment. noastre, p. 283,

Impărț. bunurilor soților.

Personalitatea societăților civile. Controversă.

bunurile care rămân proprii ale lor, și cele care formează activul societății. Bunurile proprii ale femeii pot fi dotale, parafernale și comune.

Bunurile dotale imobiliare sunt, în principiu, inalienabile, imprescriptibile și neurmăribile, iar bunurile parafernale sunt, din contra, alienabile, prescriptibile și urmăribile, după regulile mai sus expuse<sup>(1)</sup>.

Bărbatul are administrația și folosința celor dintâi (art. 1242, 1243), iar femeia, a celor de al doilea (art. 1285); pentru că regimul dotal este acel principal, societatea de achizițiuni nefiind decât un accesoriu. „*Sapunându-se regimului dotal*, zice art. 1287, soții pot, cu toate acestea, să stipuleze o societate de achizițiuni”<sup>(2)</sup>.

nota 3 (ed. a 2-a); tom. III, partea I-a, p. 192, nota 1 (ed. a 2-a); tom. VI, p. 756, nota 2; tom. VII, p. 333, nota 1; tom. IX, p. 458, text și nota 1. Vezi asupra acestei controverse celebre, Paud. fr., v<sup>o</sup> *Société*, 1713 urm.; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Société (en général)*, 517 urm.; Mourlon, III, 852; Acollas, *Manuel de droit civil*, III, p. 442 urm.; Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, IV, art. 1832, No. 142 urm., etc. Cpr. Colin et Capitant, *Cours élément. de droit civil*, II, p. 642 urm.

Încât privește consecințele care rezultă din personalitatea societăților civile, vezi Thaller, *op. cit.*, 299, p. 181, 182 (ed. a 4-a, 1910); Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, IV, art. 1832, 159 urm.; Colin et Capitant, *op. cit.*, II, p. 643, 644.

Dar dacă, în privința societăților civile, chestiunea este controversată, societățile comerciale, afară de asociațiile în participație (art. 253 C. com.), sunt proclamate de lege persoane juridice (art. 78 § 3 C. com.), soluție care eră admisă și prin art. 379 din codul Calimach (286 C. austriac). Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 456, 457.

(1) Cpr. Planiol, III, 1688; Thiry, III, 528; Berriat St. Prix, *Notes élément. sur le Code civil*, III, 6320, p. 185, etc.

(2) Cpr. Planiol, III, 1689, 1690; T. Hue, IX, 506, 507; Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 2034; Odier, *Idem*, III, 1516; Troplong, *Idem*, III, 1889, 1900; Guillaud, *Idem*, IV, 2196 urm. — *Contra*: Laurent, XXIII, 591; Colmet de Santerre, VI, 252 bis I; D. de Folleville, *Revue pratique de droit français*, tom. 39, anul 1875, No. 46, p. 222 urm. Teoria acestor din urmă autori, după care stipularea unei societăți de achizițiuni ar ridică femeii administrarea și folosința bunurilor sale parafernale, combătută chiar în Franța, nu poate fi admisă la noi, pentru că ea se întemeiază pe unele dispoziții dela regimul comunității, care n'au fost admise de legiuitorul nostru. N'ar trebui să credem,

Condiția bunur. dotale și parafernale.

Administr. și folosința bunurilor parafernale. Controversă.

Consecințele personalității.

Personalitatea societăților comerciale. Art. 78 § 3 C. com.

Bunurile proprii ale soților.

Bunurile proprii ale soților sunt acelea ce ei le aveau în momentul celebrării căsătoriei. Toate imobilele, creanțele și datoriile existente la această epocă privesc deci respectiv pe fiecare din soți (art. 1288).

Sunt, de asemenea proprii ale soților: mobilele existente la epoca căsătoriei sau dobândite de dânsii cu titlu gratuit mai în urmă, dacă au fost constatate printr'un inventar regulat, adică, fîcînt conform formelor legale (art. 1289<sup>(1)</sup>). Aceste soluții rezultă din art. 1288 și 1289 C. civil.

**Art. 1288.** — Soții care stipulează, în contractul lor de căsătorie, o societate de achizițiuni, păstrează, fiecare pe seama sa, datoriile sale actuale și viitoare și mobilele respective prezente și viitoare. (Art. 1287, 1289 C. civ. Art. 1498 § 1 C. fr.).

**Art. 1289.** — Dacă mobilele, existente la epoca căsătoriei, sau care au căzut unuia din soți mai în urmă<sup>(2)</sup>, n'au fost constatate prin inventar regulat, ele vor fi socotite ca achizițiuni. (Art. 1288. 1290 C. civ. Art. 1499 C. fr.).

în adevăr, că prin faptul că s'a permis soților de a combina regimul dotal cu acel al comunității, s'ar fi admis toate regulile dela comunitatea legală din codul francez.

(1) La această regulă, după care soțul rămâne proprietar al mobilelor aduse de dânsul, sau dobândite în timpul căsătoriei prin acte cu titlu gratuit, se face însă o excepție în privința mobilelor care se consumă *primo usu* (cpr. art. 1540 C. german), și celora care au menirea de a fi vândute, precum: produsul unei cariere sau unei mine. Aceste mobile intră în comunitate, care, la lichidarea societății, va datori valoarea lor soțului sau moștenitorilor lui. Cpr. Guillaouard, *op. cit.*, III, 1472. 1473; Rodière et Pont, *Idem*, II, 1275, 1277; Aubry et Rau, V, § 522, p. 457; Thiry, III, 440, *in fine*; Laurent, XXIII, 148. — Vezi, însă, în privința lucrurilor menite a fi vândute, Laurent, XXIII, 150.

Mobilele consumptibile și menite a fi vândute.

Mobilele date bărbatului prețeluite, fără declarație că prețeluirea nu face vânzarea.

Aceeași soluție este generalmente admisă în privința mobilelor pe care femeia le-a dat bărbatului prețeluite, fără a fi declarat în contractul matrimonial că prețeluirea nu face vânzarea (art. 1245). Aubry et Rau, *loco cit.*; Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, II, *loco cit.*; D. de Folleville, *Idem*, 576 *bis*, p. 634 urm.; T. Hue, IX, 361. — Vezi însă Guillaouard, *Contrat de mariage*, III, 1474; Laurent, XXIII, 149; C. Bordeaux, Sirey, 86. 2. 206, etc.

(2) Se înțelege cu titlu gratuit. Cpr. Berriat St. Prix, *Notes élément. sur le Code civil*, III, 5984. pag. 113.

Lucrurile dobândite de soți prin donațiune, succesiune ab intestat sau testament nu intră în comunitate, dacă dăruitorul sau testatorul n'a manifestat o voință contrară<sup>(1)</sup>, pentrucă aceste bunuri nu sunt rezultatul muncii sau industriei lor, după cum se exprimă art. 1290<sup>(2)</sup>.

Nu fac, de asemenea, parte din societate sau comunitate: lucrurile dobândite în mod fortuit de soți, precum: comoara atribuită soțului, fie ca gășitor, fie ca proprietar<sup>(3)</sup>; sumele câștigate la loterie<sup>(4)</sup>, sau la tragere la sorți a unor obligații; acele câștigate prin jocuri la noroc, pentrucă aceste beneficii nu sunt rezultatul unei munci. Toate aceste sume rămân deci proprietatea soțului care le-a dobândit<sup>(5)</sup>.

(1) Clauza prin care dăruitorul sau testatorul ar fi dispus ca bunurile dăruite sau legate să intre în comunitate va fi deci respectată. Cpr. Delsol, *Code Napoléon expliqué*, III, p. 76 (ed. 1-a).

(2) T. Hue, IX, 353, în fine; Troplong, *Contrat de mariage*, III, 1877; Nacu, III, p. 163, No. 282; C. Chambéry, Sirey, 80. 2. 53; D. P. 80. 2. 196, etc.

(3) Thiry, III, 440; Laurent, XXIII, 141; Guillouard, *op. cit.*, III, 1459; Rodière et Pont, *Idem*, II, 1245; Aubry et Rau, V, § 522, p. 449; Marcadé, V, art. 1498, 1499, No. II, p. 676; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Communauté conjugale*, 2542; Arntz, III, 798; T. Hue, IX, 354; Colmet de Santerre, VI, 161 bis VII; Planiol, III, 1006.—*Contră*: Troplong, *Contrat de mariage*, III, 1871; Duranton, XV, 12, etc.

(4) Aceasta lasă însă a se presupune că biletul care a câștigat aparține soțului înainte de căsătorie, sau a fost dobândit în urmă de dânsul, cu titlu gratuit; căci, dacă ar fi vorba de un bilet de loterie cumpărat în timpul căsătoriei, suma câștigată ar aparține comunității. Cpr. Planiol, III, 1006; Odier, *Contrat de mariage*, II, 687; Troplong, *Idem*, III, 1872; Aubry et Rau, V, § 522, p. 449, nota 9; T. Hue, IX, 354. Cpr. Trib. Nantes. Sirey, 91. 2. 71.—Vezi însă Pothier, *Tr. de la communauté*, VII, 323; Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, II, 1247; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Communauté conjugale*, 2538. Mai vezi Guillouard, *op. cit.*, III, 1460; Laurent, XXIII, 134, etc.

(5) Cpr. Planiol, III, 1006; T. Hue, IX, 354; Marcadé, V, art. 1498, 1499, No. II, p. 676.—Cu toate acestea chestiunea este controversată. Unii, în adevăr, atribuiesc, în genere, comunității sumele câștigate prin jocuri la noroc (cpr. Aubry, et Rau, V, § 522, p. 449, text și nota 8; Odier, *Contrat de mariage*, II, 687; Troplong, *Idem*, III, 1872; Colmet de Santerre, VI, 161 bis V), iar alții disting jocurile la noroc propriu zise de cele



Despăgubirea primită de unul din soți în baza unui delict sau quasi-delict. Controversă.

În privința despăgubirii ce unul din soți ar primi din cauza unui accident, dela autorul responsabil al acelui accident, chestiunea este controversată. După unii, această despăgubire ar aparține comunității, pentrucă ea reprezintă activitatea și munca soțului, pe care accidentul le-a distrus și micșorat<sup>(1)</sup>.

La aceasta se răspunde însă, cu drept cuvânt, că activitatea eră proprie soțului și că comunitatea nu câștigă decât produsul ei. Despăgubirea acordată în specie, fie pe cale judecătorească, fie de bună voe, nu va intra deci în comunitate<sup>(2)</sup>.

Despăg. primită dela o companie de asigurare. Controversă.

Aceeași soluție este aplicabilă în cazul plăței unei despăgubiri de către o companie de asigurare, pentrucă această despăgubire este echivalentul daunelor suferite de soț. Soțul va păstra deci indemnitatea, rămânând ea comunitatea să fie despăgubită de premiile ce ar fi plătite<sup>(3)</sup>.

Art. 1290.

Nu a mai rămas, deci, pentru a se forma activul comunității sau societății, decât *economii* ce fiecare din soți a făcut din veniturile bunurilor a căror folosință îi aparține (art. 1290)<sup>(4)</sup> și beneficiile realizate de amândoi soți, sau de fiecare din ei în parte, prin industrie, adecă, prin munca lor, fie materială sau intelectuală, prin exercițiul unei profesii, unei meserii sau unui meșteșug, etc.

care cer o istețime oarecare, atribuind numai pe aceste din urmă comunității. Cpr. în acest din urmă sens, Rodière et Pont, *op. cit.*, II, 1248. Vezi asupra acestei controverse, Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Commun. conjugale*, 2532 urm.; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, III, art. 1498, No. 122 urm. Vezi asupra jocurilor la noroc, în genere, observația ce am publicat asupra unei sentințe a tribun. din Aurillac, în *Cr. judiciar* din 1904, No. 8, p. 68 urm. Această observație, la care ne permitem a trimete pe cetitor, este un studiu complect asupra materii.

(1) Vezi D. de Folleville, *Contrat de mariage*, 594 urm., p. 650 urm.

(2) Planiol, III, 1007; Répert. Dalloz, *Supplément*, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 957, etc.

(3) Planiol, *loc. cit.*: Répert. Dalloz, *Supplément*, v<sup>o</sup> *cit.*, 958. — *Contră*: D. de Folleville, *op. cit.*, 594, p. 651; Piolet, *Étude sur la communauté réduite aux acquêts*, p. 64, etc.

Încât privește despăgubirile plătite soților de o companie de asigurare pe viață, vezi D. de Folleville, *op. cit.*, 597 urm., p. 652 urm.

(4) Cpr. Planiol, III, 1691; T. Hue, IX, 507, p. 612, etc.

**Art. 1290.**—Toate câte soții vor câștiga prin industria lor, sau amândoi împreună, sau fiecare în parte; toate fructele și veniturile averii dotale și celei parafernale, care se vor economisi, vor forma fondul comun al acestei societăți. (Art. 1288, 1289, 1291 urm. C. civ. Art. 1498 § 2 C. civil fr. *modificat*).

Așa dar, intră în comunitate: produsul a oricărei munci (legea zice *industrii*)<sup>(1)</sup> a soților, și aceasta oricare ar fi natura produsului sau numele ce i s'ar da: salariu, onorariu, beneficiu, recompensă, gratificație, remunerație, etc.<sup>(2)</sup>

Aceasta se aplică chiar produselor care nu au caracterul periodic al fructelor, precum: operele literare, muzicale, artistice, științifice și invențiile făcute de soți în timpul căsătoriei<sup>(3)</sup>.

Încât privește însă operele sau descoperirile făcute înainte de căsătorie, ele nu intră în comunitate. Astfel, manuscrisele neditate în ziua celebrării căsătoriei, sunt și rămân proprietatea soțului<sup>(4)</sup>.

Mai intră în comunitate: toate bunurile dobândite de soț cu *titlu oneros*, în timpul societății conjugale<sup>(5)</sup>, precum și recompensele sau gratificațiile date unuia din ei pentru răsplătirea serviciilor aduse de el<sup>(6)</sup>.

Din cele mai sus expuse rezultă că, de cele mai multe ori, activul comunității se va compune numai din mobile, afară de cazul când soții ar putea face destule economii pentru ca să cumpere imobile<sup>(7)</sup>.

(1) Altădată cuvântul *industrie* avea un sens mai larg. Astăzi, acest cuvânt are un sens mult mai restrâns. Cuvântul *muncă* (*travail*) este deci mai potrivit. Cpr. Planiol, III, 1004. Inexactitate de text.

(2) Cpr. Planiol, III, 1004.

(3) Planiol, *loc. cit.*: T. Hue, IX, 353; Colmet de Santerre, VI, 161 bis IV; Marcadé, V, art. 1498, 1499, No. II; Vigié, III, 390; Guillouard, *Contrat de mariage*, III, 1455; Rodière et Pont, *Idem*, II, 1242; Aubry et Rau, V, § 522, p. 448; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Communauté conjugale*, 2497, etc.

(4) Vezi Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *cit.*, 2498, 2499 și autorii *supra* citați.

(5) Thiry, III, 440; T. Hue, IX, 353, p. 421. — Vezi însă distincțiile făcute, după jurisprudență, de Planiol, III, 1692.

(6) Aubry et Rau, V, § 522, p. 448; Marcadé, V, art. 1498, 1499, No. II, p. 676, 677; Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, II, 1250; Troplong, *Idem*, III, 1873. Vezi și deciziile citate în Répert. Dalloz, v<sup>o</sup> *Contrat de mariage*, 2592, etc.

(7) Vezi Planiol, III, 1008.

Bunurile câștigate de soți prin munca și industria lor.

În societatea de achizițiuni stipulată de soți ca accesoriu al regimului dotal, zice Curtea din Iași (decizie citată în nota 1), intră tot ce soții au câștigat prin munca sau industria lor, toate fructele și veniturile averii dotale și cele parafernale, care s'au economisit de soți.

Mobilele existente în momentul căsătoriei, etc.

De asemenea, sunt presupuse ale societății de achizițiuni toate mobilele existente la epoca căsătoriei, sau care au căzut unuia din soți mai în urmă și n'au fost constatate printr'un inventar în regulă, prezumpție pe care terții n'o pot răsturna în caz când nu s'a făcut inventar.

Imobilele dobândite de soți cu economiile lor. Deoseb. de redacție de codul francez.

În societatea de achizițiuni mai intră și imobilele ce soții singuri sau împreună au cumpărat, în timpul căsătoriei, cu banii proveniți din economiile lor; însă aceste imobile nu sunt în codul nostru, ca în cel francez (art. 1402). presupuse că aparțin comunității de câștig, până la proba contrară, asemenea prezumpție nefiind admisă în legea noastră decât în privința mobilelor neinventariate (art. 1289 C. civ. rom.); de unde rezultă că soțul, care afirmă că imobilul dobândit în timpul căsătoriei aparține societății de achizițiuni, trebuie să dovedească că acest imobil a fost cumpărat cu banii societății, căci prezumpțiile legale fiind de strictă interpretare, nu pot fi întinse, fie pentru identitate de cauză, fie pentru alte motive chiar mai puternice, la cazurile neprevăzute de lege<sup>(1)</sup>.

Pasivul societății.

Am văzut cum se compune activul comunității. Pasivul ei este destul de restrâns. Societatea neavând, în adevăr, uzufructul bunurilor soților, nu este obligată la plata datoriilor corespunzătoare, care sunt o sarcină a fructelor. Aceste datorii sunt în sarcina respectivă a fiecărui din soți, pentru bunurile a căror folosință îi aparține. Ele sunt în sarcina bărbatului, în privința bunurilor sale și acelor dotale, și în sarcina femeii, încât privește bunurile parafernale.

Datoriile care intră în pasivul comunității.

Nu intră, deci, în pasivul comunității decât datoriile corespunzătoare cu bunurile ce ea dobândește, și anume: acele care au de obiect achizițiunea sau conservarea bunurilor dobândite cu titlu oneros și a valorilor comune<sup>(2)</sup>.

<sup>(1)</sup> C. Iași, *Dreptul* din 1913, No. 39, p. 310 (cu observ. noastră).

<sup>(2)</sup> Cpr. Planioł, III, 1693; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Communauté conjugale*, 2670 urm.; Thiry, III, 441; T. Hue, IX, 358; Troplong, *op. cit.*, III, 1889, 1890, etc.

Datoriile contractate pentru trebuințele casnice, creșterea și educarea copiilor sunt, de asemenea, datorii ale societății<sup>(1)</sup>.

Datoriile contractate p. trebuințele casnice.

### Administrația bunurilor care compun societatea de achizițiuni.

Cine administrează averea comună în timpul căsătoriei? Nu se știe, pentrucă legiuitorul nostru este cu desăvârșire mut în această privință. Dacă am aplica principiile codului fr. dela comunitatea legală, ar trebui să decidem că numai bărbatul are dreptul de administrație. „Bărbatul administrează singur bunurile comunității, zice art. 1421 din codul francez. El poate să le înstrăineze, să le vândă și să le ipoteceze fără concursul femeii”. Cu sistemul acesta am aplică însă regulele dela comunitate, pe care legiuitorul nostru nu le-a admis. Comunitatea de achizițiuni fiind o societate, fiecare asociat va avea dreptul de administrație<sup>(2)</sup>.

Deosebire de redacție de C. francez.

De fapt, însă, bărbatul va fi mai în totdeauna acela care va administra, cu consimțământul expres sau tacit al femeii. Dacă femeia ar voi să administreze și ea, și bărbatul s'ar opune, ea ar putea cere separarea de patriimonii, care admitându-se de judecată, va da loc la încetarea și lichidarea societății.

Încetarea și lichidarea societății.

Creditorii comunității vor putea să urmărească drepturile lor asupra bunurilor comune. Acest punct nu suferă nicio îndoială. În Franța, ei mai pot încă să urmărească creanțele lor și asupra bunurilor bărbatului, ea și sub regimul de comunitate legală în genere<sup>(3)</sup>.

Dreptul creditorilor comunității.

Creditorii bărbatului pot, de asemenea, în codul francez, să urmărească bunurile comune, fiindcă acolo bărbatul administrând comunitatea, o obligă neapărat.<sup>(4)</sup>

Creditorii bărbatului. Dr. francez.

(1) Thiry, III, 441; Troplong, *op. și loco supra cit.*, etc.

(2) Cpr. Nacu, III, p. 165, No. 283. — „Societatea de achizițiuni între soți, astfel cum o definește codul, zice Troplong (*op. cit.*, III, 1853), a fost în totdeauna cărmuită, afară de oarecare excepții, de regulele societăților ordinare”.

(3) Cpr. Thiry, III, 442, p. 469, 470.

(4) Cpr. Planiol, III, 1693.

Dr. nostru.

Aceeași soluție va fi, de bună seamă, admisă și la noi, de câtoroi comunitatea a fost administrată de bărbat. Creditorii acestuia nu vor avea însă nicio acțiune contra femeii, de câtoroi ea nu s'a amestecat în administrație și nu s'a obligat personal către ei, chiar dacă ar fi vorba de cheltuielile comune<sup>(1)</sup>.

### Incetarea și lichidarea societății de achizițiuni.

**Art. 1291.** — La încetarea sarcinilor căsătoriei, fondul comun de care se face mențiune în art. precedent, se va împărți pe jumătate între soți, sau între moștenitorii lor, după regulile și cu urmările stabilite pentru împărțea succesiunilor. (Art. 728 urm., 1280, 1290, 1292, 1293 C. civ. Art. 1474, 1476 C. fr. modificate).

**Art. 1292.** — Împărțea nu se face decât după restituțiunea dotei, și după ce amândoi soții vor lua din fondul comun sumele ce-si datoresc reciproc. (Art. 1271 urm., 1291, 1293 C. civ. Art. 1498 § 2 C. fr. modificat).

**Art. 1293.** — În caz când amândoi soții vor avea, pentru drepturi ale lor personale, a prelua valori din fondul comun, femeia sau moștenitorii săi vor trece înaintea bărbatului. (Art. 1292 C. civ. Art. 1471 C. fr. modificat).

Aplie.  
art. 1271.

Societatea de achizițiuni încetează prin aceleași cauze care aduc restituirea dotei, adică: desfacerea căsătoriei, separația de patrimonii și absența unuia din soți (art. 1271)<sup>(2)</sup>.

Art. 1291.

Când această societate încetează, ea se lichidează conform art. 1291 urm. Mai întâi femeia își reia dota sa; apoi, fiecare soț își ieă din fondul comun averea sa proprie; iar ceea ce rămâne se împarte în părți egale între soți, sau moștenitorii lor, după regulile și urmările stabilite în privința

(1) Planiol, *loco cit.*, in fine; Trib. Paris, D. P. 88. 2. 263, etc.

(2) Încât privește chestiunea de a se ști dacă dota poate fi cerută de femeie în caz de faliment al bărbatului, vezi *suprà*, p. 455 și 546. — Art. 1543 din codul german dispune că comunitatea de achizițiuni încetează, atunci când decizia care pronunță falimentul bărbatului a dobândit autoritatea lucrului judecat: „Die Errungenschaftsgemeinschaft endigt mit der Rechtskraft des Beschlusses, durch den der Konkurs über das Vermögen des Mannes eröffnet wird“.

C. german.  
Art. 1543.

împărțirii moștenirilor. Când soții sunt capabili, împărțea se face de bună voe, de câteori ei se înțeleg. Dacă nu există înțelegere, sau dacă unul din ei este absent ori incapabil, împărțea se face prin justiție (art. 733, 747).

Femeea are, în această privință, un privilegiu asupra averii bărbatului, transmisibil la moștenitorii ei, și anume: acela de a-și exercita preluările sale, fie dotale, fie parafernale, înaintea lui (art. 1292), ceea ce poate fi avantajos de câteori sunele cuvenite femeii sunt superioare masei de împărțit. Autorii justifică această preferință a femeii, împrumutată dela vechiul drept francez<sup>(1)</sup>, prin supremația pe care o exercită bărbatul în timpul căsătoriei, sub regimul comunității. Legiuitorul a voit, deci, să dea o compensare femeii pentru autoritatea pe care el o conferă bărbatului sub acest regim<sup>(2)</sup>.

În codul francez, femeea mai are încă o preferință, împrumutată tot dela dreptul vechiu<sup>(3)</sup>, pe care legea noastră n'a mai reprodus-o, și anume: aceea de a-și exercita preluările ei, de orice natură ar fi, asupra bunurilor proprii ale bărbatului, în caz de insuficiență a bunurilor comunității (art. 1472 C. fr.)<sup>(4)</sup>. Cluj / Central University Library Cluj

Din împrejurarea că, în dreptul nostru, femeea poate și ea să administreze comunitatea și s'o oblige prin actele ei, rezultă că ea nu poate să renunțe la această comunitate de achizițiuni, în urma încetării ei, pentrucă ea nu se poate sustrage dela obligațiile contractate de dânsa, sau de bărbat, în numele ei<sup>(5)</sup>.

În orice caz, comunitatea de achizițiunii făcând parte

(1) „Le mari ne peut, zice Pothier (*Tr. de la communauté*, VII, 610, p. 319), pour les créances qu'il a contre la communauté, se venger que sur ce qui reste des biens de la communauté, après que la femme a prélevé sur lesdits biens ce qui lui est dû par la communauté“.

(2) Vezi Troplong, *Contrat de mariage*, III, 1626.

(3) Cp. Pothier, *op. și loco supra cit.*

(4) Vezi asupra motivelor acestui privilegiu al femeii, Troplong, *op. cit.*, III, 1654.

(5) În Franța femeea poate, din contra, să renunțe la comunitatea de achizițiuni, dacă nu s'a amestecat în administrația bunurilor comune (art. 1453, 1454 C. fr.), pentrucă ea nu poate, în contra voinței sale, să fie grevată de obligațiile contractate de bărbat, fără nicio participare din partea ei.

dintr'un contract cu titlu oneros, deoarece unul din soți primește din această comunitate nu poate fi considerat ca un dar, și nu poate fi discutat de moștenitorii rezervatari ai celuilalt soț.

Neaplicarea  
art. 280 C.  
civil.

De asemenea, partea ce se cuvine fiecăruia din soți din comunitate, conform art. 1291, neputând fi considerată ca un beneficiu care ar rezulta din convenția matrimonială, soțul în contra căruia s'ar fi pronunțat divorțul, nu poate fi depărtat, conform art. 280 C. civil, dela dreptul ce el are în averea comună. „Pronunțarea divorțului nu are de efect, zice, eu drept cuvânt, Curtea noastră de casație, revocarea dreptului ce soțul are în comunitate“<sup>(1)</sup>.

Dota consti-  
tuită de hăr-  
bat.

Dota ce bărbatul ar fi constituit femeii este însă un adevărat beneficiu, *un avantaj*, după cum se exprimă art. 280, supus revocării, conform acestui text, în caz de a se fi pronunțat divorțul în contra femeii<sup>(2)</sup>.

### Despre siguranțele femeilor măritate — Ipoteca legală<sup>(3)</sup>.

Art. 1281.

La titlul contractului de căsătorie, legiuitorul nu are, în privința garanțiilor femeii măritate, decât o singură dispoziție, și anume: art. 1281. Celelalte dispoziții privitoare la această materie fac parte din titlul al XVIII al Cărței a III-a, care se ocupă despre privilegiile și ipotecei. Vom ex-

(1) Cas. rom. Bult. 1897. p. 10 și *Dreptul* din 1897, No. 26 p. 202 (motive). Cpr. C. Rouen, Siry, 99. 2. 241; T. Hue, II. 404; Laurent, III. 304; Planiol, I. 1269; Baudry et Chauveau, *Personnes (Divorce)*, IV, 283; Nacu, III, p. 167, etc.

(2) Cas. rom., decizia citată în nota precedentă. Vezi și C. București. *Dreptul* din 1899, No. 28, pag. 229, 230. Mai vezi tom. II al Coment. noastre, p 177, nota 1 (ed. a 2-a).

Bibliografie.

(3) Vezi asupra acestei materii, Le Baron, *Etude sur l'hypothèque légale de la femme mariée* (1 vol., 1880); Lahovary, *Conditions d'existence de l'hypothèque légale de la femme mariée* (theză pentru doctorat, Paris, 1880); Colin et Capitant, *Cours élément. de droit civil français*, II, p. 892 urm. (Paris, 1915); Alex. Cerban, *Câteva considerațiuni critice asupra ipotecilor legale ale femeilor măritate, ale minorului și ale interzisului*, *Dreptul* din 1899, No. 64, p. 517 urm. și No. 83, p. 673 urm.; *Dreptul* din 1900, No. 40, 46 și 70, pag. 321 urm., p. 369 urm. și p. 565 urm., etc.

plică însă aceste texte de îndată, pentru ca cetitorul să poată avea materia contractului de căsătorie complect tratată la un loc.

Mai întâi vom transcrie textele respective, și apoi le vom explica pe fiecare în parte.

**Art. 1753 § 1.** — Drepturile și creanțele, care se asigură de lege printr'o ipotecă, sunt: 1<sup>o</sup> ale femeilor măritate asupra bunurilor bărbatului<sup>(1)</sup>. (Art. 1242 urm., 1281, 1754—1761 C. civil. Art. 2121 § 1 C. fr.).

(<sup>1</sup>) Acest text mai prevede între ipotecile legale: 2<sup>o</sup> pe acele ale minorilor și interzișilor, asupra bunurilor tutorului (art. 1762, 1767); 3<sup>o</sup> pe acele ale Statului, comunelor și stabilimentelor publice, asupra bunurilor perceptorilor și administratorilor centrali (textul corespunzător francez zice: *contabili*, adică, care manipulează banii publici și sunt justițiabili de Curtea de compturi).

Alte ipoteci legale decât acele ale femeilor măritate.

Acest text uită însă de a menționa ipoteca legală pe care o au legatarii particulari asupra imobilelor succesiunii, ipotecă împrumutată dela dreptul roman și dela vechiul drept francez (vezi Pothier, *Don. testamentaires*, VIII, 288, 289, p. 305) și care este consacrată prin art. 902 § 2 din codul civil, în scopul de a se asigura executarea ultimei voințe a testatorului, . . . *ut omnibus modis voluntatis ejus satisfiat*. Cpr. L. 1, *in fine*, Cod, *Communia de legatis*, etc., 6, 43. Vezi și Instit. Justinian, *De legatis*, II, 20, § 2, *in fine*, unde se zice: „*Nostra autem constitutio, quam cum magna fecimus lucubratione, defunctorum voluntates validiores esse cupientes, et non verbis sed voluntatibus eorum faventes, disposuit ut omnibus legatis una sit natura, et quibuscumque verbis aliquiul derelictum sit, liceat legatariis id persequi, non solum per actiones personales, sed etiam per in rem et per hypothecariam. Cujus constitutiones perpensum modum ex ipsius tenore perfectissime accipere possibile est*”. Vezi asupra acestei ipotece, pe care unii autori o tăgăduesc fără cuvânt (Aubry et Rau, tom. III, § 264, *in fine*, p. 353, 354, ed. a 5-a și tom. VII, § 722, p. 493, text și nota 24, ed. a 4-a; Thiry, IV, 515; Naeu, III, p. 693, No. 201; T. R. Scriban, *Cr. judiciar* din 1915, No. 32; Trib. Imperiului german, Sirey, 87. 4. 19). tom. IV, partea II-a, al Coment. noastre, p. 334 urm.; Colin et Capitant, *Cours élément. de droit civil français*, II, p. 857, 885, 998, etc. Cpr. Fl. Sion, *Cr. judiciar* din 1915, No. 7, care admite în totul modul nostru de a vedea asupra acestei ipotece.

Ipoteca legală a legatarilor particulari asupra imobilelor succesiunii. Art. 902 § 2 C. civil. Controversă.

Rămâne însă bine înțeles că această ipotecă legală nu



**Art. 1754.** — Femeea va avea o ipotecă specială asupra bunurilor ce sunt afectate prin contractul de căsătorie pentru asigurarea *dotei alienabile* <sup>(1)</sup>.

Ipoteca se va înscrie de bărbat înaintea celebrării căsătoriei, și nu va avea efect decât dela data acelei inscripțiuni.

Inscripțiunea va putea fi cerută și de femece <sup>(2)</sup>. (Art. 1242 urm., 1249, 1252, 1281. 1753 § 1, 1755 urm., 1778, 1779 C. civ. Art. 796 C. com. Art. 64 § 1, 3 și 5 L. belgiană din 16 Decembrie 1851).

**Art. 1755.** — Prin contractul de căsătorie se vor specializa imobilele ipotocate, obiectele garantate și suma până în concurența căreia se va putea lua inscripțiune ipotecară. (Art. 1224 urm., 1756 urm. C. civ. Art. 65 L. belgiană din 1851).

apără pe legatari, decât în contra creditorilor personali ai moștenitorului, la caz de insolvabilitatea acestui din urmă, ea neconferindu-le niciun drept de preferință contra creditorilor succesiunii. *Nemo liberatis nisi liberatus*. Cpr. Planiol, III, 2797; T. Hue, VI, 343, *in fine*; C. Bordeaux, D. P. 64. 2. 220.

Această ipotecă poate fi invocată de legatarii de naționalitate străină, ca și de cei de naționalitate română, fără a se distinge dacă testamentul a fost făcut în țară sau în străinătate. Cpr. Pand. fr., <sup>v</sup>o *Privil. et hypothèques*, 15282; Vincent et Pénaud, *Dictionn. de droit international privé*, <sup>v</sup>o *Testament*, 146; Milhaud, *Principes du droit international privé dans leur application aux privilèges et hypothèques, au point de vue du droit positif français*, p. 161 urm. — Vezi însă Laurent, *Droit civil international*, VII, 399, p. 473, 474.

(1) Textul corespunzător belgian zice: „pentru asigurarea dotei și convențiilor sale matrimoniale“. Atât art. 1754 cât și art. 1281, 1756 și 1761 nu vorbesc decât de *dota alienabilă*. Art. 1757 dispune însă că femeea poate, în timpul căsătoriei, să ieă, cu autorizarea prezidentului tribunalului, inscripțiuni asupra imobilelor bărbatului său, pentru orice pretențiuni ar putea avea în contra lui, în virtutea foaei sale dotale. Vezi și art. 1753, care vorbește de *drepturile și creanțele femeei* în genere.

(2) Art. 64 din legea belgiană, dela care acest text este împrumutat, mai are un alineat, care a fost eliminat de legiuitorul nostru și care se exprimă în termenii următori: „La femme pourra également stipuler, dans son contrat de mariage, une hypothèque spéciale pour garantir des reprises de toute nature, même conditionnelles ou éventuelles, qu'elle pourra avoir à exercer contre son mari“. Acest text a dat loc la discuții în Belgia, unii susținând că este vorba în specie de o ipotecă convențională, iar alții de o ipotecă legală. Vezi *infra*, p. 661, text și nota 2.

Legatarii străini. Dr. internațional.

Deoseb. de redacție de textul belgian.

Altă deosebire de textul belgian.

**Art. 1756.** — In lipsă de stipulațiuni exprese de ipotecă în contractul de căsătorie, sau când garanțiile determinate prin acest contract nu vor fi îndestulătoare, femeea va putea, în timpul căsătoriei, în virtutea autorizațiunei date de către prezidentul tribunalului domiciliului său, și până la concurența sumei dotei alienabile<sup>(1)</sup>, să ceară inscripțiune ipotecară asupra unuia sau mai multor imobile anume determinate ale bărbatului său. (Art. 93, 1224 urm., 1755, 1757, 1778, 1779 C. civ. Art. 66 L. belg. cit. din 1851).

**Art. 1757.** — Femeea va putea încă, chiar în caz de convențiune contrară, dar cu autorizațiunea prezidentului tribunalului domiciliului său, să ceară, în timpul căsătoriei, inscripțiuni ipotecare asupra imobilelor bărbatului său, pentru orice pretențiuni ar putea avea în contra lui, în virtutea fouci sale dotale<sup>(2)</sup>. (Art. 5, 93, 1756, 1758, 1778, 1779 C. civ. Art. 67 L. belg. cit. din 1851).

**Art. 1758.** — Inscripțiunile luate în virtutea art. 1756—1757, vor arăta special fiecare imobile și vor determină somele pentru care sunt cerute acele inscripțiuni. (Art. 1754, 1759 num., 1780 C. civ. Art. 68 L. belg. cit. din 1851).

**Art. 1759.** In toate cazurile determinate mai sus, în care femeea măritată are drept de a cere inscripțiunea de ipotecă asupra bunurilor imobile ale bărbatului, dacă ea nu va exercită acest drept, îl va putea exercită, în numele ei, acel ce a constituit dota<sup>(3)</sup> și, în lipsa acestuia, chiar procurorul de prima instanță al domiciliului femeii<sup>(4)</sup>. (Art. 1754 urm. C. civ. L. p. atrib. Minist. public din 29 Octombrie 1877. Art. 69, 70 L. belg. cit. din 1851).

(1) Textul belgian (art. 66) zice: *până la concurența sumei fixate de prezident*. La noi, nu prezidentul determină suma, ci însăși femeea. Vezi *infră*, p. 674.

(2) Textul corespunzător belgian zice că „femeea poate lua inscripție asupra bunurilor bărbatului său, pentru orice cauze de recurs ar putea să aibă contra lui, precum sunt: acelea care ar rezulta din obligații subscrise de dânsa, din înstrăinarea bunurilor sale personale și din donațiuni sau succesiuni ce i s'ar cuveni”. Deoseb. de redacție de textul belgian.

(3) Textul belgian (art. 69) nu vorbește de constitutorul dotei, ci de rudele și afinii soților până la al treilea grad inclusiv, cărora se dă drept de a lua inscripția ipotecară. Vezi *infră*, p. 675, nota 1, *in fine*. Autorii observă însă că rudele arareori vor uză de facultatea ce le conferă legea, pentru a nu înăspri relațiile dintre soți. Cpr. Martou, *Privil. et hypothèques*, III, 927. Altă deosebire de textul belgian.

(4) După textul belgian (art. 70), inscripția se poate lua nu numai de procuror, dar și de judecătorul de pace. Apoi, textul adaogă că ea se poate în totdeauna lua de bărbat. Altă deosebire de textul belgian.

**Art. 1760.** — Femeea nu va putea renunța nici într'un caz, în favoarea bărbatului său, la inscripțiunile luate în virtutea art. precedente. (Art. 5, 1281, 1754 C. civ. Art. 71 L. belg. *cit.* din 1851).

**Art. 1281.** — Femeea are ipotecă legală, supusă cu toate acestea la inscripțiune, asupra imobilului bărbatului său, pentru dota cea alienabilă. În niciun caz femeea nu va putea renunța la această ipotecă, sub pedeapsă de nulitate<sup>(1)</sup>. (Art. 5, 197, 199, 207, 1242 urm., 1249, 1252, 1753, 1754 urm., 1760 C. civ. Art. 64 § 1 și 71 L. belg. *cit.* din 1851).

**Art. 1761.** — Bărbatul va putea contesta valoarea *dotei alienabile*, pentru care s'a luat inscripțiune de femeie după săvârșirea căsătoriei<sup>(2)</sup>. În cazul acesta tribunalul va decide într'un mod sumar asupra contestațiunii, *numind experți pentru estimățiunea dotei alienabile și ascultând raportul lor*, precum și concluziunile procurorului. (Art. 1756 urm. C. civ. Art. 211 urm. Pr. civ. Art. 2 L. p. atrib. Minist. public, din 29 Octombrie 1877. Art. 72 L. belgiană *cit.* din 1851).

Dr. roman.

Știm că, la Romani, femeea măritată avea nu numai o ipotecă legală, dar și un privilegiu, care îi permitea de a fi plătită cu preferință, chiar înaintea creditorilor anteriori căsătoriei: *licet fuerint anteriores*<sup>(3)</sup>.

Dr. actual.

Astăzi acest privilegiu nu mai există; însă femeea are o ipotecă legală asupra imobilelor bărbatului, supusă specializării și inscripțiunii, pentru siguranța dotei sale alienabile (art. 1281 și 1754)<sup>(4)</sup>.

<sup>(1)</sup> Acest text nu există în legea belgiană. El este o repetiție mai energetică a art. 1754 și 1760.

Deoseb. de redacție de codul belgian.

<sup>(2)</sup> Textul corespunzător belgian (art. 72) are următoarea dispoziție. „Le mari pourra demander que l'hypothèque inscrite pour raison des reprises de la femme soit réduite aux sommes que la femme peut avoir à réclamer, et restreinte aux immeubles suffisants pour les garantir“. Apoi, textul belgian nu dispune facerea unei expertize, ci luarea avizului a trei din rudele cele mai apropiate ale femeii, sau, în lipsa de asemenea rude, a trei persoane cunoscute că au avut relații de prietenie cu femeea, sau cu familia sa.

<sup>(3)</sup> Vezi *suprà*, p. 539. Tot acolo se arată și starea dreptului nostru anterior.

C. Caragea.

<sup>(4)</sup> Tribunalul Ilfov a decis, printr'o sentință pronunțată sub legea veche, că codul Caragea conferă femeii o adevărată ipotecă asupra averii nemişcătoare a bărbatului ei (*Gazeta Tribunalului* din 13 Decembrie 1861, No. 42, p. 346). Ade-

Această ipotecă a fost înființată de legiuitor din cauza imposibilității morale în care adeseori se găsește femeea de a stipula o garanție dela bărbatul ei, atât înainte de căsătorie cât și în timpul căsătoriei<sup>(1)</sup>.

Motivele ipotecei legale.

Legea belgiană, prin art. 64 § 2, permite viitoarei soții de a stipula, în contractul ei matrimonial, o ipotecă asupra imobilelor viitorului ei bărbat, determinate prin acest contract. Legiuitorul nostru a eliminat acest paragraf din art. 1754, însă posibilitatea stipulării unei asemenea ipotece rezultă din art. 1756. Deci, dacă s'ar întâmplă ca femeea să stipuleze o ipotecă prin contractul de căsătorie, ceea ce ea poate să facă în baza art. 1756, și vom vedea mai la vale, p. 668, că ea poate chiar să aibă interes a stipula o asemenea ipotecă, ipoteca n'ar mai fi legală, ci convențională și, în asemenea caz, ea n'ar mai putea fi redusă conform art. 1761 C. civil<sup>(2)</sup>.

Stipularea unei ipotece convenționale.

Ipoteca legală, având izvorul ei în căsătorie, se înțelege

Căsăt. putativă.

vărul este însă că codul Caragea conferea femeii un privilegiu, iar nu o ipotecă. Vezi *supra*, p. 540. Sub codul Caragea, zice foarte bine Curtea din București, femeea măritată avea o preferință ocultă asupra întregii averi a bărbatului, în virtutea căreia era îndreptățită, când venea în concurs cu alți creditori, să-și ieă zestrea cu preferință. Acest drept nu se putea însă exercita, decât atât timp cât averea ei era în proprietatea soțului; îndată însă ce acesta își înstrăină averea, soția nu-și mai putea exercita dreptul său de preferință în contra terților achizitori, întrucât nu avea niciun drept de urmărire. Legiuitorul actual găsind că acest sistem nu garantează în deajuns drepturile femeii, a prescris ca femeile măritate să ieă o inscripție ipotecară asupra averii imobiliare a soțului, dându-le astfel posibilitatea de a urmări imobilele înstrăinate de bărbat, și în mâinile terților achizitori. Vezi *Or. judiciar* din 1901, No. 54, p. 434 urm. (cu nota lui Gr. Maniu).

(1) Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, II, 973; T. Hue, XIII, 177, etc.

(2) Cpr. Thiry, IV, 474; Martou, *Privil. et hypothèques*, III, 894, 895, 939 (ed. din 1863); Arntz, IV, 1764, etc. Vezi *infra*, pag. 679. — *Contra*: Laurent, XXX, 381 urm.; Delbecque, *Comment. législatif sur la révision du régime hypothécaire*, 344, p. 256. — După acești din urmă autori, ipoteca femeii ar fi în totdeauna legală. Ce fel de ipotecă legală este aceasta, când ea rezultă din convenția părților?..

că nu va avea loc decât atunci când căsătoria va fi validă. Ipoteca poate însă să rezulte dintr'o căsătorie putativă, dacă femeea a fost de bună credință (art. 183, 184)<sup>(1)</sup>.

Separ. de pa-  
trimonii. Ea subzistă în urma separației de patrimonii, până ce femeea își primește dota înapoi<sup>(2)</sup>.

Căsătoria ce-  
lebrată în  
străinătate. Ipoteca legală va avea loc chiar dacă căsătoria între doi Români sau între un Român și o străină ar fi fost celebrată în străinătate<sup>(3)</sup>.

Ipoteca legală  
a femeii  
străine. Dr.  
internațional. Alta este însă chestiunea de a se ști dacă femeea străină. căsătorită fie în țară, fie în străinătate, are sau nu o ipotecă legală asupra imobilelor ce bărbatul ei ar avea în România. Chestiunea este curmată în Belgia în sensul afirmativ, prin art. 2 din dispozițiile adiționale ale legii din 16 Decembrie 1851<sup>(4)</sup>.

(1) Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, II, 974; Guillouard, *Idem*, II, 753; Thézard, *Idem*, 87; Pand. fr., v<sup>o</sup> *Privil. et hypothèques*, 4733; P. Pont, *Idem*, I, art. 2121, No. 427, p. 421; Le Baron, *Étude sur l'hypothèque légale de la femme mariée*, 1737, etc.

(2) În Franța, se decide însă că ipoteca legală a femeii subzistă chiar în urma primirii dotei, pentru alte creanțe ce ea ar putea să dobândească contra bărbatului ei. Cpr. Aubry et Ran, III, § 564 *ter*, p. 369, nota 5 (ed. a 5-a): Guillouard, *Privil. et hypothèques*, II, 752; Baudry et Loynes, *Idem*, II, 973.

(3) Cpr. Aubry et Ran, *loco cit.*, p. 368 și V, § 468, p. 127; Thézard, *op. cit.*, 88; Baudry et Loynes, *Idem*, II, 975; Guillouard, *Idem*, II, 754; Troplong, *Idem*, II, 513 *bis*; Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Hypothèque*, 254; Demolombe, III, 226.

Deoseb. de re-  
dacție de  
codul francez. În Franța se controversează chestiunea de a se ști dacă, pentru ca ipoteca să existe, trebuie sau nu ca actul de celebrare al căsătoriei săvârșite în străinătate să fie transcris, la reîntoarcerea soților în țară, în actele stărei civile. La noi această controversă nu-și mai are ființă, fiindcă, după legea noastră, căsătoria celebrată în străinătate nu este supusă la formalitatea prevăzută de art. 171 din codul francez, numai contractul matrimonial bănesc fiind supus acestei transcrieri (art. 720 Pr. civ.). Vezi *suprà*, p. 111, text și nota 1. precum și tom. I al Coment. noastre, p. 197 (ed. a 2-a).

(4) Acest text, pe care legiuitorul nostru nu l-a tradus, a dat însă loc, în Belgia, la o altă controversă, căci unii conferă femeii străine o ipotecă în toate cazurile (cpr. Martou, *op. cit.*, IV, 1693), iar alții i-o recunosc numai atunci când asemenea ipotecă este admisă de legea sa personală. Vezi în acest din urmă sens. Arntz, IV, 1780; Laurent, XXX, 253, etc.

La noi însă, chestiunea este controversată, ca și în Franța. După un sistem, femeea străină va avea, în toate cazurile, o ipotecă legală asupra bunurilor ce bărbatul său ar avea în România, prin aplicarea art. 2 § 1 C. civ., după care imobilele aflătoare în România sunt supuse legilor române, când ele se posedă de străini. Ipoteca legală, ca și celelalte drepturi reale de care poate fi grevat un imobil, ar face deci parte, după acest sistem, din statutul real<sup>(1)</sup>.

După un alt sistem mult mai juridic, femeea va avea o ipotecă legală în România numai atunci când legea sa personală (adeică aceea a bărbatului) va admite această siguranță. Ipoteca legală a femeii atârână, deci, după această teorie, de statutul personal al soților<sup>(2)</sup>.

Dr. nostru.  
Controversă.

- (1) Cpr. Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, I, 193; P. Pont, *Privil. et hypothèques*, I, 433, p. 424 urm.; Troplong, *Idem*, II, 513 ter; Tessier, *Tr. de la dot*, II, p. 285 urm.; Raynal, concluzii în Sirey, 62. 1. 673 și în D. P. 62. 1. 204. Vezi și deciziile citate în Pand. fr., v<sup>o</sup> *Priv. et hypothèques*, 15216. Cpr. Cas. rom. Bult. S-a I a, 1871, p. 44 (soluție admisă în privința privilegiului consacrat de codul Caragea). Vezi *suprà*, p. 540, n. 1.
- (2) Vezi Tratatul nostru în limba franceză, p. 97. Cpr. Demangeat, *Condition des étrangers*, 82; Demangeat asupra lui Felix, *Tr. de droit international privé*, I, p. 151 urm., nota b; Valette, *Privil. et hypothèques*, No. 139, p. 275 urm. (ed. din 1846); Cubain, *Dr. des femmes*, 679, p. 419 urm. (ed. din 1842); Laurent, *Principes*, I, 116 și XXX, 253, precum și *Dr. international*, VII, 375 și 396; Colmet de Santerre, IX, 81 bis II; Despagnet, *Précis de dr. internat. privé*, 416, p. 1177 urm. (ed. a 5-a); Vareilles-Sommières, *Synthèse du droit internat. privé*, II, 898 bis; Surville et Arthuys, *Cours élément. de dr. international privé*, 385, pag. 477 urm. (ed. a 5-a. 1910); Répert. Sirey, v<sup>o</sup> *Hypothèque*, 272; Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, II, 976; T. Hue, XIII, 237 urm.; Weiss, *Pr. de dr. internat. privé*, p. 418. 518 și 617; *Idem*, *Tr. de dr. internat. privé*, II, p. 213 și III, p. 339 și 560; P. Fiore, *Diritto internazionale privato*, 231, p. 322 (ed. ital.), p. 388 a trad. Pradier-Fodéré; Bard, *Pr. de dr. internat. privé*, p. 233, No. 162; Esperson, *J. Clunet*, anul 1881, p. 216, No. 12. Vezi și nota anonimă asupra unei decizii a Curței din Modena, publicată în *J. Clunet*, anul 1878, p. 54 urm.—Unii nu conferă dreptul la ipoteca legală decât atunci când ea este recunoscută în baza unui tratat internațional (cpr. Guillaouard, *Privil. et hypothèques*, II, 692 urm.; Aubry et Rau, I, § 78, p. 516 urm.).

Dr. olandez.

Astfel, femeea olandeză nu va avea o ipotecă legală asupra bunurilor bărbatului ei situate în România, dacă ea n'a stipulat, prin contractul ei matrimonial, o ipotecă convențională, conform art. 1220 din codul civil neerlandez<sup>(1)</sup>.

Ipoteca minorilor.

Aceeași soluție este admisibilă și în privința ipotecei conferite minorilor și interzișilor (art. 1753 § 2, 1762—1767<sup>(2)</sup>).

Specializarea și inscripția ipotecilor ce ar avea femeile și minorii străini.

Rămâne însă bine înțeles că atât ipoteca femeii măritate străine, cât și cea a minorilor și interzișilor străini, va fi supusă specializării și inscripțiunii prevăzute de legea noastră, chiar dacă după legea lor națională ea ar fi ocultă, pentru că publicitatea este preserisă în interesul țărilor și, deci, interesează ordinea publică. Statutul personal va fi deci, în această privință, înfrânat de statutul teritorial<sup>(3)</sup>.

## Creanțele femeii garantate prin ipoteca legală (art. 1281, 1754, 1757, 1761). Cluj

L. belgiană.  
Art. 64.

Care sunt creanțele femeii pe care le garantează ipoteca legală? Art. 64 din legea belgiană, pe care legiuitorul nostru a trunchiat-o, dispune că ipoteca asigură dota și convențiile sale matrimoniale<sup>(4)</sup>.

Ce înțelege l. belg. prin dotă și conv. matrimoniale.

Prin *dotă* legiuitorul belgian înțelege toate bunurile aduse de femeie întru susținerea sarcinilor căsătoriei, iar prin

ed. a 5-a). însă această teorie n'a găsit aprobare decât în jurisprudența franceză, care distinge între străinii având exercițiul drepturilor civile și cei care nu-l au, adică: între acei domiciliati și acei nedomiciliați în Franța (v. autoritățile citate în Pand. fr., v<sup>o</sup> *Privil. et hypothèques*, 15223 urm.), distincție care la noi este inadmisibilă, fiindcă toți străinii au exercițiul drepturilor civile (art. 11 Constit. și 11 C. civ.).

(1) Vezi *infra*, p. 668, nota 2.

(2) Vezi tom. II al Coment. noastre, p. 686 urm. și p. 816, text și nota 4 (ed. a 2-a).

(3) Cpr. Laurent, *Principes*, I, 116 și *Droit civil international*, VII, 398. Vezi și tom. II al Coment. noastre, p. 686, 687 (ed. a 2-a).

(4) Vezi și art. 2135, 2<sup>o</sup> C. fr. Cpr. Colin et Capitant, *Cours élément. de droit civil français*, II, p. 894 (Paris, 1915).

*convenții matrimoniale*, toate drepturile și avantajele ce femeea a putut să stipuleze în contractul ei matrimonial<sup>(1)</sup>.

În Franța, se decide, în genere, că *orice creanță* ce femeea măritată dobândește în această calitate contra bărbatului ei, înainte de desfacerea căsătoriei, este garantată prin ipoteca legală (argument tras din art. 2121, al nostru 1753, care vorbește de *drepturile* și *creanțele* ce se asigură de lege prin această ipotecă<sup>(2)</sup>).

Dr. francez.

La noi, chestiunea este îndoelnică, deși art. 1753 § 1 vorbește, în termeni generali, de *drepturile și creanțele femeii*, pentru că în alte texte (1281, 1754, 1757, 1761), nu se vorbește decât de *dota alienabilă*.

Dr. nostru.  
Controversă.

S'a decis, pe de o parte, că art. 1753 § 1 nefăcând nicio distincție și admițând în termeni generali că femeea măritată are, *pentru asigurarea drepturilor și creanțelor sale*, o ipotecă legală asupra bunurilor bărbatului, de aci urmează că toate creanțele ei, precum: dota, clauza de întrebuințare, câștigurile nuptiale, bunurile parafernale<sup>(3)</sup>, etc., sunt garantate prin această ipotecă<sup>(4)</sup>.

(1) Cpr. Thiry, IV, 475.

(2) Cpr. Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, II, 980; Guilouard, *Idem*, II, 756; Laurent, XXX, 333; Planiol, II, 2819 urm.; T. Huc, XIII, 178 urm.; Colin et Capitant, *op. și loco supra cit.* — Plecând dela această idee, jurisprudența franceză decide că orice creanță a femeii contra bărbatului ei este, în principiu, garantată prin ipoteca sa, oricare ar fi sorgintea obligației bărbatului: contractuală, delictuală sau legală (Cas. fr. D. P. 94. I. 57; Sirey. 94. I. 281), și oricare ar fi lucrul datorit: lichid sau nelichid, exigibil sau neexigibil (Cas. fr., Sirey, 91. I. 157; D. P. 91. I. 201; *Pand. Périod.* 91. I. 302). „Considerând, zice decizia suscitată a Curței de casație din Franța, că din termenii generali ai art. 2121 (1753 C. rom.) rezultă că ipoteca legală ce femeea are asupra bunurilor bărbatului, pentru asigurarea drepturilor și creanțelor sale, le garantează pe toate fără excepție, sub orice titlu femeea le-ar cere”. — Vezi însă restricțiile făcute de Aubry et Rau (III, § 264 *ter*, p. 317, ed. a 4-a, p. 370, ed. a 5-a).

(3) Cpr. Trib. Iași, *Dreptul* din 1906, No. 68, p. 538 urm. (cu observ. noastră).

(4) Cas. rom. Bult. S-a I-a, 1885, p. 519 și *Dreptul* din 1885, No. 59; Al. Degré, *Scr. juridice*, III, p. 165; Al. Cerban, *Dreptul* din 1900, No. 40; Nacu, *Dreptul civil român*, III,



S'a decis însă, pe de altă parte, că ipoteca legală nu garantează decât creanțele dotale, nu însă și orice altă acțiune ce femeea măritată ar putea să aibă, în această calitate, în contra bărbatului său, nici averea sa parafernală <sup>(1)</sup>.

p. 698, care zice că ipoteca asigură orice creanță, de orice natură ar avea femeea contra bărbatului ei. Intr'un alt tratat (*Compar. codului civil român cu codul Napoléon*, pag. 129, No. 184), acelaș autor zice însă că ipoteca legală a femeii nu-i garantează decât dota ei. Aceasta dovedește că chestiunea este grea și îndoelnică. O decizie recentă a Curței de casație S-a II-a (20 Februarie 1912), pune în principiu că dreptul femeii de a lua o inscripție ipotecară asupra averii soțului ei, nu se mărginește numai la asigurarea dotei sale alienabile, ei se întinde și asupra dotei sale inalienabile, femeea putând lua inscripțiune ipotecară pentru orice pretenții ar avea în contra bărbatului, în virtutea foaii sale dotale:

„Considerând, zice această decizie, că art. 1753 C. civil hotărăște, că ipoteca legală a femeii asigură drepturile și creanțele ei în general, iar art. 1757 arată că femeea poate, chiar în caz de convenție contrară, însă cu autorizarea prezidentului tribunalului domiciliului ei, să ceară o inscripție ipotecară asupra imobilelor bărbatului, pentru orice pretenție ar avea, în virtutea foaii sale dotale:

„Că din combinarea acestor texte și din întreaga economie a legii rezultă, că ipoteca legală a femeii tinde nu numai la asigurarea dotei sale alienabile, dar și la asigurarea dotei sale inalienabile;

„Că art. 1757 C. civil enumără cazurile cele mai uzuale în care se aplică ipoteca legală, arătând în ce mod ar fi specializată această ipotecă, însă ele nu au un înțeles limitativ: căci singura restricție ce reesă din aceste texte este că, numai pretențiile ce femeea ar putea avea în virtutea foaii sale dotale, adevă în virtutea unor convenții matrimoniale, dau loc la ipoteca legală;

„Că, așa fiind, în speță este indiferent dacă dota, pentru care s'a luat inscripție ipotecară, cră alienabilă sau nu, din moment ce întreaga dotă a femeii poate fi garantată prin ipoteca legală“. Cas. rom. Bult. 1912, consid. dela p. 348 și *Dreptul* din 1912, No. 37. Vezi și Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1911, No. 72, p. 573.

(1) Codul Calimach confereă femeii o ipotecă tăcută nu numai pentru dota (art. 1640), dar și pentru paraferna ei (art. 1667). Vezi *suprà*, p. 321, nota 1. Doctrina și jurisprudența franceză admit și astăzi că paraferna femeii este garantată prin ipoteca legală. Cpr. Cas. fr. Sirey, 94. 1. 281; T. Huc, XIII.

„Considerând, zice Curtea din București, că legiuitorul nostru tratând în art. 1746 urm. despre ipotecă în general, venind la ipotecile legale, în art. 1753 prevede care sunt acele ipotecă și asupra căror bunuri ele se exercită; că argumentul tras din expresiunile generale întrebuintate de art. 1753 nu este întemeiat; căci legiuitorul, în acest text, nu are drept scop decât a arăta care sunt persoanele ce pot beneficia de o ipotecă legală, și care sunt bunurile asupra cărora aceste ipotecă pot avea loc, iar nici decum a arăta că femeile măritate au o ipotecă legală pentru orice creanță ar fi având contra soțului; că ceea ce face și mai evidentă această intenție a legiuitorului nostru sunt dispozițiile categorice ale art. 1754—1757, care, ocupându-se despre siguranțele femeilor măritate, arată nu numai formalitățile cum aceste inscripțiuni pot fi luate, dar și că creanțele pentru care femeile măritate au o ipotecă legală, pentru care pot cere o inscripție ipotecară, sunt acele rezultând din contractul lor dotal, și până la concurența *dotei alienabile*; că această intenție a legiuitorului reasă asemenea din art. 1815, care prevede siguranța femeii măritate sub legea veche; că, dacă s'ar admite că legiuitorul nostru a voit a asigura femeia măritată cu o ipotecă legală pentru orice creanță, și dacă art. 1753 ar cuprinde acest principiu general, atunci ar trebui să presupunem că art. 1754 și urm. nu sunt decât o inutilă repetiție și, în orice caz, o contradicție flagrantă la principiilor puse în art. 1753, etc.“ (1).

La care din aceste două soluții trebuie să ne oprim? Credem, după matură reflexie, că numai dota alienabilă a femeii este garantată prin ipoteca legală, iar nu și orice acțiuni ce ea ar putea să aibă în contra bărbatului. Aceasta rezultă din diferitele texte mai sus enunțate, în care se vorbește numai de dotă. Art. 1753 § 1 nu are de scop, după cum foarte bine observă Curtea din București prin unul din considerentele mai sus reproduse, de a determina drepturile și acțiunile femeii pe care le garantează ipoteca legală, ci numai de a enumera, și înăi în mod incomplet, ipotecile legale. Este adevărat că art. 1757, întrebuintând termeni mai generali, dă drept femeii de a lua, cu autorizarea presiden-

177: Aubry et Rau, III, § 264 *ter*, p. 372 (ed. a 5-a); P. Pont, *Privil. et hypothèques*, I, 439; Baudry et Loynes, *Idem*, II, 996; Valette, *Idem*, 136, pag. 247; Guillaouard, *Idem*, II, 782; Laurent, XXX, 349; Colmet de Santerre, IX, 105 *bis* VIII; Bellot des Minières, *Régime dotal et Communauté d'acquêts*, III, 2530, etc.

(1) Vezi *Dreptul* din 1884, No. 33, consid. dela p. 261, col. 1. Cpr. și Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1889, No. 36.

tului tribunalului, în timpul căsătoriei, o inscripție ipotecară asupra bunurilor bărbatului său *pentru orice pretențiuni ar putea avea în contra lui*, însă nu trebuie să pierdem din vedere că acest text se grăbește a adăoga: *în virtutea foaiei sale dotale*; prin urmare, tot numai în privința dotei sale, paraferna nefigurând în foaia dotală, de oarece ea nu are nevoie de a fi stipulată (art. 1283). Art. 1757 este, deci, în armonie cu celelalte texte care vorbesc numai de dotă. Este cu neputință de a da femeii, prin interpretare, o siguranță la care legiuitorul nu s'a gândit. Pentru că garanțiile pe care le conferă legea sunt de cea mai strictă interpretare. Siguranța pe care legiuitorul a înțeles a o da femeii este deci slabă și necompletă. Ea nu există chiar de loc, nici în privința dotei alienabile, atunci când bărbatul nu are avere imobiliară, pentru că astăzi mobilele nu mai pot fi lovite de ipotecă, ca în dreptul roman (art. 1751) <sup>(1)</sup>.

Stipularea  
unei ipotecă  
convențio-  
nale.

Femeea, dacă este prevăzătoare, poate însă completa garanția imperfectă pe care i-o dă legea, în cazul când bărbatul are avere imobiliară, stipulând o ipotecă convențională prin contractul ei matrimonial (art. 1756), atât în privința parafernei cât și a altor drepturi eventuale ce ea ar putea să aibă mai târziu. Iată, deci, interesul femeii de a stipula o ipotecă convențională, cu toate că ea are o ipotecă legală <sup>(2)</sup>.

Așa dar, femeea care are numai bunuri parafernale, nu are ipotecă legală, deși ea ar fi adoptat regimul dotal. Femeea, având chiar dotă, nu are ipotecă pentru alimentele ce i se datorează de bărbatul ei <sup>(3)</sup>; pentru abitațiunea, hai-

Creanțele p.  
care femeea  
nu are ipotecă  
legală.

(1) Cpr. Planiol. II, 2818.

Dr. străin.

(2) Vezi *supra*, p. 661.—In codul neerlandez, femeea nu are ipotecă legală. Art. 1220, § 2 din acest cod îi permite însă de a stipula o ipotecă convențională. Același sistem este admis și de Laurent în Ante-proiectul de revizuire al codului civil (art. 2256). Ipoteca legală a femeii este, de asemenea, necunoscută în Anglia (v. Weiss, *Tr. de dr. internat. privé*, III, pag. 560), în Austria, în Germania, în Rusia (cpr. T. Hue. XIII, 177), etc. Codul italian (art. 1969, 4<sup>o</sup>) conferă femeii o ipotecă legală asupra bunurilor bărbatului ei, însă numai pentru dota ei și pentru câștigurile dotale (*per la dote e per i lucri dotali*).

(3) Cpr. C. Besançon, Sirey. 95. 2. 28; Thézard, *Privil. et hy-*

nele de doliu și alimentele ce i se datoresc în cursul anului de văduvie (art. 1279) <sup>(1)</sup>; pentru obligațiile delictuale sau quasi-delictuale ale bărbatului, etc. <sup>(2)</sup>.

Femeea nu va fi garantată prin ipoteca sa legală decât în privința dotei sale alienabile și a fructelor și dobânzilor acestei dote (art. 1278) <sup>(3)</sup>; căci dacă bărbatul a înstrăinat dota ei inalienabilă, femeea nu are nevoie de ipoteca legală, înstrăinarea fiind revocabilă (art. 1255) <sup>(4)</sup>.

Din împrejurarea că femeea nu are, în legea noastră, o ipotecă legală, decât pentru garantarea dotei sale alienabile, rezultă că ea nu are niciun recurs ipotecar de exercitat de câteori toate bunurile ei sunt parafernale, deși ea ar fi adoptat regimul dotal, sau de câteori ea este măritată

Ipoteca femeii garantează numai dota alienabilă, nu însă și cea inalienabilă.

Inexist. ipotecei legale în privința bunurilor parafernale.

*pothèques*, 90, pag. 134; Troplong, *Idem*, II, 418 bis; André, *Régime hypothécaire*, 632, 8<sup>o</sup>. — *Contrà*: Aubry et Rau, III, § 264 *ter*, p. 371, text și nota 8 bis (care revin asupra opiniunii susținute în ed. a 4-a); Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, II, 981; Martou, *Idem*, III, 891; Guillouard, *Idem*, II, 774; Vigie, III, 1341; Laurent, XXX, 346; T. Hue, XIII, 177, p. 222; Colmet de Santerre, IX, 105 bis XVI; C. Dijon, Douai și Cas. fr. Sirey, 95. 2. 25 și 269; D. P. 94. 2. 25 și 334; D. P. 98. 2. 105; Sirey, 95. 1. 348; D. P. 97. 1. 553 (cu nota lui L. Michel); C. din Amiens, Sirey, 98. 2. 68; Cas. belg. Sirey, 91. 4. 30, etc.

(1) Benoit, *Tr. de la dot*, II, 25; P. Pont, *Privil. et hypothèques*, I, 437. — *Contrà*: Baudry et Loynes, *Idem*, II, 986; Guillouard, *Idem*, II, 772; Martou, *Idem*, III, 889; Thézard, *Idem*, 91, *in fine*, pag. 136; Aubry et Rau, III, § 264 *ter*, p. 379, text și nota 25 (ed. a 5-a); Laurent, XXX, 345, etc.

(2) De exemplu: bărbatul a administrat rău dota femeii. El a lăsat să se strice imobilul dotal sau să se îndeplinească prescripția (art. 1243). Femeea are o acțiune în contra lui, însă pentru aceasta ea este un simplu creditor chirografar.

(3) Troplong, *op. cit.*, II, 418 *ter*; Baudry et Loynes, *Idem*, II, 982, *in fine*; Martou, *Idem*, III, 884, pag. 13; Guillouard, *Idem*, II, 763; P. Pont, *Idem*, I, 436; Gr. Vulturescu, *Dreptul* din 1904, No. 5, p. 35, col. 2; C. Bordeaux, Sirey, 52. 2. 102. Cpr. și C. București, *Dreptul* din 1880, No. 17. Vezi și studiul ce am publicat în *Dreptul* din 1904, No. 14, pag. 105 urm.

(4) Cpr. Laurent, XXX, 339. — Femeea are, în asemenea caz, o acțiune în despăgubire contra bărbatului, însă această acțiune nu este garantată prin ipoteca legală.

sub regimul de separație de bunuri, sau, ceea ce revine la același lucru, de cîteori soții n'au redactat niciun contract matrimonial<sup>(1)</sup>.

### Bunurile bărbatului lovite de ipoteca legală (art. 1754, 1755, 1756—1758).

Dr. francez.

În codul francez, ipoteca femeii este generală și se întinde asupra bunurilor imobiliare ale bărbatului, *sur les biens du mari*, zice art. 2121 din C. fr., și art. 2122 din acelaș cod adaugă că creditorul, care are o ipotecă legală, poate să exercite dreptul său asupra tuturor imobilelor ce aparțin debitorului, *chiar și asupra acelor ce vor putea să-i aparție mai târziu*, adică, asupra bunurilor sale viitoare: de unde s'a dedus că ipoteca femeii lovește nu numai bunurile dobândite de bărbat în timpul căsătoriei, *dar și pe cele ce el le-ar dobândi în urma desfacerii căsătoriei*<sup>(2)</sup>.

Dr. nostru.  
Specializarea  
ipotecei le-  
gale.

Legiuitorul nostru, imitând pe cel belgian și ținând seamă de trebuințele creditului public, care reclamă această modificare, n'a mai admis ipoteca *generală*, în sensul pe care o consacra codul francez. El a admis o ipotecă generală în acest sens că dreptul femeii se exercită asupra *imobilelor* (art. 1281) sau *bunurilor* bărbatului (art. 1754). Ipoteca este, însă, *specială* în sensul că trebuie să fie specializată prin contractul de căsătorie (art. 1754, 1755), sau în timpul căsătoriei (art. 1756, 1757, 1758). Această specializare are de scop mărginirea inscripției femeii la imobilele necesare

(1) Cpr. Marton, *op. cit.*, III, 894, *in fine*, pag. 19; Laurent, XXX, 338. — În Franța se decide, din contra, că ipoteca legală există sub toate regimurile matrimoniale. Vezi Aubry et Rau, III, § 264 *ter.* p. 399 (ed. a 5-a); Guillouard, *Privil. et hypothèques*, II, 752; Baudry et Loynes, *Idem*, II, 973; P. Pont. *Idem*, I, 429, etc.

(2) Cpr. Planiol, II, 2748, 2824 *bis*; Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, II, 1000; Guillouard, *Idem*, II, 695, 790; P. Pont. *Idem*, I, 509; Valette, *Idem*, 137, p. 247 urm.; Aubry et Rau, III, § 264, pag. 348 (ed. a 5-a); Colin et Capitant, *op. cit.*, II, p. 895; C. Lyon, D. P. 69. I. 276; Sirey. 69. I. 345, etc.

Deoseb. de  
dr. francez.

spre a-i conferi o garanție complectă. Femeea poate însă să ceară o inscripție suplimentară, sau chiar o primă inscripție asupra bunurilor dobândite de bărbat în urma celebrării căsătoriei. În acest sens bunurile viitoare ale bărbatului sunt supuse ipotecei femeii; însă pentru aceasta ele trebuie să fi intrat în patrimoniul lui, fie cu titlu gratuit, fie cu titlu oneros <sup>(1)</sup>. Bărbatul n'ar putea, deci, să ceară ca inscripția să fie luată asupra unor bunuri, care de acum înainte au să intre în patrimoniul lui <sup>(2)</sup>.

Dacă, în momentul contractului de căsătorie, bărbatul are un imobil în indiviziune cu altul, partea bărbatului este lovită de ipotecă. Aceeași soluție este admisibilă și în privința imobilelor ce bărbatul ar avea în tovărășie cu alții, dacă, bine înțeles, este vorba de o societate care nu constituie o

Imobil în indiviziune sau în tovărășie.

(1) Imobilele dobândite de bărbat în timpul căsătoriei, *fie cu titlu oneros*, fie cu titlu gratuit, sunt deci lovite de ipoteca legală, și femeea poate lua inscripție asupra lor. Legea comercială face însă excepție dela acest principiu, excluzând, în caz de faliment, imobilele bărbatului dobândite *cu titlu oneros*, ele fiind presupuse a fi dobândite cu bunurile creditorilor. Cpr. Lyon-Caen et Renault. *Tr. de dr. comm.*, VIII, 903; T. Hue, XIII, 181; Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 983; Planiol, II, 2823, 2827; Degré, *Scr. juridic.*, III, p. 166. Iată, în adevăr, cum se exprimă art. 796 din codul de comerț: „Dacă bărbatul era comerciant la epoca celebrării căsătoriei, sau dacă neavând atunci vr'o profesiune determinată, a devenit comerciant în anul următor, ipoteca legală pentru dota femeii nu se întinde, nici într'un caz, asupra bunurilor dobândite de bărbat în timpul căsătoriei prin orice alt *titlu*, afară numai de *succesiune* (se înțelege *ab intestat* sau *testamentară*), sau *donatiune*. — În cazurile suszise, femeea nu poate exercita nicio acțiune asupra masei falimentului, pentru avantajile derivând din contractul de căsătorie, și creditorii nu vor putea să se prevaleze de avantajile derivând din același contract în favoarea bărbatului“. Cpr. asupra părții finale a acestui text, Lyon-Caen et Renault, *Tr. de droit commercial*, VIII, 908 urm.; Colin et Capitant, *op. cit.*, II, p. 895, etc.

C. comercial.  
Art. 796.

Ultimul aliniat al acestui text pare a presupune că ipoteca legală garantează, în regulă generală, mai mult decât dota alienabilă a femeii. Cu toate acestea, rămânem în această privință, nestrămutat în convingerea contrară, pe care am expus-o *supră*, p. 665 urm.

(2) Cpr. Laurent, XXX, 364.

persoană morală. de exemplu: o societate civilă (vezi *supra*, pag. 499, nota 3) sau o asociație în participare (art. 253 C. com.); căci dacă ar fi vorba de o societate comercială, pe care legea o proclamă persoană morală (art. 78 C. com.), imobilul nu aparține bărbatului, ci persoanei morale sau juridice<sup>(1)</sup>.

Imobilul  
supus unei  
condiții.

Dacă bărbatul are în patrimoniul lui un imobil supus unei condiții suspensive sau rezolutorii (art. 1770), acest imobil va fi lovit de ipoteca legală, și femeea va putea lua o inscripție asupra lui, însă dreptul ei va fi în suspensie până la îndeplinirea condiției, sau va fi desființat prin îndeplinirea ei<sup>(2)</sup>.

### Specializarea și înscrierea ipotecei legale (art. 1754, 1755, 1756, 1757).

Deoseb. de  
codul francez.  
Specializarea  
ipotecei le-  
gale.

În codul francez, ipoteca femeii este nu numai generală, dar și *ocultă*, căci ea își are ființă independent de orice inscripție (art. 2135 C. fr.). Acest sistem dezastros atât pentru terți, cât și mai cu seamă pentru bărbat, a cărui credit este cu desăvârșire micșorat, a fost, cu drept cuvânt, părăsit de legiuitorul nostru, care, reproducând principiile legii belgiene dela 16 Decembrie 1851, a admis atât publicitatea cât și specializarea ipotecei<sup>(3)</sup>. În adevăr, pentru

(1) Cpr. Laurent, XXX. 365.

(2) Cpr. Laurent, XXX, 367; Colin et Capitant, *op. cit.*, p. 895.— Ce se va întâmpla atunci când imobilul dăruit bărbatului, s'ar reîntoarce la dăruitor în baza art. 825 C. civil? Ipoteca legală a femeii fi-va menținută asupra acestui imobil, după cum hotărăște expres art. 952 din codul fr. (eliminat de legiuitorul nostru), sau această ipotecă fi-va desființată, conform principului: *Resoluto jure dantis, solvitur jus accipientis?* Vezi tom. IV, partea I-a, al Coment. noastre, p. 414. 415 (ed. a 2-a), unde această chestiune este pe larg discutată.

(3) Ipotecile legale sunt scutite de orice taxe de înregistrare (art. 46 § ultim L. timbrului). După acest text din legea timbrului, ipotecile convenționale sunt, din contra, supuse taxei de înregistrare de 50 de bani la suta de lei. Inseriile ipotecilor legale sunt, de asemenea, scutite de timbru (art. 43 § 9 L. timbrului).

Cazul prevă-  
zut de art. 825  
C. civil.

Scutirea de  
orice taxe de  
înregistrare.

ca ipoteca femeii să poată fi înscrisă, ea trebuie mai întâiu să fie *specializată*. Aceasta însemnează că suma creanțelor dotale trebuie să fie determinată și să indice imobilele asupra cărora inscripția urmează a fi luată (art. 1754, 1755, 1756, 1758, 1774), ipoteca neavând rang decât din ziua acestei inscripțiuni (art. 1754 § 2, 1778) <sup>(1)</sup>.

Specializarea se face prin contractul de căsătorie, în cazurile art. 1754 și 1755, și în timpul căsătoriei, în cazurile art. 1756 și 1757. Când se face specializarea.

Încât privește dota ce femeia aduce în momentul căsătoriei sale, nu există nicio dificultate, căci contractul matrimonial va arăta în ce consistă această dotă, și care este suma până la concurența căreia trebuie să se ia inscripție asupra cutărui sau cutărui imobil al bărbatului (art. 1754, 1755). Specializarea prin contractul matrimonial.

Cât pentru dota pe care femeia poate s'o dobândească în timpul căsătoriei, prin donațiuni sau succesiune ab intestat ori testamentară (art. 1235), chestiunea este mai grea. După părerea pe care o credem cea mai juridică, femeia nu va putea lua inscripție, în privința donațiilor și moștenirilor ce ar primi în timpul căsătoriei, decât conform art. 1757, cu autorizarea prezidentului tribunalului <sup>(2)</sup>. Bunurile dobândite de femeie în timpul căsătoriei.

Femeia va determina ea însăși, în asemenea caz, ca și în cazul art. 1756, suma până la concurența căreia inscripția va fi luată <sup>(3)</sup>, ipoteca neavând rang decât dela data acestei inscripții <sup>(4)</sup>.

În timpul căsătoriei, specializarea se face în cazurile art. 1756 și 1757. Aceste texte presupun că contractul de căsătorie n'a specializat ipoteca, pe care legea o conferă femeii pentru asigurarea dotei sale alienabile, sau că garanțiile determinate prin contract sunt insuficiente, permițând, Specializarea în timpul căsătoriei.

(1) Cpr. C. București, *Dreptul* din 1880, No. 17, pag. 132.

(2) Cpr. Laurent, XXX, 378, 388, *in fine*, 394, etc.

(3) În Belgia se decide că prezidentul fixează, prin ordonanța sa, suma pentru care femeia trebuie să ia inscripție (argument tras din art. 66 modificat prin art. 1756 din codul nostru). Vezi *suprà*, p. 659, nota 1. Cpr. Martou, *Privil. et hypothèques*, III, 923. Dr. belgian.

(4) În codul fr., ipoteca femeii are rang din ziua primirei succesiunii sau donațiunii (art. 2135 § 3). Dr. francez.



în asemenea cazuri, femeii de a cere o primă inscripție sau o inscripție suplimentară, în virtutea autorizării prezidentului tribunalului domiciliului bărbatului, care este și cel al femeii (art. 93) <sup>(1)</sup>. Este însă de observat, în această privință, că nu prezidentul tribunalului specializează ipoteca, ci însăși femeea; căci art. 1756 a modificat textul corespunzător belgian (66), după care prezidentul fixează suma până la concurența căreia inscripția urmează a fi luată <sup>(2)</sup>.

Atribuțiile  
prezidentului.

La noi, prezidentul trebuie să se mărginească pur și simplu a da autorizarea, pe care o cere femeea printr-o simplă suplică.

Art. 66 bis  
Pr. civ.

Dacă prezidentul refuză autorizarea cerută de femeie, încheierea sa poate fi atacată cu apel înaintea tribunalului din care prezidentul face parte (art. 66 bis Pr. civ.) <sup>(3)</sup>.

Pedeapsă de  
nulitate

Această autorizare a prezidentului nu este prescrisă sub pedeapsă de nulitate, așa că terții și creditorii ipotecari înscriși după femeie, n'ar fi în drept să anuleze inscripția ei pentru neobservarea acestei formalități <sup>(4)</sup>.

Art. 1759.

S'ar putea întâmpla ca femeea să nu ieă măsurile prescrise de art. 1756 și 1757, fie din neglijență, fie pentru

Luarea in-  
scripției prin  
mandatar. Ne-  
cesitatea unui  
mandat au-  
tentie.

(1) Femeea, care a dobândit autorizarea prezidentului tribunalului, nu are nevoie de a lua inscripția în persoană. Ea poate da mandat pentru aceasta unui terțiu, și chiar bărbatului ei, însă mandatul va trebui să fie autentic (argum. tras din art. 1781). Vezi C. București, *Dreptul* din 1880, No. 17; Cas. rom., C. Focșani și București, Bult. S-a I-a, 1881, p. 238; Bult. 1885, p. 36; *Dreptul* din 1881, No. 84; *Dreptul* din 1882, No. 12 și 43; *Dreptul* din 1884, No. 2; *Dreptul* din 1886, No. 50. — *Contră*: Cas. rom. și C. Craiova, *Dreptul* din 1880, No. 13 și din 1882, No. 43. — S'a decis însă, că femeea nu are nevoie de autorizarea bărbatului sau de punerea lui în cauză, atunci când ea cere o inscripție ipotecară pentru asigurarea dotei sale mobiliare, după cum, de asemenea, nici bărbatul nu este, după unii, ținut să pue în cauză pe femeie, atunci când cere reducerea inscripției ipotecare (*infră*, p. 679, text și nota 4). Cas. rom. Bult. 1906, p. 111 și *Dreptul* din 1906, No. 44, p. 347.

(2) Vezi *suprà*, pag. 659, nota 1.

Dr. belgian.

(3) În Belgia chestiunea este controversată. Unii, în adevăr, admit apelul (Laurent, XXX, 397; Thiry, IV, 481; Arntz, IV, 1769), iar alții nu-l admit (Martou, *op. cit.*, III, 918).

(4) Arntz, IV, 1769, *in fine*, și C. din Gand (decizie citată de acest autor). Vezi *infră*, p. 676, nota 1, *in fine*.

a nu compromite creditul bărbatului. Pentru a înlătura acest inconvenient, art. 1759 conferă dreptul de a lua înscrispția ipotecară constituitorului dotei, fie el rudă sau străin.

Constituitorul dotei nu are însă nevoie, pentru aceasta, de autorizarea prezidentului tribunalului, această autorizare fiind necesară numai femeii <sup>(1)</sup>. Const. dotei n'are nevoie de autorizare.

Art. 1759 mai conferă încă dreptul de a lua înscrispția ipotecară și procurorului tribunalului, drept pe care acest magistrat nu-l mai are astăzi, în urma legii din 29 Octombrie 1877, care modifică atribuțiile ministerului public <sup>(2)</sup>. Minist. public. L. din 29 Oct. 1877. Dreptul procurorului ar putea fi admis, cel mult, atunci când femeia este minoră.

S'a decis că nici constituitorul dotei, nici chiar femeia, nu pot lua înscrispția ipotecară în urma desfacerei căsătoriei, fie prin moartea bărbatului, fie prin pronunțarea divorțului <sup>(3)</sup>, și ceea ce ne-a făcut și pe noi să admitem altă dată această soluție este că art. 1754 vorbește de înscrispția luată *înainte de căsătorie*, iar art. 1756 și 1757 vorbesc de cea luată *în timpul căsătoriei* <sup>(4)</sup>. Luarea înscrispției în urma desfacerei căsătoriei. Controversă.

Astăzi însă, după o mai matură reflexie, credem că nimic nu se opune la luarea înscrispției din partea femeii în termenul de trei luni dela moartea bărbatului (art. 1780 C. civil). Acest text îndreptățind, în adevăr, pe cei interesați a cere înscrierea privilegiilor și ipotecilor lor și în urma morții debitorului, în termen de trei luni, dispoziția sa fiind generală, se aplică și ipotecilor legale și nu exclude și nici nu putea exclude pe femeia măritată, întrucât ipoteca ei subzistă după moartea bărbatului și tocmai atunci ea are

(1) Cas. rom. Bult. 1895, p. 605 și *Pagini juridice* din 1914, No. 133, p. 1054; C. București și Galați, *Dreptul* din 1893, No. 24 și *Cr. judiciar* din 1895, No. 41; *Pagini juridice, loco supra cit.*, p. 1055.

Textul belgian (art. 69) conferă dreptul de a lua înscrispția ipotecară rudelor și afinelor soților până la gradul al treilea incluziv, obligându-i a se conforma dispozițiilor de mai sus, adecă a cere autorizarea prezidentului tribunalului. Vezi *supra*, p. 659, nota 3. Deoseb. de textul belgian

(2) Vezi însă C. Galați, *Cr. judiciar* din 1895, No. 41, p. 328.

(3) Trib. Prahova și C. București, *Dreptul* din 1893, No. 52. Vezi și Cas. rom. Bult. 1901, p. 426.

(4) Vezi Tratatul nostru în limba franceză, p. 96.

să-i devie folositoare, pentru că moartea bărbatului aduce pentru moștenitorii lui obligația de restituirea dotei (art. 1271).

„Considerând, zice Curtea de casație, că femeea măritată are o ipotecă legală, conform art. 1753, 1<sup>o</sup> C. civil asupra imobilelor bărbatului; că această ipotecă fiind o garanție în vederea insolabilității bărbatului, femeea va căuta a specializa și înscrie ipoteca pentru a-și asigura un rang față cu ceilalți creditori ai lui; că, dacă înscrierea nu s'a făcut nici înaintea căsătoriei, nici în timpul căsătoriei, femeea o va putea cere și în urma desfacerei căsătoriei, pentru că dreptul ei de ipotecă subzistă atâta timp cât subzistă și creanța dotală;

Că nu se poate trage niciun argument în sprijinul soluției contrare din faptul că art. 1754 C. civil vorbește de inscripția luată înainte de căsătorie, iar art. 1756 și 1757 vorbesc de cea luată în timpul căsătoriei, de oarece dacă legea ar fi voit să mărginească înscrierea ipotecei legale a femeii numai în timpul căsătoriei, ar fi spus-o în mod categoric; că, de altfel, nu este niciun motiv de a distinge între creditorii ordinari, care au o ipotecă convențională, și femeea măritată, care are o ipotecă legală; căci altfel femeea, pe care legea a voit s'o asigure, ar fi tratată mai rău decât ceilalți creditori, care au o ipotecă convențională, ale căror drepturi de ipotecă pot fi înscrise și în urma morții debitorului (art. 1780 C. civ.); că singura limită ce se poate aduce acestui drept al femeii, care subzistă atâta timp cât subzistă și creanța sa dotală, este cea prevăzută de art. 1780 § 2 C. civil, în privința termenului de înscriere, care este de trei luni dela moartea bărbatului, dispoziția acestui text fiind generală și aplicabilă nu numai ipotecilor convenționale, dar și celor legale, etc.“ (1).

Femeea ar putea să-și ieă inscripția ipotecară, chiar în

Urm. imobi-  
lului bărba-  
tului.

(1) Vezi Bult. 1912, p. 347 și *Dreptul* din 1912, No. 37, p. 290. Mai vezi Bult. 1890, p. 1256; Bult. 1895, p. 171; Trib. Ilfov și C. București, *Dreptul* din 1897, No. 69 și din 1899, No. 10; *Dreptul* din 1905, No. 39 din 1911, No. 72, p. 573. Vezi și tom. X al Coment. noastre, p. 614, text și nota 2. Cpr. Arntz IV, 1773 *bis*. Acest din urmă autor crede însă că femeea ar avea nevoie de autorizarea prezidentului tribunalului, chiar în urma morții bărbatului. S'ar putea însă foarte bine susține că femeea fiind în asemenea caz capabilă, nu are nevoie de nicio autorizare pentru a-și conserva dreptul său, cu atât mai mult cu cât tot Arntz ne spune (IV, 1769, *in fine*), că autorizarea prezidentului nu este preserisă sub pedcapsă de nulitate și că terții nu pot invoca neîndeplinirea acestei formalități. Vezi *suprà*, p. 674, text și nota 4.

urma începerii urmăririi silite a imobilului bărbatului, până la adjudecarea lui definitivă <sup>(1)</sup>.

Inscripția, odată luată de femeie, nu are însă nevoie Art. 1786 § 2. de a fi reînviată cât timp ține căsătoria, chiar dacă ar ținea mai mult de cincisprezece ani <sup>(2)</sup> și dacă ar interveni o separație de patrimonii.

Aceasta este o favoare acordată femeii măritate, ca și celorlalte persoane, care se bucură de o ipotecă legală (art. 1786, § 2). Dacă căsătoria a ținut însă *cincisprezece* ani sau mai mult, femeia este datoare să reînvoiască inscripția în anul care a urmat desfacerea ei. Dar dacă căsătoria a ținut, de exemplu, numai zece ani, femeia nu este datoare a o reînvi în al unsprezecelea an. Acesta este sensul § 2 al art. 1786 <sup>(3)</sup>.

Inscripția ipotecară a femeii poate fi luată nu numai de femeie și de constitutorul dotei, dar și de însuși viitorul bărbat, înaintea celebrării căsătoriei (art. 1754). Art. 1754.

S'a decis chiar, și cu drept cuvânt, că bărbatul poate lua inscripția și în timpul căsătoriei, în calitate de mandatar legal al soției <sup>(4)</sup>. Este nădevărat că art. 1759 din codul nostru nu reproduce dispoziția finală a art. 70 din legea belgiană, care conferă, în orice caz, bărbatului dreptul de a lua inscripție *de son chef*, însă această dispoziție este inutilă, după cum observă autorii belgieni <sup>(5)</sup>, pentru că nimic n'ar putea să împiedice pe bărbat de a-și îndeplini

Luarea inscripției de către bărbat în timpul căsătoriei.

<sup>(1)</sup> Cas. rom. Bult. S-a I-a, anul 1890, p. 1252.

<sup>(2)</sup> Codul nostru voește ca inscripția ipotecară să fie reînviată la 15 ani. După art. 2154 din codul fr., inscripția păstrează privilegiul sau ipoteca numai zece ani, iar după art. 2001 din codul italian, *treizeci de ani*. Vezi tom. X al Coment. noastre, pag. 629.

<sup>(3)</sup> Cpr. Arntz, IV, 1851; Laurent, XXXI, 108; Nacu, III, p. 753, No. 325. — Curtea de casație este, deci, greșită când aplică art. 1786 femeii măritate, *vorbind de perimarea ipotecii în timpul căsătoriei* (Bult. 1890, consid. dela p. 1255, 1256), căci ipoteca nu se perimă niciodată în timpul căsătoriei, oricât de mult timp ar ține această căsătorie.

<sup>(4)</sup> Cas. rom. Bult. S-a I-a, anul 1880, p. 108 și *Dreptul* din 1880 (anul al VIII-lea), No. 13, pag. 99 — *Contrà*: C. București (decizie casată), *Dreptul*, din 1880, No. 17, pag. 132.

<sup>(5)</sup> Cpr. Martou, *Privil. et hypothèques*, III, 929.

obligatia, pe care i-o impune legea de a nu lasa pe femeea sa fara garantie. Barbatul, pentru a lua o inscriptie pe averea sa, in numele femeii si in timpul casatoriei, nu are nevoie de a avea un mandat autentic dela sotia sa, dupa cum hotarise Curtea din Bucuresti, prin decizia citata *supra*, p. 677, nota 4, care a fost cu drept cuvânt casata, pentruca el este administratorul dotei, si a asigura aceasta dota este necontestat a face un act de administratie.

### Reducerea ipotecei legale conferita femeii (art. 1761).

Dreptul barbatului de a cere reducerea ipotecei legale a femeii.

Ca si tutorul (art. 1764), barbatul poate cere reducerea ipotecei legale a femeii, de cateori ea este excesiva<sup>(1)</sup>, si aceasta fie ca inscriptia a fost luata de femeie, fie de constitutorul dotei (art. 1759), fie chiar de insusi barbatul, daca se stabileste ca el s'a inşelat asupra valorii dreptului pe care a voit sa-l garanteze. Astfel, barbatul ar putea sa ceara reducerea sumei pentru care s'a luat inscriptia, sau radierea acestei inscriptii de pe un imobil al sau, atunci cand ipoteca a fost inşerisa pe mai multe imobile si unui singur ajunge pentru garantarea drepturilor femeii<sup>(2)</sup>.

Cazurile cand barbatul poate cere liberarea imobilului de ipoteca legala.

Daca siguranta acordata femeii, in loc de a deveni excesiva, a devenit cu totul inutila, din cauza, de exemplu, a facerii unei intrebuintari a banilor dotali, acceptata de femeie<sup>(3)</sup>, barbatul va putea cere si dobandi liberarea imobilelor sale de orice ipoteca<sup>(4)</sup>. Aceasta dispozitie este foarte rationala, caei legea nu poate sa ceara altceva decat garan-

(1) De exemplu, dota femeii a fost micşorata prin inzestrarea unui copil; barbatul va putea cere, in asemenea caz, reducerea ipotecei. Cpr. C. Bucuresti, *Dreptul* din 1884, No. 40, pag. 317. Vezi si tom. X al Coment. noastre, p. 656.

Deşi art. 1761 din codul civil prevede numai cazul cand barbatul contestă valoarea dotei alienabile, pentru care s'a luat inscriptia ipotecara in timpul casatoriei, totuşi această dispozitie se aplica prin analogie, interesul fiind acelaş, si atunci cand s'ar pretinde ca inscriptia este excesiva in cecece priveşte imobilele asupra carora ea a fost luata. Cas. rom. Bult. 1906, p. 111 si *Dreptul* din 1906, No. 44, p. 347.

(2) Cpr. Thiry, IV, 487, p. 424.

(3) Cpr. Thiry, IV, 487, p. 423.

(4) Cpr. Martou, *op. cit.*, III, 938; Laurent, XXX, 406.—Aceeasi

Cazurile cand ipoteca femeii este reductibila.

tarea cu suficiență a drepturilor femeii; ea nu poate să meargă până a distruge, fără nicio cauză binecuvântată, creditul bărbatului.

Bărbatul n'ar putea, însă, cere reducerea ipotecei stipulate prin contractul de căsătorie, oricât de excesivă ar fi; căci, în specie, nefiind vorba de o ipotecă legală, ci de o ipotecă convențională, care derivă din voința ambelor părți, această ipotecă nu poate fi desființată, nici în totul nici în parte prin voința unilaterală a uneia din ele <sup>(1)</sup>.

Dreptul de a reduce ipoteca femeii poate fi exercitat și de creditorii bărbatului, fiind vorba în specie de un drept eminentamente bănesc, iar nu de un drept exclusiv personal bărbatului (art. 974 <sup>(2)</sup>). Reducerea se va cere dela justiție. Tribunalul competent este acel în registrele căruia ipoteca a fost înscrisă, adică, acel al situațiunii imobilului (art. 1780).

Femeea nu are nevoie de a consimți la această reducere, după cum prescrie anume art. 2144 din codul francez, însă ea va trebui, cel puțin după unii, să fie pusă în cauză de bărbat <sup>(3)</sup>. Tribunalul judecă contestația bărbatului în mod sumar și de urgență, în urma unui raport de expertiză <sup>(4)</sup>,

soluție este generalmente admisă și în privința tutorului. Vezi tom. II al Coment. noastre, pag. 684 (ed. a 2-a). Cpr. Martou, *op. cit.*, II, 855 bis; Laurent, XXX, 317, etc.

(1) Thiry, IV, 474, în fine și 487, p. 424; Arntz, IV, 1777; Martou, *op. cit.*, III, 939. Vezi și *suprà*, p. 661, text și nota 2.

(2) Martou, *op. cit.*, III, 940.

(3) Martou, *op. cit.*, III, 943; Arntz, IV, 1778.—*Contrà*: Laurent, XXX, 407; Cas. rom. Bolt. 1906, p. 111 și *Dreptul* din 1906, No. 44, p. 347. Vezi *suprà*, p. 674, nota 1.—Dacă s'ar admite pentru femeie posibilitatea de a ceda rangul ei unui terțiu (vezi *infra*, p. 681 urm.), și acest terțiu va trebui să fie pus în cauză. Martou, *op. cit.*, III, 943 bis.

(4) Păreră expertilor nu leagă nici într'un caz pe tribunal. *Păreră expertilor nu leagă pe tribunal.* *Dictum expertorum nunquam transit in rem judicatam.* Vezi *suprà*, p. 413 și tom. X, p. 657 *ad notam*; Cpr. Garsonnet, *Tr. théorique et pratique de procédure*, III, 873, p. 111 (ed. a 2-a). Dar dacă raportul expertilor nu leagă pe tribunal, acesta nu este în drept să denatureze raportul lor, sau să atribue, din eroare, unui expert o inexactitate pe care el n'a comis-o. Cas. fr. Sirey, 94. 1. 141; D. P. 94. 1. 274.

cu drept de apel la Curte, dacă suma în litigiu comportă apel <sup>(1)</sup>.

L. din 29 Oct.  
1877.

Concluziile ministerului public nu mai sunt cerute astăzi, în urma legii din 29 Octombrie 1877, afară de cazul când femeea ar fi minoră <sup>(2)</sup>.

Luarea unei  
nouă inscrip-  
țiuni.

Reducerea ordonată de tribunal nu este irevocabilă în sensul că ea nu împiedică luarea unei nouă inscripții, de câtorei luarea unei asemenea inscripții a devenit necesară pentru femeie <sup>(3)</sup>.

### Imposibilitatea în care se găsește femeea de a putea renunța la ipoteca ei legală (art. 1281, 1760 C. civil).

Art. 1281.

*Sub pedeapsă de nulitate*, zice art. 1281 din codul civil, femeea nu poate renunța nici într'un caz la ipoteca legală ce-i conferă legea.

Motivale  
legii.

Legiuitorul, în adevăr, nu și-ar fi atins scopul, dacă asemenea renunțare din partea femeii ar fi fost permisă, pentrucă, în cele mai multe cazuri, garanția ei ar fi devenit iluzorie, din cauza înfruirii necontestate pe care o exercită bărbatul asupra ei.

Rânduirea ex-  
perților este  
facultativă.

Mai mult încă, s'a decis, cu drept cuvânt, că numirea experților, prevăzută de art. 1761 C. civil, pentru prețeluirea dotei alienabile și, în consecință, și a imobilelor asupra cărora se cere inscripția ipotecară, este totdeauna facultativă pentru judecători, și că lipsa avizului experților nu poate atrage nulitatea măsurii luate, dacă judecătorii s'au luminat, formându-și convingerea de aiurea, destul fiind ca ei să-și motiveze sentința lor. Cas. rom. Bult. 1906, p. 111 și *Dreptul* din 1906, No. 44, pag. 347.

(1) Martou, *op. cit.*. III, 950; Laurent, XXX, 410, etc.

(2) Cas. rom. Bult. 1906, p. 111 și *Dreptul* din 1906, No. 44, pag. 347. — Imprejurarea că procurorul ar fi luat concluziuni nu se consideră însă, în genere, ca o cauză de nulitate. *Quod abundat non viciat*. Cpr. Cas. rom. Bult. S-a I-a, 1882, p. 438; Alex. Degré, *Dreptul* din 1879, No. 22. — *Contră*: Cas. rom. Bult. 1890, p. 630; Bult. 1891, p. 102; Bult. 1892, p. 54; Bult. 1893, p. 988; Tocilescu, *Curs de procedură civilă*, I, partea II-a, 293. Vezi, asupra acestei controverse, *Tratatul nostru în limba franceză*, p. 303.

(3) Martou, *op. cit.*. III, 951; Laurent, XXX, 411, etc.

Art. 1281, care nu există în codul francez, este completat prin art. 1760, care dispune că femeia nu poate renunța nici la dreptul ce are de a lua o inscripție ipotecară asupra imobilelor bărbatului ei (art. 1757), nici la inscripțiile luate fie de ea, fie de alte persoane, în numele ei.

Completat art. 1281 prin art. 1760.

Prin urmare, femeia dotală nu numai că nu poate conveni că nu va lua o ipotecă în averea imobiliară a bărbatului ei, dar nici după ce a luat-o, nu poate renunța la această inscripție, fie în favoarea bărbatului, fie în favoarea unui terțiu, și aceasta chiar în caz de separație de patrimonii, afară de cazurile în care legea deroagă dela principiul inalienabilității<sup>(1)</sup>.

Nerenunțarea la inscripția ipotecară.

Este deci nulă și fără niciun efect clauza unui contract matrimonial, prin care femeia și-ar rezervă de mai înainte dreptul de a putea renunța la ipoteca sa legală, sau la inscripția luată în baza acestei ipotece<sup>(2)</sup>.

Nulitatea clauzei contractare.

Din împrejurarea că, în art. 1760, se prevede că femeia nu poate renunța la inscripția sa ipotecară, adică la rangul ei, în favoarea bărbatului său, s'a dedus că ea poate să renunțe la rangul ei, în favoarea unui terțiu.

Renunțarea femeii la rangul ei în favoarea terților. Contraversă.

Considerând, zice Curtea din Iași, că din art. 1760 C. civil rezultă că femeia nu poate renunța la inscripția luată pentru garantarea dotei sale mobiliare, în favoarea soțului ei, și se explică această dispoziție luată de legiuitor pentru a apăra pe femei în contra autorității soțului și a face astfel ca ipoteca legală creată de legiuitor să nu devie iluzorie; rezultă însă implicit că femeia poate renunța în favoarea unui terțiu, la inscripția luată; că nu se poate trage din art. 1281 C. civil un argument în contra acestei soluții; căci, în adevăr, din comparația acestui text cu art. 1760 C. civil rezultă că, în primul caz, este vorba de ipoteca legală creată prin art. 1754 C. civil, iar în al doilea caz, de inscripția luată pentru a face publică această ipotecă, și numai în primul caz renunțarea soției este declarată nulă de legiuitor, etc.<sup>(3)</sup>

(1) Cas. rom. Bult. 1901, pag. 1462 și *Cr. judiciar* din 1901, No. 85; *Dreptul* din din 1902, No. 8, p. 65 și No. 79, p. 641; Bult. 1002, p. 939; Bult. 1905, p. 959; *Cr. judiciar* din 1905, No. 2 și *Dreptul* din acelaș an, No. 71. Vezi *suprà*, p. 30, nota 2; p. 79; și p. 359, 508, etc.

(2) Cpr. Colin et Capitant, *Cours élément. de droit civil français*, II, p. 902 (Paris, 1915); Cas. rom. Bult. 1904, p. 959; *Cr. judiciar* din 1905, No. 2 și *Dreptul* din 1902, No. 71, etc.

(3) C. Iași (decizie casată). *Cr. judiciar* din 1901, No. 85 și



Curtea de casație n'a admis însă acest mod de a vedea, punând, cu drept euvânt, în principiu că femeea nu poate renunța la rangul ei ipotecar nici în favoarea terților, și aceasta chiar dacă ea ar fi separată de bunuri.

„Considerând, zice Inalta Curte, că este de esența regimului dotal de a asigura conservarea dotei femeii; că, în acest scop, legiuitorul, după ce, prin art. 1248, declară averea dotală inalienabilă, recunoaște apoi, prin art. 1281, femeii dreptul de a lua o inscripție asupra imobilelor bărbatului ei, pentru dota cea alienabilă, edictând, *sub pedeapsă de nulitate*, că ea nu poate nici într'un caz să renunțe la această ipotecă; că, din termenii generali în care este conceput acest text, rezultă nu numai [că femeea] nu poate conveni a nu lua o ipotecă în averea imobiliară a bărbatului, dar nici după ce a luat-o, nu poate renunța la ea; că, afară de aceasta, a se lăsa femeii dreptul de a putea renunța la ipoteca ce a luat și pe care legiuitorul a privit-o ca o garanție a conservării dotei, ar fi a merge în contra scopului ce legiuitorul și-a propus atunei când a admis regimul dotal ca o convenție matrimonială.

„Considerând că din termenii art. 1760, care declară că femeea nu poate renunța nici într'un caz, *în favoarea bărbatului ei*, la inscripțiile luate, etc., nu se poate deduce că ea poate, în orice caz, renunța în favoarea unui terțiu, fie la inscripția luată, fie la ipoteca sa, căci din moment ce citatul art. 1281 ridică femeii facultatea de a renunța la ipoteca sa, și dar și la inscripția ce ar putea s'o facă să aibă efect, urmează că această ipotecă este privită de legiuitor ca inalienabilă și, deci, nu poate face obiectul unei renunțări decât în cazurile când legea deroagă dela principiul inalienabilității, etc.“ (1).

Dar, dacă femeea nu poate, în principiu, să renunțe nici în folosul bărbatului, nici în folosul terților, la ipoteca sa legală această renunțare este cu putință de câteori este vorba de căpătuirea copiilor (art. 1250), de procurarea de alimente familiei (art. 1253) (2), etc. Jurisprudența noastră decide în adevăr, în mod constant, că femeea poate să

Renunțarea  
femeii este per-  
sibilă numai  
în cazurile  
când dota este  
alienabilă.

*Dreptul* din 1902, No. 8. Această soluție este admisă și în Belgia (argument tras din expunerea de motive a comisiei speciale). Cpr. Thiry, IV, 488; Arntz, IV, 1774; Laurent, XXIII, 500 și XXXI, 328 urm.; Martou, *Privil. et hypothèques*, III, 930 urm., etc. Vezi tom. X al Coment. noastre, p. 535, nota 2.

(1) Vezi deciziile citate *supra*, p. 681, nota 1.

(2) Vezi *supra*, nota 2 *in fine*, dela p. 30, 31 și p. 359, text și nota 2.

renunțe la ipoteca sa legală sau să-și cedeze rangul ei, de câteori dota este alienabilă.

### Siguranța femeilor căsătorite sub legea veche. — Dispoziție tranzitorie.

**Art. 1815.** — Femeile căsătorite până la promulgarea acestei legi, vor fi datoare, în curs de un an dela această epocă, a cere inscripțiune asupra imobilelor bărbaților pentru asigurarea dotei lor, conform regulilor preserise prin acest codice. (Art. 1754 urm., 1778, 1779, 1780 urm. C. civ.).

Art. 1815 prevăzând că femeile căsătorite până la promulgarea codului actual, sunt datoare, în curs de un an dela această epocă, să ia o inscripție asupra imobilelor bărbaților lor, pentru asigurarea dotei lor, conform regulilor preserise de codul nou, se naște întrebarea: care este înțelesul acestei dispoziții, de bună seamă inaplicabilă femeilor despărțite în momentul punerii în aplicare a codului actual<sup>(1)</sup>. Această dispoziție tranzitorie are de obiect dărâ-marea drepturilor dobândite în puterea legii vechi, sau conservarea lor?

Mai întâiu, încât privește precăderea conferită de codul Caragea, sub imperiul său, asupra bunurilor mișcătoare ale bărbatului, se decide, cu drept cuvânt, că acest drept rămâne neatins, așa cum eră sub codul Caragea; căci art. 1815 nu vorbește decât de asigurarea zestrei asupra imobilelor bărbatului<sup>(2)</sup>.

Inaplicarea art. 1815 femeilor despărțite în momentul punerii în lucrare a codului actual.

C. Caragea. Precăderea conferită de acest cod asupra mobiliilor bărbatului.

Vezi și tom. X al Coment. noastre, p. 535, text și nota 2. Cpr. Cas. rom. Bult. S-a I-a, anul 1884, consid. dela p. 765 și Dreptul din 1884, No. 37, p. 293; Bult. 1901, p. 1462; Cr. judiciar din 1901, No. 85 și Dreptul din 1902, No. 8 și 79; Bult. 1902, consid. dela pag. 941; Bult. 1910, pag. 13 și Dreptul din 1910, No. 16, p. 126; C. București, Cr. judiciar din 1895, No. 37 și Dreptul din acelaș an, No. 70; C. Craiova, Dreptul din 1911, No. 62, p. 491 (cu observ. noastră); Gr. Vulturescu, Dreptul din 1904, No. 5, etc.

(1) Cas. rom. Bult. S-a I-a, anul 1874, p. 279.

(2) Vezi, în acest sens, B. M. Missir, Dreptul din 1880 (anul al VIII-lea), No. 5, pag. 38 urm.

Precăderea  
asupra imobi-  
lelor bărba-  
tului. Contro-  
versă.

Încât privește însă dreptul de preferință asupra imobilelor bărbatului, chestiunea este viu controversată. Prima opinie susține că femeea măritată sub legea veche, care n'a luat inscripția prevăzută de art. 1815, în termenul fatal de un an, pierde dreptul de ipotecă legală sau de precădere conferit de legile vechi<sup>(1)</sup>.

După un alt sistem se susține însă, că art. 1815 n'a avut de scop să atingă întru nimic drepturile dobândite sub legea veche, nici să le supue la vr'o formalitate pentru conservarea lor; căci textul se mulțumește pur și simplu a prescrie luarea inscripției ipotecare în termenul de un an, fără a prevedea nicio sancțiune la caz de neurmărire<sup>(2)</sup>. Art. 1815 ar fi creat, deci, numai un nou avantaj femeilor măritate sub codul Caragea, dându-le dreptul de a dobândi o ipotecă, ca și în codul Calimach; un drept de urmărire asupra imobilelor bărbatului, pe lângă privilegiul ce ele aveau numai între acțiuni. Cu alte cuvinte, femeile măritate sub codul Caragea, își păstrează dreptul lor de precădere, fie că au luat, în termenul prescris de lege, fie că nu au luat inscripția ipotecară prevăzută de art. 1815. Prin urmare, și într'un caz și într'altul, femeile măritate sub legea veche, care vor avea o foaie dotală, adevărată și înscrisă potrivit Regulamentului organic, vor avea un drept de precădere asupra creditorilor ipotecari ai bărbatului, care ar fi luat o inscripție chiar în urma promulgării codului civil; singura deosebire este că, în cazul când s'a luat inscripția

(1) Cas. rom. Bult. S-a I-a, 1872, p. 326; Bult. 1879, p. 273 și *Dreptul* din 1879, No. 29; C. Galați, *Dreptul* din 1887, No. 87 (decizie casată); Trib. Gorj, *Cr. judiciar* din 1903, No. 58 (sentință infirmată de Curtea din Craiova); Ionescu-Dolj, *Cr. judiciar* din 1898, No. 25. Cpr. și Protopopescu-Pache, *Dreptul* din 1875, No. 60; D. C. Popescu, care revine asupra primei sale opinii, *Dreptul* din 1887, No. 87 și din 1882, No. 32, etc.

Deoseb. de  
redacție de  
codul belgian.

(2) Art. 4 din dispozițiile tranzitorii ale legii belgiene, asupra revizuirii regimului ipotecar, din 16 Decembrie 1851, prevede anume că, în caz de a nu se fi luat inscripția cerută în termen de un an, toate ipotecile și privilegiile din legile anterioare nu-și produc efectul lor, decât din ziua inscripției tardive, dispoziție care nu s'a reprodus de legiuitorul nostru, deși el a admis în mare parte sistemul ipotecar belgian.

prescrisă de art. 1815. femeea are și un drept de urmărire, pe când dacă ea n'ia luat asemenea inscripție, dreptul ei de precădere există ca și sub codul Caragea, fără niciun drept de urmărire (1).

Ce trebuie să decidem în privința femeilor căsătorite în Moldova, sub regimul codului Calimach, care aveau o ipotecă legală tăcută și, prin urmare, și dreptul de a urmări imobilele bărbatului în mâinile terților achizitori? (2). Conservarea acestei ipotecă este ea supusă la luarea unei inscripții în termen de un an dela promulgarea codului actual? Nu se poate da niciun răspuns pozitiv în această privință. Din cele mai sus expuse ar rezulta, în adevăr, că legiuitorul, când a conceput art. 1815, a uitat cu desăvârșire vechia legiuire a Moldovei, neaducându-și aminte decât de codul Caragea.

Oricum ar fi și oricare ar fi sensul art. 1815, el este, după noi, lipsit de sancțiune. Nu se poate zice, în adevăr, că sancțiunea ar rezulta în mod implicit și virtual din însuși textul legii; căci dacă s'ar admite că faptul neluării unei inscripții din partea femeii, în termenul de un an, ar aduce, ca consecință, pierderea dreptului constituit sub legea veche, s'ar lovi în drepturile câștigate a tuturor femeilor măritate sub acea lege, fără un anume text de lege, ceea ce nu se poate admite din partea unui legiuitor, care a căutat în totdeauna să ocrotească drepturile femeilor măritate. Faptul neluării unei inscripții, în termenul fatal prescris de lege, nu aduce deci nicio pagubă femeii, față de bărbatul ei; căci față cu dânsul ea își conservă în totdeauna drepturile

(1) Vezi, în acest sens, Cas. rom. Bult. S-a II-a, 1871, p. 215; Bult. S-a I-a, 1875, p. 67 și 195; *Dreptul* din 1875, No. 60; Bult. 1879, p. 988 și *Dreptul* din 1879, No. 48 și 49; Bult. 1887, p. 901 și *Dreptul* din 1887, No. 87; Bult. 1889, p. 153; Trib. Ilfov și Olt, *Dreptul* din 1880, No. 14 și din 1882, No. 62; Trib. R. Vâlcea, *Cr. judiciar* din 1906, No. 24 (cu observ. d-lui A. I. Suceiu); C. București, *Dreptul* din 1876, No. 26 și din 1884, No. 12; *Cr. judiciar* din 1901, No. 54 și *Dreptul* din 1901, No. 32. Cpr. și C. Craiova (decizie prin care se infirmă o sentință a trib. Gorj), *Dreptul* din 1903, No. 12. Vezi și B. M. Missir, *Dreptul* din 1880, No. 1 și 5. Mai vezi și tom. X al Coment. noastre, p. 732.

(2) Vezi *supra*, pag. 321, nota 2, pag. 539 și pag. 666, nota 1.

dobândite sub legea veche. Dacă ea n'a luat această inscripție în termenul de un an, ea va putea să o ia și mai târziu. Însă inscripția, în asemenea caz, nu va produce efectele admise de legea nouă, față de terții, decât din momentul luării sale. Aceasta este și ideea legii belgiene, pe care legiuitorul nostru a reprodus-o în parte<sup>(1)</sup>.

Art. 1815 este  
o enigmă.

În rezumat, art. 1815 este o enigmă. Textul lui este atât de necomplet și de rău redactat, încât nu putem ști care a fost intenția legiuitorului. De aceea el a și dat loc la discuții fără sfârșit.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

(1) Cpr. Laurent, XXXI, 615.

## APENDICE

### Despre ipovolon (văduvărit) și contra-zestre.

Am terminat explicarea textelor pe care legiuitorul actual le consacră contractului de căsătorie sau convențiilor matrimoniale. Este însă cu neputință de a părăsi această materie, fără a zice câteva cuvinte despre ipovolon, contra-zestre și teoritre <sup>(1)</sup>. Tranziție.

Ipovolonul, despre care vorbesc art. 1678—1681 din codul Calimach și codul lui Andr. Donici <sup>(2)</sup>, nu eră în Ipovolonul.

(1) Despre ipovolon am mai vorbit *supră*, p. 152, 153, text și nota 1, iar despre teoritre, pag. 154, text și nota 3. Vezi și tom. IV, partea 1-a, al Coment. noastre, p. 732, 733, *ad notam*. Vezi asupra ipovolonului și teoritrelor, Zachariae von Lingenthal, *Geschichte des Griechisch-römischen Rechts*, § 14, p. 98. 99 (ed. a 3-a, Berlin, 1892). Autorul de mai sus vorbește, cu această ocazie, de codul Calimach.

(2) Vezi și Harmenopol. 4, 13, *De hypobolo*. — Iată cum se exprimă, în această privință, codul lui Andr. Donici (capit. XXXIV, § 1). „Pentru ipovolon în împărăteștile pravili nu se cuprinde, ci este după o deosebită Novelă a Impăratului Leon, care iarăși nu se află în rândul celorlalte novele, și se înțelege că acea novelă nu s'au făcut decât spre schimbarea și prefacerea obiceiurilor celor vechi; căci arată cum că ipovolonul nu este alta, decât o parte din averea bărbatului, pre care prin tocmală o supune bărbatul către zestrea ce aduce femeia în casa lui; deci, serie novela aceea, că dacă se va întâmplă să moară bărbatul, la întoarcerea zestrei să se dea ipovolonul pre cât au fost tocmala. Iar de nu au fost tocmală, atuncea să se socotească o a treia parte pre cât au fost zestrea, și să se scoată din averea bărbatului, care acea a treia parte, de nu vor fi copii să o câștige femeia desăvârșit, ră- Andr. Donici.

vechile moravuri grecești decât un prezent de nuntă. El devenise, apoi, o donație *propter nuptias* și, în fine, în dreptul bizantin, un câștig pentru văduva supraviețuitoare, care îi măreă dota.

Partea ce primea femeea văduvă, cu titlu de ipovolon.

Femeea care supraviețuia bărbatului <sup>(1)</sup>, primea din averea acestui din urmă a treia parte, în lipsa unei convenții speciale, care parte îi măreă dota ei; de aceea această parte a fost numită *augmentum dotis* <sup>(2)</sup>.

Pierderea ipovolonului.

Femeea, care purcedea îngreunată în anul jălirei, pierdea ipovolonul <sup>(3)</sup>.

măind dreaptă a ei; iar de au rămas, atuncea să ieă numai rodurile, păstrând-o pentru copii. După această novelă au urmat în pământul Moldovei, după vreme, hotăriri de judecări la jalobele văduvelor, dându-se ipovolon din averea rămasă a bărbatului o a treia parte pre cât au fost zestrea. însă iarăși alte hotăriri de judecări au urmat după vreme, de s'au scos o a treia parte nu pre cât s'au aflat zestrea, ci pre cât s'au aflat averea bărbatului, fiind mai puțină și fără asemănare către mărimea zestrei<sup>4</sup>.

(1) Numai femeea, care supraviețuia bărbatului, avea drept la ipovolon. „*Hypobolon non statim post nuptias ratum est, sed virum oportet ante uxorem decessisse, ut sic illud substantiam capiat.—Muliere ante virum mortua, locum non habet hypoboli exactio, sed solum theoretrum datur ei, quae virgo erat*“.  
(*Const. Armenopuli Manuale legum sive hexabiblos, Πρόξερων νόμων*), *De hypobolo*, 4, 13, §§ 2 și 4).

C. Calimach.  
Art. 1678.

(2) Vezi Troplong, *Contrat de mariage*, I, *préface*, p. 91 urm.—  
„Dacă dându-se zestre, nu s'au dat contra-zestre, nici s'au alcătuit ceva pentru aceasta, zice art. 1678 din codul Calimach, atuncea va luă femeea, pe lângă zestre, și o a treia parte pe cât face cătimea ei, din averea mortului bărbat, cu nume de ipovolon“.  
Vezi și codul lui Andr. Donici, text citat *suprà*, p. 687, nota 2.—  
Femeea, care avea copii, avea numai uzufructul ipovolonului, nuda proprietate aparținând bărbatului. Vezi art. 1, capit. 34 C. Andr. Donici, *suprà cit.*—  
S'a decis, într'o afacere în care am pledat noi înșine, că femeea căsătorită sub codul Calimach nu este în drept a cere dela succesiunea defunctului ei soț contra-zestre și darul de nuntă, prevăzute de art. 1678 și 1685 din acest cod, atunci când judecata constată în fapt că ea le-a primit dela fostul său soț, pe când acest din urmă eră în viață. C. Iași, *Dreptul* din 1890, No. 36, p. 290.

C. Andr. Donici.

(3) Vezi Andr. Donici, § 2, capit. 34. Vezi și *suprà*, pag. 153, nota 1, *in fine*. Vezi pentru mai multe detalii asupra ipovolonului (*περί ὑποβόλων*), I. A. B. Mortreuil, *Histoire du droit*

Femeea a cărui bărbat se săvârșise din viață, avea drept la ipovolon, fie că fusese fecioară sau văduvă în momentul căsătoriei, pe când teoritrele se cuvineau, după cum știm, numai fetelor fecioare (art. 1683 urm. C. Calimach). „*Virgo, ob virginitatis honorem, theoretrum habet. zice Harinenopol: vidua autem id non habet, sed pactum hypobolon et arrhabonem*“ (1).

Nu trebuie să confundăm ipovolonul, de care am vorbit mai sus, cu *contra-zestre* (*contra-dos*), de care se ocupă art. 1669 și 1677 din codul Calimach.

*byzantin ou du droit romain dans l'empire d'Orient*, II, p. 462, 463, Paris, 1844. Iată cum se exprimă acest autor.

„Le mot *hypobolon*, qui, dans son acception générale, désigne toute adjonction à un objet principal, s'applique particulièrement ici au gain nuptial que la femme prend en récompense et à proportion de sa dot sur les biens de son mari précédé.

„Cet avantage fait à la femme survivante par le droit byzantin, a la plus grande analogie avec *l'augment de dot* des pays de droit écrit, *l'incrementum dotis*, comme dit Cujas, qu'il ne faut pas confondre avec *l'augmentum dotis*, qui était l'augmentation que la dot recevait pendant le mariage. Ce droit de la femme remplaça chez les grecs les donations à cause de noces (*προγαμιαίας δωρεάς* — *donationes ante nuptias* et *παργαμιαίας δωρεάς* — *donationes propter nuptias*), qui tombèrent en désuétude. Il en est question dans les Nouvelles XX, XXII et LXXXV de Léon et dans la Nov. CX où Léon distingue *l'hypobolon* de ces donations.

„La quotité de ce gain se réglait par les conventions matrimoniales; mais à défaut de pactes exprès, après avoir été d'abord fixé par l'usage à la moitié de la dot, il fut plus tard réduit au tiers.

„*L'hypobolon*, remplaçant les donations à cause de noces, occasionna plusieurs confusions dans la jurisprudence byzantine, par suite de l'ordre nouveau qui s'y établit; quelques textes nous offrent la simple substitution de *l'hypobolon* aux *donations propter* ou *ante nuptias* au milieu des règles qui n'appartiennent qu'à ces dernières. De là les incertitudes entre lesquelles ont flotté plusieurs écrivains modernes sur le véritable sens du mot *hypobolon* et les dissertations de quelques célèbres juriconsultes destinées à déterminer le vrai caractère de ce pacte matrimonial“.

(1) Harinenopol, *op. cit.*, *De hypobolo*, 4, 13, § 3. Vezi și *suprà*, p. 154, 155.



Ce eră contra-zestreă.

Contra-zestre (*progumia dora*) eră o liberalitate ante-nupțială pe care bărbatul, sau alteinea în numele lui, o făcea femeii, și pe care ea o dobânda la moartea bărbatului.

C. Calimach.  
Art. 1669.

„Contra-zestre este o deosebită alecătuire, prin care bărbatul, sau alteinea în numele lui, dă femeii daruri privitoare către zestrea ei“, zice art. 1669 din codul Calimach; și nota explicativă (77) adaosă la acest text ne arată că: „Contra-zestreă s'au numit în vremea veche darul înainte nunței (*ante nuptias*), pentrucă se dădea înaintea cununiei; iar împăratul Justinian slobozând ea să se facă și după cununie, au numit-o darul pentru nuntă (*propter nuptias*), însă unii din cei mai noi l-au numit mai potrivit *contra-zestre*, pentrucă se dă împotriva zestreă“<sup>(1)</sup>.

C. austriar.  
Art. 1230.

„Se numește contra-zestre sau dar nupțial (*Widerlage*), zice art. 1230 din codul austriac, ceea ce mirele, sau un terțiu pentru el, dă viitoareii soții pentru mărirea dotei sale (*zur Vermehrung des Heirathsgutes*). Soția, cu adevărat, nu se folosește de loc de acest dar, în timpul căsătoriei, dar dacă supraviețuiește bărbatului, ea are libera lui proprietate, independent de orice stipulație specială, cu toate că dota

Dr. roman  
Justinian.

(1) „*Est et aliud genus inter vivos donationum, quod veteribus quidem prudentibus penitus erat incognitum, postea autem a junioribus divi principibus introductum est, quod ante nuptias vocabatur: et tacitam in se conditionem habebat ut tunc ratum esset, cum matrimonium fuerit insecutum. Ideoque ante nuptias appellabatur, quod ante matrimonium efficiebatur, et nunquam post nuptias celebratas talis donatio procedebat. Sed primus quidem divus Justinus, pater noster, cum augeri dotes et post nuptias fuerat permissum, si quid tale eveniret, etiam ante nuptias augeri donationem, constante matrimonio sua constitutione permisit; sed tamen nomen inconueniens remanebat, cum ante nuptias quidem vocabatur, post nuptias autem tale accipiebat incrementum. Sed nos plenissimo fini tradere sanctiones cupientes, et consequentia nomina rebus esse studentes, constituimus ut tales donationes non augeantur tantum, sed et constante matrimonio initium accipiant, et non ante nuptias sed propter nuptias vocentur: et dotibus in hoc exaequentur, ut quemadmodum dotes constante matrimonio non solum augentur, sed etiam fiunt, ita et istae donationes quae propter nuptias introductae sunt, non solum antecedant matrimonium, sed eo etiam contracto augeantur et constituentur“.*

(Instit., De donationibus, 2, 7, § 3).

n'ar fi fost promisă bărbatului, pentru cazul când el ar fi supraviețuit soției sale". Și art. următor din acelaș cod (1231) adaugă: „Nici viitorul sot, nici părinții lui nu sunt obligați a constitui o contra-zestre”. „*Weiter der Bräutigam, noch seine Eltern sind verbunden, eine Widerlage zu bestimmen*“ (1).

Contra-zestrea nu putea nici într'un caz să emane dela femeie, ci numai dela bărbat (2).

Prin acest pact, care se putea face și în timpul căsătoriei, fără a se putea însă atinge prin el drepturile terților și ale moștenitorilor rezervatari (3), bărbatul oferea o dotă femeii, așa precum și femeia aducea o dotă în casa bărbatului. „*Donatio propter nuptias est contractus quo quis dotem contrarium uxori offert*“, zice Cujacius (4).

În timpul căsătoriei, femeia nu avea nici posesiunea, nici proprietatea, nici venitul contra-zestrei, ci numai dreptul de amanet asupra ei. „În vremea căsătoriei, zice art. 1672 din codul Calimach, nu se cuvine femeii nici stăpânirea, nici proprietatea, cum nici întrebuințarea rodurilor contra-zestrei, ci numai dreptul de amanet asupra ei“ (5). Cuj

C. Calimach.  
Art. 1672.

(1) Vezi, asupra acestor texte, Stabenrauch, *Commentar zum österreichischen allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuche*, II, p. 530 urm. (ed. a 8-a, 1903); Mattei, *I paragrafi del codice civile austriaco, avvicinati dalle leggi romane, francesi e sarde*, IV, 664 urm. (Veneția, 1854), etc.

(2) Cpr. Troplong, *Contrat de mariage*, I, *préface*, p. 79. Vezi și art. 1669 C. Calimach. „*Hæc donatio fit a solo sponso*“, zice Vinnius asupra textului suscitât din *Institute. De donationibus*, 2, 7, § 3.

(3) „Precum pentru zestre, asemenea și pentru contra-zestre, zice art. 1671 din codul Calimach, se hotărăște câtimea de către alcătuitoarele părți după tocmala încheiată între ele, pe care o pot și să o sporească în vremea căsătoriei, însă fără vătămarea driturilor unei a treia persoane, precum a creditorilor sau a moștenitorului neapărat“.

C. Calimach.  
Art. 1671.

(4) Cpr. Troplong, *Contrat de mariage*, I, *préface* p. 79.

(5) După art. 1673 din codul Calimach, bărbatul nu putea să înstrăineze, nici să ipoteceze imobilele ce compuneau contra-zestrea, fără înscris și prin martori încredințată învoire a femeii și întăritura stăpânirii, sau a judecătoriei, urmată după o cercetare cu amăruntul și aflarea de pricini bine-cuvântate; iar lucrurile mișcătoare, pentru care femeia avea tăcută ipotecă

C. Calimach.  
Art. 1673.

După moartea bărbatului însă, văduva care, neavând copii, se mărită în urma expirării anului jălirei, dobândește contra-zestrea în deplină proprietate, și numai în uzufruct când are copii minori, pierzând-o de tot atunci când se mărită înaintea expirării unui an dela moartea bărbatului (art. 147, 150, 151 și 1675 C. Calimach) (1).

C. Calimach.  
Art. 1676.

În caz de a muri femeea fără copii, înaintea bărbatului, moștenitorii ei nu aveau niciun drept la contra-zestre. Dacă femeea lasă copii în viață, aceștia aveau drept la nuda-proprietate a contra-zestrei, iar bărbatul numai la uzufructul ei (art. 1676 C. Calimach).

C. Calimach.  
Art. 959, 960,  
1677.

Femeea neînzestrată nu are drept la contra-zestre: ea văduvă săracă, ea are drept numai la o parte în uzufruct sau în deplină proprietate din averea bărbatului (art. 959, 960, 1677 C. Calimach) (2).

asupra averii bărbatului, acest din urmă putea să le înstrăineze.

(1) Pentru mai multă lămurire, reproducem aci textele respective din codul Calimach.

C. Calimach.  
Art. 147.

„Până se va mărită femeea bărbatului celui vrednic de jălire, mai înainte de împlinirea anului jălirei, nu numai că se lipsește de toate câștigurile nuntești, cum și de cele lăsate ei prin testament de către bărbat, dar și cu alte pedepse se pedepsește ea și acela ce o va lua, amândoi socotindu-se necinști“. Vezi și pravila lui Matei Basarab, citată *supra*, p. 541, nota 1.

C. Calimach.  
Art. 150.

„Văduva care, neavând copii, se va mărită după împlinirea anului jălirei, dobândește dela bărbatul dintăiu, întru desevărsită proprietate, toate câștigurile nuntești, cum și cele prin testament lăsate ei de către mortul bărbat, afară numai dacă el a hotărât prin testamentul său altceva, pentru cele lăsate ei, cu cuvânt de moștenire sau de danie“.

C. Calimach.  
Art. 151.

„Dacă văduva având copii nevărăștii, se va mărită după anul jălirei, ea dobândește numai veniturile de pe câștigurile nuntești și de pe acele lăsate ei prin testament, până vor ajunge fiii în vârstă legiuită; iar teorițiile rămân întru desevărsita ei proprietate“.

C. Calimach.  
Art. 1675.

În fine art. 1675 din acelaș cod adaogă:

„Ce fel de drit are femeea asupra contra-zestrei se hotărăște în §§ 147, 150 și 151“.

(2) Cpr. art. 684 C. civil actual, asupra căruia vezi *supra*, pag. 598, nota 1. — S'a decis acum de curând (30 Ianuarie 1915), că acțiunea de recunoaștere în principiu a dreptului văduvei sărace la o porțiune în plină proprietate din averea

Contra-zestrea căzând cu timpul în desuetudine, a fost înlocuită, la popoarele moderne, prin prezenturile de nuntă (*münere sponsalitia*)<sup>(1)</sup>.

Prezenturile de nuntă.

Aceste prezenturi se restituiau altă dată și se restituiesc și astăzi, atunci când dintr'o cauză nejustificată și imputabilă voinței părților, căsătoria proiectată nu poate să mai aibă loc. „Când nu se va face nunta, darurile dinaintea nunței se întorc înapoi“, zice codul Caragea art. 6, partea IV, capit. 2)<sup>(2)</sup>.

Restituirea prezenturilor de nuntă.

Până acum am vorbit numai de codul Calimach. În privința codului Caragea există o frumoasă decizie a Curței de casație, pe care luăm libertatea de a o reproduce aici.

Din apropierea și coordonarea dispozițiilor codului lui Ipsilant și a pravilei lui Matei Basarab cu dispozițiile rela-

rămășă pe urma defunctului ei soț, este o acțiune reală relativă la proprietatea bunurilor determinate aflate în succesiune și, deci, intră în cadrul prevăzut de art. 1632 C. civil și 615 Pr. civ., spre a se putea admite sechestrul judiciar al lucrurilor ce face obiectul litigiului. Cas. S-a I-a, decizia No. 69, din 30 Ianuarie 1915. *Jurisprudența română* din 1915, No. 17, p. 263, No. de ordine 245.

(1) Cpr. Troplong, *Contrat de mariage, préface*, p. 79 urm. și *Don. et testaments*, IV, 2304, 2518. Vezi *supra*, pag. 156, *ad notam* și tom. IV, partea I-a, al Coment. noastre, p. 670, nota 2 și pag. 725, nota 2 (ed. a 2-a).

(2) Vezi *supra*, p. 153 și 154, text și nota 5. Mai vezi tom. I al Coment. noastre, p. 556, text și nota 3 (ed. a 2-a); tom. V, p. 363, *ad notam*, etc. Cpr. art. 5, capit. 30 C. Andr. Donici; art. 67 urm. C. Calimach (art. 46 C. austriac); art. 6, partea IV-a, capit. 2 C. Caragea; art. 580 C. cant. Zürich din 1887 (opera prof. Schneider); art. 1301 C. german; art. 1583 C. saxon, etc. Iată cum se exprimă, în această privință, art. 1301 din codul german: „Dacă căsătoria nu s'a celebrat, fiecare din logodnici poate cere dela celalalt restituirea lucrurilor ce i-a încredințat ea dar sau ea semn al logodnei (*was er ihm geschenkt oder zum Zeichen des Verlobnisses gegeben hat*), conform dispozițiilor relative la înavuțirea fără cauză (*nach den Vorschriften über die Herausgabe einer ungerechtfertigten Bereicherung*). În caz de îndoială se presupune că cererea de restituire este exclusă, dacă logodna se desface prin moartea unuia din logodnici“. „*Im Zweifel ist anzunehmen, dass die Rückforderung ausgeschlossen sein soll, wenn das Verlobnis durch den Tod eines der Verlobten aufgelöst wird*“.

tive la donațiunea *ante nuptias* sau *propter nuptias* din Basilicale și, în special, din acele ale novejii 22 a lui Justinian, origina acestei instituții, rezultă, zice această remarcabilă decizie, că între bărbat și femece există o comunitate de bunuri în care femecea sau alteineva pentru ea aduceă dota, iar bărbatul donațiunea *ante nuptias*; că, în lipsa de copii sau de pacte care să decidă contrariul, dacă căsătoria se desfăceă prin moarte sau alte împrejurări asimilate cu moartea, dar neimputabile culpei unuia din soți (călugărie, captivitate, neputință, etc.), comunitatea se desfăceă, luând fiecare din soți avutul său, femecea sau moștenitorii ei luând dota, iar bărbatul sau moștenitorii lui luând donațiunea ce adusesse; iar dacă căsătoria se desfăceă priu culpa unuia din soți, soțul vinovat perdeă aportul său, pe care îl luă celălalt soț; că, mai târziu, s'a dat femecei drept asupra donațiunei, nu numai în caz de culpa bărbatului, ci și în caz de predeces, sub oarecare condiții. — Din toate acestea rezultă că dota și donațiunea *ante nuptias* formau un patrimoniu comun, destinat în primul rând copiilor, iar în al doilea rând, garanta pe femece pentru cazurile de desfacerea căsătoreci din culpa bărbatului, sau de predeces al acestuia. — Prin urmare, femecea aveă asupra donațiunei *propter nuptias* un drept eventual, când nu aveă copii, dacă o convenție specială îi dădeă acest drept, sau dacă căsătoria se desfăceă prin culpa bărbatului ori predecesul lui, și el nu aveă datorii. — Așa dar, instanța de fond n'a violat legea când a decis că, în lipsa unui pact contrariu în actul dotal, sau a unui text de lege în codul Caragea, moștenitorii soțului sunt în drept să reție darul constituit de autorul lor prin foaia de zestre a soției sale predecedate (1).

#### FINELE TOM. VIII, PARTEA ÎNTAIA

(1) Vezi *Jurisprudența română* din 1913, No. 36, p. 562; Bult. 1913, p. 1761; *Dreptul* din 1913, No. 81, p. 643 urm. și *Cr. judiciar* din 1914, No. 19, p. 155. Tot în acest sens s'a pronunțat și Curtea din Galați. Vezi *Dreptul* din 1912, No. 27, p. 211 și *Cr. judiciar* din 1914, No. 19, p. 157 urm.

## ADDENDA ET CORRIGENDA

La pag. 1, înainte de titlul: *Definiție și principii generale*, se va adăoga:

### CAPITOLUL I

La pag. 10, *ad notam*, finele rândului 2, se va adăoga: Vezi și Cas. S-a III-a, *Jurisprudența română* din 1915. No. 17, pag. 272, No. de ordine 258.

La pag. 11, *ad notam*, la finele rândului 6, se va adăoga: Mai vezi *infra*, pag. 177, nota 1.

La pag. 11, finele rândului 6 din text. se va adăoga: Vezi *infra*, pag. 644.

La pag. 11, rândul 2 din nota 3, se va adăoga: Vezi *infra*, p. 495:

La pag. 12, finele notei 3 dela pag. precedentă, se va adăoga: Vezi *infra*, pag. 322, nota 2, *in fine*.

La pag. 22, finele rândului 19, se va adăoga: Vezi *infra*, pag. 630. *ad notam*.

La pag. 23, finele notei 1 dela pag. precedentă, se va adăoga: Vezi *infra*, pag. 510, *ad notam* și pag. 633.

La pag. 29, rândul 9 din text, se va adăoga: Vezi *infra*, p. 299.

La aceeaș pag. (29), rândul 15 din text, se va adăoga: Vezi *infra*, pag. 298, text și nota 5.

La pag. 32, finele rândului 2 din nota 1, se va adăoga: Mai vezi *infra*, pag. 237, 238, text și nota 1.

La pag. 35, finele notei 5, se va adăoga: Vezi *infra*, p. 338.

La pag. 38, finele notei 1, se va adăoga: Vezi *infra*, p. 615, nota 4.

La pag. 40, rândul 8, înainte de cuvintele: Regimul comunității, etc., se va adăoga: Vezi *infra*, pag. 528, nota 5.

La aceeași pag. (40), nota 1, finele rândului 3, se va adăoga: Mai vezi Th. Kipp und Martin Wolff, *Lehrbuch des bürgerlichen Rechts*, II, § 40, p. 138 (Marburg, 1912).

La aceeaș pag. (40), finele rândului 4 din nota 2, se va adăoga: Trib. Marseille, *J. Clunct*, anul 1914, p. 1271.

La pag. 43, începutul rândului 8 din nota 3, se va adăoga: C. Paris, *J. Clunct*, anul 1914, p. 944 și *Cr. judiciar* din 1915, No. 74, pag. 608 urm. (cu observ. noastră). Vezi și *infra*, pag. 528.

La pag. 49, începutul rândului 4 din nota 1, a se ceti: *er ist anzunehmen*, în loc de: *es ist*, etc.

La pag. 55, nota 2, după cuvintele: art. 1252, se va adăoga: p. 368.

La pag. 56, finele rândului 13 din text, se va adăoga: Vezi *infra*, pag. 387 urm.

La pag. 56, prima notă marginală, a se ceti: Cazurile când *supravegherea* este cu neputință, în loc de: Cazurile când *intrecuțințarea* este cu neputință.

La aceeaș pag. (56), nota 2, după cuvintele: art. 1253, se va adăoga: pag. 388.

La pag. 65, finele rândului 5 din text, se va adăoga: Vezi *infra*, pag. 554, nota 1 și pag. 557.

La pag. 79, finele notei 4, se va adăoga: Mai vezi *infra*, pag. 359 și 681.

La pag. 95, finele rândului 5 din nota 5, se va adăoga: și pag. 551, nota 4.

La pag. 96, finele rândului 2 din nota 2, se va adăoga: Vezi *infra*, pag. 274, 275.

La pag. 106, începutul rândului 2 din nota 2, după pag. 95, se va adăoga: și *infra*, pag. 551, nota 4.

La finele notei 2 dela pag. 107, se va adăoga: Vezi și C. Iași, *Dreptul* din 1915, No. 56, pag. 446.

La pag. 111, finele notei 1, se va adăoga: pag. 662, nota 3, *in fine*.

La pag. 115, *ad notam*, rândul 8, după cuvintele: Cazurile excepționale în care fondul dotal este alienabil, se va adăoga: *infra*, pag. 326, 332 urm., 353, etc.

La aceeaș pag. (115), nota 3, rândul 2, după cuvintele: C. G. Dissesen, se va ceti: *Dr. constituțional*, 483, pag. 559 urm. (ed. a 3-a, 1915), în loc de: *Cursul de drept public român*, II, p. 443 urm.

La pag. 117, rândul 2 din text, se va ceti: se fac, în loc de: se face.

La pag. 121, finele rândului 3 din nota 2, a se ceti: asupra acestei maxime celebre, în loc de: asupra acestei *maximice lebre*.

La pag. 126, nota 4, se va adăoga următoarea frază: Principiul după care regimul matrimonial al soților nu poate să primească nicio schimbare în urma celebrării căsătoriei, este o dispoziție de ordine publică, zice tribunalul din Marsilia, a cărei aplicare nu poate fi modificată prin faptul unei schimbări de naționalitate, această dispoziție având de scop atât apărarea soților,

cât și siguranța terțiilor. *J. Clunet*, anul 1914, pag. 1271 și *Dreptul* din 1915, No. 50, pag. 398 (cu observ. noastră).

La pag. 128, nota 2, se va adăoga următoarea frază: Mai vezi Th. Kipp und Wolf, *Lehrbuch des bürgerlichen Rechts*, II, § 41, p. 143 și § 59, p. 216: „Die Gütertrennung kann jederzeit durch Ehevertrag eingeführt werden“, zie acești autori.

La pag. 131, finele rândului 18, se va adăoga: Vezi și *infra*, pag. 533.

La pag. 153, rândul al 4-lea din text, a se adăoga: Vezi asupra ipovolonului, *infra*, pag. 687 urm.

La pag. 153, finele notei 1, se va adăoga: Vezi *infra*, pag. 688.

La pag. 154, rândul 1 din notă, a se adăoga: Vezi *infra*, pag. 693, text și nota 2.

La pag. 154, nota 2, a se adăoga: Vezi, în privința teoriilor, *infra*, pag. 689.

La pag. 154, finele notei 2, se va ceti: p. 153, nota 1, în loc de: p. 152.

La pag. 157, finele notei 2, a se adăoga: pag. 354 și 377.

La pag. 158, finele rândului 7 din nota 1, se va ceti: Vezi *infra*, pag. 151, n. 1, în loc de: p. 51, n. 1.

La pag. 158, finele rândului 13 din nota 1, a se adăoga: Vezi, asupra capacității femeii musulmane, *infra*, pag. 532, nota 1 și p. 635, 636, *ad notam*.

La pag. 171, finele rândului 3 din text, a se ceti: art. 1235, în loc de art. 1135, greșală strecurată și în prima notă marginală.

La pag. 178, nota 2, în fine, se va ceti: pag. 160 și n. 1, în loc de: p. 160, text și n. 2.

La pag. 181, rândul 6 din nota 1, după cuvintele: Sirey, *v<sup>o</sup> Dot.*, 16, a se adăoga: Vezi *infra*, pag. 585, 586.

La pag. 187, rândul 3 din nota 4, după cuvintele: No. 65, p. 717, a se adăoga: Vezi și *infra*, p. 546, text și nota 2 și pag. 571.

La pag. 192, finele notei 3, a se adăoga: Vezi *infra*, pag. 310.

La pag. 195, finele rândului 2 din nota 1, a se adăoga: și pag. 218 și 619.

La pag. 195, finele rândului al 13-lea din nota 1, a se adăoga: Vezi *infra*, pag. 409.

La pag. 197, nota 3, rândul al 17-lea, după cuvântul: etc., a se adăoga: Vezi *infra*, pag. 617.

La pag. 200, începutul notei 1, a se adăoga: Vezi *infra*, pag. 306, 5<sup>o</sup>, *ad notam* și p. 575, *ad notam*.

La pag. 201, finele ultimului rând din text, a se adăoga: Vezi *infra*, p. 576.

La pag. 202, rândurile 9 și 11 din text, a se ceti: *transformare*, în loc de *transferare*.

La pag. 202, nota 3, a se adăoga: Vezi *infra*, p. 575, 577.

La pag. 207, penultimul rând din nota 1, după cuvintele: art. 1252, a se adăoga: *infra*, p. 370.

La aceeaș pag. (207), nota 2, a se adăoga: Vezi *infra*, p. 272.



La pag. 218, rândul 5 din nota 3, după cuvintele: text și nota 1, a se adăoga: și *infră*, pag. 619.

La pag. 219, finele notei 1, a se adăoga: pag. 410.

La pag. 249, rândul al 14-lea din text, a se ceti: art. 1890, în loc de: 1990.

La pag. 253, rândul al 16-lea din nota 2, după cuvintele: p. 328, nota 1, a se adăoga: Vezi *infră*, pag. 442 și 605.

La pag. 262 *ad notam*. începutul rândului 2. după cuvintele: iar nu pentru bărbat, a se adăoga: Vezi *infră*, pag. 584.

La pag. 267, finele ultimului rând din nota 5, a se adăoga: și pag. 590, 591.

La pag. 274, finele ultimului rând dela nota 5 a paginii precedente, a se adăoga: Vezi *infră*, p. 573 și 590.

La pag. 275, *in medio*, înainte de titlul: *Drepturile femeii asupra bunurilor dotale*, s'a omis de a se culege și tipări o filă întreagă, adăosă la manuscris, pe care zătarul a rătăcit-o din întâmplare. Acum găsiindu-se acea filă, o adăogăm la locul unde trebuia să figureze. Iată toată partea omisă, care se adăoga la locul mai sus arătat, și care, pentru mai multă siguranță, s'a adăos și la tabla analitică.

Ce se va întâmpla atunci când o foae dotală de competența judecătorilor de ocoale (adecă până la 3000 lei inclusiv, sau pentru o sumă mai mică), a fost autentificată de tribunal, făcându-se de părți prețeluirea obiectelor constituite dotă? Ce principiu este aplicabil în speță, acel din art. 718 Pr. civ., sau din art. 1245 C. civil?

Credem, cu toată dificultatea ce prezintă această ipoteză, asupra căreia jurisprudența noastră n'a avut încă a se pronunța până acum, că principiu admis de codul civil este singur aplicabil în cazul de față.

În adevăr, odată ce părțile, fie chiar locuitori săteni, au autentificat actul lor dotal la tribunal, ele sunt presupuse a fi primit principiu admis de codul civil, după care prețeluirea nu este obligatorie și produce efecte deosebite, după cum este vorba de mobile sau de imobile, iar nu principiu admis de art. 718 Pr. civil, care impune, din contra prețeluirea.

Părțile ne mai găsiindu-se în cazul excepțional al acestui din urmă text, care impune prețeluirea *pentru determinarea competenței judecătorului de ocol*, prețeluirea obiectelor constituite dotă n'a mai fost de astădată silită, ci a fost făcută de bună voe.

Această prețeluire, n'a putut, deci, avea alt scop decât transmiterea lucrurilor prețeluite în proprietatea bărbatului, dacă ea a avut de obiect lucruri mobile. Altfel, părțile ar fi manifestat, de bună seamă, o voință contrară.

Îndată, deci, ce o foae dotală având de obiect o sumă cât de mică, a fost autentificată de tribunal, prețeluirea făcută de părți va fi cărmuită de art. 1245 și 1246 din codul civil, iar nu de art. 718 Pr. civ.

Deci, dacă este vorba de mobile, prețeluirea va face vânzare de către părțile n'au stipulat contrariul (art. 1245 C. civ.), iar dacă este vorba de imobile, prețeluirea lor va face pe bărbat proprietarul lor numai atunci când va exista o declarație expresă în această privință (art. 1246 C. civ.). Vezi Tabla analitică, v<sup>o</sup> *Regim dotal*.

La pag. 280, a treia notă marginală, a se ceti: art. 1268, în loc de: art. 1291.

La pag. 281, finele notei 2 dela pag. precedentă, a se adăoga: Vezi *infra*, pag. 494.

La aceeași pag. (281), finele notei 2, a se adăoga: și *infra*, p. 493 și 500, nota 1.

La pag. 296, începutul notei 1, se va ceti: Vezi *infra*, p. 511, nota 2 și tom. X, etc.

La pag. 298, finele notei 3, a se adăoga: Vezi și *infra*, pag. 619.

La pag. 300, rândul al 7-lea din nota 4, după cuvintele: art. 1249, se va adăoga: pag. 444. text și nota 1.

La pag. 301, finele rândului 8 din text, se va adăoga: pag. 441.

La aceeaș pag. (301), la începutul notei 3, a se adăoga: Vezi *infra*, pag. 612.

La pag. 303, finele notei 1, a se adăoga: Vezi *infra*, pag. 612, 613.

La pag. 304, nota 4, înainte de cuvântul: *Contrà*, a se adăoga: Vezi *infra*, pag. 306, *ad notam*, 7<sup>o</sup> și pag. 610, 611.

La pag. 306, finele rândului al 15-lea din notă, a se adăoga: și *infra*, pag. 575. *ad notam*.

La aceeaș pag. și notă, finele rândului al 35-lea, a se adăoga: și *infra*, pag. 610, 611.

La pag. 311, începutul notei 2, după cuvintele: Vezi *infra*, p. 345, a se adăoga: și pag. 530. nota 1.

La pag. 314, finele notei 5, a se adăoga: și *infra*, p. 576.

La pag. 321, rândul al 4-lea din nota 2, după cuvintele: (art. 1667), a se adăoga: Vezi *infra*, pag. 539 și 666. nota 1.

La pag. 326, finele notei 2, a se adăoga: Planiol, III. 1595; C. Limoges, D. P. 94. 2. 122.

La pag. 330, finele ultimului rând din nota 3, a se adăoga: Vezi și *infra*, pag. 335 și 548.

La pag. 331, rândul 4 din nota 3, după cuvintele: D. P. 1903. 2. 96, a se adăoga: Vezi *infra*, pag. 513.

La pag. 350, finele ultimului rând din nota 1, a se adăoga: Vezi *infra*, p. 638.

La pag. 350, finele ultimului rând din nota 3, a se adăoga: pag. 434.

La pag. 353, nota 1, *in fine*, a se ceti: p. 396, *ad notam*, în loc de: text și n. 1.

La pag. 354, ultimul rând din nota dela p. precedentă, a se adăoga: Vezi *infra*, p. 428, nota 2 și p. 439.

La pag. 357, rândul al 2-lea din nota 1, după cuvintele: *Dreptul* din 1900, No. 16, a se adăoga: *Cas. rom. Dreptul* din 1915, No. 78 și *Jurisprudența română* din 1915, No. 39, p. 610.

La pag. 359, finele ultimului rând din nota 3, a se adăoga: p. 508 și 681.

La pag. 363, finele ultimului rând din nota 4, a se adăoga: *Vezi înfră*, p. 414, nota 1 și p. 418, nota 1.

La pag. 372, finele ultimului rând din nota 5, a se adăoga: *Vezi și înfră*, p. 537 urm.

La pag. 396, finele rândului al 13-lea, a se adăoga: *Vezi și înfră*, pag. 600. *ad notam*.

La pag. 411, penultimul rând din nota 1, după cuvintele: art. 1880, a se adăoga: pag. 638.

La aceeaș pag. (411), ultimul rând din nota 1, a se adăoga: *Vezi înfră*, pag. 349, 350.

La pag. 413, finele rândului al 12-lea din text, a se adăoga: *Vezi înfră*, p. 679, nota 4.

La pag. 423, finele rândului 2 din text, se va ceti: chiar anteriori, în loc de: chiar anterior.

La pag. 426, paginația fiind greșită, pagina va purtă No. 426, în loc de: 246.

La pag. 442, nota 3, după cuvintele: p. 253, text și nota 2, a se adăoga: și *înfră*, p. 605.

La pag. 446, finele rândului al 18-lea din nota 2, a se adăoga: *Vezi înfră*, p. 529, nota 3.

La pag. 472, finele rândului al 9-lea din nota 3, se va ceti: p. 460, în loc de: p. 602.

La pag. 482, finele notei 1, se va ceti: p. 456, în loc de: pag. 347.

La aceeaș, p. (482), nota 2, se va ceti: p. 483, n. 4, în loc de: p. 456, n. 4.

La pag. 483, nota 2 *in fine*, se va ceti: p. 409, nota 1, în loc de: 401, n. 1.

La pag. 529, finele notei 3, a se ceti: p. 446, nota 2, în loc de: nota 1.

La pag. 536, finele notei dela pag. precedentă, se va adăoga: *Vezi și tom. IX al Coment. noastre*, pag. 563.

La pag. 558, penultimul rând din nota 3, se va ceti: obligațiilor ce legea le impune, în loc de: ce legea îi impune.

La pag. 620, titlul: Administrația averei parafernale, se va ceti: Administrația și folosința averei parafernale, în loc de: Administrația averei parafernale.

# TABLA MATERIILOR

CUPRINSE

IN TOMUL VIII, PARTEA I-A (ED. A 2-A)

(CONVENȚIILE MATRIMONIALE)

## CARTEA III

TITLUL IV

**Despre contractul de căsătorie în privința bunurilor,  
și despre drepturile respective ale soților.**

	Pagina
Definiție și principii generale (art. 1223) . . . . .	1—7

### CAPITOLUL I

Libertatea convențiilor matrimoniale (art. 1224—1226)	9—14
Clauzele contrare ordinii publice și bunelor moravuri (art. 5) . . . . .	14—19
Clauzele contrare puterii maritale . . . . .	19—23
Clauzele contrare puterii părintești . . . . .	23—28
Clauzele contrare drepturilor bărbatului, în calitatea sa de cap al familiei, sau de cap al asociației conjugale . . . . .	28—29
Clauzele derogatorii dela dispozițiile prohibitive ale co- dului . . . . .	29—30
Clauzele contrare ordinii succesoriale . . . . .	30—33

	Pagina
Efectul stipulațiilor oprite, cuprinse într-o convenție matrimonială . . . . .	33—34
Diferitele regime matrimoniale ce soții pot să aleagă (art. 1227) . . . . .	34—39
Regimul legal în dreptul nostru . . . . .	39—43
Regimul legal în privința străinilor căsătoriți în România. — (Drept internațional — Controversă) . . . . .	43—52
Interpretarea convențiilor matrimoniale . . . . .	53—54
Efectul convențiilor matrimoniale . . . . .	54—56
Condițiile necesare pentru existența și validitatea contractului matrimonial . . . . .	56
Consimțământul părților . . . . .	57
Necesitatea consimțământului părților . . . . .	57—62
Viciile de consimțământ . . . . .	63—67
Capacitatea părților contractante . . . . .	67—70
Despre minori (art. 1161, 1231) . . . . .	70—79
Nulitatea contractului matrimonial făcut cu violarea art. 1231 . . . . .	79—86
Despre alte categorii de incapabili (interziși, alienați, surdo-muți, orbi, faliți, etc.) . . . . .	86—89
Despre persoanele puse sub consiliu judiciar pentru slăbiciune de minte (art. 445) sau risipire (art. 458 urm.) . . . . .	89—91
Formele și publicitatea contractului de căsătorie . . . . .	92—93
Formele contractului de căsătorie (art. 1228 C. civ., 709, 710 Pr. civ.) . . . . .	93—102
Consecințele autenticității contractului matrimonial . . . . .	103—104
Publicitatea generală a convențiilor matrimoniale (art. 61, 62 C. civ., 708—720 Pr. civ.) . . . . .	104—111
Publicitatea convențiilor matrimoniale ale comercianților (art. 19, 20 C. com.) . . . . .	112—115
Momentul când convențiile matrimoniale trebuie să fie făcute și imutabilitatea lor . . . . .	115—116
Momentul când convențiile matrimoniale trebuie făcute . . . . .	116—121
Intrarea în vigoare a convențiilor matrimoniale și caducitatea lor (art. 1232) . . . . .	121—124
Despre termen și condiție în convențiile matrimoniale (art. 1232) . . . . .	124—125
Despre imutabilitatea sau neschimbarea convențiilor matrimoniale în timpul căsătoriei . . . . .	126—136
Imutabilitatea convențiilor matrimoniale în dreptul internațional privat . . . . .	136—139
Schimbările ce pot fi aduse convențiilor matrimoniale între data contractului și aceea a celebrării căsătoriei (art. 1229, 1230 C. civ., 718 Pr. civ.) . . . . .	139—140

	Pagina
Condițiile cerute pentru ca schimbările aduse convențiilor matrimoniale să fie valide între părți . . .	141—146
Condițiile cerute pentru ca schimbările să fie valide față de terții (art. 1230 C. civ. și 716 § ultim Pr. civ.) . . . . .	146—150
Despre regimul dotal. — Considerații generale și istorice.	150—164

## CAPITOLUL II

### Despre regimul dotal.

Ce este dota și care bunuri sunt dotale (art. 1233, 1234)	165—177
---	---------

#### SECȚIUNEA I

Despre constituirea dotei. — Principii generale . . .	177—178
Natura juridică a constituirea dotei, în privința constituitorului ei . . . . .	179—188
Bunurile ce pot fi constituite dotă (art. 1235)	188—197
Imutabilitatea convențiilor matrimoniale, în privința constituirea dotei (art. 1236) . . . . .	197—202
Imobilele dobândite cu bani dotali (art. 1247 § 1) . .	202—213
Imobilele cedate drept plata unei dote constituite în bani (art. 1247 § 2) . . . . .	213—214
Imobilele luate de femeie din succesiunea constituitorului dotei . . . . .	214—215
Imobilele date bărbatului spre a înlocui imobilul dotal din care el a fost evins . . . . .	216
Imobilele cedate de bărbat femeiei, în urma separației de bunuri sau de patrimoniul, pentru plata unei datorii mobiliare . . . . .	217—218
Despăgubirea datorită femeiei de o companie de asigurare, pentru distrugerea imobilului dotal . . . .	218
Cazurile în care dota poate fi transformată în timpul căsătoriei . . . . .	219—221
Persoanele cărora incumbă sarcina de a plăti dota . .	221—224
Cazul când dota a fost constituită de ambii părinți ai soțului (art. 1237 § 1) . . . . .	224—226
Cazul când dota a fost constituită numai de unul din părinți (art. 1237 § 2, 1238) . . . . .	226—228
Cazul când dota a fost constituită de părintele supravieștuitor (art. 1239) . . . . .	228—229
Cazul când dota a fost constituită de un străin . . .	229—230

	Pagina
Despre raportul dotei . . . . .	231—236
Derogare dela regulele raportului dotei. — Cazurile în care femeea înzestrată este scutită de raport (art. 761, 1282) . . . . .	236—237
Despre raportul dotei constituite sub legea veche (art. 1914) . . . . .	237—239
Despre reducțiunea dotei . . . . .	239—243
Despre garanția dotei (art. 1240) . . . . .	244—249
Despre dobânzile dotei (art. 1241) . . . . .	249—254
Despre acțiunea pauliană în materie de dotă (art. 975)	254—256

## SECȚIUNEA II

Despre condițiunea averei dotale în timpul căsătoriei. — Drepturile bărbatului asupra bunurilor dotale . .	256—260
Cazurile excepționale în care bărbatul devine și astăzi proprietarul dotei . . . . .	260
Prima excepție.—Lucrurile consumptibile, fungibile și menite a fi vândute . . . . .	260—265
A doua excepție.—Lucrurile mobile prețeluite (art. 1245)	265—275
Drepturile femeii asupra bunurilor dotale . . . . .	275—279
Drepturile bărbatului asupra dotei în caz când femeea rămâne proprietara ei (art. 1242) . . . . .	280
Inchirierea sau arendarea imobilelor dotale . . . . .	280—283
Incasarea creanțelor dotale . . . . .	283—287
Exercițiul acțiunilor relative la bunurile dotale . . .	287—300
Instrăinarea mobilelor dotale (art. 1249) . . . . .	300—301
Folosința bărbatului asupra bunurilor dotale și sarcinile acestei folosinți (art. 1243 § 1, 1244) . . . . .	301—312
Obligațiunile și sarcinile ce incumbă bărbatului, în privința bunurilor dotale (art. 1243 § 1) . . . . .	312—316
Responsabilitatea bărbatului ca administrator și usufructuar al dotei (art. 1243 § 2) . . . . .	316—320
Inalienabilitatea bunurilor dotale. — Origina și caracterul acestei inalienabilități . . . . .	320—327
Inalienabilitatea dotei imobiliare (art. 1248 C. civil, 16 § ultim C. com.) . . . . .	327—336
Când începe și când încetează inalienabilitatea . . . .	336—338
Scoaterea imobilului dotal de sub urmărirea creditorilor femeii . . . . .	339—346
Imprescriptibilitatea fondului dotal (art. 1878) . . . . .	346—352
Cazurile excepționale în care fondul dotal este alienabil	352—354
Excepțiile dela principiul inalienabilității, care rezultă din voința părților (art. 1252) . . . . .	354—360
Despre cazul când instrăinarea fondului dotal a fost	

	Pagina
incuviințată, sub condiținnea de a se întrebuința banii prinși din înstrăinare, în cumpărarea unui alt fond (Clauza de reîntrebuințare, <i>remplit</i> ) . . .	361—372
Excepțiile dela principiul inalienabilităței, care rezultă din lege (art. 1250, 1251, 1253) . . . . .	372—377
Cazurile de înstrăinare prevăzute de art. 1250 și 1251, în care autorizarea bărbatului poate fi înlocuită prin cea a justiției . . . . .	377
Căpătuirea copiilor comuni, sau născuți dintr'o căsătorie anterioară . . . . .	377—382
Cazurile de înstrăinare prevăzute de art. 1253, în care se cere numai autorizarea justiției. — Regule comune tuturor cazurilor de înstrăinare prevăzute de acest text . . . . .	382—390
A) Scoaterea bărbatului sau a femeii dela închisoare . . . . .	390—392
B) Procurarea de alimente familiei . . . . .	393—398
C) Plata datoriilor anterioare căsătoriei . . . . .	398—404
D) Facerea de reparații mari la imobilele dotale . . . . .	404—407
E) Înstrăinarea pentru cauză de indiviziune . . . . .	408—410
Schimbul imobilului dotal (art. 1254) . . . . .	410—419
Sancțiunea principiului inalienabilităței fondului dotal (art. 1255) . . . . .	420—439
Condiția dotei mobiliare în timpul căsătoriei (art. 1249) . . . . .	439—444
Despre separația de bunuri sau de patrimonii.—Considerații generale și istorice . . . . .	445—449
Cazurile care pot autoriza pe femei a cere separarea de bunuri sau de patrimonii (art. 1256) . . . . .	449—459
Cine poate cere separarea de bunuri sau de patrimonii (art. 1257) . . . . .	459—464
Contra cui se poate exercita acțiunea în separare de patrimonii . . . . .	464
Drepturile conferite creditorilor bărbatului în caz de separație de bunuri (art. 1261, 1264 C. civ., 633 Pr. civ.) . . . . .	465—468
Formele și procedura separației de bunuri (art. 1258, 1260) . . . . .	468—480
Executarea hotărârei de separare (art. 1262) . . . . .	480—487
Efectele separației de bunuri pronunțată de justiție . . . . .	487
Momentul de când hotărârea de separare își produce efectele sale (art. 1263, 1268, 1269) . . . . .	488—494
Efectele separării de patrimonii.—Capacitatea ce femeea dobândește prin separare, în privința administrației averii sale (art. 1265, 1267) . . . . .	494—517
Contribuirea femeii separate de bunuri la sarcinile căsătoriei (art. 1266) . . . . .	518—522
Incetarea separației de patrimonii și restabilirea regi-	



	Pagina
mului primitiv adoptat de soți (1270 C. civil, 634—637 Pr. civ.) . . . . .	523—527
Despre separația de bunuri contractuală . . . . .	527—537

### SECȚIUNEA III

Despre restituțiunea dotei. — Istoric. — Dreptul roman și dreptul vechiu . . . . .	537—543
Imprejurările care atrag restituțiunea dotei (art. 1271 C. civ., 717 Pr. civ.) . . . . .	543—549
Persoanele cărora trebuie să se restituie dota . . . . .	549—550
Persoanele care trebuie să restituie dota . . . . .	550—551
Persoanele cărora incumbă dovada primirei dotei și în ce consistă această dovadă . . . . .	551—553
Dovedirea primirei dotei de către bărbat (art. 1277) . . . . .	554—566
Momentul când trebuie să se facă restituțiunea dotei (art. 1272, 1273) . . . . .	566—572
Obiectul restituiri și starea în care bărbatul trebuie să res- tituiască bunurile dotale (art. 1247 § 1, 1275, 1276) . . . . .	572—588
Drepturile speciale ale femeii (art. 1274 § 2 și 3) . . . . .	588—594
Drepturile femeii supraviețuitoare la abitațiune și la hainele de doliu. — Dreptul de opțiune al femeii văduve (art. 1279) . . . . .	594—602
Despre fructele și dobânzile dotei și despre împărțirea fructelor în ultimul an al căsătoriei (art. 1278, 1280) . . . . .	603—614

### SECȚIUNEA IV

Despre averea parafernală (art. 1283) . . . . .	614—619
Administrația, folosința și alienabilitatea bunurilor pa- rafernale (art. 1285) . . . . .	619—620
Administrația averii parafernale (art. 1285—1286) . . . . .	620—629
Instrăinarea bunurilor parafernale. — Acțiuni în jus- țiție (art. 1285) . . . . .	629—636
Prescrierea bunurilor parafernale (art. 1877) . . . . .	636—639
Contribuirea femeii, cu bunurile ei parafernale, la sar- cinile căsătoriei (art. 1284) . . . . .	639—643
Despre societatea de achizițiuni sau de câștig, adaosă regimului dotal (art. 1287, 1288, 1289, 1290) . . . . .	643—653
Administrația bunurilor care compun societatea de achizițiuni . . . . .	653—654
Incetarea și lichidarea societății de achizițiuni (art. 1291 —1293) . . . . .	654—656

	Pagina
Despre siguranțele femeilor măritate. — Ipoteca legală (art. 1753 § 1, 1754, 1755, 1756, 1757, 1758, 1759, 1760, 1281, 1761) . . . . .	656—664
Creanțele femeii garantate prin ipoteca legală (art. 1281, 1754, 1757, 1761) . . . . .	664—670
Bunurile bărbatului lovite de ipoteca legală (art. 1754, 1756—1758) . . . . .	670—672
Specializarea și înscrierea ipotecei legale (art. 1754, 1755, 1756, 1757) . . . . .	672—678
Reducerea ipotecei legale conferită femeii (art. 1761)	678—680
Imposibilitatea în care se găsește femeia de a putea renunța la ipoteca ei legală (art. 1281, 1760 C. civ.)	680—683
Siguranța femeilor căsătorite sub legea veche. — Dis- poziție tranzitorie (art. 1815) . . . . .	683—686

## APENDICE

Despre ipovolon (văduvărit) și contra-zestre . . . . .	687—693
<i>Addenda et Corrigenda</i> . . . . .	695—707
Tabla numerică a articolelor explicate sau cel puțin men- ționate în vol. al VIII-lea, partea I-a (Convențiile matrimoniale) . . . . .	709—719
Tabla alfabetică și analitică a materiilor cuprinse în tom. VIII, partea I-a . . . . .	721 urm.

# TABLA NUMERICĂ A ARTICOLELOR

EXPLICATE SAU CEL PUȚIN MENȚIONATE

IN VOLUMUL AL VIII-LEA, PARTEA I-A

(CONVENȚIILE MATRIMONIALE)

## CODUL CIVIL

Art.	Pag.	Art.	Pag.
1 . . . . .	117 n. 2	185	
2 . . . . .	327, 473, 510 <i>ad notam</i> , 663	186	15, 184, 185, 242,
5 . . . . .	13, 14, 17, 26, 46, 130, 328 n. 1	187	380, 393, 397, 642
11 . . . . .	664 <i>ad notam</i>	188	
54 . . . . .	105	194 . . . . .	15, 19, 173, 397, 518
59 . . . . .	76, 141	195	
61		196	19, 20, 393, 589
62	58 n. 3, 104, 105, 113	197 . . . . .	20, 29, 474, 509 n. 1, 510, 532, 621
93 . . . . .	674	199 . . . . .	29, 329, 355 n. 2, 360 n. 1, 503, 504, 506, 532, 621, 622 n. 4
109 . . . . .	545	201 . . . . .	621, 622 n. 4
127 . . . . .	1 n. 1; 4, 70, 71	206 . . . . .	22 n. 1
128 . . . . .	57, 72, 74	207 . . . . .	510 <i>ad notam</i>
129 . . . . .	4 <i>ad notam</i>	209 . . . . .	544
130 . . . . .	69	210 . . . . .	600 text și n. 3
131 urm. . . . .	23, 68, 69, 70, 74, 145	219 . . . . .	474
133 . . . . .	74, 145 <i>ad notam</i>	221 . . . . .	474
141 . . . . .	75 text și n. 1	277 . . . . .	524 n. 1
142 . . . . .	75, 76	280 . . . . .	656
144 . . . . .	69	285 . . . . .	V. Tabla analit., v <sup>o</sup>
150 . . . . .	69		<i>Divorț</i>
152 . . . . .	111 n. 1	303 . . . . .	463
167 . . . . .	73	308 . . . . .	488
183		311 . . . . .	23
184	124, 669	314 . . . . .	394

Art.	Pag.	Art.	Pag.
316)		529)	
317) . . . . .	549	530) . . . . .	307
329 urm. . . . .	24	532)	
338 . . . . .	24	533) . . . . .	308
340 . . . . .	24 n. 1	535 . . . . .	199 n. 1
343 . . . . .	23	536 . . . . .	310
346 . . . . .	75	537 . . . . .	307
347 . . . . .	75, 76 n. 2	539 . . . . .	201, 575
349 . . . . .	24	540 . . . . .	553, 628
362 . . . . .	142 n. 2	541 . 305 n. 4, 315, 316, 628	
383 urm. . . . .	74, 75	545 . . . 306 <i>ad notam</i> , 314	
390 . . . . .	71	546 . . . . .	405, 407
401 . . . 87, 210 <i>ad notam</i>	412	548 . . . . .	313
403 . . . . .	412	551)	
407 . . . . .	77	552) . . . . .	314, 342
418 . . . . .	78 <i>ad notam</i>	553 . . . . .	313
422 . . . . .	23, 72	556 . . . . .	306 <i>ad notam</i>
427 . . . . .	280, 498	564 . . . . .	306 <i>ad notam</i>
428 . . . 285, 499 <i>ad notam</i> ,	501, 549	616 urm. . . . .	221 <i>ad notam</i> ,
434 . . . . .	69		296 n. 2
445 . . . . .	89, 458	649 . . . . .	192 n. 3
451 . . . . .	460	669 urm. . . . .	238
452 . . . . .	464 n. 3	684 . . . 597, 598 text și	n. 1,
454 . . . . .	87	599 <i>ad notam</i> , 692	n. 2
456 . . . . 88 <i>ad notam</i> ,	144	702 . . . . 29, 31 text și	n. 1
457 . . . . .	489 n. 1	707 . . . . .	622
458 urm. . . . .	89 text și n. 3,	733 . . . . .	655
	91 text și n. 1, 458	738 . . . . .	235 n. 4
471 . . . . .	413 n. 3	747 . . . . .	651
480 . . . . .	441	751 . . . . .	184, 231, 241
481 . . . . .	378	752 . . . . .	232 <i>ad notam</i> , 237
484 . 304, 306 <i>ad notam</i> ,	611	756 . . . . .	238
485 . . . . .	436	757 . . . . .	234
486)		758 . . . . .	184, 232, 234
487) . . . . .	367 n. 1	759 . . . . .	234, 640 n. 1
488 . . . . .	414 n. 1	761 . . . 184, 236 text și	n. 2
494 . . . . .	200 n. 1	765 . . . . .	235
517 . . . . .	258 n. 2	769 . . . . .	236
523 . . . . .	606	770 . . . . .	241
524 . 304, 305 text și n. 4, 306		772 . . . . .	235 text și n. 4
<i>ad notam</i> , 607, 608 text		773 . . . . .	235
și nota 1, 611, 612, 617		781 . . . . .	445 n. 1
525 . . . 305 text și n. 4, 493		786 . . . . .	195 n. 1
<i>ad notam</i> , 606, 612		794 urm. . . . .	331, 382, 617
526 . . . . 260, 263, 569 n. 2		806 . . . . .	77, 78
527 . . . . .	181 n. 1, 587	808 . . . . .	180
		813 . . . . .	60, 98, 99, 187

Art.	Pag.	Art.	Pag.
814 . . . . .	60, 142 n. 4	998	
815 . . . . .	77	999	66, 148, 207 n. 3, 333
816 . . . . .	88	1003 . . . . .	367 n. 2
825 . . . . .	549, 672 n. 2	1008 . . . . .	33, 34, 526 text și n. 3
827 . . . . .	312 n. 4, 553	1025 . . . . .	571
828 . . . . .	241, 244, 245, 638	1028 . . . . .	182
	nota 2	1030 . . . . .	183 <i>ad notam</i>
831 . . . . .	241, 249	1041 . . . . .	225
835 . . . . .	183, 249	1052	
836 . . . . .	183, 184, 242, 488	1053	225 n. 1
	text și n. 3	1067 . . . . .	470
841 . . . . .	33, 241	1088 . . . . .	250, 604, 605, 606, 628
847 . . . . .	242	1092 . . . . .	100 n. 2, 185, 186
849 . . . . .	184 n. 3		text și n. 1
851 . . . . .	241	1142 . . . . .	501
855 . . . . .	239	1161 . . . . .	70, 78, 79, 81, 333
857 . . . . .	128 n. 3	1162 . . . . .	333
902 . . . . .	657 n. 1	1164 . . . . .	367, 428, 436, 472, 546
914 . . . . .	35 n. 5, 527 n. 3	1167 . . . . .	72, 84 n. 1, 101
933 . . . . .	8 n. 2, 9 <i>ad notam</i> ,		n. 1, 421, 431
	180 <i>ad notam</i>	1168 . . . . .	60 n. 2, 83
936 . . . . .	33, 37, 78	1169 . . . . .	515, 551, 555
937 . . . . .	78 <i>ad notam</i> , 132	1172 . . . . .	100
	n. 3, 335	1173 . . . . .	103, 104
938 . . . . .	128 n. 3	1178 . . . . .	98
939		1182 . . . . .	313 n. 2, 398 n. 2
940	33, 132 n. 3, 142 n. 4	1187	
942 . . . . .	142 n. 4	1188	501 n. 1
948 . . . . .	67	1190 . . . . .	421, 431
950 . . . . .	87	1191 . . . . .	462 n. 3, 555, 623
952 . . . . .	80, 421		nota 2
955 . . . . .	63	1198 . . . . .	66, 103, 555 text și
960 . . . . .	64, 422		n. 4, 556 <i>ad notam</i>
963 . . . . .	179, 182 n. 7	1223 . . . . .	7, 14, 41, 42, 571
964 . . . . .	172, 185 n. 2	1224 . . . . .	8 urm., 14, 28, 29, 31
965 . . . . .	29, 31 n. 1	1225 } . . . . .	text și n. 1, 34, 35,
968 . . . . .	13	1226 } . . . . .	80, 210 <i>ad notam</i> ,
969 . . . . .	180		262 n. 1, 355 text și
973 . . . . .	55		n. 2, 444, 495,
974 . . . . .	398, 422, 462, 466,		571, 632
	485 n. 2, 551,	1227 . . . . .	35, 36 urm., 42
	558, 679	1228 . . . . .	55, 58, 80, 82, 93 urm.,
975 . . . . .	13, 134, 135, 178, 254		97, n. 2, 107, 111 n. 2,
	urm., 287, 403, 465,		115, 118 text și n. 2,
	467, 478, 491, 493		119, 127, 177 n. 1, 178
977 urm.	52		n. 1, 250 n. 3, 337
982 . . . . .	53		

<u>Art.</u>	<u>Pag.</u>	<u>Art.</u>	<u>Pag.</u>
1229)	5, 60 n. 3, 80, 116,		348, 367 n. 5, 441,
1230)	118 n. 2, 127, 130,		446 n. 1, 569, 573,
	140 urm., 146 urm.,		581, 590, 648 n. 1
	337, 416, 417 text și	1246 . . .	96 n. 2, 258, 266 urm.,
	n. 2, 418		269 urm., 273, 275,
1231 . . .	67, 68, 70 urm., 79,		312, 348, 352, 446 n.
	80, 81, 82, 86, 144,		1, 569, 580
	145 <i>ad notam</i> , 356	1247 . . .	134 nota 2, 198, 202
1232 . . .	11 n. 1, 13, 29, 39,		urm., 207, 213 urm.,
	41, 80, 116, 121,		215, 216, 218, 219,
	124 urm., 182		262, 360, 361 n. 3, 370
1233 urm. . .	36, 131, 165 urm.,	1248 . . .	37, 38, 300, 327 urm.,
	170, 178, 191 n. 2,		418, 442, 443, 682
	245, 250, 255, 301,	1249 . . .	38, 185 n. 1, 278, 279,
	537, 544		300 nota 4, 301, 372
1234 . . .	35, 42, 165 urm.,		n. 3, 378 text și n. 2,
	168, 190		439 urm., 442, 443
1235 . . .	29, 109 n. 4, 132 n. 1,	1250) . . .	185, n. 1, 328 n. 1,
	170, 171, 188 urm.,	1251)	331 n. 1, 370, 371,
	190, 191 n. 2, 673		374, 375 urm., 377,
1236 . . .	116, 127, 132, 178,		378 text și n. 2, 379
	197, 198, 417, 617		n. 1, 380, 381, 382,
1237 . . .	224 urm., 226, 227,		text și n. 3, 383 text
	234, 247		și n. 2, 384, 385, 390,
1238 . . . . .	224, 227, 228		391, 396, 399, 403,
1239 . . . . .	41, 228		405, 497, 682
1240 . . .	178, 244 urm., 247,	1252 . . .	14 nota 1, 78 text și
	328 n. 1, 313 n. 5,		n. 2, 163, 213, 328
	582 n. 3, 638 n. 2		n. 3, 348, 351, 354,
1241 . . .	178, 249 urm., 250,		355 urm., 361 text și
	352, 605 n. 5		n. 1, 430, 631 n. 2
1242 . . .	29, 38, 211, 258, 260	1253 . . .	30 n. 2, 56, 185, 219,
	urm., 288 n. 2, 289		296 n. 2, 300 nota 4,
	urm., 291, 292, 293,		328 n. 1 și 3, 335 n. 3,
	296, 302, 314, 425,		343, 370, 371, 374,
	427 <i>ad notam</i> , 513,		375 urm., 382 urm.,
	619, 647		384, 387, n. 2, 389,
1243 . . .	258 text și n. 2, 301		390, 391, 392, 396,
	urm., 312 urm., 317		399 text și n. 2, 401,
	urm., 349 nota 3, 378,		403, 405, 407, 408,
	393, 405, 478, 501,		409, 410 text și n. 2,
	586, 628, 637, 669		416, 682
	nota 2	1254 . . .	215, 220, 328 nota 3,
1244 . . .	118 n. 2, 301 urm., 315		355, 410 urm., 412,
1245 . . .	96 n. 2, 258, 262 <i>ad</i>		413, 415, 416, 417
	<i>notam</i> , 265 urm., 269	1255 . . .	367, 369, 419, 420
	urm., 273, 275, 312,		urm., 422, 424, 427

Art.	Pag.	Art.	Pag.
	text și nota, 429, 432, 433, 435, 438, 669		568 n. 1, 569 n. 2 și 3, 570, 571
1256	urm. . . 35 nota 5, 127, 446, 449 urm., 453, 454, 477, 545, 626	1274 . . .	273, 275, 318, 569, 572 urm., 580, 588, 589 text și n. 2, 590, 591, 592, 594
1257 . . .	459 urm., 462, 463	1275 . . .	261 nota 5, 275, 284, 318, 572 urm., 573 n. 1, 583 urm., 585
1258] . . .	29, 370, 448 nota 2,	1276 . . .	181 text și n. 1, 572 urm., 585, 586, 587 text și n. 1
1259] . . .	471 urm., 468 urm.,	1277 . . .	557 urm., 558 n. 2, 559, 560, 561, 562, 563 nota 2, 565, 566 text și n. 2
1260] . . .	475 text și nota 1, 475 text și n. 3, 476, 477, 479, 480, 483 nota 4, 489	1278 . . .	591 n. 1, 603 urm., 606, 628, 669
1261 . . .	465 urm., 466 n. 2	1279 . . .	543 nota 2, 588, 594, 595, 596, 597, 599, 600 <i>ad notam</i> , 601, 603 <i>ad notam</i> , 605
1262 . . .	468, 473 nota 1, 478 <i>ad notam</i> , 480 urm., 481, 483 nota 4, 484 urm., 486	1280 . . .	302, 304, 305 n. 4, 586, 604 urm., 606, 607, 610, 611, 612, 614
1263 . . .	476 n. 3, 479 <i>ad no- tam</i> , 487, 488, 489, 603 n. 1, 606	1281 . . .	30 n. 2, 79, 359, 442, 450, 508 text și n. 2, 537 nota 5, 656, 658 n. 1, 660, 664, 665, 670, 680, 681, 682
1264] . . .	280 n. 1, 337, 349,	1282 . . .	184, 236 text și n. 2, 240, 398 n. 2
1265] . . .	365 n. 1, 462, 465 466 text și n. 2, 467, 468, 478, 487, 494 urm., 496, 502, 503, 594, 513, 545, 622, 637	1283 . . .	38 n. 1, 40, 190, 240, 615 urm., 668
1266 . . .	501, 518, 519, 522, 534, 535, 545, 640 text și n. 1	1284 . . .	35, 190, 240, 518, 534, 535, 626, 627, 639, 640, 641
1267 . . .	514 urm., 516, 517, 533, 631	1285 . . .	29, 38, 168, 170, 240, 280 n. 1, 509 nota 1, 532, 577 nota 2, 619 urm., 621, 629 text și nota 4, 632, 639, 647
1268 . . .	280, 492 text și nota 4, 493, 494 nota 2, 496 n. 2	1286 . . .	37, 133, 501 nota 1, 529, 621 n. 2, 624 urm.
1269 . . .	281, 493 urm.	1287 urm. . .	11, 34 text și n. 3, 38, 131, 227, 621, 644, 645 urm., 647
1270 . . .	112 nota 1, 337, 478 n. 2, 523 urm., 525, 527, 533, 545 n. 1		
1271 . . .	188, 217, 455, 542, 543 urm., 546, 557 n. 5, 566, 610, 654, 676		
1272 . . .	547 urm., 567 urm., 568 n. 1, 580		
1273 . . .	187, 548, 567 urm.,		

Art.	Pag.	Art.	Pag.
1288	648 urm.	1718	224, 339, 340, 401, 512, 531
1289	648 urm., 652	1721	218 n. 3
1290	419, 649, 650, 651 urm.	1729	543 n. 1, 595
1291	654, 655, 656	1730	271, 276, 277, 279
1292		1737	207, 271, 335, 371, 409 n. 2
1293		1741	335, 409 n. 2
1297		470	1743
1307	208, 209, 414	1746	667
1318	264 n. 1	1747	93
1337	246, 424 n. 1	1759	305 n. 4
1338		1751	668
1339		1753	450, 657 urm., 664, 665 text și n. 2, 666 <i>ad notam</i> , 667, 676
1341	272	1754 urm.	315, 442, 537 nota 5, 657 urm., 658 nota 1, 660 text și n. 1, 661, 664 urm., 667, 670 urm., 673, 674, 675, 677, 681
1342	244 n. 1	1755	673
1344		1756	658 n. 1, 661, 668, 670, 673 text și nota 2, 674, 675
1364	421	1757	664, 665, 666 urm., 666 <i>ad notam</i> , 667, 668, 670, 673, 674, 675, 676, 681
1388	408	1758	670, 673
1394	282	1759	675, 677, 678
1409	414	1760	30 n. 2, 79, 359, 508 text și n. 2, 657 urm., 660 n. 1, 681, 682
1419	280 text și n. 2, 494 text și n. 2	1761	657 urm., 658, 661, 664, 665, 678 text și nota 1, 680 <i>ad notam</i>
1423	406 n. 3	1762 urm.	657 n. 1, 664
1432	313	1764	678
1435	319, 320 <i>ad notam</i>	1767	657 n. 1, 664
1492	13	1770	672
1533	623 n. 2	1772	99
1536	22 n. 1, 58, 89 n. 2, 527 n. 3, 629	1773	102
1537	527 n. 3, 625, 640	1774	673
1538	527 n. 3, 632	1778	673
1539	527 n. 3, 624		
1540	625		
1541	501 n. 1, 624 n. 1, 625		
1552	501 n. 1, 625		
1553	625		
1554	625 n. 3		
1557	626 n. 3		
1570	30 text și n. 1		
1578	262 text și n. 3, 582		
1591	573		
1642	180		
1659)	316		
1660)		1686	30
1686	30	1697 urm.	331 n. 3
1697 urm.	331 n. 3	1700	513
1700	513	1706	330 n. 4, 507



Art.	Pag.	Art.	Pag.
1780 . . . . .	675, 676, 679	1881 . . . . .	64, 84, 253, 558 n. 2, 560, 637
1781 . . . . .	674 n. 1	1890 . . . . .	58, 62, 249, 468
1786 . . . . .	677 text și n. 3	1900 . . . . .	44, 62, 64, 83, 84, 101, 120, 421, 432 text și n. 3, 433, 435, 485 <i>ad notam</i> , 637 text și n. 3, 638 <i>ad notam</i>
1789 . . . . .	102	1901 . . . . .	548 urm.
1790 . . . . .	404	1907 . . . . .	253, 442, 605 text și nota 5
1815 . . . . .	667, 683 urm., 684, 685, 686	1909 . . . . .	274, 278, 279
1877 . . . . .	629, 636, 637	1914 . . . . .	184, 237 text și n. 1, 238, 239
1878 . . . . .	317, 337, 346 urm., 351, 496, 545, 637, 639, 673		
1879 . . . . .	637 text și n. 3		
1880 . . . . .	84, 349, 350 nota 1, 434, 638, 639 text și n.		

### PROCEDURA CIVILĂ

58 . . . . .	473 n. 3	637 . . . . .	525
66 <i>bis</i> . . . . .	500 <i>ad notam</i> , 674	708 . . . . .	106, 109, 110, 417 text și n. 2, 418
213 . . . . .	413 n. 5	710 . . . . .	97, 99, 106 text și n. 3, 108, 109, 110, 118, 127
248 . . . . .	465	711 . . . . .	106
305 urm. . . . .	140 n. 1, 149	712 . . . . .	108, 110
340 . . . . .	473 n. 3	7141 . . . . .	
404 . . . . .	483	715f) . . . . .	106 n. 2
406 . . . . .	591 n. 4	716 . . . . .	127, 140, 146, 417 text și n. 2, 419
409 . . . . .	543	717 . . . . .	544 text și n. 2
495 . . . . .	385	718 . . . . .	96 n. 2, 109 n. 2, 266, 274, 275
565 . . . . .	350 n. 4	720 . . . . .	110, 111, 112 <i>ad notam</i> , 662 nota 3
568 . . . . .	350, 351, 352	721 . . . . .	416, 417 text și n. 2, 418
610 . . . . .	276	722) . . . . .	
624 urm. . . . .	630 <i>ad notam</i>	723j) . . . . .	108 n. 1, 418 419,
628 . . . . .	473, 474	724 <i>bis</i> . . . . .	417 n. 1
629) . . . . .	475 text și n. 2		
630f) . . . . .	473 n. 3, 476, 491		
631 . . . . .	465, 467, 468, 477 text și		
632) . . . . .	n. 3, 478 text și n. 2, 484		
633f) . . . . .	478 n. 2, 523, 533, 545 n. 1		
634) . . . . .			
635) . . . . .			
636) . . . . .			

### CODUL COMERCIAL

10 . . . . .	476, 478	16 . . . . .	328, 352, 355, 508 <i>ad</i> <i>notam</i> , 510 nota 1, 513 nota 1, 621
15 . . . . .	20, 21 nota, 22, 507 n. 2, 509 <i>ad notam</i>		

Art.	Pag.	Art.	Pag.
18 . . . . .	20 n. 2	717 . . . . .	89, 456, 463, 464 n. 2
19 } . . . . .	105 nota 1, 112	718) . . . . .	
20 } . . . . .	n. 1, 113, 114, 476,	719f) . . . . .	455, 540, 571
21 } . . . . .	477 nota 2, 478	790) . . . . .	
42 . . . . .	525	791f) . . . . .	455, 546
46 . . . . .	103 n. 3	792 . . . . .	175, 618
78 . . . . .	647 <i>ad notam</i> , 672	793 . . . . .	592
236 . . . . .	646 <i>ad notam</i>	796 . . . . .	671 n. 1
253 . . . . .	647 <i>ad notam</i> , 672	849 . . . . .	508 text și n. 2
701 . . . . .	463	877 . . . . .	113, 114

### CODUL COMERCIAL VECHIU

66 . . . . .	112 n. 1	303 . . . . .	592 n. 1
--------------	----------	---------------	----------

### CODUL PENAL

13) . . . . .		307 . . . . .	580
16f) . . . . .	88, 457		

BCU Cluj Central University Library Cluj

### CODUL DE PROCEDURĂ PENALĂ

476 . . . . .			458 n. 1
---------------	--	--	----------

### CONSTITUȚIA

11 . . . . .	664 <i>ad notam</i>	22 . . . . .	115, 150 n. 3
21 . . . . .	26	132 . . . . .	351

### CONVENȚIA DELA HAGA DIN 17 IUNIE 1905

2 . . . . .	48 text și n. 1	9 . . . . .	138
4 . . . . .	138		

### Legile speciale cele mai importante menționate în acest volum

Legile din 1843 și 1847 pentru dezrobirea țigă- nilor Statului și ai mănăstirilor . . . . .	393 <i>ad notam</i>
--	---------------------

	<u>Pag.</u>
Circularea Minist. dreptăței din 19 Septembrie 1846 și ofisul circular din 5 Iulie 1847, pentru neînstrăinarea zestrelor imobiliare . . . . .	441 n. 1
Legea din 1855 pentru desființarea robiei în Moldova . . . . .	392 n. 3
Legea din 1856 pentru desființarea robiei în Muntenia . . . . .	393 <i>ad notam</i>
Legea rurală din 15 August 1864 . . . . .	585
Legea din 24 Septembrie 1864 pentru constrângerea corporală (căzută în desuetudine) . . . . .	391 text și n. 1
Legea de expropriere din 20 Octombrie 1864, pentru cauză de utilitate publică . . . . .	296, 334
Legea din 29 Octombrie 1877 pentru modificarea atribuțiilor ministerului public . . . . .	675, 680
Legea din 18 Martie 1884 asupra înscrierii firmelor (art. 7) . . . . .	112 n. 1, 525
Regulamentul pentru firme din 8 Aprilie 1884 (art. 3) . . . . .	112 n. 1
Legea electorală din 9 Iunie 1884 (art. 14) . . . . .	206
Legile pentru autentificarea actelor din 1886 și 1887 . . . . .	98, 99 text și n. 1, 100
Legea judecătorilor de ocoale din 1896 (art. 66) . . . . .	266 n. 1, 274

*Legea timbrului din 1900, cu modificările ulterioare din 1901, 1903, 1904, 1905, 1906, 1907, etc.*

<u>Art.</u>	<u>Pag.</u>	<u>Art.</u>	<u>Pag.</u>
43 . . . . .	672 n. 3	65 . . . . .	10 <i>ad notam</i> , 11 <i>ad notam</i>
46 . . . . .	672 n. 3	84) . . . . .	10 <i>ad notam</i> , 180
48) . . . . .	9 n. 1, 10 <i>ad notam</i> , 11	91) . . . . .	<i>ad notam</i>
49) <i>ad notam</i> , 177	n. 1, 180 <i>ad notam</i>		

Legea din 15 Martie 1906 pentru modificarea unor dispoziții din codul civil . . . . .	69, 74, 75 text și n. 1, 76, 145 text și n.
Legea judecătorilor de ocoale din 1907 . . . . .	266 n. 1

### Textele din codul francez modificate sau eliminate din codul nostru

#### CODUL CIVIL FRANCEZ.

170) . . . . .	111 n. 1, 662 n. 3	747 . . . . .	550
171) . . . . .	72	843 . . . . .	231 n. 4
477 . . . . .	72	900 . . . . .	33, 31

Art.	Pag.	Art.	Pag.
930 . . . . .	240	1498)	643 n. 4
952 . . . . .	672 n. 2	1499)	530
1082 . . . . .	<i>9 ad notam, 180 ad notam</i>	1510 . . . . .	616 n. 4
1088 . . . . .	123 n. 1, 187 n. 2	1530 . . . . .	527 n. 3
1090 . . . . .	240	1536—1539 . . . . .	533
1095 . . . . .	77, 78	1537 . . . . .	529 n. 4
1387 . . . . .	14	1539 . . . . .	165 n. 1 și 2
1390 . . . . .	33 text și n. 2	1540 . . . . .	378 n. 2
1393 . . . . .	39	1555)	378 n. 2
1394 . . . . .	80	1556)	376 n. 1 și 2, 400, 401
1395 . . . . .	126, 127	1558 . . . . .	420 n. 1 și 3
1396)	139 n. 2, 140 n. 1	1560 . . . . .	592 n. 4
1397)	13, 121 n. 3, 124	1566 . . . . .	567 n. 2, 568 n. 1
1399 . . . . .	608 n. 1	1565 . . . . .	557 n. 5
1401 . . . . .	652	1569 . . . . .	603 n. 1
1402 . . . . .	410 n. 1	1570 . . . . .	604 n. 1
1408 . . . . .	653	1571 . . . . .	543 n. 2
1421 . . . . .	492, text și n. 2	1572 . . . . .	616 n. 4
1429 . . . . .	493 text și n. 5, 6	1574 . . . . .	624 n. 1
1430 . . . . .	211	1577 . . . . .	623 n. 2, 627
1435 . . . . .	234	1578 . . . . .	627, 628
1438 . . . . .	244 n. 1	1579 . . . . .	621 n. 2, 628
1440 . . . . .	488 n. 1	1580 . . . . .	643 n. 4
1443 . . . . .	480 n. 2	1581)	665 text și n. 1, 670
1444 . . . . .	514 n. 1	2121)	664 n. 4, 672, 673 n. 4
1450 . . . . .	655 n. 5	2122)	2144 . . . . . 679
1453)	655	2208 . . . . .	295 n. 4
1454)	492 text și n. 2	2257 . . . . .	249

## PROCEDURA CIVILĂ FRANCEZĂ

466 . . . . .	465 n. 4	878 . . . . .	499 n. 1
872)	465 n. 1		
873)	465 n. 1		

## CODUL COMERCIAL FRANCEZ

560 . . . . .	592
---------------	-----

**Textele din legea ipotecară belgiană dela 16 Decembrie  
1851, modificate sau eliminate de legiuitorul nostru.**

<u>Art.</u>	<u>Pag.</u>	<u>Art.</u>	<u>Pag.</u>
2 (dispoziții adiționale)	662	66 . . .	659 n. 1, 673, n. 3, 674
text și n. 4		69 . . . . .	659 n. 3, 675 n. 1
4 (dispoziții tranzitorii)		70 . . . . .	659 n. 4, 677
684 n. 2		72 . . . . .	660 n. 2
61 . . . . .	658 n. 2, 661, 664		

# TABLA ALFABETICĂ ȘI ANALITICĂ

A

## MATERIILOR CUPRINSE ÎN TOM. VIII, PARTEA I-A

(CONVENȚIILE MATRIMONIALE)

A

**Abendgabe.** — Era, în dreptul germanic, darul ce se cuvinea a doua zi după nuntă, văduvelor care se căsătoreau de al doilea, 155. V. *Teoritre*.

**Abitație.** — Dreptul femeii supraviețuitoare de a locui în casa bărbatului în cursul anului de doliu, 595 urm., 601, 603 nota, 692. V. *Regim dotal*.

— Femeea nu are însă ipotecă legală pentru abitația și hainele de doliu, ce i se datorează în cursul anului de văduvie, 668, 669. V. *Doliu, Ipotecă legală*, etc.

— Ea nu are, de asemenea, niciun privilegiu pentru garantarea acestor creanțe, 543 n. 2, 595. V. *Doliu, Înurmântare, Privilegiu*, etc.

— Cazul când dota consistă într'un drept de abitație (sau de uz). Ce trebuie să restituie

bărbatul? Dacă aceste drepturi s'au stins înaintea îndeplinirii evenimentelor care aduc restituirea dotei, ele sunt pierdute pentru femeie, bărbatul neavând nimic de restituit, 587 nota 1. V. *Uz*.

— Abitația și uzul sunt, în principiu, incesibile. Tom. VIII, partea II-a, p. 68 text și n. 2, 3 (ed. a 2-a).

**Absență.** — Absența bărbatului este o cauză de separație de patrimonii, de câteori ea se datorește faptului său, 458 text și n. 4. Vezi *Separ. de patrimonii*.

— Absența declarată a unuia din soți aduce restituirea dotei, 545, 546. V. *Dotă, Regim dotal, Separ. de patrimonii*, etc.

— În caz de absență a bărbatului, dobânda dotei curge, în folosul femeii sau a moștenitorilor ei, din ziua trimiterii în posesiune a bunurilor soțului

absent, 605. V. *Dobândă, Regim dotal*, etc.

**Accesiune.** — Partea de pământ, alipită prin accesiune la fondul dotal, devine dotală, ca și fondul la care s'a alipit, 199. V. *Aluviune*.

— Bărbatul se folosește de sporirea naturală adaosă fondului dotal prin accesiune, 310. V. *Aluviune*.

**Achiesare.** — Deși bărbatul nu poate să consimtă (*acquiescer*) la admiterea separației de patrimonii, înainte de a se fi pronunțat tribunalul, totuși el poate să nu facă opoziție, apel, recurs în contra sentinței care a admis separarea, 472. V. *Apel, Recurs, Separ. de patrimonii*, etc.

**Acte inexistente.** — Nu pot fi confirmate, 57, 58, 60, 62, 101 n. 1, 120. V. și tom. VIII, partea II-a, p. 80 text și n. 4. V. *Confirmare, Conv. matrimoniale, Quod nullum est confirmari nequit*, etc.

**Acte solemne** (conv. matrimoniale, donațiuni, ipotecă), etc., 59. V. *Conv. matrimoniale, Donațiuni*, etc.

— Părțile pot fi reprezentate prin mandatar într'un act solemn, însă procura lor trebuie să fie autentică și specială, 58, 59, 60, 76, 77, 141, 167 n. 5. V. *Conv. matrimoniale, Mandat, Procură*, etc.

**Actio damni infecti.** — Dacă această acțiune mai există în dreptul actual (Controv.), 373 n. 3 și tom. V, pag. 580. Cpr. art. 908 C. german.

**Actiones quæ morte vel tempore pereunt, semel inclusæ iudicio, salvæ permanent**, 462, 463. V. *Act. în reclamație de Stat*.

**Acțiuni dotale.** — A aparțin bărbatului în calitate de administrator al bunurilor dotale, 287 urm. Vezi *Dotă, Regim dotal*, etc.

— El poate însă să dea un mandat femeii spre a exercită aceste acțiuni, 291, 292. V. *Mandat, Regim dotal*, etc.

— Dreptul femeii separate și chiar neseperate de a exercită acțiunile posesorii, dacă a fost autorizată conform legii, nu însă și celelalte acțiuni dotale (Controv.), 288 text și n. 2. V. *Act. posesorii, Separ. de patrimonii*, etc.

— Regula după care bărbatul are singur, în principiu, exercițiul acțiunilor dotale, suferă excepție în materie de împărțală; căci bărbatul nu poate, fără concursul femeii, nici să provoace împărțala bunurilor dotale, nici să răspundă la o asemenea acțiune, dacă contractul matrimonial nu-i conferă aceste drepturi, 294 și tom. III, partea II-a, p. 476, 477 (ed. a 2-a). V. *Împărțală*.

**Acțiunea pauliană.** — Revocarea constituirei dotei după

## Acțiunea pauliană

cererea creditorilor înzestrătorului, atunci când dota a fost constituită în dauna și fraudă drepturilor lor. 134, 135 text și n. 3, 178, 184, 254 urm., 403. V. *Dotă, Regim dotal*.

— Dreptul creditorilor bărbatului de a anula separația de patrimonii, de câteori ea a fost admisă în fraudă drepturilor lor, 465. V. *Separ. de patrimonii*.

— Dreptul femeii de a revoca actele de administrație făcute de bărbat, în urma cererii separ. de patrimonii și înaintea dobândirii hotărârii de separare, 491, 492. V. *Separ. de patrimonii*.

— Și fiindcă vorbim de acțiunea pauliană, vom menționa aici o decizie recentă a Curței de casație S-a II-a, din 1915, care pune în principiu că actele violente făcute de debitor în prejudiciul drepturilor creditorilor săi, pot fi atacate de aceștia, potrivit acțiunii revocatorii, conform art. 975 C. civil. Existența prejudiciului cauzat creditorilor fiind o chestie de fapt, instanțele de fond sunt în drept să-și formeze convingerea prin toate mijloacele legale de probă, fiindcă legiuitorul n'a edictat în această privință reguli speciale, și fiindcă nici din natura lucrurilor, nici din principiul legii, nu rezultă că pentru exercițiul acestei acțiuni prejudiciul trebuie să fie constatat printr'o urmărire infructuoasă, destul fiind ca judecătorul să arăte din ce elemente și-a format convingerea că prejudiciul este consumat, cum și

complicitatea terțiului când este vorba de acte cu titlu oneros, de exemplu, o vânzare. V. *Cr. judiciar* din 1915, No. 34, p. 284. Vezi asupra acțiunii pauliene, în genere, tom. V, p. 218 urm., iar încăt privește natura acestei acțiuni, vezi Jean Acher, *Essai sur la nature de l'action paulienne*, *Revue trimestrielle de droit civil*, anul V (1906), pag. 85 urm.

**Acțiuni posesorii.**—Dreptul bărbatului de a exercită acțiunile posesorii relative la bunurile dotale ale femeii, 287. V. *Regim dotal*.

— Bărbatul nu poate însă să tranzigă asupra posesiunii, deși el are exercițiul acțiunilor posesorii, 288. V. *Tranzacție*.

— Dreptul femeii separate și chiar neseperate de a exercită acțiunile posesorii, dacă a fost autorizată conform legii, nu însă și celelalte acțiuni dotale (Controv.), 288 text și n. 2. V. *Acțiuni dotale, Separ. de patrimonii*, etc.

— Și fiindcă vorbim de acțiunile posesorii, vom menționa aici o decizie recentă a Curței de casație, care pune în principiu că terțiul ce se pretinde alungat din posesiune, prin executarea unui titlu definitiv, obținut între alte persoane, este în drept să recurgă la acțiunea posesorie, iar nu numai la calea contestației, de oarece niciun text de lege și niciun principiu de drept nu ridică terțiului acest drept, iar art. 399 Pr. civ. conferă părței vătămate prin executare, o cale mai mult, aceea a contestației. Cas. S-a I-a,



## Acțiuni posesorii

decizia No. 650, din 18 Noiembrie 1915. *Jurisprudența română* din 1916, No. 5, p. 66, No. de ordine 67.

— O altă decizie, tot recentă a Curței de casație (8 Decembrie 1915), pune în principiu că, dacă într-o acțiune posesorie în complângere, judecătorul poate să intre în examinarea titlurilor de proprietate, întrucât ar fi necesare pentru a stabili natura, întinderea și calitățile posesiunii, care servește de bază acțiunii, examinarea unor asemenea titluri este inutilă în acțiunea prin care reclamantul cere numai reintegrarea sa în posesiunea din care a fost scos cu violență, de oarece în această acțiune reclamantul nu este ținut să facă dovada unei posesiuni în condițiile cerute de lege pentru a putea prescrie, iar judecătorul este obligat să reintegreze imediat pe cel scos cu violență.—Prin urmare, instanța de fond nu comite o omisiune esențială și nu violează art. 32 din legea judecătorilor de ocoale atunci când ordonă menținerea intimatului în liniștita posesiune a imobilului din care a fost scos cu violență de către recurent, independent și fără a mai cerceta cui aparține proprietatea imobilului. Cas. S-a I-a, decizia No. 700, din 8 Decembrie 1915. *Jurisprudența română* din 1916, No. 6, pag. 87, 88 și *Dreptul* din 1916, No. 12, p. 29.

**Acțiuni în reclamație de stat.**—Deși, în principiu, aceste acțiuni nu trec la moștenitori,

totuși sunt transmisibile îndată ce au fost exercitate de cei în drept, 463. Vezi *Actiones quae morte vel tempore percunt*, etc.

## Acțiunea recursorie civilă.

— Condițiile necesare pentru ca această acțiune să poată fi exercitată contra judecătorilor, 140 n. 1 *in medio*.

— Și judecătorii Curței de casație sunt, în principiu, responsabili pe calea acțiunii recursorii civile, 140 n. 1, *in fine*.

## Acțiunea în revendicare.

— Poate, după ultima jurisprudență, fi exercitată de un proprietar în indiviziune, rămânând ca acesta să-și aleagă mai în urmă partea ce revendică, printr-o acțiune în împărțeață. Sistemul contrar, care consistă în a trimete pe părți să reclame mai întâiu drepturile lor pe calea împărțeaței, contribuie, zice Curtea de casație, printr-o decizie recentă, din 12 Maiu 1915 (*Jurisprudența română* din 1915, No. 31, p. 487, No. de ordine 500), la înmulțirea proceselor, expune pe părți la nouă cheltueli și le poate pune în pericol chiar drepturile lor, care se pot prescrie. V. p. 598 n. 1 și p. 599 *ad notam*. Cu toată gravitatea aparentă a acestor motive, n'am admis sistemul Curței de casație. Vezi tom. III, partea II-a, p. 447, 448 (ed. a 2-a).

— Imobilul primit de bărbat în locul aceuia din care el a fost evins de un terțiu, printr-o acțiune în revendicare, este dotal (Controv.), 216. V. *Regim dotal*.

— S'a decis, cu drept cuvânt,

## Acțiunea în revendicare

că după art. 1325 din codul civil, vânzătorul transmite cum-părătorului, odată cu imobilul, și toate acțiunile lui, cum sunt și acțiunile în revendicare, dacă vânzătorul nu și le-a rezervat în mod expres. Textul legii nefăcând nicio distincție, această regulă se aplică atât vânzărilor voluntare cât și celor silitate. Cas. S-a I-a. decizia No. 709, din 11 Decembrie 1915. Vezi *Jurisprudența română* din 1916. No. 7. pag. 99, No. de ordine 95.

— Mai vezi asupra acțiunii în revendicare *infra*, §<sup>o</sup> *Autoritatea lucrului judecat*.

**Administrație legală.** — Nu se poate renunța la dreptul de administrație legală prin contractul de căsătorie (Controv.), 23 și rom. II, p. 492 *ad notam* (ed. a 2-a).

— Un terțiu, care ar face o liberalitate copilului, nu poate să lipsească pe părinte de administrația legală a bunurilor acestui copil (Controv.), 23 n. 2 și tom. II. pag. 490 urm. (ed. a 2-a).

**Adopțiune.** — Imobilul dotal poate fi înstrăinat, cu permisiunea justiției, pentru procurarea de alimente copiilor adopțivi ai femeii și pentru căpătuirea lor. 379 n. 1, 393, 394. V. *Regim dotal*.

— Femecea nu poate fi autorizată, prin contractul matrimonial, a consimți singură la adopțiunea copiilor săi, o asemenea

clauză fiind contrară ordinii publice, 22, 23. V. *Căsătorie, Conv. matrimoniale, Ordine publică*, etc.

**Aes alienum totius patrimonii onus est, non certarum rerum**, 193 n. 5, 194 nota.

**Aestimatio facit venditionem, sau est venditio**, 267, 271. V. *Dotă, Regim dotal*, etc.

**Agenți diplomatici.** — Dreptul lor de a autentifica convențiile matrimoniale ale Românilor în străinătate, 102. Vezi *Conv. matrimoniale*.

— Dreptul agenților străini din România, 102.

**Alienabilitatea dotei mobiliare în dreptul nostru**, 278, 300, 301, 334, 441 urm.

— Se poate însă stipulă inalienabilitatea dotei mobiliare, 262 n. 1, 300 text și n. 4, 372, 444 text și nota 1. Mai vezi tom. XI, p. 362 n. 3. V. *Dotă, Regim dotal*, etc.

**Alienare videtur qui patitur usucapi**, 349.

**Alimente.** — Obligația alimentară izvorând dintr'un principiu de drept natural și de ordine publică, ascendentul înzestrător păstrează dreptul de a cere alimente dela soțul înzestrat, 135. V. *Regim dotal*.

— S'a decis că toate persoa-

## Alimente

nele obligate a da alimente pot, în dreptul nostru, fi acţionate în justiţie în mod cumulativ şi simultan, iar nu într'o ordine anumită. Trib. Ilfov şi C. Bucureşti, revista *Justiţia*, care apare la Iaşi sub direcţia noastră, anul 1915, No. 3, p. 83 urm., *Dreptul* din 1915, No. 77, pag. 613 şi din 1916, No. 1. Vezi, asupra acestei chestiuni controversate, tom. I al Coment. noastre, p. 721 urm. Cpr. Planiol, I, 672; Colin et Capitant, *Cours élément. de droit civil français*, I, p. 368; Baudry et Fourcade, *Personnes*, III, 2043 urm.; C. Gerota, *Dreptul* din 1916, No. 17, p. 129 urm.

— Curtea de casaţie, respingând recursul făcut în contra acestei importante decizii, în care am pledat noi înşine înaintea Curţii din Bucureşti, a pus în principiu: 1<sup>o</sup> că obligaţia soerului de a da alimente nurorii sale, neînecând decât în cazurile anume prevăzute de lege, în care nu figurează şi acela când nurora şi soţul său sunt în proces de divorţ, Curtea nu comite niciun exces de putere şi nu violează art. 249 şi 250 C. civ., obligând pe socru să servească o pensie alimentară nurorii sale, care este în proces de divorţ cu soţul ei; şi 2<sup>o</sup> că între persoanele, ţinute de obligaţia alimentară, nefiind nicio gradaţie prevăzută de lege, instanţa de fond poate să oblige pe socru a servi o pensie nurorii sale, când constată că soţul ei nu are mijloace suficiente, şi această apreciere nu poate fi cenzurată de Curtea de

## Alimente

casaţie. *Dreptul* din 1916, No. 1, p. 4 şi *Jurisprudenţa română* din 1916, No. 2, p. 20, No. de ordine 17. V. *Divort*.

— Imobilul dotal poate fi înstrăinat, cu permisiunea justiţiei, spre a procura alimente familiei, 393 urm. V. *Regim dotal*.

— Expresia alimente cuprinde nu numai hrana, dar şi locuinţa, îmbrăcămintea, încălzitul, cheltuielile de boală, acele necesare la creşterea şi educarea copiilor, etc., 395 urm., 519 n. 2. Vezi *Bogă. Regim dotal*, etc.

— S'a decis, în consecinţă, că cheltuielile necesare la cântarea sănătăţii fiind cuprinse în expresia „alimente“, medicul care a îngrijit pe un părinte sărac, este în drept să ceară dela fiul acestui părinte plata vizitelor sale medicale, întrucât acest fiu este obligat a alimenta pe părintele său. Trib. Paris, *Cr. judiciar* din 1915, No. 68, p. 562 (cu observ. noastră).

— Facultatea de a procura alimente familiei este personală femeii, şi furnisorii neplătiţi nu pot dobândi dela justiţie dreptul de a înstrăina fondul dotal, după cum nici creditorii aceleia care are drept la alimente, nu pot să exercite drepturile lui în baza art. 974 C. civil, 397, 398.

— Dacă dota consistă în obligaţia constituitorului de a întreţine şi alimenta pe soţi în timpul căsătoriei, bărbatul sau moştenitorii lui n'au, în principiu, nimic de restituit, 587. V. *Dobândă, Regim dotal*.

— De câteori soţii au fost găzduiţi, alimentaţi şi întreţinuţi

## Alimente

de către constitutorii dotei, în timpul căsătoriei, aceștia nu vor datori dobândă, dacă alimentele au fost promise prin contractul matrimonial. La din contra, dobânda nu va putea fi cerută, decât deducându-se cheltuielile făcute de constitutorii dotei, cu alimentarea soților, 252, 253. V. *Dobândă, Regim dotal, etc.*

— Dreptul de opțiune al femeii văduve între alimente și dobânzile sau fructele dotei sale, 599 urm. V. *Dobândă, Regim dotal, etc.*

— Femeea, care n'a adus nicio dotă bărbatului, are drept la alimente din succesiunea lui, 596. V. *Regim dotal.*

— Ea poate să cumuleze partea ei de succesiune, ca văduvă săracă, cu alimentele ce legea conferă oricărei văduve pentru anul de doliu, 597 urm. Vezi *Doliu, Regim dotal, Succesiune, Văduvă săracă, etc.*

— Femeea, care are dotă nu poate însă cumula dobânzile sau fructele dotei cu alimentele ce i s'ar cuveni din averea bărbatului, căci ea trebuie să aleagă sau una sau alta, 599, 601. V. *Dobândă, Regim dotal, etc.*

— Femeea n'are privilegiu, nici ipotecă legală pentru alimentele ce i se datorează în cursul anului de doliu, 595, 669. V. *Doliu, Ipotecă legală, Privilegiu, etc.*

— Hotărârile pronunțate în materie alimentară, având un caracter provizor, ea și cele privitoare la contribuirea femeii la sarcinile căsătoriei, pot fi modificate după împrejurări și nu dobândesc niciodată autoritatea

lucrului judecat, 518, 519, 522, 643; tom. V, pag. 306 n. 1; tom. VII, p. 491 text și n. 4. V. *Autoritatea lucrului judecat, Hotărâri judecătorești, Parafernă, etc.*

**Aluviune.** — Partea de pământ alipită fondului dotal prin aluviune, devine dotală. 199. V. *Accesiune.*

— Bărbatul se folosește de sporirea naturală adusă fondului dotal, prin aluviune, formarea unei insule, etc. 310. V. *Accesiune.*

— Fondul dotal trebuie să fie restituit cu toate adaosele firești ce el a putut să primească prin aluviune, sau alte evenimente ale naturii, 435, 574. V. *Regim dotal.*

— Uzufrectuarul și bezmănarul se folosesc de aluviunea formată pe fondul supus uzufrectului sau bezmanului, 190 n. 1; tom. IX, p. 419. V. *Bezman, Uzufrect, etc.*

— Arendașul nu se folosește însă de aluviune, pentrucă ea n'a putut fi cuprinsă în contractul de arendă, de oarece ea nu avea încă ființă la încheierea contractului (Controv.), 199 n. 1; tom. III, partea I-a, pag. 359 n. 1. V. *Arendare (Arendaș).*

**Amanet.** — Dispoziția art. 1686 C. civil, care arată formele amanetului, spre a conferi un privilegiu creditorului amanetar, este o dispoziție dela care nu se poate derogă, 30.

— Terții, care au primit de bună credință dela bărbat, ea amanet. mobilele dotale ale fe-

## Amanet

meii, pot să le urmărească, în calitatea lor de creditori amanetari, 276. V. *Regim dotal*.

— Amanetarea sau punerea în gaj a unui fond de comerț, în special, a unui fond de farmacie, 264 n. 1. V. *Farmacie, Fond de comerț, etc.*

— S'a decis, cu drept cuvânt, că recoltele viitoare, nesămănate încă în momentul încheierii contractului, nu pot fi amanetate. Trib. Botoșani, *Dreptul* din 1915, No. 74 (cu observ. noastră). V. tom. VIII, partea II-a, p. 81 n. 2 (ed. a 2-a) și tom. X, p. 244. Cpr. C. Bourges, Sirey, 1902. 2. 273.

— Curtea de casație a decis, de asemenea, că deși toți creditorii au facultatea de a urmări și vinde lucrul amanetat de debitorul lor, totuși creditorul amanetar își păstrează dreptul de a fi plătit din prețul obținut la licitație, cu preferință înaintea celorlalți creditori. V. *Decizia citată înfrâ.*

— Înprejurarea că creditorul amanetar nu are o hotărîre investită cu formula executorie, n'are de consecință pierderea dreptului său de preferință, consacrat de art. 1686 C. civil, pentru că legea nu cere o asemenea condiție; ea conferă creditorului amanetar dreptul de a fi plătit înaintea celorlalți creditori, oricum ar fi titlul lui, executoriu sau neexecutoriu, fără nicio deosebire în această privință. Cu alte cuvinte, preferința este conferită calității creanței, iar nu titlului. Prin urmare, cu drept cuvânt, instanța de fond a dispus că banii

rezultați din vânzarea lucrului amanetat să rămâe consemnați până la terminarea procesului, în care creanța creditorului amanetar eră contestată, iar pentru creditorul următor ne mai rămânând nimic din vânzarea amanetului, el nu poate fi trecut în tabloul de distribuirea prețului. Cas. S-a II-a, No. 284, din 6 Noembrie 1915. *Jurisprudența română* din 1916, No. 1, p. 10 și 11, No. de ordine 7.

**Angajament teatral.** — Femeea, chiar separată de bunuri, nu poate contracta un angajament teatral, fără autorizarea bărbatului care, în cazul de față, nu poate fi înlocuită prin aceea a justiției, 508 text și n. 4. V. *Autorizarea necesară femeii măritate, etc.*

**Ancheta în futurum.** — Încheierea prin care tribunalul admite, conform art. 66 Pr. civ., efectuarea unei anchete în futurum, nu este susceptibilă de a fi atacată cu apel, de oarece nu numai că acest drept nu este în mod expres prevăzut de lege, dar ar fi și în contra scopului ei, care a fost ca partea să poată dobândi grabnic o dovadă ce ar dispărea, dacă ar aștepta până la înfățișarea contradictorie. Cas. S-a I-a, decizia No. 70, din 29 Ianuar 1916, *Jurisprudența română* din 1916, No. 9, p. 130, No. de ordine 132.

— În consecință, s'a decis că o asemenea încheiere nu poate fi apelată separat, ci numai odată cu hotărîrea dată asupra fondului. C. Galați. *Revista Legea* din 1916, No. 1, p. 14.—

## Ancheta in futurum

*Contră:* M. G. Orleanu, *Legea, loco supra cit.*, No. 1, p. 1 urm.

-- S'a decis, cu drept cuvânt, că apărarea națională și siguranța Statului primând orice considerații de drepturi, intrucât este vorba de existența lui proprie, tribunalele nu pot îneuviința astăzi o anchetă *in futurum* într'o pădure, în care Ministerul de război declară că sunt făcute lucrări pentru apărarea țării, ce nu pot fi vizitate de nimene. Trib. Ilfov și C. București, *Cr. judiciar* din 1916, No. 18, pag. 150, 151.

-- S'a decis însă că ordonanțele prezidențiale, date conform art. 71 C. civ., sunt susceptibile de apel. Trib. Iași, *Justiția* din 1916, No. 6, p. 17 (cu nota d-lui C. M. Drăeșineanu în sens contrar).

**Antichreză.** — Imobilul dotal nu poate face obiectul unui contract de antichreză, acest contract constituind un act de dispoziție. 329, 331 text și n. 3.

— Nici pământurile rurale nu pot fi date în antichreză (Controv.), 513 n. 3 și tom. X, p. 302 n. 2. V. *Pământ rural*.

— Femeea separată de patrimonii nu poate să constituie o antichreză asupra unui imobil al ei, antichreza fiind o desmembrare a proprietăței, 513.

**Antipricon.** — (Schimbul unui imobil dotal al femeii cu un alt imobil al bărbatului). 203, 204, 411, 414 nota 2 și tom. IV, partea I-a, p. 785 text și n. 3. Vezi *Schimb*.

— Existența antipriconului în codul Calimach. 204 nota 2. V. *Codul Calimach*.

**Apel.** — În caz de separație de patrimonii, creditorii bărbatului pot face apel în numele lui, deși ei n'au intervenit în instanță, 466. V. *Separ. de patrimonii*.

— Admiterea aceleiaș soluții în privința opoziției, recursului în casație, etc. 466. V. *Recurs*, etc.

— Se poate renunța la apel în materie de divorț, după cun se poate renunța și la recursul în casație (Controv.), 472 text și nota 4. V. *Divorț, Recurs*, etc.

— Hotărârile prin care se dă anul de încercare, în materie de divorț, nu sunt supuse apelului (Controv.), 438 nota 3 și tom. II, p. 41, 42 (ed. a 2-a). V. *Divorț*.

— Se decide de asemenea, cu drept cuvânt, că încheierile date în materie de anchetă *in futurum*, nu pot fi apelate în mod separat, ci numai odată cu hotărârile dată asupra fondului. V. *Ancheta in futurum*.

Femeea autorizată a cere separarea de patrimonii, n'are nevoie de o nouă autorizare spre a face apel, opoziție sau recurs, 474. V. *Separ. de patrimonii*.

— Bărbatul nu poate să consimtă (*acquiescer*) la admiterea separ. de patrimonii, înainte de a se fi pronunțat tribunalul, însă el poate să nu facă opoziție, apel și recurs în contra sentinței care a admis-o, 472. V. *Achieșare, Recurs, Separ. de patrimonii*, etc.

-- Creditorii bărbatului au

## Apel

însă dreptul de a uză, în numele lui, de căile ordinare și extraordinare, deși ei n'au intervenit în instanța de separare, 466. V. *Separ. de patrimonii*.

**Arbitri.** — Nu pot fi supuse arbitrilor drepturile asupra cărora legea nu permite de a se face o tranzacție, 331 *ad notam*. V. *Compromis, Tranzacție, etc.*

— Cererea de separare de patrimonii nu poate fi judecată de arbitri, 473 nota 3, *in fine*. V. *Separ. de patrimonii*.

— Femeea măritată nu poate pleda, fără autorizare, nici chiar înaintea arbitrilor, 507. V. *Autorizarea necesară femeii măritate spre a putea stă în judecată, etc.*

**Arbori.** — V. *Pădure*.

## Arendare (Arendaș).

Arendașul nu se folosește de aluviunea formată pe fondul arendat (Controv.), 199 n. 1 *in fine*; tom. III, partea I-a, p. 359 nota 1 (ed. a 2-a) și tom. IX, p. 419. V. *Aluviune*.

— Dreptul femeii separate de bunuri de a-și arenda sau închiria imobilele sale, pe un period cel mult de 5 ani, 499. V. *Separ. de patrimonii*.

— Reducerea contractului încheiat de femeie peste acest termen, după cererea femeii, moștenitorilor ei, sau a bărbatului, 500 n. 1.

— Dreptul femeii de a lua în arenda sau cu chirie imobilele altuia, 500.

— Dreptul bărbatului de a

arenda sau închiria imobilele dotale ale femeii pe un period cel mult de 5 ani, adecă în limitele unui act de administrație, 280 urm., 492 urm. V. *Regim dotal*.

— Legea a atribuit bărbatului, zice o decizie recentă a Curței de casație (19 Iunie 1915), și numai lui, dreptul de a administra averea dotală și de a culege veniturile. Față de aceste drepturi și față de starea de supunere pe care femeia o are și trebuie s'o aibă către bărbatul ei, legea a căutat să pue o margină unor anumite acte de administrație, ce ar putea depăși, în anume condiții, acest caracter și, în acest scop, a edictat art. 1268 și 1269 C. civil, prin care se declară că închirierile încheiate peste 5 ani sau prelungirile contractelor făcute înainte de un anumit termen, nu sunt obligatorii, după desfacerea căsătoriei, pentru soție sau moștenitorii ei. Prin urmare, instanța de fond face o justă aplicare a textelor de mai sus, când anulează contractul de arendare sau de închiriere pe ultimul period de 5 ani, deși fusese semnat și de soție, căci aceasta nu putea să dea soțului mai multe drepturi decât acelea ce i le dă legea în administrarea dotei, ea însăși neavând cădere să facă vreun act de administrație asupra acelei averi. Cas. Sa I-a, decizia No. 411, din 19 Iunie 1915. *Jurisprudența română* din 1915, No. 35, p. 548, No. de ordine 568 și *Cr. judiciar* din 1915, No. 81, p. 662. V. *Separ. de patrimonii*.

— Dreptul bărbatului de a reînvi contractele de arendare

## Arendare (Arendaş)

sau de închiriere, 281, 493, 494. V. *Regim dotal*.

— Reducerea contractelor care întrec termenul de 5 ani, 281, 493. V. *Regim dotal*.

— Bărbatul nu poate stipula scontarea câştiurilor pe mai mult de 6 luni înainte, nici a le cesionă, 281 urm. V. *Căştiiuri, Regim dotal. etc.*

— Nevaliditatea clauzei prin care bărbatul ar fi oprit de a arenda sau închiria imobilele dotale, fără consimţământul femeii, 281, 298, 299. V. *Regim dotal*.

— Dreptul de a-şi arenda sau închiria imobilele, pe un period de 5 ani, îl are şi minorul emancipat, şi risipitorul sau slabul de minte pus sub consiliu judiciar, pentrucă toţi aceştia au capacitatea de a face acte de administraţie, 92 *ad notam*. V. *Consiliu judiciar, Emancipare, Risipire. etc.*

— Regulele relative la contractele de arendare sau de închiriere a averilor dotale ale femeilor măritate, se aplică şi contractelor de arendare sau închiriere ale averilor minorilor, chiar în caz când tutorul ar fi tatăl sau mama minorului, 280, n. 2, 281 nota, 494 text şi n. 2, precum şi tom. IX, p. 50. V. *Minori*.

— Cazul când dota consistă în dreptul de a se folosi de o arendare sau închiriere, 587 text şi n. 4. V. *Regim dotal*.

— Şi fiindcă vorbim de arendare, vom menţiona o decizie recentă a Curţii de casaţie, care pune în principiu că, dacă într'un contract de arendare, păr-

## Arendare (Arendaş)

ţile au prevăzut pactul comisor numai pentru neplata căştiiurilor la termen, iar nu şi pentru plata ratelor la termen către creditul rural, părţile se găsece în acest din urmă punct sub imperiul condiţiei rezolutorii ce art. 1020 C. civil stabileşte tacit în orice contract sinalagmatic şi, prin urmare, neîndeplinirea acestei obligaţiuni a arendaşului de a plăti rata la credit nu îndritueşte pe proprietar de a cere rezilierea, decât după o prealabilă punere în întârziere. Prin urmare, instanţa de fond constatând că la cea dintăiu punere în întârziere ce s'a făcut arendaşului, prin somaţia de a evacua imobilul, arendaşul a consemnat rata către Credit, cu drept cuvânt şi printr'o justă aplicare a art. 1020 şi urm. C. civil, a respins cererea de evacuare. Cas. S-a I-a, decizia No. 567, din 16 Octombrie 1915. *Jurisprudenţa română* din 1916. No. 7, p. 100, No. de ordine 96.

**Arvună.** — Darea unei arvune la logodnă în dreptul roman, 153. V. *Logodnă*.

— Încât priveşte arvuna în materie de vânzare, în dreptul actual, vezi tom. VIII, partea II-a, p. 44 urm. (ed. a 2-a). Vezi asupra acestei materii, Gasca, *Trattato della compra-rendita*, I, 678, p. 891 urm.

— S'a decis, cu drept cuvânt, că, în caz de vânzare făcută prin dare de arvună, convenţia accesorie a arvunei nu mai are niciun efect, de căteori vânzarea a fost executată de părţi. Cas.



S-a I-a, Bult. 1912, p. 1179. Vezi tom. VIII. partea II-a, p. 47. *ad notam* (ed. a 2-a).

### Asociație în participare.—

Nu există decât între asociați, neavând personalitate juridică față de terții, 647 *ad notam*. 672.

— Asociatul în participatie nu are deci niciun drept de proprietate asupra lucrurilor puse în asociație, ci numai un drept personal, neopozabil terțiilor. Chestiunea de a se ști dacă o persoană este sau nu asociată în participatie cu o altă persoană, este o chestie de fapt pe care instanțele de fond o constată și o rezolvă în mod suveran. Cas. S-a II-a, decizia No. 238, din 20 Octombrie 1915. *Jurisprudența română* din 1915, No. 39, p. 617, No. de ordine 646.

— S'a decis, în consecință, că pierderea întregului capital social sau pierderea lui parțială, constituind o cauză de dizolvare specială a societăților pe acțiuni, după cum aceasta rezultă atât din cuprinsul art. 148 C. com., la care trimite art. 191 din același cod, cât și din rubrica sub care este așezat acest text, asemenea cauză de dizolvare neputându-se aplica unei asociații în participare, care are viață numai între participanți, prin voința lor nelimitată și necontestată. urmează de aci că chiar dacă instanța de fond a omis de a discuta și a se pronunța asupra probelor cerute de recurent, în scop de a se dovedi pierderea capitalului asociației, această omisiune nu este esențială, de oarece mijlocul de

apărare invocat nu eră de natură să schimbe soluția pricinii. Cas. S-a III-a, decizia No. 554, din 4 Noembrie 1915. *Jurisprudența română* din 1916, No. 2, p. 24, No. de ordine 21.

### Autoritatea lucrului judecat.

— Incheierile prin care tribunalele încuviințază înstrăinarea sau ipotecarea fondului dotal, nu dobândesc niciodată autoritatea lucrului judecat, și pot fi modificate după cererea femeii sau reprezentanților ei, de câteori se constată, în fapt, că justiția a încuviințat înstrăinarea sau ipotecarea acelui fond, în afară de cazurile statornicite de lege și fără îndeplinirea formelor legale, 384 și tom. VII, pag. 483 text și n. 2. V. și C. Montpellier, Sirey, 1912. 2. 173 și *Dreptul* din 1915, No. 36, pag. 287 (cu observ. noastră). V. *Hotărâri judecătorești, Regim dotal*, etc.

— Bărbatul fiind în drept a exercita acțiunile dotale ale femeii, de aici rezultă că hotărârile pronunțate în favoarea sau în contra lui, sunt opozabile femeii și constituiesc autoritatea lucrului judecat față de ea. 293, și tom. VII, pag. 552 text și n. 2. V. *Regim dotal*.

— Pentru aceasta trebuie însă ca soțul să fi fost chemat în judecată și să fi fost condamnat în calitate de administrator și uzufructuar al dotei, iar nu în numele său personal. 294.

— Autoritatea lucrului judecat în materie de separare de patrimonii, 459 nota 4 și 460 nota. V. *Separ. de patrimonii*.

— Hotărârile care privesc

## Autorit. lucrului judecat

contribuirea femeii la sarcinile căsătoriei, având, ea și cele privitoare la alimente, un caracter provizor, n'au autoritatea lucrului judecat și pot fi modificate, de câteori a intervenit o schimbare, fie în averea personală a femeii, fie în aceea a soțului ei, 518, 519, 522, 643 și tom. VII, p. 491 t. și n. 4. V. *Alimente, Hotăriri judecătorești, etc.*

— În materie de hotărnicie, fiecare proprietar având, în principiu, dreptul de a-și hotărnicii moșia sa, independent de hotărnicile făcute de vecinii săi, de aci rezultă că nu i se poate opune autoritatea lucrului judecat de către un proprietar vecin, decât numai dacă prin hotărnicia ce se cere a se confirma, se tinde a se schimba linia despărțitoare prevăzută în hotăriri rămase definitive, sau când dela fixarea liniei despărțitoare s'a urmat osebită prescripție. Cas. S-a I-a, Bult. 1904, pag. 741 și *Dreptul* din 1905, No. 26, p. 209.

— Și fiindcă vorbim de autoritatea lucrului judecat, vom menționa o decizie recentă a Curței de casație, care pune în principiu că, dacă într'o acțiune în revendicare, părțul nu se prezintă spre a arăta drepturile în virtutea cărora deține imobilul, și acțiunea este admisă în contra sa, el nu poate să intenteze, la rândul lui, o altă acțiune în revendicare în contra reclamantului câștigător, invocând de astădată o calitate ce i-ar atribui dreptul de proprietate și să pretindă că, prin aceasta, cauza acțiunii sale este

## Autorit. lucrului judecat

diferită de cauza admisă în contra sa; de oarece calitatea invocată prin această din urmă acțiune nu constituie decât un mijloc de apărare, pe care reclamantul de acum, părțit în prima acțiune, trebuie să-l invoace în cea acțiune, iar nu o cauză nouă, pe care s'ar putea întemeia o nouă acțiune. Prin urmare, instanța de fond face o justă aplicare a art. 1201 C. civil, când hotărăște că există autoritate de lucru judecat, rezultând dintr'o hotărnicie, prin care recurentul a fost obligat să restituie reclamantului terenul anume arătat în cea hotărnicie, pe care îl deține fără niciun drept, deși, prin a doua acțiune, recurentul revendică o parte din acel teren în calitate de moștenitor testamentar. Cas. S-a I-a, decizia No. 613, din 4 Noembrie 1915. *Jurisprudența română* din 1916, No. 4, p. 50 și *Dreptul* din 1916, No. 13, p. 100.

— Tribunalul Iași a pus, cu drept cuvânt, în principiu, în această materie, că hotărnicile judecătorești *inexistente* nu pot dobândi autoritatea lucrului judecat; și hotărnicile instanțelor administrative, care depășesc atribuțiile lor strict limitate prin lege, fiind nu numai anulabile, dar chiar *inexistente*, spre deosebire de hotărnicile instanțelor ordinare, nu pot niciodată dobândi autoritatea lucrului judecat. Vezi revista *Justiția*, care apare la Iași, sub direcția noastră, anul 1916, No. 5, p. 140. Recursul făcut în contra acestei sentințe a fost respins prin de-

### Autorit. lucrului judecat

cizia Cas. S-a III-a, No. 384, din 12 Iunie 1915.

— S'a decis că autoritatea lucrului judecat nu aparține exclusiv dispozitivului, căci și motivele au puterea unei hotăriri, de câteori ele sunt strâns legate de dispozitiv, adecă când sunt complimentul lui necesar. Când deci instanța de fond ține seamă numai de dispozitivul unei hotăriri și nu examinează motivele ei, cum și mijloacele de apărare invocate de părți, pronunță o decizie nemotivată, violând principiul că autoritatea lucrului judecat se întinde nu numai la cele cuprinse în dispozitiv, ci și la motivele care sunt necesare pentru susținerea dispozitivului. Cas. S-a II, decizia civilă No. 296, din 20 Noembrie 1915. *Jurisprudența română* din 1916, No. 7, p. 100, No. de ordine 97 și *Dreptul* din 1916, No. 23 (cu observ. noastră). In acelaș sens C. Galați și Craiova, *Dreptul* din 1896, No. 15, p. 115 și din 1901, No. 72 (această din urmă cu nota d-lui C. G. Dissescu); *Judecăt. ocol. Moinești, Cr. judiciar* din 1909, No. 24, p. 190 cu observ. noastră. — Vezi însă T. Huc, VIII, 310; Ricci, *Delle prove*, 350. Cas. fr. (5 Iulie 1905), *Dreptul* din 1905, No. 82, p. 676. Vezi asupra acestei chestiuni, tom. VII al Coment. noastre, p. 508 urm., 603 urm., etc. Cpr. Cas. fr. (14 Noembrie 1911), care decide că cu toate că, în principiu, autoritatea lucrului judecat rezultă numai din dispozitivul unei hotăriri, motivele ei pot totuși să servească a lumina și

determină sensul dispozitivului. D. P. 1912. I. 119; Sirey, 1912. I. 167. Vezi Colin et Capitant, *Cours élément. de droit civil français*, II, p. 252, 253.

**Autorizarea necesară femeii măritate spre a face comerțiu.** — Poate fi dată prin contractul matrimonial, însă este totdeauna revocabilă, deși contractul matrimonial este irevocabil, 20 n. 1. 21 nota.

— Cazul când această autorizare poate fi retrasă de bărbat, 21 nota.

— Bărbatul poate să oprească pe femeia sa de a face comerțiu, 21 nota.

— Autorizarea ce bărbatul trebuie să dea femeii sale spre a putea face comerțiu, nu poate fi înlocuită prin aceea a justiției (Controv.), 21 nota, 508 n. 4, 509 *ad notam*. V. *Angajament teatral*.

— Alte cazuri în care autorizarea bărbatului nu poate fi înlocuită prin aceea a justiției sunt acele în care femeia ar voi să publice o operă artistică, literară, științifică, să treacă examenele de moașă, medic, să contracteze un angajament teatral etc., 508 text și nota 4, 509 *ad notam*. V. *Angajament teatral, Proprietate artistică, literară*, etc.

— Autorizarea bărbatului poate fi nu numai expresă, dar și tacită, judecătorii fondului apreciind dacă tăcerea bărbatului echivalează sau nu cu o autorizare, 22 *ad notam*, 629 n. 5, 630 *ad notam*. V. *Autoriz. necesară femeii măritate spre a stă în judecată*.

— Autorizarea de a face comerț nu poate înlocui pe aceea de a face o societate, 507 n. 2.

— Capacitatea femeii comerciante, 352, 508 *ad notam*, 510 n. 1, 513 n. 1, 621. V. *Femeea comerciantă*.

**Autorizarea necesară femeii măritate spre a putea sta în judecată.** — Incapacitatea femeii măritate este regula generală, iar capacitatea o excepție, 532.

— În codul italian, capacitatea femeii măritate este, din contra, regula generală și incapacitatea o excepție, 532 n. 1.

— Femeea măritată, chiar separată de patrimonii, are nevoie de autorizare pentru a sta în judecată, atât ca reclamantă cât și ca pârîtă, 20, 509 text și n. 1, 532, 634. V. *Separ. de patrimonii*.

— Ea nu poate pleda fără autorizare nici chiar înaintea arbitrilor, 507. V. *Arbitri*.

— Femeea are nevoie de autorizare pentru fiecare grad de jurisdicție, 474 n. 5.

— Femeea comerciantă are însă facultatea de a se obliga și de a sta în judecată, fără nicio autorizare, pentru tot ce privește comerțul său, 352, 508 *ad notam*, 510 n. 1 *in fine*, 513 n. 1, 621. V. *Autorizarea necesară spre a face comerț, Femea comerciantă, etc.*

— Autorizarea bărbatului, necesară femeii spre a putea sta în judecată, ca și aceea necesară spre a contracta poate fi nu numai expresă, dar și tacită, 22 *ad notam*, 629 n. 5, 630 *ad notam*. V. *Autorizarea*

*necesară femeii spre a face comerț, etc.*

— S'a decis că autorizarea soțului pentru ca soția lui să stea în judecată putând fi și tacită, urmează că atunci când soțul, într'un proces ce intențază, introduce și pe soția sa, înțelege de a-i da autorizarea să stea în judecată, căci ar fi un *non sens* și o inconsecință juridică, ca, pe de o parte, soțul să voiască să se judece cu soția sa, iar, pe de altă parte, să refuze a-i da cuvenita abilitare pentru ca ea să se poată apăra. C. București, *Dreptul* din 1915, No. 51, pag. 402 (cu observ. noastră). Vezi tom. I. p. 744 n. 3 și p. 763.

— Dacă este vorba de un act de înstrăinare, autorizarea trebuie să fie specială pentru fiecare act de înstrăinare, 22 n. 1, 630 nota. V. *Autorizarea necesară femeii măritate spre a putea contracta*.

— Autorizarea bărbatului poate fi dată femeii prin mijlocirea unui mandatar; el nu poate însă să delege unui terțiu însuș dreptul autorizării, care este un atribut al puterii maritale, 22 *ad notam*, 22 n. 1, 630 *ad notam* și tom. I, p. 768 (ed. a 2-a). Cpr. Trib. Corbeil, V. revista *Justiția*, care apare la Iași sub direcția noastră, No. 5, pag. 148. V. *Mandat, Putere maritală, etc.*

— Autorizarea bărbatului, când este scrisă, n'are nevoie să fie autentică, 630 *ad notam*.

— Cazurile când autorizarea bărbatului poate fi înlocuită prin aceea a justiției și procedura acestei autorizări, 630 *ad*

### Autoriz. neces. fem. mărit.

*notam* și tom. I, pag. 755 (ed. a 2-a).

— Dreptul internațional în privința autorizării femeii măritate (statut personal), 22 n. 1, 510 *ad notam*, 633, text și n. 3, 635. V. *Dr. internațional*.

— Legile străine care proclamă capacitatea femeii măritate, 158 n. 1, 510 n. 1, 532 n. 1, 635 nota, 636 *ad notam*. V. *Femeea măritată*.

— Dreptul muzulman în această privință, 158 n. 1, 532 n. 1, 635 n. 1, 636 *ad notam*. V. *Dr. muzulman*.

— Autorizarea preserisă femeii măritate, fiind de ordine publică, lipsa ei poate fi propusă de cei în drept, adecă de femeie, de bărbat sau de moștenitorii lor, nici odată însă de adversarul femeii (nulitatea fiind relativă), în orice stare a procesului, și chiar pentru prima oară înainte Curței de casație, 510 *ad notam* și tom. I, p. 746 (ed. a 2-a). V. *Ordine publică*.

— Lipsa acestei autorizări nu poate însă fi propusă de judecători din oficiu (Controv.), 510 *ad notam*, *in fine*. V. *Ordine publică*.

— De câteori restituirea dotei se face în urma separ. de patrimonii, femeia poate să-și ceară dota cu fructele sau dobânzile ei, fără autorizarea bărbatului, hotărîrea de separare echivalând cu o autorizare, 549 n. 3, 574 n. 2. Vezi. *Separ. de patrimonii*.

**Autorizarea necesară femeii măritate spre a putea**

**contractă.** — Această autorizare trebuie să fie specială, căci o autorizare dată spre a face toate actele ce femeia ar crede de cuviință ar fi nulă, ea echivalând cu o dispensă de autorizare, 22 n. 1, 630 *ad notam*.

— O autorizare generală ar fi validă numai în privința bunurilor parafernale ale femeii, 22 n. 1. V. *Parafernă*.

— Autorizarea bărbatului, necesară femeii spre a putea contractă, ca și aceea necesară spre a putea stă în judecată, poate fi expresă sau tacită, 629 n. 5, 630 *ad notam*. V. *Autoriz. necesară femeii măritate spre a putea stă în judecată*.

— Autorizarea tacită nu poate însă să rezulte din simpla cunoștință a înstrăinării pe care o are bărbatul, 630 *ad notam*.

— Femeia s'ar socoti neautorizată, chiar dacă ar fi fost sfătuită și îndemnată de bărbat la înstrăinare, de câteori el n'a luat parte la această înstrăinare, 630, *ad notam*. V. *Mandat*.

— Dr. internațional în privința autorizării femeii măritate (statut personal), 22 n. 1, 510 *ad notam*, 633, 635 n. 1, 636 *ad notam*. V. *Dr. internațional*.

**Avariția** (sau sgârceenia bărbatului) nu este o cauză de separare de patrimonii, pentrucă nu pune dota femeii în pericol, 458. V. *Separ. de patrimonii*.

— Ea poate însă constitui un motiv de divorț, 458. Vezi *Divorț*.

**Avocat.** — Femeea nu poate fi avocat. Cas. Secții unite și Cas. S-a I-a, *Dreptul* din 1915, No. 54; *Legea* din 1915, No. 11 și 12, pag. 81 urm.; *Cr. judiciar* din 1915, No. 55 și *Cr. judiciar* din 1914, No. 34, p. 280. — *Contră*: Cons. de disciplină al baroului Covurlui și C. Galați, *Cr. judiciar* din 1914, No. 60, pag. 491 și No. 71, p. 574 urm. (ambele cu observ. noastră). Vezi și revista *Legea* din 1915, No. 11 și 12. p. 85 urm.

## B

**Bancrută.** — Soțul comerciant, care n'a depus în mâinile offerului stărei civile copia de pe contractul său matrimonial, la caz de faliment sau chiar de simplă încetare a plăților sale comerciale, este pedepsit ca bancrutar simplu, 113, 114. V. *Conv. matrimoniale, Faliment, etc.*

— *Zicem*: la caz de simplă încetare a plăților sale, pentru că bancruta poate să existe fără faliment, destul este ca instanța de fond să constate încetarea de plăți a comerciantului. Cas. S-a II-a, 6 Februar 1915. *Jurisprudența română* din 1915, No. 11, p. 174, No. de ordine 155. Vezi tom. XI, p. 488 urm. — *Contră*: Fl. Sion, *Cr. judiciar* din 1915, No. 16 și 17.

— Legea neprecizând înțelesul cuvintelor „încetare de plăți”, sau condițiile în care o astfel de încetare ar avea loc, rămâne la aprecierea judecătorilor să

se vadă în fiecare caz, după cuantumul datoriei, importanța comerțului exercitat, numărul creanțelor comerciale exigibile și neachitate, etc., dacă comerciantul este sau nu în încetare de plăți. Trib. Bacău, *Cr. judiciar* din 1916, No. 5, p. 43. Cpr. Lyon-Caen et Renault, *Tr. de droit commercial*, VII, 59; Lacour, *Précis de droit commercial*, 1605, pag. 934 (Paris, 1912).

— Iată cum se exprimă, în această privință, o decizie recentă a Curței din Craiova S-a I-a (2 Noembrie 1915). Prin încetare de plăți se înțelege neputința unui comerciant sau a unei societăți comerciale, de a plăti datoriile exigibile (comerciale), de oarecare importanță cu situațiunea sa, indiferent de împrejurarea dacă activul este mai mare sau mai mic decât pasivul. Neplata unui singur creditor comercial este suficientă pentru a atrage declararea în starea de faliment, de oarece, potrivit art. 701 din codul comercial, falimentul unui comerciant se declară după cererea unuia sau a mai multor creditori. Vezi *Dreptul* din 1916, No. 15, p. 117.

— S'a decis că, pentru existența delictului de bancrută frauduloasă, este suficient singurul fapt că inculpatul a sustras o parte din activul său, deși instanța de fond constată în sarcina lui mai multe fapte care constituiesc acel delict. Cas. S-a II-a, decizia penală No. 3252, din 15 Decembrie 1914. *Jurisprudența română* din 1915, No. 10, p. 155, No. de ordine 135.

**Beneficium competentiae** (din dreptul roman). — Inexistența lui în dreptul actual, 249, 542 text și n. 2. V. *Garantție*.

**Bezman.** — Bezmanarul se folosește, ca și uzufructuarul, de aluviunea formată pe fondul supus bezmanului, 199 n. 1. V. *Aluviune, Uzufruct, etc.*

— Distrugerea prin filoxeră a unei vii supusă bezmanului sau cunaticului, nu atrage de drept desființarea bezmanului, ci judecata, apreciind împrejurările, este datoare să acorde bezmanarului un termen pentru replantarea viei, și numai atunci când el nu se va conforma acestei îndatoriri, se va declara contractul desființat, 406 n. 3, în fine și tom. IX, p. 444 urm. V. *Filoxeră*.

**Bilete de loterie.** — Sunt prin natura lor adevărate titluri la purtător, n. 6 dela p. 61, 62, p. 191, 192 n. 2; tom. XI, p. 381 n. 4 și 382 *ad notam*. V. *Loterie*.

**Boală.** — Cuvântul alimente cuprinde și cheltuelile pentru căutarea sănătății la caz de boală, 395 urm. V. *Alimente*.

— În caz de trimeterea copiilor în străinătate, la studii, cheltuelile de creștere cuprind și pe cele necesare pentru căutarea sănătății lor, la caz de boală (*calctudinis impendia*), 519, n. 2. V. *Alimente*.

— Cheltuelile necesitate prin boala soției și îngrijirea sănă-

tății sale, privesc pe bărbat, aceste cheltueli fiind o sarcină a căsătoriei, 573 n. 3, 579 și tom. X, p. 388. V. *Regim dotal*.

**Bona non intelliguntur, nisi deducto aere alieno**, 194.

**Bulgaria.** — V. *Drept bulgar*.

**Bunele moravuri.** — Definiția bunelor moravuri după codul civil al regatului Muntenegru, tom. V, p. 134 n. 2.

— Ordinea publică cuprinde în sine și bunele moravuri, imoralitatea fiind asimilată ilegalității. Tom. I, p. 225; tom. IV, partea I-a, p. 187. V. *Ordine publică*.

— Soții nu pot, cu toată libertatea de care se bucură în privința convențiilor matrimoniale, să contravie bunelor moravuri și ordinii publice, 13 text și nota 4. V. *Conv. matrimoniale, Ordine publică, etc.*

— Exemple de convenții contrare bunelor moravuri, 14, 15 urm.

— Exemple de convenții contrare ordinii publice, 16 text și n. 2, 17 urm., 328 n. 1, 681, etc. V. *Ordine publică*.

**Bunuri dotale.** V. *Regim dotal*.

**Bunuri parafernale.** Vezi *Parafernă*.

**Bursă.** — Femeea măritată

nu poate juca la bursă, 508 text și n. 1. V. *Regim dotal*.

## C

**Calomnie.** — Deși acțiunea în calomnie este personală părții vătămate, totuși de câteori urmărirea publică a fost pusă în mișcare după cererea acestei părți, ea poate fi continuată de ministerul public și nu mai poate fi stinsă prin declarația părților că s'au împăcat. Cas. S-a II-a, *Dreptul* din 1915, No. 77. Vezi și *Jurisprudența română* din 1915, No. 11, p. 175, No. de ordine 157.

**Cambie.** — Verificarea unei cambii la masa falimentului, nefiind decât o recunoaștere a datoriei în justiție, întrerupe prescripția, conform art. 1865 C. civ., și este o cauză permanentă de întrerupere până la închiderea operațiilor falimentului. Cas. S-a III-a, decizia No. 532, din 21 Octombrie 1915, reproducă *înfră*, v<sup>o</sup> *Faliment*. V. și v<sup>o</sup> *Prescripție*.

— Acei care nu știu a serie și a ceti, *deși știu să iscălească*, nu se pot obliga cambialmente decât printr'o cambie autentică. Trib. Iași, *Cr. judiciar* din 1916, No. 3, p. 22. Cpr. Cesare Vivante, *Trattato di diritto commerciale*, III 103 (ed. a 3-a).

— S'a decis că, din principiile înscrise în art. 309 și 349 C. com., rezultă că subscriitorul unei cambii nu numai că are dreptul, dar chiar trebuie

să plătească aceluia care se află în posesiunea cambiei, chiar în cazul când ar avea motive de a crede că posesorul deține titlul printr'un abuz, refuzul de a plăti nefiind justificat decât atunci când i s'a făcut opoziție la plată, în cazul prevăzut de art. 321 C. com. Cas. S-a III-a, decizia No. 8, din 11 Ianuar 1916. *Jurisprudența română* din 1916, No. 8, p. 119, No. de ordine 120.

**Captațiune.** — V. *Concubinaj*. Vezi în privința captațiunii, în materie de liberalități, tom. IV, partea I-a, p. 41 urm.

— Mijloacele ilicite întrebuințate în captațiune pot fi stabilite prin orice probe admise de lege, precum: martori, prezumpții, etc., și aparține judecătorilor fondului de a aprecia valoarea acestor dovezi pentru stabilirea manoperilor dolozive. Cas. S-a I-a (13 Martie 1915). *Jurisprudența română* din 1915, No. 21, pag. 322 și *Dreptul* din 1915, No. 37, p. 291. V. *Concubinaj*.

**Casus sentit dominus**, 265 text și nota 5. Vezi *Res perit domino*.

**Carieră.** — Drepturile bărbatului, atunci când pe moșia constituită dotă există o carieră de piatră, de nisip, etc., 307. V. *Mină*, *Regim dotal*, etc.

— Pietrele ce se scot dintr'o carieră nu se consideră ca fructe, pentrucă nu renase altele în locul celor ce se scot. 607 n. 1. V. *Fructe*, *Pietre*, etc.



**Cauțiune.** — Bărbatul este, în principiu, scutit de darea unei cauțiuni, pe care este obligat a o da uzufructuarul în genere, 305 n. 4, 315, 571, 572, 628. Vezi *Porafernă, Regim dotal, Uzufruct, etc.*

— El poate însă fi supus la darea unei cauțiuni, prin contractul de căsătorie, sau prin donațiunea ori testamentul făcute de un terțiu în favoarea femeii, 305 n. 4, 315, 571, 572.

— El poate fi supus la darea unei cauțiuni, chiar în urma celebrării căsătoriei, această clauză adițională nealterând în nimic substanța conv. matrimoniale, 118 n. 2. V. *Conv. matrimoniale.*

— Și femeea ar putea fi supusă la darea unei cauțiuni pentru a asigura plata dotei, n. 4 dela pag. 315, 316. Vezi *Regim dotal.*

— În caz când femeea are motive serioase de a cere separația de patrimonii, bărbatul nu poate, în principiu, să respingă cererea ei, oferind de a garanta restituirea dotei alienabile prin darea unei cauțiuni, 454. V. *Separ. de patrimonii.*

**Cauțiunea damni infecti** (dr. roman). — Inadmisibilitatea acestei cauțiuni în dreptul actual, 373 și tom. V, pag. 580. Vezi, în privința dreptului roman, Arntz, *Lehrbuch der Pandekten*, § 328, p. 524 (ed. a 6-a).

**Cauțiunea muciană.** Tom. IV, partea I-a, p. 200, n. 7. Cpr. Arntz, *Lehrbuch der Pandekten*, § 496, p. 755, n. 3.

**Caz fortuit.** V. *Forță majoră.*

**Căsătorie.** — Definiția căsătoriei în dreptul nostru anterior, 3 *ad notam.*

— În dreptul nostru actual, 3 *ad notam.*

— Căsătoria este un contract (Controv.). 3 nota și 4 *ad notam.*

— Scopul căsătoriei (nașterea de copii, creșterea și educarea lor, etc.), 2.

— Căsătoria este astăzi, la noi, un contract civil, benedictia religioasă fiind pur facultativă, cu tot textul art. 22 din Constit., care a indus în eroare pe unii autori străini, 115, 116 și n. 3 dela p. 150, 151. Mai vezi tom. I, p. 536 text și n. 4 (ed. a 2-a).

— *Contră:* C. G. Dissescu, *Drept constituțional*, No. 483, p. 559 urm. (ed. a 3-a, 1915).

— Legiuirile străine care admit aceeași soluție, 150 n. 3.

— Legiuirile străine care admit și astăzi căsătoria religioasă, 151 *ad notam.*

— Căsătoria străinilor în România (Controv.), 151 n. 1 și tom. I, pag. 199 urm. (ed. a 2-a). V. *Străini.*

— După cum străinii se pot căsători în România, tot astfel și Românii se pot căsători în străinătate, fie la ofițerul stărei civile străine (*locus regit actum*), fie la agenții noștri diplomației. În orice caz, Românul, la reîntoarcerea sa în țară, n'are nevoie de a transcrie actul de celebrare al căsătoriei, nici de a face publicații în țară, fiindcă legea noastră a desființat aceste formalități cerute de legea franceză, 111 n. 1, 662 n. 3 și tom.

## Căsătorie

I, p. 197 (ed. a 2-a). V. *Conv. matrimoniale*.

— Celebrarea căsătoriei nu atrage confirmarea contractului de căsătorie, care ar fi nul, 61, 62; 72, 83. Vezi *Confirmare. Conv. matrimoniale*, etc.

— Căsătoria nu mai poate avea loc astăzi prin procurățiune, 58 n. 3. V. *Conv. matrimoniale, Mandat, Procură*, etc.

— Legile străine care permit căsătoria prin procurățiune, tom. I, p. 698 (ed. a 2-a).

— Vârsta la care minorii se pot căsători (18 ani și 15 ani împliniți), 71 text și n. 3. V. *Conv. matrimoniale, Minori*, etc.

— Modificarea art. 141 și 142 din codul civil prin legea din 15 Martie 1906, pag. 75. Vezi *Conv. matrimoniale*.

— Căsătoria interzisului (Controv.), 86 și n. 2 dela p. 86, 87, precum și trimeterile făcute acolo la volumele noastre anterioare. V. *Interdicție*.

— Căsătoria surdo-muților, 88. V. *Surdo-muți*.

— Căsătoria orbilor, 88. V. *Orbi*.

— Aducerea femeii măritate în domiciliul bărbatului *manu militari* (Controv.), 451 *ad notam*. V. *Domiciliu*.

— Sarcinile căsătoriei. Ce se înțelege prin sarcini, 640 n. 1. V. *Nuntă, Parafernă*, etc.

— Cheltuielile necesare pentru căutarea sănătății soției, sunt o sarcină a căsătoriei, 573 n. 3, 579 și tom. X, p. 388. V. *Boală, Regim dotal*, etc.

— Căsătoria morganatică sau de mâna stângă (*zur linken*

## Căsătorie

*Hand*) în dreptul german, 496 n. 5, 497 *ad notam*. V. *Drept German*. Vezi asupra acestei căsătorii, Gerber, *System des deutschen Privatrechts* § 224, p. 618, text și n. 9 (ed. a 14-a).

— Căsătoria de mâna dreaptă (*zur rechten Hand*), 497, 498 *ad notam*. V. *Dr. german*.

— Femeie nu poate fi autorizată, prin contractul matrimonial, a consimți singură la căsătoria (sau adopțiunea) copiilor săi, asemenea clauză fiind contrară ordinii publice, 22, 23. V. *Adopțiune, Conv. matrimoniale, Ordine publică*, etc.

— Căsătoriile mixte (oprirea lor de codul Calimach), 26, 27.

— S'a decis, cu drept cuvânt, că actul de naștere al cuiva nu poate să dovedească decât faptul material al nașterii, iar nu și căsătoria legitimă a părinților săi, aceasta putându-se dovedi, conform art. 176 C. civil, numai printr'un act de celebrare al ei, înscris în registrul stărei civile sau, în cazurile excepționale prevăzute de art. 33 C. civil, prin martori. Prin urmare, instanța de fond comite exces de putere și violează art. 176 C. civil, atunci când constată căsătoria dintre părinți, numai pe baza actului de naștere al copilului lor și pe baza actului de deces al părintelui. Cas. S-a I-a, decizia No. 491, din 28 Octombrie 1914. *Jurisprudența română* din 1915, No. 1, p. 7 și 8, No. de ordine 4.

**Căsătoria putativă.** — Căsătoria putativă lasă să subziste

conv. matrimonială dintre soți, 123, 124. Vezi *Conv. matrimoniale*.

— Cazul anulării unei căsătorii putative trebuie asimilat, din punctul de vedere al restituirii dotei, aceluia al desfacerii căsătoriei; de oarece, în caz de căsătorie putativă, anularea produce efectele unui divorț, nota 4 dela pag. 544 și 545. Vezi *Divorț, Regim dotal*, etc.

— În caz de anularea unei căsătorii putative, femeia dotală va avea o ipotecă legală pentru restituirea dotei ei alienabile, dacă ea a fost de bună credință, 661, 662. V. *Ipotecă legală*.

**Câșturi stipulate prin anticipație de către bărbat, administrator al dotei.**— Nevaliditatea unei asemenea clauze, 281 urm. V. *Arcondarc, Regim dotal*.

— Câștiurile viitoare nu pot fi nici cedate de el, 282, 283. V. *Regim dotal*, etc.

— Dispoziția codului spaniol în această privință, 282 n. 3. V. *Dr. spaniol*.

— Nici acel pus sub consiliu judiciar nu-și poate scosta câștiurile viitoare fără asistența consiliului, 92 *ad notam*. Vezi *Consiliu judiciar, Risipire, Risipitor*, etc.

— *Quid* în privința tutorului? 282 și tom. II, p. 725 text și n. 2. V. *Tutor*.

**Cessante causa, cessat effectus**, 537.

**Cimitir.**— Cheltuelile făcute pentru dobândirea unei concesiuni într'un cimitir, nu fac parte din cheltuelile de înmormântare, 579. V. *Inmormântare*.

— Locurile rezervate cimitirelor fac parte din domeniul public al comunelor (Controv.), tom. VIII, partea II-a, p. 55 *ad notam* (ed. a 2-a).

**Codul Calimach.** — Aprecierea acestui cod de către Zachariæ von Lingenthal, 3 n. \*. V. *Zachariæ*.

— Existența antipriconului în codul Calimach, 204 n. 2.

— Oprirea căsătoriilor mixte, 26, 27. V. *Căsătorie*.

— Dispozițiile acestui cod asupra educațiunii religioase a copiilor, 27.

**Clauză penală.**— Este nulă clauza penală stipulată pentru a garanta executarea unei convenții, care ar admite o separație de patrimoniul benevolă, 470. V. *Separ. de patrimoniul*.

**Comercianți.**— Publicitatea convențiilor lor matrimoniale, 105 n. 1, 112 urm. V. *Conv. matrimoniale*.

**Comoară.**— Comoara ce s'ar descoperi, în timpul căsătoriei, într'un fond al femeii, și care i s'ar cuveni pe jumătate *jure domini*, este dotală, aceeași soluție fiind admisibilă și în privința părții din comoară cuvenită femeii *jure inventiois*, 192 n. 3. V. și p. 310.

— Bărbatul neavând drept decât la fructele dotei, nu se

## Comoară

folosește de comoara găsită de alții în fondul dotal, pentru că comoara nu este un produs al pământului, care eră numai depozitarul ei, 257 n. 1, în *medio*, 309, 607 n. 1. V. *Fructe, Regim dotal*, etc.

— Comoara atribuită unuia din soți, fie ca proprietar, fie ca găsit, nu face parte din societatea sau comunitatea de achiziții, 649. V. *Societatea de achiziții*.

**Comodat.** — Se poate derogă dela dispozițiile art. 1570 C. civil, după care comodatarul nu poate să reție lucrul sub cuvânt de compensație, pentru creanța ce are contra comodantului, 30 text și n. 1.

**Compensație.** — Compensarea cheltuelilor la care bărbatul are drept pentru îmbunătățirile aduse fondului dotal, cu dota alienabilă ce datorește soției sale, 202, 304, 305, 576, 577. V. *Regim dotal*.

— Cazul unei compensații legale, 285, 286.

— Necompensarea contribuției femeii la sarcinile căsătoriei cu dobânzile dotei datorite de bărbat (Controv.), 522.

— Necompensarea dotei femeii cu legatul ce i-ar fi lăsat bărbatul, 542, 543. V. *Legate*.

— Necompensarea dotei femeii cu cheltuelile făcute de bărbat pentru creșterea și educarea copiilor femeii (Controv.), 577.

— Compensarea între crean-

țele dotale ale femeii și datorile proprii ale bărbatului, atunci când creditorul lui este în acelaș timp debitorul femeii (compensație facultativă), 285, 577 n. 1 și tom. VI, p. 754, text și n. 3.

**Compromis.** — Femeea nu poate face un compromis în privința bunurilor sale dotale 330, 331 nota. V. *Arbitri, Tranzacție*, etc.

— Compromisul relativ la împărțea bunurilor dotale, 335 n. 1. V. *Împărțea, Tranzacție*, etc.

— Facultatea conferită prin contractul matrimonial de a face un compromis în privința imobilului dotal, nu atrage pe aceea de a vinde acest imobil, după cum nici facultatea de a instrăina imobilul nu conferă pe aceea de a face un compromis, 358.

— Femeea separată de bunuri nu poate face un compromis, nici chiar asupra contestațiilor relative la drepturile sale mobiliare (Controv.), 507 text și n. 1. V. *Separ. de patrimonii*.

— Femeea comerciantă poate însă face un compromis, fiindcă are capacitatea de a se obliga și de a stă în judecată, fără nicio autorizare, pentru tot ce privește comerțul său, 508 *ad notam*. V. *Femea comerciantă*.

**Comunitate** (Regim de—).

— Critica acestui regim, 39.

— Apărarea lui de unii juriscenșulți, 39 n. 2, 528 n. 5.

— Comunitatea este o specie de societate, contractată între

## Comunitate

bărbat și femeie, la căsătoria lor, care poate însă fi deosebită de societatea ordinară, 35 n. 4. V. *Conv. matrimoniale.*

— Regimul comunității se practică, de fapt, la noi la țară, 40 *ad notam.* V. *Conv. matrim.*

— Legea suedeză nu admite decât regimul comunității (*Gif-torätt*), 161 n. 3. V. *Dr. suedez.*

— Origina comunității legale (dreptul cutumier fr.), 39 nota 1, 161, 162.

— Deși legiuitorul nostru n'a admis regimul de comunitate, totuși soții pot să-l adopteze în baza principului libertății convențiilor matrimoniale, 9 urm., 11 text și n. 3, 35 text și n. 2, 527, 644. V. *Conv. matrimoniale, Regim dotal,* etc.

— Codul italian oprește, din contra, pe soți, de a stipula altă comunitate decât aceea de achiziționii, 644 n. 1. Vezi și p. 40.

— Soluția codului german în privința comunității universale de bunuri (*allgemeine Gütergemeinschaft*), 40. Cpr. T. Kipp und M. Wolff, *Lehrbuch des bürgerlichen Rechts*, II, § 40, pag. 138 (Marburg, 1912). V. *Conv. matrim., Dr. german,* etc.

## Comunitatea de achiziții,

643 urm.

— Stipularea acestui regim, fie ca un accesoriu al regimului dotal, fie ca un regim a parte, 644 n. 2, 645. V. *Societate de achiziții.*

— Regimul comunității de achiziții în dreptul german (*Errungenschaftsgemeinschaft*), 644 n. 3 *in fine.* V. *Dr. german.*

**Concordat.**—Femeea, a cărei creanță dotală nu este garantată printr'o ipotecă, nu poate cere, în caz de faliment al bărbatului ei, decât suma reprezentând cotele concordatate, și numai la epocile fixate prin concordat, 481. V. *Faliment, Ipotecă,* etc.

— Femeea nu mai poate astăzi nici într'un caz, în urma legii din 1895, să voteze concordatul bărbatului ei, 508.

— Motivele legii din 1895, p. 508 n. 2

— Bărbatul poate însă să ia parte la concordatul în care ar fi interesată o creanță dotală, 285.

## Concubinaj (concubini).—

Între concubini nu există mandatul tacit, pe care, în unele cazuri, femeea măritată este presupusă a-l avea dela bărbatul ei, 131 n. 2, *in fine*, 536 *ad notam* și tom. IX, p. 563. V. *Mandat.*

— O societate poate să existe între concubini, 131 n. 2 și tom. IX, p. 477, 478. V. *Societate.*

— Concubinajul eră altădată oprit și pedepsit după codul cant. Zürich din 1887. Tom. IV, partea I-a, p. 47, text și n. 2 și tom. IX, p. 478, n. 1.

— Concubinajul nu mai este astăzi o prezumpție de captivitate. Tom. IV, partea I-a, p. 46, 158, 284 n. 2 (ed. a 2-a).

— Concubinajul poate însă da loc la anularea liberalității, de câteori ea este rezultatul dolului și al fraudei. Tom. IV, partea I-a, p. 47, text și n. 3.

— S'a decis, în această din urmă privință, că, deși în dreptul modern, concubinajul nu con-

stitue prin el însuși o cauză de a da sau primi prin acte cu titlu gratuit, totuși nu este mai puțin adevărat că, unit cu alte mijloace, el poate fi considerat și astăzi ca un element al captațiunii. Cas. S-a I-a, decizia No. 189, din 13 Martie 1915. *Jurisprudența română* din 1915, No. 21, p. 322. No. de ordine 305 și *Dreptul* din 1915, No. 37, p. 291. V. *Captațiune*.

**Condiție.** — Contractele sau convențiile matrimoniale nu pot fi supuse unei condiții suspensive sau rezolutorii, nici unui termen, 13, 14, 124, 125 text și n. 2, 182. Cpr. Trib. Ambert, *Cr. judiciar* din 1916, No. 7, p. 60. V. *Conv. matrimoniale, Termen, etc.*

— Admiterea sistemului contrar în codul civil elvețian din 1912, pag. 125 n. 2. Vezi *Dr. elvețian*.

— Separația de patrimonii nu poate fi condițională, 469 n. 1. V. *Separ. de patrimonii*.

**Confirmare.** — Actele inexistente nu pot fi confirmate, 57, 58, 60, 62, 101 nota 1, 120 și tom. VIII, partea II-a, p. 80 text și n. 4 (ed. a 2-a). Vezi *Acte inexistente, Quod nullum est confirmari nequit, etc.*

— Celebrarea căsătoriei nu atrage confirmarea contractului de căsătorie, care ar fi nul, 61, 62, 72, 83. V. *Căsătorie, Conv. matrimoniale, etc.*

— În caz de înstrăinarea fondului dotal, această înstrăinare nu poate fi confirmată nici în timpul căsătoriei, nici în

urma separației de patrimonii, 429, 430. V. *Regim dotal*.

— Confirmarea femeii în urma desfacerei căsătoriei (admisibilitate), 430.

— Confirmarea ar putea să aibă loc și în urma desfacerei căsătoriei prin moartea bărbatului sau prin divorț, 360, 424.

— Confirmarea făcută de femeie prin testamentul ei, 430 text și n. 3 și tom. VII, p. 54 text și n. 4. V. *Testament*.

— Confirmarea înstrăinării fondului dotal făcută de bărbat este cu putință în timpul căsătoriei, atunci când acest fond este declarat alienabil, 360, 430, 431. V. *Regim dotal*.

— Dreptul de confirmare pe care îl are femeia, îl au și moștenitorii ei. 431.

— Confirmarea poate fi nu numai expresă, dar și tacită, 431.

— Judecătorii fondului apreciază faptele din care poate să rezulte confirmarea tacită, 431, 432.

— Dacă femeia a lăsat să treacă 10 ani dela desfacerea căsătoriei, există din partea ei o confirmare tacită, 421, 432.

— Efectele confirmării, 432.

— Încât privește confirmarea contractului de căsătorie, vezi *Conv. matrimoniale*.

— Și fiindcă vorbim de confirmare, vom menționa o decizie recentă a Curței din Iași, care pune în principiu că nulitatea de care sunt lovite actele de vânzare făcute unui străin, în disprețul art. 7 § 5 Const., deși este absolută și interesează ordinea publică, totuși poate fi acoperită prin confirmare, atunci când cauza care o producea a încetat. Vezi *Revista Justiția*,

care apare la Iași, sub direcția noastră. No. 4 din 1 Ianuar 1916, p. 108 urm., (cu observ. noastră în sens contrar). Vezi și tom. VIII, partea II-a (Vânzarea), pag. 80 n. 4 și p. 126, *ad notam* (ed. a 2-a).

**Consiliu judiciar.**—Persoanele puse sub consiliu judiciar, fiind capabile de a se căsători, pot să-și facă convențiile lor matrimoniale, fără asistența consiliului, 89 urm. V. *Conv. matrimoniale*.

— Actele de înstrăinare care necesitează autorizarea consiliului, 91.

— Dreptul celor puși sub consiliu judiciar de a face acte de administrație, 92 *ad notam*. V. *Arendare*.

— Ei nu pot însă să-și secon-teze căștiurile viitoare fără asis-tența consiliului, 92 *ad notam*. V. *Căștiuri stipulate prin anti-cipație*, etc.

— Punerea bărbatului sub consiliu judiciar pentru risipire, nu însă pentru slăbiciune de minte, poate să autorize pe femei a cere separarea de pa-trimonii, 458. V. *Separ. de patrimonii*.

— Dacă bărbatul este pus sub consiliu judiciar sau inter-zis, cererea în separ. de patri-monii va fi introdusă, în primul caz, în contra bărbatului asistat de consiliul său, iar în cazul al doilea, contra tutorului său, 464. V. *Interdicție, Separ. de patrimonii*, etc.

**Consiliu de familie.**— Membrii consiliului de familie

pot fi înlocuiți prin procura-tori, însă un procurator nu poate în-lățișa mai mult de o singură persoană, 142 n. 2. V. *Procură*.

— Rolul ce-l are consiliul de familie, înaintea legii din 15 Martie 1906, în privința căsătoriei copiilor lipsiți de pă-rinți, 75, 76.

— S'a decis, acum de curând (27 Octombrie 1915), că forma-litatea autorizării tutorului de către consiliul de familie, pentru a putea stă în judecată, nu este de ordine publică, așa că dacă omisiunea acestei formalități n'a fost invocată la instanța de fond, ea nu poate fi invocată direct la Curtea de casație. Cas. S-a I-a, *Jurisprudența română* din 1916, No. 3, p. 36, 37, No. de ordine 38 și *Cr. judiciar* din 1916, No. 9, p. 76 (rezumate). V. *Ordine publică, Tutor*, etc.

— Dacă deliberările consi-liului de familie, care refuză de a lăsa tutela mamei, ce vo-ește a trece în a doua căsătorie, sunt sau nu supuse recursului justiției (Controv.), 70 n. 2. V. *Tutor*.

— Admiterea aceleiași soluții în privința reprezentării viito-rilor soți la schimbările ce ei voese să aducă convențiilor lor matrimoniale, 141, 142. Vezi *Conv. matrimoniale*.

### **Constrângerea corporală.**

— Este căzută în desuetudine, legea din 24 Septembrie 1864 născându-se moartă, de oarece n'a fost aplicată niciodată, 391 text și n. 1, precum și trime-terile făcute acolo la volumele noastre anterioare. V. *Desuc-tudine*.

**Construcțiile** (făcute pe fondul dotal). — Sunt dotale (Contractov.), 199 urm., 306 *ad notam* 5°, 414 nota 1, 575 *ad notam*. V. *Regim dotal*.

— De aceea se și decide că femeea n'ar putea să primească în schimbul unei părți a fondului ei dotal, construcțiile ridicate pe cealaltă parte a fondului, făcând astfel ca o parte din fondul dotal să devie parafernală, 414 n. 1. V. *Parafernală*, *Schimbul imobilului dotal*, etc.

**Contracte solemne** (conv. matrimoniale, donațiuni, ipotecă, etc.), 59. V. *Acte solemne*, *Conv. matrimoniale*, *Donațiune*, *Ipotecă*, etc.

— Formele autenticității fiind prescise de lege *ad solemnitate*, lipsa acestor forme atrage inexistența contractului, 99, 100.

— Consecințele inexistenței contractului, 100 urm. V. *Confirmare*, *Conv. matrimoniale*, etc.

**Contract de căsătorie**. V. *Conv. matrimoniale*.

**Contra-zestre**, 688 n. 2, 689, 690, 691, 692.

— Inlocuirea contra-zestrei prin prezenturile de nuntă, 693.

— Restituirea acestor prezenturi, de câteori căsătoria nu poate fi celebrată din cauza culpei unuia din viitorii soți, 153 n. 5, 154 nota, 693 text și n. 2. V. *Prezenturi de nuntă*.

**Contumacie**. — Dacă contumacia bărbatului autoriză pe

femea a cere separarea de patrimonii, 458 n. 1. V. *Separ. de patrimonii*.

**Convențiile matrimoniale (Contractul de căsătorie)**.

— Importanța conv. matrimoniale sau contractului de căsătorie, 2.

— Conv. matrimonială este un contract accesoriu, care nu intră în vigoare, decât atunci când căsătoria a fost celebrată și din ziua celebrării ei, 6 *ad notam*, 116, 121 urm., 273 n. 2.

— Conv. matrimonială nu este caducă, decât atunci când părțile au renunțat la căsătoria proiectată, 123, 187, 546 text și n. 2, 571.

— Ce se înțelege prin conv. matrimonială sau contract de căsătorie (dispoziții relative la bunurile soților), 4, 5.

— Diferitele sensuri ale cuvintelor contract de căsătorie, 5.

— Definiție, 5, 6.

— Contract de căsătorie tacit, 6.

— Obiceiul de a redacta o conv. matrimonială sau un contract de căsătorie apare în Franța de abia în secolul al XVII-lea, 6.

— În lipsa redactării unei conv. matrimoniale sau unui contract de căsătorie, asociația soților, în privința bunurilor, este cărmuită de lege, 7, 39. V. *Regim legal*.

— Marele principiu care cărmuște această materie, este libertatea convențiilor matrimoniale, 7 urm., 34 urm.

— În baza acestui principiu s'a decis că stipulația prevăzută într'un act dotal, că soțul este în drept să înstrăineze imo-



## Convențiile matrimoniale

bilul dotal, cu consimțământul soției, și să primească prețul acestei înstrăinări pe creditul său personal, este perfect validă și cuprinde două acte distincte: 1<sup>o</sup> un mandat pe care soția îl dă soțului de a vinde fondul dotal; și 2<sup>o</sup> constituirea soțului ca proprietar al prețului rezultat din înstrăinarea acestui imobil. C. Iași, *Dreptul* din 1915, No. 56, p. 446. V. *Mandat*.

— Tot în baza acestui principiu se admite că se poate stipula o clauză de întrebuintare a dobânzilor, căci deși aceste dobânzi aparțin bărbatului, se poate derogă dela acest drept în baza principiului libertății conv. matrimoniale, 210 *ad notam*. V. *Dobândă, întrebuintare*, etc.

— Soții pot alege regimul matrimonial ce le convine, și chiar un regim neadmis de legea noastră, precum este, de exemplu, acel al comunității legale 9 urm., 11 text și n. 3, 35 text și n. 2, 527, 644. V. *Comunitate, Regim dotal*, etc.

— Comunitatea este o specie de societate contractată între bărbat și femei la căsătoria lor, care poate însă fi deosebită de societățile ordinare, 35 n. 4. V. *Comunitate*.

— Acest regim se și practică, de fapt, la noi la țară, 40 *ad notam*. V. *Comunitate*.

— Regimul străin adoptat de soți nu poate însă fi contrar ordinii publice din România, n. 3 dela p. 11, 12. V. *Ordine publică*.

— Soții pot stipula regimul dotal, separația de bunuri,

## Convențiile matrimoniale

etc., 35, 527. V. *Regim dotal, Separ. de patrimonii*, etc.

— Ei pot să modifice regimul de separare de bunuri organizat de lege, 12.

— Ei pot să combine diferitele regimuri matrimoniale între ele, 34.

— Să adauge regimului dotal o societate de achiziții, 11, 34 text și n. 3, 38, 644. V. *Societate de achiziții*.

— Acest din urmă regim este acel legal în Spania, 38, 644 n. 3. V. *Dr. spaniol*.

— Soții ar putea să stipuleze o societate de achiziții, chiar fără a adopta regimul dotal, 644 n. 2. V. *Regim dotal, Societate de achiziții*.

— Origina acestui regim (dreptul vechiu francez), 644 n. 3. V. *Societate de achiziții*.

— Comunitatea de achiziții este admisă și în codul german, sub numele de *Errungenschaftsgemeinschaft*, 644 n. 3, *in fine*.

— Acest din urmă cod admite și o comunitate universală de bunuri, sub numele de *allgemeine Gütergemeinschaft*, 40. V. *Comunitate, Dr. german*, etc.

— Femeea poate să-și constituie ca dotă un venit ce trebuie plătit pe un termen nelimitat, 12.

— Ea poate să restrângă folosința ce bărbatul are asupra bunurilor dotale, 12, 13.

— Soții nu pot însă să modifice raporturile personale dintre ei, care sunt reglementate de lege, 13.

— Nici să supue conv. lor matrimonială unui termen sau unei condiții suspensive ori rezoluției, 13, 14 și 124 urm., 182.

## Convențiile matrimoniale

Vezi și trib. Ambert, *Cr. judiciar* din 1916, No. 6, p. 60. *V. Condiție, Termen, etc.*

— Admiterea sistemului contrar în noul cod civil elvețian. 125 n. 2. *V. Dr. elvețian.*

— Soții nu pot, de asemenea, să contravie ordinei publice și bunelor moravuri, 13, 14 urm. *Vezi Bunele moravuri, Ordine publică, etc.*

— Exemple de convenții contrare bunelor moravuri, 15 urm.

— Exemple de convenții contrare ordinei publice, 16 text și n. 2, 17 urm., 328 nota 1, 681, etc. *V. Ordine publică.*

— Modificarea capacității femeii măritate, 17, 18.

— Validitatea condiției de văduvie, impusă prin contractul de căsătorie, în folosul soțului supraviețuitor (Controv.), 16 text și n. 3. *V. Văduvă.*

— Existența acestor prohibiții și în dreptul nostru anterior (C. Calimach), 14.

— Exemple de convenții contrare puterii maritale, 19—23. *V. Putere maritală.*

— De convenții contrare puterii părintești, 23—28. *Vezi Putere părintească.*

— Exemple de conv. contrare drepturilor bărbatului în calitate de cap al familiei sau al asociațiunii conjugale, 28, 29.

— Rezervarea din partea femeii a tuturor veniturilor dotei sale (Controv.), 29, 298 text și n. 5.

— Rezervarea din partea femeii a administrației tuturor bunurilor sale (Controv.), 299 text și n. 2.

— Exemple de convenții de-

## Convențiile matrimoniale

rogatorii dela dispozițiile prohibitive ale codului, 29, 30.

— Exemple de convenții contrare ordinei succesurale, 30 urm. *V. Pacte succesurale.*

— Soții pot să-și facă liberalități atât prin conv. lor matrimoniale, cât și în timpul căsătoriei, însă în acest din urmă caz, numai în limitele părții disponibile determinată de lege, 33.

— S'a decis însă, cu drept cuvânt, și cu toată controversa ce există asupra acestui punct, că donațiunile dintre soți, deghizate sau făcute prin persoane interpușe, spre a fraudă legea, fiind nu numai reductibile, ca cele indirecte, ci chiar nule, nulitatea lor se poate cere de orice moștenitor, care are interes și prin urmare, și de moștenitorii colaterali ai soțului donator. *Cas. rom. Vezi Jurisprudența română* din 1915, No. 38, pag. 594, No. de ordine 625 și *Cr. judiciar* din 1916, No. 1, p. 3 urm. (cu observ. noastră). — *Contră: C. București* (decizie casată), *Cr. judiciar, loco supra cit.*, p. 7. *Vezi* asupra acestei controverse, tom. IV, partea I-a, al Coment. noastre, pag. 768 urm. (ed. a 2-a) și tom. VIII, partea II-a, pag. 134, n. 4 (ed. a 2-a). *V. și infra, v<sup>o</sup> Donațiune.*

— Soții pot, de asemenea, în urma celebrării căsătoriei, să avanteze pe unul sau mai mulți din copiii lor, în detrimentul celorlalți, însă tot numai în marginile părții disponibile, 33. *V. Donațiune.*

— Efectul stipulațiilor oprite cuprinse într'o convenție matri-

## Convențiile matrimoniale

monială sau într'un contract de căsătorie (nulitatea actului în întregimea lui), 33.

— Conv. matrimonială fiind nulă în specie, în baza art. 1008 C. civil, soții neavând contract matrimonial, se consideră ca fiind căsătoriți sub regimul legal, 34. V. *Regim legal*.

— Diferitele regimuri matrimoniale ce soții pot să aleagă prin conv. lor matrimonială, 34 urm. V. *Regim matrimonial*.

— Regimul legal, în dreptul nostru, nu este cel dotal, ci acel al separării sau al parafernalityței (Controv.), 40 urm., 490, 496, 527, 528, 617. V. *Parafernală, Regim legal*.

— Legile străine care admit aceeași soluție, 43 n. 3, 528. V. *Dr. bulgar*.

— Regimul legal în privința străinilor căsătoriți în România fără conv. matrimonială (drept internațional)(Controv.), 43-52. V. *Dr. internațional*.

— *Interpretarea conv. matrimoniale (aplicarea regulilor de la contracte)*, 53, 54.

— Rolul judecătorilor de fond, 53, 54.

— Rolul Curții de casație, 53 text și n. 3, 193.

— Clauzele îndoelnice vor fi interpretate în sensul liberei dispoziții a bunurilor. adecă în contra dotalității și în favoarea parafernalityței, 36, 37, 53, 170, 193. V. *Dotă, Parafernală, Regim dotal, etc.*

— La Romani, în caz de îndoială, bunurile femeii erau, din contra, considerate ca dotale.

## Convențiile matrimoniale

37 *ad notam*, 170 n. 4. V. *Parafernală*.

— Interpretarea judecătorilor nu are loc decât atunci, când clauzele din contract sunt obscure și îndoelnice, 54.

— Aceeași regulă este admisă și în privința interpretării unui testament. Tom. IV, partea II-a, p. 167, 168.

— De aceea Romanii ziceau: *Cum in verbis nulla est ambiguitas non debet admitti voluntatis questio*. Vezi tom. IV, partea II-a, *loco supra cit.*

— *Efectele conv. matrimoniale*, 54 urm.

— Conv. matrimoniale sunt, într'o măsură oarecare, opozabile terțiilor, 54, 55, 103.

— Și clauzele de inalienabilitate sunt opozabile terțiilor, 55. V. *Regim dotal*.

— Opozabilitatea terțiilor achizitori a clauzei de întrebuițare a banilor dotali, 55. V. *Întrebuițare*.

— Terții trebuie deci să consulte convențiile matrimoniale ale soților, 55.

— S'a decis, în consecință, pe temeiul dispozițiilor art. 1612 C. civil și în conformitate cu principiul opozabilității actelor dotale terțiilor, că atunci când se constituie ca dotă o sumă de bani aflată în depozit la un terțiu, și se prevede în actul dotal clauza de a nu se putea ridică capitalul depus, decât pentru o certă întrebuițare, depozitarul are obligația, atunci când se cere restituirea sumei depuse, să cerceteze față de schimbarea capacității femeii

## Convențiile matrimoniale

deponente, prin căsătorie, existența actului dotal, care modifică natura depozitului, și să nu libereze acest depozit, decât potrivit clauzei de întrebuințare prevăzută în actul dotal, care fiind transeris, îi este opozabil. Cas. S-a III-a, decizia No. 592, din 23 Noembrie 1915. *Jurisprudența română* din 1916, No. 2, p. 23, 24, No. de ordine 20.

— De câteori justiția încuviințează vânzarea sau ipotecarea imobilului dotal, terții sunt, în principiu, obligați a supraveghea întrebuințarea banilor de către soți. la scopul hotărât de justiție, afară de cazul când această supraveghere ar fi cu neputință, 55, 56. 387 urm. V. *Întrebuințare, Regim dotal, Supraveghere, etc.*

— *Condițiile necesare pentru existența și validitatea conv. matrimoniale sau contractului de căsătorie* (consimțământul liber, capacitatea părților și forma solemnă). 56 urm.

— Necesitatea consimțământului părților, 57 urm.

— Prezența soților în persoană este necesară pentru formarea contractului matrimonial, chiar atunci când ei sunt minori. 57. V. *Tutor*.

— Părinții viitorilor soți nu pot deci să reguleze prin convenție interesele bănești ale soților, 57.

— Admiterea soluției contrare în codul Calimach, 57 n. 3.

— În codul Caragea, viitoarearea soției nu avea nevoie să fie față la confecționarea ac-

## Convențiile matrimoniale

tului dotal, prezența bărbatului, căruia i se aducea dota, fiind suficientă, 167 n. 5.

— Lipsa părților aduce inexistența convenției matrimoniale, 57, 58.

— De câteori părțile sunt reprezentate într-o convenție matrimonială prin mandatar, procura trebuie să fie specială și autentică, 58, 59, 76, 77, 141, 167 n. 5. V. *Mandat, Procură, etc.*

— Admiterea aceleiaș soluții în privința tuturor actelor solemne în genere, 59, 60. V. *Acte solemne, Mandat, Procură, etc.*

— În privința acceptării unei donațiuni, 60. V. *Donațiune*.

— Și sub codul Caragea, atât bărbatul cât și constituitorul dotei puteau fi reprezentați prin mandatar investiți cu o procură specială, 167 n. 5.

— Un mandatar nu poate însă să reprezinte decât o singură persoană, 142. V. *Mandat*.

— Admiterea acestui din urmă principiu și în privința membrilor cons. de familie, 142 n. 2. V. *Consiliu de familie*.

— Căsătoria prin procură nu mai este cu putință astăzi, 58 n. 3. V. *Căsătorie, Mandat, Procură, etc.*

— Un *negotiorum gestor* nu poate consimți în numele unuia din soți, 60. V. *Gestiune de afaceri*.

— Lipsa unuia din soți atrage inexistența contractului, 57, 63.

— Imposibilitatea de a se putea confirma o conv. matrimonială inexistentă, 57, 58, 120.

## Convențiile matrimoniale

Vezi *Acte inexistente, Confirmare, etc.*

— Nici chiar prin celebrarea căsătoriei, 61, 62, 72, 83. V. *Căsătorie, Confirmare, etc.*

— Nici prescripția decenală nu poate fi aplicată în specie, această prescripție fiind o confirmare tacită, 62 text și n. 3.

— Confirmarea tacită, statornicită de art. 1900, este inadmisibilă chiar în urma desfacerii căsătoriei, prescripția fiind în specie de 30 de ani, conform dreptului comun, 62. V. *Confirmare.*

— Conv. matrimonială făcută în lipsa părților, fiind nulă în sens de inexistentă, nulitatea ei poate fi propusă de toți accii interesați, 61.

— O asemenea convenție atrage nulitatea tuturor clauzelor cuprinse în ea, 61.

— Cazurile când donațiunea făcută printr'un contract nul, este valabilă, 61, 62.

— Dacă consimțământul părților sau a uneia din ele a fost numai viciat, conv. matrimonială nu este inexistentă, ci numai anulabilă (Controv.), 63.

— Violența atrage anularea conv. matrimoniale, oricine ar fi autorul ei, 63. V. *Violență.*

— *Quid* în caz de dol? (Controv.), 63, 64. V. *Dol.*

— Distanța între dol și simulație, 64, 65.

— Bărbatul, care a dat chitanță că a primit dota adusă de femeie, poate să dovedească că n'a primit-o în realitate, sau că a primit mai puțin decât se prevede în conv. matrimonială, 64, 65, 104 n. 1, 136, 254, 554 n. 1,

## Convențiile matrimoniale

557. V. *Dol, Dotă, Regim dotal, Simulație, etc.*

— Cazul când conv. matrimonială prevede că celebrarea căsătoriei va fi considerată ca o chitanță de primirea dotei (Controv.), 554 n. 1. V. *Dotă, Regim dotal, Simulație, etc.*

— Dovedirea simulației (Controv.). Bărbatul fiind parte contractantă, nu va putea să dovedească simulația, adică neprimirea dotei, prin martori și prezumpții, decât atunci când va avea un început de probă scrisă (Controv.), 65, 66, 103, 557. V. *Simulație.*

— Imposibilitatea morală în care eră bărbatul de a cere un contra-înscris dela înzeștrător, 66, 103. V. *Regim dotal.*

— Copiii se consideră ca terții, când atacă acul în calitate de rezervatari, n. 5 dela p. 103, 104. V. *Rezervă, Simulație, etc.*

— Aceiaș soluție este admisă în privința celorlalți rezervatari, de câteori actul atacat tinde la complinirea rezervei lor, pe care acest act ar fi atins-o, 104 *ad notam.* V. *Rezervă.*

— Eroarea nu este o cauză de anulare a conv. matrimoniale, 66. V. *Eroare.*

— Exemple de eroare, 67.

— *Capacitatea părților contractante*, 67 urm.

— *Capacitatea cerută în privința conv. matrimoniale (lacuna legii)*, 67, 68.

— *Capacitatea majorilor*, 68, 69.

— Conv. matrimonială dintre persoane, care actualmente nu se pot căsători, în caz când im-

## Convențiile matrimoniale

pedicarea a dispărut în momentul celebrării căsătoriei, 69.

— Conv. matrimonială este validă, dacă căsătoria a fost celebrată, cu toată existența unei împiedicări la contractarea ei, de câteori cei în drept nu provoacă anularea ei, 67 n. 2, 69.

— Cazul existenței unei împiedicări absolute (inexistența conv. matrimoniale), 69.

— Capacitatea de a face o conv. matrimonială în dr. internațional privat (statut personal), 69, 70. V. *Dr. internațional*.

— *Capacitatea minorului.* —

Spre a putea face o conv. matrimonială, minorul trebuie să fie capabil de a se căsători și să fie asistat de persoanele, a căror consimțământ este necesar la validitatea căsătoriei, 70, 71.

— Tutorul nu reprezintă pe minor în conv. sale matrimoniale, 71. V. *Tutor*.

— Spre a se putea căsători și, deci, spre a putea face o conv. matrimonială, minorul trebuie să fi împlinit vârsta de 18 sau 15 ani, p. 71 text și n. 3. V. *Căsătorie, Minori, etc.*

— Legea nu distinge între minorul emancipat și cel neemancipat, 72. V. *Emancipare*.

— Facerea conv. matrimoniale și celebrarea căsătoriei după atingerea vârstei legale (Controv.), 72.

— Cazul când minorul, care n'are vârstă legală spre a se căsători, și-a făcut conv. matrimonială și apoi s'a căsătorit înaintea împlinirii vârstei legale (acoperirea nulității conv.

## Convențiile matrimoniale

matrimoniale în cele două cazuri prevăzute de art. 167 C. civil), (Controv.), 73.

— Conv. matrimonială făcută de un minor, care nu are vârsta legală (18 sau 15 ani) înaintea dobândirii dispensei statornicită de art. 128 C. civil, nu poate fi validată prin dobândirea ulterioară a acestei dispense, 74. V. *Dispensă*.

— A doua condiție cerută pentru ca minorul să-și poată face conv. matrimonială, este ca el să fie asistat la căsătorie de acei al căror consimțământ este necesar pentru validitatea acestei căsătorii, 74, 75.

— Copiii naturali sunt asistați de către mama lor sau, în lipsa ei, de un tutor *ad hoc*, numit de tribunal, 75. V. *Copii naturali, Tutor, etc.*

— Modificarea art. 141 și abrogarea art. 142 C. civil prin legea din 15 Martie 1906, p. 75. V. *Căsătorie*.

— În ce consistă asistența celor în drept (Controv.), 76.

— Reprezentarea acestor persoane prin mandatar. Necesitatea unei procuri speciale și autentice, 76, 77. V. *Mandat, Procură, etc.*

— Neadmiterea unui mandat nelimitat, 77.

— Stipulațiile ce poate face minorul prin conv. sa matrimonială (facerea de liberalități celui alt soț, stipularea alienabilității fondului dotal, etc.), 77, 78. 79. 356.

— Minorul nu poate în-ă să facă, prin conv. sa matrimonială, liberalități terțiilor. 77 nota 4.

## Convențiile matrimoniale

— Nici celuilalt soț, în timpul căsătoriei, 78 *ad notam* și tom. IV, partea I-a, p. 56, 57 (ed. a 2-a).

— Femeea nu poate să renunțe la ipoteca ei legală, 30 nota 2, 79, 359, 681. V. *Ipoteca legală*.

— *Soarta conv. matrimoniale făcute cu violarea regulilor de mai sus* (nulitate), 79 urm.

— Nulitatea este în specie absolută, iar nu relativă (Contr. ), 80—82.

— Consecințele nulității absolute, 83 urm.

— Orice parte interesată (soțul capabil și incapabil, terții, etc.) pot propune oricând nulitatea, 83.

— Convenția matrimonială, fiind inexistentă, nu poate fi confirmată nici în mod expres, nici tacitamente, 62, 83 urm., 101. V. *Confirmare*.

— Confirmarea nu poate avea loc în timpul căsătoriei, nici în urma desfacerei ei, nulitatea putând fi opusă de orice parte interesată timp de 30 de ani dela desfacerea căsătoriei, 86, 146 nota 2.

— Confirmarea nu poate avea loc prin executarea voluntară a actului, 84 n. 1, 130.

— Nici prin tăcerea minorului, devenit major, oricât de lungă ar fi, 84 n. 1. V. *Confirmare*.

— Confirmarea nu poate să aibă loc nici din partea moștenitorilor părților, căci art. 1167 § 1, care admite soluția contrară în privința donațiilor,

## Convențiile matrimoniale

fiind o dispoziție excepțională, nu se aplică celorlalte acte solemne, 101 n. 2.

— Alte incapacități decât minoritatea, 86 urm. V. *Consiliu judiciar*, *Demență*, *Smintire*, *Interdicție*, etc.

— Orbii și surdo-muții fiind capabili de a se căsători, dacă sunt în stare să-și manifeste voința, pot face convențiile lor matrimoniale fără nicio restricție, 88. V. *Orbi*, *Surdo-muți*, etc.

— Aici nu se aplică art. 816 din codul civil, care prescrie surdo-mutului asistența unui curator pentru acceptarea unei donațiuni, textul de mai sus fiind excepțional și aplicabil numai donațiilor, 88, 89. Mai vezi tom. I, p. 71, n. 1 (ed. a 2-a); tom. IV, partea I-a, p. 241 (ed. a 2-a); tom. VI, p. 455 *ad notam*, etc. V. *Curator*, *Donațiune*, etc.

*Formele și publicitatea convențiilor matrimoniale*, 92 urm.

— 1<sup>o</sup> Formele conv. matrimoniale sau contractului matrimonial (act solemn), 92 urm., 96, 141, 178.

— Nu numai conv. matrimonială trebuie să fie făcută prin act autentic, dar și schimbările ce se aduc acestei convenții între data contractului și aceea a celebrării căsătoriei, 141.

— Validitatea înzestrării copilului făcută de ascendent printr'un act lipsit de forma legală, atunci când convenția a fost executată, 100 n. 2, 186

## Convențiile matrimoniale

n. 1 *in fine*. V. *Dotă, Regim dotal, etc.*

— Altădată convențiile matrimoniale nu erau acte solemne, 94, 95.

— Dreptul străin în această privință (dreptul german, rusesc, englez, etc.), 93 n. 3, 94 nota.

— Dreptul nostru anterior (C. Calimach, Caragea, etc.), 94, 95.

— În dreptul nostru anterior, formalitatea transcrierii fiind introdusă de Regulamentul organic numai în interesul terților, convențiile matrimoniale încheiate sub legea veche pot fi dovedite astăzi, între părți, prin martori, conform legii atunci în vigoare, 95, 96 n. 1; 105 n. 2, 551 n. 4. Vezi și tom. VII, p. 244, text și n. 4. V. *Regim dotal, etc.*

— Convenția matrimonială fiind astăzi un act solemn, nu poate fi dovedită, ca altă dată, prin martori, nici prin jurământul decizor, 96 n. 1. Vezi *Jurământ, Martori, etc.*

— Simpla depunere a actului la tribunal, cu cererea de autentificare, nu conferă acestui act autenticitatea, dacă, înainte de căsătorie, nu s'a constatat voința și consimțământul părților, 96, 97.

— Autentificarea conv. matrimoniale poate să emane dela orice tribunal din țară, numai transcrierea trebuind să fie făcută la domiciliul bărbatului, 97 text și n. 3. V. *Transcriere*.

— Motivele solemnității convenției matrimoniale 98.

— Formele autentificării sunt

## Convențiile matrimoniale

acele prevăzute de legea pentru autentificarea actelor, 98, 99.

— Autentificarea unei conv. matrimoniale înaintea legii din 1886, pag. 99 n. 1.

— S'a decis, în această din urmă privință, că cerințele legii relativ la autentificarea convențiilor matrimoniale în vigoare la 1871, adevă înaintea de legea autentificării actelor din 1886, erau acele arătate în art. 1228 C. civil, precum și în art. 708 și urm. din vechia procedură civilă. De nicăiri nu rezultă însă că autenticitatea unei asemenea convenții cuprindea anume forme solemne a căror nerespectare ar fi putut atrage nulitatea actului, fiind suficient ca funcționarul competent să adevereze că actul a fost făcut din libera voință a părților contractante. Prin urmare, dacă consimțământul părților a fost luat chiar în ziua depunerii actului la tribunal, încheindu-se pentru aceasta un jurnal în aceea zi, actul este autentic dela acea dată, chiar dacă în josul actului s'a încheiat un proces-verbal anterior celebrării căsătoriei, astfel că actul dotal fiind autentificat înaintea celebrării căsătoriei și fiind și transcris în registrul de foi dotale, întrunește toate cerințele legii în vigoare atunci. Cas. S-a I-a, decizia No. 710, din 11 Decembrie 1915. *Jurisprudența română* din 1916, No. 9, p. 132, No. de ordine 133.

— Cazul când Românii aflători în străinătate, se adresează la agenții noștri diplomatici, 102. V. *Agenți diplomatici*.



## Convențiile matrimoniale

— Autentificarea conv. matrimoniale încheiate de străini în România, 102.

— Dacă părțile se înfățișează prin mandatar, procura trebuie să fie specială și autentică, 58, 99, 141, 142. V. *Mandat, Procură*, etc.

— Limba în care se autentifică o conv. matrimonială, este, ca pentru toate actele, în genere, aceea română, 99, text și n. 3.

— Autentificarea conv. matrimoniale fiind prescrisă de lege *ad solemnitatem*, pentru însăși existența contractului, de aici rezultă că contractul matrimonial redactat printr'un act sub semnătură privată, sau căruia i-ar lipsi o formă oarecare, nu este numai anulabil, ci *inexistent*, 99, 100.

— Consecințele inexistenței contractului, 100 urm.

— Bărbatul poate fi condamnat la restituirea dotei, cu toate că convenția, în baza căreia el a primit această dotă, este nulă ca act dotal, 100 n. 2, 120, 121, 178 n. 1. V. *Dotă, Regim dotal*, etc.

— Dreptul internațional în privința solemnității conv. matrimoniale, 101, 102. V. *Dr. internațional*.

— *Puterea probatorie și executorie a convențiilor matrimoniale*, 103 urm.

— Declarațiile și constatările emanate dela judecătorul care a instrumentat fac credință *erga omnes*, până la înscrierea în fals, 103.

— Sinceritatea declarațiilor făcute de părți poate însă fi com-

## Convențiile matrimoniale

bătută de ele prin dovada contrară, 103.

— Aceasta nu este, de altfel, decât aplicarea dreptului comun. Vezi tom. IV, partea I-a, p. 33 n. 2, p. 309 n. 4; t. IV, partea II-a, p. 94 urm.; t. VII, p. 154 urm., etc.

— Părțile nu vor putea însă administra proba testimonială și a prezumpțiilor, decât atunci când va exista un început de probă scrisă, 65, 66, 103, 557. V. *Simulație*.

— Investirea conv. matrimoniale cu formula executorie, 104, text și n. 1. V. *Formulă executorie*.

— 2<sup>o</sup> *Publicitatea conv. matrimoniale*, 104 urm.

— Ofițerul stărei civile trebuie să interpeleze pe viitorii soți și pe persoanele care autoriză căsătoria asupra existenței sau inexistenței unei conv. matrimoniale, 104.

— Cazul când soții sunt comercianți, 105 n. 1, 112 urm.

— Sancțiunea acestei dispoziții, 105.

— Cazul când soții au făcut o declarație mincinoasă (deosebire de codul francez), 105.

— *Transcrierea conv. matrimoniale*. — Această transcriere se face în registrele tribun. domiciliului bărbatului, 106. Vezi *Transcriere*.

— Transcrierea făcută la alt tribunal face ca conv. matrimonială să nu poată fi opusă terților, 106.

— Transcrierea fiind prescrisă numai în interesul ter-

## Convențiile matrimoniale

țiilor, lipsa ei sau transcrierea la alt domiciliu decât acel al bărbatului nu atrage nulitatea contractului între părți, 106 nota 3, 107.

— Lipsa transcrierei nu poate deci fi invocată de părți sau de reprezentanții lor, ci numai de terți care au dobândit drepturi asupra imobilului, 107 și tom. X, pag. 740 n. 3.

— Nici de creditorii chirografari ai soțului. Cas. S-a II-a, decizia civilă din 28 Aprilie 1915. *Jurisprudența română* din 1915, No. 24, p. 378, No. de ordine 366. V. *Transcriere*.

— Prin urmare, nici de creditorii femeii, care voese să urmărească imobilul dotal, 107 n. 2 și C. Iași, *Dreptul* din 1915, No. 56, p. 446. V. *Transcriere*.

— S'a decis că terțiul, care cumpără la licitație publică averea unei femei dotale, știind că este a acesteia, nu poate opune lipsa de transcriere a actului dotal, pentru a cere nulitatea lui din acea cauză, de oarece, în acest caz, litigiul nu este între doi achizitori dela aceeași persoană, pentru ca transcripția să decidă cine are a fi preferat. Cas. S-a I-a, decizia No. 710, din 11 Decembrie 1915. *Jurisprudența română* din 1916, No. 9, p. 132, No. de ordine 133. V. *Transcriere*.

— Terții pot, în principiu, să opue lipsa transcrierei chiar dacă au avut cunoștință personală de conv. matrimonială netranscrisă, exceptându-se bine înțeles cazurile de fraudă, 108, text și n. 1.

## Convențiile matrimoniale

— Alte cazuri excepționale, în care lipsa transcrierei poate fi înlocuită prin cunoștința ce terții au avut de conv. matrimonială netranscrisă, 108. V. *Transcriere*.

— Dacă dota constă în imobile, ea va mai fi transcrisă și la tribun. situației acestui imobil (transcrierea de drept comun), 108, 109.

— Această transcriere eră admisă și sub procedura veche, înainte de revizuirea ei la 1900, p. 109 n. 1.

— Convenția matrimonială prin care viitoarea soție își constituie dotă un imobil al ei propriu, necuprinzând o transmitere de proprietate, nu are nevoie de a fi transcrisă în registrul actelor de mutațiune a proprietăților imobiliare, spre a fi opozabilă terțiilor. C. Iași, *Dreptul* din 1915, No. 56, p. 446.

— Atât transcrierea de drept comun cât și cea specială conv. matrimoniale poate fi făcută și în urma celebrării căsătoriei, convenția matrimonială nefiind însă opozabilă terțiilor, care au dobândit un drept asupra imobilului, decât dela această transcriere, 109, 110.

— Transcrierea conv. matrimoniale făcute în străinătate, 110, 111.

— Românul, care s'a căsătorit în străinătate, n'are nevoie de a transcrie actul de celebrare al căsătoriei la reîntorcerea sa în țară, nici să facă publicații în România, legea noastră desființând aceste formalități ce-rute de legea franceză, 111 n. 1,

## Convențiile matrimoniale

662 n. 3 și tom. I, p. 197 (ed. a 2-a). V. *Căsătorie*.

— *Publicitatea conv. matrimoniale ale comercianților*, 105 n. 1, 112 urm.

— Soțul comerciant, care n'a depus în mâinile ofițerului stărei civile copia de pe contractul său matrimonial, la caz de faliment, sau chiar de simplă încetare a plăților sale pentru datorii comerciale, constatată de instanța de fond, este pedepsit ca bancrutar simplu, 113, 114. Vezi *Bancrută, Faliment, etc.*

— Existența unei alte sancțiuni bănești mai energică (Contrav.), 114.

— Femeea măritată comerciantă, căsătorită sub regimul dotal, care nu îndeplinește măsurile de publicitate edictate de lege, comite un delict civil sau un quasi-delict, care o obligă chiar cu bunurile ei dotale, 114. V. *Delicte, Quasi-delicte, Femea măritată, Regim dotal, etc.*

— Alte sancțiuni nu există, 115.

— *Momentul când convențiile matrimoniale trebuie să fie făcute și imutabilitatea lor*, 115 urm.

— Altă dată convențiile matrimoniale puteau fi făcute și înainte și în urma celebrării căsătoriei, soluție admisă atât de Romani, cât și în unele legiuri străine (codul civil german<sup>(1)</sup>, codul elvețian, etc.), 116,

## Convențiile matrimoniale

117, 118, text și n. 1 și 2, 127, 128, 167, n. 4, 197. Cpr. Trib. R. Sărat, *Dreptul* din 1898, No. 57, p. 490.

— Conv. matrimonială făcută sub legea veche, în urma celebrării căsătoriei, este deci validă astăzi, 117 n. 2.

— Se decide chiar că soții, căsătoriți sub legea veche, ar putea să-și facă astăzi sau să-și schimbe conv. lor matrimonială, 117 n. 2, 128, 129, 176 n. 2.

— După ce ei și-au făcut convenția lor matrimonială sub legea nouă, ei n'o mai pot însă schimba în urmă, 129.

— În dreptul nostru actual, conv. matrimoniale nu pot fi făcute, nici modificate decât înainte de celebrarea căsătoriei, 118, 119, 197, 198, 522, 533. V. *Regim dotal*.

— Admiterea aceleiași soluții și în privința schimbărilor ce s'ar aduce conv. matrimoniale primitive, 118 n. 2. 139 urm.

— Motivele acestei dispoziții foarte înțelepte, 119.

— Cazul când conv. matrimonială și celebrarea căsătoriei au avut loc în aceeași zi, 119 nota 4.

— Conv. matrimonială redactată în urma celebrării căsătoriei este inexistentă, soluție admisă și în dreptul francez, 118, 119.

— Nulitatea poate fi opusă atât de soți cât și de terții interesați, 120.

— O asemenea conv. matri-

(<sup>1</sup>) Vezi, asupra acestui din urmă cod, T. Kipp und Wolff, *Lehrbuch des bürgerlichen Rechts*, II, § 41, p. 143 și § 59, p. 216. „Die Gütertrennung kann jederzeit durch Ehevertrag eingeführt werden“, zie acești autori.

## Convențiile matrimoniale

monială nu poate deci fi confirmată, 120. V. *Acte inexistente, Confirmare*, etc.

— Deși actul este nul ca conv. matrimonială, totuși el există ca act autentic, în privința stipulațiilor străine de acest contract, de exemplu, în privința donațiilor de bunuri prezente făcute de un terțiu unuia din soți, sau de unul din soți celuilalt, 120, 124.

— Cu toate acestea, bărbatul, care a primit o dotă în baza unei conv. matrimoniale inexistente, este obligat la restituirea ei, 100 n. 2, 120, 121. V. *Dotă, Regim dotal*, etc.

— Cazul când conv. matrimonială autenticată înaintea căsătoriei, are, din eroare, o dată posterioară căsătoriei (Controv.), 120, *ad notam*.

— Cu toate că convențiile matrimoniale trebuie să fie astăzi făcute înaintea celebrării căsătoriei, totuși se admite că clauzele adiționale, care nu alterează substanța conv. matrimoniale (precum ar fi, de exemplu, obligația impusă bărbatului de a da cauțiune pentru garantarea dotei mobiliare), pot fi adăoase chiar în urma celebrării căsătoriei, 118 n. 2. V. *Cauțiune*.

— *Intrarea în vigoare a convențiilor matrimoniale și caducitatea lor*, 121 urm.

— Convențiile matrimoniale nu intră în vigoare decât în urma celebrării căsătoriei, 6 *ad notam*, 121 urm.

— Celebrarea căsătoriei ar fi chiar, după unii, o condiție

## Convențiile matrimoniale

a convenției matrimoniale, ceea ce nu este exact, 122.

— Conv. matrimonială este caducă, numai atunci când părțile au renunțat la căsătoria proiectată, 123.

— Dreptul terțiilor de a interpele pe soți în privința intențiunii lor, 123.

— Pentru ca o căsătorie să poată da viață convenției matrimoniale, ea trebuie să fie validă, sau cel puțin putativă, 123, 124. V. *Căsătorie putativă*.

— Anularea convenției matrimoniale nu are nicio înrăurire asupra validității căsătoriei, 124.

— *Imutabilitatea conv. matrimoniale în timpul căsătoriei*, 126 urm., 178, 197 urm., 626.

— Nu numai convențiile exprese, dar și cele tacite sunt irevocabile, 130 text și n. 3.

— Neadmiterea acestui principiu în unele legiuri străine, 117 text și n. 3, 128.

— Principiul imutabilității conv. matrimoniale, împrumutat dela dreptul obișnuelnic francez, admis și în dreptul nostru actual, interesează ordinea publică, 126 urm., 129. V. *Ordine publică*.

— În consecință, s'a decis că principiul imutabilității conv. matrimoniale este o dispoziție de ordine publică, a cărei aplicare nu poate fi modificată prin faptul unei schimbări de naționalitate, asemenea dispoziție având de scop atât apărarea soților cât și siguranța terțiilor. Trib. Marseille, *J. Clunet*, anul 1914, p. 1271 și *Dreptul din*

## Convențiile matrimoniale

1915, No. 50, p. 398 urm. (cu observ. noastră).

— Soții căsătoriți sub legea veche, care și-ar fi făcut conv. lor matrimonială sub legea actuală, ceace știm că pot să facă, n-o mai pot schimba în urmă, 129.

— Consecințele ce rezultă din principiul că imutabilitatea conv. matrimoniale interesează ordinea publică, 130 urm.

— Soții nu pot, deci, să substituie un regim nou celui adoptat din capul locului, sau să modifice pe acest din urmă, 130, 131, 132.

— Ei nu pot, în timpul căsătoriei, să renunțe la liberalitățile ce și-ar fi făcut unul altuia, nici la cele făcute lor de către terții, 132.

— Soțul donatar poate însă să renunțe prin testament la liberalitățile cuprinse într'o conv. matrimonială, 132, 133. Vezi *Testament*.

— Soții pot să-și dea, în timpul căsătoriei, un mandat revocabil, nu însă irevocabil, 37, 133 text și n. 4, 169 *ad notam*. V. *Mandat*.

— Clauzele, care interpretează numai contractul matrimonial, nu sunt contrare principiului imutabilității convențiilor matrimoniale, 133.

— Nici convențiile relative la modul de plată al dotei, 127 n. 1, 134, text și n. 2, 208 n. 2, 214 nota 1. Vezi *Dotă, Regim dotal*, etc.

— Soții ar putea, deci, să primească ca plată a dotei un alt lucru decât cel arătat în conv. matrimonială (*datio in solu-*

## Convențiile matrimoniale

*tum*), 134 nota 2. V. *Datio in solutum*.

— Imutabilitatea conv. matrimoniale nu se opune, de asemenea, ca soții să primească alte liberalități, în timpul căsătoriei, dela înzestrătorul lor sau dela alte persoane, 134.

— Ascendentul, care a înzestrat pe unul din soți, păstrează dreptul de a cere alimente dela soțul înzestrat, 135. V. *Alimente*.

— Principiul imutabilității conv. matrimoniale nu se aplică la clauzele din contractul de căsătorie, care nu sunt propriu zis convenții matrimoniale, 135.

— *Imutabilitatea conv. matrimoniale în dreptul internațional privat* (Controv.), 136 urm.

— Principiul imutabilității conv. matrimoniale se aplică și străinilor, 138. V. *Străini*.

— Străinii pot fusă să invoace în România o conv. matrimonială făcută în străinătate, în urma celebrării căsătoriei lor, dacă asemenea convenție n'a fost făcută în fraudăa legii române și a creditorilor români, 139.

— *Schimbările ce pot fi aduse conv. matrimoniale între data contractului de căsătorie și aceea a celebrării căsătoriei*, 129 urm.

— Origina textelor care admit posibilitatea acestor schimbări, 140 n. 1.

— *Condițiile cerute pentru ca schimbările aduse conv. ma-*

## Convențiile matrimoniale

*trimoniale să fie valide între părți*, 141 urm.

— 1<sup>o</sup> Necesitatea unui act autentic, 141.

— 2<sup>o</sup> Consimțământul *simultaneu* al tuturor acelor care au luat parte la conv. matrimonială primitivă, 141, 142 text și n. 2.

— Aceasta este o derogare dela dreptul comun, după care consimțământul diferitelor persoane ce intervin într'un contract, n'are nevoie de a fi manifestat în același timp, ci poate fi dat pe rând și în mod succesiv, 142.

— Motivele acestei derogări în privința schimbărilor aduse convențiilor matrimoniale, 143.

— Reprezentarea părților prin mandatar investit cu o procură specială și autentică, 141.

— Un mandatar nu poate însă reprezenta decât o singură parte, 142 text și nota 2.

— Cazul când una sau mai multe părți chemate, nu se prezintă (Controv.), 143.

— Cazul când una din persoanele chemate nu poate să-și dea consimțământul (Controv.), 144.

— Lipsa uneia măcar din condițiile de mai sus, face ca schimbările aduse conv. matrimoniale să fie inexistente, 146.

— Persoanele care se consideră ca părți într'o convenție matrimonială (soții, ascendenții care i-au asistat, acei care au făcut o liberalitate soților, care au garantat plata dotei promise, etc.), 144 text și nota 3.

— Într'un cuvânt, se consideră ca părți toți acei care

## Convențiile matrimoniale

intervin într'o conv. matrimonială, 145..

— Persoanele care au figurat în contract *honoris causa*, nu se consideră însă ca părți, 145.

— Nici acei care intervin într'o conv. matrimonială într'un scop străin de căsătorie, 146.

— *Condițiile cerute pentru ca schimbările aduse unei conv. matrimoniale, să fie valide față de terții*. 146 urm.

— Trecerea schimbărilor în josul tuturor exemplarelor convenției matrimoniale, 146, 147.

— Prezentarea părților înaintea trib., care a autentificat conv. matrimonială, spre îndeplinirea celor legale, 147 text și n. 1.

— Transcrierea schimbărilor aduse convențiilor matrimoniale, 147.

— Transcrierea schimbului imobilului dotal (Controv.), 416 urm. V. *Schimbul imobilului dotal*.

— Prin terții se înțelege aici toți acei care, în timpul căsătoriei, au contractat cu ambii soți, sau măcar cu unul din ei, 147, 148.

— Sancțiunea lipsei de trecere a schimbărilor în josul conv. matrimoniale. Pe lângă neopozabilitatea acestor schimbări terțiilor, legea pronunță pedepse disciplinare și acțiunea în daune contra judecătorului și grefierului care au instrumentat, 148, 149.

— Acțiunea în daune poate fi exercitată și în contra soților, dacă ei s'au folosit de greșala

judecătorului, spre a ascunde terțiilor schimbarea adusă convenției lor matrimoniale, 149, 150.

**Copiii naturali.** — Persoanele care consimt la căsătoria acestor copii și care îi asistă la facerea conv. lor matrimoniale, 75. *V. Conv. matrimoniale, Tutor.*

— Educația lor religioasă, 26. *Educația copiilor, Religione, Tutor, etc.*

— Fondul dotal poate fi înstrăinat pentru căpătuirea copiilor naturali recunoștuți ai mamei, anteriori căsătoriei, 379 n. 1, 393, 394 text și nota 2. *V. Regim dotal.*

**Corecțiune.** — Tatăl nu poate să renunțe la dreptul de corecțiune ce-i dă legea asupra copiilor săi, 24.

**Creanțe.** — De câteori dota consistă în creanțe sau rente, care au perit fără neglijența bărbatului, acesta se liberează restituind titlurile acestor creanțe sau rente, 583, 584 text și n. 1. *V. Rente.*

— Cazul când creanțele sau rentele constituite dotă au fost prețeluite, fără declarația că prețeluirea nu face vânzarea, 584.

**Curator.** — Autorizarea prezențială este suficientă spre a abilita pe femeea, chiar minoră, de a introduce cererea de separ. de patrimonii, fără ca

să i se rânduiască un curator, asistența curatorului nefiind necesară decât pentru executarea hotărârii de separare, în care caz curatorul se rânduește de consiliul de familie, 474 n. 1. *V. Separ. de patrimonii.*

— Dacă curatorul rânduit aceluia care se găsește în stare de interdicție legală este un rău administrator, femeea poate cere separarea de patrimonii, 457, 458. *V. Interdicție, Separare de patrimonii, etc.*

— Curatorul rânduit surdo-mutului, după art. 816 C. civil, pentru acceptarea unei donațiuni, nu asistă pe surdo-mut la facerea altor acte juridice, textul de mai sus fiind excepțional și special donațiunilor, 88, 89 și trimiterile făcute acolo la volumele noastre anterioare. *V. Conv. matrimoniale, Donațiune, Surdo-muși, etc.*

— Bărbatul, care n'ar fi capabil, nu poate să primească capitalurile dotale ale femeii fără asistența curatorului său, el neputând să aibă pentru bunurile femeii o capacitate, pe care n'o are pentru bunurile sale, 285. *V. Regim dotal.*

## D

**Dată certă.** — Fondul dotal poate fi înstrăinat, cu permisiunea justiției, spre a plăti datoriiile femeii sau ale constituitorului dotei, când acele datorii au o dată certă anterioară căsătoriei, 398. *V. Regim dotal.*

— Aplicarea în specie a art. 1182 C. civil (Controv.), 398 n. 2.

— Neaplic. acestui text de câteori este vorba de o datorie comercială, 398 n. 2, 399 nota.

**Datio in solutum.** — Soții pot să primească drept plată dotei un alt lucru decât cel arătat în contractul matrimonial (*aliud pro alio*), 134 n. 2. V. *Convenții matrimoniale*.

— Dacă bărbatul a primit, în locul dotei promise și datorite în bani, unul sau mai multe imobile, sau alte lucruri datorite în natură, aceste bunuri nu devin dotale, 213.

— Deoseb. între cazul când unul sau mai multe imobile sunt date drept plata unei dote constituite în bani (*datio in solutum*) și acela în care un terțiu ar fi constituit o dotă plătită în bani sau în imobile. În acest din urmă caz, este vorba de o donațiune alternativă, care are de efect de a face dotal pe unul sau pe celălalt din lucrurile date de către constituitor, 182, 214.

— Vezi asupra dărcii în plată în genere (*datio in solutum*), tom. VI, p. 485 urm. și t. VIII, partea II-a, p. 138 urm. (ed. a 2-a).

— S'a decis, din punctul de vedere fiscal, că cesiunea de lucruri mobiliare, ce un debitor face creditorului său, drept plata unei datorii (*datio in solutum*), este o adevărată transmitere de proprietate care, din punctul de vedere al legii timbrului, nu se deosebește de vânzările propriu zise și, ca atare, actul care constată o asemenea vânzare de bunuri mobiliare, cade sub aplicarea

legii timbrului. Cas. Secții- unite, 26 Noembrie 1915, *Dreptul* din 1916, No. 18, p. 141. Vezi asupra acestei chestiuni, C. Hagi-Theodorache, *Dreptul* 1916, No. 20.

**Delictele sau Quasi-delictele femeii.** — Obligă fondul dotal al femeii, 114 text și n. 3, 326, 332 text și n. 3, 334, 353, 428 n. 2, 438, 439, 669. V. *Femea măritată, Regim dotal*.

— *A fortiori*, deci, delictetele și quasi-delictele femeii obligă bunurile ei parafernale și dota mobilă. 334. V. *Parafernă*.

**Demență.** — Persoanele demente neinterzise pot, într'un interval lucid, să se căsătorească și să facă o convenție matrimonială, 88. V. *Conv. matrimoniale*.

— Demența bărbatului nu este prin ea însăși o cauză de separare de patrimonii, 457. V. *Separ. de patrimonii*.

**Despărțenie.** — V. *Divorț*.

**Desuetudine.** — Nu este, în genere, un mod de abrogare al legilor, 391 și tom. I, pag. 49 (ed. a 2-a).

— Cu toate acestea, legea constrângerei corporale este căzută în desuetudine, fiindcă s'a născut moartă, ea nefiind aplicată niciodată, 391. V. *Constrângerea corporală*.

— Exemple de legi căzute în desuetudine și în Franța, 391 n. 2.



**Dezistare.** — Femeea care a cerut separarea de patrimonii, se poate dezista dela cererea ei, asemenea dezistare fiind motivată de o schimbare survenită în situația bănească a bărbatului, 460 n. 1, 472 n. 3.

— Dezistarea bărbatului dela opoziția, apelul, etc. făcute de el în contra hotărârii dobândite de femeie, 472. V. *Apel, Recurs*, etc.

— S'a decis că dezistarea fiind un contract, are nevoe, spre a fi eficace, de consimțământul ambelor părți. C. Constanța, *Dreptul* din 1916, No. 19, p. 146.

**Dictum expertorum nunquam transit in rem iudicatam**, 413, 679 n. 4. V. *Expertii*, etc.

**Dispensă.** — O conv. matrimonială, încheiată de un minor care n'are vârsta legală, fie chiar en asistența celor în drept, înainte de a dobândi dispensa prevăzută de lege, ar fi nulă și n'ar putea fi validată prin dobândirea posterioară a acestei dispense, 74. V. *Conv. matrim.*

**Dispozitivul** (unei hotărâri). — Dacă autoritatea lucrului judecat aparține exclusiv dispozitivului unei hotărâri sau și motivelor care sunt strâns legate cu dispozitivul (Controv.) V. *Autoritatea lucrului judecat*, precum și tom. VII, p. 508 urm.

**Divorț.** — Imobilul dotal nu poate fi înstrăinat nici ipotecat, spre a se plăti cheltuielile făcute cu ocazia procesului de di-

vorț, pentrucă această acțiune n'are de obiect conservarea dotei, 407. V. *Regim dotal*.

— Femeea poate să continue instanța în separ. de patrimonii, începută în timpul căsătoriei, chiar în urma pronunțării divorțului, fără ea să i se poată opune lipsa de interes sau alte fini de neprimire, 461. V. *Separ. de patrimonii*.

— Hotărârile de divorț, prin care se dă soților un an de încercare, nu sunt supuse apelului (Controv.), 448 n. 3 și tom. II, p. 41, 42 (ed. a 2-a). V. *Apel*.

— Se poate renunța la apel sau recurs, în materie de divorț (Controv.), 472 text și nota 4 și tom. II, p. 107 text și n. 3. (ed. a 2-a). V. *Apel, Recurs*, etc.

— Femeea care cere divorțul, poate părăsi domiciliul conjugal fără autorizarea justiției (Controv.), 450 n. 3, 451 nota și tom. II, pag. 129 n. 1 (ed. a 2-a). V. *Domiciliu conjugal*.

— Avariția sau sgârcenia bărbatului poate constitui un motiv de divorț, nu însă o cauză de separare de patrimonii, 458. V. *Avariție, Separ. de patrim.*, etc.

— Izgonirea bărbatului din imobilul femeii, după cererea ei (Controv.), 499 nota 1, 500 nota și tom. II, p. 129 urm. (ed. a 2-a). V. *Domiciliu conjugal*.

— Anularea căsătoriei putative produce efectele unui divorț, 544 n. 4 și 545 *ad notam*. Vezi *Căsăt. putativă*.

— Desfacerea căsătoriei prin divorț, obligă pe bărbat la restituirea dotei, 544 text și n. 3. V. *Regim dotal*.

— De câteori soții sunt că-

## Divorț

sătoriți sub regimul comunității sau asociației de achiziții, partea cuvenită fiecăruia din ei din comunitate, neputând fi considerată ca un beneficiu ce ar rezultă din convenția matrimonială, soțul contra căruia s'a pronunțat divorțul nu poate fi depărtat, conform art. 280 C. civil, dela dreptul ce are în averea comună, 656. V. *Societate de achiziții*.

— S'a decis că socerul poate fi obligat, în baza art. 188 și 189 C. civ., să servescă o pensie alimentară nurorei sale, în timpul și cu ocazia procesului de divorț între nuroră și soțul ei, atunci când se constată că acest soț nu are mijloace suficiente, și această apreciere a instanțelor de fond nu poate fi cenzurată de Curtea de casație. Cas. S-a I-a, *Dreptul* din 1916, No. 1, p. 4 și *Jurisprudența română* din 1916, No. 2, p. 20, No. de ordine 17. V. *Alimente*.

— S'a mai decis că, după pozițiile categorice ale art. 285 C. civil, modificate prin legea din 15 Martie 1906, soțul vinovat în procesul de divorț încetează *ipso jure* dela data transcrierii sentinței de divorț, sau din momentul transcrierii în registrele de mutațiuni, după cum este vorba de avere mobilă sau imobilă, de a mai fi proprietar, ci numai uzufructuar pe treimea cuvenită copiilor din averea mobilă sau imobilă. În consecință, instanța de fond comite o omisiune esențială, atunci când nu se pronunță asupra mijlocului de apărare invocat de soț, în procesul de restituirea

## Divorț

dotei, că nu poate fi obligat a restitui foastei sale soții, decât două din trei părți a dotei mobiliare, restul fiind datorit minorilor rezultați din căsătorie, cu rezerva numai a uzufructului pentru soție. Cas. S-a I-a, 10 Decembrie 1914. *Jurisprudența română* din 1915, No. 12, p. 182, No. de ordine 162. V. *Regim dotal*.

— Tot eu privire la art. 285 din codul civil, Curtea de casație a decis că, de câteori instanța de fond constată că părintele femeii înzestrate n'a achitat dota promisă acesteia din urmă, cu drept cuvânt se decide că înzestrătorul devine debitor direct al minorului fiicei sale divorțate, pentru treimea cuvenită minorului din acea avere, în baza art. 285 C. civil, modificat prin legea din 15 Martie 1906. *Jurispr. română, loco supra cit. V. Regim dotal*.

— Această decizie mai pune în principiu că, din textul menționat al codului civil, modificat la 1906, rezultă că treimea cuvenită copiilor din averea soțului vinovat de divorț se socotește numai asupra averii, pe care soțul o posedă în momentul introducerii cererii de divorț, iar nu și asupra celei ce eventual ar surveni soțului în timpul divorțului, până la rezolvirea lui definitivă. Cas. S-a I-a, decizia No. 167, din 4 Martie 1915. *Jurisprudența română* din 1915, No. 16, p. 242, No. de ordine 229 și *Dreptul* din 1915, No. 28, p. 223.

— S'a susținut înaintea Curței din Iași, că art. 285 din codul

## Divorț

civil este anticonstituțional, însă această pretenție a fost, cu drept cuvânt, respinsă de Curte, pentru că art. 19 din Constituție n'a înțeles să oprească exproprierile ordonate de legile civile, prin rândueli comune și generale, spre a constrânge pe particulari să-și îndeplinească obligațiile lor, fie convenționale, fie legale, atât față de societate cât și față de familie și semenii lor. Vezi revista *Justiția* din 1916, No. 5, pag. 133 (cu observ. noastră).

— Această însemnată decizie mai pune în principiu că, deși soțul condamnat prin hotărîrea de divorț conform art. 285 C. civil, poate cerc dela tribunal a se estimă și fixa prețul de răscumpărare a părții de avere atribuită copiilor născuți din căsătoria desfăcută, totuși acest drept este prin natura sa un drept de natură contencioasă, care nu poate fi răscumpărat decât numai în urma unei discuții contradictorii între toate părțile interesate, pentru a fixa echivalentul și toate condițiile răscumpărării. *Justiția, loco supra cit.* — *Contră*: C. București, *Cr. judiciar* din 1915, No. 72, p. 589.

— Tot decizia menționată a Curții din Iași mai pune în principiu că faptul radierei sentințe de divorț, ce constată dreptul copiilor dobândit conform art. 285 C. civil, și transcrierea jurnalului trib., prin care s'a dispus radierea acestei sentințe de divorț, nu dezbracă pe copii de dreptul lor, și proprietatea părții răscumpărate,

## Divorț

nu se redobândește și nu se transmite, nici chiar față de terții, dacă aceste formalități nu sunt însoțite și de existența unui titlu valabil de strămutare a proprietății; de oarece, în această materie, spre deosebire de materia privilegiilor și a ipotecilor, proprietatea nu se strămută decât conform art. 644 C. civil, iar dacă față de terții mai trebuie și transcrierea, totuși o transcripție singură, fără titlu, sau făcută pe baza unui titlului, nu poate fi translativă de proprietate. Vezi *Justiția, loco supra cit.*, p. 134.

**Dobândă.** — Prin derogare dela dreptul comun și în lipsa unei stipulații contrare, dota produce de drept dobândă în contra celor care au promis-o, din ziua celebrării căsătoriei, iar nici odată din ziua constituirii ei, și aceasta chiar atunci când s'ar fi stipulat un termen pentru plata ei, 178, 250 urm.

— În privința trasoului se aplică însă dreptul comun, 252, 605. V. *Regim dotal, Trusou, etc.*

— Tot dreptul comun se aplică și în privința parafernei femeii, 606, 628. V. *Parafernă, Regim dotal, etc.*

— Cazul când dota nu consistă în bani, 251.

— De câteori soții au fost găzduiți, alimentați și întreținuți de constitutorii dotei, în timpul căsătoriei, aceștia nu vor datori dobânda, dacă alimentele au fost promise prin contractul matrimonial. În caz contrar,

## Dobândă

dobânda nu va putea fi cerută, decât deducându-se cheltuelile făcute de constitutorii dotei, cu alimentarea soților, 252, 253. V. *Alimente, Regim dotal, etc.*

— De câteori dota consistă în obligația constitutorului de a hrăni și întreține pe soți în timpul căsătoriei, bărbatul sau moștenitorii lui n'au nimic de restituit, afară poate de cazul când, prin contractul matrimonial, s'ar fi prețeluit alimentele datorite de constitutor, 587. V. *Alimente, Regim dotal, etc.*

— Dreptul de opțiune al femeii văduve între alimentele și dobânzile dotei sale, 599 urm. V. *Alimente, Regim dotal, etc.*

— Femeea, care are dotă, nu poate cumula dobânda dotei cu alimentele ce i se cuvin din averea bărbatului, căci ea trebuie să aleagă sau una sau alta, 599, 601. V. *Alimente, Regim dotal, etc.*

— Validitatea clauzei prin care se stipulează întrebuințarea dobânzilor dotei, 210 *ad notam*. V. *Conv. matrimoniale, Intrebuințare, etc.*

— Dobânzile dotei se prescriu prin cinci ani, conform dispoziției generale a art. 1907 C. civil, 253 text și n. 3, 442, 605 și tom XI, pag. 328 n. 1. V. *Prescripție*.

— În urma separ. de patri-monii, femeea poate cere dota și dobânda ei, fără autorizarea bărbatului, hotărîrea de separare echivalând cu o autorizare, 574 n. 3. V. *Separ. de patri-monii*.

— Femeea dotală nu poate

## Dobândă

cumula dobânda sau fructele dotei cu alimentele ce i s'ar cuveni din averea bărbatului, căci ea trebuie să aleagă una sau alta, 599, 601. V. *Alimente, Regim dotal, etc.*

— Când încetează oblig. de a plăti dobânda dotei? (Atunci când dota a fost dată femeii înzestrate), 253.

— Deși clauza de întrebuințare se stipulează, în genere, numai în privința capitalului constituit dotă, totuși ea poate fi stipulată și în privința dobânzilor care, în asemenea caz, urmează a fi capitalizate; căci deși dobânzile dotei aparțin bărbatului, acest drept poate fi modificat în baza principiului libertății conv. matrimoniale, 210 *ad notam*. V. *Conv. matrimoniale, Intrebuințare, etc.*

— Dr. internațional în privința dobânzilor dotei, 595 n. 1 *in fine*. V. *Dr. internațional*.

— Dreptul de opțiune al femeii văduve între alimente și dobânzile dotei sale în cursul anului de doliu, 594 urm. V. *Doliu, Regim dotal*.

— În caz de absență a bărbatului, dobânda dotei curge în folosul femeii sau a moștenitorilor ei, din ziua trimeterii în posesiune a bunurilor soțului absent, 605. V. *Absență*.

**Dol.** — Constitutorul dotei răspunde în totdeauna de dol, chiar dacă ar exista o convenție contrară în această privință, căci orice convenție, prin care cineva s'ar obliga a nu răspunde de dol sau reaua sa credință, este

## Dol

ilicită, 246 text și n. 1, precum și trimeterile făcute acolo la vol. noastre anterioare.

— Dacă contractul matrimonial este anulabil pentru dol, atunci când unul din viitorii soți a fost înșelat asupra averii celuilalt soț (Controv.), 63, 64 și tom. I, p. 557, 558 (ed. a 2-a). V. *Conv. matrimoniale*.

— Distincția între dolul și simulația ce rezultă din fraudă. Dovedirea simulației, atunci când bărbatul n'a primit dota, sau a primit mai puțin decât se prevede în contractul matrimonial, 64, 65, 104 n. 1, 156, 254, 554 n. 1, 557. V. *Conv. matrimoniale, Dotă, Simulație, etc.*

**Docuri (magazii generale de întreprizit).** — V. *Warante*.

**Dolus cum dolo compensatur** (maximă neadmiță în dreptul actul). Tom. VIII, partea II-a, p. 82 (ed. a 2-a).

**Doliu** (haine de doliu). — Dreptul femeii supraviețuitoare la hainele de doliu din succesiunea bărbatului ei defunct, 599 urm. V. *Regim dotal*.

— Dreptul la hainele de doliu cuprinde, ca și acel al abitației, tot ce este necesar nu numai femeii, dar familiei și chiar slugilor sale, 602 *ad notam*.

— Dreptul femeii nu se tranzmite la moștenitorii săi, nici nu poate fi urmărit de credi-

torii ei, 601. V. *Poprire, Regim dotal, etc.*

— Femeea nu are ipotecă legală pentru abitația, alimentele și hainele de doliu ce i se datorează din succesiunea bărbatului, 595, 669. Vezi *Abitație, Alimente, Ipotecă legală, etc.*

— Doliul văduvei nu intră în cheltuelile de înmormântare, 579 text și nota 3. V. *Inmormântare*.

— El nu este garantat prin privilegiul statornicit de art. 1729 § 2, nefiind vorba, în specie, de o cheltuială de înmormântare, 543 n. 2 *in fine*, 595. V. *Abitație, Inmormântare, Privilegiu*.

**Domiciliu conjugal.** — Femeea, care cere divorțul, poate părăsi domiciliul conjugal, fără autorizarea justiției (Controv.), 450 n. 3 451 nota și tom. II, pag. 129, n. 1 (ed. a 2-a). V. *Divorț*.

— Femeea poate cere separația de patrimonii, chiar dacă a părăsit domiciliul conjugal fără autorizarea bărbatului (Controv.), 450 text și n. 3, 459. V. *Separ. de patrimonii*.

— Aducerea femeii *manu militari* în domiciliul bărbatului, 451 nota și tom. I, p. 731, 733, 734 (ed. a 2-a), precum și tom. V, p. 486 *ad notam*. V. *Căsătorie*.

— Impiedicarea bărbatului de a-și stabili domiciliul în imobilul închiriat de femeea parafernală, 499 n. 1. V. *Parafernală*.

— Isgonirea bărbatului din imobilul femeii, după cererea

ei, la caz de divorț (Controv.), 499 n. 1, 500 nota și tom. II, pag. 129 urm. (ed. a 2-a). V. *Divorț*.

— Femeea care, de fapt, are un domiciliu deosebit de acel al bărbatului, nu mai obligă pe acest din urmă către furnisorii ei, 537. V. *Regim dotal, Separ. de bunuri contractuală*, etc.

**Donațiune.** — Este un contract solemn, 59. V. *Acte solemne, Contracte solemne*, etc.

— Motivele solemnității și origina ei în materie de donațiuni, 98 n. 1; tom. IV, partea I-a, p. 14 text și n. 3, p. 213, 214, 669, etc.

— Și mandatul dat pentru acceptarea unei donațiuni trebuie să fie autentic, 60 text și n. 1, precum și trimeterile făcute acolo la volumele noastre anterioare. V. *Mandat*.

— Deși donațiunea este un contract solemn, totuși stipulația făcută în interesul unui terțiu, care ar cuprinde o liberalitate, nu este supusă regulilor dela donațiuni, în genere; în acest caz, donațiunea are a fi considerată ca un accesoriu care urmează soarta contractului principal și, prin urmare, chiar dacă acel contract este constat printr'un act sub semnătură privată, liberalitatea este validă. Cas. S-a I-a, Bult. 1904, p. 1227; C. Iași, *Dreptul* din 1914, No. 30, p. 234: Baudry et Barde, *Oblig.*, I, 167, p. 215 (ed. a 3-a); Aubry et Rau, IV, § 343 *ter*, p. 527 (ed. a 5-a). Cpr. art. 1642 § 2, care cuprinde o aplicare a acestui principiu, în privința constituirii

unei rente viagere în folosul unui terțiu.

— Donațiunile făcute cu titlu de dotă nu sunt revocabile pentru ingratitudea donatarului, 183. V. *Dotă, Ingratitudine*, etc.

— Donațiunile dintre soți, deși valabile, sunt însă revocabile, și acest principiu se aplică la orice fel de liberalități, fie făcute prin acte solemne, fie prin daruri manuale, revocarea putând să aibă loc nu numai în timpul căsătoriei, dar și după moartea soțului donatar, t. IV, partea I-a, p. 735, 737, 738. Vezi și Trib. Tutova, *Dreptul* din 1913, No. 23, p. 181 urm. (cu nota d-lui S. Rădulescu).

— În dreptul nostru, spre deosebire de ceace se întâmplă în Franța, clauzele ilicite sau contrare ordinii publice și bunelor moravuri desființează donațiunea ce atârnă de ele, soluție aplicabilă, după părerea noastră, și testamentelor, 34, 526 n. 3. V. *Ordine publică, Testament*, etc.

— Femeea nu poate dispune de bunurile sale dotale prin donațiune, ei numai prin testament, 330 text și nota. 3. V. *Testament*.

— Ea nu poate dăruî bunurile sale dotale nici chiar bărbatului ei (Controv.), 335, 548.

— Femeea, separată de bunuri, nu poate accepta o donațiune fără autorizarea bărbatului sau a justiției, 506, 622 n. 4. Vezi și tom. IV, partea I-a, p. 237 (ed. a 2-a). V. *Separ. de patrimonii*, etc.

— Dăruitorul nu este, în principiu, obligat a garantă pe donatar de evicțiunea parțială sau totală a lucrului dăruit, 244,

## Donațiune

245 și tom. IV, partea I-a, pag. 331 urm. (ed. a 2-a). V. *Garantie*.

— El garantează însă, în principiu, liberalitățile făcute cu titlu de dotă, 178, 245. V. *Dotă, Garantie, Regim dotal*.

— Revocarea donațiunii pentru survenire de copii, 183, 184, 488 text și n. 3.

— S'a decis că donațiunile între soți, deghizate sau făcute prin persoane interpușe, spre a fraudă legea, fiind nu numai reductibile, ca cele indirecte, dar chiar nule, nulitatea lor poate fi propusă de orice moștenitor care are interes și, deci, și de moștenitorii colaterali ai soțului donator. Cas. S-a I-a, *Jurisprudența română* din 1915, No. 38, p. 594, No. de ordine 625 și *Cr. judiciar* din 1916, No. 1 (cu observ. noastră). V. *Conv. matrimoniale*.

— Dispoziția art. 816 C. civ., după care surdo-mutul ce nu știe să scrie, nu poate accepta o donațiune decât cu asistența unui curator, nu se aplică la celelalte acte juridice făcute de surdo-muți, de exemplu la o convenție matrimonială, acest text fiind excepțional și special numai pentru donațiuni, 88. Mai vezi tom. I, p. 71 n. 1 (ed. a 2-a); tom. IV, partea I-a, pag. 241 (ed. a 2-a); tom. VI, pag. 455 *ad notam*, etc. Vezi *Conv. matrimoniale, Curator, Surdo-muți*, etc.

**Donațiunile ante nuptias** (dreptul roman), 155 text și n. 7.

— Dreptul nostru anterior, 156 *ad notam*, 690 urm. V. *Progamia dora*.

**Dotă.** — Definiția dotei, 165 urm. V. *Regim dotal*.

— Diferitele sensuri ale cuvântului dotă, 168. V. *Regim dotal*.

— Sunt dotale numai bunurile pe care le declară ca atare convenția expresă a părinților sau legea, celelalte bunuri fiind parafernale, 168, 190. V. *Parafernă, Regim dotal*, etc.

— Deși dotalitatea cere o declarație expresă, totuși ea poate fi implicită, adecă să rezulte din diferitele clauze ale contractului, 190. Vezi *Regim dotal*.

— Regimul dotal poate să existe fără dotă și fără bunuri parafernale, 168, 169, 190, 616. V. *Parafernă, Regim dotal*, etc.

— Clauzele îndoelnice dintr'o conv. matrimonială se interpretă în contra dotalității și în favoarea parafernalityței, contrar dreptului roman, 36, 37, 53, 170, 193, 616. V. *Conv. matrimoniale, Regim dotal*, etc.

— Constituerea dotei este un contract solemn, 92 urm., 95 urm., 541, 178. Vezi *Acte solemne, Conv. matrimoniale, Regim dotal*, etc.

— Acțiunile dotale aparțin bărbatului în calitate de administrator al bunurilor dotale, 287 urm. V. *Acțiuni dotale, Regim dotal*, etc.

— Obligația de a-și înzestra copiii nu mai este astăzi o obligație civilă ca altădată, ci o obligație naturală, 160, 178, 183 urm., 185, 186 n. 2, 223

## Dotă

text și n. 1, precum și trime-terile făcute acolo la volumele noastre anterioare. V. *Oblig. naturală, Regim dotal, etc.*

— La Romani și în dreptul nostru anterior, obligația de înzestrare eră, din contra, civilă, 160 n. 1.

— Dreptul vechiu francez, 160 n. 1; *in fine.*

— În dreptul german, numai obligația de a da un trusou este civilmente obligatorie, 160 n. 1. Vezi *Dr. german, Oblig. naturală, Trusou, etc.*

— În drept eventual poate fi constituit dotă, 182. V. *Drept eventual, Regim dotal, etc.*

— Donațiunile făcute cu titlu de dotă nu sunt revocabile pentru ingratitude, 183. V. *Donațiune, Ingratitude, etc.*

— Constituirea dotei și natura ei juridică în privința constitutorului, 177, 178, 179 urm.

— Bărbatul poate fi condamnat la restituirea dotei, cu toate că convenția, în baza căreia el a primit această dotă, este nulă ca act dotal, 100 nota 2.

— Mai mult încă, deși dota este un act solemn, totuși părintele înzestrător n'o mai poate cere înapoi, de câteori el a executat de bună voe o făgăduință de dotă, care nu întrunește formele legale, 100 n. 2 *in fine*, 186 n. 2, precum și volumele noastre anterioare citate acolo.

— Bunurile ce pot fi constituite dotă, 188 urm. V. *Regim dotal.*

— Și nuda proprietate a unui lucru poate fi constituită

## Dotă

dotă, 181. V. *Nuda proprietate.*

— Constituirea în dotă a unui drept eventual, 182. V. *Drept eventual, Regim dotal, etc.*

— A unui uzufruct. V. *Regim dotal, Uzufruct, etc.*

— Dota constituită sub legea veche (dovedirea ei sub legea nouă), 95, n. 2 dela p. 105, 106, 551 nota 4 și tom. VII, p. 244 text și n. 4. V. *Conv. matrimoniale, Regim dotal, etc.*

— Dota imobiliară este, în principiu, inalienabilă, 328 urm.

— Când începe și când încetează inalienabilitatea, 336 urm. V. *Regim dotal.*

— Inalienabilitatea fondului dotal nu mai interesează astăzi ordinea publică, ca la Romani, de aceea soții pot stipula alienabilitatea lui, 14 n. 1, 354, 355. V. *Conv. matrimoniale, Ordine publică, Regim dotal, etc.*

— Scoaterea imobilului dotal de sub urmărirea creditorilor femeii, 329, 339 urm. V. *Regim dotal.*

— Imprescriptibilitatea imobilului dotal, 329, 346 urm. V. *Regim dotal.*

— Cazurile excepționale în care imobilul dotal este alienabil, 352 urm., 361 urm., 377 urm., 382 urm. V. *Regim dotal.*

— Femeea nu poate să stipuleze, prin contractul ei matrimonial, că nu va putea să-și înstrăineze bunurile dotale, în cazurile în care această înstrăinare este permisă, 16 text și n. 2, 328 n. 1. V. *Femeie măritată, Regim dotal, etc.*



## Dotă

— Schimbul imobilului dotal, 410 urm. V. *Schimb.*

— Sancțiunea principiului inalienabilității (nulitate relativă), 420 urm. V. *Regim dotal.*

— Dota mobilă este alienabilă și prescriptibilă, 278, 300, 301, 334, 441 urm. V. *Alienabilitate, Prescripție, Regim dotal, etc.*

— Se poate însă stipula inalienabilitatea dotei mobiliare, 262 n. 1, 300 text și n. 4, 372, 444 text și n. 1. V. *Alienabilitate, Regim dotal, etc.*

— Mobilele dotale ale femeii, care garnisesc imobilul închiriat de bărbat, sunt supuse privilegiului locatorului (Controv.), 276 urm. V. *Privilegiu, Regim dotal, etc.*

— Revocarea dotei prin acțiunea pauliană, 134, 135 text și n. 3, 178, 184, 254 urm., 403. V. *Act. pauliană, Regim dotal.*

— Raportul dotei, 231 urm. V. *Raport, Regim dotal, etc.*

— Raportul fictiv al dotei, (Controv.), 184. V. *Raport.*

— Raportul dotei constituite sub legea veche, 237 urm.

— Reducțiunea dotei 239 urm. V. *Reducțiune, Regim dotal, Rezervă, etc.*

— Garanția dotei, 244 urm. V. *Donațiune, Garanție, Regim dotal, etc.*

— Dobânzile dotei, 249 urm. V. *Dobândă, Regim dotal, etc.*

— Vezi, în privința tuturor acestor chestiuni și altora relative la dotă, *înfră v<sup>o</sup> Regim dotal.*

— Dota poate fi prețeluită și neprețeluită. Efectele prețeluirii (deoseb. între mobile și

## Dotă

imobile), 269 urm., 272 urm. V. *Prețeluire, Regim dotal, etc.*

— Restituirea dotei, 188, 537 urm., 543 urm. V. *Absență, Regim dotal, Separ. de patri-moniu, etc.*

— Soții pot face o convenție spre a regula modul de plată al dotei, fără a violă prin aceasta principiul imutabilității convențiilor matrimoniale, 127 n. 1, 134 text și n. 2, 208 n. 2, 214 n. 1. V. *Conv. matrimoniale, Regim dotal, etc.*

— Modelul unei foi dotale din 1801, p. 552, 553 *ad notam.* V. *Regim dotal.*

— Bărbatul, care a dat chitanță de primirea unei dote, pe care n'a primit-o, sau pe care a primit-o numai în parte, poate să dovedească că n'a primit dota, sau că a primit-o numai în parte, 64, 65, 104 n. 1, 136, 254, 554 n. 1, 557. Vezi *Dol, Simulație, etc.*

— El fiind parte contractantă, nu poate să facă această dovadă decât conform dreptului comun, adecă prin martori și prezumpții numai atunci când are un început de probă scrisă (Controv.), 65, 66, 103, 554 n. 1, 557. V. *Simulație.*

— Copiii, care atacă chitanța dată de tatăl lor, fiind terții, pot invoca martori și prezumpții, independent de orice probă scrisă, 103 n. 5, 104 nota. V. *Rezervă, Simulație, etc.*

**Drept bisericesc sau canonic.** — Nu admitea altădată căsătoria femeilor neînvestrate, 159.

**Dreptul bulgar.**—Regimul de separare de bunuri este în Bulgaria, ca și la noi, regimul legal, căci legea bulgară nici nu vorbește de regimul dotal, 43 n. 3. V. *Conv. matrimoniale, Regim dotal, etc.*

— În Bulgaria, căsătoria este și astăzi un contract religios, 151 *ad notam*. V. *Căsătorie*.

**Dreptul elvețian** (în privința regimului dotal), 164 *ad notam*. V. *Regim dotal*.

— În privința supunerii conv. matrimoniale unui termen sau unei condiții, 125 n. 2. V. *Conv. matrimoniale, Condiție, Regim dotal, Termen, etc.*

**Drepturi eventuale.**— Pot face obiectul unei constituiri de dotă, 182. V. *Dotă, Regim dotal, etc.*

**Dreptul englez** (în privința capacității femeii măritate), 532 n. 1, 635 n. 1.

**Dreptul german.**— Nereglementarea regimului dotal, 12 *ad notam*, 160 text și n. 3, 322 nota 2 *in fine*. V. *Regim dotal*.

— Cu toate acestea, soții germani pot adopta regimul dotal, fără a putea însă declara dota inalienabilă, 12 *ad notam*, 160, 161, 322 *in fine*. Vezi *Regim dotal*.

— Admiterea instituției contractuale în dreptul german, 8 n. 2. V. *Instituție contractuală*.

— Neadmiterea însă a pactelor succesoriale, 31. V. *Pacte succesoriale*.

— Regimul comunității (*allgemeine Gütergemeinschaft*) și al comunității de achiziții (*Errungenschaftsgemeinschaft*), 40 și 644 n. 3 *in fine*. V. *Comunitate*.

— În dreptul german numai oblig. de a da un trusou este civilemente obligatorie pentru părinți, nu însă și aceea de a da copiilor o sumă de bani, 160 n. 1. V. *Dotă, Oblig. naturală, Trusou, etc.*

— Căsătoria de mâna stângă și de mâna dreaptă, 497 nota, 498 nota, V. *Căsătorie*.

— În dreptul german, femeea măritată are o capacitate deplină, 510 n. 1, 532 n. 1, 635 n. 1. V. *Femeea măritată*.

**Dreptul grecesc** (în privința regimului dotal), 43, 44 n. 3, 152 n. 2.

— În privința capacității femeii măritate, 635 n. 1.

— În privința căsătoriei religioase, 151 *ad notam*.

**Dreptul internațional.**— În privința excluderii fetelor dela succesiunea părinților, 32 n. 1.

— În privința regimului matrimonial al soților străini căsătoriți în România, fără conv. matrimonială (Controv.), 43 urm., 46 urm., 52. V. *Regim dotal, Regim legal, etc.*

— În privința capacității de a face o conv. matrimonială, 69, 70. V. *Conv. matrimoniale*.

— În privința autorizării necesară femeii măritate (sta-

## Drept internațional

tut personal), 22 n. 1, 510 *ad notam*, 633 text și notele 2, 3, 635 n. 1, 636 *ad notam*. V. *Autoriz. necesară femeii măritate, etc.*

— În privința Senatusconsultului Velleian, tom. X, p. 126 nota 3. Vezi *Senatus-Consult. Velleian.*

— În privința solemnității conv. matrimoniale, 101, 102.

— În privința testamentelor conjunctive, 129 *ad notam*; tom. I, pag. 210; tom. IV, partea II, p. 11 text și n. 2. V. *Testament.*

— În privința imutabilității convențiilor matrimoniale (Controv.), 136 urm.

— Aplicarea principiului imutabilității străinilor, 138, 139. V. *Străini.*

— Invocarea în România a conv. matrimoniale făcute de străini în străinătate, în urma celebrării căsătoriei, 139.

— În privința inalienabilității dotei imobiliare (Controv.), 326, 327.

— În privința dotei mobiliare (Controv.), 327.

— În privința separării de patrimonii, 460, 461, 473, 479. V. *Separ. de patrimonii.*

— În privința societății sau comunității de achiziții, 644 n. 1. V. *Societate de achiziții.*

— În privința dreptului ce aparține femeii supraviețuitoare de a cere alimente în locul dobânzilor dotei sale, în timpul anului de dolin, 595 n. 1. V. *Regim dotal.*

— În privința curgerii de drept a dobânzilor dotei femeii, 595 n. 1. V. *Dobândă.*

## Drept internațional

— În privința ipotecei legale a legatarilor, 658 *ad notam* și tom. IV, partea II-a, p. 337 (ed. a 2-a). V. *Legate.*

— În privința ipotecei legale a femeilor măritate, minorilor și interzișilor (Controv.), 663, 664. Vezi *Ipotecă legală.*

— Ipotecile femeilor străine și minorilor sunt supuse specializării și inscripției prevăzute de legea română, chiar dacă, după legea lor națională, ipoteca ar fi ocultă, 460, 664, precum și tom. II, p. 686, 687 (ed. a 2-a). V. *Ipotecă legală, Străini, etc.*

**Dreptul muzulman.** — În dreptul muzulman, bărbații își înzestreză femeile, 158 n. 1.

— Capacitatea femeii măritate în dreptul muzulman, 158 n. 1, 532 n. 1; 635 nota 1, 636 *ad notam*. V. *Autoriz. necesară femeii măritate, etc.*

**Dreptul olandez sau neerlandez.** — Nu vorbește de regimul dotal, 161, 565 n. 6.

— Nu cunoaște ipoteca legală a femeii măritate, ci numai ipoteca convențională, 664, 668 n. 2. V. *Ipoteca legală.*

**Dreptul rusc.** — Regimul de separare de bunuri este regimul legal în Rusia, 43 n. 3.

— Căsătoria religioasă, 151 *ad notam.*

— Capacitatea femeii măritate, 532 n. 1, 635 n. 1.

**Dreptul sârbesc.** — Admite și astăzi excluderea fetelor dela succesiunea părinților, 32 n. 1. V. *Fete, Frați, Succesiune*.

— Dr. internațional în această privință (Controv.), 32 n. 1. V. *Dr. internațional*.

**Dreptul spaniol.** — În dreptul spaniol, regimul legal este acel al comunității de achiziții sau de câștig, 38 text și n. 4, 644 n. 3. V. *Regim legal, Societate de achiziții, etc.*

— Codul spaniol permite bărbatului de a percepe prin anticipație, pe un period de trei ani, câșturile imobilelor dotale ale femeii, 282 n. 3. V. *Câșturii, Regim dotal*.

— În codul spaniol, dota imobiliară, este alienabilă, 322 n. 2.

**Dreptul suedez.** — Nu cuprinde nicio dispoziție asupra regimului dotal, ci numai asupra regimului comunității (*Gjftorätt*), 161 n. 3. V. *Comunitate*.

— Legea suedeză din 1862 conferă bărbatului dreptul de a cere separ. de patrimonii, 459 n. 2.

**Dreptul de retenție,** 201, 202, 314, 437, 513, 576. Vezi în privința teoriei generale a dreptului de retenție, tom. X, pag. 343 urm.

## E

**Educația copiilor.** — Tatăl nu poate renunța la dreptul de a diriguî educația morală, intelectuală și religioasă a copiilor săi, 24, 25, 26. V. *Religiune*.

— Dreptul străin în privința educației religioase a copiilor, 25, 26. V. *Religiune*.

— Educația religioasă a copiilor naturali după legea ungară din 1894, pag. 26. V. *Copii naturali*.

— Dispozițiile codului Calimach în această privință, 26, 27.

**Efecte publice.** — Intrebuințarea banilor dotali ai femeii în cumpărare de efecte publice, 208 n. 1. V. *Intrebuințare*.

— Bani dotali pot fi plasați cu primă ipotecă, chiar atunci când convenția matrimonială prevede că acești bani vor fi întrebuințați la cumpărare de efecte publice, 208 n. 1. V. *Ipotecă convențională*.

— De câteori dota consistă în efecte publice, aceste efecte rămân proprietatea femeii, dacă n'au fost prețeluite, 261 n. 5.

— Ele devin însă proprietatea bărbatului, de câteori au fost prețeluite, dacă, în conv. matrimonială a soților, nu s'a stipulat contrariul, 262 *ad notam in fine*. V. *Regim dotal*.

— Cui aparține diferența de curs, în caz de esirea la sorti a efectelor publice constituite dotă? (femeii), 262 *ad notam, in medio*.

— Bărbatul, în calitate de uzufructuar al dotei, are drept

## Efecte publice

la cupoanele efectelor publice constituite dotă, 303. V. *Regim dotal*.

— Ce trebne să se restituie la desfacerea căsătoriei, 606 n. 2.

— De câteori efectele publice constituite dotă au pierit din culpa sau negligența bărbatului, acesta este responsabil și el trebne să restituie dota în numerar, 284.

— Dacă efectele publice au pierit, însă fără culpa bărbatului, el se liberează prin restituirea titlurilor, 318, 583, 584. V. *Regim dotal*.

— Dacă s'a stipulat prin contractul matrimonial ca dota, care consistă în efecte publice, să fie înlocuită printr'un imobil, părțile au imobilizat-o stipulând inalienabilitatea ei, 372. V. *Dotă, Intrebuintare, Regim dotal, etc.*

**Emancipare.** — În dreptul nostru, minorul nu poate fi emancipat prin declarația părintelui său decât la 18 ani; pe când, în codul francez, emanciparea poate avea loc la 15 ani împliniți, 72.

— Femeea măritată nu poate fi autorizată, prin contractul matrimonial, a consimți singură la emanciparea copiilor săi, asemenea clauză fiind contrară ordinii publice, 23. V. *Ordine publică*.

— Minorul emancipat nu poate face decât actele de o pură administrație, pe când femeea separată de bunuri are liberă administrație a avutului

ei, 92 ad notam, 498, 501. V. *Minori, Separ. de patrimonii, etc.*

**Embatic.** — V. *Bezman*.

**En mariage trompe qui peut,** 63 n. 4 și tom. I, p. 558 (ed. a 2-a).

**Eroare.** — Eroarea în care a căzut unul din soți asupra averii ceiluilalt, nu este o cauză de anulare a contractului matrimonial, 66, 67. V. *Conv. matrimoniale*.

**Esire din indiviziune.** — Vânzările pentru esire din indiviziune, fiind vânzări voluntare, nu sunt supuse recursului în casație, 386 n. 1 și tom. III, partea II-a, p. 514 text și n. 1. V. *Ordon. de adjudecare, Recurs în casație, etc.*

— S'a decis că, în adjudecările făcute persoanelor străine prin vânzare la licitație publică pentru esire din indiviziune, titlul proprietarului dobânditor este ordonanța de adjudecare. Adjudecatorul poate, investind această ordonanță de adjudecare cu formula executorie, s'o execute. C. Iași, S-a II-a, revista *Justiția* din 1 Decembrie 1915, No. 3, p. 75 urm. V. *Ordonanțe de adjudecare*, p. 810.

— S'a mai decis, acum de curând (18 Noembrie 1915), că, într'o acțiune de esire din indiviziune, instanțele judecătorești sunt chemate nu numai să stabilească drepturile în sine ale copărtașilor, dar să și lichideze

## Eşire din indiviziune

în mod definitiv între ei toate pretenţiile ce unul din ei ar avea asupra lucrului de împărţit, precum şi restituţiile ce-şi datoresc unii altora, căci asemenea cereri sunt simple mijloace de apărare în fond, iar nu cereri noi în afară şi deosebite de natura acţiunii principale de eşire din indiviziune, care să necesiteze introducerea unei acţiuni în regulă, pentru a putea fi luate în consideraţie.—Prin urmare, cererea unui copărtaş de a i se recunoaşte dreptul la valoarea clădirilor de pe locul supus împărţelei, nefiind o pretenţie deosebită, ci, din contra, privind masa de împărţit şi drepturile copărtaşului în aceea avere, a putut fi opusă oral, pe cale de apărare, direct în instanţa de apel, iar aceea instanţă ţinând seamă de asemenea obiecţiune, la stabilirea drepturilor în masa de împărţit, departe de a violă art. 66 urm. şi 327 Pr. civ., a făcut, din contra, o justă aplicare a principiilor ce cărnuesc materia împărţelei prin justiţie. Cas. S-a I-a, decizia No. 652, din 18 Noembrie 1915. *Jurisprudenţa română* din 1916, No. 1, p. 9. No. de ordine 4.

**Evicţiune.** — V. *Garanţie*.

**Exceptio firmat regulam in casibus non exceptis**, 352. Vezi şi tom. IV, partea I-a, p. 452.

**Execuatorul** (acordat de judecătorii români unei hotărâri străine), 479 text şi n. 1, 510 *ad notam*, 633. V. *Formula executorie*.

— S'a decis că judecătoriile de ocoale n'au competenţa de a se pronunţa asupra cererei de investire cu formula executorie a unei cărţi de judecată, pronunţată de judecătorii unei ţări străine, întrucât art. 374 Pr. civ. dă în competenţa exclusivă a tribunalelor de judeţ, acordarea executorului hotărârilor străine definitive, ce urmează a se executa în ocolul lor, oricare ar fi gradul ierarhic al instanţei străine dela care acele hotărâri ar emană. Judecăt. rurală ocol. Caverna (Caliacra). *Dreptul* din 1916, No. 15, p. 120.

## Executor testamentar.

— Femeea separată de bunuri poate fi executor testamentar, cu consimţământul bărbatului, sau cu autorizarea justiţiei, la caz de refuz din partea acestui din urmă, 35 nota 5, 527 nota 3. Vezi *Scpar. de patrimonii*,

**Exoprică.** — V. *Parafornă*.

**Expertii.** — Judecătorii nu sunt legaţi prin părerea experţilor, 413, 679 n. 4. V. *Dictum expertorum*, etc.

— Expertiza este o condiţie esenţială a schimbului imobilului dotal, 413. V. *Schimb*.

— Cazul când schimbul este permis prin contractul matri-

monial (expertiza ar putea să nu fie necesară), 413 n. 4.

— Contrar art. 213 Pr. civ., expertii, în materia schimbului imobilului dotal, trebuie să fie în număr de trei, unul singur nefiind suficient (Controv.), 413 n. 5. V. *Schimbul imobilului dotal*.

**Exproprierea silită.**— Exproprierea silită a imobilului dotal va fi îndreptată atât în contra femeii cât și în contra bărbatului, care va fi chemat spre a autoriza pe soția sa de a stă în judecată, 295 text și n. 5.

— Se decide însă, în genere, că, în urmărirea silită, femeia se consideră ca autorizată atunci când se comunică bărbatului actele de procedură, 296 n. 1, 511 n. 2; tom. I, p. 745 n. 2 și tom. X, p. 759 n. 1. V. *Regim dotal*.

**Exproprierea pentru cauză de utilitate publică.**

— Fondul dotal poate fi expropriat pentru cauză de utilitate publică, 334.

— În cazul unei asemenea exproprieri, despăgubirea ce primește femeia, reprezentând prețul imobilului expropriat, este dotală și tot dotal va fi, în consecință, și imobilul cumpărat cu această despăgubire, 220, 296 n. 2. V. *Parafernă, Regim dotal*, etc.

— Exproprierea se hotărăște după ce se ascultă pe bărbat, 296.

— În cazul unei asemenea exproprieri, bărbatul restituie

despăgubirea, fiindcă, prin acest eveniment el este pus în imposibilitate de a restitui imobilul în natură, 570 *ad notam*. Vezi *Regim dotal*.

## F

**Fabrică.**— Ce se restituie în caz când s'a constituit dotă o fabrică sau o uzină, 263 n. 2, 574. V. *Uzină*.

— Vânzătorul unei fabrici sau unei uzini, poate deschide în vecinătate o fabrică sau o uzină similară, asemenea prohibiție neexistând decât în privința vânzării unui fond de comerț.— Motivele acestei deosebiri. Tom. VIII, partea II-a, nota dela p. 75, 76 (ed. a 2-a). V. *Fond de comerț, Uzină*, etc.

**Facilius perit pecunia quam corpora**, 210 *ad notam*.

**Facultas alienandi continet et facultas permutandi**, 358.

**Faliment (Falit).**— Falitul are capacitatea de a face o convenție matrimonială, fără a putea însă să prejudicieze prin aceasta drepturile creditorilor săi, 89.

— Falitul poate fi mandatar, 89 n. 2. V. *Mandat*.

— Soțul comerciant, care n'a depus în mâinile ofițerului stărei civile copia de pe contractul său matrimonial, la caz de

## Faliment (Falit)

faliment, sau chiar de simplă încetare a plăților sale, constatată de instanța de fond, este pedepsit ca bancrutat simplu, 113, 114. V. *Bancrută, Conc. matrimoniale, etc.*

— Incât privește încetarea plăților, vezi *supra* v<sup>o</sup> *Bancrută*.

— Femeea, a cărei creanță dotală nu este garantată printr-o ipotecă, nu poate cere, în caz de faliment al bărbatului ei, decât suma reprezentând cotele concordatate, și numai la epocile fixate prin concordat, 481. V. *Concordat, Ipotecă, etc.*

— Falimentul defunctului, declarat în urma încetării sale din viață, atrage de drept separarea între patrimoniul falitului și acel al moștenirilor săi, 445 n. 1 în *fine*.

— Creditorii femeii falite, reprezentați prin judecătorul-sindic, nu pot cere separarea de patrimoniul, fără consimțământul ei, 463. V. *Separ. de patrimoniul*.

— *Quid* în caz când bărbatul este falit? 467.

— Nici judecătorul-sindic nu poate cere separarea în numele femeii falite, acest drept aparținând numai ei, 464.

— Toate acțiunile privitoare la drepturile de familie nu pot fi exercitate decât de falit, 464 nota 1.

— Falimentul bărbatului dă loc la restituirea dotei, fără ca femeea să mai aibă nevoie de a provoca separarea de patrimoniul (Controv.), 455, 456 text și note, 457, 546. Vezi *Regim dotal, Separ. de patrimoniul, etc.*

## Faliment (Falit)

— Cererea restituirei dotei și a executării hotărârii de separare, se îndreptează contra judecătorului-sindic, punându-se însă în cauză pe bărbat (Controv.), 456 text și n. 2, 482.

— S'a decis, acum de curând (21 Octombrie 1915), că verificarea unei creanțe la masa falimentului, nefiind altăceva decât o recunoaștere în justiție a datoriei, are de efect de a întrerupe prescripția, conf. art. 1865 C. civil, și constituie o cauză permanentă de întrerupere până la închiderea operațiilor falimentului. În adevăr, prescripția întemeindu-se pe o prezumpție de plată trasă din inacțiunea creditorului, această prezumpție nu poate fi admisă atunci când creditorul cambial se găsește în imposibilitate de a face o urmărire în justiție din cauza stărei de faliment a debitorului său; de unde rezultă că nu se poate opune creditorului prescripția acțiunii sale, din momentul ce el a prezentat creanța sa la verificare înainte de expirarea termenului de cinci ani pentru prescripția prevăzută de art. 949 C. com. Prin urmare, greșit tribunalul, spre a calcula termenul prescripției, iă ca punct de plecare data verificării creanței la masa falimentului, în loc de data închiderei procedurii falimentului, și declarând în acest mod prescripția o acțiune cambială, face o aplicare greșită a principiilor în materie de faliment și de prescripție, dând o sentință casabilă. Cas. S-a III-a, decizia No. 532, din 21 Octombrie 1915. *Jurisprudența*



## Faliment (Falit)

română din 1915, No. 40, p. 636. 637, No. de ordine 667. V. *Cambie, Prescripție, etc.*

— În caz de faliment al bărbatului, bunurile dobândite de femeie în timpul căsătoriei sunt presupuse a aparține lui (prezumția muciană), și aceasta oricare ar fi regimul matrimonial al soților, femeia putând însă să dovedească contrariul prin orice mijloace de probă (Controv.). 530. 531 nota.

— După art. 792 din codul comercial, zice în adevăr, cu drept cuvânt, Curtea de casație, femeia falitului poate dărâma prin orice mijloace admise de dreptul comun, prezumția că bunurile dobândite de ea în timpul căsătoriei, aparțin bărbatului și că sunt plătite cu banii lui, putând să dovedească chiar cu martori că acele bunuri au fost cumpărate cu banii ei, ea nefiind ținută să stabilească printr'un inventar sau act cu dată certă proveniența banilor, decât în cazul prevăzut de art. 791 C. com., când s'ar susține că banii provin, în adevăr, din vânzarea unor imobile dobândite de femeie, anterior sau posterior căsătoriei. Prin urmare, instanța de fond săvârșește un exces de putere și adaogă la lege condițiuni neprevăzute, când respinge proba testimonială, tinzând a se dărâma prezumția de mai sus, sub cuvânt că n'ar fi admisibilă în lipsa unui inventar sau unui act cu dată certă, condiții necerute de art. 792 C. com. Cas. S-a III-a, decizia No. 577, din 17 Noiembrie 1915. *Juris-*

## Faliment (Falit)

*prudența română* din 1916, No. 1, p. 13, No. de ordine 10. V. *Separ. de bunuri contractuale, Presumția muciană, etc.*

— Cazul când bărbatul n'a primit dota și a lăsat să treacă 10 ani dela împlinirea termenilor puse pentru plata ei, fără a fi făcut cuvenitele diligențe. În asemenea caz el este scutit de restituire, dacă dovedește că constitutorul dotei a devenit falit sau insolubil înainte expirării celor 10 ani prevăzuți de lege, 562. V. *Regim dotal.*

— Bărbatul pierde beneficiul termenului de un an satornicit de art. 1273 pentru restituirea dotei, în caz când el este declarat falit sau devine insolubil, 571. V. *Regim dotal.* — Imobilele dobândite de bărbat în timpul căsătoriei, fie cu titlu oneros, fie cu titlu gratuit, sunt lovite de ipoteca legală a femeii. Art. 796 C. com. face însă excepție dela acest principiu, excluzând, în caz de faliment, imobilele bărbatului dobândite cu titlu oneros, ele fiind presupuse a fi dobândite cu bunurile creditorilor, 671 n. 1.

— Și fiindcă vorbim de faliment, vom menționa aici o decizie recentă a Curței din Constanța (19 Noiembrie 1915), care pune în principiu că legiuitorul nostru, cu prilejul modificării adusă codului comercial în anul 1895, alarmat de mulțimea falimentelor, mijloc neonest de înavuțire, care bântuie o parte din comerțul nostru, s'a depărtat de sistemul legei ita-

## Faliment (Falit)

liene prin suprimarea unor texte și schimbarea altora, și inspirat de doctrina și jurisprudența franceză, a statuat că falimentul nu este o chestie prejudicială a acțiunii penale, ci aceasta din urmă, în interesul ordinii sociale mai mult decât în acel al creditorilor, o dată deslănțuită, trebuie dusă până la capăt, deși sentința declarativă de faliment nu s'a pronunțat sau a fost retractată. *Vezi Dreptul* din 1916, No. 10, p. 74 urm. *V. Bancrută.*

**Farmacie.** — Punerea în gaj a unui fond de farmacie. Punerea în posesiune a creditorului amanetar consistă, în asemenea caz, în remiterea în mâinile acestuia din urmă a titlului debitorului, în condițiile cerute pentru lucrurile corporale, 264 n. 1. *V. Amanet, Fond de comerț, etc.*

— Fondul de farmacie nefiind însă un bun imobiliar, nu poate fi ipotecat, 264 n. 1 *in fine*, și tom. X, p. 243 n. 1 *in fine*. *V. Ipotecă.*

**Femea comerciantă.** — Capacitatea neîngrădită a femeii comerciante, 352, 508 *ad notam* 510 n. 1, 513 n. 1, 621. *V. Autoriz. necesară femeii măritate spre a face comerț, etc., Compromis, Parafernă, etc.*

**Femea măritată.** — Poate fi interzisă și pusă sub consiliu judiciar, 87 n. 1 și tom. III,

partea I-a, p. 12 și p. 89 text și n. 2 (ed. a 2-a). *V. Consiliu judiciar, Interdicție, etc.*

— Incapacitatea femeii măritate este regula generală, iar capacitatea o excepție, 532. *V. Autoriz. necesară femeii măritate, etc.*

— În codul italian, s'a admis principiul invers, 532 n. 1. *V. Autoriz. necesară femeii măritate spre a putea stă în judecată, etc.*

— Legile străine care admit capacitatea femeii măritate, 158 n. 1, 510 n. 1, 532 n. 1, 636 *ad notam*. *V. Autorizația necesară femeii măritate spre a putea stă în judecată, Dr. englez, Dr. german, Dr. musulman, Dr. rusec, etc.*

— Femea nu poate să-și creeze o incapacitate absolută, stipulând, de exemplu, că nu va putea să-și înstrăineze bunurile dotale, nici în cazurile permise de lege, 16 text și n. 2, 328 n. 1. *V. Dotă, Ordine publică, Regim dotal, etc.*

— Ea nu poate, făcând să reînvie senatus-consultul Velleian, să stipuleze că nu va putea să garanteze pe un terțiu sau pe bărbatul ei, 18, 19. *V. Senat.-Consult Velleian.*

— Femea măritată își obligă fondul dotal prin delictetele și quasi-delictetele ei, 114, text și n. 3, 326, 332 text și n. 3, 334, 353, 428 n. 2, 438, 439, 669. *V. Delicte, Quasi-delicte, Regim dotal, etc.*

— Femea măritată eră pusă sub tutela bărbatului în codul cant. Zürich dela 1887, pag. 163 n. 3. *Vezi asupra tutelei femeilor (Geschlechtsvormundschaft), tom. II, p. 595, 596.*

**Ferăie.** — Documente în scopul de a se asigura autoritatea lucrului judecat. Tom. VII, nota 7 dela pag. 448 urm. V. asupra *Ferăiei*, D. Stoicescu și I. Tanoviceanu, *Dreptul* din 1916, No. 8 și 11.

**Fete.** — Erau excluse altădată, după codurile Ipsilante și Caragea, dela succesiunea părinților lor, 32 text și nota 1, 223, 237, 238 și tom. III, partea II-a, nota 2 dela pag. 140 urm. V. *Frați*, *Succesiune*, etc.

— Admiterea acestei stări de lucruri și în unele legiuiri străine, de exemplu, în codul sârbesc dela 1844, pag. 32 n. 1. V. *Dr. sârbesc*.

— Dreptul internațional în această privință, 32 n. 1. Vezi *Dr. sârbesc*.

— S'a decis, acum de curând (25 Noembrie, 1915), că, după codul Caragea, atunci când fetele veneau în concurență cu băieții, numai aceștia aveau drept să moștenească pe părinții lor, fetele neavând decât un drept de creanță în contra fraților, spre a le înzestra. Prin urmare, fetele neavând, după această legislație, un drept de succesiune alături de băieții în averea părintească și, deci, nici calitatea de a cere împărțeala acelei averi, instanța de fond a violat principiile codului Caragea, când a admis o asemenea cerere făcută de cumpărătorul drepturilor succesoriale ale soarelui, în contra fratelui acesteia. Cas. S-a I-a, decizia No. 670, din 25 Noembrie 1915. *Jurisprudența română* din 1916, No. 4, pag. 53, No. de ordine 57.

**Fidejusiune.** — Femeea separată de buđuri nu poate, fără autorizarea bărbatului, să garanteze pe un terțiu, pentru că fidejusiunea nu poate nici într'un caz să fie considerată ca un act de administrație, 505 text și n. 5. V. *Separ. de patrimoni*.

— Cazurile când bărbatul a garantat restituirea dotei printr'o fidejusiune, 316. V. *Regim dotul*.

**Filoxeră.** — Fondul dotal poate fi înstrăinat, pentru a replantă o vie distrusă prin filoxeră, 406. V. *Regim dotal*.

— Distrugerea completă prin filoxeră a viilor arendate, constituie un caz fortuit, care aduce, de drept, rezilierea contractului de arendă, sau autoriză pe arendaș a cere o micșorare din preț (Controv.), 406 n. 3; tom. VI, p. 349 și tom. IX, p. 90 n. 1 și p. 446 *ad notam*.

— Distrugerea viei supusă embaticului prin filoxeră, nu atrage însă, de drept, desființarea embaticului sau bezmanului, ci judecata, apreciind împrejurările, este datoare să acorde embaticarului sau bezmănarului un termen pentru replantarea viei, și numai atunci când el nu se va conformă acestei îndatoriri, se va declară contractul desființat (Controv.), 406 n. 3, *in fine* și tom. IX, p. 444 urm. V. *Bezman*.

**Firme.** — Menționarea în registrul firmelor a conv. matrimoniale ale comerciantului căsătorit, 112 n. 1. V. *Conv. matrimoniale*.

— Menționarea în registrul

firmelor a încetării separațiunii de patrimonii a soțului comerciant, 525. V. *Separ. de patrimonii*.

**Foae dotală.**—V. *Dotă, Regim dotal, etc.*

— Exemplul unei foi dotale din 1801, pag. 552, 553 *ad notam*.

**Foame.**—Foamea și mizeria erau, după vechile noastre prave, o seuză a furtului, 90 *ad notam*.

**Folosință legală.**—V. *Uzuct fruct legal*.

**Fond dotal.**—V. *Dotă, Regim dotal, etc.*

**Fond de comerț.**—Societatea sau comunitatea de achiziții este totdeauna o societate civilă, chiar dacă ea ar avea de obiect exploatarea unui fond de comerț, 645. V. *Societate de achiziții*.

— Fondul de comerț este o universalitate de fapt, iar nu o universalitate de drept, 264 nota 1 *in fine* și tom. VIII partea II-a, p. 73, nota 5 (ed. a 2-a).

— Fondul de comerț nu este o persoană juridică. Tom. VIII partea II-a, p. 74 *ad notam* (ed. a 2-a). V. *Persoane juridice*.

— Fondul de comerț cuprinzând mobilierul, contractul de închiriere, mărfurile ce-l compun, etc., este prin natura sa

un drept incorporeal, care poate face obiectul unui contract de gaj și, în asemenea caz, punerea în posesiune a creditorului amanetar consistă în remiterea în mâinile creditorului a titlului debitorului, în condițiile cerute pentru lucrurile incorporeale, 264 n. 1. V. *Amanet, Farmacie, etc.*

— Fondul de comerț constituit dotă, nefiind un lucru fungibil, nu devine proprietatea bărbatului, dacă n'a fost prețeluit (Controv.), 263 264.

— Cazul când el a fost prețeluit (oblig. de restituire), 264, 265.

— Cazul când s'ar fi constituit dotă o fabrică, o uzină, un otel, o cafenea, etc. Bărbatul se va folosi de produsul acestor stabilimente, întreținându-le cu cheltuiala lui, 263 n. 2.

— Ce trebuie să restituie bărbatul în caz când dota consistă într'o fabrică, o uzină, etc. 574. V. *Fabrică, Uzină, etc.*

— Imobilul dotal poate fi înstrăinat sau ipotecat pentru căpătuirea copiilor comuni sau născuți dintr'o căsătorie anterioară a femeii, prin cumpărarea unui fond de comerț sau industrial, 38 l.

— Un fond comercial sau industrial poate fi vândut cu toate accesoriile ce servesc la exploatarea lui. Tom. VIII, partea II-a, p. 72, 73 (ed. a 2-a).

— Femeea autorizată a face comerț nu poate să cumpere un fond de comerț dela soțul ei, pentru că această autorizare n'o relevează de incapacitatea statornicită de art. 1307 C.

## Fond de comerț

civil. Tom. VIII, partea II-a, p. 132.

— Cumpărarea unui fond de comerț cu intenția de a-l speculă, constituie un act de comerț. Se decide însă că actul n'ar mai fi comercial, dacă cumpărătorul n'a dobândit fondul de comerț cu intenția de a-l speculă, ci de a-l dărui altuia. Tom. VIII, partea II-a, p. 74, nota 1 (ed. a 2-a).

— Comerciantul care și vinde fondul său comercial sau industrial se obligă prin această însuși, independent de orice rezervă specială, de a nu înființa, fie prin sine, fie prin alții, un stabiliment similar, în vecinătatea cumpărătorului acestui fond, pentru timpul cât tribunalele îl vor socoti necesar în aprecierea lor suverană, chiar în lipsa unei asemenea stipulații în această privință, pentru că prin asemenea procedare, vânzătorul ar împiedica pe cumpărător de a se folosi de lucrul cumpărat. Tom. VIII, partea II-a, p. 74 nrm., n. 2 (ed. a 2-a). V. *infra*, v<sup>o</sup> *Libertatea comerțului și a industriei*.

— Vânzătorul unei fabrici sau unei uzini n'are însă această obligație. — Motivele acestei deosebiri. Tom. VIII, partea II-a, nota dela p. 75, 76 (ed. a 2-a). V. *Fabrică, Uzină, etc.*

— Fondul de comerț fiind un lucru mobil incorporeal, art. 1909 din codul civil nu-i este aplicabil. Tom. XI, p. 358 *ad notam*.

**Formula executorie.** — Este

o inovație introdusă de actualul cod de procedură civilă. Tom. XI, p. 158 n. \*

— Investirea contractului matrimonial cu formula executorie, 104 text și n. 1. V. *Conv. matrimoniale*.

— Dacă o judecătorie de ocol poate investi cu formula executorie o carte de judecată pronunțată de o judecătorie dintr'o țară străină. V. *Executor*.

— Autorizarea necesară femeii măritate spre a putea contracta, stă în judecată, etc., fiind de ordine publică, judecătorii români n'ar putea să investească cu formula executorie o hotărâre străină, în care o femeie măritată română ar fi stat în judecată, fie ca reclamantă, fie ca pârîtă, fără a fi fost autorizată conform legii române, care o urmărește peste tot locul, 22 n. 1, *in fine*, 510 *ad notam*, 633. V. *Dr. internațional*.

— Tribunalele române n'ar putea să investească cu formula executorie o hotărâre străină, care ar fi pronunțată o separare de patrimonii, decât îndeplinindu-se în resorturile lor publicitatea prescrisă de legea română, 479 text și n. 1. V. *Separ. de patrimonii*.

— Aceasta însă numai atunci când ar fi vorba de a se face acte de executare în contra bărbatului, căci în privința capacității femeii, hotărârea străină își va produce efectele sale în România, fără a fi investită cu formula executorie (Contrav.), 479 n. 1, precum și trimerile făcute acolo la volumele noastre anterioare.

**Forța majoră.** — Admiterea probei testimoniale și a prezumpțiilor, de câteori actul scris a fost pierdut printr'un caz fortuit sau de forță majoră. Tom. VII, p. 289 urm.

— Această regulă eră admisă și sub codul Caragea. În adevăr, sub acest cod, zice Curtea din Craiova, admiterea probei testimoniale fiind regula generală, ea fiind interzisă numai prin excepție, de aici rezultă că, sub această legislație, un început de probă scrisă poate fi complectat cu proba testimonială, în cazuri de forță majoră, atunci când cineva se găsește, în imposibilitate absolută de a produce o probă scrisă, deși în acest cod nu există nicio dispoziție asemănătoare art. 1198 C. civil. Vezi revista *Justiția* din 1915, No. 2, p. 48 urm. (cu observ. noastră) și *Pagini juridice* din 1915, No. 151, p. 1198 urm. (decizie reprodușă după *Justiția*, cu speța noastră, fără a se menționa însă că este extrasă de acolo). Tot în acest sens s'a pronunțat și C. de casație, prin respingerea recursului. *Jurispr. română* din 1915, No. 23, p. 358, No. de ordine 345 (afacere în care am pledat noi înșine înaintea Curței supreme).

— Prin forță majoră, zice tribun. Mehedinți, se înțelege faptul unui terțiu, la care partea nu s'a putut opune, și pe care ea nu l-a putut împiedica. Vezi *Cr. judiciar* din 1907, No. 49, p. 390.

— Această sentință pune, cu drept cuvânt, în principiu că spiritul care a determinat pe legiuitor la redactarea art. 1198 C. civil, a fost aplica-

rea principiului că nimănui nu i se poate cere imposibilul. Prin urmare, deși citatul text vizează expres titlul unui creditor, totuși această dispoziție se aplică și debitorului, care a pierdut un act de care are interes să se prevaleze, mai cu seamă atunci când este vorba de un act ce constată liberarea sa, fie totală, fie parțială, sau care cuprinde favoarea acordării unui termen. *Cr. judiciar, loco supra cit.*

— Distrugerea viei arendate prin filoxeră este un caz de forță majoră, 406 n. 3. V. *Filoxeră*.

— Pierderea sau deteriorarea lucrului dotal prin uz și vătustate constituie un caz de forță majoră, care liberează pe bărbat de obligația restituirei dotei, 580, 583 n. 1. V. *Regim dotal*.

— Un alt caz de forță majoră, care ar scuti pe bărbat de obligația de restituire, ar fi acela în care el ar fi fost evins de către un terțiu din imobilul dotal. Bărbatul va restitui însă valoarea imobilului, dacă el a dobândit-o dela constitutorul dotei prin acțiunea în garanție, 582 n. 3. V. *Regim dotal*.

— Reconstituirea unui testament sau unei hotărâri judecătorești nimicite prin caz fortuit sau forță majoră, 555 n. 4. V. *Hotărâri judecătorești, Testament, etc.*

**Frați.** — Moșteneau singuri pe părinții lor, după codul Caragea, având însă obligația de a-și înzestră surorile, 237 n. 1, 238. Vezi *Dr. sârbesc, Fetc, Succesiune, etc.*

**Fraus omnia corrumpit,**  
282.

**Fructus intelliguntur de-**  
**ductis impensis,** 304.

**Fructe.** — In calitate de uzufructuar al dotei, bărbatul se folosește, în timpul căsătoriei, de toate fructele, în genere, fie naturale, industriale sau civile, 302, 303. V. *Regim dotal, Uzufruct, etc.*

— Această soluție eră admisă și în dreptul nostru anterior, 302.

— Fructele percepute înaintea celebrării căsătoriei măresc însă dota, 586, 587. V. *Regim dotal, Rente, etc.*

— Cuvântul fructe, cuprinde: prășila, produsele pământului, pădurilor, minelor, carierelor, fondurilor de comerț, dobânda creanțelor chirografare sau ipotecare, chirile caselor, arenzile moșiilor, cupoanele efectelor publice, etc., 303.

— Pietrele ce se scot dintr'o carieră, nu se consideră însă ca fructe, pentru că nu renasc altele în locul celor ce se scot, 607 n. 1. V. *Carieră, Pietre, etc.*

— Nici comoara nu se consideră ca un fruct al pământului, așa că bărbatul nu se folosește de comoara găsită de alții în fondul dotal, 257 n. 1 în *medio*, 309, 607 n. 1. Vezi *Comoară, Pădure, Regim dotal, etc.*

— Nu se consideră ca fructe arborii bătrâni dintr'o pădure constituită dotă, nepuși în tăiere regulată în momentul

celebrării căsătoriei, 308. V. *Pădure.*

— Peștele ce se pescuiește într'un iaz se consideră însă ca fruct, pentru că peștii cei mici ce se lasă în iaz se reproduc și permit pescuirea din nou peste un timp oarecare, 607 n. 1. V. *Peste, etc.*

— Impărțirea fructelor în naturale, industriale, etc., p. 607 n. 1.

— Oblig. constitutorului dotei de a plăti fructele sau dobânzile dotei, 250 urm. V. *Dobândă.*

— Stipularea dotalității fructelor ce bărbatul va percepe în timpul căsătoriei (obligarea femeii la toate sarcinile uzufructului), 182. V. *Regim dotal, Uzufruct.*

## G

**Gaj.** — V. *Amanet.*

**Garanție.** — Dăruitorul nu este, în principiu, obligat a garanta pe donatar de evicțiunea totală sau parțială a lucrului dăruit, dacă nu s'a obligat expres la garanție, 244, 245 și tom. IV, partea I-a, p. 331 urm. V. *Donațiune.*

— Acest principiu n'a fost admis în privința dotei, pentru că dota nu este o liberalitate ordinară, 178, 245. Vezi *Dotă, Regim dotal, etc.*

— Garanția nefiind însă de esența dotei, poate fi înlăturată prin convenția părților, 246. V. *Donațiune, Regim dotal, etc.*

## Garanție

— Garanția se datorește de orice constituitor al dotei, oricine ar fi el, prin urmare și de femeia, care și-ar fi constituit o dotă, afară de cazul când ea și-ar fi constituit dotă o universalitate de bunuri sau o parte din această universalitate, 246 text și n. 5.

— Cazul când constituirea dotei emană dela un terțiu (constituitorul dotei va garanță pe femeie, iar femeia pe bărbat), 247. V. *Regim dotal*.

— Cazul când imobilul constituit dotă eră grevat de o ipotecă, care n'a fost declarată la facerea contractului, 247.

— Acțiunea în garanție poate fi exercitată, atât în privința unei evicțiuni parțiale sau totale, cât și în privința viciilor redibitorii, de care ar fi atinse bunurile constituite dotă, 247 text și n. 5, 248. V. *Vicii redibitorii*.

— Acțiunea în garanție, nefiind personală soților, trece la moștenitorii lor, chiar colaterali, 248 text și n. 3.

— Aducerea dăruitorului în sărăcie prin exercitarea acțiunii în garanție contra lui (inexistența beneficiului *competentiae* de altădată), 248, 249, 542 text și n. 2. V. *Beneficium competentiae*.

— Acțiunea în garanție pentru evicțiunea dotei se prescrie prin 30 de ani, conform dreptului comun, 249. V. *Regim dotal*, *Prescripție*, etc.

— Acțiunea în garanția dotei, constituind un act de administrație, poate fi exercitată de

## Garanție

bărbat, fără concursul femeii, 295. V. *Regim dotal*.

— Bărbatul, care a fost evins din imobilul dotal, trebuie să restituie valoarea acestui imobil, dacă el a dobândit-o dela constituitorul dotei prin acțiunea în garanție, 582 n. 2.

— Faptul din partea bărbatului de a nu fi exercitat acțiunea în garanție, constituie o culpă, care-l face responsabil către soție, 582 n. 3, *in fine*. Vezi în privința garanției dotei, *infrà v<sup>o</sup> Regim dotal*, p. 839, 840 (tabla).

**Gestiune de afaceri.**—Din împrejurarea că viitorii soți trebuie să-și facă convențiile lor matrimoniale în persoană, sau prin mandatar investit cu procuri speciale și autentice, rezultă că un *negotiorum gestor* n'ar putea consimți, în numele unuia din soți, contractul fiind, în asemenea caz, inexistent, 60. V. *Conv. matrimoniale*.

— Cazurile când bărbatul răspunde de utilitatea întrebuintărei banilor rezultați din vânzarea unui imobil al femeii, ca *negotiorum gestor*, 517. V. *Intrebuintare*.

## H

**Habilis ad nuptias, habilis ad pacta nuptialia**, sau **ad matrimonii consequentias**, 68 *ad notam*, 70 n. 3; tom. IV, partea I-a, p. 55,



242, 726; tom. VII, p. 27 text și n. 2, etc.

**Haine de doliu.**—V. *Doliu, Regim dotal.*

**Herăie.**—V. *Ferăie.*

**Hotăriri judecătorești.**—

Pot fi reconstituite prin martori, când au fost distruse printr'un caz fortuit sau forță majoră, 555 n. 4 și tom. VII, p. 292. V. *Forță majoră.*

— O hotărîre judecătorească nu poate să modifice conv. matrimonială a soților, n. 3 dela p. 130, 131. V. *Conv. matrimoniale.*

— Dacă autoritatea lucrului judecat aparține exclusiv dispozitivului unei hotărîri sau și considerentelor strâns legate cu dispozitivul (Controv.). V. *Autoritatea lucrului judecat.*

— Indatorirea pusă magistratilor de a pronunța hotărîrile lor în termen maximum de 8 zile, nu este prescrisă de legea organ. judecătorești (art 149) sub pedeapsă de nulitate, ci numai sub pedeapsă disciplinară pentru magistrați și despăgubiri pentru partea vătămată, dacă ar putea rezulta vreun prejudiciu din această cauză. Cas. S-a I-a, decizia No. 709, din 11 Decembrie, 1915. *Jurisprudența română* din 1916, No. 7, p. 99, No. de ordine 95.

— O hotărîre judecătorească poate fi executată timp de 30 de ani, de când a dobândit au-

toritatea lucrului judecat, 483 și tom. VII, p. 577.

— Acest principiu se aplică și hotărîrilor comerciale, afară de cărțile de judecată ale judecătorilor de ocoale și sentințele pronunțate de tribunale asupra unor asemenea hotărîri, care se prescriu prin 10 ani de când au rămas definitive. Tom. XI, p. 158, 222 urm., 409 text și n. 1, 447, etc.

— Derogare dela acest principiu în privința hotărîrii care pronunță separarea de patrimoniul, 480, 483. V. *Separ. de patrimoniul.*

— Motivele acestei derogări, 483.

— Hotărîrile judecătorești sunt declarative și constitutive de drepturi, 488, 489.

— Hotărîrile declarative de drepturi își produc, în genere, efectul lor din ziua cererii în judecată, pe când hotărîrile constitutive de drepturi nu produc, din contra, efecte decât din ziua pronunțării lor, 489.

— Hotărîrea prin care se ridică interdicția nu și produce efectele ei decât în urma publicării ei, 489 n. 1. V. *Interdicție.*

— Hotărîrea care admite separarea de patrimoniul este constitutivă, iar nu declarativă de drepturi, 489. Vezi *Separ. de patrimoniul.*

— Cu toate acestea, asemenea hotărîre își produce efectele sale, atât în privința soților cât și în privința terților, din ziua formării cererii în judecată, sau, mai bine zis, din ziua de când această cerere a fost comunicată bărbatului, 489 text și n. 2, 490.

## Hotăriri judecătorești

— Motivul efectului retroactiv al acestei hotăriri, 490.

— Hotăririle, care privesc contribuirea femeii separate la sarcinile căsătoriei, sunt provizorii, ca și cele date în materie de alimente, și pot fi modificate, neavând autoritatea lucrului judecat, 518, 519, 522, 643. V. *Alimente. Autoritatea lucrului judecat, etc.*

— Nu au autoritatea lucrului judecat nici încheierile prin care se încuviințează înstrăinarea sau ipotecarea fondului dotal, 384 și tom. VII, p. 483 text și nota 2. V. *Autoritatea lucrului judecat, Regim dotal, etc.*

**Hotăriri inexistente.**—Nu pot dobândi autoritatea lucrului judecat. V. *Autoritatea lucrului judecat.*

**Hotăriri străine.**— Investirea lor cu formula executorie, 22 n. 1, *in fine*, 479 n. 1, 510 nota. V. *Formula executorie.*

**Hotărnicie.**—V. *Autoritatea lucrului judecat.*

## I

**Imobil dotal.**— Vezi *Dotă, Regim dotal, etc.*

**Împărțeală.**— Regula după

care bărbatul are singur, în principiu, exercițiul acțiunilor dotale, suferă excepție în materie de împărțeală; căci bărbatul nu poate, fără concursul femeii, nici să povoaice împărțeala bunurilor dotale, nici să răspundă la o asemenea acțiune, dacă contractul matrimonial nu-i conferă asemenea drept 294 și tom. III, partea II-a, p. 476, 477 (ed. a 2-a). Vezi *Acțiuni dotale. Regim dotal, etc.*

— Admiterea aceleiași soluții la Romani și în dreptul nostru anterior, 295.

— Partea convenită femeii din împărțeala de bună voie a unei succesiuni dotale (admițând că soții pot face asemenea împărțeală), este garantată prin privilegiul copărtașului, 335, 409 n. 2. V. *Privilegiu.*

— Tranzacțiunea și compromisul făcute de femeie cu ocazia împărțelei bunurilor dotale, 335 nota 1. Vezi *Compromis, Tranzacție, etc.*

— Dacă femeia separată de bunuri poate face singură împărțeala unei succesiuni mobiliare (Controv.), 506 n. 3.

— Admiterea sultelor în materie de împărțeală, pentru compensarea în bani a loturilor mai mici, 220 n. 3. V. *Sultă.*

— Dacă femeia și-a constituit dotă partea sa indiviză dintr'un imobil determinat, acest imobil nu va fi dotal, decât în măsura dreptului ce aparține femeii în momentul contractului matrimonial, și aceasta chiar în caz când o împărțeală sau o licitație posterioară i-ar fi atribuit imobilul înreg, 195 n. 1, 409.

— Cazul când imobilul s'a

adjudecat asupra unui terțiu, 195 n. 1, *in fine*.

— Cazul când imobilul dotal se stăpânește de femei în indivizie împreună cu alții și justiția autoriză înstrăinarea întregului imobil indiviz, 408, 409. *Vezi Indiviziune, Regim dotal, etc.*

### Impărțeala ascendenților.

— Femeea dotală nu poate, în principiu, să dispue de imobilul ei dotal printr'o împărțeală de ascendenți, afară de cazurile prevăzute de art. 1250 C. civil, 331 text și n. 1, 382.

— S'a decis, cu drept cuvânt, că acțiunea rezervată descendentului legat prin actul de împărțeală făcut de un ascendent, menționată în dispozițiile art. 789 C. civil, nu poate avea, în dreptul nostru caracterul acțiunii în nulitate a împărțelei, în scopul de a se readuce la masa succesorală întreaga avere împărțită de ascendent, ci este o acțiune în reducere prin care descendentul, a cărui rezervă a fost atinsă, are dreptul să ceară numai complinirea rezervei sale. Trib. Teleorman, *Cr. judiciar* din 1916, No. 17, p. 140 urm. (cu observ. noastră). *Vezi și tom. III, partea II-a al Coment. noastre, p. 890, 891 (ed. a 2-a).*

**Impossibilium nulla est obligatio, 389.**

**In ambiguis pro dotibus respondere melius est.** (Neadmiterea acestei regule în dreptul

actual), 36, 37 text și nota, 53, 193, 170 text și n. 4. *V. Conv. matrimoniale, Parafernă, Regim dotal, etc.*

**Incendiu.** — Despăgubirea datorită de compania de asigurare, pentru arderea imobilului dotal în timpul căsătoriei, nu este dotală, ci parafernală (Controv.), 194, 195 text și n. 1, 218, 619. *V. Parafernă, Regim dotal, etc.*

— Această despăgubire nu intră în comunitate, în caz când soții sunt căsătoriți sub regimul comunității de achiziții, 650 text și n. 3. *Vezi Societate de achiziții.*

— Responsabilitatea bărbatului pentru arderea imobilului dotal și pentru neasigurarea lui, 319, 320.

— Responsabilitatea locatarului la caz de arderea imobilului închiriat, 320 *ad notam* și tom. IX, nota 2 dela p. 170, 171. *V. Inchiriere.*

**Incetarea de plăți** (a unui comerciant). — Aprecieră instanțelor de fond. *Vezi supra, v<sup>o</sup> Bancrută, Faliment, etc.*

**Inchiriere.** — *V. Arendare.*

— Responsabilitatea chiriașului sau locatarului în caz de arderea imobilului închiriat, 320 *ad notam. V. Incendiu.*

**Indiviziune.** — Înstrăinarea imobilului dotal cu permisiunea justiției și după formele vânzărilor publice, atunci când fe-

meca, îl stăpânește în indiviziune cu alții, fie chiar cu bărbatul ei, și acest imobil nu poate fi împărțit ușor și fără pierdere, 408 urm. V. *Regim dotal*.

— Ipotezele ce se pot întâmplă, atunci când vânzarea imobilului comun a fost permisă de justiție și licitația a avut loc, 409, 410.

— Dacă bărbatul are un imobil în indiviziune cu altul, partea indiviză a bărbatului este lovită de ipoteca legală a femeii, 671. V. *Ipotecă legală*.

**Ingratitudine.** — Ingratitudinea donatarului nu este o cauză de revocare a donațiunii făcută cu titlu de dotă, 183 și tom. IV, partea I-a p. 452. V. *Donațiune, Dotă, etc.*

**Inmormântare.** — Bărbatul poate să impute asupra dotei ce trebuie să restituie, cheltuielile de înmormântare ale soției sale, făcute după condiția socială și situația materială a soților, 578, 579.

— Prin cheltueli de înmormântare se înțeleg acele necesare la transportarea și îngroparea cadavrului, nu însă și cele pentru ridicarea unui monument, pentru doliul văduvei, pentru dobândirea unei concesiuni într'un cimitir, etc. 579. V. *Doliu, Cimitir, etc.*

— Cât pentru cheltuelile de boală ale soției, ele fiind o sarcină a căsătoriei, privesc pe bărbat, 573, n. 3, 579. V. *Boală*.

— Privilegiul statornicit pentru cheltuelile de înmormântare

nu garantează creanța ce văduva are în contra succesiunii soțului și pentru abitația și hainele de doliu, 543 n. 2, 595. V. *Abitație, Doliu, Privilegiu, etc.*

**Interdicție.** — Femeea măritată poate fi pusă sub interdicție (sau sub consiliu judiciar), 87 n. 1. V. *Consiliu judiciar, Femea măritată*.

— Interzisul, putându-se căsători într'un interval lucid, poate să facă atunci și conv. sa matrimonială, 87 text și nota. V. *Căsătorie, Conv. matrimoniale, etc.*

— Convențiile matrimoniale privitoare la căsătoria copilului unui interzis, 88 *ad notam*.

— Interdicția judiciară a bărbatului nu este, în genere, prin ea însăși, pentru femeie, o cauză de separare de patrimonii, dacă dota ei nu este în pericol, ea putând cere separarea numai atunci când tuturul bărbatului ar fi rău administrator, 457. Vezi *Separ. de patrimonii*.

— Admiterea aceleiași soluții în privința interdicției legale (Controv.), 457, 458. V. *Curator*.

— Dacă bărbatul este interzis sau pus sub consiliu judiciar, acțiunea în separ. de patrimonii va fi introdusă, în primul caz, contra tutorului, iar în cazul al doilea, contra bărbatului asistat de consiliu său, 464. V. *Consiliu judiciar, Separ. de patrimonii, etc.*

— Dacă femeea este tuturul bărbatului ei interzis, ea va face a se rândni acestui din urmă

un tutor *ad hoc*, care va apăra pe bărbat, 464 n. 3.

— Dacă femeia este interzisă, separarea de patrimonii va putea fi cerută de tutorul ei, care nu va avea nevoie pentru aceasta de autorizarea consiliului de familie, 460. V. *Tutor*.

— Hotărîrea prin care se ridică interdicția nu-și produce efectele sale decât în urma publicării ei, 489 n. 1. V. *Hotărîri judecătorești*.

**Inregistrare.** — Vezi *Taxe* de înregistrare.

**Instituție contractuală**, 8 n. 2 și 9 *ad notam*.

— Deoseb., în această privință, între dreptul nostru și cel francez, 9 nota și 180 nota.

— Instituția contractuală în dreptul german, 8 n. 2. Vezi *Dr. german*. Mai Vezi Neubecker, *Der Ehe und Erbvertrag* (Leipzig, 1914).

— Fondul dotal nu poate fi înstrăinat prin instituții contractuale, afară de cazul căpătuirii unui copil, 331 text și n. 2, 382. V. *Regim dotal*.

**Întrebuințare (Emploi) și Reîntrebuințare (Remploi).**

— În dreptul actual, dota neputând fi transformată în timpul căsătoriei, imobilul dotal dobândit cu bani dotali nu devine dotal, decât atunci când s'a stipulat în contractul de căsătorie asemenea întrebuințare a banilor dotali, altfel el este parafernă, 204, 205, 219 urm. V. *Parafernă, Regim dotal*, etc.

— Dacă femeia a stipulat că bunurile ei parafernale nu

vor putea fi înstrăinate, decât sub condiția de a se întrebuința prețul lor, înstrăinarea făcută fără îndeplinirea întrebuințării prescise va fi validă, numai plata fiind nulă, așa că tertul va plăti din nou prețul achiziției sale (Controv.), 631 text și n. 2. V. *Parafernă*.

— Origina clauzei de întrebuințare (*emploi*) (dreptul roman), 205 n. 2.

— Origina clauzei de reîntrebuințare (*remploi*) (vechia jurisprudență a parlamentelor fr.), 205 n. 2, 361, 362.

— Foloasele clauzei de întrebuințare, 210 *ad notam*.

— Motivele pentru care legea cere o clauză de întrebuințare în contractul matrimonial al soților, 206.

— Determinarea caracterului juridic al unui imobil cumpărat cu bani dotali se face după principiile legii sub care s'a făcut actul dotal al soților, 203 nota 3.

— Clauza de întrebuințare trebuie să fie expresă, ea neputând fi stabilită pe cale de deducție. Nu se cere însă niciun termen sacramental, 209 n. 5.

— Asemenea clauză poate fi stipulată nu numai în privința capitalului, dar și a dobânzilor, care ar urmă a fi capitalizate, 210 *ad notam*. V. *Conv. matrimoniale, Dobândă*, etc.

— Persoanele care pot stipulă clauza de întrebuințare (toți acei care au interes la conservarea dotei), 209 n. 5.

— Imobilul cumpărat cu bani dotali, în baza unei clauze de întrebuințare prevăzută în contractul matrimonial, este dotal și inalienabil, 206, 207.

## Intrebuințare și Reintreb.

— Imobilul este dotat chiar dacă el a fost cumpărat cu banii bărbatului, 211.

— Imobilul cumpărat cu bani dotați, în lipsa unei clauze de întrebuințare, nefind dotat, este alienabil și poate fi urmărit de creditorii femeii, 208.

— Aplicarea aceluiași principiu și mobilelor, 207.

— Intrebuințarea se face conform prescripțiilor conv. matrimoniale, 207, 208.

— Dacă contractul matrimonial nu se explică asupra acestui punct, întrebuințarea se va face în imobile, 207, 208.

— Iar nu în cumpărare de efecte publice (Controv.), 208 n. 1. V. *Efecte publice*

— Cui aparține acest imobil?

— Cazul când achiziția a fost făcută de bărbat, 208, 209.

— Cazul când achiziția a fost făcută de femeie, 209.

— Femeea n'are nevoie, la noi, să consimtă la întrebuințarea banilor, 211.

— Această clauză fiind însă stipulată în interesul ei, ea are acțiune în contra bărbatului spre a-l obliga la facerea întrebuințării. Neîndeplinirea întrebuințării din partea bărbatului nu este o cauză de separare de patrimoniul, 211, 212 text și n. 5, 366 text și n. 5, 458, 459. V. *Separ. de patrimoniul*.

— Terțul dăruitor, care a stipulat clauza de întrebuințare, poate să refuze de a plăti banii constituiți dotă, cât timp întrebuințarea nu se face, 212.

## Intrebuințare și Reintreb.

— Dreptul constituitorului dotei de a cere executarea clauzei de întrebuințare, stipulată în conv. matrimonială, subzistă chiar în urma remiterii banilor bărbatului, 212.

— Clauza de întrebuințare este opozabilă terțiilor, 55, 212, 367, 368.

— Cazurile când bărbatul, la caz de separare de patrimoniul, răspunde de lipsa întrebuințării prețului, provenit din vânzarea imobilului femeii, 514 urm.

— Cazul când bărbatul a luat parte la vânzare, primind prețul vânzării, 515.

— Cazul când prețul vânzării a folosit bărbatului, 515.

— Cazul când bărbatul a autorizat vânzarea, 515, 516.

— Bărbatul, care a autorizat vânzarea, poate să pue răspunderea sa la adăpost, impunând cumpărătorului întrebuințarea prețului, sau oprind plata prețului în mâinile cumpărătorului, 516.

— În orice caz, bărbatul nu răspunde de utilitatea întrebuințării, 516.

— Cazurile când el răspunde de utilitatea întrebuințării ca *negotiorum gestor*, 517. Vezi *Gestiune de afaceri*.

— Deși art. 1267 C. civil nu vorbește decât de vânzarea imobilelor, totuși se decide că răspunderea bărbatului are loc, pentru identitate de motive, și atunci când el ar interveni la o vânzare mobilă, sau ar autoriza-o, cu toate că această vânzare n'ar fi relativă la acte de administrație, 517.

## Intrebuințare și Reintreb.

— *Clauza de reintrebuințare.* (*Remploi*).

— Definiție, 361.

— Origina acestei clauze (vechea jurisprudență a parlamentelor), 205 n. 2, 361, 362.

— Necesitatea unei clauze exprese, însă nesacramentale, 362.

— Intrebuințarea banilor proveniți din înstrăinarea unui imobil dotal al femeii se face cu cheltuiala ei (Controv.), 362 text și n. 3.

— Imobilul menit a înlocui pe cel dotal poate fi situat și în străinătate, 363 n. 1.

— Intrebuințarea stipulată prin contractul matrimonial n'ar fi îndeplinită, dacă cu banii prinși din înstrăinarea fondului dotal s'ar plăti datoriile femeii, sau s'ar conveni de a se atribui caracterul dotal unui imobil parafernial al ei, 363. V. *Parafernă*.

— Nu se consideră, de asemenea, ca o întrebuințare suficientă constituirea unei rente viagere, 363. V. *Rente*.

— Intrebuințarea presupune, în adevăr, achiziția unui nou imobil, care devine dotal în locul celui înstrăinat, 364.

— Un imobil rural ar putea însă fi înlocuit prin unul urban, și *vice-versa*, 364.

— Imobilul dobândit în locul celui înstrăinat trebuie să fie nesupus evicțiunii sau rezoluțiunii, 364.

— Cazul când soții au făcut o declarație mincinoasă în chitanța dată achizitorului imobilului dotal (responsabilitatea bărbatului față de terțiul achizitor), 364.

## Intrebuințare și Reintreb.

— Declarația mincinoasă a soților nu scutește nici pe terți de responsabilitate, 369.

— Intrebuințarea poate fi făcută în tot timpul căsătoriei, și chiar în urma termenului fixat prin contractul matrimonial, dacă acest contract nu dispune contrariul, 364.

— Ea poate să aibă loc și în urma separației de patrimonii, pentrucă această separare nu face să înceteze regimul dotal (Controv.), 365 text și n. 1. V. *Regim dotal, Separ. de patrimonii*.

— Ea nu poate însă să aibă loc în urma desfacerei căsătoriei (Controv.), 365 text și n. 2.

— Primirea prețului imobilului vândut de către femeie, 365, 366.

— Confirmarea înstrăinării de către femeie, în urma desfacerei căsătoriei, 366. V. *Confirmare*.

— Responsabilitatea bărbatului care nu face întrebuințarea la care îl obligă contractul matrimonial, 366 text și note.

— Dreptul femeii de a cere, în urma separării de patrimonii sau desfacerei căsătoriei, anularea înstrăinării imobilului ei dotal, dacă întrebuințarea n'a fost făcută în conformitate cu contractul matrimonial, 366, 367, 369.

— Asemenea acțiune aparține și bărbatului, 369 text și n. 4.

— Femecea nu va fi însă obligată a restitui prețul înstrăinării, decât atunci când s'ar

## Intrebuințare și Reîntreb.

stabilă că s'a folosit personal de acest preț, 367.

— Dreptul femeii de a cere, în locul anulării înstrăinării, plata prețului imobilului ei dotal, 367.

— Terții, care cumpără un imobil dotal cu al cărui preț urmează a se dobândi altul, sunt obligați a supraveghea facerea întrebuințării, dacă nu voese a fi snuși acțiunii recursorii din partea femeii, 212, 367, 368. V. *Supraveghere, Regim dotal*, etc.

— Terțiul achizitor al imobilului, văzând că întrebuințarea prescrisă prin contract nu se face, poate să consemneze banii, 368.

— Terțiul achizitor este scutit de răspundere, numai atunci când contractul matrimonial îl scutește în mod expres de aceasta, 368.

— Terțiul, care este evins din imobilul cumpărat sau care este obligat a plăti prețul din nou, are recurs în contra bărbatului din a cărui neglijență el suferă, 369.

— *Efectele întrebuințării în urma îndeplinirii ei*, 370.

— Deosebire între clauza de reîntrebuințare și cea de întrebuințare, 370, 371.

— Cazul când imobilul, dobândit prin îndeplinirea clauzei de întrebuințare, valorează mai mult decât acel înstrăinat și înlocnit, 371.

— Dacă prețul noului imobil, dobândit prin întrebuințarea banilor proveniți din vânzarea primului imobil al femeii, n'a fost integral plătit, vânzătorul

## Intrebuințare și Reîntreb.

păstrează asupra acestui imobil privilegiul său, 371. V. *Privilegiu*.

— Cazul când dota consistă în efecte publice, care urmează a fi înlocuite printr'un imobil. Prin această clauză părțile au stipulat inalienabilitatea dotei mobiliare, imobilizând-o pentru timpul cât ține căsătoria, clauză care știm că este perfect validă, 336 n. 4, 372. V. *Dotă, Efecte publice, Regim dotal*, etc.

— Vezi asupra validității clauzei de inalienabilitate a dotei mobiliare, 262 n. 1, 300 text și n. 4, 444 text și n. 1. V. *Dotă, Parafernă, Regim dotal*, etc.

**Inventar.** — Bărbatul, înainte de a intra în folosința dotei, trebuie să facă, cu cheltuiala sa, ca orice uzufructuar în genere, inventarul lucrurilor mișcătoare și constatarea stărei în care se găsesse imobilele constituite dotă, afară de mobilele și imobilele asupra cărora el devine proprietar, 312, 313.

— Lipsa îndeplinirii acestei formalități permite femeii și moștenitorilor ei de a dovedi consistența mobilierului, față de bărbat sau de moștenitorii lui, prin martori și prezumții, 313, 553. V. *Martori*.

— Admiterea aceleași soluții în privința uzufructului în genere, 554 *ad notam*. V. *Uzufruct*.

— Bărbatul nu este însă obligat a face inventar și a da cauțiune în privința bunurilor parafernale, 628. V. *Cauțiune, Parafernă*, etc.



— Femeea separată de bunuri poate să procedă singură la inventarierea unei succesiuni mobiliare, aceasta fiind un act pur conservator, 506 n. 3. V. *Separ. de patrimonii.*

**Invitus agere vel accusare nemo cogatur**, 462 n. 4.

### **Ipoteca convențională.** —

Este un act solemn, 59. Vezi *Contracte solenne.*

— Din această împrejurare rezultă că, de câteori părțile vor fi reprezentate prin mandatar, procura va trebui să fie autentică, soluție admisă în privința tuturor actelor solenne, în genere, 58, 59 text și n. 3 și tom. X, p. 590 text și n. 5. V. *Conv. matrimoniale, Mandat, Procură, etc.*

— Bani dotali pot fi plasați cu primă ipotecă, chiar când conv. matrimonială prevede că acești bani vor fi întrebuințați la cumpărare de efecte publice, 208 n. 1. Vezi *Efecte publice.*

— Femeea dotală poate să ia singură sau să reînnoiască o inscripție ipotecară, 291.

— *A fortiori*, acest drept aparține femeii separate de bunuri, 500, 501. V. *Separ. de patrimonii.*

— *Quid* în privința radierii unei ipoteci? (Controv.), 622 text și n. 2.

— Femeea, separată de bunuri, are nevoie de autorizare spre a putea stă în judecată, chiar atunci când s'ar urmări imobilul ei ipotecat, 511. Vezi *Separ. de patrimonii.*

— Ea nu poate, fără auto-

rizare, să greveze imobilele sale de ipotecă, 513.

— Numai bărbatul poate cere anularea ipotecii constituită asupra fondului dotal, 290 nota 2.

— Numai el este în drept a urmări creanțele ipotecare ale femeii, de câteori dota consistă într'o creanță ipotecară, 292.

— De câteori dota consistă într'o creanță ipotecară, care s'a pierdut fără neglijența bărbatului, acesta nu poate fi obligat la restituirea către foasta sa soție, 572 n. 2.

— Dacă imobilul constituit dotă eră grevat de o ipotecă, care n'a fost declarată la facerea contractului matrimonial, bărbatul, la caz de restituirea dotei, nu poate fi condamnat decât la diferența de valoare între valoarea imobilului și aceea a ipotecii, 247.

— Legea oprește nu numai înstrăinarea, adevărat vânzarea imobilului dotal, dar și ipotecarea lui, ipoteca fiind chiar mai periculoasă decât vânzarea, 331. V. *Dotă, Regim dotal.*

— De aceea, se decide în genere, deși chestiunea este controversată, că clauza din contractul matrimonial, care permite înstrăinarea fondului dotal, nu permite ipotecarea lui, 357 text și n. 1. Vezi în același sens și Cas. S-a I-a. *Jurisprudența română* din 1915, No. 39, p. 610; *Dreptul* din 1915, No. 78 și *Cr. judiciar* din același an, No. 84 (decizie reproducă *infra*, v<sup>o</sup> *Regim dotal*). — *Contră*: C. Galați, *Cr. judiciar, loco supra cit.*, p. 685 (decizie casată).

## Ipoteca convențională

— Facultatea de a *angaja* imobilul dotal cuprinde însă pe cea de a-l ipoteca, 358.

— Autorizarea dată pentru ipotecarea unui imobil dotal nu poate fi întinsă la alte imobile, 357, n. 1. V. *Regim dotal*.

— Dacă ipoteca, autorizată de justiție, a fost contractată pentru o sumă mai mare decât cea prevăzută în autorizarea tribun., ea este validă numai pentru suma prevăzută în jurnalul de autorizare, fiind nulă pentru suma ce trece peste cea pentru care s'a dobândit autorizarea, 390.

— In caz de faliment al bărbatului, femeea a cărei creanță dotală nu este garantată printr'o ipotecă, nu poate cere dela bărbat decât suma reprezentând cotele concordatate, 481. V. *Concordat, Faliment*, etc.

— Ipotecile convenționale sunt supuse taxelor de înregistrare, numai cele legale fiind scutite de aceste taxe, 10 *ad notam*, 672 n. 3. V. *Ipoteca legală, Taxe de înregistrare*, etc.

— Ipoteca convențională, constituită pentru asigurarea unei dote, este scutită de taxa de înregistrare în timpul vieții înzestrătorului, 10 *ad notam*. V. *infra*, v<sup>o</sup> *Taxe de înregistrare*.

— Validitatea ipotecei constituită de comerciantul care a dobândit un moratoriu, 110 n. 1. V. *Moratoriu*.

— Fondul de farmacie, nefiind un bun imobiliar, nu poate

fi ipotecat, 264 n. 1, *in fine* și tom. X, p. 243 n. 1, *in fine*. V. *Farmacie*.

## Ipoteca legală a femeilor măritate, 656 urm.

— Dreptul roman, 539 și 660.

— Dreptul nostru anterior (C. Calimach și Caragea), 321 n. 2, 539 și 660 n. 4, 666 n. 1.

— Această ipotecă există și în cazul unei căsătorii putative, 661, 662. V. *Căsătorie putativă*.

— În cazul unei căsătorii contractată în străinătate, 662.

— Ea subzistă și în urma separației de patrimonii, până ce femeea își primește dota înapoi, 662. V. *Separ. de patrimonii*.

— Dreptul femeilor străine la această ipotecă (statut personal) (Controv.), 663, 664. V. *Dr. internațional*.

— Admiterea aceleiași soluții în privința ipotecei legale a minorilor și interzișilor, 664.

— Motivele ipotecei legale, 661.

— Stipularea unei ipotecei convenționale din partea femeii, 661, 668, 679.

— Ipoteca convențională nu poate fi redusă după cererea bărbatului, 661 text și n. 2, 679. V. *infra*, p. 799 (tabla).

— Ipoteca legală nu există în codul olandez, unde femeea este numai în drept a stipulă o ipotecă convențională, 664, 668 n. 2. V. *Dreptul olandez*.

— Creanțele femeii garantate prin ipotecă legală, 664 urm.

### Ipoteca leg. a fem. mărit.

— Dreptul belgian și dreptul francez, 664, 665.

— Dreptul nostru. Numai dota alienabilă a femeii este garantată prin această ipotecă, nu însă și alte acțiuni ce ea ar putea să aibă în contra bărbatului. (Controv.), 543, 595, 665 urm., 671 n. 1 *in fine*.

— Prin urmare, femeia nu are ipotecă pentru bunurile ei parafernale (V. *Parafernă*), nici pentru alimentele ce-i datoroște bărbatul (Controv.), nici pentru abitațiunea, hainele de doliu și alimentele datorite de bărbat, nici pentru obligațiile delictuale sau quasi-delictuale ale bărbatului, etc., 595, 668, 669. V. și p. 543 n. 2. Vezi *Abitație, Doliu*, etc.

— *Bunurile bărbatului lorate de ipoteca legală a femeii*, 670 urm.

— În codul fr. ipoteca legală a femeii este *generală* și se întinde asupra tuturor imobilelor bărbatului, 670, 672.

— În legea noastră, ca și în cea belgiană, ipoteca femeii trebuie să fie specializată prin contractul de căsătorie sau în timpul căsătoriei, 670, 671.

— Această ipotecă lovește imobilele dobândite de bărbat în timpul căsătoriei, *fie cu titlu oneros*, fie cu titlu gratuit, afară de imobilele dobândite cu titlu oneros în caz de faliment al bărbatului, aceste imobile fiind presupuse a fi dobândite de falit cu haniii creditorilor, 671, n. 1. V. *Faliment*.

— Ea lovește imobilele ce bărbatul are, în momentul că-

### Ipoteca leg. a fem. mărit

sătoriei, în indiviziune sau în tovărășie cu altul, dacă este vorba de o societate, care nu constituie o persoană morală, 671, 672.

— *Quid* în privința imobilelor supuse unei condiții suspensive sau rezolutorii? 672 text și n. 2.

— *Specializarea și inscrierea ipotecei legale*, 672 urm.

— În codul fr. ipoteca legală a femeii este nu numai generală, dar și *ocultă*, ea avându-și ființă independent de orice inscripție, 672.

— În dreptul nostru, ca și în cel belgian, ipoteca legală trebuie să fie specializată, adică să se determine suma creanțelor dotale ce urmează a fi garantată, și să se indice imobilele asupra cărora inscripția urmează a fi luată, ipoteca neavând rang decât din ziua acestei inscripții, 672, 673.

— Specializarea se face prin contractul de căsătorie sau în timpul căsătoriei, 673.

— Luarea inscripției ipotecare, 674.

— Dacă inscripția se ia prin mandat, mandatarul trebuie să fie investit cu un mandat autentic, 674 n. 1. V. *Acte solemne, Mandat, Procură*, etc.

— Persoanele care pot lua inscripția ipotecară, 674, 675.

— Luarea inscripției ipotecare în urma desfacerei căsătoriei, 675 urm.

— Luarea inscripției ipotecare de către bărbat în timpul căsătoriei, 677, 678.

— Inscripția odată luată nu

## Ipoteca leg. a fem. mărit.

are nevoie de a mai fi reînviată, cât timp ține căsătoria, chiar dacă ar interveni o separație de patrimoniu, 677.

— Inscricțiunile ipotecelor legale, ca și însăși aceste ipoteci, sunt scutite de orice taxe de înregistrare, 672 No. 3. V. *Taxe de înregistrare.*

— *Reducerea ipotecei legale conferită femeii măritate*, 678 urm.

— Cazurile când bărbatul poate cere reducerea ipotecei legale a femeii, 678 text și n. 1.

— Cazurile când bărbatul poate cere liberarea imobilelor sale de ipoteca legală, 678, 679.

— Bărbatul nu poate însă cere reducerea ipotecei convenționale stipulată prin contractul de căsătorie, 661 text și n. 2, 679. Vezi *supra*, p. 797 (tabla).

— Dreptul de a cere reducerea ipotecei legale poate fi exercitat și de creditorii bărbatului, 679.

— Reducerea se va cere dela justiție. Tribunalul competent este acel al situației imobilului, 679.

— Femeea n'are nevoie de a consimți la reducere, însă ea va trebui să fie pusă în cauză de bărbat, 679.

— Procedura reducerii, judecată sumară și de urgență, cu drept de apel, fără concluziile ministerului public, în urma unui raport de expertiză, 679, 680.

— În urma reducerii ordonată de tribunal, se poate lua

## Ipoteca leg. a fem. mărit.

o nouă inscripție, de câteori luarea unei asemenea inscripții a devenit necesară, 680.

— *Imposibilitatea în care se găsește femeia de a putea renunța la ipoteca ei legală*, 680 urm.

— Sub pedeapsă de nulitate, femeia, chiar separată de bunuri, nu poate renunța la ipoteca ei legală, nici la inscripția acestei ipoteci, afară de cazurile în care legea deroagă dela principiul inalienabilității, 30 n. 2, 79, 359, 508, 681, 682, 683. Vezi *Separația de patrimoniu*.

— Este, deci, nulă clauza unui contract matrimonial, prin care femeia și-ar fi rezervat de mai înainte dreptul de a putea renunța la ipoteca ei legală, sau la inscripția luată în baza acestei ipoteci, 681. V. *Ordine publică*.

— Femeia nu poate renunța la ipoteca ei legală nu numai în favoarea bărbatului, dar nici chiar în favoarea unui terțiu (Controv.), 681, 682.

— Renunțarea ei nu este cu putință, decât atunci când dota este alienabilă, 682, 683.

— *Executarea ipotecei legale*. Curtea din București a decis că urmărirea silită neputând avea loc decât în baza unui titlu executor (hotărîre judecătorească sau act autentic), inscripția unei ipoteci legale nu poate servi de temelie unei asemenea urmăriri, fără a se dobândi mai întâi un titlu exe-

**Ipoteca leg. a fem. mărit.**

cutor, contra detentorului imobilului. *Cr. judiciar* din 1915, No. 54, pag. 443. — *Contră*: Ștef. Scriban, *Cr. judiciar* din 1915, No. 83.

— *Siguranța femeilor căsătorite sub legea veche (dispoziție tranzitorie)*, 683 urm.

— Controversa ce s'a ivit asupra art. 1815 din codul civil, 684, 685.

— Lipsa de sancțiune a acestui text, 685, 686.

— Acest text este o eingmă, 686.

**Ipovolon**, 152, 153 text și n. 1, 687, 688, 689 *ad notam*.

**J**

**Jurământ.** — O conv. matrimonială nu poate fi dovedită prin jurământul decizor, 93 n. 1, 96 n. 1. V. *Conv. matrimoniale*.

— Refuzul bărbatului de a presta jurământul decizor nu face nicio probă în materie de separare de patrimonii, 471, 477. V. *Mărturisire, Separ. de patrimonii*, etc.

**Justiția privată.** — Nicio lege nu împuternicește pe un creditor, a-și însuși averea debitorului său, 520.

— Admiterea justiției private în dreptul german (*Selbsthülfe*), adecă a dreptului de

a-și face, într'o limită oarecare, dreptate însuși, 520, n. 3, 530 nota. Mai vezi tom. VI, p. 104 *ad notam* și p. 773 n. 1.

**K**

**Koran.** — După Koranul lui Mohamed, bărbații trebuie să-și înzestreze femeile lor, 151 n. 1, 158 n. 1. V. *Dr. muzulman*. Mai vezi asupra Koranului, tom. V, p. 81 n. 2; tom. VII, p. 243 n. 3, 352, 353 text și n. 1.

**L****Leafa funcționarilor.** —

Femeea poate urmări restituiră dotei sale până la jumătatea lefei bărbatului, 543. V. *Pensie, Recompensă națională*, etc.

— Scoaterea lefelor funcționarilor publici din comerț. Tom. VIII, partea II-a, p. 68 urm. (ed. a 2-a).

**Legate (legatari).** — Femeea, chiar separată de bunuri, nu poate accepta un legat fără autorizarea bărbatului sau a justiției, 506.

— Bărbatul trebuie să restituie dota femeii, chiar dacă el i-ar fi făcut un legat, dota necompensându-se cu legatul, 542, 543. V. *Compensație*.

— Femeea este în drept a locui în casa bărbatului în tot

## Legate (legatari)

timpul anului de dolin, chiar dacă bărbatul i-ar fi lăsat un legat oricât de însemnat, 692. V. *Abitație, Regim dotal*, etc.

— Acest principiu n'ar suferi excepție, decât atunci, când casa în care locuiau soții în timpul căsătoriei, ar fi fost legată femeii în uzufruct sau în plină proprietate, 692. V. *Regim dotal*.

— Raportul legatelor (Controv.), 231 n. 1 și tom. III, partea II-a, p. 568, 614 urm. V. *Raport*.

— S'a decis că, după art. 751 din codul civil, obligația moștenitorului de a raporta la masa succesorală liberalitățile primite dela defunct nu se aplică decât liberalităților între vii, nu însă și celor testamentare; de unde rezultă că moștenitorul rezervatar, care este în acelaș timp și legatarul unei părți din succesiune, poate reclama, pe lângă legatul său, și rezerva ce i se cuvine ca erede *ab intestat*, chiar dacă legatul nu cuprinde o dispensă expresă de raport, o asemenea dispensă fiind virtual cuprinsă în orice liberalitate testamentară. Cas. S-a I-a, deciz. No. 46, din 15 Ianuarie 1915. *Jurisprudența română* din 1915, No. 12, p. 178, No. de ordine 160; *Dreptul* 1915, No. 17 și *Cr. judiciar* din 1916, No. 8, p. 65.

— Legatarii particulari au o ipotecă legală asupra imobilelor succesiunii, care îi apără în contra creditorilor personali ai moștenitorilor, la caz de insolabilitatea acestora din urmă (Controv.), 657 n. 1, 658 nota

## Legate (legatari)

2 și tom. IV, partea II-a, p. 334 urm. (ed. a 2-a).

— Această ipotecă poate fi invocată nu numai de legatarii români, dar și de cei străini, fără a se distinge dacă testamentul a fost făcut în țară sau în străinătate, 658 *ad notam* și tom. IV, partea II-a, p. 337 (ed. a 2-a). V. *Dr. internațional, Străini*, etc.

— Deosebire între ipoteca legală a legatarilor și separarea de patrimonii, Tom. III, partea II, p. 721 n. 3, 722 *ad notam*.

**Legea timbrului. V. Taxe de înregistrare.**

**Legea proprietarilor.** — Cesionarii chiriei sau arendei, reprezentând pe proprietar, pot, ca și acest din urmă, să uzeze de procedura sumară a legii proprietarilor. C. Iași, V. revista *Justiția* din 1915, care apare la Iași, sub direcția noastră, No. 2, p. 54 urm. (cu observ. noastră). În acelaș sens, Cas. S-a I-a, decizia No. 511, din 25 Sept. 1915. *Jurisprudența română* din 1915, No. 38, p. 603, 604, No. de ordine 636.— *Contră*: C. Iași, *Cr. judiciar* din 1915, No. 43, pag. 406.

— S'a decis, acum de curând (8 Ianuar 1916), în privința legii proprietarilor, că această lege neprevăzând cum trebuie să fie făcută alegerea de domiciliu, este evident că nu pretinde ca partea să arăte numai

## Legea proprietarilor

decât strada și numărul imobilului unde și-a ales domiciliul, însă acest domiciliu trebuie bine determinat prin orice altă indicare, pentru ca agentul judecătoresc să poată ușor îndeplini procedura, spre a se înălătura amânarea procesului din această cauză. Astfel, simpla arătare a apelantului, care are domiciliul real în alt oraș decât ael al reședinței Curței, nu satisface cerințele legii, atunci când în petiția de apel el declară pur și simplu că-și alege domiciliul în orașul de reședință al Curței, fără vreo altă indicare mai precisă. C. Galați. V. revista *Legea* din 1916, No. 1, p. 15.

— Această lege nu se aplică contractelor de exploatare a unei cariere de nisip, pietriș, etc., ci numai arendărilor de moșii și închirierilor, de case. Cas. S-a I-a. *Jurisprudența română* din 1916, No. 10, p. 146.

**Legitimare.**—După art. 304 din codul civil, astfel cum a fost modificat prin legea din 15 Martie 1906, legitimarea unui copil se poate face nu numai prin actul de căsătorie al părinților, dar și prin actul de naștere al copilului, și chiar prin act autentic anterior căsătoriei. Legea din 1906 având putere interpretativă, urmează să se aplice cu efect retroactiv chiar nașterilor și recunoașterilor petrecute sub imperiul codului civil și chiar al legii Caragea. Cas. S-a I-a, Bult. 1912, p. 1437. Mai vezi Bult. 1913, p. 292, 293.

— Dispoziția art. 304 din codul civil, după care se pot legitimă prin căsătorie subsecventă copiii născuți sau concepuți în afară de căsătorie, se aplică chiar atunci când mama acestui copil eră sau nu căsătorită în momentul concepțiunii aceluși copil; de oarece, în legislația noastră, spre deosebire de cea franceză, nu se face nicio deosebire între copiii naturali adulterini sau incestuoși, toți fiind puși pe aceeași treaptă. Cas. S-a I-a, Bult. 1912, p. 2118. Vezi asupra legitimității în urma legii din 1906, al cărui raportor am avut onoare de a fi în Senat, tom. II, p. 294 urm.

**Leziune** (în privința majorilor).—Nu există în legislația noastră, 271 și tom. VII, pag. 7 urm.

**Liberalitate.** — Nu se presupune niciodată, ei trebuie să rezulte din cuprinsul actului, 229 n. 1.

— Dota fiind o liberalitate, este cărmuită, în privința fondului, de principiile relative la donațiuni, adevă cu privire la capacitate, raport, reducere, etc., 178. V. *Dota, Regim dotal*, etc.

**Libertatea comerțului și a industriei.** — Este validă și licită convenția prin care vânzătorul unui fond comercial sau industrial își interzice dreptul de a exercita un comerț sau o industrie similară, de câteori asemenea clauză este mărginită la o anume ramură de comerț sau de industrie și la un timp

## Libert. comerț. și industr.

limitat. Tom VIII, partea II-a, p. 75 *ad notam* (ed. a 2-a).

— În consecință, s'a decis că este licită și validă convenția prin care o persoană se obligă să nu mai exercite un anume comerț sau o anumită industrie într-o localitate determinată. În adevăr, o asemenea obligație, restrânsă la o localitate determinată, chiar perpetuă de ar fi, nu constituie o interdicție absolută la libertatea ce are oricine de a face un comerț sau de a exercita o industrie oarecare. Obiectul unei asemenea convenții nu putea fi nici crearea unui monopol, întrucât interdicția era mărginită la câteva persoane, așa că concurența nu era imposibilă. Cas. S-a II-a, decizia penală, No. 2538, din 20 Octombrie 1915. *Jurisprudența română* din 1916, No. 8, p. 124, No. de ordine 124 și *Dreptul* din 1916, No. 24 (cu observ. noastră). V. *Fond de comerț*.

## Loc infundat. V. Servitute.

**Logodnă.** — Darea unei arvuni la logodnă (dr. roman), 153. V. *Arvună*.

**Loterie.** — Prin bunuri viitoare se înțelege, în materie de dotă, și banii câștigați la o loterie, 192 text și n. 2.

— Lucrurile dobândite de soți în mod fortuit, precum sumele câștigate la loterie nu

fac însă parte din societatea sau comunitatea de achiziții, 649 text și n. 4. V. *Societatea de achiziții*.

— Biletele de loterie sunt, prin natura lor, adevărate titluri la purtător, n. 6 dela p. 61, 62, p. 191, 192 n. 2 și tom. XI, p. 381 n. 4, 382 *ad notam*, etc. V. *Bilete de loterie*.

**Lucruri consumptibile și fungibile.** — Deosebire între ele, 261 n. 2, precum și trimerile făcute acolo la volumele noastre anterioare.

— Cazul când dota consistă în lucruri consumptibile, 260, 569 n. 2.

— Cazul când ea consistă în lucruri fungibile sau în bani, care sunt tot lucruri fungibile, 261, 262, 569 n. 2. V. *Quasi-uzufruct, Regim dotal*.

— Asimilarea lucrurilor consumptibile cu cele menite prin natura lor a fi vândute (Control.), 263. V. *Regim dotal*.

## M

**Magazii generale de întrepozite.** — V. *Warante*.

**Magnaud** (prezidentul trib. Chateau-Thierry). — Sentințele curioase ale acestui președinte, 89 n. 3, 90 nota.

**Mandat.** — Falitul poate fi mandatar, 89 n. 2. V. *Faliment*.



## Mandat

— Imposibilitatea de a se contracta o căsătorie prin mandatar, 58 n. 3. V. *Căsătorie, Procură, etc.*

— Părțile pot fi reprezentante într-o convenție matrimonială prin mandatar, sub condiție ca așteția să fie investiți cu procuri speciale și autentice, 58, 59, 76, 77, 141, 167 n. 5. Vezi *Acte solemne, Conv. matrimoniale, Procură, etc.*

— Neadmiterea unui mandat nelimitat, 77.

— Admiterea soluției de mai sus și sub codul Caragea, 167 n. 5.

— Admiterea aceleiași soluții în privința tuturor actelor și contractelor solemne, în genere, 59, 60. V. *Acte solemne.*

— Și chiar în privința acceptării unei donațiuni, 60. V. *Donațiune.*

— Un mandatar nu poate însă să reprezinte decât o singură persoană, soluție admisă și în privința membrilor consiliului de familie, 142 text și n. 2. V. *Cons. de familie, Conv. matrimoniale, etc.*

— Femeea poate să dea bărbatului, prin contractul de căsătorie, un mandat spre a înstrăina bunurile ei dotale și a primi prețul acestor înstrăinări, 79, 359. Cpr. C. Iași *Dreptul* din 1915, No. 56, p. 446. V. *Conv. matrimoniale.*

— Pentru a administra și înstrăina bunurile ei parafernale, 623, 624, 625, 629, 632, 633. V. *Parafernă.*

— Și bărbatul poate să dea femeii sale un mandat *expres*

## Mandat

pentru administrația bunurilor ei dotale, 299 text și n. 3, 300.

— Și pentru a exercita acțiunile dotale, 291, 292. Vezi *Acțiuni dotale, Regim dotal, etc.*

— Se înțelege că mandatul va fi totdeauna revocabil, 133, 625.

— Mandatul dat bărbatului în timpul căsătoriei, este și el revocabil, femeea neavând nevoie de autorizare spre a revoca acest mandat, 625, text și n. 3.

— Mandatul femeii poate fi nu numai *expres* dar și *tacit*, 623 n. 2.

— Și revocarea mandatului poate fi *tacită*, 625 n. 3.

— Revocarea va trebui, în orice caz, să fie notificată bărbatului, 625 n. 3. V. *Parafernă.*

— Mandatul general ce femeea ar fi dat bărbatului prin contractul de căsătorie, de a geră și administra toate bunurile sale, nu se va socoti, în genere, ca o *clauză* de dotalitate, pentru că un asemenea mandat poate să existe și în stipulațiile de parafernalityte. 37, 133 n. 4, 169 *ad notam*. V. *Parafernă.*

— Bărbatul poate să-și autorize femeea prin mijlocirea unui mandatar într-una sau mai multe afaceri determinate prin mandat, însă el nu poate delega acestui terțiu dreptul de autorizare, care este un atribut al puterii maritale, 22 n. 1 și 630 *ad notam*. Mai vezi tom. I, p. 236 și 768. Cpr. Trib. Corbeil, revista *Justiția* din 1916, No. 5, p. 148. V. *Autoriz*

## Mandat

*necesară femeii măritate spre a putea stă în judecată, Puterea maritală*, etc.

— Cazurile în care femeia este presupusă a avea mandat tacit dela bărbatul ei (cheltuielile casnice), 302 *ad notam*, 535, 536. Mai vezi tom. I, p. 754 n. 3; tom. V, p. 320 *ad notam*; tom. IX, p. 562, etc.

— Asemenea mandat nu există între concubini, 131 n. 2 și tom. IX, p. 563. V. *Concubinaj*.

— În regulă generală, mandatul poate fi nu numai expres, dar și tacit. Cum se dovedește existența mandatului tacit. (Controv.), 623 n. 2 și tom. IX, p. 562 n. 1.

— Dreptul mandatarului de a fi substituit printr'un terțiu, chiar când mandatul este mut în această privință (Controv.), 623 n. 2 și 624 *ad notam*.

**Mană.** — Legile lui Mană, în India, în privința căsătoriei, nota \* dela p. 151, 152.

**Martori.** — Prin imposibilitatea de care vorbește art. 1198 C. civil se înțelege nu numai o imposibilitate absolută sau materială, dar și o imposibilitate *morală*, 66 text și n. 3; tom. VII, p. 279, text și n. 2; tom. XI, p. 299 text și nota 2.

— Convențiile matrimoniale nu pot fi dovedite prin martori (nici prin jurământ), un act autentic fiind neapărat în această privință, 93 n. 1, 96 n. 1. V.

*Conv. matrimoniale, Jurământ, etc.*

— Dacă bărbatul, înainte de a intra în folosința dotei, nu face inventarul lucrurilor mișcătoare, femeia poate dovedi consistența mobilierului dotal prin martori și prezumții, 313, 533. V. *Inventar*.

— Femeia falitului poate dărâma cu martori prezumpția nuciană statornicită în contra ei prin art. 792 C. com. (Controv.), 530 și Cas. S-a III-a, 17 Noembrie 1915, decizie reprodusă, v<sup>o</sup> *Faliment, Prezumpția nuciană*, etc.

**Mărturisire.** — Mărturisirea bărbatului (sau refuzul de a presta jurământul decizor) nu constituie nicio probă în materie de separ. de patrimonii, 471, 477. V. *Jurământ, Separ. de patrimonii*, etc.

**Menajerie.** — În ce consistă uzufructul bărbatului atunci când dota are de obiect o menajerie? 307 n. 1. Vezi *Regim dotal*.

**Mină.** — Drepturile bărbatului atunci când pe moșia constituită dotă există o mină, 307. V. *Carieră, Regim dotal*, etc.

**Minister public.** — Nu mai este în drept a cere înscrierea ipotecei legale a femeii măritate, dacă ea nu este minoră, 675.

— Concluziile acestui magistrat nu mai sunt cerute as-

tăzi, când este vorba de reducerea ipotecei legale, afară de cazul când femeea ar fi minoră, 680.

**Minori.** — Capacitatea minorilor de a face o conv. matrimonială, 70 urm. V. *Conv. matrimoniale.*

— Pentru a fi capabil de a face o conv. matrimonială, minorul trebuie să fie capabil de a se căsători, adică să fi împlinit vârsta de 18 sau 15 ani și să fi fost asistat de acei al căror consimțământ este necesar la căsătorie, 71 urm., 74. V. *Conv. matrimoniale.*

— Minorii lipsiți de ascendenți, au nevoie, spre a se căsători până la 21 de ani, de consimțământul și asistența tutorului lor, care înlocuiește consiliul de familie, de care vorbește art. 142 din codul civil (astăzi abrogat), 76. V. *Tutor.*

— Minorul nu poate să primească, prin contractul de căsătorie, socolile tutelei, fără îndeplinirea formelor prescrite de art. 418 C. civil, 78 *ad notam.* V. *Tutor.*

— Regulele relative la contractele de închiriere sau de arendare ale averilor dotale ale femeilor măritate, se aplică și contractelor de închiriere sau de arendare ale averilor minorilor, chiar atunci când tutorul ar fi tatăl sau mama minorului, 280 n. 2, 281 nota, 494 text și n. 2. Mai vezi tom. IX, p. 50. V. *Arendare.*

— Dreptul de opțiune ce art. 1279 C. civil conferă femeii între alimente sau dobânzile ori fructele dotei sale, aparține

și femeii minore, 600. V. *Opțiune, Regim dotal, etc.*

**Minorul emancipat.** — Nu poate face decât actele de o pură administrație, 498, 501.

— Comparația între capacitatea acestui minor și femeea separată de patrimonii, care are liberă administrație a avutului ei, 498, 501.

**Monument funerar.** — Nu intră în cheltuelile de înmormântare, 579. V. *Inmormântare.*

**Moratoriu.** — Validitatea ipotecei constituită de comerciantul care a dobândit un moratoriu, 110 n. 1. V. *Ipotecă convențională.*

— S'a decis că dispoziția art. 839 din codul comercial, care admite suspendarea urmărilor în caz de moratoriu, nu este de ordine publică și, ca atare, nu poate fi invocată decât în timpul moratorului. Trib. Roman, V. revista *Justiția* din 1916, No. 5, pag. 148. V. *Ordine publică.*

**Morgengabe, 135. V. Abendgabe, Teoritre, etc.**

**Muciană.** — Vezi *Cauțiunea muciană, Presumpția muciană, etc.*

## N

**Ne dote qui ne veut** (Constituirea de dotă este o liberă-voluntară și neobligatorie), 183 n. 1. V. și p. 224. V. *Regim dotal*, p. 833 (tabla).

**Nemo facile donare praesumitur**, 229 text și nota 1. V. *Renunțare*.

**Nemo liberalis, nisi liberatus**, 229.

**Nemini fraus sua patrocinari debet**, 486.

**Neminem aequum est cum alterius detrimento et injuria fieri locupletiolem**, 121, 515 text și n. 4.

**Non debet uxor propriis sumptibus lugere maritum.** (*La femme ne doit pas pleurer le mari à ses dépens*), 601.

**Novafie.** — Bărbatul poate să noveze creanțele femeii, însă pe riscul și pericolul lui, 286, 319. *Regim dotal*, p. 845.

**Nuda proprietate** (a unui lucru). — Poate fi constituită dotă, 181. V. *Dotă*, *Regim dotal*, etc.

— În caz de constituirea doței numai asupra nudei proprietăți, uzufructul care va reveni femeii, la moartea uzu-

fructuarului, va fi dotal, 181, 194 n. 3, 199. V. *Uzufruct*.

**Nuntă.** — Cheltuielile de nuntă (și prezenturile obișnuite) fac parte din sarcinile căsătoriei, 640 n. 1. V. *Căsătorie*, *Parafernă*, *Prezenturi de nuntă*, etc.

— Restituirea prezenturilor de nuntă atunci când căsătoria n'are loc din culpa unuia din viitorii soți, 153 n. 5, 154 nota, 693 text și n. 2. V. *Prezenturi de nuntă*.

— Neaplicarea art. 1274 prezenturilor de nuntă, 594. Vezi *Prezenturi de nuntă*, etc.

**Obligație alimentară.** V. *Alimente*.

**Obligație naturală.** — La Romani și în codul Calimach, obligația de a-și înzestra copiii, eră *civilă*, după cum este și astăzi în codul austriac, în codul spaniol, etc., 160 n. 1.

— În codul german, numai obligația de a da un trusou (*Aussteuer*) este civilmente obligatorie pentru părinți, nu însă și aceea de a da copiilor o sumă de bani, 160 n. 1. V. *Dr. german*, *Trusou*.

— În dreptul actual, obligația de a-și înzestra copiii este naturală, ceea ce însemnează că copiii nu mai au astăzi o acțiune spre a constrânge pe părinții lor, a le da o dotă, 100

n. 2, 178, 183 urm., 185, 186 n. 2, 223 text și nota 1. Vezi *Dotă, Regim dotal, etc.*

— Nevaliditatea făgăduinței unei dote determinate făcută printr'un act sub semnătură privată (Controv.), 100 n. 2, 185, 186. V. *Regim dotal.*

**Omne quod solo ædificatur, solo cedit, 200.**

**Opoziție.** V. *Apel, Recurs în cașăție, etc.*

**Opțiune (dreptul de—)** al femeii dotale de a cere pentru cursul anului de dolin, sau alimamente dela moștenitorii bărbatului, sau dobânzile ori fructele dotei sale, după cum găsește mai avantajos, 599 urm. 605.

— Acest drept de opțiune aparține și femeii minore, fiindcă exercitarea lui constituie un act de administrație, 600. V. *Minori, Regim dotal, etc.*

Dreptul de opțiune exercitat de femeie este irevocabil, chiar dacă lucrul ales de ea are mai puțină valoare decât cel abandonat, 601. V. *Regim dotal.*

**Orbi.** — Orbii având, ea și surdo-muții, capacitatea de a se căsători, atunci când sunt în stare a-și manifesta voința lor, au capacitatea de a face și o convenție matrimonială, 88. V. *Surdo-muți.*

**Ordine publică.** — Ce se

înțelege prin ordine publică Tom. I, p. 224 urm. și tom. IV, partea I-a, p. 187 n. 1.

— Ordinea publică cuprinde în sine și bunele moravuri, ilegalitatea fiind asimilată imoralității. Tom. I, p. 225 (ed. a 2-a); tom. IV, partea I-a, p. 187 (ed. a 2-a). V. *Bunele moravuri.*

— Femeea nu poate fi autorizată prin contractul matrimonial a consimți singură la adopțiunea (sau căsătoria) copiilor săi, asemenea clanză fiind contrară ordinii publice, 22, 23. V. *Adopțiune, Căsătorie, Conv. matrimoniale, etc.*

— Inalienabilitatea fondului dotal nu mai interesează astăzi ordinea publică, ca la Romani; de aceea soții pot să stipuleze alienabilitatea acestui fond, 14 n. 1, 157, 354, 377. V. *Regim dotal.*

— Imutabilitatea convențiilor matrimoniale interesează însă ordinea publică, 126 urm., 129. V. *Conv. matrimoniale.*

— Consecințele ce rezultă din principiul că imutabilitatea convențiilor matrimoniale interesează ordinea publică, 130 urm. V. *Conv. matrimoniale.*

— Cu toată libertatea de care se bucură soții, în privința convențiilor matrimoniale, ei nu pot să primească un regim străin, care ar fi contrar ordinii publice din România, n. 3 dela p. 11, 12. V. *Conv. matrimoniale.*

— Ei nu pot să contravie ordinii publice și bunelor moravuri, 13 text și n. 4. Vezi *Bunele moravuri, Conv. matrimoniale, etc.*

— Exemple de convenții

## Ordine publică

contrare ordinii publice, 17 urm.

— Astfel, femeea n'ar putea, creându-și o incapacitate absolută, să stipuleze, prin contractul matrimonial, că nu va putea să-și înstrăineze bunurile dotale nici chiar în cazurile permise de lege, o asemenea clauză fiind nulă, ca una ce este contrară ordinii publice, 16 text și n. 2, 328 nota 1. V. *Femeea măritată*.

— Tot nulă ar fi, ca fiind contrară ordinii publice, și clauza din contractul matrimonial, prin care femeea și-ar fi rezervat de mai înainte dreptul de a putea renunța la ipoteca sa legală, sau la inscripția luată în baza acestei ipoteci, 681. V. *Ipotecă legală*.

— Tot contrară ordinii publice ar fi și clauza dintr'un testament, prin care testatorul ar interzice moștenitorilor de sânge de a cere desființarea legatului pentru neîndeplinire de sarcini, căci dreptul pe care îl are moștenitorul, conform art. 1021 C. civil dela convenții, de a cere sau executarea sarcinilor sau revocarea legatului, nu poate în mod valid fi ridicat prin clauzele unui testament. Cas. S-a I-a decizia No. 466, din 7 Septembrie 1915. *Jurisprudența română* din 1915, No. 34, p. 530, No. 549.

— Dispoziția unei legi străine, care ar admite o separare de patrimonii voluntară între soți, n'ar putea fi aplicată în România, asemenea dispoziție fiind contrară ordinii pu-

## Ordine publică

blice din țara noastră, 461, 473. V. *Separ. de patrimonii*.

— Nulitatea convențiilor sau tranzacțiilor intervenite între soți, chiar omologate de justiție și executate de femeie, în baza unei separații benevole, 470. V. *Separ. de patrimonii*.

— Autorizarea necesară femeii măritate spre a putea contracta, stă în judecată, etc., fiind de ordine publică, judecătoria români n'ar putea să investească cu formula executorie o hotărîre străină în care o femeie măritată română ar fi stat în judecată în străinătate, fie ca reclamantă, fie ca pârîtă, fără a fi fost autorizată conform legii române, care aparține statutului personal, 22 n. 1 în fine, 510 ad notam, 633, precum și trimiterile făcute acolo la volumele noastre anterioare. Vezi *Dr. internațional, Formulă executorie, Hotărîri străine*, etc.

— Autorizarea necesară femeilor măritate fiind de ordine publică, lipsa ei poate fi propusă de femeie, bărbat sau de moștenitorii lor (nulitatea fiind în specie relativă), în orice stare a procesului, și chiar pentru prima oară înaintea Curții de casație, 510 ad notam și tom. I, p. 746 (ed. a 2-a). V. *Autorizarea necesară femeii măritate spre a putea stă în judecată*, etc.

— Lipsa acestei autorizări nu poate însă fi propusă de judecătorii din oficiu (Controv.), 510 ad notam, în fine. V. *Autoriz. necesară femeii măritate*

## Ordine publică

spre a putea stă în judecată, etc.

— S'a decis, de asemenea, că autorizarea tutorului, dată de consiliul de familie spre a putea stă în judecată în numele minorului sau interzisului, nu interesează ordinea publică, așa că dacă omisiunea acestei formalități n'a fost invocată la instanță de fond, ea nu mai poate fi propusă direct la Curtea de casație. Cas. S-a I-a decizia No. 596, din 27 Octombrie 1915, prin care s'a respins recursul contra unei sentințe a tribunal. Roman. *Jurisprudența română* din 1916, No. 3, p. 36, 37, No. de ordine 38 și *Cr. judiciar* din 1916, No. 9, p. 76 (rezumate). V. *Tutor*.

— Clauzele contrare ordinei publice și bunelor moravuri, desființează donațiunea și chiar testamentul ce atârnă de ele (Controv. în privința testamentelor), 54, 526 n. 3. V. *Donațiune, Testament*, etc.

— Dispoziția art. 839 C. com., care admite suspendarea urmărilor în contra comerciantului, care a dobândit un moratoriu, nu interesează ordinea publică. V. *Moratoriu*.

**Ordinea publică internațională.** Tom. I, p. 148 n. 1.

— Exemple de legi care interesează ordinea publică internațională. Tom. I, p. 148 nota 1, 155 urm., 178 nota 1, 351 urm., etc. Vezi asupra ordinei publice internaționale mai multe articole publicate în *Dreptul* din 1915, No. 79, 81 și din 1916, No. 3, 6, 12, etc.

## Ordonanțe de adjudecare.

— Ordonanțele de adjudecare nu împiedică, în procedura noastră, acțiunea în revendicare, fiindcă adjudecatorul nu dobândește mai multe drepturi asupra imobilului vândut, decât avea debitorul urmărit, 350 nota 4.

— Ordonanțele de adjudecare, date cu ocazia vânzării un imobil dotal, în baza art. 1253 C. civil, nu sunt supuse recursului în casație, ci numai acțiunii în anulare, 386. V. *Recurs*.

— Admiterea aceleiași soluții în privința ordonanțelor de adjudecare date pentru eșire din indiviziune, 386 n. 1 și tom. III, partea II-a, p. 514 text și n. 1. V. *Eșire din indiviziune, Recurs în casație*, etc.

— S'a decis că, în adjudecările făcute persoanelor străine prin vânzare la licitație publică pentru eșire din indiviziune, titlul proprietarului achizitor este ordonanța de adjudecare. Adjudecatorul poate, deci, investind această ordonanță cu formula executorie, s'o execute. C. Iași, *Justiția* din 1 Decembrie 1915, No. 3, p. 75 urm. Vezi asupra acestei chestiuni concluziile d-lui avocat I. Liatris, publicate în revista *Justiția*, No. 6 din Martie 1916, p. 160 urm. V. *Eșire din indiviziune*, p. 776 (tabla).

## P

**Pacte succesoriale.**—Erau oprite altădată și sunt oprite și astăzi, afară de oarecare excepții, 30, 31 text și n. 1, pre-

## Pacte succesoriale

cum și tom. VIII, partea II-a, p. 85 text și n. 4, 86 *ad notam* (ed. a 2-a). Vezi asupra pactelor succesoriale, tom. III, partea II-a, p. 314 urm. (ed. a 2-a); tom. V, p. 114 urm., etc.

— Oprirea pactelor succesoriale în codul german, 31.

— Acest cod permite însă instituțiile contractuale (*Erbvertrag*), 8 n. 2 și 31 n. 2. V. *Dr. german, Institut. contractuală*, etc.

— Admiterea pactelor succesoriale între soți de codul austriac, 31 n. 2.

## Pactum reservati dominii.

— Admisibilitatea unui asemenea pact (Controv.). Tom. VIII, partea II-a, p. 16 urm. (ed. a 2-a). Cpr. Arntz, *Lehrbuch der Pandekten*, § 145, p. 219, n. 5 și § 306, p. 499 (ed. a 6-a). Mai vezi asupra acestei chestiuni, Windscheid, *Lehrbuch des Pandektenrechts*, I, § 172, p. 788, text și n. 18 (ed. Kipp din 1900).

**Parafernă.** — Sub regimul dotal, bunurile femeii se împart în bunuri dotale și parafernale sau extra-dotale, paraferna neputând să existe decât sub regimul dotal, 614, 615.

— Această distincție între bunurile dotale și parafernale își trage origina sa din dreptul roman, 615.

— Ea există și în dreptul nostru anterior, 615.

— Art. 1277 din codul civil, după care, de câteori căsătoria a ținut 10 ani din ziua de când

doța a devenit exigibilă, femeia sau moștenitorii săi o pot cere dela bărbat la epoca restituirii, fără să fie datori a proba că el a primit-o, fiind o derogare dela dreptul comun, se aplică numai bunurilor dotale, nu însă și celor parafernale, 565. V. *Regim dotal*.

— Art. 1277 nu se aplică nici la căsătoriile contractate înainte de codul actual, dacă asemenea dispoziție nu există sub legea atunci în vigoare, 565.

— Nici art. 1278, privitor la dobânda doței, nu se aplică averii parafernale, bărbatul nedatorind dobânda în privința acestei averi, decât din ziua cererii femeii sau a moștenitorilor ei, 606, 628. V. *Dobândă, Regim dotal*.

— Nici art. 1274 C. civ. nu se aplică rufelor și hainelor care ar proveni din averea parafernala a femeii, 592.

— Femeia care are numai bunuri parafernale, n'are ipotecă legală asupra imobilelor bărbatului ei, 666, 668, 669. Vezi *Ipotecă legală*.

— Etimologia cuvântului parafernă, 38 n. 1, 615 n. 4.

— Faptul că femeia ar avea averea parafernala suficientă ar putea uneori să facă pe judecători să nu admită înstrăinarea fondului ei dotal, dacă paraferna ar ajunge la satisfacerea nevoilor ei, 384. — Vezi însă p. 281.

— Sunt parafernale toate bunurile care nu sunt cuprinse în constituirea de doță, nici subrogate prin întrebuințarea sau schimbul unor bunuri dotale, 616.

— Parafernalityatea este deci regula generală, iar dotalityatea



## Parafernă

o excepție, 36, 170, 616. V. *Regim dotal*.

— De aceea se și decide că o clauză îndoelnică din contractul matrimonial, se interpretează astăzi în sensul dreptului comun, adică a liberei dispoziții a bunurilor, iar nu în sensul regimului dotal, care este un regim de excepție, 36, 37, 53. V. *Conv. matrimoniale, Regim dotal, etc.*

— La caz de îndoială, bunurile femeii vor fi, deci, considerate ca parafernale, iar nu ca dotale, contrar dreptului roman, unde, din contra, la caz de îndoială, bunurile femeii erau considerate ca dotale, 36, 37 *ad notam*, 53, 170 text și n. 4, 193. V. *Conv. matrimoniale și v<sup>o</sup> In ambiguis pro dotibus responderé melius est.*

— Tot în baza acestui principiu, s'a decis că averea dobândită de femeie prin succesiune *ab intestat* sau testamentară, în timpul căsătoriei, nu este dotală, ci parafernală, dacă nici femeia, nici terții înzestrători n'au dispus prin convenția matrimonială a soților că *averea viitoare a femeii va fi dotală*. Faptul că viitorul ginere ar fi declarat numai el singur în contractul matrimonial, că primește regimul dotal stipulat în privința averii ce viitoarea soție aduce în căsătorie, sau va câștiga în viitor, nu face ca averea dobândită de femeie în timpul căsătoriei să fie dotală; de oarece, în dreptul actual, nu poate să existe dotă fără o constituire dotală de bunuri, emanată fie dela femeie, când își

## Parafernă

constituiește ea însăși dota, fie dela terții, părinți sau străini, și aprobată de ambii soți. Tribun. din Autun, *Cr. judiciar* din 1916, No. 8, pag. 67, 68 (cu observ. noastră). V. *Regim dotal*.

— Dacă soții au adoptat regimul dotal, nestipulând nicio constituire de dotă, toate bunurile femeii sunt parafernale, așa că regimul dotal poate să existe fără dotă, soluție care eră admisă și la Romani, 168, 169, 616, 639. V. *Dotă, Regim dotal*.

— În asemenea caz, adoptarea regimului dotal, sub care toate bunurile femeii sunt parafernale, produce efectele unei separații de bunuri contractuale, 616 text și n. 5.

— În codul francez, sub regimul de comunitate, regula este contrară. Sub acest regim, toate bunurile femeii sunt dotale, afară de cazul unei convenții contrare, 616 n. 3.

— Femeia, care nu are decât bunuri parafernale, nu poate cere separația de patrimonii, această măsură de protecțiune fiind conferită numai femeii dotale. 446 text și n. 2. V. *Separ. de patrimonii*.

— Regimul legal sau de drept comun nu poate fi altul, în dreptul nostru, decât acel al parafernalityței sau al separației de bunuri, 40 urm., 496, 527, 528, 616, 617. V. *Conv. matrimoniale, Regim dotal, Regim legal, etc.*

— Din împrejurarea că toate bunurile femeii, care n'au fost constituite dotă, sunt parafer-

## Parafernă

nale, rezultă că imobilele cedate femeii sub regimul dotal, în plata unor creanțe nedotale, sunt parafernale, chiar dacă constituirea dotei ar cuprinde toate bunurile femeii, cele prezente și cele viitoare, 617.

— Tot parafernă este și imobilul asupra căruia, femeia fiind coproprietară în diviziune în momentul încheierii conv. matrimoniale, l-a exclus din constituirea de dotă, însă i-a fost atribuit mai târziu prin împărțeală, 617. Mai vezi p. 195 n. 1, 409, etc. V. *Împărțeală*.

— Tot parafernale sunt bunurile dobândite de femeie, în timpul căsătoriei, prin donație sau legat, sub condiție ca ele să nu fie dotale, și aceasta chiar în cazul când constituirea de dotă ar cuprinde și bunurile viitoare ale femeii, pentru că terții nu sunt legați prin constituirea de dotă a tuturor bunurilor viitoare ale femeii, 135 *ad notam*, 197 n. 3, 617. V. *Regim dotal*.

— Mai sunt parafernale bunurile mobile sau imobile dobândite de femeie cu titlu oneros, fără ca ea să aibă nevoie de a dovedi originea banilor, de oarece prezumpția muciană, care și are originea sa în dreptul roman și în dreptul nostru anterior, nu mai există astăzi decât în materie comercială (Controv.), 617 urm. Vezi *Faliment*, *Prezumpția muciană*, etc.

— Mai sunt parafernale beneficiile realizate de femeia dotală dintr'un comerț autorizat de bărbatul ei, 195, 619.

— Despăgubirea datorită de

## Parafernă

o companie de asigurare pentru distrugerea imobilului dotal prin foc este tot parafernă (Controv.), 195 text, n. 1, 218, 619. V. *Incendiu*.

— *Quid* în privința sumei datorite femeii pentru exproprierea fondului dotal? 220, 296 n. 2. V. *Expropriere pentru cauză de utilitate publică*, etc.

— Clauza prin care femeia și-ar fi rezervat pe fiecare an o parte din veniturile sale, nu ridică însă acestor venituri caracterul lor de dotalitate și nu le face parafernale, încât ele rămân inalienabile și neurmăribile, în proporția afectată la susținerea sarcinilor căsătoriei, 298, 619.

— Ceea ce distinge bunurile dotale de cele parafernale, este, pe de o parte, că aceste din urmă se administrează de femeie, care are și folosința lor, iar pe de altă parte, ele pot fi înstrăinate cu autorizarea bărbatului sau a justiției, 619.

— Femeia nu poate însă să facă dintr'un imobil dotal un imobil parafernă, sau *vice-versa*, 363 text și nota 4, 414 n. 1, 418 n. 1.

— Femeia nu poate, de asemenea, să primească în schimbul unei părți a fondului dotal, construcțiile ridicate pe cealaltă parte a fondului, făcând astfel ca o parte din fondul dotal să devie parafernă, 414 n. 1 *in fine*. V. *Construcții*.

— *Administrația, folosința și alienabilitatea bunurilor parafernale*, 619 urm.

## Parafernă

1° *Administrația și folosința acestor bunuri.* — Dreptul roman, dreptul vechiu fr. și dreptul nostru anterior, 620 text și notele 1, 2, 621.

— Dreptul actual. — Astăzi femeea are administrația și folosința parafernei sau exopricei sale, 501, 621.

— Ea are această administrație și sub regimul societății de achiziții (Controv.), 621, 647 text și nota 2. V. *Societatea de achiziții.*

— Ea nu poate însă să înstrăineze parafernă, nici să stea în judecată pentru dânsa, decât conform dreptului comun, adică: cu autorizarea bărbatului sau a justiției, 621.

— Numai femeea autorizată a face comerț, are o capacitate neîngrădită în privința bunurilor sale parafernale, 621. V. *Femeea comerciantă.*

— Dreptul de folosință cuprinde pe acela de a percepe fructele și de a dispune de ele, fără nicio autorizare, această autorizare nefiind necesară decât pentru înstrăinarea fondului parafernă, 621.

— Deși femeea nu poate cere dota ei dela bărbat în timpul căsătoriei, totuși ea poate să ceară, înainte de desfacerea căsătoriei, imobilul cumpărat cu bani parafernali, 547.

— În privința administrației, femeea parafernă are aceleași drepturi ca și cea separată de bunuri. Astfel, ea poate să-și închirieze și să-și arendeze imobilele sale parafernale, pe un period cel mult de cinci ani, să-și perceapă fructele și do-

## Parafernă

bănzile, să ieă și să radieze o inscripție ipotecară, să vândă recoltele și mobilele supuse stricăciunii, să deă capitalurile sale cu dobândă, etc.; într'un cuvânt, ea poate să facă orice acte conservatorii, 622 text și n. 2, 632.

— Ca și femeea separată de bunuri, femeea parafernă poate să-și înstrăineze mobilele sale parafernale și să le oblige în limitele dreptului de administrație ce-i dă legea, 511 urm., 531, 623.

— Parafernă este însă opera contractului, iar separația de patrimonii este opera justiției, 517.

— Actele ce femeea parafernă nu poate face fără autorizare. — Ea nu poate să-și angajeze veniturile sale, nici să primească o donațiune, să dobândească avere mobilă sau imobilă, dacă achiziția întrece marginile unui act de administrație, etc. 506, 622 nota 4, 623 *ad notam.*

— Femeea poate însă să administreze ea însăși averea sa parafernă, sau să însărcineze cu această administrație pe un terțiu, și chiar pe bărbatul ei, 623.

— Dacă femeea a însărcinat pe bărbatul ei cu administrația averii sale parafernale, acesta va avea toate obligațiile unui mandatar, 624, 625.

— Mandatul de administrație dat bărbatului, este, ca orice mandat, revocabil, 625. *Vezi Mandat.*

— Femeea n'are nevoie de autorizare pentru a revocă man-

## Parafernă

datul dat bărbatului ei, și această revocare poate fi atât expresă cât și tacită, 625 n. 3. Vezi *Mandat*.

— Femeea, care revoacă mandatul dat bărbatului, trebuie să notifice acestui din urmă revocarea. Notificarea nu poate însă fi opusă terților de bună credință, care ar fi contractat cu bărbatul în necunoștința revocării mandatului său, 625 n. 3. V. *Mandat*.

— Mandatul, dat bărbatului prin contractul de căsătorie, este irevocabil. La caz de rea administrație din partea lui, femeea va putea însă cere separarea de patrimonii, 626. V. *Mandat*, *Separ. de patrimonii*, etc.

— Cazul când femeea a dat un mandat tacit bărbatului de a-i administra bunurile ei parafernale, 627.

— Cazul când bărbatul s'a folosit de bunurile parafernale ale femeii în contra voinței ei. Bărbatul fiind considerat, în asemenea caz, ca un posesor de rea credință va restitui atât fructele existente cât și cele consumate, 627, 628.

— Bărbatul, care se folosește de bunurile parafernale ale femeii, trebuie să se folosească ca un bun proprietar, fără a fi însă obligat a face inventar și a da cauțiune, 628. V. *Cauțiune*, *Inventar*.

— Bărbatul n'are drept la cheltuelile de cultură și arătură, nici la cheltuelile voluptuare, el având însă drept la o despăgubire integrală în privința cheltuelilor necesare, și numai până la concurența plus-valutei

## Parafernă

fondului parafernă, în privința celor utile, 574, 628.

— În fine, bărbatul nu dătoroște dobândă pentru ceea ce femeea parafernă are de primit dela el, decât din ziua cererii femeii sau a moștenitorilor ei, art. 1278 C. civ. nefiind aplicabil decât bunurilor dotale, nu însă și celor parafernale, 606, 628. V. *Dobândă*, *Regim dotal*, etc.

— Dacă bărbatul a înstrăinat, fără mandat, un bun parafernă al femeii, aceasta are o acțiune contra terților detentori, pentru că s'a vândut lucrul ei, și acțiunea, în asemenea caz, poate fi exercitată chiar în timpul căsătoriei, cu autorizarea bărbatului sau a justiției, 629.

— Bărbatul nu poate deci să înstrăineze parafernă sau exoprica femeii, fără un mandat expres și special a acestei din urmă, 629.

<sup>20</sup> *Instrăinarea bunurilor parafernale (acțiuni în justiție)*, 629 urm.

— Bunurile parafernale ale femeii sunt, în principiu, alienabile și prescriptibile, 629, 636 urm., 647 și t. XI, p. 187.

— Ele pot deci fi urmărite de creditorii femeii, fie anteriori, fie din timpul căsătoriei, 334, 629, 647.

— Ele pot, a fortiori, fi urmărite pentru delictele și quasi-delictele ei, 334. Vezi *Delicte*, *Quasi-delicte*, *Regim dotal*, etc.

— De câteori se urmărește un imobil parafernă, urmărirea se va îndrepta contra femeii, chiemarea bărbatului fiind ne-

## Parafernă

cesară spre a autoriza pe soția sa. Creditorul urmăritor va face însă foarte bine de a comunica actele de urmărire nu numai femeii, dar și bărbatului, 295, 296 text și n. 1, 511 n. 2. V. *Expropriere silită*.

— Bunurile parafernale pot fi înstrăinate atât de bărbat, în baza unui mandat special, cât și de femeea, însă numai cu Autorizarea expresă sau tacită a bărbatului sau a justiției, 629 text și n. 5, 630 nota.

— Autorizarea bărbatului nu poate însă să rezulte din simpla cunoștință a înstrăinării, pe care o are bărbatul, 630 nota. V. *Autoriz. necesară femeii spre a putea contracta*, etc.

— Autorizarea bărbatului, când este scrisă, n'are nevoie să fie autentică, 630 nota.

— Ea trebuie să fie specială pentru fiecare act de înstrăinare, 630 nota.

— Femeea are nevoie de autorizare nu numai pentru a-și înstrăina bunurile parafernale, dar și pentru a da mandat fie unui terțiu, fie bărbatului, în scop de a realiza această înstrăinare, 632, 633.

— Dispoziția care statornește incapacitatea femeii măritate, fiind o lege de statut personal, Româncea va avea nevoie de autorizare, chiar dacă s'ar afla într'o țară în care femeea este capabilă, și *vice-versa*, femeea capabilă după legea sa personală, va putea înstrăina, fără nicio autorizare, bunurile sale în România (Controv.), 22 *ad notam*, 510 *ad notam*, 633 text și n. 2, 3, 634 urm. și tom.

## Parafernă

I, n. 6 dela p. 141, 142 (ed. a 2-a). Vezi *Dr. internațional, Separ. de patrimoniul*, etc.

— Femeea poate să declare inalienabile bunurile sale parafernale, însă asemenea clauză nu este, în genere, opozabilă terțiilor, ea fiind obligatorie numai pentru bărbat, 630, 631.

— Știm că și dota mobilară poate fi declarată inalienabilă, 262 n. 1, 300 text și n. 4, 443, 444, 631 nota, precum și tom. XI, p. 79 text și n. 4 și p. 362 n. 3. V. *Dotă, Regim dotal*, etc.

— Dacă femeea a stipulat că bunurile ei parafernale nu vor putea fi înstrăinate, decât sub condiția de a se întrebuița prețul lor, înstrăinarea făcută fără îndeplinirea întrebuițării prescise va fi validă, numai plata fiind nulă, și terțiul va plăti din nou prețul achiziției sale (Controv.), 631 text și n. 2. V. *Intrebuițare*.

— Prin aplicarea regulilor dela separația de patrimoniul, se decide că, în cazul de față, bărbatul, care a autorizat vânzarea imobilului parafernă, răspunde de lipsa de întrebuițare a banilor proveniți din această vânzare (Controv.), 517 text și n. 3, 631, 632. V. *Intrebuițare*.

— Încât privește autorizarea de care are nevoie femeea parafernă spre a putea stă în judecată, se vor aplica regulile dela separ. de patrimoniul, 509 urm., 634. V. *Separ. de patrimoniul*.

— Prescrierea bunurilor parafernale, 636 urm.

— Pe când bunurile dotale

## Parafernă

sunt, în principiu, imprescriptibile din cauza inalienabilității lor, ele nedevenind prescriptibile decât în cele trei cazuri statornicite de art. 1878 C. civ. (p. 347 urm. și tom. XI, p. 188 urm.), bunurile parafernale fiind alienabile, sunt, din contra, prescriptibile, 637.

— Nu este însă supusă prescripției, pe cât timp ține căsătoria, acțiunea în anulare a femeii contra actelor făcute de ea, fără autorizarea bărbatului sau a justiției, în cazurile în care legea declară acea autorizare obligatorie. Prescripția nu curge deci în folosul acelor care ar deține bunurile unei femei neautorizate, 637 text și n. 3. *V. Regim dotal.*

— Nu este, de asemenea, supusă prescripției, în timpul căsătoriei, oricare ar fi regimul matrimonial al soților, nicio acțiune a femeii care ar putea să se răsfrângă în contra bărbatului, de ar fi exercitată de femeie contra unei a treia persoane, 349, 350, 411 n. 1, 638 și tom. XI, p. 690. *V. Regim dotal.*

— Cazul când bărbatul n'a vândut, ci a dăruit lucrul femeii, 638 n. 2.

— Motivele acestei soluții, 639 *ad notam.*

— Acțiunile femeii care se răsfrâng în contra bărbatului sunt acele care ar supune pe acest din urmă unui recurs în garanție din partea celor în contra căror femeia le-ar exercita, 349, 350, 434 text și n. 1, 638 n. 3, 639 *ad notam.*

— Dispoziția art. 1880, după

## Parafernă

care prescripția este suspendată în timpul căsătoriei în cazurile când acțiunea femeii s'ar putea răsfrânge în contra bărbatului, se aplică și femeii separate de patrimonii, 639. *V. Separ. de patrimonii.*

— *Contribuirea femeii, cu bunurile ei parafernale, la sarcinile căsătoriei, 639 urm.*

— În caz când toate bunurile femeii sunt parafernale (caz în care, după cum știm, regimul dotal există numai cu numele) și dacă contractul matrimonial nu determină partea contributivă a femeii la sarcinile căsătoriei, ea trebuie să contribuiească la aceste sarcini cu a treia parte din veniturile sale, 639, 640. *Library Cluj*

— Deducându-se aceste cheltuieli, ea poate să dispună de venitul parafernei sale pentru trebuințele ei personale, 302 *ad notam.*

— Este vorba, în specie, de venitul net, adică care există după deducerea sarcinilor, cheltuielilor de cultură, impozitelor, cheltuielilor de administrație, etc., 640 n. 2.

— Ce se înțelege prin sarcinile căsătoriei, 640 n. 1. *V. Căsătorie.*

— Cheltuielile de echipament ale unui copil militar și cheltuielile de nuntă (prezenturile obișnuite) fac parte din sarcinile căsătoriei, 640 nota 1. *V. Nuntă, Presenturi de nuntă.*

— Odată însă ce copilul a părăsit casa părintească, cheltuielile pentru întreținerea lui

## Parafernă

nu mai fac parte din sarcinile casei, 640 n. 1.

— Nu intră, de asemenea, în sarcinile căsătoriei, cheltuielile necesare pentru trusoul femeii, 640 n. 1. V. *Trusou*.

— Deosebire, încât privește contribuirea femeii, între aceea care are numai parafernă și aceea care are și o dotă cât de mică, 640, 641.

— Cazul când femeia nu are o dotă actuală, ci numai o dotă viitoare, 641.

— Dacă partea contributivă a femeii este determinată printr'o anume convenție, această convenție se va executa în totul, fie că ar mări sau ar micșora partea contributivă a femeii, 641.

— Femeia ar putea să se oblige a contribui la cheltuielile casnice până la concurența tuturor veniturilor sale parafernale. Acelaș rezultat se va produce independent de orice convenție, de câteori insolabilitatea bărbatului va face ca femeia să sufere toate sarcinile casei, 641.

— Se decide chiar că soții pot, prin contractul lor matrimonial, să convie că femeia nu va contribui de loc la sarcinile căsătoriei, atunci când mijloacele bărbatului ajung la întipinarea acestor sarcini, 518 n. 3, 534 n. 1, 641. Cpr. C. Douai, *Cr. judiciar* din 1916, No. 7, p. 60. V. *Separ. de patrimonii*.

— Dacă bărbatul ar deveni insolubil în timpul căsătoriei, femeia va contribui *de suo* la tot ce este necesar familiei, 642.

— Partea contributivă a fe-

## Parafernă

meii trebuie să fie plătită înainte, bărbatul având în acest scop o acțiune contra ei, 642.

— Evaluarea veniturilor femeii și fixarea termenilor la care ea trebuie să facă plata, de către tribunale, 642 text și nota 3.

— Partea contributivă a femeii la sarcinile căsătoriei se varsă de femeie în mâinile bărbatului, ea neputând, în principiu, să plătească direct pe furnisori, 519 urm., 535 text și n. 3, 643.

— Hotărârile pronunțate de tribunale în această privință pot fi modificate după împrejurări, ca și cele pronunțate în materie de alimente, 518, 643. V. *Alimente, Autoritatea lucrului judecat, Hotărâri judecătorești*, etc.

**Participare.** — V. *Asociație în participare*.

**Paternum officium est dotare filias**, 221.

**Pădure.** — De câteori dota consistă într'o pădure, bărbatul percepe fructele ei, 303, 307, 308. V. *Dotă, Fructe, Regim dotal*, etc.

— Dreptul bărbatului de a tăia pădurea pusă în exploatare regulată, 307 text și n. 3.

— Bărbatul neavând drept decât la fructe, nu se folosește de arborii bătrâni nepuși în tăiere regulată în momentul celebrării căsătoriei, acești arbori

## Pădure

neconsiderându-se ca fructe, 308. V. *Fructe*.

— Nici de arborii desrădăcinați prin furtună, sau prin faptul unui tertiu, care i-ar fi lăsat la fața locului, 309, 607 nota 1.

— Nici de comoara găsită în fondul dotal, 309, 607 n. 1. Vezi *Comoară, Fructe, Regim dotal, etc.*

— Bărbatul are însă dreptul de a vâna, la epocile permise de lege, în pădurile dotale și de a paște vitele sale, 309. V. *Pășune, Pescuire, Vânat, etc.*

— Cazul când între bunurile dotale se găsește o pepinieră (*seminarium*), 307. V. *Pepinieră*.

— Dreptul bărbatului de a pune în exploatare pădurea ne-supusă unei tăieri regulate, constituită dotă (Controv.), 309.

— Femeea separată de bunuri poate să concedeze exploatarea unei păduri, dacă pădurea n'a fost privită de părți ca o parte a fondului, 500 text și nota 3. V. *Separ. de patrimonii*.

— Bărbatul nu poate cere o parte proporțională din plus-valuta dobândită prin creșterea arborilor în ultimul an al căsătoriei, femeea folosindu-se singură de valoarea fondului dotal, 613.

— Concedarea dreptului de exploatare a unei păduri se consideră, în genere, ca o vânzare (mobiliară), 500 n. 3 și tom. VIII, partea II-a, p. 20 *ad notam* (ed. a 2-a), precum și trimeterile făcute acolo la jurisprudență și la volumele noastre anterioare.

**Pământ rural.** — Neaplicarea acestor pământuri a art. 568 Pr. civ., 351 și tom. XI, p. 342.

— Pământurile rurale nu pot fi date în antichreză (Controv.), 513, nota 3 *in fine* și tom. X, p. 302 n. 2. V. *Antichreză*.

— Scoaterea acestor pământuri din comerț în mod relativ prin legea din 1864 și prin alte legi posterioare. Tom. VIII, partea II-a, pag. 60 urm. (ed. a 2-a).

— Legea interpretativă din 7 April 1910, în privința acestor pământuri. Tom. VIII, partea II-a, p. 64 (ed. a 2-a).

— Minoritatea nu constituie prin ea însăși, după legea rurală, o cauză de incapacitate pentru dobândirea acestor pământuri. Tom. VIII, partea II-a, p. 64 (ed. a 2-a).

— Reglementarea pentru viitor a inalienabilității pământurilor rurale prin legea din 18 Martie 1912. Tom. VIII, partea II-a, p. 65 urm. (ed. a 2-a).

— S'a decis, acum de curând (30 Noembrie 1915), că instanțele judecătorești nu mai pot reveni astăzi asupra lucrărilor de împroprietărire făcute și executate pe baza legii rurale din 1864 și a tablei lit. A, de oarece nu numai că, prin aceasta, s'ar viola autoritatea lucrului judecat, dar o asemenea revizuire este și imposibilă în fapt, întrucât instanțele speciale înființate prin citata lege din 1864 nu mai există astăzi, spre a procedea la nouă lucrări de împroprietărire, pe baza altor drepturi decât acelea ce au fost consacrate în mod definitiv prin



## Pământ rural

tabela lit. A. — Prin urmare, cu drept cuvânt, instanța de fond respinge acțiunea prin care obștea locuitorilor împroprietăriți la 1864, pretinde că, înaintea lucrărilor de împroprietărire constatate prin tabela lit. A, au existat alte lucrări pe baza unor drepturi mai întinse, și reclamă astăzi acele drepturi. Cas. S-a I-a, decizia No. 676, din 30 Noembrie 1915. *Jurisprudența română* din 1916, No. 6, pag. 93, No. de ordine 91.

— Incât privește scoaterea din comerț a pământurilor rurale, în mod relativ, vezi tom. VIII, partea II-a, p. 60 urm. (ed. a 2-a).

— Interpretarea art. 132 din Constituție, cu privire la înstrăinarea pământurilor rurale. Vezi tom. VIII, partea II-a suscitată, nota 1 dela p. 61, 62.

**Pășune.** — Dreptul bărbatului de a-și paște vitele în pădurea dotală a femeii, 309. V. *Pădure*.

**Pensiune.** — Constituirea dotei asupra unui drept de pensiune 179 n. 5. V. *Regim dotal, Rente, etc.*

— Femeea poate urmări restituirea dotei sale până la jumătatea pensiei, lefei sau recompensei naționale a bărbatului ei, 543 text și n. 3. V. *Leafă, Recompensă națională, Regim dotal, etc.*

— Incât privește scoaterea din comerț a pensiilor, lefilor,

recompenselor naționale, etc., vezi tom. VIII, partea II-a, p. 68 urm. (ed. a 2-a).

**Perimare.** — O cerere de perimare poate fi semnată prin punerea de deget, dacă se constată că acel care a întrebuințat asemenea semnătură nu știe a ceti și a scri, sau știe numai să imiteze literele ce compun numele lui. Cas. S-a I-a, decizia No. 370, din 2 Iunie 1915. *Jurisprudența română* din 1915, No. 30, p. 467, 468, No. de ordine 474.

— Numai acele dispoziții luate de judecători, care au un caracter contradictor, pot întrerupe cursul perimării. Prin urmare, jurnalul prin care s'a suspendat judecata procesului pentru că toate părțile n'au fost citate, iar cele citate nu s'au prezentat, nu are un caracter contradictor, întrucât pentru acel termen apelanții n'au fost diligenți să plătească taxa citațiilor, pentru părțile cărora Curtea nu le dase termenul în cunoștință, între care figurează și reclamantii în perimare. Cas. S-a I-a, decizia, No. 533, din 5 Octombrie 1915. *Jurisprudența română* din 1916, No. 2, p. 18, No. de ordine 16.

— O altă decizie recentă tot a Curței de casație (16 Noembrie 1915) pune în principiu, în materie de perimare, că instanța de fond comite o omisiune esențială, care atrage casarea deciziei sale, când respinge cererea de perimare, pe motiv că a fost făcută în aceeași zi cu cererea de redeschidere, și nu se poate constata care din ele

## Perimare

este introdusă anterior, fără să se pronunțe asupra mijlocului de apărare invocat de reclamant, în cererea de perimare, că în referatul supleanțului tribunal. nu se face mențiune de cererea de redeschidere a dosarului, ceea ce ar dovedi că, până la încheierea acestui referat, nu se făcuse cererea de redeschidere. Cas. S-a I-a, decizia No. 641, din 16 Noembrie 1915. *Jurisprudența română* din 1916, No. 4, p. 55, No. de ordine 58.

— Curtea din Iași a decis acum de curând, tot în materie de perimare, că cererea de fixare a unui termen, adresată greșierului, chiar însoțită de plata citațiilor, nu constituie un act întrerupător de perimare; de oarece, potrivit regulamentului organizării serviciului interior al Curților, numai prezidentul poate fixa un termen de judecată. Vezi revista *Justiția*, din 1916, care apare la Iași sub direcția noastră; No. 5, p. 128 urm. (cu observația noastră în sens contrar).

— Primirea unui apel având de efect de a da hotărârei apellate puterea lucrului judecat, această regulă nu se aplică decât hotărârilor date pe calea contencioasă, în mod contradictor și cu chemarea părților, nu însă în contra celor date în camera de consiliu. Cas. S-a II-a, Bult. 1912, p. 306.

**Pepinieră.** — Dacă între lucrurile dotale se găsește o pepinieră (*seminarium*), adică un

loc în care se sădesc și se rășădesc arbori tineri (seminceri), spre a fi transplantați aiurea, bărbatul poate să vândă acești arbori, cu îndatorirea însă de a se conforma obiceiului locului pentru înlocuirea lor, 307, 607 n. 1. Vezi *Pădure, Regim dotal*, etc.

**Persoane juridice.** — Fondurile de comerț nu sunt persoane juridice. Tom. VIII, partea II-a, p. 74, *ad notam* (ed. a 2-a). „*Nel nostro sistema legislativo, comme nel sistema tedesco, le aziende commerciali non sono punto riconosciute come persone giuridiche distinte dai commercianti che le esercitano*“, zice Cesare Vivante (*Tr. di diritto commerciale*, III, 841, p. 5, ed. a 3-a).

— Societățile comerciale, afară de asociațiile în participare, sunt persoane morale sau juridice, soluție care eră admisă și în codul Calimach, 646 *ad notam* și tom. IX, p. 456, 457.

— Societățile civile, altele decât cele constituite sub forma comercială, nu sunt persoane morale (Controv.), 646 *ad notam*. Mai vezi tom. I, p. 283 n. 3 (ed. a 2-a); tom. III, partea I-a, p. 192 n. 1; tom. VI, p. 756 n. 2; tom. VII, p. 333 n. 1; tom. IX, p. 458 text și n. 1. V. *Societate*.

— Societatea sau comunitatea de achiziții este totdeauna o societate civilă, chiar dacă în contractul matrimonial s'ar prevedea că ea are de obiect exploatarea unui fond de comerț

## Persoane juridice

645. V. *Fond de comerț, Societatea de achiziții, etc.*

— Și fiindcă vorbim de persoanele morale sau juridice, vom menționa aici o decizie recentă a Curții de casație, care pune în principiu că, după art. 38 din codul Calimach, fundațiunile de utilitate publică, între care sunt și asociațiile religioase sau culturale, sub numele de tovrășii iertate, puteau fi înființate chiar fără o prealabilă autorizare a Statului și fără un hrisov domnesc, pe cât timp asemenea fundațiuni nu erau cu hotărâre oprite de lege, ori nu erau împotrivoare obșteștei siguranțe și bunelor moravuri sau obiceiuri. — Prin urmare, comunitatea izraelită din Focșani, care a fost fondată și a existat înainte de punerea în vigoare a codului Calimach, are o personalitate juridică necontestată și poate în mod valid fi reprezentată în justiție. Asociațiunile culturale religioase sau de binefacere, fondate înainte de punerea în vigoare a codului civil actual, nu pot fi supuse, în ceea ce privește dovada calității lor de persoane juridice, a modului de administrare și de reprezentare în justiție, normelor preserise de acest cod, fiindcă vechia noastră legislație nu impunea pentru crearea și administrarea lor, nici una din formele edictate de codul civil actual. Cas. S-a II-a, decizia, No. 237, din 2 Octombrie 1915, prin care s'a respins, ca neîntemeiat, recursul făcut de judele-sindic, contra unei sentințe a tribun. Putna, în

cauză cu comunitatea izraelită din Focșani. *Dreptul* din 1915, No. 10, p. 73.

**Pescuire.** — Bărbatul poate pescui, după cum el poate vâna, pe fondul dotal, 310. V. *Pădure, Vânat, etc.*

**Peștele (din iazuri).** — Peștele ce se pescuiește într'un iaz se consideră ca fruct, pentrucă peștii cei mici ce se lasă în iaz se reproduc și permit pescuirea din nou peste un timp oarecare, 607 n. 1. Vezi *Fructe*.

**Pietre.** — Pietrele ce se scot dintr'o carieră nu se consideră, din contra, ca fructe, pentrucă nu renasc altele în locul celor ce se scot, ci însuși fondul se epuizează cu timpul, 607 n. 1. V. *Carieră, Fructe, etc.*

**Poprire.** — Creditorii femeii nu pot să poprească în mâinile moștenitorilor bărbatului banii ce i s'ar cuveni pentru hainele de doliu, 601. V. *Doliu, Regim dotal, etc.*

**Prescripție.** — Bărbatul având obligația de a urmări pe debitorii dotei, este, în principiu, responsabil, dacă a neglijat de a întreprinde prescripția, care ar fi început a curge chiar înainte de căsătorie, afară de cazul când ea ar fi fost aproape îndeplinită în momentul celebrării căsătoriei, 284 text și

## Prescripție

nota 1, 317, 318. — Vezi și p. 349 n. 3.

— El nu va fi însă responsabil, decât atunci când a cunoscut sau a putut să cunoască drepturile femeii și a neglijat de a le apăra, 284, 583, 584.

— Imprescriptibilitatea fondului dotal, 329, 346 urm. V. *dotă*, *Regim dotal*, etc.

— Cazurile excepționale în care acest fond devine prescriptibil, 347 urm., 496. V. *Regim dotal*, *Separ. de patrimonii*, etc.

— *Dota mobilă* este prescriptibilă și alienabilă, 278, 300, 301, 334, 441. V. *Dotă*, *Regim dotal*, etc.

— Imprescriptibilitatea fondului dotal se aplică nu numai proprietății acestui fond, dar și desmembrărilor ei. Astfel, nu se poate dobândi prin prescripție o servitute sau alt drept real asupra acestui fond, 347 n. 1. V. *Servitute*.

— Tot astfel, proprietarul unui loc înfundat nu poate dobândi prin prescripție dreptul de a trece pe fondul dotal, dacă acest proprietar are acces la cale publică, trecând pe alt fond, 347 n. 1. V. *Servitute*.

— Și *vice-versa*, dacă fondul dotal posedă o servitute activă asupra unui alt fond, dotalitatea fondului împiedică stingerea ei prin neîntrebuințare, 347 n. 1, *in fine*. V. *Servitute*.

— Acțiunea ce minorul ajuns la majoritate are contra tatălui, fostul său tutor, pentru restituirea dotei sau parafernei mamei sale, săvârșită din viață, se prescrie prin 30 de ani, conform dreptului comun, iar

## Prescripție

nu prin 10 ani, 548, 549. V. *Tutor*.

— Prescrierea acțiunii în garanție a dotei (aplicarea dreptului comun), 249. V. *Garanție*, *Regim dotal*, etc.

— Prescrierea dobânzilor dotei prin cinci ani, conform dispoziției generale a art. 1907 C. civil, 253 text și n. 3, 442, 605 și tom. XI, p. 328 n. 1. V. *Dobândă*.

— Verificarea unei creanțe la masa falimentului nefiind decât o recunoaștere a datoriei în justiție, întrerupe prescripția conform art. 1865 C. civil și este o cauză permanentă de întrerupere până la închiderea operațiilor falimentului, Vezi *Cambie*, *Faliment*, etc.

**Prețeluire.** — La Romani, prețeluirea lucrurilor dotale oricare ar fi fost, constituia o adevărată vânzare, 267.

— Dreptul vechiu francez și dreptul nostru anterior, 267, 268.

— Prețeluirea făcută *taxationis causa* nu constituia o vânzare, 268.

— Dreptul actual (deosebire între imobile și mobile). Prețeluirea imobilelor făcută prin contractul de căsătorie, nu însă posterior căsătoriei, nu strămută proprietatea acestora la bărbat, decât dacă există o declarație expresă în această privință, 269 urm., 275. V. *Dotă*, *Regim dotal*.

— Prețeluirea mobilelor dotale făcută prin contractul de căsătorie, nu însă posterior

## Prețeluire

căsătoriei, atrage, din contra, strămutarea lor la bărbat, dacă nu se prevede anume că prețeluirea nu face vânzarea, sau că el nu devine proprietarul lor, 272 urm.

— În asemenea caz, bărbatul este presupus a fi cumpărat toate lucrurile mobile prețeluite, chiar trusoul femeii, 273 text și nota 5, 573. Vezi *Trusou*.

— Bărbatul n'are, deci, interes a primi o dotă mobilă prețeluită, 267 n. 5, 273, 274.

— Consecințele prețeluirii lucrurilor mobile și a strămutării proprietății lor la bărbat, 274.

— Neabrogarea art. 718 Pr. civilă (Controv.), 274, 275. V. *Regim dotal*.

**Prezenturi de nuntă** (Contra-zestre de altădată), 693.

— Restituirea acestor prezenturi atunci când căsătoria nu are loc din culpa unuia din viitorii soți, 153 n. 5, 154, nota, 693 text și n. 2.

— Neaplicarea art. 1274 C. civil prezenturilor de nuntă, 594. V. *Nuntă*.

— Cheltuelile de nuntă (și prezenturile obișnuite) precum și cheltuelile de echipament ale unui copil militar fac parte din sarcinile căsătoriei, 640 n. 1. Vezi *Căsătorie, Nuntă, Parafernă, etc.*

**Prezenturi obișnuite.**— Femeea separată de bunuri poate face, fără autorizare, prezen-

turile obișnuite ce se fac la sărbători, la zilele onomastice, ea neputând dărui, fără această autorizare, nici sumele ce provin din economiile sale, 503. V. *Separ. de patrimonii*.

## Prezumpția muciană.

Existența acestei prezumpții în dreptul roman, în dreptul vechiu francez și în dreptul nostru anterior, 174 text și n. 1, 589 n. 3, 618 *ad notam*.

— Admiterea prezumpției muciane în privința femeilor căsătorite sub legea veche, 174, 618.

— Cazul când căsătoria a avut loc sub legea veche, iar achiziția femeii sub legea nouă (Controv.), 175—177, 618.

— Inexistența acestei celebre prezumpții în dreptul nostru actual (Controv.), 173 urm.

— Admiterea prezumpțiilor de fapt, 175 text și n. 2, 618, 619.

— Admiterea acestei prezumpții în dreptul actual, însă numai în materie comercială, la caz de faliment al bărbatului, 174, 175, 530, 618. V. *Faliment*.

— Prezumpția muciană din dreptul roman, potrivit căreia tot ce dobândește femeia în timpul căsătoriei, eră considerat ca dobândit cu banii bărbatului, dacă nu dovedește originea lucrurilor dobândite, zice foarte bine tribun. Tutova, nu mai există în dreptul actual, decât în materie de faliment, în interesul creditorilor, pentru a se înlături frauda prin convența dintre soțul falit și soția sa. *Dreptul* din 1913,

## Prezumția muciană

No. 23, p. 181 urm. (cu nota d-lui S. Rădulescu).

— Dreptul femeii falitului de a dărâma această prezumpție, prin orice mijloace de probă (Controv.), 530.

— După art. 792 C. com., zice o decizie recentă a Curții de casație (17 Noembrie 1915), femeia falitului poate dărâma, prin orice mijloace admise de dreptul comun, prezumpția că bunurile dobândite de ea în timpul căsătoriei aparțin soțului și că sunt plătite cu banii lui, dovedind chiar cu martori că aceste bunuri au fost cumpărate cu banii ei, ea nefiind ținută să stabilească printr'un inventar sau printr'un act cu dată certă proveniența banilor, decât în cazul prevăzut de art. 791 C. com., când s'ar susține că banii provin, în adevăr, din vânzarea unor imobile dobândite de femeie anterior sau posterior căsătoriei. Instanța de fond săvârșește deci un exces de putere, când respinge proba testimonială, ținând a se dărâma prezumpția de mai sus, sub cuvânt că n'ar fi admisibilă în lipsa unui inventar sau a unui act cu dată certă, condiții necerute de art. 792 C. com. Cas. S-a III-a, decizia No. 577, din 17 Noembrie 1915. *Jurisprudența română* din 1916, No. 1, p. 13, No. de ordine 10. V. *Faliment, Separ. de bunuri contractuale*, etc.

— Fundamental prezumpției muciane în materie comercială, 175, n. 1, 618 n. 1 și tom. VII, p. 308 n. 2.

**Privilegiu.**—Privilegiile fiind de drept strict, femeia n'are niciun privilegiu pentru restituirea dotei sale, ci numai o ipotecă legală, supusă inscripției și specializată, 543 text și n. 2. V. *Ipotecă legală*.

— Tot în baza principiului că privilegiile sunt de strictă interpretare, se decide că privilegiul relativ la cheltuielile de înmormântare nu se poate întinde la creanța ce văduva are în contra succesiunii soțului său pentru abitația și hainele ei de doliu, 543 n. 2 *in fine*, 595. V. *Abitație, Doliu*, etc.

— Femeia n'are, de asemenea, nici ipotecă legală, pentru garantarea acestor creanțe, 668, 669. Vezi *Abitație, Ipotecă legală*, etc.

— În caz când prețul noului imobil dobândit prin întrebuintarea banilor proveniți din vânzarea primului imobil al femeii, n'a fost integral plătit, vânzătorul își păstrează privilegiul său, 371. V. *Întrebuintare*.

— *Privilegiul copărtasului.*

— Partea cuvenită femeii din împărțeala de bună voie a unei succesiuni dotale, este garantată prin privilegiul copărtasului, 335, 409 n. 2. V. *Împărțeală*.

— Mobilele dotale ale femeii, care garnisesc imobilul închiriat de bărbat, sunt supuse privilegiului locatorului (Controv.), 276 urm. V. *Regim dotal*.

— Afară de cazul când proprietarul ar ști că aceste mobile sunt străine, 279. V. *Regim dotal*, p. 844 (tabla).

**Proba testimonială.** Vezi *Martori*.

**Procură** — Căsătoriile prin procură nu mai sunt permise astăzi, 58 n. 3. V. *Căsătorie, Mandat, etc.*

— Actele pentru care se cere o procură specială și autentică (conv. matrimoniale și toate actele sau contractele solemne, în genere), 58 urm., 76, 77, 141, 167 n. 5. V. *Acte solemne, Conv. matrimoniale, Mandat, etc.*

**Progamia dora** (donățiuni *ante nuptias*), 156 *ad notam*, 690 urm. Mai vezi tom. IV, partea I-a, p. 671 text și n. 2, p. 725 n. 2. Cpr. Cas. rom. *Jurisprudența română* din 1913, No. 36, p. 562; Bult 1913, p. 1761 urm.: *Dreptul* din 1913, No. 81, p. 643 urm. și *Cr. judiciar* din 1914, No. 19, p. 155. Această remarcabilă decizie a fost reprodușă aproape în extenso la finele volumului, p. 693, 694.

**Proprietate imobiliară.**

— Dovedirea proprietății imobilelor dotale, 553 text și n. 1.

— Dovedirea proprietății imobiliare, în genere, prin martori și prezumții (Controv.), 553 n. 1 și tom. XI, pag. 96 n. 3 și tom. III, partea I-a, p. 268.

**Proprietatea artistică, literară, etc.**

— Cazul când dota consistă în dreptul de a se folosi de o proprietate literară, 587, 588 text și n. 1.

— Femeea nu poate, fără

autorizarea bărbatului, să publice o operă artistică științifică, literară, și această autorizare nu poate fi înlocuită prin cea a justiției etc., 509 *ad notam*. V. *Autorizarea necesară femeii măritale spre a face comerțiu*. Vezi, în privința proprietății literare și artistice în legislația românească, C. Hamangiu, *Revista critică de drept legislație și jurisprudență*, No. 11 și 12 din Noembrie și Decembrie 1915, pag. 199—218.

**Puterea maritală.** — Soții nu pot, prin convențiile lor matrimoniale, să contravie la legile privitoare la puterea maritală, 19 urm. V. *Conv. matrimoniale*.

— Bărbatul nu poate să delege puterea lui maritală unui terțiu, 22 n. 1, 630 *ad notam*. V. *Autorizarea necesară femeii măritale spre a putea stă în judecată, Mandat, etc.*

**Puterea părintească.** — Soții nu pot, prin convențiile lor matrimoniale, să contravie la legile privitoare la puterea părintească, 23 urm. V. *Conv. matrimoniale*.

— S'a decis că, dacă în Franța, maltratarea copilului este pentru părinte o cauză a pierderii puterii părintești, în baza legii din 24 Iulie 1889, pentru apărarea copiilor maltratați sau moralmente abandonăți, la noi, în lipsa unui text de lege în această privință, o asemenea acțiune este inadmisibilă, întrucât decăderile sunt de drept strict și nu pot fi întinse prin interpretare. În

dreptul nostru, părintele nu poate deci fi lipsit de puterea părintească, decât în baza art. 268 C. penal, atunci când el a atentat la bunele moravuri ale copilului său. Trib. Muscel, *Dreptul* din 1916, No. 8, p. 64. V. și tom. II, p. 483, 484 (ed. a 2-a).

## Q

**Quasi-contracte.** — Fondul dotal nu poate fi înstrăinat nici prin efectul unui quasi-contract (Controv.), 332 text și n. 2. V. *Regim dotal*.

**Quasi-delicta.** — Femeea obligă fondul ei dotal prin quasi-delicta și delicta ei. V. *Delicta, Regim dotal*, etc.

**Quasi-uzufruct.** — De câte ori dota consistă în lucruri care se consumă prin întrebuințare (*primo uso*), bărbatul devine proprietarul lor prin aplicarea regulilor dela quasi-uzufruct, restituind lucruri de aceeași cantitate, calitate și valoare, sau prețul lor, 260.

— Creditorii bărbatului ar putea deci să urmărească aceste lucruri, fără ca femeea să le poată revendica, 261.

— Aplicarea aceleiași soluții și lucrurilor fungibile, 261. Vezi *Lucruri consumptibile și fungibile*.

— Cazul când dota consistă în bani (lucruri fungibile prin excelență), 261, 262.

— Asimilarea lucrurilor consumptibile *primo usu* cu cele menite prin natura lor a fi vândute (Controv.), 263 text și n. 1.

**Quem de evictione tenet actio, eundem agentem repellit exceptio**, 425 n. 2, 426; tom. IV, partea I-a, pag. 364, precum și trimeterile făcute acolo la volumele noastre anterioare, în nota 2.

**Qui ne dit mot consent** (*Qui tacet consentire videtur*), 143.

**Qui peut le plus, peut le moins** (*Non debet cui plus licet, quod minus est non licere*). 357.

**Qui s'oblige oblige le sien**, 331.

**Qui veut la fin, veut les moyens**, 71, 87.

**Quod abundat non viciat**, 292, 680 n. 2.

**Quod nullum est confirmari nequit**, 58, 101 și tom. VIII, partea II-a, p. 80 (ed. a 2-a). Vezi *Acte inexistente, Confirmare*, etc.



## R

**Raport.**—In dreptul nostru, ca în cel italian și în cel bulgar, raportul la succesiune nu este admis decât între frați (*inter fratres*), 231 n. 2 și tom. III, partea II-a, p. 546 urm. (ed. a 2-a).

— Femea care renunță la succesiunea ascendentului ei, constituitor al dotei, nu este obligată la raport; ea păstrează bunurile constituite dotă, dacă aceste bunuri nu întrec partea disponibilă, 232 *ad notam* și tom. III, partea II-a, p. 561 (ed. a 2-a).

— Dota fiind o liberalitate, este supusă raportului, 178, 184, 231 urm. V. *Dotă, Regim dotal*, etc.

Ea este supusă nu numai raportului real, dar și raportului fictiv statornicit de art. 849 C. civil (Controv.), 184 și tom. IV, partea I-a, pag. 566 text și notele 1, 2. V. *Dotă, Regim dotal*.

— Raportul dotei constituite sub legea veche, 237 urm.

— Raportul legatelor (Controv.), 231 n. 1 și tom. III, partea II-a, p. 568 și 614 urm. V. *suprà vº Legate*, unde s'a reprodus o decizie recentă a Curței de casație, din 15 Ianuar 1915.

— Raportul ce trebuie să facă descendentul căruia ascendentul i-a dăruit un uzufruct asupra unui imobil, 586 n. 2. V. *Uzufruct*.

**Recompense naționale.**— Pot fi urmărite până la jumătate, de femea, pentru resti-

tuirea dotei, 543. V. *Leafă, Pensie. Regim dotal*, etc.

— Incât privește scoaterea din comerț a recompenselor naționale, vezi tom. VIII, partea II-a, p. 68 urm. (ed. a 2-a). V. *Leafă, Pensie*, etc.

**Recursul în casație.**— Vânzările pentru esire din indiviziune nu sunt supuse recursului în casație, 386 n. 1. V. *Esire din indiviziune, Ordon. de adjudecare*, etc.

— Nici vânzările pentru înstrăinarea fondului dotal în cazurile art. 1253 C. civil, 386. V. *Ordon. de adjudecare*.

— Deși bărbatul nu poate să consimtă, înainte de a se fi pronunțat tribunalul, la separarea de patrimonii, totuși el poate să nu facă opoziție, apel, recurs, etc., după ce tribunalul a admis separarea, 472. Vezi *Achiesare, Apel, Recurs, Separ. de patrimonii*, etc.

— Creditorii bărbatului pot face recurs, după cum ei pot face opoziție și apel în instanța de separare, în numele bărbatului, deși ei n'au intervenit în instanță, 466. V. *Apel, Recurs, Separ. de patrimonii*, etc.

— Femea, care a cerut separarea de patrimonii, poate face recurs, fără o nouă autorizare, în baza autorizării dată din capul locului de către președintele tribun., 474.

— Se poate renunța la recursul în casație în materie de divorț, după cum se poate renunța și la apel, 472. V. *Apel, Divorț*, etc.

— Și fiindcă vorbim de recursul în casație, vom men-

## Recursul în casație

ționă aci o decizie recentă (10 Noembrie 1915) a Curței de casație, care pune în principiu că, dacă, după un prim recurs asupra căruia n'a intervenit o decizie definitivă care să încheidă părței dreptul la această cale extraordinară de atac, partea poate face un al doilea recurs, acest din urmă recurs nu este admisibil, decât dacă este făcut în termen de două luni dela data primului recurs, care trebuie luat ca punct de plecare al termenului de două luni, întrucât, prin introducerea primului recurs, partea a luat cunoștință de hotărîrea ce atacă și prin aceasta este presupusă că a renunțat la dreptul de a i se comunica copia depe hotărîre. Cas. S-a I-a, decizia No. 627, din 10 Noembrie 1915. *Jurisprud. română* din 1916, No. 1, p. 8, No. de ordin 3.

— Ambele argumente invocate de Curtea de casație sunt, după noi, inadmisibile. În adevăr: 1<sup>o</sup> este de principiu că nimene nu se poate pune în întârziere prin propriul său fapt; și 2<sup>o</sup> că renunțările nu se presupun. Credem, deci, că decizia menționată a Curței de casație, ar fi, la rândul ei, casată, dacă ar exista o Curte de casație superioară celei ce avem după actuala organizare judecătorească.

— S'a decis, acum de curând (21 Ianuarie 1916), că, în materie penală, nu se poate face recurs direct la casație prin poștă. Cas. Secției-Unite, decizia din 21 Ianuarie 1916. *Jurisprudența română* din

1916, No. 5, p. 74, No. de ordine 76; *Cr. judiciar* din 1916, No. 12, p. 94 urm. (cu nota d-lui I. Tanoviceanu); *Dreptul* din 1916, No. 15, pag. 116, 117. — Vezi însă, în sens contrar, Cas. S-a II-a, Bult. 1904, p. 1316 și *Dreptul* din 1904, No. 74, p. 604.

**Reducțiune.** — Dota este supusă acțiunii în reducțiune, din partea moștenitorilor rezervatari, de cătrei întrece partea disponibilă, 184, 239 urm. V. *Regim dotal, Rezervă, etc.*

**Regimul dotal.** — Considerații generale și istorice asupra regimului dotal, 150—164.

— Regimul dotal la Romani, 157 și n. 3 dela p. 165, 166, p. 188, 189, etc.

— Regimul dotal în dreptul nostru anterior, 189, 190.

— Regimul dotal este tradițional în țara noastră, 40, 160 text și n. 2.

— Unele legislații străine trec regimul dotal sub tăcere (de ex. codul german, codul neerlandez, dreptul bulgar, dreptul rusesc, dreptul suedez, etc.), 43, n. 3, 160 text și n. 3, 161 text și n. 3, 565 n. 6.

— Sistemul noului cod elvețian (admiterea regimului dotal și supunerea bunurilor dotale regulilor uniunii bunurilor), 164 *ad notam*. V. *Drept elvețian*.

— Cu toate că codul german nu reglementează regimul dotal, totuși se decide că soții ar putea adopta acest regim și în Germania, fără ca ei să poată însă declara dota inalienabilă,

## Regimul dotal

la aceasta opunându-se art. 137 din codul german, 12 *ad notam*, 160, 161, 322 n. 2, *in fine*. V. *Drept german*.

— Regimul dotal în dreptul grecesc, 152 n. 2. Vezi *Drept grecesc*.

— În insula Corfu, n. 3 dela p. 43, 44.

— Obligația de a-și înzestra copiii nu mai este astăzi civilă, ca altădată, ci pur naturală, 160 text și n. 1, 178, 183, 184, 185, 223, precum și trimeterile făcute acolo la volumele noastre anterioare, V. *Dotă, Oblig. naturală*, etc.

— Validitatea făgăduinței de dotă făcută printr'un act sub semnătură privată, atunci când făgăduința a fost executată (Controv.), 100 n. 2, 185 urm. V. *Conv. matrimoniale, Dotă*, etc.

— Validitatea înzestrării unui copil, făcută de ascendent printr'un act lipsit de formele legale, 100 n. 2 *in fine*, 186 n. 1 *in fine*. V. *Conv. matrimoniale, Dotă*, etc.

— Proiectul codului fr. nici nu menționează regimul dotal, și acest regim n'a fost admis decât în urma protestărilor legitime ridicate de populația sudului Franței, unde acest regim eră în floare, 161.

— Critica regimului dotal, 162.

— Netemeinicia acestor critice, 163, 164.

— Definiția dotei, pe care o dă legea actuală, este imprumutată dela Pothier, 165.

— Definiția dotei dată de

## Regimul dotal

Domat, 167, 168, text și n. 6. V. *Dotă*.

— Definiția codului Calimach și a codului Caragea, 167.

— Diferitele sensuri ale cuvântului dotă, 168. V. *Dotă*.

— Sunt dotale numai bunurile pe care le declară ca atare, în termeni expresi, convenția părților sau legea, celelalte bunuri fiind parafernale, 168, 190. V. *Dotă, Parafernă*, etc.

— Dotalitatea cere o declarație expresă, însă nesacramentală, 35, 36 n. 7, 42, n. 3 dela p. 168, p. 169, 170, 190.

— Ea poate, deci, să fie implicită, adevărat să rezulte din diferitele clauze ale contractului, care nu lasă nicio îndoielă în această privință, 36 *ad notam*, 190.

— Astfel, se decide de unii, că regimul adoptat de soți este acel dotal, dacă s'a zis în contractul matrimonial că bunurile cutare vor fi *dotale*. iar cutare *parafernale*, pentrucă aceste calificative nu sunt, în genere, opuse unele altora, decât sub regimul dotal, a cărui adoptare ele îl implică neapărat (Controv.), 38 n. 2.

— Clauzele care implică regimul dotal, 169 *ad notam*.

— Clauza prin care femeea ar fi conferit bărbatului, prin contractul matrimonial, un mandat general și irevocabil de a administra toate bunurile ei, 37, 133 text și n. 4, 169 *ad notam*. V. *Mandat*.

— Există însă un caz în care constit. de dotă poate fi tacită, și anume, acel al art. 1234 § 2, p. 170, 174. 190.

## Regimul dotal

— Regimul dotal poate să existe fără dotă, soluție care eră admisă și la Romani, și în asemenea caz, acest regim se confundă cu separația de bunuri, toate bunurile femeii fiind parafernale, 168, 169, 170, 190, 616. V. *Dotă, Parafernă*.

— Regimul dotal poate să existe și fără bunuri parafernale, nimic neîmpedcând pe femeie de a-și constitui dotă toate bunurile sale, 171.

— Parafernalityatea este deci regulă generală, iar dotalitatea o excepție, 36, 170, 616. V. *Parafernă*.

— De aceea, clauzele îndoielnice dintr'o conv. matrimonială se interpretează în contra dotalității și în favoarea parafernalityății, 36, 53, 170, 193. V. *Conv. matrimoniale, Parafernă*, etc.

— La Romani, la caz de îndoială, bunurile femeii erau, din contra, considerate ca dotale, 170 n. 4.

— Romanii ziceau, în adevăr: *In ambiguis pro dotibus respondere melius est*, 36, 37 text și nota, 53, 170 text și n. 4, 193. V. *Conv. matrimoniale, Parafernă*, etc.

— Încât privește bunurile dăruite femeii printr'un alt act decât o conv. matrimonială, ele nu pot fi dotale, decât în virtutea unei constituirii de dotă emanată dela femeie, 172.

— *Quid* în privința bunurilor dobândite de femeie, în timpul căsătoriei, prin munca ei (Controv.), 172, 173.

— *Constituirea dotei*, 177, 178.

## Regimul dotal

— Constituirea dotei poate să emane atât dela soți cât și dela terții, rude sau străini, 177 text și n. 1, 190.

— Ea este un contract solemn, 92 urm. 95 urm., 141, 178. V. *Acte solemne, Conv. matrimoniale, Dotă*, etc.

— Cu toate acestea, bărbatul poate să fie condamnat a restitui dota primită în baza unui act nul ca act dotal, 100 n. 2, 120, 121, 178 n. 1.

— Validitatea înzestrării copilului făcută de un ascendent printr'un act lipsit de formele legale (Controv.), 100 n. 2, 186 n. 1. Vezi tom. IV, partea I-a, p. 321, 322 text și n. 1 (ed. a 2-a).

— Dota ce-și constituie însăși soția nu este supusă la nicio taxă de înregistrare, 10 *ad notam*, 177 n. 1. V. *Taxe de înregistrare*.

— Dota nu este supusă nici transcrierii cerută de dreptul comun, la tribunalul situațiunei imobilului, atunei când soția și-a constituit dotă un imobil făcând parte din averea ei proprie. C. Iași, *Dreptul* din 1915, No. 56, p. 446. V. *Conv. matrimoniale, Transcriere*, etc.

— Încât privește taxele de înregistrare la care sunt supuse înzestrările în linie descendentă, după legea actuală a timbrului (art. 48 și 49), precum și modul de plată a acestor taxe, vezi v<sup>o</sup> *Taxe de înregistrare*.

— Constituirea dotei fiind o liberalitate, este supusă regulilor de fond dela donațiuni, cu privire la capacitate, raport, reduțiune, etc., 178, 184.

## Regimul dotal

— Ea este supusă și raportului fictiv statornicit de art. 849 C. civil, 184 și tom. IV, partea I-a, p. 566, text și notele 1, 2. V. *Dotă, Raport*, etc.

— Prin derogare dela dreptul comun, dota atrage pentru constituitor obligația de garanție către soți și face să urgă dobânda din ziua celebrării căsătoriei, dacă nu s'a stipulat contrariul, 178, 244 urm., 250 urm. V. *Dobândă, Garanție*, etc.

— Față cu bărbatul dota se consideră cu un act cu titlu oneros, în privința exercitării acțiunii pauliene, 135 text și nota 3, 178, 184, 254 urm. V. *Acț. pauliană*.

— Dota odată constituită, nu mai poate, în principiu, fi nici mărită, nici micșorată, nici modificată de soți, în timpul căsătoriei, 132, 178, 197 urm. V. *Conv. matrimoniale*.

— Dota poate însă fi mărită în timpul căsătoriei, prin conv. matrimonială, atunci când femeea și-a constituit dotă și averea ei viitoare. În asemenea caz, toate bunurile dobândite de femeie cu titlu gratuit sunt dotale, în baza contractului matrimonial, 132 n. 1. V. *Conv. matrimoniale*.

— Dota poate, de asemenea, fi mărită, în timpul căsătoriei, prin aluviune, accesiune, etc. 199. Vezi *Accesiune, Aluviune*, etc.

— Dota poate fi și micșorată în timpul căsătoriei, în marginile datoriei alimentare, pentrucă ascendentul înzestrător n'a renunțat, prin constituirea dotei, a cere alimente dela des-

## Regimul dotal

endentul înzestrat, 135. V. *Alimente*.

— Terții nu sunt legați prin constituirea de dotă a tuturor bunurilor viitoare ale femeii. Ei pot deci, în timpul căsătoriei, să facă soților o liberalitate cu titlu de parafernalityte, și bunurile dăruite vor fi în asemenea caz parafernale, cu toate că femeea și-ar fi constituit dotă toate bunurile ei viitoare (Controv.), 135 *ad notam*, 197 n. 3, 617. V. *Parafernă*.

— Constituirea dotei fiind un contract, trebuie să aibă de obiect un lucru cert și determinat, o făgăduință vagă, fără determinarea lucrului, nedând loc la nicio acțiune, 179, 185 text și n. 2.

— Validitatea făgăduinței unei dote făcută printr'un act sub semnătură privată (Controv.), 100 n. 2, 185 urm. V. *Dotă, Oblig. naturală*, etc.

— Fixarea dotei de către un terțiu (*arbitrio boni viri*), 179.

— Toate bunurile ce sunt în comerț pot fi constituite dotă, 179.

— Cazul când s'a constituit dotă un uzufruct sau numai nuda proprietate a unui lucru, 179, 181. V. *Dotă, Nuda proprietate, Uzufruct*, etc.

— Cazul când s'a constituit dotă o rentă sau o pensiuine, n. 5 dela p. 179, 180. V. *Pensiuine, Rentă*, etc.

— Ce se restituie atunci când dota are de obiect o rentă sau un uzufruct, 181 n. 1, 585 urm. V. *Rentă, Uzufruct*, etc.

— Dotalitatea fructelor percepute de bărbat în timpul că-

## Regimul dotal

sătoriei, 182. V. *Fructe, Uzufuct, etc.*

— Și un drept eventual poate fi constituit dotă, 182. V. *Dotă, Drepturi eventuale.*

— Dota poate fi constituită sub alternativă, 182, 214.

— Deosebire între constituirea de dotă alternativă și cea facultativă, 183 *ad notam.*

— Dota nu poate însă fi constituită sub condiție sau sub termen, 124, 125, text și n. 1, 182. Cpr. Trib. civ. Ambert, *Cr. judiciar* din 1916, No. 7, p. 60. V. *Condiție, Conv. matrimoniale, Termen, etc.*

— Admiterea soluției contrare în dreptul elvețian, 125 n. 2. V. *Dr. elvețian.*

— Constituirea de dotă este o liberalitate, un act voluntar și neobligator (*Ne dote qui ne veut*), 183 text și n. 1, 224.

— Constituirea de dotă nu este revocabilă pentru ingratitudine, 183 și tom. IV, partea I-a, p. 452. V. *Ingratitudine.*

— Ea este însă revocabilă pentru survenire de copii, de căteori emană dela alte persoane decât ascendenții soților, 183, 184 și tom. IV, partea I-a, p. 491 (ed. a 2-a). V. *Donațiune, Survenire de copii, etc.*

— Constituirea dotei cere neapărat celebrarea căsătoriei, ea nefiind caducă decât atunci când este cert că părțile an renunțat la căsătorie, 6 *ad notam*, 116, 121 urm., 187, 546 text n. 2, 571.

— Femeea poate să-și constituie dotă toate bunurile ei prezente și viitoare, sau numai bunurile prezente ori cele vii-

## Regimul dotal

toare, sau numai o parte din bunurile prezente ori viitoare, sau, în fine, unul ori mai multe obiecte determinate în mod individual, 190, 191.

— Sensul cuvintelor bunuri prezente și bunuri viitoare, 191.

— Dacă femeea și-a constituit dotă și bunurile ei viitoare (*universa bona*), bărbatul va avea folosința părții de comoară cuvenită ei, 192 n. 3, 310. V. *Comoară.*

— Femeea poate să-și constituie dotă ceace-i datorește bărbatul, 191 n. 1.

— Bunurile dobândite de femeie, în urma desfacerei căsătoriei, nu sunt dotale, 191 n. 2.

— În caz de o constituire universală de dotă, bunurile dobândite de femeie cu titlu gratuit, în timpul căsătoriei, sunt dotale, 192 *ad notam*, 193 n. 3.

— În asemenea caz, vor fi dotale și bunurile câștigate la loterie de femeie, în timpul căsătoriei, 192 text și n. 2. V. *Loterie.*

— Bunurile dobândite cu titlu oneros, cu bani dotali, nu pot însă deveni dotale decât prin subrogare, 192, 193 n. 3.

— Bunurile dobândite de femeie în intervalul de timp strecurat între contractul matrimonial și celebrarea căsătoriei, se consideră ca bunuri prezente și, deci, nu sunt dotale, dacă constituirea de dotă nu are de obiect decât bunurile viitoare, 192, 193.

— Dacă femeea și-a constituit dotă toate bunurile ei, această constituire nu cuprinde averea ei viitoare, 193.

## Regimul dotal

— Constituirea de dotă interpretându-se în mod restrictiv, femeea care-și constituie dotă toate bunurile ei prezente sau viitoare, este presupusă a face această constituire sub deducerea datoriilor ce grevează aceste bunuri, 193.

— Ce cuprinde constituirea de bunuri prezente, 194, 195.

— Despăgubirea datorită femeii de o companie de asigurare din cauza incendiului imobilului dotal survenit în timpul căsătoriei, nu este dotală, ci parafernala (Contröv.), 194, 195, text și n. 1, 218, 619. V. *Incendiu, Parafernă*, etc.

— Tot parafernala este și beneficiul unei donațiuni de bunuri viitoare, care nu s'ar deschide în folosul femeii, decât în urma celebrării căsătoriei, 194.

— Admiterea aceleiași soluții în privința produsului unui comerț sau unei industrii, ce femeea ar exercită în timpul căsătoriei, 195, 196, 619. V. *Parafernă*.

— *Quid* în privința despăgubirii plătita femeii din cauza exproprierei fondului ei dotal? 220, 296 n. 2. V. *Expropriere pentru cauză de utilitate publică, Parafernă*, etc.

— S'a decis că averea dobândită de femeie prin succesiune *ab intestat* sau testamentară, în urma celebrării căsătoriei, nu este dotală, ci parafernala, dacă nici femeea, nici terții înzestrători n'au dispus prin convenția matrimonială a soților că averea viitoare a femeii să fie dotală. Faptul că

## Regimul dotal

viitorul ginere ar fi declarat numai el, în contractul matrimonial, că primește regimul dotal stipulat în privința averii ce viitoarea soție aduce în căsătorie, sau va câștiga în viitor, nu face ca averea dobândită de femeie în timpul căsătoriei să fie dotală, de oarece, în dreptul actual, nu există dotă fără o constituire dotală de bunuri, emanată fie dela femeie, fie dela constitutorii dotei, părinți sau străini și aprobată de ambii soți Trib. din Autun, *Cr. judiciar* din 1016, No. 8, p. 67 (cu observ. noastră). V. *Parafernă*.

— Soarta beneficiilor realizate de femeie prin munca ei personală, în cazul unei constituiri de dotă universale (Contröv.), 196.

— Beneficiile realizate din comerțul și industria bărbatului, cu colaborarea femeii, aparțin bărbatului, 196 n. 2.

— Veniturile câștigate prin munca, industria sau comerțul femeii, care se cheltuiesc zilnic, 197.

— Dacă femeea și-a constituit dotă partea sa dintr'un imobil determinat, acest imobil nu este dotal, decât în măsura dreptului ce aparține femeii în momentul conv. matrimoniale, 195 n. 1. Vezi și p. 409. V. *Impărțeață*.

— Cazul când imobilul astfel constituit dotă, s'a adjudecat asupra unui terțiu, 195 n. 1, 409.

— *Imutabilitatea conv. matrimoniale*, în privința constituirii dotei, 178, 197 urm.

## Regimul dotal

— La Romani și în dreptul nostru anterior, dota putea fi nu numai modificată, dar chiar constituită în urma celebrării căsătoriei, 117 text și n. 2, 127 text și notele 3, 4, 197. Cpr. și Trib. R. Sărat, *Dreptul* din 1898, No. 57, n. 490. V. *Conv. matrimoniale*.

— Admiterea sistemului contrar în dreptul actual, 118, 197, 198. V. *Conv. matrimoniale*.

— Motivele acestei dispoziții foarte înțelepte, 119.

— Terții ar putea însă să facă femeii donațiuni în timpul căsătoriei, însă ei n'ar putea stipula că bunurile dăruite vor fi dotale, dacă femeea nu și-a constituit dotă decât bunurile sale prezente, 198.

— Soții n'ar putea, de asemenea, în timpul căsătoriei, să declare nedotale bunurile care au primit caracterul de dotalitate prin conv. lor matrimonială, 198.

— Ei ar putea însă, fără a viola principiul imutabilității, să facă convenții relative la modul de plată al dotei, 127 n. 1, 134 text și n. 2, 208 n. 2, 214 n. 1. V. *Conv. matrimoniale*, *Dotă*, etc.

— Cazul când femeea și-a constituit dotă numai bunurile sale prezente, 198 n. 2.

— Construcțiile făcute pe fondul dotal sunt dotale, chiar atunci când au fost făcute cu banii parafernali ai femeii sau cu banii bărbatului (Controv.), 199 urm., 306 *ad notam* 5°, 575 *ad notam*. V. *Construcții*.

— Femeea neputându-se însă înavuți în detrimentul altuia,

## Regimul dotal

bărbatul are drept la despăgăbire pentru impensele făcute de el imobilului dotal, 201.

— Natura impenselor ce bărbatul poate face pe fondul dotal, 575 n. 1, precum și trimcterile făcute acolo la volumele noastre anterioare.

— Bărbatul are drept, conform principiilor generale, la toate cheltuelile necesare, iar în privința celor utile, numai în marginea plus-valutei aduse fondului dotal, 201, 574.

— În privința cheltuelilor voluptuare sau de simplă plăcere, bărbatul n'are drept la despăgubire, el putând însă să le ridice, dacă aceasta se poate face fără stricăciune (*sine detrimento rei*) și dacă femeea nu preferă să le păstreze, plătindu-le bărbatului, 201, 575.

— Bărbatul nu poate însă să exercite dreptul de retenție asupra imobilului dotal (Controv.), 201, 202, 576. V. *Drept de retenție*.

— El poate însă să compenseze cheltuelile la care are drept cu dota alienabilă ce datorește soției sale (Controv.), 202, 576, 577 text și n. 1. Vezi *Compensație*.

— Principiul imutabilității conv. matrimoniale în timpul căsătoriei se opune și la transformarea calității de dotalitate dela un lucru la altul, afară de cazul când această transformare s'ar face ca o executare a conv. matrimoniale, 202. V. *Conv. matrimoniale*.

— La Romani, lucrurile cum-părate cu bani dotali erau, în genere, dotale, 203.



## Regimul dotal

— Admiterea aceleiași soluții în dreptul nostru anterior, 203, text și n. 4.

— În dreptul actual, dota neputând fi transformată în timpul căsătoriei, imobilul dobândit cu bani dotali nu devine dotal, decât atunci când s'a stipulat în contractul de căsătorie asemenea întrebuițare a banilor dotali, altfel el este parafernă, 204, 205, 219 urm. V. *Intrebuițare, Parafernă, etc.*

— O altă excepție dela principiul imutabilității conv. matrimoniale, care se opune la transformarea calității de dotalitate dela un lucru la altul, o găsim în cazul prevăzut de art. 1247 § 2 C. civil, p. 213 urm.

— Acest text prevede că imobilul ce s'ar da în locul dotei constituite în bani (*datio in solutum*) nu este dotal, chiar atunci când dota a fost constituită de un ascendent al femeii, 213, 214. V. *Datio in solutum*.

— Acest imobil fiind alienabil, poate fi ipotecat de bărbat și urmărit de creditorii lui, 214.

— Imobilul dat astfel drept plata unei sume de bani nu va aparține femeii, decât în baza unei stipulații exprese făcută în conv. matrimonială, iar nu printr'o convenție posterioară, 214.

— Nu trebuie să se confunde cazul când unul sau mai multe imobile au fost date drept plata unei dote constituite în bani, cu cazul când un terțiu ar fi constituit femeii o dotă plătită în bani sau în imobile, în cazul de față fiind vorba de o donațiune alternativă, 182, 214.

## Regimul dotal

— Tot prin excepție dela principiul de mai sus, imobilele primite de femei din succesiunea părintelui ei înzestrător, în locul dotei promise în bani, nu sunt dotale, ci parafernale și, deci, alienabile, 214, 215. V. *Parafernă*.

— Bărbatul are însă folosința acestor imobile, până la concurența dobânzilor dotei promise în bani, 215.

— Cazul când femeea, raportând imobilul dotal, primește alt imobil în locul ei, prin efectul împărțelii (Controv.), 215, 220 n. 2. V. *Impărțelă*.

— De câteori o dotă mobilă este raportată la succesiunea constitutorului, capitalul primit în schimbul dotei raportate, este dotal, 215.

— Imobilul primit de bărbat în locul aceluia din care el a fost evins de un terțiu, printr'o acțiune în revendicare, este dotal (Controv.), 216. V. *Act. în revendicare*.

— Admiterea aceleiași soluții și în codul Calimach, 216 n. 1 și nota în fine dela p. 222, 223.

— Imobilele cedate de bărbat femeii, în urma separației de patrimonii, pentru plata unei datorii mobiliare, nu sunt însă dotale (Controv.), 217. V. *Separare de patrimonii*.

— Urmărirea acestor imobile de creditorii femeii (Controv.), 217, 218.

— Despăgubirea datorită femeii de o companie de asigurare, pentru distrugerea imobilului dotal, nu este, de asemenea, dotală, ci parafernă (Controv.),

## Regimul dotal

194, 195 text și n. 1, 218, 619. V. *Parafernă*.

— *Quid* în privința despăgubirii dată în caz de exproprierea imobilului dotal pentru cauză de utilitate publică? 220, 296 n. 2. V. *Expropriere, Parafernă*, etc.

— *Quid* în privința despăgubirii dobândite pentru stabilirea unui drept de trecere pe fondul dotal, în caz când fondul vecin este înfundat și nu are nicio eșire la calea publică? n. 5 dela p. 220, 221 și p. 296 n. 2. V. *Servitute*.

— *Cazurile în care dota poate fi transformată în timpul căsătoriei*, 219 urm.

— Aceste cazuri sunt: acel în care conv. matrimonială a soților dispune că, cu banii dotali, se va cumpăra un imobil, 204, 205, 219. V. *Întrebuințare*.

— Al doilea caz este acela când înstrăinarea imobilului dotal este permisă prin contract, sub condiție de a cumpăra un alt imobil. În asemenea caz, noul imobil cumpărat devine dotal, ca și cel vândut, deși acest caz nu este direct prevăzut de lege, 219, 220.

— În caz de schimbarea imobilului dotal cu un alt imobil, noul imobil dobândit în schimb este de drept dotal până la concurența valorii imobilului înstrăinat, 220, 411. V. *Schimbul imobilului dotal*.

— Dacă femeea, care-și schimbă imobilul său dotal, primește o sultă în bani, această sultă este tot dotală și ea se va întrebuința, de se poate, la cum-

## Regimul dotal

părare de imobile, care vor fi tot dotale, 220. Vezi *Schimbul imobilului dotal, Sultă*, etc.

— Dacă imobilul dotal a fost expropriat pentru cauză de utilitate publică, despăgubirea ce femeea primește în acest caz, reprezentând prețul imobilului expropriat, este dotală și, în consecință, tot dotal va fi și imobilul cumpărat cu ea, 220.

— Asimilarea acestui caz cu acela în care imobilul dotal a fost micșorat prin exercițiul unei servituti legale, la care trebuie să fie supus din cauza unei necesități imperioase, 220 n. 5, 296 n. 2. V. *Servitute*.

— Tot dotală este și despăgubirea plătită femeii de un terțiu care, prin culpa sa, a adus pierderea fondului dotal, 221.

— *Persoanele cărora încumbă sarcina de a plăti dota*, 221 urm.

— Dota se plătește de constitutor sau de moștenitorii lui, 221—224.

— Dreptul nostru anterior cu privire la oblig. de înzestrare, 221 urm.

— În codul Ipsilant și Caragea, frații erau datori să înzestreze pe surori chiar din avutul lor propriu, fiindcă ele nu moșteneau pe părinții lor, 2 3, 237 n. 1, 238. Vezi *Fete, Frați, Succesiune*, etc.

— Admiterea acestei soluții și astăzi în unele legiuri străine. V. *Dr. sârbesc*.

— Dacă dota a fost constituită de ambii părinți împreună, fără a se determina partea con-

## Regimul dotal

tributorie a fiecăruia din ei, ei sunt obligați a o plăti fiecare pe jumătate, 234.

— Dota se consideră constituită de amândoi părinții, atunci când amândoi au vorbit în contractul matrimonial, 224.

— Intenția de a constitui o dotă împreună poate să rezulte din diferitele clauze ale contractului, 224.

— Dacă dota constituită de ambii părinți împreună, a fost plătită numai de unul de ei din bunurile sale proprii, acesta devine creditorul celuilalt soț pentru jumătate din valoarea acestor bunuri, 225.

— Cazul când dota constituită de ambii părinți, urmează a fi imputată asupra succesiunii celui dintâi decedat, 225.

— Soțul rămas în viață, care a plătit o parte din dotă, va lua înapoi această parte din succesiunea soțului decedat, fără a putea, la caz de insolabilitate a acestei succesiuni, să exercite vreo repetiție contra copilului înzestrat, 225, 226.

— Cazul când, la moartea unuia din soți, dota nu este încă plătită, 226.

— Dota constituită numai de tată, îl obligă numai pe el, chiar dacă el ar fi vorbit de bunurile mamei, 226, 227.

— Tot astfel, dota constituită numai de mamă o obligă numai pe ea, 227, 228.

— Cazul când dota a fost constituită de părintele supraviețuitor din bunurile paterne și maternelne, 228.

— Cazul când constituitorul

## Regimul dotal

dotei plătește întreaga dotă promisă, 229.

— Dacă părintele, debitor al dotei, a lăsat fiicei sale prin testament o sumă egală cu aceea constituită dotă, fiica înzestrată va putea cere, la moartea acestui părinte, și legatul și dota, 230.

— Ipoteza inversă celei de mai sus, 230.

— Regulele de mai sus sunt aplicabile și în cazul când dota a fost constituită de un străin, 229, 230.

— *Raportul dotei*, 231 urm.

— Dota fiind o liberalitate, este supusă raportului; de câteori descendentul înzestrat vine la succesiunea ascendentului dăruitor, în concurență cu alți descendenți, 184, 231, 232.

— Admiterea aceleiași soluții la Romani, nu însă în codul Calimach, 232, text și n. 3.

— Raportul nu există, de asemenea, în codul Ipsilant și Caragea, unde fetele nu moșteneau pe părinții lor, 233 *ad notam*. V. *Fete, Frați, Succesiune*, etc.

— Dacă femeia înzestrată renunță la succesiunea ascendentului înzestrător, ea își păstrează bunurile constituite dotă, în limitele părții disponibile, soluție care eră admisă și la Romani, 232 *ad notam*.

— Raportul are de scop restabilirea egalității între membrii aceleiași familii, 233 text și n. 1.

— Succesiunea la care se face raportul, 233, 234.

— Ce se raportează, 234, 235.

— Raportul imobilelor, 235.

## Regimul dotal

— Raportul mobilelor, 235, text și n. 4.

— Cazul când dota consistă în bani, 235, 236.

— Cererea de raport poate fi făcută până în momentul tragerei sortilor, și chiar pentru prima oară în apel, 233 n. 1, în fine și tom. III, partea II-a, p. 531 și 588 (ed. a 2-a).

— Dota este supusă nu numai raportului real, dar și raportului fictiv statornic de art. 849 C. civil (Controv.), 184 și tom. IV, partea I-a, p. 566, text și notele 1, 2. V. *Raport*.

— Derogare dela regulele raportului dotei. Cazurile în care femeea înzestrată este scutită de raport, 236 și tom. III, partea II-a, p. 595 urm. (ed. a 2-a).

— Raportul dotei constituite sub legea veche (dispoziția tranzitorie a art. 1914 C. civil), 237 urm.

— Motivele acestui text, 237, 238.

— Scopul acestui text, 238.

— Deosebire între dreptul nostru și dreptul roman în privința raportului dotei, 238 text și nota 3.

— *Acțiunea în reducere*.

— Dota este supusă acțiunii în reducere, de câteori atacă partea disponibilă, soluție admisă atât la Romani, cât și în codul lui Andr. Donici, 184, 239 urm., text și nota 2. V. *Reducere*.

— Neadmiterea acestei soluții în codul Calimach, 239, 240.

— Scopul acțiunii în reduc-

## Regimul dotal

țiune este, ca și acel al raportului, restabilirea egalității între membrii aceleiași familii, baza sistemului succesoral modern, 243. V. *Dotă*, *Reducere*, etc.

— *Garanția dotei*, 244 urm.

— Cazurile în care constitutorul dotei eră supus obligației de garanție în dreptul roman, 244 n. 1.

— Deși dăruitorul nu garantează, în principiu, pe donatar, totuși oblig. de garanție există în privința dotei, care nu este o liberalitate ordinară, 245 text și n. 3. V. *Donățiune*, *Garanție*, etc.

— Oblig. de garanție nefiind însă de esența dotei, poate fi înlăturată prin convenția matrimonială a părților, 246.

— Constitutorul dotei răspunde însă, în toate cazurile, de faptul său personal și de dolul său, chiar dacă ar exista o convenție contrară în această privință, 246. V. *Dol*.

— Oblig. de garanție datorindu-se de orice constitutor al dotei, și femeea, care-și constituie dotă unul sau mai multe bunuri determinate, garantează pe bărbat de evicțiunea acestei dote, 246.

— Femeea nu datorește însă nicio garanție, dacă și-a constituit dotă o universalitate de bunuri, sau o parte din această universalitate, 246 text și n. 5.

— În caz când constituirea dotei emană dela un terțiu, constitutorul va garanță pe femeea înzestrată, iar femeea, la rândul ei, va garanță pe bărbat, 247.

— Cazul când imobilul con-

## Regimul dotal

stituit dotă eră grevat de o ipotecă, 247. V. *Ipotecă*.

— Acțiunea în garanție poate fi exercitată atât în privința unei evicțiuni parțiale sau totale, cât și în privința viciilor redibitorii de care ar fi atinse bunurile constituite dotă, 247 text și n. 5. V. *Garanție, Vicii redibitorii*, etc.

— Ea poate fi exercitată atât în timpul căsătoriei, cât și în urma desfacerei ei sau separației de patrimonii, 248. V. *Separare de patrimonii*.

— Acțiunea în garanție ce aparține soților trece la moștenitorii lor, chiar colaterali, 248.

— Aducerea constituitorului dotei la sărăcie prin exercitarea acț. în garanție, 248, 249. V. *Beneficium competentiae*.

— Acțiunea în garanție se prescrie prin 30 de ani, conform dreptului comun (art. 1890), pag. 249. Vezi *Garanție, Prescripție*, etc.

— *Dobânzile dotei*, 249 urm.

— Prin derogare dela dreptul comun (art. 1088), dota produce de drept dobândă în contra celor care au promis-o, fie rude sau străini, din ziua celebrării căsătoriei, chiar dacă s'a stipulat un termen pentru plata ei, afară de cazul când părțile ar fi hotărât contrariul, 250. V. *Dobândă*.

— Admiterea aceleiași soluții în dreptul nostru anterior, 251.

— Justificarea acestei derogări dela dreptul comun, 250.

— Convenția părților, prin care ele derogă dela oblig. plătei dobânzilor, poate fi nu

## Regimul dotal

numai expresă dar și tacită, însă ea trebuie să intervie înaintea celebrării căsătoriei, 250 n. 3.

— Dacă dota nu consistă în bani, ci în lucruri care nu produc nici dobânzi, nici fructe, plata dobânzilor este supusă dreptului comun, 251.

— Tot conform dreptului comun, adecă dela cererea în judecată, va curge dobânda în privința trusoului, 252, 605. V. *Trusou*.

— Dacă dota consistă într'un imobil producător de venituri, aceste venituri vor fi datorite de drept din ziua celebrării căsătoriei, 252.

— Cazul când soții au fost hrăniți și întreținuți de constituitorii dotei, 252. V. *Dobândă*.

— Dobânzile dotei se prescriu prin 5 ani dela celebrarea căsătoriei, art. 1907 din codul civil cuprinzând o dispoziție generală, aplicabilă tuturor dobânzilor în genere, 253. 442, 605 text și n. 5 și tom. XI, p. 328 n. 1 *in medio*. V. *Dobândă, Prescripție*, etc.

— Dacă femeea este aceea care și-a constituit o dotă, prescripția nu va curge decât dela desfacerea căsătoriei, 253.

— Dispoziția art. 1907 C. civ. nu se aplică însă veniturilor dotei constituite sub legea veche, 253.

— Când încetează oblig. de a plăti dobânda dotei, 253.

— Dacă conv. matrimonială prevede că celebrarea căsătoriei echivalează cu chitanța bărbatului, acest din urmă este presupus că a primit dota, el putând însă dovedi că n'a primit-o de

## Regimul dotal

loc, sau că a primit-o numai în parte. 64, 65, 104 n. 1, 136, 254, 257, 554 n. 1, 557. V. *Conv. matrimoniale, Dotă, Simulație, etc.*

— *Despre acțiunea pauliană în materie de dotă* (constituire de dotă făcută în fraudă creditorilor constitutorului) (Controv.), 135 n. 3, 178, 184, 254 urm. și tom. V, pag. 227, *ad notum*. V. *Act. pauliană, Conv. matrimoniale, Dotă, etc.*

— Cazul când constituirea dotei emană dela femeie, 255.

— Cazul când dota este constituită de un terțiu, 255.

— Cazul când acțiunea pauliană a fost admisă numai contra femeii, iar nu și în contra bărbatului, 256.

— *Condiția averii dotale în timpul căsătoriei*. (Drepturile bărbatului asupra bunurilor dotale), 256 urm.

— La Romani, în dreptul vechiu, bărbatul eră proprietarul dotei, 356, 357.

— În dreptul actual. proprietatea dotei aparține femeii, și numai în unele cazuri excepționale bărbatul devine proprietarul ei (Controv.), 258.

— Dreptul nostru anterior în această privință, 259 text și note.

— Deosebire, în această privință, între codul Calimach și codul austriac, 260 n. 1.

— *Cazurile excepționale în care bărbatul devine și astăzi proprietarul dotei*, 260 urm.

1<sup>o</sup> Bărbatul devine proprie-

## Regimul dotal

tarul dotei, fără nicio preluare, în privința lucrurilor consumptibile și fungibile, prin aplicarea regulilor dela quasi-uzufruct, 260, 261. 275, 569 n. 2. V. *Quasi-uzufruct*.

— Cazul când dota consistă în lucruri menite a fi vândute (asimilarea lor cu lucrurile consumptibile) (Controv.), 263. V. *Lucruri consumptibile și fungibile*.

— Cazul când dota consistă într'un fond de comerț (Controv.), 263 text și n. 2, 264. V. *Fond de comerț*.

— Într'o fabrică sau uzină, 253 nota 2, 574. V. *Fabrică, Uzină, etc.*

— Cazul când dota consistă în bani. Bărbatul devine proprietarul banilor, dacă nu s'a stipulat contrariul, sau dacă nu s'a prevăzut o clauză de întrebuințare a acestor bani, 261, 262. V. *Intrebuințare*.

— În caz când dota ar consistă în numerar, bărbatul va restitui suma numerică având curs în momentul restituirei, fără a se ține seamă de variațiunea cursului acestor monezi, 262.

— Dacă dota consistă în creanțe sau efecte publice, ea rămâne proprietatea femeii, de câteori n'a fost prețeluită (Controv.), n. 5 dela p. 261, 262. V. *Creanțe, Efecte publice, etc.*

— În caz când dota consistă în efecte publice, diferența ce va rămâne dela un titlu eșit la sorți, peste suma cu care s'a plătit noul titlu cumpărat în locul acelu eșit la sorți, făcând parte din însuși lucrul

## Regimul dotal

constituit dotă, aparține femeii, proprietara dotei, iar nu bărbatului, 262 *ad notam*. Vezi *Efecte publice*.

— Dacă efectele publice constituite dotă au fost însă prețeluite, aceste efecte devin proprietatea bărbatului, de câteori nu s'a stipulat contrariul, 262 *ad notam*. V. *Efecte publice*.

— Ce trebuie să restituie bărbatul, atunci când dota consistă în efecte publice (titluri la purtător), 606 n. 2. V. *Efecte publice*.

— Cazul când s'au constituit dotă lucruri menite a fi vândute (asimilirea acestor lucruri cu lucrurile consumptibile (Controv.), 263.

— Cazul când s'a constituit dotă un fond de comerț, 263 text și nota 2, 264, 265. V. *Fond de comerț*.

— Cazul când s'a constituit dotă o fabrică, o uzină, etc. 263 nota 2, 574. V. *Fabrică, Uzină, etc.*

2<sup>o</sup> Bărbatul devine proprietarul mobilelor constituite dotă și prețeluite prin contractul de căsătorie, nu însă posterior căsătoriei, afară de cazul când s'ar fi stipulat contrariul, sau s'ar fi zis în contract că prețeluirea nu face vânzare, 272, 273, 275.

— Prețeluirea mobilelor constituie deci o prezumpție de vânzare, 273.

— Bărbatul va trebui deci să restituie prețul trusoului, prețeluit, 273, 573, 590. V. *Trusou*.

— Bărbatul devenind proprietarul mobilelor prețeluite în condițiile de mai sus, poate

## Regimul dotal

să le înstrăineze și creditorii lui pot să le urmărească, femeea neputând să revendice dela terții de bună credință nici chiar mobilele neprețeluite, vândute de bărbat, 274.

— Bărbatul nu are însă interes a primi o dotă prețeluită, pentru că prețeluirea puneă altădată și pune și astăzi riscurile în sarcina lui, pe când în privința dotei neprețeluite, riscurile sunt pe seama femeii, 267 n. 5, 274. Vezi și p. 590, 591. V. *Prețeluire*.

— Dacă dota prețeluită cu clauza că prețeluirea face vânzarea, a fost constituită de un terțiu, riscurile cad în sarcina acestui terțiu până la celebrarea căsătoriei, când atunci ele trec asupra bărbatului, 272 n. 3.

— Complicarea chestiunii riscurilor prin diferitele clauze ale contractului matrimonial, 272 n. 3.

— În privința imobilelor, regula este contrară acelei admisă în privința mobilelor. În adevăr, în privința imobilelor, prețeluirea nu strămută proprietatea lor către bărbat, dacă nu există în această privință o declarație expresă, fără ca să fie însă nevoie de vreun termen sacramental, 269, 270.

— Justificarea acestei dispoziții în privința imobilelor, 270.

— Chestiunea de a se ști dacă, există o adevărată vânzare (*vera venditio*), atunci când bărbatul a devenit proprietarul imobilelor prețeluite, este controversată, din cauza consecințelor ce produce această vânzare, 270—272.

— În orice caz, bărbatul, care

## Regimul dotal

a devenit proprietarul imobilului prețeluit, poate să-l înstrăineze, acest imobil putând fi urmărit de către creditorii lui personali, 272.

— *Riscul și pericolul imobilului prețeluit* (riscul este al bărbatului din momentul celebrării căsătoriei), 272.

— Dacă prețeluirea a fost făcută numai *taxationis causa*, ea nu strămută proprietatea la bărbat, ei fixează numai daunele ce el trebuie să plătească în caz de stricarea sau pierderea lucrului prețeluit, 268, 270.

— Dreptul roman și dreptul nostru anterior în privința mobilelor și imobilelor prețeluite, 266, 267, 268, 269, text și note.

— După art. 718 Pr. civ. (neabrogat), în foile dotale, care pot fi autentificate de judecătorii de ocoale, și care sunt acele ce nu întrec suma de 3000 lei, prețeluirea este *obligatorie*, fie vorba de mobile sau de imobile. Asemenea prețeluire nu strămută însă la bărbat proprietatea mobilelor și, *a fortiori*, a imobilelor, afară de cazul când s'a dispus contrariul, 274, 275.

— Prețeluirea fiind în adevăr. în asemenea caz, *obligatorie*, are de scop determinarea competenței judecătorului de ocol. iar nu facerea unei vânzări. Deci, dacă părțile au înțeles să considere pe bărbat ca proprietarul și cumpărătorul dotei, ele n'au decât s'o spue anume, 275.

— Acest text (718 Pr. civ.) nu este abrogat, așa cum pe nedrept susțin unii, el nefiind contrar niciunei dispoziții din legea

## Regimul dotal

actuală a judecătorilor de ocoale, și dacă actuala lege a acestor judecătorii nu mai reproduce vechiul art. 66 din legea jud. de ocoale dela 1896, acesta este din cauza că textul menționat faceă *double emploi* cu art. 718 Pr. civ., 96 n. 2, 275.

— Ce se va întâmpla însă atunci când o foaie dotală de competența judecătorilor de ocoale (adecă până la 3000 lei incluziv, sau pentru o sumă mai mică), a fost autentificată de tribunal, făcându-se de părți prețeluirea obiectelor constituite dotă? Ce principiu este aplicabil în speță, acei din art. 718 Pr. civ. sau din 1245 C. civil?

— Credem, cu toată dificultatea ce prezintă această ipoteză, că principiul admis de codul civil este singur aplicabil în cazul de față. În adevăr, odată ce părțile, fie chiar locuitori săteni, au autentificat actul lor dotal la tribunal, ele sunt presupuse a fi primit principiul admis de codul civil, după care prețeluirea nu este obligatorie și produce efecte deosebite după cum este vorba de mobile sau de imobile, iar nu principiul admis de art. 718 Pr. civ., care impune, din contra, prețeluirea.

— Părțile ne mai găsim în cazul excepțional al acestui din urmă text, care impune prețeluirea *pentru determinarea competenței judecătorului de ocol*, prețeluirea obiectelor constituite dotă n'a mai fost de astădată silită, ci a fost făcută de bună voie. Această prețeluire n'a putut deci avea alt scop decât transmiterea lucrurilor prețel-



## Regimul dotal

luite în proprietatea bărbatului, dacă ea a avut de obiect lucruri mobile. Altfel, părțile ar fi manifestat, de bună seamă, o voință contrară.

— Indată deci ce o foare dotală, având de obiect o sumă cât de mică, a fost autenticată de tribunal, prețeluirea făcută de părți va fi cărmuită de art. 1245 și 1246 C. civ., iar nu de art. 718 Pr. civ.

— Deci, dacă este vorba de mobile, prețeluirea va face vânzare, de câteori părțile n'au stipulat contrariul (art. 1245 C. civ.), iar dacă este vorba de imobile, prețeluirea va face pe bărbat proprietarul lor, numai atunci când va exista o declarație expresă în această privință (1246 C. civ.). Vezi *Addenda et Corrigena*, pag. 698, 699.

— *Drepturile femeii asupra bunurilor dotale*, 275 urm.

— Femeea rămânând, în principiu, proprietara dotei, afară de cazurile excepționale mai sus expuse, pierderea sau deteriorarea dotei, care nu provine din culpa bărbatului, privește numai pe femeie, 275.

— O altă consecință a dreptului de proprietate al femeii este că bărbatul nu poate să renunțe la o succesiune ces'ar deschide în folosul ei, în timpul căsătoriei, și care ar fi dotală, 275. V. *Succesiune*.

— Creditorii bărbatului nu pot să urmărească nici imobilele, nici chiar mobilele dotale, a căror proprietate a rămas femeii (Controv.), 276.

— Urmărirea mobilelor dotale de către terții, atunci când

## Regimul dotal

aceștia le-ar fi primit de bună credință, ca amanet dela bărbat, 276. *Amanet*.

— Exercițarea privilegiului locatorului asupra mobilelor dotale ale femeii, care garnisese imobilul închiriat de bărbat (Controv.), 276 urm.

— Locatorul nu va mai avea însă acest privilegiu, de câteori el a știut ca mobilele atătătoare în imobilul închiriat sunt străine, 279. Cpr. Cas. S-a II-a, *Cr. judiciar* din 1916, No. 19, p. 160 (rezumate). V. *Privilegiu*.

— *Drepturile bărbatului asupra dotei, atunci când femeea rămâne proprietara ei* (administrarea bunurilor dotale), 280 urm., 513.

1<sup>o</sup> El poate să închirieze sau să arendeze imobilele dotale ale femeii, însă numai pe un period cel mult de 5 ani, 280, 281, 492. V. *Arendare, Separ. de patrimonii*, etc.

— Nu este deci validă clauza din conv. matrimonială prin care bărbatul ar fi oprit de a închiria sau arenda imobilele dotale, fără consimțământul femeii, 281, 298, 299. V. *Arendare*.

— Dar, dacă bărbatul este în drept a arenda sau închiria imobilele femeii în marginile unui act de administrație, el nu poate însă să stipuleze plata câștigiilor prin anticipație, decât pe 6 luni înainte, nici să cedeze contractele de închiriere sau de arendare, 281—283. V. *Arendare, Câștiguri*, etc.

— Dispoziția codului spaniol în această privință, 282 n. 3. V. *Câștiguri, Dr. spaniol*, etc.

## Regimul dotal

— Reînnoirea, rezilierea și reducerea contractelor de închiriere sau arendare, 281, 493 urm.

— Contractele încheiate pe un period mai lung de 5 ani pot fi reduse numai de femeie sau de moștenitorii ei, nulitatea fiind, în specie, pur relativă, 281, 493, 500 n. 1 și tom. IX, p. 50. V. *Arendare*.

— Femeia, separată de bunuri, are capacitatea de a-și închiria sau arenda singură imobilele sale tot în limitele unui act de administrație, adevărat tot pe 5 ani, 280 nota 1. V. *Parafernă, Separ. de patrimoniu*, etc.

<sup>20</sup> Bărbatul, în calitate de administrator al bunurilor dotale, are dreptul și obligația de a încasa creanțele dotale, dând chitanță de primirea lor, 283.

— Opunerea bărbatului a chitanțelor femeii și femeii a chitanțelor bărbatului, 283.

— Bărbatul este responsabil către femeie, de câteori el a neglijat de a întrerupe *prescripția*, ce ar fi început a curge chiar înainte de căsătorie, afară de cazul când ea ar fi fost aproape îndeplinită în momentul celebrării căsătoriei, 284, 318 text și n. 2. V. *Prescripție*.

— Alt caz de responsabilitate a bărbatului. Cazul când dota constituită în efecte publice, a pierit din neglijența lui (oblig. bărbatului de a restitui dota în numerar), 284. V. *Efecte publice*.

— Dacă dota, care consistă în efecte publice, a pierit fără

## Regimul dotal

neglijența bărbatului, el nu are nicio răspundere și se liberează restituind titlurile, 318, 583, 584. V. *Efecte publice*.

— Actele ce poate face bărbatul atunci când este capabil. Primirea, în numele femeii, a socotelilor ce-i datorează fostul ei tutor; votarea la concordatul în care ar fi interesată o creanță dotală; primirea capitalurilor dotale ale femeii, etc., 285. V. *Concordat, Tutor*, etc.

— Compensarea sumelor datorite de debitorii dotei en cele datorite de bărbat (compensație facultativă), 285. V. *Compensație*.

— Admiterea compensației legale. 285. 286. V. *Compensație*.

— Bărbatul poate să noveze creanțele femeii, pe risicul și pericolul lui, 286. V. *Novatie*.

— El poate, tot sub răspunderea sa, să acorde termene de plată debitorilor dotei, 286.

— Cazurile când el poate să remită datoria debitorilor femeii, 286, 287. V. *Remiterea datoriei*.

— Stingerea creanțelor dotale prin compensație, novație, remiterea datoriei, etc., nu se aplică decât conv. matrimoniale, care nu impun nicio întrebuintare a banilor dotali, 287 n. 1. V. *Întrebuintare*.

<sup>30</sup> *Acțiuni în justiție*.—În calitate sa de administrator al bunurilor dotale, bărbatul are dreptul și obligația de a exercita acțiunile mobiliare și posesorii relative la bunurile dotale, 287. V. *Acțiuni dotale, Acț. posesorii*, etc.

## Regimul dotal

— Bărbatul nu poate însă să tranzigă asupra posesiunii, deși el are exercițiul acțiunilor posesorii, 288. V. *Act. posesorii, Tranzacție*, p. 904 (tabla).

— Acțiunile posesorii pot fi exercitate nu numai de bărbat, dar și de femeie, dacă ea a fost autorizată conform legii, 288.

— Exercițarea din partea femeii a celorlalte acțiuni dotale (Controv.), 288 n. 2.

— Numai bărbatul poate să exercite acțiunile petitorii relative la bunurile dotale, acțiunea pentru plata dotei, etc., 289, 290.

— Bărbatul poate apăra pe soția sa, în procesele dotale, nu numai ca reclamantă, dar și ea pârâtă, 290.

— Femeea nu se poate substitui bărbatului, spre a exercita acțiunile dotale, nici chiar în privința acțiunilor care ar avea un caracter conservator și urgent, ea putând cere numai separația de patrimonii, dacă inacțiunea bărbatului pune dota ei în pericol, 291. V. *Separ. de patrimonii*.

— Femeea dotală poate însă singură să ieă, sau să reînnoiască o inscripție ipotecară, 391. V. *Ipotecă*.

— Ea poate să exercite o acțiune contra bărbatului, pentru a-și asigura dota ei, 291.

— Dar, dacă numai bărbatul are, în timpul căsătoriei, dreptul și obligația de a exercita acțiunile dotale, mobiliare sau imobiliare, nimic nu-l împiedică de a da mandat soției sale pentru exercitarea acestor acțiuni, 291, 292. Vezi *Acțiuni dotale, Mandat*, etc.

## Regimul dotal

— Femeea dotală, autorizată conform legii, poate însă face apel într'o acțiune dotală, 292. V. *Apel*.

— Ea poate, de asemenea, fără niciun mandat din partea bărbatului, să intervie alături de bărbatul ei, într'o acțiune dotală, 292.

— Ea nu poate însă singură face contestații la urmăriri, atunci când averea ei dotală este urmărită de un terțiu, 288 n. 2, 292, 296.

— Bărbatul exercitând acțiunile dotale în numele femeii, ca mandatar legal, femeea n'are nevoie de a fi pusă în cauză, 293.

— O altă consecință care rezultă din acest mandat *ad litem*, conferit bărbatului în privința acțiunilor dotale, este că hotărârile pronunțate în favoarea sau contra bărbatului sunt opozabile femeii, și constituiesc lucru judecat față de ea, 293 și tom. VII, p. 552, text și nota 2. V. *Autoritatea lucrului judecat*.

— Pentru ca acest principiu să-și primească aplicare, se cere însă ca bărbatul să fi fost chemat și să se fi judecat în calitate de administrator și uzufructuar al dotei, iar nu în numele său personal, 294.

— Cazul când a existat fraudă între bărbat și adversarul femeii (Controv.), 294.

— Excepție dela regula de mai sus în materie de împărțea (necesitatea concursului femeii) (Controv.), 294, 295. V. *Împărțea*.

— Încât privește acțiunea în garanție, ea constituind un act

## Regimul dotal

de administrație, poate fi exercitată de bărbat fără concursul femeii, 295. V. *Garanție*.

— Incât privește exproprierea silită a imobilului dotal, ea va fi exercitată atât în contra femeii cât și a bărbatului, care va fi chemat spre a autoriza pe soția sa de a stă în judecată, 295. V. *Expropriere silită*.

— De câteori este vorba de urmărirea unui imobil parafernal al femeii, urmărirea se va îndrepta în contra ei, chemarea bărbatului fiind iarăși necesară spre a autoriza pe soția sa, comunicându-se actele de urmărire atât femeii cât și bărbatului, 295, 296. V. *Parafernală*.

— În urmărirea silită femeia se consideră însă ca autorizată, de câteori se comunică bărbatului toate actele de urmărire, 296 n. 1; 511 n. 2; tom. I, p. 645 n. 2 și tom. X, p. 759, n. 1, etc. V. *Expropriere silită*.

— În caz de exproprierea unui imobil dotal pentru cauză de utilitate publică, exproprierea se hotărăște numai după ce se ascultă pe bărbat, 296, 334. V. *Exprop. pentru cauză de utilitate publică*.

— Dacă femeia și-a rezervat o parte din veniturile sale, administrația dotei aparține tot bărbatului, 296, 297.

— Când plata veniturilor rezervate de femeie se face în mâinile ei, și când se face în mâinile bărbatului? 297.

— Cazul când femeia și-a

## Regimul dotal

rezervat numai o parte din venituri, 297 n. 3.

— Femeia, care și-a rezervat o parte din veniturile sale, trebuie să plătească impozitele și cheltuielile de întreținere aferente la partea din veniturile rezervate, 297, 398, 314.

— Veniturile rezervate rămân tot dotale. 298, 619.

— Consecința acestei dotalități, 298.

— Femeia poate să-și rezerve toate veniturile sale dotale? (Controv.), 29, 298, text și n. 5. V. *Conv. matrimoniale*.

— Femeia nu poate însă să-și rezerve administrația tuturor bunurilor sale dotale (Controv.), 29, 299.

— Bărbatul poate însă să dea femeii mandat expres p. administrația bunurilor dotale, 299, text și n. 3. V. *Mandat*.

4<sup>o</sup> *Instrăinarea dotei mobiliare*.—Bărbatul poate să instrăineze dota mobilă, de câteori această dotă a rămas proprietatea lui, 300.

— Dota mobilă este alienabilă, dacă părțile n'au stipulat inalienabilitatea ei, chiar când ea a rămas proprietatea femeii, 278, 300, 301, 346, 441.

— Prin urmare, dota mobilă poate fi urmărită de creditorii ei pentru datorii contractate în timpul căsătoriei, 301. Cpr. Trib. Iași. *Justiția* din 1916, No. 5, p. 145.

— *Folosința bărbatului asupra bunurilor dotale și sarcinile acestei folosinți*, 301 urm.

— Bărbatul are nu numai

## Regimul dotal

administrația, dar și folosința dotei, pentru că el o primește pentru susținerea sarcinilor căsătoriei (*ad sustinenda onera matrimonii*), 301.

— Din împrejurarea că bărbatul are, în timpul căsătoriei, folosința averii dotale, s'a dedus că el este obligat a plăti, în limitele stărei și puterii sale, lucrurile necesare îmbrăcăminteii femeii, cumpărate de ea, afară de cazul când din împrejurări ar rezulta că ea s'a obligat personal la plată, cu autorizarea bărbatului, 301 n. 3.

— Femeea, care ar avea avere parafernală, ar putea însă foarte bine să cheltuiască venitul parafernei pentru trebuințele sale personale, deducându-se partea din acest venit aferent la necesitățile casnice, 302 *ad notam*, V. *Parafernă*.

— Bărbatul nu mai are astăzi folosința averii dotale a femeii ca proprietar (*jure dominii*), ci ca uzufructuar al dotei, 258 nota 2, 302.

— Bărbatul este, deci, un uzufructuar al dotei, deși legea n'o spune în termeni expresi, el având drept la toate fructele ei, 302, 303. V. *Fructe*.

— Această soluție eră admisă și în dreptul nostru anterior, 302.

— Bărbatul nu este însă un uzufructuar ordinar, drepturile lui fiind, în genere, mai mari decât acele ale acestuia din urmă, 302.

— Deosebire între uzufructul ordinar și uzufructul bărbatului, nota 4 dela p. 305, 306.

— Cuvântul fructe cuprinde tot ce produce lucrul dotal

## Regimul dotal

(prășila, produsul pământului, pădurilor, minelor, carierelor, fondurilor de comerț, dobânda creanțelor, chiriiile și arenzile, cupoanele efectelor publice, etc.), 303, 306, 307. V. *Fructe*.

— Cazul când dota consistă într'o pădure, 303, 307, 308, 309, 500, 613. V. *Pădure*.

— Codul Caragea în această privință, 303 n. 1.

— Dreptul bărbatului de a vâna, de a pescui în pădurea dotală și de a-și paște vitele sale, 309, 310. Vezi *Pădure*, *Pășune*, *Pescuire*, *Vânat*, etc.

— Dreptul lui de a se folosi de arborii căzuți de bătrânețe, nu însă de acei dezlăcinați prin furtună, sau prin faptul unui terțiu, 309, 607 n. 1. V. *Pădure*, etc.

— Cazul când dota consistă într'o pepinieră (*seminarium*), 307, 607 n. 1. V. *Pepinieră*.

— Intr'o mină sau carieră, 307. V. *Carieră*, *Mină*, etc.

— Intr'o menagerie, 307 n. 1. V. *Menagerie*.

— Dreptul de folosință al bărbatului începe din ziua celebrării căsătoriei, 303.

— Neaplicarea, în specie, a art. 524 dela uzufruct, ci a art. 484 C. civil, 304.

— Dreptul bărbatului de a compensa cheltuielile ce i se cuvin, eu dota alienabilă ce el trebuie să restituie, 305. V. *Compensație*.

— El neavând drept decât la fructele dotei, nu se va folosi de comoara găsită în fondul dotal, 257 n. 1 *in medio* 309, 607 n. 1. V. *Comoară*.

— Bărbatul se folosește însă

## Regimul dotal

de aluviune, formarea unei insule, schimbarea albiei unui râu, etc, 310. Vezi *Accesiune, Aluviune, etc.*

— Veniturile fondului dotal pot fi cedate de bărbat și urmărite de creditorii lui personali, însă numai pentru ceea ce prisoșește peste trebuințele casnice, acest excedent apreciindu-se în mod suveran de instanțele de fond, 310, 311, 344, 345, 491, 530 n. 1.

— Aceste venituri nu pot nici într'un caz fi urmărite de creditorii femeii, nici chiar în urma separației de patrimonii, sau desfacerei căsătoriei, 312, 344. V. *Separ. de patrimonii.*

— Admiterea aceleiași soluții în privința uzufructului legal al părintelui uzufructuar, 311 și tom. II, p. 517 (ed. a 2-a). V. *Uzufruct legal.*

— Cât pentru veniturile a-junse la scadență și percepute de bărbat, ele fiind definitiv intrate în patrimoniul lui, pot fi urmărite de creditorii săi, rămânând ca femeea să ceară, în asemenea caz, separarea de patrimonii, 312. V. *Separare de patrimonii.*

— *Obligațiile și sarcinile ce incumbă bărbatului în privința bunurilor dotale*, 312 urm.

1<sup>o</sup> Bărbatul, având toate obligațiile unui uzufructuar, trebuie să facă inventarul lucrurilor mobiliare și constatarea stărei în care se găsesc imobilele constituite dotă, afară de cele care au devenit proprietatea lui, 312. V. *Inventar.*

## Regimul dotal

— Scopul acestui inventar, 312 nota 4.

— Sancțiunea lipsei inventarului, 313, 553. V. *Inventar.*

— Sancțiunea lipsei constatărei stărei imobilelor, 313.

2<sup>o</sup> Bărbatul, în calitatea sa de uzufructuar, trebuie să facă reparațiile de întreținere, să plătească impozitele și contribuțiile, afară de cele extraordinare, 313 text și nota 4.

— Să plătească anuitățile la credit, pensiile viagere și rentele la care ar fi supuse lucrurile dotale, 314.

— Dacă femeea și-a rezervat prin contractul de căsătorie o parte din veniturile ei dotale, ea va trebui să plătească impozitele și cheltuelile de întreținere aferente la partea veniturilor rezervate, 297, 298, 314.

— Bărbatul trebuie să facă și reparațiile cele mari, având însă dreptul de a fi despăgubit de femeie, 314.

— El nu are însă, nici într'un caz, dreptul de retenție (Controv.), 201, 202, 214 n. 5, 576. V. *Drept de retenție.*

— Bărbatul este, în principiu, scutit de a da cauțiune, putând însă fi supus la această obligație prin contractul de căsătorie, sau prin liberalitatea făcută femeii de către un terțiu, 315. V. *Cauțiune.*

— Admiterea aceleiași soluții și la Romani, 315.

— Sistemul codului italian, 316 *ad notam.*

— Bărbatul poate fi supus la darea unei cauțiuni, chiar în urma celebrării căsătoriei,

## Regimul dotal

această clauză adițională nealterând în nimie substanța conv. matrimoniale, 118 n. 2. V. *Conv. matrimoniale, Cauțiune, etc.*

— Și femeea poate fi supusă, prin contractul matrimonial, la darea unei cauțiuni pentru a asigura plata dotei, 315 n. 4.

— Dacă bărbatul nu poate da cauțiunea promisă, se va aplica art. 542 dela titlul uzufructului, 316. V. *Uzufruct.*

— Cazul când bărbatul a promis o fidejusiune, 316. Vezi *Fidejusiune.*

— *Responsabilitatea bărbatului ca administrator și uzufructuar al dotei, 316 urm.*

— Ca orice uzufructuar, în genere, bărbatul trebuie să se folosească de dota femeii ca un bun părinte de familie, fiind tot astfel de diligent pentru lucrul dotal ca și pentru lucrul său propriu, căci altfel el ar fi responsabil, 316, 317.

— Responsabilitatea bărbatului în dreptul roman și în codul german, 317 n. 1, 3 și 4.

— În codul Calimach, 317, nota 4.

— Dacă nu există nici culpă, nici neglijență din partea bărbatului, el nu are nicio răspundere, nici chiar în privința prescripției împlinite, dacă ea eră aproape îndeplinită în momentul celebrării căsătoriei, 284, 318, 349 n. 3. V. *Prescripție.*

— Bărbatul este, de asemenea, responsabil de insolvabilitatea debitorilor, de câteori n'a urmărit creanța femeii la timpul oportun, 318.

— El este responsabil de no-

## Regimul dotal

vațiunea creanței pe care femeea și-o constituise dotă, 286, 319. V. *Novatiune.*

— Cazul când neurmărirea din partea bărbatului ar putea fi scuzață, n. 4 dela p. 318, 319.

— Dreptul roman și dreptul vechiu fr. în această privință, 319 *ad notam.*

— Cazul când dota cuprinde efecte publice care au pierit fără neglijența bărbatului (liberarea lui prin restituirea titlurilor), 284, 318, 583, 584. V. *Efecte publice.*

— Cazurile în care bărbatul răspunde pentru distrugerea imobilului dotal prin foc, 319, 320. V. *Incendiu.*

— Cazurile în care bărbatul răspunde pentru neasigurarea imobilului dotal, 320. Vezi *Incendiu.*

— *Inalienabilitatea bunurilor dotale, 320 urm.*

— Origina inalienabilității fondului dotal se găsește în dreptul roman, 320, 321.

— La Romani, femeea trebuia, în adevăr, să-și păstreze dota, pentru ca să se poată recăsători în timpul văduviei, 14 n. 1, 157, 354, 377.

— Astăzi, inalienabilitatea fondului dotal nu mai interesează ordinea publică; de aceea soții pot stipula alienabilitatea lui, 14 n. 1, 354, 355. V. *Dotă, Ordine publică, etc.*

— Dreptul nostru anterior în această privință, 321, 322, 323 nota 1.

— Dreptul străin (codul spaniol, codul german, etc.), 322

## Regimul dotal

nota 2. Vezi *Dr. german, Dr. spaniol, etc.*

— Deosebire între codul Calimach și codul austriac în privința inalienabilității dotei, 322 n. 2.

— Caracterul și temeiul juridic al inalienabilității. Acest principiu se întemeiază pe incapacitatea personală a femeii, dota ei imobiliară devenind inalienabilă pe cale de consecință (Controv.), 323 urm.

— Sistemul codului italian, 323 text și n. 3, 345, 346.

— Consecințele ce rezultă din sistemul incapacității femeii, 325 urm.

1° Oblig. contractată de femeie, în timpul căsătoriei, este nulă și rămâne fără efecte în privința bunurilor dotale, chiar în urma desfacerei ei, atunci când aceste bunuri nu mai sunt dotale, 325, 337, 340 text și nota 1.

— Conform art. 1248 C. civil, zice foarte bine Curtea din Craiova, imobilul dotal nu poate fi urmărit în timpul căsătoriei, și nici chiar în urma desfacerei ei, pentru datorii contractate în timpul căsătoriei, afară de cazurile statorniceite de art. 1250 C. civil. Vezi *Cr. judiciar* din 1916, No. 7, p. 57. Cpr. și Trib. Vâlcea, *Cr. judiciar, loca cit.*, p. 58.

— Aceste obligații pot însă fi executate asupra bunurilor parafernale ale femeii, 325 n. 1. *V. Parafernă.*

2° Obligațiile contractate de femeie înainte de căsătorie

## Regimul dotal

rămân valide, chiar dacă ea și-a constituit dotă întregul său patrimoniu, 326.

— Din cele mai sus expuse rezultă că creditorii femeii nu pot urmări, nici chiar în urma desfacerei căsătoriei, pentru plata datoriilor contractate de ea în timpul căsătoriei, prețul rezultat din vânzarea imobilului dotal, fiindcă și acest preț este tot dotal, 326 *ad notam.*

3° Obligațiile femeii, care au luat naștere în timpul căsătoriei, sunt valide, dacă rezultă dintr'un delict sau *quasi-delict* al ei, 114, 326, 332 urm., 353, 428 n. 2, 438, 439, etc. *V. Delicte, Quasi-delicte, etc.*

4° Nulitatea obligației contractată de femeie în timpul căsătoriei fiind relativă, poate fi acoperită prin confirmarea ei expresă sau tacită, îndeplinită în urma desfacerei căsătoriei, 326 și tom. VII, p. 30, text și n. 4. *V. Confirmare.*

— În urma desfacerei căsătoriei, femeia redobândind capacitatea de a dispune, zice Curtea din Craiova prin decizia mai sus menționată (12 Martie 1915), poate confirma o înstrăinare făcută în afară de prevederile legii, precum poate să și renunțe la beneficiul indisponibilității fondului dotal, în caz când acest fond ar fi urmărit de un creditor pentru datorii contractate în timpul căsătoriei și pentru cauze neprevăzute de lege. *Cr. judiciar* din 1916, No. 7, p. 57.

— O confirmare sau o re-



## Regimul dotal

nunțare tacită ar fi atunci, de exemplu, când femeea s'ar lăsa să fie condamnată, fie în lipsă, fie în contradictor, fără a opune creditorului care o urmărește, dotalitatea în baza căreia urmărirea eră nulă. Vezi Planiol, III, 1595; C. Limoges, D. P. 94. 2. 122.

5° Bunurile dotale ce o femeie străină le-ar avea în România, vor fi alienabile de câteori legea străină permite înstrăinarea lor, inalienabilitatea fondului dotal ne mai interesând astăzi ordinea publică (Controv.), 326, 327. V. *Dr. internațional*.

— Și *vice-versa*, femeea românească, care ar avea imobile dotale într-o țară unde aceste imobile sunt alienabile, n'ar putea să le înstrăineze, statutul ei personal urmărind-o peste tot locul, 327.

— Dreptul internațional în privința dotei mobiliare (Controv.), 327.

— *Inalienabilitatea dotei imobiliare*, 327 urm.

— Imobilul dotal, fiind inalienabil în timpul căsătoriei, nici bărbatul, nici femeea, nici amândoi soții împreună, nu-l pot înstrăina, afară, bine înțeles, de cazurile când legea permite înstrăinarea lui, 328, 329.

— Femeea nu poate însă să stipuleze în contractul ei matrimonial că nu va putea să-și înstrăineze bunurile dotale, în cazurile în care legea permite înstrăinarea, 328 n. 1. V. *Conv. matrimoniale*.

## Regimul dotal

— Ca o consecință a inalienabilității, imobilul dotal nu poate, în principiu, fi urmărit de terții, pentru datorii contractate în timpul căsătoriei, 329, 339 urm.

— El este, de asemenea, în principiu, imprescriptibil, 329, 346 urm. V. *Prescripție*.

— Înstrăinarea fondului dotal în urma desfacerei căsătoriei 329.

— Imobilul dotal al femeii comerciante, nu poate fi înstrăinat sau ipotecat, decât după formele prevăzute de codul civil, 355. V. *Femeie comerciantă*.

— Toate înstrăinările sunt oprite, atât cele directe, cât și cele indirecte, 329.

— Astfel imobilul dotal nu poate fi constituit în uzufruct, în anticheză, etc., 329, 331. V. *Anticheză, Uzufruct, etc.*

— El nu poate fi supus unei servituți convenționale, ci numai servituților legale care derivă din situația locului și din lege, 329 text și n. 5, 331, 513. V. *Servitute*.

— Sunt, de asemenea, oprite înstrăinările cu titlu gratuit (donațiunea, tranzacția, compromisul, împărțeala ascendenților și chiar instituția contractuală), (Controv.), 331 text și n. 2. V. aceste cuvinte.

— Femeea nu poate dăruia bunurile sale dotale nici bărbatului ei (Controv.), 335, 336. V. *Donațiune*.

— Validitatea tranzacției și compromisului relative la împărțeala bunurilor dotale, 335 nota 1. V. *Compromis, Împărțeală, Tranzacție, etc.*

## Regimul dotal

— Tot oprită este și ipotecarea fondului dotal și aceasta cu drept cuvânt, pentru că ipoteca este mai periculoasă decât vânzarea, 331. V. *Ipotecă*.

— Femeea poate însă dispune de imobilul ei dotal prin testament, 330 n. 3, 335, 548. V. *Testament*.

— Regula inalienabilității se aplică nu numai contractelor, dar și quasi-contractelor (Contr.), 332. V. *Quasi-contracte*.

— Cât pentru delictetele sau quasi-delictetele femeii, ele obligă, din contra, fondul dotal (Contr.), 114 text și n. 3, 326, 332 urm., 353, 428 n. 2, 433, etc. Cpr. Planiol, I, 940 și III, 1604. V. *Delicte, Quasi-delicte*, etc. Vezi și *infra*, p. 856.

— Femeea dotală nu răspunde, deci, cu bunurile ei dotale de imprudențele comise, care nu constituiesc un delict sau un quasi-delict, ci numai o culpă contractuală, 332 n. 1.

— Femeea n'ar putea, fără autorizare, să hotărască printr'o tranzacție suma ce urmează a plăti persoanei dăunată prin delictetele sau quasi-delictetele sale, tom. I, p. 755 n. 5 (ed. a 2-a). V. *Tranzacție*.

— Dar, dacă femeea răspunde chiar cu bunurile ei dotale de delictetele și quasi-delictetele ei, bărbatul nu are, în principiu, nicio răspundere, dacă el nu s'a făcut personal culpabil de o neglijență sau imprudență, conform dreptului comun, 333 *ad notam*.

— Dacă imobilele dotale ale femeii pot fi urmărite pentru delictetele și quasi-delictetele ei, a

## Regimul dotal

*fortiori* pot fi urmărite averea ei parafernală și dota mobilă, care sunt alienabile 334. V. *Parafernă*.

— Știm, de asemenea, că fondul dotal poate fi expropriat pentru cauză de utilitate publică, 296, 334. Vezi *Expropriere pentru cauză de utilitate publică*.

— Impărțeala unei succesiuni dotale. 335. V. *Impărțeală*.

— Renunțarea la emolumentul unui legat sau unei succesiuni ce s'ar cuveni femeii dotale, 335. V. *Succesiune*.

— Când începe și când încetează inalienabilitatea fondului dotal, 336 urm.

— Inalienabilitatea începe în ziua celebrării căsătoriei și încetează la desfacerea ei, 336.

— În urma desfacerei căsătoriei inalienabilitatea încetează numai pentru viitor, nu însă și pentru trecut; așa că, în urma desfacerei căsătoriei, imobilul dotal tot inalienabil rămâne în privința obligațiilor contractate în timpul căsătoriei, 325, 1<sup>o</sup>, 337, 340 n. 1.

— Inalienabilitatea fondului dotal nu încetează prin separația de patrimonii (Contr.), 35 n. 3, 337, 338 text și n. 3, 348, 430, 435, 496, 545. V. *Separ. de patrimonii*, p. 889.

— Fondul dotal devine însă prescriptibil în urma separației de patrimonii, 348, 349. V. *Prescripție, Separ. de patrimonii*, etc.

— Dacă bărbatul a garantat vânzarea fondului dotal, ca parte contractantă, separația de pa-

## Regimul dotal

trimonii n'are însă de efect să facă să curgă prescripția contra femeii, 350.

— De câteori însă femeea a vândut imobilul dotal, fără nicio garanție din partea bărbatului, ci numai cu asistența lui, achizitorul imobilului va putea să invoace prescripția contra femeii, pentrucă, în asemenea caz, acest achizitor n'are niciun recurs în contra bărbatului, 350, 434. V. *Separ. de patrimonii*.

— *Scoaterca imobilului dotal de sub urmărirea creditorilor femeii*, 339 urm.

— Prin excepție dela art. 1718 C. civil, imobilul dotal nu poate fi urmărit de creditorii femeii nici în urma separ. de patrimonii, nici chiar în urma desfacerei căsătoriei, 329, 340. V. C. Craiova, *Cr. judiciar* 1916, No. 7, p. 57.

— Această soluție se aplică creditorilor chirografari, care au contractat cu femeea atât înainte de căsătorie, cât și în timpul căsătoriei, 340, 341, 342.

— Cazul unei constituiri de dotă universală sau cu titlu universal, 342.

— Cazul unei constituiri de dotă cu titlu particular (Controv.), 342, 343.

— Dreptul creditorilor privilegiați și ipotecari anteriori căsătoriei de a urmări bunurile, dotale, 341 text și n. 3.

— Creditorii, care urmăresc bunurile dotale ale femeii, n'au nevoie de autorizarea justiției, 343.

— Urmărirea veniturilor fondului dotal de creditorii femeii

## Regimul dotal

din timpul căsătoriei (Controv.), 343 urm.

— Neurmărirea acestor venituri în tot timpul cât ține folosința bărbatului, numai creditorii acestui din urmă putând să le urmărească pentru partea ce prisosește asupra trebuințelor casnice, 311, 344.

— Creditorii femeii nu pot să urmărească veniturile fondului dotal nici în urma separației de patrimonii sau desfacerei căsătoriei, acești creditori neavând asemenea drept decât asupra prisosului ce rămâne după satisfacerea sarcinilor căsătoriei și numai în privința datoriilor contractate de femeie, în urma separației de patrimonii sau desfacerei căsătoriei, 344.

— Veniturile fondului dotal nu pot fi urmărite de creditorii femeii nici pentru datoriile contractate de dânsa înainte de căsătorie, fiindcă prin această urmărire s'ar lipsi pe bărbat de folosința imobilului dotal, 345.

— În urma desfacerei căsătoriei, veniturile, care odinioară erau dotale, pot însă fi urmărite de creditorii către care femeea sau moștenitorii ei s'ar fi obligat în urma desfacerei căsătoriei, 345 n. 3.

— *Imprescriptibilitatea fondului dotal*, 346.

— Imprescriptibilitatea fondului dotal este o consecință a inalienabilității lui, pentrucă și prescripția este un mod de înstrăinare, 329, 346.

— În specie este mai mult

## Regimul dotal

vorba de o suspendare a prescripției, 346 n. 1.

— Bunurile parafernale sunt, din contra, prescriptibile, fiindcă sunt alienabile, 637 urm. V. *Parafernă*.

— Imprescriptibilitatea se aplică nu numai însăși proprietății fondului dotal, dar și desmembrărilor ei. Astfel, nu se poate dobândi prin prescripție nicio servitute și nici un alt drept real asupra fondului dotal, 347 n. 1. V. *Servitute*.

— Dotalitatea fondului împiedică, de asemenea, stingerea servitutei active prin neîntrebuințare, 347 n. 1. V. *Servitute*.

— Deși, în principiu, fondul dotal este imprescriptibil, totuși acest principiu suferă *trei* excepții, și anume:

1<sup>o</sup> În adevăr, fondul dotal este prescriptibil atunci când posesiunea, care conduce la uzucapiune, a început a curge înaintea căsătoriei, soluție care eră admisă și sub codul Caragea, 346, 347.

— Când se consideră prescripția ca începută (Controv.), 347, 348.

2<sup>o</sup> Al doilea caz excepțional în care imobilul dotal poate fi preseris, este acela când conv. matrimonială îl declară alienabil, pentrucă atunci se aplică dreptul comun, 348.

— În asemenea caz, fondul dotal rămâne însă imprescriptibil, dacă înstrăinarea lui n'a fost permisă decât sub o clauză de întrebuințare a banilor prinși

## Regimul dotal

din înstrăinare, această clauză excluzând posibilitatea prescripției, 348. V. *Întrebuințare*.

3<sup>o</sup> În fine, imprescriptibilitatea fondului dotal încetează prin efectul separației de patrimonii, 348, 349. V. *Separ. de patrimonii*.

— Regula după care prescripția curge, în timpul căsătoriei, contra femeii separate de bunuri, suferă excepție, de câteori acțiunea ce femeia ar exercita contra terțiilor detentori ar fi de natură a se răstrânge asupra bărbatului, 349, 350, 411 n. 1, 638.

— Acțiunile femeii, care se răstrâng în contra bărbatului, sunt acelea care ar supune pe acest din urmă unei acțiuni în garanție din partea acelorora, în contra cărora femeia le-ar exercita, 349, 350, 434 text și n. 1, 638 n. 3, 639 *ad notam*. V. *Parafernă*.

— Motivele soluției de mai sus, 638 n. 3, 639 *ad notam*.

— Neaplicarea art. 568 Pr. civ. fondului dotal nedeclarat alienabil și vândut, prin surprindere, la licitație publică, 350, 351.

— Cazurile în care art. 568 Pr. civ. se aplică și licitărei imobilului dotal, 351, 352.

— *Cazurile excepționale în care fondul dotal este alienabil*, 352 urm.

— Principiul inalienabilității fondului dotal suferă mai multe excepții, care, ca toate excepțiile, sunt de strictă interpretare, 352, 353.

## Regimul dotal

— Codul italian dispune, din contra, că justiția poate autoriza înstrăinarea dotei, de câteori există o necesitate sau o utilitate evidentă, 353.

— Doctrina și jurisprudența admit însă alienabilitatea fondului dotal pentru deliectele și quasi-deliectele femeii, 114, 326, 332 urm., 353, 428 n. 2, 438, 439, etc. V. *Deliecte, Quasi-deliecte, Parafernă*, etc.

— Excepțiile dela regula inalienabilității fondului dotal rezultă din convenția părților sau din lege, 354.

1<sup>o</sup> *Excepțiile care rezultă din voința părților*, 354 urm.

— La Romani, inalienabilitatea fiind de esența regimului dotal, părțile nu puteau să deroghe dela ea, 157, 354.

— Aceeași soluție eră admisă și în codul Calimach, 14 text și n. 1, 354.

— În privința codului Caragea chestiunea este controversată, 354, 355.

— În dreptul actual, inalienabilitatea ne mai fiind de esența, ci numai de natura regimului dotal, părțile pot să deroghe dela ea, ca una ce nu mai interesează astăzi ordinea publică, 14 n. 1, 355. V. *Ordine publică*, etc.

— Soții pot deci stipulă, prin conv. lor matrimonială, atât alienabilitatea cât și ipotecarea fondului dotal (Contrpv.), 355.

— Înstrăinarea fondului dotal poate fi stipulată chiar de femeia minoră, bine înțeles, cu asistența celor în drept, 78 text

## Regimul dotal

și n. 2, 356. V. *Conv. matrimoniale, Minori*, etc.

— Pentru aceasta trebuie însă o clauză expresă în conv. matrimonială, deși niciun termen sacramental nu se cere în această privință, 356.

— Înstrăinarea odată permisă prin contractul de căsătorie, părțile n'au nevoie de a recurge la formele vânzărilor publice, 356.

— Clauza care permite înstrăinarea fondului dotal, fiind o derogare dela principiul general, care este inalienabilitatea, este de strictă interpretare, 356.

— De aceea se și decide, în genere, deși chestiunea este foarte controversată, că o clauză prin care s'ar permite înstrăinarea fondului dotal, nu conferă soților facultatea de a-l ipotecă, 357 text și n. 1 și la numeroasele autorități citate acolo, *adde* Cas. S-a I-a, decizia No. 539, din 6 Octombrie 1915. În materie de dotă imobiliară, zice această decizie, inalienabilitatea fiind principiul, orice derogare trebuie interpretată în mod restrictiv și, prin urmare, din clauza prin care soții au admis facultatea de a înstrăina, nu se poate deduce că ei au admis pe acea mai periculoasă de a ipotecă. Instanța de fond denaturează deci termenii clari și preciși ai actului dotal și comite un exces de putere atunci când din clauza: „imobilele dotale se pot înstrăina de comun acord, cum interesele noastre vor fi“, deduce că părțile au voit să-și rezerve atât dreptul de înstrăinare di-

## Regimul dotal

rectă, cât și cel de înstrăinare indirectă, cum este ipoteca. *Jurisprudența română* din 1915, No. 39, p. 610, No. de ordine, 639; *Dreptul* din 1915, No. 78 (cu nota d-lui S. Rădulescu) și *Cr. judiciar* din acelaș an, No. 84, p. 694 (cu nota d-lui I. Periețeanu). În acelaș sens, Trib. R. Sărat, *Cr. judiciar* din 1915, No. 84, p. 687. — *Contră*: C. Galați, *Cr. judiciar* din 1915, No. 84, pag. 685 urm. (decizie casată). V. *Ipotecă*.

— Autorizarea dată pentru ipotecarea unui imobil dotal, nu poate fi întinsă la alte imobile, 357 n. 1.

— Facultatea de a angaja bunurile dotale, cuprinde însă pe aceea de a le ipoteca, 358.

— Facultatea de a vinde fondul dotal nu autoriză schimbul acestui imobil, 358. V. *Schimbul imobil. dotal*, p. 878.

— Facultatea generală de a înstrăina cuprinde însă atât vânzarea cât și schimbul imobilului dotal, 358. V. *Schimbul imobilului dotal*.

— Facultatea de a face un compromis în privința imobilului dotal sau de a-l ipoteca, nu cuprinde pe aceea de a-l vinde, după cum facultatea de a înstrăina imobilul nu autoriză facerea unui compromis, 358. V. *Compromis*.

— În orice caz, clauza prin care se permite înstrăinarea fondului dotal nu conferă facultatea de a-l înstrăina, bărbatului sau femeii singure, consimțământul ambilor soți fiind necesar în această privință, 359.

— Consimțământul femeii

## Regimul dotal

poate însă fi nu numai expres, dar și tacit, ea putând chiar dă bărbatului un mandat de înstrăinare prin contractul de căsătorie, un simplu mandat de administrare neconferind bărbatului dreptul de a înstrăina imobilul dotal, 359. V. *Mandat*.

— În lipsa unui mandat de a înstrăina fondul dotal, vânzarea făcută numai de bărbat ar fi nulă, după cum tot nulă ar fi și vânzarea făcută numai de femeie, 360 text și n. 1.

— Nulitatea poate însă fi acoperită, chiar în timpul căsătoriei, de femeie, autorizată conform legii, 360.

— Confirmarea femeii poate să aibă loc și în urma desfăcerei căsătoriei, 360. V. *Confirmare*.

— Soții pot să-și rezerve facultatea de a înstrăina fondul dotal fără nicio formalitate, 360 text și n. 4.

— Uneori soții stipulează însă că fondul dotal va putea fi înstrăinat, hotărînd că cu banii prinși din înstrăinare se va cumpăra un alt imobil în locul celui înstrăinat, 360.

— Această clauză este cunoscută sub numele de *emploi* sau *remploi*, 360. V. *Întrebuințare*.

— În privința clauzei de întrebuințare (*emploi*), vezi p. 204 urm.

— În privința clauzei de reîntrebuințare (*remploi*), vezi p. 361 urm. V. *Întrebuințare* și *Reîntrebuințare*.

2° *Excepțiile dela principiul inalienabilității, care rezultă din lege*, 372 urm.

## Regimul dotal

— Cazurile de înstrăinare prevăzute în dreptul nostru anterior, 373, 374.

— În dreptul actual cazurile de înstrăinare ale dotei imobiliare sunt stabilite de art. 1250, 1251 și 1253, p. 374 urm.

— *Cazurile de înstrăinare prevăzute de art. 1250 și 1251, în care autorizarea bărbatului poate fi înlocuită prin aceea a justiției*, 377 urm.

— Căpătuirea copiilor comuni sau născuți dintr'o căsătorie anterioară, 377 urm.

— Femeea poate să-și înstrăineze dota ei imobiliară pentru căpătuirea copiilor ei, chiar dacă ea are avere parafernală, 381. V. *Parafernă*.

— De câteori autorizarea nu se dă de bărbat, ci de justiție, femeea nu poate dispune decât de nuda proprietate, folosința rămânând bărbatului, 378, 383 nota 2.

— Prin copii se înțelege nu numai copiii propriu ziși ai femeii, dar și copiii copiilor, adică nepoții ei, 379.

— Dispoziția art. 1250 se aplică nu numai copiilor legitimi, dar și copiilor adoptați și chiar copiilor naturali ce mama ar fi avut înainte de căsătorie, 379, n. 1. V. *Adopțiune, Copii naturali*, etc.

— Sensul cuvântului căpătuire (nu numai înzestrarea, dar orice stabilire profesională a copilului), 379, 380.

— Femeea n'ar putea însă să fie autorizată a-și înstrăina dota imobiliară, spre a face o donațiune unui copil, care fu-

## Regimul dotal

sese mai înainte căpătuit și înzestrat, 380, n. 2.

— Cheltuelile făcute de părinte pentru educațiunea copiilor nu constituiesc, în genere, o căpătuire în sensul art. 1250 C. civil, 380.

— Înstrăinarea fondului dotal, spre a fi validă, trebuie să aibă, în realitate, de cauză căpătuirea unui copil, căci ea ar fi nulă, dacă cauza ar fi simulată, 380. V. *Simulație*.

— Terțiul care și-ar fi împrumutat concursul său, spre a sustrage în mod fraudulos dotala menirea ei, ar fi responsabil, 381.

— Formele înstrăinării (împărțeală de ascendenți, instituție contractuală, etc.), 382. Vezi *aceste curinte*.

— *Cazurile de înstrăinare în care se cere numai autorizarea justiției*, 382 urm.

— Autorizarea justiției trebuie să fie specială și prealabilă, 383.

— O autorizare posterioară n'ar putea deci să valideze o înstrăinare anterioară radical nulă, 383 n. 3.

— Tribunalele nu-și pot da autorizarea decât în cazurile excepționale admise de lege, ele fiind libere, chiar în aceste cazuri, a nu încuviința înstrăinarea, dacă n'o socot necesară, 384, 394.

— Încheierile prin care se încuviințează înstrăinarea sau ipotecarea fondului dotal, nu dobândesc niciodată autoritatea lucrului judecat, 384 și tom. VII, p. 483 n. 2. V. *Hotăriri*

## Regimul dotal

*judecătorești, Autoritatea lucrului judecat, etc.*

— Tribunalul competent de a autoriza înstrăinarea sau ipotecarea fondului dotal este acel al domiciliului părților, iar nu acel al situației imobilului (Controv.), 384 și 385 *ad notam*.

— Vânzarea imobilului dotal nu se poate însă face decât prin trib. situației acelui imobil, 385.

— Vânzarea nu se poate face de astădată, decât prin licitație publică, și cumpărătorul imobilului dotal va trebui să se asigure că jurnalul, care permite înstrăinarea fondului dotal a fost dat în cazurile prevăzute de lege, căci altfel el ar fi responsabil de greșelile tribunalului, afară de cazul când acest din urmă ar fi fost indus în eroare prin fraudă, 385 text și n. 3, 386 *ad notam*.

— Ordonanțele de adjudecare, date cu ocazia acestei vânzări, nu sunt supuse recursului în casajie, ci numai acțiunii în anulare, 386. V. *Ordonanță de adjudecare, Recurs în cas.*, etc.

— Aceeași soluție este admisă și în privința vânzărilor pentru eșire din indiviziune, 386 n. 1. V. *Eșire din indiviziune, Recurs în casajie, etc.*

— Persoanele care pot primi prețul eșit din vânzarea fondului dotal, 386, 387.

— Supravegherea întrebuințării banilor prinși din înstrăinare (Controv.), 55, 56, 387 urm., 389. V. *Supraveghere*.

— Sancțiunea nesupravegherei întrebuințării prisosului, 387 nota 2.

## Regimul dotal

— Cazurile când supravegherea este cu neputință, 381, 388, 389, 390. V. *Supraveghere*.

— Dacă s'a înstrăinat sau ipotecat imobilul dotal fără încuviințarea justiției sau în cazuri nepermise de lege, înstrăinarea este nulă, nulitatea fiind relativă, 390.

— Ipoteca constituită pentru o sumă mai mare decât aceea pentru care a fost autorizată, este nulă pentru suma care trece peste cea autorizată de tribunal, 390. V. *Ipotecă*.

1<sup>o</sup> Imobilul dotal poate fi înstrăinat, cu autorizarea justiției, pentru scoaterea bărbatului sau femeii dela închisoare pentru datorii, 390, 391.

— Acest caz nu are la noi nicio aplicare practică, legea constrângerii corporale fiind căzută în desuetudine, 391 text și nota 1. V. *Constr. corporală, Desuetudine, etc.*

— Cazurile de aplicare ale acestui text (reducerea bărbatului sau femeii în sclăvie), 392. V. *Robie*.

2<sup>o</sup> Imobilul dotal mai poate fi înstrăinat, tot cu autorizarea justiției, pentru procurarea de alimente familiei, 393.

— Pentru alimentarea copiilor femeii născuți dintr'o căsătorie anterioară, 393. V. *Alimente*.

— Pentru alimentarea copiilor adoptivi ai femeii și chiar pentru copiii ei naturali recunoscuți, nu însă pentru copiii anteriori ai bărbatului, care sunt străini față de femeie, 394.



## Regimul dotal

V. *Adopțiune, Copii naturali*, etc.

— Tribunalele pot lua măsurile ce cred de cuviință, pentru a face ca banii să fie întrebuințați la destinația lor, 394.

— Sensul cuvântului alimente (tot ce este necesar pentru susținerea vieții omului), precum: hrana, locuința, încălzitul, îmbrăcămintea, cheltuielile de boală (*valetudinis impendia*) etc., 395 urm., 600 *ad notam*. V. *Alimente*.

— Tribunalele pot deci autoriza înstrăinarea sau ipotecarea fondului dotal pentru căutarea sănătății soților sau a copiilor, 353 text și n. 1 *in fine*, 396 *ad notam*.

— Plata alimentelor pentru trecut (Controv.), 396.

— Femeea, care și-a înstrăinat imobilul ei dotal pentru creșterea copiilor comuni, are recurs contra bărbatului, de câteori acest din urmă dobândește mai în urmă avere (Controv.), 397.

— Facultatea conferită de lege de a înstrăina imobilul dotal pentru a procura alimente familiei, fiind personală femeii, nu poate fi exercitată de furnisorii ei neplătiți, 397, 398.

39 Fondul dotal poate fi înstrăinat, tot cu permisiunea justiției, spre a se plăti datoriile femeii sau ale constitutorului dotei, atunci când acele datorii au o *dată certă anterioară căsătoriei* (iar nu *contractului de căsătorie*, ca în codul francez), fără însă a fi nevoie ca datoria

## Regimul dotal

să fie lichidată, 398, 399, 400, 401, 402.

— Aplicarea soluției de mai sus datoriiilor care ar rezulta din însuș contractul matrimonial, aceste datorii fiind *anterioare căsătoriei*, 402.

— Aplicarea art. 1182 C. civil. pentru constatarea datei certe și în specie (Controv.), 398 nota 2. V. *Dată certă*.

— Art. 1182 C. civil nu se aplică însă actelor sub semnătură privată cuprinzând convenții sau operații comerciale, nota 1 dela p. 398, 399.

— Creditorii femeii, *anteriori căsătoriei*, au acțiune asupra bunurilor constituite dotă, ei putând să le urmărească și să le vândă, în timpul, căsătoriei, 340 urm., 399 text și n. 2.

— Creditorii constitutorului dotei nu au însă acțiune asupra bunurilor femeii constituite dotă, decât în privința datoriilor anterioare *contractului de căsătorie*, iar nu numai anterioare căsătoriei, 402, 403.

— Dacă femeea nu plătește de bună voe pe creditorii chirografari ai constitutorului dotei, aceștia nu pot să urmărească în mâinile femeii bunurile dăruite, ci numai să exercite acțiunea pauliană, 403. V. *Acțiunea pauliană*.

— Cazul când constitutorul dotei n'ar fi dăruit femeii un bun determinat, ci toate bunurile sale, sau o parte din aceste bunuri, 403 n. 1.

— Creditorii privilegiați sau ipotecari ai constitutorului dotei sunt însă în drept a urmări bunurile femeii constituite dotă,

## Regimul dotal

și femeea are interes a-i plăti spre a înlătură o urmărire silită din partea lor, 403, 404.

— Cazul când contractul matrimonial ar fi pus în sarcina femeii plata datoriilor constitutorului dotei, 404.

— Justiția poate să autorize înstrăinarea fondului dotal spre a se plăti datoriile unei succesiuni dotale, la care femeea ar fi fost chemată în urma încheierei conv. matrimoniale, 404.

4° Femeea poate să-și înstrăineze fondul dotal, tot cu permisiunea justiției, pentru facerea de reparații mari necesare la conservarea imobilelor sale dotale, 404 urm.

— Aceste reparații trebuie să fie *mari* și *indispensabile*, iar nu numai folositoare imobilului dotal, dispoziția legii fiind, în această privință, de strictă interpretare, 405, 406.

— Reparațiile care sunt în sarcina bărbatului și în sarcina femeii, 405 n. 2.

— Dacă reparațiile au devenit necesare din cauza lipsei de întreținere, ele sunt în sarcina bărbatului, 407.

— Fondul dotal poate însă fi înstrăinat pentru a replantă o vie distrusă prin filoxeră, 406 text și n. 3. V. *Filoxeră*.

— Pentru a plăti cheltuelile necesitate prin separația de patrimonii (de exemplu, onorariile avocaților), nu însă cheltuelile făcute cu ocazia procesului de divorț, 406, 407. Vezi *Divorț*, *Separ. de patrimonii*, etc.

— Jurnalul tribunalului, care autoriză înstrăinarea sau ipo-

## Regimul dotal

tecarea fondului dotal pentru reparații mari și indispensabile, trebuie să arăte că este vorba de reparații mari, care sunt absolut necesare la conservarea acestui fond sau a altor fonduri dotale, 407.

— Autorizarea trebuie, în genere, să preceadă înstrăinarea (Controv.), 407.

5° În fine, imobilul dotal poate fi înstrăinat, tot cu autorizarea justiției, pentru cauză de indiviziune, 408 urm. V. *Indiviziune*.

— Bărbatul, ea și ceilalți terții, nefiind în adevăr obligat a rămâne în indiviziune, femeea are interes de a substitui înstrăinarea imobilului procedurii mai lungi și mai costisitoare a acțiunii în împărțală, 408 n. 1.

— Ipotezele ce se pot prezenta atunci când imobilul dotal este vândut la licitație publică, 409.

— Cazul când imobilul comun s'a adjudecat asupra femeii, 409.

— Existența, în specie, a privilegiului copărtașului, 409 nota 2. V. *Privilegiu*.

— Cazul când imobilul s'a adjudecat asupra unui terțiu, 195 n. 9, 409.

— Cazul când imobilul comun s'a adjudecat asupra bărbatului, 410.

— În cazurile de mai sus, când imobilul dotal este înstrăinat, ceea ce prisosește din prețul vânzării, peste trebuințele recunoscute de justiție, rămâne dotal și se întrebunțează spre cumpărare de alte imobile, dacă aceasta este

## Regimul dotal

cu putință, 387 n. 2, 410 text și n. 2.

— Schimbul imobilului dotal putând fi adeseori folositor ambilor soți, legea îl admite sub anumite condiții, chiar dacă el n'a fost înveștățat prin contractul de căsătorie, 220, 410 urm. V. *Schimbul imobilului dotal*.

— *Sanctiunea principiului inalienabilității fondului dotal*, 420 urm.

— Dacă imobilul dotal a fost înstrăinat fără îndeplinirea formalităților de mai sus, nulitatea nu mai este astăzi absolută, ca la Romani, ci numai relativă, 420, 421.

— Nulitatea fiind, în specie, relativă, nu poate fi propusă de terții, nici de dobânditorul imobilului, ci numai de femeie sau moștenitorii ei și de bărbat, în timpul căsătoriei, 420, 421.

— Apoi, nulitatea este susceptibilă de a fi confirmată atât în mod expres cât și tacitamente, și se prescrie prin 10 ani, 431. V. *Confirmare*.

— Femeea n'o poate însă confirma, decât atunci când incapacitatea nu mai există, adică în urma desfacerei căsătoriei, 424, 429, 430. V. *Confirmare*.

— Terțiul achizitor al imobilului poate însă să reție prețul, dacă acest preț este încă datorit, 421.

— Nulitatea înstrăinării fondului dotal nu poate fi propusă de terțiul achizitor, nici chiar atunci când dotalitatea imobilului n'ar fi fost declarată de

## Regimul dotal

soți, sau când ei ar fi declarat că imobilul este parafernă, pe când în realitate era dotal, afară de cazul când ei ar fi întrebuințat manoperi frauduloase, spre a induce pe terții în eroare, 421, 422.

— Cazul când bărbatul a înstrăinat fondul dotal ca al său propriu (Controv.), 422.

— Deși bărbatul poate, în timpul căsătoriei, să exercite acțiunea în anulare, totuși această acțiune nu poate fi exercitată nici de creditorii, nici de moștenitorii lui, 422 text și n. 3.

— *Quid* în privința creditorilor chirografari anteriori căsătoriei? (Controv.), 423.

— *Quid* în privința creditorilor posteriori căsătoriei? (Inexistența acțiunii revocatorii sau în anulare), 423.

— Cât pentru creditorii ipotecari ai femeii, ei având un drept real asupra imobilului, pot să-l urmărească în orice mână ar trece, 423.

— Înstrăinarea fondului dotal poate fi garantată de un terțiu, și chiar de bărbat ori de femeie, 423, 424.

— Cazul când bărbatul a garantat înstrăinarea, 424 n. 1.

— Cazurile când femeia dărește garanția (Controv.), 424 nota 1.

— Dreptul bărbatului de a cere, în timpul căsătoriei, revocarea înstrăinării, cât timp n'a intervenit o separație de patrimonii, 424, 425.

— Cazul când bărbatul a garantat pe terțiul achizitor (Controv.), 425 n. 2.

— Cazul când bărbatul poate

## Regimul dotal

fi respins prin excepția de garanție, 425 n. 2.

— Acțiunea în anulare exercitată de către femeie, 425, 426.

— Acțiunea femeii nu poate, în genere, fi respinsă prin aplicarea maximei: *Quem de evictione tenet actio, etc.*, 426. V. *aceste curinte.*

— Această maximă nu poate fi aplicată femeii, decât atunci când ea ar cere anularea în calitate de moștenitoare a bărbatului ei, 425 n. 2 *in fine.*

— Executarea oblig. femeii asupra bunurilor ei parafernale, 426 text și n. 1. V. *Parafernă.*

— Femeia nu poate exercita acțiunea în anulare, decât în urma desfacerei căsătoriei sau dobândirii separației de patrimonii, căci atât timp cât bărbatul administrează dota ei, acțiunea nu-i aparține decât lui (Controv.), 426 text și n. 3 și 427 *ad notam.* V. *Separ. de patrimonii.*

— Drepturile femeii în contra bărbatului ei (Controv.), 427, 428.

— Acțiunea în anulare poate fi exercitată de femeie, chiar atunci când înstrăinarea i-ar fi folosit personal, rămânând ca dobânditorul imobilului să exercite contra ei acțiunea în repetiție, 428.

— Cazul când femeia a fost părtașă la fraudă care înconjoară înstrăinarea fondului dotal, 428.

— Femeia, a cărui imobil a fost înstrăinat fără îndeplinirea formelor legale, nu poate să ceară plata din nou dela achizitorul fondului dotal, 428.

## Regimul dotal

— Acțiunea femeii este de competența trib. situației imobilului, iar nu de aceea a trib. achizitorului acestui imobil, 429.

— Moștenitorii femeii au aceleași drepturi, pe care le are însăși femeia, 429.

— Excepțiile ce pot fi opuse acț. în anulare a fondului dotal sunt: confirmarea înstrăinării, prescrierea acțiunii și excepția de garanție, 429.

— Excepția de garanție, 425 nota 2.

— Confirmarea bărbatului este cu neputință, el nefiind proprietarul imobilului înstrăinat, 429.

— Femeia poate confirma înstrăinarea, însă numai în urma desfacerei căsătoriei sau separației de patrimonii, 424, 429, 430. V. *Confirmare, Separ. de patrimonii, etc.* Cluj

— Dreptul moștenitorilor femeii de a confirma înstrăinarea, 431.

— Cazurile când fondul dotal este declarat alienabil prin contractul de căsătorie, 430, 431.

— Femeia poate confirma înstrăinarea în timpul căsătoriei, numai prin testamentul ei, 430. V. *Testament.*

— Confirmarea femeii poate fi expresă sau tacită, conform dreptului comun, 431.

— Dacă femeia a lăsat să treacă 10 ani dela desfacerea căsătoriei, există din partea ei confirmarea tacită, 432. V. *Confirmare.*

— Faptul din partea femeii de a primi dobânda prețului înstrăinării, poate, după împrejurări, fi considerat ca o executare voluntară de natură a aco-

## Regimul dotal

peri nulitatea înstrăinării, 431 text și n. 5, 432. V. *Dobândă*.

— Confirmarea expresă sau tacită are de efect consolidarea dreptului de proprietate al terțiului achizitor, al cărui drept devine inatacabil cu efect retro-activ, 432.

— Acțiunea în anulare se prescrie în totdeauna prin 10 ani (Controv.), 432 text și n. 5, 433 *ad notam*.

— Prescripția este de 10 ani, chiar atunci când bărbatul ar fi înstrăinat fondul dotal ca al său propriu (Controv.), 433 text și n. 3.

— Punctul de plecare al prescripției (Controv.), 433 text și nota 5.

— Cazurile când prescripția este în suspensie, 434.

— Cazurile când acțiunea femeii contra terțiului se răsfrângă contra bărbatului (Controv.), 434 n. 1.

— Cazurile când prescripția începe a curge dela separarea de patrimonii, 435.

— Femeea, care n'a exercitat acț. în termen de 10 ani dela separarea de patrimonii, o poate exercita în termen de 10 ani dela desfacerea căsătoriei, 435.

— Cel mai important efect al acțiunii în anulare este de a obliga pe achizitorul fondului dotal de a-l restitui, cu toate adaosele firești ce el a putut să primească, 435.

— Anularea înstrăinării se răsfrângă asupra terțiilor sub-achizitori, care ar fi dobândit imobilul dotal dela achizitorii precedenți, 435 n. 2.

— Fructele imobilului dotal

## Regimul dotal

aparțin achizitorului lui, de câteori el a fost de bună credință, prin aplicarea dreptului comun, 436.

— Achizitorul evins are drept la restituirea prețului plătit de el, însă întinderea acestui drept variază, după cum el cere prețul dela bărbat sau dela femeie, 436.

— Achizitorul imobilului dotal are drept la restituirea prețului, când dovedește că acest preț a folosit femeii, chiar dacă el a fost de rea credință, afară de cazul când el ar fi cumpărat imobilul pe riscul și pericolul său, 437 *ad notam*.

— Încât privește cheltuelile făcute de terțiul achizitor de bună credință al imobilului dotal, el le poate cere dela bărbatul vânzător. Față cu femeea, el nu poate însă fi despăgubit decât în limitele plus-valutei aduse fondului dotal, fără a putea, nici într'un caz, exercita dreptul de retenție (Controv.), 437. V. *Dr. de retenție*.

— Achizitorul fondului dotal poate avea drept și la daune din partea bărbatului, 437, 438.

— Cazurile când bărbatul nu datorește daune, 438.

— Cazurile când femeea datorește daune, 438.

— *Condiția dotei mobiliare în timpul căsătoriei*, 439.

— Dreptul roman, dreptul vechiu fr. și dreptul nostru anterior, 439—441,

— Dreptul actual francez (Controv.), 443.

— În dreptul nostru actual, dota mobilă este alienabilă

## Regimul dotal

și prescriptibilă, 278, 300, 301, 481, 442, 443. V. *Dotă*.

— Instrăinarea nu poate însă avea loc decât cu autorizarea bărbatului sau a justiției, 442, 443.

— Prescrierea dobânzilor dotale prin cinci ani, 253, text și n. 2, 442, 605 și tom. XI, p. 328 nota 1. V. *Dobândă, Prescripție*, etc.

— Dota mobiliară, fiind alienabilă, poate fi urmărită de creditorii femeii anteriori sau posteriori căsătoriei, nu însă de creditorii bărbatului, 442 text și n. 6. Cpr. Trib. Iași. V. revista *Justiția* din 1916, No. 5, p. 145.

— Dar, dacă dota mobiliară poate, în dreptul nostru, să fie instrăinată cu autorizarea bărbatului sau a justiției, nimic nu împiedică pe părți de a stipula, prin contractul matrimonial, inalienabilitatea ei, întrucât această alienabilitate nu interesează ordinea publică, 262 nota 1, 300 text și n. 4, 372, 443, 444, 631 nota, precum și tom. XI, p. 79 text și n. 4 și p. 362 n. 3. V. *Dotă, Întrebuințare*, etc.

— S'a decis, în consecință, că deși, în principiu, dota mobiliară consistând într-o sumă de bani, este alienabilă și, ca atare, trece în proprietatea soțului, totuși părțile pot să prevadă, prin actul lor dotal, că suma constituită dotă, fără a trece în proprietatea soțului, rămâne indisponibilă în mâinile unui terțiu, care o deține cu titlu de depozit, fără a putea fi ridicată decât pentru o anume întrebuințare, păstrându-și in-

## Regimul dotal

dividualitatea și caracterul ei de sumă dotală inalienabilă. Cas. S-a III-a, decizia No. 592, din 23 Noembrie 1915. *Jurisprudența română* din 1916, No. 2, p. 23, No. de ordine 20.

— De câteori dota mobiliară a fost declarată inalienabilă, ea nu poate fi urmărită pentru datorii contractate în timpul căsătoriei, nici chiar în urma desfacerei ei, 444 n. 1.

— Dota declarată inalienabilă prin contractul de căsătorie poate însă fi instrăinată, cu permisia justiției și cu formele legale, în toate cazurile excepționale în care dota imobiliară este alienabilă, 444.

— Nu numai dota mobiliară, dar și bunurile parafernale ale femeii pot fi declarate inalienabile (Controv.), 630, 631. V. *Parafernă*.

— De câteori daraverile bărbatului pun dota femeii în pericol, ea poate cere separarea de patrimonii, 446 arm. Vezi *Separarea de patrimonii*.

— *Restituirea dotei*, 537 urm.

— Noțiuni istorice (dreptul roman și dreptul nostru anterior), 372, 537 urm.

— Bărbatul sau moștenitorii lui trebuie să restituie dota femeii, chiar dacă el i-ar fi lăsat un legat, dota necompensându-se cu legatul, 542, 543. V. *Legate*.

— Dreptul femeii nu mai este astăzi garantat printr'un privilegiu, ci printr'o ipotecă legală, 543 text și n. 2. Vezi *Ipotecă legală*.

— Femeea poate, de ase-

## Regimul dotal

menea, urmări restituirea dotei sale până la jumătatea pensiei, lefei sau recompensei naționale a bărbatului ei, 543 text și nota 3. V. *Leafă, Pensiuine, Recompense naționale*, etc.

— *Împrejurările care atrag restituirea dotei*, 188, 543 urm.

1<sup>o</sup> Prima împrejurare care aduce pentru bărbat obligația de a restitui dota, este desfacerea căsătoriei, fie prin moarte, fie prin divorț, 544.

— Nu se poate, deci, conveni că dota va fi restituită înaintea desfacerei căsătoriei, 188.

— Deși dota nu poate fi cerută în timpul căsătoriei, totuși bărbatul este în drept să restituie femeii o parte din ea, pentru căpătuirea unui copil, 547.

— Cazul anulării unei căsătorii putative este asimilat. din punctul de vedere al restituirii dotei, aceluia al desfacerei căsătoriei, 544 n. 4, 545 nota. V. *Căsătorie putativă, Divorț*, etc.

2<sup>o</sup> A doua împrejurare, care aduce oblig. de restituire a dotei, este separația de patrimonii dintre soți, printr'o hotărîre rămasă definitivă, 545. V. *Separ. de patrimonii*.

— În asemenea caz, restituirea dotei are un caracter provizor, pentrucă bărbatul reia dota de câteori femeea renunță la beneficiile separației, îndeplinind formele legale, 545 n. 1.

— În caz de separare de patrimonii, femeea majoră n'are nevoie de autorizarea bărbatului spre a cere restituirea dotei, ho-

## Regimul dotal

tărîrea de separare echivalând cu o autorizare, 549 n. 3 și 574 n. 2. V. *Separ. de patrimonii*.

3<sup>o</sup> A treia împrejurare care dă loc la restituirea dotei, este absența declarată a unuia din soți, 545. V. *Absență*.

4<sup>o</sup> În fine, dota poate fi cerută de femeie sau moștenitorii ei, în caz de faliment al bărbatului, fără ca ea să mai aibă nevoie de a provoca separația de patrimonii (Controv.), 455, 456, 546. V. *Faliment, Separ. de patrimonii*, etc.

— În caz de declararea bărbatului în stare de faliment, cererea pentru restituirea dotei se va introduce contra judecătorului sindic, punându-se și pe bărbat în cauză (Controv.), 456 text și n. 2. V. *Faliment, Separ. de patrimonii*.

— Dacă căsătoria proiectată n'a avut loc, dota va fi de asemenea restituită, pentrucă ea a fost constituită tocmai în vederea celebrării căsătoriei, 546.

— Dacă dota ar fi fost restituită în timpul căsătoriei, înainte de a se întâmpla unul din evenimentele menționate, bărbatul ar fi expus a plăti din nou, afară de cazul când restituirea anticipată ar fi folosit personal femeii, 546.

— Cazul când dota se găsește în patrimoniul soției la desfacerea căsătoriei (ea n'o mai poate cere încă odată), 547.

— Sentirea bărbatului de a restitui dota, prin contractul de căsătorie, 547, 548.

## Regimul dotal

— Scutirea de a restitui dota făcută prin testamentul femeii, în limitele părții disponibile, 548. V. *Testament*.

— Acțiunea pentru restituirea dotei se prescrie prin 30 de ani, conform dreptului comun, 548. 574. V. *Prescripție*.

— Tot prin 30 de ani se prescrie și acțiunea ce minorul, ajuns major, ar avea contra tatălui, pentru restituirea dotei sau parafernei mamei sale, prescripția de 10 ani fiind inaplicabilă în specie, 548, 549; tom. II, p. 810 n. 1 și tom. XI, p. 282, 283 text și n. 1.

— Persoanele cărora trebuie să se restituie dota (femea sau moștenitorii ei), 549.

— Cazul când dota se restituie constitutorului ei (dreptul de reîntoarcere), 549. *Iu / Central*

— Persoanele care trebuie să restituie dota (bărbatul sau moștenitorii lui), 550.

— Bărbatul răspunde de dota femeii, chiar dacă ar fi consimțit s'o primească un terțiu, 550.

— Acționarea acestui terțiu de către femeie în baza art. 974, C. civil, 551.

— Cazul când acest terțiu a garantat restituirea dotei, 551.

— A treia parte din averea femeii urmând, la caz de divorț, a fi restituită copiilor născuți din căsătoria desfăcută, dacă divorțul a fost pronunțat în contra ei, s'a decis că instanța de fond comite o omisiune esențială, atunci când nu se pronunță asupra mijlocului de apărare invocat de bărbat, în procesul de restituirea dotei, că nu poate

## Regimul dotal

fi obligat a restitui foastei sale soții, de care el s'a despărțit, decât două din trei părți din dota mobilă, restul fiind datorit, în baza art. 285 C. civil, minorilor rezultați din căsătorie, cu rezerva numai a uzufructului pentru soție. Cas. S-a I-a, *Jurisprud. română* din 1915, No. 12, p. 182, No. de ordine 162. V. *Divorț*.

— O altă decizie, tot a Curței de casație, pune de asemenea în principiu că, dacă instanța de fond constată că părintele femeii înzestrată n'a achitat dota promisă acesteia, cu drept cuvânt decide că înzestrătorul devine debitor direct al minorului fiicei sale, pentru treimea ce i se cuvine minorului din acea avere, în baza art. 285 C. civil, modificat la 1906. Cas. S-a I-a, decizia No. 167, din 4 Martie 1915. *Jurisprudența română* din 1915, No. 16, pag. 242, No. de ordine 229. V. *Divorț*.

— *Persoanele cărora incumbă dovada primirii dotei, (femeii sau moștenitorilor ei), și în ce consistă această dovadă* 551.

— Existența dotei se dovedește prin înfățișarea conv. matrimoniale, 551.

— Încât privește dotele constituite sub legea veche, dovada se poate face între părți prin martori și prezumpții, transcrierea admisă prin Regul. organic nefiind prescriasă decât în privința terțiilor, 95, 96 n. 1, 105 n. 2, 551 n. 4 și tom. VII, p. 244 text și n. 4. V. *Conr. matrimoniale*.



## Regimul dotal

— Dovedirea proprietății dotei mobiliare, 553.

— Dacă bărbatul n'a făcut inventariul prescris la titlul uzufructului, femeea poate dovedi ființa mobilelor prin martori și prezumpții, 553. Vezi *Inventar*.

— Dovedirea primirii dotei de către bărbat.

— Dacă femeea și-a constituit ea însăși dota, dovada trebuie să se facă conform dreptului comun, prin chitanța bărbatului, martorii nefiind admiși, de câteori este vorba de o sumă mai mare de 150 lei, decât atunci când există un început de probă scrisă, sau când chitanța bărbatului a fost pierdută printr'o cauză de forță majoră neprevăzută, 554, 555, 556.

— Chitanța bărbatului poate fi astăzi atât autentică cât și sub semnătură privată, 555 nota 2.

— În dreptul vechiu francez, chitanța bărbatului trebuia să fie autentică, 555 n. 2.

— Bărbatul, care a dat chitanță de primirea dotei, poate însă să dovedească că n'a primit-o în realitate, sau că a primit numai o parte din ea, 64 urm., 103, 104 n. 1, 136, 254, 554 n. 1, 557. V. *Conv. matrimoniale, Simulație, etc.*

— Cazul când conv. matrimonială prevede că celebrarea căsătoriei va fi considerată ca o chitanță de primirea dotei, 554 n. 1. V. *Conv. matrimoniale, Simulație, etc.*

— Bărbatul, fiind parte contractantă, nu poate însă să do-

## Regimul dotal

vedească neprimirea dotei prin martori și prezumpții, decât atunci când va avea un început de probă scrisă, 63, 65, 103, 557. V. *Conv. matrimoniale, Simulație, etc.*

— Imposibilitatea morală în care eră bărbatul de a cere un contra-înscriș dela constituitorul dotei, 66, 103. V. *Conv. matrimoniale.*

— Cazul când dota a fost constituită de către un terțiu, 556.

— Cazul când o succesiune dotală a venit femeii în timpul căsătoriei, 556, 557.

— Dovedirea dotei față de creditorii bărbatului, 557.

— Regula după care femeea sau moștenitorii ei trebuie, când cer restituirea dotei, să dovedească că ea a fost primită de bărbat, suferă o excepție importantă, prevăzută de art. 1277 C. civil, 557.

— După acest text, a cărui origină se găsește în dreptul roman, femeea, moștenitorii și, după unii, chiar creditorii ei, pot cere dota dela bărbat sau dela moștenitorii lui, la epoca restituirei, fără a fi obligați să dovedească primirea ei, bărbatul fiind presupus că a primit-o, dacă căsătoria a ținut zece ani și dacă acest termen a expirat înaintea evenimentului care a motivat restituirea dotei, 558, 559.

— Termenul de 10 ani curge din ziua când dota a devenit exigibilă, 559.

— Dacă dota nrmă a fi plătită la mai multe termene succesive, termenul de 10 ani curge

## Regimul dotal

din ziua fixată pentru fiecare plată parțială, 559.

— Dacă dota a fost constituită sub o condiție, termenul de 10 ani va curge dela îndeplinirea condiției, 559.

— Cazul când constituirea dotei emană dela însăși femeea. Neaplicarea acestei dispoziții (Controv.), 559, 560, 561.

— În acest din urmă sens este curmată controversa în codul italian, 565 n. 5.

— Dreptul bărbatului, moștenitorilor și creditorilor lui de a dovedi că el a făcut cuvenitele diligențe spre a obține dota și că aceste diligențe au rămas infructuoase, 561.

— Aceste diligențe pot să consistă și în alte fapte decât o acțiune judecătorească, tribunalele apreciind natura acestor fapte, 561.

— Bărbatul este scutit de orice restituire, chiar în lipsa oricăror diligențe din partea lui, dacă el dovedește că constituitorul dotei era falit sau insolubil înaintea expirării celor 10 ani sau în momentul când dota ar fi putut fi cerută, sau ar fi murit în cursul celor 10 ani, lăsând de moștenitoare pe femeea înzestrată, 562.

— Dispoziția art. 1277 nu folosește decât femeii și moștenitorilor ei, terții constituitori ai dotei fiind obligați să facă dovada liberării lor, conform dreptului comun, bărbatul având 30 de ani spre a cere dota dela ei, 562.

— Art. 1277 nu stabilește deci o prescripție specială în favoarea constituitorului dotei,

## Regimul dotal

ci numai o răspundere a bărbatului față cu femeie, pentru neglijența lui de a urmări plata dotei, 562, 563.

— Codul lui Andr. Donici, reproducând interpretarea greșită pe care unii autori o dădeau altădată Novelei 100, capit. I a lui Justinian, înființează, din contra, o adevărată prescripție de 10 ani în favoarea constituitorului dotei, soluție care n'a fost admisă de codul Caragea, 562, 564.

— În orice caz, art. 1277 nu se aplică dotei imobiliare, ci numai dotei mobiliare (Controv.), 563 n. 2.

— Acest text nu se aplică decât regimului dotal, și încă și sub acest regim, el nu se aplică bunurilor dotale dobândite de femeie în timpul căsătoriei, nici bunurilor extra-dotale sau parafernale, 565. V. *Parafernă*.

— Textul de mai sus, admis și în unele legiuiri străine, fiind rezultatul unei interpretări greșite a Nov. lui Justinian, este criticat de autori. 565, 566.

— *Momentul când trebuie să se facă restituirea dotei* (desfacerea căsătoriei sau separarea de patrimonii), 566.

— Termenul restituirei dotei, 567.

— Dreptul roman din timpul lui Justinian și anterior acestui împărat, 567 text și n. 1.

— Dreptul actual (distincție), 567.

— Cazurile când restituirea trebuie să se facă îndată (când data consistă în lucruri mobile

## Regimul dotal

sau imobile, a căror proprietate a rămas femeii), 568.

— Cazul când lucrurile supuse restituirei sunt deteriorate sau nu mai există, 568, 569.

— Cazul când restituirea nu este obligatorie decât în termen de un an, 569, 570.

— Cazul când dota consistă în lucruri consumptibile sau fungibile, asupra cărora bărbatul a devenit proprietar prin aplicarea regulilor dela quasi-uzufruct (aplicarea termenului de un an), 569 n. 2.

— În toate cazurile când bărbatul a devenit proprietarul dotei, și când el nu datorește lucrurile în natură, ci valoarea sau prețul lor, riscul și pericolul lor este în sarcina lui, iar pierderea lor fortuită nu-l liberează, 570.

— Bărbatul are termenul de un an pentru restituirea dotei, nu numai în privința lucrurilor asupra cărora el a devenit proprietar, dar și în privința celor pe care el a putut în mod valid să le înstrăineze, în virtutea dreptului său de administrație, 569 n. 3.

— Aplicarea acestui termen și în privința dotei imobiliare, de care bărbatul a dispus în mod valid, fără a fi fost proprietarul ei, 569 n. 3.

— Beneficiul termenului de un an nu poate fi invocat de terțiul detentor al dotei, ci numai de bărbat, și însuși bărbatul nu-l poate invoca decât sub regimul dotal, 570.

— Termenul de un an, conferit în unele cazuri bărbatului pentru restituirea dotei, nu se

## Regimul dotal

aplică decât atunci când dota se restituie în urma desfacerei căsătoriei prin moarte sau divorț, nu însă și în cazul de separare de patrimonii, 570. V. *Separ. de patrimonii*.

— Chiar atunci când bărbatul are drept la termenul de un an pentru restituirea dotei, el pierde beneficiul acestui termen în caz când este insolubil, sau a fost declarat falit, 571. V. *Faliment*.

— Bărbatul nu poate, de asemenea, invoca termenul de un an de câteori căsătoria n'a fost celebrată, restituirea dotei trebuind, în asemenea caz, să fie imediată, 187, 546, 571.

— Bărbatul va restitui, în asemenea caz, nu numai lucrul constituit dotă, dar și fructele produse de acest lucru, 571.

— Termenul de un an, conferit în unele cazuri, bărbatului pentru restituirea dotei, poate fi mărit sau micșorat prin contractul matrimonial (Controv.), 571, text și n. 4.

— Bărbatul nu poate, afară de cazul unei stipulații contrare înscrisă în contractul matrimonial, să fie pus la darea unei cauțiuni pentru restituirea dotei, 571, 572. V. *Cauțiune*.

— *Obiectul restituirei și starea în care bărbatul trebuie să restituie dota*, 572 urm.

— Bărbatul trebuie să restituie toate bunurile dotale, mobile sau imobile, creanțele dotale încasate de el și chiar trusoul femeii, dacă el n'a devenit prin prețeluire proprietarul lui, 573 text și n. 1, 2. V. *Trusou*.

## Regimul dotal

— Dacă bărbatul nu restituie dota de bună voie, femeea nu se poate pune în posesiunea ei, fără intervenția justiției, acțiunea femeii sau a moștenitorilor prescriindu-se prin 30 de ani, conform dreptului comun, 548, 574.

— Cazul când dota a consistat în bunuri rurale, date ca răscumpărarea clăcei (restituirea acestor bunuri, afară de cuptoarele lor, care aparțin bărbatului ca venit dotal), 573 n. 3.

— Dota trebuie să fie restituită cu toate accesoriile ei, cu toate creșterile și îmbunătățirile ce ea a primit prin accesiune, aluviune, etc., bărbatul având dreptul de a fi despăgubit de toate cheltuelile necesare făcute de el, iar în privința acelor utile, numai în mărimea plus-valutei adusă fondului dotal, 201, 574. Vezi *Accesiune*, *Aluviune*, etc.

— Cât pentru cheltuelile voluptoare, bărbatul nu are nici un drept la ele, el putând numai să ridice îmbunătățirile făcute, dacă aceasta se poate face *sine detrimento rei*, și dacă femeea nu preferă să le păstreze, plătindu-le bărbatului, 201, 574.

— Bărbatul nu are însă drept a reține fondul dotal până la plata cheltuelilor ce i se cuvin, pentru că niciun text de lege nu-i conferă acest drept excepțional (Controv.), 201, 202, 314, n. 5, 576. V. *Dr. de retenție*.

— Bărbatul ar putea, cel puțin după unii, să compenseze cheltuelile la care are drept, cu dota alienabilă ce datorește soției sale (Controv.), 576, 577. V. *Compensație*.

## Regimul dotal

— El n'ar putea însă să compenseze, cel puțin după jurisprudență, dota ce datorește, cu cheltuelile ce el ar dovedi că a făcut cu ocazia creșterii și educațiunii copiilor femeii, născuți din altă căsătorie (Controv.), 577 text și n. 2.

— Compensarea între creanțele dotale ale femeii și datoriile bărbatului (Controv.), 577 nota 1. V. *Compensație*.

— Bărbatul ar putea însă să impute asupra dotei ce trebuie să restituie, cheltuelile de înmormântare ale soției sale (Controv.), 178, 579 și tom. X, p. 385 urm. V. *Inmormântare*.

— Prin cheltueli de înmormântare se înțeleg numai acele necesare la transportarea și îngroparea cadavrului, nu însă și cele pentru ridicarea unui monument, pentru doliul văduvei, pentru dobândirea unei concesiuni într'un cimitir, etc., 579. Vezi *Similit*, *Doliu*, *Monument funerar*, etc.

— Cât pentru cheltuelile necesitate prin boala soției și îngrijirea sănătății sale, ele privesc pe bărbat, fiind o sarcină a căsătoriei, 573 n. 3, 579 și tom. X, p. 388. Vezi *Boală*, *Căsătorie*, etc.

Bărbatul ar putea, de asemenea, să impute asupra dotei sumele ce el ar dovedi că i-au fost sustrate de către soția sa. 580.

— Starea în care bărbatul trebuie să restituie lucrurile dotale, mobile sau imobile (în starea în care se găsească atunci când înocetează folosința sa, ne-

## Regimul dotal

deteriorate prin faptul sau culpa lui), 580, 589.

— Cât timp ține responsabilitatea bărbatului sau moștenitorilor lui, 580 n. 2.

— Pierderea lucrului dotal prin uz sau vetustate constituie un caz fortuit sau o forță majoră, care liberează pe bărbat, 580, 581 n. 2, 582 n. 3. Vezi *Forță majoră*.

— Restituirea imobilelor, 580, 581.

— Restituirea mobilelor, 581.

— Cazul când dota consistă într'o sumă de bani, 582.

— Bărbatul restitue, în asemenea caz, suma numerică în monezile având curs în momentul restituirei, fără a se ține seamă de variațiunea cursului lor, 262.

— Cazul când dota consistă în alte lucruri fungibile, prețeluite, sau neprețeluite, 582.

— Cazul când dota consistă într'un corp cert și determinat, 582.

— Cazul când dota este restituită în natură, 582, 583.

— Cazul când bărbatul nu poate restitui dota în natură, 583 text și n. 1.

— Dacă lucrul a pierit prin culpa bărbatului sau a fost vândut, valoarea ce se va restitui femeii va fi, în genere, aceea din momentul restituirei, iar nu din momentul pieririi sau vânzării lucrului, 583.

— Dacă dota consistă în creanțe sau rente, care au pierit în totul ori în parte, fără neglijența bărbatului, acesta nu are nicio răspundere și se liberează restituind titlurile acestor

## Regimul dotal

creanțe sau rente, n. 5 dela p. 261, 262, 318, 583. 584 text și nota 1. V. *Efecte publice, Rente, etc.*

— De câteori însă dota consistă în obligații sau titluri de rentă, care au pierit din neglijența bărbatului, acesta este răspunzător și va trebui să restituie dota în numerar, iar constatarea instanței de fond că bărbatul este responsabil este o chestie de fapt de aprecierea suverană a instanțelor de fond, 284, 285.

— Titlurile trebuie, în principiu, să fie restituite în toate cazurile, chiar dacă creanța sau renta a pierit în totul, 584 n. 1.

— De câteori dota consistă în creanțe sau rente prețeluite, fără declarație că prețeluirea nu face vânzare, bărbatul devenind proprietarul lor, trebuie să restituie prețul estimațiunii, rămânându-i însă recurs contra femeii, dacă stabilește că creanțele aduse dotă erau fictive, sau emanau dela niște debitori insolvari, 584.

— Bărbatul își va acoperi responsabilitatea, stabilind insolvabilitatea totală sau parțială a debitorului, 584 text și nota 4.

— Femeea poate însă să dovedească, la rândul ei, că în momentul solvabilității debitorului, bărbatul a neglijat de a urmări pe acest debitor la timpul oportun, 585.

— De câteori dota consistă într'o rentă, bărbatul este în drept a percepe veniturile ei, restituind numai titlul rentei, 585 urm. V. *Rente*.

## Regimul dotal

— Dacă dota consistă în efecte publice, bărbatul n'are drept decât la cupoanele acestor efecte, 573 n. 3 *in fine*, 585. V. *Efecte publice*.

— Dacă dota consistă într'un uzufruct ce femeea avea asupra unor lucruri străine, bărbatul trebuie să restituie însuși dreptul, iar nu fructele percepute în timpul căsătoriei, 181 n. 1, 585, 586. V. *Uzufruct*.

— Cât pentru fructele percepute înaintea celebrării căsătoriei, ele nu aparțin bărbatului, ci mărește dota, 586.

— Cazul când dota consistă într'o fabrică sau uzină, 263 n. 2, 574. V. *Fabrică, Uzină*, etc.

— Cazul când dota consistă într'o rentă viageră (aplicarea regulilor de mai sus dela uzufruct), 586, 587. V. *Rentă*.

— Cazul când dota consistă într'un drept de uz sau de abitație, 587 n. 1. V. *Abitație, Uz*.

— Cazul când dota consistă în dreptul de a percepe fructele, 587. V. *Fructe, Uzufruct*, etc.

— Dacă dota consistă în obligația constituitorului de a hrăni și întreține pe soți în timpul căsătoriei, bărbatul sau moștenitorii lui nu au, în principiu, nimic de restituit, 587. V. *Alimenta*.

— Cazul când dota consistă în dreptul de a se folosi de o închiriere sau arendare, de o proprietate literară, etc., 587, 588 text și n. 1. V. *Arendare, Proprietate artistică, literară*, etc.

- *Drepturile speciale con-*

## Regimul dotal

*ferite de lege femeii dotale.*  
588 urm.

1<sup>o</sup> Pentru motive de umanitate și de bună cuviință, femeea este în drept, în baza art. 1274 §§ 2 și 3, a lua rufe, veșmintele și celelalte obiecte destinate uzului său personal, în momentul când dota trebuie să fie restituită, fără a se distinge dacă acele lucruri făceau parte din dotă, sau au fost cumpărate de bărbat în timpul căsătoriei, și fără a avea nicio plată de făcut, 590.

— Cazul când femeea a continuat a se servi de trusoul ei și în urma transcrierii sentinței de divorț, 591. V. *Divorț, Trusou*, etc.

— Dreptul ce are femeea fiind o derogare dela dreptul comun, nu aparține nici moștenitorilor, nici creditorilor ei (Controv.), 591 text și n. 3.

— Acest drept aparține însă femeii, cât timp n'a renunțat la el, oricare ar fi evenimentul care ar fi adus restituirea dotei, întrucât legea nu distinge, 591.

— Cazul când bărbatul este falit, 592.

— Dispoziția de mai sus nu se aplică la rufe și hainele, care ar proveni din averea parafernala a femeii, aceste lucruri trebuind neapărat a fi restituite sau ei sau moștenitorilor ei, 592. V. *Parafernă*.

— Sensul cuvintelor rufe, veșminte, etc., 593.

— Textul nostru este mai larg decât cel francez, 592, 593.

— Dispoziția de mai sus a art. 1274 §§ 2 și 3 nu se aplică

## Regimul dotal

prezenturilor de nuntă și liberalităților care au precedat căsătoria, 594.

2° *Dreptul femeii supraviețuitoare la abitațiunea și la hainele de doliu. (Dreptul de opțiune al femeii văduve)*, 594 urm. V. *Doliu, Opțiune, etc.*

— Bărbatul văduv nu are acest drept, oricât de sărac ar fi (Controv.), nota dela p. 594, 595.

— Femea văduvă are, după art. 1279 C. civ., trei drepturi deosebite, și anume: 1° dreptul la hainele de doliu; 2° dreptul la abitațiunea în cursul anului de doliu; 3° dreptul de opțiune între dobânzile său fructele dotei sale, în cursul aceluiași an, și alimentele din succesiunea bărbatului ei defunct, 595, 605.

— Această creanță ce are femea în contra succesiunii bărbatului nu este garantată nici prin privilegiul statornic de art. 1279 § 2, nici prin ipoteca ei legală, 505, 596. Vezi *Ipotecă legală, Privilegiu, etc.*

— Dreptul internațional în privința opțiunii femeii văduve, 595 nota 1. V. *Dr. internațional.*

— Dreptul de opțiune prevăzut de art. 1279 C. civ. aparține nu numai femeii înzestrată, dar și celei lipsite de dotă (Controv.), 596, 597.

— Văduva săracă poate, deci, cumula partea ei de succesiune cu alimentele ce legea conferă oricărei femei văduve pentru anul de doliu, 597—599. Vezi *Doliu, Succesiune, Văduvă săracă, etc.*

## Regimul dotal

— Femea dotală nu poate însă cumula dobânzile sau fructele dotei cu alimentele ce-i s'ar cuveni din averea bărbatului, pentrucă ea trebuie să aleagă sau una sau alta, 599. V. *Alimente.*

— Alimentele vor fi proporționate cu averea bărbatului, 599 text și n. 2, 601 n. 6.

— Dreptul de opțiune aparține și femeii minore, fiindcă exercitarea lui este un act de administrație, 600. V. *Doliu, Opțiune.*

— El s'ar cuveni, după unii, și femeii care s'ar fi căsătorit din nou înaintea expirării celor 10 luni de văduvie, 600.

— Dreptul de opțiune odată exercitat de femeie, este irevocabil, 601.

— Oricare ar fi opțiunea ce ar exercită femeia, fie că ea ar cere alimente, fie veniturile sau dobânzile dotei sale, abitația în cursul anului de doliu și hainele de doliu i se vor procura din succesiunea bărbatului, 601. V. *Abitație.*

— Cheltuelile pentru doliul femeii, ca și alimentele ce i se cuvin, vor fi proporționate condiției sociale a soților și averei lăsată de bărbat, 601 n. 6.

— Dreptul la hainele de doliu cuprinde ca și cel al abitațiunii, tot ce este necesar nu numai femeii, dar încă familiei și chiar slugilor sale, 602 *ad notam.* V. *Doliu.*

— Dreptul femeii nu este transmisibil la moștenitorii săi, și nici nu poate fi cedat de ea, 601.

— Creditorii femeii nu pot,

## Regimul dotal

de asemenea, să poprească în mâinile moștenitorilor bărbatului, banii ce i s'ar cuveni pentru hainele de doliu, 601. V. *Poprire*.

— Pe lângă hainele de doliu ale ei și ale familiei sale, femeia este în drept a locui în casa bărbatului în tot timpul anului de doliu, și aceasta oricare ar fi averea ei personală și chiar dacă bărbatul i-ar fi lăsat un legat oricât de însemnat, 692. V. *Abitație, Legate*, etc.

— Acest principiu n'ar suferi excepție, decât atunci când casa în care locuiau soții în timpul căsătoriei, ar fi fost legată femeii în uzufruct sau în plină proprietate, 692. V. *Legate*.

— *Despre fructele și dobânzile dotei și despre împărțirea fructelor în ultimul an al căsătoriei*, 603 urm.

— Prin derogare dela dreptul comun, oricare ar fi cauza ce ar aduce restituirea dotei, bărbatul sau moștenitorii lui datoresc *de drept* femeii sau moștenitorilor ei, dobânzile și fructele dotei, 604. V. *Dobândă*.

— În caz de absență a bărbatului, dobânda curge din ziua trimiterii în posesiune a bunurilor soțului absent, 605. V. *Absență, Dobândă*, etc.

— Dobânda nu curge însă, în privința trusoului femeii, decât din ziua cererii în judecată, conform dreptului comun, afară de cazul unei stipulații contrare, 252. 605, V. *Trusou*, p. 905.

## Regimul dotal

— Dobânzile dotei, chiar acele datorite de constitutorul ei, se prescriu, ca toate dobânzile în genere, prin 5 ani din momentul lichidării lor, 253, 442, 605 text și n. 5. V. *Dobândă, Prescripție*, etc.

— Pentru ca bărbatul să poată invoca, în privința dobânzilor datorite de el, prescripția de 5 ani, el trebuie să fie de bună credință, 605 n. 6 *in fine*.

— Principiul că dobânda se datorește de drept, fiind o derogare dela dreptul comun, nu se aplică decât dotei propriu zise, nu însă și averii parafernale, în privința căreia bărbatul nu va datori dobânda decât dela cererea în judecată, conform dreptului comun, 606, 628. V. *Parafernală*.

— Dispoziția de mai sus, derogatoare dela dreptul comun, nu prezintă nicio dificultate de câteori dota consistă într'o sumă de bani, sau în rente, creanțe, efecte publice, etc., care au rămas proprietatea femeii, 606.

— Nicio dificultate nu există, de asemenea, în privința fructelor civile ajunse la scadență în timpul căsătoriei, 606.

— Cazul când dota consistă într'un fond, moșie, etc., care a rămas proprietatea femeii, 607.

— Art. 1280 din codul civil, împrumutat dela dreptul roman, cuprinde o derogare însemnată dela dreptul comun, 608, 609.

— Cazul când fondul dotal a produs mai multe recolte într'un an, 609 n. 1.

— Cazul când bărbatul a



## Regimul dotal

perceput mai mult decât o recoltă într'un an, 609, n. 1.

— Răfuiala dintre bărbat și femeie pentru ultimul an al căsătoriei, 610.

— Deducerea cheltuielilor de cultură făcute de bărbat, 610, 611.

— Art. 1280 din codul civil, derogând dela regulile generale în materie de uzufruct, aplică fructelor naturale și industriale soluția dela fructele civile, 611.

— Justificarea art. 1280 C. civil, 611, 612.

— Cazurile de aplicare ale acestui text, 612.

— Aplicarea acestui text tuturor fructelor în genere, precum și la produsele periodice, 612, 613.

— *Quid în privința produselor neperiodice?* 303, 307, 500, 613.

— Aplicarea art. 1280 C. civil nu numai fructelor percepute, dar și celor ce urmau a fi percepute (Controv.), 614.

— *Despre siguranța femeilor măritate (ipoteca legală)*, 656 urm. V. *Ipotecă legală*.

— Creanțele femeii garantate prin ipoteca legală (numai cele privitoare la dota alienabilă, nu însă și cele privitoare la toate acțiunile femeii) (Controv.), 661 urm., 667 urm. V. *Ipoteca legală a femeii măritate*.

— Bunurile bărbatului lovite de ipoteca legală, 670 urm.

— Specializarea și înscrierea ipotecei legale, 672 urm.

— Reducerea ipotecei legale conferite femeii, 678.

— Imposibilitatea în care se găsește femeia de a putea renunța la ipoteca sa legală, 680 urm. V. *Ipotecă legală*.

— Siguranța femeilor căsătorite sub legea veche (dispoziție tranzitorie). 693 urm. Vezi pentru mai multe detalii, asupra tuturor acestor chestiuni, *supră*, v<sup>o</sup> *Ipoteca legală a femeilor măritate*, etc.

**Regim legal.** — Regimul legal, în dreptul nostru, nu este acel dotal, ci acel de separare sau de parafernă (Controv.), 40 urm., 496, 527, 528, 616, 617. V. *Conv. matrimoniale, Parafernă, Regim dotal*, etc.

— Regimul legal în privința străinilor căsătoriți în România fără convenție matrimonială (Controv.), 43 urm., 52. Vezi *Drept internațional, Regim dotal*, etc.

— Regimul de separare este acel legal în Bulgaria și în Rusia, 43 nota 3. Vezi *Drept bulgar, Drept răsesc*, etc.

— În insula Corfu, dreptul grecesc admite, din contra, ca regim legal, regimul dotal, 43 nota 3. V. *Regim dotal*, p. 830.

— În Spania, regimul legal este acel al comunității de achiziții sau de câștig, 38 text și n. 4, 644 n. 3. Vezi *Dr. spaniol*.

**Regim matrimonial.** — Ce se înțelege prin regim matrimonial, 11 n. 1.

— Diferitele regime matrimoniale ce soții pot alege, în baza principiului libertății con-

vențiilor matrimoniale, 34 text și n. 3, 35 urm., 527, 644. V. *Conv. matrimoniale*.

**Religiune.**— Tatăl nu poate renunța la dreptul de a dirigui educația religioasă a copiilor, 24 urm. V. *Educația copiilor*.

— Dreptul străin în privința educației religioase a copiilor, 25, 26.

— Dispozițiile codului Calimach în această privință, 26.

— Educația copiilor naturali, după legea ungară din 1894, p. 26. V. *Educația copiilor, Copii naturali, etc.*

**Reintoarcerea bunurilor la dăruitor.**—Dota se restituie constitutorului ei, atunci când s'a stipulat dreptul de reîn-torcere, 549.

**Reintoarcerea succesora-lă.**—Inexistența ei în dreptul nostru, 550 text și n. 1, precum și tom. III, partea II-a, p. 165 urm. (ed. a 2-a).

**Rente.** — Cazul când dota consistă într-o rentă (stingerea acestei rente la desfacerea că-sătoriei), 179 n. 5.

— Dreptul bărbatului de a percepe în timpul căsătoriei, veniturile rentei, fără a fi obligat la vreo restituire, afară de titlul ei, 181 n. 1, 585 urm. Vezi *Regim dotal*, pag. 872, *Uzfruct*, etc.

— *Quid* în privința fructelor percepute înaintea celebrării căsătoriei? Ele măresc dota, 586, 587. V. *Fructe*.

— Bărbatul are obligația de a încasa veniturile rentei, ca orice venit și capital dotal în genere, 283.

— Dacă renta a pierit fără neglijența bărbatului, el n'are nicio răspundere și se liberează restituind titlul rentei, 583, 584. V. *Regim dotal*,

— Cazul când soțul înzes-trat a murit cel întâi, lăsând copii (deoseb. de redacție de textul francez), 180 *ad notam*.

— Femeea separată de pa-trimonii poate să-și plaseze ca-pitalurile ei într'o rentă via-geră, 505. V. *Separ. de pa-trimonii*, p. 891.

**Rente perpetue.** — Inexis-tența lor în dreptul nostru (Controv.), 12 n. 2; tom. X, p. 95 urm.; tom. XI, p. 206 n. 2, etc.

**Renunțări.** — Nu se presu-pun niciodată, 229 nota 1. Vezi și Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1915, No. 40, pag. 318. Vezi *Nemo facile donare præsuntur*.

**Resoluto jure dantis, sol-  
vitur jus accipientis**, 236, 435 n. 2, 436 *ad notam*, 672 n. 2.

**Res perit domino**, 265 text și n. 5. V. *Casum sentit do-minus*.

**Rezervă.** — Dota este su-pusă acțiunii în reducțiune din partea moștenitorilor rezerva-

## Rezervă

tari, de câteori întrece partea disponibilă, 184, 329 urm. V. *Reducțiune, Regim dotal, etc.*

— Copiii, care atacă chitanța dată de tatăl lor pentru primirea dotei, se consideră ca terții, de câteori această acțiune are de scop complinirea rezervei lor, 103 n. 5, 104 nota și tom. IV, partea I-a, p. 311; tom. V, p. 279, etc.

— Văduva săracă, care vine la succesiunea bărbatului ei, în baza art. 684, n'are nicio rezervă în averea soțului ei, după cum ea nu are nici sezina, 599 *ad notam* și tom. IV, partea I-a, pag. 523. V. *Sezină, Succesiune, Văduvă săracă, etc.*

**Risipire (Risipitor).** — Persoanele puse sub consiliu judiciar pentru risipire (sau slăbiciune de minte), având capacitatea de a se căsători, pot face conv. lor matrimoniale, fără asistența consiliului, atunci când aceste convenții nu cuprind nicio înstrăinare, 89 urm.

— Actele ce poate face risipitorul (stricta interpretare a legei), 91 n. 1.

— Încât privește actele de administrație, risipitorul are, ca și minorul emancipat, capacitatea de a le face singur, 92 *ad notam*. V. *Emancipare, Minori, etc.*

— Scontarea căștiurilor prin anticipație, ne mai fiind un act de administrație, nu se poate face decât cu asistența consi-

liului, 92 *ad notam*. V. *Căștiuri stipulate prin anticipație.*

**Robia.** — Înstrăinarea fondului dotal pentru scoaterea bărbatului sau femeii din robie, 392. V. *Regim dotal*, p. 859.

— Desființarea robiei în Moldova și în Muntenia, 392 n. 3, 393 *ad notam* și tom. I, p. 248 *ad notam* (ed. a 2-a).

## S

**Schimbul imobilului dotal,** 410 urm.

— Admiterea schimului imobilului dotal, atât în dreptul actual cât și în dreptul nostru anterior, chiar dacă el n'a fost încuviințat prin contractul de căsătorie, 411 text și n. 1, 2.

— Cazul când el a fost permis prin contractul matrimonial, 355.

— Facultatea de a vinde fondul dotal nu autoriză schimbul acestui imobil, 358. Vezi *Regim dotal*, p. 857.

— Facultatea generală de a înstrăina imobilul dotal cuprinde însă atât vânzarea cât și schimbul acestui imobil, 358. V. *Regim dotal*, p. 857.

— Condițiunile preserise de lege pentru admiterea acestui schimb, 412 urm.

1<sup>o</sup> Consimțământul ambilor soți, 412 text și n. 2.

— Dacă femeia este minoră, se mai cere și deliberarea cons. de familie, omologată de tribunal, 412.

## Schimbul imobilului dotal

2<sup>o</sup> Schimbul trebuie să fie folositor soților (aprecierea tribunalelor, chestie de fapt), 412, 413.

3<sup>o</sup> Valoarea imobilelor schimbate trebuie să fie aproape aceeași, sau să aibă cel puțin valoarea de patru cincimi a imobilului vechiu, după o prețeluire făcută prin experți rânduiți de tribunal *din oficiu*, 413.

— Expertiza este o condiție esențială a schimbului, deși judecătorii nu sunt legați prin părerea experților, 413.

— Pluralitatea experților (Controv.), 413 n. 5.

— Dacă schimbul a fost permis prin contractul de căsătorie, expertiza poate să nu mai fie necesară, 413 n. 4. V. *Expertiză*.

4<sup>o</sup> Ultima condiție cerută, pentru ca schimbul imobilului dotal să poată avea loc, este autorizarea justiției, 415.

— Trib. competent este acel al domiciliului soților, 415, 416.

— Schimbul imobilului dotal este supus transcrierii (Controv.), 416—418. V. *Transcriere*.

— Transcrierea contractului de schimb și a jurnalului trib. care-l încuviințează, 417 n. 1.

— Necesitatea a două transcrieri, acea privitoare la orice conv. matrimonială în genere și acea de drept comun, 417 n. 2.

— Actul nu are nevoie de a fi transcris în întregimea lui, 418 n. 3.

## Schimbul imobilului dotal

— Persoanele care pot invoca lipsa transcrierii, 419.

— Imobilul dotal al femeii poate fi schimbat contra mai multor imobile situate în locuri deosebite, 413 n. 2.

— El nu poate însă fi schimbat contra unor lucruri mobile, după cum eră permis altă dată, 411, 413 n. 3.

— El ar putea însă fi schimbat contra unei servituți, nu însă contra unui uzufruct, 413 n. 3. V. *Servitute, Uzufruct, etc.*

— Imobilul dotal poate fi schimbat nu numai cu imobilul sau imobilele unui terțiu, dar chiar cu un imobil al bărbatului (Controv.), 414 text și n. 3, 415. V. *Antipricon*.

— Femeia nu poate însă să facă dintr'un imobil dotal un imobil parafernial, sau *vice-versa*, 414 n. 1. V. *Parafernă*.

— Ea nu poate, de asemenea, să primească în schimbul unei părți a fondului dotal, construcțiile ridicate pe cealaltă parte a fondului, făcând astfel ca o parte din fondul dotal să devie parafernial, 414 nota 1. V. *Construcții, Parafernă, etc.*

— Dacă formalitățile legale au fost îndeplinite, imobilul primit în schimb de femeie devine dotal, până la concurența valorii imobilului înstrăinat, 220, 411, 416.

— Dacă, pentru a se completa valoarea la care are drept femeia, ea devine creditoare a unei sumi de bani (sultă), această sultă este dotală și va fi întrebuințată în cumpărare de alte imobile, dacă aceasta este cu putință, care imobile vor fi

și ele tot dotale (Controv.), 220, 416 text și n. 2. V. *Sultă*.

**Sechestrul judiciar.** — Femea poate, odată cu cererea în separare de patrimonii, și cu autorizarea tribunalului (iar nu numai a prezidentului tribunalului), să aplice un sechestrul judiciar asupra averii mobiliare a bărbatului, pentru asigurarea restituirii dotei sale, 476, 491. V. *Separ. de patrim.*, p. 886.

— S'a decis, acum de curând (16 Decembre 1915), în materie de sechestrul, că art. 615 Pr. civ. a păstrat dispoziția art. 1632 C. civil, după care sechestrul judiciar poate fi cerut de câteori există proces asupra proprietății sau posesiunii unui lucru, mai prevăzând și alte două cazuri în care se poate cere sechestrul, și anume: când există proces asupra administrației sau folosinței unui lucru comun. Cuvântul *posesiune* din art. 1632 C. civil și 615 Pr. civ. este generic. El cuprinde atât posesiunea, semn prin care se manifestă proprietatea, sau mijloc care duce la dobândirea ei, cât și *detențiunea*, faptul material al ținerii unui bun mișcător sau nemiscător. C. București, *Dreptul* din 1916, No. 4 și *Cr. judiciar* din același an, No. 4 (cu nota d-lui C. G. Dissescu). Vezi în această afacere (sechestrul judiciar asupra ziarului *Universul*), concluziile d-lor Tache Ionescu, Em. Pantazi, Gr. Ur-lățeanu și Em. Antonescu, publicate în *Cr. judiciar, loco supra cit.*, p. 32 urm.

### Senatusconsult-Velleian.

— Femea nu poate să facă să reinvie senatusconsultul Velleian, stipulând că ar fi incapabilă de a garanta pe un terțiu sau pe bărbatul ei, 18, 19. V. *Femea măritată*.

— Dispozițiile vechiului drept francez și ale dreptului nostru anterior asupra acestui celebru senatusconsult, 18, n. 1.

— Dispozițiile dreptului roman. Vezi Arntz, *Lehrbuch der Pandekten*, § 359, p. 573 (ed. a 6-a).

— Dreptul străin (codul portughez), 19 *ad notam*.

— Dificultățile la care poate să dea loc senatusconsultul Velleian în dreptul internațional privat, tom. X, p. 126 n. 3. V. *Dr. internațional*.

### Separția de bunuri sau de patrimonii, 445 urm.

— Separția de patrimonii în materie de succesiune, 445 n. 1 și tom. III, partea II-a, p. 613 urm.

### Separția de patrimonii în materie dotală, 445 urm.

— Separția de patrimonii este judiciară și contractuală, 35 n. 5, 445.

— Separția judiciară este cea pronunțată de justiție, iar cea contractuală este cea adoptată de soți în baza principiului libertății conv. matrimon. 35 t. și n. 5, 445, 527.

— Regimul de separare, pe care unii îl numesc de parafernalitate, este regimul legal sau de drept comun în dreptul nostru, 40 urm., 490, 527, 528, 617. V. *Conv. matrimoniale*.

## Sep. de patr. în mat. dot.

*Parafernă, Regim dotal, Regim legal, etc.*

— Expresiunea *separație de patrimonii* nu este în toate cazurile potrivită în legea noastră, 446 n. 1.

— *Separația de patrimonii* este o măsură de protecțiune conferită femeii *dotale*, 446.

— *Separația* poate fi cerută chiar dacă femeea n'ar fi adus dotă decât industria sau comerțul ei, 446 n. 2 *in fine*.

— Sau chiar dacă ea n'ar avea decât o dotă viitoare ori eventuală, sau când dota ei actuală n'ar fi încă exigibilă, 449 n. 1, 450 nota.

— Femeea, care n'ar avea decât bunuri parafernale, n'ar putea, deci, cere *separația de patrimonii*, 446 n. 2. *V. Parafernă.*

— Sub regimul de *separație contractuală*, care ar mărgini drepturile de administrație și de folosință ale femeii numai la o parte din bunurile sale, ea ar avea interes a cere și a dobândi dela justiție. ca *separația judiciară* să fie substituită *separației contractuale* sau *convenționale*, 446 n. 2 *in medio*.

— Origina *separației de patrimonii* (dreptul roman), 447 text și n. 7.

— Dreptul vechiu fr. și dreptul nostru anterior, 448, 449.

— Femeea nu avea nevoie altădată și nu are nevoie nici astăzi să aștepte complectă ruină a bărbatului, spre a cere *separația de patrimonii*, 447 text și n. 5, 453.

## Sep. de patr. în mat. dot.

— *Cauzele care autoriză pe femeie a cere separația de patrimonii*, 449 urm.

— Femeea poate cere *separația de patrimonii*, atunci când dota ei este în pericol, fiind sustrasă dela destinația ei, adică, dela susținerea sarcinilor căsătoriei și bărbatul este căzut în datorii grele, 291, 312, 450, 626.

— Femeea poate cere *separația de patrimonii*, chiar dacă a părăsit domiciliul conjugal fără autorizarea bărbatului (Controv.), 450 text și n. 3, 459. *V. Domiciliu conjugal.*

— Dacă dota este sau nu în pericol, aceasta este o chestie de fapt de aprecierea suverană a instanțelor de fond, 451, 452 text și n. 1.

— Curtea de casație își recunoaște însă dreptul de a indica sensul și întinderea cuvintelor „daraverile bărbatului”, 453, 454.

— *Insolvabilitatea bărbatului* trebuie să fie posterioară căsătoriei, 452.

— *Îndată ce această condiție există, separația* poate fi cerută, chiar dacă dezordinea daravelor bărbatului n'ar proveni din culpa lui, ci dintr'o cauză străină, 452.

— *Intrebuințarea veniturilor dotei* la altă destinație decât la trebuințele casnice ar putea fi, pentru femeie, o cauză de *separare*, 453.

— Alte fapte care ar permite femeii de a cere *separația de patrimonii*, 453.

— Câteva exemple asupra cărora a avut a se pronunța *jurisprudența*, 454.

### Sep. de patr. în mat. dot.

— Bărbatul n'ar putea, în principiu, să respingă cererea de separare, oferind de a garanta restituirea dotei prin darea unei cauțiuni, nici dovădind că are bunuri suficiente, care asigură restituirea dotei, 454, 455. V. *Cauțiune*.

— Falimentul sau insolvabilitatea bărbatului, intervenite în timpul căsătoriei, atrag, de drept, separarea de patrimoniul și obligația pentru bărbat de a restitui dota (Controv.), 455, 456 text și n. 1, 546. V. *Faliment*.

— În caz de declararea bărbatului în stare de faliment, cererea pentru restituirea dotei se va introduce contra judecătorului-sindic, punându-se și pe bărbat în cauză, 456 text și n. 2, 464. V. *Faliment*.

— Starea de smintire și chiar interdicția bărbatului n'ar putea fi o cauză de separare, decât atunci când tutorul bărbatului ar fi un rău administrator și ar periclita dota femeii (Controv.), 457 text și n. 1. V. *Interdicție, Demență, etc.*

— *Quid* în privința interdicției legale a bărbatului și a contumaciei lui? (Controv.), 457. V. *Contumacie, Interdicția legală, etc.*

— Cazul când bărbatul a fost pus sub consiliu judiciar (distincție între cazul când bărbatul este risipitor și acela când el este slab de minte), 458. V. *Consiliu judiciar*.

— Sgârșenia sau avariția bărbatului nu poate fi o cauză de separație de patrimoniul, pentru că nu pune dota femeii în pericol, 458. V. *Avariție*.

### Sep. de patr. în mat. dot.

— Absența bărbatului este însă o cauză de separare, atunci când se datorește faptului său, 458. V. *Absență*.

— Cazurile când absența bărbatului nu-i este imputabilă, 458 n. 4. V. *Absență*.

— *Quid* în privința neîntrebuințării banilor dotali conform contractului de căsătorie? Ea nu este, în genere, o cauză de separare de patrimoniul, de către bărbatul este solvabil, 211, 212 text și n. 1, 366 text și n. 5, 458, 459. V. *Întrebuințare*.

— Întrebuințarea se poate face și în urma separației de patrimoniul, pentru că această separare nu face să înceteze regimul dotal, 365. V. *Întrebuințare*.

— *Persoanele care pot cere separația de patrimoniul*, 459 urm.

— Numai femeia are acest drept, nu însă și bărbatul, 459.

— Dreptul suedez conferă acest drept și bărbatului, 459 n. 2. V. *Drept suedez*.

— Femeia nu poate, nici într'un caz, să renunțe la dreptul de a cere separația de patrimoniul, ea putând numai să se deziste dela cererea ei, 460 text și n. 1, 472 n. 3. V. *Dezistare*.

— Dacă femeia este interzisă, separația se va urmări de tutorul ei, care nu va avea nevoie de autorizarea consiliului de familie, 460. V. *Interdicție*.

— Cazul când bărbatul este tutorul femeii (rânduirea unui tutor *ad hoc*), 460. V. *Tutor*.

— Femeia străină este și ea

## Sep. de patr. în mat. dot.

în drept a cere separația de patrimonii, înaintea tribunalelor române. dacă legea străină a soților nu se opune la admiterea unei asemenea măsuri de protecțiune, 460. V. *Drept internațional*.

— Dispoziția legii române, fiind o regulă de protecțiune, privitoare la capacitatea persoanelor, urmărește pe Români în străinătate, 473. V. *Drept internațional*.

— Regulele de procedură și de publicitate sunt aplicabile și femeilor străine, care vor cere separarea de patrimoniul înaintea tribunalelor române, 460, 478, 479. V. *Străini*.

— O lege străină, care permite separația voluntară dintre soți, nu poate fi aplicată în România, asemenea dispoziție fiind contrară ordinii publice interne din țara noastră, 461, 473. V. *Ordine publică*.

— Femeea poate să continue instanța de separare, începută în timpul căsătoriei, chiar în urma pronunțării divorțului, 461. V. *Divort*.

— Dreptul de a cere separația de patrimoniul, fiind un drept personal al femeii, nu poate fi exercitat, în principiu, de creditorii ei fără consimțământul său, ei putând numai să continue acțiunea începută de dânsa, în cazul când ea ar fi murit în cursul instanței (*pendente lite*), 462, 465.

— Aceeași soluție este admisă și în privința moștenitorilor femeii (Controv.), 462.

— Creditorii femeii pot însă cere separarea în caz de insol-

## Sep. de patr. în mat. dot.

vabilitate sau de faliment al bărbatului, fără a fi nevoiți să pue pe femeie în cauză, 463. V. *Faliment*.

— Judecătorul-sindic nu poate cere separarea de patrimoniul în numele femeii, 464.

— Cazul când femeea a fost declarată falită. Creditorii ei, reprezentați prin judecătorul-sindic nu pot, nici în asemenea caz, să ceară separația de patrimoniul fără consimțământul ei, fiind vorba, în specie, de un drept exclusiv al femeii, 463. V. *Faliment*.

— De aici rezultă că nici judecătorul-sindic nu poate cere separarea de patrimoniul, în numele femeii falite, el având numai dreptul de intervenție spre a ocroti interesele masei creditorilor, pe care el o reprezintă, 464. V. *Faliment*.

— *Persoanele contra cărora se exercită separația de patrimoniul* (numai bărbatul, care este singurul contradictor al femeii), 464.

— Cazul când bărbatul este interzis sau pus sub consiliu judiciar, 464. V. *Consiliu judiciar*, *Interdicție*, etc.

— Dacă bărbatul moare în cursul instanței de separare, acțiunea va fi continuată contra moștenitorilor lui, 464.

— Dacă bărbatul este falit, cererea în separare se va introduce contra judecătorului-sindic, punându-se și pe bărbat în cauză, 456 text și n. 2, 464.

— *Drepturile conferite creditorilor bărbatului, în caz de*



## Sep. de patr. în mat. dot.

*separare de patrimonii*, 465 urm.

— Legea conferă două drepturi distincte creditorilor bărbatului: 1<sup>o</sup> dreptul de a interveni în instanță spre a împiedica admiterea separației; 2<sup>o</sup> dreptul de a cere anularea ei prin acțiunea pauliană, de câteori ea a fost admisă în dauna și în fraudă lor, 465, 466, 467. V. *Acț. pauliană*.

— Anularea separației nu este opozabilă, decât creditorilor care au dobândit-o 466, 467.

— Dreptul creditorilor intervenienți de a face apel, recurs, fie în numele lor, fie în numele bărbatului, 466. V. *Apel, Recurs*, etc.

— Creditorii femeii n'au dreptul de a interveni în instanță spre a opri separația, 466.

— Dreptul de a anula hotărîrea de separare nu aparține decât terțiilor, 467.

— Creditorii bărbatului nu pot exercita acțiunea în anulare după expirarea termenului de trei luni dela ultima afișare a hotărîrei, 667.

— Această prescripție scurtă nu se aplică decât atunci când se atacă însăși hotărîrea intervenită asupra separației de patrimonii, iar nu și atunci când se atacă numai lichidarea pretențiilor femeii, ea fiind prejudiciabile intereselor creditorilor, 467, 468.

— Această prescripție nu se aplică, de asemenea, atunci când creditorii atacă hotărîrea de separare pentru lipsă de formalități, sau pentru că n'a fost executată după modul prescri-

## Sep. de patr. în mat. dot.

de lege, 468, 484 text și nota 8, 485 nota.

— *Formele și procedura separației de patrimonii*, 468 urm., 473 urm.

— Separația de patrimonii nu poate avea loc decât prin hotărîre judecătorească, orice separație voluntară fiind nulă și neavenită, 469.

— De aceea, am și văzut că nu se poate aplica în țara noastră dispoziția unei legi străine, care ar admite separația voluntară dintre soți, 461, 473. V. *supra*, p. 883. V. *Dr. internațional*.

— Și de aceea este nulă și neavenită, fără intervenția justiției, orice convenție dintre soți, care ar admite o separație de bună voie, fiind tot nulă și clauza accesorie, precum ar fi, de exemplu, clauza penală, care ar servi de sancțiune obligațiunii principale, 470. V. *Clauză penală*.

— Tot nulă ar fi și dispoziția testamentară, prin care femeia ar opri pe moștenitorii săi de a ataca actul care ar stabili o separație benevolă, 471. V. *Testament*.

— Numai separația de patrimonii nu poate fi voluntară: hotărîrea poate însă fi executată de bună voie. În asemenea caz, femeia trebuie să-și primească dota înăuntrul termenului de o lună, iar plata să fie constatată printr'un act autentic, 483 n. 4.

— Chitanța portăreilor este un act autentic în sensul legii, 483 n. 4.

### Sep. de patr. în mat. dot.

— De câteori restituirea dotei are loc în urma separării de patrimonii, femeea poate să-și ceară dota cu fructele sau procentele ei, fără autorizarea bărbatului, hotărîrea de separare echivalând cu o autorizare, 574 n. 2.

— Inadmisibilitatea unei separații condiționale, 469 n. 1. V. *Condiție*.

— Principiul separației judiciare eră admis atât în codul Caragea, cât și în vechiul drept francez, 448 text și n. 2, 469, 470.

— Femeea va trebui să dovedească faptele alegate de ea, mărturisirea și jurământul bărbatului nefăcând nicio probă în această materie, 471, 477. V. *Jurământ, Mărturisire*. etc.

— Consimțământul dat de bărbat la admiterea separării nu este deci de niciun efect, el putând numai să nu facă opoziție, apel, recurs, etc., sau să se deziste dela aceste acte, 472. V. *Achiesare, Apel, Dezistare, Recurs*, etc.

— Și femeea s'ar putea dezista dela acțiunea ei cu consimțământul bărbatului, 472 n. 3. V. *Dezistare*.

— Ea n'ar putea însă să renunțe de mai înainte la dreptul de a cere separarea, pentrucă o asemenea renunțare ar constitui o înstrăinare indirectă a dotei sale, 460 text și n. 1, 472 n. 3.

— Separația voluntară fiind nulă și neavenită, de aci rezultă că dacă, în urma unei asemenea separații, bărbatul a restituit dota femeii, această restituire

### Sep. de patr. în mat. dot.

nu-l liberează, femeea putând cere din nou plata, afară de sumele care i-ar fi folosit personal, 472.

— Tot de aci mai rezultă că dispoziția unei legi străine, care ar permite separația voluntară, n'ar putea fi aplicată în țara noastră, 461, 473. V. p. 883, 884.

— Femeea nu poate exercita cererea în separație de patrimonii, decât după ce a dobândit autorizarea preșidentului trib. civil, 473.

— Aceasta este o derogare dela dreptul comun, 474.

— Autorizarea preșidentului este suficientă, chiar atunci când femeea este minoră, ea neavând nevoie de un curator decât pentru executarea hotărîrii de separare, în care caz, curatorul se va rândui de consiliul de familie, 474 n. 1. V. *Consiliu de familie, Curator*, etc.

— Tribunalul competent este acel al domiciliului bărbatului, 473 n. 3.

— Tribunalul secțiunii vacanțelor mari este competent de a judecă asemenea acțiune, ea avînd un caracter eminentemente urgent, 473 n. 3. V. *Vacanțe mari*, p. 909.

— Cererea de separare nu poate însă, nici într'un caz, fi judecată de arbitri, 473 n. 3 în *fine*. V. *Arbitri*.

— Femeea nu are nevoie de o nouă autorizare, spre a putea face apel, recurs, etc. 474, 475.

— Nici pentru a urmări executarea hotărîrii de separare, 475.

— Nici pentru a cere restituirea dotei sale, 574 n. 2.

### Sep. de patr. în mat. dot.

— Cererea pentru separarea de patrimonii trebuie să fie publicată sub pedeapsă de nulitate, această nulitate putând fi opusă atât de bărbat, cât și de creditorii lui *anteriori* sentinței de separare, 475 text și n. 3, 480.

— Scopul acestei publicități 475, 476.

— Cazul când unul din soți este comerciant, 476.

— Hotărîrea dată asupra cererii de separare nu se poate pronunța decât o lună cel mult după afișarea și publicarea cererii, 476.

— Femeea poate, odată cu cererea în separare și cu autorizarea tribunalului, nu însă numai cu aceea a prezidentului, să ia măsuri asigurătoare pentru conservarea dotei sale, precum ar fi, de exemplu, un sechestrul judiciar asupra averii mobiliare a bărbatului ei, 476, 491. Vezi *Sechestrul judiciar*, p. 880.

— Hotărîrea primei instanțe, nu însă și cea a Curții de apel, care declară desfăcute patrimoniile dintre bărbat și femei, se publică și ea, conform art. 632 Pr. civ., p. 467 text și n. 2, 3.

— Neîndeplinirea acestei formalități face ca hotărîrea de separare să nu fie opozabilă terțiilor, 477, 478.

— Scopul acestei publicități, 475, 476, 478.

— Publicitatea prescrisă de lege se aplică tuturor Românilor separați de bunuri printr'o sentință străină, precum și străinilor separați printr'o sentință română, 460, 478, 479. V. *Drept internațional, Străini*, etc.

### Sep. de patr. în mat. dot.

— Tribunalele române nu pot, în adevăr, să investească cu formulă executorie o hotărîre străină, care ar fi pronunțată o separație de patrimonii, decât îndeplinindu-se publicitatea prescrisă de legea română, 479 n. 1. V. *Formulă executorie, Hotărîri străine*, etc.

— Încât privește însă capacitatea femeii măritate, hotărîrea străină își va produce efectele sale în România, fără a fi investită cu formula executorie, 479 n. 1, precum și trimeterile făcute acolo la volumele noastre anterioare. Vezi *Formulă executorie, Hotărîri străine*, etc.

— Neîndeplinirea publicității prescrise de lege aduce nulitatea hotărîrei. Această nulitate poate fi opusă de bărbat și de creditorii lui, anteriori sentinței de separare, nici într'un caz însă de femei, 475 n. 3, 480.

— *Executarea hotărîrei de separare*, 480 urm.

— Separația admisă de judecători, este nulă și neavenită, dacă nu s'a început executarea ei în termen cel mult de o lună *dela pronunțarea ei*, sau mai bine zis, din momentul de când a dobândit autoritatea lucrului judecat, 480, 481, 482.

— Dacă bărbatul plătește de bună voe, executarea hotărîrei trebuie să fie constatată printr'un act autentic, 482, 483, text și n. 4, 484.

— Chitanța portăreilor este un act autentic în sensul legii, 483 n. 4.

— Executarea hotărîrei nu

### Sep. de patr. în mat. dot.

poate, deci, fi dovedită prin jurământul bărbatului, 484. V. *Jurământ.*

— Cazul când s'a făcut opoziție sau apel, înainte de a se fi început executarea, 481.

— Cazul când bărbatul este falit, 481.

— Executarea hotărîrii de separare nu poate fi îndreptată, cât timp ține falimentul bărbatului, decât în contra judecătorului-sindic, 456 și p. 482. V. *Faliment.*

— Restituirea trusoului femeii, făcută în termenul deșipt de lege, se consideră ca un început de executare, 482. V. *Trusou.*

— Se consideră, în genere, ca un început de executare orice act care tinde a constrânge pe bărbat la executarea hotărîrii, precum: un comandament prealabil, o somație, etc., 482.

— Comunicarea hotărîrii nu are însă, în genere, acest caracter, ea fiind considerată ca un act prealabil executărei (Controv.), 483 text și n. 1.

— Dacă în termenul deșipt de lege nu s'a început executarea hotărîrii de separare, separația dobândită este nulă în sens de *inexistentă*, această nulitate de fond putând fi opusă în orice stare s'ar afla pricina, deci, și în apel, și chiar în urma morței bărbatului, 484.

— Ca orice nulitate, ea poate fi invocată timp de 30 de ani, art. 633 Pr. civ. nefiind aplicabil în specie (Controv.), 468, 484, 485 *ad notam.* V. *Prescripție.*

— Nulitatea poate fi pro-

### Sep. de patr. în mat. dot.

pusă nu numai pe cale principală, dar și în mod incidental, sub forma unei excepții, 485.

— *Persoanele care pot propune nulitatea* (creditorii bărbatului, și bărbatul, deși, în privința acestui din urmă, chestiunea este controversată), 485 text și n. 3. Vezi și p. 487.

— *Quid* în privința debitorului bărbatului? (Controv.), 485, 486 text și n. 1.

— Dreptul femeii de a invoca nulitatea contra bărbatului (Controv.), 486 text și n. 2.

— Nulitatea nu poate însă fi opusă de soți contra terților, care ar fi contractat de bună credință cu bărbatul său cu femeia în vederea unei separații, pe care ei o credeau sinceră, 486.

— Acoperirea nulității atât prin executarea tardivă a hotărîrii, cât și prin o renunțare expresă sau tacită din partea celor în drept a o propune, 486, 487.

— *Efectele anulărei separărei.* Separația se consideră ca nulă *erga omnes* (Controv.), 487.

— Și hotărîrile care pronunță separarea de patrimonii își produc efectul lor *erga omnes*, 487 și tom. VII, p. 565. V. *Hotărîri judecătorești.*

— *Efectele separărei de patrimonii pronunțată de justiție*, 487 urm.

— Hotărîrile care pronunță separația de patrimonii sunt constitutive, iar nu declarative

### Sep. de patr. în mat. dot.

de drepturi, 489. V. *Hotărîri judecătorești*.

— Cu toate acestea, prin derogare dela dreptul comun, ele își produc efectele lor atât în privința soților, cât și în privința terților, deși în această din urmă privință, chestiunea este controversată, din ziua de când cererea de separare a fost comunicată bărbatului, 489 text și n. 2, 490 text și n. 3, 491.

— Acest efect retroactiv al hotărîrii garantează pe femei, sustrăgând bunurile ei dela urmărirea creditorilor bărbatului, care altfel ar fi putut să le urmărească, deducându-se sumele necesare la cheltuelile casnice, 490, 491.

— Deși hotărîrea de separare își produce efectele sale și în contra terților, totuși legiuitorul nostru, curmând controversă ce există asupra acestui punct în Franța, dispune că actele de administrație făcute de bărbat, de bună credință și fără fraudă, în urma cererii de separare și înainte de pronunțarea hotărîrii, sunt valide, pentru că altfel administrația bunurilor femeii ar fi rămas în suspensie, până ce ar fi luat-o femeia, 491, 492.

— Actele făcute în acest interval de bărbat, în fraudă drepturilor femeii, pot însă fi atacate de aceasta din urmă prin acțiunea pauliană, 491, 492. V. *Act. pauliană*.

— Actele de administrație de care vorbește legea sunt contractele de închiriere sau de arendare ale averii dotale. Aceste contracte, făcute de băr-

### Sep. de patr. în mat. dot.

bat, în timpul instanței de separare, rămân valide și în urma separației de patrimonii sau desfacerei căsătoriei, dacă au fost încheiate pe un period cel mult de cinci ani, iar nu nouă ani, ca în codul francez, pentru că numai în această limită contractele de închiriere sau de arendare se consideră în legea noastră ca acte de administrație. 280 urm., 492.

— Nu este, deci, validă clauza din contractul de căsătorie, prin care bărbatul ar fi oprit de a închiria sau arenda imobilele dotale, fără consimțământul femeii. 281, 298, 299. V. *Regim dotal*.

— Contractele încheiate pe un period mai lung de cinci ani nu sunt nule, ci reducibile la acest termen, însă numai după cererea femeii sau moștenitorilor ei, nulitatea fiind, în specie, pur relativă. 281, 493, 500 n. 1 și tom. IX, pag. 50. V. *Regim dotal*.

— Femeea ar putea, de asemenea, cere anularea contractelor frauduloase, conform dreptului comun, chiar dacă ele n'ar fi fost încheiate pe un period mai lung de cinci ani, 493.

— Vilitatea prețului nu este, în genere, o cauză de anulare, dacă nu există fraudă la mijloc, 493.

— Contractul ar putea fi anulat, independent de orice fraudă, când prețul stipulat de bărbat ar consista într'o *alea*, așa că femeea ar putea fi păgubită atunci când ar relua administrația averii sale, 493. V. *Regim dotal*.

### Sep. de patr. în mat. dot.

— În privința reînnoirii contractelor de arendare sau de închiriere, legea permite bărbatului de a reînnoi contractul *doi* ani sau *un an* înainte de expirare, după cum este vorba de bunuri rurale sau de bunuri urbane, 493, 494.

— Din cele mai sus expuse rezultă că femeia poate fi obligată, cel mult pentru *șapte* ani în privința bunurilor rurale, și *șase* ani în privința bunurilor urbane, 494; tom. II, p. 725 și tom. IX, p. 50.

— Dispozițiile relative la contractele de închiriere sau de arendare ale averilor dotale se aplică și la contractele averilor minorilor, n. 2 dela pag. 280, 281 și 494 text și nota 2. V. *Minori*.

— S'a decis, cu privire la închirierea sau arendarea averii dotale, că legea a atribuit bărbatului, și numai lui, dreptul de a administra averea dotală și de a culege veniturile. Față de aceste drepturi ce-i au fost concedate într'un anumit scop și față de starea de supunere pe care femeia o are și trebuie s'o aibă către bărbatul ei, legea a căutat să pue o limită unor anumite acte de administrație, ce ar putea depăși în anume condițiuni acest scop, edictând art. 1268 și 1269 C. civil, prin care se declară că închirierile și arendările încheiate peste termenul de cinci ani sau prelungirile contractelor, făcute înainte de un anumit termen, să nu fie obligatorii, după desfacerea căsătoriei, pentru soție sau moștenitorii săi. — Prin urmare, in-

### Sep. de patr. în mat. dot.

stanța de fond face o justă aplicare a art. 1268 și 1269 C. civil, atunci când anulează contractul de închiriere sau de arendare pe ultimul period de cinci ani, deși fusese semnat și de soție, căci aceasta nu putea să dea soțului mai multe drepturi decât acelea ce i le dă legea în administrarea dotei, ea însăși neavând cădere să facă vreun act de administrație asupra acelei averi. Cas. S-a I-a, decizia No. 411, din 19 Iunie 1915. *Jurisprudența română* din 1915, No. 35, p. 548, No. de ordine 568, precum și *Cr. judiciar* din 1915, No. 81, pag. 662. Vezi *Arendare*.

— *Efectele separării de patrimonii*. — *Capacitatea ce femeia dobândește prin separare, în privința administrării averii sale*, 494 urm.

— *Dreptul vechiu și dreptul actual francez*, 494, 495.

— În dreptul nostru, femeia separată de patrimonii dobândește libera administrație a avutului său, rămânând însă incapabilă, așa cum eră și înainte de separare, 496 text și n. 2.

— Separarea de patrimonii nu face deci să înceteze regimul dotal, nici autoritatea bărbatului, ci numai folosința și administrația lui, 337 urm., 430, 496, 545. V. *Regim dotal*, p. 853.

— De aceea, imobilul dotal rămâne inalienabil și în urma separării de patrimonii, deși el atunci devine prescriptibil, 35 n. 3, 337, 338 text și n. 3, 348, 349, 430, 435, 496, 545, precum și trimerterile făcute acolo la vo-

### Sep. de patr. în mat. dot.

lumele noastre anterioare. Vezi *Regim dotal*, p. 853.

— Inalienabilitatea fondului dotal neîncetând prin separația de patrimonii, femeea nu poate confirma înstrăinarea acestui fond, în urma dobândirii separărei, ci numai în urma desfacerii căsătoriei, 430. V. *Confirmare, Regim dotal, etc.*

— Dacă bărbatul a garantat vânzarea fondului dotal, ca parte contractantă, separația de patrimonii n'are însă de efect să facă să curgă prescripția contra femeii, 350.

— De câteori însă femeea a vândut imobilul dotal, fără nicio garanție din partea bărbatului, ci numai cu asistența lui, achizitorul imobilului va putea să invoace prescripția contra femeii, pentru că acest achizitor n'are niciun recurs în contra bărbatului, 350, 434. V. *Regim dotal.*

— Dispoziția art. 1880, după care prescripția este suspendată în timpul căsătoriei, în cazurile în care acțiunea femeii s'ar putea răsfrânge și în contra bărbatului, se aplică deci și femeii separate de patrimonii, 639.

— Actele de administrație ce poate face femeea separată (închirierea sau arendarea imobilelor sale cel mult pe cinci ani, rezilierea contractelor încheiate înainte de separare, luarea sau reînnoirea și radiarea unei inscripții ipotecare, transcrierea unui act, reparațiile de întreținere, primirea veniturilor și dispunerea de ele, sub îndatorirea de a contribui la cheltue-

### Sep. de patr. în mat. dot.

lile casnice și la creșterea copiilor comuni, urmărirea și primirea capitalurilor mobiliare, cu asistența bărbatului, dacă este minoră, convertirea titlurilor nominative în titluri la purtător, etc.), 499 urm.

— Femeea nu poate însă să renunțe în totul sau în parte, în favoarea bărbatului, la dreptul de administrație ce-i conferă legea, 501 n. 1, *in fine.*

— Femeea separată de bunuri dobândește nu numai administrația, dar și folosința averii sale, care până la separare aparține bărbatului, 301 urm., 501.

— Hotărîrea de separare nu scutește însă pe femeie de a observa clauzele cuprinse în contractul matrimonial, în privința banilor dotali, 502.

— Cazul când separația de patrimonii a fost numai parțială, 502.

— Femeea separată de bunuri poate să înstrăineze bunurile sale mobiliare prin acte cu titlu oneros, însă numai în vederea și interesul actelor sale de administrație (Controv.), 502, 503, 504.

— Ea nu poate însă să dispue de averea sa prin acte cu titlu gratuit, decât cu autorizarea bărbatului (Controv.), 502, 503, 505.

— Femeea separată poate însă face prezenturile obișnuite ce se fac la zile onomastice, la zile de sărbători, etc., 503. V. *Prezenturi obișnuite.*

— Ea nu poate să cumpere alte imobile în locul celor înstrăinate, decât cu autorizarea legală, 505.

## Sep. de patr. în mat. dot.

— Nici să-și plaseze capitalurile sale într-o rentă viageră (Controv.), 505. V. *Rente*.

— Nici să garanteze pe un terțiu, fără autorizarea bărbatului, pentru că fidejusiunea nu este un act de administrație, 505. V. *Fidejusiune*.

— Nici să primească o donațiune sau un legat, ori o succesiune ab intestat, fără autorizarea bărbatului sau a justiției, 506. V. *Donațiune, Legate, Succesiune*, etc.

— Ea poate însă să procedă singură la inventarierea unei succesiuni mobiliare, aceasta fiind un act de administrație, 506 n. 3. V. *Inventar*.

— *Quid* în privința împărțelii unei succesiuni mobiliare? (Controv.), 506 nota 3. V. *Impărțeală*.

— Femeea separată nu se poate împrumută, decât pentru trebuințele unui act de administrație, 507.

— Ea nu poate, fără autorizare, să contracteze o societate cu un terțiu și nici chiar cu bărbatul ei (Controv.), 131 n. 2, 507 text și n. 2, 533 și tom. IX, p. 477. V. *Societate*.

— Ea nu poate să facă o tranzație, decât tot în privința actelor de administrație (Controv.), 507 text și n. 3. V. *Tranzație*.

— *Quid* în privința compromisului? (Controv.), 507 text și n. 4, 508 *ad notam*. V. *Compromis*.

— Ea nu poate jucă la Bursă, 508. V. *Bursă*.

— Ea nu poate astăzi, în urma legii din 1895, să voteze

## Sep. de patr. în mat. dot.

concordatul bărbatul ei, 508 text și n. 2. V. *Concordat*.

— Ea nu poate renunța la ipoteca ei legală, 359, 508, 681. V. *Ipotecă legală*.

— Inscripția acestei ipoteci n'are nevoie de a fi reînviată în urma separării de patrimonii, 677. V. *Ipotecă legală*.

— Ipoteca legală subzistă, deci, și în urma separației de patrimonii, până ce femeea își primește dota înapoi, 662. V. *Ipotecă legală*.

— Femeea, chiar separată de bunuri, nu poate, fără autorizarea bărbatului, să contracteze un angajament teatral, 508; tom. I, p. 752 și tom. IX, p. 580 n. 1. V. *Angajament teatral*.

— În acest caz, autorizarea bărbatului nu poate fi înlocuită prin cea a justiției (Controv.), 508 n. 4 și tom. I, p. 752 n. 2 (ed. a 2-a). V. *Autoriz. necesară femeii măritate*, etc.

— Ea nu poate, fără autorizarea bărbatului, nu însă cu aceea a justiției, să publice o operă literară sau științifică, să expue operele sale de artă, să treacă examenele de medic, moașă; etc. 509 *ad notam*, precum și tom. I, p. 752 (ed. a 2-a). V. *Autoriz. necesară femeii măritate, Proprietate artistică, literară*, etc.

— Femeea, chiar separată de bunuri, nu poate stă în judecată nici ca reclamantă, nici ca pârâtă, fără autorizarea bărbatului sau a justiției, 509 text și n. 1, 510 și tom. I, p. 744 text și n. 1 (ed. a 2-a). V. *Autoriz. necesară femeii măritate, spre a putea stă în judecată*.



### Sep. de patr. în mat. dot.

— Aceleași reguli sunt aplicabile în privința bunurilor parafernale, 634. V. *Parafernă*.

— Drept internațional în privința incapacității femeii măritate (statut personal), 22 *ad notam*, 510 *ad notam*, 633 text și n. 2, 3, 634. V. *Drept internațional*.

— Lipsa de autorizare poate fi propusă pentru prima oară înaintea Curții de casație, de către femeie, bărbat sau moștenitorii lor, nu însă de adversarul femeii, nulitatea fiind relativă, 510 *ad notam*, și tom. I, p. 746 (ed. a 2-a). V. *Autoriz. necesară femeii măritate*, etc.

— Propunerea lipsei de autorizare de judecători din oficiu (Controv.), 510 *ad notam*.

— Legile străine care admit capacitatea femeii măritate, 510 n. 1, 635 nota 1 și tom. I, p. 740 n. 3, 741 *ad notam*.

— Femeea are nevoie de autorizare, spre a putea stă în judecată, chiar atunci când s'ar urmări imobilul său ipotecat, ea considerându-se însă ca autorizată, atunci când s'a comunicat bărbatului toate actele de procedură, 296, 511 text și n. 2. V. *Expropriere silită, Regim dotal*, etc.

— Dreptul femeii separate de a se obliga fără autorizare (Controv.), 511, 512.

— Cazul când ea s'a obligat numai în vederea administrației averii sale (Controv.), 512.

— Femeea separată nu-și poate înstrăina imobilele sale, decât cu autorizarea bărbatului sau a justiției, 512, 513.

— *Quid* în privința femeii

### Sep. de patr. în mat. dot.

comerciantă, 513 n. 1. V. *Femeea comerciantă*.

— Ea nu poate greva imobilele sale de ipotecă sau servituti, decât tot cu această autorizare, 513. V. *Ipotecă convențională, Servitute*, etc.

— Ea nu poate, fără autorizare, să constituie o antichreză asupra imobilelor dotale, 513 text și n. 3. V. *Antichreză*.

— Incât privește cazurile în care bărbatul răspunde de neîntrebuințarea făcută de femeie a prețului imobilelor sale înstrăinate (p. 514 urm.), vezi *Întrebuințare și Reîntrebuințare*.

— *Contribuirea femeii separate de bunuri sau de patrimonii la sarcinile căsătoriei*, 518 urm. *Cluj*

— Separația de patrimonii lăsând să subziste legătura căsătoriei și sarcinile ce rezultă din ea, femeia trebuie să contribuie la aceste sarcini după puterea mijloacelor ei și ale bărbatului. Dacă bărbatul nu mai are nimic, ea va întimpla sarcinile căsătoriei numai cu averea ei, 518, 519.

— Judecătorii hotărăsc asupra porțiunii contributive a femeii după împrejurările fiecărei cauze, sentințele pronunțate în această materie putând fi modificate și neavând nici odată autoritatea lucrului judecat, ca și hotăririle date în materie alimentară, 518, 519, 522. Vezi *Alimente, Autor. lucrului judecat, Hotăriri judecătorești*, etc.

— Soții pot însă să convie că unul din ei, de exemplu, băr-

### Sep. de patr. în mat. dot.

batul, dacă are mijloace suficiente, va suferi singur sarcinile căsătoriei, femeea necontribuind cu nimic la aceste sarcini, 518 n. 3, 534 n. 1, 641. Vezi și C. Donai, *Cr. judiciar* din 1916, No. 7, p. 60. Vezi *Parafernă*.

— Femeea separată, însărcinată cu întreținerea trebuințelor casnice, poate să stragă dela urmărirea creditorilor bărbatului hainele și rufelee copiilor minori, 518 n. 1.

— Cheltuelile necesare la creșterea copiilor cuprind și cele necesare la căutarea sănătății lor, 519 n. 2. V. *Alimente*.

— Remiterea sumelor contribuției ale femeii în mâinile bărbatului (Controv.), 519—521, 535, 643.

— Cazul când terții au o acțiune directă contra femeii, 521, 522.

— Cazul când, în urma facerei cheltuelilor casnice de către femeie, bărbatul a redobândit avere, 518, 522.

— Compensarea contribuției femeii cu dobânda dotei (Controv.), 522. V. *Compensație*.

— *Încetarea separației de patrimonii și restabilirea regimului primitiv adoptat de soți*, 523 urm.

— Dreptul vechiu francez în această privință, 523, 524 text și nota 1.

— Dreptul nostru anterior și dreptul străin, 524 n. 1.

— Separația de patrimonii nu poate încetă, decât prin consimțământul ambilor soți, constat în formă solemnă și adus

### Sep. de patr. în mat. dot.

la cunoștința terțiilor prin publicitate, 524, 525.

— Persoanele care pot opune lipsa de publicitate (Controv.), 525 n. 1.

— Scopul formei solemne (înălțurarea contestațiilor și a fraudelor), 524 n. 4, 525 *ad notam*.

— Prezentarea părților în persoană înaintea tribunalului, 525.

— Dacă unul din soți este comerciant, încetarea separației se menționează și în registrul firmelor, 525. V. *Firmă*.

— Prin efectul sentinței pronunțate de tribunal, în urma cererii părților, separația de patrimonii este ștearsă cu efect retroactiv, și această nu numai față de părți, dar și de terții interesați, 525.

— Vechiul regim matrimonial, restabilit prin voința părților, este definitiv și irevocabil, după cum eră din capul locului, dacă nu intervine o nouă cauză de separare, 527.

— Se respectă însă, față de terții, actele făcute de femeie în limitele capacității sale, sub regimul intermediar de separare, 525, 526.

— Imposibilitatea în care se găsesse uneori soții de a schimba regimul lor primitiv, 526.

### Separația de bunuri contractuală, 527 urm.

— Separarea poate fi nu numai judiciară, dar și contractuală, părțile fiind libere a o admite în baza principiului libertății convențiilor matrimoniale, 35, 527. V. *Conv. matrimoniale*.

## Sep. de bunuri contract.

— Unii numesc acest regim: *parafernălităte generală*, 527 text și n. 4.

— Dreptul străin în privința separației contractuale, 527 n. 3.

— Subseparația contractuală, ca și sub cea judiciară, femeea are administrația și folosința averei sale, întrucât aceste drepturi ale ei n'au fost mărginite prin contractul matrimonial, 529.

— Dacă drepturile ei de folosință și de administrație au fost reduse în parte, ea are interes a cere separarea de patrimoniului, 446 n. 2 *in medio*, 529 n. 3. V. *Separ. de patrimoniul*.

— Cazurile când bărbatul administrează averea femeii, 529.

— Dreptul conferit bărbatului de a administra averea femeii nu-l face uzufructuarul acestei averi, așa că veniturile femeii sunt la adăpost de urmărirea creditorilor personali ai bărbatului, 530.

— Sub regimul de separare, fiecare soț își plătește datoriile sale, chiar atunci când mobilele ambilor soți au fost amestecate la un loc (Controv.), 530.

— În caz de faliment al bărbatului, totul este presupus a-i aparține (prezumpția muciană); femeea poate însă să dovedească contrariul prin orice mijloace de probă: martori, prezumpții, etc. (Controv.), 530, 531 *ad notam*. Vezi și Cas. S-a III-a, decizie No 577, din 17 Noembrie 1915. *Jurisprudența română* din 1916, No. 1, pag. 13, No. de ordine 10. Vezi această decizie reproducă *supra*, v<sup>o</sup> *Faliment și Prezumpție muciană*.

## Sep. de bunuri contract.

— Ca și femeea separată judecătorește, acea separată prin contract se poate obliga în vederea administrației sale, fără autorizarea bărbatului sau a justiției, și obligațiile sale pot fi urmărite de creditorii ei, atât asupra mobilelor, cât și asupra imobilelor sale, 531.

— În afară de actele de administrație, ea nu-și poate înstrăina mobilele și imobilele sale, decât cu autorizarea bărbatului, 531, 532.

— Cele mai multe dispoziții dela separ. judiciară se aplică și separației contractuale, 532, 533.

— Astfel, art. 1267 se aplică la ambele separații, 517 text și n. 3, 533.

— Art. 1270 dela separația judiciară nu se aplică însă separației contractuale, principiul imutabilității convențiilor matrimoniale opunându-se, în timpul căsătoriei, la modificarea regimului de separare contractuală, 527, 533.

— Tot din principiul imutabilității conv. matrimoniale mai rezultă că soții, care au adoptat separația de bunuri prin contractul lor, nu pot contracta între ei o societate civilă sau comercială, căci prin asemenea societate ei ar schimba convenția lor primitivă, 131 n. 2, 507 n. 2, 533. V. *Societate*.

— Contribuirea femeii separate prin contract la sarcinile căsătoriei (deoseb. de codul francez), 533—535, 640.

— Remiterea părții contributive a femeii în mâinile bărbatului, care va plăti cheltue-

### Sep. de bunuri contract.

lile necesare la creșterea și educarea copiilor, 519 urm., 535, 643.

— Femeea nu este, în adevăr, presupusă a avea mandat tacit dela bărbatul ei, decât pentru cheltuelile zilnice ale casei, pentru întreținerea și îmbrăcăminte ei personală, și aceasta încă sub condiție ca cheltuelile făcute de ea să nu fie excesive, ei potrivite cu averea și poziția socială a bărbatului, căci altfel el n'ar putea fi condamnat a le plăti, 302 *ad notam*, 535, 536. V. *Mandat*.

— Bărbatul n'ar putea însă susține că cheltuelile făcute de femeie sunt excesive, atunci când el însuși le-a recunoscut, 536 n. 2.

— El n'ar putea, de asemenea, să fie condamnat a plăti datoriile contractate de femeie, în urma părăsirii domiciliului conjugal, mai ales dacă ar fi plătit pensia alimentară la care fusese condamnat, 536, 537. V. *Domiciliu conjugal*.

— El ar putea să oprească pe femeie de a mai face cheltueli casnice, însă pentru aceasta trebuie să vestească pe furnisori prin notificări directe și individuale, un simplu anunț publicat prin ziare nefiind, în genere, suficient, cu toate că judecătorii fondului sunt apreciatori suverani a împrejurărilor fiecărei cauze, 537.

**Servitute.** — Despăgubirea statornicită pentru stabilirea unui drept de trecere asupra fondului dotal, în caz când fondul

vecin este înfundat și n'are nicio eșire la calea publică, este dotală, 220 text și n. 5, 221 nota, 296 n. 2.

— Fondul dotal nu poate fi supus unei servituți convenționale, pentrucă aceasta ar fi o înstrăinare parțială, 331.

— Dar, deși el nu poate fi supus, în timpul căsătoriei, unei servituți convenționale, totuși el rămâne supus servituților ce derivă din situația locului și din lege. Bărbatul ar putea, deci, să recunoască existența unei servituți legale asupra fondului dotal, fără a o putea însă agrava, 329 n. 5.

— Fondul dotal fiind, în principiu, imprescriptibil în timpul căsătoriei, imprescriptibilitatea se aplică nu numai proprietății fondului, dar și desmembrărilor ei. Nu se poate deci dobândi prin prescripție nicio servitute sau alt drept real asupra fondului dotal, 347 nota 1. V. *Prescripție, Regim dotal*, etc.

— De asemenea, proprietarul unui loc înfundat nu poate să dobândească prin prescripție dreptul de a trece pe fondul dotal, dacă acest proprietar are acces la calea publică pe alt fond, 347 n. 1. V. *Prescripție*.

— Și *vice-versa*, dacă fondul dotal posedă o servitute activă asupra fondului vecin, dotalitatea împiedică stingerea ei prin neîntrebuințare, 347 n. 1, *in fine*.

— Și fiindcă vorbim de servitutea legală statornicită de art. 616 urm. C. civil, vom menționa aici o decizie recentă a Curței de casație (7 Octombrie 1915), care pune în prin-

## Servitute

cipin că acest text, care stabilește o servitute legală în baza căreia proprietarul unui loc înfundat poate reclama o trecere pe locul lui vecinului sau pentru exploatarea fondului, nu poate fi aplicat prin analogie atunci când acest proprietar reclamă dreptul de a trece pe proprietatea vecină spre a tencui zidul construit pe linia ce desparte ambele proprietăți. Un asemenea drept nefiind recunoscut de art. 616 C. civil și nici de vreun alt text de lege, poate fi stabilit numai prin convenția dintre părți, conform art. 620 C. civil. Cas. S-a I-a, decizia No. 540, din 7 Octombrie 1915. *Jurisprudența română* din 1915, No. 39, p. 613, No. de ordine 640 și *Dreptul* din 1916, No. 2, p. 14 (cu nota d-lui S. Rădulescu). Vezi asupra acestei controverse, tom. III, partea I-a, p. 780, text și n. 5 și p. 781 a *notam*. Mai vezi tom. VIII, partea II-a, pag. 56 nota. 1 (ed. a 2-a).

— Fondul dotal poate fi schimbat contra unei servituți, nu însă contra unui uzufruct, 413 nota 3. V. *Schimbul imobilului dotal, Uzufruct*, etc.

— Femeea separată de bunuri nu poate, fără autorizare, să greveze fondul ei dotal de o servitute, fiindcă această sarcină constituie, ca și ipoteca, o înstrăinare a fondului, 513. V. *Ipotecă, Separ. de patrimonii*, etc.

**Sezină.**— Femeea săracă, care vine la succesiunea bărbatului

ei, în baza art. 684 C. civil, n'are sezină, după cum nu are nici rezervă, 599 *ad notam*. V. *Rezervă, Văduvă săracă*, etc.

**Simulație** (în materie de dotă). — Bărbatul, care a dat chitanță că a primit dota adusă de femeie, poate să dovedească că n'a primit-o în realitate, sau că a primit mai puțin decât se prevede în convenția matrimonială, 64, 65, 104 n. 1, 136, 254, 257. V. *Conv. matrimoniale, Dotă, Regim dotal*, p. 840, 841 (tabla), etc.

— Cazul când contractul matrimonial prevede că celebrarea căsătoriei va fi considerată ca o chitanță de primirea dotei (Controv.), 554 n. 1.

— Dovedirea simulației de către bărbat. Inadmisibilitatea martorilor și a prezumpțiilor, de câteori nu există un început de probă scrisă, pentrucă el nu este un terțiu, ci parte contractantă (Controv.), 65, 66, 103, 554 n. 1, 557.

— Ce se înțelege prin terții în materie de simulație, 66 n. 1.

— Copiii care atacă chitanța dată de tatăl lor pentru primirea dotei, atunci când el n'a primit-o, se consideră ca terții, de câteori ei tind la complinirea rezervei lor, 103 n. 5, 104 nota. V. *Rezervă*.

— Cazul când, în materie de simulație, există fraudă la o lege de ordine publică (dreptul părților contractante de a administra proba testimonială și a prezumpțiilor), 65. Vezi și tom. IV, partea I-a, p. 310.

— În materie comercială, simulația poate fi dovedită, prin

martori și prezumpții, chiar între părțile contractante, 103 nota 3.

— De câteori se înstrăinează fondul dotal pentru căpătuirea copiilor, înstrăinarea este nulă atunci când cauza ei este *simulată*, adică când ea nu este făcută, în realitate în interesul copiilor, 380. Vezi asupra acțiunii în simulație, în genere, tom. V, p. 265 urm.

**Smintire.** — Nu este prin ea însăși (ca și interdicția) o cauză de separare de patrimonii, 457. V. *Demență, Separ. de patrimonii*, etc.

— Persoanele smintite pot să se căsătorească în intervalele lucide și să facă o convenție matrimonială, 88. Vezi *Demență, Conv. matrimoniale*, etc.

**Societate.** — Personalitatea societăților comerciale și a celor civile (Controv. în privința acestor din urmă), 646 *ad notam*. precum și trimiterile făcute acolo la volumele noastre anterioare. V. *Persoane juridice*.

— Societatea de achiziții este totdeauna o societate civilă, chiar dacă prin contractul matrimonial se prevede că ea are de obiect exploatarea unui fond de comerț, 645. V. *Fond de comerț, Societate de achiziții*, etc.

— Femeea, separată de bunuri, nu poate, fără autorizare, să facă o societate cu un terțiu, 131 n. 2, 507 text și n. 2. V. *Separ. de patrimonii*, p. 891.

— Autorizarea de a face comerț n'ar înlocui pe acea ne-

cesară de a contracta o societate, 507 n. 2.

— Dacă soții pot face între ei, o societate, în timpul căsătoriei (Controv.), 131 n. 2, 507 n. 2, 533 și tom. IX, p. 477. V. *Soți*.

— Societatea între concubini (admisibilitate), 131 nota 2 și tom. IX, p. 477, 478. V. *Concubinaj*.

**Societatea sau Comunitatea de achiziții.** — Origina regimului comunității de achiziții sau de câștig, adaos regimului dotal (dreptul vechiu francez), 644 n. 3.

— Acest regim este regimul legal în Spania și în alte țări, 38, 644 n. 3. V. *Dr. spaniol, Regim legal*, etc.

— El este admis și în Germania, sub numele de *Errungenschaftsgemeinschaft*, însă nu ca regim accesoriu, ci ca regim principal, 644 n. 3, *in fine*. V. *Dr. german*.

— Combinarea acestui regim cu acel dotal, 11, 34 text și n. 3, 38, 644. V. *Conv. matrimoniale, Regim dotal*, etc.

— Soții ar putea să stipuleze o societate de achiziții sau de câștig, chiar fără a adopta regimul dotal, primind primul regim ca un regim principal, 644 n. 2.

— Societatea de achiziții, care este foarte comună în Franța, nu s'a acclimatizat în dreptul nostru, 645 text și n. 2.

— Comunitatea de achiziții este totdeauna o societate civilă, chiar dacă în contractul matrimonial s'ar prevedea că ea are de obiect exploatarea

**Societ. sau Com. de achiz.**

unui stabiliment comercial, 645.  
V. *Fond de comerț.*

— În această societate, bunurile soților se împart în bunuri proprii și în bunuri care formează activul societății, 647.

— Bunurile proprii ale femeii pot fi dotale, parafernale și comune, 647.

— Bărbatul are folosința bunurilor dotale, iar femeia a celor parafernale (Controv.), 621, 647 text și n. 2. V. *Parafernă.*

— Care sunt, sub acest regim, bunurile proprii ale soților? 648.

— *Quid* în privința mobilelor consumptibile și menite a fi vândute? 648 n. 1.

— *Quid* în privința mobilelor prețeluite date bărbatului, fără declarație că prețeluirea nu face vânzare? 648 n. 1.

— Lucrurile dobândite de soți prin donațiune, succesiune *ab intestat* și testamentară nu intră în comunitate, dacă dărnitorul sau testatorul n'a manifestat o voință contrară, 649.

— *Quid* în privința lucrurilor dobândite de soți în mod fortuit? (Controv.), 649 text și nota 5.

— În privința despăgubirii primită de unul din soți în baza unui delict sau quasi-delict (Controv.), 650.

— În privința despăgubirii datorită de o companie de asigurare? (Controv.), 650. Vezi *Incendiu, Regim dotal*, etc.

— Economiiile făcute de soți și beneficiile realizate prin munca lor materială sau intelectuală

**Societ. sau Com. de achiz.**

fac parte din activul societății sau comunității, 650, 651, 652.

— Mai intră în comunitate bunurile dobândite de soți cu titlu oneros în timpul societății conjugale, 651.

— Activul societății se compune, în genere, din mobile, 651.

— Mobilele existente în momentul căsătoriei, 652.

— Imobilele dobândite de soți cu economiiile lor (deoseb. de codul francez), 652.

— Compunerea pasivului societății, 652, 653.

— Cine administrează bunurile care compun societatea de achiziții? (Lacună în legea noastră), 653.

— Creditorii comunității pot să urmărească drepturile lor asupra bunurilor comune, 653.

— *Quid* în privința creditorilor bărbatului? 653, 654.

— Incetarea și lichidarea societății de achiziții sau de câștig, 653, 654 urm.

— Deoseb. de redacție de codul francez, 655.

— Femeia nu poate să renunțe la comunitatea de achiziții, în urma încetării ei, pentru că ea nu se poate sustrage dela obligațiile contractate de ea sau de bărbat în numele ei, 655.

— Admiterea soluției contractare în dreptul francez, 655 nota 5.

— Neaplicarea în specie a art. 280 C. civil, 656. V. *Divorț.*

— Aplicarea acestui text în privința dotei ce bărbatul ar fi constituit femeii, 656.

**Solidaritate.** — Este presupusă numai în materie comercială, 225.

**Soți.** — Dacă soții pot contractă între ei o societate, în timpul căsătoriei (Controv.), 131 nota 2, 507 n. 2, 533 și tom. IX, p. 477. V. *Societate*.

**Strană.** — Dreptul de strană, care consistă în facultatea conferită posesorului acestui drept de a ocupa într'o biserică sau un templu, în timpul serviciului religios, o anumită strană, în schimbul unei ofrande, drept care nu se conferă decât persoanelor demne de o asemenea distincție, fiind analog dreptului de uz, nu poate fi cedat, nici închiriat de titularul său, nici poate fi vândut de creditorii acestuia. Cas. S-a II-a, *Dreptul* din 1916, No. 10, p. 73. Vezi tom. VIII, partea II, p. 68, nota 2. V. *Uz*.

**Străini.** — Căsătoria lor în România, 151 *ad notam* și tom. I, p. 199 urm. (ed. a 2-a).

— Aplicarea principiului imutabilității conv. matrimoniale (Controv.), 138, 139.

— Aplicarea regulilor de publicitate privitoare la separarea de patrimonii și la ipotecile legale, 460, 478, 479, 664. V. *Dr. internațional*, *Ipotecă legală*, etc.

— În privința ipotecii legatarilor, 658 *ad notam*. V. *Dr. internațional*, *Legate*, etc.

**Sucesiune.** — Oprirea pac-

telor succesoriale în dreptul actual și în dreptul nostru anterior, 30, 31. V. *Pacte succesoriale*.

— Soții nu pot, prin contractul lor matrimonial, să schimbe ordinea legală a succesiunilor, 31, 32. Vezi *Conv. matrimoniale*.

— Se poate constitui dotă o succesiune, sau numai partea indiviză ce constituitorul ar avea într'o succesiune, 179.

— Excluderea fetelor dela succesiunea părinților după codul Caragea, 233 *ad notam*. V. *Fete, Frați*, etc.

— Dreptul internațional în această privință, 32 n. 1, 237 nota 1. V. *Dr. internațional*.

— Bărbatul nu poate, fără un mandat expres, să renunțe la succesiunea ce s'ar deschide în folosul femeii, în timpul căsătoriei, 275.

— Femea, chiar separată de bunuri, nu poate, fără autorizarea bărbatului sau a justiției, să primească, sau să lepede o succesiune *ab intestat* ori testamentară, 335, 506 text și nota 3.

— Dreptul văduvei sărace conferit de art. 684 C. civ. în averea bărbatului ei defunct, este un adevărat drept de succesiune, iar nu de creanță, sărăcia ei fiind o chestie de fapt și de apreciere a instanțelor de fond, 598 n. 1, 599 nota. V. *Văduvă săracă*.

— Femea n'are însă nici sezină, nici rezervă în averea bărbatului ei, 599 nota. Vezi *Rezervă, Sezină*, etc.

— Femea săracă, care vine la succesiunea bărbatului ei, poate cumula partea ei de suc-



cesiune cu alimentele ce legea conferă oricărei văduve pentru anul de doliu, 597 urm. Vezi *Doliu, Opțiune, Regim dotal, Văduvă săracă*, etc.

**Suedia.** — V. *Drept suedez*

**Sultă.** — Etimologia acestui cuvânt (*solvere, solutum*), 220 n. 3 și tom. VIII, partea II-a, p. 5, n. 2 (ed. a 2-a); tom. III, partea II-a, pag. 527 nota 3; tom. IX p. 8 n. 1, etc.

— Admiterea sultelor în materie de împărțeală pentru compensarea loturilor mai mici, 220 n. 3. V. *Impărțeală*.

— Cumpărarea unui imobil cu sulta convenită femeii. Dacă acest imobil este dotal (Control.), 410 text și n. 3, 416 nota 2. V. și p. 220.

**Supravegherea** (întrebuințarea banilor prinși din înstrăinarea fondului dotal). — De câteori se încuviințează vânzarea sau ipotecarea fondului dotal, achizitorul imobilului sau împrumutătorul banilor trebuie să supravegheze întrebuințarea banilor la scopul pentru care înstrăinarea a fost permisă, dacă această supraveghere este cu putință, 56, 381, 387, text și n. 2, 367, 368, 388. Vezi *Întrebuințare, Regim dotal*. etc.

— Cazul când această supraveghere este cu neputință, 381, 389, 390.

**Surdo-muți.** — Surdo-muții pot să se căsătorească și să-și

facă conv. lor matrimoniale, de câteori sunt în stare să-și manifeste voința lor, 88, 89. V. *Conv. matrimoniale*.

— Art. 816 dela donațiuni nu este aplicabil în specie, acest text fiind excepțional și special acceptărei unei donațiuni, 88, 89. V. *Donațiune*.

**Survenirea de copii.** — Donațiunile făcute cu titlu de dotă, care nu sunt revocabile pentru ingratitudine, sunt însă revocabile pentru survenire de copii, de câteori emană dela alte persoane decât ascendenții soților, 183, 184, 488 text și nota 3. V. *Regim dotal*.

**Talmudul.** — Prescrie benedictia religioasă pentru căsătorii, 150 n. 3. V. *Căsătorie*.

**Taxe de înregistrare** (în privința dotelor în linie descendentă). — După legea anterioară a timbrului, înzestrările de orice natură făcute descendenților, erau scutite de orice taxe, și aceasta în scopul de a se înlesni căsătoriile, 9 n. 1 *ab initio*, 180 n. *in fine*.

— După legea actuală a timbrului (art. 49), înzestrările făcute în linie descendentă, sunt supuse la taxa de înregistrare, însă această taxă se plătește numai în momentul deschiderii succesiunii înzestrătorului, fie că copilul înzestrat acceptă sau

## Taxe de înregistrare

repudiază succesiunea, acestui din urmă. Această taxă nefiind însă o taxă de succesiune, ci o taxă pentru donațiuni, de oarece ea a luat naștere încă din momentul facerii actului dotal, și numai exigibilitatea ei este amânată până în momentul deschiderii succesiunii înzestrătorului, de aci rezultă că taxa de înregistrare nu poate fi calculată, scăzându-se mai întâiu datoriile înzestrătorului, 10 *ad notam* și Cas. S-a III-a, 23 Februarie 1913. *Jurisprudența română* din 1915, No. 17, p. 272, No. de ordine 258.

— Taxa de înregistrare, datorită fiscoi pentru un imobil constituit dotă, are a fi calculată asupra valorii imobilului declarată de părți în momentul facerii actului dotal, de oarece din acel moment s'a născut creanța Statului, și numai exigibilitatea ei a fost amânată până în momentul deschiderii succesiunii constituitorului, potrivit art. 49 din legea timbrului. Prin urmare, trebuie să se aibă în vedere estimăția făcută de părțile contractante prin actul dotal, iar nu valoarea atribuită imobilului dotal prin roluri, în momentul deschiderii succesiunii constituitorului dotei. Cas. S-a III-a, decizia No. 29, din 29 Ianuar 1915, prin care s'a casat o sentință a tribun. Mehedinți. *Cr. judiciar* din 1915, No. 36, pag. 300 (rezumate).

— Nu numai înzestrarea este scutită de plata taxei în timpul vieții înzestrătorului, dar și ipoteca constituită pentru asi-

## Taxe de înregistrare

gurarea dotei, 10 *ad notam*. V. *Ipotecă convențională*.

— Nefiind vorba, în specie, de o taxă succesorală, nu se scad cheltuielile de boală și acele de înmormântare ale înzestrătorului defunct, 10 *ad notam*.

— Dota ce-și constituie soția din averea sa proprie, nu este supusă la nicio taxă de înregistrare, 10 *ad notam*, 177 n. 1.

— Această dotă nu este supusă nici transcrierii în registrul tribun. situației imobilului, spre a fi opozabilă terților. Vezi *Regim dotal*, *Transcriere*, etc.

— Sunt, de asemenea, scutite de orice taxe înzestrările făcute de institutele de binefacere, până la suma de 1500 lei incluziv, 10 *ad notam*.

— Supunerea trusoului la taxa de înregistrare, 11 *ad notam*. V. *Trusou*, precum și Cas. S-a III-a, decizia No. 619, din 7 Decembrie 1915, reproducă *infră*, v<sup>o</sup> *Trusou*.

— Taxa de înregistrare ce trebuie să se plătească în privința donațiunii făcută de viitorul soț viitoarei soții, înainte de celebrarea căsătoriei, 177 nota 1.

— Ipotecile convenționale sunt supuse la taxa de înregistrare (50 bani %), 672 n. 3.

— Ipotecile legale și înscrierile lor sunt, din contra, scutite de orice taxe, 672 n. 3. Vezi *Ipotecă convențională*, *Ipotecă legală*, etc.

**Tempus regit actum.**— Aplicarea acestei regule la tes-

tamentele conjunctive, 129 *ad notam*.

**Teoritre** (darul pentru cinstea fecioarei), nu se cuvinea văduvelor, ci numai fetelor care își jertfeau virginitatea, *præmium virginitatis*) 154, 155, 689.

— Văduva care se căsătoreă din nou, n'avea drept la teoritre, ci la un alt dar, numit în dreptul germanic *Abendgabe*, 155. V. *Abendgabe*.

**Termen.** — Conv. matrimoniale nu pot fi supuse unui termen (nici unei condiții), 13, 125, 182. Vezi *Condiție, Conv. matrimoniale, etc.*

**Testament.** — Autentificarea testamentele emanate dela țărani de către judecătorii de ocoale rurale, 96 n. 2 și tom. IV, partea II-a, p. 76, 77.

— Efectul clauzelor ilicite sau imorale în privința testamentelor (Controv.), 34 text și nota 1. V. *Donațiune, Ordine publică, etc.*

— Interpretarea testamentelor, Tom. IV, partea II-a, p. 167, 168. V. *Conv. matrimoniale.*

— Soții căsătoriți sub legea veche, care permitea testamentele conjunctive sau mutuale, n'ar putea astăzi să testeze unul în favoarea altuia, prin acte făcute în această formă, 128 n. 3.

— Testamentele conjunctive făcute sub legea veche, sunt valide astăzi, cu toate că tes-

tatorul ar fi murit sub legea nouă, 129 *ad notam*.

— Dr. internațional în privința testamentelor conjunctive (Controv.), 129 *ad notam*, tom. I, p. 210 și tom. IV, partea II-a, p. 11, text și n. 2 (ed. a 2-a). V. *Dr. internațional.*

— Soțul donatar poate să renunțe prin testament la liberalitățile cuprinse într'o convenție matrimonială, pentru că testamentul n'are să-și producă efectele sale decât în urma desfacerei căsătoriei și pentru că soții nu sunt legați prin convenția lor decât în timpul căsătoriei, 132, 133. Vezi *Conv. matrimoniale.*

— Femeea măritată, care nu poate dispune de bunurile ei dotale prin acte cu titlu gratuit, poate dispune de această avere prin testament, pentru că testamentul n'are să-și producă efectele sale decât la moartea ei, 330 text și n. 3.

— Tot pentru aceleași motive, înstrăinarea fondului dotal, făcută în afară de condițiile prevăzute de lege, poate fi confirmată de femeie, prin testamentul ei, 430 text și n. 3 și tom. VII, p. 54 text și n. 4. V. *Confirmare, Regim dotal, etc.*

— Dispoziția testamentară, prin care femeia ar opri pe moștenitorii săi de a atacă actul care a stabilit o separație de patrimonii voluntară, n'ar produce niciun efect, 471. V. *Separ. de patrimonii.*

— Femeia poate să scutească pe bărbat, prin testament, de obligația de restituire a dotei, se înțelege în limitele părții disponibile, 548.

— Un testament distrus

printr'un caz de forță majoră, poate fi reconstituit, 555 n. 4 și tom. IV, partea II-a, p. 29 urm.; tom. VII, p. 292. Vezi *Forță majoră*.

**Transcriere.**—Transcrierea conv. matrimoniale, în registrul trib. domiciliului bărbatului, 106.

— Transcrierea la alt trib. decât acela al domiciliului bărbatului face ca actul să nu poată fi opus terților, lipsa ei neatrăgând însă nulitatea contractului, 106 text și n. 3. V. *Conv. matrimoniale*.

— Transcrierea conv. matrimoniale în registrul trib. domiciliului bărbatului, ca și transcrierea prescrisă de dreptul comun, atunci când dota consistă în imobile, având de scop aducerea acestor convenții la cunoștința terților, fără ea această formalitate să fie cerută pentru validitatea acelor convenții între soți, lipsa ambelor transcrieri nu poate fi invocată decât de terții, iar nu de părți sau de reprezentanții lor, 107 text și n. 2, 108, 110. Cpr. Cas. S-a I-a și C. Galați, *Dreptul* din 1916, No. 21.

— Lipsa transcrierii nu poate deci fi invocată nici de creditorii chirografari ai soțului. Cas. S-a II-a, decizia No. 111, din 28 Aprilie 1915. *Jurisprudența română* din 1915, No. 24, p. 378, No. de ordine 366.

— Nici de creditorii chirografari ai femeii, 107 n. 2 *in fine*. Vezi și C. Iași, *Dreptul* din 1915, No. 56, p. 446.

— S'a decis, acum de curând (11 Decembrie 1915), că terțiul

care cumpără la licitație publică averea unei femei dotale, știind că este a acesteia, nu poate opune lipsa de transcriere a actului dotal, pentru a cere nulitatea lui din această cauză, de oarece în acest caz nu este vorba de concurs între doi achizitori dela aceeași persoană, pentru ca transcrierea să decidă cine are a fi preferat. Cas. S-a I-a, decizia No. 710, din 11 Decembrie 1915. *Jurisprudența română* din 1916, No. 9, p. 132. V. *Conv. matrimoniale*.

— Cazul excepțional când lipsa transcrierii poate fi înlocuită prin cunoștința ce terțiul a avut de contractul matrimonial, 108.

— De câteori dota consistă în imobile, pe lângă transcrierea de mai sus, se va mai face alta la tribunalul situației imobilului, așa că vor exista, în specie, două transcrieri, 108, 109.

— Această transcriere a dreptului comun eră admisă și înaintea de revizuirea procedurii din 1900, p. 109 text și n. 1.

— Este însă de observat că actul dotal, prin care viitoarea soție își constituie dotă un imobil al ei, necuprinzând o mutațiune de proprietate, n'are nevoie de a fi transcris în registrul actelor de mutațiune a proprietăților, spre a fi opozabil terților, C. Iași, *Dreptul* din 1915, No. 56, p. 446. V. *Regim dotal, Taxe de înregistrare, etc.*

— Cazul când conv. matrimonială a fost făcută în străinătate. Transcrierea ei atât la trib. domiciliului bărbatului, cât și în registrul trib. situației imobilului, 110, 111.

— Persoanele care pot cere

transcrierea unei conv. matrimoniale făcute în străinătate, 111.

— Transcrierea schimbului imobilului dotal (Controv.), 416—418. Vezi *Schimbul imobilului dotal*.

**Tranzacție.** — Femeea dotală nu poate dispune de fondul ei dotal printr'o tranzacție, de oarece pentru a face o tranzacție trebuie a avea capacitatea de a putea dispune de obiectul cuprins în ea, 330 text și n. 4 și tom. X, p. 200 n. 1.

— Dacă se admite că soții pot, de bună voie, să procedă la împărțea unei succesiuni dotale (chestie controversată), ei vor putea, de bună seamă, face o tranzacție și deci, și un compromis, cu ocazia acestei împărțeli, 335 n. 1 *in fine*. V. *Împărțea*.

— Bărbatul nu poate însă să tranzigă asupra posesiunii, deși el are, necontestat, exercițiul acțiunilor posesorii, 288 și tom. X, pag. 203. Vezi *Act. posesorii, Regim dotal*, p. 846, etc.

— Femeea separată de bunuri nu poate, de asemenea, să facă o tranzacție asupra drepturilor sale imobiliare (Controv.), 507 text și n. 4. Vezi *Separ. de patrimonii*.

— *Quid* în privința bunurilor mobiliare, relativ la actele sale de administrație? (Controv.), 507 n. 3 și tom. X, p. 199 text și n. 5.

**Trusou.**—Supunerea trusoului la taxele de înregistrare,

11 *ad notam*. V. *Taxe de înregistrare*.

— S'a decis, acum de curând (7 Decembrie 1915), că art. 65 al. 3 din legea timbrului scutește de taxele de înregistrare numai hainele și obiectele de rufărie, care se găsește în succesiunea defunctului, iar nu și rufăria sau trusoul constituite de el anterior ca dotă ficei care vine la succesiune, asemenea obiecte urmând a fi taxate conform art. 48 și 49 din citata lege a timbrului și înregistrării, de oarece orice scutire, în materie de timbru, fiind o excepție dela regula generală, este de strictă interpretare și nu poate fi aplicată, decât acolo unde legea o prevede în mod expres. Prin urmare, instanța de fond, scutind obiectele de rufărie cuprinse în actul dotal, fără vreun text expres în acest sens, a violat dispozițiile art. 48 și 49 din legea timbrului, aplicând greșit art. 65 din aceeași lege. Cas. S-a III-a, decizia No. 619, din 7 Decembrie 1915. *Jurisprudența română* din 1916, No. 6, pag. 96, No. de ordine 93.

— După codul german, numai obligația de a da un trusou (*Ausstuer*) este civilmente obligatorie pentru părinți, nu însă și aceea de a da copiilor și o sumă de bani, 160 n. 1. Vezi *Dr. german, Oblig. naturală*.

— Dacă trusoul poate să cuprindă numai juvaerele, rufăria și hainele ce se dau unei femei la căsătoria ei, sau și mobilele, precum: patul, gar-

## Trusou

derobe, etc. (Controv.), 252 nota 1.

— În orice caz, trusoul rămâne în categoria creațiilor ordinare, pentru care dobânda nu curge decât din ziua cererii în judecată, dacă nu s'a stipulat contrariul, 252, 605. Vezi *Dobândă, Regim dotal*, p. 875, etc.

— Dacă trusoul a fost prețeluit, fără declarație că prețeluirea nu face vânzare, bărbatul sau moștenitorii lui trebuie să restituie prețul trusoului, cu toate că obiectele ce-l compun au fost întrebuințate și uzate de femeie, pentru că prin prețeluire bărbatul a devenit proprietarul lui, 273 text și n. 5, 573. Vezi *Prețeluire, Regim dotal*, etc.

— De aceea Ulpian zicea că bărbatul n'are interes a primi o dotă prețeluită, mai ales dacă ea se compune din animale și haine destinate a fi purtate, 267 n. 5, 273, 274.

— Cazul când soția a continuat a se servi de trusoul ei și în urma transcrierii sentinței de divorț, 591.

— În materie de separare de patrimonii, restituirea trusoului femeii, făcută în termenul de drept de lege, se consideră ca o executare, 482. V. *Separ. de patrimonii*.

— Cheltuelile trusoului nu intră în sarcinile casei, și femeia nu este obligată a contribui la furnisarea lui, dacă el întrece valoarea îmbrăcămintelor și prezenturilor obișnuite, 640 n. 1 *in fine*. V. *Parafernă*.

## Tutela (Tutor).

— Tutorul nu reprezintă pe minor în convențiile sale matrimoniale, după cum el nu poate să consimtă, în numele minorului, la celebrarea căsătoriei sale, 71. V. *Căsătorie, Conv. matrimoniale*, etc.

— Dacă mama copilului natural ce se căsătorește nu este cunoscută, copilul va fi asistat la conv. sale matrimoniale de către un tutor *ad hoc*, numit de tribunal, după avizul consiliului de familie, 75. V. *Copii naturali*.

— În urma abrogării art. 142 din codul civil prin legea din 15 Martie 1906, minorii lipsiți de ascendenți, au nevoe, spre a se căsători până la 21 de ani, de consimțământul și asistența tutorului lor, care înlocuiește consiliul de familie, de care vorbește art. 142 din codul civil (astăzi abrogat), 76. V. *Minori*.

— Deliberările consiliului de familie, care refuză de a lăsa tutela mamei, ce voește a trece în a doua căsătorie, sunt sau nu susceptibile de recurs înaintea justiției? (Controv.), 70 n. 2 și tom. II, p. 574 text și n. 2 (ed. a 2-a). V. *Consiliu de familie*.

— Minorul nu poate să primească, prin contractul său de căsătorie, socotelile tutelei, fără îndeplinirea formelor prescise de art. 418 C. civil, 78 *ad notam*. V. *Minori*.

— Tatăl nu poate să renunțe la dreptul de a alege un tutor testamentar, nici să restrângă tutela legală ce legea conferă mamei supraviețuitoare, 24.

— Tutorul nu poate să scoată teze căștiurile minorului prin

## Tutela

anticipație, aceasta ne mai fiind un act de administrație, 282 și tom. II, p. 725 text și n. 2. V. *Căștiuri*, etc.

— In caz de interdicția femeii, separarea de patrimonii va putea fi cerută de tutorul ei, care nu va avea nevoie pentru aceasta de autorizarea consiliului de familie, 460. V. *Interdicție*.

— Dacă bărbatul este interzis, separarea de patrimonii va fi introdusă contra tutorului, 464. V. *Interdicție, Separ. de patrimonii*.

— Dacă femeea este tutorul bărbatului ei interzis, ea va face a se rândui acestui din urmă un tutor *ad hoc*, care va apăra pe bărbat, 464 n. 3. V. *Interdicție, Separ. de patrimonii, etc.*

— Acțiunea ce minorul ajuns la majoritate are contra tatălui, fostul său tutor, pentru restituirea dotei sau parafernei mamei sale, săvârșită din viață, se prescrie prin 30 de ani, iar nu prin 10 ani, 548, 549. V. *Prescripție*.

— Tutorul are obligația de a vinde recoltele și mobilele supuse stricăciunei, 622 n. 3.

— In toate cazurile în care se cere ca tutorul să fie autorizat de consiliul de familie spre a putea stă în judecată în numele minorului, această autorizare nu este de ordine publică, așa că dacă omisiunea acestei formalități n'a fost propusă la instanța de fond, ea nu poate fi invocată direct la Curtea de casație. Cas. S-a I-a, decizia No. 596, din 27 Octombrie 1915. *Jurisprudența ro-*

*mână* din 1916, No. 3, p. 36, 37, No. de ordine 38 și *Cr. judiciar* din 1916, No. 9, p. 76 (rezumate). V. *Ordine publică*.

## U

**Uzină.** — In caz când dota consistă într'o uzină sau fabrică, bărbatul sau moștenitorii lui vor restitui tot ceea ce femeea a adus pentru exploatarea acestei uzini sau fabrici, precum: mașinile, uneltele, etc., 263 n. 2, 574. V. *Fabrică*.

— Vânzătorul unei uzini sau unei fabrici poate deschide în vecinătate o uzină sau fabrică similară, asemenea prohibiție neexistând decât în privința vânzării unui fond de comerț. (Motivetele acestei deosebiri). Vezi Tom. VIII, partea II-a), nota dela pag. 75, 76 (ed. a 2-a). V. și *supra*, v<sup>o</sup> *Fabrică, Fond de comerț, etc.*

**Uz.** — Dacă dota consistă într'un drept de uz (sau de abitație), și aceste drepturi s'au stins înaintea îndeplinirii evenimentelor care aduc restituirea dotei, ele sunt pierdute pentru femeie, bărbatul neavând nicio restituire de făcut, 587 n. 1. V. *Abitație*.

— Incât privește scoaterea dreptului de uz și de abitație din comerț, vezi tom. VIII, partea II-a, p. 68 text și n. 2, 3 (ed. a 2-a).

— S'a decis, acum de curând (2 Octombrie 1915), că dreptul de strană, care consistă în fa-

## Uz

cultatea conferită posesorului acestui drept, de a ocupa într-o biserică sau într'un templu, în timpul serviciului religios, o anumită strană, în schimbul unei ofrande, drept care nu se conferă decât persoanelor demne de o asemenea distincție, este analog dreptului de uz, și un asemenea drept neputând fi nici cedat, nici închiriat de titularul său, nu poate fi vândut silit de creditorii acestuia. Cas. S-a II-a, decizia No. 237, din 2 Octombrie 1915. *Dreptul* din 1916, No. 10 p. 73. V. *Strană*.

**Uzfruct.** — Uzfructul ce femeia are asupra unor lucruri străine poate fi constituit dotă. În asemenea caz, bărbatul va restitui, la desfacerea căsătoriei, dreptul de uzfruct, iar nu fructele și veniturile percepute în timpul căsătoriei, 179, 181 n. 1, 585, 586. Vezi *Dotă, Regim dotal, etc.*

— Uzfructuarul se folosește, ca și bezmănarul de aluviunea formată pe fondul supus uzfructului, 199 n. 1 și tom. IX, p. 419. V. *Aluviune, Bezman, etc.*

— Raportul ce trebuie să facă descendentul căruia i s'a dăruit un uzfruct asupra unui imobil, 586 n. 2. V. *Raport*.

— Aceeaș soluție se aplică atunci când dota consistă într'o rentă, 181 n. 1, 586, 587. V. *Rente*.

— În caz de a se fi constituit femeii dotă numai nuda proprietate a unui lucru, uzfructul, care va reveni femeii,

la moartea uzufructuarului, va fi dotal, 181 n. 1, 194 n. 3, 199. V. *Nuda proprietate*. Cpr. Trib. Nancy, *Justiția* din 1916, No. 7.

— Dacă constitutorul dotei este uzufructuarul unui bun, care aparține în nudă proprietate soțului înzestrat, acest constitutor este presupus a fi voit să oblige, prin constituirea dotei, restul patrimoniului lui, iar nu bunul grevat de uzfruct, contrariul neputând să rezulte decât dintr'o clauză a contractului matrimonial, 230.

— Bărbatul este uzufructuarul dotei, 258 text și n. 2, 302. V. *Regim dotal*.

— În această calitate el are drept la toate fructele ei, 302, 303. V. *Fructe, Regim dotal, etc.*

— Deosebire între uzfructul bărbatului și uzfructul ordinar, 302, n. 4 dela p. 305, p. 306, 315, 610, 611. V. *Regim dotal*.

— Bărbatul era un uzufructuar al dotei și în dreptul nostru anterior (C. Calimach și Caragea), 302.

— În caz când s'a stipulat dotalitatea fructelor ce bărbatul va percepe în timpul căsătoriei, femeia va avea toate sarcinile uzufructului, 182. V. *Fructe*.

— Imobilul dotal al femeii, care poate fi schimbat contra unei servituți, nu poate fi schimbat contra unui uzfruct, din cauză că uzfructul se stinge prea ușor, 413 n. 3. V. *Schimbul imobil. dotal, Servitute, etc.*

— Femeia nu poate să constituie un uzfruct sau alt drept



## Uzuprucl

real asupra fondului dotal, aceasta constituind o înstrăinare a acestui fond, 329 text și n. 5, 331 text și n. 5. V. *Regim dotal*.

— Cazul când s'a stabilit un uzuprucl asupra închirierei unei case sau arendărei unei moșii.—Dreptul uzuprucluarului la toate fructele casei sau moșiei, fără a fi obligat la nicio restituire, 587 n. 4.

— Dacă uzuprucluarul n'a făcut inventarul prescris de art. 540 C. civil, cățimea averii mișcătoare poate fi dovedită prin martori și prezumpții, independent de orice început de probă scrisă (Controv.), 554 *ad notam* și tom. III, partea I-a, p. 487 (ed. a 2-a). V. *Inventar*.

— Și fiindcă vorbim de uzuprucl, vom menționa aci o decizie recentă a Curței de casație (23 Octombrie 1915), prin care se pune în principiu că uzupruclul fiind un drept real asupra lucrului, acțiunea pentru respectarea acestui drept și pentru determinarea lui poate fi pornită direct de titularul uzupruclului, în conformitate cu titlul ce i-l conferă obligația impusă de art. 554 C. civil uzuprucluarului, de a denunța uzurpațiunile, sub pedeapsa de a răspunde personal de toate pagubele ce ar decurge pentru proprietar din aceea nedenuțare, nu privește decât raporturile dintre proprietar și uzuprucluar, fără a se putea deduce din aceea obligație că acțiunea pentru respectarea uzupruclului, în toată întinderea lui, deci și pentru determi-

## Uzuprucl

narea obiectului supus uzupruclului, nu poate fi purtată de titularul acestui drept, fără a fi introdus în cauză și nudul proprietar. — Prin urmare, instanța de fond n'a violat art. 521, 536 și 540 C. civil, când a decis că acțiunea pentru a i se lăsa în folosință imobilul supus uzupruclului, poate fi intentată de uzuprucluar, fără a se introduce în cauză pe nudul proprietar. — Instanța de fond este în drept să se întemeieze pe acte autentice și pe raportul experților și să le interpreteze, spre a-și forma convingerea dacă dreptul de uzuprucl, constituit prin acele acte, se întinde și asupra imobilului în litigiu, iar această decizie a instanței de fond nu poate fi supusă cenzurei Curței de casație, dacă nu se denaturează nicio dispoziție clară și categorică din acele acte. Cas. S-a I-a, decizia No. 591, din 23 Octombrie 1915. *Jurisprudența română* din 1916, No. 2, p. 22, No. de ordine 18.

**Uzuprucl legal.**—Tatăl nu poate renunța la uzupruclul legal al averii copiilor săi (Controv.), 24 text și n. 1 și tom. II, p. 532, 533 (ed. a 2-a). — Părintele uzuprucluar nu poate, de asemenea, să cedeze dreptul său de uzuprucl altuia. Tom. VIII, partea II a, p. 78, 79 (ed. a 2-a), și tom. II, p. 516 (ed. a 2-a).

— Aplicarea art. 340 C. civil tatălui care s'ar căsători de

## Uzufruct legal

al doilea (Controv.), 24 n. 1. *in fine*.

— Creditorii personali ai părintelui investit cu uzufructul legal al copiilor săi, pot să urmărească acest uzufruct, deducându-se, după aprecierea judecătorilor, sumele necesare pentru creșterea și educarea copiilor, 311 text și n. 3, precum și tom. II, p. 517 (ed. a 2-a).  
V. *Regim dotal*.

— Aplicarea aceleiași reguli în privința uzufructului legal al bărbatului, care poate fi urmărit de către creditorii lui, deducându-se sumele necesare la cheltuielile casnice, sume care se apreciază în mod suveran de instanțele de fond, 311, 344, 345, 530 n. 1. V. *Regim dotal*.

## V

**Vacanțele mari.**—Tribunalul secțiunilor vacanțelor mari este competent de a judeca acțiunile în separare de patrimonii, dacă s'a îndeplinit publicitatea prescrisă de lege, asemenea acțiune având un caracter eminamente urgent (Controv.), 473 n. 3. V. *Separ. de patrimonii*, p. 885.

**Văduvă (văduvie).**—Validitatea condiției de văduvie impusă unuia din soți prin contractul de căsătorie, în folosul soțului supraviețuitor (Con-

trov.), 16 text și n. 3. V. *Conv. matrimoniale*.

— Soluția codului italian în această privință. Validitatea condiției de văduvie impusă unuia din soți de către celălalt prin testament, 17 *ad notam*.

— Văduvele nu aveau drept altădată la teoritre, ci la un alt dar numit *Abendgabe*. 165. V. *Abendgabe, Teoritre*, etc.

— Dreptul femeii văduve de a-și lua rufele, vestimintele și celelalte lucruri destinate uzului ei personal, 589 urm. V. *Regim dotal*.

— Dreptul văduvei supraviețuitoare la abitațiune și la hainele de doliu (dreptul de opțiune al femeii văduve), 594 urm. V. *Abitație, Doliu, Opțiune, Regim dotal*, etc.

— Dreptul bărbatului la hainele de doliu, 594 n. 2, 595 nota.

**Văduva săracă.**—Dreptul ce această văduvă are în averea bărbatului ei defunct, este un adevărat drept de succesiune, iar nu numai un drept de creanță, sărăcia ei fiind o chestie de fapt lăsată la aprecierea suverană a instanțelor de fond, 598 n. 1.

— Această văduvă nu are însă nici sezina, nici rezervă în averea bărbatului ei, 599 nota. V. *Rezervă, Sezina, Succesiune*, etc.

— Dreptul văduvei sărace, care vine la succesiunea bărbatului ei, de a cumula partea ei de succesiune cu alimentele ce legea conferă oricărei văduve pentru anul de doliu, 597 urm. V. *Alimente, Succesiune*, etc.

**Vicii redibitorii.** — Acțiunea în garanție poate fi exercitată atât în privința unei evicțiuni parțiale sau totale, cât și în privința viciilor redibitorii de care ar fi atinse bunurile constituite dotă, 247 text și n. 5, 248. V. *Garanție, Regim dotal*, etc.

**Violență.** — Violența atrage anularea conv. matrimoniale, oricine ar fi autorul ei, 63. V. *Conv. matrimoniale*.

**Vânat.** — Bărbatul are dreptul de a vâna, la epocile permise de lege, în pădurea dotală, nesupusă unei tăeri periodice, 309, 310. Vezi *Pădure, Pescuire*, etc.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

## W

**Warante.** — Girarea unei recipise-warrant este suficientă pentru a transmite proprietatea mărfii, căci ea înlocuiește tradiția materială a mărfii, și administrația magaziilor generale fiind depozitara mărfurilor întrepozitate, este obligată să

predea marfa direct titularului, adică, proprietarului recipisei. C. Galați (20 Octombrie 1915), *Legea* din 1916, No. 1, p. 8. Cpr. Cas. rom. Bult. 1895, p. 1246. Vezi tom. VI, p. 496 și tom. X, p. 288 n. 1.

— Decizia mai sus menționată a Curței din Galați mai pune în principiu că recipisele-warante, fiind niște titluri la ordin, administrația magaziilor, generale nu poate opune, cu prilejul predărei mărfii, decât excepțiile personale proprietarului recipisei, iar nu și alte excepții ce le-ar fi putut invoca în contra giranților anteriori, cum ar fi, de exemplu, existența unei urmăriri pe baza legii mărcilor de fabrică și altele asemenea. Vezi revista *Legea, loco supra cit.*

## Z

**Zestre.** — V. *Dotă, Regim, dotal*, etc.

**Zachariæ** (von Lingenthal). — Aprecierile acestui autor asupra codului Calimach, 3 n. \*. V. *C. Calimach*.

